F 1920
1-6
VII
54
49
MŰSZAKI EGYETEM * BUDAPESTI
1968 AUG 1 1

arhitectura 1966 1

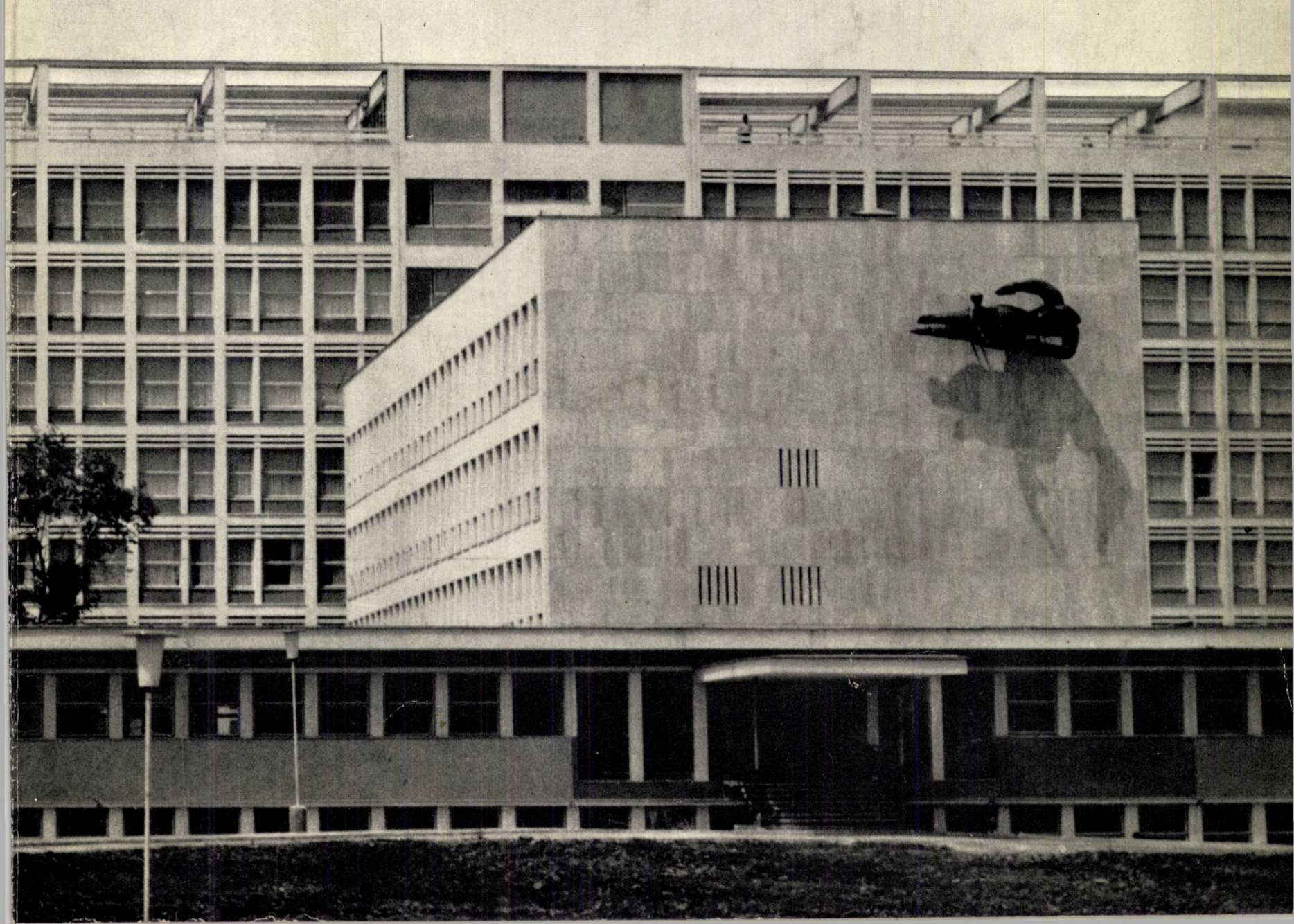

Coperta I. *Fațada principală a spitalului din Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej*

Coperta a II-a. *Magazinul universal din ansamblul VII — Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej*

Taxele poștale plătite în numerar conf. aprob. D.G.P. nr. 560/16607/1966

A R H I T E C T U R A Nr. 1 — 1 9 6 6

F1920

SUMMARY

DISCUSSION: PRESENT-DAY PROBLEMS OF ARCHITECTURAL CREATION

TOWN BUILDING AND REBUILDING

A number of articles contributed by a group of architects who visited the towns of Gh. Gheorghiu-Dej and Piatra Neamț with the object of getting full information on the reconstruction work carried out are published in this issue. The points of view presented are the personal opinions of the authors and they are given to promote the discussion of present-day problems raised by the building and rebuilding of the towns of Romania.

Prof. architect Horia Maicu — THE NEW DEVELOPMENTS MUST BE IN AGREEMENT WITH THE NATURAL ENVIRONMENT (p. 4). The author considers that the building of the new Gheorghe Gheorghiu-Dej town represents a step forward in architectural design and town planning. The town is integrated in the natural environment and the designers have not lost sight of the human scale. The author considers as a deficiency the excessive and indiscriminate colouring applied on the buildings: instead of enhancing the variety of composition, the excessive colouring leads to monotony. A moderate use of colour is recommended, combined with the materials of which the buildings are made.

Referring to the rebuilding of the town of Piatra-Neamț, the author takes a critical view of the central part of the development which does not fit in with the natural environment; he deplores the lack of understanding shown by the designers who have overlooked the local specific features of this town wich enjoys a particularly pleasant setting amidst the hills and wich includes a number of monuments of historical interest. The composition of the new town center seems rigid, falsely monumental, while no advantage was taken of whatever was valuable and specific in a community historically developed.

Prof. architect Grigore Ionescu — MAKING THE MOST OF OLD ARCHITECTURAL DEVELOPMENTS (p. 8). Starting from the question: to what fact may be ascribed a certain monotony and the lack of variety of the new developments of residential buldings in our cities and to what extent are the architects guilty of it, — the author comes to the conclusion that some architects who were engaged in town rebuilding work have ignored the old settings, those parts of the towns which were historically fully developed and which conferred a specific character on the city. The author considers that such developments should have been carefully studied, rearranged and restored as has been done in other countries. The reconstruction of the town of Piatra-Neamț is not to be deprecated; the architects who have worked there in the interval between the two world wars are more to blame. The bringing into view of the ruins of the former prince's court would have enhanced the whole development of the town center. Likewise, in Suceava, a town rich in historical monuments, in Bucharest, Jassy, Sibiu, Cluj, whole streets or sections could be maintained or restored. These would act as landmarks and together with the new developments would lend that characteristic touch wich we wish to bestow on every town.

Architect Alexandru Jotzu — CONSIDERATIONS ON THE DEVELOPMENT OF THE TOWN CENTER OF PIATRA-NEAMȚ (p. 10). A patriarchal, sub-alpine settlement, the centuries-old town of Piatra-Neamț has undegone deep changes during the last twenty years. It has become a modern town bustling with economic and cultural life, due to the erection in its vicinity of a very large chemical plant. The growth of the population at a steadily increasing rate has called for the urgent expansion of the housing development.

Considering the pressing need not only for new building but also for a development endowed with all the amenities, the designers have planned the reconstruction of the town center which consisted of a dense network of streets with mostly insalubrious houses.

Modern construction techniques were applied (prefabricated parts, sliding casings) and the designers endeavoured to achieve new urban expression and architectural plastic values.

The main objectives in view are briefly described: enhancement of the landscape and of the natural environment by providing an esplanade looking on the "Pietricica" hill and suitable openings in the street frontages; clearing the "acropolis" which includes historical monuments dating from the period of Stephen the Great; achieving an urbanscape by maintaining a high building frontage line, using local building materials, ensuring thus a natural link with the historical monuments, etc.

In conclusion, the author answers a number of criticisms which have been levelled against the Piatra-Neamț town development.

Architect M. Silianu — THE ADEQUATE LOCATION OF BUILDINGS (p. 14). The author discusses the location and urban development of the towns of Hunedoara, Deva, Gh. Gheorghiu-Dej, Suceava and Bucharest in the light of two important problems: the location of towns in the immediate proximity of heavy industry plants and the methods for generalizing the use of the valuable experience gained in this field. In the author's opinion the location of the residential buildings in Hunedoara is objectionable since the proximity of a large industrial zone is bound to create unsatisfactory living conditions due to the absence of a sufficiently great distance which would obviate noxious effects. A better plan would have been to develop a residential zone in Deva, a town only 14 km. distant from Hunedoara, that is, at a very short distance, considering the modern means of public transport.

Compared with Hunedoara, the author considers that the urban development of the town of Gh. Gheorghiu-Dej has been more successful, although all the classical rules and the prescriptions in force have not been fully complied with.

It is suggested that the successful urban developments achieved in Rumania should be studied with the object of elaborating a comprehensive set of principles and rules to serve as a guide for the planning of well conceived and varied developments in keeping with the specific character of every town.

Architect Nicolae Litvin — EACH TOWN HAS ITS SPECIFIC CHARACTER (p. 17). Analyzing the aspect of urban developments which have been realised lately in the town and Region of Cluj, the author — who works in the Regional Institute of Architectural Design and Town Planning — concludes that a differential treatment has been obtained there compared

OSTAKI FOND

with other regions. However, this is not the case in some other parts of the country where no account was taken of the specific character of the respective towns (whether cultural, administrative, industrial, mining, metallurgical etc.) and where about the same composition schemes and functional designs, the same pattern for residential buildings with the same treatment of the façades, the same building materials and finishings, have been adopted. At the same time the local tradition or the historical character of the towns have been overlooked.

The author suggests the extension of the design indices, the improvement of the range of standard and directive designs, the occasional use of non-repeatable designs, in the case of socio-cultural units, specially reserved zones for individual houses etc. which would allow the designer a free hand to confer a specific outlook on the town.

Architect Dorin Gheorghe — REMARKS ON THE DEVELOPMENT OF THE TOWN OF GH. GHEORGHIU-DEJ (p. 18) The author analyses critically the town development (which started in 1952) and considers that valuable conclusions could be drawn for future architectural work. Broadly speaking the section of the town which has been built to date offers a pleasant aspect.

However, a more detailed examination reveals a number of deficiencies ; thus, the planning of the town was conceived in three successive stages and this is reflected in the actual realization of the development ; at the same time certain details have recived inadequate treatment. For instance, the main approach to the town from the north-east is staggered and in opposition to the direction of access ; the town is insufficiently linked up to its future extension ; the site of the future political-cultural-administrative center is in the proximity of existing residential blocks which will limit a free architectural treatment. This disagreement among the development stages is reflected also in the location of the buildings in the shopping center ; they should have enhanced the surroundings and offered pleasant perspective on the two interesting points of the landscape : the Perchiu hill and the Trotuş valley. The author points out some minor deficiencies concerning the unfavourable perspective of the buildings and in some cases the poor quality of details and finishes.

Architect Horia Hudiţă — TOWN DEVELOPMENT AND REDEVELOPMENT AND THE NEW RESIDENTIAL DISTRICTS (p. 21). The author points out the importance and the characteristics of a city center and in this connection draws attention to the fact that most town centers developped lately in Romania consist of residential blocks.

Because of this a contradiction arises which opposes the requirements of a housing development to those of a town center whose task is to concentrate and discharge definite social functions. The author analyses from this point of view various centers in Romania : the North Railway Station Square in Bucharest, the Union Square in Iassy, the new town center in Galaţi, the Piatra-Neamţ town center, the main street of Gh. Gheorghiu-Dej town. Another problem which is dealt with is that of the unity of the new housing developments built lately ; they appear as "standardized" owing to the inappropiate repetition of the blocks type-sections. The author considers that the latter repeatedly applied would have been sufficient to create a sense of unity. The lenght of the assembled bars and their respective location should succeed however to compensate the monotony of the repetition. Additional contrasts could be obtained by providing adequate endowments required by a housing development, thus avoiding the monotony which inevitably follows the indiscriminate application of a common frontage line and of the same height.

★

* * * Architect Duiliu Marcu (p. 24). The architect Duiliu Marcu, member of the Romanian Academy, illustrious figure of the Romanian architecture died on the 9th of March, 1966.

The obituary notice issued by the Romanian Academy, the State Committee for Construction, Architecture and Townplanning, the Union of Architects and of the "Ion Mincu" Institute of Architecture, is published in the present issue together with a report on the funeral meeting which took place on the 11th March at the Architect's House in Bucharest.

★

PRIZES AWARDED BY THE UNION OF ARCHITECTS FOR THE YEAR 1964 (p. 26). A description is given of the architectural works which have been awarded prizes offered by the Union of Architects. The prize for 1964 has been attributed "ex aequo" to the hospital of the town of Gh. Gheorghiu-Dej and to a housing development on the Mihai Bravu road, Bucharest. Other works have been awarded mentions and rewards.

BOOK REVIEWS AND BIBLIOGRAPHY

Prof. Architect Grigore Ionescu : "HISTORY OF ARCHITECTURE IN ROMANIA", vol. II (p. 58). Attention is called on the recent publication of this important work for the Romanian architecture. The book, published by the Romanian Academy Publishing House, presents and discusses the architectural achivements throughout the period extending from the XVIth to the middle of the XXth century.

Architect Dorian Hardt : "PLASTIC MATERIALS IN ARCHITECTURE AND CONSTRUCTION" (p. 58). The work published by the "Editura Technică" of Bucharest is a contribution to the information of those engaged in architectural and civil engineering work and deals with the plastic materials which are used on a large scale by the building industry.

Reviews are also published of the following books : "La MAISON DE DEMAIN" (Ed. Robert Laffont, Paris) ; "BRIEFE EINES ARCHITEKTEN" (Prestel Verlag, München) ; "WORLD ARCHITECTURE — ONE" (Studio Books, London) ; "DIE NORDWESTSTADT" (Karl Krämer Verlag, Stuttgart).

THE CHRONICLE

Under this heading information is reported concerning the activity of the Union of Architects of the Romanian Socialist Republic during January and February of the current year.

U.I.A. INFORMATIONS

Brief items are given on the activity of the International Union of Architects (conferences, seminars, symposia, applications for admission in the I.U.A., appointments) published in the monthly Bulletin of the I.U.A.

SOMMAIRE

DÉBATS SUR LES PROBLÈMES ACTUELS DE LA CRÉATION ARCHITECTURALE
CONSTRUCTION ET RECONSTRUCTION DES VILLES

On présente dans la revue plusieurs articles publiés par un groupe d'architectes ayant participé à un voyage de documentation dans les villes de Gheorghe Gheorghiu-Dej et de Piatra-Neamtz, voyage suivi de débats à l'Union des Architectes. Les points de vue exposés ici expriment les opinions personnelles de leurs auteurs et sont publiés en vue d'une confrontation d'idées touchant le problème actuel soulevé par la construction et la reconstruction des villes de Roumanie.

Prof. Horia Maicu, architecte — LES NOUVEAUX ENSEMBLES DOIVENT RESPECTER LE CADRE NATUREL (page 4). En appréciant favorablement la construction de la nouvelle ville de Gheorghe Gheorghiu-Dej, l'auteur estime qu'elle représente un progrès en matière de conception architecturale et d'urbanisme. La ville est intégrée dans son décor naturel, les projeteurs ayant tenu compte de l'échelle humaine. L'auteur considère que le coloris excessif des immeubles, appliqué d'une manière inadéquate, constitue une déficience — par ailleurs, d'ordre général. Loin de servir la varieté de la composition, ce coloris mène à la monotonie. On recommande l'emploi modéré de la couleur et qui soit en rapport avec le matériau dont est bâti l'immeuble. Se référant ensuite à la reconstruction de la ville de Piatra-Neamtz, l'auteur critique notamment l'absence d'une integration dans le décor environnant, du nouvel ensemble édifié au centre, le manque de compréhension des auteurs du projet à l'égard du cachet local, propre à cette ville particulièrement bien située au cœur des montagnes et qui possède en outre d'intéressants monuments historiques. La composition du nouveau centre lui paraît rigide, faussement monumentale et sans rapport avec les éléments de valeur et le côté spécifique d'une ville historiquement développée.

Professeur Grigore Ionescu, architecte—IL FAUT METTRE EN VALEUR LES ANCIENS ENSEMBLES ARCHITECTURAUX (page 8). À partir de la question : à quoi doit-on une certaine monotonie et un manque de variété remarqués dans les nouveaux ensembles d'habitation de nos villes et dans quelle mesure les architectes en sont-ils responsables? — l'auteur aboutit à la conclusion que les architectes ayant travaillé à l'aménagement de ces villes, en ont ignoré l'ancien agencement et les ensembles édifiés au cours de l'Histoire, qui leur conféraient un caractère propre. L'auteur est d'avis qu'il aurait fallu prêter attention à l'étude de ces ensembles, à leur restructuration et restauration, ainsi qu'on l'a fait en d'autres pays. La reconstruction de la ville de Piatra-Neamtz n'est pas critiquable ; ce qui l'est davantage, c'est l'action entreprise par les architectes qui y ont travaillé pendant l'entre-deux guerres mondiales. La mise en relief des vestiges des murailles de l'ancienne résidence princière rehausserait la valeur de tout l'ensemble central. De même, à Suceava, ville riche en monuments historiques, à Bucarest, à Iassy, à Sibiu et à Cluj, on pourrait conserver ou restaurer des rues et même des quartiers entiers. Ceux-ci pourraient former des points de repères pour l'aménagement et, avec les nouveaux ensembles, ils pourraient imprimer ce cachet local, caractéristique, que nous aimerions trouver dans chacune de nos villes.

Alexandru Iotzu, architecte — POINTS DE VUE SUR LA CONSTRUCTION DE L'ENSEMBLE CENTRAL DE PIATRA-NEAMTZ (page 10). Agglomération patriarcale datant de plusieurs siècles, sise au pied des montagnes, la ville de Piatra-Neamtz a subi d'importantes transformations pendant les vingt dernières années. Grâce à la construction, à proximité, d'un vaste combinat chimique — elle est devenue une ville moderne ayant une activité économique et culturelle intense. L'accroissement de la population à un rythme de plus en plus rapide a imposé d'urgence l'augmentation du fonds de logement. Vu le caractère d'urgence de ces travaux, tout comme le fait qu'il fallait aménager un ensemble homogène, pourvu de tous les équipements nécessaires, les projeteurs ont choisi de reconstruire le centre de la ville, formé par une agglomération de rues denses, aux immeubles généralement insalubres. Outre l'adoption de techniques nouvelles (éléments préfabriqués, coffrages glissants), les auteurs du projet ont également tâché de trouver de nouveaux moyens d'expression architecturale, urbanistique et plastique.

On présente brièvement dans l'article, les principes appliqués par les projeteurs pour la rénovation de ce centre, notamment : d'assurer, dans le cadre de l'ensemble, la présence de la beauté du site environnant, par l'ouverture d'une esplanade vers le massif de Pietricica et par des brèches taillées dans les fronts des rues ; de dégager l'« acropole » aux monuments historiques datant de l'époque d'Etienne le Grand, afin de lui ouvrir une perspective favorable ; d'obtenir un profil urbanistique, grâce à un régime de grande hauteur ; d'employer des matériaux de construction de provenance locale qui puissent assurer avec les anciens monuments historiques, une continuité naturelle etc., etc.

Pour conclure, l'auteur répond à plusieurs critiques formulées à l'égard de cet ensemble urbanistique.

M. Silianu, architecte — IL FAUT IMPLANTER LES CONSTRUCTIONS AUX LIEUX LES PLUS INDIQUÉS (page 14). Tout en axant son article critique sur deux importants problèmes, à savoir : le mode d'implantation des villes près des grandes industries et la manière dont on généralise l'expérience acquise, l'auteur met en discussion l'implantation et la solution d'urbanisme choisies pour les villes de Hunedoara, de Deva, de Gheorghe Gheorghiu-Dej, de Suceava et de Bucarest. L'opinion émise par l'auteur au sujet de l'édification de Hunedoara est que l'implantation des nouvelles constructions y a été défectueuse, vu que l'emplacement d'une ville importante auprès d'une grande zone industrielle engendre, pour les habitants, des conditions de vie défavorables par suite du manque d'une marge sanitaire suffisante pour protéger la ville contre les nocivités. Il aurait mieux valu implanter la zone d'habitation destinée aux ouvriers de Hunedoara à Deva, à 14 km de là, ce qui est une distance minime à parcourir avec les moyens modernes de locomotion.

Par comparaison avec la solution choisie par les urbanistes pour la ville de Hunedoara, l'auteur apprécie la réalisation de la ville de Gheorghe Gheorghiu-Dej où, — bien que toutes les règles classiques et les indications des normatifs n'ont pas toujours été strictement respectées du point de vue de l'urbanisme — le résultat final constitue quant même une réussite.

L'auteur propose de soumettre à l'étude les réalisations de valeur obtenues chez nous dans le domaine de l'urbanisme et de former à partie de cette synthèse une théorie qui soit un guide, permettant d'obtenir, en urbanisme, des aspects variés, caractéristiques et empreints de couleur locale.

Nicolae Litvin, architecte — CHAQUE VILLE A SON PROFIL SPÉCIFIQUE — (page 17). En analysant les aspects des ensembles d'urbanisme réalisés en dernier à Cluj et dans la région administrative Cluj, l'auteur, — qui travaille à l'Institut régional d'élaboration des projets — en arrive à conclure que l'on a obtenu une différenciation par rapport à d'autres régions. On ne peut en dire de même à l'égard d'autres parties du pays, du fait qu'il n'a pas été suffisamment tenu compte du profil propre à chaque localité (villes ayant un caractère culturel ou administratif, villes minières ou métallurgiques, etc.) pour lesquelles on a généralement utilisé les mêmes schémas de composition pour l'organisation fonctionnelle

des quartiers, les mêmes plans directeurs pour les logements, les mêmes formes d'expression plastique pour les façades, les mêmes matériaux de construction, de finition, etc. On n'a pas, non plus, soumis à une analyse le caractère historique ou traditionnel de ces villes.

L'auteur propose de donner plus de latitude aux indices d'élaboration des projets, d'améliorer la gamme des projets -types et des plans directeurs, d'admettre certains projets uniques pour des bâtiments à caractère socio-culturel, d'affecter des zones spéciales à la construction d'habitations individuelles ayant peu de niveaux et ainsi de suite, afin de donner aux projeteurs la possibilité d'obtenir, pour les villes qu'ils réalisent, le profil propre à celles-ci.

Dorin Gheorghe, architecte — REMARQUES TOUCHANT LA RÉALISATION DE LA VILLE DE GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (page 18). De l'analyse critique portant sur la manière dont cette ville a été réalisée (sa construction a été commencée en 1952), on peut tirer de précieux enseignements pour l'activité architecturale — dit l'auteur de l'article. Ce qui a été construit jusqu'ici, est, en général, d'un aspect agréable .

Cependant, une analyse plus poussée permet de constater plus d'une déficience ; ainsi, l'aménagement de la ville, conçu en trois esquisses successives, confère à cette localité le caractère d'une réalisation en étapes et a pour effet des solutions de détail inadéquates. Ou encore, l'accès principal de la ville par le Nord-Est qui s'effectue en chicanes, ce qui est contraire à la direction de l'entrée ; la liaison de la ville avec son futur prolongement qui est insuffisante ; l'emplacement prévu pour le futur centre politico-administratif-culturel, à proximité de logements déjà construits en limite ses possibilités de réalisation. Ce même désaccord entre les étapes de réalisation est également reflété par l'implantation des bâtiments du centre commercial qui auraient dû mettre en valeur le relief du terrain et ouvrir des perspectives favorables sur les deux points d'intérêt, notamment la colline Perchiu et la vallée du Trotuș — et qui n'y a pas réussi.

Outre ces lacunes, l'auteur signale encore des perspectives peu favorables chez certaines bâtisses ainsi que la qualité du détail et de la finition qui laisse parfois à désirer.

Horia Hudiță, architecte — LA CONSTRUCTION ET LA RECONSTRUCTION DES VILLES ET LES NOUVEAUX ENSEMBLES D'HABITATIONS (page 21). L'auteur souligne l'importance que l'on attache aux centres des villes et les traits caractéristiques qui leur sont propres et constate de ce fait, que la plupart des centres réalisés ces dernières annés dans notre pays sont constitués par des immeubles d'habitations. C'est pour cette raison qu'une contradiction s'est fait jour entre les nécessités et le programme du logement, d'une part, et de l'autre, le besoin de créer l'espace architectural du centre d'une ville ayant des fonctions sociales de représentation et de concentration de l'intérêt social. L'auteur analyse, de ce point de vue, plusieurs centres de villes du pays, tels la Place de la Gare du Nord, à Bucarest, la Place Unirea, à Jassy, le nouveau centre de Galatzi, celui de Piatra-Neamtz, l'artère principale de la ville de Gheorghiu-Dej. Un autre problème qui se pose est celui de l'unité urbanistique des nouveaux ensembles de logements récemment construits, unité qui semble « typisée » à cause de la répétition irrationnelle de l'emplacement des tronçons. L'auteur estime que le tronçon typisé suffit à établir, par sa propre répétition, l'ordre et l'unité de l'ensemble. La longueur des barres assemblées ainsi que leur disposition planimétrique doit cependant paraître — en compensation avec la monotonie de la répétition du tronçon — comme une variante différenciée. La réalisation de certains effets de contrastes supplémentaires — obtenus par la construction des équipements du quartier — doit permettre de créer un cadre spatial mobile. L'application automatique des régimes de hauteur unique ne réussira jamais à résoudre les aspects négatifs de la monotonie, inévitables, en fin de compte, dans tout dessin planimétrique des barres.

★

xxx L'ARCHITECTE ET L'ACADÉMICIEN DUILIU MARCU (page 24). Illustre figure de l'architecture roumaine, l'architecte et académicien Duiliu Marcu est décédé le 9 mars dernier. La revue publie le nécrologe paru au nom de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, du Comité d'État pour les Constructions, l'Architecture et la Systématisation, de l'Union des Architectes et de l'Institut d'Architecture « Ion Mincu », de Bucarest, ainsi que la relation du meeting de deuil qui a eu lieu à Bucarest, le 11 mars dernier, à la Maison de l'Architecte.

★

xxx PRIX DÉCERNÉS PAR L'UNION DES ARCHITECTES POUR L'ANNÉE 1964 (page 26). La revue présente les œuvres d'architecture qui ont reçu des prix annuels accordés par l'Union des Architectes de Roumanie. Le prix annuel 1964 a été attribué « ex aequo » à l'hôpital avec polyclinique de la ville de Gheorghe Gheorghiu-Dej et à un ensemble d'habitations de la chaussée Mihai Bravu, à Bucarest. Mentions et récompenses ont été accordés à d'autres œuvres.

RECENSIONS ET BIBLIOGRAPHIE

xxx Professeur Grigore Ionescu, architecte: « HISTOIRE DE L'ARCHITECTURE EN ROUMANIE », Tome II (page 58). La revue signale la récente parution de cet ouvrage, d'importance pour l'architecture roumaine.

Paru aux Éditions de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, l'ouvrage présente, tout en l'analysant, l'activité architecturale déployée en Roumanie depuis les débuts du XVIe siècle et jusqu'à la moitié du XXe siècle.

Ignace Serban, architecte, maître de conférences — Dorian Hardt, architecte: « Les MATÉRIAUX PLASTIQUES 'À L'USAGE DE L'ARCHITECTURE ET DES CONSTRUCTIONS » (page 58). Paru aux Éditions Techniques de Bucarest, l'ouvrage constitue un apport à la documentation de ceux qui sont intéressés, dans les domaines de l'architecture et de la construction, par les aspects techniques, plastiques et constructifs des nombreux matériaux plastiques auxquels est réservé un vaste champ d'application dans la construction moderne.

La revue publie encore plusieurs amples recensions de livres spécialisés, parus à l'étranger et qui ont été adressés à la rédaction par leurs Éditions: « LA MAISON DE DEMAIN » (Éd. Robert Laffont, Paris); « BRIEFE EINES ARCHITEKTEN » (Prestel Verlag, München); « WORLD ARCHITECTURE — ONE » (Studio Books, Londres); « DIE NORDWESTSTAD » (Karl Krämer Verlag, Stuttgart).

U.I.A. — INFORMATIONS

On reprend ici des informations concernant l'activité de l'Union Internationale des Architectes: réunions (séminaires, colloques), demandes d'admission à l'U.I.A., nominations, etc. publiées dans le bulletin mensuel édité par l'U.I.A.

CHRONIQUE

Des renseignements sont relatés sous cette rubrique, touchant l'activité déployée en janvier et février derniers par l'Union des Architectes de Roumanie.

INHALT

ZUR DISKUSSION STEHENDE AKTUELLE GESTALTUNGSPROBLEME DER ARCHITEKTUR
DER BAU UND NEUAUFBAU DER STÄDTE

Das vorliegende Heft der Zeitschrift enthält mehrere Artikel einer Gruppe von Architekten, die an einer Studienreise in die Städte Gheorghe Gheorghiu-Dej und Piatra Neamț teilnahmen, — eine Reise, der eine Diskussion von Gestaltungsproblemen im Architektenverband folgte. Die in diesen Artikeln vertretenen Gesichtspunkte bringen die persönlichen Meinungen der Verfasser zum Ausdruck und sind zwecks Konfrontation von Ideen über die aktuellen Probleme veröffentlicht, die der Bau und Neuaufbau der Städte in Rumänien stellt.

Prof. Arch. Horia Maicu — DIE NEUEN ENSEMBLES MÜSSEN DEN NATÜRLICHEN RAHMEN RESPEKTIEREN (Seite 4). Der Verfasser, der die Art, in der die neue Stadt Gheorghe Gheorghiu-Dej errichtet ist, positiv beurteilt, ist der Ansicht, dass sie einen Fortschritt in bezug auf architektonische und städtebauliche Auffassung darstellt. Die Stadt fügt sich in den natürlichen Rahmen ein und die Projektanten haben den menschlichen Massstab berücksichtigt. Als einen Fehler — übrigens allgemeinen Charakters — betrachtet der Verfasser die übermässige Farbgebung sowie deren unrichtige Anwendung bei den Bauten. Anstatt zum Abwechslungsreichtum der Komposition beizutragen, führt dieses Kolorit zu Monotonie. Es empfiehlt sich, die Farbe dosiert anzuwenden und auf das Material abzustimmen, aus dem das Gebäude besteht. Indem der Verfasser sich des weitern auf den Aufbau der Stadt Piatra Neamț bezieht, beanstandet er insbesondere die mangelhafte Einfügung des im Zentrum gelegenen neuen Ensembles in die umgebende Natur, den Mangel an Verständnis der Projektanten für den Lokalcharakter dieser Stadt, die sich einer besondern Lage inmitten der Berge erfreut und interessante historische Denkmäler besitzt. Die Komposition des neuen Zentrums macht einen Eindruck von Steifheit und falscher Monumentalität und lässt das Wertvolle und Spezifische einer historisch entwickelten Niederlassung unberücksichtigt.

Prof. Grigore Ionescu — BRINGEN WIR DIE ALTEN ARCHITEKTURENSEMBLES ZUR GELTUNG (Seite 8). Von der Frage ausgehend, welchem Umstande eine gewisse Monotonie und ein Mangel an Abwechslung in den neuen Wohnensembles unserer Städte zuzuschreiben ist und in welchem Masse die Architekten daran schuld sind, kommt der Verfasser zum Schluss, dass manche Architekten, die an der Assanierung dieser Städte arbeiteten, die alte Niederlassung und die Ensembles, aus denen sie besteht, die sich im Laufe ihrer Geschichte entwickelt haben und ihr einen eigenen Charakter verliehen, ausser acht liessen. Der Verfasser ist der Ansicht, dass diese Ensembles hätten aufmerksam studiert, neugegliedert und restauriert werden müssen, so wie es in andern Ländern gemacht wurde. Der Neuaufbau der Stadt Piatra-Neamț ist nicht zu verurteilen. Zu verurteilen ist vielmehr die Tätigkeit der Architekten, die dort in der Zeit zwischen den zwei Weltkriegen gearbeitet haben. Das ganze Ensemble im Zentrum würde an Wert gewinnen, wenn man die Mauerreste der ehemaligen fürstlichen Residenz zur Geltung bringen würde. Desgleichen können in Suceava, einer an historischen Denkmälern reiche Stadt, in Bukarest, Jassy, Sibiu und Cluj ganze Strassenzüge und Stadtviertel erhalten oder restauriert weden. Dieselben können Beziehungspunkte der Stadtplanung bilden und gemeinsam mit den neuen Ensembles jenen spezifischen Charakter verleihen, den wir jeder Stadt wünschen.

Arch. Alexandru Iotzu — BEMERKUNGEN MIT BEZUG AUF DIE ERRICHTUNG DES ENSEMBLES IM ZENTRUM VON PIATRA-NEAMȚ (Seite 10). Die Stadt Piatra-Neamț, eine jahrhundertealte patriarchalische Ansiedlung am Fusse der Berge, hat in den letzten zwanzig Jahren bedeutende Veränderungen erlitten. Durch die Errichtung eines grossen chemischen Kombinats in der Nachbarschaft wurde sie eine moderne Stadt mit reger wirtschaftlicher und kultureller Tätigkeit. Der immer stärker werdende Rhythmus der Bevölkerungszunahme erforderte dringend eine Vergrösserung des Wohnungsbestandes. Angesichts des dringlichen Charakters dieser Arbeit sowie des Erfordernisses, ein geschlossenes Ensemble mit allen zugehörigen Folgeeinrichtungen zu schaffen, entschlossen sich die Projektanten zu der Lösung, das Stadtzentrum, das eine Ballung von dicht bebauten Strassen mit im allgemeinen ungesunden Häusern bildete, neu aufzubauen. Neben der Anwendung der technischen Neuerungen (Vorfertigung, Gleitschalungen) versuchten die Projektanten auch neue Mittel städtebaulicher und architektonischer Gestaltung zu finden.

Im Artikel sind kurzgefasst die Prinzipien aufgezeigt, von denen die Prokjektanten sich beim Neuaufbau dieses Zentrums leiten liessen: die Einbeziehung der landschaftlichen Schönheiten in den Rahmen des Ensembles durch die Anlage einer Esplanade gegen das Bergmassiv der Pietricica hin, sowie die Schaffung von Breschen in den Strassenfronten; die Freilegung der „Akropolis" mit ihren historischen Denkmälern aus der Zeit Stefans des Grossen, um günstige Sichtmöglichkeit zu schaffen; die Erzielung einer wirkungsvollen Stadtsilhouette durch Hochhäuser; die Verwendung örtlicher Baustoffe, um eine natürliche Verbindung mit den alten historischen Denkmälern herzustellen usw. usw.

Abschliessend antwortet der Verfasser des Artikels auf Kritiken, die die Errichtung dieses städtebaulichen Ensembles ausgelöst hat.

Arch. M. Silianu — WÄHLEN WIR FÜR DIE BAUTEN DEN RICHTIGEN STANDORT (Seite 14). Indem der Verfasser seine Kritik auf zwei bedeutende Probleme ausrichtet: die Errichtung von Städten neben grossen Industrieanlagen und die Art, in der wertvolle Erfahrungen der allgemeinen Anwendung zugänglich gemacht werden, geht er auf den Standort und die städtebauliche Lösung der Städte Hunedoara, Deva, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Suceava und Bukarest ein. Seine Meinung über die Errichtung der Stadt Hunedoara geht dahin, dass der Standort der neuen Bauten nicht entsprechend gewählt wurde, da die Lage einer grossen Stadt neben einer grossen Industriezone ungünstige Lebensbedingungen für die Bewohner mit sich bringt. Es fehlt die notwendige Distanz, die die Stadt vor Noxen bewahren könnte. Es wäre richtiger gewesen, das Wohngebiet für die Arbeiter von Hunedoara in der Stadt Deva vorzusehen. Die Distanz von 14 km ist für die modernen Transportmittel sehr klein.

Im Vergleich zur städtebaulichen Lösung der Stadt Hunedoara beurteilt der Verfasser die der Stadt Gheorghe Gheorghiu-Dej positiv, bei der, trotzdem in städtebaulicher Hinsicht nicht alle klassischen Regeln und Anweisungen der Normative strikt respektiert wurden, das Endergebnis besser gelungen ist.

Der Verfasser schlägt vor, dass die wertvollen Schöpfungen, die auf dem Gebiete des Städtebaues in unserem Lande zustandegekommen sind, studiert werden sollen und dass auf Grund einer Synthese eine Theorie ausgearbeitet werden soll, die einen Wegweiser zur Erzielung von abwechslungsreichen, charak eristischen und lokal gefärbten Stadtbildern darstellen möge.

Arch. Nicolae Litvin — JEDE STADT HAT IHREN EIGENEN CHARAKTER (Seite 17). Indem der Verfasser — der im Rahmen des Projektierungsinstitutes des Bezirks tätig ist — die in letzter Zeit in der Stadt und im Bezirke Cluj geschaffenen städtebaulichen Ensembles analysiert, zieht er den Schluss, dass eine Unterschiedlichkeit gegenüber anderen Bezirken erzielt worden sei. In einigen Teilen des Landes lässt sich eine solche nicht feststellen, was darauf zurückzuführen ist, dass nicht immer dem spezifischen Charakter der Ortschaften (Städte mit kulturellem oder Verwaltungscharakter, Städte in Bergbau- oder Metallindustrie-Gebieten usw.) Rechnung getragen wurde, indem man bei denselben im allgemeinen annähernd die gleichen Kompositionsschemas für die funktionelle Anlage der Stadtviertel, die gleichen Typenentwurfsschemas für Wohnbauten, die

gleichen Formen für die plastische Gestaltung der Fassaden, die gleichen Baustoffe und Ausbauweisen usw. zur Anwendung brachte. Ebensowenig wurde der historische oder traditionelle Charakter dieser Städte untersucht.

Der Verfasser schlägt vor, dass — um den Projektanten die Möglichkeit zu bieten, den Städten, die sie schaffen, einen spezifisch en Charakter zu verleihen — die Kennziffern für die Projektierung vergrössert, die Skala der Typenprojekte und Typenentwurfsschemas verbessert, bestimmte Zonen für Einfamilienhäuser mit wenigen Stockwerken vorgesehen würden usw.

Arch. Dorin Gheorghe — EINIGE BEMERKUNGEN ÜBER DIE ANLAGE DER STADT GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (Seite 18). Aus der kritischen Analyse der Art, in der diese Stadt (deren Bau im Jahre 1952 begann) errichtet wurde, können wertvolle Lehren für das architektonische Schaffen gezogen werden — sagt der Verfasser des Artikels. Der bis jetzt entstandene Teil der Stadt bietet im allgemeinen einen erfreulichen Anblick.

Wenn man jedoch die Einzelheiten betrachtet, so stellt man eine Reihe von Unzulänglichkeiten fest. So hat die Planung der Stadt, die in drei aufeinanderfolgenden Generalplänen festgelegt wurde, dieser Ortschaft den Charakter eines etappenweise entstehenden Werkes verliehen und zu einigen nicht entsprechenden Detaillösungen geführt. Die Hauptzufahrtsstrasse in die Stadt ist gewunden und widerspricht so der Zufahrtsrichtung ; die Verbindung der Stadt mit ihrem zukünftigen Erweiterungsgebiet ist ungenügend ; der Standort des zukünftigen Verwaltungs - und Kulturzentrums in der Nähe von bestehenden Wohnbauten schränkt die Möglichkeiten seiner Planung ein. Dieser Mangel an Einklang zwischen den Bauetappen widerspiegelt sich auch in der Standortwahl für die Bauten des Handelszentrums, die die Bodengestaltung hätte zur Wirkung bringen und gute Sicht auf die zwei interessanten Punkte, den Perchiu-Hügel und das Trotuş-Tal hätte bieten müssen, was ihr aber nicht gelungen ist. Ausser diesen Nachteilen vermerkt der Verfasser des Artikels einige ungünstige Sichtmöglichkeiten auf Gebäude sowie die nicht immer entsprechende Qualität der Details und Ausfertigungsarbeiten.

Arch. Horia Hudiţă—DER BAU UND NEUAUFBAU DER STÄDTE UND DIE NEUEN WOHNBAUENSEMBLES (Seite 21). Der Autor hebt die Bedeutung und die charakteristischen Merkmale eines Stadtzentrums hervor und im Zusammenhang damit die Tatsache, dass die Mehrzahl der in den letzten Jahren bei uns ins Lande gebauten Stadtzentren aus Wohnblocks bestehen. Aus diesem Grunde ergibt sich ein Gegensatz zwischen den Erfordernissen und dem Programm der Wohnung und jenen der architektonischen Raumgestaltung eines Stadtzentrums mit den gesellschaftlichen Funktionen der Repräsentation und der Konzentration der gesellschaftlichen Interessen. Von diesem Gesichtspunkte aus analysiert der Verfasser einige Stadtzentren des Landes—die Piaţa Gării de Nord in Bukarest, die Piaţa Unirii in Jassy, das neue Zentrum von Galatzi, das Zentrum von Piatra-Neamţ und die Hauptverkehrsader der Stadt Gheorghe Gheorghiu-Dej. Ein anderes Problem, das hier berührt wird, ist jenes der städtebaulichen Einheitlichkeit der neuen in letzter Zeit geschaffenen Wohnbauensembles, eine Einheitlichkeit, die durch die unrationelle Wiederholung der Stellung der Blocksegmente „typisiert" wirkt. Der Verfasser ist der Ansicht, dass das Typensegment an sich ausreicht, um durch seine Wiederholung die Ordnung und Einheitlichkeit des Ensembles herzustellen. Die Längen der zusammengefügten Scheibenhäuser und ihre Anordnung im Plan sollen aber — zum Ausgleich gegenüber der monotonen Wiederholung des Segments — als differenzierte Variable in Erscheinung treten. Die Erzielung zusätzlicher Kontraste mit Hilfe der Folgeeinrichtungen des Stadtviertels ergibt die Möglichkeit, einen räumlich bewegten Rahmen zu schaffen. Die automatische Anwendung einheitlicher Gebäudehöhen wird niemals die Überwindung der negativen Aspekte der Monotonie möglich machen, die zuletzt in jeder planmässigen Anordnung der Scheibenhäuser unvermeidlich werden.

★

xxx AKADEMIKER ARCHITEKT DUILIU MARCU (Seite 24). Eine hervorragende Persönlichkeit der rumänischen Architektur, der Akademiker Architekt Duiliu Marcu ist am 9. März d. J. verschieden. Die Zeitschrift veröffentlicht den Nachruf der Akademie der Sozialistischen Republik Rumänien, des Staatlichen Ausschusses für Bauwesen, Architektur und Städtebau des Architektenverbands und des Architekturinstituts „Ion Mincu" in Bukarest, zusammen mit einem Bericht über die Trauerkundgebung, die am 11. März d.J. im Haus des Architekten in Bukarest stattfand.

★

xxx DIE PREISVERLEIHUNG DES ARCHITEKTENVERBANDES FÜR DAS JAHR 1964 (Seite 26). Die Zeitschrift veröffentlicht die Bauten, die im Rahmen der jährlichen Preisverleihungen des Rumänischen Architektenverbandes mit Preisen ausgezeichnet wurden.

Der Jahrespreis für das Jahr 1964 wurde „ex aequo" zwei Werken zugesprochen: dem mit einer Poliklinik verbundenen Spital der Stadt Gheorghe Gheorghiu-Dej und dem Wohnbauensemble an der Mihai-Bravu-Chaussee in Bukarest. Die übrigen Arbeiten wurden mit lobenden Erwähnungen und Belohnungen bedacht.

REZENSIONEN UND BIBLIOGRAPHIE

xxx PROF. ARCH. GRIGORE IONESCU: „ISTORIA ARHITECTURII IN ROMÂNIA" („Geschichte der Architektur in Rumänien"), Bd. II (Seite 58). Die Zeitschrift informiert über das kürzliche Erscheinen dieses für die rumänische Architektur wichtigen Werks.

Diese im Verlag der Akademie der Sozialistischen Republik Rumänien erschienene Veröffentlichung präsentiert und analysiert das Architekturschaffen in Rumänien in der Zeit vom Beginn des 16. Jahrhunderts bis in die Vierzigerjahre des 20 Jahrhunderts.

Lektor arch. Ignace Şerban: ARCH. DORIAN HARDT: „PLASTMASSEN IN ARCHITEKTUR UND BAUWESEN" (Seite 58). Das im Technischen Verlag in Bukarest erschienene Buch stellt für die in der Architektur und im Bauwesen Tätigen einen Dokumentationsbeitrag darüber die technischen, plastischen und baulichen Aspekte zahlreicher Plastmassen, die ein weites Anwendungsgebiet im modernen Bauwesen finden.

Des weitern veröffentlicht die Zeitschrift ausführliche Besprechungen einiger aus ländischer Fachbücher, die der Redaktion von seiten der betreffenden Verlage zugingen: „LA MAISON DE DEMAIN" (Ed. Robert Laffont, Paris) ; „BRIEFE EINES ARCHITEKTEN" (Prestel Verlag, München) ; „WORLD ARCHITECTURE-ONE" (Studio Books, London) ; „DIE NORDWESTSTADT" (Karl Krämer Verlag, Stuttgart).

I.A.V. — MITTEILUNGEN

Es werden Mitteilungen über die Tätigkeit des Internationalen Architekten-Verbands wie z.B. über Zusammenkünfte (Seminare, Kolloquien) veröffentlicht, sowie Aufnahmsgesuche in die I.A.V., Ernennungen usw., die dem monatlich erscheinenden Informationsblatt der I.A.V. entnommen sind.

CHRONIK

Diese Rubrik enthält Mitteilungen über die Tätigkeit des Rumänischen Architektenverbands in den Monaten Januar und Februar d.J.

СОДЕРЖАНИЕ

ОБСУЖДАЕТСЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ АРХИТЕКТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА. СТРОИТЕЛЬСТВО И РЕКОНСТРУКЦИЯ ГОРОДОВ.

В настоящем номере нашего журнала публикуется ряд статьей, написанных группой архитекторов участвовавших в посещении городов Георге Георгиу-Деж и Пьятра-Нямц в целях ознакомления с достижениями в области архитектуры; после поездки была проведена творческая дискуссия в Объединении архитекторов СРР. Изложенные в данных статьях точки зрения выражают личные мнения авторов и публикуются в целях сопоставления идей относительно актуальных проблем, выдвигаемых строительством и реконструкцией городов Румынии.

Проф. Арх. Хория Майку — НОВЫЕ АНСАМБЛИ ДОЛЖНЫ СОБЛЮДАТЬ НАТУРАЛЬНЫЙ КАДР (стр. 4). Положительно оценивая строительство нового города Георгий Георгиу-Деж, автор считает, что оно представляет собой прогресс в архитектурной и градостроительной концепции. Город вписывается в натуральный кадр и проектировщики учли целесообразные масштабы. Автор оценивает как недостаток — вообще часто встречающийся — кричащую и неподходящую окраску зданий. Вместо того, чтобы способствовать композиционному разнообразию такая окраска ведет к монотонности. Рекомендуется дозированное использование окраски, в зависимости от материалов из которых сооружено здание. Рассматривая далее реконструкцию города Пьятра-Нямц, автор критикует в основном отсутствие согласования нового центрального ансамбля с окружающей природой, а также то, что проектировщики не вникли в местную специфику этого города, который имеет особенно благоприятное расположение среди гор и обладает интересными историческими памятниками. Композиция нового центра кажется автору жесткой, фальшиво монументальной, неучитывающей ценные и специфические элементы исторически сложившегося поселения.

Проф. Арх. Григорий Ионеску — НЕОБХОДИМО ОЦЕНИТЬ ЗНАЧЕНИЕ СТАРИННЫХ АРХИТЕКТУРНЫХ АНСАМБЛЕЙ (стр. 8). Исходя из вопроса: какое именно обстоятельство обуславливает определенную монотонность и отсутствие разнообразия в новых жилых ансамблях в наших городах, и в какой мере это можно вменить в вину архитекторам — автор приходит к заключению, что некоторые из архитекторов, принявших участие в реконструкции данных городов, пренебрегли существующим старинным городом и составляющими его исторически сложившимися ансамблями, придававшими городу индивидуальный специфический характер. Автор считает, что такие ансамбли следовало внимательно изучить, реконструировать и реставрировать — как это происходит в других странаху Следует критиковать не собственно реконструкцию города Пьятра-Нямц, а в большей мере деятельность архитекторов поработавших там между двумя мировыми войнами. Использование руин стен бывшего княжеского дворца способствовало бы обогащению всего центрального ансамбля. В городе Сучава, обладающем многочисленными историческими памятниками, в Бухаресте, Яссах, Сибиу, Клуже, можно сохранить или реставрировать целые улицы или кварталы. Таковые могут служить реперами при планировке и, в сочетании с новыми ансамблями могут создать именно ту специфику, которая желательна для каждого города.

Арх. Александру Иоцу — О СТРОИТЕЛЬСТВЕ ЦЕНТРАЛЬНОГО АНСАМБЛЯ В ГОРОДЕ ПЬЯТРА-НЯМЦ (стр. 10). Город Пьятра-Нямц, являющийся патриархальным поселением пригорной зоны, насчитывающим несколько сотен лет, подвергся за последние 20 лет коренным преобразованиям. В результате сооружения поблизости крупного химического комбината, город Пьятра-Нямц стал современным городм с интенсивной экономической и культурной жизнью. Нарастающие темпы роста населения, обусловили увеличеное в срочном порядке жилого фонда Учитывая срочность этой акции, а также необходимость осуществления полноценного ансамбля со всем надлежащим обслуживанием, проектировщики остановились на решении реконструкции центра города, представляющего собою скопление плотно застроенных улиц с несоответствующими с санитарной точки зрения зданиями. Помимо применения новой техники (сборные конструкции, скользящая опалубка) проектировщики попытались найти также и новые средства градостроительной выразительности и архитектурной эстетики.

В статье излагаются вкратце принципы, проводимые проектировщиками при реконструкции данного городского центра: обеспечение участия окружающего пейзажа в данном ансамбле, путем раскрытия эспланады, обращенный к горному массиву Пиетричика, и создания брешеи во фронтах улиц; выделение «Акрополя» с историческими памятниками эпохи Стефана Великого, таким образом, чтобы создать благоприятную перспективу; осуществление градостроительного профиля с застройкой повышенной этажности; использование местных строительных материалов, обеспечивающих естественную связь со старинными историческими памятниками и т.д.

В заключении, автор статьи отвечает на некоторые критики, сформулированные по отношению к этому градостроительному ансамблю.

Арх. М. Силиану — СООРУЖЕНИЯ СЛЕДУЕТ РАЗМЕЩАТЬ В СООТВЕТСТВУЮЩИХ МЕСТАХ (стр. 14). Проводя свою критику по двум основным направлениям: порядок размещения городов вблизи крупных промышленных предприятий и порядок обобщения ценного опыта — автор рассматривает размещение и градостроительное решение городов Хунедоара, Дева, Георге Георгиу-Деж, Сучава и Бухарест. В отношении строительства города Хунедоара, автор статьи считает, что новые сооружения размещены нецелесообразно, поскольку расположение крупного города в непосредственной близости мощной промышленной зоны создает несоответствующие бытовые условия для населения вследствие недостаточного санитарного разрыва, который предохранял бы город от воздействия вредных выделений от различных производств. Жилой район для рабочих города Хунедоара было бы более целесообразно расположить в городе Дева, на расстоянии 14 км, что является весьма малым расстоянием при использовании современных средств.

По сравнению с планировочным решением города Хунедоара, автор положительно оценивает создание города Георге Георгиу-Деж, в котором несмотря на то, что не были строго соблюдены с градостроительной точки зрения классические правила и указания нормативов, конечный результат оказался все же более удачным.

Автор предлагает изучить ценные достижения в области градостроительства в нашей стране и, на основании такого синтеза, разработать теорию, которая явится руководством для получения разнообразных специфичных градостроительных аспектов, учитывающих местную специфику.

Арх. Николай Литвин — КАЖДЫЙ ГОРОД ИМЕЕТ СВОЙ СПЕЦИФИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ (стр. 17). Анализируя аспекты градостроительных ансамблей, осуществленных за последнее время в городе Клуж и в Клужской области, автор являющийся сотрудником областного проектного института, приходит к заключению, что здесь достигнута определенная дифференциация по отношению к другим областям. Однако, в некоторых районах страны нельзя

отметить такого явления, так как там не всегда учитывался специфичный профиль населенных пунктов (города с административным или культурным характером), города металлургические или горняцкие и т.д.), для которых были применены примерно одинаковые композиционные схемы функциональной организации кварталов, одинаковые руководящие планы жилого строительства, то же самое эстетическое оформление фасаов, те же строительные и отделочные материалы и т.п. При этом не учитывался исторический или традиционный характер данных городов.

Автор предлагает расширить проектные показатели, улучшить номенклатуру типовых и руководящих проектов, допустить отдельные уникальные решения для бытовых и общественных зданий, выделить специальные зоны для индивидуального малоэтажного жилого строительства и т.п. с тем, чтобы дать возможность проектировщикам осуществить специфический профиль создаваемых городов.

Арх. Дорин Георге — НЕКОТОРЫЕ ЗАМЕЧАНИЯ В СВЯЗИ С ОСУЩЕСТВЛЕНИЕМ ГОРОДА ГЕОРГЕ ГЕОРГИУ-ДЕЖ (стр. 18). Автор статьи отмечает, что из критического анализа процесса создания данного города (строительство которого началось в 1952 г.) можно вывести ценные заключения в части архитектурной деятельности. Выстроенная до настоящего времени часть города имеет вообще приятный облик.

Однако, если подробно осмотреться, можно отметить целый ряд недостатков поскольку планировка города, разработанная в трех последовательных схемах планировки, придала этому населенному центру характер поэтапного осуществления и обусловила отдельные несоответствующие детальные решения. Таким образом, главный доступ к городу с северо-востока затруднен и находится в противоречии с входным направлением; связь между городом и территорией, отведенной под перспективное расширение, недостаточна; размещение будущего общественно — административно-культурного центра вблизи жилой застройки, ограничивает возможности решения данного центра. Несогласование этапов строительства отражается и в размещении здании торгового центра, в котором надлежало бы использовать рельеф и обеспечить перспективу к двум интересным пунктам — долина реки Тротуш и гора Перкиу, но осуществить этого не удалось. Помимо вышеуказных недостатков, автор статьи отмечает также некоторые неблагоприятные перспективы зданий и не всегда соответствующее качество деталей и отделок.

Арх. Хория Худицэ — СТРОИТЕЛЬСТВО И РЕКОНСТРУКЦИЯ ГОРОДОВ И НОВЫЕ ЖИЛЫЕ АНСАМБЛИ (стр. 21). Автор подчеркивает значение и характеристики городского центра и отмечает в этой связи, что большинство осуществленных за последние годы в СРР центров состоят из жилых зданий. Отсюда возникает противоречие между потребностями жилища и потребностями создания архитектурного пространства, присущего городскому центру в котором представлены и сосредоточены социальные интересы. С этой точки зрения, автор анализирует несколько городских центров — Площадь Северного Вокзала в Бухаресте, Площадь «Пьяца Унирий» в Яссах, новый центр города Галац, центр города Пьятра-Нямц, главная магистраль города Георге Георгиу-Деж. Другим затронутым вопросом является проблема градостроительного единства новых жилых ансамблей, создаваемых за последнее время, причем это единство является как бы «типизированным» вследствие нерационального повторения расположения секций зданий. Автор считает, что повторение собственно типовой секции достаточно для того, чтобы обеспечить организацию и единство ансамбля. Длина протяженных секционных зданий, а также планиметрическое их расположение, должны использоваться как дифференцированная переменная в целях компенсирования монотонности повторения секций. Осуществление дополнительных контрастов при помощи обслуживающих объектов квартала дает возрожность создать подвижной пространственный кадр. Автоматическое применение единой этажности застройки не сможет никогда устранить отрицательные аспекты монотонности, которые, в конечном итоге, неизбежны в любом планиметрическом расположении протяженных зданий.

★

* * * Архитектор Академик Дуилиу Марку (стр. 24). Выдающаяся личность в румынской архитектуре, архитектор академик Дуилиу Марку скончался 9-го марта с.г. В журнале публикуется некролог от Академии СРР, Государственного Комитета по делам строительсува, архитектуры и планировке, Объединения архитекторов СССР и Архитектурного института « Ион Минку » — Бухарест, а также сообщение о траурном митинге состоявшемся 11-го марта с. г. в Доме Архитектора в Бухаресте.

★

* * * ПРЕМИИ ОБЪЕДИНЕНИЯ АРХИТЕКТОРОВ ЗА 1964 Г. (стр. 26). В журнале представлены архитектурные работы, премированные ежегодно присуждаемыми Объединением архитекторов СРР премиями. Прмеия за 1964 г. присуждена „ex aequeo“ двум работам: больница с поликлиникой в городе Георге Георгиу-Деж и жилой ансамбль на шоссе Михай Браву в Бухаресте. Остальные работы отмечены похвальными отзывами и наградами.

РЕЦЕНЗИИ И ЛИТЕРАТУРА

* * * Проф. Арх. Григорий Ионеску: «История архитектуры в Румынии» том II (стр. 58). Журнал отмечает недавнее появление этой значительной для румынской архитектуры работы.

В данном труде, появившемся в Издательстве Академии СРР, рассматривается и анализируется архитектурная деятельность в Румынии в период от начала XVI века до начала 40-ых годов XX-го века.

Доц. арх. Игн. Шербан — АРХ. ДОРИАН ХАРДТ —«ПЛАСТМАССЫ В АРХИТЕКТУРЕ И СТРОИТЕЛЬСТВЕ» (стр. 58). Данная работа, появившаяся в техническом издательстве в Бухаресте, является ценным вкладом для ознакомления работников из области архитектуры и строительства с техническими, эстетическими и конструктивными свойствами многочисленных пластмасс, широко применяемых в современном строительстве.

Далее, в журнале публикуется несколько пространных рецензий на появившиеся за рубежом книги по специальности, полученные Редакцией нашего журнала от соответствующих издательств: „LA MAISON DE DENAIN“ (Ed. Robert Laffont, Paris; „BRIEFE EINES ARHITEKTEN“ (Prestel Verlag, München), „WORLD ARCHITECTURE-ONE“ (Studio Books, Londra); „DIE NORDWESTSTADT“ (Karl Krämer Verlag, Stuttgart).

ХРОНИКА

В этом разделе сообщаются сведения о деятельности Объединения архитекторов СРР за месяцы январь и февраль с. г.

В МЕЖДУНАРОДНОМ ОБЪЕДИНЕНИИ АРХИТЕКТОРОВ

В данном разделе публикуются сообщения о деятельности Международного Объединения Архитекторов как то: собрания (семинары, колоквиумы, заявки о зачислении в М.О.А., назначения и т.п., выдержки из ежемесячного бюллетеня издаваемого М.О.А.

sumar

● **ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE**
CONSTRUCȚIA ȘI RECONSTRUCȚIA ORAȘELOR

4 Prof. arh. Horia Maicu
ANSAMBLURILE NOI TREBUIE SĂ RESPECTE CADRUL NATURAL

8 Prof. arh. Grigore Ionescu
SĂ PUNEM ÎN VALOARE VECHILE ANSAMBLURI ARHITECTURALE

10 Arh. Alexandru Iotzu
PUNCTE DE VEDERE ASUPRA CONSTRUCȚIEI ANSAMBLULUI CENTRAL DIN PIATRA-NEAMȚ

14 Arh. Mauriciu Silianu
SĂ AȘEZĂM CONSTRUCȚIILE LA LOC POTRIVIT

17 Arh. Nicolae Litvin
FIECARE ORAȘ ÎȘI ARE UN PROFIL SPECIFIC

18 Arh. Dorin Gheorghe
CÎTEVA OBSERVAȚII ASUPRA REALIZĂRII ORAȘULUI GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

21 Arh. Horia Hudiță
CONSTRUCȚIA ȘI RECONSTRUCȚIA ORAȘELOR ȘI NOILE ANSAMBLURI DE LOCUIT

24 ACADEMICIAN ARHITECT DUILIU MARCU

26 ● **PREMIILE UNIUNII ARHITECȚILOR PE ANUL 1964**

58 ● **RECENZII — BIBLIOGRAFIE**

● **CRONICA**

● **U.I.A. INFORMAȚII**

1

ANUL XIV Nr. 1 (98) 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE
prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

arhitectura

ORGAN AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ȘI AL COMITETULUI DE STAT PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

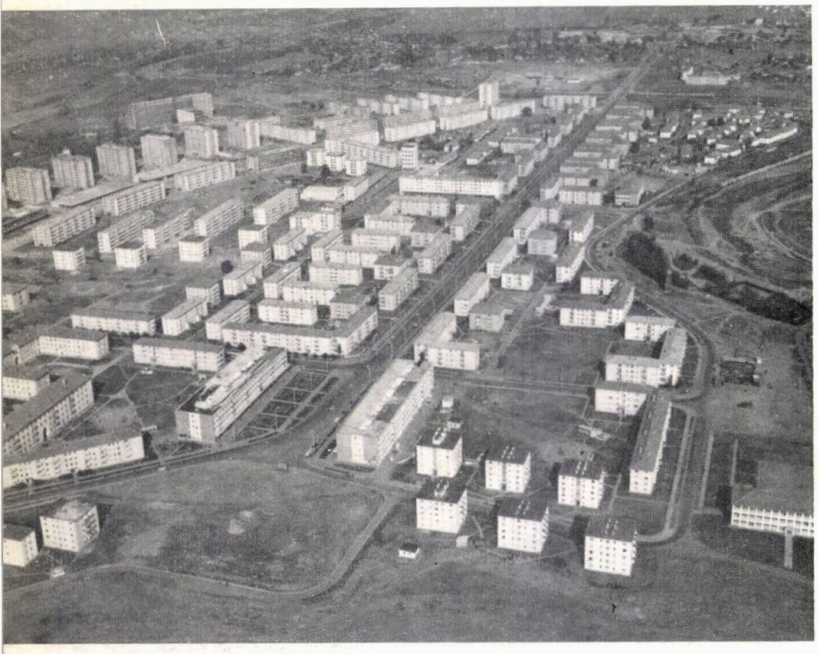

Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej — Vedere generală

1989

Budapesti Műszaki Egyetem
Könyvtára
55 | 1968

construcția și reconstrucția orașelor

În numărul de față al revistei prezentăm o serie de articole pe marginea unei deplasări documentare efectuate de un grup de arhitecți în orașele Gheorghe Gheorghiu-Dej și Piatra-Neamț, deplasare urmată de o discuție de creație la Uniunea arhitecților avînd ca temă „Construcția și reconstrucția orașelor".

Punctele de vedere expuse în aceste articole, reprezentînd opiniile personale ale autorilor, sînt uneori diferite sau divergente. Este firesc să fie astfel într-o problemă atît de complexă care se află — nu numai la noi, dar în toate cercurile profesionale internaționale — într-o continuă și aprinsă dezbatere.

Le publicăm ca atare, fiind convinși că o confruntare de idei în această problemă, fără pretenția de a da răspunsuri definitive și totale, nu poate decît să contribuie în mod pozitiv la procesul de clarificare și perfecționare a activității noastre profesionale.

Considerăm discuția deschisă și așteptăm ca cititorii noștri să participe la ea, exprimîndu-și punctele lor de vedere în coloanele revistei.

Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej — Ansamblul de locuințe VII și centrul comercial

1 — *Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej — Vedere spre dealul Perchiu*
2 — *Vedere generală a orașului Gheorghe Gheorghiu-Dej*
3 — *Vedere a blocurilor de locuințe din ansamblul VII*
4 — *Vedere parțială a orașului dinspre parc*
5 — *Noua clădire a spitalului din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej*

prof. arh. horia maicu
arhitect-șef al Capitalei

ansamblurile noi trebuie să respecte cadrul natural

O REALIZARE URBANISTICĂ VALOROASĂ

Urmărind evoluția orașului Gheorghe Gheorghiu-Dej, de la începuturile lui, am constatat că proiectanții au reușit să realizeze cîteva din sarcinile esențiale privind integrarea ansamblului în cadrul natural, ținînd seama de scara umană, cu o concepție destul de variată și foarte agreabilă în ansamblu. Chiar primele « cvartale », cum le numeam noi pe atunci, cu arhitectura lor pseudoclasicistă, au darul de a se integra în ansamblu, în raport cu omul, cu spațiile verzi, cu distanțele și perspectivele de vedere; aș putea spune că, din acea perioadă a arhitecturii noastre, această realizare este

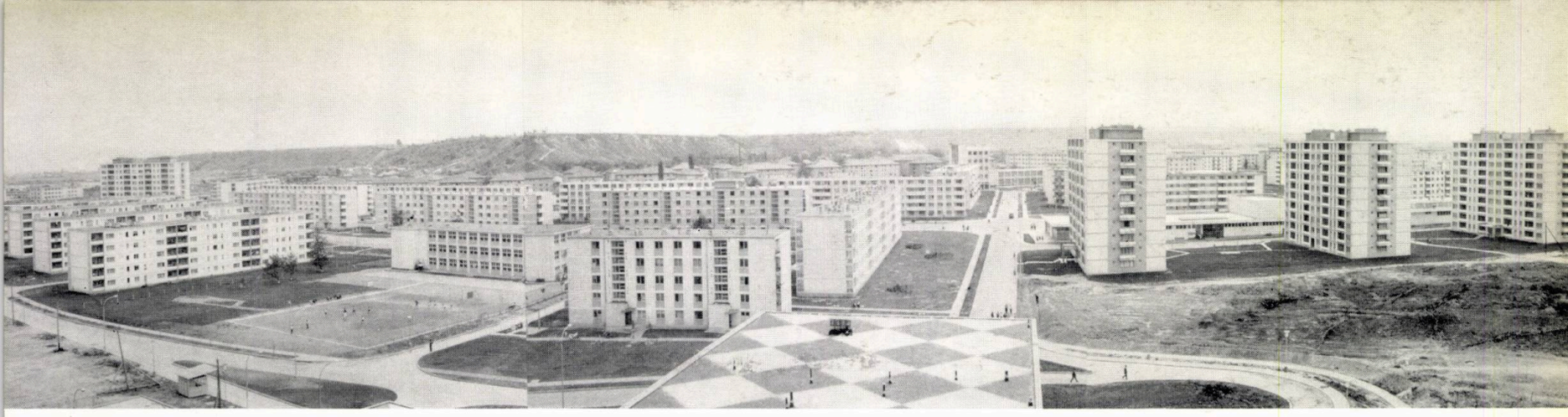

una dintre cele mai bune. Comparînd cu ceea ce s-a făcut în București în acea vreme, construcțiile din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej sînt mai bune din punct de vedere al umanismului lor, al raportului cu scara omenească și, mergînd mai departe, înnoind concepția în arhitectură și urbanism, proiectanții, progresînd de la etapă la etapă, au reușit lucruri frumoase.

Este de remarcat, de asemenea, expresia arhitecturală a spitalului, o lucrare ce se afirmă cu demnitate și forță în ansamblu.

ABUZUL DE CULOARE NU DUCE LA VARIETATE

Am o singură critică de adus, care este valabilă și pe plan general, și anume: abuzul de culoare, coloritul excesiv și nepotrivit care, prin această facilă « varietate », duce la monotonie și la o pregnantă lipsă de bun-gust. Și este păcat ca eforturile noastre să fie autolichidate prin acest abuz de culoare, de cele mai multe ori complet nepotrivită unei clădiri. Se face un abuz de culori reci și stridente — albastru, verde și altele — care nu sînt proprii materialului din care este făcută o clădire, nici pietrei, nici cărămizii, nici tencuielii. Să nu fiu greșit înțeles: nu vreau să pledez împotriva folosirii culorii în arhitectură, ci pentru o folosire dozată, cu înțelegere, cu bun-gust, cu demnitate. Culoarea poate contribui la calitatea lucrărilor noastre, însă așa cum este astăzi folosită — nu numai la realizările din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, dar mai peste tot — cred că este momentul să tragem un semnal de alarmă și să ducem o campanie perseverentă, pentru a tempera această beție a culorilor care pune într-o lumină proastă realizările arhitecturii noastre contemporane.

Greșeala devine și mai mare prin generalizarea ei pentru că ceea ce se potrivește la mare, la Mamaia — un colorit viu și pregnant — nu se potrivește la munte sau în cartierele din București.

Deci, subliniez încă o dată că orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej constituie o valoroasă realizare urbanistică a noastră; bineînțeles — să nu fiu greșit înțeles — nu o situez la o valoare absolută, în sine: ea este valoroasă în comparație cu multe alte realizări.

Aspect nou pe esplanada orașului Piatra-Neamț

LA PIATRA-NEAMȚ, COMPOZIȚIA URBANISTICĂ MI SE PARE RIGIDĂ

Am vizitat și orașul Piatra-Neamț. Cred că toți cunoașteți poziția naturală în care s-a născut și s-a dezvoltat acest tîrg, frumoasele sale monumente istorice, peisajul său unic — peisajul moldovenesc cu dealuri rotunjite, moi, în care se înscriu admirabil străzile vechiului tîrg.

Personal, consider că proiectanții nu au ținut seama de specificul locului și au intrat cu brutalitate peste această natură și peste această așezare, creată în decursul timpului cu o sensibilitate deosebită. Vechea așezare este încă prezentă. De pe terasa hotelului, am putut vedea cît de frumos se înscriu în teren și șerpuiesc drumurile vechi, create de oamenii din Tîrgul-Neamțului fără ajutorul urbaniștilor și al urbanismului, dar cu bunul-simț și cu intuiția lor, de care proiectantul zilelor noastre nu a ținut seama, suprapunînd mecanic, peste tot ceea ce era valoros, o compoziție artificială, rigidă.

Vedere a ansamblului central de pe dealul Pietricica

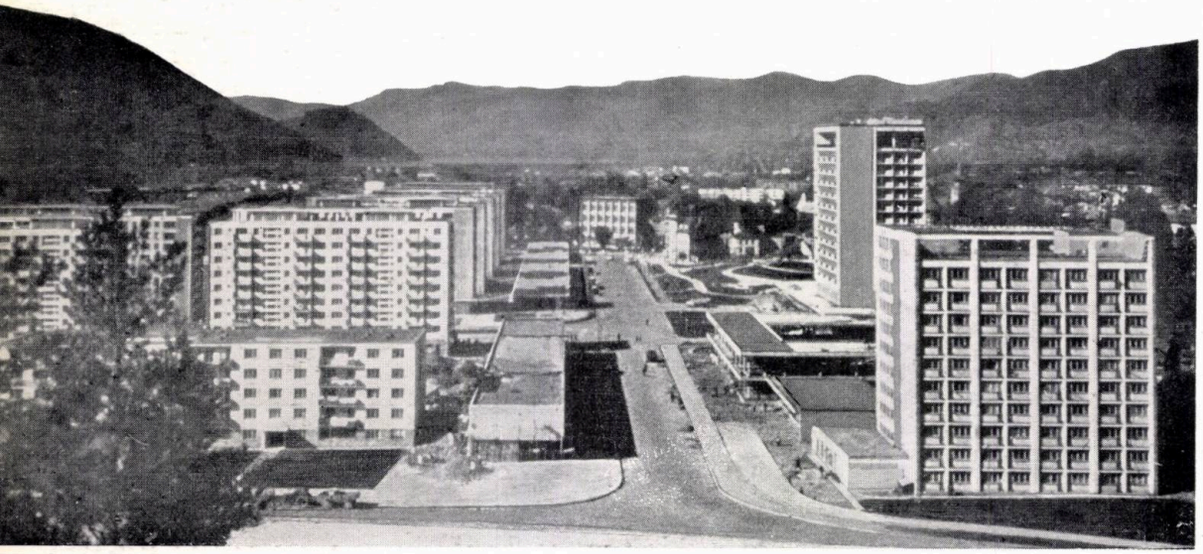

Compoziția este fals monumentală și nu știu ce legătură poate avea cu Piatra-Neamț. Dacă trebuie să dăm un exemplu de lipsă de încadrare în natura înconjurătoare, de totală desconsiderare a ceea ce există valoros și specific într-o așezare istoricește dezvoltată, apoi cred că poate fi dat noul ansamblu de la Piatra-Neamț, deși clădirile în sine sînt la nivelul tuturor clădirilor pe care arhitecții noștri le fac în întreaga țară.

Se verifică din nou că obiectul care trebuie să aibă valoare plastică, în sine și în ansamblu, trebuie totuși să se subordoneze concepției urbanistice: înscrierea în natură, în peisaj, în specificul locului, în determinantele scării umane.

Și dacă vorbim de caracterul propriu — și trebuie să vorbim de caracterul propriu —, apoi proiectanții de la Piatra-Neamț, dacă

se uitau atenți la ce au făcut acei neurbaniști, care de-a lungul anilor au creat tîrgul, puteau, fără să-i copieze, să se inspire din felul cum au conceput ei traseul străzilor în acord cu formele naturale ale terenului, în acord cu peisajul, și să realizeze o compoziție arhitectural-urbanistică de o frumusețe deosebită, specifică locului, cu caracter contemporan și legată de valoroasele noastre tradiții. Și Piatra-Neamț are minunate monumente ! S-a încercat să fie puse în valoare și cred că în mare parte s-a reușit, dar spațiul liber de la poalele bisericii este tratat cu răceală și neexpresiv, ceea ce nu este propriu arhitecturii monumentului istoric, care are o forță emotivă deosebită. Din spațiul acela trebuia să se realizeze o trenă corespunzătoare și armonios legată de valorosul peisaj, de data aceasta arhitectural, care există acolo, mărturie a geniului creator al poporului nostru.

Piatra-Neamț — Noile blocuri de locuințe din zona centrală

prof. arh. grigore ionescu
director al Direcției monumentelor istorice

să punem în valoare vechile ansambluri arhitecturale

Deva — Noul centru al orașului

AM IGNORAT ADESEA AȘEZAREA VECHE, ISTORICĂ

Am văzut multe dintre orașele care și-au schimbat fața în anii puterii populare, le-am văzut înainte și după restructurare și mărturisesc că pe unele din acelea pe care le cunoșteam foarte bine înainte, azi nu le mai recunosc sau, mai bine zis, recunosc în unul aproape pe toate. Întrebarea pe care ne-o punem cu toții este: cărui fapt se datorește această unificare a aspectului orașelor reconstruite și cu ce sînt vinovați arhitecții că s-a ajuns la acest impas?

Unele neajunsuri, aș zice « opreliști », împiedică încă pe arhitecți să dea drumul imaginației, căci nu ne putem plînge că nu avem mulți arhitecți care au muncit și care ar putea face lucrări mai apropiate, mai conforme cu peisajul local și cu caracterul specific al orașelor pe care sînt chemați să le sistematizeze și să le reconstruiască. Dar chiar așa stînd lucrurile, cred că și proiectanții noștri de mare talent au neglijat un lucru care mi se pare de mare importanță: căile de valorificare optimă a cadrului natural și a caracterului existent al orașelor.

Eu sînt sigur, din cele observate, că majoritatea arhitecților, care au lucrat la asanarea orașelor noastre vechi, au pierdut din vedere chiar acest punct, care este foarte important; vreau să spun că au ignorat așezarea veche, disprețuind nu numai cadrul format din acele clădiri vechi, declarate printr-o listă oficială monumente istorice, și prin aceasta protejate de lege, dar au ignorat și puținele ansambluri — unele mai mari, altele mai mici — care, istoricește constituite, dădeau — și acolo unde n-au fost încă distruse continuă să dea — caracter propriu așezărilor vechi.

Aceste ansambluri, alese cu grijă și studiate cu atenție, pot și trebuie să fie cruțate, asanate, restructurate și restaurate, căci cel puțin în parte ele sînt susceptibile să păstreze trăsăturile caracteristice care fac recognoscibile orașele noastre.

VECHILE CARTIERE VALOROASE POT FI RESTRUCTURATE

În Ungaria, la Budapesta, în Germania, la Leipzig și Weimar, în Bulgaria, la Sozopol și Mesembria — ca să nu citez decît cîteva exemple — străzi întregi, din acelea cu clădiri numai parter și etaj — unele, cum e cazul în special la Sozopol, cu case datînd doar din secolul al XIX-lea — au fost păstrate întregi. Fațadele clădirilor au fost restaurate, înlăturîndu-se adăugirile fără valoare și punîndu-se în evidență elementele mai vechi, păstrate. Interioarele au fost restructurate, dotate cu instalațiile necesare și adaptate funcțiilor și cerințelor de confort ale vieții moderne.

Eu cunosc orașul Varșovia; l-am cunoscut și pe cel dinainte și pe cel refăcut pe ruinele lăsate de grozăviile ultimului război. Între clădirile orașului nou există una care are un turn înalt. M-am suit în acel turn și am privit orașul în întregul lui. Dacă polonezii n-ar fi reconstruit întocmai (după relevee și fotografii) acel colț al orașului vechi — Stare Miasto — pentru care au fost, și cred pe nedrept, mult criticați, Varșovia ar fi fost astăzi un oraș cu totul nou, fără personalitate și trist, așa cum sînt aproape toate cartierele noi, pe care le-am văzut în ansamblu, de sus, din acel turn.

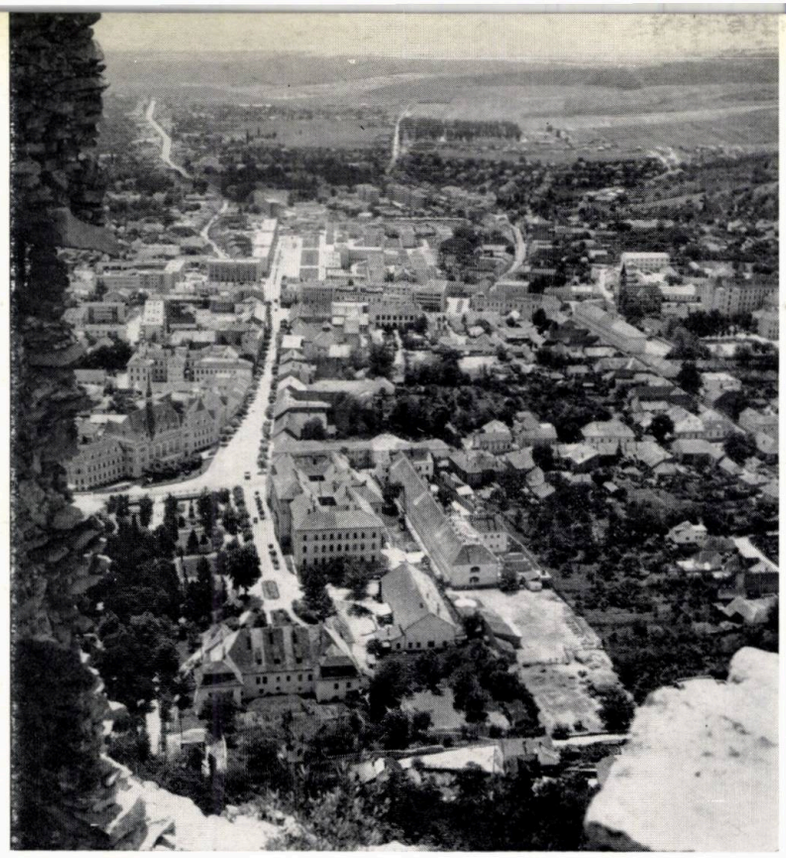

Deva — Vedere generală

VECHILE ANSAMBLURI ISTORICE, PUNCTE DE REPER ÎN SISTEMATIZARE

În orașul Suceava, reconstruit, atît cît s-a reconstruit, în forme ceva mai umane, dar care și-a pierdut totuși mult din expresiva și frumoasa lui siluetă, se mai păstrează încă părți care pot și trebuie să fie păstrate, restructurate și restaurate. De exemplu, cartierul din fața bisericii Sf. Dumitru, cu str. Karl Marx. Același lucru putem spune și despre unele ansambluri de clădiri, străzi sau cartiere întregi din orașe ca București, Iași, Sibiu, Brașov, Cluj și multe altele. Datoria arhitecților mi se pare a fi aceea de a căuta și descoperi aceste ansambluri, care, luate drept puncte de reper pentru sistematizare, pot, printr-o înțeleaptă restructurare și restaurare, să imprime — împreună cu clădirile noi studiate în mod corespunzător — acel specific local și național, acea amprentă proprie de care s-a vorbit atît de mult în ultimele documente de partid, dar pentru realizarea căreia n-am făcut încă nici primul pas.

Nu sîntem în situația de a imita exemplul polonez în ceea ce privește Varșovia. Socotesc însă că putem lua drept exemplu ceea ce s-a făcut în Polonia, ca și în celelalte țări pe care le-am amintit mai înainte, pentru conservarea, restructurarea, restaurarea și punerea în valoare a atîtor centre istorice, grație cărora orașele își păstrează în parte și caracterul și moștenirea valoroasă lăsată de înaintași.

Tovarășul arhitect Maicu critică aspru ceea ce s-a făcut nou în orașul Piatra-Neamț. Nu putem spune însă că tot ce s-a făcut la Piatra-Neamț în vremea din urmă este criticabil. Mult mai criticabil — condamnabil chiar — este ceea ce au făcut arhitecții de la sfîrșitul veacului al XIX-lea și cei care au lucrat acolo în perioada dintre cele două războaie mondiale. Atunci s-a distrus acea frumoasă acropolă a orașului din care nu ni s-au păstrat decît biserica și turnul, realizate de meșterii lui Ștefan cel Mare. Clădirile noi ridicate atunci și la poalele dealului și pe acropolă, în forme hibride de stil neoromânesc, n-au făcut decît să înrăutățească situația. Ceea ce s-ar mai putea face acum ar fi punerea în valoare a resturilor zidurilor fostei curți domnești, descoperite în urma degajării unei părți din acropolă cu prilejul noilor lucrări.

Suceava — Vedere generală

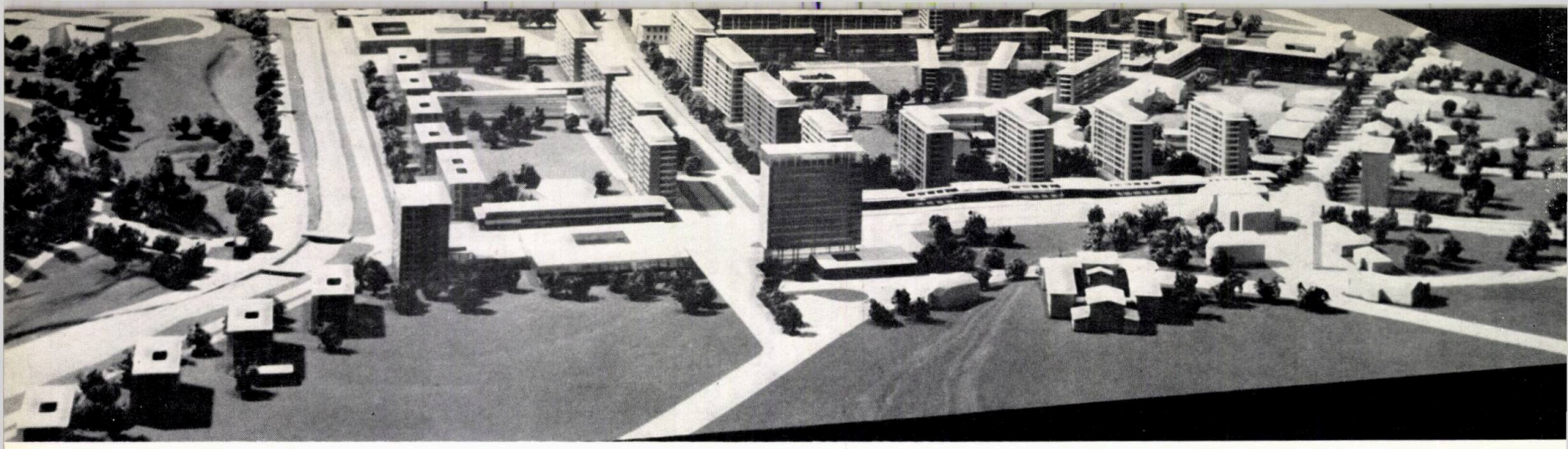

Macheta părții centrale a orașului Piatra-Neamț

arh. alexandru iotzu
șeful colectivului de proiectare a orașului Piatra-Neamț

puncte de vedere asupra construcției ansamblului central din piatra-neamț

Piatra-Neamț — Plan de sistematizare a părții centrale

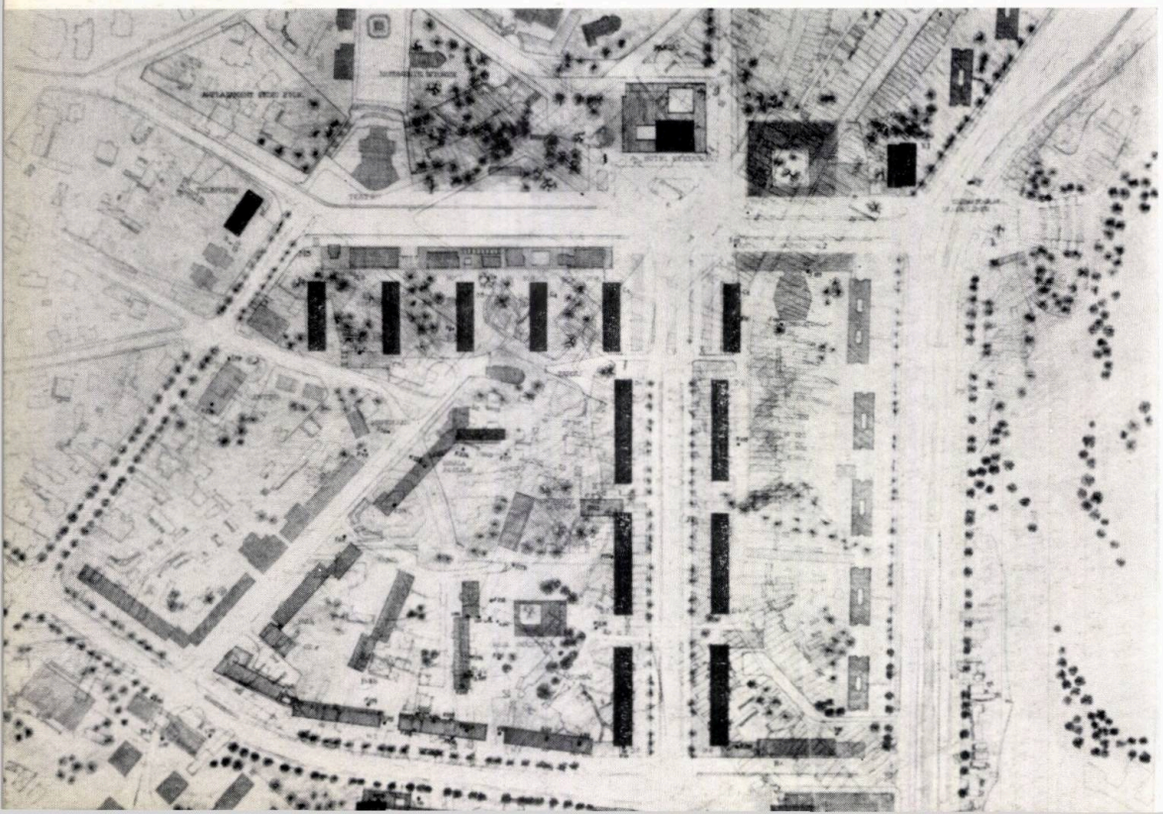

UN ORAȘ PATRIARHAL...

Piatra-Neamț, specifică așezare liniștită din zona submuntoasă, centru de schimb între produsele țăranilor din împrejurimi și cele manufacturate, cu o rudimentară industrie pentru prelucrarea lemnului și a celulozei, era cu un deceniu în urmă un oraș al pensionarilor, vizitat de numeroși vilegiaturiști și turiști, atrași de frumusețea regiunii înconjurătoare.

Zona centrală a orașului era alcătuită dintr-o serie de străzi dens construite, spre care erau orientate prăvăliile micilor negustori, clădiri în genere insalubre, cu fronturi extrem de înguste și care se întindeau mult în adîncime. Restul orașului, slab construit, căpăta către periferii un puternic caracter rural.

Înconjurate de o serie de imobile ridicate în perioada dintre cele două războaie, importantele monumente datînd din epoca lui Ștefan cel Mare, deși amplasate central, erau absente din cadrul urbanistic al orașului; după cum nu participa la acesta nici frumusețea deosebită a dealurilor din jur.

Viața patriarhală a orașului Piatra-Neamț s-a schimbat însă o dată cu începerea construirii importantului combinat chimic de la Roznov-Săvinești. Numărul populației active a început să sporească într-un ritm din ce în ce mai viu, lipsa de locuințe devenind tot mai acută. Pentru acoperirea nevoilor urgente de cazare a muncitorilor s-a impus mărirea volumului de construcții. Era așa dar nevoie să se organizeze un mare șantier, dotat cu mijloace tehnice moderne, pentru a îngădui construirea rapidă a locuințelor. În acest scop s-au efectuat studii tehnico-economice în vederea alegerii unui amplasament care să ofere posibilitatea de a se amenaja

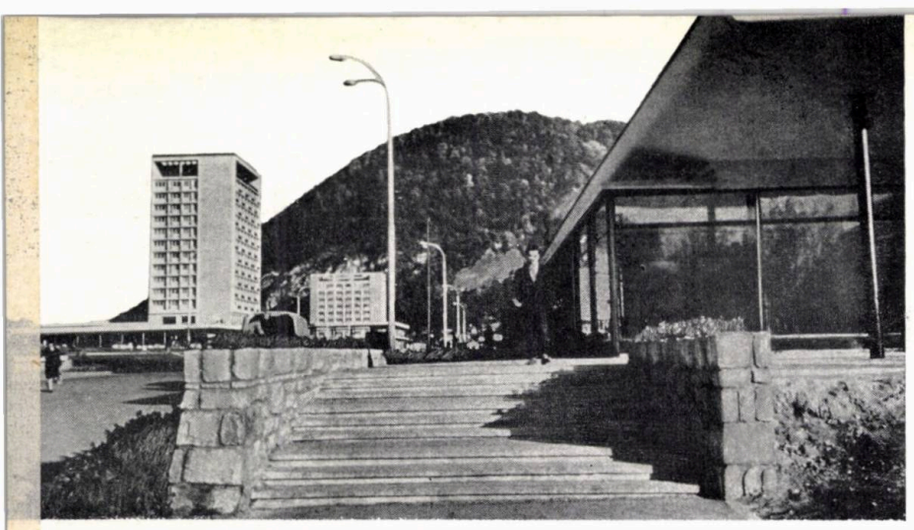

Clădirea noului hotel

niveluri, în genere adoptarea unor forme vechi pentru un conținut nou — ne referim în special la profilul viitorului oraș — se făceau sub pretextul menținerii culorii locale.

În cadrul noului ansamblu, s-a considerat ca justă adoptarea unui alt punct de vedere și anume că este cazul ca, pe lîngă adoptarea tehnicii noi în construcție — prefabricate, cofraje glisante —, să se facă apel și la noi mijloace de expresie urbanistică și plastică arhitecturală, înțelegînd să se păstreze culoarea locală prin alte metode decît pastișarea vechilor imagini din localitate.

un ansamblu închegat, cuprinzînd toate dotările necesare gradului sporit de confort din noile noastre așezări urbane. Alegerea amplasamentului a fost determinată, în afara argumentelor majore arătate mai sus, și de alți factori, cum ar fi posibilitatea de dare imediată în folosință și de creare a unui centru la scara noului oraș industrial, cu o populație de circa 80 000 — 100 000 locuitori.

CUM SĂ RECONSTRUIM CENTRUL ORAȘULUI?

Astfel s-a ajuns la concluzia că cel mai nimerit este să se reconstruiască centrul orașului, ansamblu la rezolvarea căruia proiectanții — în paralel cu respectarea obligatorie a condițiilor tehnico-economice impuse de legislația și de posibilitățile de construire din acea vreme — au încercat să ia în considerare și elementele specifice condițiilor locale.

În această privință, punctul de vedere adoptat a fost diferit de cel ce a stat la baza începuturilor timide de construire din acest oraș în ultimul deceniu. Dacă planurile de situație din această perioadă încercau o descătușare din soluțiile șablon ce fuseseră adoptate pentru vechile « cvartale » de locuințe, regimul și rezolvarea de detaliu a construcțiilor purtau încă pecetea caselor clădite cu mijloace meșteșugărești și căutau să copieze formele lor specifice, cu toate că se impunea — față de volumul sporit de apartamente ce trebuia dat în folosință — utilizarea unor metode mai avansate de construcție.

Copierea ca atare a anumitor rezolvări de detaliu, menținerea unui regim cu 2—3

Ansamblul de locuințe din centrul orașului Piatra-Neamț — Detaliu

Vechea zonă centrală a orașului, cu locuințe insalubre și înghesuite

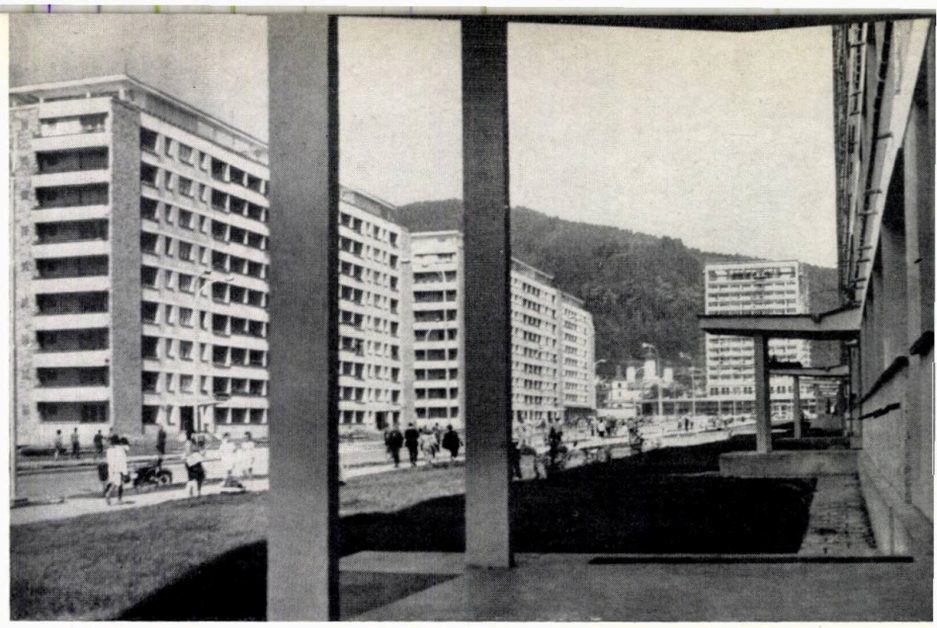

Ansamblul central din Piatra-Neamț — Detaliu

DUGHENELE INSALUBRE NU CONSTITUIE SPECIFICUL UNUI ORAȘ

Problema « culorii locale », a caracterului fiecărei așezări urbane în parte, este mult dezbătută în ultima vreme. Considerăm că și în această problemă se face larg simțită lipsa unor discuții de principiu, care să clarifice latura teoretică, pentru ca analiza critică a așezărilor urbane, din acest punct de vedere, să nu se bazeze pe considerente subiective.

Nu putem fi de acord cu teza care susține că specificul unui oraș este alcătuit din casele minore și degradate — pitorești uneori — cum ar fi lipscăniile cu dughenele lor insalubre care au corespuns cîndva unui program și anumitor necesități, clădiri care azi însă nu mai satisfac nevoile mereu mai mari ale populației urbane.

Ca atare, menținerea cu orice sacrificiu a acestor trasee și fronturi de străzi, eventual chiar cu reconstruirea și modernizarea conținutului din spatele acestora, adică crearea unor orașe-muzee — este o soluție ce nu poate fi aplicată mecanic, ci numai cu mult discernămînt și la acele cartiere de o deosebită importanță arhitectonică și istorică.

Considerăm că pentru păstrarea caracterului local al unei așezări urbane este mai important să se mențină și să se pună în valoare cadrul ei natural precum și monumentele, clădirile și edificiile de importanță cultural-istorică sau arhitecturală.

Astfel, la Piatra-Neamț s-a căutat în primul rînd ca, atît prin rezolvarea sistemului stradal, cît și prin dispunerea pe teren a clădirilor de locuit, să se pună cît mai mult posibil în valoare cadrul natural înconjurător, atît de singular prin prezența imediată a dealurilor și în special a masivului Pietricica, complet izolat de cele din jur.

De asemenea, exprimarea sinceră a profilului actual al orașelor, cu un procent masiv de populație activă, duce în mod cert la crearea noii culori locale, surprinzătoare poate pentru cei ce doresc să mențină orașelor noastre caracterul de tîrg — cu vile elegante și grădini spațioase în centru și locuințe pitorești, dar înghesuite și insalubre, la periferii.

În fine, un alt factor care ar putea contribui la crearea sau menținerea caracterului orașelor este folosirea și punerea în operă, conform specificului local, a materialelor de construcție.

PRINCIPIILE URMĂRITE ÎN RECONSTRUCȚIA CENTRULUI ORAȘULUI

S-a apreciat — în ce privește înglobarea naturii înconjurătoare în noul cadru urban — că amenajarea unor capete de perspectivă către masivele verzi, cum ar fi esplanada deschisă către dealul Pietricica, sau crearea unor spărturi importante printre fronturile străzilor, cum ar fi blocurile dispuse perpendicular pe stradă ca și alveolele neacoperite în cadrul ansamblului de magazine, asigură în mod suficient și organizat prezența frumuseților naturale pe care le oferă natura înconjurătoare.

De asemenea, s-a urmărit să se degajeze pe cît posibil acropola dominantă, cu valoroasele ei monumente istorice, spre a li se crea acestora o perspectivă adecvată și a le face să participe cît mai activ la cadrul urbanistic al orașului.

Soluția a fost desigur în bună parte determinată, atît de posibilitățile de etapizare și de înlocuire a fondului locuit existent, cît și de factorii economici care au impus, printre altele, și adoptarea unui regim cu 9 niveluri pentru un procent de circa 40% din apartamente.

Nu considerăm că ar fi fost just să facem abstracție de acești factori hotărîtori și nu sîntem de acord cu teza susținută de unii critici, fie ei chiar de renume mondial, teză care se bazează în genere pe argumente subiective, și anume că trebuie să se adopte cu precădere regimul locuințelor joase, cu 2—3 niveluri, regim care ar duce la o densitate de numai 160 locuitori pe hectar și deci implicit la răspîndirea aglomerațiilor urbane mai importante pe suprafețe foarte întinse.

În cazul orașului Piatra-Neamț s-a apreciat că înălțimea și masivitatea elementelor naturale din imediata vecinătate, care urmau să fie prezente și să participe direct la structura orașului, îngăduiau crearea noului profil urbanistic, deter-

minat de ritmul major realizat cu clădiri înalte. S-a avut, de asemenea, în vedere și dezvoltarea armonioasă în viitor a orașului, cînd contrastul dintre noile locuințe și măruntele case din apropiere va dispărea, întrucît lipsa de teren construibil va impune reconstruirea integrală și intensivă în cadrul perimetrului actual al orașului.

În fine, în ce privește folosirea materialelor locale, credem că s-au făcut eforturi deosebite, cu rezolvări de detaliu interesante. Astfel, cărămida eficientă de culoare variată, în nuanțe calde, pastelate — de la galben-roșcat la galben-verzui —, produsă de fabrica de ceramică din localitate, a fost lăsată aparent, creîndu-se panouri sau timpane ce încadrează fațadele clădirilor de locuit sau ale unor dotări social-culturale. Tot astfel, piatra locală, pusă în operă cît mai apropiat de felul în care au fost executate paramentele nivelurilor existente, a adus un plus de varietate și de specific clădirilor rezolvate pe un nivel sau a realizat o firească legătură între vechile monumente istorice și noile construcții.

La fel, pentru a acuza caracterul specific al ansamblului istoric și a pune în valoare ruinele zidurilor fostei curți domnești, s-a proiectat și obținut realizarea unei galerii de lemn care subliniază totodată și orizontala pe care reazemă importantele monumente — biserica și turnul lui Ștefan.

RĂSPUNS UNOR CRITICI

Au fost și mai sînt desigur critici aduse soluției adoptate. Dacă într-adevăr compoziția ansamblurilor urbane din realizările din ultimul timp s-a înscris pe o linie ascendentă, nu trebuie uitat că centrul din Piatra-Neamț a fost proiectat într-o perioadă cînd cu greu era abandonată strada-coridor și dacă se accepta dispunerea perpendiculară a blocurilor pe stradă, atunci în fața acestora trebuiau să fie dispuse magazine, pe unul sau două niveluri, paralele cu strada, pentru a forma front către aceasta.

Cei ce nu s-au ocupat îndeaproape cu proiectarea, cunosc mai puțin fazele succesive de gîndire prin care s-a trecut, această firească evoluție care se produce încontinuu și în proiectare, dar care își lasă amprenta pe acele proiecte ce se materializează.

Prin rezolvări ulterioare de detaliu s-a căutat îndepărtarea acestui aspect din cadrul ansamblului central al orașului Piatra-Neamț, urmărindu-se ca, în paralel cu crearea unui specific local, să se realizeze o compoziție cît mai variată și mai agreabilă.

Astfel au fost proiectate unele străzi cu o alternanță de volume prin intercalarea dotărilor social-culturale joase sau menținerea celor existente între blocurile de locuințe de diverse înălțimi (5 și 9 niveluri), după cum anumite puncte de inflexiune ale arterelor importante au fost acuzate prin verticale importante, sau ritmate prin blocuri la care s-a menținut orientarea, ca de exemplu pe valea Cuejdului. De asemenea, s-au făcut eforturi pentru a se ajunge la o legătură cît mai puternică între stradă și miezul dintre blocuri și a se evita în acest mod aspectul monoton al străzii-coridor. Șirul de magazine din lungul axului perpendicular pe dealul Pietricica a fost și el cît mai variat rezolvat, cu o puternică interpenetrare a spațiilor verzi alăturate. Aceeași încercare de mai mare diversitate s-a făcut și pe str. Bicaz, unde împletirea zonei construite, avînd înălțimi diferite, cu zonele plantate și clădite existente, a constituit obiectul principal al compoziției.

În sfîrșit, organizarea parcului de la baza acropolei, realizat în întregime prin muncă voluntară, în afară de faptul că a pus în valoare minunatele elemente naturale și monumentele istorice atît de caracteristice care, acum, prin deschiderile efectuate, străjuiesc asupra ansamblului central, a reușit să dea acestuia un caracter cu totul specific și particular, diferențiindu-l în mod categoric de alte centre urbane, noi sau vechi.

În momentul cînd spațiile verzi vor fi definitivate, acestea vor întregi ansamblul construit și astfel rigiditatea — azi parțial aparentă din anumite unghiuri de vedere — se va pierde, iar noul centru din Piatra-Neamț va căpăta aspectul definitiv pe care proiectanții l-au gîndit.

Ansamblul central din orașul Piatra-Neamț — Detaliu

arh. m. silianu
arhitect-consilier — ISCAS

să aşezăm construcţiile la loc potrivit

Cluj — Vedere de ansamblu a cartierului Grigorescu

Hunedoara — Vedere generală

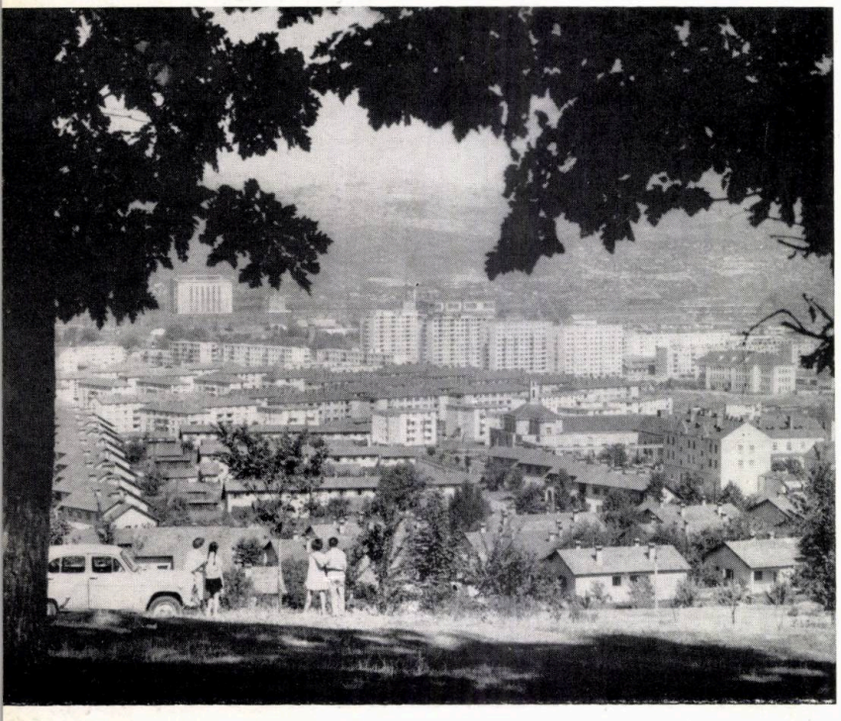

CE CAUTĂ UN ORAŞ MASIV LÎNGĂ O INDUSTRIE MARE ?

Alegerea amplasamentului unei construcţii a constituit întotdeauna o problemă căreia i s-a dat mare atenţie. Cine şi-a făcut o locuinţă individuală şi-a căutat un loc potrivit. Atît negustorul care şi-a construit o prăvălie, cît şi cei care au ridicat o catedrală au avut ca primă condiţie să stabilească un loc convenabil. Cum ne-am comportat noi în perioada ultimelor decenii, cînd am sărit masiv de la programul individual la programul mare, amplu, colectiv?

Voi lua ca exemplu oraşul Hunedoara. Consider că aşa cum s-a desfăşurat construcţia Hunedoarei, aşa cum se desfăşoară şi aşa cum se intenţionează să se desfăşoare în continuare, ea va constitui pentru generaţia următoare un exemplu de eroare urbanistică. S-a spus uneori că nu aşezăm destul de bine industriile. Dar la Hunedoara nu s-a pus această problemă, ci aceea de a amplasa bine oraşul.

Ce caută un oraş masiv lîngă o industrie foarte mare? Consider că prima preocupare ar fi trebuit să fie asigurarea unor măsuri care să depăşească simpla grijă pentru respectarea formală a distanţei sanitare legale după un normativ modest (de altfel care nu mai corespunde astăzi). În loc de aceasta, ne-am gîndit că, avînd o industrie masivă, să lipim negreşit şi oraşul alături, amplificînd concepţia măruntă a patronului care voia să aibă locuinţa muncitorului lipită de

poarta fabricii. După părerea mea, această amplificare la o scară mare a constituit o greșeală care a generat condiții necorespunzătoare de viață pentru oameni, imposibilitatea de a organiza în cadrul orașului o viață agreabilă. Cred că Hunedoara ar fi trebuit să se limiteze la ceea ce fusese început: să se reamenajeze puțin fondul existent, să i se adauge un volum construit modest, păstrînd acele cartiere de locuințe mici, neamplificate pe suprafețe imense.

Iată și cazul Devei. Consider că Deva ar fi fost locul potrivit în care se putea amplasa întregul masiv construit pentru muncitorii Hunedoarei; ne-am speriat de un mijloc de transport pe aproximativ 14 km, pentru ca să constatăm astăzi că dacă am transporta cu un mijloc adecvat, realmente contemporan, un cetățean de la Deva la blumingul din Hunedoara, ar ajunge mai confortabil decît de pe colinele unde avem intenția să dezvoltăm Hunedoara, pentru a-l duce apoi în condiții defectuoase la locul lui de muncă.

Cluj — Locuințe noi în cartierul Grigorescu

Vedere parțială a noului centru comercial din Piatra-Neamț

TEORIA SĂ STUDIEZE ȘI SĂ GENERALIZEZE EXPERIENȚA VALOROASĂ

Am învățat sau n-am învățat suficient din acest exemplu al Hunedoarei și al raportului zonal pe care trebuie să-l creăm în construirea așezărilor noastre? Teama mea este că nu am învățat încă suficient.

Aș da un alt exemplu: orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Aici, lucrurile nu corespund întru totul celor mai perfecte și mai economice scheme urbanistice de școală, cum ar fi fost o așezare paralelă a zonelor industriale și de locuit, sau o echilibrare în balanță a transportului în comun ș.a.m.d. S-a găsit însă o rezolvare bună, adecvată condițiilor locale. Teoria este liberă să preia eventual acest exemplu și să-l dezvolte; uneori schemele ideale nu pot deveni și formule reale într-o rezolvare adaptată condițiilor locale care trebuie respectate.

S-au adus multe critici rezolvărilor de la Piatra-Neamț. Personal, găsesc că și în acest oraș s-a pornit bine. Las la o parte faptul că ne place sau nu modul cum o clădire cu 5 caturi închide perspectiva unei esplanade avînd pe laturile sale clădiri mai înalte; este un detaliu. Esențial, la Piatra-Neamț, este altceva: am ales sau nu am ales bine locul

Cluj — Blocuri noi de locuințe în cartierul Grigorescu

reconstrucției orașului? Inițial, da. Astăzi, în continuare, nu. În urmă cu cîțiva ani, într-un articol publicat în revista «Arhitectura» *), apreciam că intenționata realizare a noului cartier Pietricica ar fi o eroare. Îmi mențin, cel puțin pentru perioada actuală, această părere: ne-am grăbit să facem un cartier exterior, într-un oraș a cărui reconstrucție interioară am început-o, dar pe care am oprit-o alături de o sumedenie de case mizerabile, care sînt departe de a constitui un element de pitoresc; am tăiat cu foarfeca o reconstrucție pornită și ne-am mutat în spatele unui deal care deocamdată reprezintă o barieră și nu un element central. Aceasta este eroarea mare în legătură cu Piatra-Neamț.

Să vorbim și despre orașul Suceava. A avut norocul ca insistențele, depuse de unii, de a se construi în prelungirea pantei ce coboară de pe terasa de sus înspre zona industrială, să nu aibă succes din cauza avizelor geotehnice (obținute, bănuiesc, cu grele cheltuieli). Imposibilitatea de a face cheltuieli și mai mari pentru a se construi pe terenuri care alunecă, a salvat această coastă, care va constitui o agreabilă zonă de separare, un element de pitoresc localizat, al Sucevei, care se va remarca în mod pozitiv în viitor.

În această succesiune de exemple, la care s-ar mai putea adăuga și altele, am să ating un ultim subiect: orașul București. Înainte de a se lansa actuala schiță de sistematizare a Capitalei, la Institutul Proiect-București a avut loc o discuție, la care, invitat fiind, am spus cam așa: Ne-am obișnuit să vedem orașul București tipărit ca plan pe o hîrtie pătrată și pe acest pătrat ne-am obișnuit să vedem un cerc tras frumos, care reprezintă o linie ferată de degajare; de aici, am rămas cu ideea că Bucureștiul ar fi un oraș rotund, idee pe care o consider eronată.

*) Vezi revista «Arhitectura R.P.R.», nr. 2/1962, pag. 7.

Bucureștiul nu este un oraș rotund, ci un oraș alungit de la nord-vest către sud-est; el urmează linia naturală a terenului. În această situație, spuneam atunci că intenția — în parte realizată astăzi — de a se construi în poală spre sud reprezintă cea mai defectuoasă alegere a unui loc pentru a construi masiv locuințe în capitala țării noastre. Mai arătam atunci, după cum susțin și astăzi, că nu un rîu mic, cum este Dîmbovița, poate constitui axa majoră a restructurării unui oraș de peste un milion de locuitori. Dacă este vorba de a găsi o axă majoră, aceasta nu poate fi decît pe direcția NV-SE, aceea a salbei lacurilor.

Alegerea locului în construcția urbană a ajuns azi să fie o problemă la o scară atît de uriașă, încît nu ne mai putem permite să amplasăm mari ansambluri de locuințe și dotări aferente fără o analiză atentă, complexă a tuturor factorilor.

Nu întodeauna am considerat lucrurile în mod realist și am impresia că de fiecare dată cînd spunem «încă nu este totul pierdut», recunoaștem implicit că am și făcut unele greșeli.

Răspunderea noastră în alegerea locului este astăzi imensă și ea nu se referă limitat la consecințele economice. Noi avem răspundere și pe linia creației, pentru că modul de alegere a locului este strîns legat de personalizarea realizării. În alegerea locului, în care vom realiza o investiție, trebuie să intervină, la un anumit moment, cu putere și factorul subiectiv; trebuie să intervină intuiția, factor important în creația urbanistică — înțelegînd intuiția ca o componentă de elemente tehnice, științifice, dar și subiectiv-artistice.

Fără să recunoaștem importanța acestei intuiții, capabilă de minunate sinteze în munca de creație, nu cred că vom izbuti să facem pași serioși mai departe, pe linia unor realizări urbanistice variate, specifice, impregnate de caracter local și care să corespundă și aspirațiilor spre frumos ale locuitorilor lor.

arh. nicolae litvin
șef de atelier în D.S.A.P.C.—Cluj

fiecare oraș își are un profil specific

Analizînd aspectul construcțiilor realizate în regiunea Cluj, în care lucrez, și privind modul în care au fost elaborate unele proiecte de ansambluri urbanistice, se poate afirma că arhitecții din regiune au căutat să obțină în fiecare centru un aspect diferit față de alte regiuni. Diversitatea se vădește în special în amenajarea și organizarea unor mici ansambluri de locuit, deoarece pe plan regional investițiile sînt mai mici. Noi avem puține ansambluri mari, deoarece orașele din regiunea noastră nu au o populație prea mare și noile grupări de locuințe sînt de mai mică amploare.

Am putut constata că, în general, în urbanismul nostru se folosesc o serie de scheme de compoziție pentru organizarea funcțională a unui cartier, fără a se ține seama de mărimea localității; or, specificul unui oraș cu 15 000, cu 20 000 locuitori este diferit de al unui oraș mai mare cum este, de pildă, Clujul.

Noi nu am ținut totdeauna seama de profilul specific al localităților. În cadrul regiunii Cluj există diverse orășele și localități așezate la munte, deal sau șes, cu locuitori avînd diverse ocupații predominante. Avem astfel orașe cu caracter cultural sau administrativ, orașe miniere sau metalurgice etc. Folosirea aceleiași scheme pentru realizarea unor ansambluri a făcut să se repete o serie întreagă de unități în toate localitățile, fără să se diferențieze în funcție de felul de viață al locuitorilor.

Nici caracterul istoric, tradițional, nu a fost analizat și folosit în crearea micilor ansambluri urbanistice.

S-a mai spus că numărul redus de proiecte-directive și proiecte-tip fac să semene între ele construcțiile noastre, dînd un caracter monoton ansamblurilor noastre.

Vreau să accentuez că nu este bine să folosim aceeași secțiune-directivă, completată cu aceleași materiale și aceleași forme de expresie plastică a fațadelor. Necesitățile economice, execuția rapidă, pentru a putea satisface mai devreme cererea de locuințe, fac deseori imposibilă studierea unor detalii care să dea o notă specifică construcției respective.

Nu putem realiza un specific de munte folosind tencuială vopsită cu vinacet, vinarom sau materiale care merg foarte bine la mare sau în localități de șes și acoperind construcțiile cu o terasă care, din toate punctele de vedere, nu corespunde muntelui.

Acum la modă este placajul ceramic, care începe să mobileze mai toate cartierele noastre din regiune și vom constata, probabil, cu regret că peste un an, doi, au apărut pe harta regiunii o serie întreagă de construcții de locuințe sau social-culturale care seamănă între ele din cauza acestui material.

Dacă s-ar lărgi indicii și proiectele-tip, s-ar putea realiza cu mijloacele noastre locale anumite aspecte caracteristice fiecărei zone în parte.

Se mai adaugă și schimbările de soluții și de finisaj efectuate de constructori care, din lipsuri în aprovizionare, caută să folosească anumite materiale pe care le au în dotare și de aceea unele ansambluri au o nuanță coloristică predominantă. Așa este cartierul Grigorescu din Cluj, pe care proiectanții l-au gîndit într-un fel și care a ieșit aproape integral vopsit în albastru.

Credem că este bine să se înmulțească gama de proiecte-tip și directive, care să permită adaptarea la condițiile specifice diverselor localități și diverselor moduri de trai ale oamenilor.

Apartamentul minimal, de două camere, nu corespunde tuturor regiunilor și diverselor moduri specifice de trai. Iată cele constatate, de pildă, la minieri: aceștia se adaptează greu la apartamentele în bloc. Se spune că trebuie să construim masiv construcții de masă. Este adevărat, însă trebuie neapărat să ne gîndim și la cei care le folosesc, dacă se pot sau nu acomoda cu aceste locuințe, fiindcă unul este modul de viață al unui minier și altul cel al unui intelectual, de pildă. Numai cu unul sau două tipuri de apartamente nu putem satisface marea gamă de cerințe existente.

Cred că proiectarea ar trebui îndrumată astfel încît să se admită și unele unicate, în special la construcțiile social-culturale, dacă nu chiar și la locuințe, care ar putea crea o mai mare varietate în ansamblul general al unui cartier.

Cred, de asemenea, că ar trebui să se rezerve zone speciale pentru construcțiile de locuințe individuale, cu parter sau p + 1—2 niveluri.

Au fost deseori criticate lipsurile existente în activitatea C.S.C.A.S. Părerea noastră este că, pe lîngă lipsurile avute, C.S.C.A.S. a avut și multe realizări. Oare acum, cînd se preconizează descentralizarea avizării, nu va apărea pericolul legat de modul în care sfaturile populare regionale vor aviza unele proiecte? Mă gîndesc atît la proiectele de sistematizare, cît și la investițiile și construcțiile curente.

De ce spun aceasta? În cadrul C.T.S.-urilor de pe lîngă sfaturile regionale, proiectanții au puțin de spus; de la elaborarea primei schițe a unui proiect și pînă la proiectul final care se pune în execuție, se fac foarte multe transformări și, bineînțeles, ultimul cuvînt îl are C.T.S.-ul. Or, nu întotdeauna C.T.S.-urile sînt încadrate cu oameni suficient de competenți, ceea ce ar putea duce la o scădere a nivelului construcțiilor noastre.

Cluj — Centru comercial în cartierul Grigorescu

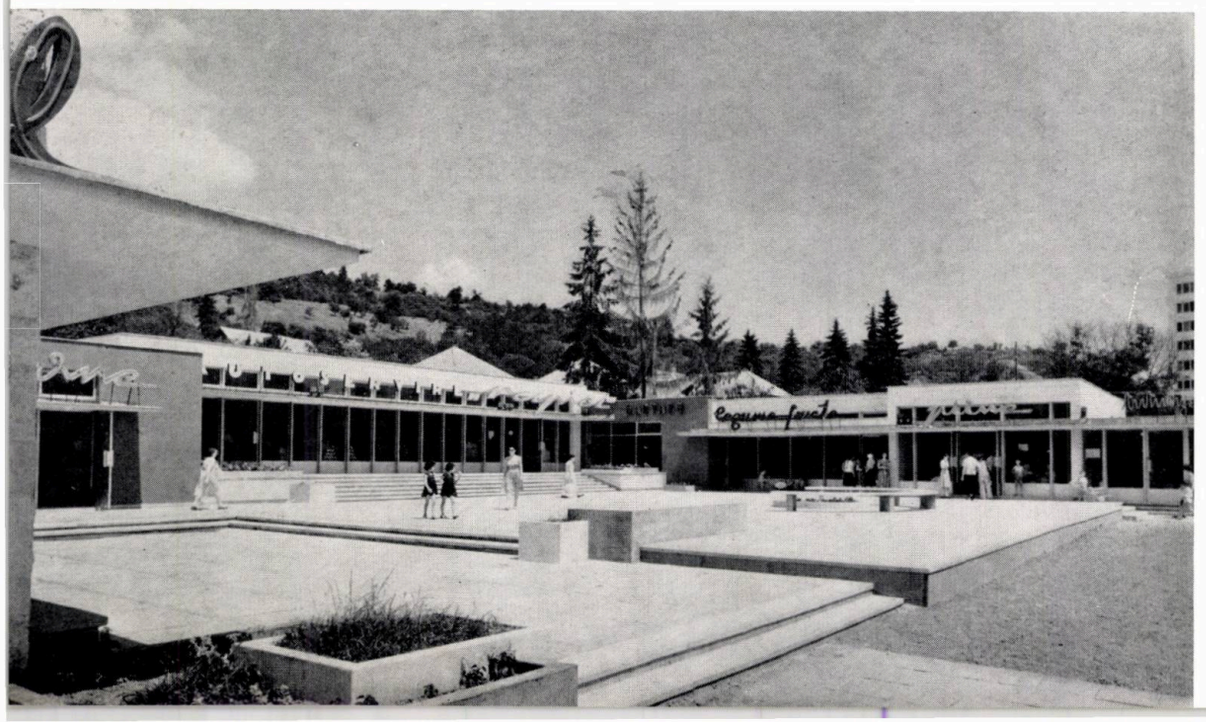

MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA 1845

1

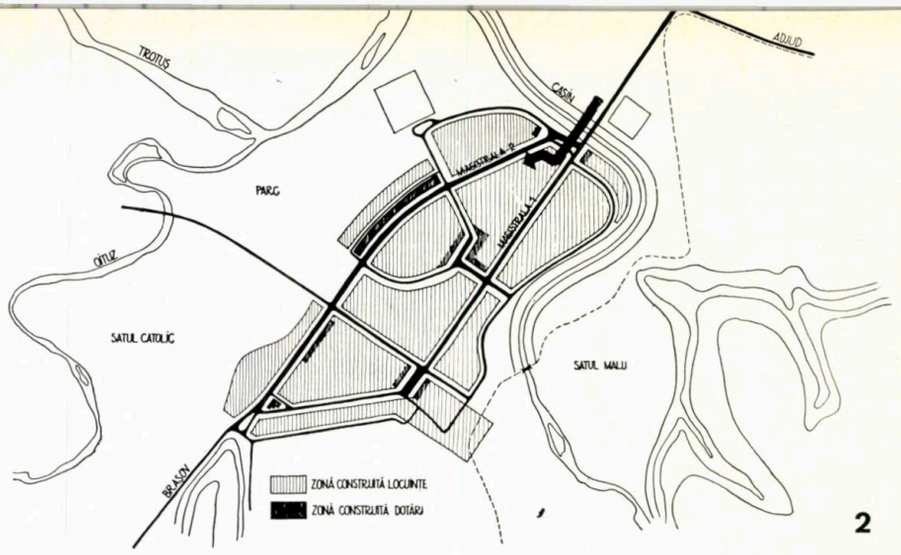

2

Fig. 2. Accesul în oraş dinspre nord-est spre actualul centru comercial

arh. dorin gheorghe
arhitect-proiectant şef — ISCAS

cîteva observaţii asupra realizării

Activitatea de sistematizare, prin problemele majore pe care caută să le rezolve, reprezintă una dintre preocupările importante ale arhitecţilor din ţara noastră.

Din realizările de pînă acum pot fi verificate o serie de premize iniţiale şi se pot trage concluzii pentru activitatea noastră viitoare. Un astfel de exemplu îl oferă oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Oraş construit în întregime în anii de democraţie populară, el constituie una dintre realizările de seamă, pe linia politicii duse de statul nostru, în ceea ce priveşte amplasarea judicioasă a complexelor industriale şi a aşezărilor urbane, în funcţie de resursele locale, pentru ridicarea regiunilor mai slab dezvoltate.

Aşezat la confluenţa a patru rîuri şi înconjurat de dealuri pitoreşti, oraşul beneficiază de un cadru natural interesant.

Proiectarea oraşului a început în anul 1952 în cadrul I.P.C., fiind continuată apoi în ISCAS de către un colectiv de arhitecţi şi ingineri, din care face parte, începînd din anul 1958, şi semnatarul acestor rînduri.

Construcţia oraşului a început în anul 1954, în anul 1964 terminîndu-se o primă etapă de execuţie, etapă în care au fost realizate 6 660 apartamente, cu dotările comerciale, de învăţămînt şi sanitare respective.

În anul 1965 s-a început construirea viitorului centru administrativ şi cultural şi a unui nou microraion, extinderea acestuia urmînd să se facă în direcţia sud.

Oraşul realizat pînă în prezent impresionează în mod plăcut prin ţinuta sa generală. Acest lucru a fost deseori apreciat, pe bună dreptate, favorabil. Considerînd însă că din acest punct de vedere problema este cunoscută, în articolul de faţă voi încerca să evidenţiez unele lipsuri şi deficienţe asupra cărora s-a insistat mai puţin.

Fig. 3. Legătura oraşului cu viitoarea extindere

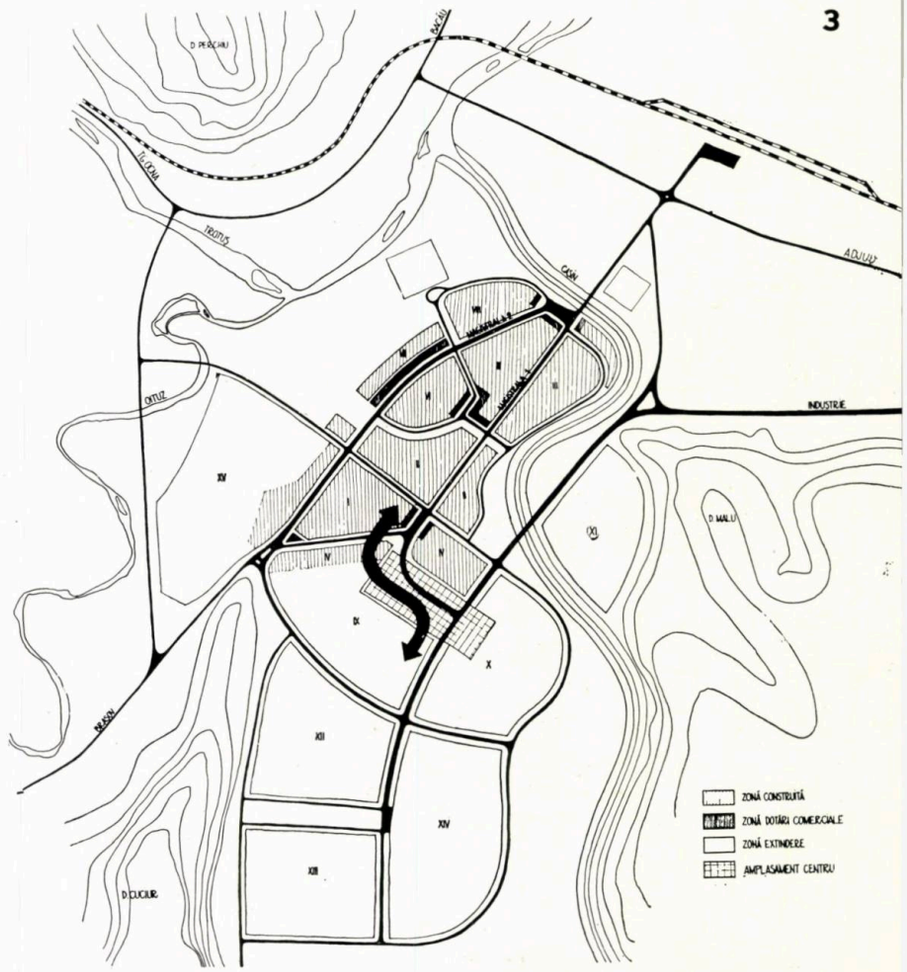

3

LIPSA DE UNITATE A ORAŞULUI

Această deficiență a fost determinată de o serie de factori independenți de activitatea de proiectare. Este necesar a aminti că pentru orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej s-au întocmit trei schițe de sistematizare; în urma schimbării profilului și, în oarecare măsură, a amplasamentului, ultimele două schițe au fost elaborate paralel sau după construirea primelor ansambluri de locuințe. Acest fapt a generat impresia de oraș conceput și realizat în etape și a dus la unele rezolvări de detaliu care pot apărea bizare.

Astfel accesul dinspre nord-est spre actualul centru comercial, după trecerea podului peste Cașin, se face în mod șicanat, contrazicînd direcția de intrare nord-est — sud-vest, acuzată de lungimea magistralei I (fig. 2). Legătura orașului actual cu viitoarea extindere, care se face doar prin prelungirea și schimbarea de direcție a magistralei I, nu pare suficientă (fig. 3). În sfîrșit, amplasamentul viitorului centru politic-administrativ și cultural, în imediata vecinătate a unor locuințe construite anterior, limitează posibilitățile de rezolvare a acestuia (fig. 3).

REZOLVAREA CENTRULUI COMERCIAL AL ORAŞULUI

Ansamblul centrului comercial constituie cea mai interesantă parte din oraș prin contrastul de volume, prin destinația diferită a clădirilor, prin detaliile și materialele speciale care au fost folosite, prin aspectul agreabil de noapte. Paralel cu acestea, se fac remarcate însă și unele aspecte mai puțin satisfăcătoare pe care le voi analiza mai departe.

În a doua schiță de sistematizare, în care orașul coincidea în final cu ceea ce s-a construit pînă acum, s-a stabilit ca centrul orașului să fie amplasat în partea de nord-est, în vecinătatea parcului natural existent,

orașului gheorghe gheorghiu-dej

Fig. 4. Amplasarea centrului comercial în soluția I

Fig. 5. Amplasarea centrului comercial în soluția II

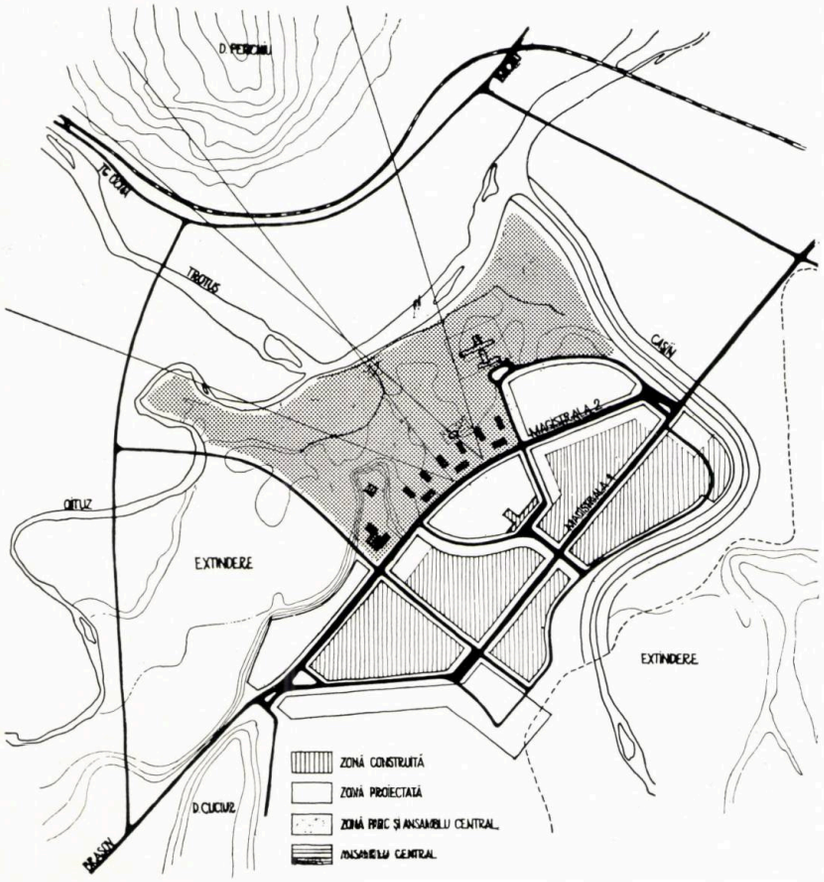

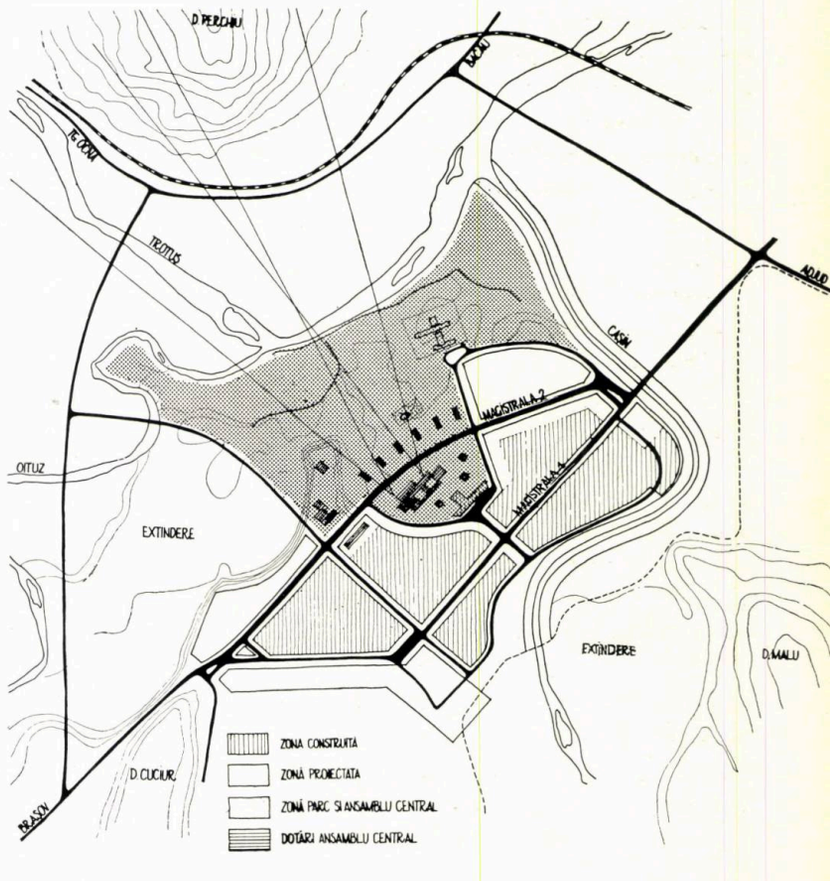

6

fiind gîndit ca o zonă verde în care urma să fie amplasate dotările comerciale, culturale și administrative precum și locuințe.

Așezarea clădirilor pe teren trebuia, pe de o parte, să pună în valoare relieful accidentat din acea zonă iar, pe de altă parte, să asigure vederea liberă spre dealul Perchiu și valea Trotușului. Această idee dădea posibilitatea realizării unor soluții de detaliu interesante. După ce s-a stabilit trasarea magistralei II, în vederea realizării ansamblului central, s-au făcut o serie de studii, prin care s-a ajuns la două soluții, deosebite între ele prin modul de amplasare a centrului comercial.

În soluția I, acesta era amplasat pe partea concavă a magistralei II, în cîteva construcții pe parter, în fața unor blocuri de locuințe cu p+10; pe partea convexă a magistralei se propunea executarea unor blocuri liniare de locuințe cu p+4, care formau un paravan în scopul de a opri vederea spre ansamblurile existente (fig. 4).

În soluția II, pe partea concavă erau amplasate doar blocuri de locuințe cu p+10, iar centrul comercial, conceput grupat, era amplasat pe actualul teritoriu al ansamblului VI (fig. 5).

S-a ales soluția I, deoarece ocupa mai rațional teritoriul, asigurînd astfel o densitate mare, și punea în valoare partea concavă a magistralei.

Privind acum ansamblul construit, ideea din schița de sistematizare apare mult schimbată. Cele opt blocuri înalte, al căror număr asigură o densitate mare, așezate la distanță reglementară, formează un zid înalt care împiedică complet vederea spre exterior.

Magazinele care au fost rezolvate într-o bară continuă pe parter și parțial pe parter și un etaj taie din înălțimea blocurilor înalte și opresc de asemenea vederea spre exterior. Așezarea blocurilor liniare cu p+4 pe partea convexă a magistralei nu pare satisfăcătoare (fig. 1).

Prin densitatea mare de construcții, prin existența ecranului de locuințe de pe partea convexă, zona centrului nu mai este o zonă verde, o pătrundere a parcului în oraș, iar legătura ei cu restul orașului nu este pe deplin realizată (fig. 6).

Astăzi, privind ansamblul realizat, argumentele date atunci: dirijarea vederii spre partea concavă a magistralei II, tratarea neutră a părții ei convexe, realizarea unei densități maxime (pe un teren gîndit cu o densitate mică), realizarea unui contrast între orizontala magazinelor și verticala blocurilor înalte, nu mai par suficiente.

PERSPECTIVE NEFAVORABILE

Parcurgînd ca pieton străzile și cartierele orașului apar din multe puncte perspective nefavorabile ale clădirilor. Acest lucru se datorează într-o oarecare măsură și faptului că în studierea amplasării blocurilor s-au folosit de cele mai multe ori machete de ipsos, la scări mici, în timp ce perspectivele de la nivelul ochiului se făceau pentru prezentări și nu în scopul studiului.

CALITATEA DETALIILOR

La unele dintre construcțiile orașului, realizate în primii ani, se observă o serie de detalii care par insuficient studiate (balcoane, intrări etc.).

Una dintre cauze a fost, fără îndoială, ritmul rapid de proiectare. Cred însă că o altă cauză o constituie puținul interes care s-a acordat detaliului în acea vreme.

Chiar dacă la prima impresie detaliul se percepe mai puțin, încetul cu încetul el se remarcă și dacă nu este de calitate, acest lucru dovedește o lipsă de abilitate din partea proiectantului.

FINISAJUL EXTERIOR

În primii ani de construcție a orașului s-a folosit terasitul diferit colorat. Acesta nu a rezistat în timp și astăzi clădirile finisate cu terasit au o culoare generală gri, dezolantă. În anii următori s-a trecut la folosirea pe scară largă a vinacetului viu colorat. Efectul cromatic obținut pare nepotrivit pentru elementele de arhitectură și nu ne convinge pentru folosirea lui în continuare.

Cred că în climatul țării noastre se impune reducerea pe cît va fi posibil a tencuielilor de fațadă și trecerea la folosirea unor materiale mai rezistente, ca betonul aparent, cărămida aparentă, piatra de rîu etc., astfel încît patina vremii să nu ducă la degradarea aspectului clădirii, ci la înfrumusețarea lui.

★

Sînt doar cîteva observații pe marginea unei realizări care a întrunit aprecieri favorabile aproape unanime. Analizarea lipsurilor constituie însă la noi o metodă generală, care permite înlăturarea lor în activitatea viitoare și, din acest punct de vedere, analiza critică a modului în care a fost gîndit și realizat orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej constituie o sursă prețioasă de învățăminte.

arh. horia hudiţă
arhitect-proiectant principal — ISCAS

construcţia şi reconstrucţia oraşelor şi noile ansambluri de locuit

NOILE CENTRE SOCIALE ALE ORAŞELOR NOASTRE POT FI FORMATE DIN BLOCURI DE LOCUINŢE?

Izvorîte firesc, din tendinţa iniţială de asigurare prioritară a unei baze materiale biologice fundamentale — funcţia de adăpost — ansamblurile de locuit au căpătat de la început ponderea programului dominant în activitatea de construcţii din ţara noastră. Necesităţile funcţionale ale ansamblurilor de locuit, legate de climă, orientare, spaţii verzi, distanţe faţă de arterele de circulaţie, deserviri comerciale de folosinţă zilnică etc., fac dintr-un ansamblu de locuit o problemă specifică, a cărei rezolvare nu se poate confunda cu un alt program de arhitectură. Amplasamentul unui ansamblu decide de la bun început, ca un fel de tipar cu anumite proprietăţi şi relaţii cu mediul înconjurător, fizionomia şi dispoziţia funcţională. Schiţele de sistematizare ale oraşelor prevăd spaţiile rezervate dezvoltării ansamblurilor de locuit, în strînsă legătură cu restul zonificării unui oraş, în relaţie cu determinantele principale active ale oraşului — industrie, transport, comerţ, învăţămînt etc.

Centrul unui oraş rezultă în mod organic ca o intersecţie a funcţiunilor caracteristice oraşului. Istoriceşte vorbind, suprapunerea de epoci diferite a dus la o dezvoltare relativ haotică a centrelor de interes ale unui oraş, dar existenţa acestor centre a fost întotdeauna motivată de un program de viaţă publică, socială, capabil că capteze atracţia societăţii. Fie loc de adunare, agora sau forum, fie loc pentru fast şi impozanţă religioasă, fie promenadă comercială sau funcţie administrativă, se remarcă capacitatea polarizatoare pe care trebuie să o aibă programul unui centru de oraş. Chiar dacă istoric se cunosc imixtiuni întîmplătoare ale funcţiei de locuit în aceste centre (în societatea împărţită pe clase, un palat ce avea şi funcţie demonstrativă în afara celei de locuit), dezvoltarea şi felul de viaţă din zilele noastre fac impropriu un astfel de mod de a pune problema; în orice caz consider arbitrară crearea unui centru de interes şi viaţă socială, din blocuri de locuinţe. În special, în condiţiile economiei socialiste planificate pot fi traduse în realitate liniile directoare ale unei schiţe de sistematizare.

Prevăzute în schiţe, centrele sociale, de concentrare a interesului public, au fost amplasate în punctele raţionale, adecvate, rezultate din contextul funcţiunilor oraşului. Adeseori, ţinînd seama de evoluţia istorică a oraşului, centrele noi au fost amplasate pe vatra vechilor centre.

Apare însă curios astăzi faptul că majoritatea centrelor oraşelor noastre, nou realizate, sînt compuse din blocuri de locuinţe. În afara contradicţiei evidente dintre necesităţile şi programul locuinţei şi necesităţile de creare a spaţiului arhitectural, cu funcţie socială de reprezentare şi concentrare a interesului social, sîntem puşi astăzi, în multe cazuri, în situaţia de a nu avea spaţiul necesar adecvat dezvoltării centrelor administrative, de etapă actuală sau de perspectivă. Aceste ansambluri centrale de locuinţe au fost gîndite ca nişte spaţii caracteristice unor pieţe cu specific administrativ, reprezentativ. Desigur că necesitatea de etapă ducea la crearea unui cadru nou în zona centrală a oraşelor. Acest cadru s-ar fi putut realiza în legătură funcţională şi compoziţională cu viitorul centru administrativ, îndeplinindu-şi temporar funcţia de reprezentare, păstrînd liberă poziţia firească rezervată acestui centru.

Problema se repetă în mod similar şi la scara unor puncte de interes secundar din oraş.

Piaţa Gării de Nord din Bucureşti, unde existau două construcţii monumentale, finisate cu materiale preţioase, cu o arhitectură de ţinută reprezentativă, a fost completată cu desfăşurarea anostă a unor fronturi liniare de blocuri, fără cea mai mică intenţie de a obţine relaţii dimensionale diferenţiate, pentru a lăsa întîietate de masă construcţiei Palatului Ministerului Transporturilor. În schimb, o construcţie al cărei caracter ar fi fost adecvat participării la o piaţă de intrare în oraş, ca « Nord-Hotel », se oferă vederii după colţ, accidental amplasată acolo unde a rămas un loc disponibil. Dacă fronturile de locuinţe ale gării ar fi avut un număr mai mic de niveluri şi ar fi fost retrase de la aliniamentul actual, lăsînd loc pentru noile construcţii şi dotări hoteliere aferente unei pieţe de gară, s-ar fi rezolvat cadrul, temporar necesar în etapa anterioară. Fără a mai vorbi că la ultimul nivel al blocurilor se desfăşoară în perspectivă casele ascensoarelor cu « plăci înaripate », oferind vederii principale de intrare în oraş unul din cele mai naive exemple de arhitectură.

Piaţa Unirii din Iaşi era — în intenţie primară, exprimată în tema de concurs ce a precedat sistematizarea şi executarea ei — o piaţă cu caracter reprezentativ, conţinînd printre altele şi clădirea Sfatului popular al oraşului; ea s-a realizat pînă la urmă din clădiri de locuinţe şi magazine. Bineînţeles, sistematizarea ei a fost concepută impropriu principiilor de organizare a teritoriului zonelor de locuit. Arhitectura, impersonală, contribuie la coborîrea nivelului sistematizării. Ideea de a face o legătură pietonală între str. Ştefan cel Mare şi bd. Dimitrov salvează parţial locuinţele de nocivităţile circulaţiei; în schimb, prin blocarea vechii legături carosabile, implică o investiţie de cîteva zeci de milioane pentru rezolvarea Pieţei Tineretului şi a Rîpei Galbene. Menţinerea hotelului « Moldova » şi a două, trei construcţii, lipsite de importanţă, pe str. Alexandru Lăpuşneanu a blocat axul funcţional caracteristic oraşului, traducîndu-l în prezent în necesitatea creării unei legături costisitoare.

Centrul actual al oraşului Galaţi, rezolvat de asemenea într-un cadru monumental, cu aliniament închis, cu o organizare a teritoriului proprie unui centru administrativ, a necesitat crearea noului centru social, administrativ, pe alt amplasament. Deschiderea unei singure laturi spre Dunăre este ineficientă perspectiv, din cauza esplanadei monumentale ce leagă piaţa de Dunăre.

Mai inadecvată, ca aşezare în teritoriu, pare rezolvarea în cazul centrului oraşului Piatra-Neamţ. Dacă ieşirea din scara oraşului a construcţiilor centrale era o problemă temporară — oraşul schimbîndu-şi aspectul continuu, intrînd în altă scară a volumelor arhitecturale — este de neînţeles lipsa de încadrare în situl natural în care a fost amplasat centrul. Supraîncărcarea axului de perspectivă a hotelului prin crearea unor fronturi continue înalte, eliminarea vederii spre elementul natural ce domină oraşul — muntele Pietricica — nu apar justificate nici de considerente economice. Aşezarea transversală a axului deschidea vederea spre Pietricica şi păstra posibilitatea menţinerii aceleiaşi densităţi construite în zona centrală. Strada perpendiculară pe axul monumental, prin retragerea locuinţelor de la frontul străzii, prin păstrarea teraselor monumentelor istorice, prin dispunerea decalată a volumelor hotelului şi ale centrului comercial, oferă o desfăşurare proporţionată şi adecvată

sitului. Piateta Sfatului popular este de asemenea la scara orașului și păstrează vederea ascendentă spre relieful exterior orașului. Păcat că existența arterei monumentale, artificial construită la regim închis, în afara faptului că împiedică vederea spre Pietricica, creează un front de o rigiditate nepotrivită mediului geografic înconjurător, plin de accidente de relief. În cazul orașului Piatra-Neamț, amplasat practic între munți, bucurîndu-se de o așezare deosebit de rară și frumoasă, prin tratarea urbanistică în axe rectangulare, la fel cu a unui oraș oarecare, pare a nu se fi folosit posibilitățile firești de sistematizare.

Dacă într-un mare oraș sînt necesare trasee liniare din motive de circulație, dacă din aceleași motive traseul carosabil este liniar și într-un oraș mai mic, în schimb dispunerea construcțiilor în aliniament și la interax egal nu reprezintă încă o obligativitate de nici un fel.

Artera principală din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej oferă aceeași desfășurare monotonă de ritm elementar, lipsită de alternarea proporționată a unor lungimi diferite a fronturilor, susținută de un ax de perspectivă insuficient, singular și îndepărtat (hotelul în construcție din noul centru). Din punct de vedere al construcției, amplasarea noului centru tampon pe terasa terminus a axului monumental va funcționa într-un viitor îndepărtat cu condiția scoaterii circulației de pe axul central și devierea ei pe un viitor inel al întregii zone centrale (perimetrul actual construit). Artera comercială, nelegată de centrul administrativ, apare amplasată periferic, nefiresc, în zona parcului orașului și a spitalului nou. Desfășurarea grea a blocurilor roz-vernil, la aliniere desăvîrșită, cu « variație » manifestă din culoare (este de închipuit ce eficientă este cînd volumul are 9 niveluri și nu diferă cu nimic altceva de următorul !), constituie — după părerea mea — o neînțelegere a teritoriului, similară cu aceea generată de rezolvarea centrului orașului Piatra-Neamț.

Păcat că fațada spitalului, exemplu de o deosebită reușită în arhitectura nouă, nu este mai « la vedere » din motive necesare de rezolvare funcțională.

ÎN NOILE ANSAMBLURI, UNITATEA FUNCȚIONALĂ URBANISTICĂ APARE TIPIZATĂ

Dacă tipurile de ansamblu de locuit — « piață centrală » sau cele din zona centrală sînt în general consecința unei cerințe de etapă, posibil a fi fost rezolvate și altfel, menajînd terenul în vederea construirii ulterioare a centrului social al orașului, ansamblurile de locuit construite pe terenuri libere sau degajate prin demolări, pe suprafețe în adîncime, pun probleme diferite de organizare urbanistică, independentă de imperativele ansamblurilor centrale la care m-am referit (unde, este drept, de multe ori, soluția nouă defrișa terenul prin demolare liniară).

Din punct de vedere funcțional, noile ansambluri de locuit au fost realizate la limitele normelor curente în ceea ce privește spațiile verzi, distanțele dintre construcții, lungimile de parcurs pînă la mijlocul de transport în comun, dotările comerciale de cartier, școlile și grădinițele etc., fără a se încerca soluții variabile în privința acestor funcțiuni (variabilitatea referindu-se în general la gradul de concentrare sau de dispersare a acestora, în compensație cu distanțele de parcurs). Lipsa remarcată în ultimul timp a prevederii în aceste ansambluri a spațiilor de parcare și garare a autovehiculelor este o deficiență de etapă.

Problemele de densitate, de dispozitiv planimetric, de posibilități plastice, remarcînd desigur nu calitatea obiectelor propriu-zise ci organizarea spațială la nivelul ansamblului, sînt departe de a fi epuizate.

Considerentele economice au dus în etapa realizării acestor ansambluri la regimuri de înălțime puțin variabile. Construcția cu p+4 și p+8 niveluri oferă un material insuficient pentru crearea unor relații spațiale diferențiate.

Este totuși de neînțeles, avînd în vedere aceste considerente ca date ale acestei probleme, de ce unitatea funcțională urbanistică apare tipizată în majoritatea ansamblurilor noastre? Tronsonul asamblat tipizat este evident necesar. Prefabricarea este obligatorie în condițiile actuale de dezvoltare, dar amplasamentul tronsoanelor, o dată ce terenul nu este tipizat, apare nerațional a fi repetat identic. Dispunerea artificială a acelorași unități urbanistice pe un teritoriu diferențiat antrenează evident lucrări suplimentare de sistematizare verticală, trasee ale lucrărilor exterioare legate de conformația terenului, amenajări exterioare etc.

PUTEM VARIA ANSAMBLURILE NOASTRE!

Modulul mare cu care lucrăm — tronsonul tipizat — este suficient să stabilească — prin repetare proprie — ordinea și unitatea ansamblului. Lungimile barelor asamblate, cît și dispoziția lor planimetrică, trebuie să apară, prin compensare cu monotonia repetării tronsonului, ca variabilă diferențiată. Compoziția liberă, de echilibru a maselor, oferă posibilitatea contracarării repetiției monotone. Concentrarea contrastelor suplimentare cu ajutorul dotărilor de cartier duce la posibilitatea creării unui cadru mobil spațial. În cazul insuficienței cantitative a acestor dotări, pentru a crea mai multe puncte de compoziție spațială, s-ar putea recurge la diferențierea volumetrică parțială a însăși construcțiilor de locuit.

Personal, consider că o frînă în privința acestor posibilități o exercită separarea financiară a devizelor pe obiect a fiecărei lucrări în parte. Consider că aprobarea investiției pe ansamblu, mai ales la marile investiții, dă putință permutării elastice de la o construcție la alta a unor fonduri pentru lucrări exterioare (la care se pot realiza de multe ori economii printr-o rațională dispoziție a barelor) și pentru finisarea exterioară a construcțiilor, după importanța pe care aceste construcții o au în ansamblu (în momentul de față suplimentul de fațadă este aproximativ uniform repartizat). Aceste sume diferențiate pot fi întrebuințate nu pentru placarea cu travertin sau pentru exprimarea în nenumărate profile a structurii ascunse, ci pentru diferențierea volumetrică a construcțiilor. Este un mod cunoscut în experiența urbanistică mondială că dispoziția barelor în incintă închisă duce la densități ridicate, deci la economie. Economiile realizate pe ansamblu permit întrebuințarea parțială a tronsonului cu două apartamente la scară, apartamente care, pe baza dublei orientări, funcționează bine asamblate în incinte. Combinarea dispozitivului de incintă cu dispoziția deschisă a barelor din tronsonul cu trei sau patru apartamente la scară oferă posibilități în plus de variație a cadrului arhitectural.

Concentrarea dotărilor comerciale și de învățămînt, în unele cazuri cu oarecare suplimentare a distanțelor, oferă alte economii ce pot fi atribuite exprimării diferențiate volumetrice într-un ansamblu. Uneori, păstrarea unor construcții vechi realizate în alte epoci, fără valori deosebite arhitecturale, în stare bună, ar putea interveni în cadrul arhitectural nou creat, chiar comandînd soluția adoptată. Din tendința de creare a unui aspect desăvîrșit, realizat numai printr-o arhitectură nouă, clădirile vechi păstrate intervin foarte rar și atunci accidental, fiind evident rezervate demolării într-o etapă ulterioară. Rezultatul este sigur mai monoton și inexpresiv.

Frumusețea multor artere vechi, capacitatea de atracție pe care o exercită ele asupra oamenilor, fie și numai pentru plimbare, este rezultată din capriciul suprapunerii de epoci. Ochiul spectatorului este surprins în fiecare moment de nuanțe diferite, de vederi alternate odihnitoare. Uităm adesea că, pe desfășurarea unui front monoton, intervenția unei

case vechi între construcțiile noi ne dă posibilitatea economică spontană de a crea variație și de a compune interesant. Exemplul Pieței Sălii Palatului Republicii este elocvent în acest sens. Parte din reușita ansamblului, consider că provine din existența și participarea directă la cadrul noii Piețe a Palatului Republicii (a cărui arhitectură nu prezintă interes, luată independent) și a bisericii Kreţulescu. Planurile succesive ale deschiderilor perspective spre Ateneu și Piața Republicii, spre biserica luterană și Cișmigiu, realizează mobilitatea și diferențierea imaginilor. La altă scară, în ansamblurile orășenești mai mici, s-ar putea realiza aceeași suprapunere de epoci care se dovedește a fi o modalitate sigură și economică de a rupe monotonia. Mai ales, în condițiile actuale, cînd problema creării unei arhitecturi specifice țării noastre este un imperativ firesc al timpului, menținerea și integrarea în ansambluri noi a construcțiilor valoaroase vechi devin posibilități de manifestare a specificului, de suprapunere armonioasă de epoci care se continuă. În acest sens, depistarea amplasamentelor posibile pe străzi existente, cu densitate scăzută, fără efectuarea de demolări, apare ca necesară înainte de atacarea terenurilor agricole sau de mărirea densității spre limita superioară a mediei la hectar (10 niveluri) prin înălțarea construcțiilor.

Zona centrală a orașului Timișoara oferă exemple de « plombe » și completări în arhitectură modernă contrastînd cu vechea arhitectură, avînd desfășurări indiscutabil superioare marilor bulevarde cu arhitectură nouă, dar monotonă într-un aliniament rigid de opt niveluri.

ARHITECTURA ARE TREI DIMENSIUNI

Desigur că posibilitățile de a crea ansambluri urbanistice moderne, cu o rezolvare judicioasă a funcțiunilor, cu un aspect corespunzător, nu se epuizează în sfera desenului planimetric.

O analiză economică complexă a economicității construcțiilor legate de numărul de niveluri este necesară și de mare actualitate. Experiența mondială arată poziții diferite și rezolvări diferite de la o țară la alta, după specificul economic. Trebuie reanalizat dacă formula construcției de clădiri cu p+4 și p+8 niveluri reprezintă din punct de vedere economic un avantaj ferm față de alt număr de niveluri. Un număr scăzut de niveluri duce evident la creșterea confortului și a apropierii de natură; un număr sporit de niveluri este posibil a fi compensat economic prin creșterea densității pe ansamblu. Un calcul economic complex ar trebui să cuprindă în analiză și viitoarele concentrări ale circulației, lungimi de parcurs, cheltuieli traduse în mijloace sporite de transport în comun, tot complexul edilitar exterior, terenurile agricole ce se pierd, inclusiv producția aferentă (pentru totdeauna ! !), și mai ales timpul social, pierdut prin transportul amplificat în distanțe.

Aplicarea automată a regimurilor unice de înălțime nu va reuși niciodată să rezolve aspectele negative ale monotoniei, inevitabile pînă la urmă în orice desen planimetric al barelor. În definitiv, unul din cele mai simple adevăruri arhitecturale este exprimarea în trei dimensiuni.

Vedere din incinta ansamblului de locuințe Țiglina II — Galați

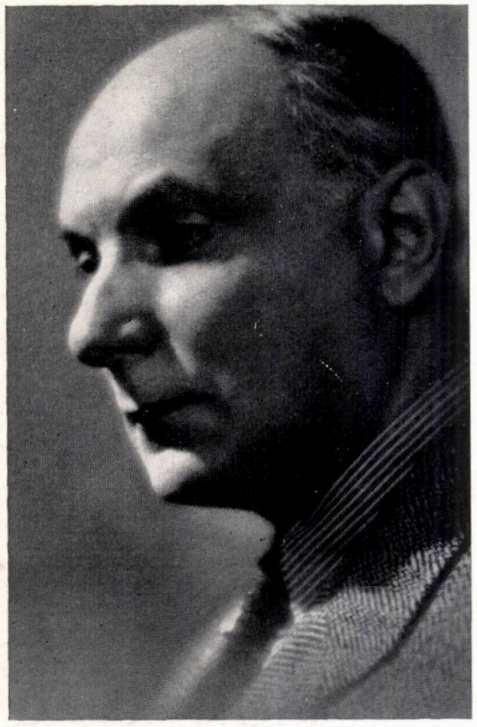

arhitect academician duiliu marcu
1885-1966

În ziua de 9 martie 1966 a încetat din viață arhitectul academician Duiliu Marcu, președinte de onoare al Uniunii arhitecților din România.

Duiliu Marcu s-a născut la 23 martie 1885 la Calafat. După absolvirea liceului, urmează studiile superioare la Școala Națională de Bele Arte din Paris, pe care o absolvă cu strălucire în 1912, obținînd diploma de arhitect.

Întors în țară, își îndreaptă preocupările spre cercetarea patrimoniului arhitecturii naționale tradiționale, a cărei expresie avea să înrîurească în mare măsură creația sa, alături de spiritul arhitecturii clasice, temeinic însușit în decursul studiilor.

Activitatea fecundă din această perioadă, în care se vădesc deosebitele calități ce vor continua să se dezvolte în operele sale de mai tîrziu, îi prilejuiește îmbogățirea experienței și cristalizarea concepțiilor proprii, față de întregul fenomen evolutiv al arhitecturii epocii. Pregătirea temeinică și largul său orizont cultural l-au ajutat să intuiască marile posibilități deschise arhitecturii românești și să se angajeze cu pasiune și fermitate pe calea promovării noilor mijloace și concepții în arhitectură. Receptiv față de tot ce este nou în dezvoltarea tehnicii, față de tot ce este avansat în arhitectură, prin preocuparea permanentă pentru claritate și logică, arhitectul Duiliu Marcu își găsește un drum propriu, izbutind să se situeze printre cei mai reprezentativi exponenți ai arhitecturii românești.

Printre remarcabilele sale realizări se numără clădirea Ministerului Transporturilor, Pavilionul României la Expoziția internațională de la Paris (1937), clădirea Comitetului de Stat al Planificării, clădirea Ministerului Industriei Alimentare, Academia Militară, Palatul Consiliului de Miniștri.

Personalitatea viguroasă a arhitectului Duiliu Marcu s-a manifestat, de asemenea, și în arhitectura construcțiilor de locuințe, precum și în activitatea sa pe plan urbanistic.

Timp de aproape trei decenii a desfășurat — ca profesor la Institutul de arhitectură « Ion Mincu » — o bogată activitate didactică, contribuind la formarea a numeroase generații de tineri arhitecți.

După eliberare, deținînd funcții superioare de specialitate în cadrul aparatului de stat, a muncit cu dăruire și cu înaltă competență pentru îndrumarea și dezvoltarea activității de arhitectură din țară. O valoroasă contribuție a avut arhitectul Duiliu Marcu în acțiunea de conservare și valorificare a monumentelor istorice. A fost, de asemenea, un convins susținător al dezvoltării cercetării științifice în domeniul arhitecturii, conducînd în cadrul Academiei Republicii Socialiste România un colectiv de cercetare și apoi sectorul de istoria arhitecturii din Institutul de istoria artei.

Ca președinte al Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, de la înființare, a militat neobosit pentru antrenarea forțelor creatoare ale arhitecților la dezvoltarea arhitecturii românești.

Pentru meritele sale în creație și activitatea obștească, Duiliu Marcu a fost distins cu titlul de laureat al Premiului de Stat, cu ordine și medalii.

Încetarea din viață a academicianului Duiliu Marcu reprezintă o grea pierdere pentru arhitectura noastră. Marile sale creații și multilaterala sa activitate se înscriu cu cinste printre realizările de seamă ale culturii românești.

Academia
Republicii Socialiste România
Comitetul de Stat
pentru Construcții, Arhitectură
și Sistematizare
Uniunea arhitecților
din Republica Socialistă România
Institutul de arhitectură
"Ion Mincu" din București

*

Corpul defunctului a fost depus la Casa arhitectului din Str. Episcopiei nr. 9, unde, în ziua de 11 martie, numeroși arhitecți, ingineri, constructori, au venit spre a aduce ultimul lor omagiu dispărutului.

La catafalc au fost depuse coroane de flori din partea Prezidiului Academiei, Uniunii arhitecților, Uniunii artiștilor plastici, secției de literatură și arte a Academiei, Institutului de istoria artei și Institutului de arhitectură « Ion Mincu ». Erau așezate distincțiile pe care Duiliu Marcu le-a primit pentru meritele sale în creație și activitatea obștească.

Adunarea de doliu a avut loc în ziua de 11 martie 1966, la ora 11,30. În jurul catafalcului a fost aliniată ultima gardă, alcătuită din academicieni și arhitecți.

Erau de față prof. arh. Nicolae Bădescu, președinte al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare, acad. Dumitru Dumitrescu, secretar prim al Academiei Republicii Socialiste România, reprezentanți ai unor instituții centrale, numeroși arhitecți, ingineri, constructori, colegi, rude, prieteni și admiratori ai celui dispărut.

La mitingul de doliu au luat cuvîntul: prof. arh. Gustav Gusti, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare, acad. Ion Jalea, președinte al Uniunii artiștilor plastici, arh. Stan Bortnowski, de la Institutul de arhitectură « Ion Mincu », prof. arh. Ascanio Damian, rector al Institutului de arhitectură « Ion Mincu », prof. arh. Octav Doicescu, vicepreședinte al Uniunii arhitecților.

Vorbitorii au evocat în cuvîntul lor viața și opera ilustrului arhitect, academician Duiliu Marcu.

După terminarea adunării de doliu, cortegiul s-a îndreptat spre cimitirul Belu unde a avut loc înhumarea.

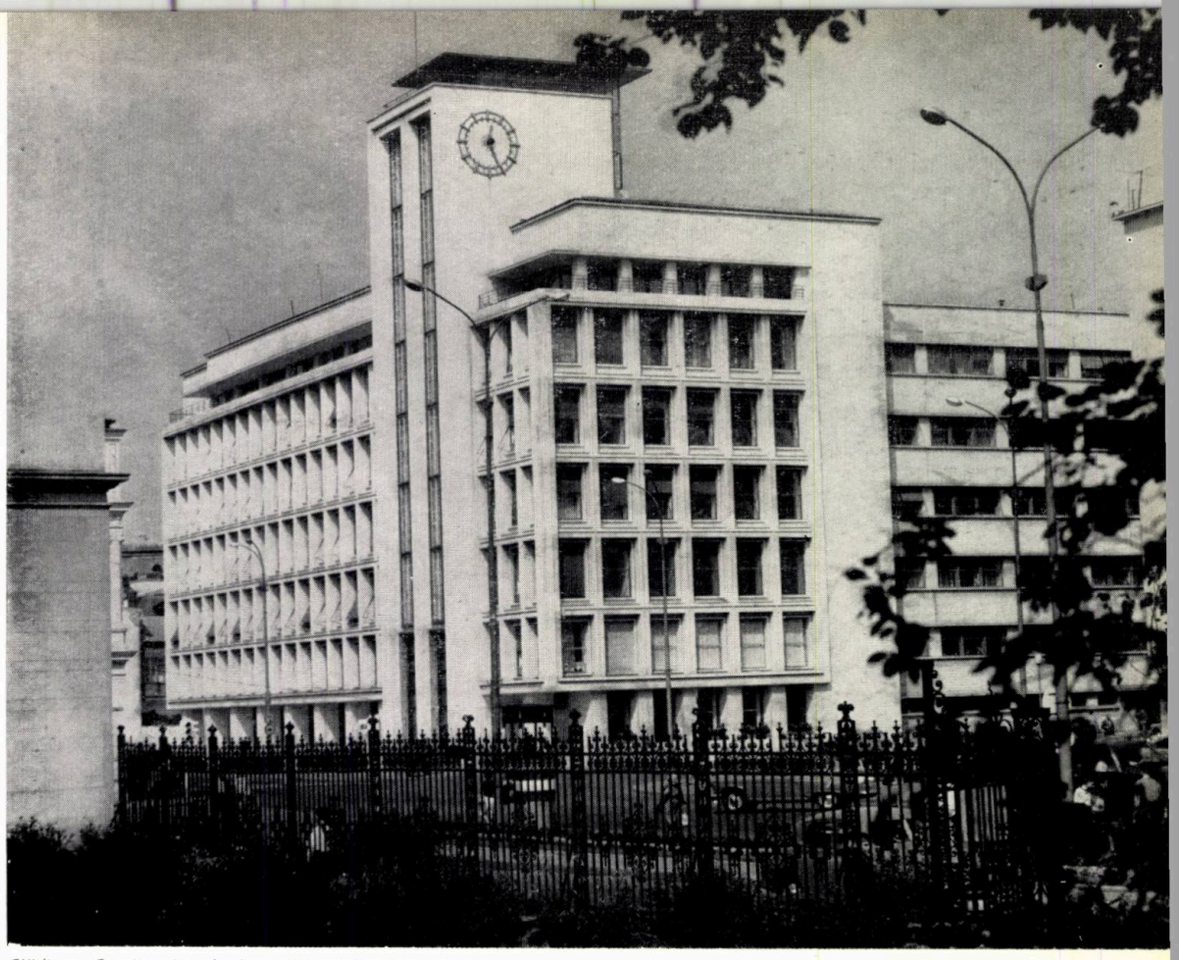

Clădirea Comitetului de Stat al Planificării

Palatul Consiliului de Miniștri

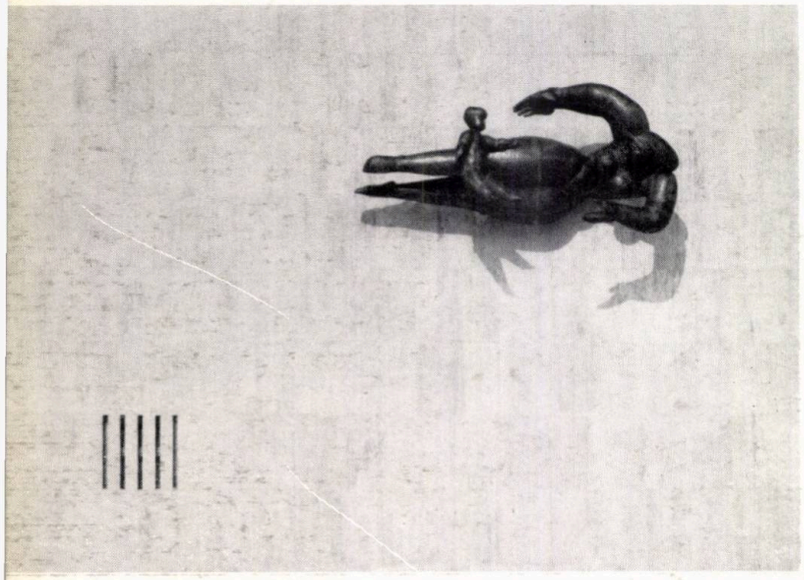

PREMIILE UNIUNII ARHITECŢILOR PE ANUL 1964

A. PREMIUL ANUAL AL U.A. PE 1964

premiul anual «ex-aequo»

SPITAL CU 430 PATURI ŞI POLICLINICĂ ÎN ORAŞUL GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ *)

Autori : *arhitecţii Emilian Machedon, Alice Lepădatu, Silvia Granet*
Coautor: *arh. Victor Smighelschi*
Institutul ISCAS

Începută în toamna anului 1961, după mai puţin de patru ani, în vara anului 1965, s-a terminat construcţia spitalului din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej. După o perioadă de circa 6 luni de probe tehnologice, în luna noiembrie 1965, atît spitalul, cît şi policlinica au început să funcţioneze.

Trebuie menţionat că între proiectanţi, beneficiar şi constructor a existat o colaborare dintre cele mai bune; beneficiarul (Ministerul Industriei Chimice şi Ministerul Sănătăţii şi Prevederilor Sociale) şi constructorul (I.S.C.M. Oraşul Gh. Gheorghiu-Dej) au merite deosebite în realizarea acestui spital, dovedind tot timpul interes şi depunînd eforturi susţinute pentru o execuţie de calitate a construcţiei.

Conform temei, spitalul cuprinde staţionar, policlinică, servicii de diagnostic-tratament, servicii administrative şi gospodăreşti ca bucătărie, spălătorie, centrală termică, centrală de oxigen, garaj etc.

Staţionarul are 430 de paturi şi cuprinde următoarele specialităţi: interne, chirurgie, O.R.L., oftalmologie, oncologie, T.B.C., pediatrie, obstetrică, ginecologie şi dermato-venerice.

Policlinica are o capacitate de 800 consultaţii pe zi, în două ture.

Serviciile de diagnostic-tratament conţin laboratoare, radiologie, fizioterapie, hidroterapie, farmacie, grup operator etc.

*) Lucrarea a fost prezentată pe larg în nr. 5/1962 al revistei

Partiul a fost rezolvat pe un principiu funcțional devenit aproape clasic pentru spitalele de acest gen : corpul de diagnostic-tratament este amplasat între corpul policlinicii și cel al spitalului, pe care le deservește simultan sau alternativ. Sistemul constructiv este format din cadre de beton și planșee turnate monolit, exprimate sincer în fațadă.

Pe frontonul corpului de diagnostic-tratament, avînd o suprafață de circa 170 m², placată cu travertin, s-a montat sculptura « Maternitate », realizată din aramă bătută de sculptorul Ion Vlad. Amplasarea statuiei, interpretarea plastică, de largă respirație, dinamism, forță și sentiment, materialul din care s-a executat, înțelegerea pentru încadrarea în arhitectură, fac din acest obiect o realizare originală și modernă de prim ordin. Ea a suscitat numeroase discuții în cercurile profesionale.

Este de remarcat efectul produs de jocul umbrei aruncate de statuie care, fiind orientată în plin sud, dă, în funcție de ore și anotimp, mereu alte valori și alte efecte.

Compoziția urmează să se completeze cu un element vertical executat din același material cu statuia, care are rolul să compenseze și să echilibreze orizontalele foarte puternice din primul plan.

Arh. EMILIAN MACHEDON

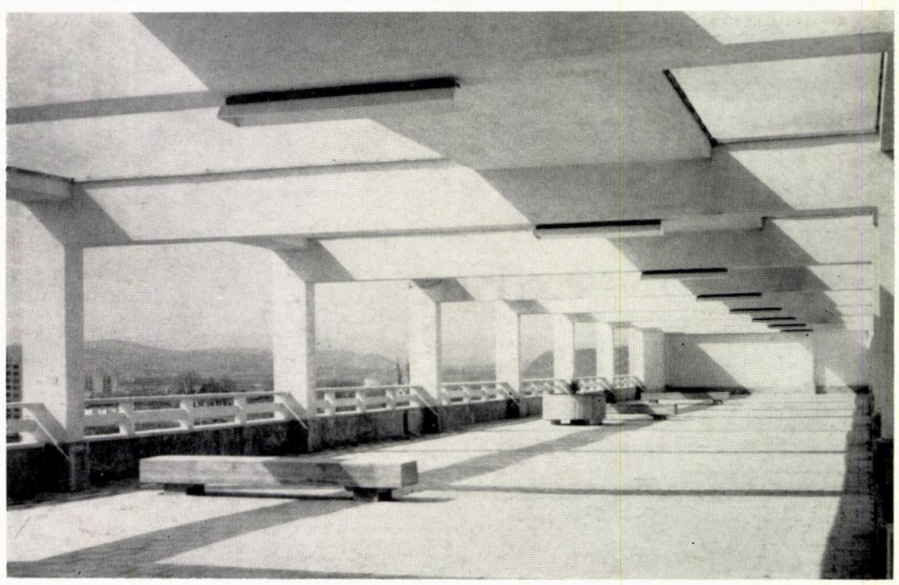

premiul anual « ex-aequo »

ANSAMBLU DE LOCUINŢE PE ŞOSEAUA MIHAI BRAVU-BUCUREŞTI

Autori : *arhitecții Nicolae Kepeş, Maria Bărbulescu, Maria Covalschi, Victoria Gîlcă, Ana Keszeg, Miron Hoffman, Valentin Vişan*

Institutul Proiect-București

Realizat între anii 1963—1964, acest nou ansamblu este amplasat pe șos. Mihai Bravu, între Halele Obor și bd. Vatra Luminoasă. El cuprinde cca. 2500 apartamente, în clădiri cu p+10 etaje, precum și 3 complexe comerciale.

Un tip de bloc are secțiuni cu orientare simplă, grupînd cîte 1 apartament de 3 camere și 3 apartamente de 2 camere la scară. Aceste blocuri sînt primele construite cu cofraje glisante pe trei tronsoane. Un alt tip a fost proiectat pe secțiuni, cu curți intericare, executate monolit, și are la parter magazine. Fiecare secțiune grupează 4 apartamente la scară, cu băile și bucătăriile luminate direct din curțile interioare. Un al treilea tip a fost conceput pe secțiunea V monolit, cu 4 apartamente de 3 camere la scară.

La complexele comerciale, ca de altfel și la magazinele amplasate la parterul blocurilor, s-a mers în general pe linia expunerii libere, fără tonete, lucru ce permite vederea prin vitrine a mărfurilor.

La locuințe s-a dat o atenție deosebită finisajului la holuri și scări, unde au fost folosite mozaicuri de marmură, cărămidă smălțuită sau plăcuțe ceramice. La camere au fost prevăzute galerii montate la ferestre și storuri din pînză colorată, parchet la pardoseli, faianță la băi. La exterior s-au folosit vopsitorii cu vinacet, terasit și placaj din materiale ceramice la calcane.

La complexele comerciale au fost prevăzute pardoseli din mozaic venețian de marmură (bufete și restaurant) sau din mozaic de marmură turnat în fișii. Stîlpii au fost placați cu plăci din mozaic de marmură, iar la unele magazine, pereții au fost realizați integral din materiale ceramice smălțuite. Finisajele exterioare sînt din praf de piatră sau terasit, cărămidă smălțuită (complexul nr. 1). La complexele nr. 1 și nr. 2 au fost prevăzute brise-solei-uri mozaicate din elemente prefabricate.

mențiune

ANSAMBLUL EXPOZIȚIEI REALIZĂRILOR ECONOMIEI NAȚIONALE - 1964*)

Autori: *arhitecții Damian Ascanio, Ludovic Staadecker, Horia Hudiță, Lidia Ghelman, Egon Wiener, Mihai Enescu, Liliana Dinescu, George Filipeanu*

Coautori: *arhitecții Richard Bordenache jr., Liliana Belea, Bogdan Gheorghiu, Adriana Țiulescu*

Șef proiect complex: *arh. Victor Sebestyen*

Institutele ISCAS și I.P.C.M.C.

Pavilionul culturii din cadrul expoziției

Colectivul de proiectare a avut sarcina de a crea cadrul necesar pentru punerea în valoare a numeroase exponate menite a arăta întregului popor munca harnică depusă de el în ultimii 20 de ani, sub conducerea înțeleaptă a partidului, pentru transformarea fundamentală a chipului și structurii economice a societății de astăzi.

Printre problemele complexe ce au trebuit rezolvate, au fost:

— planul de ansamblu al expoziției, ținîndu-se seamă de elementele existente, precum și de prevederile referitoare la viitoarea dezvoltare a teritoriului ales, destinat a găzdui construcțiile și amenajările permanente, necesare viitorului tîrg internațional;

— buna sectorizare în cadrul unui ansamblu unitar care urma să cuprindă două zone distincte (zona « A » — industrie-comerț și respectiv zona « B » — construcții, arhitectură, sistematizare) și care trebuiau rezolvate în strînsă legătură cu sensurile și fluxurile de circulație interioară a vizitatorilor;

— proiectarea noilor pavilioane și construcții anexe care urmau să adăpostească diferite funcțiuni auxiliare sau cu caracter expozițional;

— organizarea expoziției în exteriorul și în interiorul pavilioanelor;

— coordonarea lucrărilor de proiectare și execuție cu cele de grafică, realizate de diferite colective de artiști plastici;

— urmărirea permanentă și îndeaproape, de către colectivul de proiectanți, a lucrărilor de realizare a expoziției, lucrări la care au participat — prin executanții lor — toate sectoarele economiei noastre.

Aceste probleme au fost rezolvate în cinci luni de febrilă activitate de proiectare și execuție. Reușita muncii depuse este confirmată de bunele aprecieri de care s-a bucurat această manifestare a realizărilor și posibilităților de ordin economic ale țării noastre, aprecieri aduse, atît de publicul nostru, cît și de către nenumărații vizitatori străini, parte din ei sosiți la noi în scopul cunoașterii îndeaproape a nivelului social-economic atins de țara noastră după 20 de ani de la eliberare.

*) Lucrarea a fost prezentată pe larg în nr. 5/1964 al revistei

Arh. MIHAI ENESCU

Vedere interioară a pavilionului central al expoziției

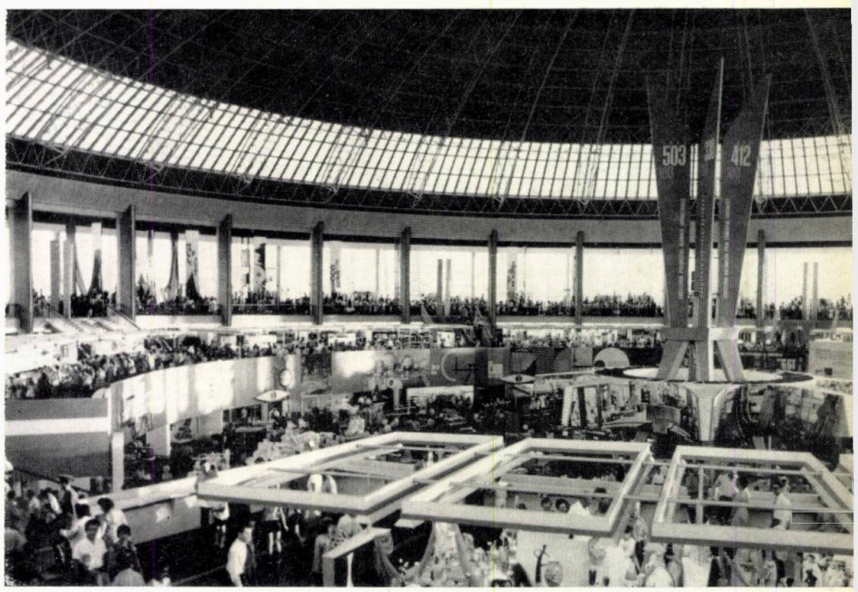

Vedere de noapte a ansamblului Expoziției realizărilor economiei naționale

Plasat în zona clinicilor universitare și pe un teritoriu situat în vecinătatea Grădinii Botanice, Institutul Oncologic (construit între anii 1962—1965) se compune din: dispensar de specialitate, staționar pentru 200 paturi și servicii tehnico-medicale de diagnostic și tratament. El este înzestrat cu o bază de cercetare științifică foarte dezvoltată care cuprinde laboratoare de investigații clinice și de cercetări experimentale oncologice.

Soluția de arhitectură evidențiază cele trei funcțiuni principale: dispensarul oncologic cu cabinetele de consultații, staționarul cu 200 paturi (dimensionat pentru a suporta încă un etaj în viitor, adică 270 paturi) și corpul tratamentelor care leagă pe celelalte două. Complexul este rezolvat

*) Lucrarea a fost prezentată pe larg în nr. 5/1962 al revistei

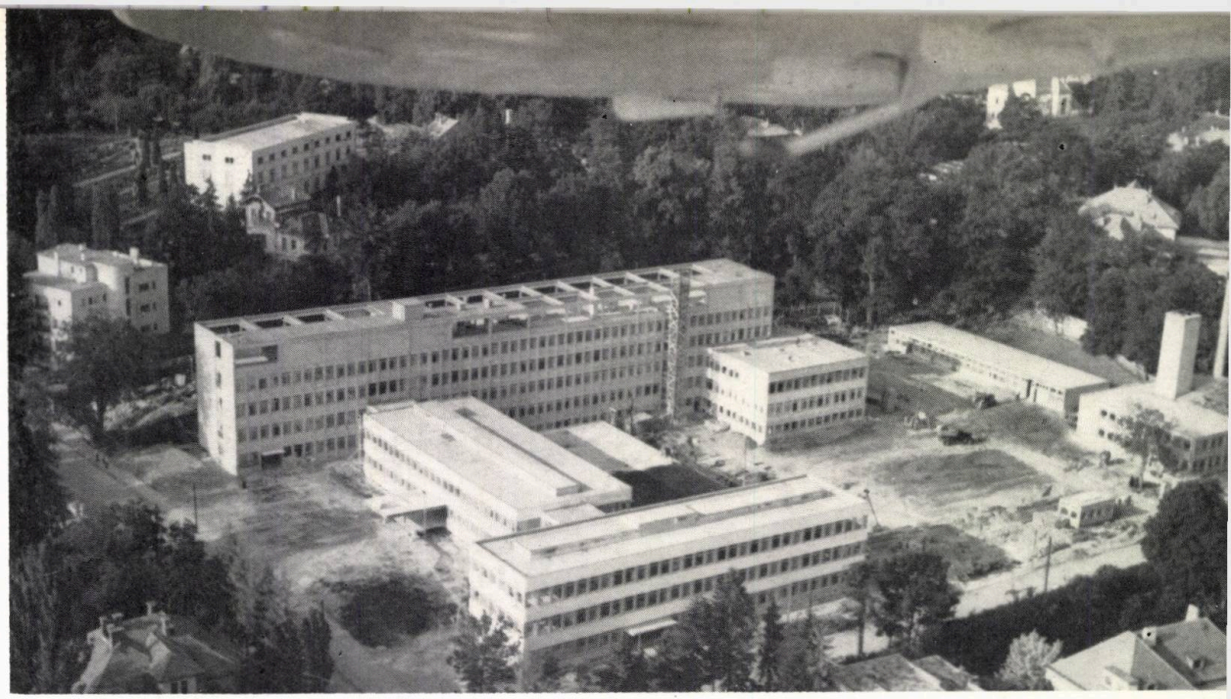

menţiune

INSTITUTUL ONCOLOGIC DIN CLUJ*)

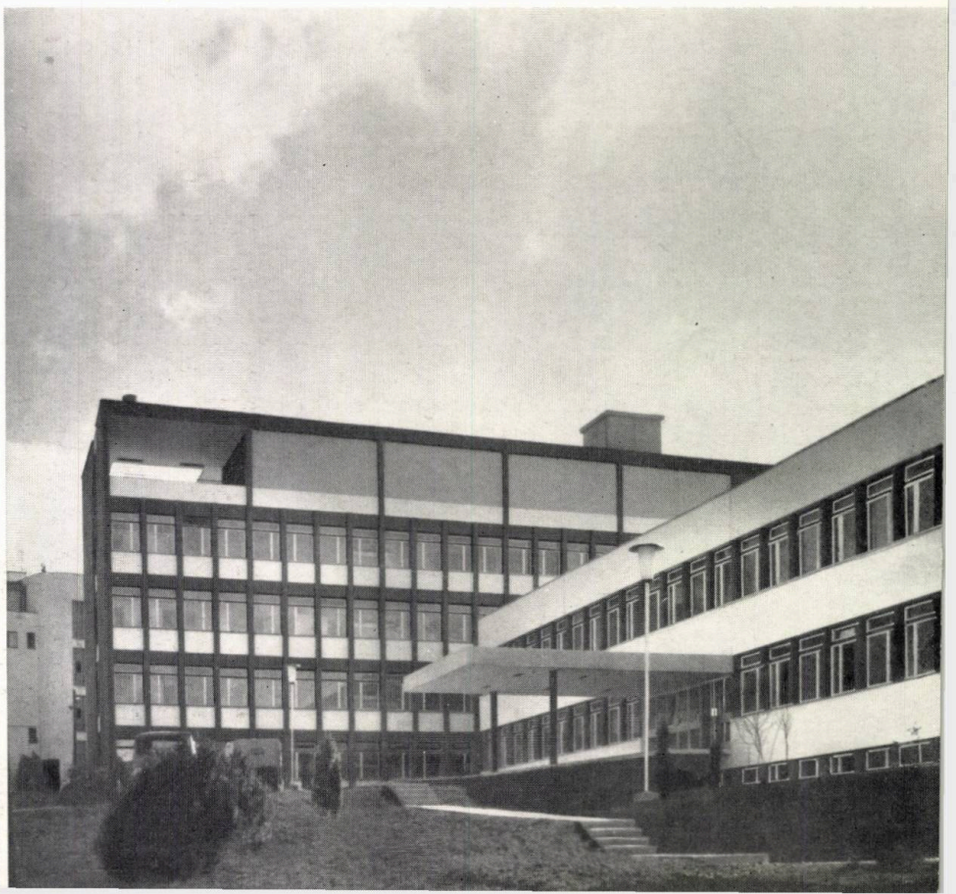

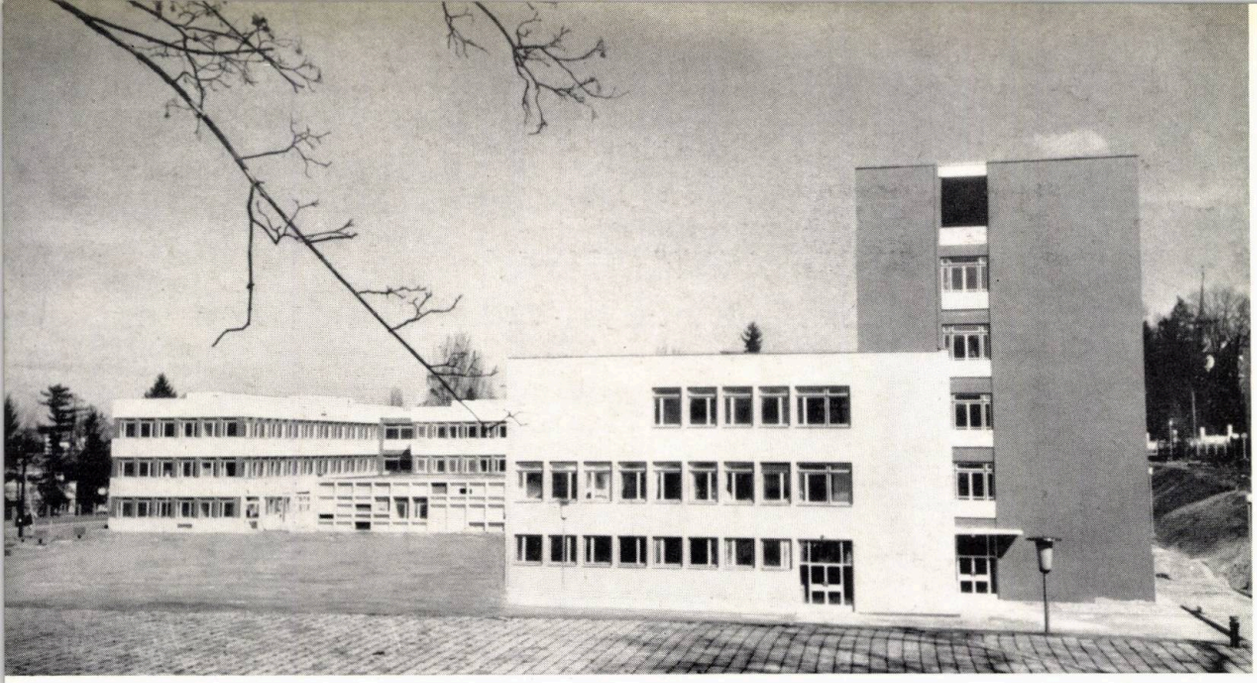

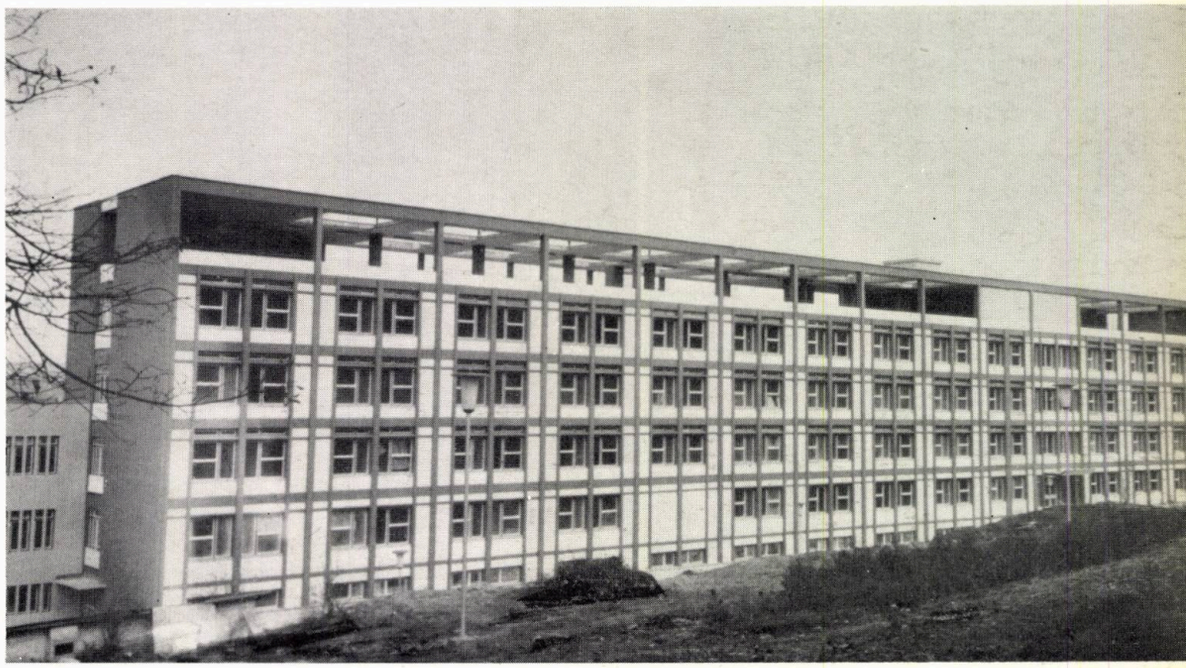

Autor: *arh. Rodica Vrancu*
Coautori: *arhitecții Roxana Katz, Roman Popa*
Institutul ISCAS

pe două noduri de circulație: unul principal, prin care totalitatea secțiilor se leagă direct cu tratamentele și laboratoarele, cu primirea bolnavilor și cu circulația vizitatorilor și a personalului medical și auxiliar și cu blocul alimentar, și al doilea, prin care toate acestea se leagă cu serviciile generale (bucătărie, spălătorie, sterilizare, depozite de lenjerie, de inventar etc.) și cu prosectura. Circulația în interior se face direct, ușor și fără nici o interferență, respectînd cu strictețe tehnologia temei.

Blocul operator a fost realizat în mod deosebit, atît din punct de vedere al spațiilor, cît și al condițiilor de funcționare, fiind prevăzut cu instalație de aer condiționat, încălzire prin radiații (prin plafon), cu finisaje interioare superioare (faianțe și plăci colorate).

Au fost cu succes rezolvate problemele dificile și complexe de funcționalitate și de izolări radioactive, impuse de instalațiile și utilajele unui astfel de program, ca, de exemplu, laboratorul de izotopi radioactivi și terapia de cobalt, cesiu și raze Röntgen.

Arh. RODICA VRANCU

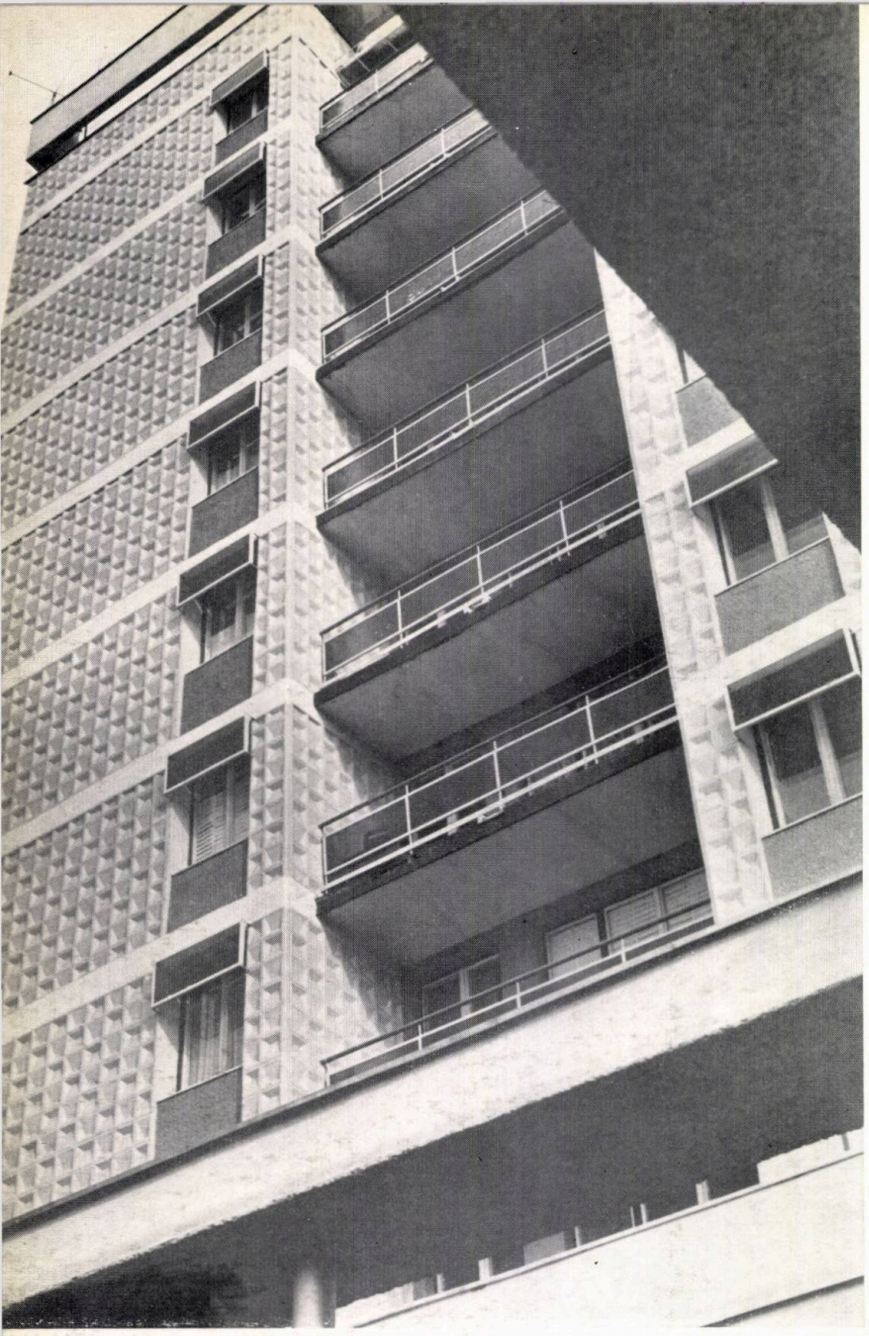

Detaliu de fațadă a unui bloc-turn

Plan de situație al Pieței Gării

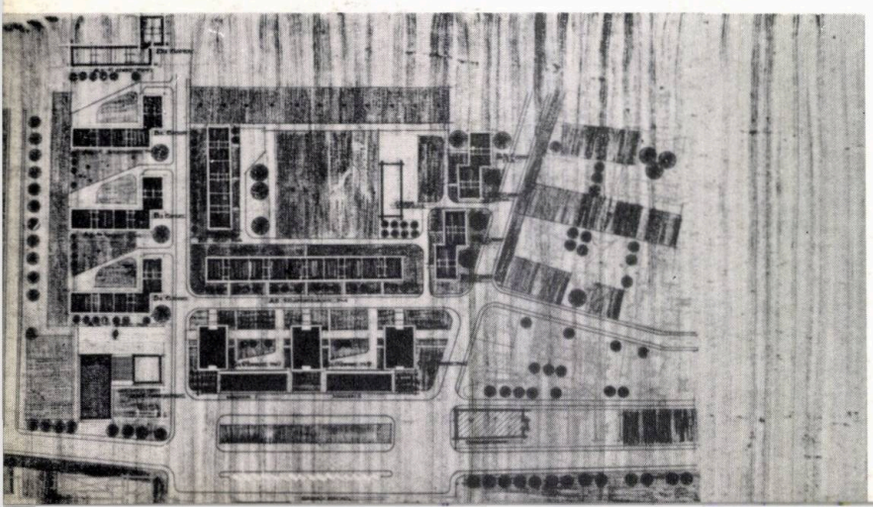

menţiune

COMPLEX DE LOCUINŢE CU

Ca urmare a dezvoltării impetucase a regiunii și implicit a orașului Bacău, activitatea de construcții în acest oraș a cunoscut un avînt deosebit.

Între ansamblurile de locuințe construite în ultimii ani se numără și cel din fața gării. În primele două etape au fost construite 577 de apartamente și două magazine.

Trei blocuri înalte cu p+9 etaje, avînd în spatele lor un bloc-bară cu p+4 etaje, sînt flancate pe partea stîngă de două blocuri cu tronsoane decalate, iar pe partea dreaptă — de alte două blocuri în formă de L.

Cele două magazine, în clădiri independente, amplasate în fața și între blocurile înalte, vor forma într-o etapă viitoare — împreună cu complexul de deservire ce se va crea, cu restaurantul, cinematograful și un bloc pentru nefamiliști cu p+10 etaje — cele trei laturi ale acestei piețe importante prin așezarea ei în cadrul orașului. În această etapă viitoare, compoziția ansamblului va fi întregită cu încă trei blocuri de locuințe cu p+4 etaje, o creșă și o grădiniță.

Realizate pe baza unei secțiuni proprii, întocmite în cadrul D.S.A.P.C. — Bacău, cele trei blocuri înalte cuprind fiecare cîte 69 de apartamente cu două camere și cîte 29 de garsoniere, toate dispunînd de bucătării, băi, vestibuluri, debara.

Holurile centrale, dotate cu încăperi pentru cărucioare și biciclete, fac legătura cu cele două ascensoare ale fiecărui bloc și cu casa scării — larg dimensionată — din care, de altfel, se poate accede, printr-o a doua intrare, la curtea de serviciu.

La nivelul zece, mascate de un atic, au fost dispuse spălătoriile și uscătoriile, iar la subsol au fost prevăzute garaje pentru automobile și boxe pentru motociclete.

Confortul apartamentelor și al garsonierelor a fost mărit prin prevederea de balcoane și logii.

Pentru finisajele intericare au fost folosite zugrăveli în culori de apă la pereții și tavanele camerelor și parchet la pardoseli. La bucătării, băi, vestibuluri, pardoselile sînt din mozaic în cîmp continuu, iar la holurile de intrare din plăcuțe de mozaic. La cîteva apartamente executate experimental, pereții au fost îmbrăcați cu tapete lavabile, iar unele bucătării și vestibuluri au pardoseli calde (de linoleum).

O grijă deosebită a fost acordată fațadelor, la care s-a utilizat terasit, praf de piatră, vinacet, plăcuțe din ceramică sau mozaicate. Timpanele laterale au fost placate cu plăcuțe ornamentale din beton. La ferestre s-au montat parasolarii din sticlă armată colorată, înveselind plastica arhitecturală a blocurilor.

Amenajări de spații verzi, bine studiate, agrementate cu elemente decorative, vor întregi aspectul compozițional, dînd un caracter unitar și agreabil întregului ansamblu.

Arh. LIVIU NICULIU

MAGAZINE ÎN PIAŢA GĂRII ORAŞULUI BACĂU

Autor: *arh. Liviu Niculiu*
D.S.A.P.C. — Bacău

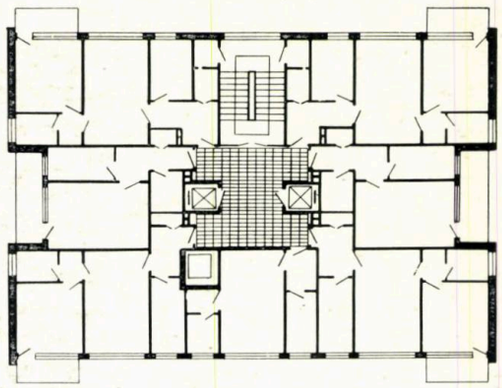

Plan etaj curent al unui bloc-turn

Frontul ansamblului de locuințe

menţiune

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE PE MAGISTRALA II DIN ORAŞUL GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

Beneficiind de vecinătatea masiv plantată a viitorului parc al oraşului, proiectanţii au amplasat, de-a lungul lizierei lui vestice, 8 blocuri de locuinţe cu p + 9 etaje. O alee carosabilă, paralelă cu Magistrala II, desparte aceste blocuri de un centru comercial-cultural al cărui front se desfăşoară de-a lungul Magistralei. Împărţit în patru clădiri independente, acest nou centru comercial cuprinde un magazin universal, cîteva magazine cu profil diferit şi un cinematograf.

Pentru locuinţe au fost folosite secţiuni cu dublă orientare, studiate în cadrul ISCAS, care grupează la scară 4 apartamente de cîte 2 camere şi o garsonieră. Fiecare bloc este compus din două tronsoane, holurile de intrare fiind larg dimensionate.

Magazinul universal a fost tratat în mod deosebit. Conceput cu un depozit central, sala de vînzare se extinde în jurul lui. Mai multe scări interioare se deschid spre galeria de la etaj.

Cinematograful se detaşează pe înălţime cu un nivel. Sala de spectacole, în gradene, dispune de ecran pentru cinemascop. Un perete-panou, placat cu ceramică smălţuită, înfăţişînd simbolic chimia, constituie — împreună cu parterul vitrat — faţada principală.

Evoluţia noii concepţii în proiectare se face simţită şi în plastica arhitecturală, în această etapă realizările remarcîndu-se prin forma lor simplă, clară, în concordanţă cu funcţiunile şi structurile clădirilor, prin optimismul ce-l degajă coloritul exterior, prin tratarea cu lucrări de artă plastică.

Autori : *arhitecţii Nona Florescu (şef de proiect complex), Dorin Gheorghe, Grigore Bălteanu*
Coautori : *arhitecţii M. Balş, Lia Dima, Angela Pavelescu, Medy Mayer, George Morariu, Toma Olteanu, Vladimir Popov, Paul Ştefănescu, Radu Tănăsoiu*
Institutul ISCAS

menţiune

FILATURA DE LÎNĂ PIEPTĂNATĂ «BUCUREŞTI» *)

Autor : *arh. Ion A. Ionescu*
Institutul I.P.I.U.

Este dezvoltarea şi modernizarea unei mici filaturi existente, ceea ce a pus problema redistribuirii spaţiilor existente şi legarea lor cu cele noi.

Rezolvarea tuturor funcţiunilor într-o clădire nouă monobloc, cu specificul funcţional al fiecărei hale în parte, a dus la avantajul unificării sistemului constructiv, bineînţeles în limitele posibilităţilor admise de aceste necesităţi funcţionale, precum şi la importante economii privind reţeaua de drumuri şi instalaţii exterioare. Aspectul general al clădirii în interior este agreabil, înălţimea creînd impresia de degajare şi spaţiu. Halele au fost izolate termic cu plăci de plută, iar hala existentă s-a acoperit cu un plafon orizontal metalic cu sticlă armată, care, împreună cu şedurile existente, închid o pernă izolatoare de aer.

O soluţie nouă şi originală, prezentînd şi aspecte economice importante, a fost găsită pentru secţia de vopsitorie. Această soluţie constă dintr-o secţiune nouă, prin introducerea căreia s-a putut da un amplasament grupat tehnologiei şi crea o singură fosă de deservire a utilajelor.

În general, proiectantul şi colaboratorii săi s-au străduit ca, prin arhitectura simplă ce exprimă formele constructive şi funcţiunile tehnologice, să realizeze un ansamblu arhitectural armonios, ţinînd seama de cele patru faţade care se proiectează către ansamblurile de locuinţe învecinate.

*) Lucrarea a fost prezentată în nr. 6/1965 al revistei.

B. PREMIUL SPECIAL PENTRU PROIECTAREA—TIP ŞI TEHNICĂ AVANSATĂ

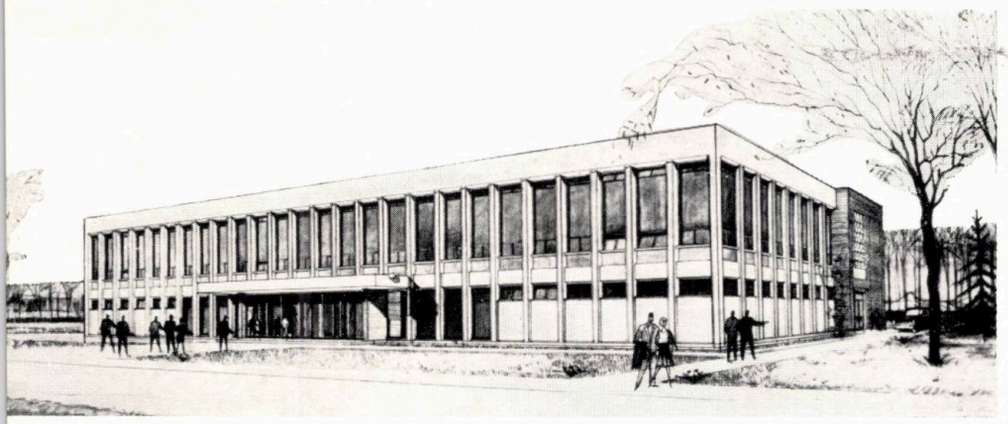

Perspectivă

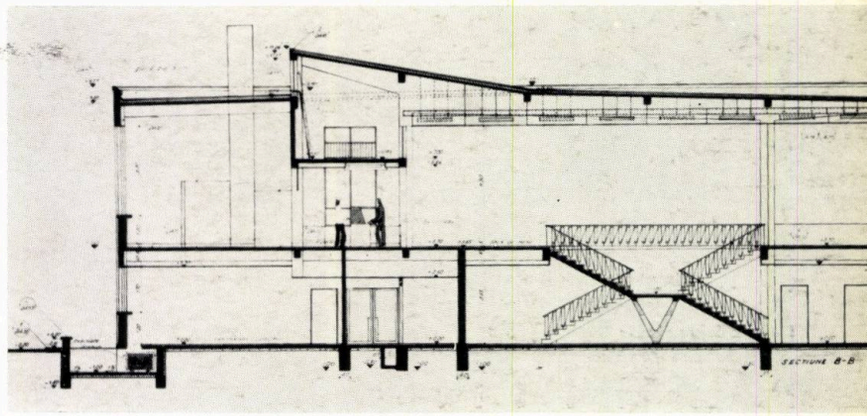

Secțiune transversală

premiu special

CANTINĂ-TIP CU AUTOSERVIRE PENTRU 2000 LOCURI

Autor: *arh. Mihail Ricci*
Institutul I.P.C.T.

Rezolvat pe două niveluri, parter și etaj, acest tip de cantină reprezintă o reușită, atît din punct de vedere al indicilor spațiali și de cost, cît și din punct de vedere arhitectural. Comparativ cu alte cantine cu autoservire, de mare capacitate, proiectate în ultimul timp, economicitatea proiectului este realizată la toți indicii.

Partiul de arhitectură rezolvă complexul de fluxuri pe două niveluri:

— *la parter* — intrarea, recepția și depozitarea alimentelor; circuitul la preparații; intrarea lucrătorilor și grupul social; intrarea publicului, garderoba, grupul sanitar și accesul în sala de mese;

— *la etaj* — circuitul la liniile de autoservire-mese-evacuare; alimentarea directă la linii și de la linii în sală; debarasarea sălii cu cărucioare, la cele două spălătoare de veselă, evacuarea deșeurilor de la sala de mese, de la spălătoarele de veselă și de la camerele de preparație.

Plafonul fonoabsorbant, pardoseala din covor de PVC sau plăci renolit, jaluzelele din aluminiu eloxat întregesc confortul.

Încălzirea sălii de mese se face prin convectori, iar a bucătăriei și anexelor cu radiatoare; iluminatul mixt, fluorescent la încăperile principale și incandescent la părțile de serviciu; ventilația sălii de mese și a bucătăriei se face mecanic.

Sistemul constructiv constă din fundații izolate din blocuri de beton și cuzineți de beton armat la stîlpi, cadre și planșee din beton armat monolit și învelitoare-terasă, izolată termic și hidrofug.

Proiectul a fost propus comisiei permanente de colaborare economică și tehnico-științifică din cadrul C.A.E.R. El a fost adaptat și construit la Institutul politehnic din Brașov, la Combinatul chimic de la Craiova și la o unitate a Ministerului Transporturilor din portul Constanța.

Brașov — Vedere interioară a cantinei-tip din cadrul Institutului politehnic

Plan parter

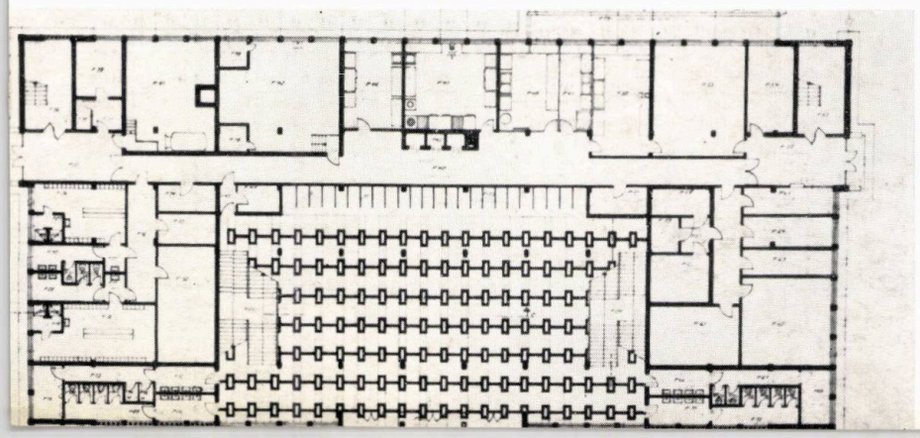

Plan etaj

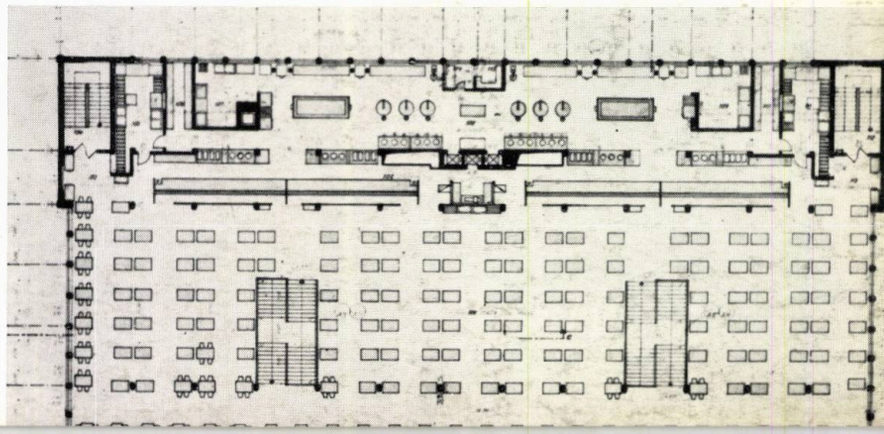

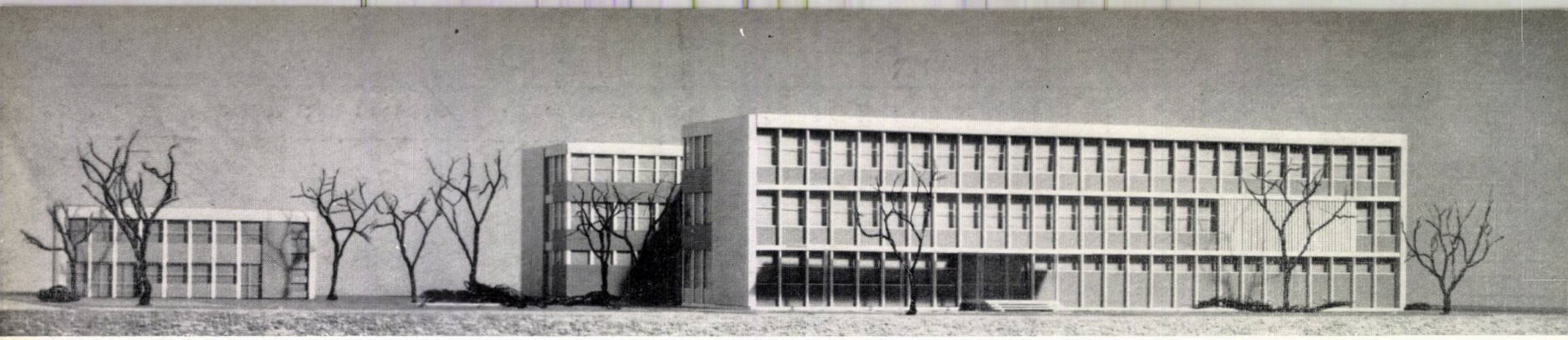

Policlinică tip II — Perspectivă

menţiune

POLICLINICI ÎN MEDIUL URBAN (TIP I ŞI TIP II)*)

Autor: *arh. Elena Stoenescu*
Coautor: *arh. Emilia Popescu*
Institutul ISCAS

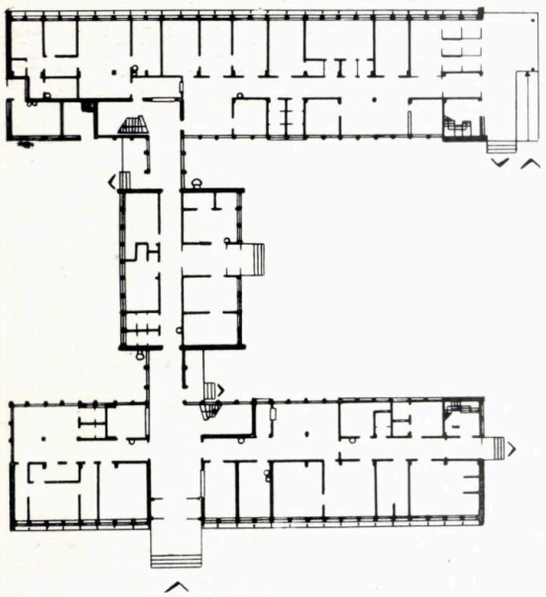

Policlinică tip II — Plan parter

Policlinică tip I — Plan parter

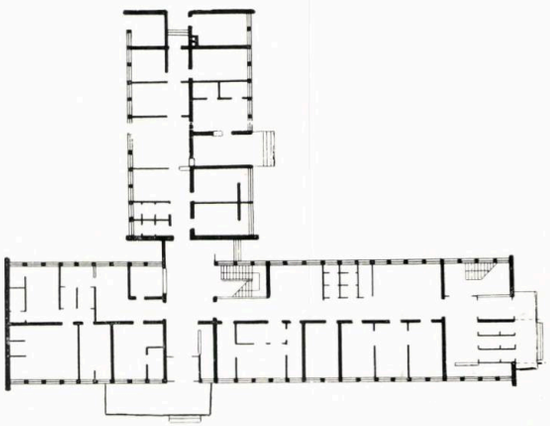

Policlinică tip I — Perspectivă

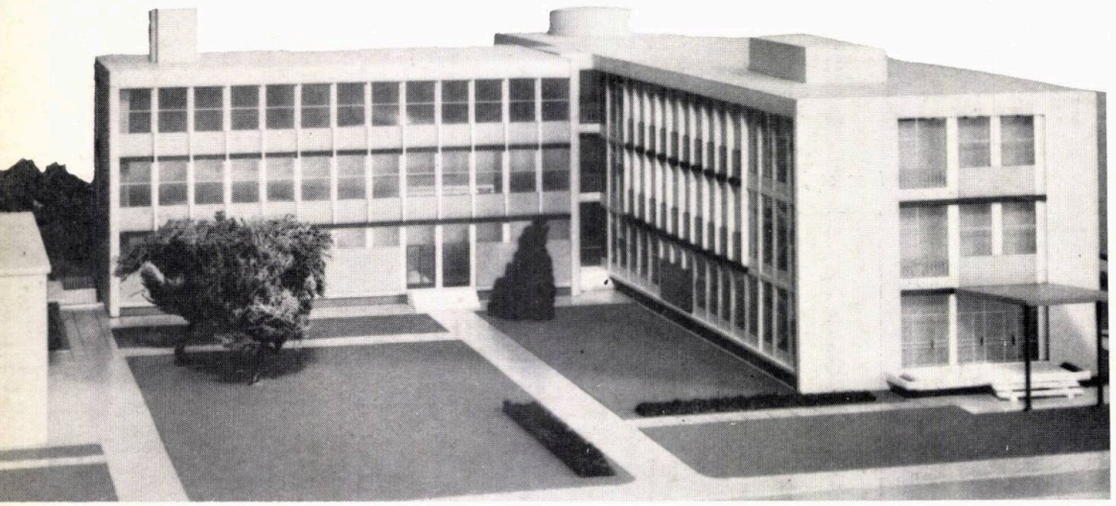

Policlinica tip I se aplică în oraşe reşedinţe de raion cu o populaţie pînă la 20 000 locuitori, asigurînd asistenţă sanitară şi pentru populaţia din raionul respectiv, care se evaluează la circa 150 000 locuitori. Capacitatea ei se estimează la 600 consultaţii pe zi şi aproximativ 180 000 consultaţii pe an.

Policlinica tip II se aplică în oraşe reşedinţe de raion cu o populaţie pînă la 40 000 locuitori, asigurînd asistenţă sanitară şi pentru populaţia din raionul respectiv, care se evaluează la circa 150 000 locuitori. Capacitatea ei se estimează la 1 800 consultaţii pe zi în două ture şi aproximativ 500 000 consultaţii pe an.

Soluţiile de arhitectură alese realizează circuite diferite pentru serviciile de pediatrie, T.B.C., consultaţii şi tratamente adulţi, asigurînd, prin circulaţii reduse, legături lesnicioase între aceste servicii şi serviciile comune, obţinîndu-se — împreună cu o judicioasă dimensionare a spaţiilor — soluţii economice, care se încadrează în limitele de suprafaţă şi de cost cerute.

S-a urmărit de asemenea obţinerea unui volum şi a unei plastici exterioare adecvate caracterului construcţiei, simplă, primitoare şi optimistă.

O atenţie deosebită a fost acordată sălilor de aşteptare, element important în buna funcţionare a policlinicii, atît în ceea ce priveşte amplasarea lor pentru o deservire optimă a cabinetelor de consultaţii, cît şi obţinerea unor spaţii de aşteptare largi, luminoase, care să creeze bolnavilor un cadru plăcut şi reconfortant.

Pentru asigurarea unei funcţionări cît mai eficiente a policlinicii, construcţia a fost utilată cu instalaţii speciale: ventilaţie mecanică la serviciile de radiologie, radioterapie, hidroterapie, laboratoare; post de transformare propriu care să evite variaţiile de tensiune, cauzate de numeroasele aparate electrice cu care este dotată; instalaţii de forţă, instalaţii telefonice şi instalaţii de protecţie.

Proiectele-tip de policlinici au o mare aplicabilitate datorită necesităţii de a se înzestra cu construcţii noi şi moderne reţeaua sanitară din ţara noastră.

Pînă în prezent, s-au executat, adaptîndu-se proiectele-tip la condiţii locale, policlinicile din Paşcani, Fălticeni, Giurgiu, Galaţi, Skoplje (R.S.F. Iugoslavia) etc.

Arh. ELENA STOENESCU

*) Lucrarea a fost prezentată pe larg în nr. 5/1962 al revistei

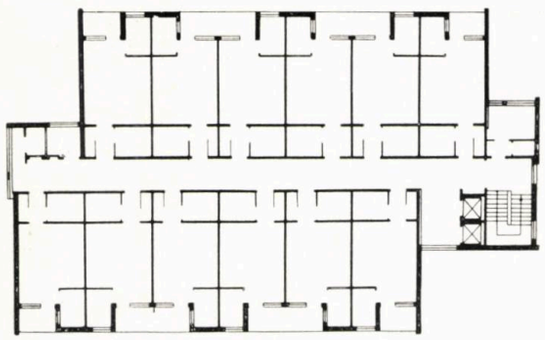

Plan etaj

menţiune

BLOC-TIP CU 120 GARSONIERE ÎN CARTIERUL DRUMUL TABEREI DIN BUCUREŞTI

Autori: *arhitecţii Carol Hacker, Dinu Hariton, Irina Veress*
Institutul Proiect-Bucureşti

Amplasată în microraionul 2 al ansamblului de locuinţe, clădirea se desfăşoară pe parter şi 10 etaje. La parter se află spaţiile comune — holul de intrare, cameră pentru biciclete şi cameră pentru portar. Cele 120 garsoniere sînt distribuite pe 9 etaje; etajul 10 cuprinde scara şi camera troliilor, blocul fiind deservit de două ascensoare.

Garsonierele se compun din o cameră de 18,30 m^2 locuibili, o baie de dimensiuni normale, o chicinetă luminată şi ventilată direct şi un vestibul cu dulap înzidit. La chicinete s-au prevăzut chiuvete cu apă caldă şi rece, loc pentru frigider de tip redus, gaze pentru reşou. Dulapul înzidit din vestibul este compartimentat şi pentru debara. Fiecare garsonieră are o logie, iar pe fiecare etaj a mai fost prevăzut şi un balcon de serviciu, în directă legătură cu camera de evacuat gunoiul prin tub.

În afară de acestea, fiecare etaj a fost dotat cu o cameră de serviciu, iar alternat — pe niveluri — cîte o spălătorie cu uscătorie la 24 garsoniere.

Pentru finisajele exterioare au fost folosite la faţade placaje de cărămidă Bratca şi Jimbolia, zugrăveli cu vinacet, tencuieli cu marmoroc, placaje de ceramică de tip « Joo » şi socluri în similipiatră buceardată; pentru finisajele interioare au fost prevăzute la culcare pardoseli din PVC pe suport textil, la camere parchet sau PVC pe suport textil, iar la partea de recepţie marmură sau plăci din spărtură de marmură.

Construcţia blocului a fost realizată în sistem « fagure », turnat în cofraje glisante.

Clădire cu garsoniere în București executată din elemente spațiale prefabricate

menţiune

ELEMENTE SPAŢIALE MARI PREFABRICATE ŞI PREFINISATE PENTRU CLĂDIRI

Experimentarea efectuată vizează de fapt o concepție nouă în procesul de construcție și anume industrializarea acestuia, prin trecerea tuturor operațiilor de pe șantier în fabrică, urmînd ca elemente mari volumetrice, de dimensiunile unei camere sau chiar ale unui apartament, să fie transportate gata finisate la locul de montaj, unde nu s-ar face decît așezarea unei cutii peste alta și racordarea instalațiilor.

Trecerea operațiilor de execuție, cu excepția montajului, în fabrică, pe linie tehnologică, cu un înalt nivel de mecanizare, elimină în cea mai mare parte neajunsurile muncii de pe șantiere și apropie procesul de edificare de celelalte procese moderne de producție materială.

O astfel de problemă nu poate fi însă cuprinsă într-o singură lucrare experimentală.

Operațiile care s-au efectuat în București, în str. Traian Vasile, pe un poligon special amenajat, au fost precedate de studii tehnico-economice în care s-a încercat cuprinderea majorității problemelor.

La această experimentare s-au ales, din numărul mare de probleme, numai cîteva și anume cele care necesitau, fie o confirmare tehnică, fie o prezentare a unor aspecte. Ca urmare, s-a realizat o linie tehnologică redusă care a reprodus toate operațiile dintr-o fabrică: turnarea panourilor plane de pereți și tavane, monolitizarea acestora cu planșeul, finisajele, instalațiile și în sfîrșit transportul cu treiler la locul de montaj al elementului gata, ridicarea cu macaraua și îmbinările respective.

Din motive de economie, locul de montaj s-a ales în prelungirea liniei tehnologice, pentru a se putea folosi aceeași macara, special concepută și executată pentru uzul liniei tehnologice.

Elementele spațiale realizate sînt de tipul cutiilor închise pe toate laturile și cuprind un apartament complet de o cameră cu baie, bucătărie mică, vestibul și logie, din panouri plane de beton armat, care se monolitizează prin panoul de fund. Cutiile realizate sînt proiectate și supuse la încercări pentru clădiri cu parter și șapte etaje.

Arh. EUGEN VERNESCU

Autori: *arhitecții Eugen Vernescu, Dan Bacalu*
Institutul I.P.C.T.

Plan parter al unei clădiri cu garsoniere din elemente spațiale prefabricate

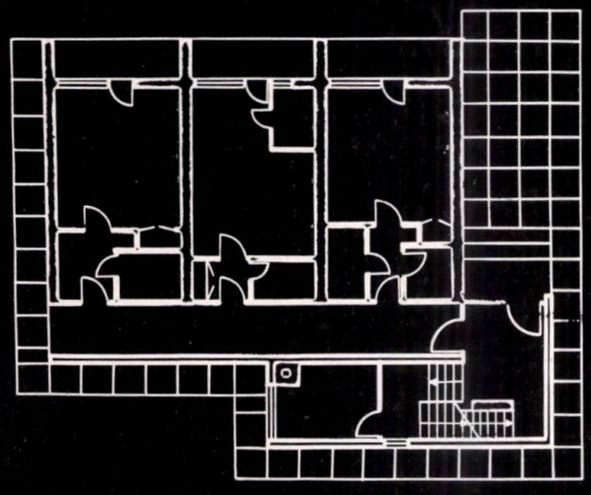

Tip de cutie închisă din elemente spațiale prefabricate

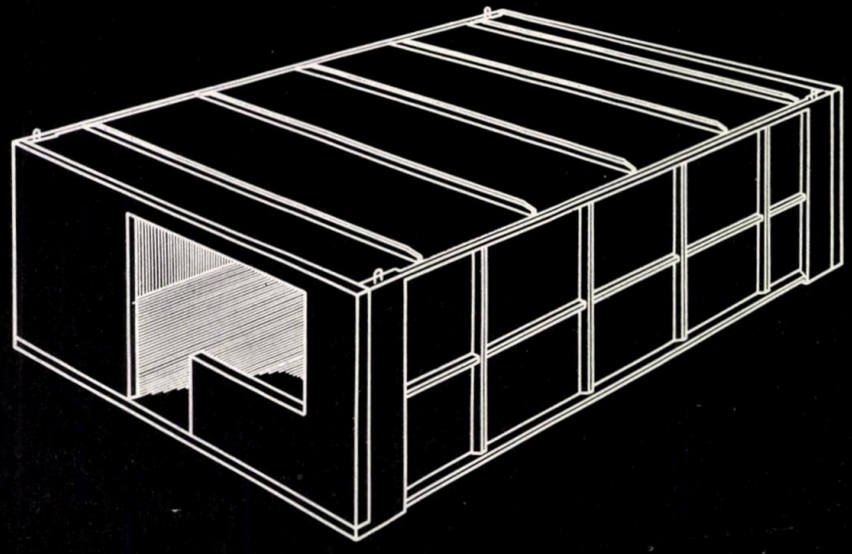

În vederea lărgirii sortimentului de proiecte directive și pentru a se da proiectanților din D.S.A.P.C.-uri posibilitatea să adapteze și să participe în mod creator la înscrierea clădirilor de locuit în ansambluri specifice, I.P.C.T. a elaborat proiectele a patru blocuri de locuit cu p + 4 etaje, cu caracter directiv.

Cele 4 blocuri-tip (proiect I.P.C.T. nr. 1094/1) sînt întocmite pe baza secțiunilor directive în vigoare. Clădirile sînt formate din cîte două sau trei tronsoane, grupînd în jurul scărilor apartamente de 2 și 3 camere. Intrarea la parterul blocurilor se rezolvă pentru fiecare tronson în parte, în fața scării, prin transformarea apartamentelor opuse scării. Prin aceeași transformare se obțin, la ultimul nivel, uscătorii la trei din blocuri, la cel de-al patrulea uscătoriile fiind plasate la podestele intermediare ale scărilor.

Blocurile 1, 2, 3 sînt rezolvate cu zidărie portantă longitudinală și dispun de băi și cămări luminate. Blocul 4 este asamblat din secțiuni cu zidărie portantă transversală, cu băi luminate și ventilate și cămări ventilate.

Blocurile cu zidărie longitudinală au fost elaborate în două variante constructive: o variantă, cu planșeu din fîșii prefabricate cu goluri rotunde de 40 și 60 cm lățime, iar a doua variantă, cu planșee din fîșii prefabricate cu goluri rotunde de 40 cm lățime.

Blocul 4, proiectat pe o structură de zidărie portantă transversală, are rezolvate și variante de planșeu din fîșii ceramice.

Acoperișul a fost prevăzut cu o terasă bituminoasă.

Valabilitatea seismică a clădirilor este pentru gradele 6 și 7.

Proiectele cuprind detalierea tehnică, lăsînd liberă intervenția în ceea ce privește plastica exterioară (fațadele fiind doar indicative).

Arh. VIORICA PETROVICI

Pitești — Vedere de ansamblu a cartierului Ciair cu blocuri de locuințe realizate pe baza proiectului-tip nr. 1094/1

mențiune

BLOCURI-TIP DE LOCUINȚE CU P + 3–4 ETAJE

Proiect nr. 1094/1 pentru blocuri-tip de locuințe cu p + 4 etaje — Perspectivă

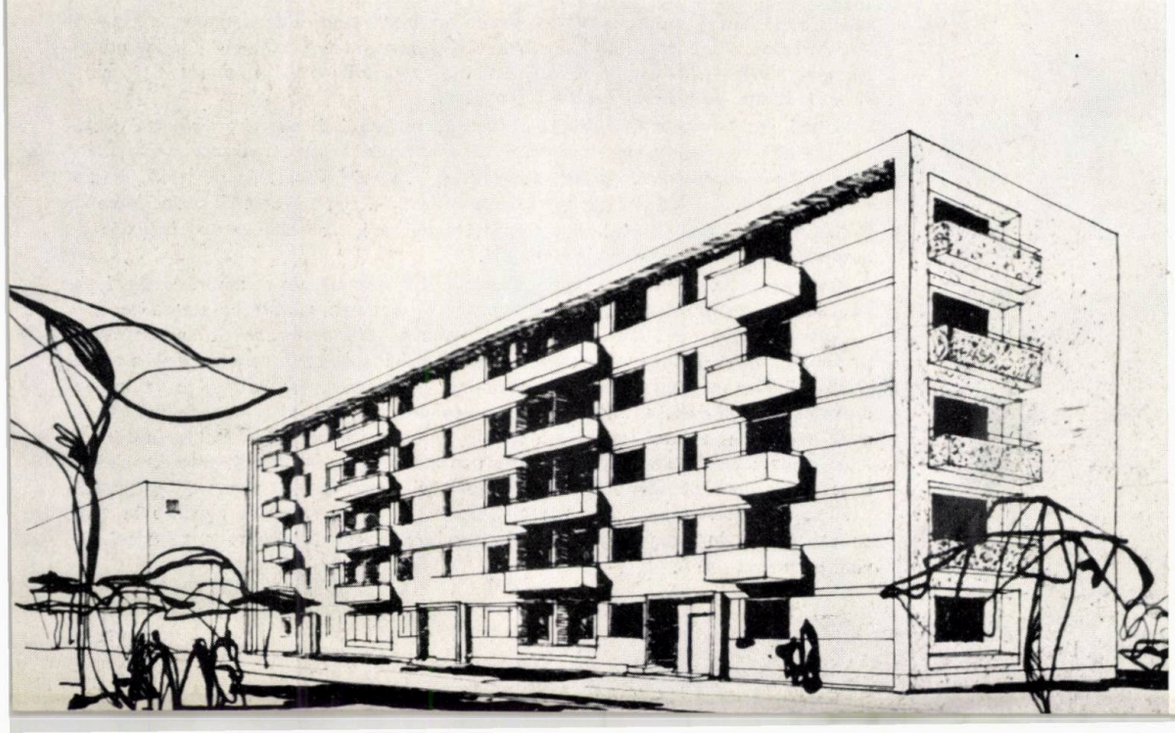

Autor: *arh. Viorica Petrovici*
Institutul ISCAS

Proiect nr. 1094/1 — Plan etaj curent

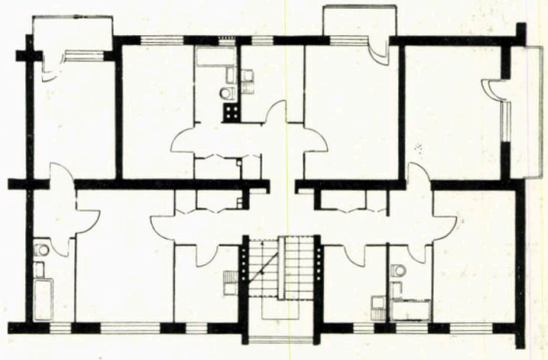

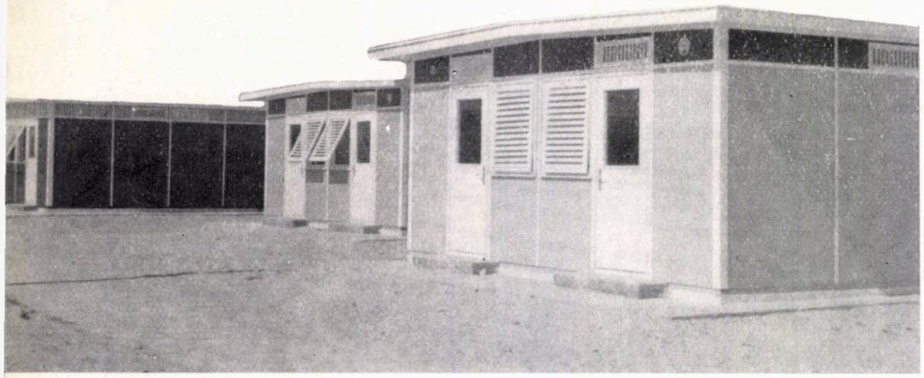

menţiune

CASE PREFABRICATE PENTRU CAMPING LA MAMAIA

Autori: *arhitecţii George Mohr, Ladislau Karczag, Tobias Maiorovici*
Institutul I.S.P.F.

Căsuţă pentru camping tip « Alfa » din cele realizate la Mamaia

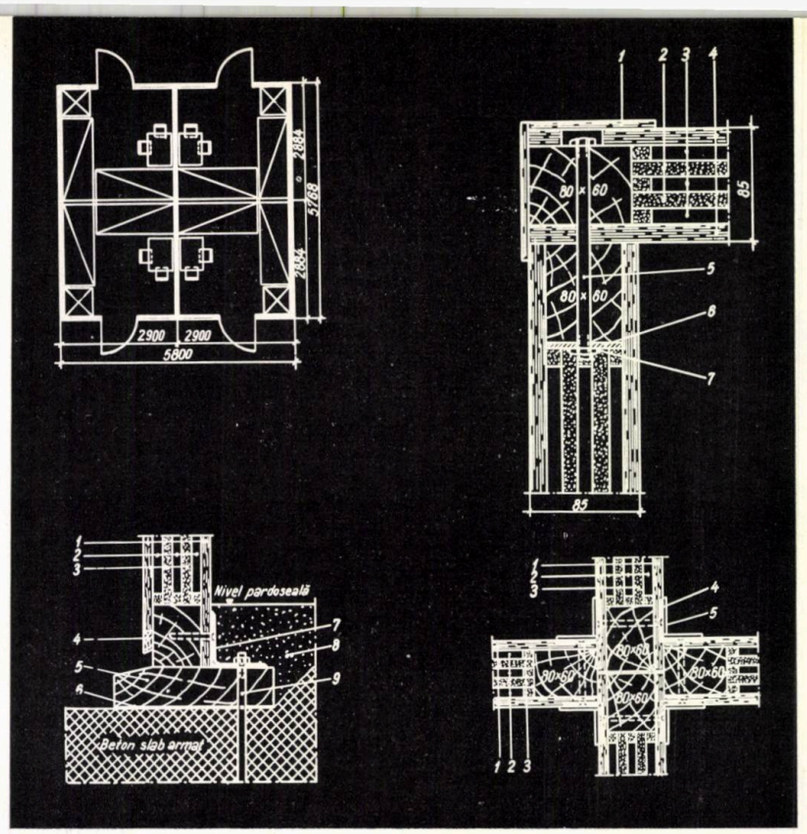

A — *Partiul casei « Alfa »*
B — *Îmbinarea a două panouri exterioare situate pe colţ*
1. PFL dur — 2. PFL poros 12,5 mm — 3. Aer 12 mm — 4. PAL 12 mm — 5. Bulon ø 10 mm — 6. Plăcuţă metalică — 7. Şaibă sudată

A B
C D

C — *Îmbinarea panourilor de pereţi exteriori cu fundaţia*
1. PAL 12 mm — 2. Aer 12 mm — 3. PFL poros 12,5 mm — 4. Masiv — 5. Talpă de fundaţie — 6. Carton asfaltat — 7. Cornier 50×50×42=80 mm — 8. Beton de egalizare — 9. Bulon scelment ø 10 mm
D — *Îmbinarea a patru panouri interioare*
1. PAL 12 mm — 2. Aer 12 mm — 3. PFL poros 12,5 mm — 4. Cornier 50×50×4 5. Baghetă PFL dur 50×4

În vederea extinderii capacităţii de cazare a staţiunii balneo-climaterice Mamaia, la un nivel de confort superior corturilor din tabăra de camping, s-a pus problema realizării unor unităţi de cazare, care să răspundă următcarelor date de program: încăperi unifamiliale cu 2—3 paturi, funcţionînd numai în sezon (mai-octombrie); instalaţii intericare electrice, instalaţiile sanitare fiind rezolvate în grupuri sanitare construite în tabăra de camping; asigurarea unui nivel de confort superior corturilor, la un preţ inferior celui realizabil în case definitive (vile, hoteluri), cu accent principal asupra termo-fonoizolaţiei; spaţiu rezervat în tabăra de camping, la gabarite şi volume de scară apropiate corturilor; realizarea întregii acţiuni — declanşată în ianuarie 1964 — în termen maxim de 5 luni, pentru 400 locuri, cu execuţie prefabricată şi durată de montaj de 2—3 săptămîni.

Pentru rezolvarea acestui program s-a elaborat tipul de căsuţă prefabricată denumit « ALFA », cuprinzînd 4 camere, independente fiecare, realizată din panouri mari (6 tipo-dimensiuni, inclusiv acoperişul), alcătuite din rame de lemn, placate pe două părţi cu PAL şi cu o termoizolaţie de 1—2 straturi de PFL poros, flotante (structură sandviş), cu barieră de vapori intericară, montate pe o fundaţie de beton simplu prin intermediul unei tălpi.

Acoperişul s-a soluţionat într-o construcţie chesonată, de structură similară panourilor de pereţi, cu circulaţie de aer pentru evitarea straturilor stagnante.

Pentru reducerea greutăţii elementelor şi pentru o dimensionare cît mai economică s-a adoptat modulul de panou mare rezultînd din gabaritul de mobilare raţională a celulei (2,80 × 2,80 m în plan), încăperea permiţînd instalarea comodă a două paturi, a unui dulap fix, a unei măsuţe şi a două scaune-fotolii; după studii ulterioare şi în condiţiile altor programe, aceeaşi încăpere a permis mobilarea pentru 3—4 locuri de dormit.

Avînd caracterul unui produs de serie pentru industria forestieră, proiectul a necesitat o detaliere deosebită, în vederea evitării lucrărilor de ajustare pe şantier.

Finisajele intericare şi exteriorare, bazate pe lacuri sintetice produse în ţară, au constituit, de asemenea, obiect de încercare pentru diferite variante (alchidice, vinilice, ureice etc.).

C. PREMIUL SPECIAL PENTRU LUCRĂRI REALIZATE DE ARHITECȚI TINERI DIN D.S.A.P.C.-URI

Construcția a fost realizată în imediata vecinătate a centrului Timișoarei, avînd asigurate accese ușoare la Sfatul popular al regiunii, Sfatul popular al orașului și alte instituții ce au investiții mai importante în oraș și regiune.

Pentru a satisface o funcționare normală, la capacitatea actuală a D.S.A.P.C.-Banat, a fost necesară o suprafață desfășurată de 5 360 m^2. Ea a fost obținută într-o clădire cu 5 niveluri (p + 4 etaje).

La stabilirea spațiilor, s-a luat ca element de bază suprafața necesară pentru o planșetă sau un birou de proiectare (1,80 × 1,60 m), rezultînd o modulare în trame de 3,60 m (2 × 1,80 m) pentru două rînduri de planșete sau birouri. În adîncime s-a stabilit cota liberă de 6,00 m care asigură loc pentru 3 birouri sau planșete pe un rînd (3 × 1,60 m) cu o circulație la extremitatea dinspre interior de 1,20 m.

Pe latura opusă ferestrelor, între stîlpii cadrelor, s-au realizat dulapurile înzidite, în afara cotei libere de 6,00 m, amintită mai sus.

Atelierele de proiectare, care ocupă circa 3/5 din suprafața desfășurată, au fost tipizate. Ele sînt de tip mare (6 travei), pentru o capacitate maximă de 30 salariați, și de tip mic (5 travei), pentru o capacitate maximă de 24 salariați.

Fiecare atelier are două compartimente de proiectare, o încăpere pentru șeful de atelier și una pentru planificatorul atelierului, separate între ele cu pereți din sticlă, prin care se realizează și o izolare fonică satisfăcătoare.

Arh. VIORICA ZĂRNESCU

Cu prilejul Expoziției Economiei Naționale din august 1964, prototipul căsuței a fost montat la pavilionul B pe malul lacului Herăstrău, verificîndu-se ușurința de demontare și remontare a acestor case sezoniere.

Soluția adoptată și verificată în condițiile climatice mai dificile de pe litoral a scos în evidență eficacitatea termoizolației superioare, precum și posibilitățile largi de prefabricare din panouri mari din materiale lemnoase noi, cu un consum foarte redus de cherestea (0,008m^3/m^2 AD).

Montajul unei căsuțe s-a realizat în medie în 2—3 zile.

Organizarea ansamblului realizat la Mamaia a fost limitată de condițiile impuse prin lucrările anterior executate, care au împiedicat o grupare mai compactă a căsuțelor, lipsind totodată ansamblul de un cadru verde necesar.

Studii elaborate ulterior au scos în evidență posibilități multiple de îmbogățire a programului, în același spațiu construit, în funcție de afectarea urmărită, ca:

— utilizarea mai intensă a volumului, în cazul folosirii căsuței ca punct de odihnă și tranzit, prin mobilarea cu paturi suprapuse;

— dotarea fiecărei camere cu lavoar, în condițiile unei rețele de apă și canal ușor realizabile.

Această soluție poate constitui un prim nucleu pentru moteluri sau pentru punerea în valoare a unor zone turistice greu accesibile.

Arh. GEORGE MOHR

Fațada principală a D. S. A. P. C. — Banat

mențiune

NOUA CLĂDIRE A D.S.A.P.C.-BANAT

Autor: *arh. Viorica Zărnescu*
D.S.A.P.C. — Banat

Planurile etajelor 1,2,3,4

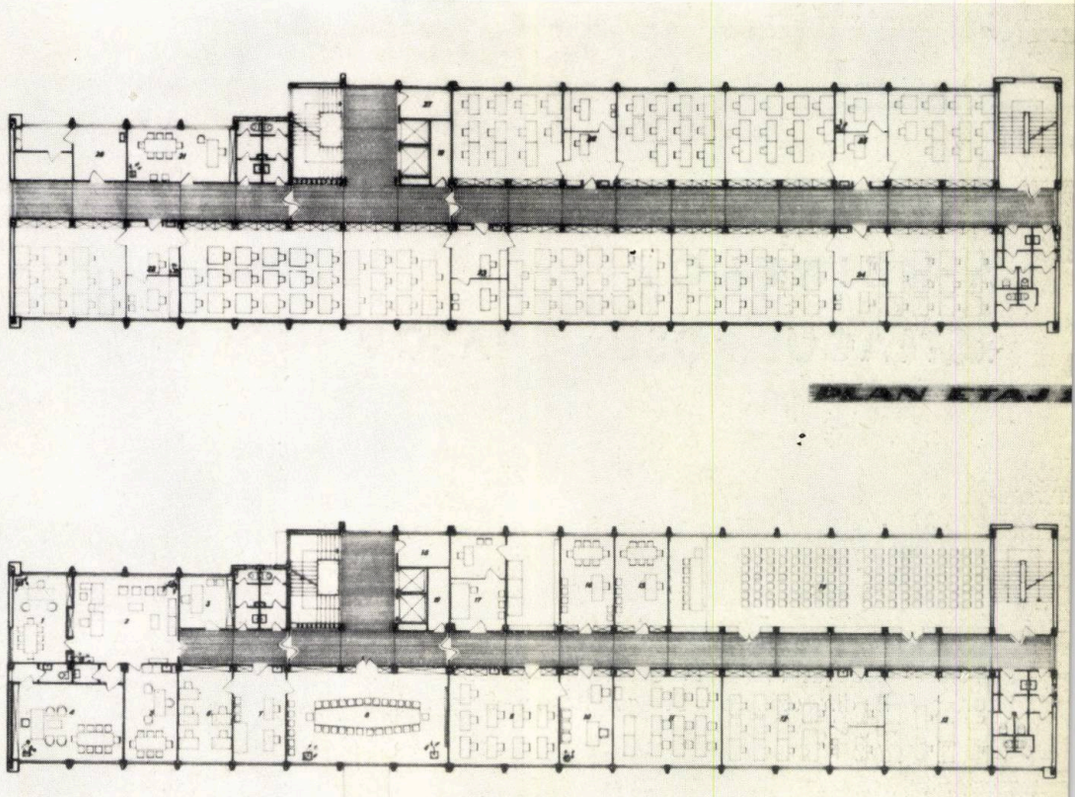

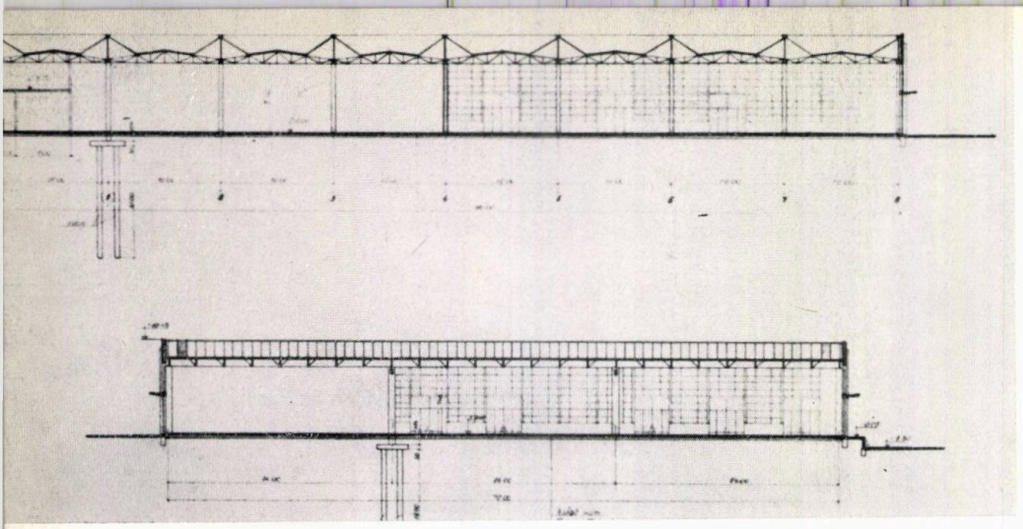

Secțiuni prin hala-depozite

Perspectivă

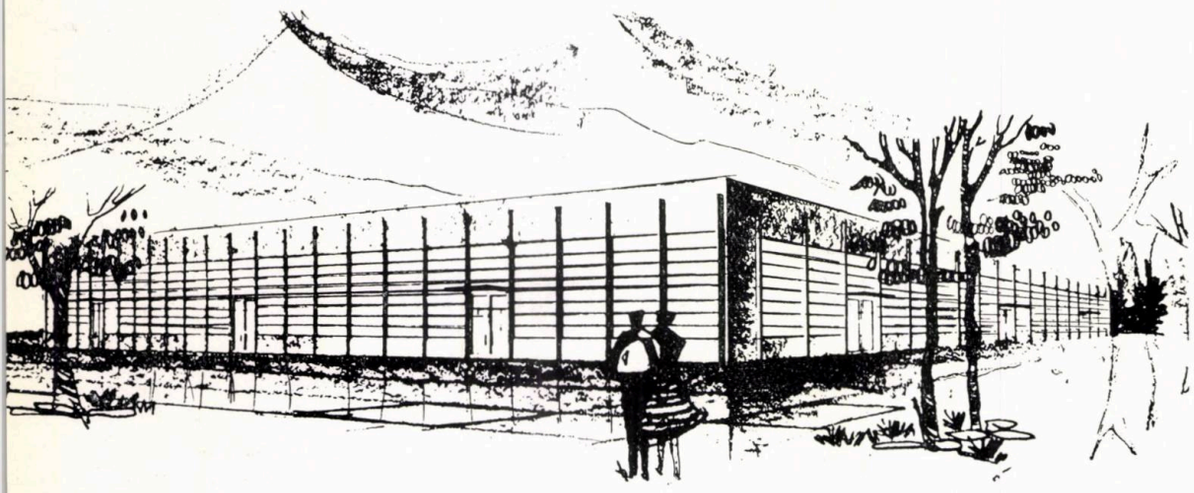

Hala servește la depozitarea a diverse materiale ca: piese și motcare de schimb, tablă decapată, laminate trase, țevi subțiri, SDV-uri, cauciucuri etc.

În partea de S-V, printr-o rampă de descărcare, hala este deservită de o cale ferată, iar în partea de N-V este prevăzută o platformă betonată pentru încărcare-descărcare, deservită și ea la rîndul ei de c.f.

Construcția are o formă dreptunghiulară, cu dimensiunile de 72 m × 96 m. Înălțimea liberă, sub talpa inferioară a fermei, este de 7,40 m, iar înălțimea la cornișă, de 10,45 m. Scheletul de rezistență este rezolvat din stîlpi de beton armat prefabricat și ferme metalice dispuse pe trei deschideri de 24 m, traveea fiind de 12 m. Stîlpul este calculat ca încastrat jos în placa de fundație de beton armat, pe piloți.

Acoperișul a fost realizat din plăci autoclavizate așezate pe fermele secundare, care sînt grinzi cu zăbrele metalice de 12 m deschidere, așezate la 3 m distanță între ele. Deasupra, hidroizolație obișnuită, peste o șapă de egalizare.

Construcția permite suspendarea de monoraiuri de 1,5 t în toate direcțiile, iar pe fiecare deschidere, cîte 2 grinzi rulante de 1,5 t cu stivuitor, de asemenea suspendate de fermele principale.

La cererea tehnologiei, s-au prevăzut intrări pe cele patru laturi ale clădirii. În partea de S-E, unde sînt două rampe exterioare pentru încărcare-descărcare în autocamioane, intrările sînt prevăzute cu copertine mari care acoperă autocamionul în timpul staționării.

Pe o deschidere de-a lungul frontului de S-E al halei și pe 8 m lățime s-a amenajat un grup social pe 2 niveluri.

Iluminarea naturală a halei este asigurată prin partea vitrată a celor patru laturi, precum și prin luminatoarele înclinate de pe acoperișul halei.

Tîmplăria este în întregime metalică, iar ca finisaj exterior s-a folosit tencuiala cu praf de piatră pe soclu și atic, nervurile fiind vopsite cu vinacet albastru.

Arh. ELEONORA CĂLINESCU

mențiune

HALA-DEPOZITE A UZINELOR «STEAGUL ROȘU»-BRAȘOV

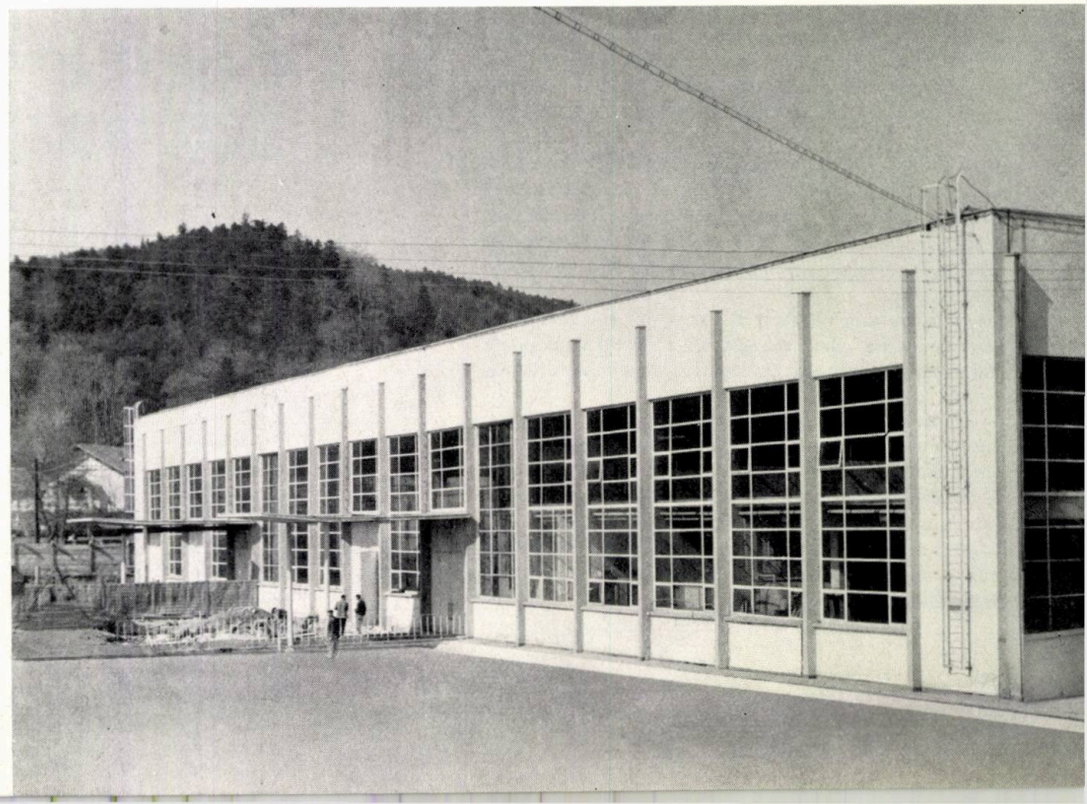

Autor: *arh. Eleonora Călinescu*
Proiect elaborat în cadrul Serviciului constructor șef II din uzinele «Steagul Roșu» - Brașov

recompensă

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE NIŢU VASILE DIN BUCUREŞTI

Autori: *arhitecţii Claudia Ioachim, Eugen Cosmatu*
Coautori la centrele comerciale: *arhitecţii Mihaela Crăifăleanu, Dumitru Constantinescu, Pascal Georgescu, Paul Focşa*
Institutul Proiect — Bucureşti

Amplasat în sudul oraşului, în imediata apropiere a şos. Olteniţa, în dreptul mănăstirii Văcăreşti, ansamblul Niţu Vasile se desfăşoară pe o suprafaţă de 29 ha.

Noul cartier cuprinde în total 36 de blocuri cu p+4 şi p+9 etaje, trei complexe comerciale, o şcoală cu 24 săli de clasă, un dispensar, patru centrale termice, o staţie de pompare.

Artera de bază a compoziţiei o formează str. Serg. Niţu Vasile în sudul ansamblului, care, pe o bună porţiune, este curbă, cu o rază foarte mare. Ea a fost prevăzută a fi modernizată cu două fire de circulaţie şi cu spaţiu verde la mijloc. Pe această arteră au fost construite primele blocuri ale etapei I, totalizînd 660 apartamente, din care 220 sînt în blocuri cu p+4 etaje, executate din panouri mari prefabricate.

Compoziţia de ansamblu a urmărit: asigurarea frontului de lucru imediat, prin aplicarea blocurilor cu panouri mari pe terenurile mai libere aflate pe str. Serg. Niţu Vasile; amplasarea blocurilor cu p+9 etaje de-a lungul bd. Brîncoveanu, formînd un front impunător care să susţină prospectul mare al bulevardului; legarea ansamblului, din punct de vedere al volumelor, cu ansamblul vecin de pe şos. Olteniţa, prin alternarea de blocuri cu p+9 etaje şi p+4 etaje şi crearea unor alveole dezvoltate către miezul compoziţiei; crearea unui spaţiu de agrement în mijlocul ansamblului, spaţiu ce urmează a fi amenajat în viitor, pe măsura demolării vechilor locuinţe existente; amplasarea complexelor comerciale pe arterele marginale, pentru a folosi, atît noilor locatari, cît şi locatarilor din cartierele vecine existente, a căror sistematizare nu poate fi încă atacată din cauza densităţii mari construite şi a numărului mare de familii; amplasarea şcolii cu 24 săli de clasă, a dispensarului, ca şi rezervarea terenului necesar unei grădiniţe de copii în interiorul ansamblului.

Complexul comercial nr. 1, cel mai mare, grupează în jurul unui patio, agrementat cu o oglindă de apă şi cu fîntîni, un număr de magazine care, prin profilul lor comercial, necesită retragerea din fluxul mare al circulaţiei.

În general, s-a căutat ca prin agrementarea cu porticuri şi cu pergole a celor trei complexe, precum şi prin utilizarea unor materiale de finisaj cu un aspect mai preţios, să se obţină un ansamblu comercial atractiv.

Pentru realizarea întregului ansamblu de locuinţe au fost folosite patru tipuri de blocuri cu p+4 etaje şi un tip de bloc cu p+9 etaje. În total, au fost construite 2 528 apartamente reale, din care 77 apartamente de o cameră, 1 930 apartamente de două camere şi 521 apartamente de trei camere.

Realizarea acestui cartier, de dimensiunea unui mic orăşel cu circa 11 000 locuitori, reprezintă primul pas al extinderii Capitalei către sud, către cartierul Berceni-sud a cărui execuţie a şi început.

Arh. EUGEN COSMATU

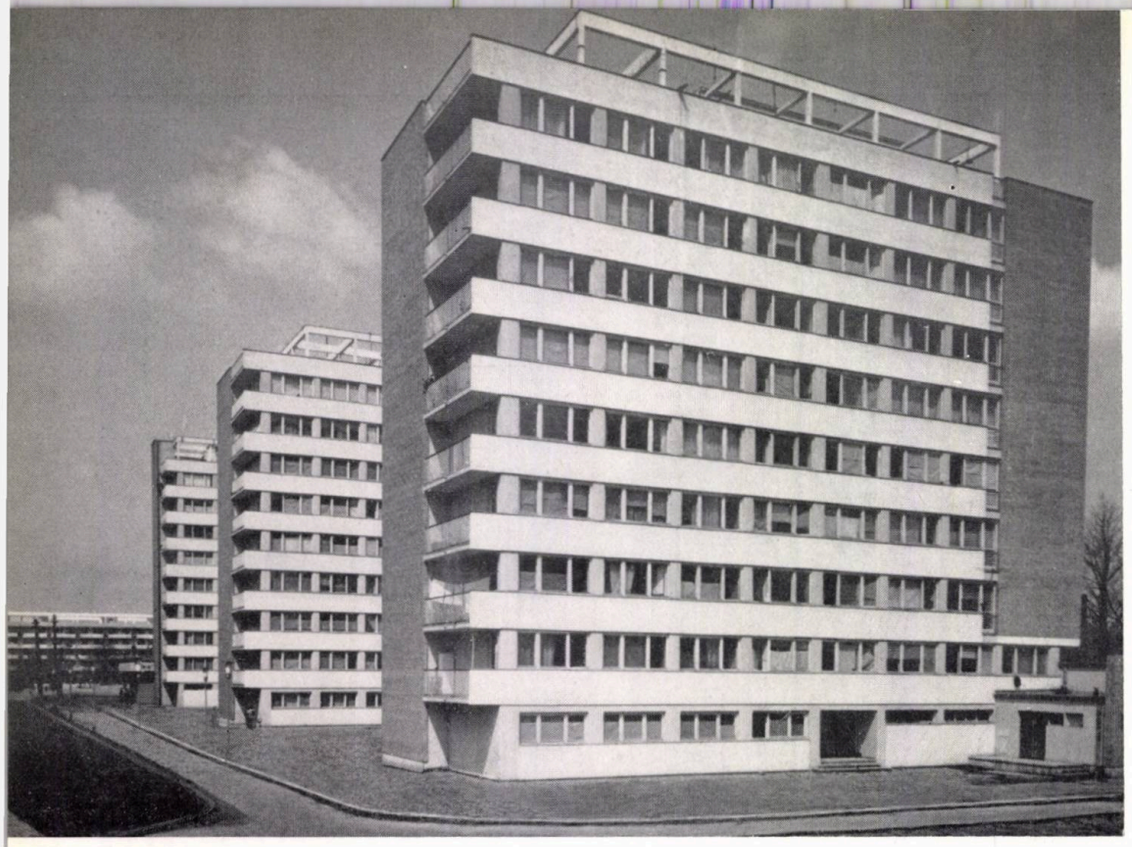

Prin reconstruirea acestei piețe s-a urmărit realizarea unui ansamblu de locuințe reprezentativ, o legătură optimă cu șos. Mihai Bravu, precum și lărgirea celor două bulevarde — Gh. Dimitrov și al Gării.

Proiectul a prevăzut mobilarea intrării în piață, dinspre bd. Gării, cu trei blocuri cu p + 8 etaje, legate printr-un grup de magazine pe parter. Pe latura opusă acestei intrări a fost amplasat un bloc cu p+4 etaje, parterul fiind ocupat de un restaurant cu braserie și bufet-expres. Porțiunea bulevardului Gh. Dimitrov, cuprinsă între Piața Gării de Est și șos. Mihai Bravu, a fost parțial mobilată cu blocuri p+4 etaje, dispuse pe ambele laturi ale arterei.

Cele 1 050 de apartamente au fost realizate, la clădirile cu p+4 etaje, pe baza unor secțiuni cu 4 apartamente de cîte 2 camere la scară (secțiunile folosesc curți interioare), iar la blocurile cu p+8 etaje, pe baza unor secțiuni ce grupează cîte 4 apartamente de 3 camere la o scară interioară.

Finisajele exterioare, simple — placaj de cărămidă în culoare gălbuie, vopsitorie cu vinacet, — spațiile verzi înconjurătoare, accentuează arhitectura ansamblului, făcînd din noua Piață a Gării de Est și din bd. Gh. Dimitrov un punct interesant pe harta Capitalei noastre.

*) Lucrarea a fost prezentată pe larg în nr. în 3/1963 al revistei

recompensă

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE DIN PIAŢA GĂRII DE EST BUCUREŞTI*)

Autori : *arhitecții Dan Bacalu (șef de proiect), Gabriel Cristea, Gheorghe Nadrag, Sarina Cossa, Maria Bărbulescu, Romeo Belea*

Institutul Proiect-București

recompensă

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE PIAŢA MĂRĂŞEŞTI — PIAŢA UNIRII BUCUREŞTI*)

(Magistrala nord-sud, etapa a II-a)

Autori : *arhitecții Bogdan Cotaru, Codrea Marinescu, Sandu Miclescu, Radu Patrulius, Cristina Oancea, Rodica Săulescu-Găleșeanu*

Coautor : *arh. Consuela Niculescu*

Institutul I.P.C.M.C.

Spre deosebire de primul tronson de blocuri, realizat între anii 1960—1961, acest al doilea tronson a fost gîndit într-un spirit nou, rezolvarea urbanistică fiind mai liberă, cu mari spații verzi între blocurile dispuse de-a lungul sau perpendicular pe artera de circulație.

În această etapă (1961—1964) au fost construite 11 blocuri de locuințe (1 228 apartamente), un magazin independent și un restaurant adosat blocului-turn de locuințe. La parterul acestuia din urmă, ca și la parterul altor două blocuri au fost ampl sate magazine cu profil comercial diferit.

Pentru apartamente (cu două și trei camere) au fost folosite secțiuni cu simplă și cu dublă orientare.

Finisajele exterioare ale blocurilor de locuințe (vinacet în culori pastelate), ca și finisajele interioare ale magazinelor, în general simple, înviorate de panouri-vitralii sau ceramice, fac din ansamblul Piața Mărășești — Piața Unirii o realizare interesantă, agreabilă, încadrată armonios în viața cartierului.

*) Lucrarea a fost prezentată în nr. 2/1965 al revistei.

recompensă

FABRICA DE PLACAJ CERAMIC PENTRU CONSTRUCŢII – BUCUREŞTI

Autor: *arh. Ion Găleşeanu*
Coautor: *arh. Dorina Vişan*
Institutul I.P.C.M.C.

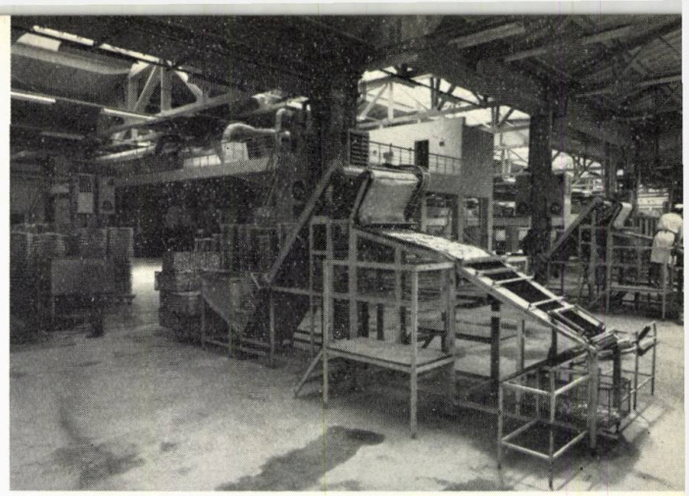

Vedere de interior

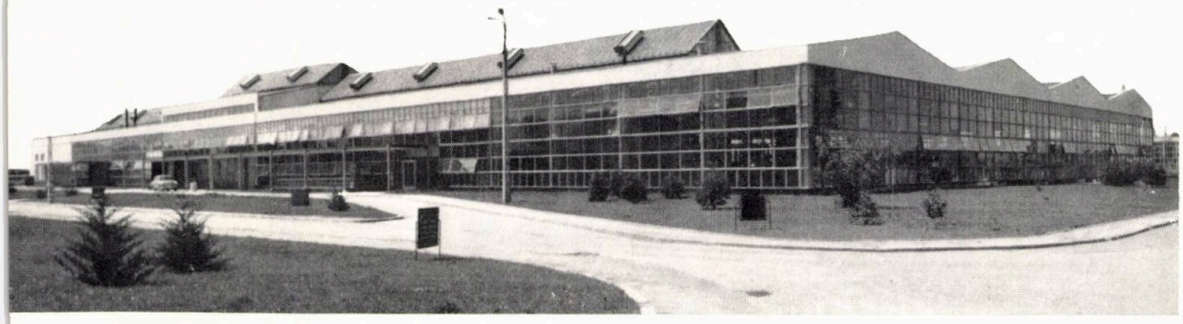

Fabrica de placaj ceramic din Complexul industrial Militari

Fabrica produce anual o cantitate de 350 000 m² plăcuțe ceramice de diferite forme, mărimi și culori, pentru placarea construcțiilor, fiind utilată la un înalt nivel tehnic, procesul de fabricație fiind mecanizat și în bună parte automatizat.

Concepută în spiritul celorlalte construcții ale complexului, atît în ceea ce privește partiul și plastica fațadelor, cît și structura, la noua clădire s-au introdus: structura de beton armat prefabricat cu acoperiș din plăci de beton autoclavizat; ferestre autoportante din tablă îndoită, avînd o deschidere de 6 m, înălțime de 3 m și formînd în dreptul anexelor social-administrative pereți de tip cortină; finisaje speciale la pereți și pardoseli, executate chiar de fabrică, în cadrul probelor de punere în funcțiune.

Construcția realizată în prima etapă acoperă o suprafață de aproape 12 000 m² avînd: 18 m deschidere, 12 m travee în hală, 6 m travee pe contur. Înălțimea sub fermă este de 5,85 m.

Anexele social-administrative și social-sanitare sînt introduse în fabrică, în locurile disponibile neocupate de utilaje și fluxuri tehnologice.

Datorită prefabricării, împinse pînă la maximum, a elementelor de structură, rezolvării economice a pereților de sticlă și coordonării rezolvării soluției de construcții cu cea de tehnologie (din care au rezultat economii serioase de suprafețe), s-a ajuns la o construcție cu un preț de cost scăzut, cu indici tehnico-economici convenabili.

Arhitectura acestei noi unități industriale a căutat ca integrîndu-se în linia generală a complexului Militari să aducă totuși o notă de personalitate, realizată prin echilibrul volumelor, tratarea suprafețelor vitrate și pline, finisaje și materiale noi etc.

Partiul de arhitectură a simplificat simțitor soluția tehnologică inițială, contribuind la o mai bună circulație a oamenilor și materialelor și la evitarea încrucișărilor fluxului tehnologic.

În viitor, volumul actualei fabrici va fi mărit la dublu, urmînd a se amplasa două secții noi de plăci de gresie și faianță.

Arh. ION GĂLEŞEANU

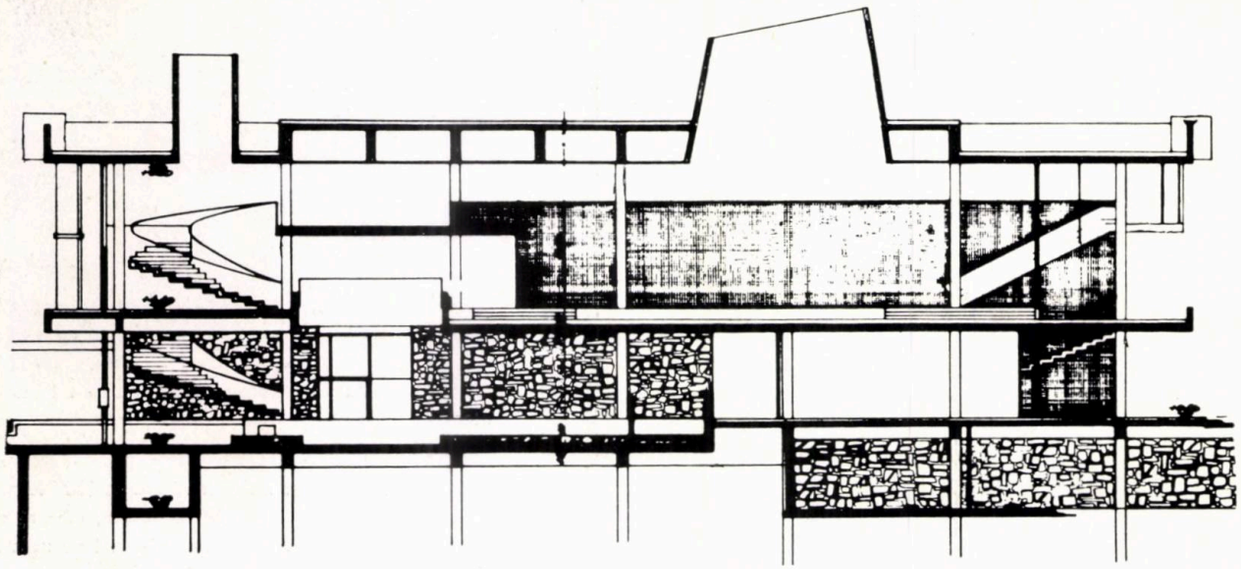

Secțiune transversală

recompensă

CLUB-BAR LA MAMAIA

Autori : *arhitecții Rodica Grozea, Virginia Petrea, Medy Meyer*
Mobilier : *arh. Camil Roguschi*
Institutul ISCAS

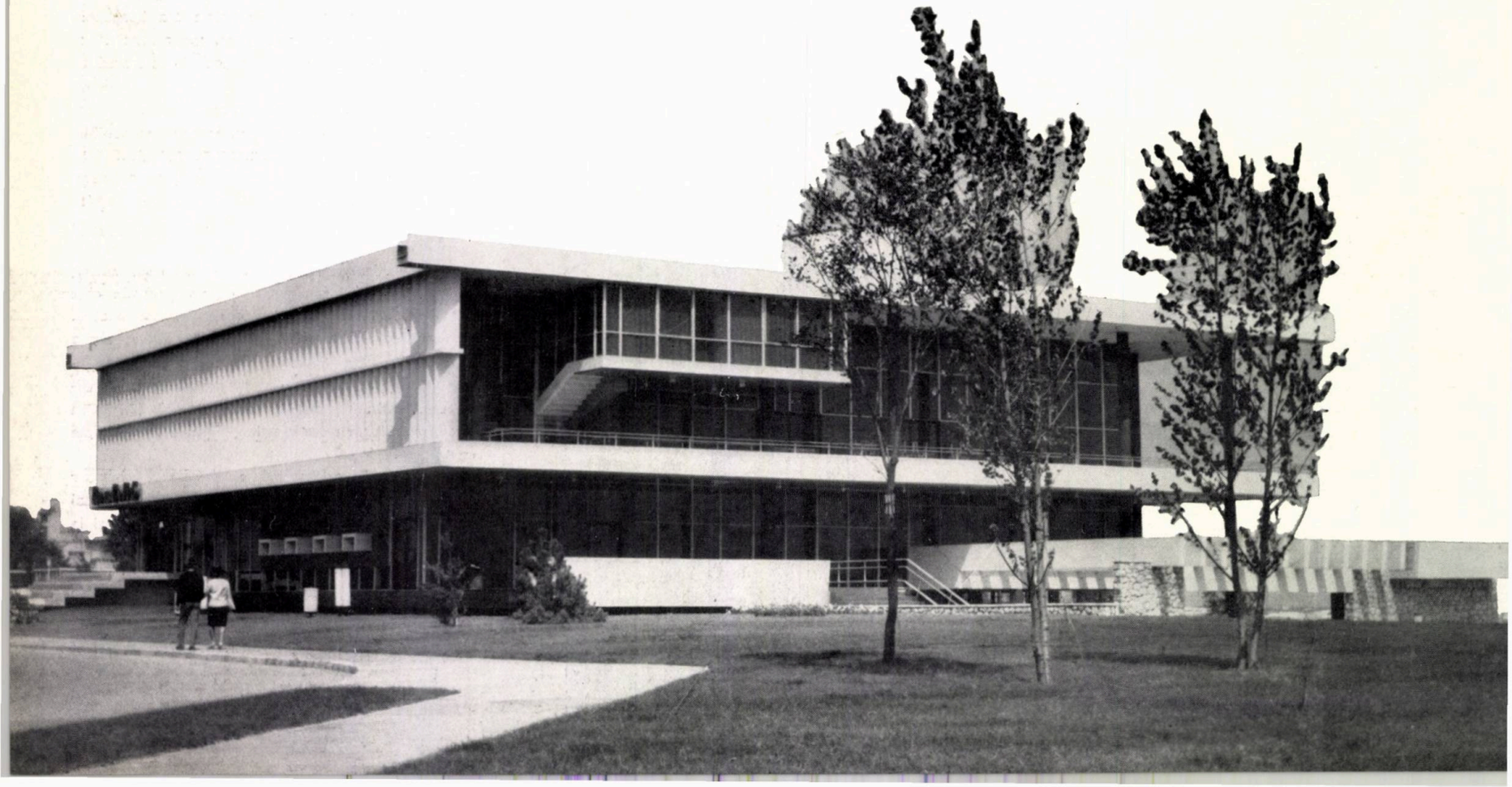

Clădirea clubului-bar din Mamaia, construită între anul 1963 și 1964, constituie ultima construcție destinată să completeze ansamblul de odihnă cu 10 000 de paturi al stațiunii.

Situată în spatele vechiului cazinou, ea a fost proiectată ca un club de zi și un restaurant deschis permanent, cu dans, orchestră și numere de varietăți.

Amplasamentul între cele două artere de circulație importante ale stațiunii — șoseaua de pe marginea lacului Siut-Ghiol și esplanada dinspre mare — a oferit posibilitatea creării a două intrări principale.

Concepută pe principiul spațiului continuu, clădirea are 4 niveluri ce se întrepătrund ca spații și circulații interioare.

Astfel, clubul (cca 200 persoane), cu acces de la șoseaua dinspre lac, prevăzut cu holuri largi pentru conversație, lectură, jocuri, se desfășoară pe cele două niveluri interioare, în suprafețe denivelate, legate prin rampe și prelungite spre exterior cu terase (sălile de la parter și holul) și grădini (sala de joc de la nivelul bazinului — azi braserie).

La nivelurile superioare a fost amplasat restaurantul, cu acces principal de pe esplanadă (capacitate 350 persoane la interior și 150 pe terase). Comunicația cu clubul se face direct printr-o scară rotundă din marmură neagră, ce pornește din holul clubului. Supanta parțială din restaurant permite o bună vizibilitate spre ringul de dans. Către exterior, sala restaurantului se prelungește cu o terasă largă, acoperită, ce poate comunica cu interiorul prin deschiderea unor largi pereți culisanți din sticlă.

Sălile clubului și restaurantului sînt prevăzute cu oficii și bucătării la toate nivelurile, grup frigorific, monte-charge etc.

Structura clădirii este alcătuită din stîlpi și planșee din beton armat, turnat monolit. Sarcinile orizontale, provenite din mișcări seismice sau vînt, sînt preluate de sistemul de cadre pe două direcții. Planșeele sînt din rețele de grinzi și plăci armate cruciș sau din dale fără capitel aparent, de 20—22 cm grosime, rezemate direct pe stîlpi.

O deosebită atenție a fost acordată finisajelor. S-au folosit în execuție materiale de bună calitate ca: scînduri din paltin masiv, lustruit manual în culoare naturală, la placajele interioare și exterioare, la stîlpi, pereți și tavane; la balustradele interioare și exterioare a fost folosit stejar masiv, iar la pereți și ușile culisante de la parter a fost folosit panel furniruit cu furnir de paltin lustruit manual; tavanele interioare au primit o tratare fonică absorbantă din plăci PFL moale; mozaicuri de marmură albă (la fațade și pardoseli), mozaicuri de marmură neagră buceardată (la stîlpi, în interior și exterior, trepte etc.); travertin de Borsec și Bampotoc (la scări și pardoseli exterioare și interioare), marmură neagră și albă de Moneasa (la scări și pardoseli interioare și exterioare); piatră locală, de Codru și Canara (la zidării din moeloane și placaje, în interior și exterior); ceramică smălțuită, în culori verde, maro și ocru (la placajele interioare și exterioare ale pereților, pardoselilor și vangul scării principale). Pentru nevoile de acustică (în special), a fost folosită mochetă (maro, coniac, roșie) la interioare, acoperind rampele, scările și integral pardoseala supantei.

Lămpile plafoanelor sînt din aluminiu eloxat la interior și exterior, la toate nivelurile; la mînerele ușilor, la bazele stîlpilor și ca borduri la pardoselile de mochetă s-a folosit tablă de aramă; la tîmplăria exterioară, profile laminate de metal vopsite cu bronz-aluminiu.

Aceste materiale asigură o ținută corespunzătoare întregii clădiri și o ambianță plăcută la interior, cu o notă de lux și calitate. S-a evitat a se obține efecte de culoare prin zugrăveli, culorile din exterior și cele din interior fiind culorile lemnului natural lustruit, ale pietrei, ceramicii, mochetei și perdelelor din stofă.

Textul de față prezintă clădirea conform temei după care a fost întocmită. Ulterior, o dată cu darea ei în exploatare, o serie de funcțiuni și-au schimbat destinația, lucru ce a dus la unele confuzii și la o proastă utilizare a spațiilor — terase nefolosite, accese separate în mod artificial etc.

Arh. RODICA GROZEA

Fațada principală

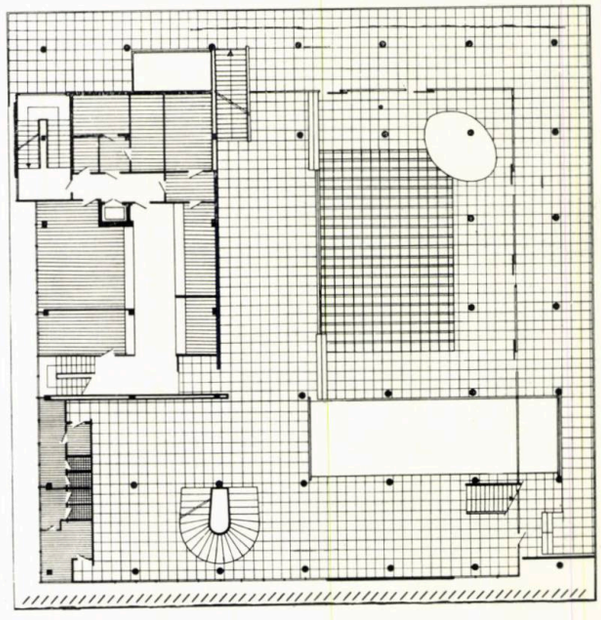

Plan etaj

Fațadă laterală

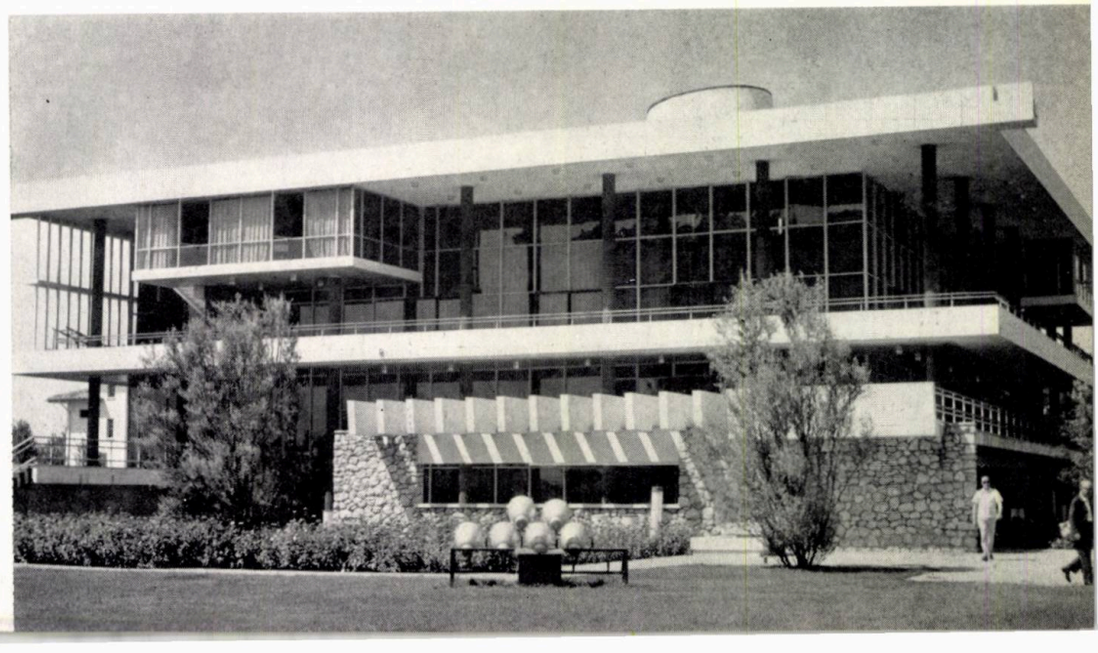

recompensă

BARUL DE NOAPTE «VRAJA MĂRII» DE LA EFORIE-NORD

Autori: *arhitecții Lidia Anania, Mircea Anania*
D.S.A.P.C.—Constanța

Din preocuparea beneficiarului (Ministerul Comerțului Interior) de a construi unități de alimentație publică cu o ambianță particulară, care să constituie un mediu atractiv pentru turiști și în care să se poată organiza spectacole muzical-coregrafice, ca și dintr-un exercițiu al proiectanților pentru crearea unor decoruri, intenționat spectaculoase, s-au născut elementele de arhitectură ale acestui local, inspirate din vestigiile arhitecturii antice răspîndite pe litoralul nostru.

Barul « Vraja Mării »

Planul barului

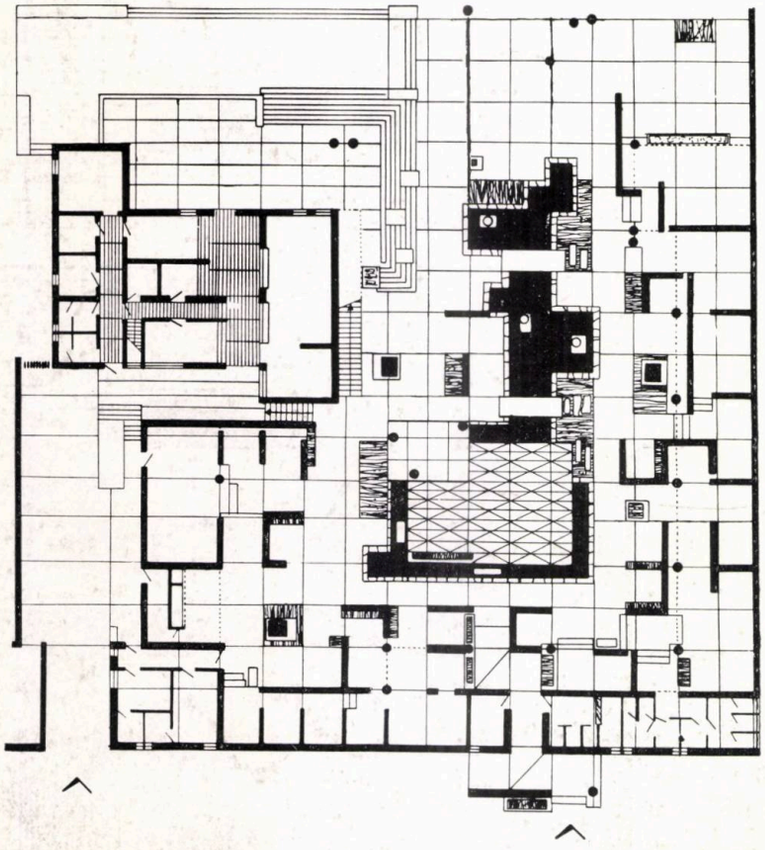

Vedere interioară

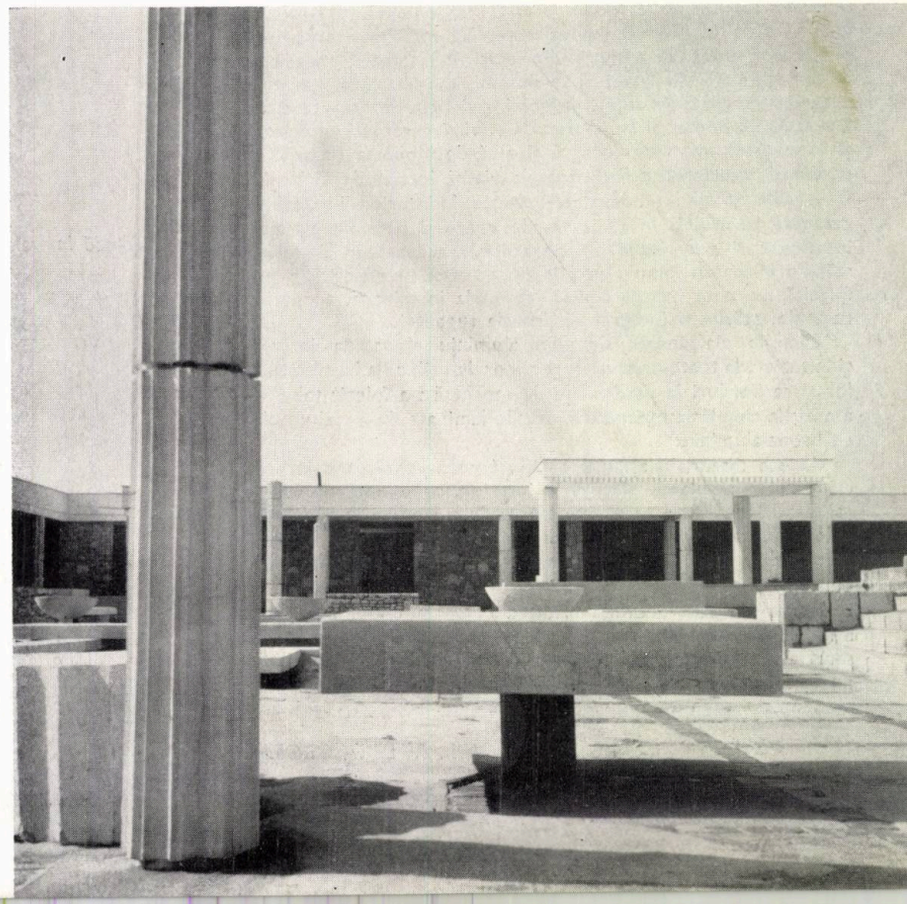

Vedere de interior

Înlocuind tradiționala mucava pentru decorarea spectacolelor, « scenografii » acestui bar au lucrat cu materiale definitive: piatra locală (calcar de Techirghiol), beton și — din păcate — tencuială, care să mascheze imperfecțiunile cofrajului.

Localul, avînd o capacitate de 300 locuri, este situat pe plaja stațiunii, la sud de lacul Belona, și este conceput ca un « patio » deschis spre mare. Peste 60 la sută din locuri sînt amplasate în compartimente a patru locuri, cvasiizolate, sub o copertină susținută de coloane canelate, de jur împrejurul unui bazin cu apă și al unui ring de dans cu spațiu pentru orchestră, care servește și pentru desfășurarea spectacolelor de noapte. Bazinul este agrementat cu urne cu flăcări. Grupurile de locuri beneficiază de o denivelare unele față de altele, cu bună vizibilitate spre ringul central de dans. Compartimentarea grupurilor de locuri a fost realizată cu paravane din răchită. In ansamblu a fost înglobată o veche vilă cuprinzînd preparările, anexele și depozitele.

Proiectanții au urmărit înlocuirea obișnuitei abundențe de lumină, printr-un iluminat mai discret, incandescent, și cu lumînări la fiecare masă.

În proiectarea mobilierului acestui bar în aer liber s-a căutat realizarea unui mobilier de grădină (din răchită), ale cărui forme stilizate să amintească aceeași epocă pe care încearcă să o sugereze elementele de arhitectură.

Legarea noii construcții de o construcție existentă, chiar în condițiile transformării acesteia, a constituit o servitute ce nu a putut fi neutralizată în întregime, distanțele între construcția nouă și cele existente fiind mai mici decît s-ar fi dorit.

Arh. MIRCEA ANANIA

Ringul de dans

Vedere de interior

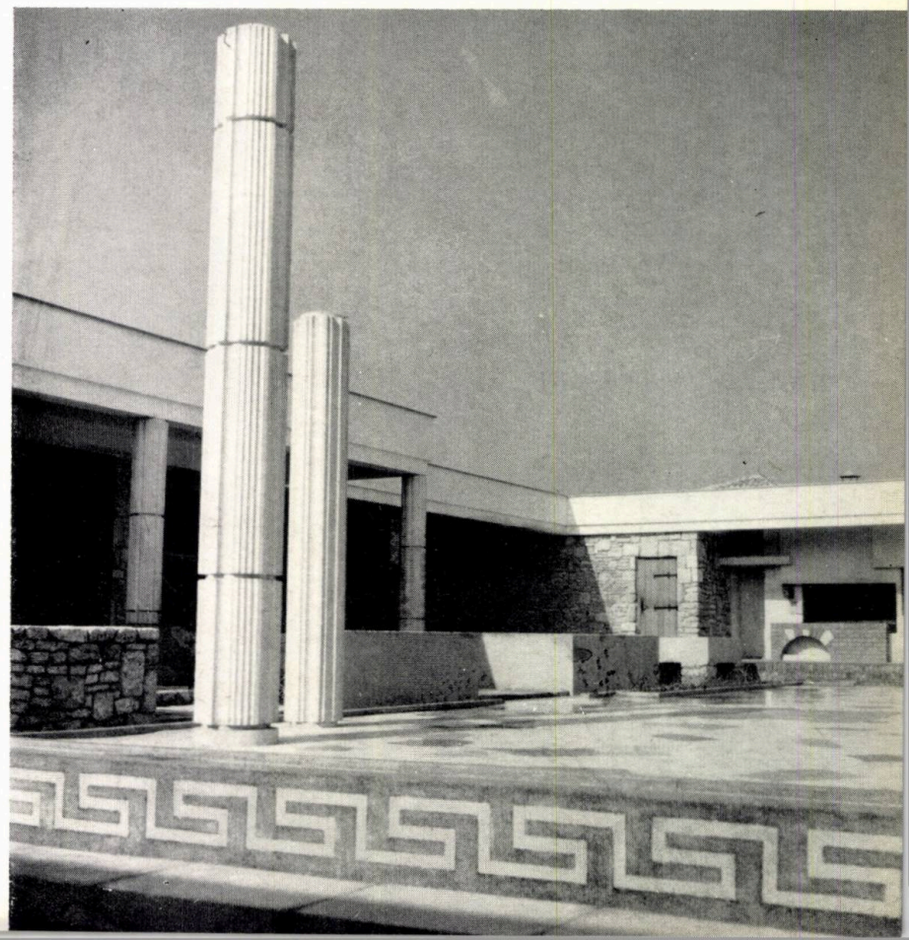

În vederea îmbunătățirii condițiilor de proiectare ale Institutului de studii și proiectări forestiere (I.S.P.F.) s-a construit un nou pavilion pentru o capacitate de 520 proiectanți.

Tema dată condiționa posibilitatea ca, în viitor, construcția să poată fi amenajată pentru un cămin, în cadrul unei unități de școlarizare a Ministerului Economiei Forestiere, fapt ce a determinat amplasarea sa în zona imediată a fabricii de mobilă din cadrul Combinatului de industrializare a lemnului de la Pipera-București.

În funcție de tema dată s-a adoptat o structură monolit cu travee de 3,60 m și două deschideri inegale de 6,40 m și 5,80 m.

Construcția, dezvoltată pe 4 niveluri, cuprinde la fiecare nivel ateliere de proiectare, orientate către sud-vest, și spații pentru conducere, coordonare și servicii, pe latura opusă.

Accesul pe verticală este asigurat de două scări tratate similar, una pornind din holul principal și deservind și sala de ședințe. Această sală, prevăzută pentru manifestări sindicale, are o capacitate de 350 locuri și a fost studiată în ideea folosirii ei și pentru recepții.

Suprafața utilă obținută este de 3 160 m², care, repartizată pe proiectant, revine la 6 m² pentru un loc de muncă.

O grijă deosebită s-a acordat lucrărilor de finisaje. Fiecare nivel este colorat diferit, atît în ceea ce privește tîmplăria, cît și pardoselile și dulapurile înzidite. Sala de ședințe este finisată în lemn de frasin și tencuială cu praf de piatră, gradinată după ce în prealabil a fost tratată cu zeamă de ciment, obținîndu-se un aspect interesant.

Exteriorul este placat cu cărămidă galbenă, iar riglele și cadrele sînt tencuite cu praf de piatră alb.

Pentru punerea în valoare a construcției s-a amenajat în mod deosebit spațiul înconjurător prin taluzări, peluze și plantații.

Arh. NICOLAE PETRESCU

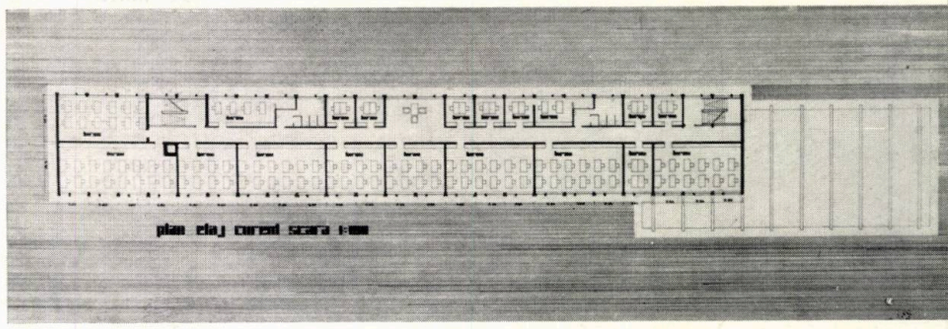

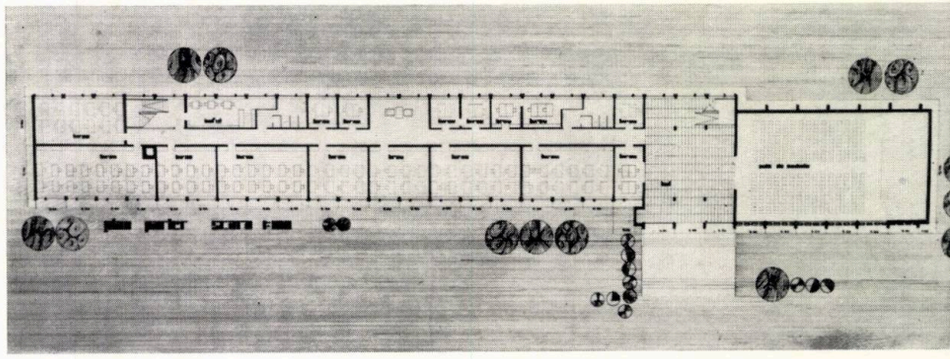

recompensă

INSTITUTUL DE STUDII ŞI PROIECTĂRI FORESTIERE

Autori: *arhitecții Nicolae Petrescu, Maria Gruia*
Institutul I.S.P.F.

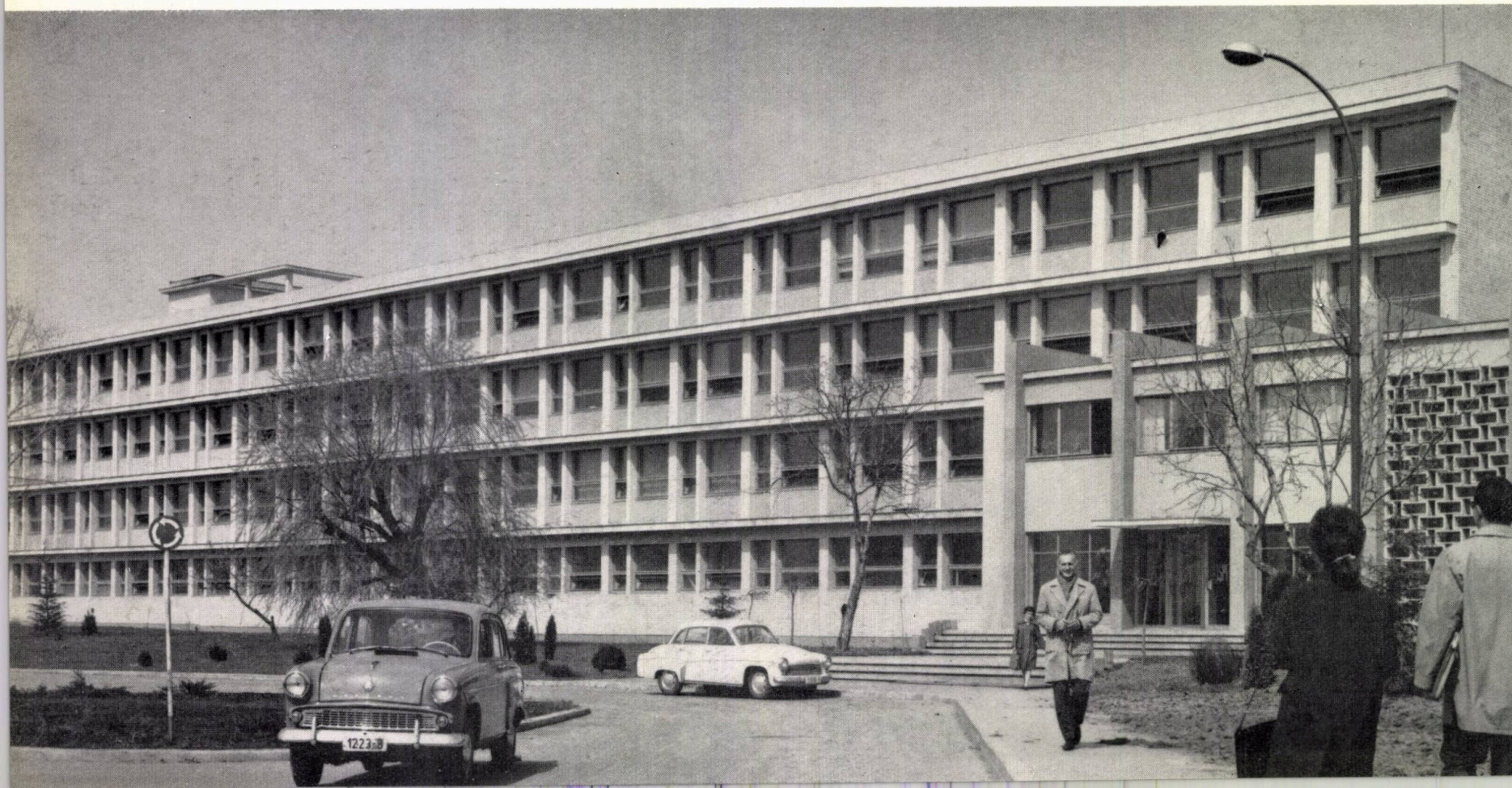

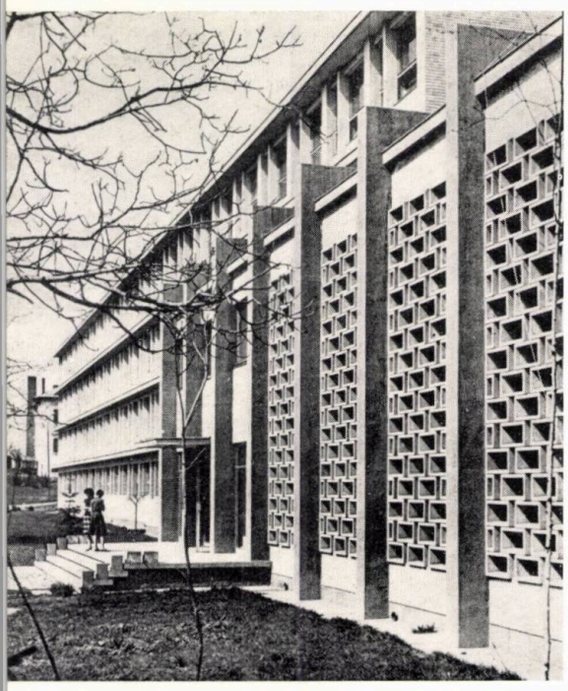

recompensă

CINEMATOGRAFUL «LUCEAFĂRUL» DIN BUCUREŞTI*)

Autor: *arh. Virgil Niţulescu*
Institutul Proiect-Bucureşti

Restudiind în zona centrală a Capitalei, în incinta unui grup de blocuri de locuinţe, un vechi proiect pentru cinematograf din anul 1938, pe baza căruia se atacase turnarea planşeului pentru balcon — lucrare abandonată în 1940 — autorul, reducînd din servituţi faţă de imobilele vecine, a păstrat şi amplificat spaţiile de acces şi evacuare şi a modificat esenţial planul sălii. Renunţînd la ideea unei săli cu balcon, planşeul — în amfiteatru — a fost menţinut şi continuat cu un planşeu în pantă. S-a obţinut astfel un spaţiu unitar, pe un parter în curbă continuă, oferind o vizibilitate optimă.

Foaierul, ale cărui dimensiuni ample în plan compensează, ca impresie spaţială, înălţimea redusă, este amplificat printr-un buzunar plasat între cele două vomitorii.

Volumele intericare, desenate net, sînt îmbrăcate în finisaje simple şi economice, afirmînd totuşi plastica arhitecturală a cinematografului.

*) Lucrarea a fost prezentată în nr. 2/1964 al revistei

În cadrul incintei școlii superioare de partid « Ștefan Gheorghiu » s-a proiectat un cămin și o sală de cursuri, în funcție de orientarea optimă est-vest a încăperilor căminului.

Căminul executat, parter + 3 etaje, cuprinde 99 camere cu un total de 198 paturi, încadrîndu-se în normativul C.S.C.A.S. pentru proiectarea căminelor.

Camerele de cazare, dispuse de o parte și de alta a unui coridor central cu o lățime de 1,85 m, au o suprafață de 12,04 m^3 și un volum de 31,80 m^3. În sas-ul camerei sînt amplasate dulapurile, lavaboul și un cuier de haine. Paturile sînt dimensionate la lățimea de 0,80 m, iar masa de lucru, cu noptieră, s-a prevăzut a fi realizată împreună cu raftul de cărți.

Tcate încăperile cu caracter gospodăresc formează un grup amplasat pe fiecare nivel lîngă grupul sanitar.

Accesul principal în cămin este comun cu accesul în sala de cursuri, beneficiind de același hol. Garderoba sălii a fost amplasată în corpul de legătură dintre cămin și sală.

Sala de cursuri, cu o suprafață de 17,25 m × 11,00 m, are o capacitate de 248 locuri și este prevăzută cu un ecran mobil și o perdea de întunecare, acționate electric, și cu ventilație acționată mecanic. Proiectul prevede de asemenea o cabină de proiecție cu un aparat de proiecție fix și unul mobil.

Accesul la camera conferențiarului se face direct din holul de intrare și are ca anexă un mic grup sanitar.

Structura căminului este alcătuită din zidărie portantă cu sîmburi de beton armat. Planșeele sînt din plăci de beton armat rezemate pe conturul camerelor. Sala de cursuri este alcătuită tot din zidărie portantă cu sîmburi de beton armat

recompensă

CĂMIN ŞI SALĂ DE CURSURI LA ŞCOALA SUPERIOARĂ DE PARTID «ŞTEFAN GHEORGHIU»

Autori: *arhitecții Mira Vass și Elena Voinescu*
Institutul Proiect-București

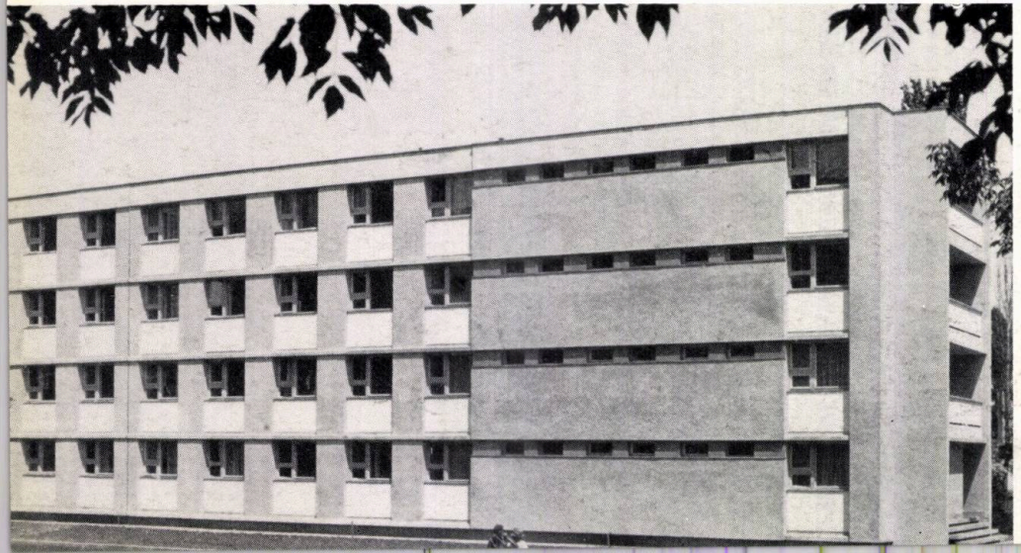

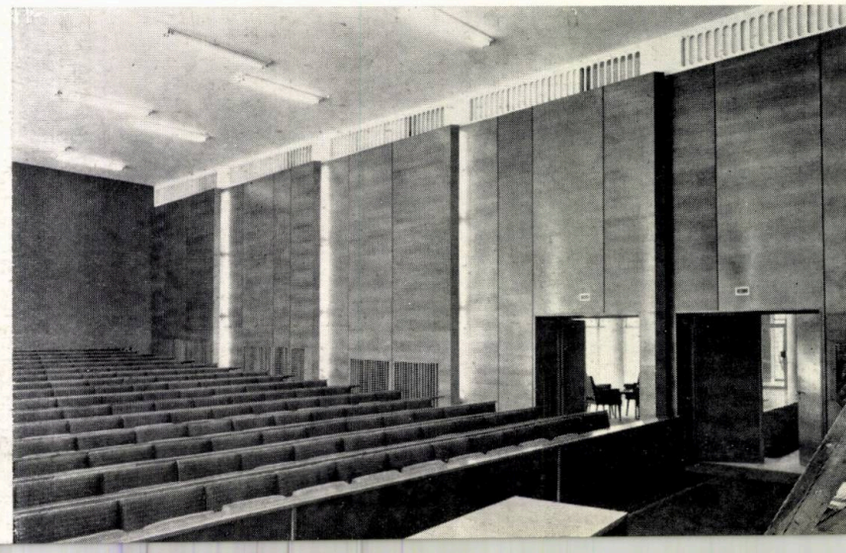

și un planșeu-dală de 60 cm grosime, cu corpuri de umplutură din P.F.L.

Pentru finisajele exterioare s-a utilizat: terasit și vinacet alb pentru spaleții și respectiv parapetul ferestrelor căminului, marmură albă de Ruschița pentru treptele exterioare și jardiniera de la intrarea principală, terasit verde închis pentru corpul sălii, travertin « opus incertum » pentru terasa sălii de cursuri.

Pardoseala și stîlpii holului de intrare au fost placați cu marmură albă de Ruschița. Plafonul holului este prevăzut cu scafe cu lumină indirectă fluorescentă, iar tîmplăria exterioară este metalică. Ușile către sală, precum și panourile garderobei sînt furniruite cu furnir de paltin.

Sala de cursuri are peretele adiacent cabinei de proiecție realizat în terasit verde închis, în timp ce peretele adiacent holului și cel frontal au lambriuri furniruite cu stejar friz pe toată înălțimea, cuprinzînd cache-radiatoarele, gurile de absorbție și refulare ale ventilației mecanice, precum și scafe verticale cu lumină fluorescentă. Pardoseala este din parchet acoperit cu mochetă aurie, scaunele sînt capitonate verde închis, iar perdeaua de întunecare este din catifea aurie. Iluminatul este fluorescent. Tîmplăria este metalică, dublă.

Camerele de cazare au pardoseli din PVC, zugrăveli în camera propriu-zisă și ulei în sas, glafuri de marmură la ferestre.

Coridoarele și casa scării au pardoseli din mozaic de marmură alb, negru și gri, pereții s-au zugrăvit în calcio de apă, iar balustrada scării este metalică, cromată, cu o mînă curentă lată din stejar lustruit negru.

Arh. MIRA VASS

I | 5
6
2 3 | 4 7

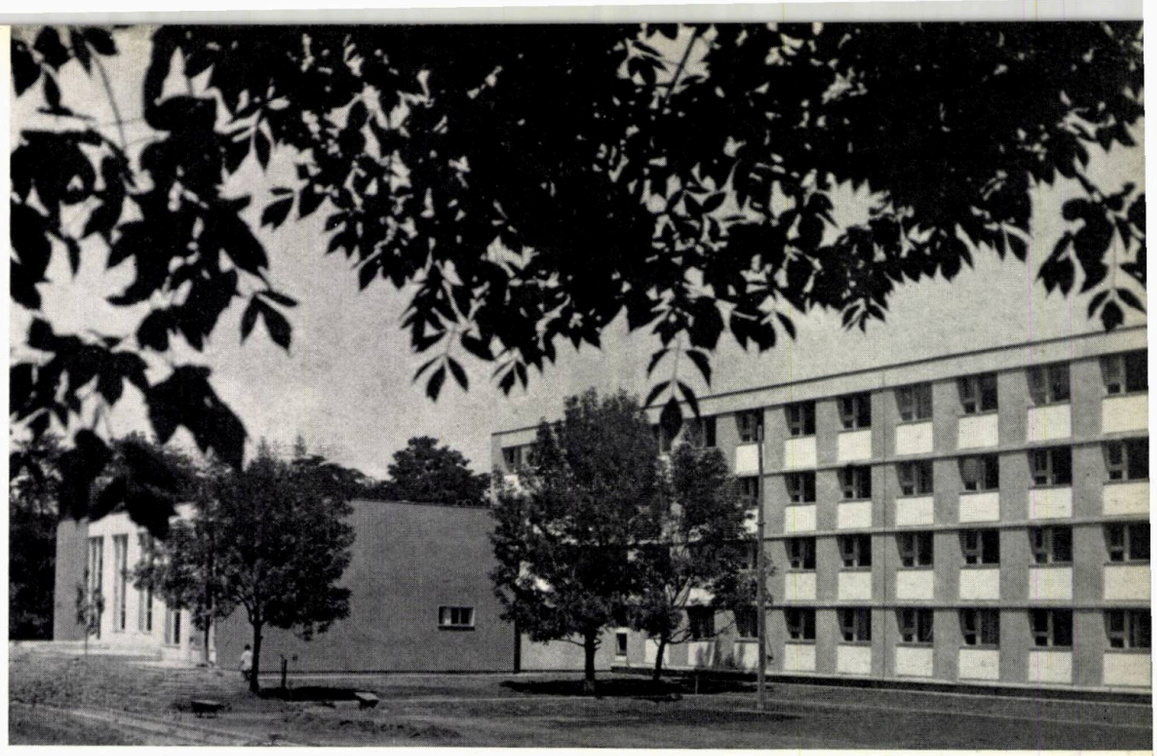

1 — *Fațada de nord*
2 — *Fațada de vest*
3 — *Sala de cursuri*
4 — *Fațada de sud*
5 — *Fațada de vest*
6,7 — *Plan parter și plan etaj ale căminului și ale sălii de cursuri*

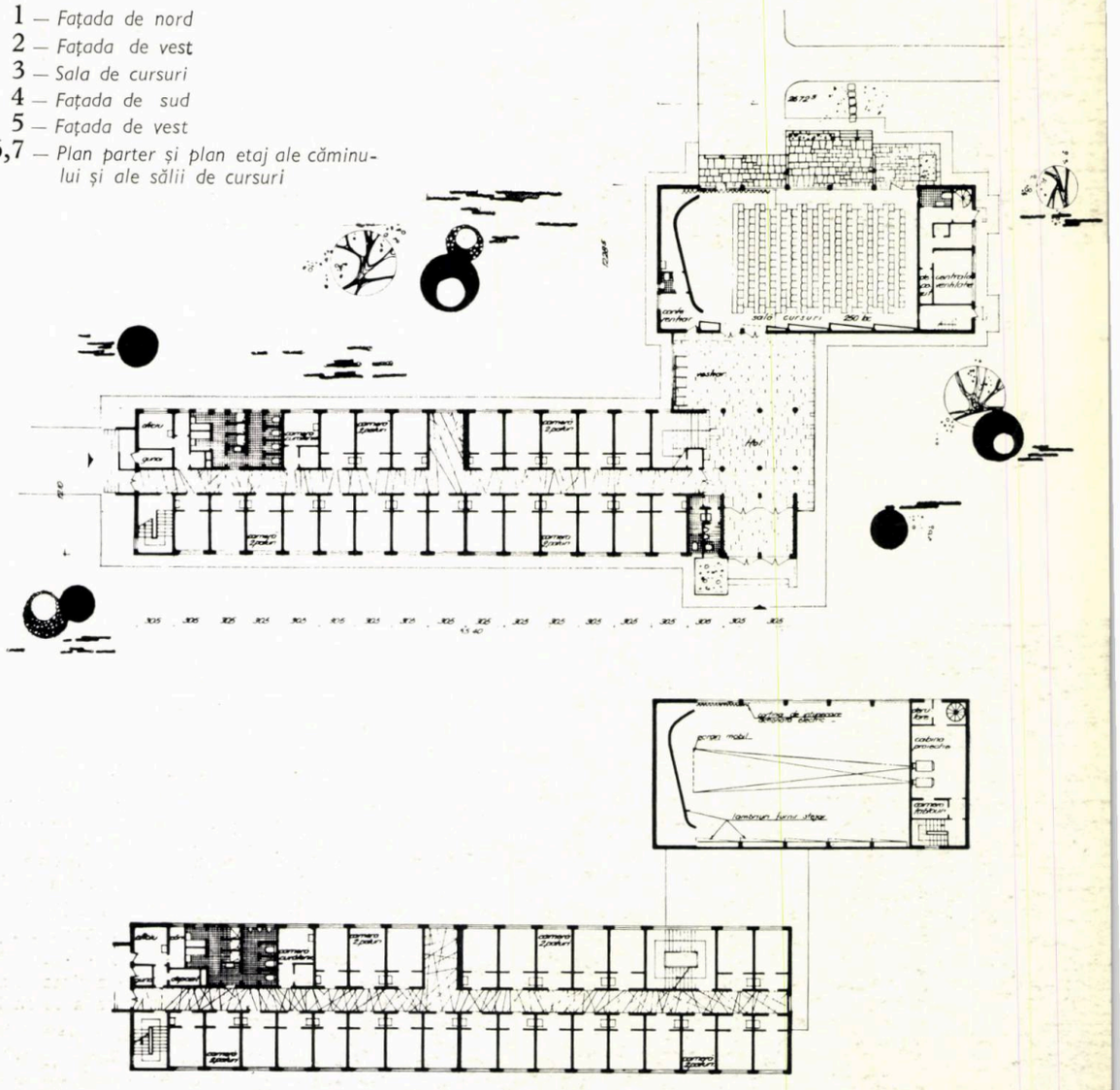

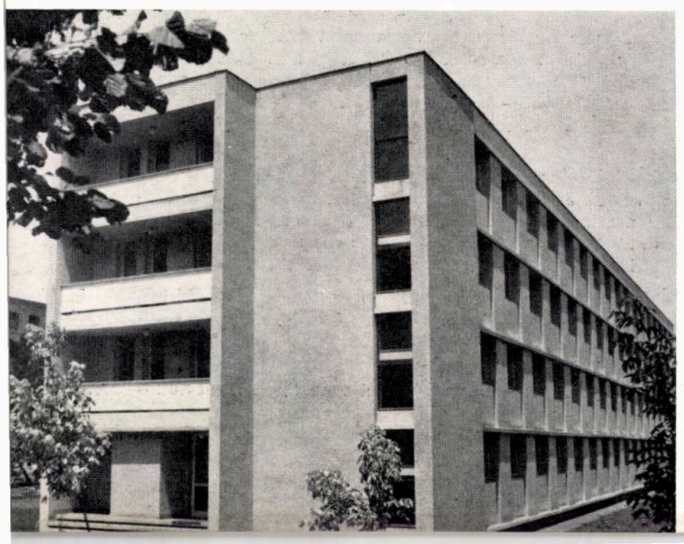

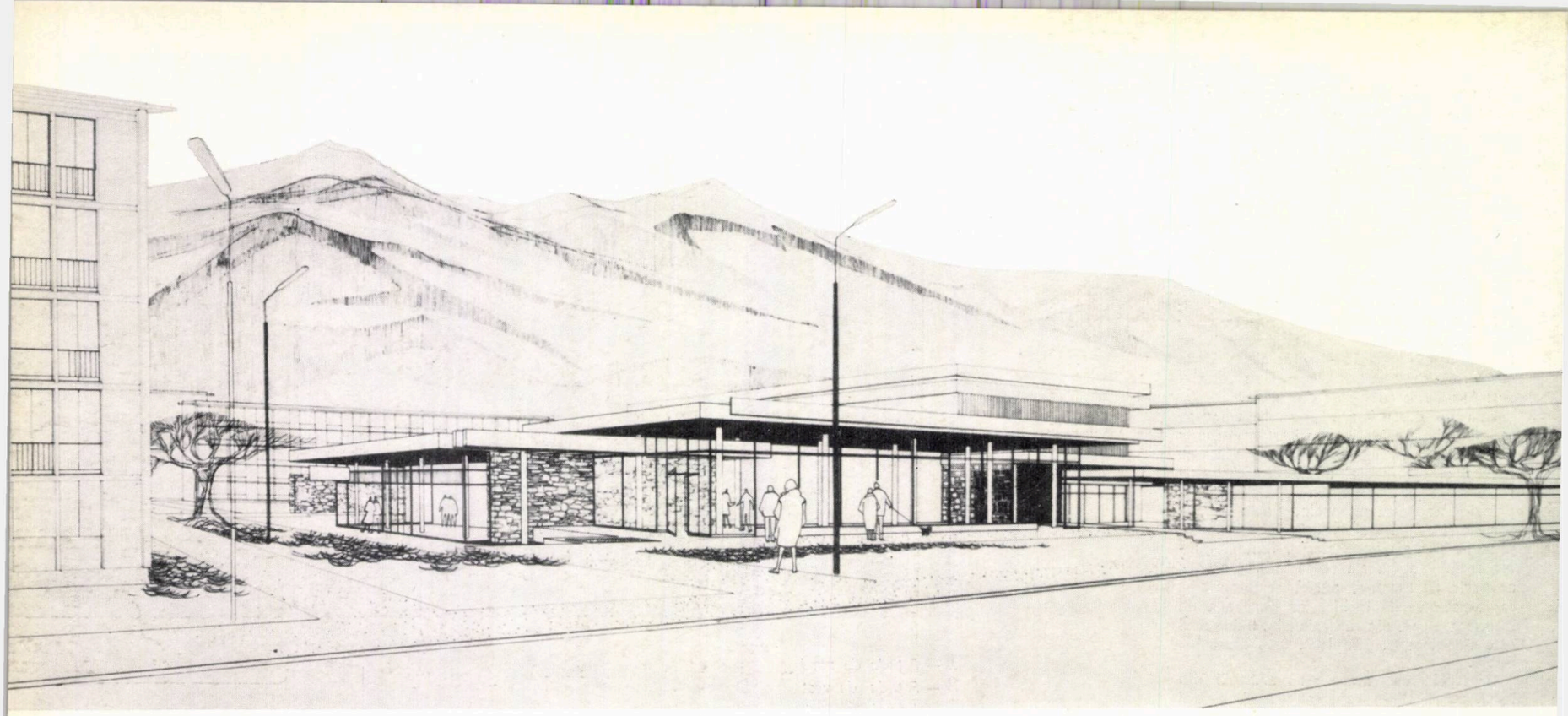

recompensă

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE BRAIA II DIN LUPENI

Autor: *arh. Violeta Morariu*
Coautor pentru blocurile de locuinţe: *arh. Aurel Mureşan*
Coautori pentru spaţiile comerciale: *arhitecţii Marina Balş, Vladimir Popov*
Institutul ISCAS

Ansamblul de locuinţe Braia II din oraşul Lupeni a fost amplasat pe o terasă de aproximativ 15 ha, cu o înclinare continuă de circa 4% pornind de la pantele accentuate ale versantului sudic şi căzînd brusc spre nord într-o denivelare de circa 20 m, spre albia Jiului. Artera principală de circulaţie a oraşului împarte terenul în două zone şi este flancată pe partea de sud (din amonte) de un grup de locuinţe cu p+3 etaje, construit cu cîţiva ani în urmă şi care, sub denumirea Braia I, ocupă o suprafaţă apreciabilă de teren, fragmentînd spaţiul şi limitînd posibilităţile de realizare a unui ansamblu unitar.

Propunerile de sistematizare au fost făcute în funcţie de principiile de ocupare raţională a solului, de urmărire a pantelor naturale şi de realizare a unei compoziţii libere, aerate, înscrise cît mai mult în condiţiile specifice ale terenului. Legătura cu cartierele învecinate se face prin spaţii libere plantate, în care sînt amplasate şcoala, creşa şi dispensarul.

Regimul de construcţie este în exclusivitate parter şi patru etaje, echivalînd de aproape înălţimea la cornişă a blocurilor din ansamblul Braia I.

Latura sudică a arterei principale, fiind aproape în întregime construită în front continuu, s-a subliniat această tratare prin construirea unui bloc care să facă în acelaşi timp legătura cu primele construcţii ale ansamblului « Viscoza ». Dincolo de ansamblul Braia I, blocurile urmăresc înclinaţia terenului prin decalări între tronsoane, atît planimetric, cît şi pe verticală, permiţînd — prin situarea lor în majoritate perpendicular pe sensul străzii — sesizarea cît mai directă a ecranului de verdeaţă ce limitează sudic ansamblul.

Latura nordică a arterei principale are—pentru motive de teren şi criterii de varietate — o tratare diferită. În această zonă a fost situat grupul central de microraion, comercial şi social-cultural, cuprinzînd magazine, cinematograf, ateliere, oficii P.T.T. şi C.E.C. Situarea acestui complex s-a făcut în funcţie de amplasare ca pondere în ansamblul «Viscoza-Braia I» şi de realizare a unei unităţi cu restaurantul din ansamblul Braia I.

Intrarea sudică în cartier este marcată de un grup de trei blocuri, dispuse perpendicular pe stradă, care oferă prin aceasta posibilităţi de percepere a peisajului ce se întinde dincolo de albia Jiului.

Spre marginea terasei, urmărind linia acesteia, o serie de blocuri se înscriu îndeaproape în configuraţia terenului, făcînd posibilă — cu toată senzaţia de front continuu — sesizarea

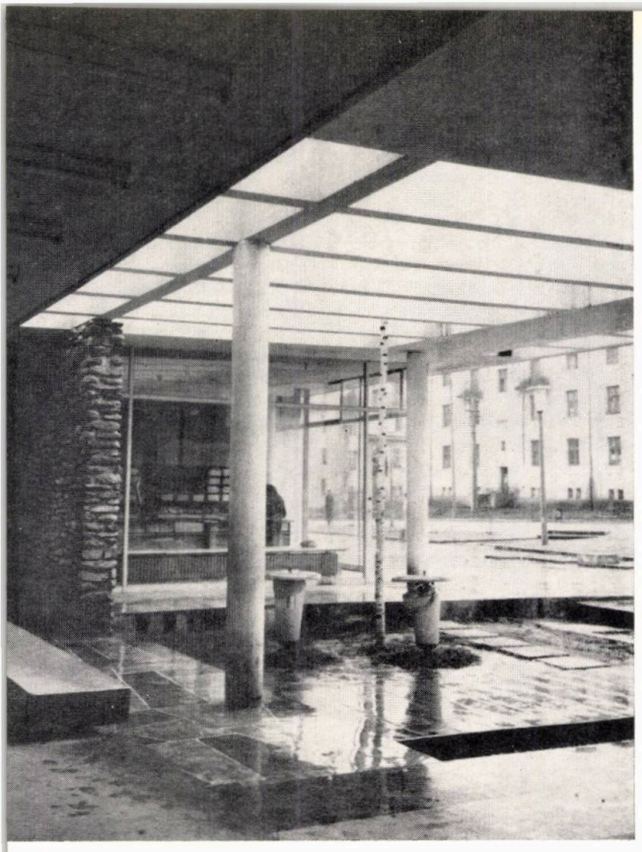

1 | 3 4
2 | 5

1 — *Perspectivă*
2 — *Vedere a centrului comercial*
3 — *Detaliu din centrul comercial al ansamblului Braia II*
4 — *Blocuri de locuințe din ansamblul Braia II*
5 — *Planul de sistematizare a ansamblului Braia II*

dealurilor dincolo de cornișa lor, prin situarea la o diferență de nivel față de stradă și la o distanță mai mare în spatele grupului de magazine.

Schema stradală a cartierului a fost determinată de existența arterei principale, de trama de străzi a cartierului Braia I și de traseul viitoarei artere de tranzit, propusă a se realiza la extremitatea nord a terasei.

Ansamblul de locuințe cuprinde un număr de 800 apartamente, centru comercial-cultural, școală cu 16 săli de clasă, dispensar, creșă-grădiniță, două centrale termice și toate lucrările edilitare conforme. Blocurile de locuințe cuprind apartamente de 2, 3 și 4 camere și sînt construite după secțiuni directive, în sistem constructiv cu zidărie portantă și planșee prefabricate, acoperiș în terasă necirculabilă și cu instalații și finisaje interioare curente.

Pentru exterioare, dat fiind specificul localităților din valea Jiului — atmosferă permanent încărcată cu praf de cărbune care se depune pe toate profilele fațadelor, prelingîndu-se apoi o dată cu apele ploilor și realizînd astfel un aspect deprimant — s-au făcut eforturi deosebite pentru crearea unor posibilități mai largi de tratare a fațadelor în cadrul sumelor curente alocate pentru locuințe.

Prin economii la alte capitole a fost posibilă îmbrăcarea parțială a fațadelor cu cărămidă aparentă, singurul material rezistent nocivităților specifice localității.

Cît privește ansamblul comercial-cultural, s-au realizat 900 m^2 suprafață utilă pentru unități comerciale și de deservire și un cinematograf cu 500 locuri, pentru care s-a adoptat proiectul tip I.P.C.T. nr. 943/I.C.

Prin partiul de arhitectură s-a urmărit realizarea unui ansamblu de volume cît mai transparente, de fapt o îmbinare de dale din beton și panouri de sticlă, de pereți din piatră de rîu sau panouri traforate care să permită o fluență a spațiului. Finisajele, efectuate cu mijloace curente, urmăresc totuși efecte plastice prin utilizarea variată a suprafețelor rugoase în tonalități diferite, a zidăriilor din piatră aparentă, a betoanelor spălate, în contrast cu suprafețele mai prețios tratate cu placaj de ceramică smălțuită sau cu pardoselile de mozaic venețian și roman.

În completarea acestor căutări s-a încercat atenuarea efectului defavorabil determinat de panta în cădere a terenului în zona magazinelor, printr-o tratare cu oarecare intenții plastice a sistematizării verticale de detaliu.

Arh. VIOLETA MORARIU

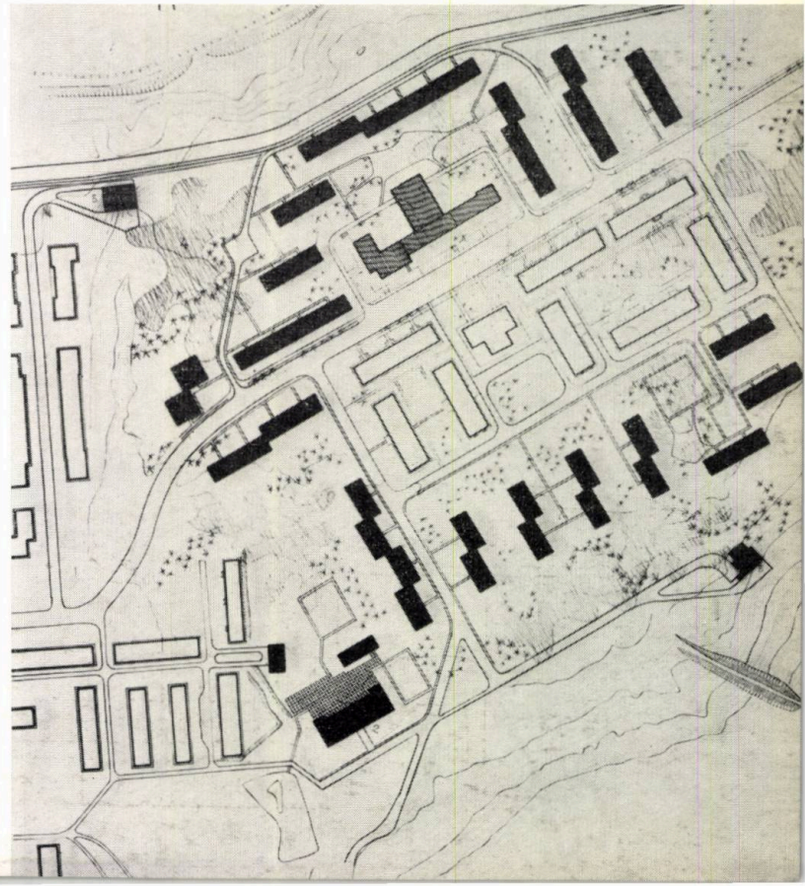

Vedere parțială a frontului noului ansamblu spre esplanada Dunării

Pentru asigurarea unui fond suficient de locuințe în orașul Tulcea a fost întocmit un detaliu de sistematizare care cuprinde zona centrală și arterele principale aflate de-a lungul cheiului Dunării. Ținînd seama de specificul terenului, proiectanții au căutat — prin amplasamentul blocurilor de locuințe — să realizeze un front unitar arhitectural-urbanistic. Datorită orientării falezei spre nord, au fost alese, pentru majoritatea blocurilor de locuințe din zona centrală, secțiuni cu dublă orientare.

Dată fiind situația terenului, încadrat pe cele patru laturi de artere de circulație, autorii au conceput un nucleu de blocuri liniare, unele decalate, care închid în mijloc un mare spațiu verde; alte spații mari verzi, străbătute de trei din cele patru artere, înconjoară acest nucleu. De partea opusă sînt amplasate alte blocuri de locuințe. Pe cea de a patra latură, spre Dunăre, un bloc-lamă decalat beneficiază de vederea liberă spre fluviu.

Interesant rezolvat din punct de vedere urbanistic, ansamblul de locuințe din zona centrală a orașului este dotat cu numeroase unități comerciale, amplasate liber sau la parterul blocurilor.

recompensă

BLOCURI DE LOCUIT ÎN ZONA CENTRALĂ A ORAȘULUI TULCEA

Autor: *arh. Lutfi Sefchi*
Coautori: *arhitecții Lidia Anania, Denisa Burluşan*
D.S.A.P.C.—Constanța

Plan de sistematizare a ansamblului

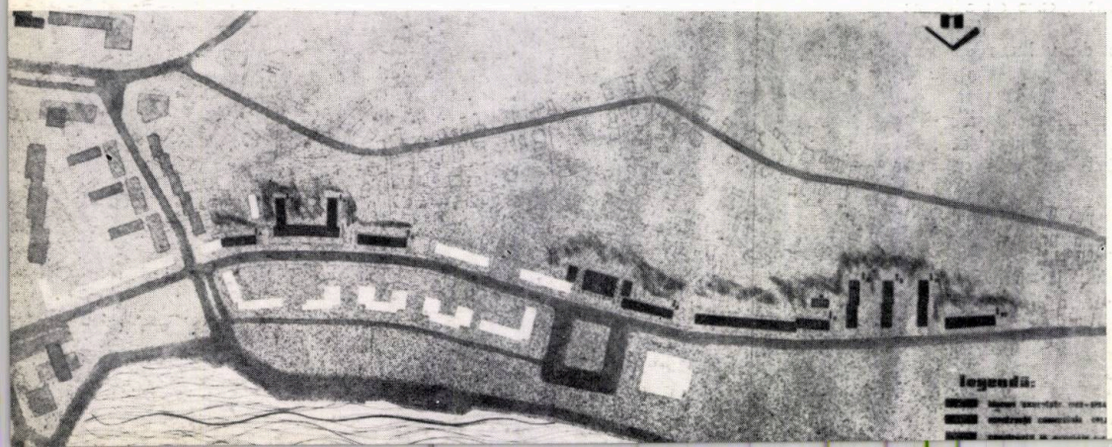

Vedere parțială a frontului spre esplanadă

Construită și dată în exploatare la începutul anului 1964, policlinica are o capacitate de 800—900 consultații pe tură, aproximativ 500 000 consultații pe an.

Policlinica cuprinde două sectoare : sectorul de asistență medicală profilactică, curativă, ambulatorie de specialitate și sectorul sanitar antiepidemic.

În rezolvarea partiului s-a ținut seama ca serviciile cu mare aglomerație, ca și cele cu instalații speciale, să se amplaseze la parter; serviciile să fie grupate, iar intrările separate; farmacia să deservească, atît partea de adulți, cît și pediatria, cu eliberare unică pentru rețete.

Clădirea are în plan forma unui « H », cu una din barele lungi perpendiculară pe axul intrării principale, și este dezvoltată pe trei niveluri.

La parter, au fost amplasate hidroterapia, lactarium-ul, M.R.F., farmacia, pediatria și o parte din administrație; la etajul I, serviciile radiologie-diagnostic T.B.C., stomatologie, cultură fizică, aerosoli, chirurgie, obstetrică-ginecologie, oftalmologie; la etajul II, interne, explorări funcționale, medicina muncii și laboratoarele generale.

Separat, în alt corp, s-au grupat anexele pentru SANEPID, garajul, centrala termică și crematoriul.

Structura de rezistență pentru întreg ansamblul este din schelet de beton armat cu travee de 3,30 m.

Arh. MIRCEA TALAȘMAN

recompensă

POLICLINICA RAIONALĂ GIURGIU

Autor :
arh. Mircea Talaşman
D.S.A.P.C. — București

recompensă

FABRICA DE ÎNCĂLŢĂMINTE «PROGRESUL» DIN BUCUREŞTI

Autor : *arh. Ion Popa*
Institutul I.P.I.U.

Este vorba de sistematizarea și dezvoltarea unei vechi întreprinderi prin construcția unui nou corp principal de fabricație.

Autorul proiectului a amplasat acest nou corp pe latura de nord a halei existente și alipită de ea. Desfășurat pe șase niveluri, noul corp va adăposti benzile de asamblat și finisat și magazia de produse finite; în timpanele de est și vest ale halei existente au fost proiectate două anexe (parter și etaj), în care vor fi amplasate magaziile de materii prime, produse finite și grupurile sociale.

În rezolvarea partiului de arhitectură al noului corp au fost aduse două soluții noi mai importante: prima se referă la rezolvarea fațadelor, iar a doua — la rezolvarea plafoanelor fonoabsorbante din interiorul halelor. Astfel, pe fațada de sud au fost amplasate, la fiecare nivel, deasupra ferestrelor, o serie de canale exterioare de ventilație, necesare evacuării nocivităților de fabricație și totodată realizării unor paravane brise-soleil.

Fațada principală nord a fost concepută ca un panou de sticlă, transparent în dreptul ferestrelor și colorat în parapete. Panoul este subdivizat pe orizontală și verticală prin profile prefabricate de beton armat și susținut de o ramură masivă de beton armat.

A doua soluție privește plafoanele fonoabsorbante, executate din PFL poros și montate într-un caroiaj metalic din tablă ambutisată; studiat în mod special, caroiajul maschează gurile de refulare ale canalelor de ventilație, lămpile fluorescente și conductele pentru lumina electrică și instalația de forță.

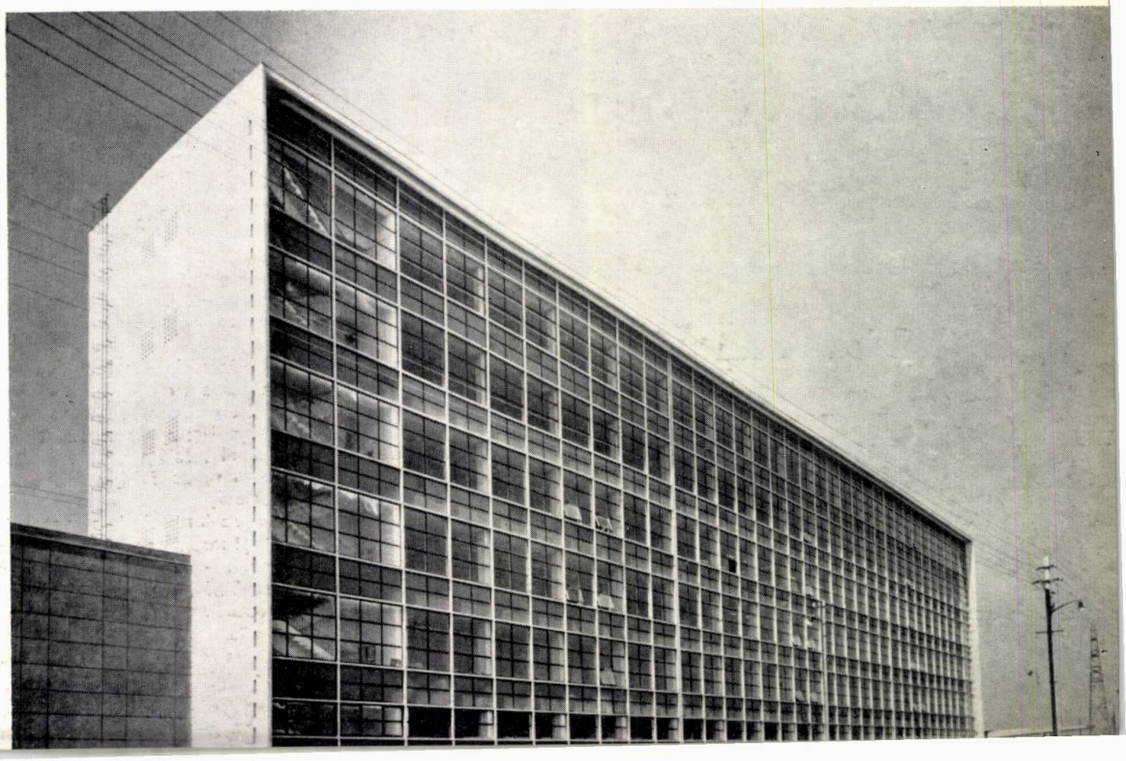

recenzii şi bibliografie

Prof. arh. Grigore Ionescu

ISTORIA ARHITECTURII ÎN ROMÂNIA, VOL. II

Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1965
542 pag., cu 369 figuri şi IX planşe în culori

La doi ani după primul volum al « *Istoriei arhitecturii în România* », a apărut recent în Editura Academiei Republicii Socialiste România, volumul al doilea al acestei importante lucrări, care face prezentarea şi analiza activităţii arhitecturale în ţara noastră de la începutul veacului al XVI-lea pînă la începutul celui de al cincilea deceniu al veacului al XX-lea.

Ţinînd seama de criteriile adoptate pentru periodizarea întregii noastre istorii, — arată autorul în Cuvîntul său înainte — volumul de faţă, ca şi primul apărut în anul 1963, urmăreşte în genere periodizarea din tratatul de *Istoria României*. El este divizat în două mari părţi. Prima parte îmbrăţişează, în continuarea expunerii din volumul I, vremea feudalismului dezvoltat, de la sfîrşitul veacului al XVI-lea pentru Moldova şi de la începutul veacului următor pentru Ţara Românească şi Transilvania, pînă la mijlocul veacului al XIX-lea.

Partea a doua a volumului, consacrată epocii moderne, cuprinde două capitole. În cel dîntîi este prezentată dezvoltarea arhitecturii în pericada dintre jumătatea veacului al XIX-lea şi începutul primului război mondial, cu un punct de cotitură în momentul cîştigării independenţei statului, eveniment care în domeniul arhitecturii marchează trecerea de la clasicismul şi romantismul persistent încă în prima pericadă a orînduirii capitaliste, la eclectism şi apoi la arhitectura de forme naţionale caracteristice celei de a doua pericade. Capitolul următor şi ultimul este consacrat arhitecturii dezvoltate în perioada dintre cele două războaie mondiale, socotită ca aparţinînd « epocii moderne », fiind vorba de arhitectura unei societăţi capitaliste.

Semnalăm apariţia acestei cărţi, aşteptate cu mult interes de masa arhitecţilor, urmînd ca într-un număr viitor al revistei să publicăm o recenzie mai amplă a lucrării.

Arh. Dorian Hardt

MATERIALE PLASTICE ÎN ARHITECTURĂ ŞI CONSTRUCŢII

Bucureşti, Editura Tehnică, 1965
276 pag., 136 fig.

Este cert că materialele plastice şi-au căpătat în scurt timp un loc important în producţia contemporană.

Nu sînt nici 100 ani de la realizarea celuloidului şi mai puţin de 50 ani de la fabricarea primei fibre organice cu calităţi corespunzătoare utilizării pe scară largă a noului material. An de an, chimia polimerilor oferă industriei noi produse cu proprietăţi îmbunătăţite, cu cîmp de utilizare lărgit.

Industria chimică a luat şi la noi o dezvoltare impresionantă, urmînd ca în anul 1970 să livreze faţă de anul 1965 cu 2—2,3 ori mai multe materiale plastice şi răşini sintetice.

Arhitecţii şi constructorii noştri utilizează din ce în ce mai mult aceste materiale.

Pînă în prezent, ele folosesc ca înlocuitori ai unor materiale tradiţionale. Ca orice material nou, el este la început un înlocuitor. Şi betonul a fost în felul lui un înlocuitor al zidăriei, planşeelor de lemn ş.a., dar cu timpul a devenit un material cu utilizări polivalente cu expresie proprie, care, prelucrat creator, a satisfăcut mai favorabil funcţiunile clădirilor moderne şi a generat o arhitectură specifică.

Care materialele plastice în dezvoltare nu vor urma acelaşi drum? Probabil că da.

De aceea, ca înlocuitoare sau ca materiale de construcţie, plasticele trebuie să fie bine cunoscute de cei care le utilizează, pentru că o necuncaştere a proprietăţii acestor materiale, ca şi utilizarea lor fără discernămînt poate să ducă la pagube materiale, aruncînd asupra lor o lumină nefavorabilă şi nemeritată.

De asemenea, această cunoaştere trebuie ţinută la zi, dat fiindcă mereu apar noi materiale plastice şi de tehnologii specifice, iar documentarea existentă este diversă, neomogenă şi deseori subiectivă.

Două-trei lucrări, unele traduceri, toate cu caracter unilateral, adresate unui domeniu restrîns de specialitate, constituie puţinul bagaj documentar publicat în ultimii ani la noi.

Este deci binevenită o lucrare cu caracter de sinteză, care să expună problemele de tehnologie, caracteristicile principalelor materiale plastice din polimeri, alături de posibilităţile lor de utilizare în construcţii, finisaje, mobilier şi instalaţii. Bineînţeles, toate acestea văzute de pe poziţia proiectantului, care, în afară de operaţia de inventariere actuală, aruncă şi o privire către viitor.

Recent apărută în Editura Tehnică, lucrarea « *Materiale plastice în arhitectură şi construcţii* » de conf. arh. Dorian Hardt aduce o contribuţie substanţială la documentarea celor interesaţi în acest domeniu.

Prima parte a lucrării, legată de tehnologia şi caracteristicile materialelor plastice, bine organizată şi prezentată la un nivel accesibil şi nespecialiştilor, ajută la cuncaşterea complexă a acestor materiale.

Partea a doua, care prezintă un interes deosebit pentru arhitecţi şi constructori, bogat ilustrată, dă o imagine asupra cîmpului larg de aplicare a noilor materiale.

Parcurgînd volumul, arhitectului sau constructorului i se deschide un orizont mai larg asupra utilizării actuale şi de viitor a materialelor plastice. Şi, aproape sigur, va dori, pentru arhitectura şi construcţiile noastre un sortiment de produse cît mai larg, pe care să-l poată utiliza cît mai repede.

Aceste materiale pot fi folosite în construcţii pentru: cofraje, prefabricate de planşeu pe deschideri mici, pereţi interiori, panouri de faţadă, iar la lucrările de finisaj, ca materiale pentru învelitori, parapete, balcoane şi scări, uşi, ferestre, elemente de protecţie împotriva scarelui şi altele; la extinderea sortimentului de lacuri şi vopsele, la finisarea uscată a pereţilor, tratament acustic.

La lucrările de instalaţii, în afară de conducte, ele pot fi utilizate la fitinguri, racorduri, obiecte sanitare simple sau complexe.

De asemenea, se mai menţionează construcţii realizate integral din materiale plastice, care şi la noi, pentru început, ar putea fi încercate pentru adăposturi cu un caracter semipermanent din circuitul turistic, pentru garaje individuale, chioşcuri, tonete, cabine telefonice etc.

Lucrarea « *Materiale plastice în arhitectură şi construcţii* », în afară de calităţile ştiinţifice certe şi caracterul ei didactic, constituie un îndrumar preţios, deschizînd o poartă către arhitectura materialelor plastice.

Conf. arh. IGNACE ŞERBAN

LA MAISON DE DEMAIN

Locuința de mîine

Prezentare de Emmanuel Besnard Bernadac
Paris, Robert Laffont, 1964
129 *pag.*, 81 *ilustrații*
(Vol. II din colecția « Construire le Monde »)

Volumul a fost realizat sub direcția lui André Parinaud, cu colaborarea lui Daniel Bernet și a lui Emmanuel Besnard Bernadac, și cuprinde numeroase premise, observații, considerații și concluzii ce se desprind din analiza factorilor sociali, economici, demografici etc., specifici societății capitaliste, care condiționează acolo construirea locuinței.

În faza actuală, de tranziție spre o locuință a viitorului, Bernadac — în prefața sa — lansează un apel tuturor arhitecților de a colabora la reorganizarea urbanismului actual și corolarul său imediat — locuința omului. În fața ritmului intens de proliferare urbană, de asfixie a acestor aglomerații, arhitecții sînt datori a-și aduce contribuția în a salva și modifica ceea ce altfel se va sfîrși prin a ne covîrși.

Folosind numeroase desene și fotografii, însoțite de interesante explicații, ca și o bogată bibliografie, volumul încearcă să răspundă nenumăratelor probleme ridicate de « acest univers de visare și odihnă » pe care fiecare individ, fiecare familie, îl dorește materializat sub forma unei locuințe corespunzătoare felului de viață al omului modern.

« *Locuința, fericirea și viitorul* » își intitulează Bernadac pledoaria, enunțînd că avantajele crescînde ale civilizației și confortului duc inevitabil la simplificarea locuinței viitorului și implicit la asimilarea către colectivitate a personalității individului. În locul unei civilizații axate pe individualism se va naște societatea de mîine, compusă din indivizi eliberați de constrîngeri zilnice de ordin material, indivizi a căror preocupare va fi satisfacerea celor mai înalte aspirații. Autorul propune lărgirea sistemelor de culturalizare a maselor (timpul de recreare devenind din ce în ce mai mare, datorită micșorării timpului de muncă).

Într-un subcapitol al prefeței, intitulat « *Codul veșnic al locuinței* », sînt enumerate principiile ce au stat la baza alcătuirii planului locuinței de-a lungul secolelor.

Dacă la început, scopul locuinței era pentru individ de a-l izola de lume și de a-l apăra de pericolele înconjurătoare, ulterior — prin aglomerarea în colectivitate — se introduc noțiuni noi ca: ritm, gust, moda felului de viață; într-un tîrziu, apare și confortul, generat de reversul său — mizeria și promiscuitatea. Acestea din urmă se accentuează o dată cu suprapopularea neplanificată a unui spațiu insuficient. Planul locuinței suferă modificări adînci o dată cu descoperirea noilor materiale de construcții; se exagerează anumite proprietăți din cauza suprapopulării și tentației. Toate acestea duc treptat la distrugerea naturii înconjurătoare și se reflectă în om prin pierderea echilibrului său fizic și psihic.

Un imperios comandament cere reducerea la echilibru stabil a psihicului uman, exasperat de funcționalismul rece și implacabil.

În capitolul « *Sub formidabilul impuls demografic, locuința a explodat* », autorii aduc în fața cititorului marile schimbări din jurul anilor 1800. Dacă atunci, un oraș cu 100 000 locuitori (și existau 45—50 în toată lumea) era considerat ca o mare aglomerație, în epoca noastră aproape 1/3 din populația globului e concentrată în orașe ce depășesc jumătate de milion. Parisul de pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, care număra 492 000 de locuitori, adună astăzi în incinta și suburbiile sale aproape 8 milioane. Zonele rurale și semirurale sînt pe cale de dispariție, orașele cresc în ritm galopant și noi ansambluri fură peisajului și naturii — sub acțiunea buldozerelor gigantice — tot farmecul de care omul are nevoie.

Comprimarea și suprapopularea s-au tradus și în viața locuințelor. Acolo, unde acum 50 de ani locuia o familie, două, trei, astăzi se găsesc zeci de cămine, independente și legate doar de cîteva obligații sau interese comune. Necesitatea de a construi repede și mult a făcut din locuință o celulă despersonalizată, funcțională, în care locatarul trăiește ritmic și în simbioză profundă și perfectă cu alți locatari din alte celule asemănătoare.

În capitolul « *Obiect magic, univers în miniatură, locuința constituie o dublură a individului* » se subliniază că astăzi, în cadrul marilor ansambluri urbane, a dispărut identitatea dintre familie și locuință.

Capitolul « *Trilogia locuinței — echilibru, confort, fericirea familiei* » tratează problemele generale ale orientării, proporționării și aranjării încăperilor.

Enunțînd că natura muncii, relațiile dintre oameni și preocupările societăților respective s-au oglindit și în tipurile de locuință, specifice epocilor și regiunilor, capitolul « *Ritmul orașului fixează noile legi ale locuinței* » remarcă faptul că astăzi ne găsim în fața a trei tipuri de locuință: rustică (pe cale de dispariție din cauza urbanizării zonei rurale), dar oferind încă soluții interesante; burgheză (care nu mai corespunde necesității secolului XX, dar care prezintă preocupări de confort și echilibru ce nu pot fi neglijate); tipul de locuință « industrială » (apărut la jumătatea secolului XIX și după care — cu mici transformări de detaliu — se mai construiește și astăzi).

Omul secolului XX nu și-a găsit însă o soluție pentru locuința lui, reeditînd cu mici modificări tiparele vechi.

« *Nu este deajuns un acoperiș, trebuie readusă locuința în orașul modern.* » Pornind de la constatarea că familiei de tip patriarhal i s-a substituit tipul de familie restrînsă, compusă din tată, mamă și copii, fiecare cu preocupările sale, cu viața sa autonomă, în cadrul acestui capitol se remarcă paradoxul locuinței moderne: ideii de intimitate i s-a substituit ideea de confort, pe care locatarii îl doresc în primul rînd, cu toate că nu folosesc locuința decît pentru scurt timp.

Acestei expansiuni a familiei în afara zidurilor casei i-a coincis expansiunea orașelor. De aceea, trebuie să se țină seama de schimbările intervenite în universul familial, ca și de cele intervenite în universul urban și să se încerce a se răspunde nevoilor și uneia și alteia. Față de aceste realități, devine condamnabilă tendința rutinieră a unor arhitecți de a gîndi locuința ca acum 100—150 de ani, raportînd-o familiei moderne, orașului și ideilor moderne. Reușita grecilor din epoca elenistică, a italienilor și francezilor din epoca Renașterii și cea a clasicismului a constat tocmai în faptul că au găsit echilibrul între locuință și cetate, unitatea și simbioza lor.

Ultimul capitol al volumului « *Arhitecții trebuie să se decidă să creeze un umanism nou* » face o scurtă analiză a situației din Franța, unde pentru a se construi repede și mult, s-a acceptat mediocrul — locatarii suportînd o experiență tristă.

Locuința de mîine — se afirmă — va trebui să fie amovibilă și extensibilă — după împrejurări și nevoi. Ea va crește după tiparul familiei — va trăi deci la fel cu cei care trăiesc în ea.

În cadrul noului urbanism, orașele vor trebui să se regrupeze, să se simplifice, să-și regăsească echilibrul în unitate. Continuînd numai cu rezolvarea crizei de locuințe, vom avea în douăzeci de ani o întîrziere de două sute de ani în revoluția urbană, față de cea industrială.

Arh. VERA HARITON

Erich Mendelsohn
BRIEFE EINES ARCHITEKTEN

Scrisorile unui arhitect

Ediție îngrijită de Oskar Beyer
München, Prestel Verlag, 1961
132 pag., schițe, proiecte, fotografii

Oricît de obiective și de bine documentate ar fi criticile sau comentariile, ele nu pot înlocui destăinuirea, comunicarea directă, spontană, sinceră a unui mare artist.

Erich Mendelsohn a fost un creator autentic, o personalitate generoasă, frămîntată, originală în căutările, ezitările și reușitele sale. Mai mult decît atît, a fost un umanist convins, un spirit profund universal, integrîndu-se dinamic preocupărilor multiple ale perioadei dintre 1918—1939.

Scrisorile, schițele, proiectele, discuțiile, călătoriile sale, atestă o puternică și variată curiozitate intelectuală, deosebite talente de artist plastic și o excepțională dragoste pentru muzică, cu profunde urmări în opera sa arhitecturală. Numele lui J. S. Bach era scris pe multe din celebrele sale desene și serile cu concerte de cameră din muzica lui Bach, la care participau soliști de renume, erau bine cunoscute în Berlin.

Caracter ce nu admitea compromisul —nici în viață și nici în actul de creație —, dublat de un temperament poetic cu elemente de autentic vizionar, Mendelsohn apare astăzi ca un adevărat precursor al multor forme apărute mai tîrziu, considerate inedite de cei ce nu cunosc adevărul

istoric. Într-o arhitectură de curbe și inflexiuni neașteptate, de ritmuri elegante, volumele capătă forme expresive, redau un sens muzical aproape tuturor compozițiilor. Amintind aici unele dintre lucrările maestrului, considerate de el însuși ca momente importante în creația sa — turnul Einstein de la Potsdam, fabrica de la Luckenwalde, magazinul Schocken din Stuttgart — toate realizate într-o perioadă scurtă 1919—1927, putem înțelege în paralel și cristalizarea arhitecturii lui Alvar Aalto, Niemeyer, Torroja, Bruce, Goff, operele de mai tîrziu ale lui Frank Lloyd Wright sau poate chiar capela din Ronchamp a lui Le Corbusier (sesizate în introducerea lui Oskar Beyer).

Lucrarea conține scrisori împărțite în 4 mari perioade: anii de studiu și războiul mondial (1910—1919), anii din Berlin (1919—1933), Anglia și Palestina (1933—1941) și America (1941—1953).

De la prima scrisoare către viitoarea sa soție și pînă la ultima, adresată tot ei, tonul este cel al unui neobosit cercetător, plin de optimism tonic, încrezător în capacitatea de continuă perfecționare a omului, niciodată mulțumit de sine.

Preocupările strict profesionale ni-l înfățișează pe tînărul Mendelsohn, admirator entuziast al antichității, comparînd claritatea și logica structurii templului de la Paestum cu o recent construită sală (1913), așa-numita Jahrhunderthale din Breslau, lucrare viu discutată la timpul său. Adevărat inovator, s-a arătat deosebit de sensibil față de acei creatori ai epocii sale, care împreună cu el căutau sensuri noi, formele adecvate pentru a le exprima puternic și sugestiv (a fost unul dintre primii care, într-o scrisoare din 1913, vorbea despre Kandinsky ca despre un mare poet). Contactul cu expresionismul, prietenia sa cu Richard Neutra, Gropius, Lissitzky etc., înțelegerea și aprecierea categorică a valorii înnoitcare a operei arh. Berlage (care — spune el — « *. . . este o rupere conștientă de eclectismul clasic. Sfîrșitul romantismului, recunoașterea elementelor de structură, ca fiind primul în Olanda și probabil în Europa. De aici importanța sa Europeană* »), îl pun pe arhitectul, artistul, omul de cultură Mendelsohn în primele rînduri ale creatorilor unui stil nou.

Variatele influențe, recepționate diversificat și cu discernămînt, au contribuit evident la cristalizarea operei sale, dar nu au fost determinante. Bazat pe solide cunoștințe teoretice și practice, observator atent și lucid, autor al unor edificii ce au stîrnit de la bun început interesul și admirația, Mendelsohn își definește clar poziția — pe care nu o va părăsi toată viața — într-o scrisoare din august 1923: « *Desigur că elementul prim este Funcțiunea, dar Funcțiunea fără Sensibilitate rămîne Construcție. Mai mult ca oricînd, sînt cu fermitate adeptul unui program de conciliere. Amîndouă sînt necesare, amîndouă trebuie să se întîlnească. . . . Funcțiunea dinamică este neclară. . . . Postulatul îl reprezintă Dinamica funcțională. Olanda este un exemplu strălucit pentru analiza acesteia.* »

Dorința de cunoaștere (în 1924), iar mai tîrziu necesitatea, îl pun în contact cu New York-ul, cu Statele Unite, cu realitățile americane. În cîteva cuvinte, el exprimă cu multă siguranță o certitudine: haosul și lipsa de umanitate a cadrului și vieții de peste ocean, ca una dintre fețele ei. New York-ul este redat laconic și sugestiv: « *. . . acest oraș colonial, această creștere sălbatică, neorganizată, în care, profund nedemocratic, se ridică unicatele făuritorilor de bani de cîte 20—50 etaje. Aceasta este Tragedia . . . Un conglomerat de bogăție fabuloasă și armate de săraci . . . Toate stilurile istoriei îndesate unul lîngă celălalt . . . Babel și Roma aveau un obraz, lîngă această grimasă.* » În contrast, cu cîtă emoție se apropie de realizările lui Frank Lloyd Wright ! Vorbește despre clădirea Larkin ca despre un eveniment, analizîndu-i monumentalitatea, calitățile compoziționale, comoditatea, logica constructivă. Va fi apoi oaspetele personal al marelui arhitect american la Taliesin, unde se va întîlni și cu Moser, Neutra ș.a. Vizitează Detroit, Pittsburg, Chicago, universitatea Ann Arbor, uzine, discută cu specialiști sau oameni simpli, descoperind ceea ce numește « a doua față a Americii ».

Notațiile scurte, alături de fotografiile de arhitect-reporter, le-a publicat în lucrarea: « *America, jurnal ilustrat al unui arhitect* » (1926), cu observații de pregnantă actualitate și din care sînt reproduse unele imagini comentate. Totuși, recunoașterea valorii unor creații din jurul său nu l-a împiedicat să-și continue drumul, încheiat prea devreme, la San Francisco, în 1953.

Într-un articol publicat la sfîrșitul vieții în « *Architectural Forum* » (1953), Mendelsohn continuă argumentarea pentru o « *unitate elastică* » cu o consecvență rar întîlnită într-o epocă a marilor și rapidelor transformări. Devenită posibilă la o altă scară și cu alt potențial, datorită posibilităților practic nelimitate ale betonului armat și oțelului, opera unor maeștri reputați contemporani — confirmă autorul — demonstrează viabilitatea unor schițe de idei mai vechi.

În perioada celor 35 ani de activitate (1919—1953), Mendelsohn a lucrat în Germania, Cehoslovacia, Statele Unite, Anglia, Israel, construind magazine, centre comerciale, edificii religicase, școli, laboratoare, locuințe, încheindu-și simbolic activitatea cu un proiect pentru un monument închinat victimelor nazismului. Un mare liric și plastician, dublat de un bun constructor, care nu se putea împiedica să noteze într-o scrisoare din 1950: « *Clădirile lui Mies din Chicago, cel puțin văzute din afară, o mare dezamăgire. Severitatea prusacă fără farmecul lui Schinkel, un cer limpede fără soare și mort ca și luliu Cezar, . . . El este mîndru de formele sale clare, fără a observa că se află într-un impas din care nu poate ieși.* »

Mendelsohn va rămîne mereu o prezență vie care înaintea sfîrșitului îi va spune colaboratorului său Schiller: « *Am auzit că voi mai avea puțin de trăit. Mai am multe de făcut. Am intenția să trăiesc și să lucrez ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic* ». Și tot atunci, îi va scrie unui prieten din tinerețe: « *După o viață bogată privesc în față cu liniște pericolul. Moartea nu mă sperie.* »

Walter Schwagenscheidt

DIE NORDWESTSTADT — THE NORDWESTSTADT

Idee und Gestaltung

Conception and Design

Orașul Nord-Vest

Concepție și Proiectare

Stuttgart, Karl Krämer Verlag, 1964
96 pag., numeroase ilustrații

Istoria nașterii unui oraș sau a unui nou cartier este întotdeauna un fapt pasionant și cere a fi urmărit cu interes. În cazul de față, povestirea ce descrie proiectul pentru Nordweststadt de lîngă Frankfurt pe Main, în afară de prezentarea ingenioasă și bogat ilustrată, clarifică și ultimele orientări urbanistice din R. F. Germană, fiind astfel un prețios îndrumător comparativ. Cartea conține și o serie de date cifrice care pot constitui argumente pentru o discuție și în același timp elemente de comparație.

Teritoriul, în suprafață de circa 150 ha, include și locul vechii așezări romane Nida și se prevăd, o dată cu primele săpături, numercase descoperiri de obiecte arheologice. În consecință, au fost avertizate forurile de resort pentru a organiza lucrările. Frankfurt pe Main este astăzi un oraș în dezvoltare, a cărei populație crește anual cu circa 15—20 000 locuitori. Singura soluție pentru rezolvarea problemei locuințelor a fost construirea de noi cartiere prevăzute cu toate dotările, așa cum înainte cu 20 de ani a fost construit, de exemplu, cartierul Römerstadt (arh. Ernst May).

În urma unui concurs care a avut loc în anul 1959, lucrarea a fost atribuită arh. Walter Schwagenscheidt, arh. Tassilo Sittmann, specialistului în probleme de circulație ing. Paul Leuner, arhitectului peisajist Erich Hanke. Construcția a început în vara anului 1961 și pînă în primăvara anului 1964 au fost realizate circa 1 200 locuințe, din cele circa 6 500 prevăzute.

De la început a fost respinsă ideea unui oraș dormitor sau a unui oraș satelit, cu tot corolarul dezavantajelor — Nordweststadt fiind conceput ca un cartier înglobat organic orașului Frankfurt, de al cărui centru îl despart circa 8 km. Majoritatea locuitorilor activi (80%) lucrează în oraș și numai circa 20% în cadrul cartierului.

Legături rapide și în curînd un metrou vor asigura transportul comod al noilor locuitori. Dotările vor cuprinde școli, grădinițe, trei « subcentre » cu magazine, restaurante, cafenele, farmacie, asistență medicală, azil de bătrîni, maternitate-clinică, cămine studențești, un mare centru cultural și comercial etc. Locuințele sînt organizate în cîteva mari unități, formate din grupuri de 10—175 apartamente fiecare. Casele și aleile circulabile sînt în așa fel dispuse încît nici o intrare să nu depășească distanța de circa 75 m de la drumul carosabil.

Compoziționa1, s-a reușit o mare varietate prin tipuri și înălțimi diferite, creîndu-se zone de liniște, de interes arhitectural sau social, perspective interesante.

Au fost prevăzute circa 4 000 locuri de parcaj sau în garaje, din care 3 000 locuri în subteran și 1 000 în aer liber. Chiar dacă, pe de o parte, soluția subterană este mai scumpă, pe de altă parte, ea este favorabilă pentru eliberarea terenului; majoritatea drumurilor carosabile sînt prevăzute mai jos de nivelul parterului construcțiilor, astfel încît garajele — cu o capacitate de 50 mașini fiecare — sînt la nivelul acestora.

O grijă deosebită a constituit-o organizarea jocurilor pentru copii, unde fantezia și bunul gust au dus la rezolvări interesante și variate.

Problema delicată a colectării resturilor menajere a fost rezolvată prin colectarea rapidă auto de la platforme și transportarea la o uzină-crematoriu care produce căldura și electricitatea necesară consumului cartierului prin arderea a circa 1 000 tone resturi pe zi.

Cîteva cifre vor completa succinta prezentare de mai sus.

Pe un teritoriu de circa 80 ha (scăzute fiind suprafețele pentru drumuri și spații libere publice), s-a prevăzut a se obține o densitate de 270 locuitori/ha, considerîndu-se 3,6 locuitori la un apartament (deci o populație totală de circa 21 600 locuitori). După regimul de înălțime, locuințele se repartizează astfel: cu 3 niveluri — 3,5%; 4 niveluri — 35,5%; 6 niveluri — 6%; 8 niveluri — 33%; 12 niveluri — 12%; locuințe individuale 10%. După tipul lor, apartamentele se împart astfel: cu 1 cameră — 4%; cu 1 $^1/_2$ camere — 3%; cu 2 camere 20%; cu 2 $^1/_2$ camere 50%; cu 2 $^2/_2$ camere 13%, locuințe individuale 10% (de remarcat lipsa apartamentelor cu 4 camere în blocuri).

Arh. SIMON JULMAN

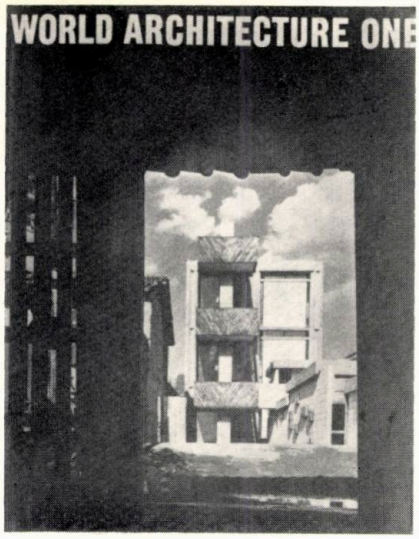

WORLD ARCHITECTURE — ONE

Arhitectura lumii — nr. 1

Sub îngrijirea lui John Donat

London, Studio Books, 1964

255 *pag.*, 448 *ilustrații*

Lucrarea de față este primul volum dintr-o culegere care urmează să constituie, în ansamblul ei, conform intenției redactorului culegerii, J. Donat, o prezentare a principalelor tendințe și realizări apărute pe plan mondial în cadrul activității arhitecturale contemporane.

În introducere, redactorul culegerii explică necesitatea inițiativei luate ca fiind o consecință a lipsei de popularizare suficientă, în țările capitaliste, a ideilor arhitecților, precum și a lipsei unor criterii critice pentru aprecierea creațiilor de arhitectură.

Conform aceleiași surse, din analiza realizărilor constructive, înregistrate în ultima vreme în lume, se deduce, ca idee de bază, necesitatea cazării unei populații care crește în mod exploziv. Este de remarcat că redactorul culegerii subliniază diferența flagrantă, existentă în țările capitaliste, între locuințele celor avuți și ale celor săraci, exprimîndu-și speranța că această inegalitate se va atenua cu timpul.

Articolul editorial menționează, de asemenea, necesitatea industrializării procesului de construcție, cu o condiție obligatorie în rezolvarea unor probleme majore care stau în fața arhitecturii, ca unificarea haosului arhitectonic existent și umanizarea localităților urbane.

Noriaki Kurokawa semnează prima prezentare din cadrul culegerii, cea despre arhitectura japoneză contemporană. Conform acestei surse, în Japonia se pot deosebi patru curente, apărute după ultimul război mondial. Acestea sînt: arhitectura academică, avînd un conținut pseudofuncțional și preconizînd forme moderat moderne; arhitectura de beton armat, influențată de expresionismul lui Le Corbusier; arhitectura influențată de Frank Lloyd Wright și de arhitecți scandinavi și, în final, arhitectura tradițională, care urmărește să continue stilul construcțiilor japoneze din lemn.

Începînd cu anul 1960 se poate vorbi în arhitectura japoneză de un nou curent, cel *metabolist*, care consideră arhitectura și urbanismul « forme deschise » în continuă mișcare, corespunzînd vieții sociale în evoluție și fiind opuse unei arhitecturi gîndite static. Ca o exemplificare a acestei teorii se poate menționa conceperea « metabolistă » a casei. Conform acestui mod de a gîndi, casa trebuie să fie un ansamblu de spații permanent locuite, înconjurate de spații care se pot transforma periodic, grupînd diferite servicii auxiliare.

Kenzo Tange semnează un articol în care analizează rolul tradiției în creația de arhitectură. Conform autorului, contribuția tradiției trebuie să fie aceea a unui catalizator care accelerează și favorizează procesul de creație arhitectonică, fără însă a fi vizibil în cadrul operei de arhitectură terminate.

Arhitectul american Louis Kahn explică modul în care a gîndit și realizat grupul de laboratoare ale universității din Pennsylvania, afirmînd că arhitectura trebuie subordonată funcțiunilor programului și problemelor de structură și construcție.

Un loc aparte îl ocupă prezentarea concepțiilor lui Mies van der Rohe, conform căruia exprimarea formelor trebuie să se reducă la rezolvarea optimă a problemelor de construcție, întrucît în arhitectură formele nu sînt scopul, ci numai rezultatul activității de a construi.

Arhitectura spaniolă contemporană este prezentată sub semnul cotiturii, care a avut loc începînd din anul 1962, datorită crizei survenite în concepțiile estetice, precum și creșterii răspunderii sociale a arhitecților. În acest context se poate vorbi, de asemenea, de o reînviere a raționalismului din jurul anului 1930, precum și de o preluare a unor exemple sudamericane.

În continuare, culegerea dedică un loc important prezentării Brasiliei. Noua capitală, în care locuiesc în prezent peste 100 000 locuitori, permite acum analizarea concepției sale arhitectonice și urbanistice și din punct de vedere funcțional.

Această analiză prilejuiește evidențierea concluziei că realitățile sociale se dovedesc mai puternice decît previziunile idealizante ale autorilor capitalei, care au proiectat superquadrele fără să prevadă apariția mahalalelor formate din cocioabe, în care locuiește populația nevoiașă.

Pentru Izrael apare caracteristică problema construirii de locuințe necesare unei populații într-o creștere explozivă, neglijîndu-se însă cerințele urbanistice și creîndu-se astfel așezări anonime, lipsite de personalitate.

Caracteristic pentru Grecia este un anumit eclectism, care se face simțit în creațiile de arhitectură recente. Această tendință se explică, pe de o parte, prin influența unor arhitecți străini contemporani celebri, iar, pe de altă parte, prin utilizarea mecanică a unor forme derivînd fie din arhitectura clasică și bizantină, fie din cea populară. În ceea ce privește urbanismul grec, se consideră că, pînă în prezent, activitatea depusă pe acest tărîm este cu totul insuficientă.

Arhitectura italiană ocupă un loc important în cadrul culegerii. Problemele dedicate ei sînt de alfel grupate într-un ciclu intitulat « Criza unei culturi ».

În perioada postbelică, Italia a înregistrat mari și complexe transformări. Astfel, se poate vorbi de o adevărată revoluție în transformarea orașelor, determinată în primul rînd de dezvoltarea industrială a nordului țării. Totuși, în prezent se poate discuta despre o criză înregistrată în domeniul vieții politico-economice și implicit al urbanismului, precum și al exprimării formelor de arhitectură. Analizînd realizările arhitectonice recente, care sînt puternic influențate de arhitectura organică americană, precum și de cea scandinavă contemporană, se poate sublinia existența a două curente: cel formalist și cel raționalist.

Prezentarea arhitecturii franceze este făcută de Shadrach Woods, care dă dovadă de un anumit radicalism, cerînd ca în fața problemelor arzătoare ale contemporaneității să se renunțe la termeni învechiți ca « arhitectură » și « urbanism ». Conform opiniei sale, arhitecții trebuie să urmărească, nu crearea de obiecte sau închiderea unor spații controlate, ci organizarea unor spații în care să se poată desfășura activitatea omenească. În consecință, expresia plastică trebuie să fie numai o rezultantă.

Culegerea analizează, de asemenea, arhitectura engleză contemporană și tributul plătit de aceasta arhitecturii americane; arhitectura finlandeză, cu manifestările sale de « iraționalism », ca și numeroase alte lucrări provenind din Mexic, Venezuela, Portugalia, Mozambic, R. P. Polonă, R. P. Ungară, R. F. Germană, Elveția, Olanda, Suedia, Norvegia, Irlanda și Canada.

★

Impresia finală pe care o degajă lucrarea este aceea a unei interesante și frumoase prezentări a momentului actual al dezvoltării arhitecturii, dar din nefericire incomplete și inegale.

Lipsa principală a culegerii o constituie, după părerea noastră, absența unei concepții științifice unitare de studiere și explicare a fenomenului arhitectonic în lume. Alegerea exemplelor pare și ea arbitrară, iar prezentarea realizărilor din două țări socialiste, R. P. Polonă și R. P. Ungară, se face utilizînd aceleași criterii ca și în cazul țărilor capitaliste, pierzîndu-se complet semnificația pe care o are activitatea arhitectonică din țările socialiste.

În concluzie se poate spune că fără a răspunde la multe din problemele care frămîntă astăzi pe arhitecții din lumea întreagă, culegerea « *Architectura lumii* » conține însă un material documentar bogat, însoțit de considerații estetice interesante.

Dr. arh. ALEXANDRU BUDIȘTEANU

ACTIVITĂȚI ȘI REUNIUNI U.I.A.

CONGRESUL U.I.A DE LA PRAGA, 1967

În cadrul lucrărilor pregătitoare pentru cel de al IX-lea Congres al Uniunii Internaționale a Arhitecților, care se va ține la Praga anul viitor, a fost numit ca președinte al congresului Jiri Gocar (Cehoslovacia) și ca raportor general Jiri Novotny (Cehoslovacia). Raportorii grupelor de lucru vor fi:

1. *Structura rezidențială:* N.N. Ulas (U.R.S.S.), Vladimir Matușek (Cehoslovacia);
2. *Patrimoniul istoric:* Bernard Vitry (Franța), Otakar Novy (Cehoslovacia);
3. *Mediul locuibil:* Mikko Mansikka (Finlanda), Jaromir Stvan (Cehoslovacia);
4. *Producția și mediul de lucru:* Olga Minary (Ungaria), Jiri Girsa (Cehoslovacia);
5. *Omul și peisajul:* Percy Johnson-Marshall (Anglia), Otakar Kuca (Cehoslovacia).

COLOCVIUL PENTRU LOCUINȚE DE LA BUCUREȘTI

Comisia pentru locuințe a U.I.A., care are ca sarcină să urmărească — cu prioritate — studiul problemelor locuirii în țările în curs de dezvoltare, s-a întrunit la 7 ianuarie 1966 la Paris pentru a pune la punct programul definitiv al acestei reuniuni stabilită a se desfășura la București, la sfîrșitul lunii iunie și începutul lunii iulie 1966. La această ședință de lucru au participat: G. A. Atkinson, J. Dubuisson, J. Ginsberg, E. Groosman, J. H. Le Même, H. Maicu, N. di Martino, N. Portas, T. Tsolakis, însărcinați cu lucrările preparatorii ale acestei reuniuni, împreună cu alți membri ai comisiei și ai secțiunii române.

Tema colocviului de la București va fi «*Locuirea în țările în curs de dezvoltare — Dezvoltare și schimbare: consecințele lor asupra normelor de locuire și asupra concepției locuinței*».

Lucrările sînt împărțite în 9 ședințe de lucru, din care 2 vor fi consacrate reuniunilor închise ale comisiei și vor fi audiate în limbile engleză și franceză, limbile stabilite pentru lucrări.

Vor avea loc cinci conferințe a cîte 30 minute, prima fiind susținută de un nearhitect, care va expune filozofia ce se degajă din tema aleasă. În continuare, o serie de arhitecți, recrutați dintre participanții la colocviu sau propuși de secțiunile țărilor respective, vor prezenta din propria lor experiență realizări din țările în curs de dezvoltare. Aceste expuneri vor fi însoțite de proiecte, fotografii, grafice etc. Membrii comisiei vor putea face, de asemenea, scurte expuneri de 10 minute, iar între participanți și unii experți vor putea avea loc schimburi de vederi.

În ceea ce privește numărul participanților la colocviu, s-a prevăzut că din cei 60 de invitați, 10 vor fi invitați de oricare, 20 membri ai Comisiei de locuințe și 30 de participanți ai țărilor membre ale U.I.A.

Secțiunea română și-a asumat sarcina de a publica, într-o broșură, lucrările acestei reuniuni.

AL IV-LEA SEMINAR DE ARHITECTURĂ INDUSTRIALĂ

Ca urmare a celor trei seminarii antericare — Varșovia (1960), Rio de Janeiro și Brasilia (1962), Budapesta (1964) —, secțiunea elvețiană a U.I.A. a definitivat și trimis celorlalte secțiuni programul celui de al IV-lea seminar de arhitectură industrială, ale cărui lucrări se vor desfășura, între 15 și 21 mai 1966, la Montreux. Seminarul va avea ca temă «Arhitectul și urbanistul în fața marilor lucrări (energie, trafic, asanare)».

Vor fi prezentate, de către specialiști din lumea întreagă, conferințe și expuneri asupra aspectelor actuale ale acestor lucrări și a relațiilor dintre ele: energia hidraulică și barajele, energia termică, energia termonucleară, economia energetică, marile lucrări rutiere, navigația fluvială.

Realizări marcante ca: baraje la mari înălțimi în munți și pe firul Ronului, o rafinărie și o centrală termică, centrala nucleară și CERN, tunelul Grand Saint Bernard, lucrări de artă pe autostrăzile elvețiene, stații pentru epurarea apelor uzate, pentru distrugerea și arderea gunoaielor etc., vor fi vizitate ca o completare a acestor expuneri.

Conferințele și expunerile propuse a se ține sînt: energia hidraulică — ing. A. Stucky, Lausanne; energia termică — arh. J. Fayeton, Paris; energia termonucleară — un vorbitor american; economia energetică — ing. E. Giorgis, Vevey-Elveția; marile lucrări rutiere — arh. T. Olsson, Stockholm; navigația fluvială — un vorbitor polonez.

Atît pentru conferințe, cît și pentru vizite, participanții vor fi împărțiți în trei grupe:

grupa I — marile lucrări de sistematizare a teritoriului: președinte: un delegat polonez; raportor străin: arh. W. Faulconer (S.U.A.); raportor elvețian: arh. L. Veuve (Lausanne);

grupa a II-a — marile lucrări și respectarea condițiilor naturale: președinte: arh. W. Henn (Braunschweig); raportor străin: arh. T. Olsson (Stockholm); raportor elvețian: arh. B. Vouga (Lausanne);

grupa a III-a — rolul arhitectului în elaborarea și execuția marilor lucrări: președinte: arh. J. Fayeton (Paris); raportor străin: arh. J. Szendroi (Budapesta); raportor elvețian: arh. J. Lonchamp (Lausanne).

Comitetul de conducere al seminarului va fi format din: Ch. E. Geisendorf (Zürich), președinte; J. P. Vouga (Lausanne), director; M. Gut (Lausanne), secretar general.

AL II-LEA COLOCVIU PENTRU INDUSTRIALIZAREA CONSTRUCȚIILOR

Programul și chestionarul, puse la punct de către grupul de lucru al industializării construcțiilor, vor fi trimise secțiunilor naționale ale U.I.A. Colocviul va avea loc la Belgrad la 18 iulie 1966 și va dezbate următoarele probleme: *a* — inventarul diverselor sisteme generale utilizate în construcții; *b* — caracteristicile funcționale și de compoziție ale diverselor sisteme; *c* — industrializarea văzută sub unghiul caracterului funcțional al diverselor tipuri de construcții; *d* — inventarul ultimelor rezultate obținute în experimentarea materialelor; *e* — perspectivele dezvoltării industrializării.

SEMINARUL PENTRU SĂNĂTATE DE LA ATENA

Organizat de U.I.A. împreună cu O.M.S. (Organizația Mondială a Sănătății), cel de al II-lea seminar pentru sănătate s-a ținut, între 17 și 30 aprilie 1966, la Atena și a avut ca temă «Recente realizări ale instituțiilor de sănătate publică».

Organizatorii și-au asigurat colaborarea cîtorva eminenți specialiști, printre care mai mulți responsabili ai primului seminar U.I.A.-O.M.S., și a cîtorva experți ai O.M.S.

Expunerile din cadrul seminarului vor face obiectul unei publicații.

CONFERINȚA ARHITECȚILOR DIN ȚĂRILE BALCANICE

Între 9 și 15 mai 1966 s-au desfășurat la Sofia lucrările Conferinței arhitecților din țările balcanice. Conferința a avut ca temă « Compoziția orașului contemporan ». Pentru pregătirea acestei conferințe a fost desemnată o comisie prezidată de profesorul Gheorghi Brankov. Fiecare țară a fost reprezentată prin trei delegați și doi studenți, invitați de către Uniunea Arhitecților Bulgari.

COLOCVIUL ORIENT-OCCIDENT DE LA BEYRUT

În urma recomandărilor grupului de experți care s-au întrunit la Atena în martie 1963 și a căror reuniune a avut ca scop (în cadrul Proiectului major Orient-Occident al UNESCO) studiul influențelor reciproce ale arhitecturilor din Orient și Occident, la invitația secțiunii libaneze a U.I.A. și cu sprijinul UNESCO, un colocviu a avut loc la Beyrut între 6 și 13 martie 1966.

O serie de experți din diferite discipline și-au dat adeziunea de a participa la lucrările colocviului: L. Costa — Rio de Janeiro; M. de Silva — Kandia; M. Ecochard — Paris; E. Maxwell Fry — Londra; M. A. Lahbabi — Rabat; Lim Chong Keat — Singapore; R. D. Lukic — — Belgrad; M. S. Makiya — Bagdad; K. Mayekawa — Tokyo; A. Mufti — Damasc; P. Psomopoulos — Atena; A. Roselli — Milano; P. Vago — Paris; J. Watterson — Washington; K. Zahir-Ud-Deen — Lahore. Acestora li s-au adăugat cîteva personalități libaneze: F. Trad, R. Wahid, R. Ghosn, R. Habachi, C. Abussuan, H. Saab și A. Bizri.

Reuniunea a avut ca obiectiv principal studierea posibilităților pentru crearea unui centru permanent, însărcinat cu coordonarea anchetelor și cercetărilor asupra locuirii și asupra evoluției structurilor urbane din Occident și Orient și de a pregăti programul de activitate ce urmează să se desfășoare în acest domeniu, de a centraliza, de a strînge și de a analiza informațiile primite.

Numărul 38 al Revistei U.I.A., care va apărea la sfîrșitul lunii mai, va cuprinde rapoartele ținute în cadrul colocviului:

— Lucio Costa: « Conținutul cultural al Organismului permanent de cercetări și centralizare în această materie»;

— P. Psomopoulos: « Funcționarea Organismului de centralizare »;

— D. Behnam: « Care poate fi contribuția și cum s-ar putea stabili o colaborare cu sociologi, economiști, istorici de artă etc.? »;

— K. Mayekawa: « Care sînt organizațiile existente din Asia (eventual din Africa și America Latină), ce vor putea contribui la strîngerea de informații și de documentație, după formula de colaborare sugerată de K. Mayekawa? »;

— E. Albert: « Căutarea unei linii de gîndire contemporană »;

— M. de Silva: « India, o răscruce a influențelor Occidentului și Orientului » — rezumat al principalelor puncte din primul raport ținut la Atena în anul 1963.

ÎNTRUNIREA COMITETULUI EXECUTIV U.I.A. LA MOSCOVA

Ordinea de zi a lucrărilor Comitetului executiv al U.I.A. desfășurate între 15 și 22 martie 1966, la Moscova și Leningrad, în 8 ședințe de lucru, a cuprins:

A. Relații externe — relații cu organizațiile internaționale;

B. Activitatea U.I.A. — comisiile de lucru; colocvii și seminarii; formația arhitectului; schimb de profesori, studenți și conferențiari; seisme și calamități naturale; premiile « Sir Patrick Abercrombie » și « Auguste Perret »; eventuala creare a unui al treilea « Premiu U.I.A. »; « Premiul Atenei »; propuneri pentru schimbarea periodicității congreselor și adunărilor;

C. Probleme interne — noi admiteri în U.I.A.; reînnoirea Comitetului executiv; localuri pentru Secretariatul general; Revista U.I.A.; Buletinul de informații; finanțe.

D. Reuniuni viitoare — congresele din 1967 și 1969; viitoarea reuniune a Comitetului executiv.

CERERI DE ADMITERE ÎN U.I.A.

La reuniunea Comitetului executiv al U.I.A. de la Moscova au fost prezentate și examinate cererile Sudanului, Siriei și Maltei de a fi admise ca membre ale U.I.A. Camera arhitecților și inginerilor civili din Malta este singura organizație de arhitecți din această țară și cuprinde un număr de 107 membri, avînd ca președinte pe Roger de Giorgio.

NUMIRI ÎN CADRUL U.I.A.

Gheorghi Orlov a fost reales prim-secretar al Uniunii Arhitecților din U.R.S.S.

Konrad Sage (R. F. Germană) a fost ales președinte al Uniunii Arhitecților Germani.

Angel de Gortazar y Landecho (Spania) a fost numit președinte al Consiliului superior al colegiilor de arhitecți din Spania.

★

Sir Robert Matthew a primit la 8 noiembrie 1965, în cadrul unei ceremonii de la ambasada Danemarcei din Londra, « Medalia de onoare » a Societății Arhitecților Danezi.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

SALONUL INTERNAȚIONAL PENTRU SOLUȚII INDUSTRIALIZATE DE CONSTRUCȚII

Între 8 și 17 octombrie 1966 va avea loc la Bolonia, în incinta noului sediu permanent al Tîrgului din Bolonia, cel de al II-lea salon internațional care va prezenta soluțiile propuse în domeniul industrializării construcțiilor. Această manifestare internațională a fost inițiată cu scopul de a crea din salon un loc pentru întîlnirile internaționale dintre tehnicienii specialiști, un centru de afaceri pentru întreprinderi și oameni de afaceri din acest sector al construcțiilor. Cel de al II-lea salon va fi consacrat în special sistemelor prefabricate.

CONGRES INTERNAȚIONAL AL TEHNICIENILOR DIN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII

Parisul a găzduit, între 28 martie și 1 aprilie 1966, lucrările celui de al IX-lea Congres al tehnicienilor din domeniul sănătății și a avut ca temă « Să facem bilanțul și să tragem învățăminte din realizările spitalicești în decursul ultimilor 20 de ani (1945—1965), în ceea ce privește construcția, echipamentul, îngrijirea și gestiunea ».

În timpul congresului a fost deschisă și o expoziție care a reflectat preocupările cuprinse în temă.

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECŢILOR

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

PLENARA UNIUNII ARHITECŢILOR CONSACRATĂ «ROLULUI ACTUAL AL ACTIVITĂŢII DE TIPIZARE».

Între 18 şi 20 ianuarie s-au desfăşurat, în aula Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din Bucureşti, lucrările plenarei Uniunii arhitecţilor cu tema « Rolul actual al activităţii de tipizare ».

Au participat arhitecţi din cadrul institutelor de proiectare din Bucureşti şi regiuni şi invitaţi din alte diferite instituţii.

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de prof. arh. Octav Doicescu, vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor.

Arh. Tiberiu Niga a prezentat referatul « Rolul actual al activităţii de tipizare ».

În cadrul discuţiilor au luat cuvîntul, dezbătînd problemele complexe ale tipizării construcţiilor, arhitecţii: Ştefan Bobocea, Nicolae Grigorcea, Ofelia Stratulat, Mircea Stancu, Octav Popescu, Stan Bortnowski, Victor Smighelschi, Ştefan Macra, Clement Stănescu, Nona Florescu, Mihail Caffé, Dan Prodescu, Nicolae Petraşincu, Alexandru Costinescu, Eugen Vernescu, Ion Enescu, Aurelia Teodorescu, Cristian Enăchescu, Nicolae Vlădescu, Gheorghe Negoescu, Sergiu Hanganu, şi inginerii C. Popovici, Petre Vernescu, Adrian Lupescu.

CONFERINŢE

Dr. în filozofie Alexandru Tănase a vorbit marţi 4 ianuarie — în cadrul ciclului de conferinţe « Probleme de filozofie », — despre « Revoluţia culturală socialistă şi îmbogăţirea conceptului de cultură ».

★

Marţi 11 ianuarie — în cadrul ciclului de conferinţe « Probleme actuale în practica profesională » — arh. Emilian Machedon a vorbit despre « Aspecte actuale ale construcţiilor de sănătate ».

★

Arh. Cezar Lăzărescu a prezentat, în reluare, în ziua de 14 ianuarie, suita de filme color cuprinzînd aspecte din Roma, Milano, Veneţia şi Corsica.

EXPOZIŢII

Sala de la Casa arhitectului a găzduit, între 9 şi 24 ianuarie, expoziţiile cu proiectele prezentate la concursul de idei pentru sistematizarea unei aşezări populate rurale şi la concursul pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri.

DISCUŢII DE CREAŢIE

Marţi 1 februarie a avut loc la şcoala tehnică de arhitectură şi construcţie a oraşelor din Bucureşti o discuţie de creaţie organizată de Uniunea arhitecţilor şi prilejuită de concursul de idei pentru sistematizarea unei aşezări populate rurale.

architectura

1966 2-3

BUDAPEST MŰSZAKI KÖZGAZDASÁGI KÖNYVTÁR

1966 OKT. 19

Coperta I. «*Nord Hotel*»-*București* — *Vedere*

Coperta a II-a. *Combinatul de fibre artificiale Brăila — Interior*

Taxele poștale plătite în numerar conf. aprob. D.G.P. nr. 560/16607/1966

sumar

● ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE

ESTETICA ANSAMBLURILOR ARHITECTURALE INDUSTRIALE

4 Arh. Nae Petrescu

ÎNCADRAREA INDUSTRIEI ÎN MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI COMPOZIȚIA PLANULUI GENERAL

10 Arh. Ștefan Antoniu

PROIECTUL ȘI REALIZAREA

17 Arh. Z. Solomon

ESTETICA CLĂDIRILOR INDUSTRIALE

24 Arh. Nicolae Vasilescu

ARHITECTURA INDUSTRIALĂ ȘI ARTELE PLASTICE

● URBANISM

30 Arh. René Ghelman

REFLECȚII PE MARGINEA UNUI NOU ANSAMBLU DE LOCUINȚE: CARTIERUL JIULUI—BUCUREȘTI

● CONSTRUCȚII SOCIAL-CULTURALE

40 Arh. Eugen Arvanitache, arh. Albert Schuller, arh. Cezar Lăzărescu

« NORD-HOTEL » BUCUREȘTI

52 Arh. Victor Agent

PATINOARUL ARTIFICIAL DIN ANSAMBLUL « PARCUL FLOREASCA » — BUCUREȘTI

● EXPOZIȚII

56 Arh. Mircea Bodianu, arh. Vladimir Matiușov

PROBLEME ACTUALE ALE PROIECTĂRII EXPOZIȚIILOR

62 Arh. Anca Decianu, arh. Vladimir Matiușov, arh. Heinz Novac

EXPOZIȚII ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE, ÎN ANII 1964—1965

76 Arh. Alexandru Steriadi

PAVILIOANE DEMONTABILE PENTRU EXPOZIȚII

● CONCURSURI

CONCURSUL PENTRU O SALĂ DE SPORT CU 1 000 DE LOCURI

80 Arh. Aurelia Teodorescu

UNELE OBSERVAȚII CRITICE

88 Conf. ing. Dan Ghiocel

ASPECTE PRIVIND SOLUȚIILE CONSTRUCTIVE

89 Arh. George Filipeanu, arh. Leon Strulovici, arh. Marina Bordenache, arh. Mira Dordea, arh. Nae Petrescu, arh. Victor Ivaneș, arh. Alexandru Sandu

NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE

● RECENZII ȘI BIBLIOGRAFIE

● CRONICA

● U. I. A. — INFORMAȚII

2-3

ANUL XIV Nr. 2-3 (99—100) 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE

prof. arh. M. ALIFANTI

arh. M. BERCOVICI

dr. arh. M. CAFFÉ

prof. arh. M. LOCAR

ing. A. LUPESCU

arh M. MELICSON

(redactor șef)

arh. C. MOȘINSCHI

arh. GH. PAVLU

prof. arh. G. PETRAȘCU

arhitectura

ORGAN AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ȘI AL COMITETULUI DE STAT PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

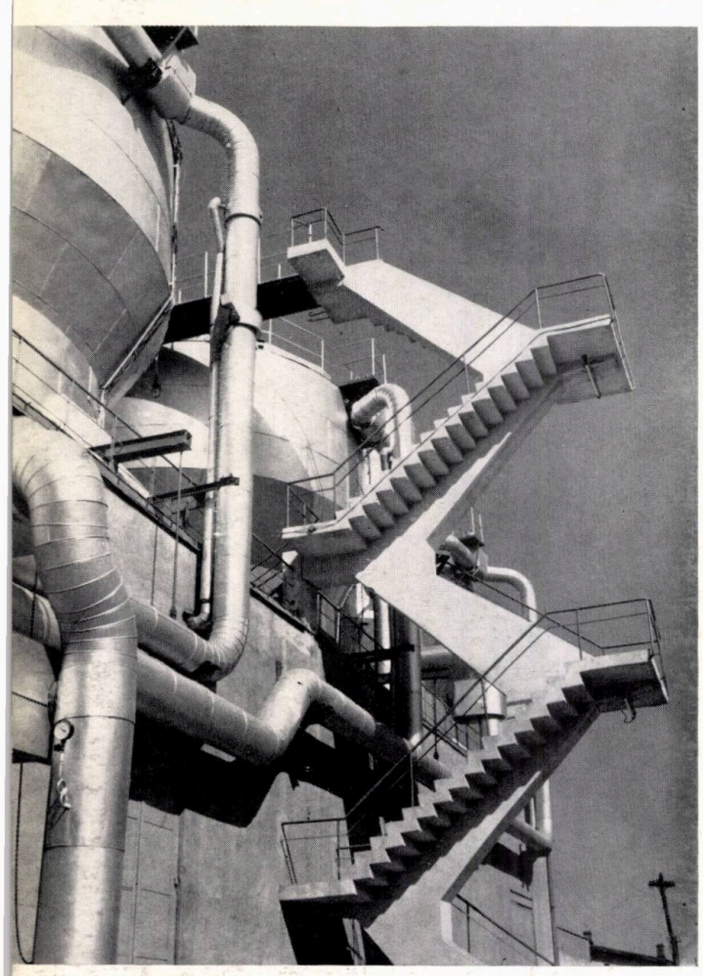

Termocentrala de la Craiova — Instalații în aer liber

estetica ansamblurilor arhitecturale industriale

În domeniul construcțiilor industriale, în țara noastră au fost obținute în ultimii ani importante realizări, au fost ridicate construcții și ansambluri complexe, industrii utilate la nivelul tehnicii mondiale.

Prin munca entuziastă a arhitecților, inginerilor și constructorilor noștri, în anii planului șesenal au fost executate și date în folosință peste 500 de întreprinderi industriale și secții noi.

În anii viitori, noi obiective importante urmează a fi proiectate și executate. Așa cum s-a subliniat și la Consfătuirea pe țară a lucrătorilor din construcții, noile industrii trebuie să fie realizate la un nivel și mai ridicat, înlăturîndu-se lipsurile și deficiențele care s-au manifestat în trecut în proiectarea lor.

Proiectanții trebuie să acorde, și mai mult decît pînă acum, atenția principală problemei eficienței economice a investițiilor.

De mare importanță este alegerea celor mai judicioase amplasamente, care să permită o maximă cooperare în ceea ce privește folosirea în comun a rețelelor de apă și canalizare, surselor de energie, drumurilor etc.

Clădirile complexelor industriale trebuie grupate într-o proporție cît mai mare, eliminîndu-se tendințele de supradimensionare a suprafețelor și a volumelor construite, micșorîndu-se costul construcțiilor și ponderea acestora în valoarea totală a investiției, reducîndu-se suprafața terenului ocupat.

Prin proiectare urmează să se extindă folosirea elementelor prefabricate de construcții și instalații, a materialelor noi și eficiente, să se adopte procedee tehnologice moderne care să simplifice munca de șantier, să ducă la creșterea gradului de industrializare și să asigure reducerea duratei de execuție a construcțiilor.

Dar atenția preponderentă acordată problemelor de ordin economic nu trebuie să ducă la neglijarea problemelor de plastică arhitecturală, ci dimpotrivă: vor trebui găsite soluții arhitecturale de valoare plastică ridicată, înlăturîndu-se manifestările de uniformizare și șablonizare a arhitecturii industriale și urmărindu-se obținerea unor exprimări estetice simple, sobre, la scara omului, încadrate în natură, avînd un caracter original specific regiunii.

Frumosul adevărat este economic în mijloacele sale de exprimare; el nu este opus economicității ci, dimpotrivă, risipei de mijloace și « înfrumusețării » cu orice preț.

Întrucît această problemă a fost mai puțin dezbătută în paginile revistei noastre, publicăm în acest număr o dezbatere asupra « Esteticii ansamblurilor arhitecturale industriale ». Articolele — întocmite pe baza unor referate ținute la o plenară a Uniunii arhitecților consacrată acestei teme — analizează diverse aspecte ale acestei probleme complexe, aducînd o contribuție valoroasă la elucidarea ei.

ale creației arhitecturale

Combinatul chimic de la Tr. Măgurele — Vedere de ansamblu

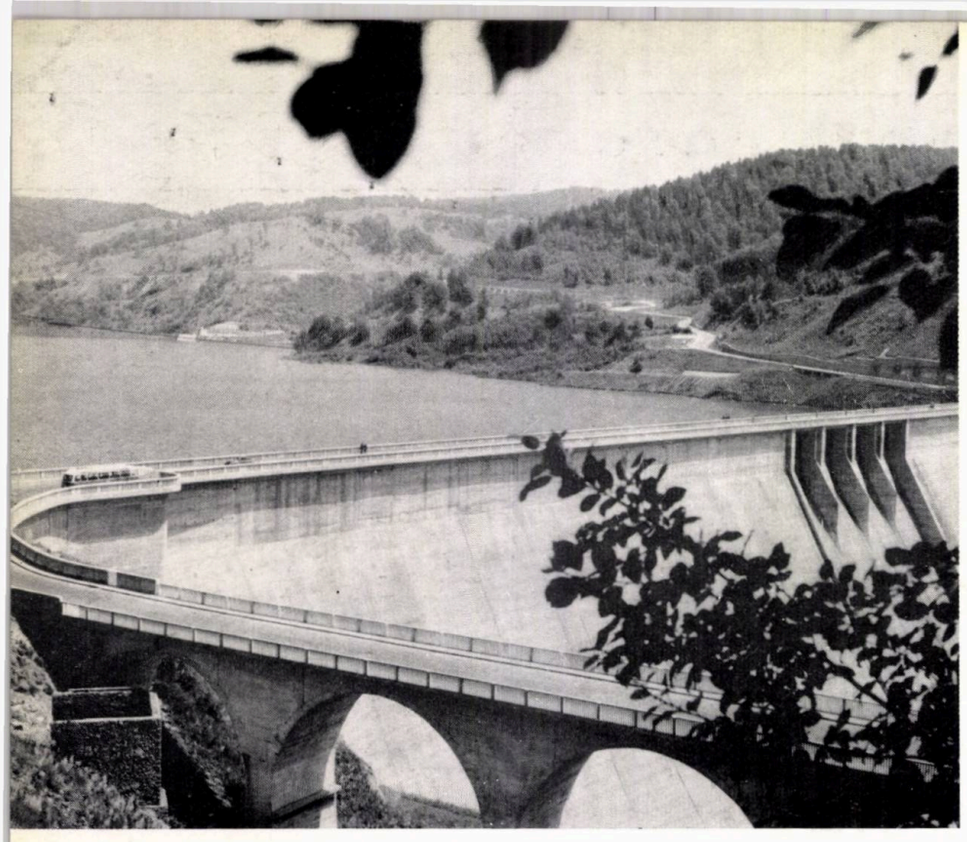

1

Relația zonelor industriale cu orașul sau mediul înconjurător și dispoziția planului general sînt direct influențate de caracterul zonelor și de tipul industriei, iar preocuparea pentru estetica ansamblului crește pe măsură ce acesta se apropie de oraș și devine foarte importantă în cazul includerii lui în zonele de locuit.

Adaptarea rațională la relief și la elementele majore naturale, evitarea concurării cu natura, încadrarea funcțională și armonioasă în zonele orășenești, compoziția variată a ansamblurilor, punerea în valoare a siluetelor de la distanță, rezolvarea optimă a circulației, evitarea rezervelor mari de teren pentru extindere, folosirea amplă și subtilă a vegetației, organizarea spațiilor verzi de protecție sînt elemente de rezolvarea cărora depinde factorul estetic.

Sub acest aspect, compoziția arhitectonică a unei industrii sau a ansamblului de industrii reprezintă concepția spațială care determină relația între toate elementele ce o compun, materializată prin sisteme constructive ușoare și rapide, fără tendințe de monumentalism artificial, discutabil sub aspect economic și estetic, permițînd atît realizări diferite pentru aceeași problemă, cît și modernizarea periodică a tehnologiei.

Prin specificul lor, unele construcții industriale obligă la transformarea brutală a mediului. Lacurile de acumulare, barajele, ecluzele, centralele hidroelectrice, cer din partea arhitectului o deosebită preocupare, astfel încît legătura dintre mediul înconjurător și opera creată să pară firească, intervenția lui adăugînd frumuseții peisajului.

Contrastele de volume, ritmul elementelor asemenea, schemele savante ale utilajelor exterioare, estacadele, elementele verticale, aburul turnurilor de răcire, arderea

arh. nae petrescu

încadrarea industriei în mediul înconjurător și compoziția planului general

2

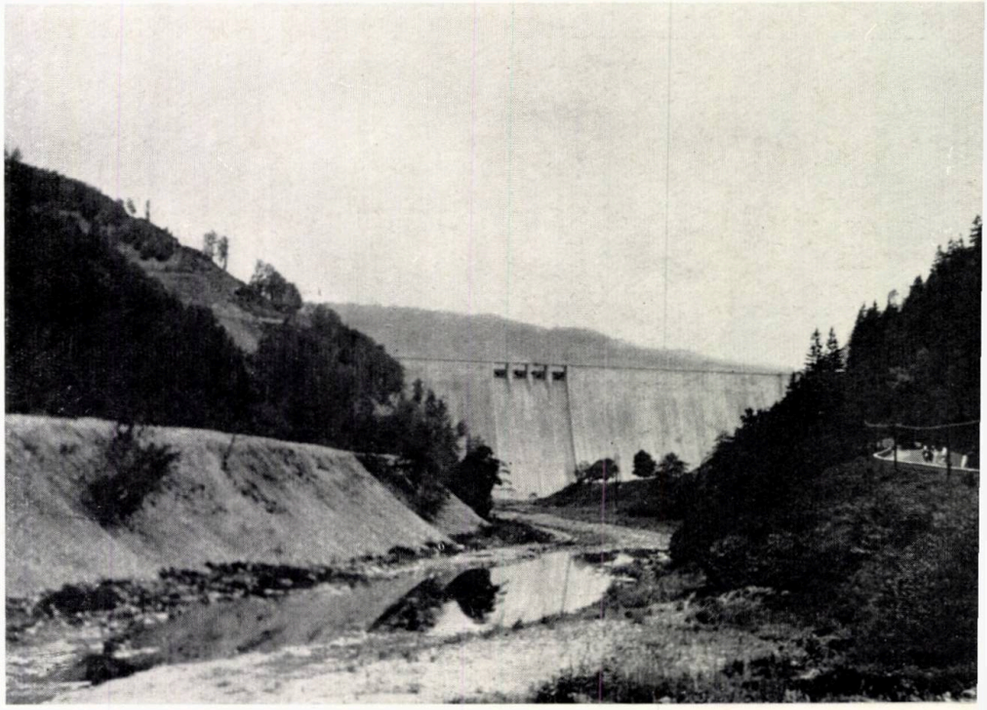

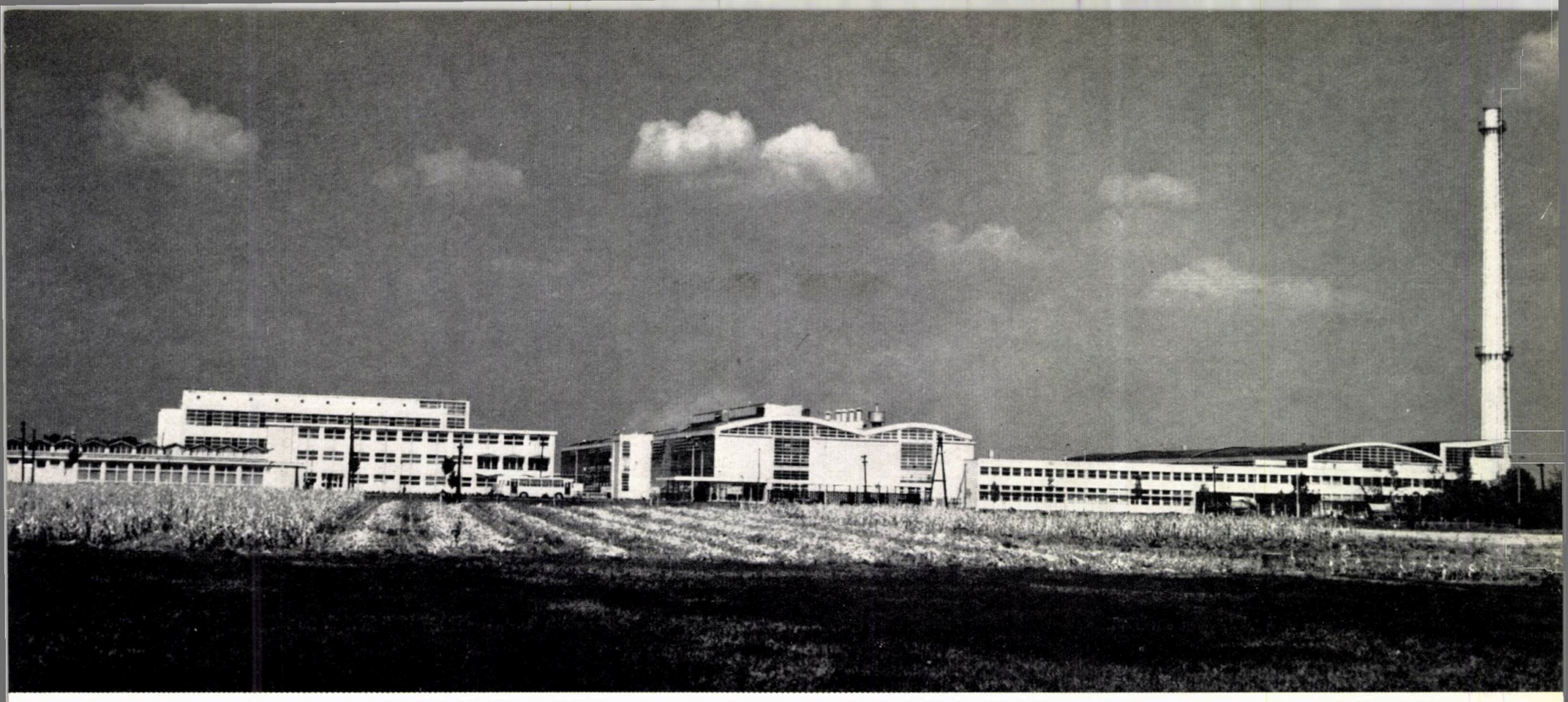

1,2 — *Barajul de la Bicaz* 3

3 — *Combinatul « Neferal » din Brănești-București*

4 — *Barajul de la Sadu*

5 — *Laminorul de la Reșița*

6 — *Combinatul de cauciuc sintetic din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej*

7 — *Fabrica de ciment și azbociment de la Bicaz*

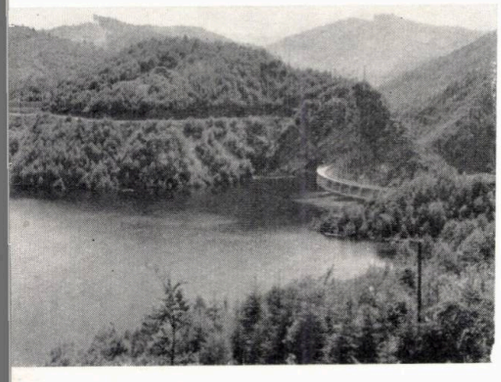

4

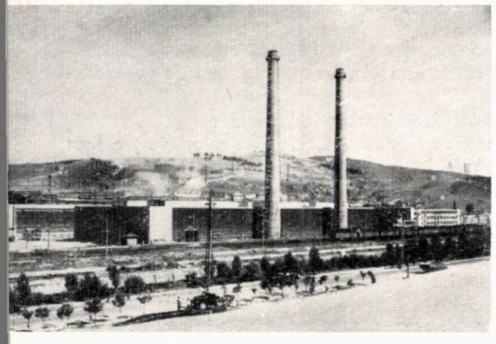

5

gazelor în excedent, marcarea dominantelor, spațiile verzi, culcarea sînt numai cîteva din elementele care trebuie să stea la baza unei viziuni de ansamblu, exprimînd caracterul specific fiecărei unități.

O analiză critică a unora dintre realizările noastre industriale din ultimii 10 ani a permis axarea pe următoarele probleme: încadrarea în mediul natural, planul general și utilajele extericare, spațiile verzi.

Preocupîndu-ne în primul rînd de încadrarea industriei în mediul înconjurător și compoziția planului general, din punct de vedere estetic, să analizăm cîteva realizări care prin specificul lor sînt amplasate în mijlocul naturii și care trebuie să suscite interesul arhitectului pentru armonizarea lor cu natura, pentru oglindirea reliefului în lacuri, deschideri de perspective, amplasări de obiective turistice etc.

Ansamblul lacului de acumulare Bicaz este un exemplu reușit de încadrare în peisaj (fig. 1); totuși, lipsa de preocupare pentru amenajarea versanților, pentru dotările turistice și pentru păstrarea unei oglinzi de apă în aval, face ca vechea albie a Bistriței să ofere astăzi turistului un aspect dezolant (fig. 2).

O valoroasă realizare, care se adaugă la frumusețea naturală a locurilor, este barajul Sadu (fig. 4). Dimensiunile barajului și înscrierea oglinzii lacului în vegetația înconjurătoare creează premize pentru stimularea turismului.

Exemple reușite de încadrare în peisaj și profilare pe relief le constituie laminorul de la Combinatul siderurgic Reșița (fig. 5), Combinatul de cauciuc din Borzești, Combinatul de cauciuc din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (fig. 6), combinatul « Neferal » din Brănești-București (fig. 3).

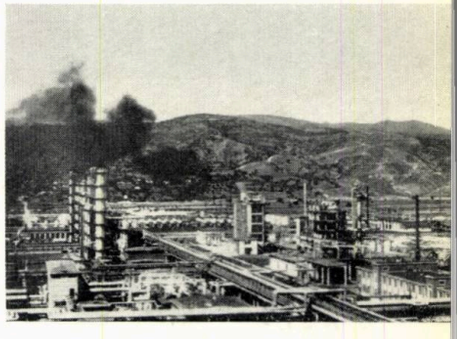

6

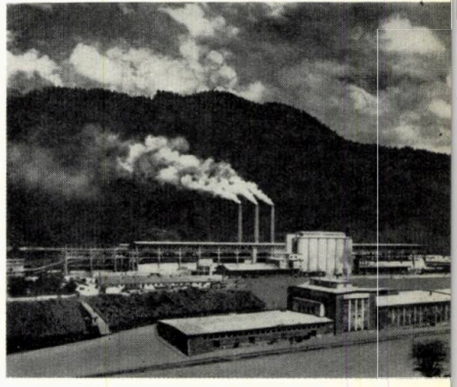

7

8

9

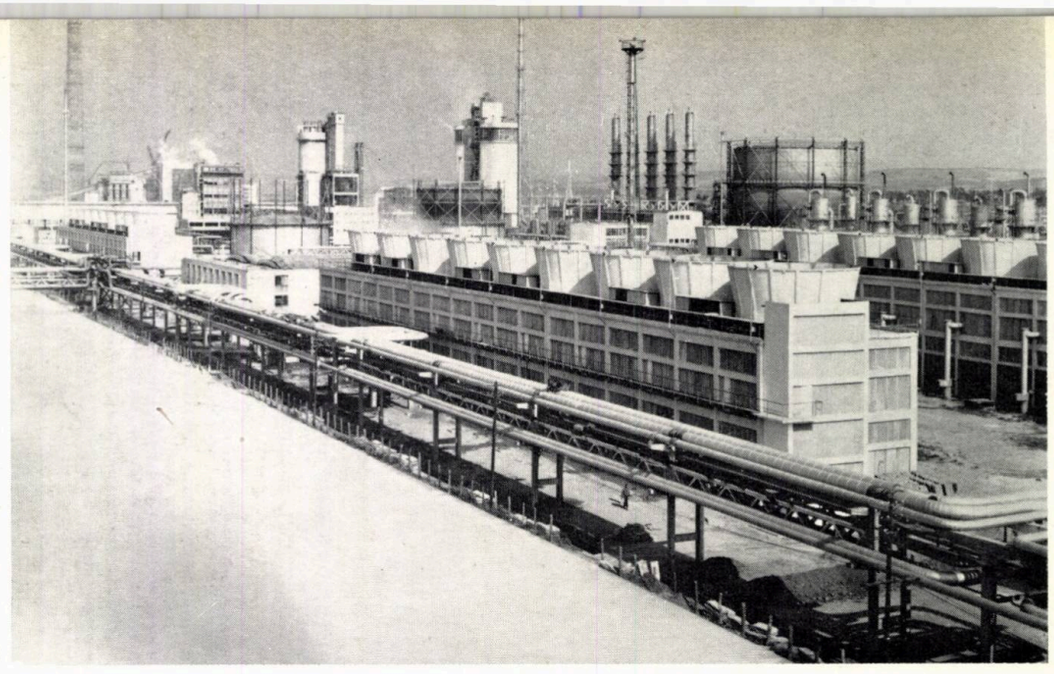

10

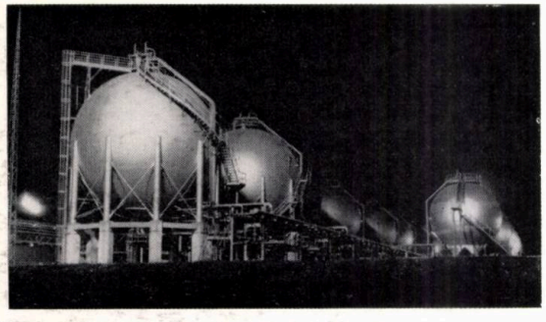

14

16

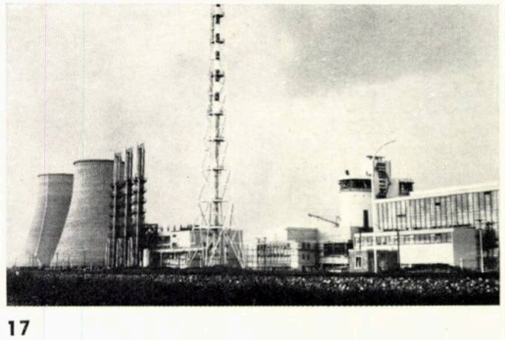

17

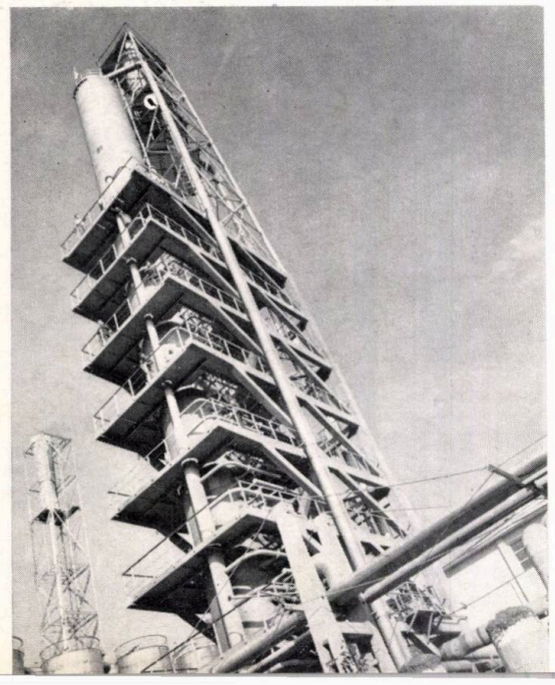

15

Încadrarea în peisaj a Fabricii de ciment și azbociment de la Bicaz este soluționată favorabil (fig. 7). Amplasamentul nu a fost însă rezolvat corespunzător, fapt ce a dus la un plan general înghesuit, la imposibilitatea extinderii și la vicierea zonei turistice înconjurătoare.

Apropierea industriei de oraș și includerea acesteia în zonele de locuit creează relații deosebite, arhitectul urmînd să coordoneze dezvoltarea simultană a acestor două funcțiuni, punerea lor în valoare, în vederea realizării unor ansambluri estetice unitare.

Legătura cu locul de muncă, sistemele de transport, pieţele preuzinale, spațiile verzi, institutele de cercetări afiliate industriei, cele de învățămînt profesional, construcțiile social-culturale trebuie soluționate astfel încît, împreună cu locuințele, să formeze unități urbanistice demne de epoca contemporană.

Combinatul de celuloză de la Călărași, fabrica de pîine « Titan » din București (fig. 8) și Fabrica de confecții de la Focșani (fig. 9), sînt exemple pozitive care creează condiții favorabile pentru încadrarea industriei în arhitectura urbană.

Soluțiile moderne de plan general sînt rezultatul specificului funcțiunilor industriale.

În compoziție se folosesc elemente de o mare diversitate, atît ca tehnologie, cît și ca expresie plastică; din organizarea lor cu pricepere poate rezulta armonia unui ansamblu.

Acest lucru se poate evidenția, de pildă, prin compararea compoziției unor planuri generale. Astfel, în timp ce la Combinatul chimic din Craiova predomină ordinea și claritatea (fig. 10), la Combinatul de cauciuc de la Jilava (fig. 11), încercarea de organizare este anihilată de lipsa de unitate a arhitecturii construcțiilor; dezvoltarea în etape a acestui combinat nu justifică această lipsă de unitate. Aceeași lipsă de claritate în planul general și în compunerea volumelor a avut ca rezultat aspectul necontrolat al ansamblului Combinatului de sodă de la Govora (fig. 12).

La zona industrială Reșița, nepriceperea și lipsa de interes a celor din trecut, cumulată cu extinderea fortuită

11

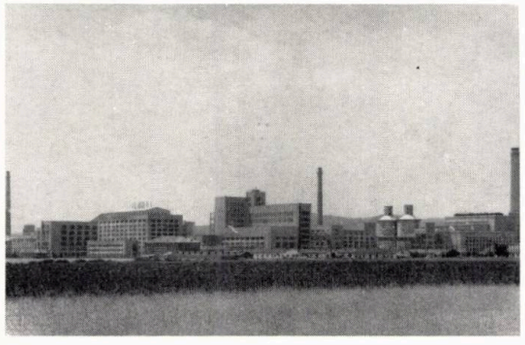

12

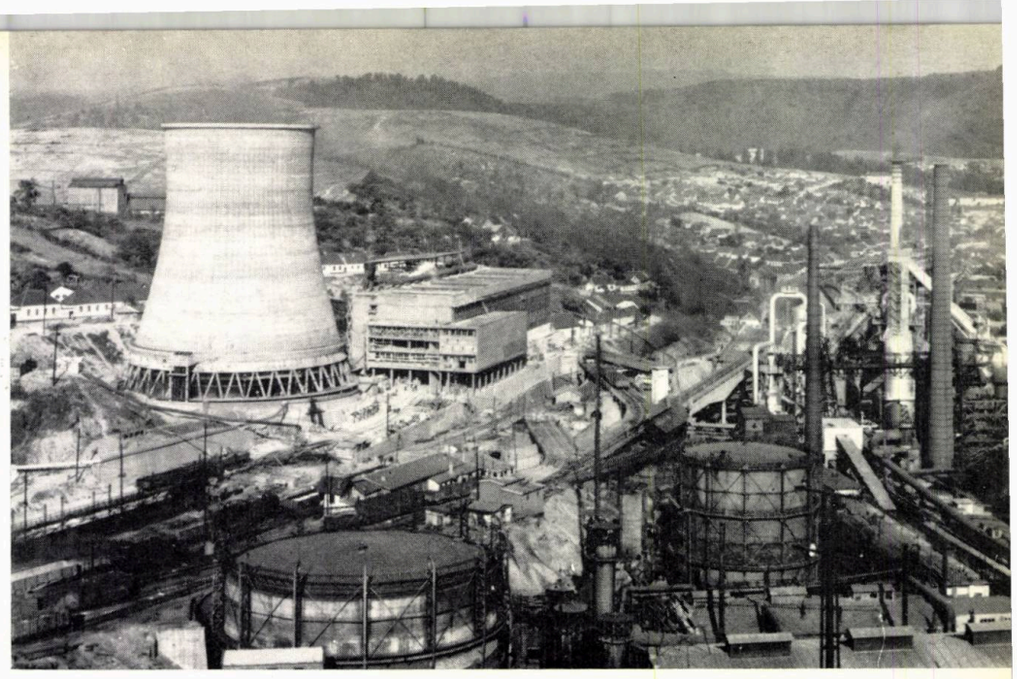

13

contemporană, a dus la un exemplu negativ din punct de vedere funcțional, sanitar și estetic (fig. 13).

Folosirea cu talent și fantezie în compunerea planurilor generale a utilajelor industriale exterioare creează aspecte variate, dînd caracter ansamblurilor; exemple pozitive sînt reprezentate de utilajele exterioare de la Combinatul chimic din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (fig. 14), dominanta verticală de la Combinatul chimic din Făgăraș (fig. 15), ritmul de coșuri de la Combinatul siderurgic Hunedoara (fig. 18), turnul de apă de la Filatura din București (fig. 16), agregatele de la Combinatul chimic din Craiova, rezervoarele din industria chimică etc.

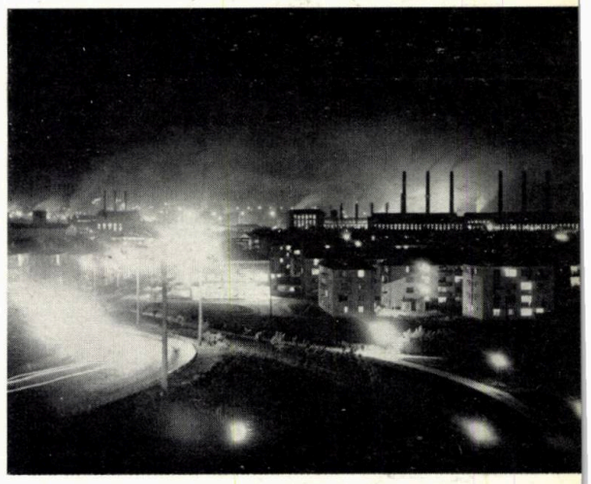

19

18

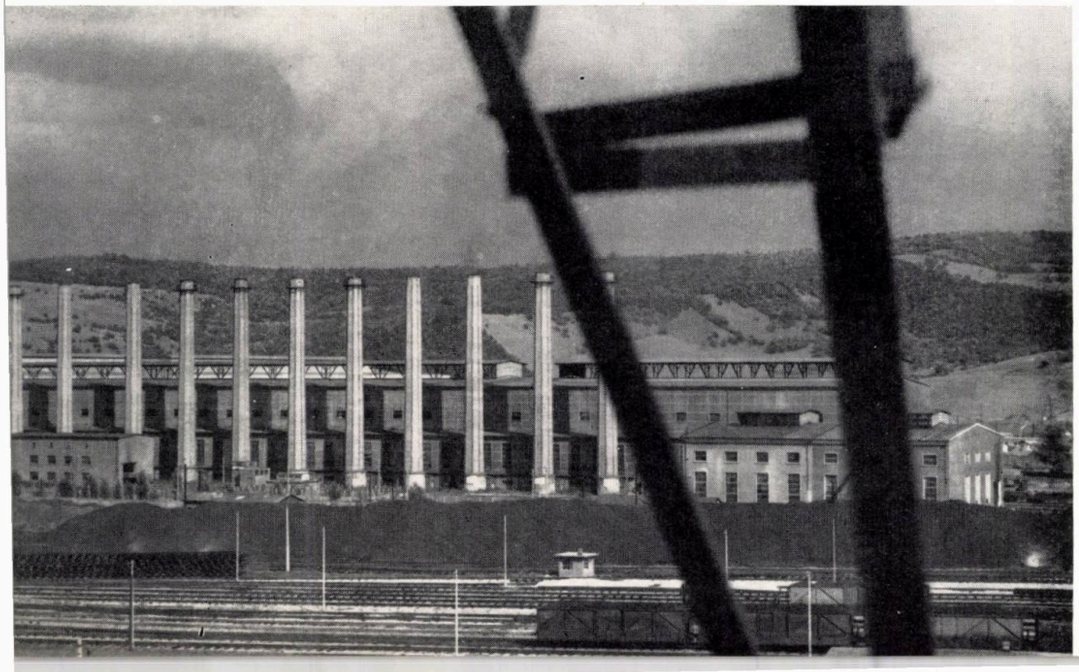

8 — *Fabrica de pîine « Titan » — București*
9 — *Fabrica de confecții din Focșani*
10 — *Combinatul chimic de la Craiova*
11 — *Combinatul de cauciuc de la Jilava*
12 — *Combinatul de sodă de la Govora*
13 — *Uzina de turbosuflante de la Reșița*
14 — *Combinatul chimic din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej*
15 — *Combinatul chimic din Făgăraș*
16 — *Turnul de apă de la Filatura de lînă pieptănată din București*
17 — *Combinatul de îngrășăminte azotoase din Tg. Mureș*
18 — *Combinatul siderurgic de la Hunedoara*
19 — *Hunedoara — Vedere de noapte*

20

Indiscutabil însă că se impune o mare grijă în amplasarea obiectelor și soluționarea detaliilor pentru a se evita rezolvări de tipul estacadelor de la Teleajen și Craiova sau de tipul vecinătății turnului de răcire și a castelului de apă de la Combinatul siderurgic din Hunedoara, care par că își dispută robustețea și amplasamentul.

Un interes deosebit se cere pentru soluționarea iluminatului general care poate da efecte reușite, mai ales acolo unde industria oferă o vedere de ansamblu (fig. 19).

Oricît efort am depune, pentru compunerea volumelor, pentru alegerea unei arhitecturi viabile și pentru dozarea culorilor, totul rămîne artificial dacă nu se recurge la vegetație. Un sistem de plantații bine dozat în raport cu construcțiile și circulația nu face decît să îmbogățească paleta arhitectului, mai ales cînd este conceput cu fantezie.

Rezultatele însă sînt cu totul contrare, cînd spațiile verzi sînt rezolvate cu timiditate, ignorînd relația cu construcțiile, ca de exemplu la uzina « Electroputere » din Craiova (fig. 20) sau la Fabrica de mașini-unelte și agregate din București (fig. 24, 25).

Lipsa de concepție în proiectarea spațiilor verzi poate duce la soluții de tipul celor de la C. I. L. Suceava (fig. 21),

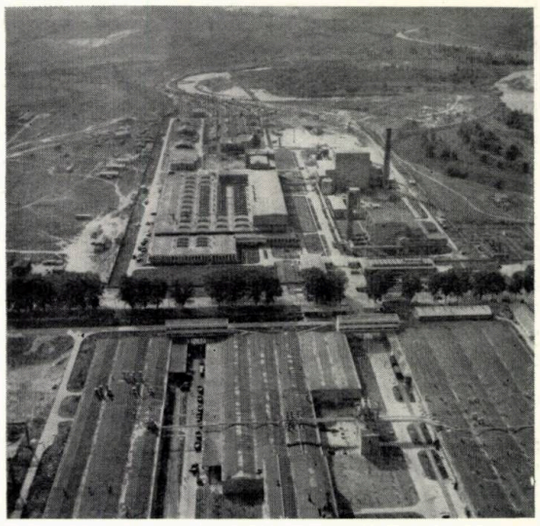

21

22

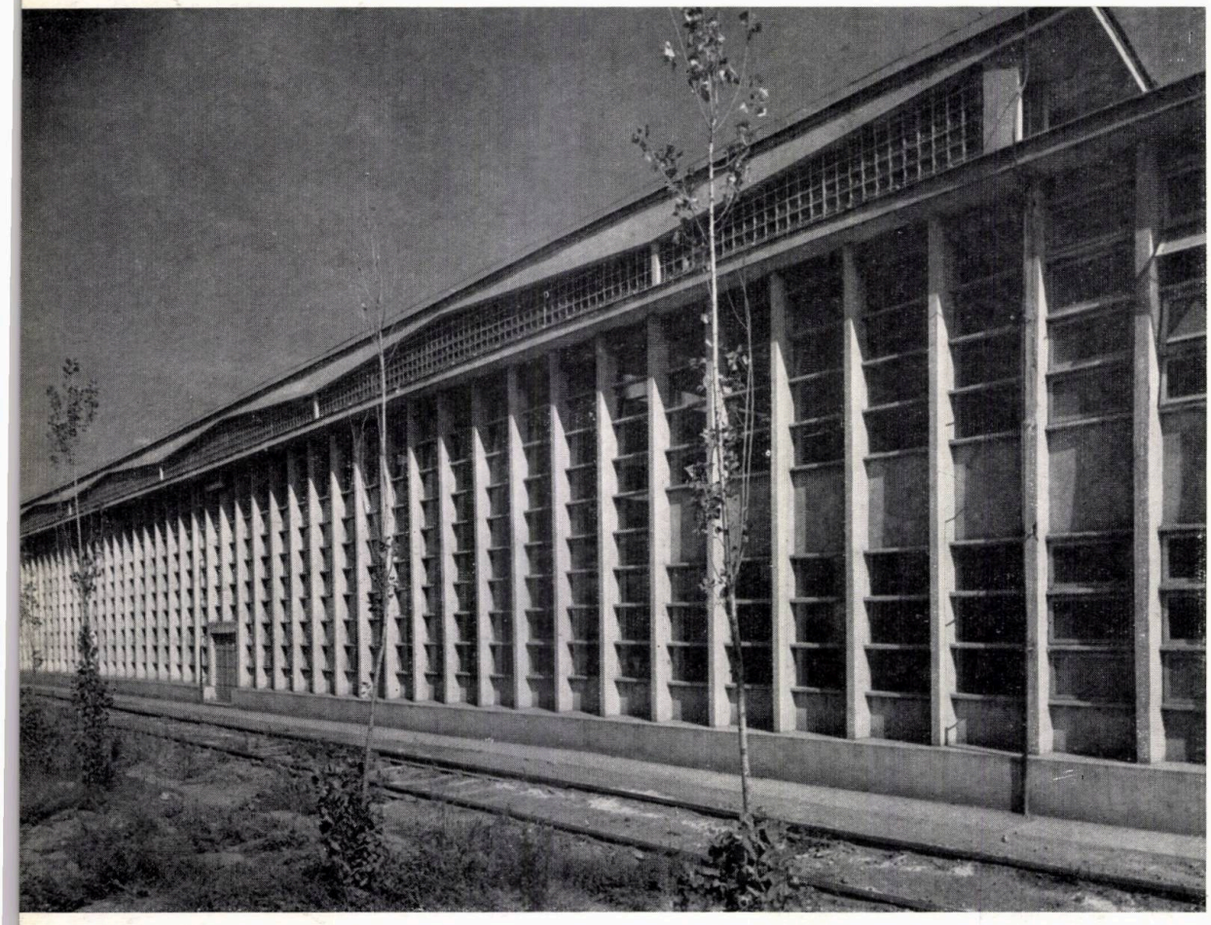

în care arbuștii par răsăriți la întîmplare, sau de la Uzinele « 1 Mai » din Ploiești (fig. 23), în care rigiditatea geometrică a compoziției nu reușește să emoționeze.

Problemele ridicate de estetică, considerată ca produs al planului general și al încadrării în mediul înconjurător, sînt variate și multiple.

Discutarea și lămurirea acestor probleme ar trebui să stimuleze preocuparea pentru estetica în arhitectura industrială, să ne facă mai exigenți, mai contemporani.

Arhitecții trebuie să posede formația tehnică necesară pentru a înțelege munca inginerilor, specialiștilor și constructorilor, putînd astfel să intervină în procesul tehnologic, realizînd ansambluri armonioase și eficiente. Această pregătire trebuie ținută mereu la zi cu progresul tehnic, cu realizările din alte țări și cu nevoile mereu crescînde ale oamenilor.

20 — *Uzina « Electroputere » de la Craiova*
21 — *Combinatul pentru industrializarea lemnului din Suceava*
22 — *Reșița — Clădirea turnătoriei uzinelor de la Mociur*
23 — *Uzinele « 1 Mai » din Ploiești*
24 — *Fabrica de mașini-unelte și agregate din București Fațada laterală*
25 — *Fabrica de mașini-unelte și agregate din București Fațada principală*

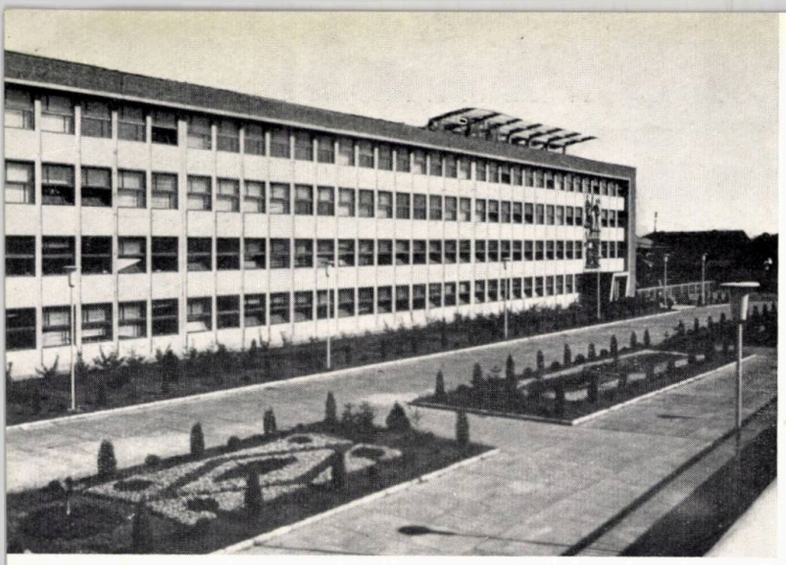

23

24

25

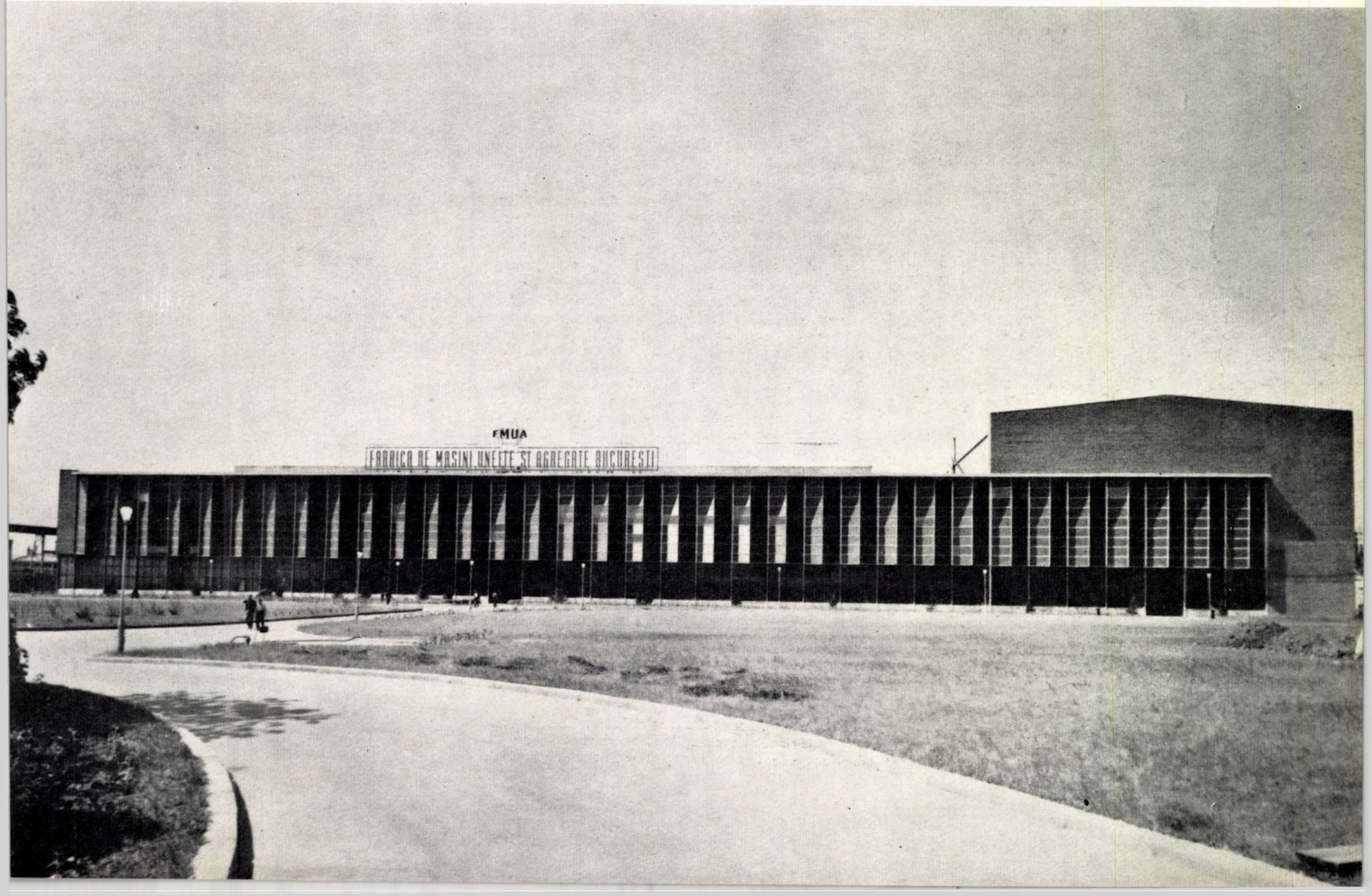

arh. ştefan antoniu

proiectul şi realizarea

CREAŢIA ARHITECTURALĂ ŞI TIMPUL DE PROIECTARE

Arhitectul face parte din profesioniştii chemaţi să realizeze valori care interesează colectivitatea. Ca muncitor neobosit în frămîntarea ideilor şi găsirea formelor, el concretizează în proiect suma puterii sale de expresie, înţelegînd că în momentul în care gîndirea lui devine materie finisată, lucrarea nu-i mai aparţine, ci se transformă într-un bun colectiv.

Rezultatul muncii lui, la fel cu al celorlalţi creatori de valori artistice, este expresia talentului, experienţei şi aptitudinii de a se încadra în cerinţele legilor societăţii contemporane.

Dar mulţimea materialelor şi mijloacelor de expresie implică în arhitectură intervenţia în plus a unui număr de factori, spre deosebire de celelalte arte în care artistul este capabil a da viaţă direct cuvîntului, culorii, sunetului sau marmurei.

Arhitectul nu-şi poate realiza tridimensional proiectele fără intervenţia societăţii, la nivelul şi ritmul ei de dezvoltare contemporană şi pe măsura aspiraţiilor către care ea tinde.

Marele număr de şantiere răspîndite pe întreg cuprinsul ţării precum şi variatele sectoare de activitate din domeniul construcţiilor au necesitat absorbirea unui enorm potenţial uman şi crearea unui lanţ de fabricaţii auxiliare.

Procesul normal de formare a unor cadre tehnice corespunzătoare, alături de lipsa unei tradiţii bazate pe experimentarea materialelor noi şi a metodelor avansate în tehnică, sînt motive care justifică existenţa — încă — a unor neconcordanţe între proiect şi obiectul realizat. Aceste cauze, pe care arhitectul nu întotdeauna şi nu în total le poate stăpîni, pot altera uneori gîndirea exprimată în proiect şi pot face ca realizarea să reprezinte o pastişare a tot ce a fost la început elan creator şi tensiune artistică.

Plantat adînc în domeniul pozitiv al tehnicii, proiectul de arhitectură este, pe de altă parte, rezultatul unui lung proces de creaţie în care imaginaţia, fantezia şi sensibilitatea toarnă în forme armonioase cerinţele vitale de confort şi de frumos ale omului.

Constatăm însă că din diverse motive, în ciclul de realizare a unei lucrări de construcţie, se acordă uneori o importanţă minoră procesului de proiectare.

Termenele fixate pentru o serie de proiecte nu oferă totdeauna proiectantului posibilitatea de a produce o lucrare adîncită, la nivelul tehnicii noi. Apoi, lipsa de claritate a temelor tehnologice necesită pentru arhitect pierderea unui timp preţios, rupt din timpul de proiectare. Aceste fapte au consecinţe negative — în final — prin aceea că proiectul elaborat nu exprimă integral potenţialul de gîndire şi de concepţie al autorului.

UNDE DUCE LIPSA DE COORDONARE

1 *Combinatul pentru industrializarea lemnului din Piteşti — Instalaţii în aer liber*

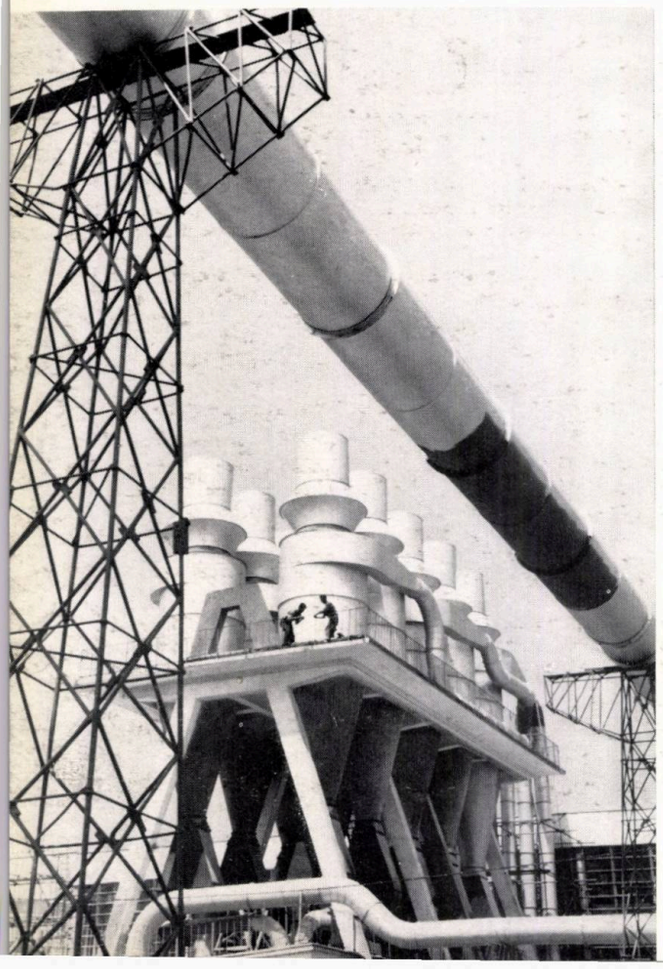

Problemele, atît cele de plan general, cît şi cele referitoare la construcţii, sînt tratate rapid, uneori superficial, cu efort concentrat în timp pentru respectarea termenului de predare şi fără posibilitatea unei stricte coordonări între diversele specialităţi.

Din aceste motive se întîmplă să apară, uneori, ca necorespunzătoare amplasarea unor elemente de volum sau înălţime mare, în care se ţine seama în mod rigid numai de factorul economic (în cazul acesta lungimea conductelor) şi se neglijează ansamblul. Iată un exemplu: turnul de răcire cilindric de la C. S. Hunedoara, care — prin forma şi dimensiunile lui mari — ia complet scara furnalului de 1 000 m^3 (fig. 2). Amplasarea lîngă furnal a castelului de apă şi a turnului de răcire duce la suprapunerea imaginii celor trei elemente, dînd un efect vizual nefavorabil.

În cazul unor lucrări la care colaborează mai multe institute pot apărea defecţiuni de coordonare care să ducă la denaturarea ansamblului. Astfel, la C. S. Reşiţa, IPROMET a proiectat clădirea CET-suflante (a cărei siluetă acoperă parţial turnul de răcire). Mai tîrziu, IPROMET a proiectat o casă de transbordare pe care a amplasat-o defectuos faţă de CET-suflante, de care se şi diferenţiază printr-o altă arhitectură (fig. 3). Construcţia (cu acoperiş în două pante), adăugată ulterior, se suprapune la mică distanţă peste volumul iniţial, luîndu-i din proporţie, din scară şi micşorîndu-i din valoarea arhitecturală.

Uneori, rezolvarea planului general al unei uzine este determinată de anumite condiţii fixe de tehnologie, care forţează pe arhitect să rezolve uniform toate unităţile de acelaşi fel.

Ca exemple, putem cita centralele termice de la Craiova sau de la Luduş unde staţiile electrice exterioare de 110, 220 sau 400 Kw se interpun constant între clădirea

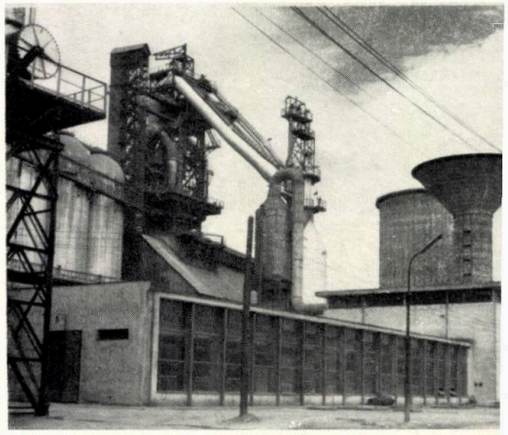

2

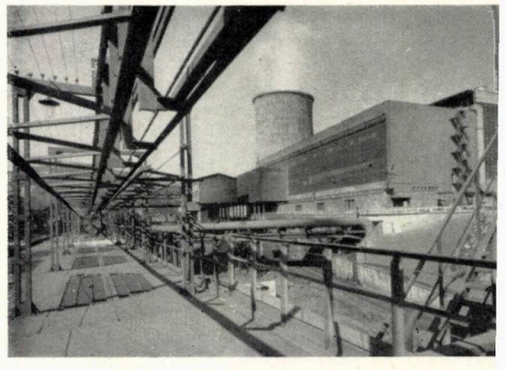

3

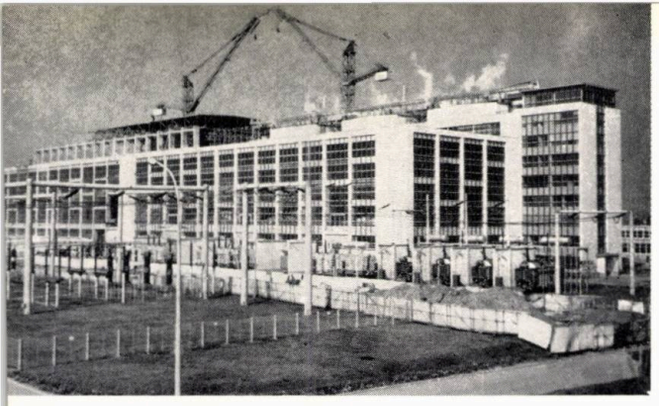

4

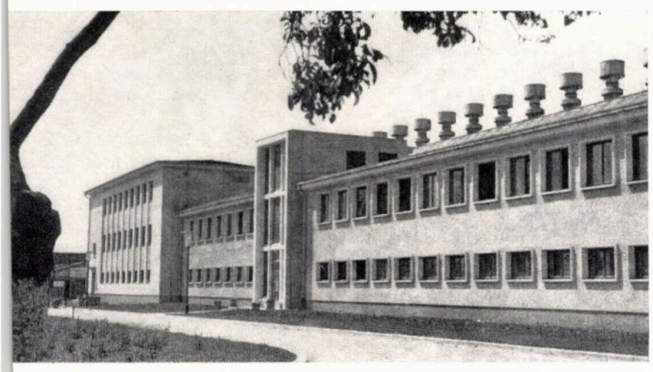

5

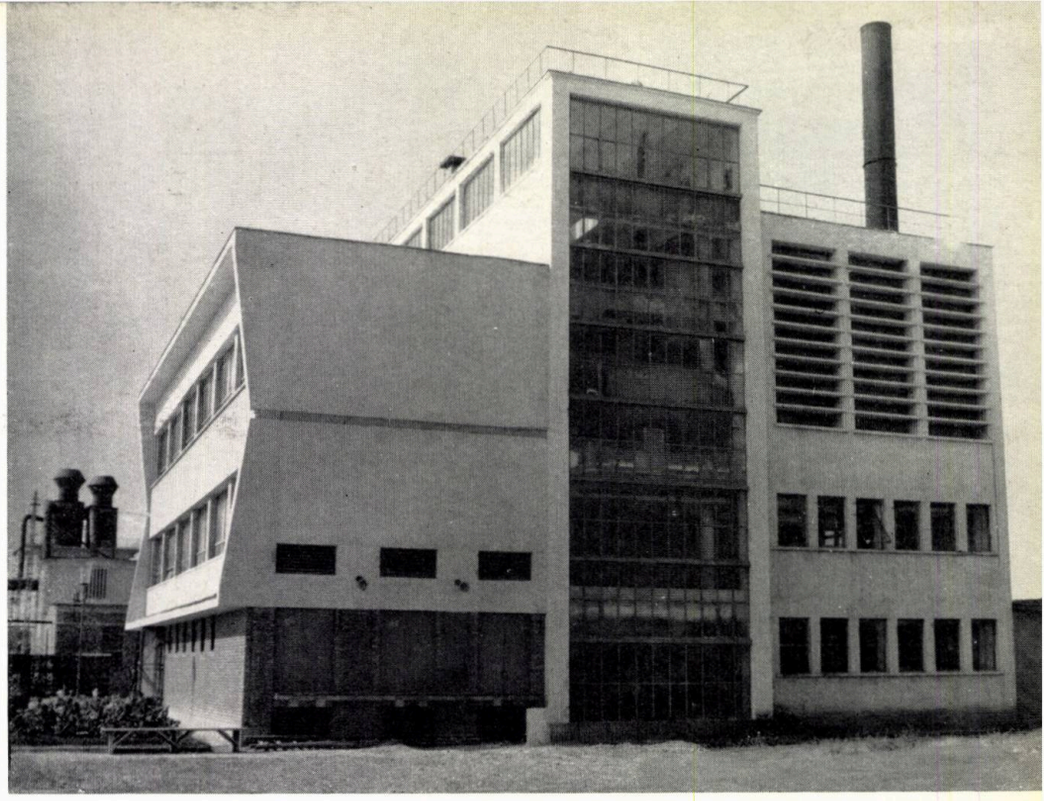

6

Focșani — Fabrica de mobilă, vedere parțială

principală și șosea (fig. 4). Aportul creator al arhitecților, de a căpăta volume interesante dintr-un program rigid, este minimalizat de suprapunerea aproape integrală a acestor instalații în aer liber pe frontul principal al construcțiilor.

În multe din planurile generale ale unor întreprinderi industriale și, în special, în sectorul chimiei, apare de o mare importanță proiectarea judicioasă a traseelor de estacade pentru conducte. La combinatul de cauciuc sintetic «Gheorghe Gheorghiu-Dej» (fig. 7), acestea pot căpăta dimensiunile unor mari poduri suspendate care traversează uzinele de-a lungul magistralelor, iar la Combinatul chimic din Borzești estacadele pot obtura o mare parte din fațadele clădirilor așezate la drum.

Adeseori, în timpul proiectării, arhitectul scapă de sub supravegherea lui elemente de instalație care, prin forma, mărimea sau poziționarea lor, deranjează în final aspectul construcției. Astfel, la centrul de finisaj «Dacia»-București, succesiunea numeroaselor deflectoare de dimensiuni mari, așezate aparent de-a lungul coamei acoperișului, nu aduce o contribuție pozitivă la arhitectura clădirii (fig. 5).

În multe cazuri, pe șantier apar neconcordanțe, modificări, completări și numeroase note suplimentare de comandă. Acestea se datoresc, pe de o parte, grabei de a preda proiectul în termen, dar, pe de altă parte, au ca substrat lipsa de experiență și de viziune a unor proiectanți care nu dau întotdeauna soluțiile optime.

Combinatul de cauciuc sintetic «Gheorghe Gheorghiu-Dej»

7

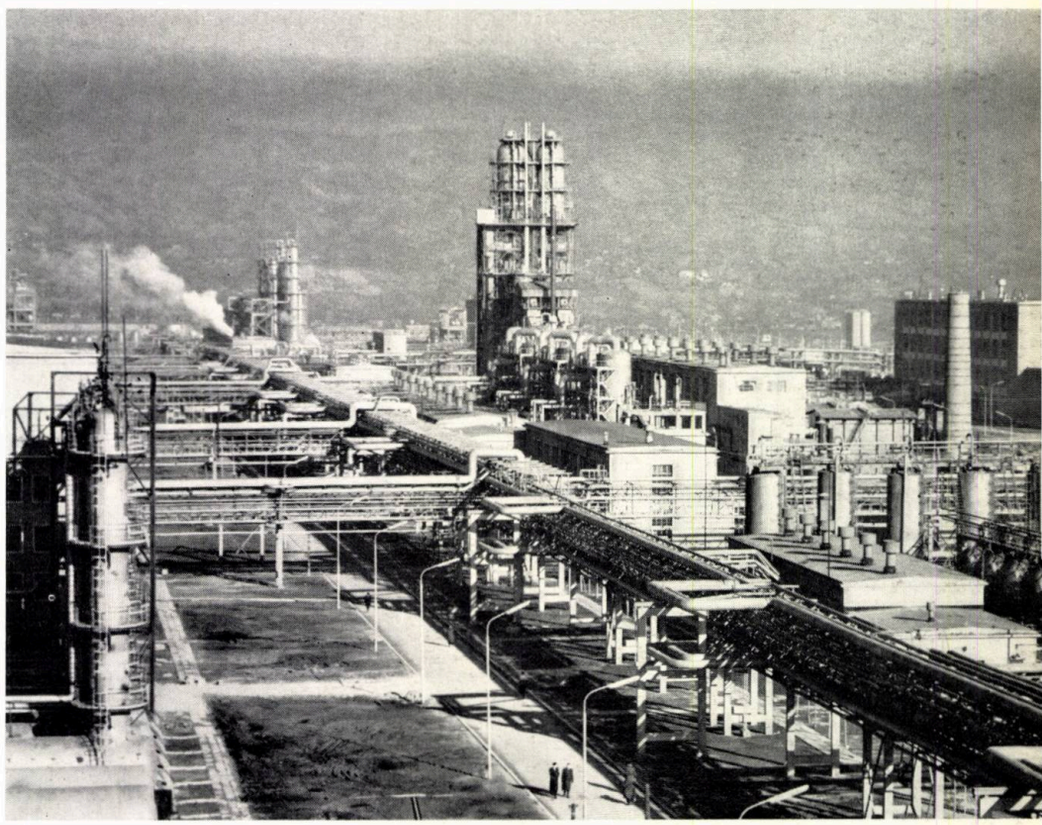

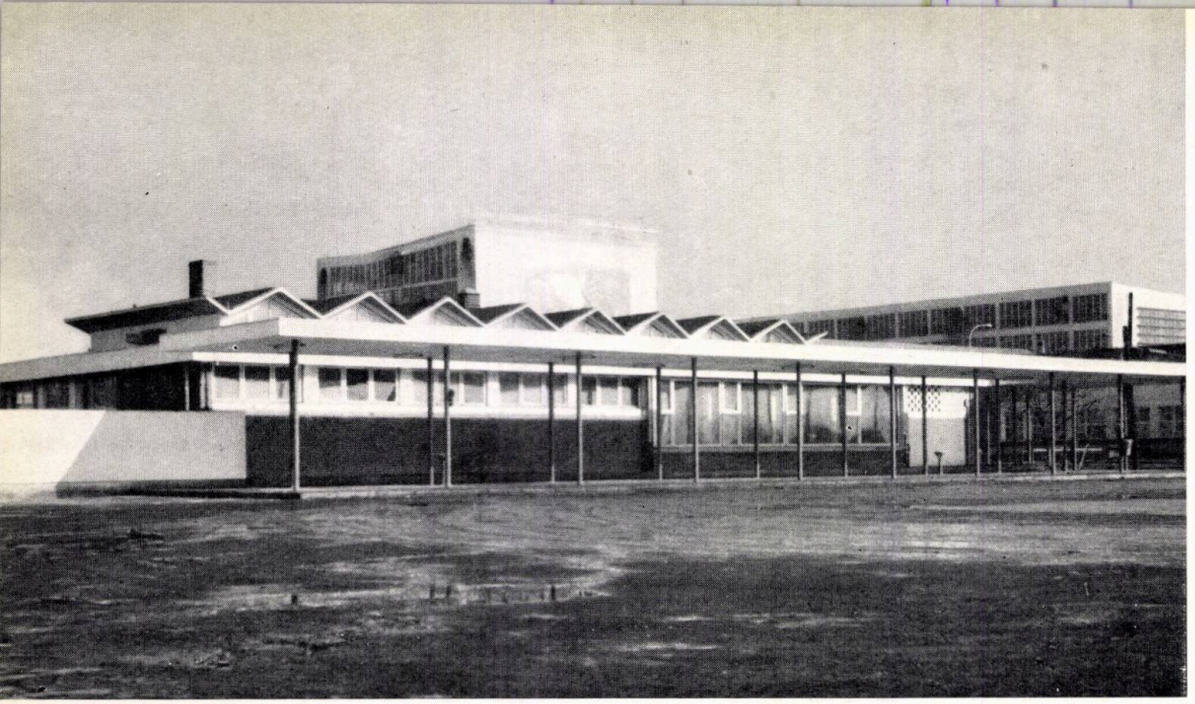

8

La uzina de anvelope « Danubiana» (fig. 8), proiectanții au înconjurat — ulterior — cantina cu un portic, servind ca stație de autobuze și spațiu acoperit de trecere a lucrătorilor către pontaj. În bună parte, prezența cantinei deranjează acum mai puțin prin crearea suprafețelor construite ce o acoperă parțial.

Uneori se încuviințează folosirea unor elemente noi de construcții, fără o prealabilă punere la punct a detaliilor de principiu sau fără a se analiza cu anticipație efectul produs de repetarea stereotipă a acelui element. Este exemplul plăcilor prefabricate pline de beton armat (6,00×1,20 m), simple sau termoizolante (fig. 9), utilizate în industria celulozei (Brăila) sau în industria aluminiului (Slatina). Aspectul general nu este reușit. Transportul și montarea unor asemenea plăci grele constituie o dificultate, iar inexactitățile și neetanșările la rosturi conduc la operații suplimentare de ameliorare. Acestea influențează asupra prețului de cost fără un echivalent estetic, măcar minimal. De aceea, în cadrul Ministerului Industriei Chimice, întrebuințarea panourilor pline de beton este privită nefavorabil.

În unele cazuri, ca de exemplu la termocentrala de la Craiova, fuga de o arhitectură anostă a forțat imaginația proiectantului; pentru a înlătura montarea prefabricatului de fațadă, plat și inexpresiv, el a trecut la realizarea unor suprafețe fațetate. Această fațetare, sub diverse incidențe, creează valori deosebite de umbră și lumină.

ARHITECTUL ȘI CONSTRUCTORUL

O dată proiectul predat, proiectantul rămîne să lucreze în continuare la alt proiect și din acest moment filiațiunea dintre autor și lucrarea lui, practic, se întrerupe. Realizarea pe teren a gîndirii proiectantului rămîne numai în grija constructorului, deoarece asistența tehnică și timpul necesar controlului pe șantier sînt reduse la minimum.

De multe ori, constructorul se mulțumește cu controlul beneficiarului a cărui preocupare este mai puțin îndreptată spre satisfacerea cerințelor de calitate și frumos. Interesul lui este în primul rînd să dea în folosință cît mai grabnic obiectul industrial pentru a realiza indicii de producție planificați.

În situația unei legături sporadice cu șantierul, arhitectul nu are posibilitatea unui autocontrol pentru a-și îndrepta munca de concepție. Consecința acestui lucru este faptul că el nu evoluează suficient pentru a crea mai bine, munca lui devine după un timp o rutină și rezultatul muncii lui — uneori — o decepție. În ceea ce ne privește, cred că putem evita rutina numai printr-o permanentă confruntare cu alte realizări similare din țară și din străinătate, fie că acestea sînt găsite în paginile revistelor, fie că sînt văzute direct la fața locului.

Datorită minorității numerice a arhitecților față de tehnologi, în institutele cu specific industrial, acest deziderat a fost în parte minimalizat; doar maximum 8—9 la sută dintre arhitecți au fost trimiși în străinătate, în ultimii ani, pentru lucrările lor sau pentru documentarea legată de proiectare. Or, tendința de a obține un progres în posibilitățile de exprimare ale arhitecților, se impune cu atît mai mult cu cît industriile reprezintă investiții mari.

Din aceste considerente, activitatea creatoare a arhitectului se cere a fi analizată în special sub raportul factorilor cu care este chemată să colaboreze, dar care nu-i asigură întotdeauna un aport pozitiv.

ARHITECTUL ȘI AVIZAREA

Pe parcursul proiectării, un rol deosebit îl au forurile de avizare, pornind de la ideea că o coordonare în plus, bazată pe o vedere de ansamblu, este utilă atît din punct de vedere economic, cît și din punct de vedere tehnic. Totuși, timpul necesar acestor avizări este prea lung, scurtînd uneori sensibil durata proiectării și atrăgînd implicațiile inerente asupra calității finale a proiectului. Pe de altă parte, avizarea — sub raportul tehnic — este în general foarte greoaie, deoarece în loc ca problemele proiectării să fie judecate în ansamblu, sînt privite în detaliu. Uneori avizanții nu se limitează la dreptul de recomandare și nu lasă ca proiectul să reflecte gîndirea și sensibilitatea autorului și girul specific al institutului.

Recomandări destul de frecvente precizează în avize utilizarea elementelor tipizate. Fermele-tip de catalog, spre exemplu, reprezintă un număr foarte redus de elemente prefabricate uzinate, din a căror utilizare rezultă o mare sărăcie de expresie în arhitectură. Chiar puținele tipuri care există duc, prin înălțimea lor, la un volum mare construit și la un aspect necorespunzător, foarte discutabil.

Prin folosirea frecventă a acestora se limitează, pe de o parte, inițiativa proiectantului în găsirea unor forme mai interesante, iar, pe de altă parte, se ajunge la clădiri șablon, care seamănă între ele. Alteori, în avizare apare obligația folosirii de proiecte-tip care, pentru cazurile în speță, se întîmplă să nu rezolve favorabil cerințele de ordin plastic, nici în ansamblu, nici în detaliu.

În preuzinalele unor unități ale chimiei (de exemplu: Suceava, Brănești etc.) au apărut cantine-tip care la data actuală sînt depășite, atît prin structura lor, cît și prin lipsa de proporții.

8 — *Cantina uzinei de anvelope «Danubiana»*

9 — *Uzina de alumină din Slatina*

10 — *Fabrica de zahăr de la Podari-Craiova*

11 — *Uzina metalurgică din Iași*

12 — *Pitești — Combinatul pentru industrializarea lemnului. Vedere parțială*

9

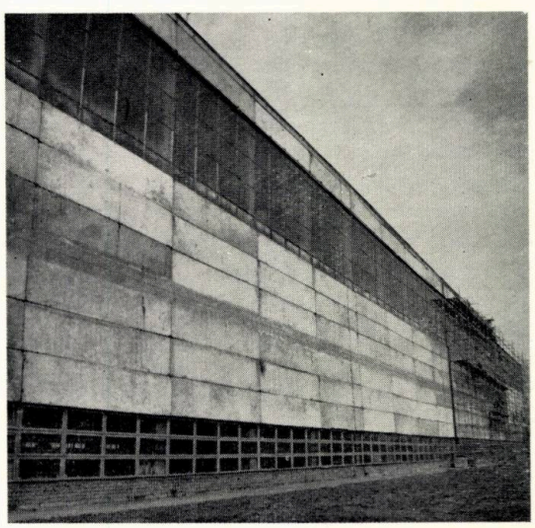

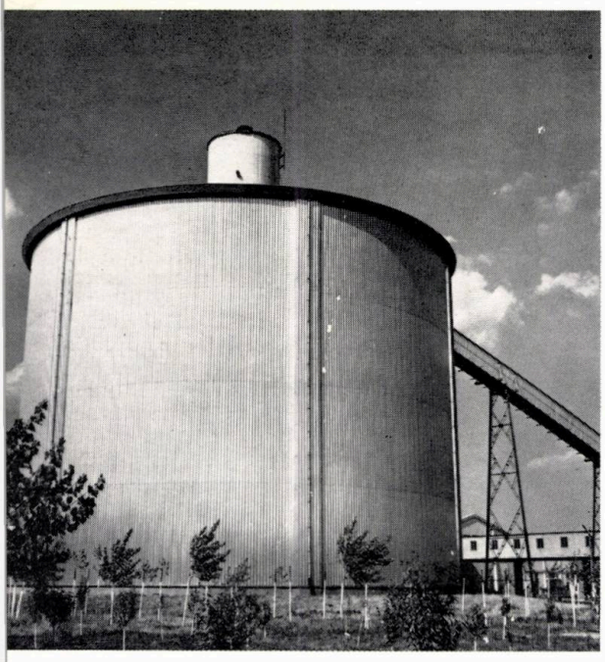

10

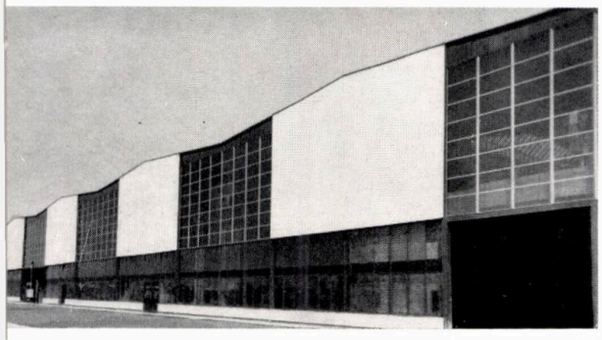

11

SORTIMENTUL DE MATERIALE DE CONSTRUCȚIE ESTE ÎNCĂ SĂRAC

Aflăm mereu de apariția unor noi sortimente de materiale moderne, de mijloacele cele mai perfecționate de execuție, capabile a transforma operațiile de pe șantier în operații de montaj. Dar, în același timp, continuăm a construi cu mistria și cu cărămida, rămasă de la asirobabilonieni, și cînd aceasta lipsește, avem indicații de a întrebuința înlocuitori.

Auzim de performanțe tehnico-economice rezultate din micșorarea greutății construcției pe metrul pătrat, prin utilizarea unor materiale ușoare. Dar, în același timp, continuăm a pune pe deschiderile construcțiilor industriale inesteticele ferme de beton, iar peste acestea greoaiele chesoane prefabricate de catalog. Prinși între aceste stări antagoniste, proiectanții depun eforturi deosebite în a crea arhitecturii noastre industriale un loc de prestigiu. Este totuși greu să se pretindă arhitectului, oricît de talentat ar fi, să compună valori expresive și de un înalt nivel plastic dacă nu i se acordă plusul de înțelegere de care ar avea nevoie și dacă nu i se pun la îndemînă mijloacele cu care ar putea — realmente — progresa.

Din seria de materiale produse în țară aș spicui la întîmplare doar cîteva, ale căror calități tehnice și de aspect dădeau mari speranțe în proiectare, dar a căror producție a fost între timp fie sistată (exemplu: plăcile fono-absorbante din PFL poros, găurite sau canelate), fie limitată (exemplu: plăcile ceramice glazurate). În felul acesta, proiectantul întîmpină mari greutăți deoarece, contînd inițial pe un anumit efect plastic, trebuie să-și modifice ulterior întreaga concepție pentru a o ajusta la condițiile create ad-hoc.

Putem afirma că, în ceea ce privește producția materialelor de construcție, există o mare rămînere în urmă. Sărăcia din acest sector generează o vădită discrepanță între viziunea arhitectului și realitatea execuției.

Incontestabilele calități ale aluminiului îl situează pe primele locuri în lista materialelor moderne, dar condițiile de producție internă nu par a-l face accesibil în construcții decît într-un viitor destul de îndepărtat. Singurele exemple în care îl găsim, le semnalăm la fabricile de zahăr de la Podari-Craiova (fig. 10) și Luduș, unde a fost utilizat la căptușirea unor silozuri.

La închiderea halelor industriale nu s-a ajuns încă la tipuri generalizate de tîmplărie din tablă presată. Pe de altă parte, nu avem încă rezultate sigure asupra eficienței economice a întrebuințării laminatelor la ferestre cu deschideri mari.

Însumate, problemele proiectării sînt mult prea numeroase și prea complexe pentru a fi lăsate spre soluționare numai pe seama arhitecților. Pînă acum, ei au rezolvat singuri, grupați pe institute, atît tîmplăria din tablă ambutisată, cît și aparatele de deschidere a ochiurilor mobile, precum și diverse detalii de izolații — hidro, fono, termo, antiacide etc.

Toate acestea însă nu au fost întotdeauna soluționate optim, din lipsa unei specializări; în plus, ele au necesitat timp luat din timpul pentru gîndirea și concepția ansamblului. Preluarea acestor probleme de detaliu de către întreprinderi specializate pe ramuri, ca: structuri, pardoseli, tîmplărie, vopsitorii etc. ar duce la o execuție conștiincioasă și garantată în timp, iar arhitectul ar avea asigurată calea de exprimare maximă a posibilităților sale tehnice și artistice.

Un exemplu care ilustrează acest deziderat este Uzina metalurgică din Iași, a cărei închidere a fost prevăzută a fi efectuată din tablă ondulată, un material ușor, fabricat în țară și cu care se pot lesne acoperi suprafețe mari (fig. 11). Lipsa unui sortiment special de elemente de racordare a tablei — elemente care ar fi trebuit executate într-o fabrică de confecții industriale — a impus executarea acestora pe șantier, cu mijloace rudimentare. Datorită unei defectuoase depozitări a materialului, precum și neglijenței la montaj, constructorul nu a reușit să realizeze o lucrare îngrijită. Construcția are prestigiu privită numai de la distanță; de aproape, devin evidente toate stîngăciile unui executant nespecializat.

Prin trimiterea pe șantier a unor echipe speciale, din cadrul întreprinderilor de confecții, credem că s-ar evita greșelile de montaj și s-ar asigura un finisaj superior. Căci precizia și rigurozitatea confecției industriale constituie pentru un element uzinat o calitate esențială, generatoare de frumos prin ea însăși.

Inițiativa arhitectului în realizarea unor volume interesante și de valoare estetică este frînată uneori de «sugestii» impuse din partea unor persoane din conducerea ministerelor. Acestea dau dispoziții contrare părerii proiectantului și chiar fără o prealabilă consultare a acestuia, mai ales în materie de coloristică, domeniu în care unele exemple văzute în alte părți se încearcă a fi aplicate și la noi fără o sumară analiză. Un exemplu îl constituie vopsitoria exterioară și interioară de la laminorul din cadrul Combinatului siderurgic din Galați, pentru care proiectanții au avut o preocupare specială. Modificarea culorilor pe șantier de către conducerea ministerului, plus recomandările date prin avizare, nasc întrebarea firească: unde mai este autoritatea arhitectului? Ministerul Industriei Chimice a emis chiar o circulară prin care este îngrădită gama de culori din vinacet pentru vopsitorie, specificîndu-se cele care pot fi întrebuințate. În realitate, gama este și mai redusă, deoarece unele culori, deși apar în catalog, nu fac parte totuși din producția curentă a fabricii.

Și cu aceasta am ajuns la capitolul — foarte important — al materialelor de construcție.

12

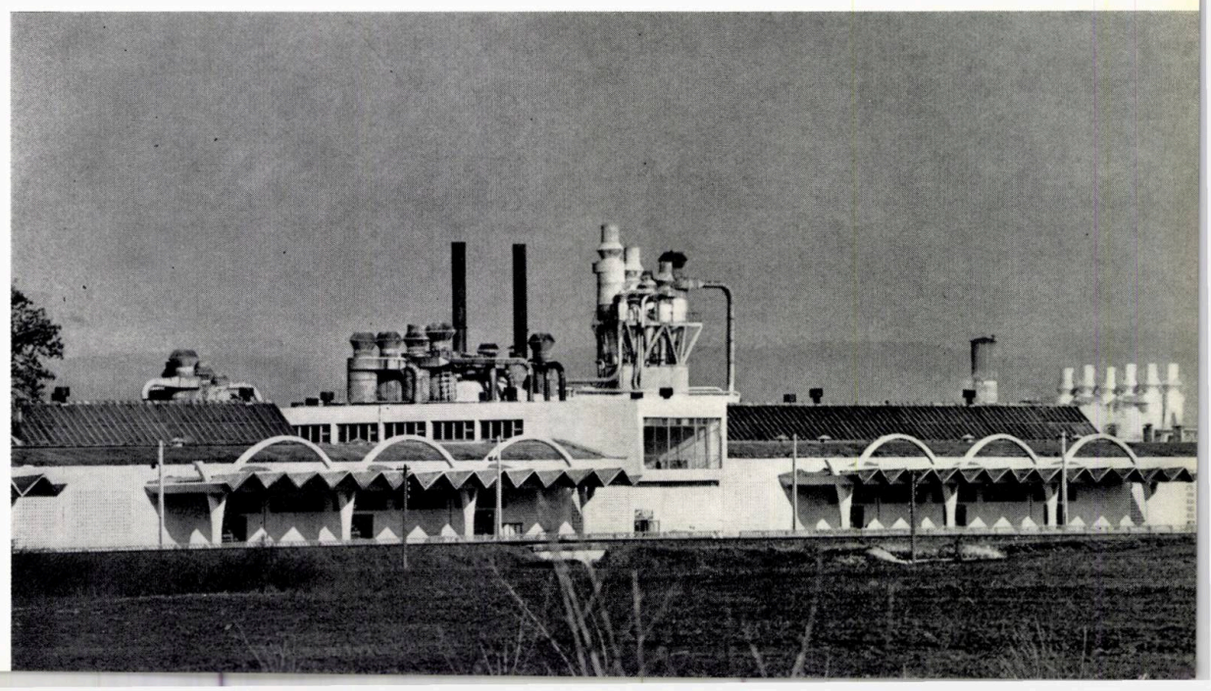

CUM SE MATERIALIZEAZĂ PE ȘANTIER PROIECTUL?

13

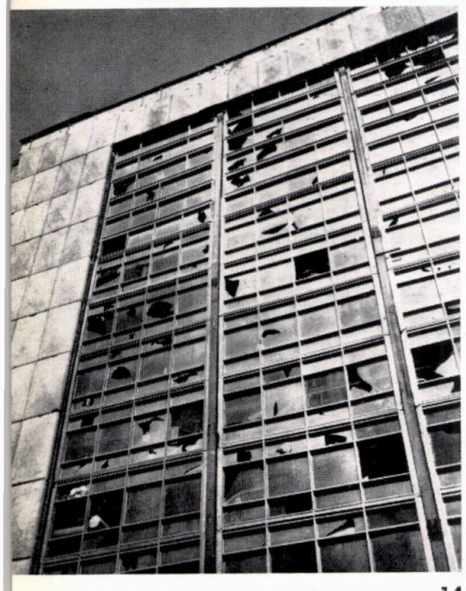

14

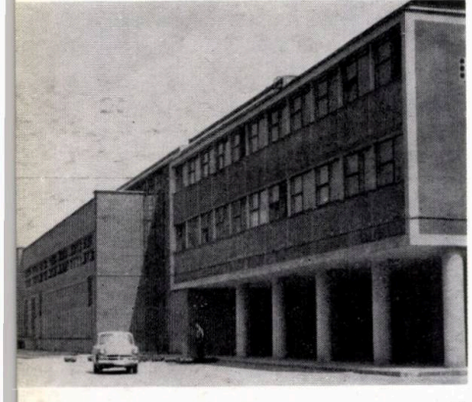

15

16

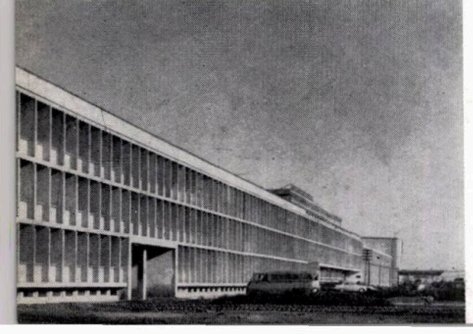

Șantierele noastre au încă numeroase imperfecțiuni de execuție care contribuie negativ la aprecierea unor obiective industriale și minimalizează efortul proiectantului în obținerea unor lucrări de valoare.

Greșelile se datoresc în parte proiectantului, în parte beneficiarului și constructorului. Dar greșelile de pe șantier au la bază și lipsa unei cooperări strînse și concordante între aceștia trei. Înainte de deschiderea frontului de lucru, rareori se adună să ia cunoștință, împreună, de proiectul sosit pe șantier și să colaboreze — operativ — pînă la terminarea lucrărilor. De cele mai multe ori, beneficiarul, preocupat cu alte lucrări considerate mai importante (procurarea utilajelor tehnologice, pregătirea cadrelor tehnice etc.), lasă în grija constructorului problema respectării documentației de proiectare și a bunei execuții.

Proiectul predat pe șantier nu se prezintă întotdeauna ca un tot omogen, fie datorită unor greșeli de concepție și de coordonare din partea proiectantului, fie din cauza unor regretabile obligații de predare eșalonată a diferitelor părți componente. Rezultă de la început o serie de nemulțumiri din partea constructorului, nemulțumiri care se amplifică pe parcurs, o dată cu descoperirea primelor neconcordanțe între proiect și execuție.

În multe cazuri, întreprinderea constructoare, trebuind să realizeze în termen graficele de producție, nu mai are timp util să se consulte cu autorul sau o face prea tîrziu și recurge la jumătăți de soluții sau pune pe proiectant în situații fără ieșire.

Analizîndu-se pe șantier felul cum se face execuția și cu cine se face, s-a constatat că, în general, mîna de lucru nu are calificarea corespunzătoare. Așa se explică și nivelul calitativ redus al execuției, dar și neglijența manifestată în transportul, depozitarea, montajul și întreținerea unor confecții.

Iată un exemplu de grijă a constructorului pentru tîmplăria abia montată (fig. 13).

La un șantier, uși metalice grele, culcate una lîngă alta, au fost folosite drept punți de trecere cu roaba peste șanțuri ori pe locuri cu noroi. La alte șantiere (exemplu: Combinatul chimic Craiova), tîmplăria de tablă ambutisată, după montare, a fost utilizată ca scară pentru muncitori sau ca reazeme pentru schelă. Este lesne de imaginat cum arată aceste confecții cînd sînt date în funcțiune.

Adeseori, constructorul se grăbește, din motive financiare, și închide hala cu geamuri, mai înainte de începerea altor cicluri de lucru. Geamurile arată curînd ca după bombardament și beneficiarul le mai plătește o dată și chiar de mai multe ori (fig. 14).

Pe de altă parte, cadrele tehnice ale constructorului sînt lipsite de o înțelegere a valorilor plastice, motiv pentru care proiectul și intenția autorului capătă uneori interpretări și denaturări. Un exemplu îl constituie construcția arătată (fig. 15), la care proiectantul a urmărit realizarea, pe fațada principală, a unui profil de cadru. Pe timpanele laterale a voit să obțină suprafețe pline, din același material și cu aceeași culoare ca ale chenarului. Spiritul inventiv al constructorului a creat un alt cadru și pe fațada de capăt, modificînd negativ intenția autorului.

În fața unui șir întreg de greșeli descoperite pe șantier, proiectantul întîlnește rareori înțelegerea cuvenită. De cele mai multe ori nu-i rămîne decît să se revolte sau să dea repetate dispoziții, fără efect. Considerăm că plusul de înțelegere, de care aminteam că are nevoie arhitectul, ar trebui și aici manifestat. Alături de responsabilitățile profesionale ce-i revin, ar fi necesar să i se asigure dreptul de a putea refuza sau de a cere să se refacă lucrările necorespunzătoare; ba mai mult, să fie autorizat a penaliza pe constructor pentru orice derogare flagrantă de la proiect, făcută fără acordul lui.

De altfel, constructorul se arată mai puțin interesat în calitatea execuției și mai mult în realizarea planului valoric, fapt pentru care discuțiile cu proiectantul, pe șantier, au mai puțin un aspect tehnic și mai mult un caracter financiar. Mentalitatea des întîlnită a executantului este că totul se poate drege cu tencuială și vopsea.

Astfel, anexa industrială nr. 1 de la sectorul de întreținere al combinatului « Gheorghe Gheorghiu-Dej » din Galați a fost proiectată cu brise-soleil-uri formate din lamele de beton armat de circa 10 cm grosime. Din cauza execuției necorecte a plăcilor s-a venit cu un adaos de tencuială, excesiv de gros, care să corecteze defecțiunile. Au rezultat plăci de 15—16 cm grosime care au schimbat cu totul aspectul dorit (fig. 16).

Din faptul că orice greșeală se poate acoperi ulterior, rezultă și rezistența manifestată de constructor la ideea realizării betoanelor aparente, cu toată suplimentarea acordată de proiectant la capitolele cofraje și mînă de lucru. Dar unele aspecte negative se fac simțite și din apariția — ulterior construcției — a unor elemente nedorite pe fațade, ca: guri de eșapare scoase prin ferestre (fig. 17), conductă tehnologică suprapusă pe o suprafață vitrată (fig. 19), conductă tehnologică distrugînd efectul unui perete plin (fig. 18), tuburi de ventilație exterioare.

Acestea se datoresc proiectanților de instalații sau tehnologilor care, pentru rezolvarea unor neconcordanțe ivite pe parcurs, dau soluții pe șantier, fără a consulta pe arhitect.

Desigur că toate acestea creează pentru proiectant un șir de surprize neplăcute care îi îmbogățesc experiența și îl determină să fie mai exigent cu sine însuși, iar în relațiile cu constructorul și cu beneficiarul — mai hotărît și mai precaut.

Colaborarea lui cu executantul proiectului durează de la prima săpătură în pămînt și pînă la darea în folosință a obiectului industrial. În schimb, legătura cu beneficiarul depășește acest moment și se continuă sub semnul unor obligații subiective pe care arhitectul le consimte în baza calității de autor. Dispunînd însă de un personal tehnic, uneori necorespunzător, beneficiarul nu reușește să studieze temeinic proiectul, nu parvine să și-l însușească, spre a se pune de acord cu gîndirea arhitectului, și de aceea intervențiile lui sînt incomplete și lipsite de eficacitate. Adeseori susține, fără discernămînt, poziția constructorului, sau adoptă o atitudine pasivă la numeroasele sesizări semnalate de proiectant prin dispozițiile de șantier.

17

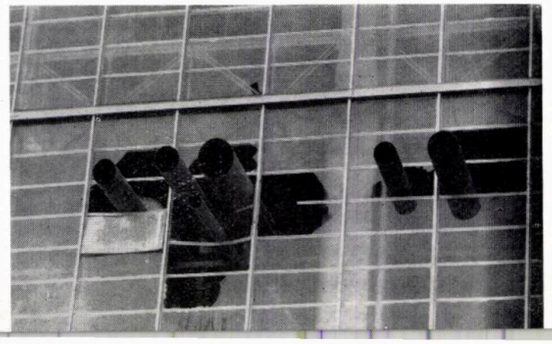

18

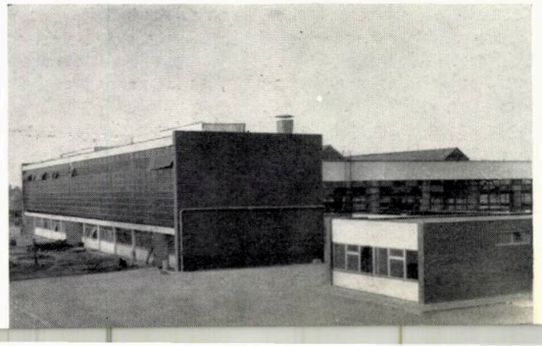

CUM SÎNT ÎNGRIJITE CONSTRUCŢIILE DUPĂ EXECUŢIE

În unele situaţii, beneficiarii dovedesc o lipsă de calificare pentru preluarea unor instalaţii industriale complexe care reprezintă importante valori de investiţii.

La « Celofibra » — Brăila, un grup de secţii a intrat în reparaţii la numai cîteva luni de zile de la începerea probelor tehnologice, iar la Fabrica de acid azotic (Combinatul chimic din Craiova) a trebuit refăcută parţial, după o jumătate de an, pardoseala halei de fabricaţie, defectuos executată şi degradată de scăpările nepermise de abur din instalaţii.

Datorită unei defectuoase întreţineri, unele obiective industriale îmbătrînesc prematur, după abia cîţiva ani de folosinţă.

În faţa acestei realităţi apare ca un non-sens tot mecanismul enorm pus în mişcare pentru realizarea unor investiţii importante, dacă oameni cu serioase atribuţii de gospodărire minimalizează acest efort colectiv.

Este adevărat că proiectul, o dată realizat, nu mai continuă a transmite asupra proiectantului dreptul de a controla şi de a-şi spune părerea. Totuşi, beneficiarului îi revine datoria de a înştiinţa şi consulta pe proiectant mai înainte de punerea în practică a vreunei iniţiative.

Sînt împrejurări în care rămîi pur şi simplu uimit de unele intervenţii ale beneficiarilor : la uzina de anvelope «Danubiana», faţada principală, de 350 m lungime, executată cu cărămidă aparentă, a fost vopsită cu miniu de plumb; la Uzina de pompe din Bucureşti, cărămida aparentă a fost vopsită cu ulei roşu, iar buiandrugii aparenţi, de beton, cu ulei în culoare verde; la Uzina mecanică din Cîmpulung-Muscel, toate suprafeţele construite în piatră aparentă, opus-incertum, au fost vopsite cu ulei, piatră cu piatră, în culori diferite.

Manifestarea atîtor libertăţi necontrolate, din partea deţinătorilor de investiţii, apare în contrast izbitor cu complicata filieră a proiectării.

Prin forurile de avizare, proiectul este analizat în cele mai mici detalii, dar după darea în folosinţă a obiectului, nici o autoritate superioară nu-şi mai asumă controlul asupra acţiunii beneficiarului. Acesta consideră uneori uzina numai ca factor de producţie şi trece pe planul doi sau chiar neglijează adevărul că ea este de fapt locul unde muncesc oameni, oameni a căror viaţă este condiţionată de necesitatea de a se simţi tot atît de bine la locul de muncă ca şi acasă.

O cît de uşoară înţelegere a psihologiei şi o firească înclinare către frumos ar face din factorii de conducere ai unităţilor industriale auxiliarii cei mai preţioşi ai arhitectului. Alături de el, atraşi continuu în judecarea şi promovarea celor mai valoroase soluţii, ei ar putea contribui la realizarea unui cadru în care să se desfăşoare activitatea lucrătorilor la nivelul exigenţelor omului modern.

19

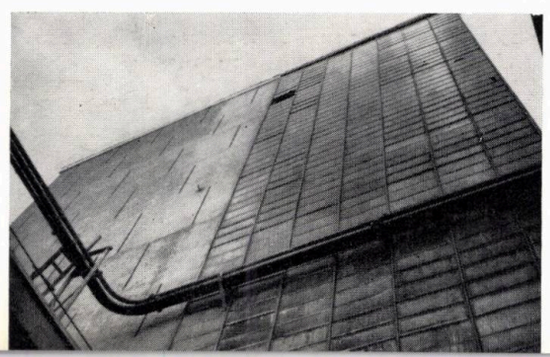

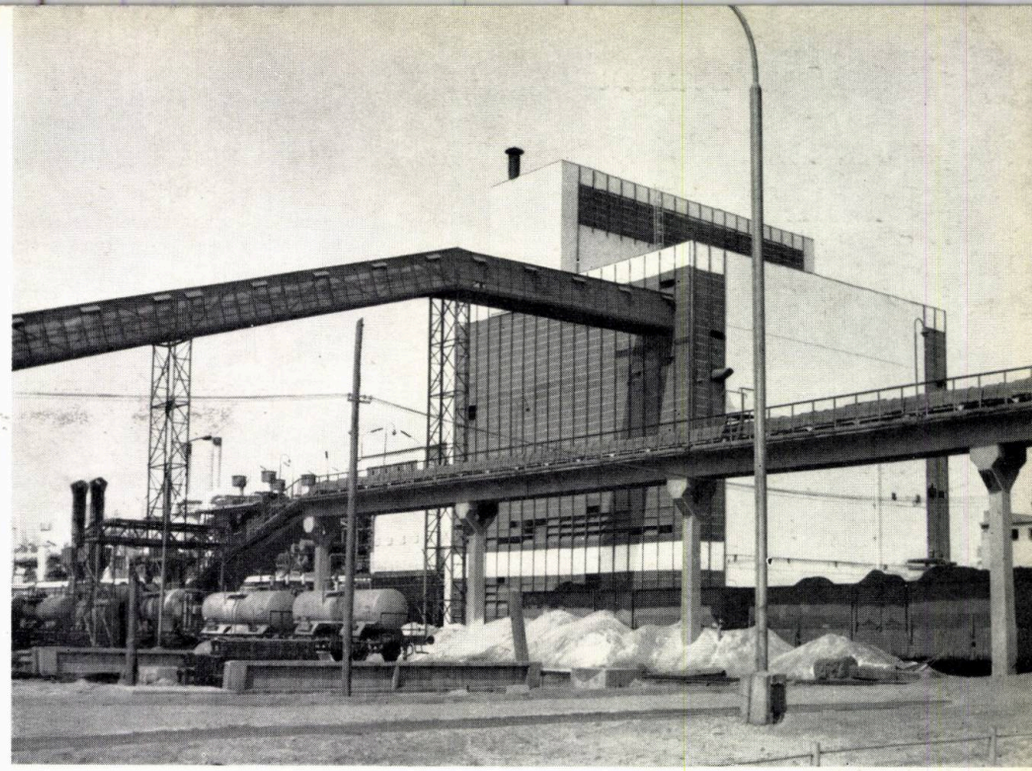

20

13 — *Un exemplu de « grijă » a constructorului pentru tîmplăria abia montată la Combinatul chimic de la Craiova*

14 — *Termocentrala de la Craiova*

15 — *Combinatul siderurgic de la Hunedoara*

16 — *Anexa industrială nr. 1 din sectorul întreţinere al Combinatului siderurgic de la Galaţi*

17 — *Guri de eşapare scoase prin ferestre la Combinatul chimic de la Craiova*

18 — *Conductă tehnologică pe un perete plin la Uzina metalurgică din Iaşi*

19 — *Conductă tehnologică suprapusă pe o faţadă vitrată la Uzina « Petre Poni » de la Valea Călugărească*

20 — *Tr. Măgurele — Combinatul chimic. Vedere parţială*

21 — *Tg. Mureş — Combinatul de îngrăşăminte azotoase*

21

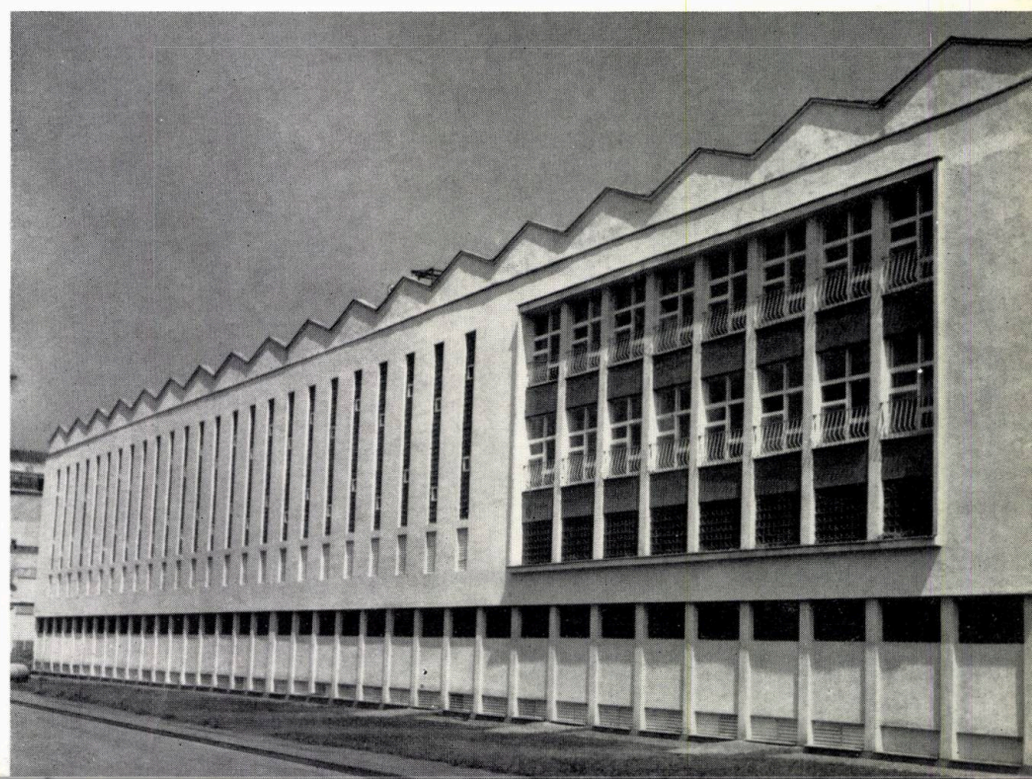

22

23

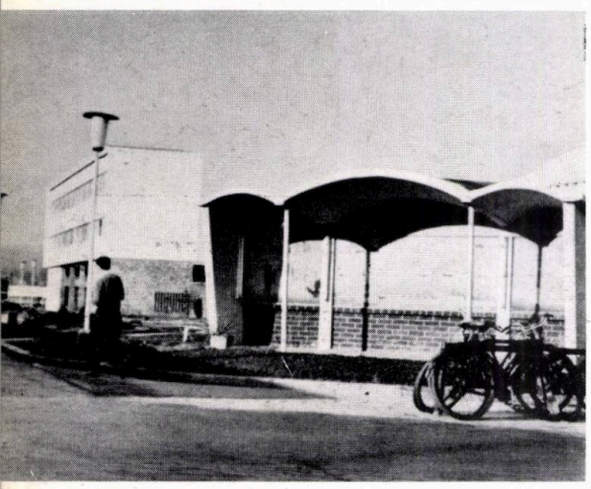

Acest cadru, oricît ar fi de îmbogățit cu realizări compoziționale meritorii, își pierde imediat din valoare, în clipa în care elemente noi, neomogene cu restul, distrug armonia ansamblului prin stridența sau inexpresivitatea lor.

Necesitatea ridicării conștiinței omului și stimularea elanului în desfășurarea procesului de producție cer o activitate de agitație vizuală care nu întotdeauna capătă o soluționare pozitivă.

În acest sens, putem aminti firma Combinatului chimic din Borzești, compusă din litere cu dimensiuni mari, cu un text așezat peste construcție și ocupînd aproape toată lungimea ei (fig. 22). Raporturile ieșite din scară și poziția textului influențează defavorabil asupra preuzinalului.

Panourile cu astfel de texte, confecționate din metal, cu plasă de sîrmă, au dimensiuni mari, iar eșafodajul este deseori mai vizibil decît textul însuși. Multe panouri de același fel constituie elemente adăugate forțat arhitecturii, nu fac parte integrantă din construcție, deoarece nu au fost gîndite ca atare.

La unele construcții, cu o structură de rezistență caracteristică, s-au aplicat, de exemplu, texte pe ședurile halelor, întrerupînd ritmul acestora și alterînd, într-o oarecare măsură, arhitectura exterioară.

În alte situații, rezolvarea arhitecturală s-a bazat pe crearea unor elemente liniare, drepte. Gîndirea și viziunea arhitectului au fost modificate fundamental prin aplicarea unui panou opac, cu text, pe unul din elementele liniare ale fațadei.

În unele întreprinderi, unde imaginația necontrolată a dat frîu liber celor mai negîndite forme, s-a inițiat realizarea, în uzinal sau preuzinal, a unor mici construcții (fig. 23), la care, pentru a fi puse și mai mult în valoare, s-au folosit chiar și forme picturale sau sculpturale, de-a dreptul ridicole.

Toate aceste exemple arată că, fără o participare activă a arhitectului, chiar și în lucruri în aparență minore, se ajunge la rezultate discordante care nu plac ochiului și nu afectează pozitiv gîndirea. De la primele creionări ale temei și pînă la satisfacția de a-și vedea proiectele realizate, arhitecții au rolul de a adăuga, la farmecul produsului colectiv, contribuția lor de virtuozitate și imaginație creatoare.

Fiind lipsiți de o tradiție în arhitectura industrială și neavînd — în toate domeniile — asigurate încă posibilități comparabile cu cele străine, ei au dat totuși patrimoniului național valoroase realizări care rivalizează cu cele de peste hotare. A privi însă totul sub lumina deformată a mulțumirii limitate, ar fi să nu admitem necesitatea unei evoluții, nici în activitatea noastră profesională și nici în cadrul relațiilor în care sîntem plasați pentru a colabora.

★

Cele expuse au avut ca scop să arate lungul și complicatul proces de creație al arhitectului, proces care îl diferențiază net de ceilalți creatori de valori artistice, atît prin complexitatea problemelor de rezolvat și mulțimea factorilor cu care cooperează, cît și, mai ales, prin diferența de proporție a realizărilor în sine.

Exemplele date au fost de natură a arăta caracterul specific al unor rezultate finale, neconsonante cu ideea de bază a proiectului, nu însă cu intenția de a privi exclusiv aspectele negative. Scopul a fost de a indica necesitatea unei modelări evolutive a tuturor factorilor, destinați să participe la efortul colectiv de construcție în domeniul industriilor. Privite sub aceste aspecte, rolul și autoritatea arhitectului vor trebui conturate mai precis, pentru a face din el un element de mare răspundere în sectorul în care activează, dar și pentru a-i fixa poziția alături de creația lui, privită ca o expresie a frumosului.

22 — *Firma Combinatului chimic de la Borzești*

23 — *Construcții mici, neadecvate, în preuzinal*

24 — *Pitești — Combinatul pentru industrializarea lemnului. Vedere generală*

24

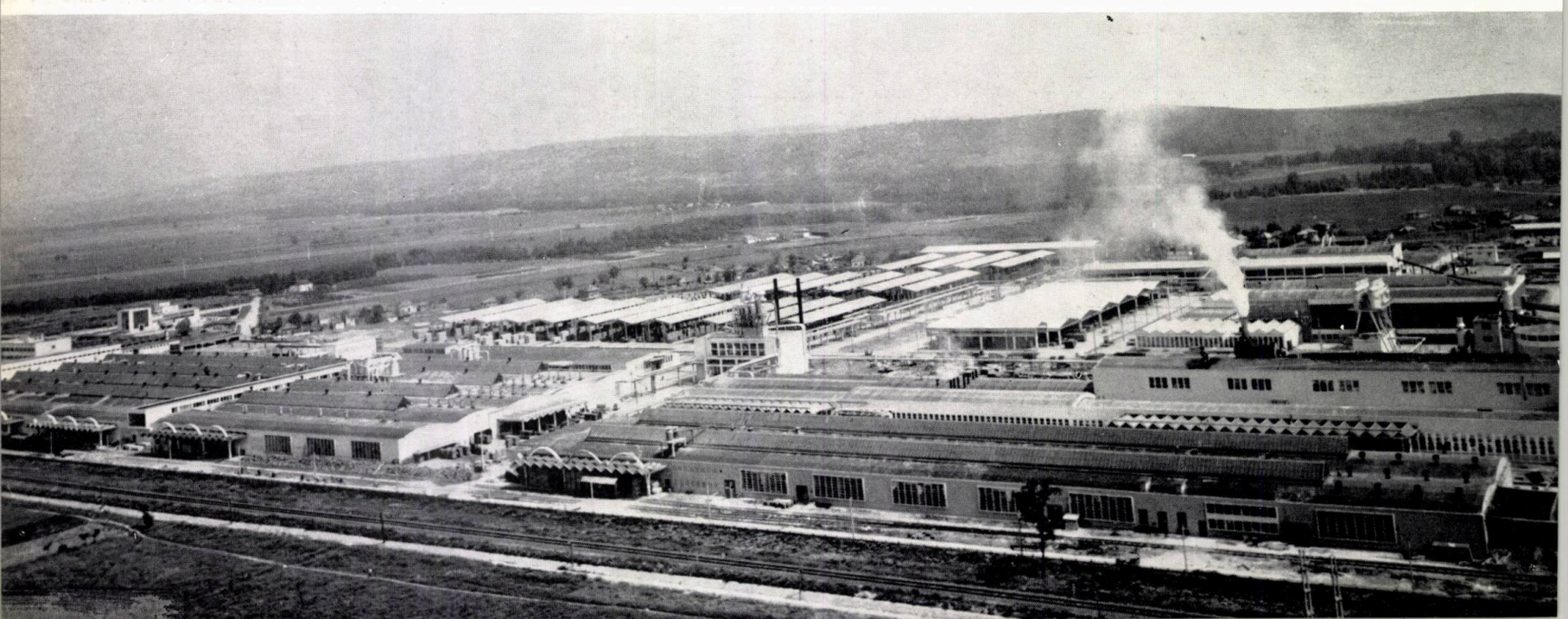

ARHITECTURA INDUSTRIALĂ MODERNĂ

Arhitectura industrială este o creație a timpurilor moderne. Ea s-a născut abia cu un secol în urmă și nu acum 50 de secole, cît numără arhitectura în general, adică în secolul în care arhitectura în ansamblul ei trecea printr-o criză destul de acută, în care se prelungea — fără prea mult succes — un neoclasicism rece și în mare parte lipsit de conținut. S-a apelat atunci, după cum se știe, la repertoriul diferitelor stiluri, dîndu-se naștere unei arhitecturi eclectice, făcute din pastișarea arhitecturilor trecute: gări romanice, berării gotice, primării în stilul Renașterii sau combinații hibride.

Aceasta se petrecea în același secol al XIX-lea, în care celelalte arte — pictura, sculptura sau muzica — produceau, dimpotrivă, lucrări deosebit de semnificative, de novatoare; cînd pictura trecea la o nouă orientare prin geniul unor pictori ca Cézanne, Gauguin, Van Gogh, cînd sculptura, prin Rodin, de exemplu, înlătura cu hotărîre regulile plastice învechite, iar muzica inova, de asemenea, prin impetuozitatea pasională a unui Beethoven. Cu excepția arhitecturii, ce părea dezorientată, toate celelalte arte se ridicau cu hotărîre împotriva unui academism învechit care continua să dea « *un răspuns în trecut unor întrebări în prezent* », stabilind cu claritate un limbaj propriu, plin de sensul actualității epocii.

În această ambianță a apărut de fapt arhitectura industrială. Ea a fost pentru un foarte scurt timp tributară arhitecturii civile, de la care a împrumutat forme și « stiluri » la fel de eterogene, cum ar fi, spre exemplu, hidrocentrala din Hanovra, construită în anul 1900 (fig. 2).

Trebuie subliniat faptul că renunțarea arhitecturii la eclectism și afirmarea primelor principii care au stat la baza arhitecturii moderne s-au făcut cu participarea primordială a unor lucrări realizate în domeniul arhitecturii industriale. Așa au fost fabrica de turbine AEG din Berlin a lui Behrens (fig. 3), clădită în 1906, sau fabrica « Fagus » din Allfeld, construită de Walter Gropius în 1911. De asemenea, clădirile atelierelor de la Bauhaus din Dessau cuprind elemente considerate ca fiind ale esteticii noii arhitecturi moderne. Astfel, după o scurtă căutare, arhitectura industrială și-a găsit repede un drum propriu — o arhitectură caracteristică, pregnantă, veridică, simplă și clară din care s-a dezvoltat arhitectura noastră industrială modernă.

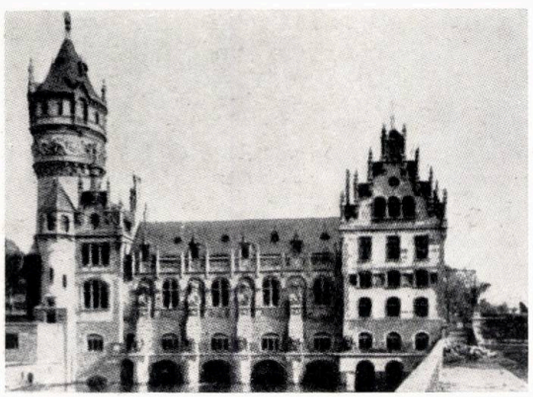

2

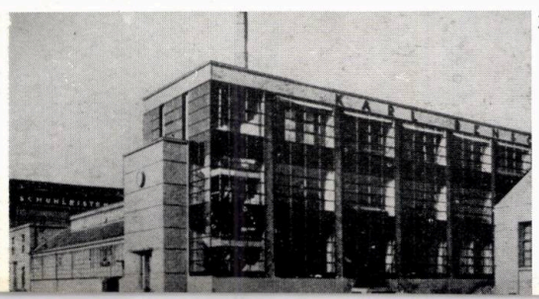

3

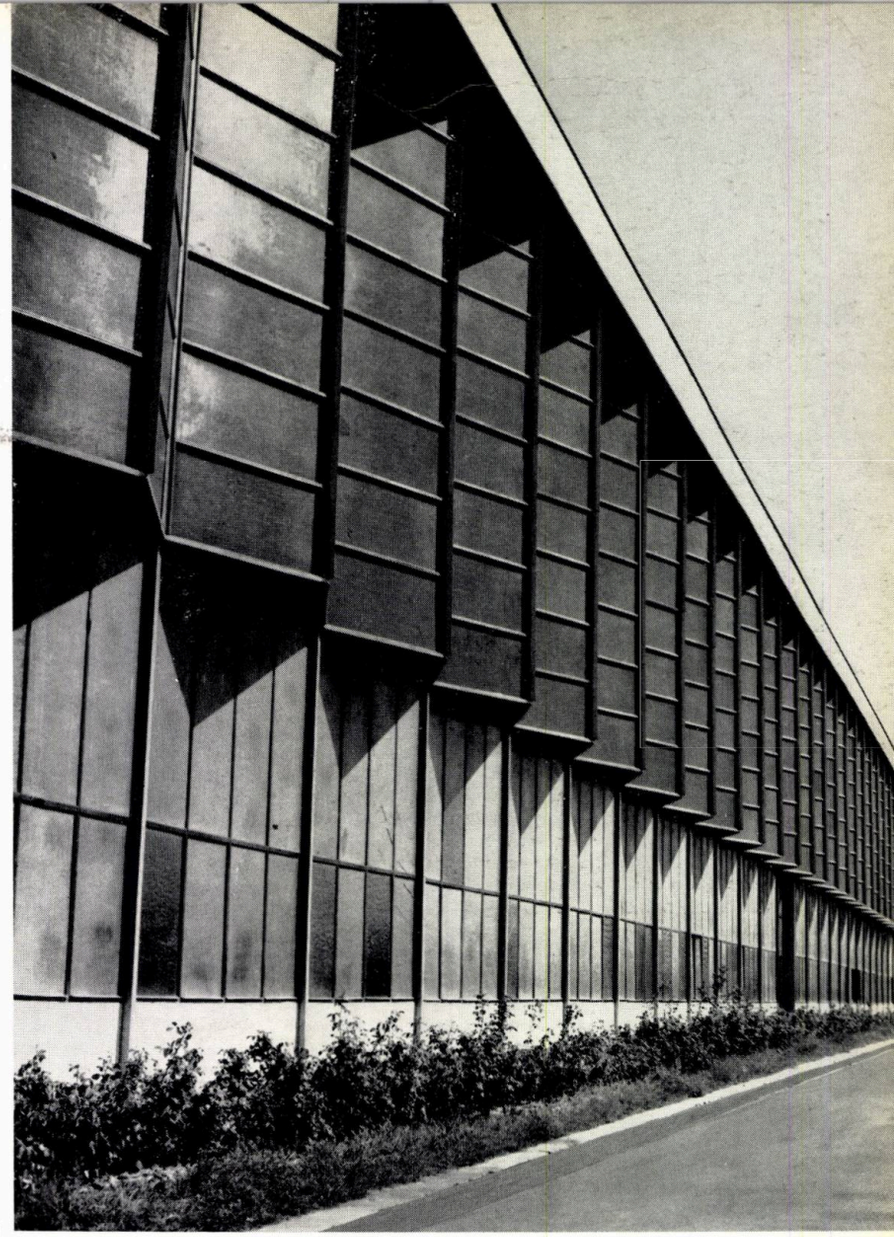

1 *Fabrica de mașini-unelte și agregate din București*

arh. z. solomon

estetica clădirilor industriale

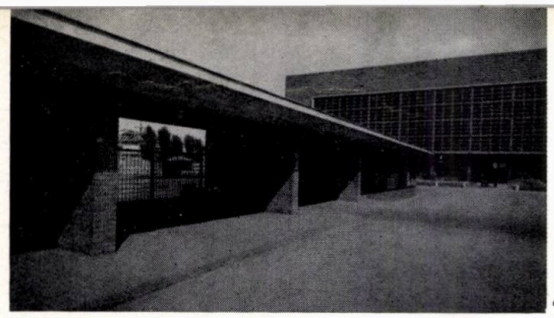

4

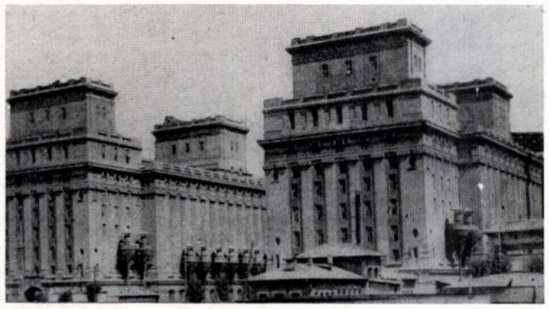

5

Și în țara noastră arhitectura industrială apare ca o arhitectură tînără, nouă și inovatoare, dar aceasta se întîmplă abia după eliberare, întrucît o arhitectură industrială ca o manifestare omogenă, avînd o anumită continuitate, nu a existat înainte de 23 august. Cu excepția unor manifestări de valoare incontestabilă, însă sporadice, cum sînt uzinele « 23 August » și « Republica » din București (fig. 4), « Steagul Roșu » și « Tractorul » din Brașov, în partea construită înainte de război, sau silozurile de cereale din portul Constanța (fig. 5), arhitectura noastră industrială numără abia 20 de ani. Realizările din acest foarte scurt interval cuprind lucrări de o deosebită însemnătate pe care cu toții le cunoaștem și le apreciem.

În toate ramurile industriale, în metalurgie ca și în construcțiile de mașini, în chimie, în industria ușoară, ca și în cea alimentară s-au creat mari ansambluri industriale cu care pe drept cuvînt ne putem mîndri. Totuși, în același timp au crescut și exigențele noastre, și dacă bilanțul din 1955 — la sfîrșitul primului cincinal — ne satisfăcea, bilanțul din 1965 — la sfîrșitul șesenalului — nu a constituit întotdeauna rezultatul acelui nivel continuu, ascendent, pe care l-am fi așteptat.

Lucrărilor de mare amploare ale construcțiilor industriale din actualul cincinal vor trebui să le corespundă valori arhitecturale pe plan mondial. Ceva mai mult : cu toate succesele noastre incontestabile, unele scăderi — în special pe plan estetic — au fost semnalate, și ele au fost sesizate chiar de forurile noastre de conducere. Monotonia acelorași fațade vitrate de la un cap la altul, fără nici un element interesant care să rețină privirea; lipsa de ritm, de vibrație a halelor blindate care prezintă uneori doar aspectul dezolant al unor calcane imense ; lipsa de interes a unor soluții plastice repetate mereu ; excrescențele unor anexe mărunte lipite de construcții sau independente, dar amplasate intempestiv, care, fie că încurcă ritmul unor elemente altfel bine concepute, fie că întunecă interesul unor volume ample și generoase ; hale industriale cu soluții plastice învechite sau în orice caz mai vechi decît utilajele moderne pe care le adăposteau și cu care contrastează nefavorabil ; coridoare înguste și întunecoase ; și, în general, lipsa unor vederi mai largi, mai de viitor, în soluționarea plastică a interioarelor halelor industriale sau a grupurilor social-sanitare, iată cîteva din imputările de ordin estetic aduse unora din clădirile industriale executate în ultimul timp în țara noastră.

Pentru aceste motive, încercăm, în cele ce urmează, să desprindem din ansamblul arhitecturii industriale elementul ei estetic, fără — se înțelege — a ne imagina că s-ar putea stabili formule general valabile sau rețete passe-partout.

ELEMENTE DE ESTETICĂ A ARHITECTURII INDUSTRIALE

Noțiunea de estetică, ce stă la baza laturii artistice a arhitecturii, a căpătat în decursul vremii sensuri diferite.

În secolul trecut — pentru că am început cu el, ca martor al nașterii arhitecturii industriale —, estetica se raporta la judecata gustului și în mod special la gustul frumosului. În domeniul de care ne ocupăm, estetica privește știința frumosului reflectat în artă și în acest sens — chiar dacă nu e riguros exact — îl folosim și noi aici pentru partea care constituie arta arhitecturii. Vom trece în revistă principalele coordonate ale esteticii, ale plasticii arhitecturii industriale și modul în care ele au fost interpretate în cazuri concrete din țara noastră, în vederea obținerii expresiei estetice, în vederea realizării frumosului.

Cred că nu mai este necesar să precizăm că nu înțelegem prin aceasta să acordăm elementului estetic o importanță preponderentă în arhitectura industrială sau să emitem aprecieri unilaterale deduse din analiza exterioară, de suprafață, a lucrărilor arhitecturale ca pure fenomene plastice. Totuși, cei ce vor să scoată în evidență importanța elementului estetic al arhitecturii, arată că el este cel care asigură permanența valorii arhitecturale ca artă, întrucît ceea ce face ca arhitectura să trăiască, să dăinuie peste secole, este tocmai elementul frumosului. Pentru actualitatea noastră însă, toate celelalte puncte de vedere — funcțional, structural, tehnic, economic, social, spațial, decorativ etc. — își păstrează întreaga lor importanță și numai însumarea tuturor ar putea constitui garanția unei judecăți complete și complexe. În acest sens, la Conferința pe țară a Uniunii arhitecților, tovarășul Gheorghe Apostol a arătat în salutul adus din partea C.C. al P.C.R., Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri că : « *Arhitectura înfăptuiește, într-un proces unic, o sinteză armonioasă a tehnicii și artei, îmbinînd rezolvarea problemelor practice-utilitare și tehnico-economice, cu creația de valori artistice* ».

Expresia plastică a arhitecturii industriale — ca și a întregii compoziții arhitecturale de altfel — rezultă din combinarea unui anumit număr de factori complecși, care guvernează această compoziție conform unor anumite reguli.

Dintre acești bine cunoscuți și numeroși factori, ca : unitate, contrast, simetrie, echilibru, proporție, caracter, scară, sinceritate, claritate, simplitate, varietate și multe altele, în arhitectura industrială modernă sînt folosiți mai cu deosebire unii dintre ei.

JOCUL VOLUMELOR

Considerînd mereu latura estetică a arhitecturii și socotind, așa cum arată Le Corbusier, că « *Arhitectura este jocul savant, corect și magnific al volumelor asamblate în lumină* », vom reaminti că aceste volume în arhitectura industrială sînt deosebit de ample și că din acest punct de vedere jocul nu este tocmai ușor.

Sute și uneori mii de metri desfășurați în lungime, zeci și sute de hectare sub un singur acoperiș, zeci de metri în înălțime, toate acestea determină volume de o deosebită amploare, corespunzătoare concentrării forțelor de muncă ce caracterizează întreprinderile industriale, volume de care însă nu întotdeauna ne-am folosit pentru a pune în valoare cu maximum de efect forța magnifică ce se degajă din ele. Este adevărat că « jocul savant, corect și magnific » al acestor imense volume este în multe cazuri izbutit. Forță, majestate, calm sau, dimpotrivă, dinamism, sînt redate cu îndemînare și suscită interes, cum se poate vedea la noile construcții de la Reșița, la fabrica de mașini-unelte și agregate — București (fig. 1) sau la Combinatul de la Jilava (fig. 6). Foarte adesea însă o serie de anexe, sub forma unor volume ce apar lipite sau care stau în imediata apropiere a impunătoarelor clădiri de producție, strică întreaga compoziție. Astfel de excrescențe apar uneori chiar cu concursul arhitectului, cum este cazul la hala laminorului din Hunedoara (fig. 7); de foarte multe ori ele sînt însă rezultatul unor adaosuri pe parcurs, neprevăzute, pentru care arhitectul nici nu este consultat, ca de pildă la foarte reușita clădire a forjei de întreținere de la Combinatul siderurgic de la Galați (fig. 8). Multe proiecte, bine concepute inițial, pierd pe drum, în cursul realizării pe teren, ideea conducătoare, făcînd loc unui joc anarhic de volume, cum probabil s-a întîmplat cu unele grupări de la Uzina de alumină din Oradea. Cauzele sînt multiple; ele rezidă adesea în faptul că încă nu se conferă arhitectului în suficientă măsură autoritatea necesară, atît în proiectare, cît mai ales în execuție. « Arhi-tectul », care înseamnă etimologic « șeful constructor » nu este încă îndeajuns și cu adevărat șeful construcției, cel puțin așa cum este în arhitectura civilă. Și, ceea ce este și mai rău, nici el însuși nu se mai consideră ca atare.

SIMPLITATEA

Un alt factor estetic amintit mai înainte, folosit de preferință și pe bună dreptate în arhitectura industrială, este desigur *simplitatea*. Ea constituie într-adevăr limbajul firesc al arhitecturii industriale cu care se acordă mai bine ca mod de exprimare a conținutului temelor industriale. Totodată, ea corespunde mai bine cerințelor de compoziție arhitecturală a unor mari mase, asigurîndu-le unitatea și claritatea prin evitarea a tot ceea ce le-ar putea dezmembra sau fracționa (prin elemente inutile într-o construcție în care utilul constituie trăsătura sa fundamentală). Sînt bine cunoscute lucrările lui Saarinen sau Mies van der Rohe realizate la uzinele « General Motors » din Michigan sau la Institutul de tehnologie din Illinois, lucrări de o puritate plină de rafinament în simplitatea lor. Această simplitate a rezultat din distilarea pînă la ultima expresie a factorilor intrați în compoziție, simplitate plină de evocări, devenită pînă la urmă expresia proprie a lui Mies van der Rohe, care afirma adesea : « Less is more » (mai puțin este mai mult), subliniind

6

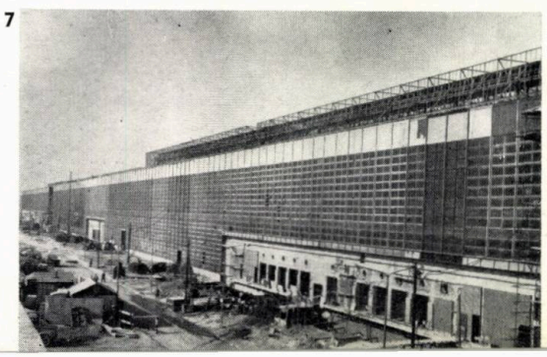

7

prin aceasta puterea de expresie a simplității, a purității.

Din punctul de vedere al simplității și clarității, unele realizări de la noi sînt remarcabile, ca de pildă unele hale de la Reșița, sau Fabrica de pompe din București (fig. 9).

Trebuie să arătăm totuși că simplitatea nu înseamnă simplism, sărăcie de inspirație. Sub pretextul simplității se prezintă adesea numeroase proiecte în care rezolvarea plastică a fațadelor este realizată doar dintr-o rețea în care sînt montate geamuri de sus pînă jos și dintr-un capăt la altul. O anumită modă, lipsa unei game mai variate de materiale și, în sfîrșit, tentația folosirii liniei de cea mai slabă rezistență în soluționările plastice, explică în bună parte insistența cu care se reia continuu aceeași rezolvare a fațadelor. Uneori soluțiile plastice prezentînd mari ecrane de sticlă sînt tratate cu mult interes, cum este cazul la fabrica de mașini-unelte și agregate — București, la Combinatul din Borzești (fig. 10) sau la uzinele « 23 August », dar alteori vădesc carențe ale inspirației. De asemenea, pentru halele fără geamuri (blindate), mijloacele folosite și rezultatele obținute sînt adesea minore. În alte țări, se folosesc fie materiale care pot asigura ele singure o anumită expresie estetică (spre exemplu, tablă cutată din aluminiu), fie soluții arhitecturale atît de variate, încît se evită în mod sigur aspectul dezolant care apare uneori, în astfel de cazuri, la noi.

Dacă simplitatea recurge la un minimum de mijloace, în schimb, pe de o parte, folosește de multe ori noblețea unor materiale mai scumpe care nu pot fi întotdeauna la îndemîna noastră și, pe de altă parte, își vădește rafinamentul prin studiul unor detalii pline de precizie, de eleganță, de expresivitate. În unele cazuri, studiul atent al detaliilor se vădește în realizări mai recente cum este, spre exemplu, Fabrica de produse lactate din Constanța (fig. 11) sau laboratorul de la Combinatul chimic din Craiova. Și pentru că vorbeam de Mies van der Rohe, tot el avea obiceiul să spună: « God is in the detail » — « Dumnezeu se află în detalii ». Aici însă se întîmplă că stăm mai prost uneori: « dumnezeu » nu e în detaliile noastre, ci detaliile sînt cum dă dumnezeu — sau cum dă dispoziție șeful de șantier, adică fără nici un dumnezeu. Alteori, lipsa de prevedere duce la suplimentări de detalii, ca de pildă coșul scos la fațadă la una din halele de la Reșița (fig. 12). Alteori, detalii prea complicate, prea importante, sînt amplasate necorespunzător, așa cum s-a întîmplat cu unele copertine complicate, acoperind simple rampe de magazie (fig. 13).

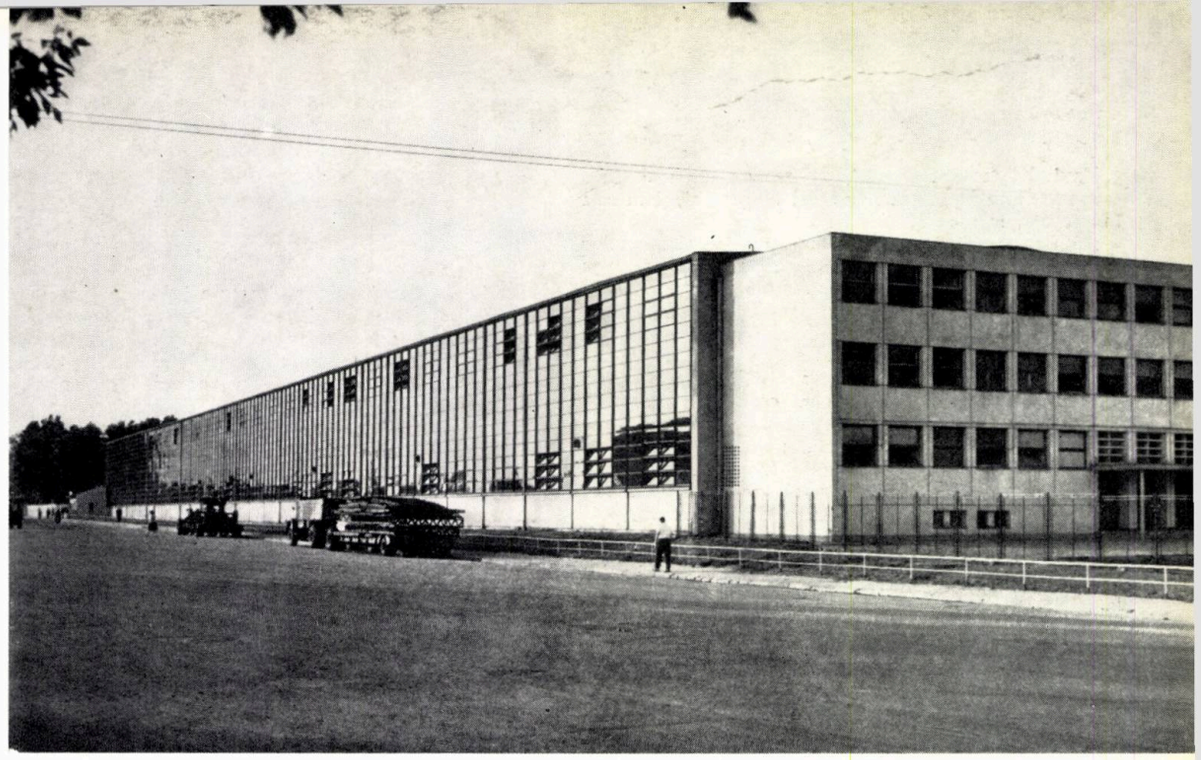

9

4 — *Uzina « Republica » din București*

5 — *Silozurile de cereale din Constanța*

6 — *Tăbăcăria minerală de la Jilava*

7 — *Hala laminorului din Combinatul siderurgic de la Hunedoara*

8 — *Forja de întreținere din Combinatul siderurgic de la Galați*

9 — *Fabrica de pompe din București*

10 — *Combinatul chimic de la Borzești*

11 — *Fabrica de produse lactate din Constanța*

8

10

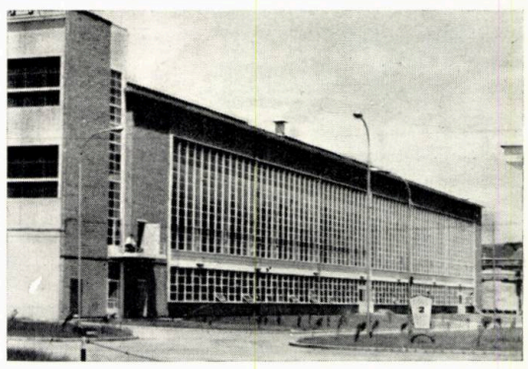

11

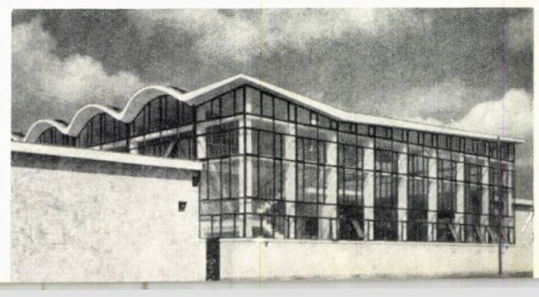

RITMUL

Unul din factorii estetici, utilizat cu cea mai mare stăruință în arhitectura modernă, în general, și în cea industrială, în special, este *ritmul*.

Numărul, mărimea și modul de repartiție a elementelor determină o mare varietate în natura ritmurilor care pot fi : simple, compuse, continue, alternate, uniforme, variabile, crescătoare sau descrescătoare, lente sau rapide, desfășurate pe orizontală sau pe verticală și mergînd în sens invers — pînă la aritmie.

Mai mult decît în arhitectura civilă, în arhitectura industrială ritmul nu este numai rezultatul necesității de a ordona o compoziție spațială sau de a vibra, de a înviora desfășurarea unor suprafețe; el apare ca o soluție evidentă, corespunzătoare ritmului funcțional în care se desfășoară procesul tehnologic al mașinilor, ritmului constructiv, rezultat din repetarea unor elemente prefabricate de construcție, celui rezultat din aplicarea unor trame sau a unor rețele modulare, din succesiunea unor elemente tip etc. Ritmul formează astfel un răspuns logic la triple necesități : funcționale, constructive și plastice, și unele din realizările noastre sînt remarcabile în acest sens. În general, este folosit ritmul orizontal, destul de viu și raportat mai ales la elemente de detaliu, cum este cazul la grupul social de la una din fabricile din Complexul industrial Militari. El corespunde desfășurării clădirilor industriale pe orizontală. La unele construcții ale Uzinei de alumină de la Oradea (fig. 15) s-a folosit acest mod de exprimare plastică. Mai rar s-a aplicat ritmul major al volumelor. Exemple bune de elemente mai mari, constituind un ritm mai pregnant decît ritmul detaliilor, pot fi observate la construcțiile industriale de la Reșița, de la Iași (fig. 14) sau de la Calan.

SCARA

Un ultim element plastic de care ne ocupăm și care pune probleme speciale este *scara*. Stabilirea scării constituie în arhitectura industrială o operație foarte complexă, deoarece cu toate că scara umană este cea mai importantă și apare ca un factor primordial, în general puține elemente constructive se referă direct la această scară; în orice caz, mult mai puține decît în arhitectura civilă. Chiar și ușile au dimensiuni variate, iar subîmpărțirea ferestrelor sau a pereților vitrați este, de asemenea, de cele mai multe ori, arbitrară și foarte diferită. Rămîn doar puține elemente, ca balustrade, trepte, legate direct și precis de scara umană. În arhitectura industrială este necesară folosirea în mod foarte atent a elementelor raportate direct la scara umană, mai ales că o serie de construcții auxiliare, cum sînt coșurile, turnurile de răcire, castelele de apă, silozurile etc., nu numai că au cele mai variate dimensiuni, dar sînt complet lipsite de elemente legate de scara umană.

FUNCȚIONALISM ȘI STRUCTURALISM

Soluțiile plastice în arhitectura industrială modernă, bazate pe mijloacele și elementele arătate, s-au resimțit în evoluția ei de influența unor curente și concepții care au dominat în arhitectura modernă, reflectîndu-se și în arhitectura industrială. Dintre acestea vom reține, ca mai importante, pe cele privind concepția *funcțională*, cea *structurală* și, în sfîrșit, cea *spațială*.

Nu mai veche decît o jumătate de secol este apariția primatului funcțiunii și al arhitecturii funcționaliste.

Conceptul care afirmă că funcțiunea este sursa fundamentală a frumosului în arhitectură a dominat cu putere un timp. Totuși, aforisme de felul : « *respectarea funcțiunii determină în mod necesar frumosul* » sau « *sînt frumoase formele care pun în evidență utilitatea obiectului* » și-au pierdut mai tîrziu din puterea lor sugestivă. I s-a imputat funcționalismului că se ocupă numai de funcțiunea mecanică a clădirii, în dauna funcțiunii ei umane. Or, o construcție nu poate fi cu adevărat funcțională decît dacă este concepută pentru a satisface atît omul sensibil, cît și omul rațional.

Fapt este că principiile inițiale ale arhitecturii moderne cu forme simple geometrice, cu specializarea funcțiunilor, avînd mari suprafețe de pereți vitrați, pereți care nu mai susțin clădirea ci sînt susținuți de osaturi independente metalice sau de beton, au fost exprimate inițial, așa cum am arătat, în clădiri industriale.

Prin ce s-a manifestat conceptul funcționalist în plastica arhitecturii industriale? În primul rînd, prin crearea unor clădiri de fabricație ale căror forme și volume urmăreau strict procesul de producție. Au rezultat adesea soluții plastice interesante, cu îmbinări de volume caracteristice.

Astfel de soluții plastice găsim și la noi în mai toate ramurile industriale, cum este, spre exemplu, Fabrica de confecții din Focșani (fig. 16), remarcabilă din multe puncte de vedere. Soluțiile volumetrice ale centralelor electrice și termice sînt, de asemenea, determinate de elementul funcțional. Foarte adesea, anumite secții, în special în metalurgie și chimie, prezintă soluții funcționale caracteristice, în care rezolvările plastice urmăresc îndeaproape procesele de fabricație. Astfel este cazul secției de aglomerare de la Reșița (fig. 18), secției de granulare de la combinatele chimice de îngrășăminte azotoase de la Roznov (fig. 19), Făgăraș, Craiova etc.

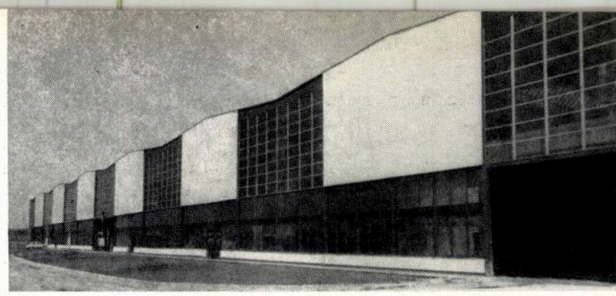

14

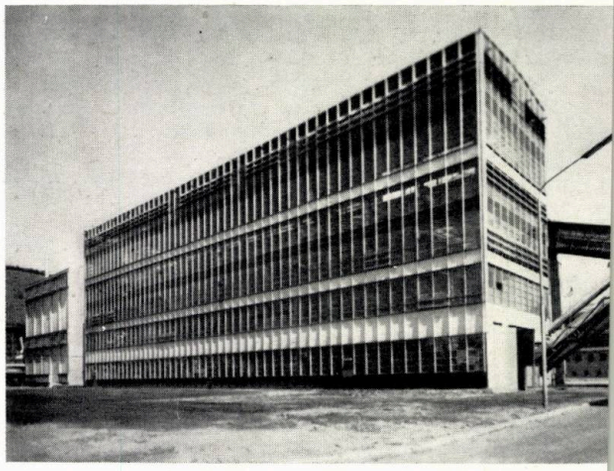

15

16

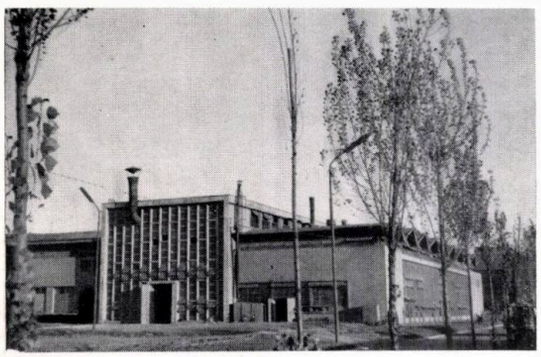

12

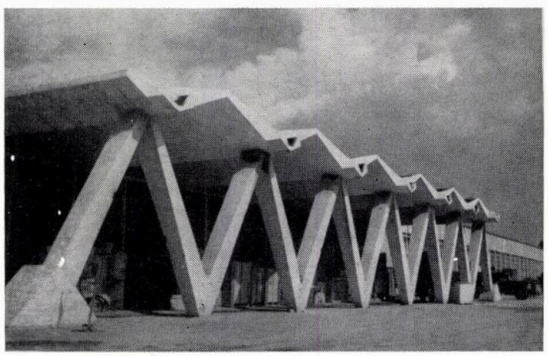

13

12 — *Hală din cadrul Combinatului siderurgic de la Reșița*

13 — *Magazia de depozitare a mobilei din Combinatul pentru industrializarea lemnului din Pitești*

14 — *Uzina metalurgică din Iași*

15 — *Clădire industrială din cadrul Uzinei de alumină din Oradea*

16 — *Fabrica de confecții din Focșani*

17 — *Combinatul de celuloză și hîrtie de la Călărași*

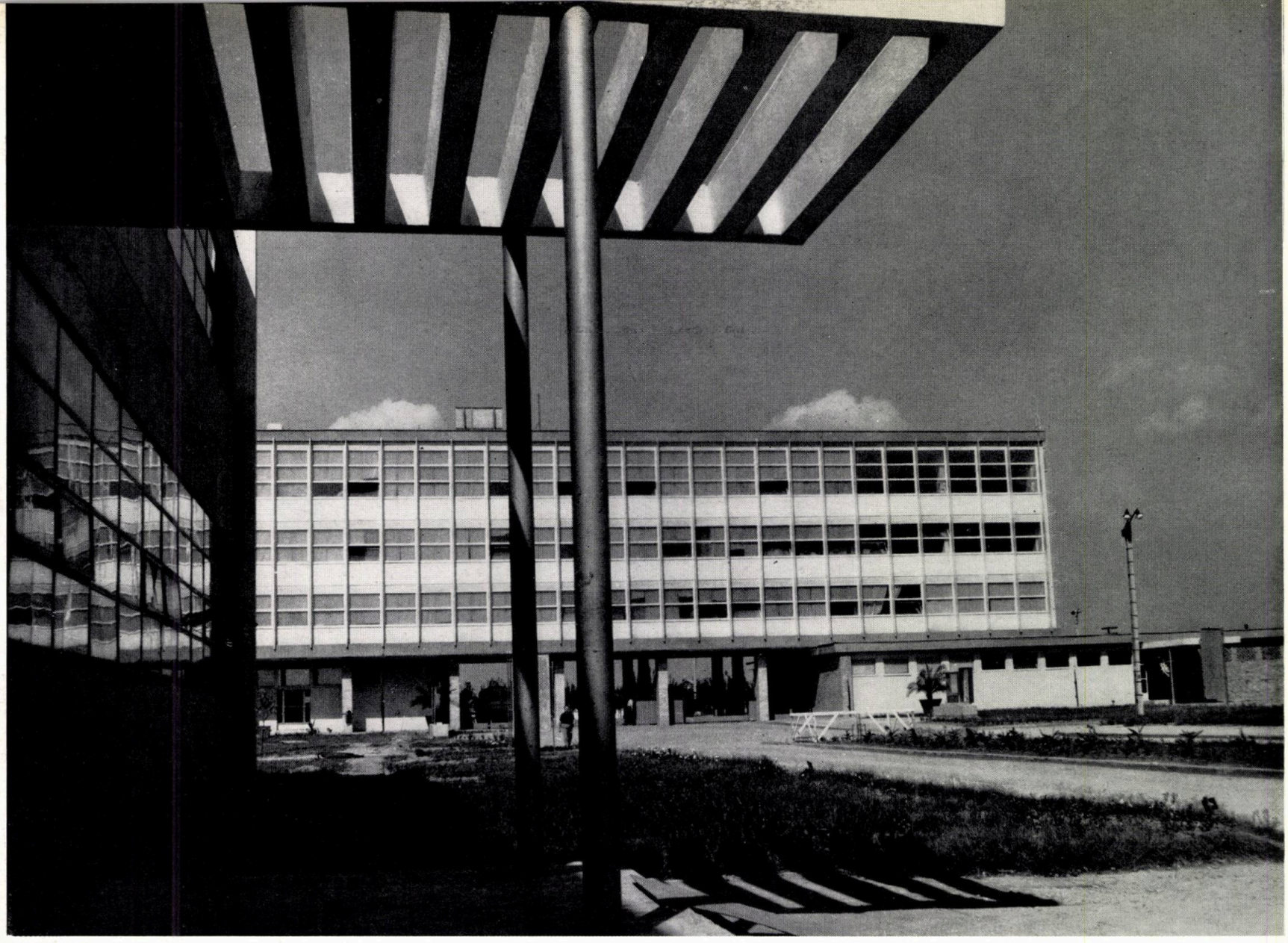

17

Dar nu numai volumele, ci și soluțiile plastice ale fațadelor pot găsi elemente de rezolvare variată, observînd necesități funcționale.

Din funcțiuni caracteristice pot rezulta, desigur, forme și volume caracteristice cum sînt, spre exemplu, construcțiile pentru încercarea motoarelor (fig. 20) sau printr-o prelucrare, anume căutată, se poate ajunge la soluții plastice cu un caracter specific pregnant, cum este, spre exemplu, centrala termică în care au fost subliniate volumele silozurilor de combustibil (fig. 21).

Este în orice caz evident că elementele funcționale, chiar dacă sînt foarte stricte, pot mai degrabă fecunda decît stînjeni imaginația creatoare și pot duce la rezolvări plastice, în care caracterul specific este pus în valoare, dînd astfel soluții estetice pline de interes.

Arhitectura industrială, prin excelență funcțională, nu a putut renunța la primatul funcțiunii și chiar dacă acesta nu mai are puterea de dominare din trecut, o serie de soluții plastice sînt totuși și azi determinate de elemente și considerente funcționale.

În afară de aceasta, o serie de condiții de funcționalitate au influențat în mod direct plastica, determinînd crearea unor elemente sau soluții noi în rezolvarea arhitecturală a fațadelor. Astfel, obligativitatea unei anumite orientări a ferestrelor, față de punctele cardinale, a dus la diferite variante de soluționare a fațadelor în dinți de ferăstrău, în care ferestrele au o altă orientare decît linia generală a fațadei, cum este, spre exemplu, la atelierul mecanic-electric din Combinatul siderurgic de la Galați (fig. 22). În același sens, necesitatea evitării însoririi a dus, prin nenumăratele variante de forme și dispoziții ale lamelelor antisolare, la o bogată gamă de rezolvări plastice ale fațadelor, gamă prea puțin folosită pînă în prezent la noi. Printre primele realizate au fost la Combinatul pentru industrializarea lemnului din Tg. Jiu (fig. 23) sau la uzina de anvelope « Danubiana ».

Tot condiții de funcționalitate pot duce și la crearea unor fațade complet vitrate. Dar la noi, s-a ales adesea soluția fațadelor complet vitrate, indiferent dacă acestea erau indicate sau nu din punct de vedere funcțional. Repetarea lor prea frecventă și fără discernămînt amenință să creeze un soi de conformism destul de anost, un nou academism născut din recopiere și repetare, un academism al minimei inspirații.

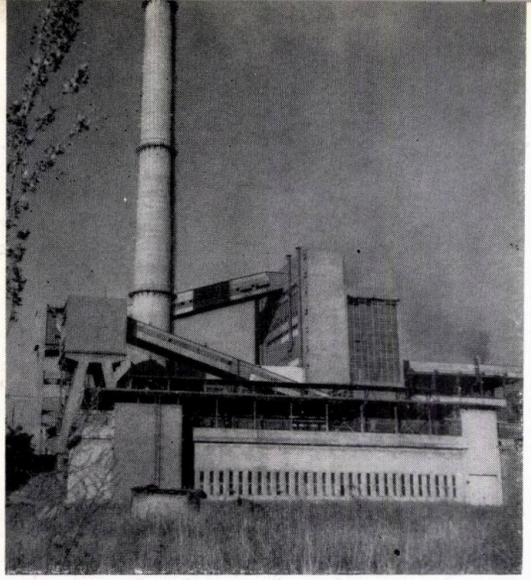

18

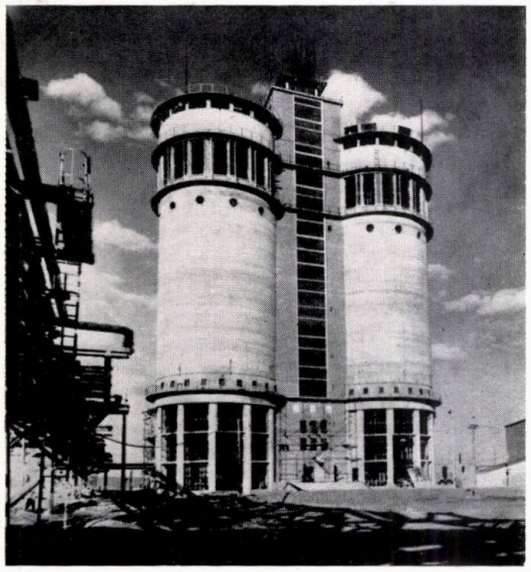

19

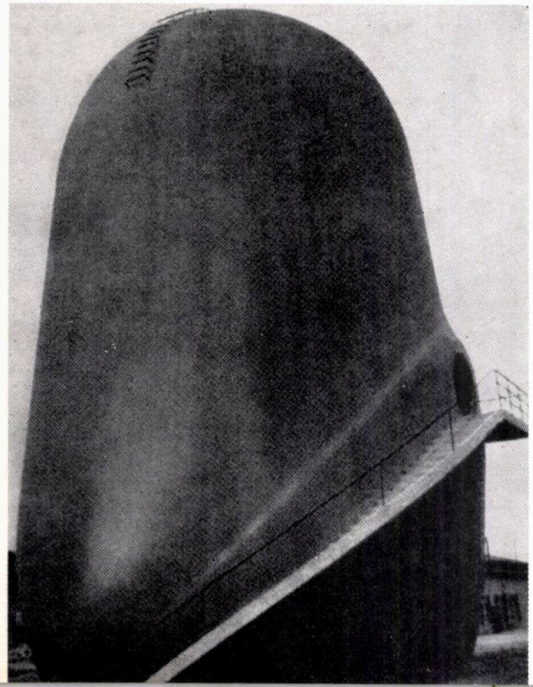

20

În orice caz, funcționalitatea — în limite raționale — rămîne un element valabil în plastica arhitecturii industriale, cu observația că acest element nu poate fi considerat nici singur în mod exclusiv, nici ca element plastic în sine, ci numai trecîndu-l printr-un proces de creație artistică.

În ceea ce privește primatul *structurii*, acesta este, poate, ceva mai vechi — apărînd o dată cu noile materiale de construcție ale secolului trecut, oțelul și betonul, — fără însă a fi suscitat controverse atît de vehemente ca primatul funcțiunii, sau dacă vreți discuțiile purtîndu-se mai mult pe plan filozofic, pentru a stabili dacă aceste noi materiale structurale au determinat și determină o nouă plastică sau dacă, dimpotrivă, noile tendințe, noile idei și cerințe sociale (căutînd noi expresii estetice adecvate) duc spre aflarea unor noi mijloace de exprimare, spre noi materiale și noi sisteme structurale.

Desigur că ambele poziții greșesc prin exclusivism. Pe de o parte, plastica poate fi uneori independentă de material ca și de sistemele structurale, deoarece, spre exemplu, unul și același material — în speță piatra — a putut da în decursul istoriei forme și structuri atît de diferite cum sînt cele ale arhitecturii clasice și cele ale arhitecturii gotice. La rîndul ei, arhitectura clasică greacă a preluat formele elementelor ei de piatră de la elementele de lemn ale templelor arhaice, traducîndu-le în piatră. Pe de altă parte, materialele și sistemele structurale nu pot fi străine de plastică, pe care o influențează direct și încă foarte puternic. În acest sens, avem în arhitectura industrială clădiri cu structuri metalice sau din beton-armat, substanțial diferite. De altfel, noi continuăm și astăzi să dăm betonului-armat forme structurale bazate pe principiul stîlpului și grinzii, adică pe principii proprii lemnului și nu pe cele ale continuității plastice care este proprie betonului. De asemenea, din punct de vedere plastic — cum spune Le Corbusier — betonul înfățișat ca atare poate fi considerat ca o « piatră reconstituită », demnă de a fi prezentată sub aspectul ei natural.

În arhitectura industrială modernă, soluțiile plastice determinate de structură s-au dezvoltat pe două căi diferite: una, în care aceste structuri sînt scoase în evidență și puse în valoare prin efecte interesante de ordin plastic, iar alta, diametral opusă, folosind posibilitatea realizării unei independențe totale între scheletul structural și învelișul perimetral al clădirii, și care s-a dezvoltat pe baza concepției scheletului ascuns și a acoperirii lui, întocmai scheletului corpului omenesc ascuns sub învelișul mușchilor și pielii.

În țara noastră, la halele mari cu schelet metalic s-a mers aproape exclusiv pe acest din urmă sistem, cum se poate vedea la Reșița, la Fabrica de radiatoare din București, la fabrica de mașini-unelte și agregate — București, în timp ce structurile de beton armat s-au păstrat adesea aparente, cum este, spre exemplu, la fabrica de ulei « Unirea » din Iași (fig. 25), la filatura de lînă pieptănată « București » sau la unele clădiri administrative, ca aceea de la Combinatul chimic din Borzești.

Raportul dintre structura construcției și plastica arhitecturală este foarte complex. Desigur că structurile constructive reprezintă unul din elementele componente hotărîtoare în procesul de creație arhitecturală. Dar formele brute ale structurilor, rezultate din calculele statice, rămîn adesea neexpresive ca atare și capătă viață numai trecîndu-le printr-un proces de prelucrare estetică. Numai astfel, ele își pot însuși armonia proporțiilor, devenind expresii arhitecturale elocvente. Bineînțeles că plastica arhitecturală este în mare măsură influențată de natura structurală a clădirilor, în sensul că își găsește o parte din resursele și efectele plastice în dezvoltarea structurilor constructive. Dar, ca și în primatul funcțiunii, în cazul prezentării structurii ca element hotărîtor în rezolvarea plastică se greșește prin exclusivitate.

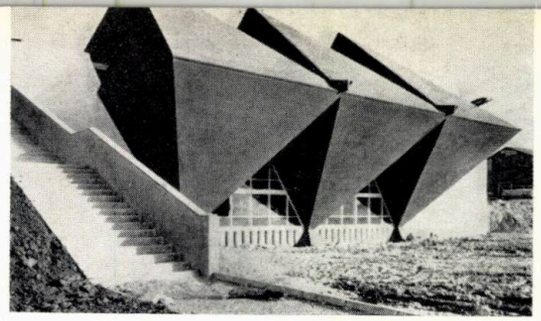

21

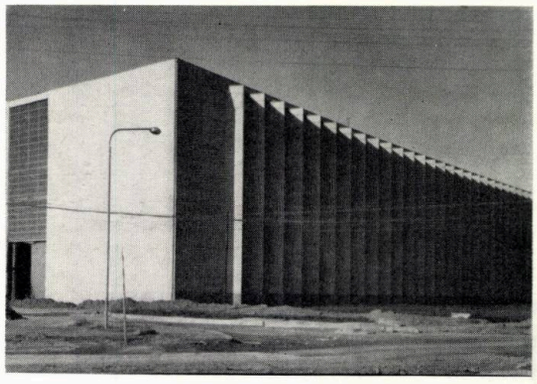

22

NOUA CONCEPȚIE DESPRE SPAȚIUL ARHITECTURAL

Cu privire la primatul *spațiului*, poate că una din cele mai importante afirmații ale arhitecturii moderne este această simplă frază: Materialul de bază cu care lucrează arhitectura este spațiul. *)

Promotorii principiului spațial în arhitectură arată că marea greșeală de pînă acum era aceea că vorbind în special de estetica arhitecturală, clădirile erau judecate fie bidimensional, ca pictura, fie tridimensional, însă ca sculptura, adică numai pentru forma lor exterioară. Prin aceasta se neglijează tocmai ceea ce este propriu arhitecturii și anume faptul că ea se exprimă tridimensional, însă *incluzînd omul*. Pictura lucrează cu două dimensiuni, deși poate sugera trei sau chiar patru (vezi Picasso). Sculptura lucrează cu trei dimensiuni, dar omul rămîne separat ca privitor dinafară. Arhitectura este asemenea unei mari sculpturi, însă cu spațiu interior în care omul este inclus și pe care acesta îl poate considera mișcîndu-se în interiorul lui. S-a trecut apoi la « spațiul în continuă mișcare », cu o serie de proiecte ale lui Wright, care, în acest sens, a folosit într-o anumită perioadă numai linii curbe, cercuri și spirale cum este, spre exemplu, laboratorul uzinelor Johnson din S.U.A., și apoi la plasticitatea structurală determinată de continuitatea spațială. Astfel, după rigiditatea construcțiilor cu volume prismatice a urmat o serie de clădiri cu forme îndrăznețe și bogate, modelate ca vaste sculpturi, atît în exterior cît și în interior. Spațiul ca fenomen estetic — spun acești teoreticieni — nu se limitează numai la clădiri,

*) *Bruno Zevi: «Architecture as space»*

23

24

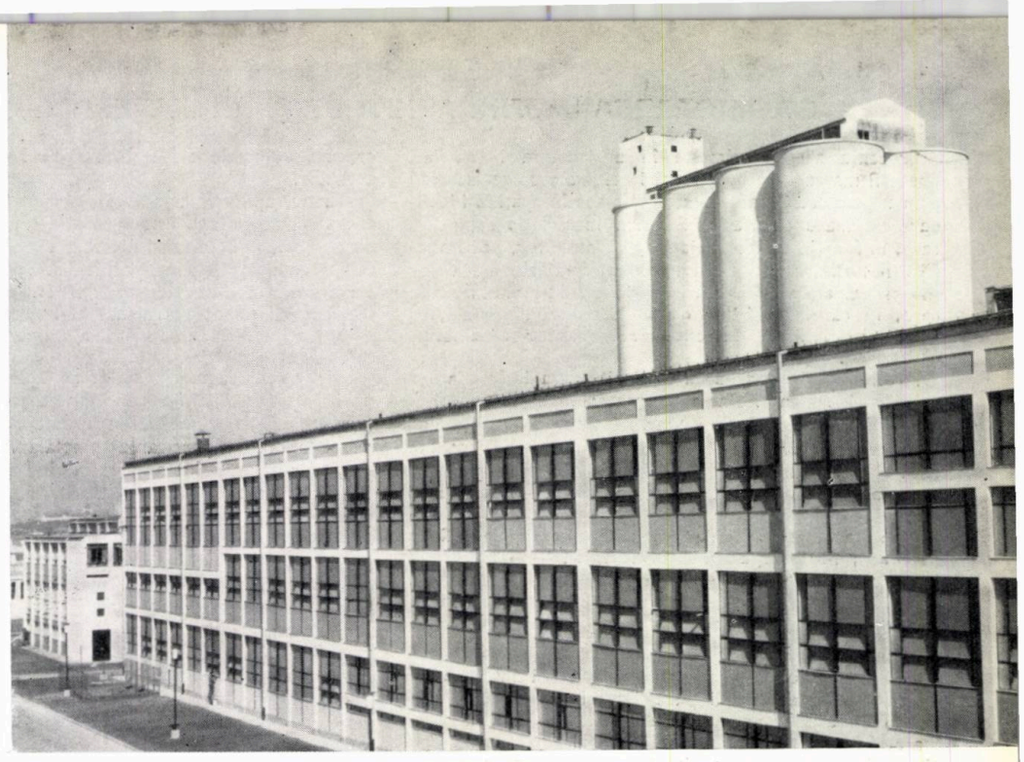

25

18 — *Secția de aglomerare de la uzinele din Mociur-Reșița*
19 — *Secția de granulare a Uzinei chimice din Roznov*
20 — *Construcție pentru încercarea motoarelor*
21 — *Centrală termică cu silozuri de cărbuni*

22 — *Atelierul mecanic și electric din cadrul Combinatului siderurgic de la Galați*
23 — *Fațadă cu lamele antisolare la una din halele C. I. L. — Tg. Jiu*
24 — *Mociur-Reșița — Hală de producție cu acoperiș din pînze subțiri*
25 — *Fabrica de ulei « Unirea » din Iași*

ci se aplică în aceeași măsură orașelor, străzilor, grădinilor, parcurilor.

Paralel cu unele trăsături specifice ale spațialității din arhitectura modernă — cum ar fi concepția planului deschis liber, cu interpenetrarea și continuitatea spațiilor interioare și exterioare — s-a dezvoltat în arhitectura industrială, deși pentru motive diferite, principiul amplasării utilajelor în aer liber. Eliminarea la maximum a pereților despărțitori din interiorul halelor și poate și realizarea pereților exteriori complet din sticlă, prin care se legau mai strîns spațiile exterioare și interioare, au găsit în principiul spațialității o anume justificare. Forme spațiale bazate pe plasticitatea și continuitatea structurală a betonului armat au găsit aplicări mai reduse în construcțiile noastre industriale, datorită mai multor cauze, între care, în primul rînd, necesitatea economisirii cofrajelor. S-ar putea cita doar unele construcții cu suprafețe în dublă curbură cum este depozitul Fabricii de zahăr de la Freidorf, unele pînze subțiri la acoperiș ca cel de la Combinatul Jilava sau de la Uzinele din Mociur (fig. 24), sau unele elemente locale (copertine la intrare), ca cele de la filatura de lînă pieptănată « București ».

UNITATEA DIALECTICĂ A TEHNICII ȘI PLASTICII

Am considerat necesar să trecem în revistă pe scurt principalele concepții dominante privind estetica arhitecturii moderne, cu aplicațiile lor în arhitectura industrială de la noi, pentru o mai clară orientare în viitor. Este demn de reținut, așa cum am mai arătat, că în domeniul arhitecturii industriale, adoptarea în exclusivitate a uneia sau alteia din concepțiile care au dominat la un moment dat, ar constitui o rezolvare unilaterală și că numai considerarea lor în ansamblu poate garanta realizarea unor lucrări valoroase, de calitate, eficiente și economice.

Toate elementele — funcționale, structurale, spațiale, economice — constituind mijloacele tehnice, la care se adaugă mijloacele artistice, determină soluționarea, atît a sarcinilor materiale, cît și a celor ideologice pe care societatea le ridică în fața arhitecturii. Aceste mijloace tehnice și artistice, constituind o unitate dialectică, satisfac cerințele materiale și ideologice care formează, de asemenea, o unitate dialectică. Limitarea numai la unele din aceste concepții determină implicit și limitarea surselor de inspirație și, în consecință, a soluțiilor plastice, estetice, căutate. Realitatea, complexitatea, valoarea unei opere de artă arhitecturală stă în însumarea tuturor acestor factori considerați ca un tot unitar sub *controlul continuu al eficienței lor economice*.

Ar mai fi necesar să arătăm, în stabilirea justă a tuturor împrejurărilor, că pentru îmbunătățirea arhitecturii industriale, pentru realizarea unui salt calitativ, preconizat în domeniul esteticii industriale, și înlăturarea deficiențelor semnalate, este necesară înlăturarea în același timp a unor situații mai mult sau mai puțin obiective, de natură să contracareze cele mai bune intenții. Acestea privesc în primul rînd necesitatea unei munci de lămurire a însuși colectivului atît de numeros și complex care colaborează la realizarea proiectelor industriale, pentru promovarea importanței elementului estetic. Dar, în afară de aceasta și în afară de libertatea pe care și-o arogă unii și în primul rînd executantul sau beneficiarul de a interveni și a schimba lucrările ce se execută, fără acordul autorului lor — în afară de unele adaosuri intempestive care fac de nerecunoscut lucrări bine întocmite, de problema materialelor și a modului de furnizare și punere în operă, de calitatea finisajului și de controlul prea redus al autorului la executarea operei sale și multe altele care constituie cauze importante ale scăderii valorii plastice în realizarea obiectivelor industriale — aș mai adăuga și anonimatul, mai mult sau mai puțin complet, al autorilor proiectelor. Acest anonimat lasă oarecum în suspensie interesul continuu și susținut al autorilor în realizarea concretă și corectă a proiectelor lor; autorii unor proiecte reușite sînt lipsiți de satisfacția morală a recunoașterii bunelor rezultate obținute de ei, în timp ce cei ai unor realizări mai slabe sînt feriți de inconvenientele morale ale reprobării pe care ar trebui să le suporte. Difuzarea mai largă a operei, legată de autorii săi, difuzare largă, folosită în mai toate domeniile, poate mobiliza importante energii.

★

În încheiere, aș dori să arăt că prin mobilizarea resurselor subiective ale proiectanților, pe de o parte, și prin urmărirea înlăturării deficiențelor obiective, pe de altă parte, saltul calitativ, absolut necesar a se produce în proiectarea industrială, nu va întîrzia să se manifeste. Menționînd că în Documentele Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român se arată că, față de cele 502 întreprinderi și secții noi construite în șesenalul trecut, circa 750 obiective industriale noi urmează să intre în funcțiune în cincinalul viitor, consider că acestea nu vor întîrzia să constituie tot atîtea victorii ale esteticii arhitecturii industriale românești.

COLABORAREA DINTRE ARHITECT ŞI ARTISTUL PLASTIC

Prezența artelor plastice în arhitectura industrială poate fi marcată fie prin lucrări originale de șevalet sau prin reproducerile acestora, amplasate în spațiile interioare de mare circulație, fie prin lucrări de sculptură care, în funcție de dimensiunile și temele lor, pot îmbogăți holurile, vestibulurile, zonele verzi ale uzinalelor sau preuzinalelor, fie prin lucrări de artă monumentală, care, în cazul lucrărilor de arhitectură industrială, își găsesc locul firesc în exteriorul marilor ansambluri construite.

Artele plastice pot avea în arhitectura industrială o pondere însemnată. Dar asocierea sculpturii, picturii și decorației monumentale cu arhitectura, în general, ar trebui să ducă la o integrare a unei componente în cealaltă și la o influențare reciprocă favorabilă. Consider că sub acest aspect trebuie să privim relația arhitectură-artă plastică.

Este foarte greu și chiar imprudent ca cineva — fie o persoană, fie o organizație profesională — să încerce a formula norme generale în stabilirea relațiilor care trebuie să existe între arhitectură și artele plastice, sau să precizeze toate elementele unei colaborări profesionale.

Deseori, tendința fiecărei părți de a-și păstra individualitatea neatinsă constituie o piedică importantă. Foarte adesea, artiștii plastici nu înțeleg problemele legate de arhitectură ca: spațiul arhitectural, lumina, scara, funcționalitatea, traficul etc.; alteori, unii artiști tineri, fără experiență arhitecturală sau cu prea puțină, încearcă să devină « primadone » considerînd arhitectura doar ca un simplu suport al operelor lor.

Pe de altă parte, nu întotdeauna arhitecții sînt la curent cu dezvoltarea artelor plastice și poate nu toți au sensibilitatea artistică necesară. De aceea se impune colaborarea; ea nu poate fi însă asigurată decît prin « munca în echipă », în colective formate din artiști cu vederi profesionale identice, cu pregătire și formație similară, lucrînd de la bun început împreună cu arhitectura. Deseori, o subordonare reciprocă a personalităților creatoare poate duce la rezultate valoroase. Numai printr-o astfel de muncă în echipă, se poate ajunge la o comuniune de idei și năzuințe.

În ce ne privește, principala neînțelegere pornește din faptul că există un decalaj apreciabil, între data cînd începe activitatea arhitectului și data cînd este solicitată participarea artistului. Artiștii nu sînt în general chemați inițial pentru a participa la munca de concepție, care creează volumele arhitecturale ce vor primi lucrările artistice.

Practic, artistul, la noi ca și în alte țări, primește o suprafață de perete într-o clădire semifinisată, pe care nu a văzut-o pînă atunci niciodată. Artistul face eforturi ca să creeze o relație între arhitectură și opera sa, schițele elaborate sînt deseori desene fără o referire la spațiul arhitectural pe care urmează să-l decoreze; executarea unei machete de ansamblu, ajutătoare și edificatoare, rareori este găsită necesară.

În condițiile actuale, reale, activitatea profesională a unei părți este stînjenită de neparticiparea la timpul oportun a părții celeilalte; greșeala principală, de a nu colabora la precizarea amplasamentului optim al lucrării de artă în ansamblul industrial, rezidă, în general, în modul nostru de lucru, greu de evitat.

Acesta este un semnal de alarmă dat de oamenii de specialitate — artiști, critici de artă sau arhitecți — în analiza acestor probleme și este justificat, deoarece ca rezultat final al colaborării creatoare trebuie să rezulte construcții de perfecțiune artistică, în care arhitectura și plastica să se întregească pînă la unitate.

Evoluția arhitecturii moderne, de la simplitatea rigidă și dogmatică a începutului, pînă la formele foarte libere și cu deosebire plastice de astăzi, permite ca unirea dintre arhitectură și artă să nu se mai facă numai prin simpla integrare fizică a uneia în cealaltă, ci printr-o întrepătrundere de viziuni și concepții care să ducă nu la simple clădiri funcționale, ci la adevărate lucrări de plastică arhitecturală.

Calitățile plastice excepționale ale betonului armat realizat și lăsat aparent, prin cofraje din scîndură, într-o execuție specială, precum și extraordinarele posibilități ce le oferă din punct de vedere static, au permis ca arhitectul epocii noastre să gîndească altfel decît în trecut, să treacă cu curaj spre transformarea arhitecturii într-o sculptură de mari proporții, indiferent dacă progamul se referă la o construcție civilă sau industrială (fig. 2).

Arhitectul, care pînă ieri a executat pereții halei industriale din panouri plane, simte nevoia să dea acestora o formă în spațiu, creînd astfel un element plastic dorit, avantajos din punct de vedere static și necesar funcțional (fig. 4). O mică industrie poate fi astfel îmbrăcată într-o formă de beton armat aparent în care golurile tehnologice, instalațiile sau detaliile constructive, studiate cu atenție, pot realiza o adevărată sculptură în beton armat (fig. 5).

2

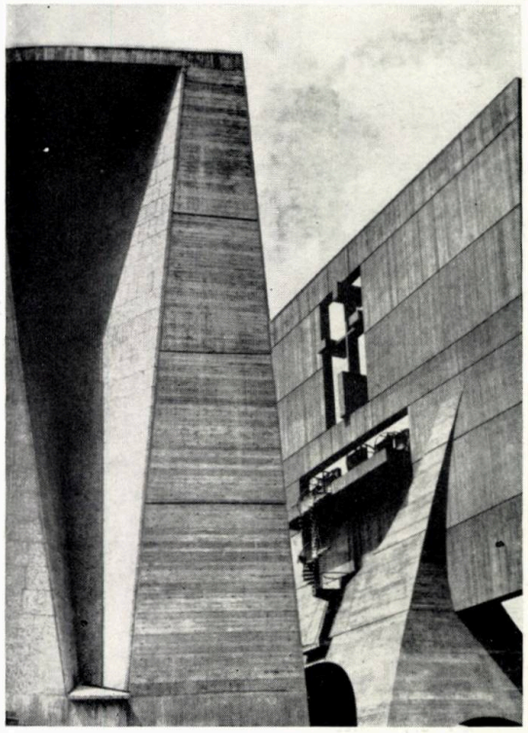

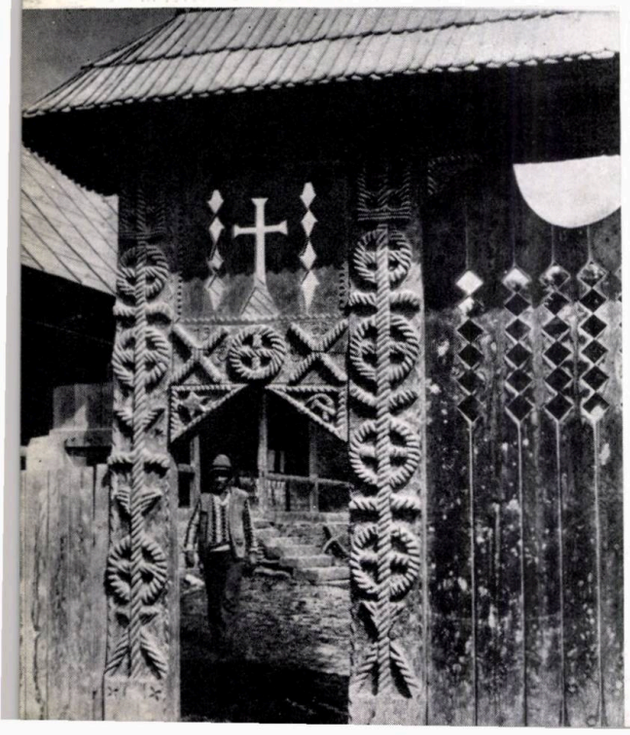

1

arh. nicolae vasilescu

arhitectura industrială şi artele plastice

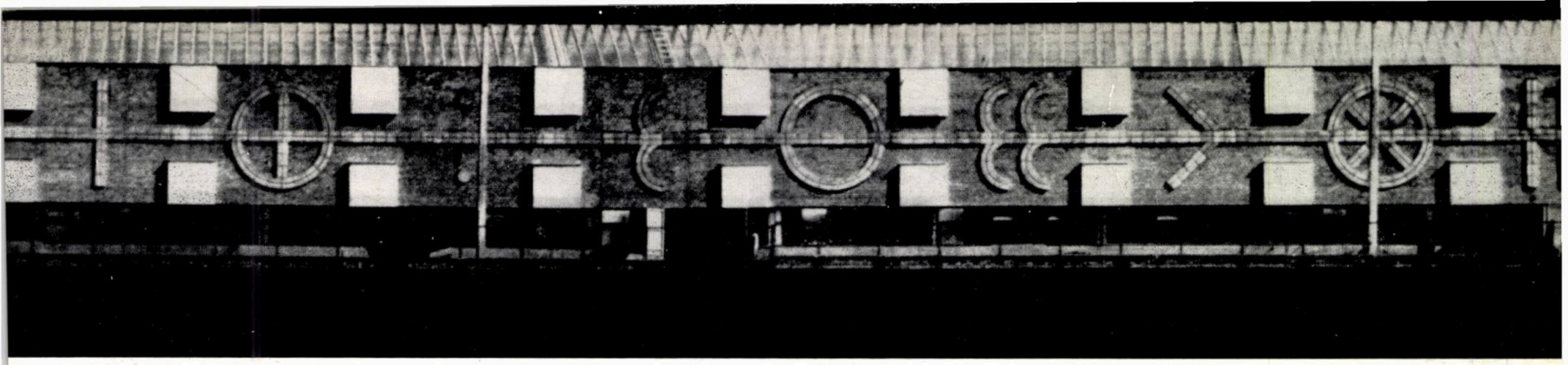

3

1 — *Decorație pe o poartă țărănească din Maramureș*

2 — *Detaliu din clădirea bisericii și mănăstirii St. John — Minnesota (S.U.A.). Autor, arh. Marcel Breuer*

3 — *Brîu decorativ, realizat cu elemente din beton aparent colorat, pe fațada Combinatului pentru industrializarea lemnului din Sighet*

4 — *Uzina din Torrington (Belgia). Autor, arh. Marcel Breuer*

5 — *Uzina pentru cazane de încălzire din Thun (Elveția). Autori, arh. S. Gerber și alții*

6 — *Castelul de apă de la Uzina de alumină din Slatina. Autor, arh. Monica Constantinescu*

7 — *Castelul de apă, coșul de fum și vasul de expansiune de la pepiniera din Mihăilești-București. Autori, arhitecții Nicolae Petrescu și Gheorghe Lungu*

8 — *Farul din Constanța. Autor, arh. Nicolae Vasilescu*

EXISTĂ VARIATE POSIBILITĂȚI DE RIDICARE A PLASTICII ARHITECTURALE

Fără să fi folosit la maximum posibilitățile plastice ale betonului aparent sau tencuit, ale metalului sau ale altor materiale, arhitectura noastră industrială are cîteva realizări care trebuie remarcate.

Este vorba în primul rînd de obiecte distincte care se susțin singure arhitectural datorită formei lor (formă deseori tributară tehnicii de execuție): castele de apă, la care arhitectura în luptă cu tehnica caută diferite posibilități de a evidenția forma, făcînd deseori apel la cromatică (fig. 6), sau vase de expansiune și coșuri de fum, ce pot fi susținute de o « mînă » de suporți din beton armat (fig. 7). La acestea, preocuparea pentru arhitectură este îndreptată spre găsirea unor forme plastice agreabile în totalitatea lor.

În aceeași familie de gîndire se poate înscrie și noul far din Constanța, exemplu care poate ilustra posibilitățile practic nelimitate în căutarea de forme și materiale noi (fig. 8).

Există exemple de arhitectură industrială, la care frontul construit este proiectat cu elemente funcționale — de pildă scări de acces și evacuare — rezolvate de către arhitect cu pricepere. Dacă la aceasta adăugăm « grafica » ordonată a sprosurilor ferestrelor metalice, ce poate avea caracterul unei decorații în suprafață, formată din linii drepte orizontale sau verticale, cu unele accente de efect prin marcarea ochiurilor mobile, distribuite cu grijă, putem considera că ansamblul poate trăi astfel de sine stătător (fig. 9), fără a fi necesară vreo altă intervenție, fie ea chiar de natura unei lucrări de artă.

Alteori, punîndu-se accentul pe elementul de intrare, se poate realiza dintr-o copertină un element sculptural prin el însuși. Formele moi-curbe, degajarea de clădire, rezolvarea din punct de vedere constructiv prin folosirea unui număr cît mai mic de puncte de sprijin, fac dintr-o copertină, în afară de un obiect funcțional, un element interesant ca studiu și chiar o realizare plastică (fig. 10).

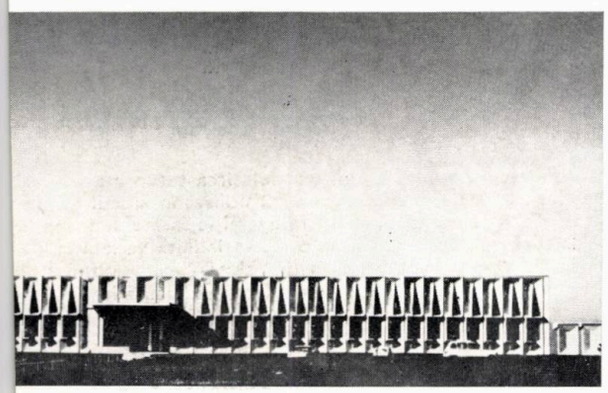

4

6

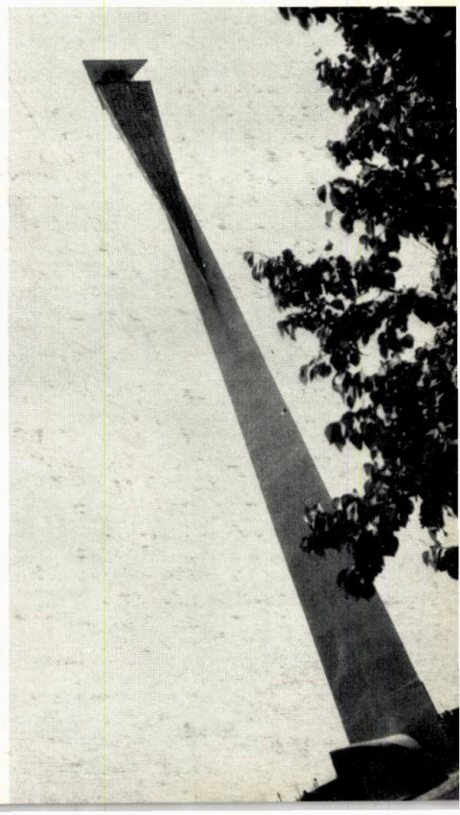

8

5

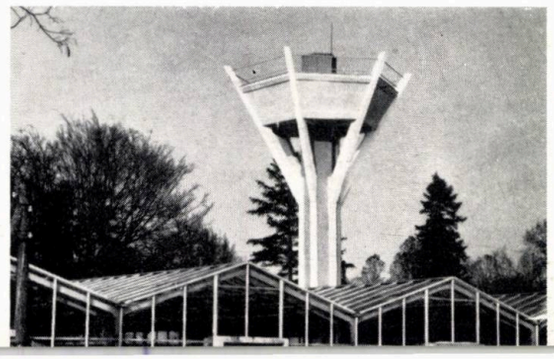

7

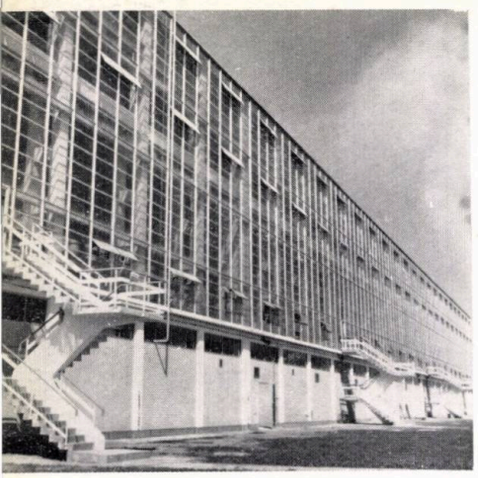

9 — *Combinatul chimic de la Craiova, hala compresoare amoniac. Autori, arhitecții Atanase Popescu și Ștefan Antoniu*

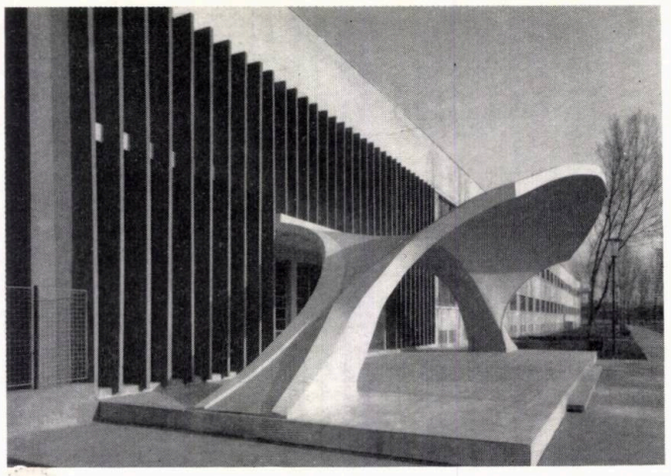

10 — *Copertina de la intrarea Filaturii de lînă pieptănată « București » Autor, arh. Ion Ionescu*

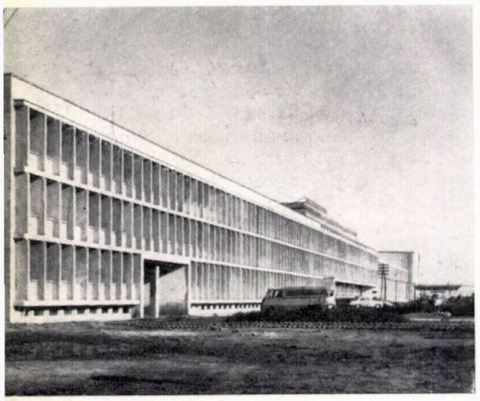

11 — *Atelierul de întreținere din cadrul Combinatului siderurgic de la Galați. Autor, arh. Paul Mihalik*

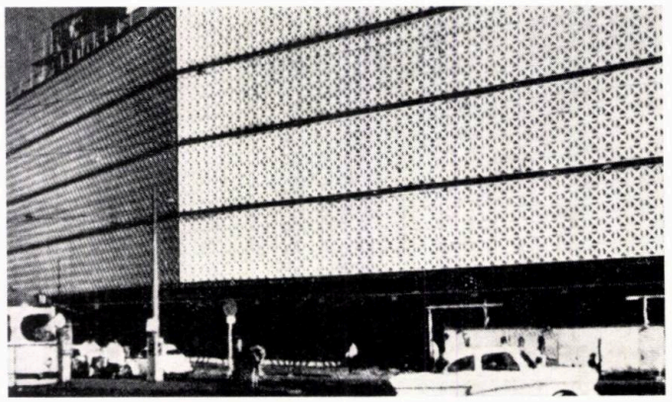

12 — *Magazinul «Mercur» din Heidelberg (R. F. Germană). Autori, arhitecții E. Eiermann și R. Hilgers*

13 — *Focșani — Fabrica de confecții, intrarea principală. Autor, arh. Jean Schafhütl*

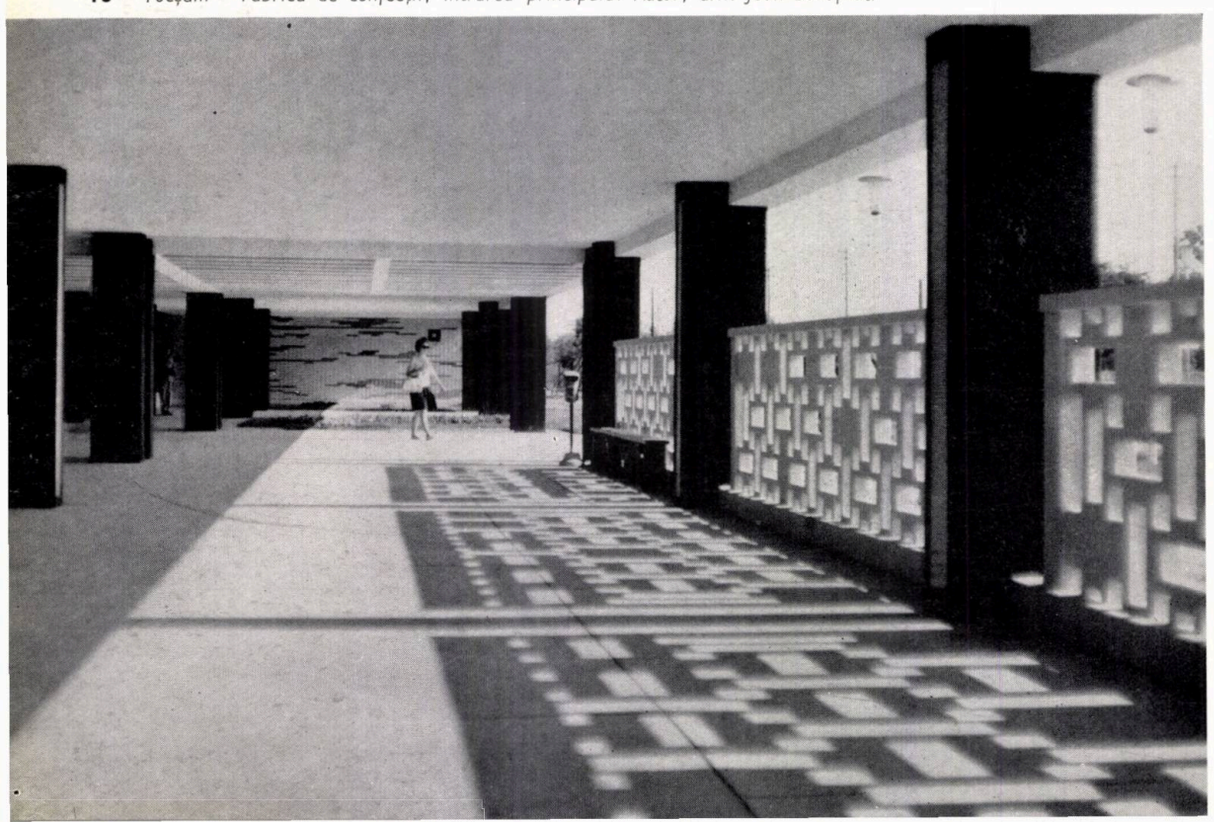

Adesea, necesitatea corectării unei orientări necorespunzătoare a halelor industriale, determinată de terenul dat, conduce arhitectul spre găsirea unor soluții de îmbunătățire a climatului interior al halei, prin folosirea unor elemente speciale de construcție, formate dintr-o succesiune de paravane din beton armat, așezate în direcția din care soarele bate puternic. Această succesiune devine, în cazul unei desfășurări mari de fațadă, impresionantă și uneori emoționantă prin dimensiunea și simplitatea ei (fig. 11). Pe o asemenea fațadă, orice intervenție în plus, de orice natură, este, evident, de prisos.

Exemplele enunțate nu epuizează problema; există nenumărate alte posibilități de a rezolva necesitățile de ordin plastic, folosind numai elementele de arhitectură.

Contrastele dintre suprafețele pline și cele vitrate, deseori căutate de arhitect, pun problema rezolvării «plinului» din punct de vedere plastic.

Elementul plin se poate rezolva, de la caz la caz, prin crearea unei suprafețe vibrate, folosind elemente de arhitectură ieșite sau intrate față de planul plinului, sau prin placarea lui cu un material de o anumită culoare și granulație.

Continuînd cu exemplificarea posibilităților tot mai variate pe care le are la îndemînă arhitectura, nu putem uita influența favorabilă pe care a avut-o asupra arhitecturii epocii noastre « era claustra », inspirată de Auguste Perret și folosită mai întîi ca un element decorativ, iar apoi funcțional, ca brise-soleil.

« Claustra », acest mic element traforat, prefabricat din beton simplu sau armat, executat fără nici o dificultate pe orice șantier și la un preț de cost redus, zidit ca orice zidărie aparentă, poate crea efecte plastice de masă, deosebite (fig. 12, 13).

Peretele traforat ca o dantelă acoperă în general fațadele puternic însorite; în spatele lui, omul lucrează liniștit, nestingherit de puterea razelor solare.

În arhitectura industrială, traforurile rămîn un procedeu economic, cu efect deosebit din punct de vedere al plasticii exterioare.

ARHITECTURA INDUSTRIALĂ

Arhitectura industrială — prin folosirea tuturor avantajelor oferite de tehnica betonului, utilizat în modul cel mai diferit și inovator, sau prin apelul la forme noi de elemente constructive, dispuse într-o infinită varietate, prin repetarea lor într-un ritm ales — poate obține efecte cu totul noi și chiar poate tinde la a realiza lucrări de arhitectură cu exprimare plastică, proprie și valoroasă. Deși s-ar părea că arhitectura industrială ar avea posibilitatea să-și rezolve singură, în mare parte, problemele de ordin plastic și ar putea deci trăi ca atare, ea oferă totuși un larg « front de lucru » artelor plastice.

Tendința arhitecturii industriale moderne merge către dezvoltarea tehnologiilor în hale comasate, monobloc, care ocupă suprafețe de cîteva hectare și care determină perimetre de fațade de dimensiuni impresionante. Impresionante sînt și spațiile uzinale sau preuzinale.

Complexele industriale moderne, executate la noi în țară în ultimii ani, au lungimi curente de fațadă între 300—500 m. Laminorul din cadrul Combinatului siderurgic de la Galați are 1 800 m lungime, fațada măsurînd aproape 40 000 m^2.

Arhitectura pavilionului administrativ al uzinelor «1 Mai» din Ploiești prezintă o succesiune ritmică de goluri și plinuri, în care domină golul ferestrei. Acest ritm a fost oprit în chip artificial, legat neorganic de arhitectura ansamblului, prin blocarea a cîte două ferestre de la etajul I și etajul II, pentru a se crea posibilitatea realizării unui panou de artă plastică. Amplasamentul pare străin arhitecturii și dă senzația unui oblon care obturează temporar ferestrele. Autori, sculptorii Gheorghe Coman, Octavian Ilica, Paul Zipser.

14

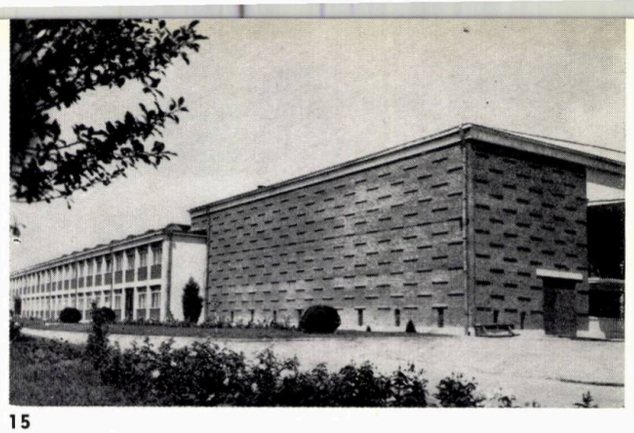

15

« Plinul » de la Combinatul de vinificare de la Valea Călugărească — autori, arhitecții Mircea Enescu și Adriana Ciortanu — este rezolvat printr-o decorație cu elemente de construcție, cărămizi aparente, ieșite din planul zidăriei într-un desen pe orizontală, pe un perete de aceeași culoare și bine însorit după amiază. Într-o altă viziune, acest « plin » ar fi putut constitui un nimerit fundal pentru lucrarea de artă plastică.

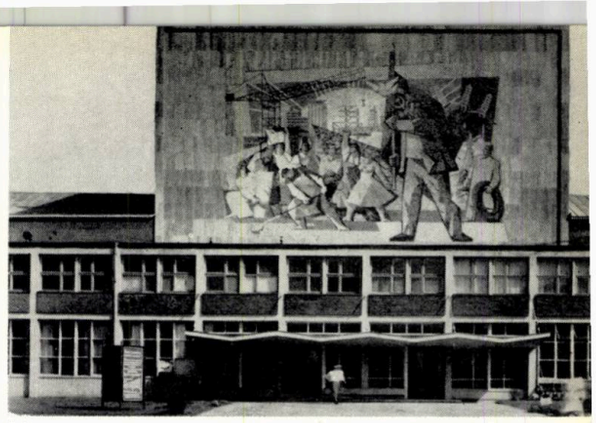

16

Uzina de anvelope « Danubiana » din Popești-Leordeni oferă muncitorului uzinei ca și vizitatorului o lucrare de artă figurativă, realizată pe travertin. Compoziția și-a propus a sugera aspectul de muncă în general. Autori, pictorii Gh. Labin, H. Maxy, Șt. Szönyi. Forma prea regulată a panoului din travertin, dorința de a ocupa cu lucrarea de artă întreaga suprafață oferită, amplasamentul ei pe un plan arhitectural secundar, sînt toate elemente care contribuie nefavorabil la estetica ansamblului.

17

Lucrare sculpturală aflată în prezent în stadiu de proiect, destinată a fi montată simetric pe fațada centralei termoelectrice de la Brazi. Autor, Naum Corcescu. Remarcăm tendința artistului de a degaja lucrarea artistică de arhitectură și unele avantaje plastice evidente ce decurg din aceasta.

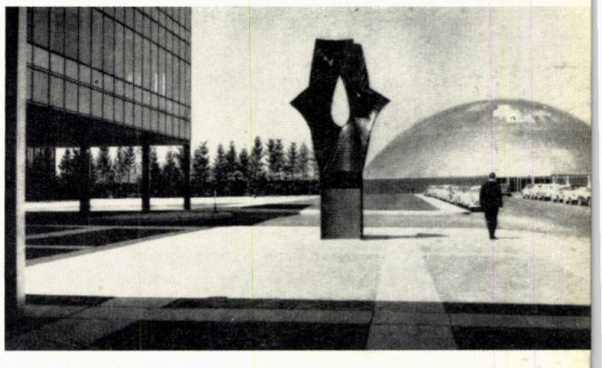

18

La Centrul de cercetări al firmei « General Motors » din Warren-Detroit (S.U.A.), între clădirea principală de cercetare și bazinul cu apă, avînd clubul ca fundal, arhitectul a preferat o lucrare sculpturală abstractă. Autor, arh. E. Saarinen

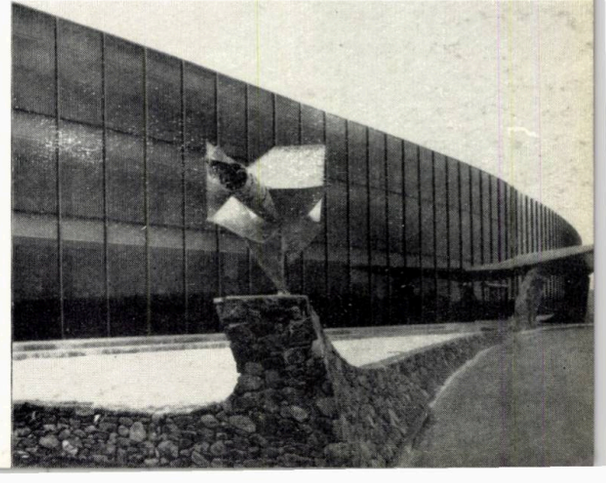

19

Fațada complet vitrată a Laboratoarelor I.B.M. din Yorktown-Heights (S.U.A.), în lungime de 330 m, primește, de asemenea, fără dificultate o sculptură abstractă realizată din metal. Autor, arh. E. Saarinen
Sînt două exemple în care arhitectura și lucrarea de artă aparțin aceleiași gîndiri, au aceeași vîrstă, sculptura completînd în mod fericit arhitectura

ȘI ARTELE PLASTICE

Alte construcții industriale, ca de pildă fabricile de bere sau depozitele frigorifice, datorită tehnologiilor lor, dezvoltă mari plinuri arhitecturale.

Aproape toate aceste suprafețe de mari dimensiuni, vitrate sau pline, pot constitui « frontul de lucru » al artelor plastice. Cu cît acest front de lucru este mai mare, cu atît problema colaborării devine mai acută și mai importantă.

Industria, pe lîngă puternicul rol economic ce-l are în viața societății, poate avea și un important rol educativ, desfășurat continuu și organizat. Muncitorul nu trebuie să se simtă izolat în ansamblul industrial; posibilitățile de educare pe care i le oferă orașul trebuie continuate și aici, evident la o altă scară. De aceea, prezența artelor plastice, ca mijloc de informare artistică și de educare a omului, se impune și în industrie.

Dar imensele posibilități de colaborare, pe care industria le oferă artelor și care depășesc cu mult pe cele ale arhitecturii civile, pretind o matură chibzuință și probitate profesională în stabilirea dimensiunilor lucrărilor de artă, a materialelor și a tehnicilor folosite, toate puse

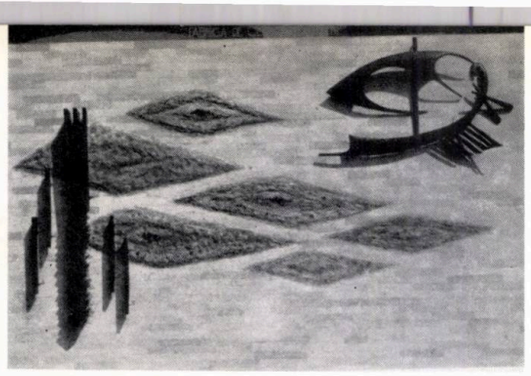

20

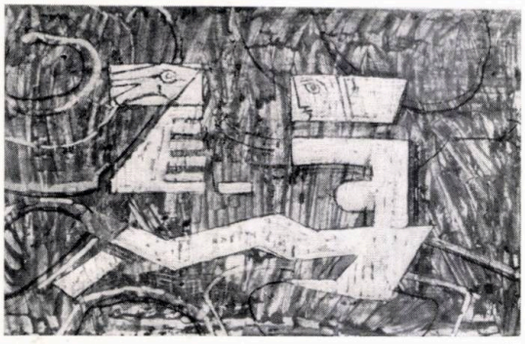

21

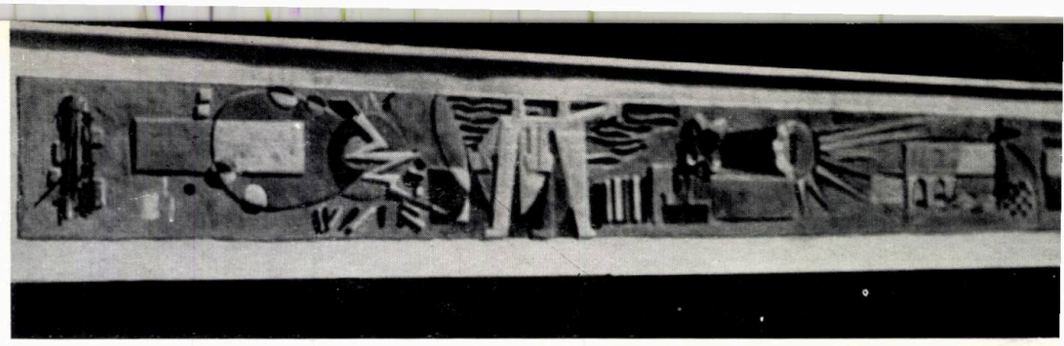

24

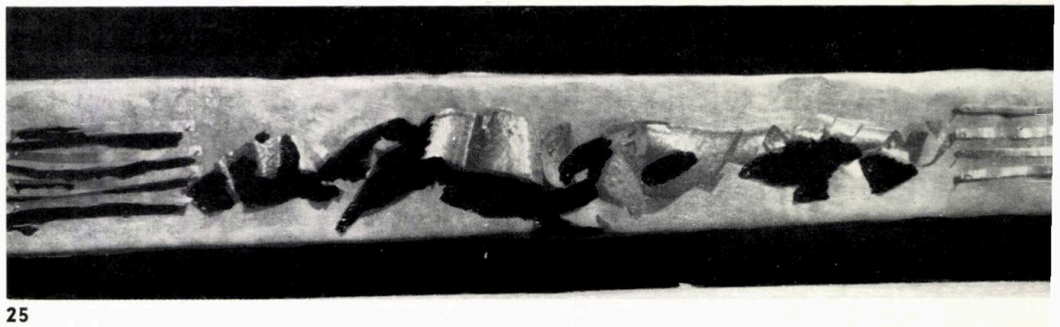

25

20, 21, 22

În zona industrială Palas-Constanța, la Combinatul de celuloză și hîrtie, arhitectura a prevăzut, în prim plan, un plin tehnologic oferit pentru realizarea unei lucrări de artă. Concursul a prilejuit artiștilor rezolvări plastice diferite, accentul punîndu-se, fie pe elemente pur decorative realizate din piatră sau marmură, fie prin sugestive sublinieri ale drumului parcurs de materia primă: paiele de cereale, în procesul de fabricație. Autori, pictorii Gheorghe Costiurin, Victor Zemlička

23

În București, la noua întreprindere poligrafică din cartierul Pajura, pe un front vitrat, rezolvat arhitectural cu pricepere, se află o mică lucrare de artă, bine încadrată în arhitectură și judicios proporționată. Materialul folosit este piatră naturală cu mici reliefuri rezultate din spargere, cu o suprafață rugoasă, într-un colorit natural de tonuri alb și negru. Autor, pictor, Vasile Celmare

23

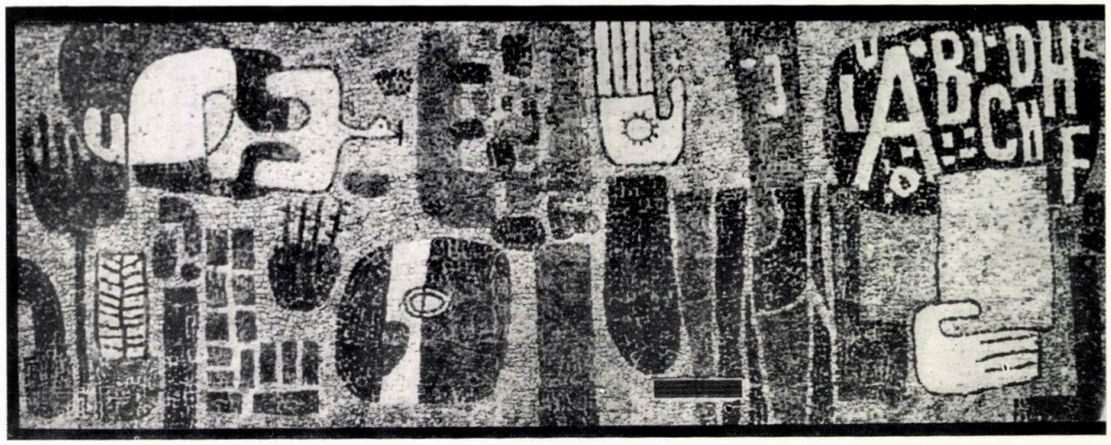

22

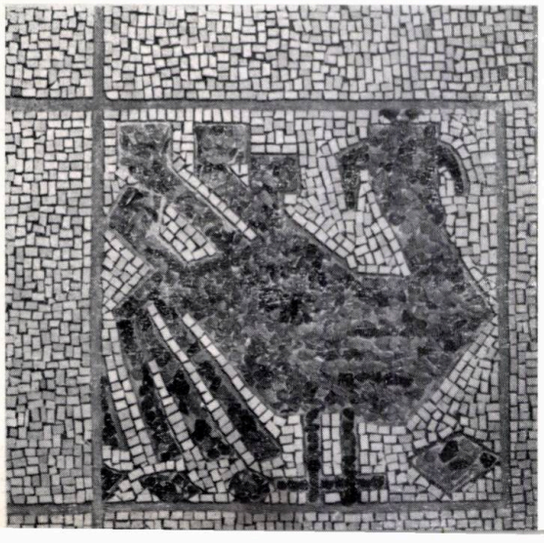

în slujba spațiului arhitectural, a scării elementelor și a traficului uman.

De asemenea, nu trebuie să uităm că arta plastică este subordonată unei bune rezolvări arhitecturale și nu putem spera că vreodată artele plastice ar putea « salva » un neinspirat partiu de arhitectură.

În ultimii ani, la noi în țară, artele plastice au colaborat intens cu arhitectura; preponderența au avut-o însă lucrările de arhitectură civilă.

Dintre posibilitățile de exprimare plastică, sculptura este aceea care pune cele mai mici probleme în colaborarea cu arhitectura. Fiind mai apropiată ca gîndire de arhitectură, se integrează cu mai mare ușurință în multiplele forme ale arhitecturii industriale moderne.

Cunoscînd evoluția deosebit de interesantă a sculpturii moderne, marcată prin folosirea unei diversități tot mai mari de materiale, în multiple tehnici de prelucrare și finisare, mereu în căutarea de noi forme de exprimare, cunoscînd drumul ascendent al sculpturii noastre contemporane, putem spera într-o colaborare fructuoasă a acesteia cu arhitectura.

Folosirea formelor sculpturale, legate direct de procesul de fabricație și de produsul fabricii, poate fi o permanentă sursă de inspirație pentru artiștii plastici, îmbogățindu-le posibilitățile de exprimare plastică. În acest sens, unul dintre exemplele concludente îl constituie semnalul pavilionului ceh la ultima expoziție internațională de la Bruxelles: o fleșă spațială metalică, care nu era altceva decît pivotul de susținere a fusului unei turbine cu aburi, prezentat ca sculptură.

În general, observăm că sculptura figurativă și semifigurativă poate conviețui cu arhitectura industrială în

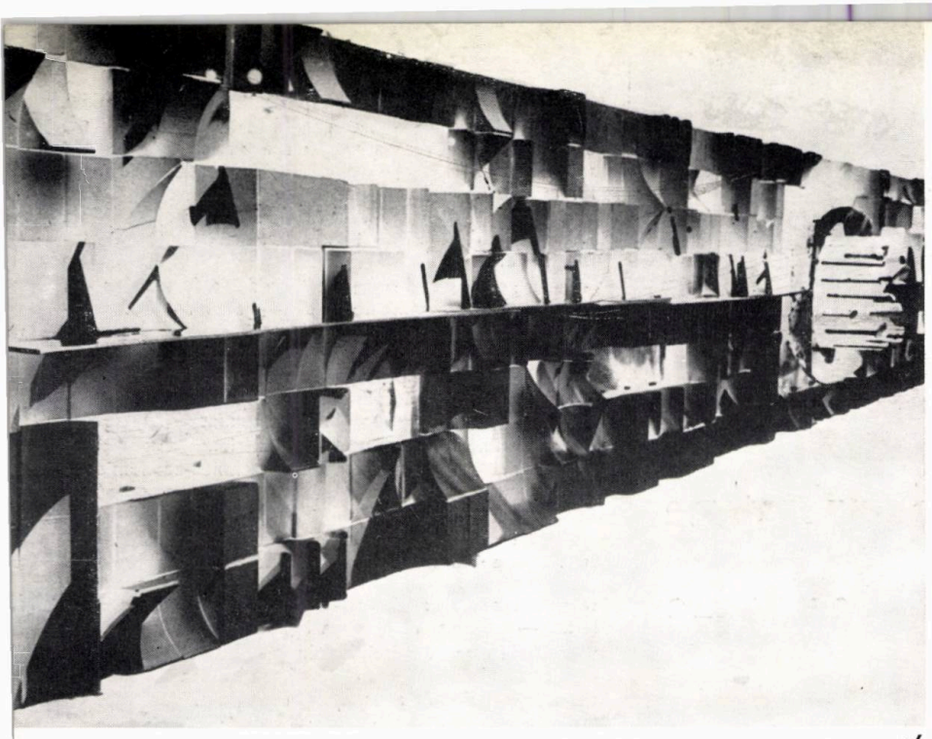

26

24 *La Combinatul siderurgic de la Galați, pe una din fațadele lungi ale laminorului de tablă groasă, există intenția de a se executa o importantă lucrare de artă, importantă atît prin dimensiunea propusă, prin valoarea artistică pe care trebuie să o atingă, prin simbolul ei, cît și prin cost. Hala, dezvoltată mult pe orizontală, cu înălțimea la cornișă de 21 m, retrasă cu 100 m față de accesul principal interior al uzinei, prezintă un perete complet vitrat, uniform colorat, vibrat numai cu verticalele și orizontalele sprosurilor ferestrelor. Panoul, cu dimensiunea de 120 m × 14 m, este amplasat în această masă de sticlă. Colaborarea cu artiștii plastici a început la data necesară realizării arhitecturii, arhitectul avînd posibilitatea să-și precizeze punctul de vedere în ceea ce privește formarea echipei de artiști plastici. Proiectele prezentate în primă fază au însemnat de fapt viziuni plastice în sînul colectivului, utile ca bază de discuții pentru început.*
Tematica unui proiect de panou adaugă activitatea umană extragerii energiei și utilizării ei în procesul laminării, reprezentat schematic în volume și forme geometrice. Discuțiile purtate cu beneficiarul și proiectantul de arhitectură au condus la elaborarea unor noi proiecte, în etapa a II-a.

25 *Folosind materialul produs de laminor — tabla groasă — un nou proiect creează cu aceasta un panou decorativ, mult reliefat și degajat de fundalul de tablă ondulată.*

26 *Proiectul, aprobat în final de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, propune realizarea unei suprafețe puternic vibrată cu elemente prefabricate din beton, placate cu mozaic de marmură, în care se dezvoltă un vitraliu pe care se profilează o formă concavă aurită, cu simbol legat de industrie. Autori, artiștii plastici Gheorghe Popescu, Atanase Anastasiu, Spiru Chintilă, arh. Cristea Condacci, arh. Virgil Ciocârdel, Ion Baroi, Ion Pacea, Gina Popa-Hagiu, C. Iacob, Virgil Preda, Ion Bedivan, Florin Pîrvulescu, arh. Alexandru Popescu-Necșești.*

27, 28

Cel mai recent exemplu îl constituie Combinatul pentru industrializarea lemnului din Sighetul Marmației. Este poate cel mai avantajat din punct de vedere al înțelegerii dintre arhitectură și arta plastică (autor, arh. Virgil Ciocârdel). Aici, arhitectul — plastician în același timp — a putut să-și dezvolte calitățile profesionale, îmbinate armonios în arhitectură. Cunoscător al artei populare și pasionat de arta populară maramureșeană, el a folosit elemente folclorice sculptate în lemn și aflate ca decorație pe porțile țărănești din partea locului, introducîndu-le în arhitectură, într-o suită de forme drepte și curbe, legate între ele cu un brîu orizontal, totul realizat din elemente construite din beton aparent colorat în masă.

Arhitectul nu s-a mulțumit numai cu tratarea deosebită a unei fațade. El a căutat a da arhitecturii fabricii, în general, o puternică rezolvare sculpturală prin prelucrarea corespunzătoare a betonului armat la copertina de intrare și la scara exterioară de acces la etaj.

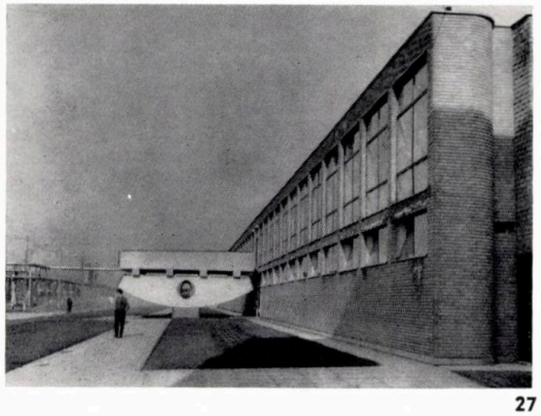

27

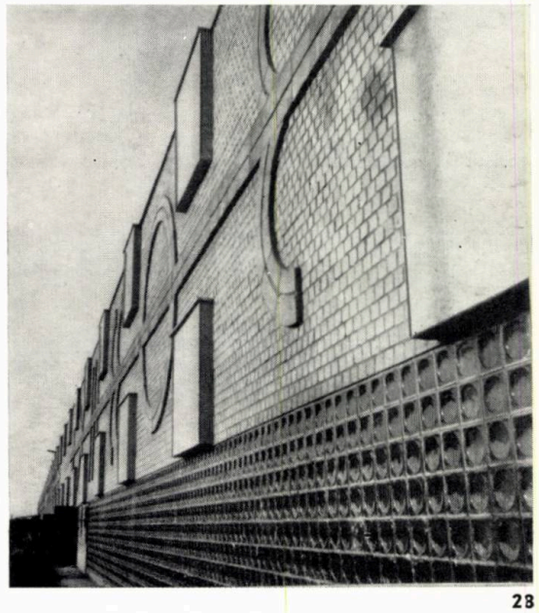

28

momentul în care ea acceptă a fi degajată de clădire și a fi amplasată în spațiile libere uzinale, renunțînd astfel la încorporarea ei în arhitectură.

Pictura murală și panoul decorativ au găsit mai repede înțelegerea arhitecților și ceva mai greu, pe aceea a arhitecturii.

Atît pictura, cît și decorația, au nevoie să se aplice arhitecturii; de aceea, relația dintre ele este mai greu de găsit.

Sînt cunoscute tuturor greutățile întîmpinate de arhitecți și de artiști, atunci cînd aceste două profesiuni doresc să colaboreze. Greutatea devine și mai mare atunci cînd sfera celor interesați în problemă — beneficiari, proiectanți, artiști etc. — se mărește.

Pretutindeni — nu numai la noi — beneficiarul și, de foarte multe ori, beneficiarii sînt aceia care provoacă cele mai mari greutăți. Se produc discuții fără sfîrșit, se susțin de către « nespecialiști » diferite formule, se ajunge la acceptarea lucrării prin renunțări regretabile din partea arhitectului sau a artistului.

Dificultatea cea mai mare este că cele două profesiuni de bază lucrează în două sisteme diferite. Arhitectul urmează un program de proiectare organizat, legiferat; el poate colabora cu oricare alt coleg de profesie din alt institut, legile stabilind această colaborare; dar colaborarea — strict necesară unui rezultat bun — cu artistul plastic nu este încă legiferată.

În ceea ce privește momentul începerii colaborării arhitectură-arte plastice, sîntem cu toții de acord că aceasta trebuie începută o dată cu declanșarea studiului arhitecturii. Dar artistul nu poate lucra fără un contract, colaborarea alături de arhitect cere timp necesar studiului, acest timp folosit trebuie într-un fel remunerat.

Practica de azi arată că artiștii noștri au fost solicitați, în repetate rînduri, să colaboreze la machete de proiecte, făcute la intervale mai mici sau mai mari; toate în contul lucrării, care urmează a se realiza.

Sistemul « concurs », inițiat în ultima vreme, este potrivit numai la lucrările unde se urmărește realizarea unei lucrări de artă, *după* ce arhitectura a fost concepută. Dar nereușita unora dintre aceste lucrări de artă se datorează de obicei tocmai acestei greșeli : neparticiparea artistului la elaborarea soluției de arhitectură.

Sistemul organizat de proiectare arhitecturală poate asigura colaborarea cu artele plastice, nu în sistemul concurs, ci într-un sistem legiferat care să înglobeze pe artist sau colectivul său de lucru, în colectivul de arhitectură, sub îndrumarea arhitectului.

arh. rené ghelman

reflecţii pe marginea unui nou ansamblu de locuinţe: cartierul jiului bucureşti

Autor: arh. René Ghelman (şef de proiect)
Coautori: arhitecţii Victor Agent, Ioana Niculescu, Viorica Goga, Ludmila Stănescu, Carmen Borc, Mihaela Stănescu, Florentina Craja
Institutul Proiect Bucureşti

Sistematizarea ansamblurilor de locuinţe a devenit în ultimii ani o problemă curentă în institutele noastre de proiectare. Crearea unui mare volum de locuinţe se bazează astăzi pe condiţii optime de realizare. Oamenilor muncii li se pun la dispoziţie, în timp relativ scurt, apartamente confortabile, în cartiere noi, în care viaţa urbană se desfăşoară în toate formele ei şi cu toată intensitatea.

Pentru ca procesul complex de viaţă a locatarilor din ansamblurile proiectate de noi să se poată manifesta în deplină concordanţă cu modul de trai, specific perioadei actuale, este necesar ca, prin sistematizarea noilor cartiere, să se asigure posibilitatea satisfacerii unor cerinţe mereu crescînde. Rezultă că se impune o cunoaştere profundă a problemelor din acest punct de vedere şi mai ales o folosire, cu maximum de eficienţă, a condiţiilor reale — mă refer la parametrii tehnico-economici — care determină în bună măsură atingerea scopului urmărit.

După cum, aşezat în faţa blocului de marmură brută sau în faţa foii imaculate cu portative, sculptorul sau compozitorul are în mintea sa viziunea finală a operei sale, tot aşa şi arhitectul-urbanist trebuie să aibă — şi are — viziunea, în linii mari şi chiar în detalii, a viitoarei sale creaţii. Peisajul şi de fapt nu numai peisajul ci şi toate elementele ce concură sau limitează realizarea concepţiei sale îi apar bine conturate, iar studiile laborioase care urmează nu fac decît să clarifice şi să aşeze în mod armonios, pe o tramă concretă, ideile sale.

Bloc de locuințe din ansamblu, realizat cu cofraje glisante

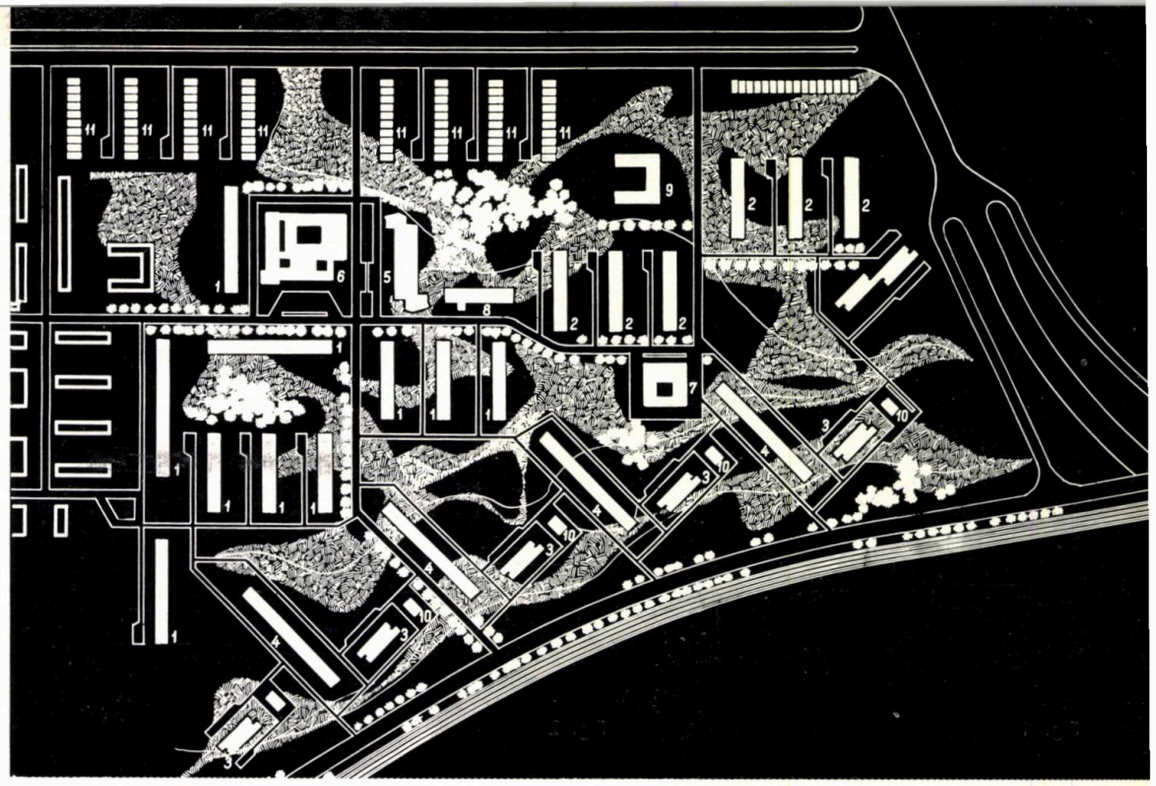

Plan de ansamblu al cartierului

1. Blocuri cu p+4 etaje, realizate cu zidărie portantă — 2. Blocuri cu p+4 etaje, realizate din panouri mari — 3. Blocuri cu p+9 etaje, realizate în sistem monolit și cofraje glisante — 4. Blocuri cu p+9 etaje, realizate în sistem monolit, cu cadre și grinzi 5. Bloc cu p+9 etaje, cu garsoniere, realizat în sistem monolit, cu cadre și grinzi — 6. Complexul comercial nr. 1 — 7. Complexul comercial nr. 2 — 8. Dispensar — 9. Școală cu 24 săli de clasă 10. Garaje — 11. Blocuri cu p+4 etaje, etapă viitoare

Perspectiva frontului sudic

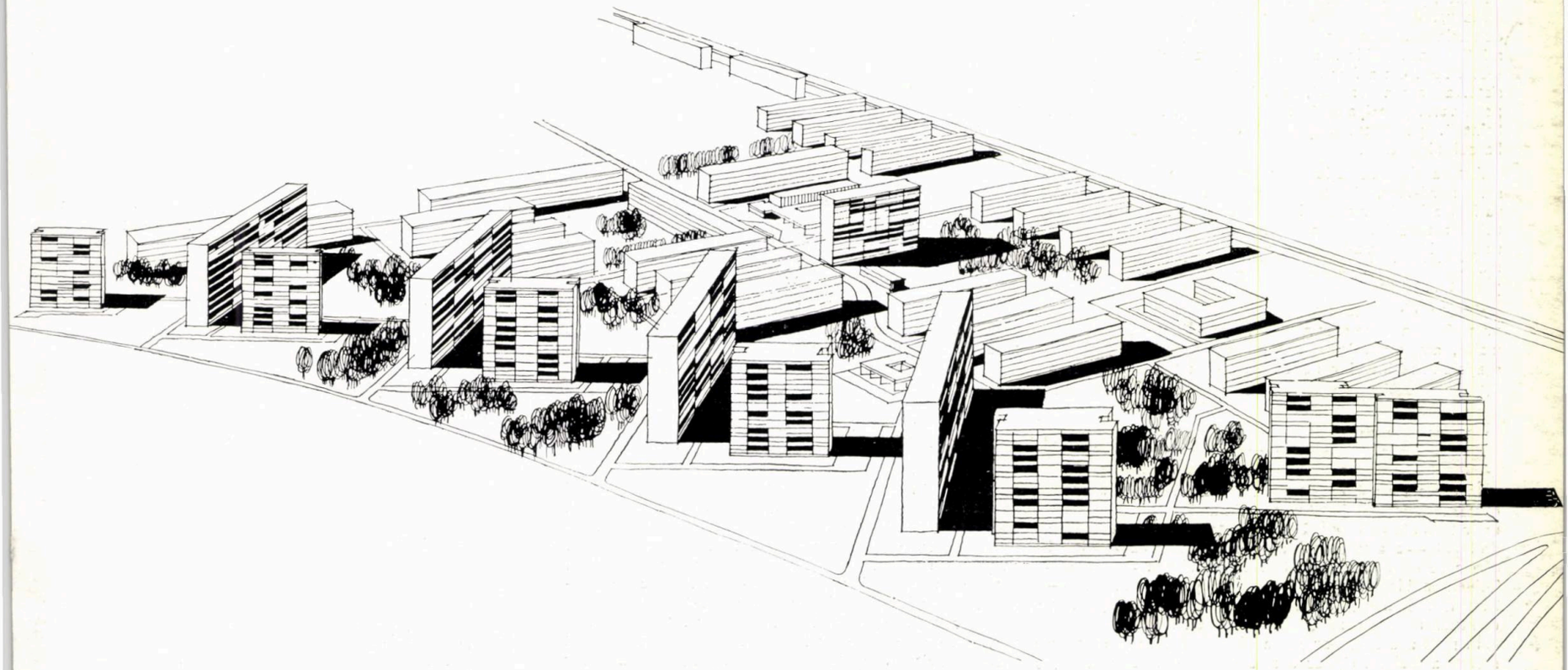

SISTEMATIZAREA CARTIERULUI JIULUI

Colectivul nostru a pornit în anul 1962 la elaborarea sistematizării cartierului de locuințe Jiului-Scînteia. Au existat studii îndelungate, variante multiple, în care se propuneau moduri, principial diferite, de a se soluționa sistematizarea teritoriului respectiv.

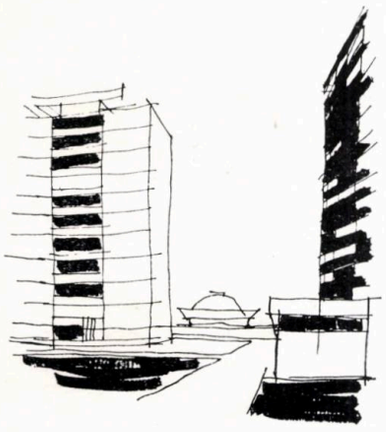

Fig. 1

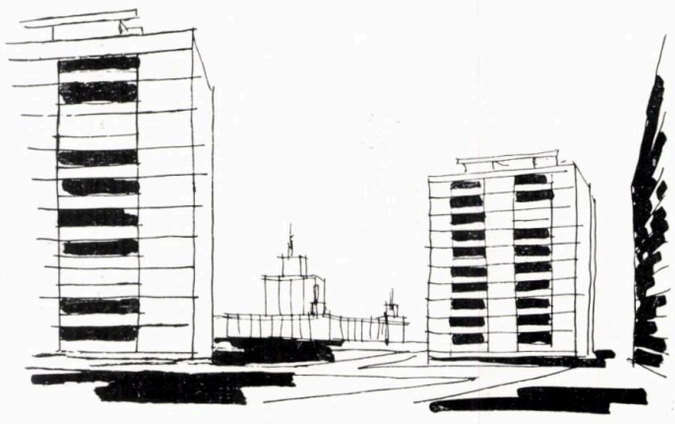

Fig. 2

Pătrunderi de perspectivă în ansamblul de locuințe Jiului-Scînteia

Condițiile specifice existente, precum și unele criterii, mai noi în acea vreme, au determinat forma actuală în care s-a realizat ansamblul.

Zona de nord a Capitalei prezintă un interes deosebit, datorită, pe de o parte, cadrului natural format de șirul de lacuri și întinsele spații plantate și, pe de altă parte, de unele elemente de arhitectură majoră, a căror prezență a influențat studiile noastre. Limitarea extinderii ansamblului spre est a fost corelată cu prevederile schiței de sistematizare a orașului, care impune pătrunderea unei pene verzi principale din nord spre sud, înglobînd Casa Scînteii, pavilionul Expoziției economiei naționale și Parcul Herăstrău.

Artera de circulație ce pornește din Piața Scînteii spre nord-vest, simetric cu șoseaua București-Ploiești, va forma în viitor accesul principal al cartierului, constituind totodată legătura dintre oraș și zona de interes turistic Mogoșoaia-Buftea cu spațiile plantate de pe malul Colentinei, care se vor asana și amenaja corespunzător.

Aceste elemente au hotărît orientarea ansamblului prin oferirea către oraș a unui front compus din blocuri înalte, amplasate într-un ritm rar, permițînd legătura spațială între interiorul și exteriorul cartierului și creînd pătrunderi de perspectivă către pavilionul Expoziției și către Casa Scînteii (fig. 1, 2).

Întrucît legătura cu orașul prin intermediul arterei din Piața Scînteii era o problemă de viitor, a devenit necesară crearea unei legături imediate spre bd. Bucureștii Noi, pe o stradă existentă a cărei prelungire pătrunde în miezul ansamblului, distribuind radial alei către grupele de locuințe, către blocuri (fig. 3).

Este interesant de remarcat această soluționare a problemei circulației care contravine de fapt principiului urbanistic folosit în alte ansambluri și anume acela al pătrunderii « în pieptene » a circulației dinspre exterior către interior (fig. 4). Condițiile specifice, inexistența în schema de sistematizare a unor artere importante de circulație care să urmărească perimetrul ansamblului — acestea fiind înlocuite de mari spații libere dominate de Casa Scînteii și pavilionul Expoziției — au determinat această rezolvare a circulației. Prin crearea unor străpungeri de perspectivă spre oraș între blocurile înalte de pe conturul sudic al ansamblului, vizînd cele două construcții importante amintite, se formează o legătură între cartier și oraș și se evită separarea acestora precum și concentrarea interesului exclusiv pentru interiorul microraionului.

★

În legătură cu unele probleme ridicate în timpul studiului și în urma observațiilor făcute după realizarea ansamblului Jiului-Scînteia, aș dori să-mi exprim unele considerații cu caracter general.

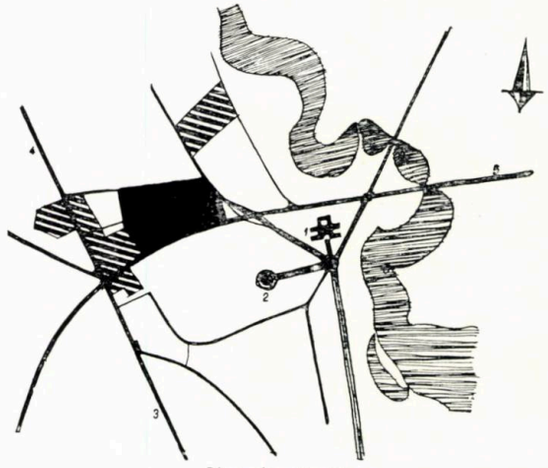

Plan de situație

1. Combinatul Poligrafic « Casa Scînteii » — 2. Pavilionul Expoziției economiei naționale — 3. Calea Griviței — 4. Bulevardul Bucureștii Noi — 5. Linia c.f. București-Constanța — 6. Strada Jiului

Fig. 3

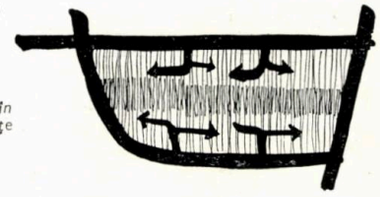

Schema circulației în ansamblul de locuințe Berceni

Fig. 4

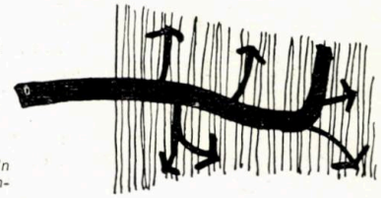

Schema circulației în ansamblul Jiului-Scînteia

APARTAMENTE — BLOCURI — COMPOZIȚIE

În actuala etapă de dezvoltare a arhitecturii noastre, căutările destul de îndelungate din anii trecuți în găsirea unor formule corespunzătoare pentru rezolvarea unității de locuit — apartamentul, această celulă de bază în jurul căreia se dezvoltă întregul organism al orașului și care influențează într-o măsură importantă procesul de viață — își urmează drumul spre perfecționare, spre cîștigarea continuă a unui grad de confort sporit.

În mod aparent, s-ar părea că modificările ce se aduc mereu actualului tip de apartament sînt relativ mici și nu constituie elemente care să-l facă să se deosebească esențial de tipurile anterioare. Totuși, cred că evoluția continuă a tipului de apartament va determina, la un moment dat, o schimbare care va avea urmări și în ceea ce privește blocul de locuințe, compunerea blocurilor, sistematizarea zonelor de locuit — prin variația numărului de niveluri, a orientării, aspectului exterior etc.

Deoarece, însă, această schimbare se va petrece într-o perioadă de timp relativ lungă, raportînd-o la numărul mare și la ritmul rapid de proiectare și execuție a noilor

așezări de locuințe în toată țara și mai cu seamă în București, constatăm că de fapt, astăzi, avem la dispoziție un număr limitat de tipuri de blocuri, deci de volume, cu care putem compune ansamblurile pe care le proiectăm.

În aceste condiții, pentru realizarea ansamblului de locuit, așezarea blocurilor, unul față de celălalt, folosind condițiile naturale — teren, orientare, vecinătăți etc. — într-un cuvînt compoziția, capătă o importanță esențială pentru viața viitoarei unități.

În ultimii ani s-au formulat multe păreri și s-au realizat numeroase ansambluri care pot ilustra diferitele principii de compoziție, adoptate de arhitecții-urbaniști.

În vremea din urmă se duce o luptă foarte puternic susținută cu argumente, în special de natură estetică, împotriva așezării blocurilor în paralel, cum se spune, « ca soldații ». Opus acestui fel de așezare a blocurilor, se propun și s-au și realizat numeroase ansambluri în compoziție liberă, unghiurile între fronturile blocurilor variind în funcție de criterii foarte diverse, în care subiectivul, arbitrarul, sînt justificate prin argumente de compoziție. Dacă acest mod de compoziție ar fi susținut și de economicitatea traseelor lucrărilor edilitare (rețele subterane de instalații, drumuri) — fapt asupra căruia ar trebui, cred, mai mult reflectat — ,ideea ar putea avea o bază serioasă pentru justificarea ei.

În ceea ce privește problema efectelor estetice, abordînd-o de la scara omului și de la nivelul curent de la care se pot face aprecieri (nivelul străzii, singurul de la care se pot compara mai multe soluții, și nu privirea în plan sau din elicopter), mi-aș permite cîteva observații izvorîte din analiza succintă a ansamblului Jiului-Scînteia și a altor ansambluri.

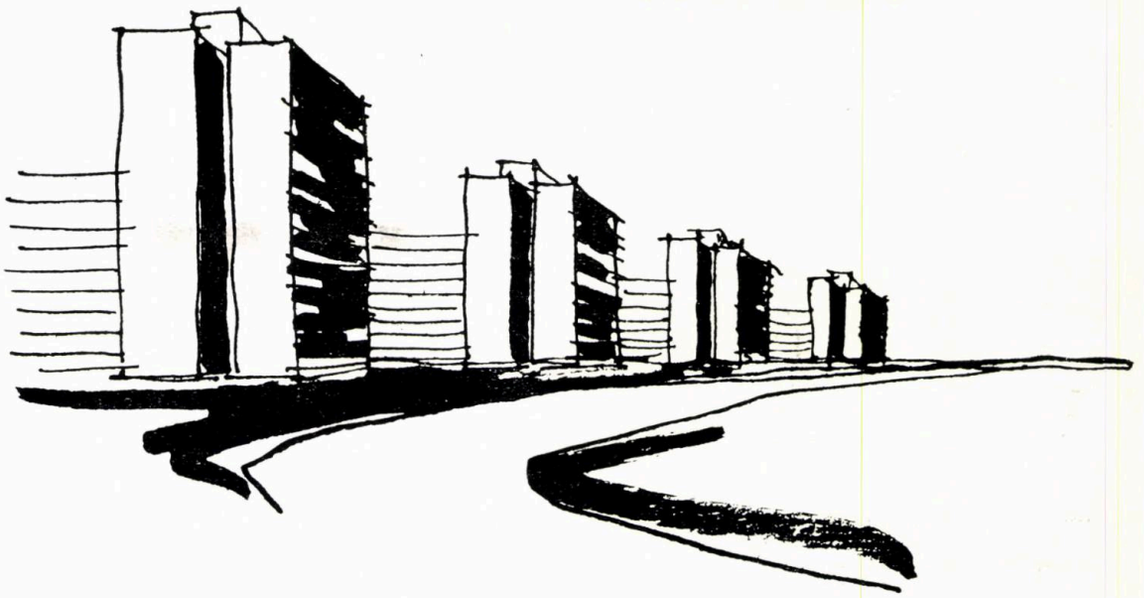

Perspectiva frontului sudic

Blocuri de locuințe din ansamblu, realizate cu cofraje glisante

Personal, consider că așezarea liberă a blocurilor creează, pe lîngă efectele pozitive scontate (varietatea spațiilor cuprinse între volume, deci eliminarea monotoniei, lucru însă destul de dificil de sesizat), efecte care nu susțin ideea. Mă întreb dacă suprapunerea cornișelor în unghiuri diferite, uneori cu diferențe foarte mici, precum și perspectivele necontrolate și foarte greu de stăpînit în condițiile așezării libere a blocurilor, nu creează de fapt o confuzie? Nu susțin ideea așezării rigide, geometrice, a volumelor, dar cred că eliminarea ei nu poate duce la o claritate a compoziției și deci nu poate crea aspectul urban pe care dorim să-l dăm cartierelor de locuințe, pe care le proiectăm. Efectele pitorești, obținute cu volume de dimensiuni mari (căci la așa ceva se ajunge printr-o așezare foarte liberă), nu cred că sînt cele pe care le-am dori.

STRADA

Punerea în scară, scara umană, constituie de fapt elementul determinant de a cărui obținere este direct legată reușita unui ansamblu de locuit. Asupra acestui punct cred că ar fi necesar să ne concentrăm toată atenția.

Strada, care în înțelesul vechi al noțiunii a dispărut din ansamblurile pe care le proiectăm, ar trebui să ne preocupe mai îndeaproape. Înțeleg prin stradă, nu calea de comunicație strict funcțională ce face legătura între diverse puncte de interes, ci acel element urbanistic complex care cuprinde de-a lungul său viața în comun a orașului, a cartierului. Aici se canalizează interesele multiple ale oamenilor, comerțul, circulația, promenada. Această arteră vitală trebuie mobilată cu tot ce este necesar pentru a da viață ansamblului.

Deși în ansamblul proiectat de colectivul nostru nu s-a realizat pe deplin acest lucru, intenția a existat și chiar așa, cu mijloace puține, s-a obținut ceva urmărind această idee. Mă refer la strada care în momentul de față străbate cartierul prin mijlocul său și pe al cărei traseu, de cca 500 m, se desfășoară principala circulație, atît a pietonilor, cît și a vehiculelor, inclusiv transportul în comun, și pe care au fost plasate mai toate dotările: cele două complexe comerciale cu parcajele lor, dispensarul și un bloc cu garsoniere. Datorită acestor multiple funcțiuni, această stradă este aproape o « *stradă* ». Celelalte artere au rămas simple alei de acces la blocuri și nu îndeplinesc decît acest rol, strict funcțional, care le-a fost dat inițial. Viața cartierului se desfășoară însă pe strada principală și dacă unitățile concentrate în clădirile celor două complexe comerciale ar fi fost legate între ele cu alte unități mai mici, înșirate de-a lungul străzii — poate la parterul unor blocuri —, caracterul de stradă ar fi fost în mare măsură realizat. Și cred că un microraion pentru a fi viabil are neapărată nevoie de un astfel de element, bine susținut.

SPAȚII LIBERE

Din observațiile făcute, atît asupra ansamblului pe care colectivul nostru l-a proiectat — Jiului-Scînteia, cît și asupra altor ansambluri din București, am putut constata o trăsătură comună: imensele spații libere dintre blocuri. În cursul proiectării și la încheierea bilanțurilor teritoriale, raportul dintre spațiile construite

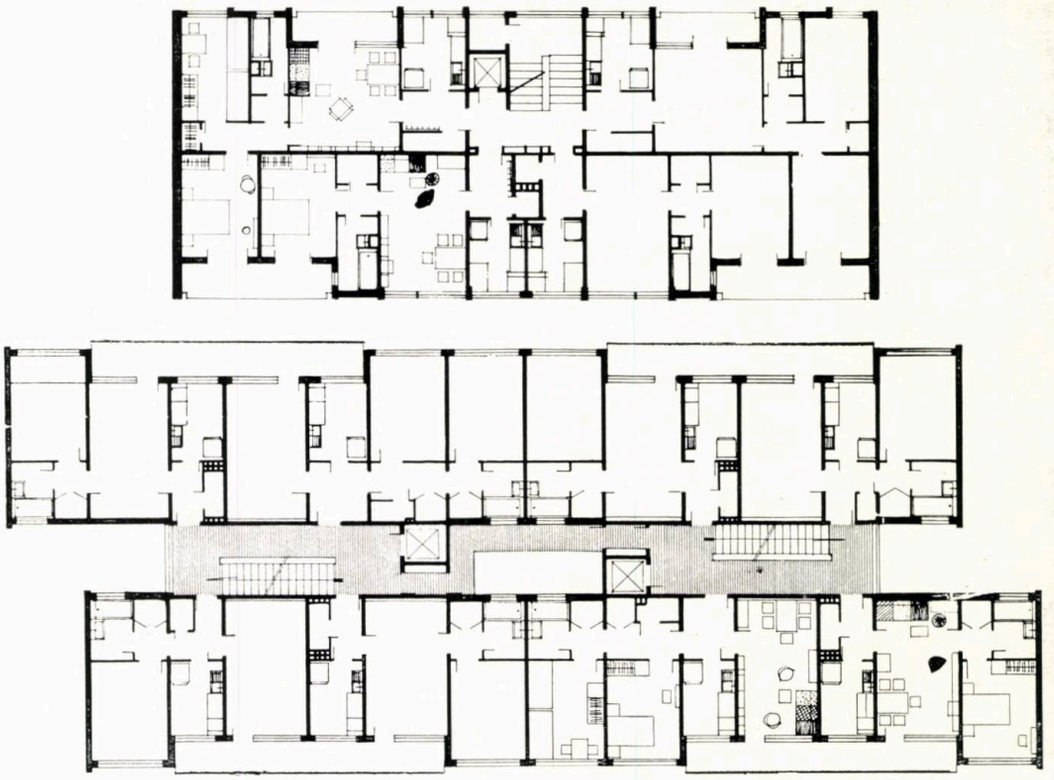

și cele libere (spațiile plantate) se menține la nivelul cerut de diferite norme, prescripții sanitare, criterii de însorire, necesități de compoziție etc.

Repartizarea spațiilor libere plantate se face în general destul de uniform pe teritoriul sistematizat. În primii ani ai existenței noilor ansambluri de locuit s-a manifestat o grijă relativ susținută pentru plantarea și întreținerea lor. Însă, cheltuielile mari, care sînt necesare pentru ca aceste spații libere să devină și, în special, să rămînă ceea ce se poate numi un spațiu verde, fac ca ele să fie părăsite. În cele din urmă, acestea ajung niște uriașe terenuri goale, brăzdate în toate sensurile de alei — drumurile cele mai scurte, spontan trasate de necesitățile de circulație ale cetățenilor —, terenuri pe care, sub arșița soarelui, plantațiile dispar sau se sălbăticesc, oferind în final un aspect total dezolant.

Ținînd seama de toate aceste neajunsuri, socotesc că ar fi necesară o reconsiderare a problemei și eventual introducerea în calcul, nu numai a costului de investiție de spațiu verde ce revine pe apartament, pe locuitor sau pe metrul pătrat locuibil, ci și a costului în exploatare a acestuia pe o perioadă de timp. Sub acest aspect ar trebui revăzută repartizarea spațiilor verzi pe întreg teritoriul ansamblului, ele putînd fi concentrate în unul sau mai multe puncte din microraion — realizîndu-se o pondere mai mare a zonelor cu densitate sporită.

Din punct de vedere compozițional, ideea s-ar putea concretiza prin crearea unor efecte de contrast între grupele de locuințe — dense, care să ocupe majoritatea terenului, și zonele libere plantate, de asemenea grupate, deci mai ușor de sesizat și mai ușor de întreținut.

Rezultatele economice mi se par evidente, iar folosirea teritoriului cu maximum de eficiență pentru locuințe ar avea de asemenea repercusiuni favorabile asupra indicilor economici ai ansamblului, prin reducerea costului de lucrări exterioare ce revine pe unitatea de măsură.

În concluzie, nu *cartiere în parcuri*, ci *parcuri în cartiere*.

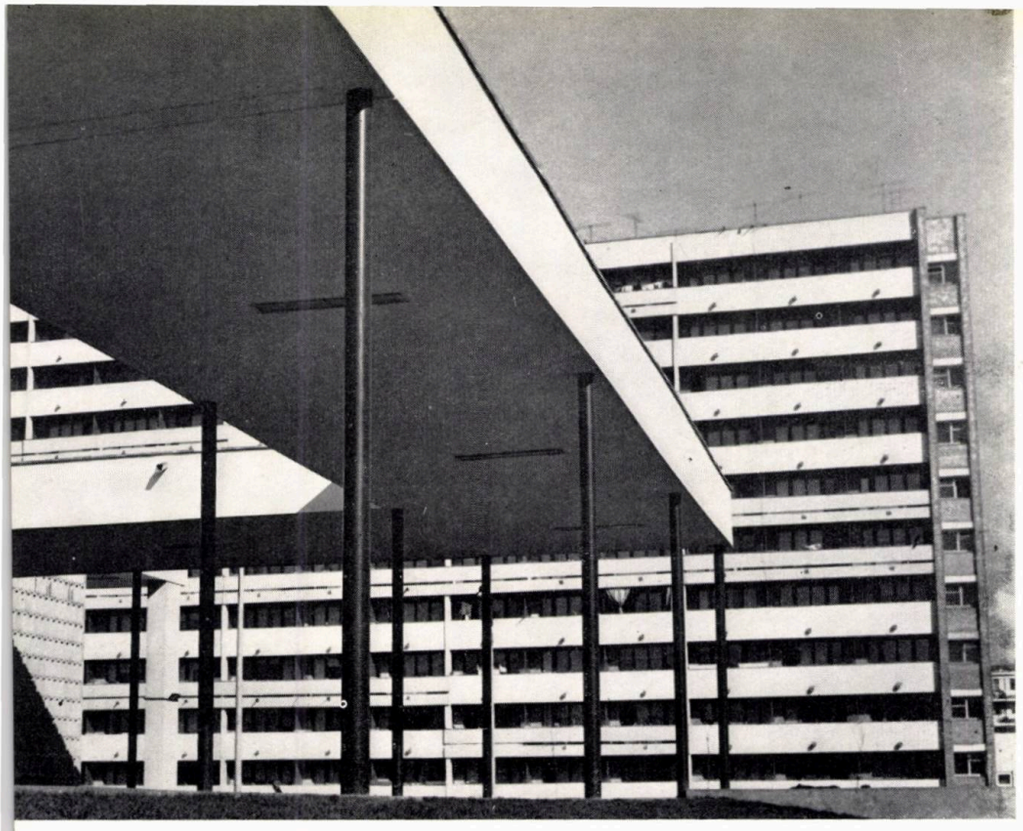

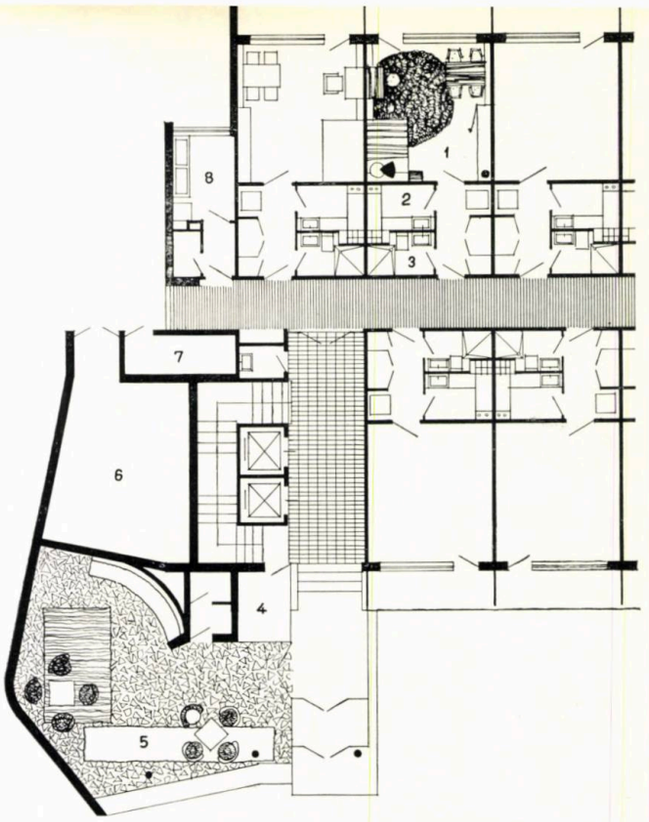

1 | 4 5
2
3 | 6

1 — *Bloc bară cu p + 9 — Plan etaj curent*
2 — *Blocul A 13 — Plan etaj curent*
3 — *Blocuri de locuințe din ansamblu*
4 — *Vedere din complexul nr. 1 spre blocul cu garsoniere P11*
5 — *Bloc P11, cu 80 de garsoniere — Plan parter*
1. Cameră de 17,80 m² — 2. Bucătărie — 3. Duș, w.c. 4. Cabină portar — 5. Hol-recepție — 6. Spațiu biciclete-motociclete — 7. Cameră gunoi — 8. Uscătorie
6 — *Vedere din una din incintele cartierului*

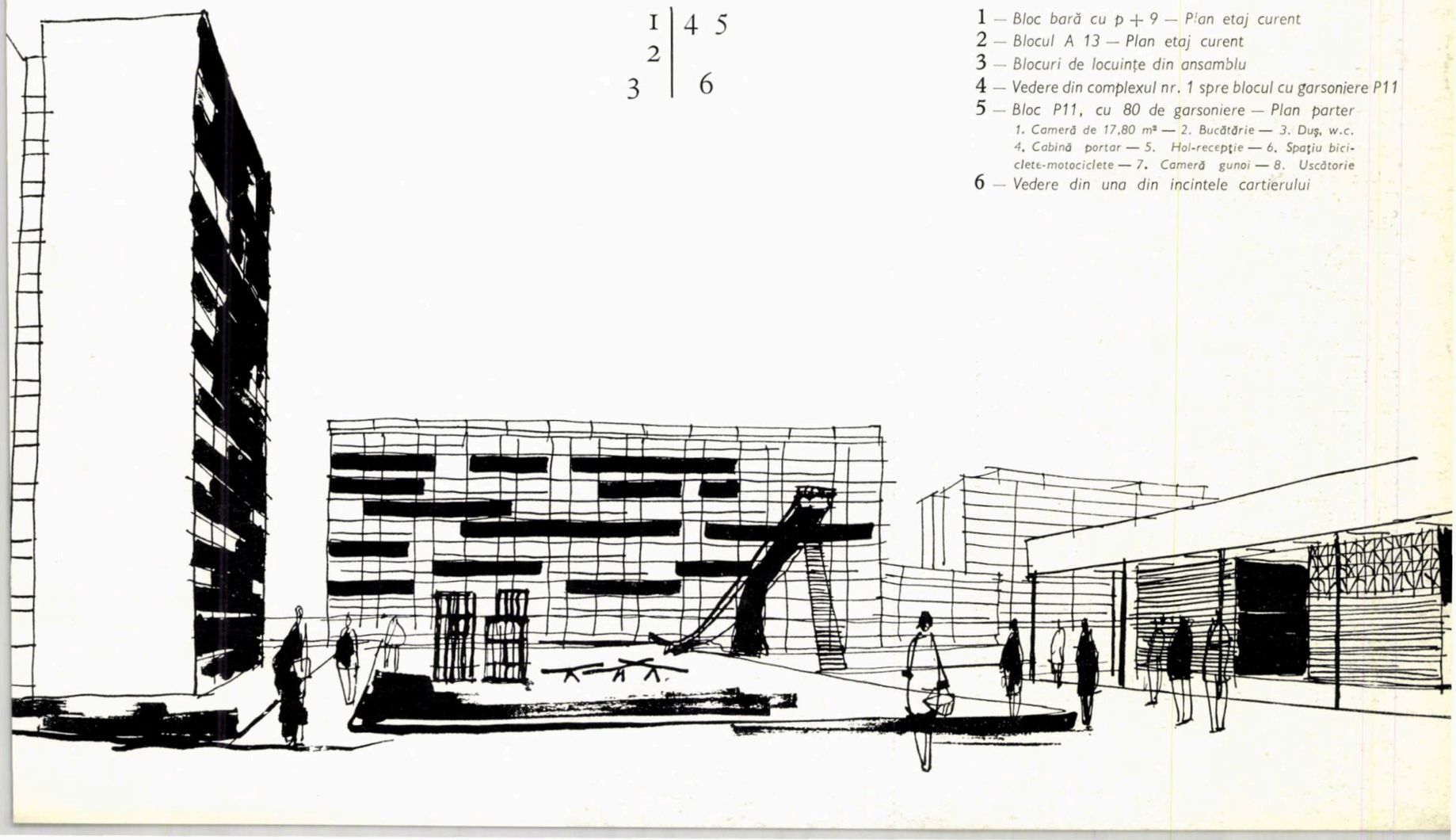

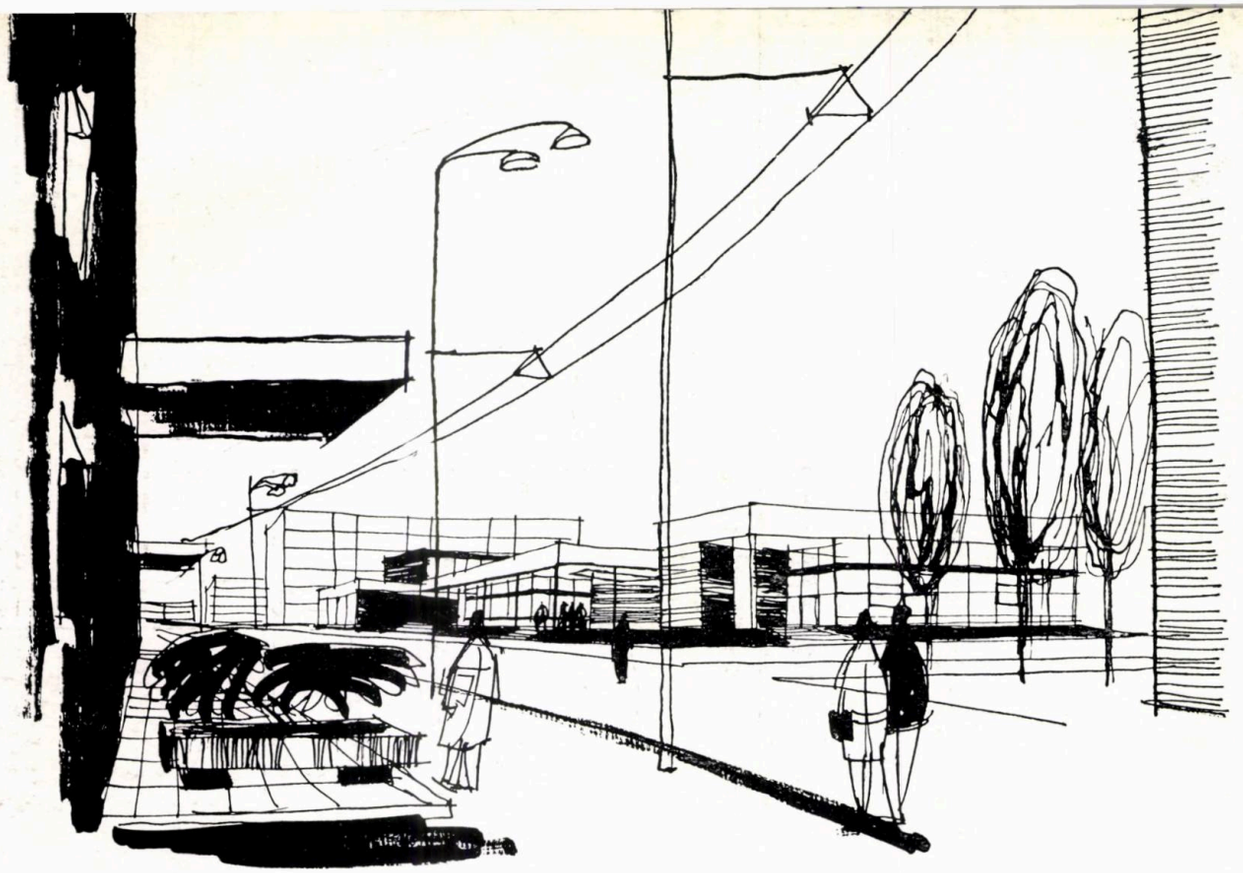

1 | 3 4
2 | 5

1 — *Strada principală de acces și complexul comercial nr. 1*

2 — *Vedere aeriană a complexului comercial nr. 2*

3 — *Restaurantul din complexul comercial nr. 1 — Detaliu din fațada principală*

4 — *Vedere a complexului comercial nr. 1*

5 — *Cofetăria din complexul comercial nr. 1 — Detaliu terasă*

COMPLEXELE COMERCIALE

Una din problemele importante și, de ce să nu o spunem, poate cea mai atrăgătoare pentru arhitecții ce proiectează ansamblurile de locuințe, este problema dotărilor comerciale. Fiind proiecte-unicate, ele permit, prin însăși natura lor, studierea unor probleme variate, cu soluționări multiple, în care fantezia, dozată cu pricepere, și bunul gust pot da rezultate care să contribuie în mare măsură la caracterul întregului cartier de locuințe. Prin funcțiunea lor, centrele comerciale, așa cum le proiectăm astăzi, își găsesc amplasamentele centrale — din punct de vedere al interesului pe care îl au pentru populație — polarizînd în jurul lor viața întregului cartier. Arhitectura exterioară a acestor clădiri — complet deosebite, ca structură, compoziție, înălțime și amplasare pe teren, de blocurile de locuințe — prin jocul volumelor, al culorilor, al vitrinelor luminate, în sfîrșit prin animația pe care o creează, înviorează prin contrast, dacă nu și prin calitățile proprii, monotonia generată de repetiția blocurilor de locuințe.

În ansamblul Jiului, cele două complexe comerciale realizate ilustrează concret cele expuse mai sus. Amplasate pe aceeași arteră de circulație mediană a ansamblului, ele formează două puncte importante de interes pentru locuitorii cartierului.

Iată cîteva principii care au stat la baza proiectării lor:

— separarea strictă a circulației publicului de cea a aprovizionării unităților comerciale, obținută prin crearea unor curți interioare, în jurul cărora sînt înșirate depozitele și celelalte anexe, cu accese independente, lăsînd

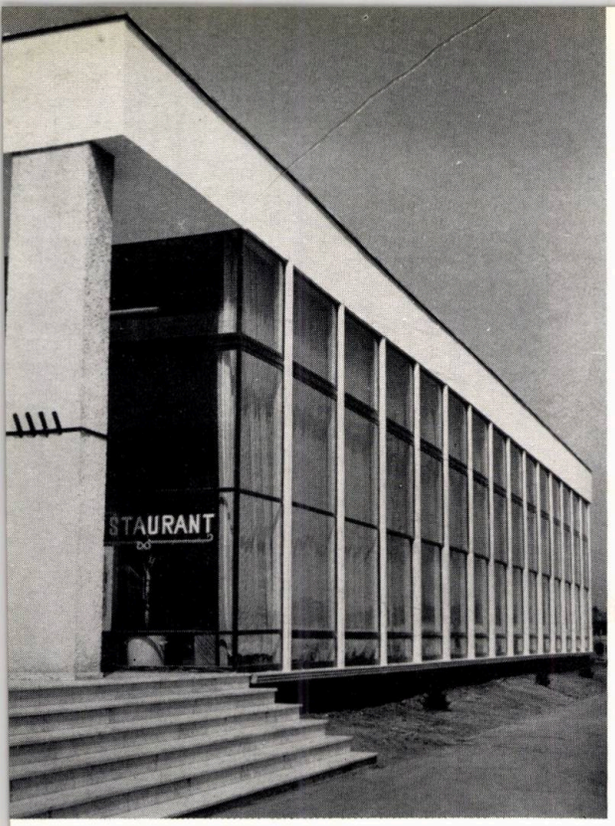

libere perimetrele pentru amplasarea sălilor de vînzare, a sălilor de consumație sau a acelor încăperi care permit exprimarea prin forme de arhitectură, convenabile aspectului urban al clădirii;

— folosirea perimetrului, în măsura cea mai mare permisă de funcțiunile diferitelor unități, pentru vitrinele de expunere;

— retragerea circulației extericare aferente magazinelor, față de circulația curentă a străzii.

Deși, după darea în funcțiune a magazinelor, unele idei, după care ne-am ghidat în proiectarea lor, ar trebui revizuite, principiile s-au verificat a fi în concordanță cu cerințele.

În problema unităților comerciale, în raport cu ansamblurile de locuințe, s-ar putea face unele considerații bazate, atît pe observațiile din ansamblul Jiului, cît și pe cele făcute prin vizitarea altor complexe comerciale din cele mai importante cartiere noi din București.

Consider, în acest sens, că însăși concepția despre forma organizării comerțului în microraicanele ce se realizează ar necesita o analiză aprofundată, pentru a se putea constata dacă această formulă este cea mai potrivită cu necesitățile populației, dacă ea constituie unicul mod de a soluționa problema comercială și dacă nu cumva ar trebui combinată cu forme mai vechi pe care le-am abandonat nu de mult (mă refer la unitățile mici, de primă necesitate, care astăzi sînt extrem de reduse ca număr). În ansamblul Jiului, la circa 2 500 de apartamente (corespunzînd la cca 7 500 de locuitori) există un singur centru de pîine, două tutungerii, un singur centru de lapte etc.

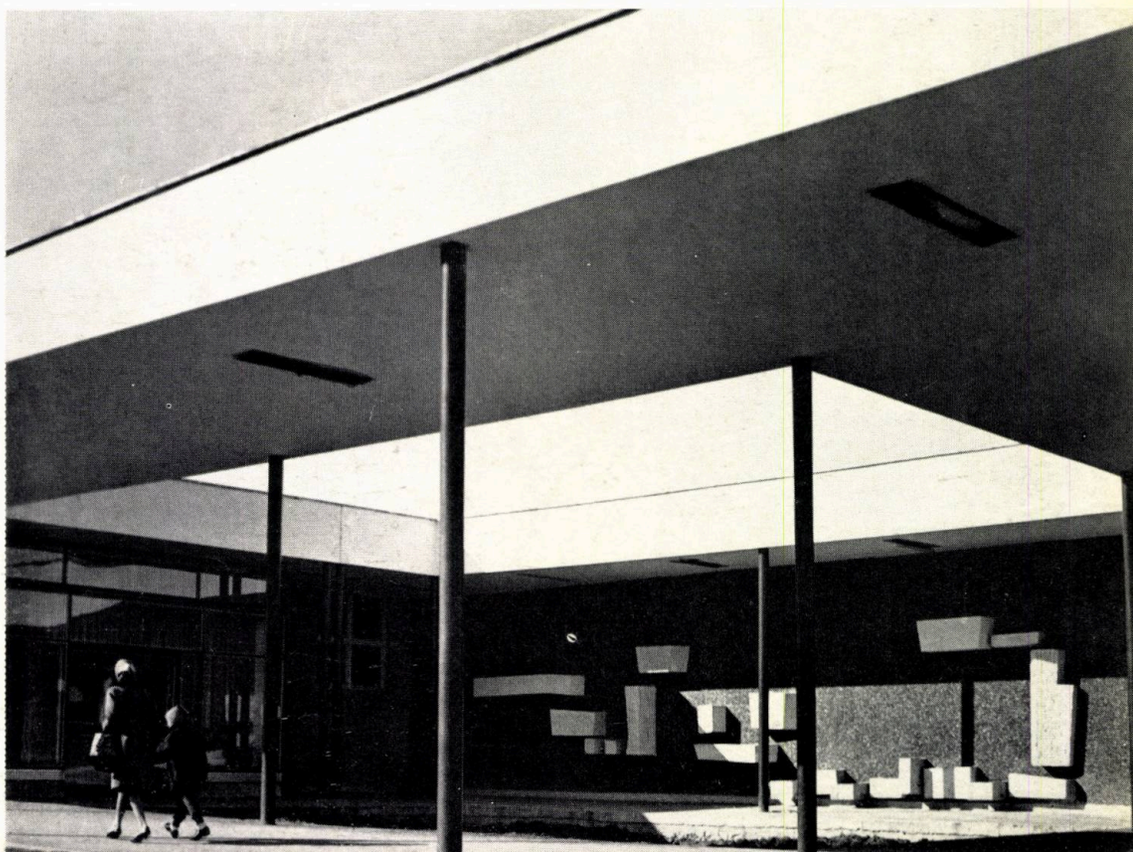

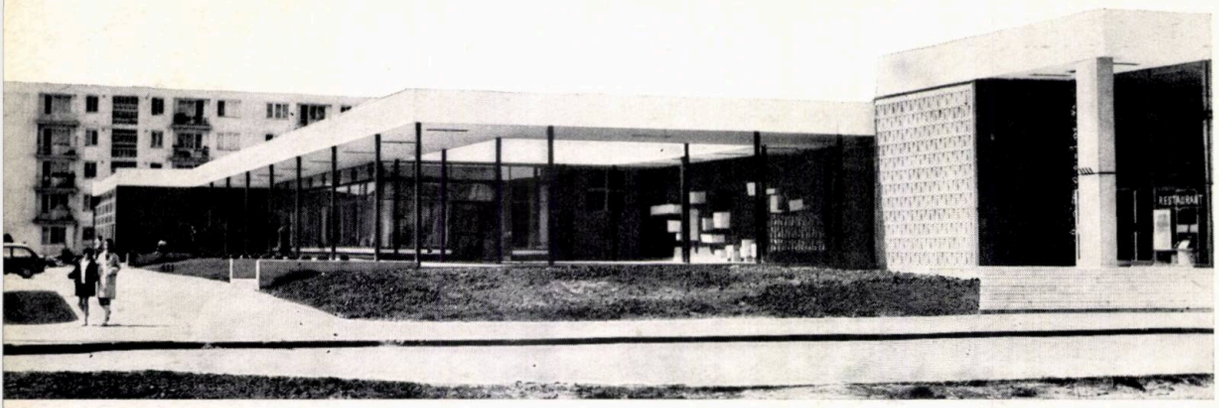

Complexul comercial nr. 2

În ansamblul Berceni, cu cca 5 000 de apartamente, deci cu o populație de cca 15 000 de locuitori, s-a proiectat același număr de unități cu profilul specificat mai sus. Raportat la întregul teritoriu, rezultă distanțe de parcurs către aceste unități și posibilități de deservire ce par la prima vedere cu totul necorespunzătcare, deși, poate că, pe baza calculului razelor de influență, ar putea reieși rezultate conforme cu unele norme.

De aici se vede că această concentrare a activității comerciale, exclusiv în ceea ce numim complexe comerciale, nu contribuie suficient la realizarea confortului urban al locuitorilor. În opoziție cu această idee, se situează ideea economicității investiției și a exploatării unităților co-

Complexul comercial nr. 1 — Plan

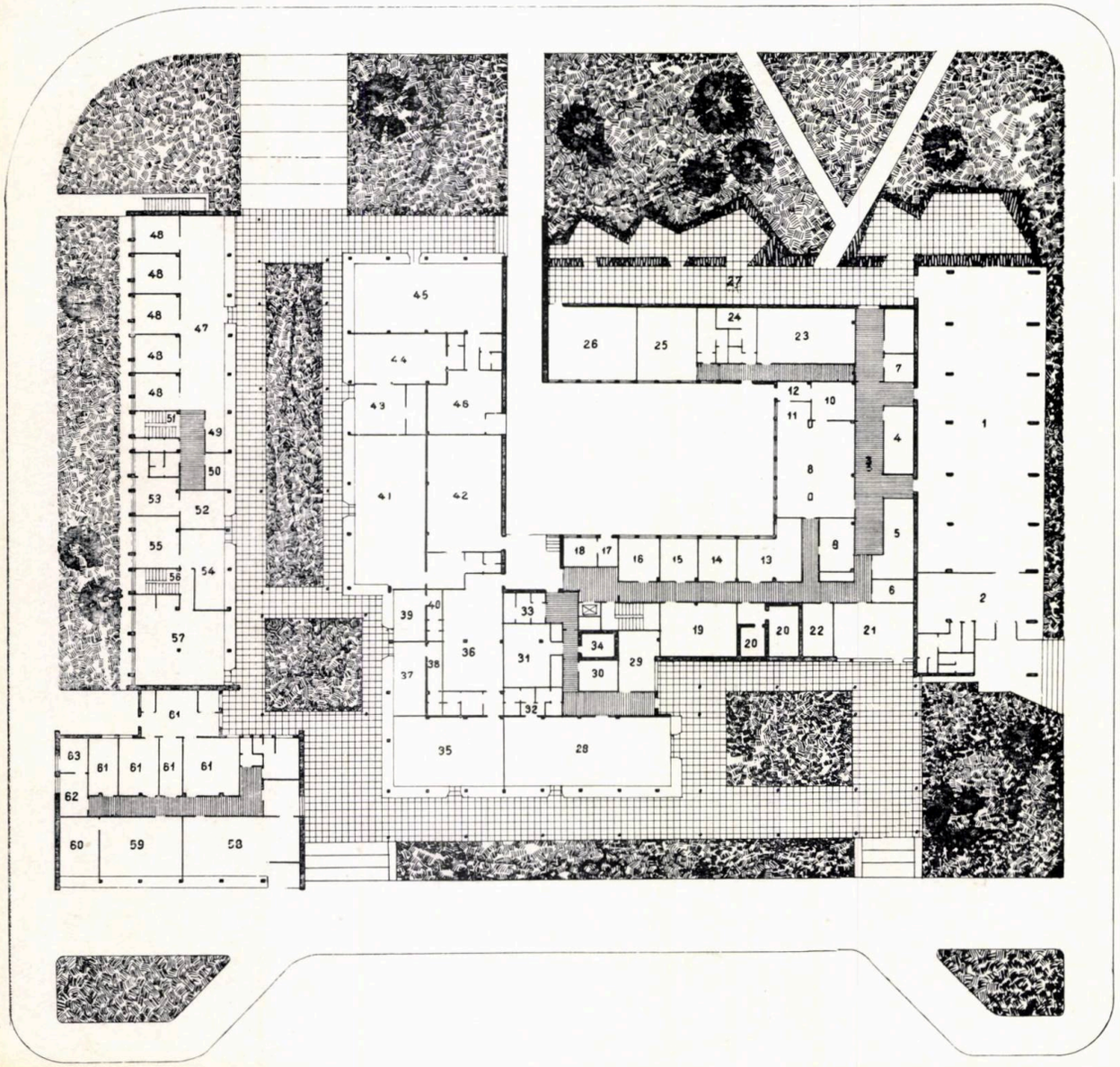

Restaurant cu 200 de locuri

1. Sala de consumație — 2. Hol-garderobă — 3. Oficiu — 4. Bar — 5. Bufet — 6. Bucătar-șef — 7. Radioficare — 8. Bucătărie caldă — 9. Grătar — 10. Spălător vase — 11. Spălător veselă — 12. Deșeuri 13. Bucătărie rece — 14. Preparare legume — 15. Preparare carne — 16. Preparare pește — 17. Deșeuri — 18. Birou — 19. Depozit — 20. Camere frigorifice — 21. Secție semipreparate «Gospodina» 22. Depozit secția «Gospodina» — 23. Depozit băuturi — 24. Vestiare personal — 25. Depozit 26. Depozit mobilier de vară — 27. Terasa restaurantului

Cofetărie cu 60 de locuri
28. Sală de consumație — 29. Laborator finisare 30. Spălător — 31. Depozit — 32. Grup sanitar public — 33. Vestiar personal — 34. Cameră frigorifică

Librărie
35. Sala de vînzare — 36. Depozit

Magazin pentru difuzarea presei
37. Sala de vînzare — 38. Depozit

Tutungerie
39. Sala de vînzare — 40. Depozit

Magazin pentru obiecte menaj-electrice
41. Sala de vînzare — 42. Depozit

Intreprinderea de administrație locativă
43. Hol public — 44. Birouri

Magazin mercerie-parfumerie
45. Sala de vînzare — 46. Depozit

Dispensar stomatologie
47. Hol așteptare—48. Cabinete — 49. Fișier — 50. Vestiar personal medical — 51. Scară etaj — laboratoare

Magazin pentru geamuri-oglinzi
52. Sala de vînzare — 53. Depozit

Magazin de încălțăminte
54. Sala de vînzare — 55. Depozit

Croitorie
56. Scară etaj — ateliere — 57. Sală pentru primirea comenzilor

Farmacie
58. Oficină — 59. Receptură — 60. Laborator — 61. Depozite—62. Sterlizator — 63. Distilator

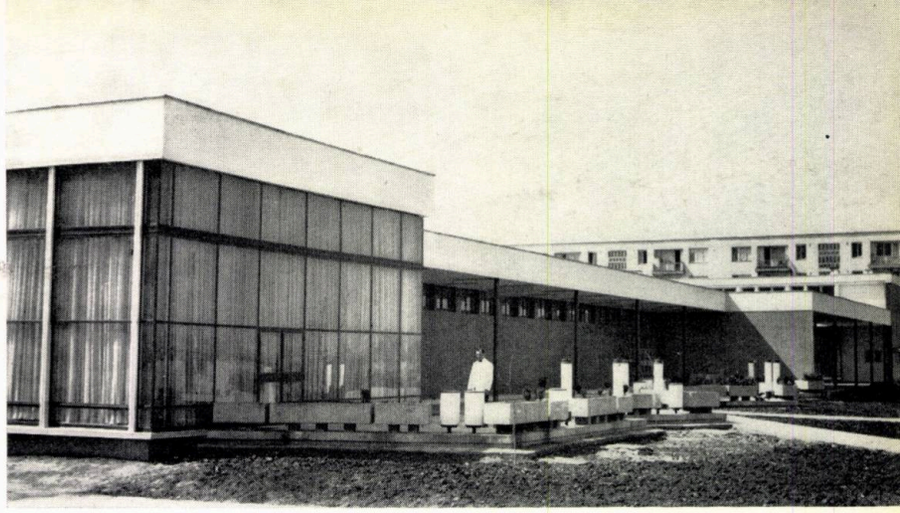

Vederi ale complexului comercial nr. 1

Complexul comercial nr. 2, cu profil alimentar (autoservire, carne, pîine, legume, răcoritoare, tutungerie etc.), cuprinzînd și o centrală termică pentru întregul complex — Plan

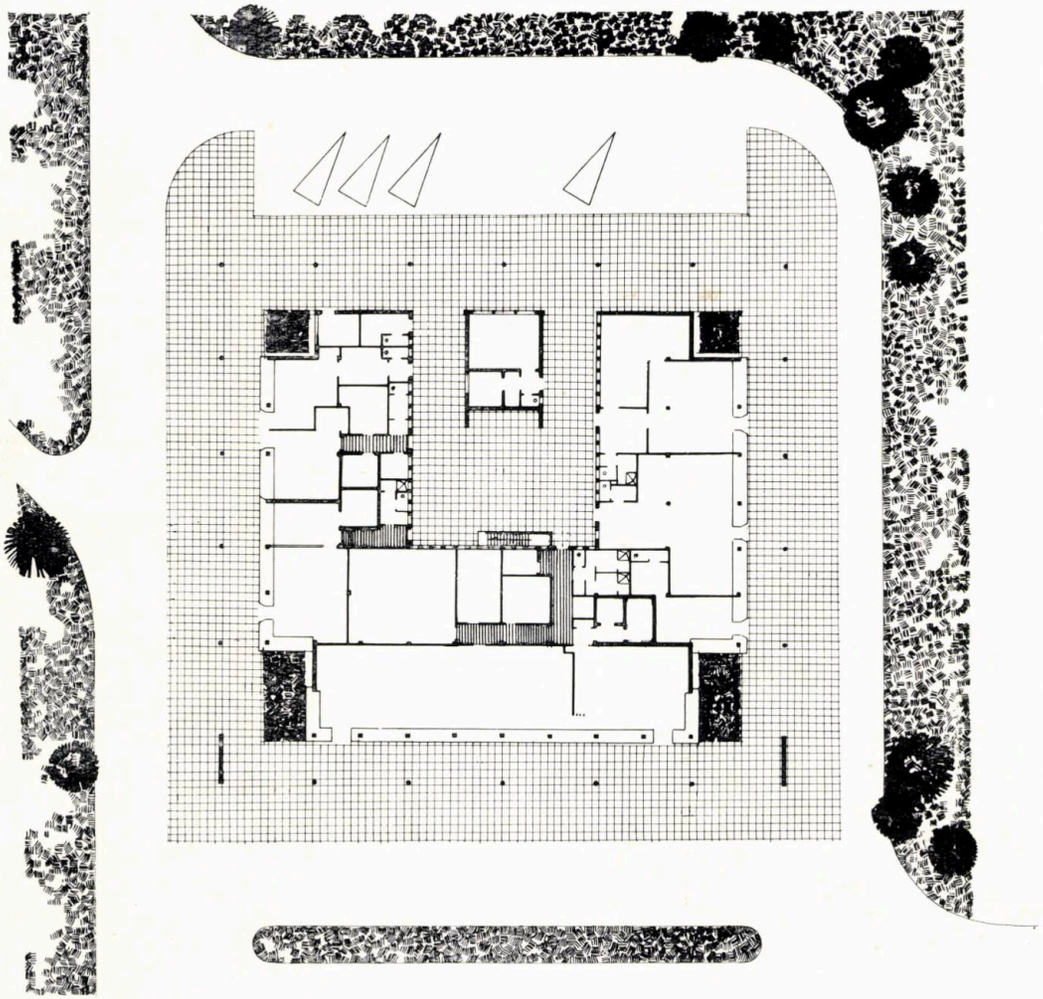

merciale concentrate. Desigur, acesta este un criteriu important, a cărui verificare și pondere, în întregul ansamblu al problemelor ce le ridică un cartier de locuit, ar trebui examinate cu foarte multă atenție.

Dar problema concentrării unităților comerciale nu se oprește aici. Unele din noile formule, preconizate de forurile competente, merg mai departe: chiar în cadrul unui aceluiași complex comercial — din care există unul sau două într-un microraion —, unitățile mici, însă de mare importanță în ceea ce privește frecvența cumpărătorilor, tind să fie comasate cu unități mari, cu profil complex. Or asta ar însemna, de exemplu, că pentru cumpărarea unui singur produs industrial sau alimentar, ar fi necesară parcurgerea unui întreg flux de autoservire, efort justificat numai pentru aprovizionarea săptămînală a unei familii.

Aspecte asemănătoare s-ar putea evidenția și în alte domenii ale comerțului, în forma în care el este conceput în noile ansambluri de locuit.

Consider că problema ar necesita un studiu foarte amănunțit, cu consultarea urbaniștilor, a economiștilor și a forurilor competente, studiu pe baza căruia să se poată trage o concluzie clară.

★

Cele cîteva probleme atinse în acest articol au putut fi observate doar prin experiența dobîndită de colectivul nostru în proiectarea ansamblului Jiului-Scînteia.

În general, lucrul concret la planșetă face posibilă pătrunderea în universul de preocupări specifice urbanismului și pentru a căror aprofundare, în vederea găsirii formelor celor mai potrivite de rezolvare, este absolut necesară colaborarea cu cît mai mulți proiectanți care își pun și rezolvă probleme similare, în moduri diferite. De aceea discuțiile largi în revista noastră sau alte publicații este absolut necesară pentru extinderea orizontului proiectanților. Este necesară, de asemenea, lărgirea domeniului de documentare, atît prin publicațiile de specialitate, cît și prin contact direct cu proiectanții și cu realizările lor. Și nu sînt puține ansamblurile din București și din țară, care reprezintă realizări valoroase și pe care, din păcate, puțini proiectanți le-au putut vizita.

«nord-hotel» bucureşti

Autor: *arh. Eugen Arvanitache*
Coautori: *arhitecţii Gabriela Iamandi, Rodica Hurdubeţiu, Alexandru Tîrziu, Paul Focşa*
Institutul Proiect-Bucureşti

1 | 3
2 | 4

1 — *Intrarea principală*
2 — *Vedere spre faţada principală*
3 — *Perspectivă aeriană*
4 — *Plan de situaţie*

arhitectura

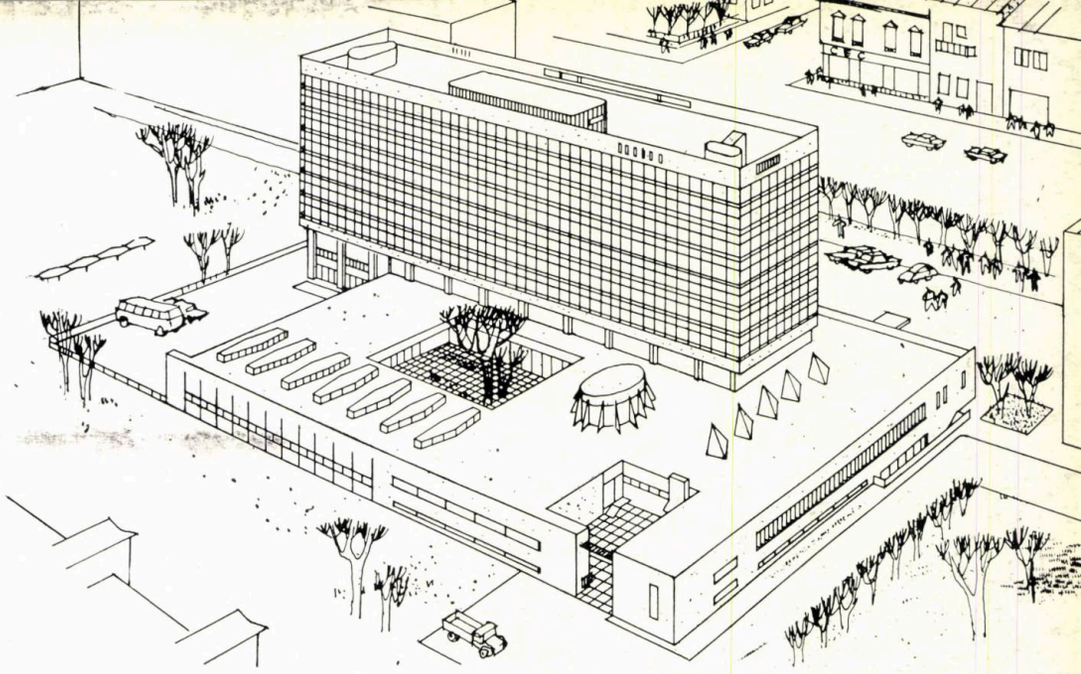

Făcînd abstracție de ritmul foarte susținut în care s-au elaborat detaliile de execuție ale acestei noi unități hoteliere, dificultatea cea mai sericasă pe care au întîmpinat-o proiectanții a constituit-o lipsa de experiență în acest domeniu, « Nord-Hotel» fiind prima construcție de acest fel realizată la noi în țară, după o perioadă de cel puțin 25 ani, timp în care concepțiile funcționale, tehnice și plastice au evoluat foarte mult. Literatura de specialitate (destul de redusă) de care au dispus proiectanții nu a putut să răspundă tuturor întrebărilor, ivite la tot pasul de-a lungul proiectării. Iată de ce, în foarte multe cazuri, s-au efectuat lucrări asupra cărora planau îndoieli, ele constituind de faptexperiențe ale căror rezultate puteau fi verificate de-abia după execuție.

Cu toate aceste neajunsuri a existat totuși o latură pozitivă, foarte importantă după părerea noastră: gîndirea proiectanților nu s-a oprit numai la arhitectura propriu-zisă; ei și-au împins studiul pînă la cele mai mici detalii, începînd cu concepția întregului mobilier și a elementelor decorative și terminînd cu alegerea stofelor, a plantelor, a tablourilor și chiar a emblemei hotelului. S-ar putea totuși adăuga — în paranteză — că s-a simțit lipsa colaborării cu artiștii plastici. În acest sens, subliniem că inițial au fost create panouri și spații pentru a fi decorate sau mobilate cu tapiserii, sculpturi, lucrări de artă etc., dar, din cauza unor restricții financiare, nu s-au putut antrena în aceste lucrări artiștii plastici.

Se poate afirma că în acest complex hotelier există o unitate de concepție urmărită de proiectanți, care se reflectă în intimitatea și ambianța plăcută, necesare acestui gen de clădiri. O justă dimensionare a spațiilor creează fie o impresie de largheță, ca în cazul holurilor de recepție, fie de intimitate (cazul camerelor de cazare), deși acestea au dimensiuni minime, fără să pară subdimensionate.

Aceeași unitate se reflectă și în aspectul exterior al clădirii, avînd o plastică nouă, în care se descoperă numeroase influențe ale arhitecturii sau ale artei noastre populare, prelucrate la nivelul epocii noastre, cu culori calde în care materialele, mai mult sau mai puțin prețioase, au fost decent dozate pe fațadele suficient de robust profilate spre a căpăta relief. Efectele de umbră și lumină au fost studiate cu atenție — urmărindu-se pe faze circuitul soarelui — creîndu-se în consecință formele și volumele.

Desigur că toate aceste lucruri sînt strîns legate temperamental de proiectant. Realizarea construcției s-a făcut în proporție de 90% conform viziunii proiectantului, viziune strîns legată de viziunea sa plastică și de temperamentul său, bineînțeles în limitele datelor și posibilităților economice și de timp existente. Pe parcurs a intervenit, de asemenea, o schimbare a viziunii plastice concepute inițial și cu care ne familiarizasem: o fațadă gîndită din aluminiu, ca un perete-cortină, la care a trebuit să renunțăm.

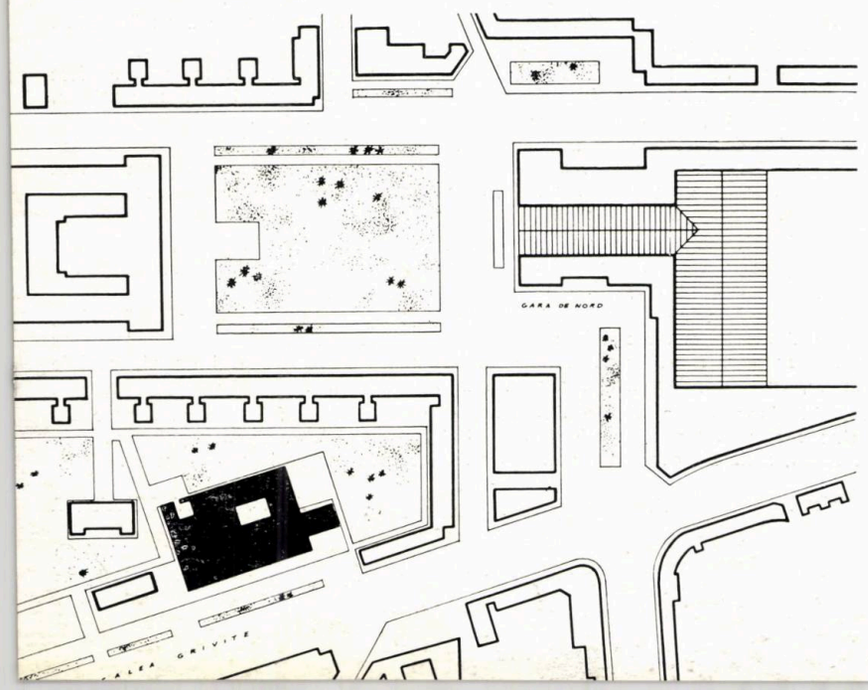

După darea în folosință a noului hotel, proiectanții au putut constata o serie de deficiențe, pe care — oricît ar vedea în spațiu și oricît de clară ar fi gîndirea proiectantului — numai verificarea la fața locului le poate scoate la iveală, mai ales în situațiile în care timpul scurt de proiectare nu a permis o verificare prealabilă a ideilor prin realizarea de machete la scări convenabile.

În acest sens, unele exemple poate vor fi de folos pentru cei ce vor avea de proiectat clădiri similare.

O problemă mult controversată a constituit-o modul de așezare a paturilor în camera de cazare: de-a lungul pereților — poziție care creează spații largi, dar prezintă inconveniente în exploatare și lipsește pe cel care doarme de independență pe ambele laturi; sau perpendicular pe pereți, ceea ce asigură independența paturilor, dar micșorează spațiul liber, soluție care a și fost adoptată în final.

Faptul că în holul principal nu au fost rezervate spații speciale pentru expunerea și vînzarea obiectelor de artizanat, a ziarelor, revistelor etc. a constituit o lipsă care trebuie subliniată. Deși proiectantul a susținut aceasta, prezentînd cîteva variante (mergînd pînă la a se realiza mici unități comerciale sub formă de chioșcuri, care în final ar fi dat și o notă mai veselă holului), beneficiarul a respins ideea. Rezultatul a fost că astăzi CENTROCOOP și-a instalat în hol întîi una, apoi două vitrine, disproporționate și nepotrivite, care dăunează ansamblului, pe baza unui argument evident just: undeva, exponatele trebuie să-și aibă locul lor.

Lipsa de experiență și de documentație a generat și cîteva îndoieli privind justa dimensionare a grădinii interioare (15m × 22 m), care trebuia să fie intimă, fără să fie mică, și suficient de aerată, fără să fie mare. Proporția volumetrică a grădinii era însă influențată de înălțimea zidurilor sau a panourilor înconjurătoare și de ecranul corpului de cazare, desfășurat pe 8 niveluri. O dată realizată, aprecierile generale pozitive au dovedit că această grădină, care este de fapt un salon descoperit, reprezintă unul din lucrurile reușite ale complexului.

Au existat, de asemenea, unele îndoieli asupra înălțimii holului principal (6,50 m), care nu trebuia în niciun caz să dea o impresie de hală, sau asupra înălțimii salonului de recepție de la mezanin (2,50 m), înălțime care trebuia să fie suficient de mare pentru a nu crea impresia de sufocare, suprafața sa fiind destul de importantă (300 m²).

Concepția unitară a ansamblului arhitectural se reflectă și în felul în care a fost gîndit mobilierul, care întregește și încălzește spațiul, contribuind prin culoare și forme la atmosfera calmă, specifică, la imaginea arhitecturală a unui spațiu curgător în care delimitările să nu fie rigide. Formele simple, raționale au pus în valoare materialele, îmbinările aparente fiind folosite de multe ori ca elemente decorative.

★

«Nord-Hotel» este primul hotel turistic realizat în țară, cu indici spațiali și de cost foarte reduși. Acest lucru poate fi verificat prin comparație cu extinderea realizată la hotel «Athenée Palace» din București sau cu extinderea de la hotelul «Carpați» din Brașov, hoteluri făcînd parte din categoria de lux și al căror preț de cost pe pat, raportat la întreaga investiție, este de circa 2,5 ori mai mare.

Considerăm că «Nord-Hotel» ar putea reprezenta în momentul de față, în ceea ce privește spațiile, suprafețele, capacitatea, finisajele și indicii economici, un etalon pentru seria de hoteluri care se vor construi în viitorul apropiat în București și în țară.

Arh. EUGEN ARVANITACHE

mobilierul

Autori: *arhitecții Eugen Arvanitache, Albert Schuller*
mobilierul frizeriei, *arh. Tiberiu Gross*
Institutul Proiect-București

Vedere generală a hotelului

Detaliu de fațadă

La baza proiectării mobilierului acestui nou hotel a stat ideea concordanței de stil cu arhitectura lui modernă, cu care să compună un ansamblu plăcut ca aspect și eficient ca funcționalitate.

Acest deziderat a fost obținut printr-o legătură stînsă între proiectantul de mobilier și cel de arhitectură, dat fiind caracterul de unicat și nivelul la care urma să funcționeze acest hotel.

Prima problemă era aceea a delimitării funcționale a mobilierului. În acest sens, mobilierul de la parterul hotelului a fost repartizat pe două zone distincte: zona hotelului propriu-zis, cuprinzînd recepția, holurile și salonul de corespondență-lectură, și zona restaurantului, defalcată pe mai multe saloane. Între holul principal al hotelului și restaurant se intercalează barul de zi, care face totodată legătura între primele două funcțiuni și al cărui mobilier reclama o altă rezolvare.

Urmărindu-se această idee, a fost creat un mobilier în linii simple, odihnitoare, considerînd că, după o călătorie obositoare, pasagerul are o explicabilă dorință de odihnă.

Prin realizarea unor proporții echilibrate sau printr-un contrast cromatic s-a urmărit să se obțină și o oarecare variație, care să împiedice monotonia.

Grupurile de mobilier din holul principal al hotelului, precum și cele de la mezanin au fost dispuse astfel încît să susțină imaginea arhitecturală, adică crearea unui spațiu continuu, curgător, în care — cum s-a spus mai înainte — delimitările să nu fie rigide.

În conceperea pieselor de mobilier din aceste spații, scopul principal a fost de a se obține posibilitatea unor grupări foarte variate, a unor multiple combinații; pentru aceasta au fost create piese de mobilier ușoare și transportabile, cum sînt măsuțele dintre fotolii sau fotoliile și banchetele cu perne demontabile, din cauciuc spongios.

Dacă mobilierul descris mai sus are un caracter mai mult sau mai puțin oficial, de primire, cel al saloanelor de restaurant sau al barului de zi a fost conceput în altă manieră, ca urmare a diversității funcționale a acestor spații.

Astfel, pentru a se imprima o atmosferă mai caldă în saloanele restaurantului, care să îmbie, să rețină un timp mai îndelungat, scaunele au o formă comodă și sînt executate din lemn cu tapițerie de stofă, iar pentru realizarea unei atmosfere mai intime în barul de zi, fotoliile sînt joase, comode, turnante, iar mesele adaptate la aceste forme.

La obținerea unei linii moderne a mobilierului proiectat a contribuit și folosirea unor materiale moderne: cauciuc spongios, țeavă pătrată de oțel, imitație de piele (skai) din policlorură de vinil pe suport textil, melacart etc., care oferă pieselor de mobilier suplețe și eleganță.

Arh. ALBERT SCHULLER

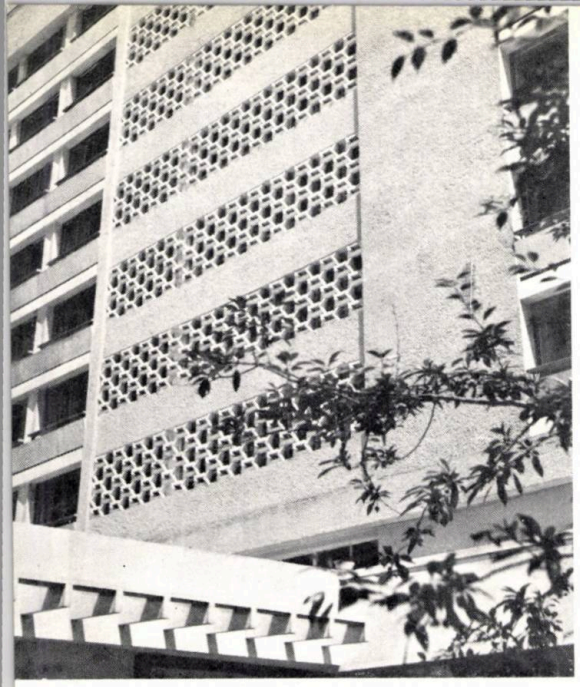

Fațada posterioară — Detaliu

Vedere parțială a grădinii interioare

Vedere a grădinii interioare

Vederea holului principal

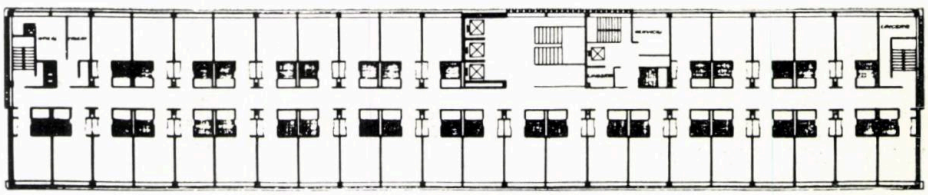

Plan etaj

Plan parter

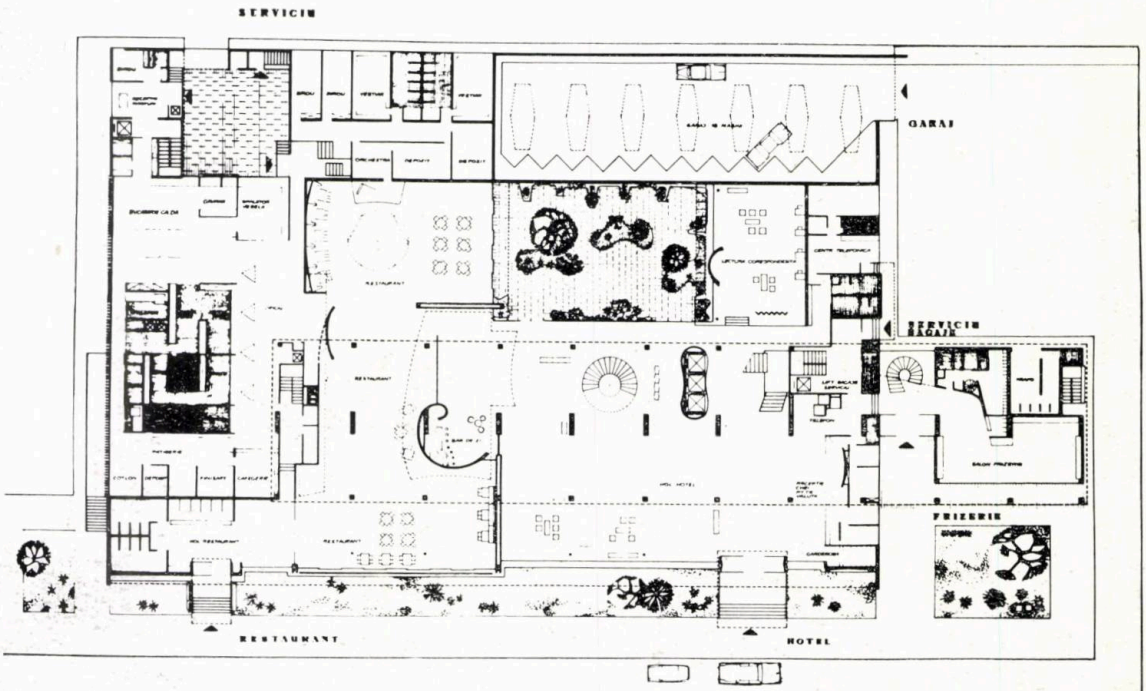

PLAN PARTER

Intrarea principală

Holul principal — Detaliu

Salonul de lectură și corespondență

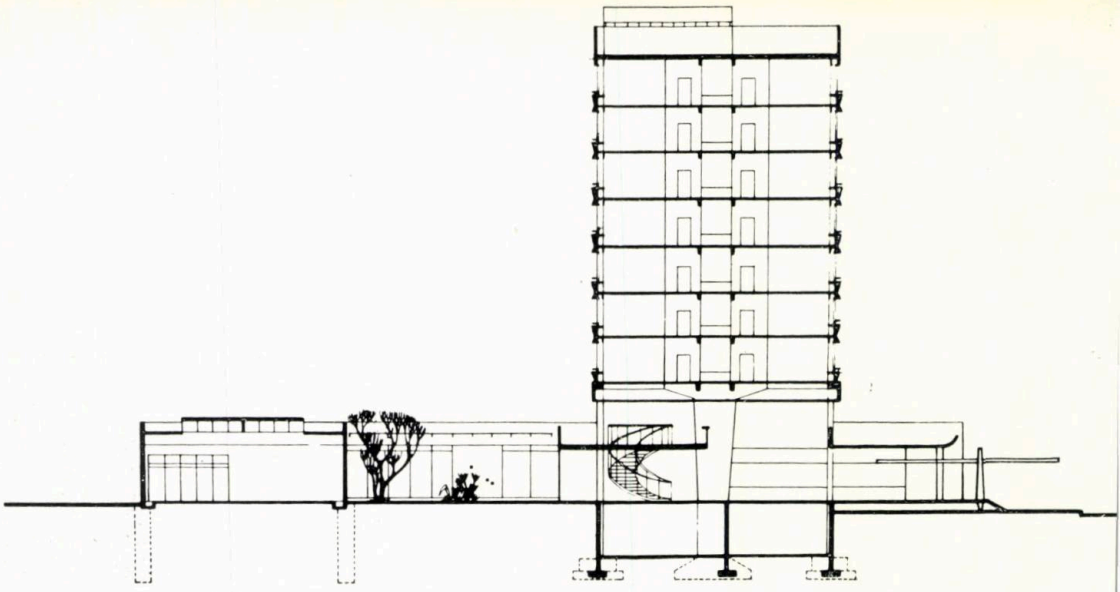

1 | 3

2 | 4

1 — *Secțiune transversală*
2 — *Holul principal*
3 — *Vedere spre mezanin*
4 — *Vedere generală a holului principal*

unele observaţii asupra realizării

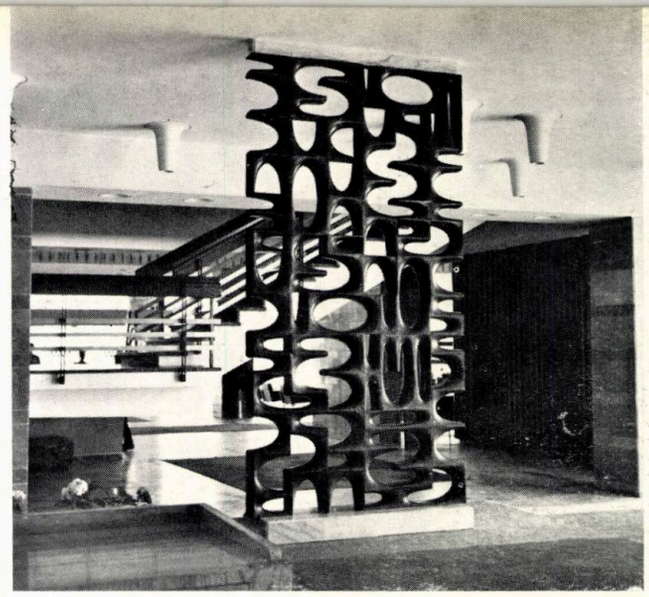

Analizarea unei lucrări este totdeauna dificilă şi discutabilă. Oricît ai încerca să fii obiectiv, eşti tentat să o compari cu ceea ce ai fi făcut tu în aceeaşi situaţie. Experienţa şi părerile fiecăruia sînt foarte personale şi toate aprecierile au o doză mai mică sau mai mare de subiectivism. Trecînd peste toate acestea, cred însă că schimbul de opinii în probleme precise, bine conturate, între diverse experienţe, este foarte util.

Lucrările noastre trebuie să dureze, să reziste atît timpului cît şi cerinţelor viitoare şi exigenţelor mereu sporite. Totuşi, ele reflectă posibilităţile tehnice şi materiale ale perioadei în care au fost executate. Fără a ţine seama de acestea, analiza unei lucrări mi se pare lipsită de sens.

«Nord-Hotel» din Bucureşti poate fi considerat ca una din importantele realizări arhitecturale din ultimii ani. Volumul frumos proporţionat, sobrietatea construcţiei îţi impune de cum o vezi, îţi dă o senzaţie de linişte şi echilibru. Regreţi însă modul cum a fost rezolvat amplasamentul şi cadrul învecinat.

În toate marile oraşe există hoteluri lîngă gară, pentru deservirea uşoară, în special a călătorilor care ajung la ore mai puţin comode ; ele nu sînt însă de o categorie superioară.

Hotelul «Nord» are o legătură ocolită cu gara şi este situat pe o arteră de mare circulaţie, cu o retragere insuficientă. Îl vezi numai cînd ai ajuns în faţa lui. S-ar părea că dintr-un ansamblu de locuinţe cu un caracter mai închis, a fost scos un bloc şi înlocuit cu clădirea hotelului, lăsînd liberă vederea către un interior care a fost gîndit iniţial să fie ascuns.

O şcoală — amplasată la cîţiva zeci de metri, cu toate inconvenientele care rezultă — contribuie în plus la regretul pe care îl ai că o asemenea construcţie nu şi-a găsit un cadru mai corespunzător.

Intrînd în interiorul hotelului, buna impresie pe care ţi-a făcut-o construcţia, văzută în afară, continuă. Priveşti cu plăcere spaţiile de recepţie frumos proporţionate, cu finisaje adecvate, alese cu mult gust şi discernămînt, şi în mare parte bine realizate. Diversele funcţiuni au amplasamente judicios alese şi circulaţiile sînt clare. Buna funcţionare a unui hotel cere respectarea unui flux ce se poate compara cu un proces tehnologic, care în acest hotel este foarte corect interpretat.

Apar şi unele aspecte — legate în special de tema care a stat la baza proiectării — a căror valabilitate mi se pare discutabilă: existenţa unui mare salon aşa-zis de corespondenţă, în care nu scrie nimeni niciodată, pentru

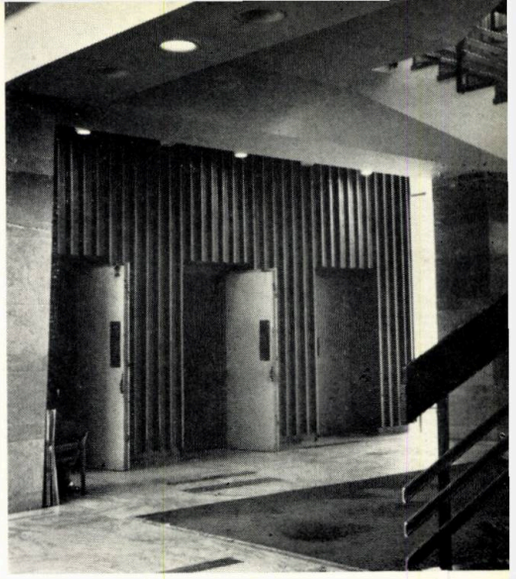

că poate foarte bine să facă aceasta în camera lui; un salon de frizerie și coafură foarte mare și aproape în permanență gol, al cărui spațiu probabil că își va găsi curînd o altă destinație; serviciile restaurantului prea generos dimensionate, cu spații și volume aparent mult prea largi pentru personalul care lucrează acolo.

Consider de asemenea că o compartimentare a spațiului sălii restaurantului ar fi dat mai multă intimitate și s-cr fi apropiat mai mult de atmosfera agreabilă pe care o creează curtea interioară, plăcut rezolvată. De asemenea, o înălțime ceva mai mare a salonului de recepție de la mezanin și o legare mai directă a acestui nivel cu circulația verticală a hotelului ar fi fost avantajoasă.

Cazarea propriu-zisă este rezolvată pe 7 etaje cuprinzînd 36 camere a două paturi pe fiecare nivel. Camera propriu-zisă este plăcută, corect rezolvată, atît ca proporții, cît și ca finisaje; la fel vestibulul și baia. Nu poți însă să nu constați că aici plafonul de cost și-a spus mai cu fermitate cuvîntul. Culoarul, judicios dimensionat ca lățime, pare însă foarte îngust pe cei 80 m lungime ai săi. Însăși această capacitate, de 36 camere pe nivel, este mai mare decît cerințele optime de deservire, care se limitează în jurul a 20 camere.

Personal, am unele rezerve asupra modului în care a fost mobilată camera, care, deși are dimensiuni uzuale, îți lasă senzația de strîmtoare. La această senzație contribuie paturile, de un tip uzual în comerț, și mai ales o mare toaletă pusă în axul camerei, avînd o oglindă tot atît de mare, care amintește ceva din mobilierul moștenit de la bunici.

Preocupările proiectanților pentru decorarea și agrementarea spațiilor consider că au dus la o rezolvare și o dozare corespunzătoare. Două traforuri sculpturale, aflate în piesele de recepție de la parter, creează un divertisment plăcut; de asemenea, barul de zi este interesant rezolvat. Mai puțin convingătoare este tratarea peretelui exterior al grădinii de vară, care continuă și în salonul de corespondență.

Desigur, mai sînt încă multe aspecte de detaliu, care au constituit preocupări și probleme delicate pentru proiectanți și constructori și a căror rezolvare contribuie în ansamblu la aspectul deosebit și la reușita acestui hotel, căci în final consider realizarea foarte lăudabilă, atît prin rezolvarea justă a procesului de funcționare, cît mai ales prin ținuta generală și bunul gust care se degajă din toată construcția. Subliniez în special acest lucru în comparație cu alte lucrări similare realizate aproape simultan și cu costuri mult superioare.

1 — *Scara spre mezanin*
2 — *Element decorativ în salonul de lectură*
3 — *Detaliu de scară*
4 — *Detaliu hol principal*
5 — *Casa liftului*
6 — *Sala restaurantului*

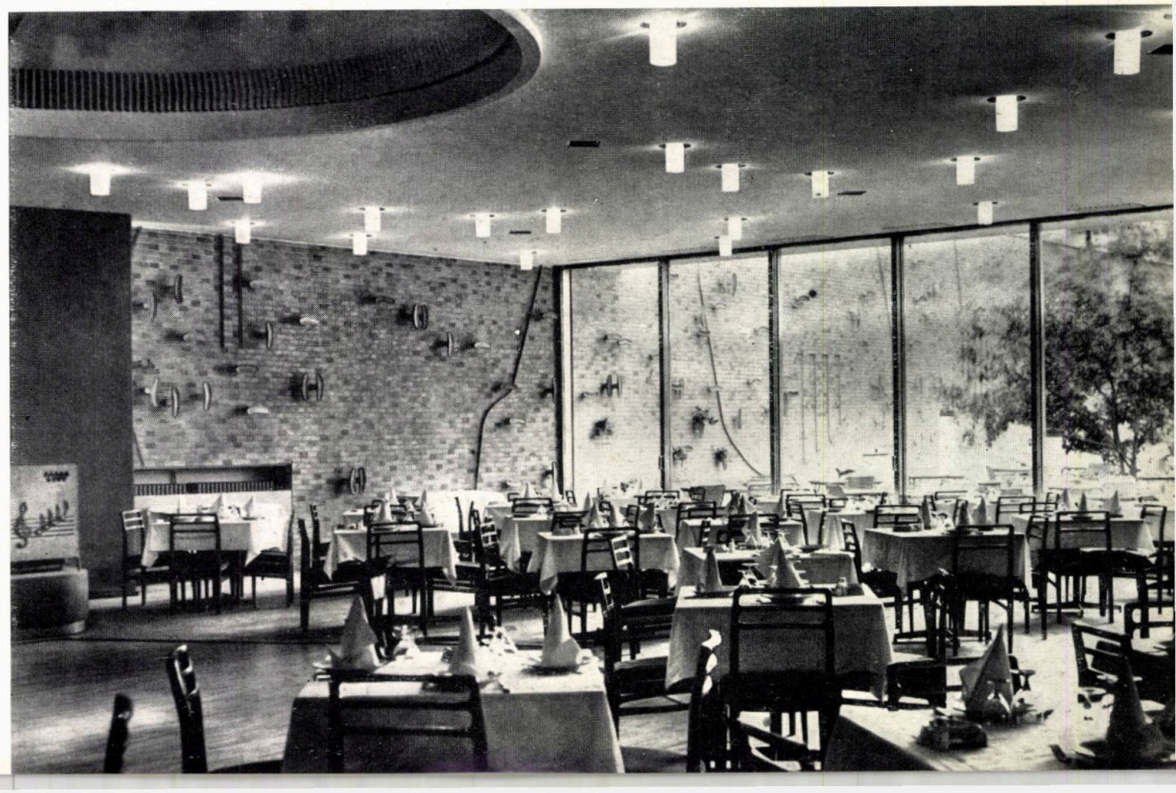

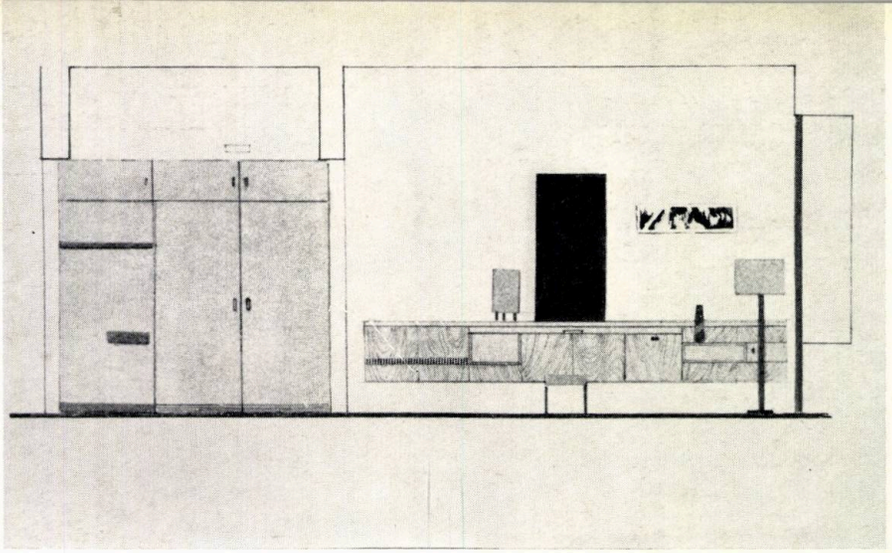

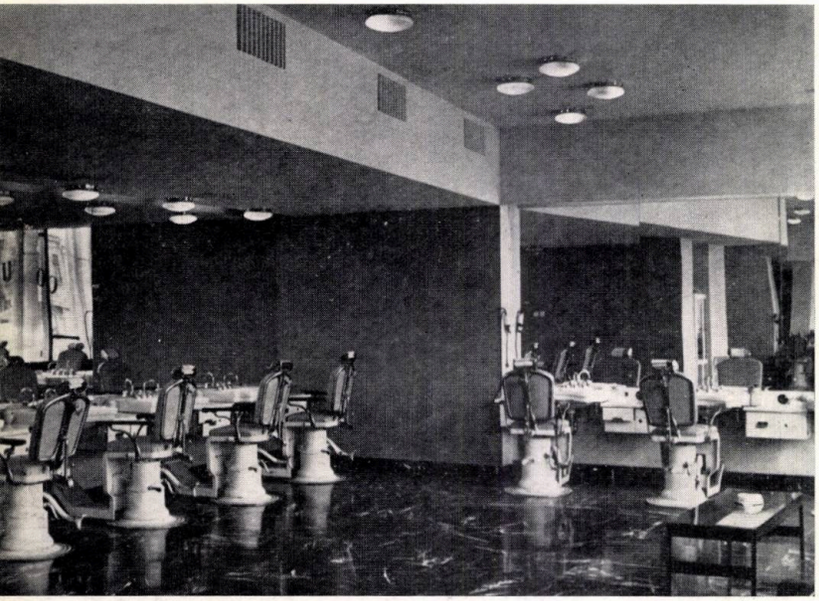

Ținînd seama însă de faptul că realizarea acestui hotel se plasează la începutul unei mari campanii de asemenea construcții în țara noastră, voi încerca să insist puțin asupra unor probleme de ordin general pe care le ridică problema construcțiilor hoteliere.

Costul este aici deosebit de important, deoarece el condiționează realizarea întregului program; acest cost este rezultatul însumării costurilor diverselor capitole de lucrări, a diverselor funcțiuni. La un hotel, elementul principal este unitatea de cazare, camera. Ea sintetizează scopul principal al construcției; de aici și importanța pe care trebuie să i-o dăm în ponderea diverselor funcțiuni.

La « Nord-Hotel » spațiile de cazare, inclusiv serviciile aferente de la etajele curente, reprezintă 17,87 m²/pat, față de 14,08 m²/pat cît reprezintă restul spațiilor (recepție, comerț, servicii etc.). Adică din totalul de cca 32 m²/pat, 57% este cazarea și 43% restul. Deși acest raport este foarte apropiat de media rezultată din analiza ultimelor hoteluri realizate în țară, consider că ponderea recepțiilor și a serviciilor este mare. O analiză atentă a suprafețelor alocate acestora, însăși a existenței unora dintre ele, ar duce desigur la restrîngerea lor și deci la posibilități sporite de rezolvare a cazării. Un plus de suprafață la camere sau culoare dă un cost sensibil mai redus decît aceeași suprafață din spațiile de recepție.

Desigur că aceste construcții sînt elemente importante, de dotare ale unui oraș și au și un caracter mai deosebit, însă funcțiunea lor specială este cazarea turiștilor. Măsura în care toate trebuie să fie reprezentative (mă refer exclusiv la spații și funcțiuni), trebuie cîntărită cu multă atenție. O analiză mai aprofundată ar pune în discuție poate însăși obligația ca toate să posede restaurante complete, cu toate anexele necesare, care să asigure și deservirea persoanelor din afară de hotel. Spun aceasta pentru că, după părerea mea, nu toate spațiile de alimentație publică existente sînt judicios folosite și pe deplin valorificate.

Turismul de masă, care se dezvoltă vertiginos o dată cu creșterea nivelului de viață, se canalizează din ce în ce mai mult pe posibilități proprii de transport, mai puțin legate de programe rigide și trasee fixe. Acest turism însă, în afară de cazare, este destul de limitat în cheltuieli și foarte elastic în deplasări. Existența unor bufete, braserii, în cadrul unor hoteluri mai puțin importante, în localitățile unde există un spațiu comercial corespunzător, nu pare de neconceput. Economiile realizate ar putea influența simțitor programul nostru de construcții și costurile ulterioare în exploatare.

Arh. CEZAR LĂZĂRESCU

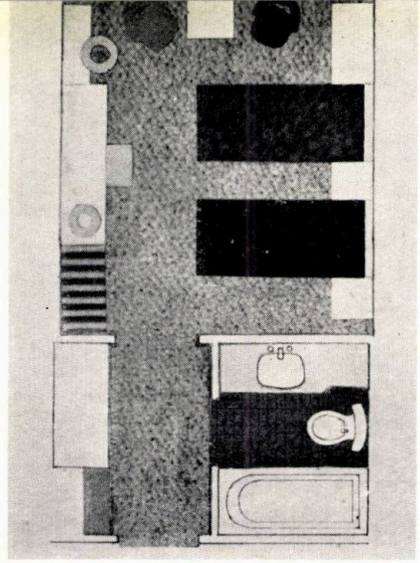

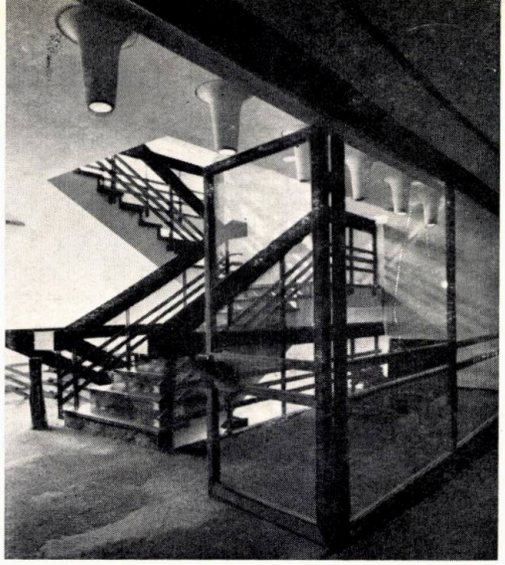

1 4 | 5 6
2 | 7
3 |

1 — *Detaliu hol cu scară spre mezanin*
2 — *Salonul de coafură și frizerie*
3 — *Vedere din bar*
4 — *Desfășurare perete cameră*
5 — *Detaliu plan cameră*
6 — *Scara principală*
7 — *Vederea holului principal*

patinoarul artificial din ansamblul «parcul floreasca» bucureşti

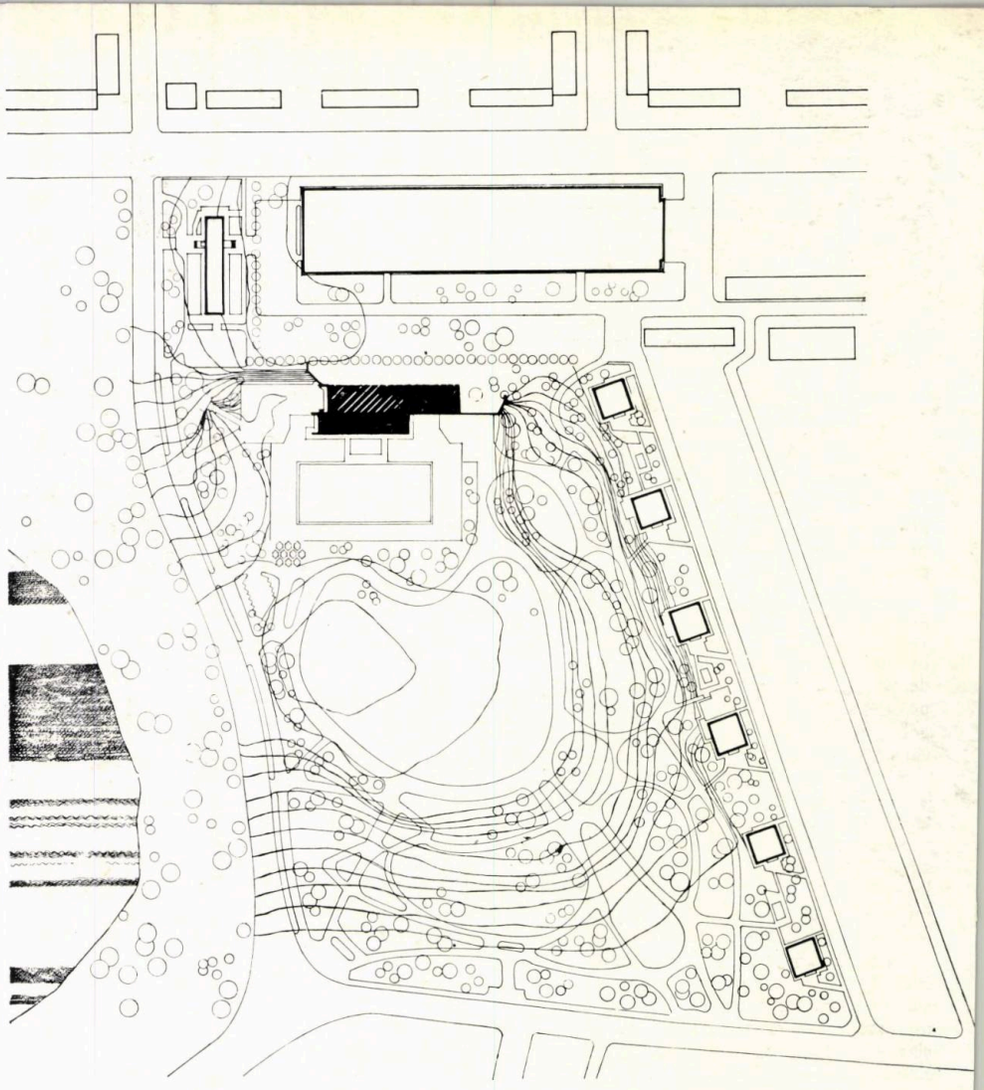

Autori:
Arhitectură: *arh. Victor Agent*
Instalaţii frigorifice: *ing. Vlad Munteanu (şef proiect)*
Rezistenţă: *ing. Constantin Pîslăraşu*
Construcţii pistă: *ing. Oreste Vorobciuc*
Spaţii verzi: *arh. Valentin Donose*
Sistematizare verticală drumuri: *ing. Traian Hurjui*

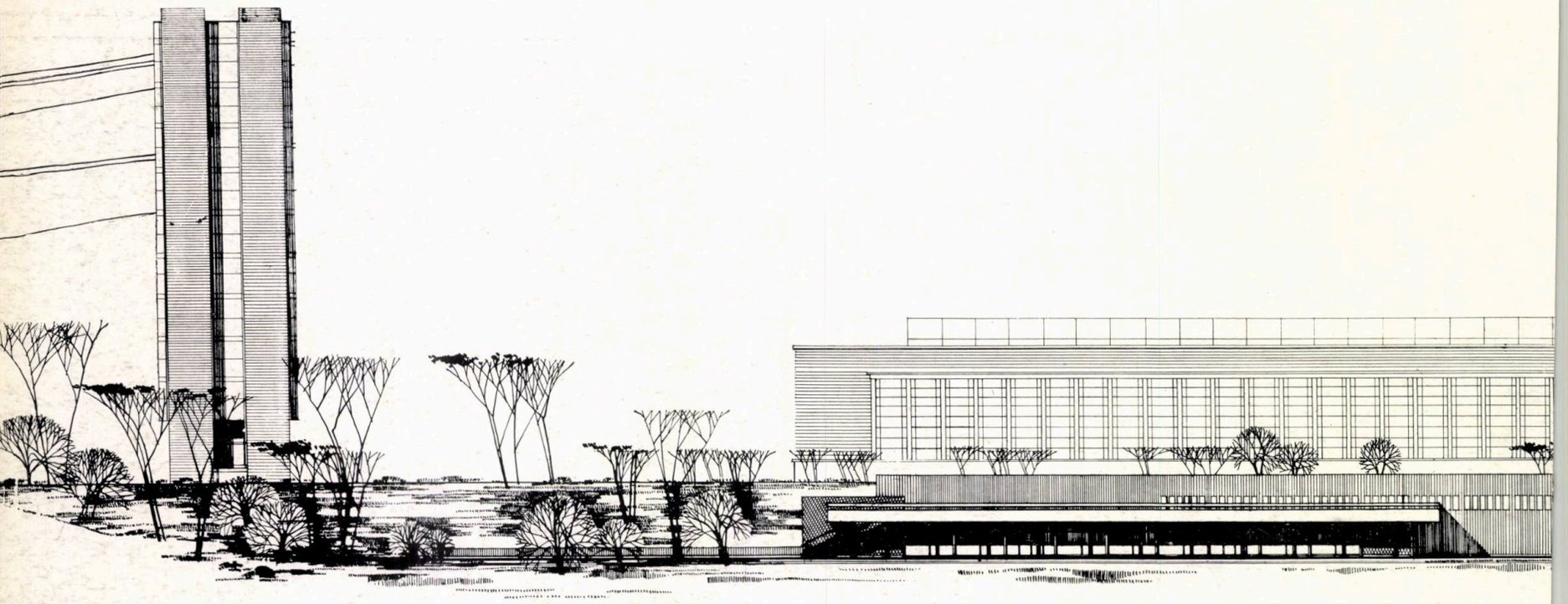

Ansamblul din Parcul Floreasca se desfășoară pe o suprafață de cca 20 ha, zonă ce a fost sistematizată ca urmare a dezafectării fostei gropi Floreasca și a cartierului insalubru ce-l adăpostea.

Studiul întocmit prevedea amplasarea unor construcții pe două din laturile spațiului recuperat, restul teritoriului disponibil urmînd a fi amenajat, printr-o pitorească sistematizare verticală, într-un parc în suprafață de cca 7 ha, o continuare a zonei verzi ce împrejmuiește malurile lacului.

Pentru a realiza degajarea zonei și accese ușoare în jurul lacului, s-a prevăzut legarea căii Floreasca cu str. Av. Beller printr-o șosea de cornișă.

Spre a satisface cerințele unei cît mai largi vizibilități dinspre lac spre interiorul parcului, cît și dinspre parc spre lac, șoseaua de cornișă, precum și nivelul dat umpluturilor ce s-au executat în fosta groapă, au fost studiate în mod deosebit.

O tratare atentă în vederea obținerii unor efecte pitorești și variate s-a acordat, de asemenea, amenajării malurilor înconjurătoare, pe cele două laturi, sud și est, maluri ce urmau să primească noile construcții.

Compoziția obținută a urmărit punctarea malului sud printr-o serie de șase blocuri-turn, ce delimitează zona verde a parcului de restul cartierului — cartier dezvoltat în decursul timpului în mod necorespunzător, dispunînd de un mare număr de construcții mici, joase, risipite pe o serie de străzi înguste, paralele cu malul fostei gropi.

Latura estică a ansamblului a primit o tratare mai variată.

Prin extinderea halei industriale a întreprinderii « Automatica » — proiectată de noi în aceeași arhitectură — s-a obținut o dublare a lungimii acestei hale, a cărei siluetă, desfășurată pe un front de 200 m, constituie elementul orizontal al compoziției dispuse de-a lungul malurilor, pe cele două laturi ale parcului, și care se încheie cu o dominantă verticală obținută prin silueta unui bloc mai înalt lamă: clădirea grupului de automatizări.

Tot pe această latură a parcului, susținînd malul ca un zid de sprijin, adevărat parapet al platformei pe care s-au executat cele două importante construcții amintite mai sus, s-au amplasat anexele patinoarului artificial, clădire combinată cu clădirea fabricii de gheață, căreia i s-au creat accese și parcaje corespunzătoare.

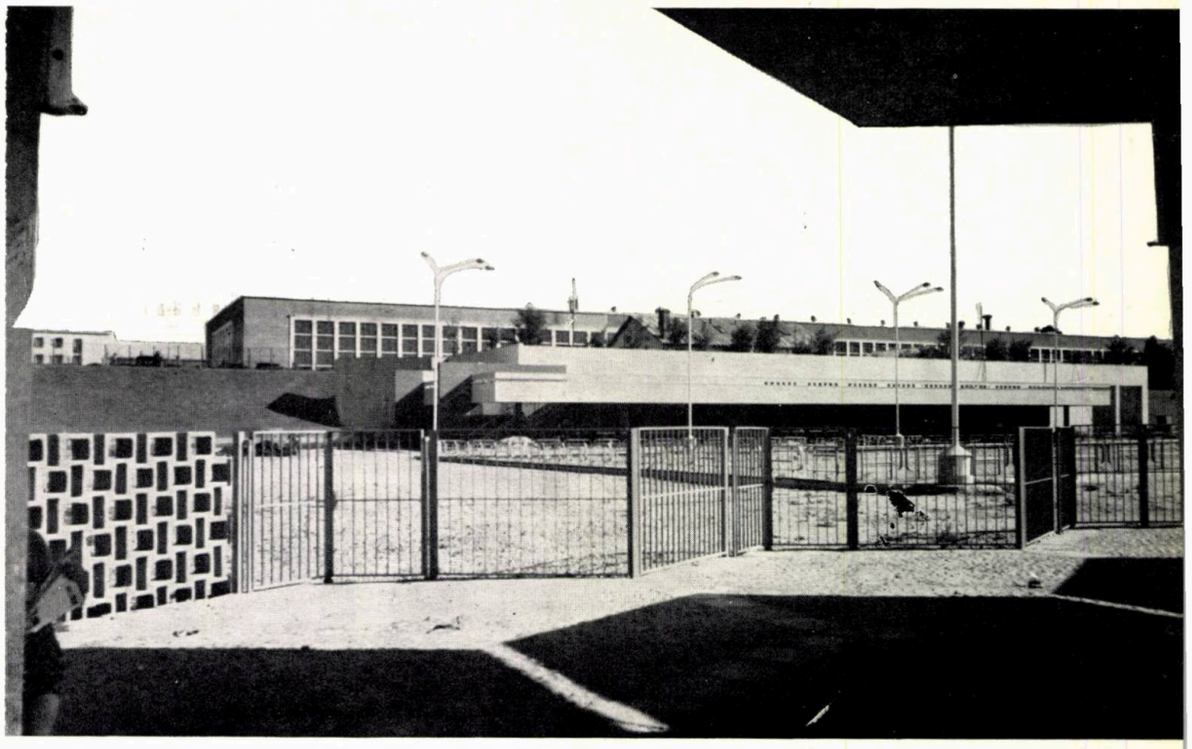

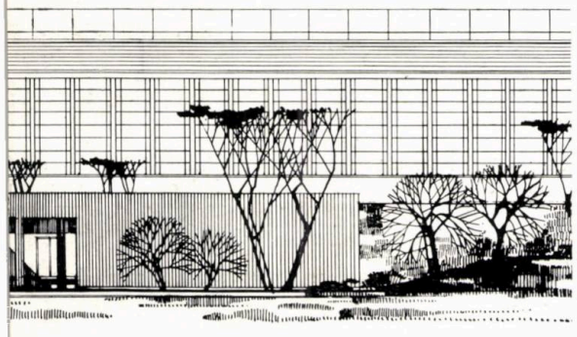

1 | 3
2 | 4

1 — *Plan de situație*
2 — *Perspectivă*
3 — *Intrarea la patinoar*
4 — *Vedere de ansamblu*

Complexul realizat, avînd o suprafață desfășurată de cca 2 300 m², este format din două construcții adiacente, care adăpostesc funcțiunile cerute de necesitățile tehnologice ale unui patinoar artificial și ale unei fabrici de gheață artificială, de mare capacitate.

La intrarea în patinoar, realizată printr-o serie de construcții ciuperci, s-au prevăzut porțile de intrare spre pistă și anexele ei, precum și casele de bilete.

Patinoarul dispune de o pistă de dimensiuni mari (30 × 75 m), pusă la dispoziția amatorilor acestui sport.

Într-un colț, special amenajat în spațiul verde, s-au prevăzut amenajările pentru copii, conținînd tobogan, sferă perforată de mare dimensiune, balansoare, stelaje cu bare formînd construcții diferite, ciuperci de adăpost și bancuri de nisip.

Urmărind sistematizarea verticală, s-au prevăzut nenumărate alei pitoresc rezolvate, pavate cu dale colorate, trepte și amenajări decorative.

Întregul spațiu verde al parcului de pe lîngă blocurile de locuit, de-a lungul malurilor, precum și în jurul pistei patinoarului, este variat plantat, vegetația fiind în curs de dezvoltare.

Clădirea fabricii de gheață reprezintă o construcție industrială servind pentru fabricația agentului frigorific care permite obținerea suprafeței de gheață artificială pe pista patinoarului.

Pentru economicitatea investiției și obținerea unei eficiențe optime în exploatare, instalația frigorifică, necesară producerii gheții artificiale pe pistă în lunile reci, a fost cuplată cu o fabrică de producere a gheții pentru locuitorii Capitalei, funcționînd în lunile calde ale anului.

Construcția fabricii de gheață conține un depozit cu o capacitate de 120 tone, o sală de fabricație cu o capacitate de 4 000 blocuri zilnic (dotată cu un depozit corespunzător și rampă de debitare), o sală a agregatelor precum și o serie de anexe, dispuse pe două niveluri. Desfășurată pe un front de 100 m, clădirea este parțial îngropată și ascunsă în pămînt, spre parc apărînd doar două fațade, soluție ce permite dinspre aceste laturi accesul salariaților, debitarea gheții, ventilatul și iluminatul sălilor de fabricație și anexelor.

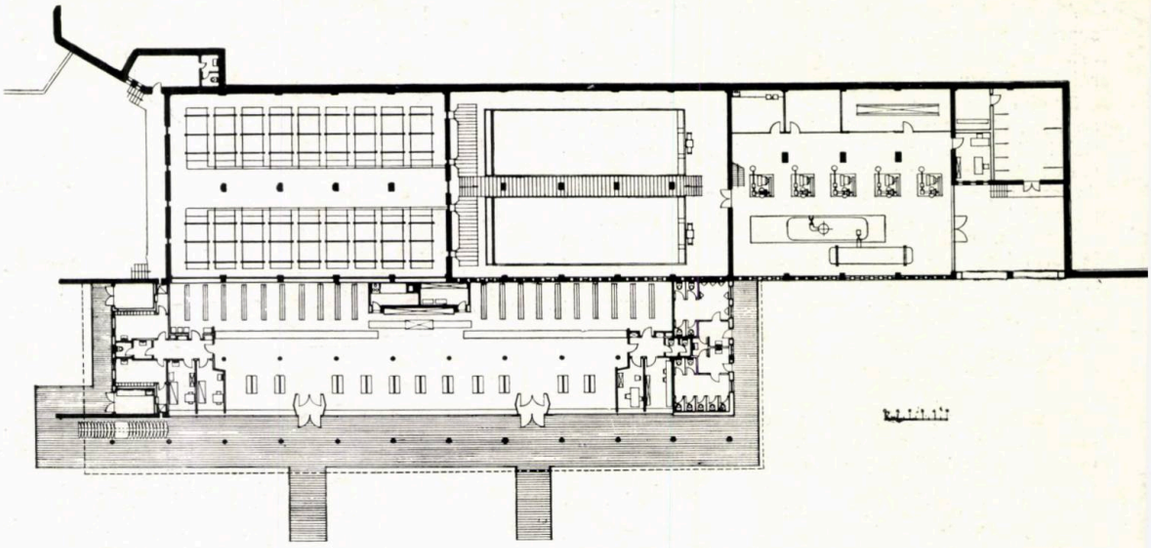

Planul patinoarului și al fabricii de gheață

Vederea pistei

Aceste fațade, tratate cu atenție din punct de vedere plastic și al finisajelor, creează un perete care constituie în același timp soclul platformei pe care s-au executat construcțiile grupului de automatizări și halei « Automatica ».

În fața acestui perete a fost amplasată clădirea mai joasă — acoperită cu terase accesibile și completată cu portice constituind anexele patinoarului — conținînd vestiare pentru 800 persoane, spațiul pentru dezbrăcarea, odihna și încălzirea patinatorilor și însoțitorilor, un bufet, grupuri sanitare, post de prim ajutor, birouri, ateliere, depozite etc.

Clădirea anexelor se desfășoară paralel cu latura lungă a pistei, în fața unui mare spațiu de adunare și odihnă pentru patinatori, spațiu podit cu calupuri de stejar, amenajat cu banchete și parțial acoperit cu portice. Această construcție — dispunînd de o fațadă vitrată, proiectată pe fundalul ce-l constituie construcția fabricii de gheață la care rezolvarea dominantă constă din plinul fațadei finisate cu placaj ceramic — a primit o tratare și un finisaj deosebit, prețios și decorativ.

Spațiile anexelor patinoarului, porticul și terasa sa pot fi utilizate și vara pentru diferite expoziții sau ca unitate de desfacere pentru dulciuri, răcoritoare etc., dotare utilă noului parc creat și în aceeași măsură zonei lacului Floreasca. Pista urmează a fi amenajată ca teren de tenis, baschet sau patinaj cu rotile.

Pista patinoarului este răcită prin evaporare directă de amoniac. Pentru aceasta, în pistă sînt înglobate țevi de oțel cu ⌀ 32 × 2,5 mm, totalizînd cca 31 000 m, grupate în 10 panouri, ceea ce permite funcționarea pistei în fracțiuni. Circulația amoniacului se face cu ajutorul unor pompe.

Fabrica de gheață este prima fabrică la care se folosește circulația prin pompe a amoniacului în evaporatoare. Fabrica conține două linii de producție normalizate

Vedere generală a patinoarului

a cîte 50 tone/24 h și un prerăcitor de apă, care scurtează durata operației de producere a gheții, permițînd sporirea producției pînă la cca 60 tone/24 h pentru fiecare linie.

Utilajele servesc alternativ, după sezon, fabrica de gheață și patinoarul.

În sala de mașini s-a montat, pentru prima dată în țară, un schimbător de căldură care, cu ajutorul vaporilor fierbinți de amoniac, încălzește apa pentru decongelare la fabrica de gheață.

Instalațiile tehnologice și frigorifice sînt în întregime proiectate și realizate în țară, în timp ce la primul patinoar artificial din cadrul complexului sportiv « 23 August » utilajele au fost importate în proporție de 85%.

Costul instalațiilor este mai redus decît la patinoarul « 23 August » și la fabrica de gheață « Victoria » din București, obiective cu capacități asemănătoare realizate în ultimii ani.

Costul lucrărilor realizate împreună într-o investiție comună — patinoar artificial și fabrică de gheață — a fost redus cu cca 4 000 000 lei, față de rezolvarea în care lucrările ar fi fost realizate separat și nu s-ar fi folosit în comun o serie de instalații și dotări.

Pentru realizarea acestei clădiri, ce implicit a devenit și un zid de sprijin pentru malul în care este amplasată, a fost necesară luarea de măsuri speciale în proiectarea structurii de rezistență. Construcția fabricii de gheață este executată din pereți de beton armat și stîlpi fundați pe puțuri cu o travee de 4,50 m. Fundarea pe puțuri într-un teren ce are pînza de apă la mică adîncime a cerut lucrări speciale cu epuizmente în timpul execuției. În mod similar s-a executat și construcția anexelor patinoarului.

Pentru execuția pistei s-a tratat terenul existent prin umpluturi compactate de 2 m înălțime.

Arh. VICTOR AGENT

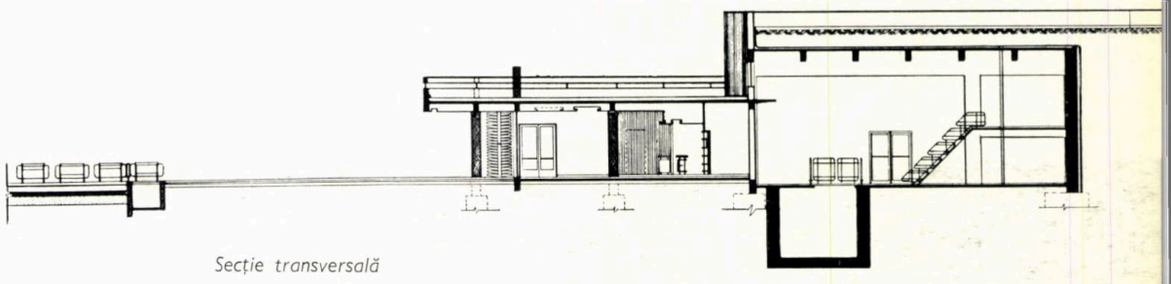

Secție transversală

Detaliu de scară

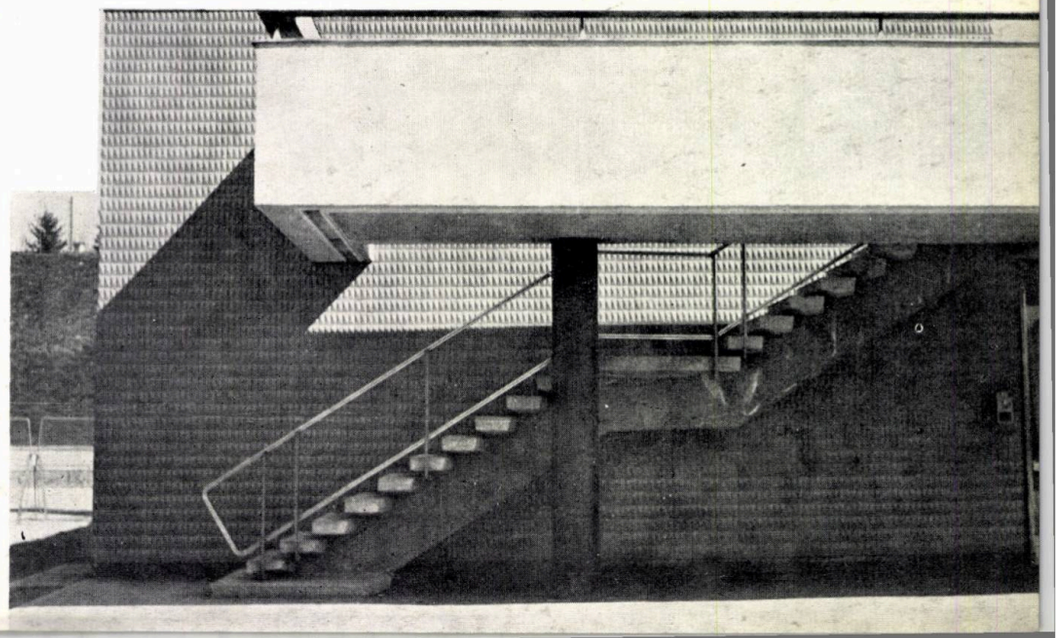

probleme actuale ale proiectării expoziţiilor

Intrarea la Pavilionul României din Tîrgul internaţional de la Frankfurt, 1965

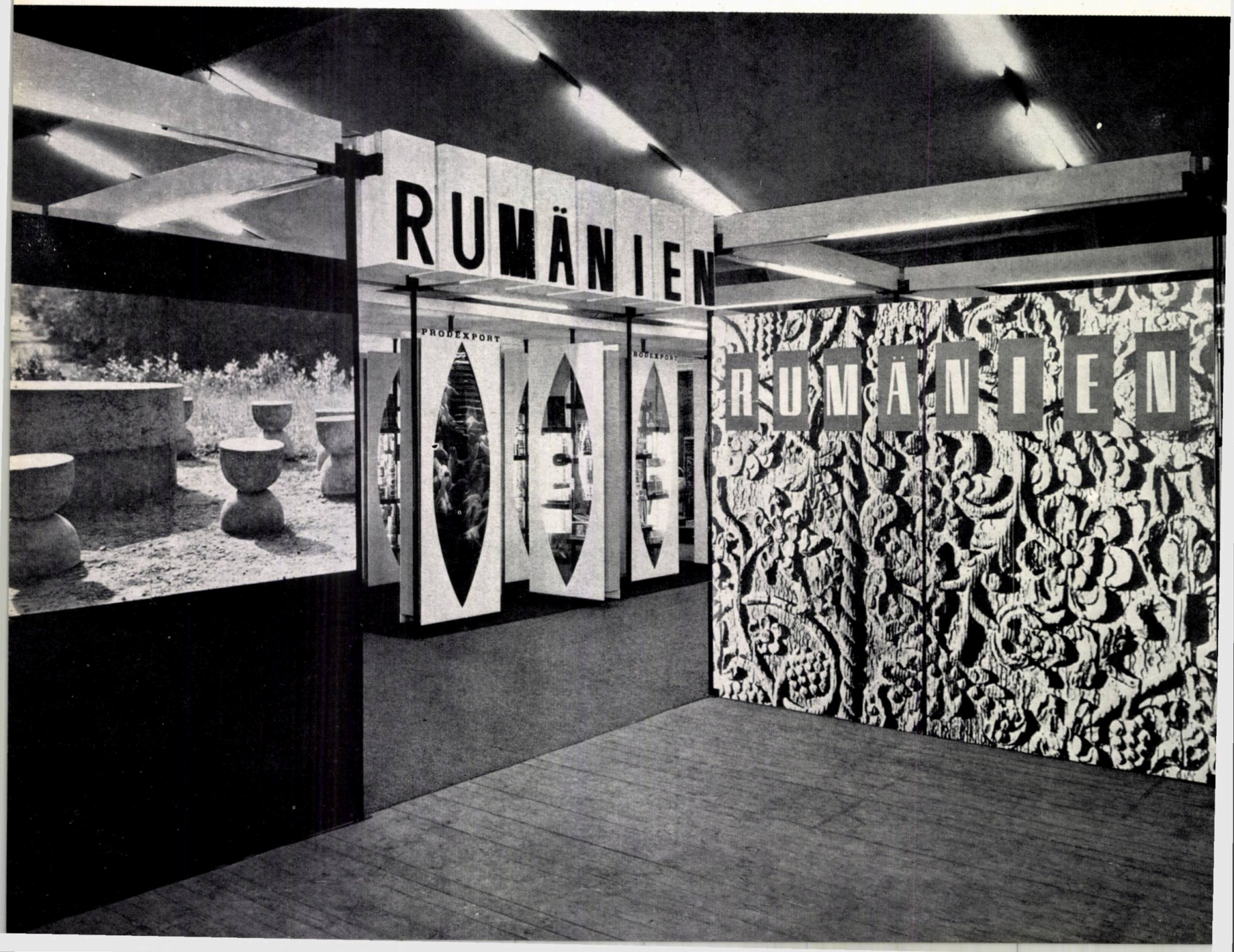

Pavilionul României la Tîrgul internațional din Alger, 1965

TEMA ARHITECTURALĂ A EXPOZIȚIEI

« Expoziția » este o temă de arhitectură din ce în ce mai des întîlnită; fie că este vorba de proiectarea ansamblului sau a clădirilor care trebuie să o adăpostească, fie că este vorba de modul ei de organizare.

Practica proiectării expozițiilor, în ultimele două secole, demonstrează că atît proiectarea cît și organizarea expozițiilor sînt preocupări ale creației arhitecturale, că arhitecți de prima mînă din întreaga lume ca Le Corbusier, Walter Gropius, George Nelson, Max Bill, Ernesto Rogers, pentru a nu cita decît cîțiva, și-au pus deseori talentul și priceperea lor în slujba proiectării de expoziții.

Aderența cu entuziasm a unor profesioniști de seamă la această problemă se poate explica, pe de o parte, prin satisfacția relativ rapidă pe care caracterul efemer și spectaculos al expozițiilor o oferă, iar, pe de altă parte, prin importanța și frecvența pe glob a expozițiilor naționale și internaționale, prin afluența milicanelor de vizitatori.

Ca un exemplu, în acest sens, putem compara expoziția din 1851 de la Londra — « Great Exhibition of Industry of All Nations » — vizitată de 6 milicane de persoane, cu Expoziția universală de la Paris din 1937, vizitată de 31 milicane de persoane.

Un alt punct de atracție, privit prin prisma profesiunii noastre, este caracterul de competiție al expozițiilor, imprimat, pe de o parte, de expozanți, pe de altă parte, de arhitecți, fapt care explică de altfel afirmarea în cadrul expozițiilor, de numeroase ori, a unor grupări de avangardă în profesiune. Citățm astfel celebrul « Pavillon de l'Ésprit Nouveau » al lui Le Corbusier la expoziția de arte decorative de la Paris din anul 1925, sau Pavilionul Germaniei, realizat de Mies van der Rohe la expoziția mondială de la Barcelona din 1929.

Noi concepții plastice, noi procedee constructive, inventivitate și fantezie au fost întotdeauna folosite, din plin, cu ocazia confruntărilor internaționale pe care le reprezintă expozițiile.

Trecînd de la supremația decorației, la supremația obiectului expus, tehnica expozițiilor a urmat în general drumul parcurs de arhitectură către funcțiune, rațional, util. Strîns legată de dezvoltarea impetuoasă a industriei și comerțului, ca și de exigențele acestuia din urmă, tehnica expozițiilor s-a orientat către transportabilitate, economicitate, standardizare, proiectare de elemente cu folosiri multiple și posibilități de refolosire.

« A expune, înseamnă a pune în valoare; realizarea acestei exigențe este sarcina primordială a expoziției » — scrie Richard P. Lohse în lucrarea sa *« Noi concepții ale expoziției »*, apărută la Zürich în 1953.

În sensul acesta, proiectarea expozițiilor constituie o problemă deosebită a arhitecturii, o temă la care mijloacele de expresie arhitecturală sînt puse în slujba evidențierii obiectului expus.

Manifestările denumite « expoziții » sînt, după cum am mai arătat, numeroase și felurite, cele mai spectaculoase fiind, desigur, așa numitele expoziții universale, oferind arhitecturii și arhitecților și cel mai vast cîmp de activitate.

Dezvoltarea impetuoasă a industriei și paralel cu aceasta dezvoltarea comerțului național și internațional au generat expoziția industrială, expoziția de prezentare de mostre comerciale, au creat tîrgul internațional de mostre. Frecvența pe glob a acestui fel de expoziție — există peste 500 tîrguri de mostre în lume, dintre care cca 200 în Europa, — ca și activitatea de participare a țării noastre la aceste manifestări, ne face să insistăm puțin asupra problemelor de arhitectură care se ridică în aceste cazuri.

Țara noastră, prezentă în primii ani de după război la manifestări izolate de acest gen, participă în ultimii ani la 30—40 de tîrguri internaționale de mostre anual.

Tîrgul internațional de mostre este, în general, un ansamblu de hale și terenuri, unde se desfășoară, o dată sau de mai multe ori pe an, o vastă activitate de construcție și amenajare, pentru a oferi în final posibilitatea unei confruntări economice și comerciale între mii de firme din zeci de țări, sau chiar între țări, pentru a stimula încheierea de tranzacții sau numai pentru a se duce o activitate de informare a vizitatorilor.

Dacă activitatea principală a tîrgului este comerțul și stimularea acestuia, nu este mai puțin adevărat că arhitectul și-a format un loc bine determinat în această activitate și că, într-un fel, tîrgul a devenit nu numai o confruntare economico-comercială dar și una pe plan arhitectural.

Sarcina arhitectului nu se limitează aici la construirea unui adăpost pentru exponate, ci este extinsă și la organizarea unei succesiuni spectaculoase de imagini, pentru a pune în valoare exponatele și a le crea un cadru interesant și publicitar, în vederea atragerii vizitatorului și a captării lui, creînd întregii expoziții o imagine-cadru reprezentativă și, pe cît se poate, specifică. S-ar putea spune în acest sens că pavilioanele de expoziții pentru tîrgurile internaționale de mostre reprezintă expresia arhitecturală a propagandei comerciale a țării sau a firmei expozante.

Cadrul arhitectural, imaginea, este cea care frapează în primul rînd pe vizitator, este cea care îl invită la vizitarea expoziției, la aprofundarea celor expuse, este cea care trebuie să găsească mijloacele de a-l informa și documenta pe vizitator, dincolo de cele expuse în expoziție.

Pe baza celor afirmate, s-ar putea trage concluzia că în cazul expozițiilor problema arhitectului este cea a creării « imaginii » care să impresioneze și să constituie cadrul expunerii propiu-zise. De aici însă derivă numeroase alte probleme, care cad în aceeași măsură în sarcina arhitectului și sînt desigur la fel de importante.

În primul rînd, trebuie amintită problema contradicției dintre caracterul efemer al construcțiilor pentru expoziții (unele tîrguri sînt deschise mai puțin de o săptămînă) și nevoia de a obține un efect plastic atractiv, inedit și reprezentativ, ceea ce aduce după sine nerentabilitatea investirii de sume importante în construcția respectivă. Apare, astfel, problema procedeelor constructive, a materialelor utilizabile etc., probleme care duc de multe ori la compromisuri sau «trucuri» caracteristice acestui fel de manifestări. Tot de aici derivă problema proiectării de construcții refolosibile, care prin utilizări repetate să justifice investițiile inițiale mai substanțiale.

Alte probleme, nu mai puțin importante, sînt legate de funcțiune, de circulație, de asigurarea posibilităților de transport al elementelor, de asigurarea asamblării în timp scurt a acestora, de varietatea de expresie necesară.

Toate aceste probleme și multe altele arată că activitatea de proiectare a expozițiilor pentru tîrgurile internaționale de mostre are numeroase trăsături comune cu orice lucrare de arhitectură dar și numeroase condiții specifice care o deosebesc de alte lucrări.

În cele ce urmează, dăm cîteva exemple ce ilustrează aportul arhitecturii și al arhitecților la desfășurarea activității de participare a României la tîrgurile internaționale de mostre din ultimii ani.

Standul României la Tîrgul alimentar de la Köln, 1965

PLASTICA EXPOZIȚIILOR

Standul cu obiecte din materiale plastice din Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Izmir, 1965

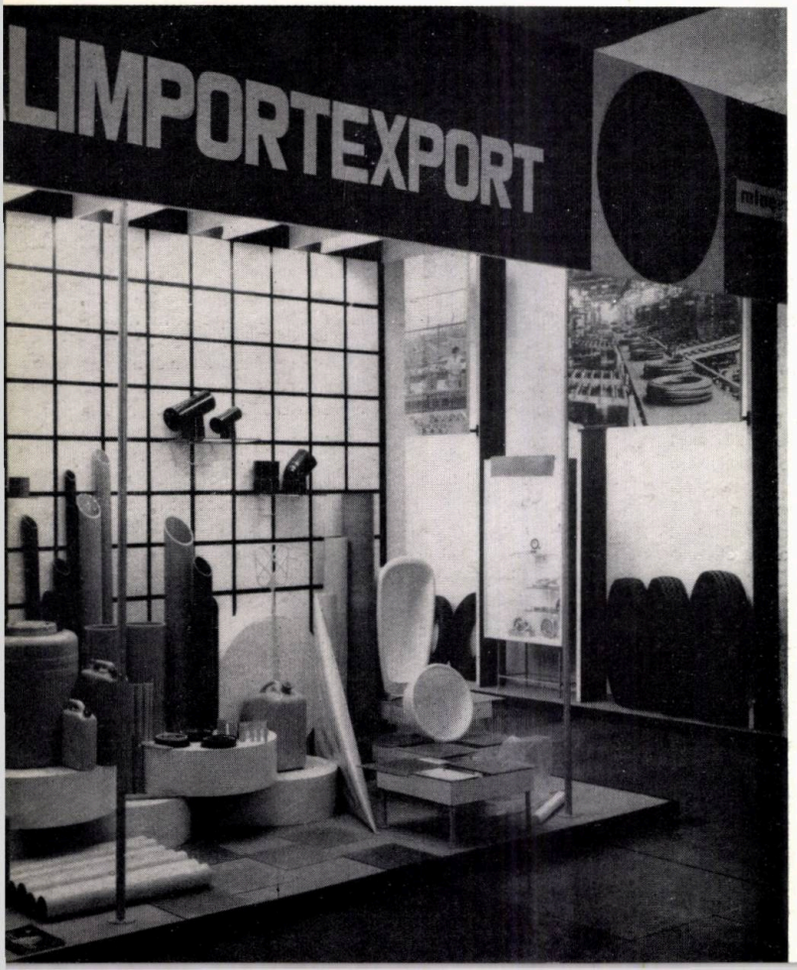

Indisolubil legată de soluționarea funcțională și constructivă, expresia plastică a unei expoziții are un rol hotărîtor în determinarea caracterului și gradului de originalitate a acesteia, precum și în realizarea scopului ei final : atragerea interesului vizitatorilor și maxima punere în valoare a exponatelor prezentate.

Într-un mod mai pregnant decît în alte domenii ale arhitecturii, în proiectarea expozițiilor, conținutul și forma de expresie se condiționează reciproc, atît de intim, încît ele trebuie tratate ca un tot unitar, de la primele schițe ale stabilirii soluției de principiu, pînă la montajul final și etalarea obiectelor expuse.

Expresia plastică a ansamblului se obține prin modelarea rațională a spațiului disponibil, cu ajutorul elementelor constructive utilizate, a volumelor și a suprafețelor și prin tratarea acestora în sensul cel mai potrivit cu tematica și natura exponatelor respective. În această tratare a volumelor și a suprafețelor intervine culoarea, grafica, fotografia (obișnuită sau diapozitivă) și în unele cazuri însuși materialul constitutiv al elementului respectiv, precum lemnul natur, fibra textilă etc.

În compoziția arhitecturală a unei expoziții, factorul iluminare joacă de asemenea un rol primordial, iluminatul general îmbogățind ansamblul, iar cel local subliniind anumite forme sau reliefînd anumite obiecte expuse.

În proiectarea unei expoziții, o pondere deosebit de importantă în alegerea soluției celei mai potrivite a expresiei plastice, în special, o are amplasamentul disponibil, cu datele lui spațiale și, adesea, cu numeroasele sale servituți fizice sau impuse prin regulamentele locale (prezență de stîlpi, instalații fixe, precum cofrete electrice sau cămine de vizitare în pardoseli, plafonarea amenajării pînă la o anumită înălțime, restricții privind utilizarea unor materiale etc.). Un alt factor, determinant în mare măsură, constă în materialele disponibile și în economicitatea soluției alese, care trebuie să se reflecte, atît în cheltuielile ce se fac în țară (materiale și manoperă), cît și în cheltuielile de valută, legate de costul transportului și al zilelor-muncă necesare pentru montaj, atunci cînd expoziția se realizează peste hotare.

În această situație, proiectanții de expoziții românești la tîrgurile internaționale trebuie să găsească soluții corespunzătoare, atît prezentării într-un mod mereu nou și continuu îmbunătățit a mărfurilor noastre de export, cît și economicității lucrărilor de amenajare.

Relațiile comerciale ale țării noastre cu peste 80 de țări străine și creșterea mare a volumului exportului conduc la participări din ce în ce mai numeroase și mai frecvente la diferite tîrguri.

Întrucît orice expoziție, în aceste condiții mai ales, este o manifestare de prestigiu, se înțelege de la sine că rezolvarea funcțională, atractivă și economică, a tematicii respective, constituie fondul problemei centrale.

Expozițiile se diferențiază de celelalte lucrări de arhitectură prin faptul că în unele situații ele se repetă la un interval de timp relativ scurt (un an de exemplu) în același oraș, pe același amplasament, în condiții de tematică asemănătoare.

În alte situații, deși tematica, amplasamentul și exponatele sînt diferite, din considerente de economie se impune utilizarea, din stoc, a elementelor de amenajare refolosibile sau a elementelor tipizate disponibile.

În oricare din aceste situații, proiectarea trebuie să ducă la realizarea unei expresii plastice reînnoite, fără de care s-ar ajunge la monotonie și la scăderea interesului din partea vizitatorilor.

Arh. VLADIMIR MATIUȘOV

Vedere de interior a Pavilionului României la Tîrgul de la Damasc, 1965

Vedere de interior din Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Montevideo, 1964

Cîteva principii stau la baza acestor două activități artistice, în cadrul elaborării proiectelor pentru amenajarea tîrgurilor de mostre.

Grafica urmărește:

— să informeze vizitatorii asupra mărfii expuse (materia primă, fabricația, ambalarea, transportul, calitățile și utilizarea ei), să pregătească cadrul de expunere a mărfii, creînd o ambianță specifică pentru fiecare gen de exponate din cadrul respectiv;

— să majoreze dimensiunile exponatelor, atunci cînd este cazul;

— să popularizeze marca fabricilor și a întreprinderilor de comerț participante.

Etalarea are sarcina de a arăta specificul mărfii (mostra) respective (performanțe, aspect, material, formă, culoare, textură, croială etc.), de a pune în valoare ambalajul (cînd acesta joacă un rol principal), de a așeza mostra în condiții cît mai apropiate de starea de funcționare sau utilizare și, în sfîrșit, de a se distinge mostra ușor dintr-o grupă de exponate similare.

Analizînd aceste principii, observăm că atît grafica cît și etalarea urmăresc un singur țel: expunerea să atragă, să producă interes și să placă celor ce trec în revistă competiția tuturor participanților la o manifestare de acest gen. Nu trebuie nici un moment neglijată această sarcină de competiție pe care o are un tîrg internațional. Din acest motiv, din felul cum sînt rezolvate toate componentele care converg la concepția și realizarea unei participări (pavilion propriu, expoziție generală sau stand) rezultă succesul sau insuccesul ei.

Grafica și etalarea dețin un rol primordial, încă de la primele crochiuri, în proiectarea expoziției respective. Ele vin să întregească și să se contopească totodată în concepția plastico-arhitecturală a întregii expoziții, respectînd-o și fiind respectate la rîndul lor, astfel încît totul să apară unitar, să aibă personalitate, să se deosebească de restul participanților.

Arhitectul proiectant de expoziții trebuie să aibă, pe lîngă pregătirea asimilată în școală, toate calitățile unui bun grafician, scenograf, etalator, economist, psiholog, dublate de o pregătire politică de un nivel ridicat. Pe lîngă aceste calități trebuie să fie cît se poate de inventiv, să găsească noi mijloace de expresie, să fie la curent cu tot ce este nou în acest domeniu în practica internațională, pentru ca la competiție să poată prezenta lucrări inedite, care să suscite interes, despre care să se vorbească.

Se întîmplă de multe ori ca soluția plastico-arhitecturală să fie determinată de o idee de grafică sau de etalare deosebită, fără ca prin aceasta să se comită un sacrilegiu la adresa arhitecturii, sau invers — personalitatea expoziției să fie determinată de aspectul elementelor de arhitectură. Nu există, în această privință, legi scrise sau dogme. Trebuie cunoscute foarte bine condițiile în care tîrgul « x » sau tîrgul « y » își desfășoară activitatea, specificul lui, ce interesează și ce place mai mult și în funcție de acestea să se aleagă cea mai bună și cea mai directă metodă de lucru.

Expoziția fiind un spectacol, în care spectatorii circulă, iar actorii (mărfurile) stau pe loc, arhitectul, ca regizor și scenograf în același timp, va trebui încă de la elaborarea scenariului să se îngrijească de găsirea unor idei tematice atrăgătoare, ușor de transpus în grafică și în etalare. Scenele, spre deosebire de cele de teatru, se desfășoară în imediata apropiere a spectatorului; vor fi deci determinate de această condiție. Se va pune accentul, mai ales, pe finisajul cadrului, aici lipsind mirajul pe care îl creează distanța în teatru. Scenografia nu va mai putea, în cazul nostru,

GRAFICA ȘI ETALAREA

Standul cu produse textile din Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Izmir, 1965

să recurgă la finisări rudimentare, la materiale ieftine care prin efecte de lumină sînt estompate. Grafica, cu toate anexele ei (fotografii, texte, ilustrații etc.), nu va putea rezista decît în condițiile unui finisaj excepțional, iar « recuzita » ei — suporți de etalare, manechine, corpuri de iluminat etc. — va trebui să trăiască prin forma și aspectul acestora sau să fie invizibilă. Aceste componente, într-o gamă foarte diversă, au constituit și constituie obiect de studiu, deoarece, chiar de la aceste obiecte neînsemnate se formează impresia generală asupra întregului.

În grafica și în etalarea expozițiilor românești s-au produs în ultimii ani schimbări structurale care au contribuit la ridicarea calitativă a participărilor țării noastre peste hotare.

Putem aminti aici renunțarea la acea « bogăție de mărfuri » care era de fapt o înăbușire a prezentării lor, deoarece atunci cînd sînt prea multe, ele nu se mai pot distinge una de alta, aspectul standurilor aducînd mai degrabă cu aspectul unor depozite sau bazare. În prezent, s-a ajuns să se expună numai mărfurile cele mai caracteristice și cele mai bune calitativ, o condiție esențială fiind aspectul. În această privință, etalarea la tîrgurile de la Zagreb și de la Stockholm din anul 1965 demonstrează

1 — *Vedere de interior din Expoziția de artizanat a României de la Londra, 1965*
2 — *Zagreb, 1965 — Standul textile-confecții*
3 — *Standul României la Tîrgul alimentar de la Londra, 1964*
4 — *Vedere de interior a Pavilionului României la Tîrgul de la Zagreb, 1965*

1 | 3
2 | 4

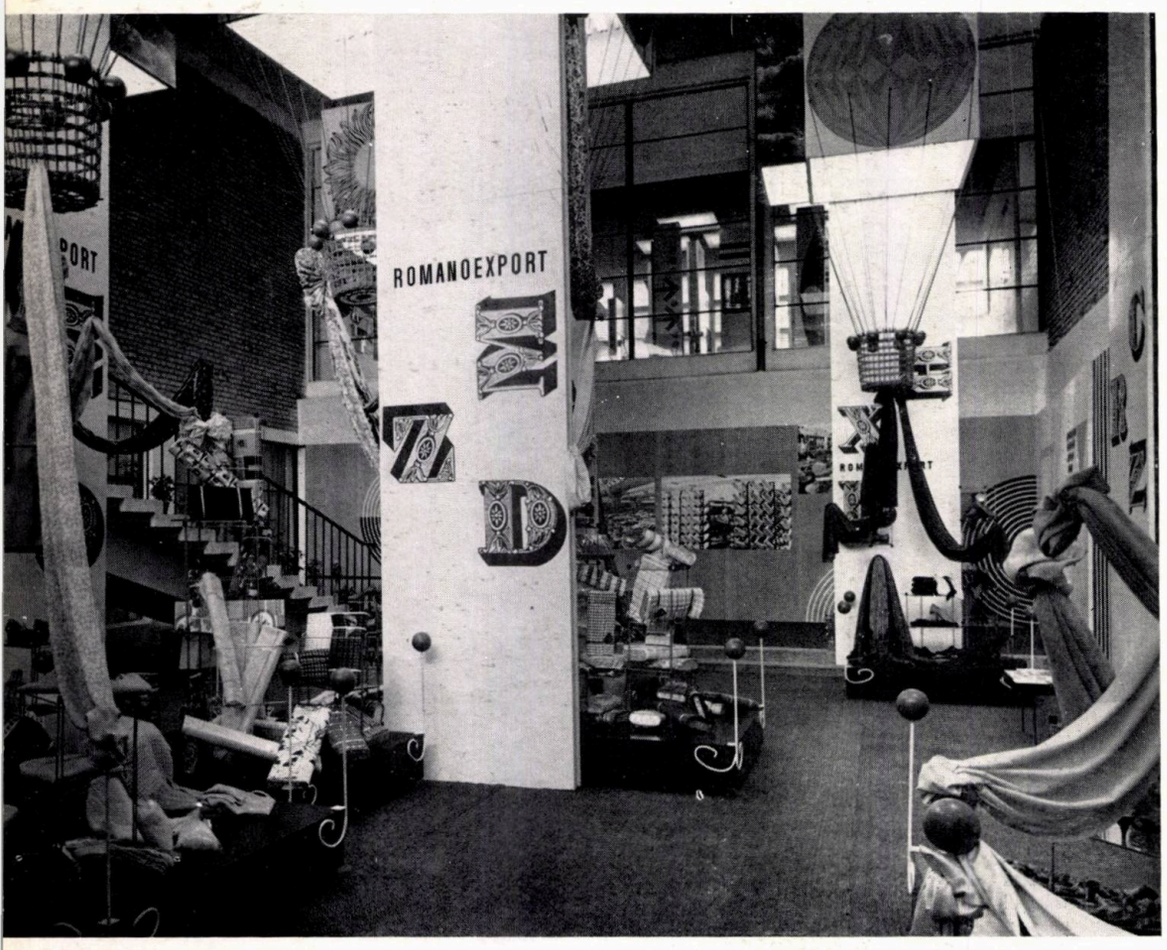

că se poate, cu marfă puțină, să se obțină rezultate mult superioare celor de pînă acum.

Un alt factor care a determinat o schimbare în bine a fost renunțarea în grafică la texte lungi și aride care, în specificul tîrgurilor, nu sînt citite (vizitatorii sînt obosiți după parcurgerea miilor de standuri) și înlocuirea lor cu sloganuri comerciale sau numai cu titulatura firmelor (vezi tîrgul de la Montevideo și cel de primăvară de la Leipzig).

Trecerea treptată de la expoziții generale de mărfuri la expoziții cu accentul căzînd pe specificul de marfă a contribuit la realizarea unei unități de etalare, în grafica și chiar în aspectul general al tîrgului (cel alimentar de la Londra, cele de la Klagenfurt, Leipzig).

Dacă pînă nu de mult etalarea se făcea la întîmplare, la bunul plac al etalatorului (de cele mai multe ori de un gust și o pregătire profesională discutabile), astăzi tîrgurile românești au cu totul alt aspect. Arhitectul fixează cadrul de etalare, creează ambianța potrivită prin găsirea unor teme adecvate pe care le susține cu tot ce este necesar (grafică, suporți de etalare, iluminat etc.). Etalatorului nu-i rămîne decît sarcina de a executa, după schițele și ideile arhitectului, cadrul propus.

Iată cîteva exemple din ultimul timp.

La tîrgul alimentar de la Londra s-a pornit de la ideea reprezentării unui răzor cu lalele într-un parc. Petalele erau sugerate dintr-o serie de forme curbe, înfășurătoare, realizate din împletitură de răchită, iar staminele și pistilul erau sugerate de însăși marfa (cutii de conserve, sticle de băuturi etc.). Pe fundalul de culoare închisă era realizată o grafică din colaje de hîrtie colorată, reprezentînd foarte stilizat personaje care trec pe aleea ce limitează răzorul cu lalele. Această expoziție a fost mult apreciată la Londra, constituind obiectul unei emisiuni în cadrul programului televiziunii și fiind popularizată prin fotografii, în mai multe ziare și reviste de specialitate.

La expoziția prezentată la tîrgul de la Zagreb s-a pornit de la ideea unor cuburi mari plasate deasupra vizitatorilor pe parcursul vizitării expoziției. Aceste cuburi aveau utilizări diverse: unele conțineau grafica expoziției, altele erau surse de lumină, iar de altele se legau sfori groase și prin agățarea unor nacele sugerau baloane (ajutate fiind de grafică), punct de pornire pentru etalarea mărfurilor textile.

Un exemplu referitor la felul în care s-a creat cadrul favorabil etalării de textile îl constituie expoziția românească de la tîrgul din Casablanca unde, cu decupaje așezate în spațiu, în diverse poziții, s-a obținut o atmosferă romantică. Pentru aceasta au fost folosite elemente de arhitectură realizate fotografic (colcane, balustrade, rudimente de ziduri din piatră, arcade etc.), care, prin mișcarea imprimată textilelor în etalare, produceau efecte de adîncime, puțin scontate la studiul făcut pe machetă.

La tîrgul de la Leipzig, din toamna anului 1965, s-au studiat cîteva busturi de manechine, al căror cap—sugerat printr-un ovoid — erau decorate cu elemente florale, dezvoltate bogat în spațiu și realizate din materiale lucitoare. Aceste busturi nu erau îmbrăcate așa cum se obișnuiește, ci constituiau doar un suport pentru înfășurarea în jurul lor a materialelor textile, expuse într-o mișcare foarte largă a faldurilor.

La tîrgul de mobilă de la Klagenfurt, prin așezarea — într-un raport armonios — a cîtorva panouri colorate diferit, păstrînd transparența expoziției, s-a obținut impresia unor spații pentru expunerea garniturilor de mobilă. Etalarea scaunelor a fost făcută pe cilindri de diverse înălțimi sugerînd buturugi, finisajul fiind realizat cu fotografii de coajă de copac.

Același mijloc — fotografii de coajă de copac —a fost utilizat la tîrgul de artizanat de la Londra, unde printr-o repetare de benzi verticale (de fapt suporți pentru polițe de cristal) se reda aspectul unei păduri.

În ceea ce privește grafica, ea a fost realizată în ultimul timp cu diverse tehnici. Începînd cu grafica în relief (din diferite profile metalice) și terminînd cu grafica realizată fotografic, ea s-a manifestat foarte variat de la un tîrg la altul, în funcție de cea mai propice tehnică legată de tema propusă.

Ca exemple pozitive am putea aminti panoul uriaș de la tîrgul din Montevideo unde — utilizîndu-se caractere variate de litere, în diverse nuanțe de gris (cu denumirea întreprinderilor românești de comerț exterior) — s-a realizat un foarte frumos panou decorativ.

La fel, la tîrgurile de la Damasc și Izmir, printr-o succesiune de panouri, conținînd fotografii de manechine în diverse poziții (reportaj făcut special în acest scop), s-a creat o atmosferă propice etalării.

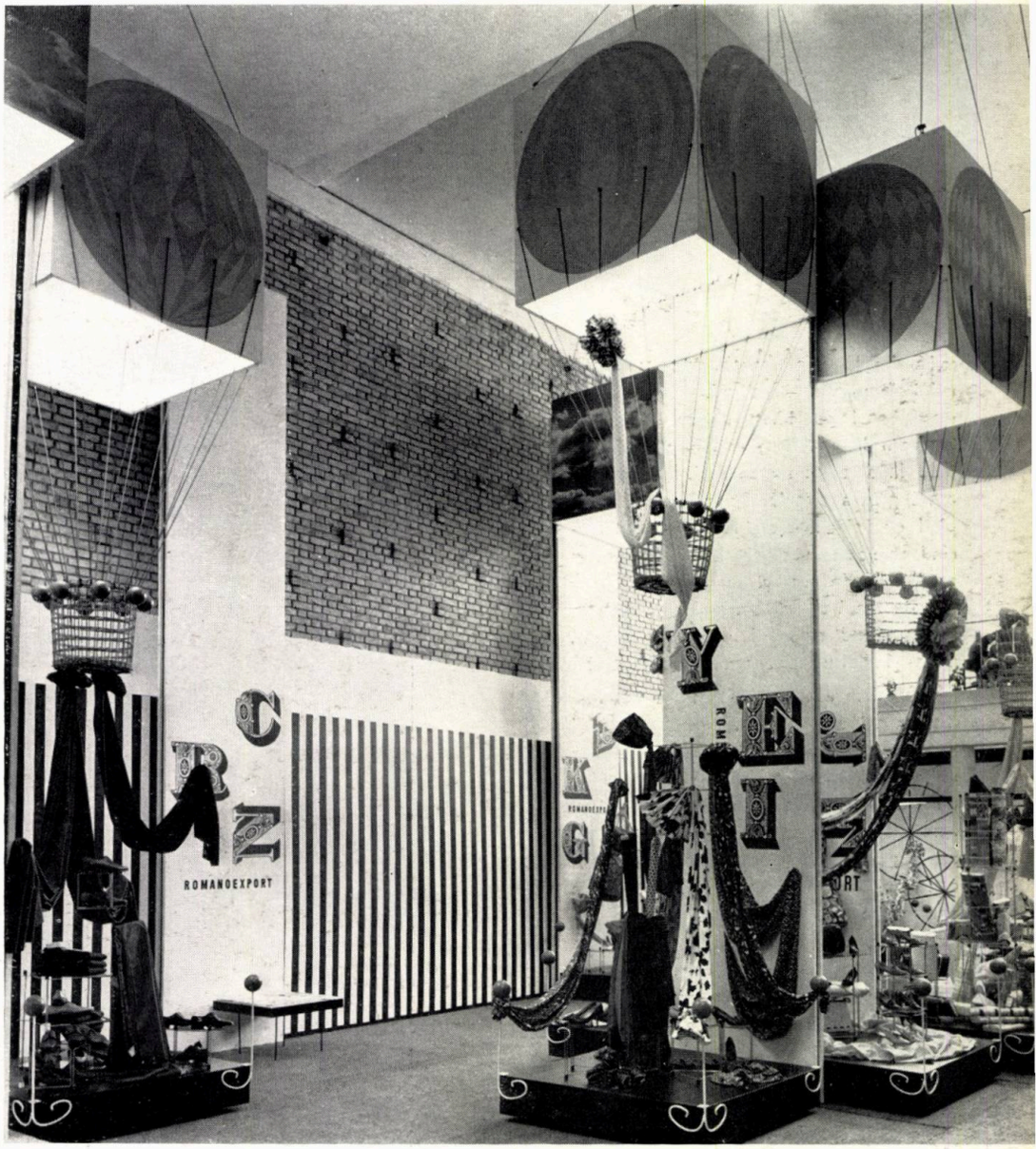

expoziții în străinătate

1 | 3
4
2 | 5

1 — *Standul cu textile din Pavilionul României la Tîrgul de toamnă de la Leipzig, 1965*

2 — *Vedere de interior din Expoziția de mobilă a României de la Klagenfurt, 1965*

3 — *Vedere de interior a Expoziției de mașini a României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1964*

4 — *Pavilionul de mașini al României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1964 — Secțiune longitudinală*

5 — *Pavilionul de mașini al României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1964 — Perspectivă aeriană*

La tîrgul de la Zagreb, grafica sectorului de chimie — realizată prin cașerarea unor benzi de hîrtii colorate sugerînd instalații de rafinare — s-a încadrat foarte bine în ansamblul standului. În general, toată grafica tîrgului de la Zagreb, începînd cu baloanele amintite mai sus, trecînd prin sectorul alimentar (unde printr-o succesiune de ceasuri ce indicau diverse ore de masă se realiza ambianța cerută) și terminînd cu standul « Exportlemn », a fost gîndită unitar și realizată cu fantezie.

Exemplele ar fi numeroase; esențial însă este faptul că s-a ajuns, de la o grafică ruptă de obiectele din jur, să se realizeze unitatea și întrepătrunderea elementelor de grafică în etalare, acestea intrînd la rîndul lor în contextul întregii manifestări expoziționale, fără să existe stridențe, contribuind la realizarea unității și la personalizarea fiecărei expoziții.

Cele expuse succint în materialul de față reprezintă doar cîteva din multiplele preocupări — de înnoire a mijloacelor de expresie — ale arhitecților ce proiectează expozițiile țării noastre la tîrgurile internaționale.

Arh. MIRCEA BODIANU

românești

în anii 1964-65

Autori: arhitecții Mircea Bodianu, Anca Decianu, Ion Lucăcel, Vladimir Matiușov, Heinz Novac, Alexandru Steriadi, Ion Ressu

Colaboratori pentru grafică: arh. Eugen Dobrotă, grafician Maruk Gabudighian

Camera de comerț a Republicii Socialiste România

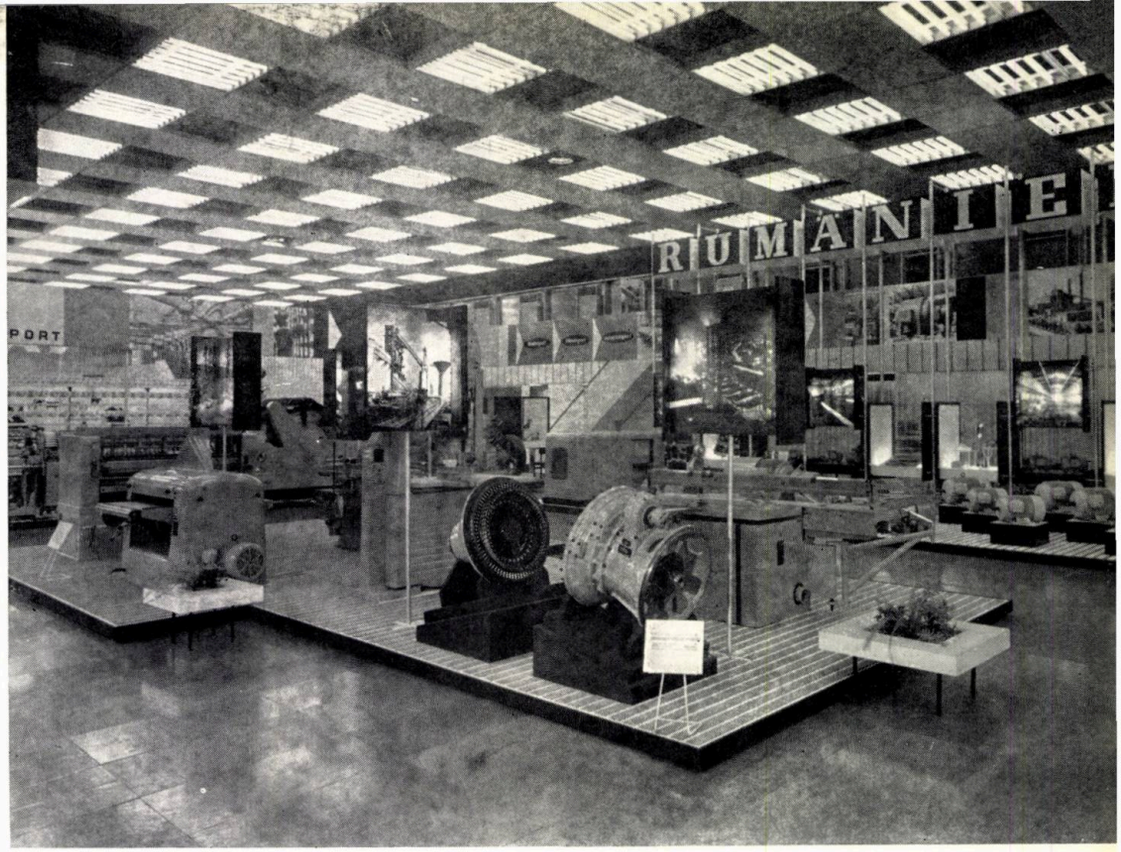

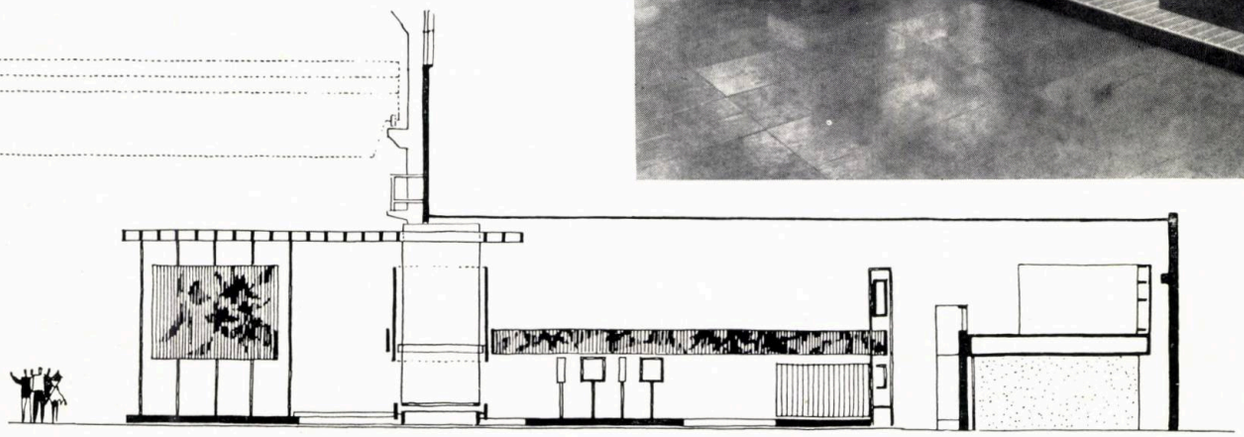

leipzig 1964

La tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, pe același amplasament și cu tematici sensibil asemănătoare, au fost realizate în 1964 și 1965 două expoziții de mașini cu aspect diferit pronunțat.

Amplasamentul s-a caracterizat prin două înălțimi diferite la plafonul halei existente, prin prezența unui corp permanent de birouri (pe două niveluri) și a unor stîlpi metalici cu secțiune apreciabilă.

Pentru expoziția din anul 1964 s-a adoptat soluția unificării plafonului prin introducerea unei grile luminoase deasupra sectorului de mașini-unelte și a unei frize perimetrale, conținînd elemente de grafică, atît spre interiorul, cît și spre exteriorul expoziției. La intrare s-a amplasat un turn-semnal, vizibil din întreaga hală.

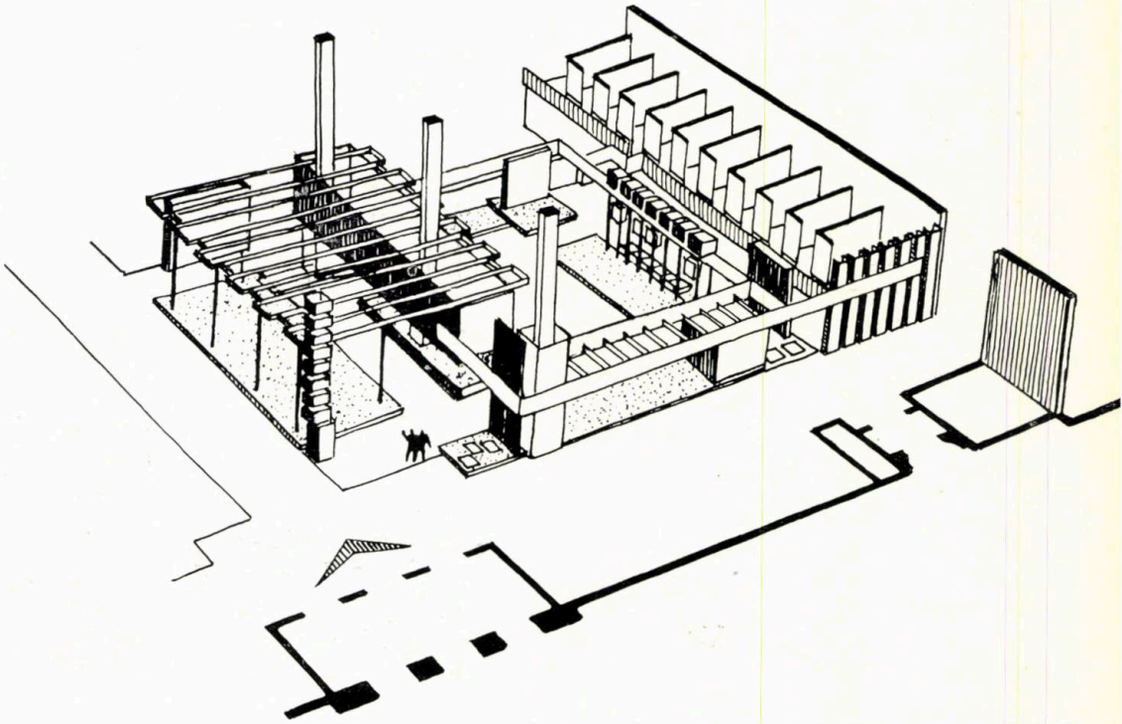

leipzig 1965

1 — *Standul alimentar al Pavilionului României la Tîrgul de toamnă de la Leipzig, 1965*

2 — *Pavilionul de mașini al României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1965 — Secțiune longitudinală*

3 — *Pavilionul României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1965 — Perspectivă aeriană*

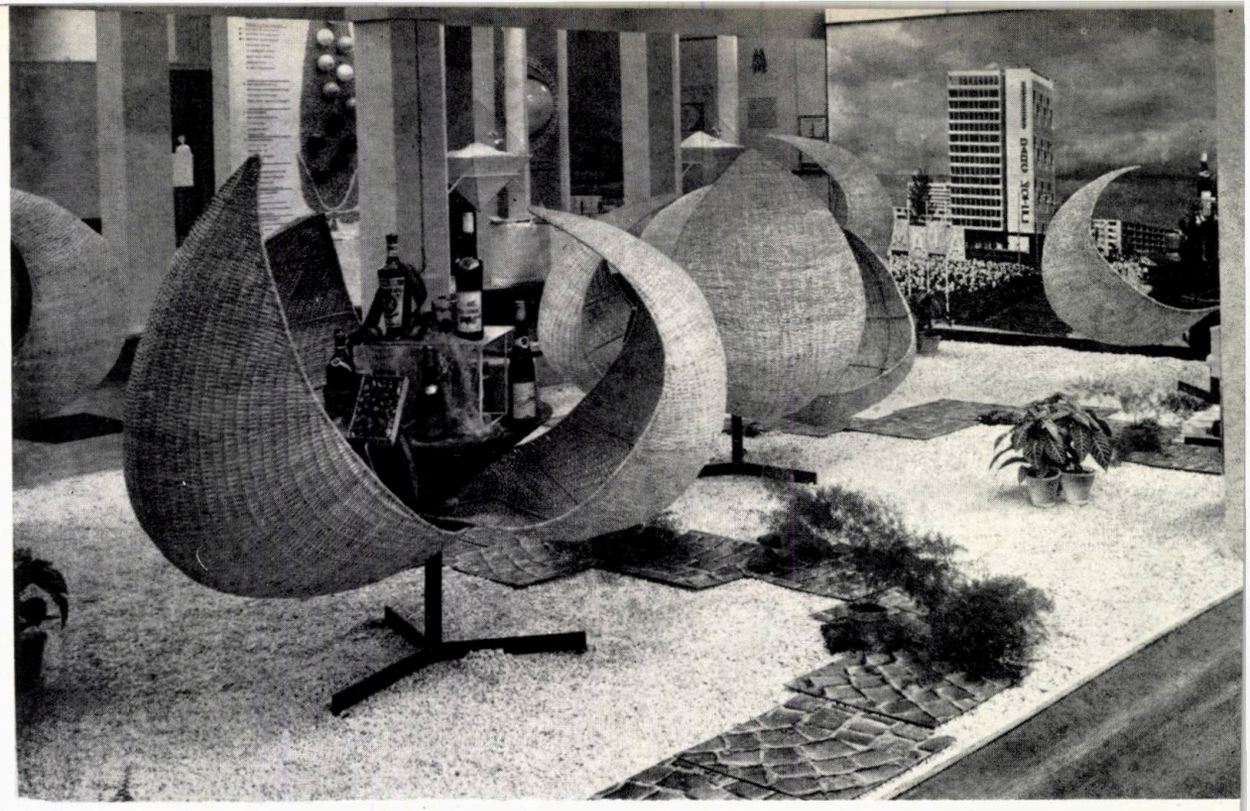

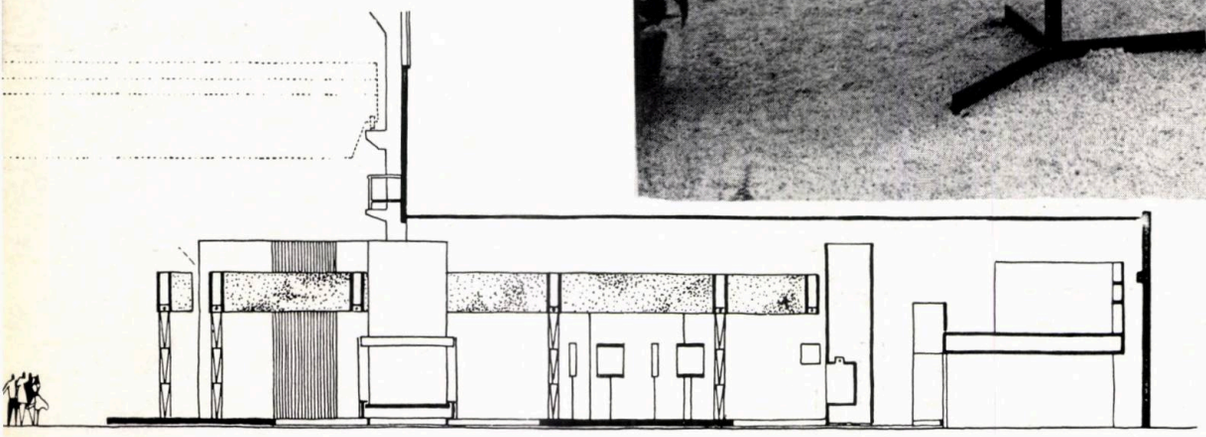

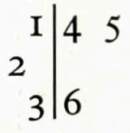

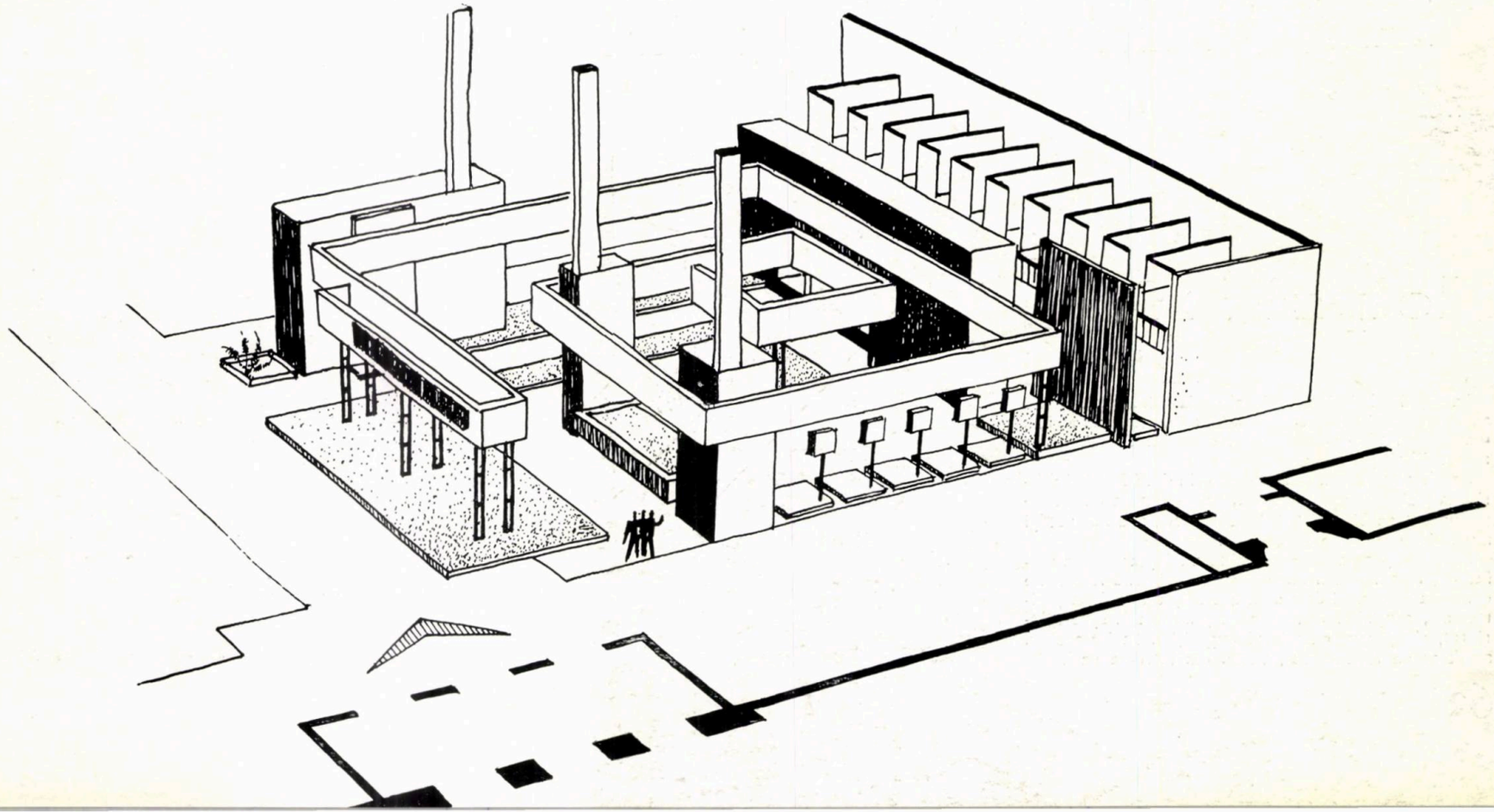

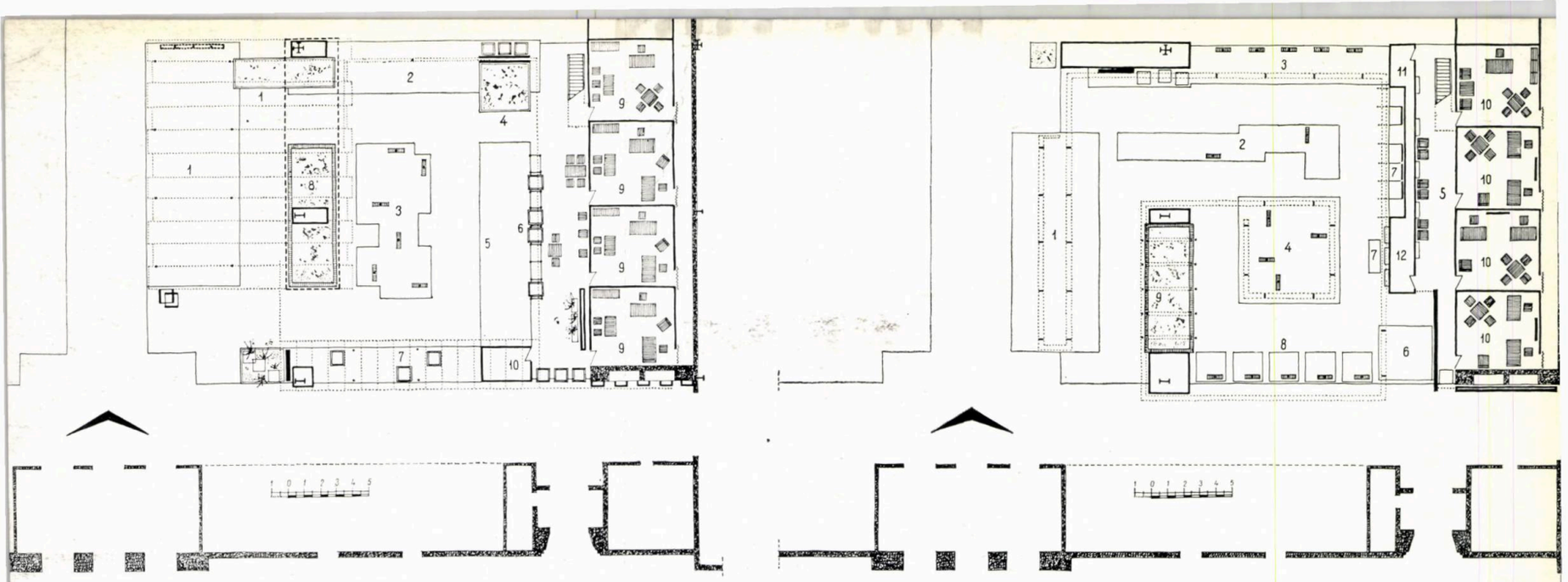

4 — *Pavilionul de mașini al României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1964 — Plan*

1. Mașini-unelte — 2. Mașini textile — 3. Mașini pentru prelucrarea lemnului — 4. Mașini frigorifice — 5. Mașini electrice — 6. Mașini, instrumente și aparataj precizie — 7. Mecanică fină — 8. Machete navale și instalații complexe — 9. Birouri tratative — 10. Oficiu

5 — *Pavilionul de mașini al României la Tîrgul tehnic internațional de la Leipzig, 1965 — Plan*

1. Mașini-unelte — 2. Mașini textile — 3. Mașini electrice — 4. Mașini pentru prelucrarea lemnului — 5. Spațiu de așteptare 6. Mașini frigorifice — 7. Instrumente de precizie și optică 8. Mecanică fină 9. Machete instalații complexe — 10. Birouri tratative — 11. Debara — 12. Oficiu

6 — *Standul cu textile din Pavilionul României la Tîrgul de toamnă de la Leipzig, 1965*

La expoziția din anul 1965, elementele principale de amenajare au constat dintr-o serie de volume, în care s-au înglobat și stîlpii existenți pe amplasament, și dintr-o friză continuă în formă de melc, corespunzătoare circulației. Această friză a servit drept suport pentru grafică, căreia i s-a imprimat un caracter publicitar.

În ambele cazuri, s-au utilizat materiale și metode constructive tradiționale (panouri din placaj pe rame, podiumuri din plăci de PAL, montanți metalici).

În toamna anului 1965, România a participat la tîrgul internațional de la Leipzig cu două standuri specializate, unul alimentar și unul de industrie ușoară.

Standurile, mici ca dimensiune, au fost agrementate pornind de la ideea valorificării plastice a unui număr redus de exponate, puse într-un cadru decorativ atrăgător (manechine special studiate, decupări fotografice, suporți de etalare din împletitură).

Arh. VLADIMIR MATIUȘOV

Aspect general al Oficiului pentru informații comerciale al României la Tîrgul internațional de la Helsinki, 1964

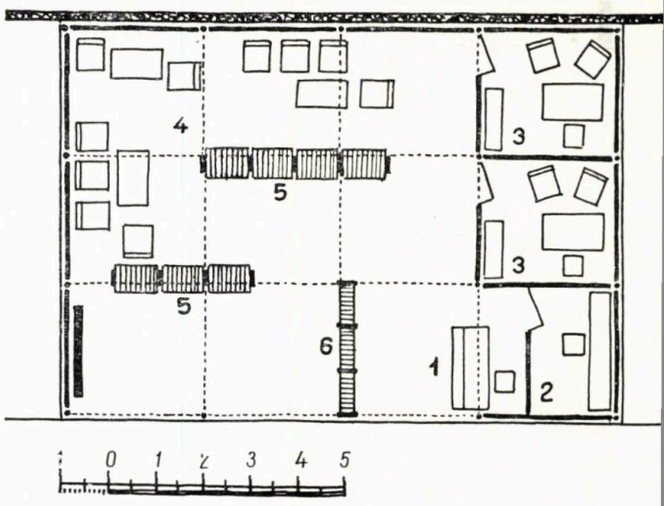

Biroul de informații comerciale și prezentare de mostre al României la Tîrgul internațional de la Helsinki, 1964 — Plan

1. Stand informații — 2. Oficiu — 3. Birouri — 4. Spațiu pentru așteptare — 5. Etalare mostre — 6. Imagini diapozitive color

helsinki 1964

viena 1964

În anul 1964, la Helsinki a fost amenajat un mic oficiu de informații comerciale (100 m²), iar la Viena — o expoziție generală de 400 m².

Atît la Helsinki, cît și la Viena s-au utilizat elemente prefabricate tipizate. [1])

În ambele cazuri, expresia plastică a expozițiilor a rezultat din însăși ordinea structurală a acestora, varietatea exponatelor și unele accente grafice fiind considerate ca suficiente pentru obținerea efectului dorit.

De remarcat că, deși s-au utilizat aceleași elemente de amenajare, s-au rezolvat în mod unitar două teme complet diferite.

Arh. V. M.

[1]) Descrise în articolul «*Expoziții economice din elemente prefabricate și refolosibile*» — revista «*Arhitectura R.P.R.*» nr. 5/1964

Vedere de interior a Pavilionului României la Tîrgul internațional de la Viena, 1964

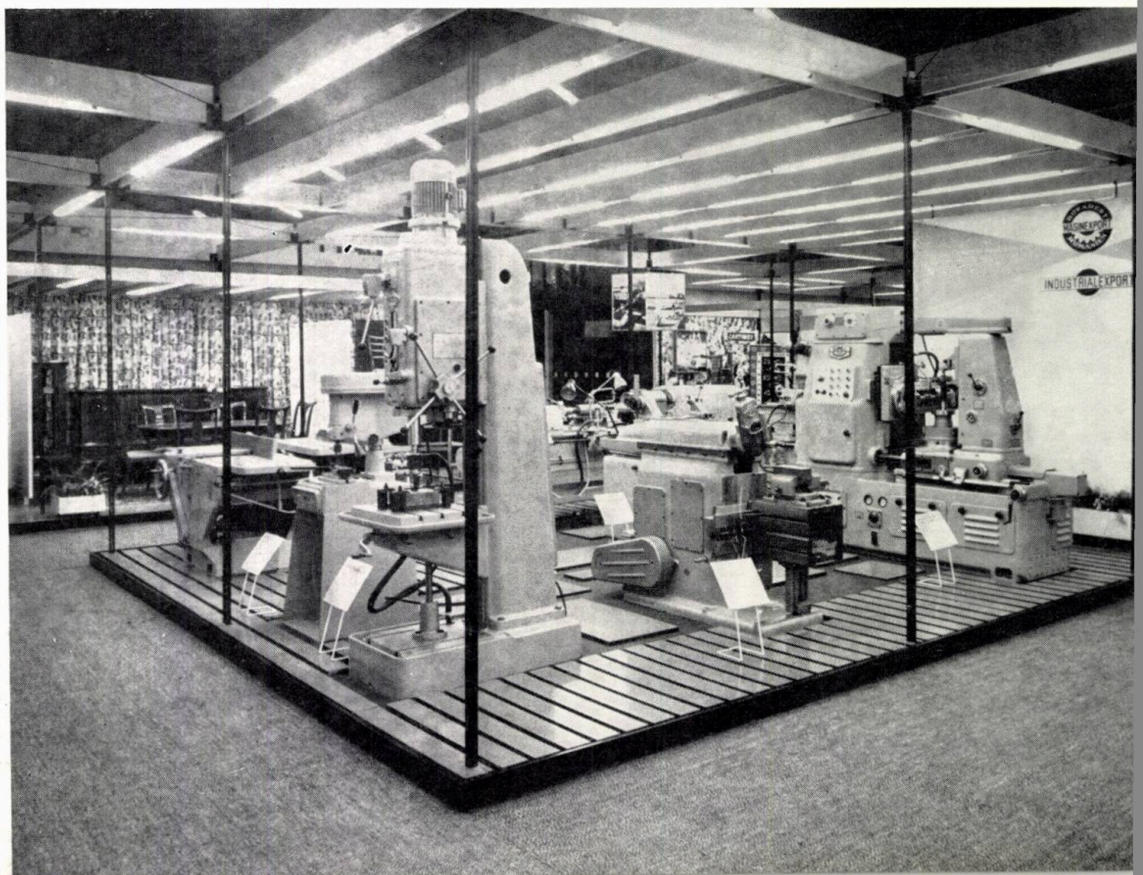

londra 1964

Cu ocazia proiectării și realizării standului românesc la tîrgul alimentar de la Londra-1964, utilizarea elementelor structurale prefabricate, dispuse pe tramă rectangulară, a fost combinată cu utilizarea în paralel a unor elemente cu forme curbe: pereții și suporții de etalare. Juxtapunerea celor două familii de forme a dus la o expresie plastică nouă, la care a contribuit și contrastul dintre materiale. Structura (montanții și lonjeronii) a fost din metal și lemn, pereții curbi, rezolvați grafic din colaje, au fost finisați cu gutiplast, iar suporții de etalare, sugerînd forma unor flori, au fost realizați din împletitură de răchită.

Arh. V. M.

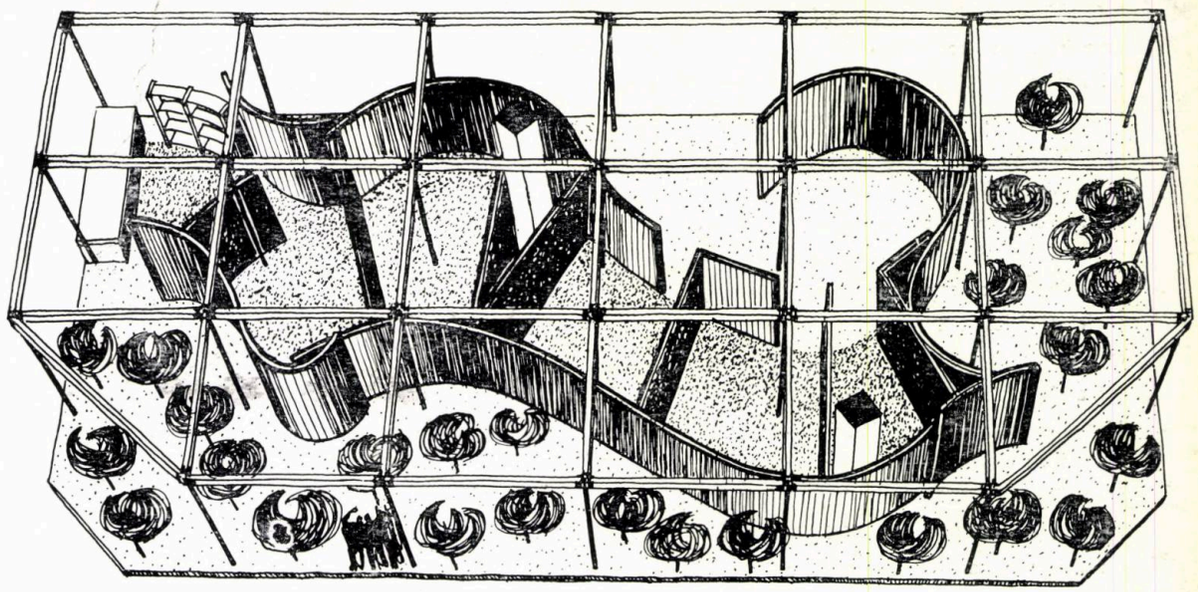

Perspectivă aeriană

Un alt exemplu, în care proiectanții au urmărit completarea și îmbogățirea gamei de elemente structurale prefabricate cu forme noi, este expoziția României la tîrgul internațional de la Frankfurt din anul 1965.

Caracterul plastic, foarte personal, al acestei expoziții a fost determinat prin mijloace simple, tratîndu-se deosebit decupajele vitrinelor și utilizînd fotografia ca mijloc tehnic de decorație în suprafață.

Arh. V. M.

Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Frankfurt, 1965 — Plan

1. Birouri tratative — 2. Oficiu — 3. Stand textile-încălțăminte 4. Stand artizanat — 5. Stand mobilier — 6. Stand produse agroalimentare

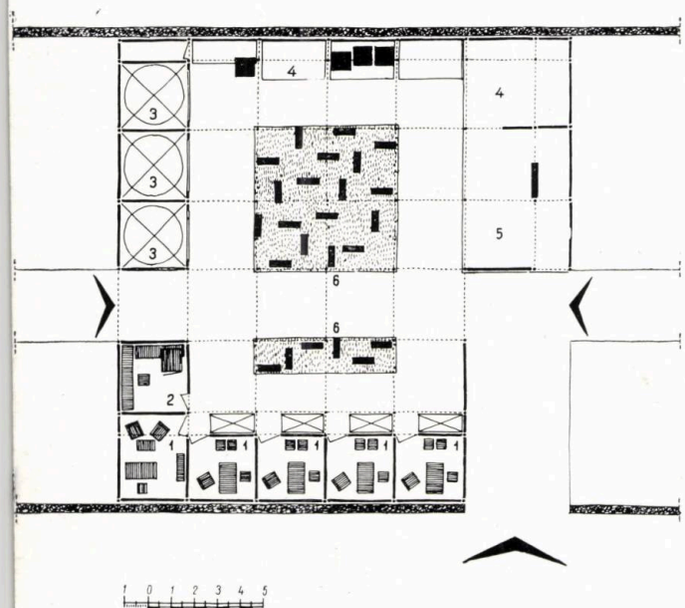

frankfurt 1965

Vedere de interior a expoziției României la Tîrgul internațional de la Frankfurt, 1965

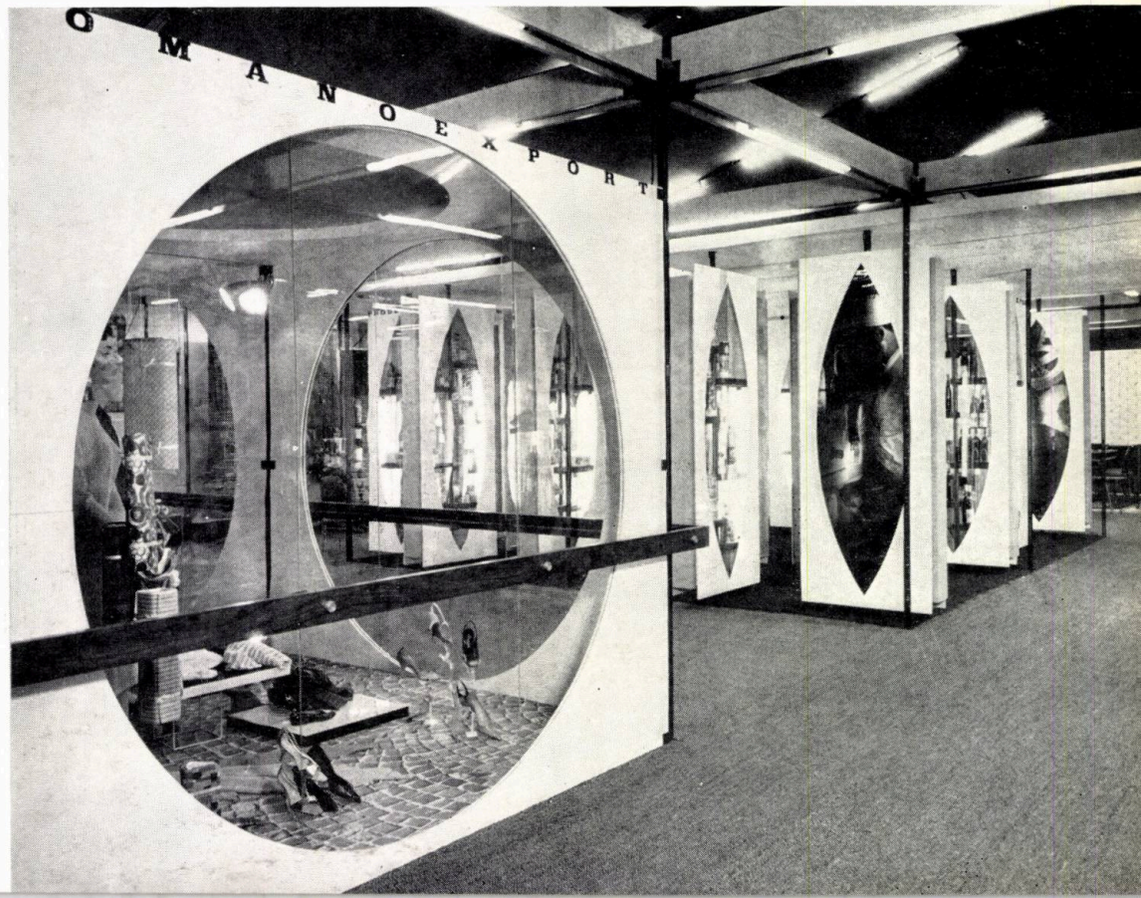

O altă expoziție generală a fost organizată la Zagreb, unde s-a folosit pavilionul propriu al țării noastre, construit în anul 1956, completat în exterior cu o expunere în aer liber.

Pavilionul, rezolvat cu supantă, cuprinde și o curte interioară, care, de data aceasta, a fost acoperită și folosită tot ca zonă de expunere.

S-a obținut un flux de circulație bine rezolvat, parcurgîndu-se sectoarele cu exponate într-o ordine firească, de la obiectivele importante industriale (machete și fotografii), la zona de expunere a mașinilor și a utilajelor industriale, de la care se urca la etaj, la sectorul aparatajului electrotehnic și aparatelor de uz casnic, sec-

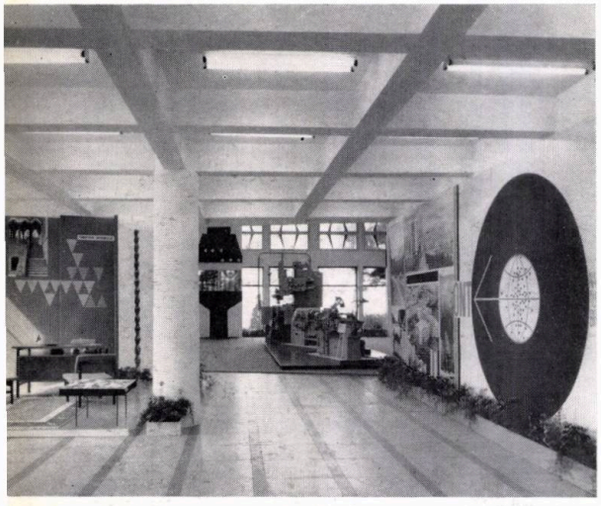

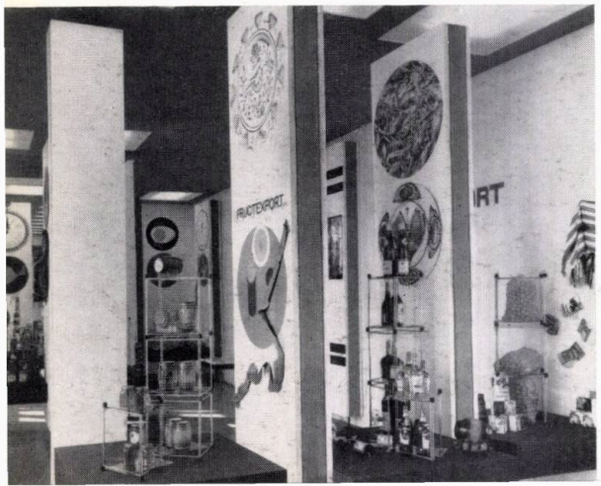

3 | 6
1
24 | 57

zagreb

1 — *Vedere de interior*
2 — *Standul firmei « Fructexport »*
3 — *Vedere a standului firmei « Mașinexport »*
4 — *Plan parter*

1. Hol-intrare — 2. Stand informații 3. Machete — 4. Stand mașini-unelte 5. Birouri tratative — 6. Stand textile-confecții

5 — *Plan etaj*

1. Stand bunuri industriale de larg consum — 2. Stand petrol-chimie — 3. Stand mobilier — 4. Stand alimentar — 5. Birouri

6 — *Standul firmei « Exportlemn »*
7 — *Standul cu produse petroliere*

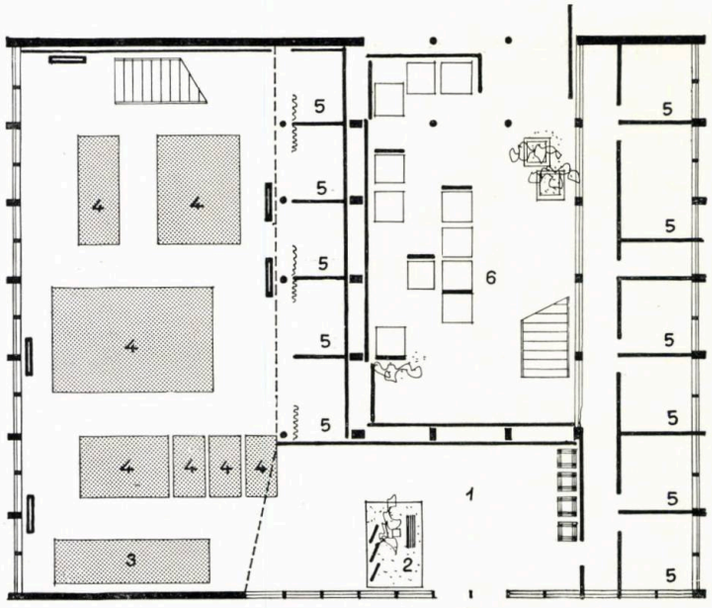

torul industriei petrolului și chimiei, al lemnului, ajungîndu-se în cele din urmă la sectorul bunurilor alimentare de consum. În curtea interioară acoperită erau prezentate exponatele industriei de textile și confecții.

În tratarea arhitecturală a expoziției s-a reușit, în general, să se obțină un cadru unitar, căruia să i se subordoneze aspecte variate, legate de diferitele standuri.

De efect a fost tratarea plastică a zonelor cu înălțime mare — zona de expunere a mașinilor-unelte și zona de expunere a textilelor și confecțiilor.

Grafica a fost simplă, cu proporții bine studiate în raport cu înălțimile spațiilor, cu culorile exponatelor și cu specificul fiecărui sector în parte.

Arh. ANCA DECIANU

1965

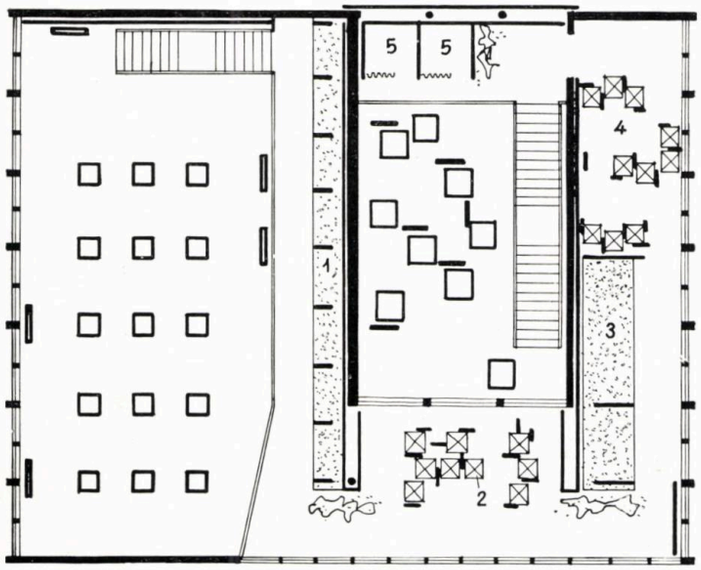

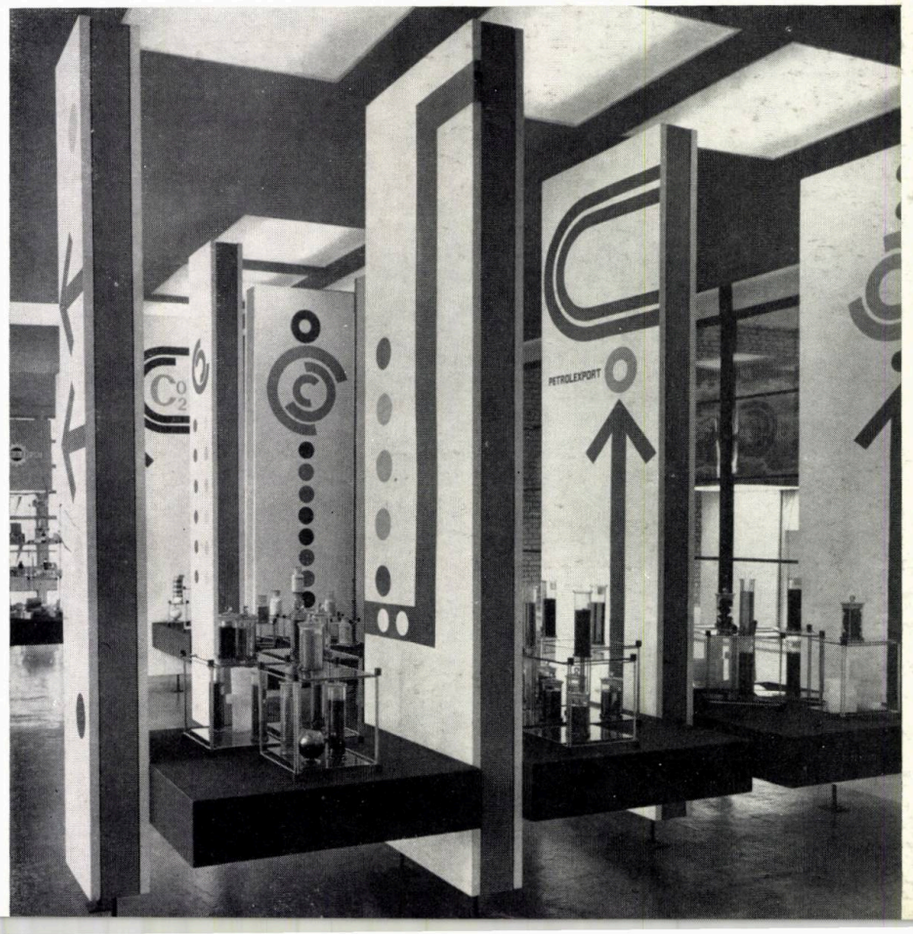

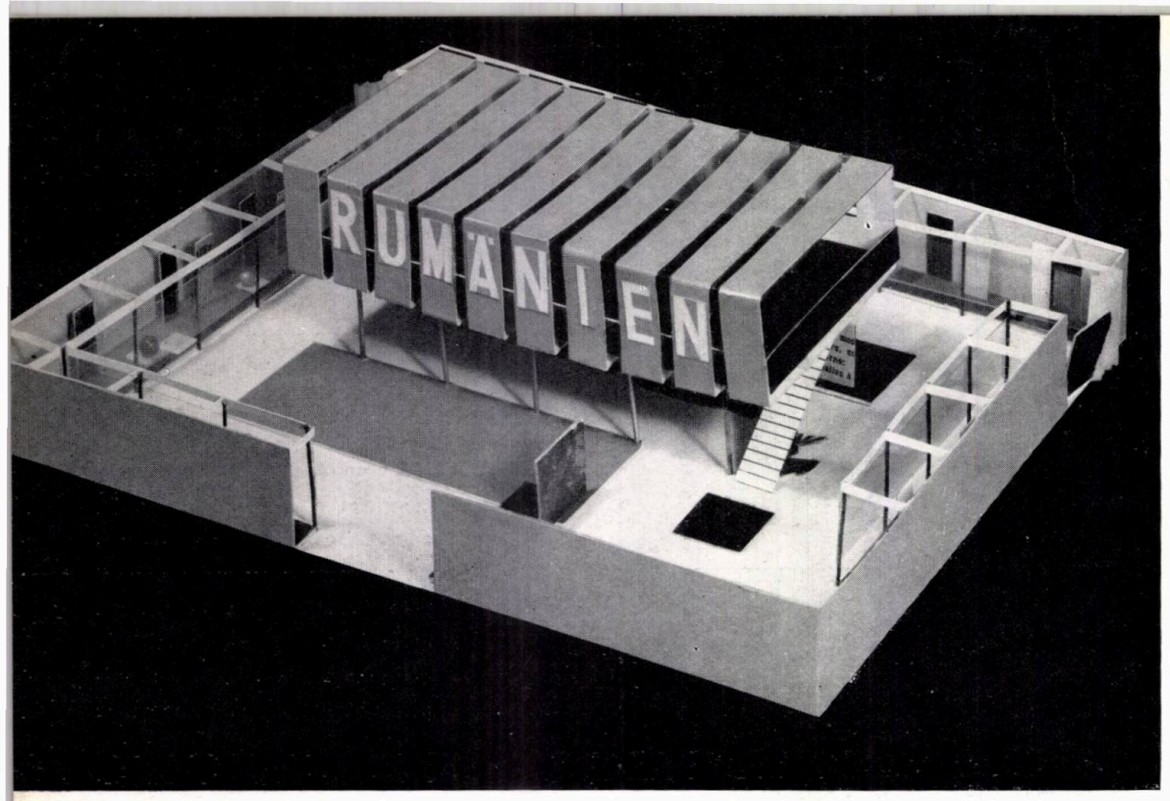

viena 1965

Expoziția a avut loc în Hala Națiunilor, o construcție metalică de 26 m lățime, cu o lungime de 350 m. Delimitarea spațiilor între țările participante s-a făcut prin fîșii paralele cu latura mică a dreptunghiului halei. Circulația vizitatorilor în Hala Națiunilor era obligatorie, ea trecînd dintr-o fîșie în cealaltă prin centrul laturii despărțitoare. Această soluție obligă vizitatorul să parcurgă toate sectoarele expoziției.

În comparație cu anii precedenți, în anul 1965 s-a cerut prezentarea unei game mai bogate de produse, din toate ramurile de producție, și acest lucru nu ar fi fost posibil utilizînd numai un nivel de amenajare pentru exponate.

A trebuit deci utilizată integral suprafața atribuită țării noastre, în aceasta amenajîndu-se prezentarea mărfurilor de export. Pentru birourile și spațiile de tratative și discuții a fost creată o supantă. Crearea acestei supante a contribuit și la îmbogățirea aspectului arhitectural al expoziției, realizîndu-se o dominantă, vizibilă de la mare depărtare.

Supanta, o construcție metalică ușoară, cu posibilități rapide de montare, a fost rezolvată cu ajutorul unei suite de panouri liftate, folosindu-le ca pereți pentru birouri și în același timp ca suporturi pentru literele de anunț ale țării. Prin această detaliere interesantă s-a reușit cu o singură piesă (un montant-scară) să se rezolve, atît prinderile panourilor riflate cu anunțul expoziției, cît și mîna curentă și lămpile de contur. Avînd o dublă expunere, acești montanți participau prin rezolvarea lor plastică la întregul ansamblu.

Nivelul de expunere — parterul — a fost rezolvat unitar, cu o judicicasă repartizare a spațiilor, lăsînd în zona cu înălțime mai mică — zona supantei — sectorul ce necesită un plafon (expunerea de mobilier).

Arh. A. D.

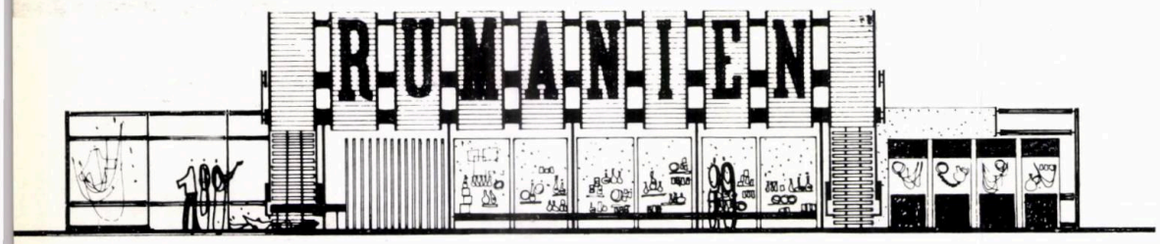

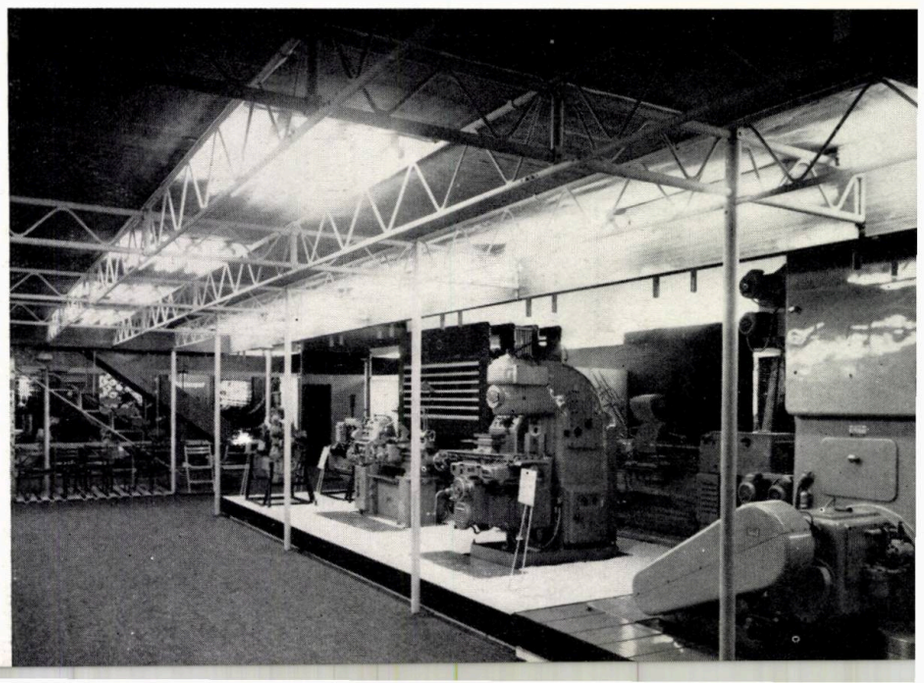

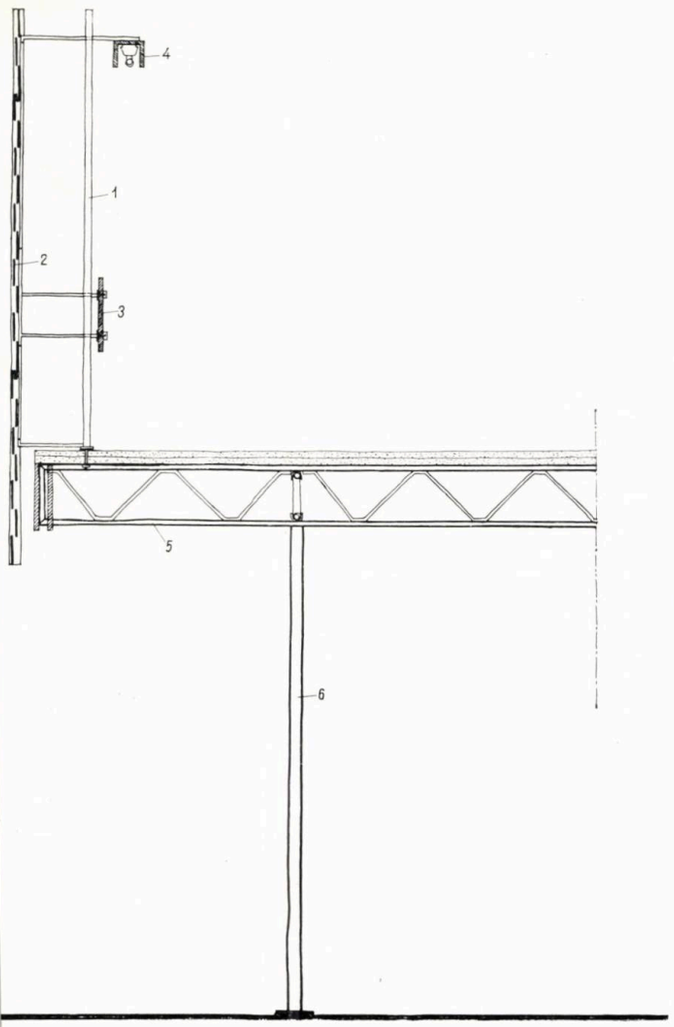

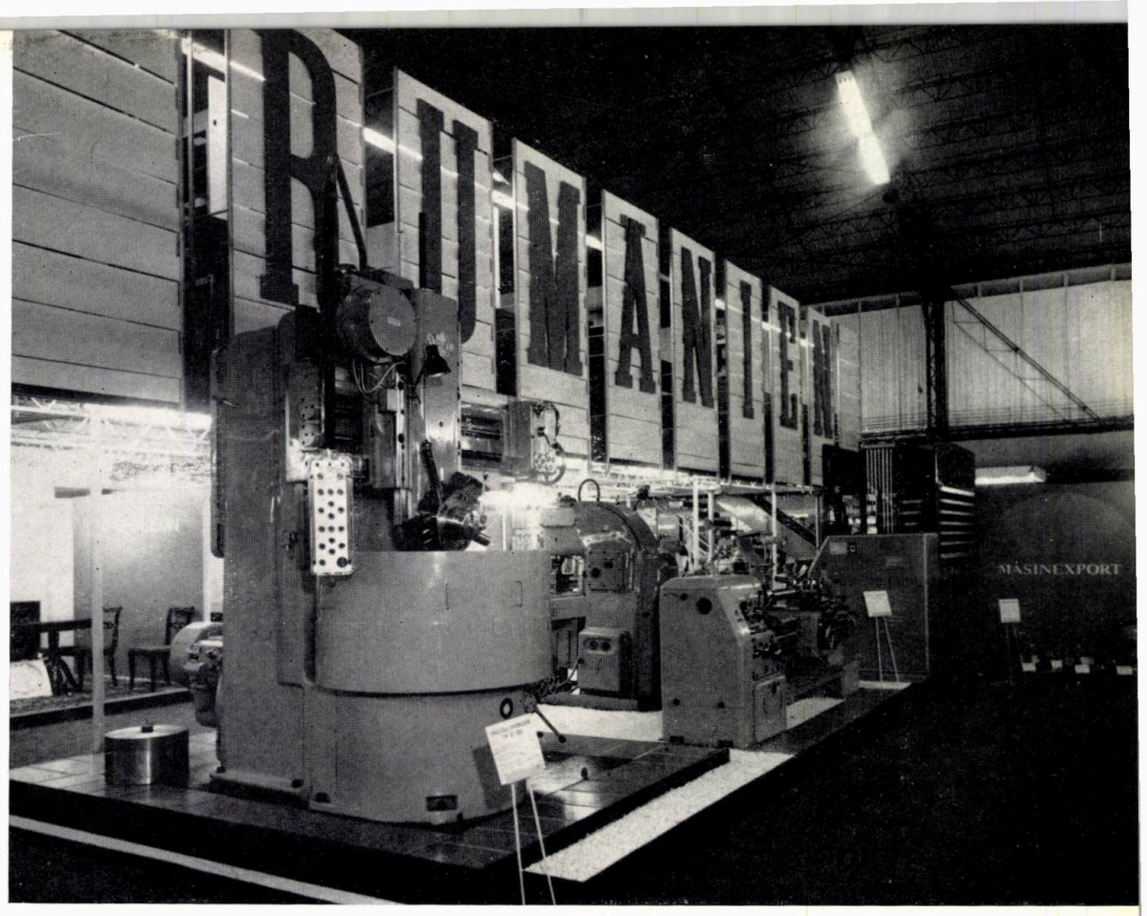

1 | 5 6
2
3 4 | 7 8

1 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Viena, 1965 — Machetă*
2 — *Secțiune*
3 — *Vedere parțială*
4 — *Standul mașini*
5 — *Detaliu constructiv*

1. Element montant scară — 2. Riflaj finisat « Formica » — 3. Mînă curentă 4. Scafă lumină — 5. Grindă metalică — 6. Stîlp-țeavă metalică

6 — *Standul firmei « Mașinexport »*
7 — *Vedere de interior*
8 — *Plan*

1. Stand mașini-unelte — 2. Stand bunuri industriale de larg consum 3. O.N.T. — 4. Stand mobilier — 5. Stand chimie-petrol-minerale — 6. Stand textile-confecții — 7. Stand produse alimentare — 8. Stand artizanat

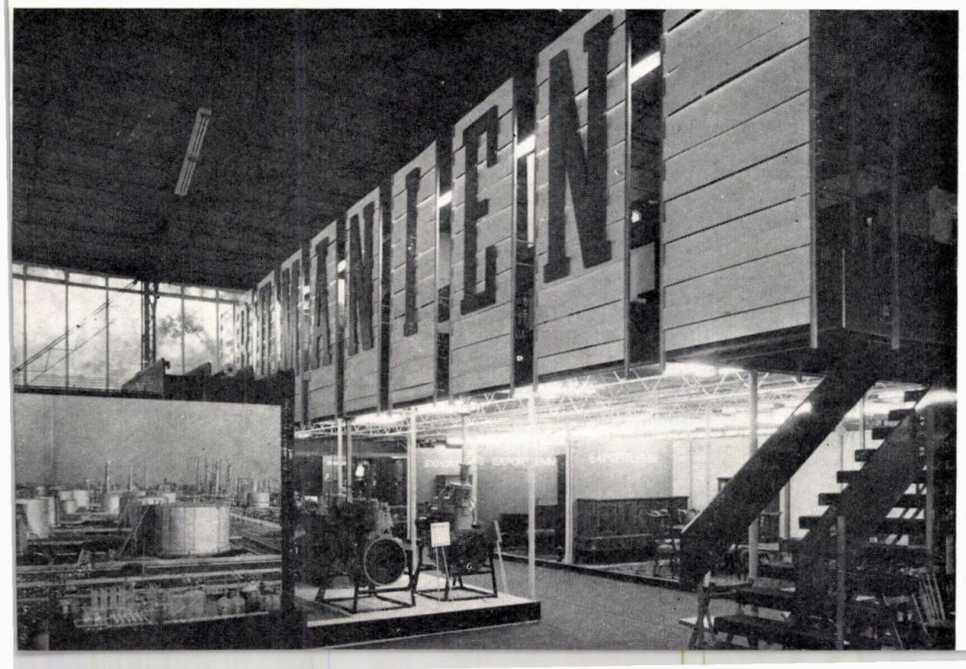

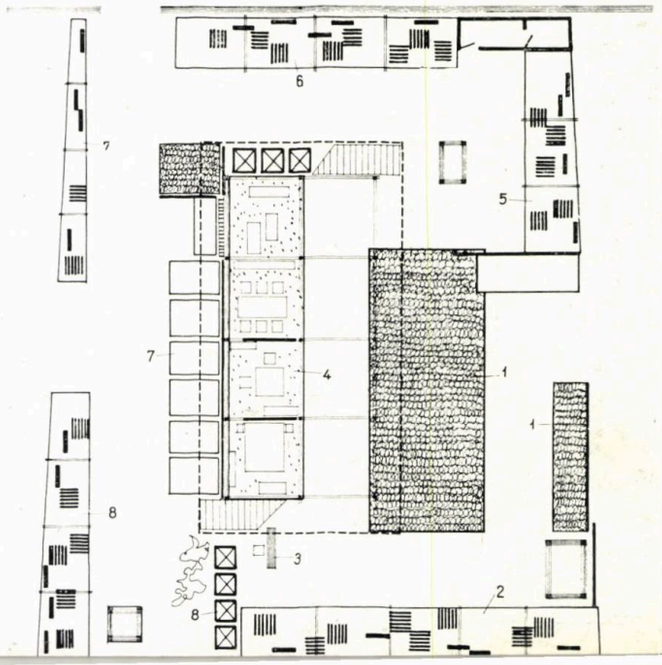

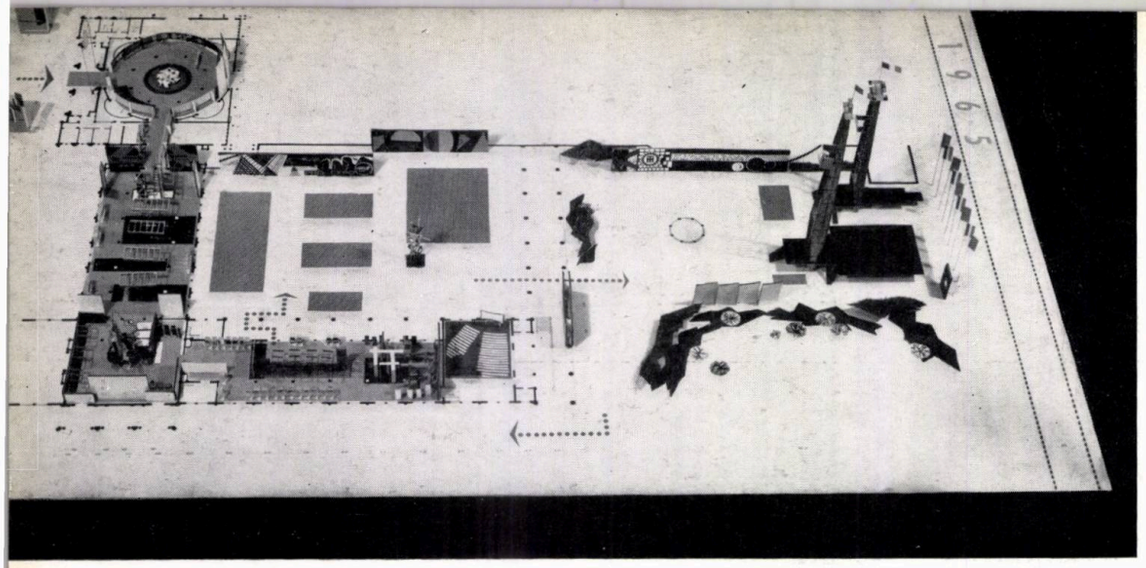

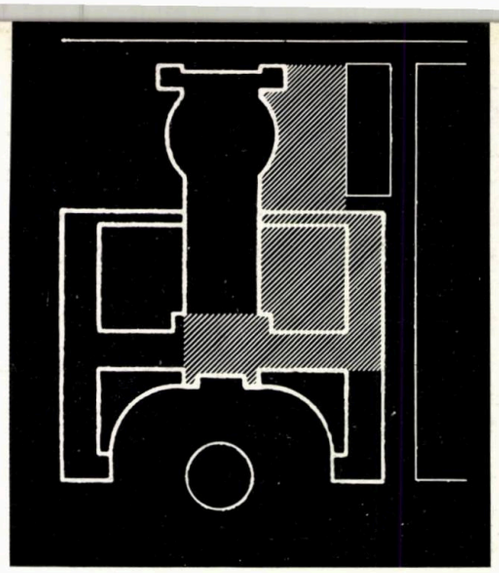

expoziția economică de la pekin
august 1965

Autori: arhitecții Heinz Novac (șef de proiect), Eugen Dobrotă, Ion Ressu, Mircea Bodianu, Ion Lucăcel
Camera de comerț a Republicii Socialiste România
Autor, elementul chimie: ing. Alexandru Makarovitsch
Intreprinderea de lucrări auxiliare a Ministerului Industriei Chimice
Colaborator pentru instalații electrice: ing. Dragoș Manasian

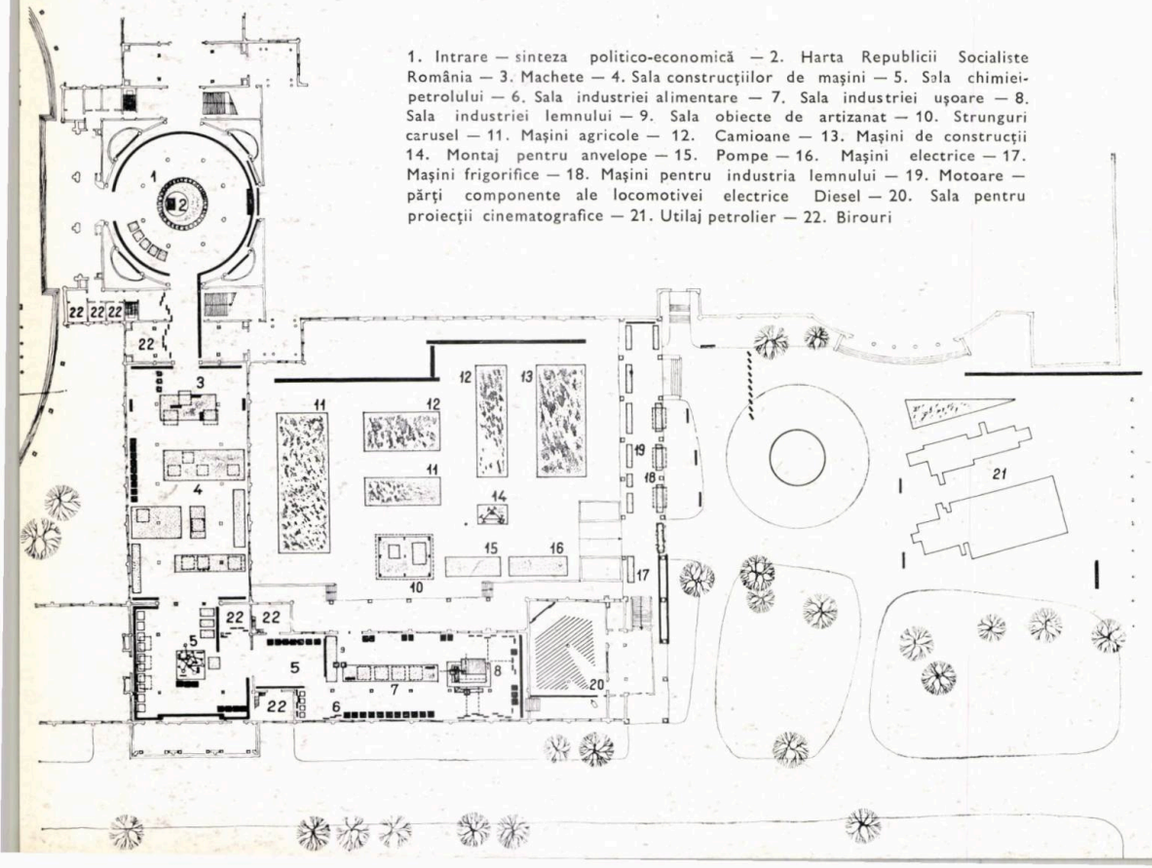

1. Intrare — sinteza politico-economică — 2. Harta Republicii Socialiste România — 3. Machete — 4. Sala construcțiilor de mașini — 5. Sala chimiei-petrolului — 6. Sala industriei alimentare — 7. Sala industriei ușoare — 8. Sala industriei lemnului — 9. Sala obiecte de artizanat — 10. Strunguri carusel — 11. Mașini agricole — 12. Camioane — 13. Mașini de construcții 14. Montaj pentru anvelope — 15. Pompe — 16. Mașini electrice — 17. Mașini frigorifice — 18. Mașini pentru industria lemnului — 19. Motoare — părți componente ale locomotivei electrice Diesel — 20. Sala pentru proiecții cinematografice — 21. Utilaj petrolier — 22. Birouri

Camera de Comerț a Republicii Socialiste România a avut sarcina organizării unei expoziții economice românești la Pekin, între 5 și 25 august 1965.

Avînd în vedere numărul mare de exponate industriale, suprafața destinată acestei expoziții a fost de cca 10 000 m², din care 4 500 m² în interior și 5 500 m² în exterior.

Sarcina colectivului de proiectare a fost îngreunată, localul pus la dispoziție avînd o arhitectură nefuncțională, generînd dificultăți, atît în trasarea unui flux convenabil de circulație, cît și în găsirea unei arhitecturi proprii din punct de vedere funcțional, constructiv și plastic al expoziției.

Soluția adoptată s-a bazat pe principiul de a trata arhitectural expoziția, independent de arhitectura pretențioasă a sălilor, prevăzîndu-se elemente puține și simple, care — prin contrast — să anuleze pe cît se poate arhitectura sălilor, creînd expoziției un cadru propriu.

A fost creat un hol cuprinzînd sinteza politico-economică a expoziției, anulînd arhitectura localului prin drapaje din material textil, cu panouri cu grafică, dispuse circular la pereții sălii, cu o hartă economică a țării noastre cuprinsă într-o mare jardinieră, în centrul sălii. În sala industriei constructoare de mașini, expunerea începe printr-o asamblare de panouri verticale, cu imagini industriale și machete de complexe industriale dispuse orizontal, pentru a se parcurge apoi, pe un circuit obligat, exponatele.

În această sală au fost proiectate elemente de plafon pe schelet metalic (detaliul A), care au fost reluate și în alte săli ale expoziției, oferind avantajul de a separa exponatele de arhitectura sălii, precum și de a sublinia scara exponatului.

De asemenea, a fost proiectat și folosit cu succes un tip de vitrină demontabilă din sticlă, pe schelet metalic, cu diapozitive color la partea ei superioară (detaliul B), care s-a dovedit aptă pentru expunerea a diferite feluri de produse.

Sala destinată industriei petrolului și chimiei a avut ca element central un mare montaj reprezentînd o moleculă de polipropilenă, ce se profila pe un panou de mari dimensiuni cu imagini ale rafinăriei de la Brazi.

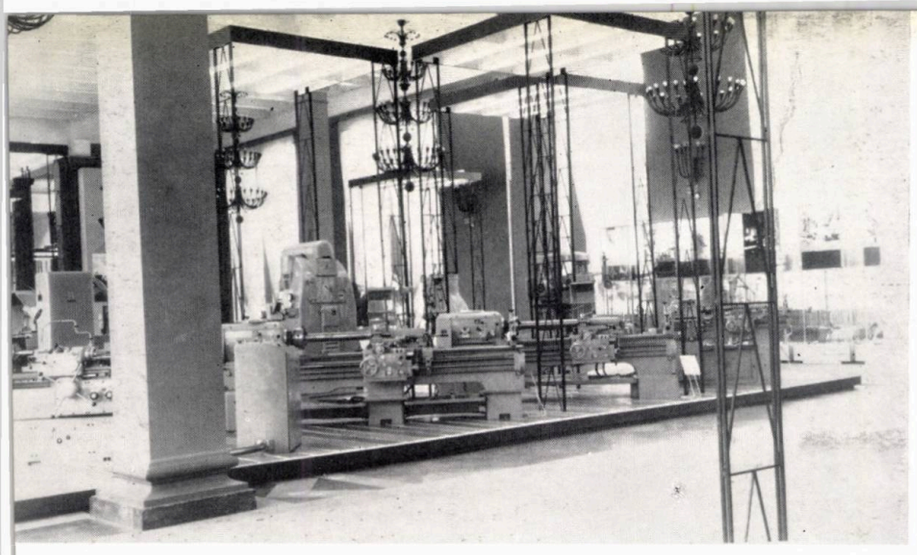

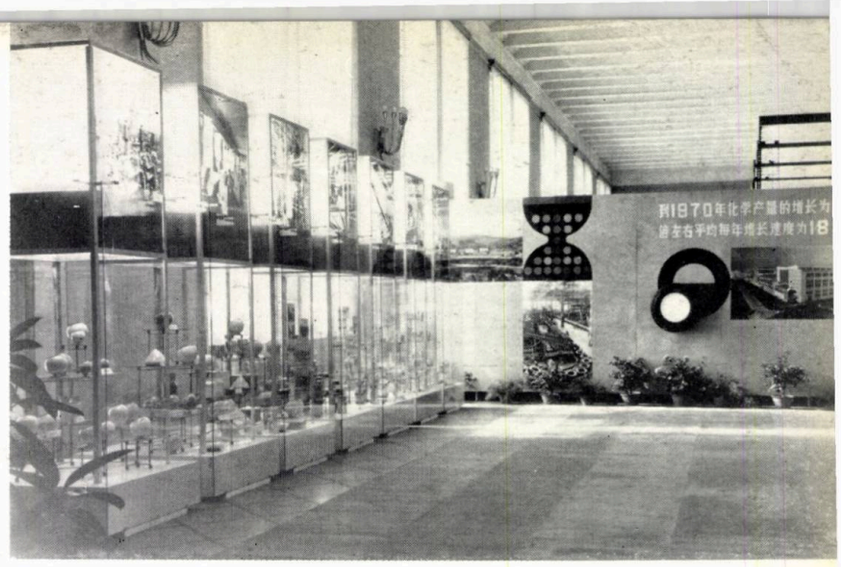

1 — *Macheta expoziției*
2 — *Suprafața ocupată de expoziție*
3 — *Expoziția economică de la Pekin, 1965 — Plan*
4 — *Standul mașini*
5 — *Vedere de interior*
6 — *Standul cu mobilier*

1 2	4 5
3	6

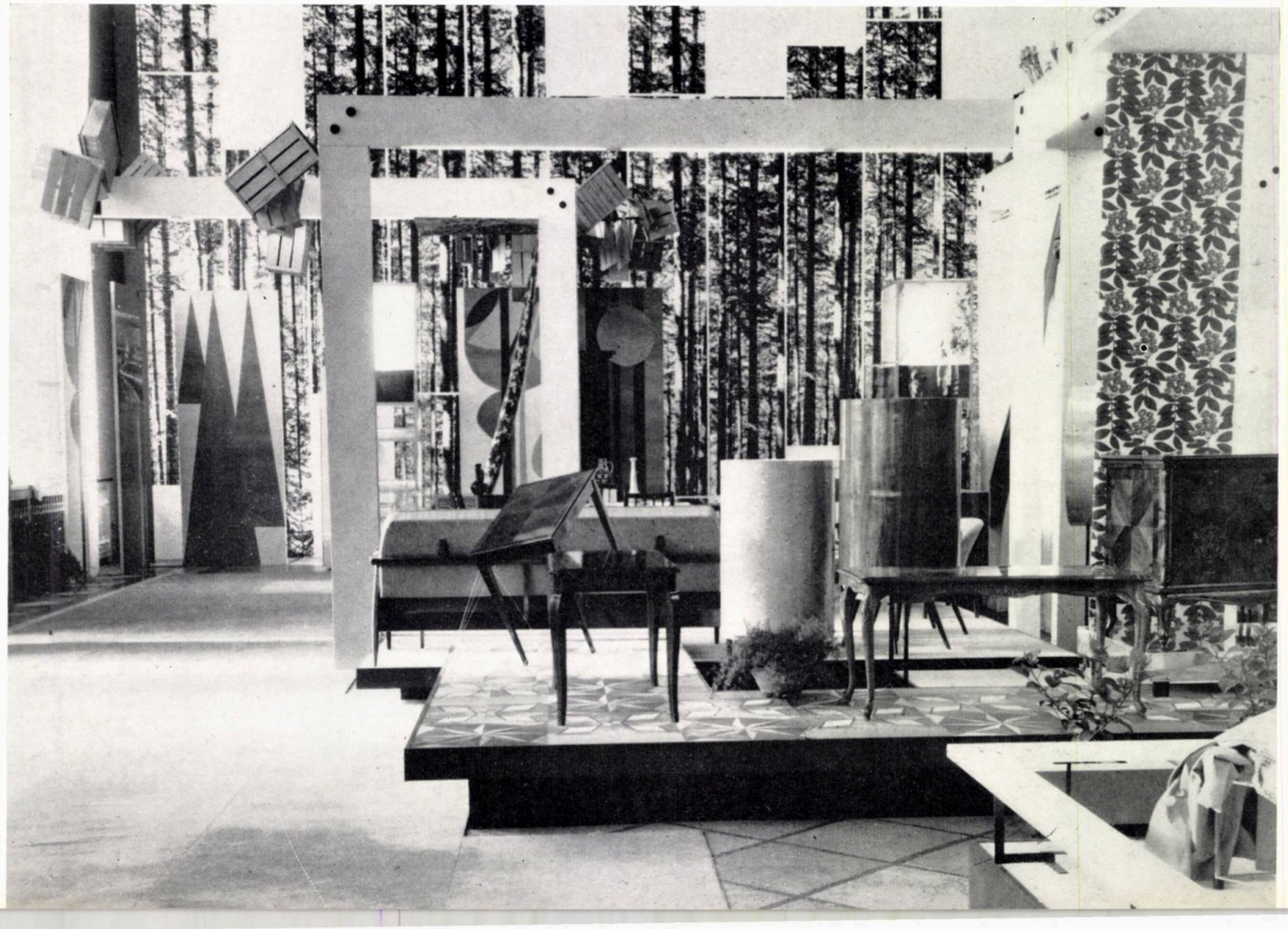

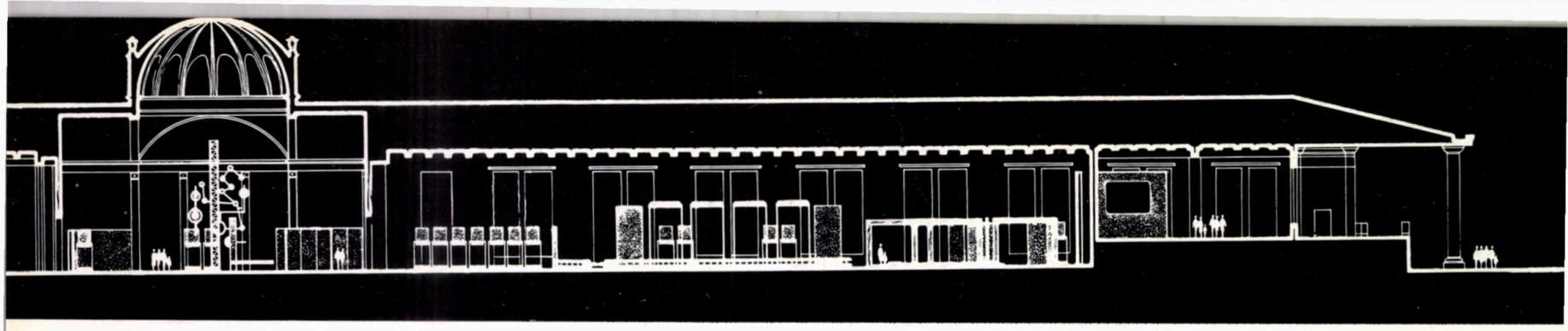

Secțiune prin clădirea care a adăpostit expoziția

Standul mașini agricole — camioane

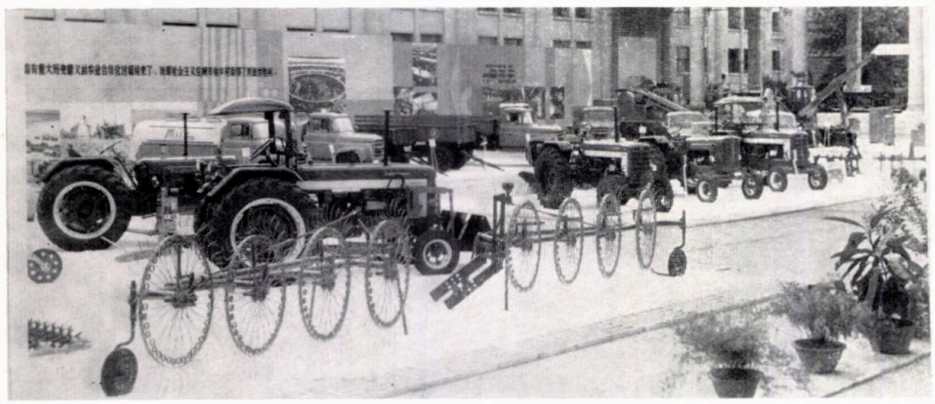

În curtea interioară, un pavilion anume construit adăpostea două strunguri carusel, mașini agricole, de transport, de construcții, electrice și pompe. Un panou de mari dimensiuni, tratînd grafic problema dezvoltării agriculturii în țara noastră, constituie fundalul acestui pavilion.

În curtea interioară a mai fost amplasat, ca accent vertical, un schelet metalic, suport pentru un montaj de anvelope, montaj legat tematic de expunerea tractoarelor și camioanelor.

De aici, prin porticul de închidere a acestei curți — în care erau expuse motoare, părți componente ale locomotivei electrice Diesel, compresoare frigorifice și mașini pentru industria lemnului — se putea ajunge la al doilea spațiu exterior al expoziției sau la dreapta, în

Detaliul A — Plafon pe schelet metalic

1. Montant scară metalic (realizat din fier pătrat 14×14, înalt de 5 m) — 2. Plafon de lumină (realizat din lemn)

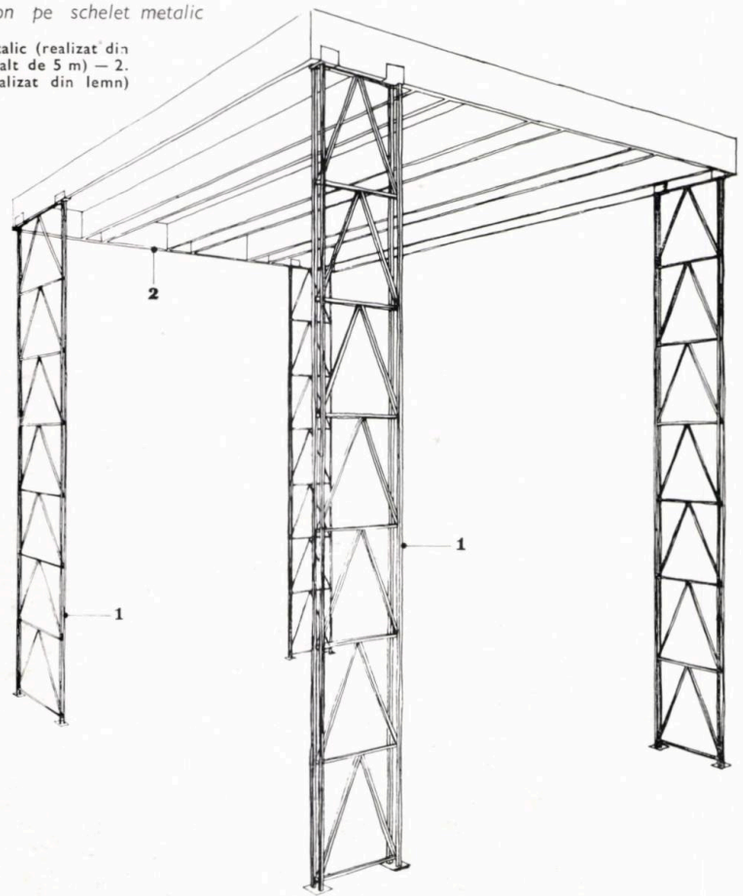

Montajul pentru anvelope

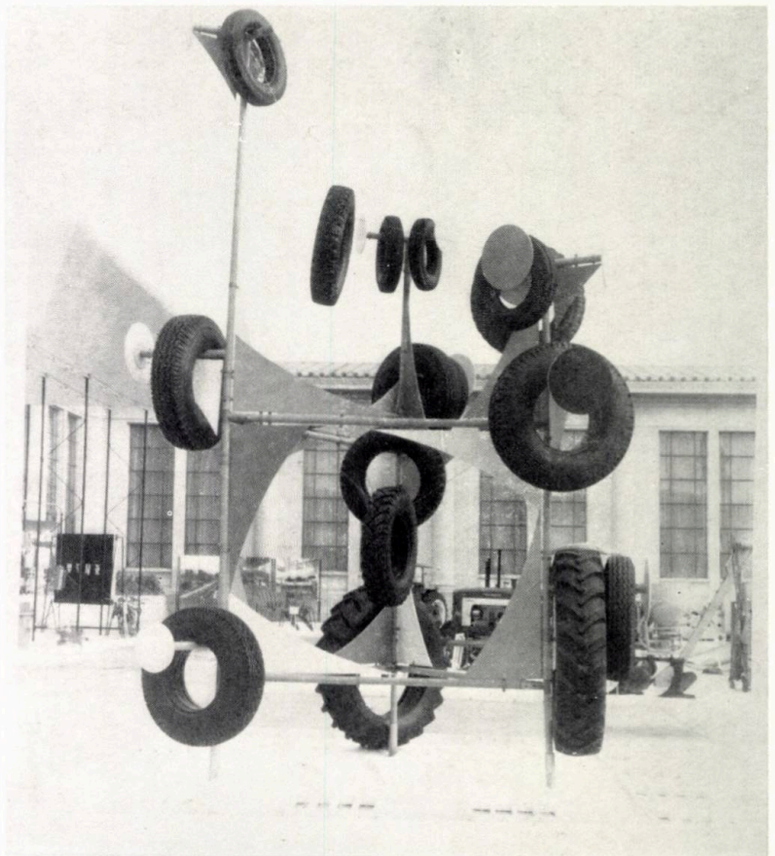

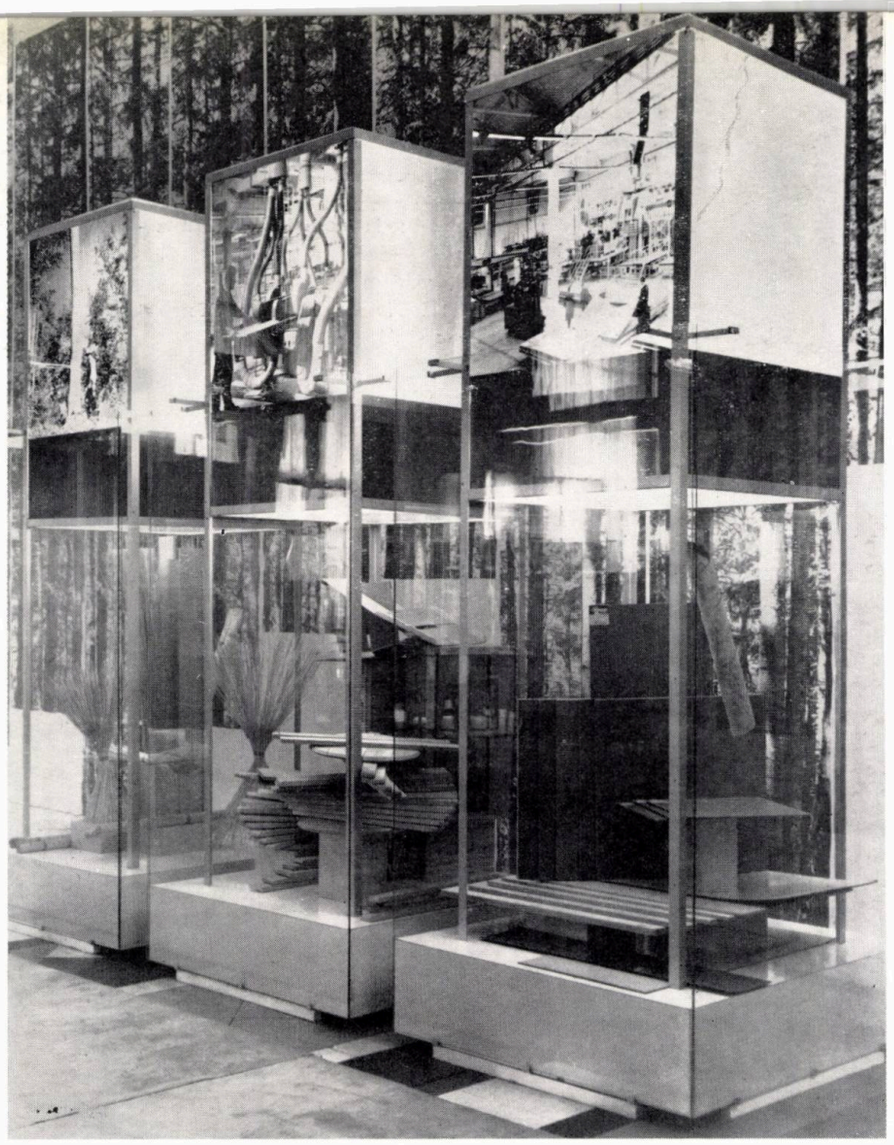

Standul cu produse din lemn

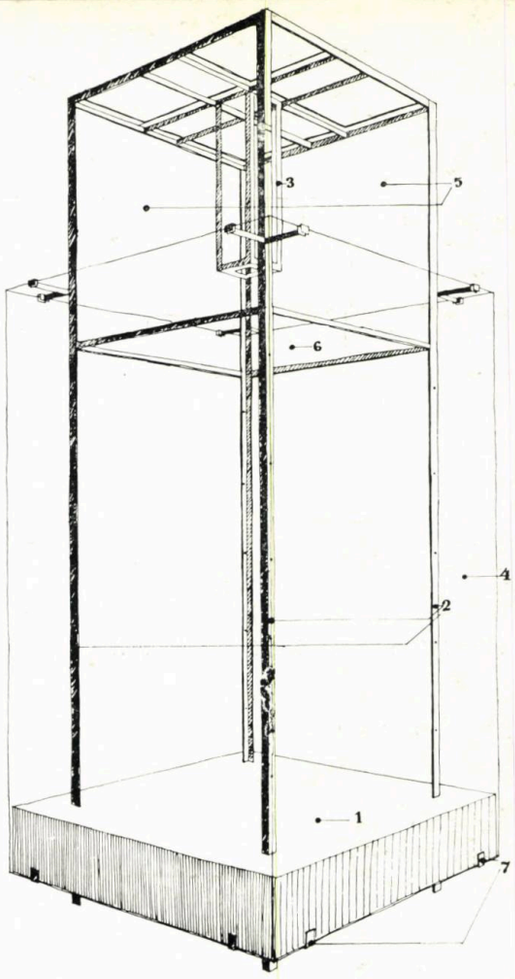

Detaliul B — Vitrină demontabilă din sticlă

1. Podium panel — 2. Montant din fier cornier de 25 × 25 × 4 cu braţe pentru prinderea cristalelor şi găuri pentru fixarea de poliţe — 3. Suport pentru lampă fluorescentă 4. Cristal de 6 mm — 5. Cristal dublu pentru fixarea diapozitivelor — 6. Geam mat plafon — 7. Agrafă de susţinere pentru cristal

afara circulaţiei obligatorii, în sala nr. 5, transformată în sală de proiecţii cinematografice.

Într-un al doilea spaţiu exterior au fost expuse două instalaţii de foraj şi alte piese de utilaj petrolier.

Deşi fărîmiţată ca spaţii, expoziţia a reuşit să-şi păstreze unitatea, prin economia de mijloace de expresie care a fost dorită, şi să se desprindă din cadrul arhitectural înconjurător, neprielnic.

Grafica, în general sobră, cu economie de culori, evitarea de mari compoziţii decorative sau lucrări artistice, etalarea reţinută, au subliniat exponatele prezentate, riguros încadrate în formele utilizate ca expresie plastică.

Expoziţia s-a bucurat de succes din partea oficialităţilor şi a publicului chinez şi a fost pozitiv apreciată de delegaţia guvernamentală română prezentă la festivitatea de deschidere.

Arh. HEINZ NOVAC

Standul cu produse petroliere

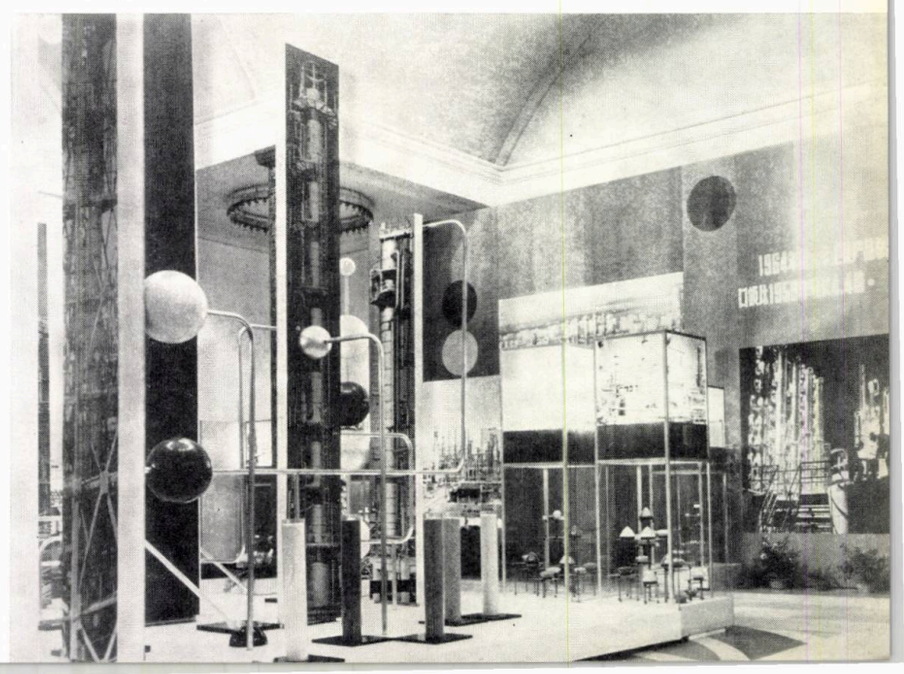

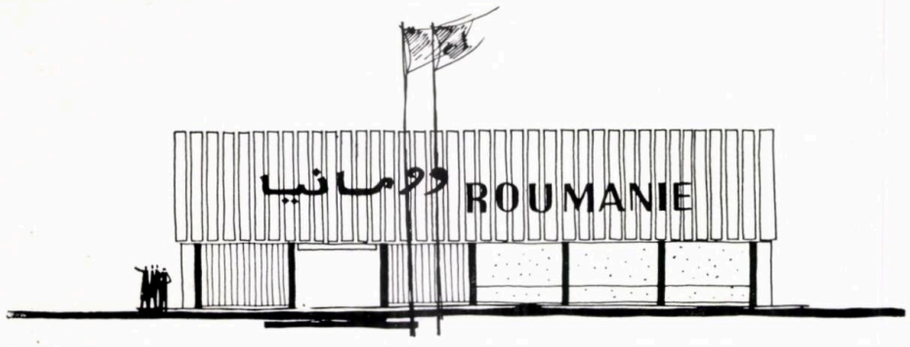

Pavilionul României la Tîrgul din Alger, 1964 — Fațada principală

Expoziția din Alger, 1964
Autori: arhitecții Heinz Novac, Alexandru Steriadi
Structura de lemn: ing. Iulian Dumitrescu
Pavilionul metalic demontabil: arhitecții Heinz Novac, Alexandru Steriadi
Structura metalică: inginerii Romeo Constantinescu, Isac Berdicevschi
Expoziția de la Tripoli, 1965
Autori: arhitecții Heinz Novac, Alexandru Steriadi
Expozițiile de la Damasc și Alger, 1965
Autor: arh. Vladimir Matiușov
Camera de comerț a Republicii Socialiste România

pavilioane demontabile pentru expoziții

Pavilionul României la Tîrgul din Alger, 1964

Pavilionul României la Tîrgul din Alger, 1964

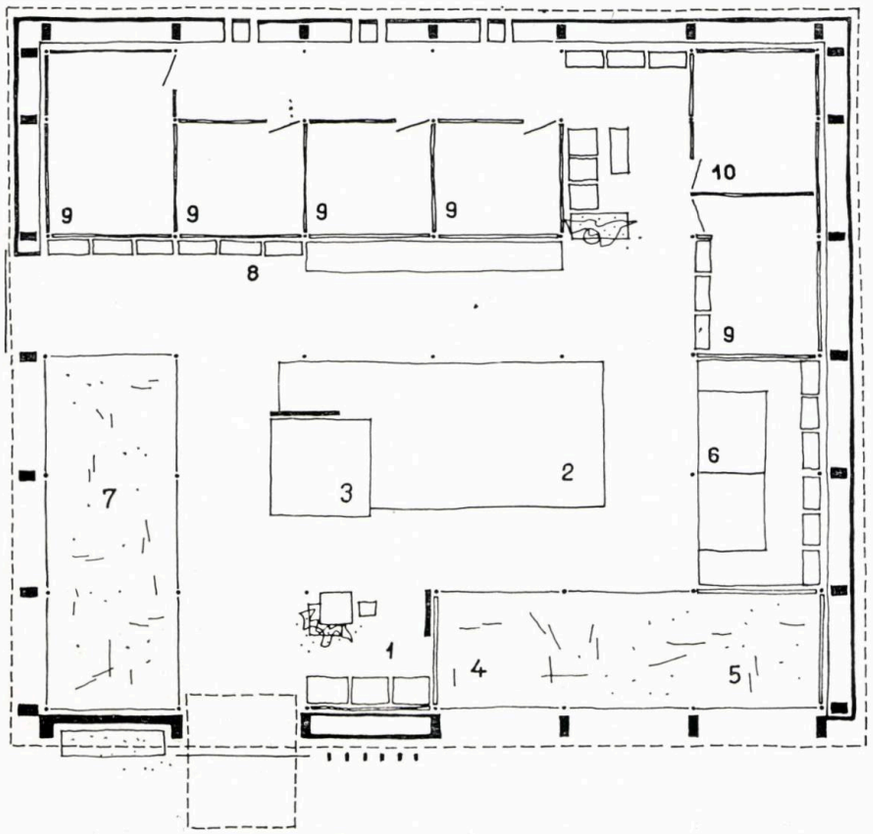

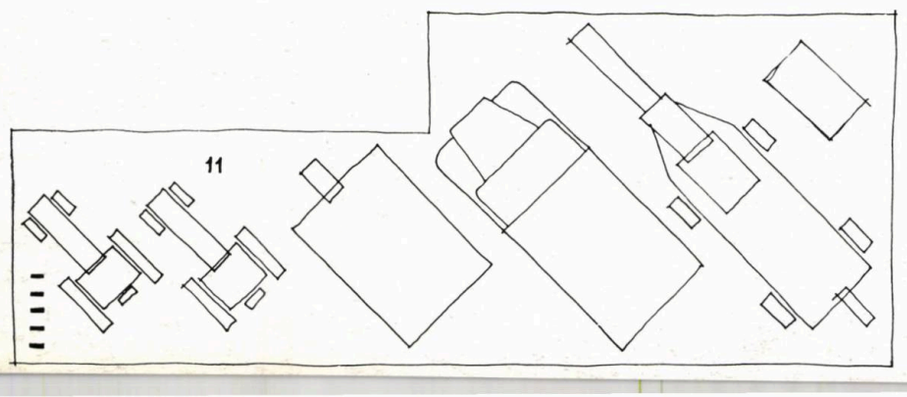

Pavilionul României la Tîrgul din Alger, 1964 — Plan general

1. Stand petrol-chimie — 2. Stand mașini — 3. Machete utilaj petrolier — 4. Stand industria lemnului — 5. Stand industria alimentară — 6. Stand materiale plastice și materiale de construcție — 7. Stand industria ușoară — 8. Stand bunuri de consum tehnice — 9. Birou — 10. Depozit-oficiu — 11. Expunere în aer liber

Printre principalele preocupări ale colectivului de arhitecți din cadrul Camerei de comerț a Republicii Socialiste România, în domeniul proiectării expozițiilor, se poate număra, în ultima vreme, și aceea a realizării unor pavilioane de expoziție demontabile, utilizabile pe amplasamente de forme cît mai diferite și care să ofere posibilitatea adoptării unor soluții de arhitectură cît mai variate.

Necesitatea unor pavilioane proprii s-a făcut simțită mai ales pentru participările la tîrguri internaționale organizate în țări în curs de dezvoltare, tîrguri care nu dispun de pavilioane suficiente sau corespunzătoare pentru expozițiile oficiale ale țărilor străine.

Clima din regiunile respective, modul de organizare a acestor tîrguri, condițiile de transport, mijloacele mecanizate și calitatea manoperei de care se poate dispune etc. reprezintă tot atîtea date speciale de care trebuie ținut seama la proiectarea acestor construcții.

Preocuparea pentru realizarea unor pavilioane de expoziție demontabile nu este nouă.

Un pavilion metalic demontabil a fost realizat și folosit pentru participările din anii 1956 și 1957 la tîrgul din Damasc, iar în 1959 pentru organizarea expoziției naționale a Republicii Populare Române la Bagdad, remarcîndu-se ca o realizare arhitecturală valoroasă. [1])

Pavilionul avea însă o plastică bine determinată de sistemul constructiv, ceea ce făcea aproape imposibilă schimbarea aspectului său și cerea pentru montare mijloace mecanizate de care nu se poate dispune în orice țară, lucru ce limita în mare măsură posibilitatea de a-l refolosi.

Între anii 1962—1964 s-a folosit pentru participările la tîrgurile din Lagos, Damasc și Tripoli o structură metalică mult mai ușoară, care putea fi montată fără ajutorul mijloacelor mecanizate.

Pavilioanele realizate cu această structură au corespuns, atît din punct de vedere al rapidității montării, factor important pentru economicitatea participărilor, cît și în ceea ce privește varietatea efectelor plastice ce puteau fi obținute [2]). Sistemul constructiv, însă, prezenta dezavantajul unei trame de 3 × 3 m, cu stîlpi intermediari, care constituie o servitute pentru organizarea spațiului.

La prima ediție a tîrgului din Alger a fost refolosită integral expoziția prezentată în primăvara anului 1964 la Casablanca[3]), care a fost dirijată, în acest scop, direct la Alger, pentru adăpostirea acestei expoziții construindu-se un pavilion de lemn la fața locului. Soluția constructivă, dictată de condițiile arătate, consta din stîlpi compuși și ferme din lemn cu inimă plină, pe o deschidere de 15 m.

Deși concepută ca o îmbrăcăminte pentru o expoziție dată, lucru care a determinat anumite proporții între volume și între goluri și plinuri, considerăm că s-a reușit o compoziție echilibrată, de bună calitate plastică, care a dat pavilionului caracterul reprezentativ adecvat.

Pornind de la experiența acumulată, atît cu ocazia realizării pavilioanelor citate, cît și din experiența proiectării expozițiilor de mostre, în toamna anului 1964 a fost concepută și realizată o structură metalică tubulară, cu o travee de 3 m, alcătuită din stîlpi și ferme din 4 tronsoane, pe o deschidere de 15 m.

Această structură prezintă, față de cele folosite pînă în prezent, o serie de avantaje:

— poate fi montată cu ușurință și în timp scurt, la nevoie fără ajutorul mijloacelor mecanizate (greutatea unui tronson de fermă fiind de cca 125 kg);

— lipsa stîlpilor de susținere intermediari, ca și faptul că intrările pot fi prevăzute pe orice punct al conturului, permit o organizare liberă a spațiului interior;

---

[1]) Vezi revista «*Arhitectura R.P.R.*» nr. 8/1957.
[2]) Vezi revista «*Arhitectura R.P.R.*» nr. 1/1964.
[3]) Vezi revista «*Arhitectura R.P.R.*» nr. 5/1964.

رومانيا
ROMANIA

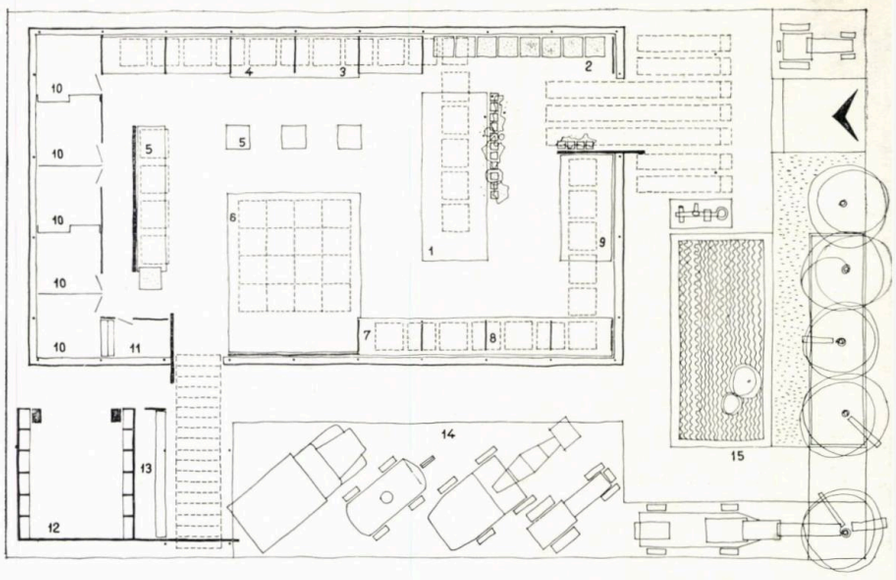
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

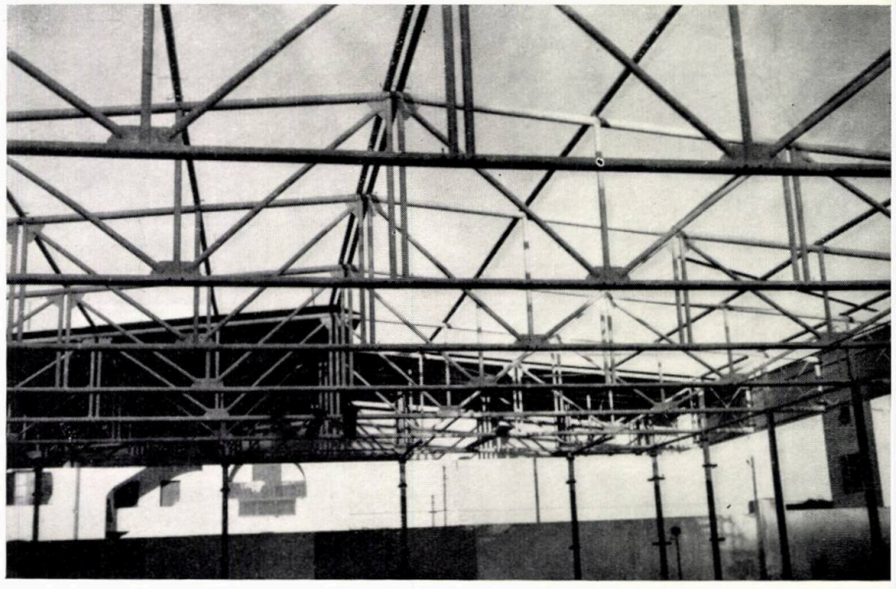

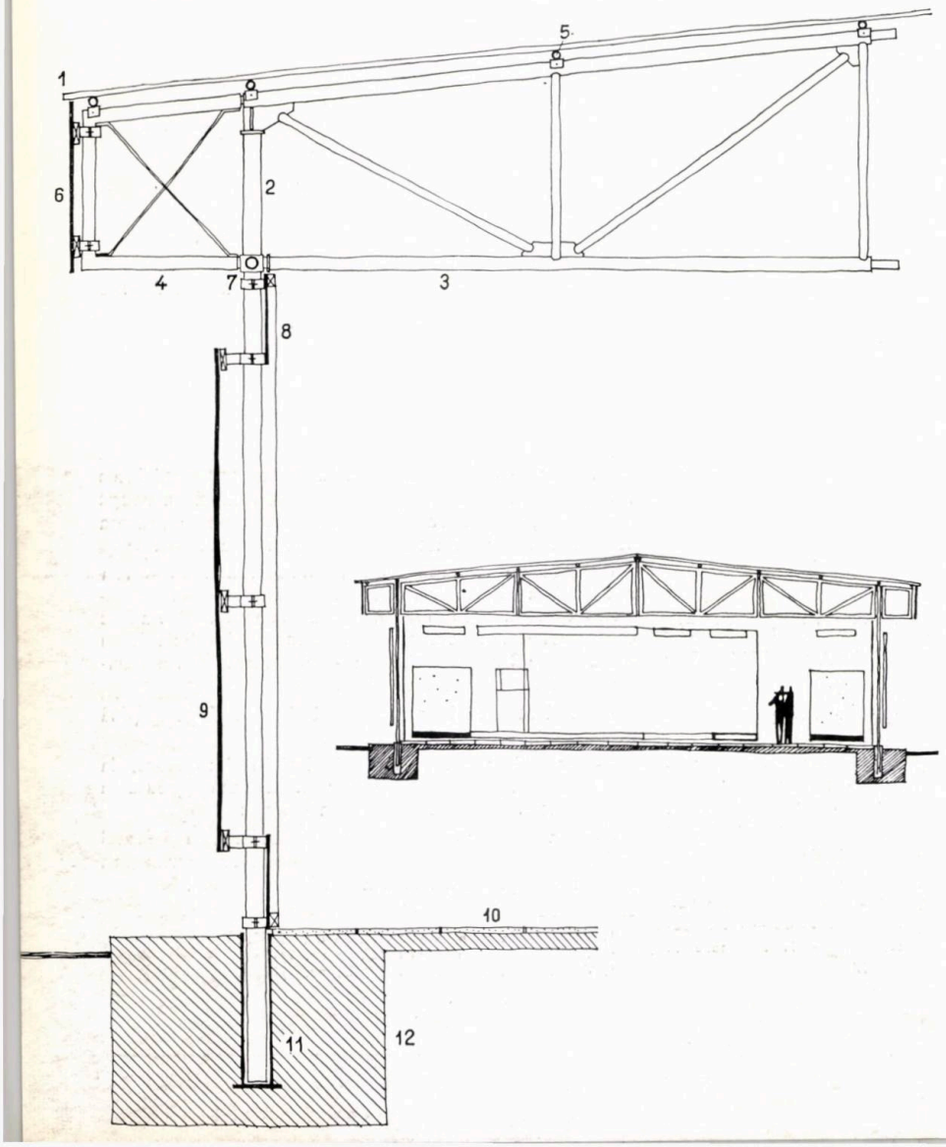
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

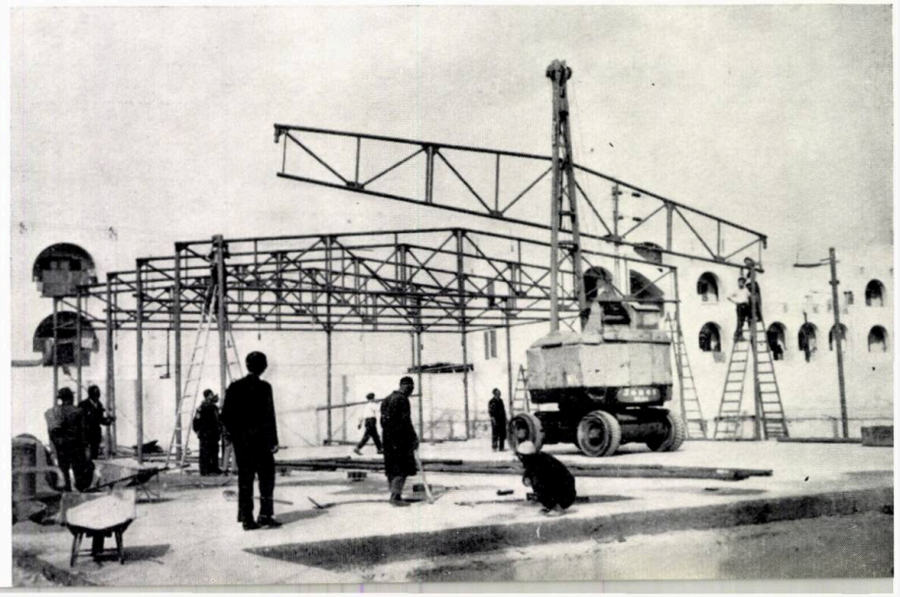

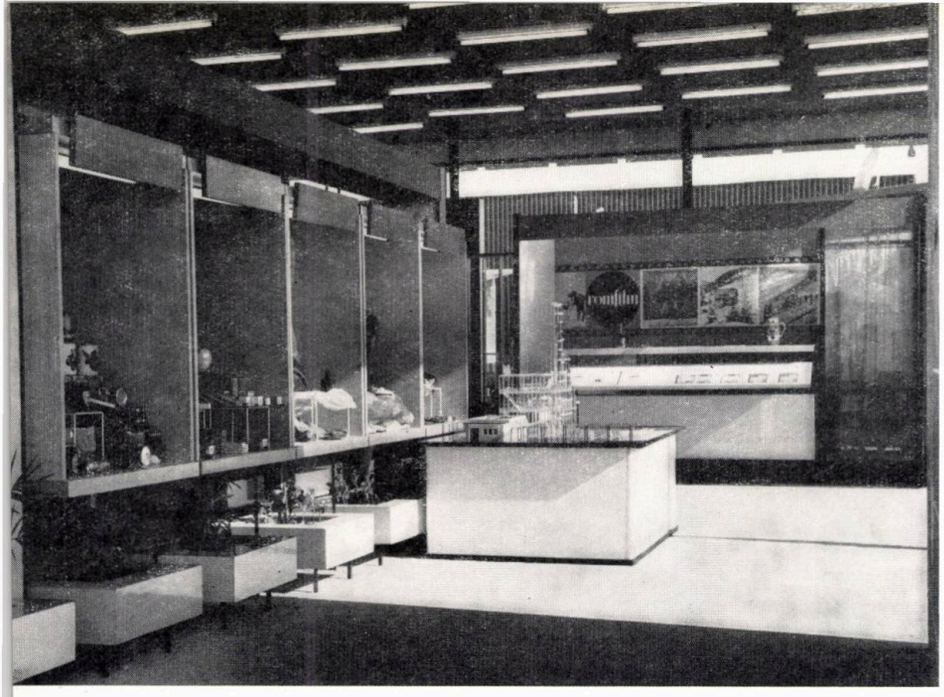

1 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Tripoli, 1965*

2 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Tripoli, 1965 — Detaliu de secțiune*
1. Ondulux — 2. Stîlp — 3. Tronson fermă — 4. Consolă — 5. Pană — 6. Pazie PFL — 7. Brățară prindere — 8. Perete interior pînză — 9. Perete exterior PAL — 10. Pardoseală, dale PAL+PVC — 11. Pahar fundație — 12. Beton

3 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Tripoli, 1965 — Secțiune*

4 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Tripoli, 1965 — Plan general*
1. Machete de instalații complexe — 2. Standul petrol-chimie — 3. Standul industria lemnului — 4. Standul materiale de construcții — 5. Standul bunuri industriale de larg consum — 6. Standul mașini 7. Standul industria ușoară — 8. Standul artizanat — 9. Standul industria alimentară — 10. Birou — 11. Oficiu — 12. Depozit — 13. Stand vînzare — 14. Expunere de mașini în aer liber — 15. Bazin

5 — *Pavilionul României la Tîrgul de la Tripoli, 1965 — Structura metalică*

6 — *Montarea structurii metalice*

7 — *Pavilionul României la Tîrgul din Alger, 1965 — Vedere de interior*

8 — *Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Damasc — Plan*
1. Stand informații O.N.T. — 2. Birouri tratative — 3. Oficiu — 4. Stand artizanat — 5. Stand produse agroalimentare — 6. Stand textile-încălțăminte — 7. Stand mobilier — 8. Stand mașini-unelte—9. Stand electrotehnică — 10. Stand produse petroliere — 11. Stand produse chimice și minerale

9 — *Pavilionul României la Tîrgul internațional de la Dcmasc, 1965*

— sistemul constructiv nu determină plastica fațadelor, permițînd o mare varietate de rezolvări în acest sens, cu atît mai mare cu cît și materialele cu care structura poate fi îmbrăcată pot fi și ele foarte diverse.

Pînă în prezent, această structură a fost utilizată la trei participări ale țării noastre la expoziții internaționale.

Prima oară a fost utilizată la tîrgul din Tripoli, în februarie 1965, unde planul pavilionului compus din 9 travee de 3 m, pe o deschidere de 15 m, conceput în funcție de situația amplasamentului obținut, prevedea intrarea în expoziție pe latura mică a pavilionului și ieșirea pe una din laturile lungi. Plastica exterioară avea ca elemente marcante o amplă copertină deasupra intrării și o compoziție decorativă alăturată acesteia (lucrarea artistului plastic Ion Baroiu). Din punct de vedere al finisajului, pereții exteriori au fost realizați din plăci de PAL vopsit, învelitoarea din ondulux translucid, iar pardoseala din plăci de PAL cașerate cu PVC.

Același pavilion a fost utilizat și pentru participarea la tîrgul din Damasc, în toamna aceluiași an. Deoarece, atît structura, cît și elementele de amenajare au fost expediate direct de la Tripoli la Damasc, pavilionul nu a fost modificat decît în măsura în care acest lucru a fost dictat de situația diferită a amplasamentului. Datorită faptului că acesta dispunea de circulații pe trei laturi, a fost posibilă punerea în valoare a uneia din fațadele lungi ale pavilionului.

Pavilionul s-a bucurat de succes fiind distins cu medalia de aur a tîrgului.

Pentru realizarea pavilionului Republicii Socialiste România la tîrgul din Alger, în septembrie 1965, a fost folosită o structură de același tip, de data aceasta cu un aspect cu totul diferit. Avînd profilul unui birou de informații comerciale, cu o expunere redusă, și în consecință necesitînd un spațiu redus, au fost folosite numai 3 travee (135 m^2). Amenajarea a fost rezolvată lăsînd liberă una dintre laturi, asigurîndu-se astfel un front larg de acces și dînd pavilionului un caracter deschis și primitor.

Cu toate că de o amploare mai mică, și această realizare s-a bucurat de succes.

În toate cele trei utilizări, structura a dat deplină satisfacție, atît în ceea ce privește rapiditatea și ușurința montării, cît și în ceea ce privește posibilitățile pe care le oferă pentru rezolvarea programelor expozițiilor și a plasticii acestora.

Urmează ca folosirea ei în continuare să verifice convingerea noastră că se pot realiza cu această structură pavilioane de o mare diversitate de expresie, la nivelul artistic cerut de caracterul competitiv al prezentării mărfurilor în tîrgurile internaționale de mostre.

Arh. ALEXANDRU STERIADI

1 4 7
2 5
3 6 8 9

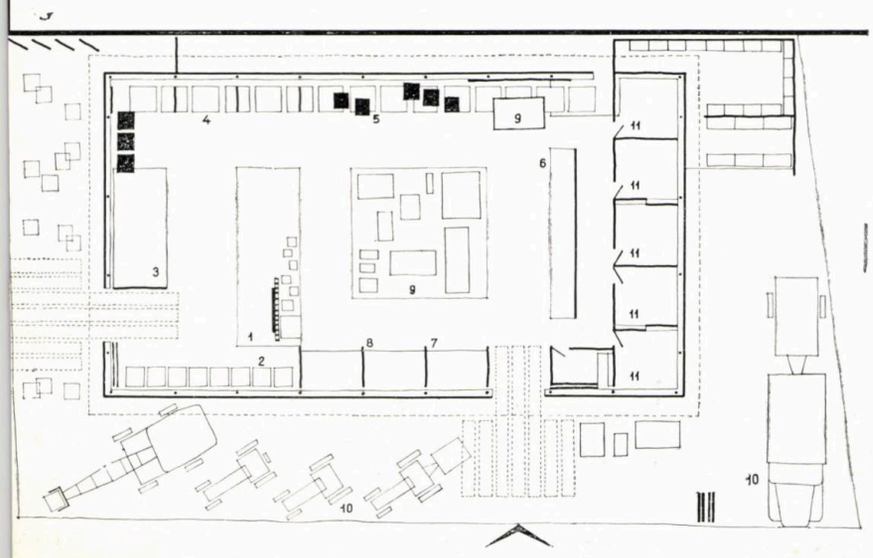

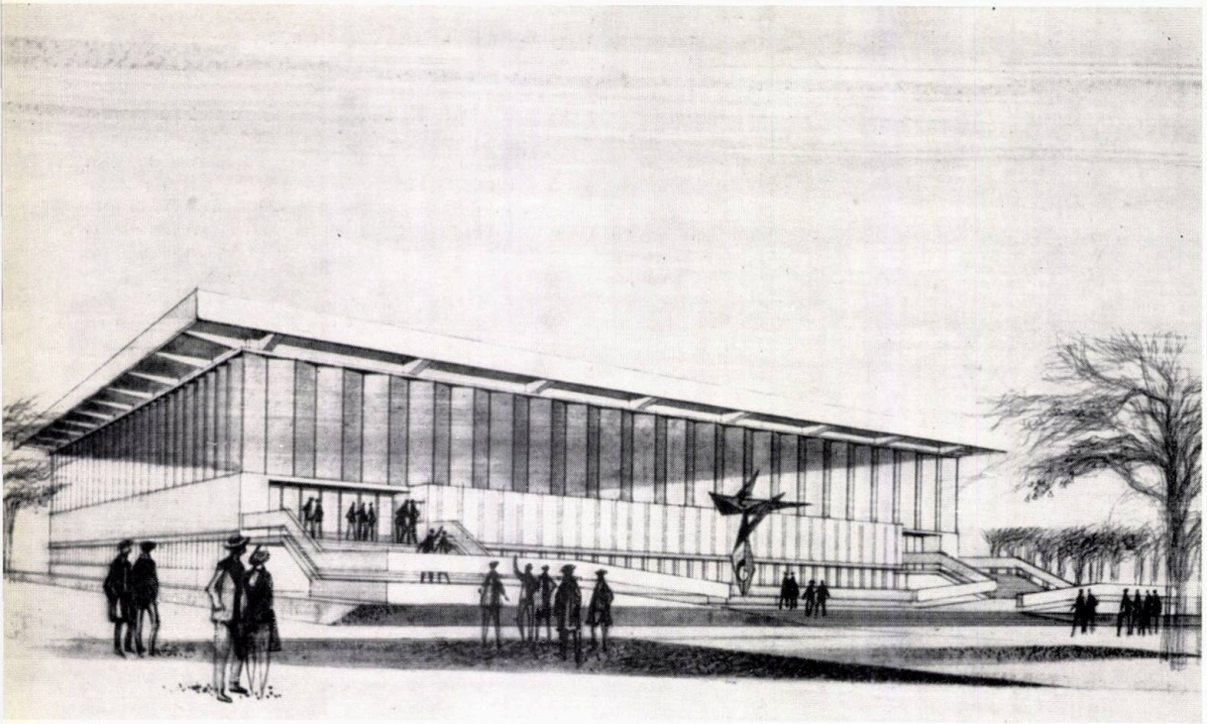

Proiect nr. 131 — Perspectivă

Pentru dezvoltarea bazei materiale a culturii fizice și sportului, în conformitate cu sarcinile cuprinse în Directivele celui de-al IX-lea Congres al P.C.R., se vor realiza în actualul cincinal investiții de aproape două ori mai mari decît realizările din perioada 1961—1965.

În cadrul viitoarelor investiții din acest sector, un loc deosebit îl vor ocupa sălile de sport cu 1 000 de locuri în tribună, ce se vor realiza în unele orașe importante lipsite de astfel de dotări. Rezolvarea acestor construcții, cu toate problemele pe care le ridică, de la stabilirea temei pînă la alegerea amplasamentului, trebuie asigurată acordîndu-se o atenție specială creșterii eficienței economice a investițiilor.

Această problemă, care este și în atenția proiectanților din alte țări, prezintă aspecte importante și specifice unor astfel de dotări sportive. Valoarea mare a acestor construcții determinată de volumul lor (rezultat ca urmare a respectării parametrilor și condițiilor de funcționalitate a diverselor activități sportive competiționale la care participă și publicul) a făcut necesară găsirea unor căi de folosire cît mai eficientă a construcțiilor și în afara acestor manifestări. Atenția s-a îndreptat către spațiile prevăzute pentru public, care nu sînt folosite în timpul antrenamentelor.

În practica mondială a proiectării sălilor de sport cu această capacitate, s-a ajuns la soluția, confirmată ca cea mai indicată, de a se prevedea în așa fel tribunele pentru spectatori, încît prin restrîngerea spațiului ce îl ocupă, acesta să fie afectat sălii de sport pentru a se mări suprafața atribuită terenurilor de joc, asigurîndu-se astfel posibilitatea sporirii capacității

CONCURSUL PENTRU O SALĂ DE SPORT CU 1000 DE LOCURI

arh. aurelia teodorescu

unele observații critice

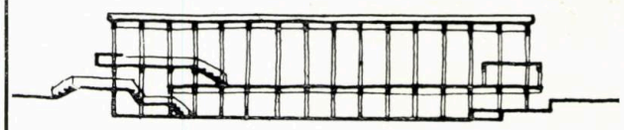

1 — Proiect nr. 126

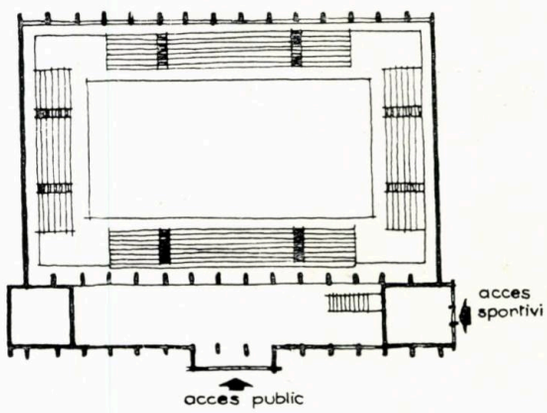

în timpul antrenamentelor. Dintre diferitele sisteme prevăzute pentru astfel de tribune mobile, sistemul folosit în cele mai multe cazuri, rezultat din documentația internațională, este sistemul tribunelor metalice telescopice, care se pot restrînge într-un spațiu de maximum 1,50 m lățime, lăsînd în cazul unui număr de 10 tribune (admis ca maximum pentru acest sistem) un spațiu liber de cca 6,50 m din cel ocupat în timpul competițiilor. Prin acest sistem se poate asigura majorarea suprafeței terenurilor de joc cu cca 50% față de cea necesară în cazul activității sportive de competiții cu public.

Pentru a se asigura o eficiență sportivă a viitoarelor săli de sport ce se vor construi, tema-program care a stat la baza concursului pentru sala de sport cu 1 000 de locuri în tribune — organizat de U.C.F.S. în colaborare cu C.S.C.A.S. — a cuprins, ca un punct important, condiția ca suprafața sălii de sport să poată fi mărită cu cca 50% prin prevederea unui sistem adecvat de tribune. Prin acest concurs s-a urmărit obținerea unor soluții funcționale, constructive și arhitecturale cît mai corespunzătoare, apreciindu-se că sub această formă, prin antrenarea unui număr mare de proiectanți la rezolvarea acestei teme, se vor obține soluții noi și variate.

Rezultatele concursului au confirmat în parte premizele care au stat la baza organizării acestuia. Astfel, cele 51 de proiecte predate au reprezentat contribuția a cca 150—200 arhitecți și ingineri, concretizată într-o largă varietate de soluții funcționale, constructive și arhitecturale.

Tema care a stat la baza concursului a inclus ca principal obiectiv realizarea unei săli de sport cu o suprafață utilă de 1 200 m², de 46 × 26 m, cu o capacitate de 1 000 de locuri în tribune mobile, realizate astfel încît să se asigure posibilitatea extinderii suprafeței utile a sălii de sport pînă la cel puțin 1 800 m², reprezentînd o majorare a suprafeței acesteia cu 50%. Această condiție s-a prevăzut pentru a asigura o folosire mai eficientă a sălii de sport, în special în afara competițiilor cu participarea publicului, pentru antrenamentele curente, suprafața astfel mărită putînd permite simultan desfășurarea mai multor discipline sportive.

Pentru mărirea numărului de locuri, în cazul unor anumite competiții, ca de exemplu meciuri de box, lupte etc., s-a cerut prin temă și posibilitatea ca pe suprafața terenului de joc să se poată amenaja un număr de 500 de locuri suplimentare față de cele 1 000 de locuri din tribune, pentru care trebuia să se prevadă un depozit special.

În afară de aceste condiții, tema a mai inclus și altele referitoare la anexele necesare pentru public, pentru sportivi, antrenori, arbitri, administrație etc.

Rezolvările funcționale, prezentate de concurenți, se pot grupa în două mari categorii în ceea ce privește modul de dispunere a tribunelor și accesul publicului. Aproximativ jumătate din proiecte a dispus cele 1 000 de locuri pe o singură latură a sălii și anume pe latura lungă (fig. 3, 5, 6, 7), iar cealaltă jumătate a prevăzut două tribune pe cele două laturi lungi (fig. 2, 4).

Față de aceste soluții au făcut excepție numai 5 proiecte, care au prevăzut cele 1 000 de locuri împărțite în 3 sau 4 tribune (fig. 1).

În ceea ce privește rezolvarea sălii de sport, majoritatea proiectelor a prezentat sala la nivelul terenului sau peste acest nivel cu cca + 1,00 m. În afară de această soluție, unele proiecte au prevăzut sala de sport la cote care au mers pînă la 2,45 m sub nivelul terenului — soluție prezentînd o mai restrînsă aplicabilitate, în funcție de condițiile pe care le vor oferi terenurile — și numai două proiecte au prevăzut sala la etaj — soluție apreciată ca nefavorabilă din punct de vedere economic (fig. 2).

În funcție de soluțiile stabilite pentru dispunerea tribunelor în sală și a sălii de sport față de cota terenului, accesul publicului la sala de sport a fost rezolvat, în general, la nivelul sălii de sport, holul pentru public cu garderobele avînd aceeași cotă de nivel ca și sala de sport, iar intrările principale fiind prevăzute, în proporție de cca 50% din totalul proiectelor, pe latura mică sau pe latura mare a sălii. Față de aceste soluții, au făcut excepție 5 proiecte, la care accesul publicului este prevăzut din exterior prin scări monumentale sau prin rampe, holul publicului fiind plasat la cota superioară a tribunei (fig. 3).

Din punct de vedere al circulației publicului și al modului de încărcare a tribunelor, proiectele au prevăzut, în marea lor majoritate, încărcarea tribunelor în sensul coborîrii (de la tribuna cea mai înaltă în jos), circulația asigurîndu-se prin galerii speciale la aceste niveluri, la

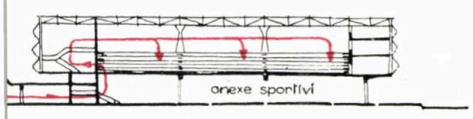

2 — Proiect nr. 137

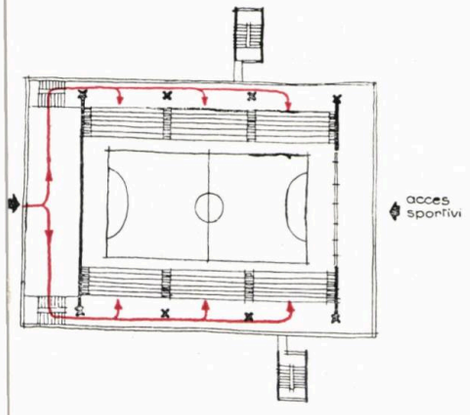

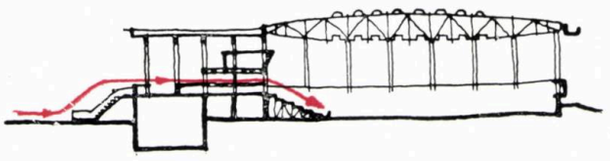

3 — Proiect nr. 131

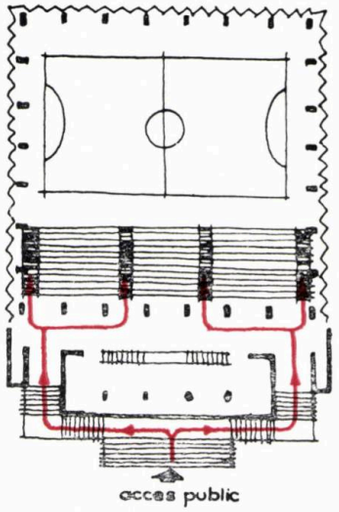

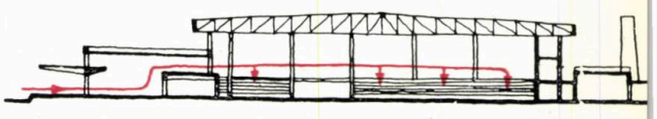

4 — Proiect nr. 127

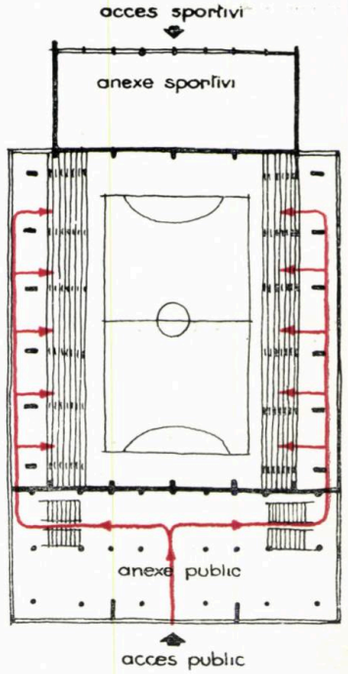

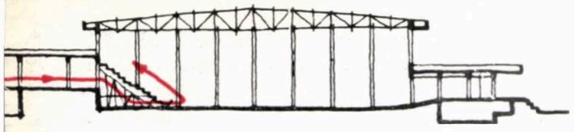

5 — Proiect nr. 148

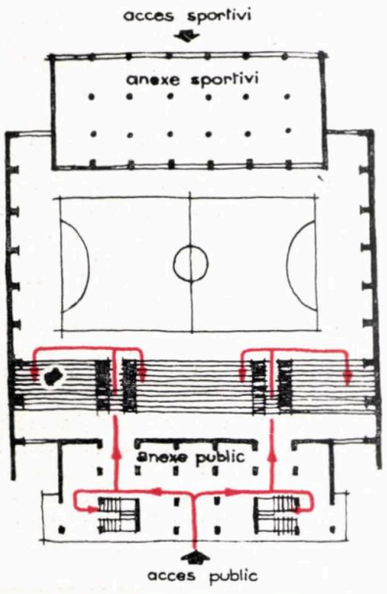

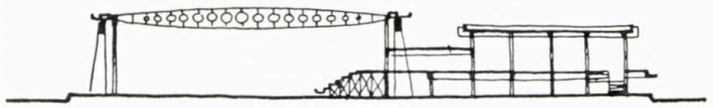

6 — Proiect nr. 108

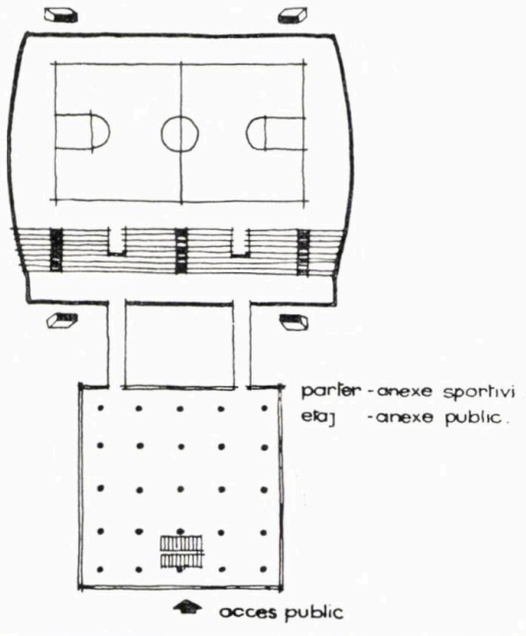

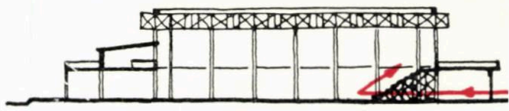

7 — Proiect nr. 116

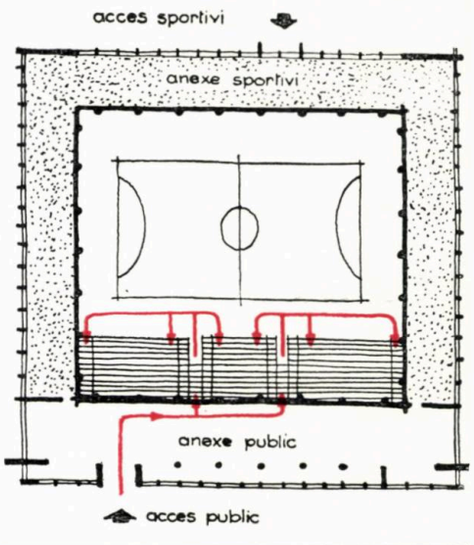

care publicul este condus prin scări interioare dispuse în interiorul holului-foaier (fig. 3, 2, 4). Un număr mai mic de proiecte a prevăzut accesul publicului prin vomitorii, de la nivelul holului-foaier, la nivelul primei tribune, de unde încărcarea se face în sensul urcării, către tribuna cea mai înaltă (fig. 5).

Tribunele au fost, de asemenea, variat rezolvate, cele mai multe proiecte prezentînd soluția pe sistemul telescopic, sistem uzitat astăzi în mod curent la astfel de construcții, pentru un număr de maximum 10 tribune. Sistemul are avantaje din punct de vedere economic, spațiul de depozitare a acestora fiind foarte redus, socotindu-se suficientă o lățime de cca 1,50 m. S-au prezentat, de asemenea, soluții cu tribune mobile, nepliabile, care se depozitează într-un spațiu orizontal, sub holul-foaier, de înălțime redusă, sau într-un spațiu adiacent, de suprafață egală cu aceea ocupată în mod normal de tribune. Această soluție este mai puțin indicată din punct de vedere economic.

În rezolvarea partiului general, majoritatea concurenților a urmărit obținerea unui volum cît mai simplu și mai echilibrat, cu toate fațadele rezolvate la același nivel de detaliere, demonstrîndu-se în acest fel preocuparea care a stat la baza celei mai mari părți a studiilor prezentate de a se asigura o încadrare cît mai convenabilă în orice condiții de amplasare. De la aceste principii au făcut excepție doar 3 proiecte, care au prezentat volume rezolvate separat, pentru sală și anexe, volume legate între ele prin circulații speciale (fig. 6).

În majoritatea proiectelor, rezolvarea funcțiunilor în volumul general al acestei construcții a fost făcută pe următoarele principii :

— echilibrarea volumului anexelor sportivilor și administrației, cu acela al încăperilor rezervate publicului, ambele volume, cu 2 niveluri, fiind dispuse la cele două extremități opuse ale sălii de sport; în unele cazuri, aceste anexe s-au încadrat ca înălțime în volumul general, iar în altele diferențiindu-se de volumul sălii (fig. 4, 5);

— includerea anexelor sportivilor și ale administrației în același volum cu încăperile rezervate publicului, acestea din urmă fiind la nivelul superior al volumului, totul fiind inclus în volumul general al întregii construcții (fig. 3,6);

— dispunerea anexelor sportivilor și ale administrației pe un singur nivel, într-un volum ce se desfășoară pe parter, înconjurînd volumul sălii de sport pe trei laturi; în unele proiecte au fost incluse în volumul anexelor și încăperile rezervate publicului, în care caz, acest volum înconjoară sala pe toate cele patru laturi; în aceste din urmă soluții, echilibrarea înălțimii anexelor sportive și administrative cu cele ale publicului, și în special ale holului-foaier, este în defavoarea rezolvării arhitecturii interioare a acestuia (fig. 7).

În ceea ce privește modul de luminare a sălii de sport, din soluțiile prezentate a rezultat că unii concurenți nu au acordat atenția cuvenită rezolvării acestei probleme; multe soluții au prevăzut luminarea sălii numai pe laturile înguste ale terenului de sport, ceea ce nu este recomandabil, acest sistem de luminare determinînd condiții nefavorabile desfășurării competițiilor. În unele cazuri s-a făcut exces de suprafețe vitrate, dispuse pe toate laturile sălii de sport, soluții neindicate din punct de vedere funcțional și economic, în special sub aspectul exploatării construcției. Ca o soluție cu totul singulară, neindicată pentru condițiile climatice din țara noastră, s-a prezentat și o iluminare a sălii de sport numai prin luminatoare.

Aspectele economice nu au fost tratate de către toți concurenții, cu toată importanța ce trebuie acordată unor astfel de probleme, volumele construite, rezultate la soluțiile prezentate, variind între 24 000 m^3 și 66 000 m^3, majoritatea proiectelor înscriindu-se între 25 000 și 35 000 m^3. Această diferență atît de mare între volumele obținute este o consecință, în special, a soluției stabilite pentru sala de sport și a sistemului de acoperire a sălii, soluțiile cu volume mari reflectînd în general soluții neindicate din punct de vedere constructiv. Confirmarea acestei neeconomicități a fost evidențiată și prin volumul interior obținut pentru sala de sport, volum care a variat între 30 000 m^3 și 14 000 m^3, față de volumul minim rezultat din datele temei de 14 400 m^3.

Rezolvările arhitecturale s-au plasat, în general, sub nivelul calitativ al rezolvărilor funcționale, majoritatea proiectelor prezentînd soluții bazate pe principii obișnuite în mod curent în rezolvarea unor astfel de construcții, uneori preluîndu-se chiar direct unele soluții folosite în realizări similare.

Unele timide încercări de a prezenta soluții noi, în ceea ce privește rezolvările arhitecturale, nu au fost finalizate la un nivel corespunzător determinat de aspectele complexe pe care le impune o arhitectură valabilă. Acestea au avut fie rezolvări funcționale defectuoase, fie soluții constructive neraționale. Unele din ele, în urmărirea obținerii unui aspect cît mai inedit, au pierdut din vedere corelarea expresiei arhitecturale cu conținutul construcției, imprimîndu-li-se un caracter străin de acela al unei săli de sport.

Cu toată claritatea condițiilor cuprinse în tema-program a concursului, în ceea ce privește modul de prezentare, s-a constatat o insuficientă atenție acordată din partea unor concurenți, încălcarea unora dintre condiții deter-

minînd juriul să considere în afara concursului aceste proiecte. Semnalăm ca cele mai importante dintre acestea, soluțiile care nu au ținut seama de condiția importantă inclusă în temă, de a se asigura prin restrîngerea tribunelor o suprafață utilă a sălii de sport majorată cu cel puțin 50%.

Proiectele au fost analizate de către juriu în totalitatea lor, inclusiv cele considerate în afara concursului, ajungîndu-se la concluzia că participanții, care nu au dat atenția cuvenită modului de prezentare și respectării temei-program, au acordat aceeași importanță și rezolvărilor respective, aceste soluții nefiind nici una la nivelul luării în considerare pentru a fi reținută în afara concursului.

Ca o concluzie a analizării soluțiilor prezentate, au reieșit și unele lipsuri ale temei de proiectare ca, de exemplu, suprafața utilă indicată pentru holul-foaier al publicului, care s-a dovedit prin majoritatea soluțiilor a fi subapreciată.

În concluzia analizării proiectelor, juriul a constatat că nici unul dintre proiecte nu a rezolvat la același nivel toate problemele ridicate de proiectarea unei asemenea construcții, soluțiile prezentate neputînd fi folosite decît parțial în proiectarea sălilor de sport ce urmează să se realizeze în actualul cincinal pe baza acestei teme. Cu tot numărul mare de proiecte prezentate, față de calitatea soluțiilor, s-a considerat că premiul I nu poate fi acordat.

Au fost acordate premiul II și III ex aequo pentru două proiecte apreciate ca avînd rezolvări la nivel asemănător, precum și 3 mențiuni.

PREMIUL II ȘI III EX AEQUO

PROIECT NR. 131

Autori: arhitecții George Filipeanu, Leon Strulovici, ing. Garabet Savulian

Plan nivel acces

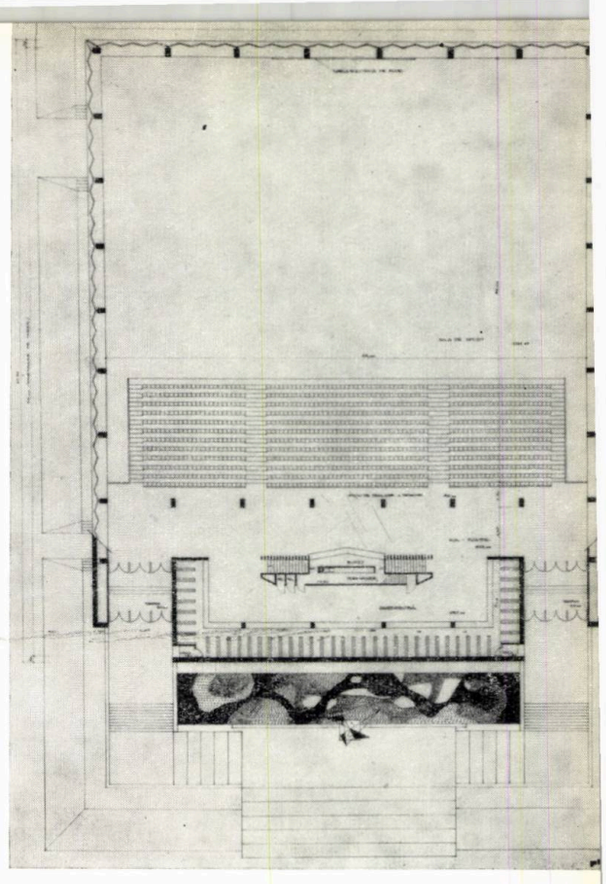

Fațade laterale și secțiune longitudinală

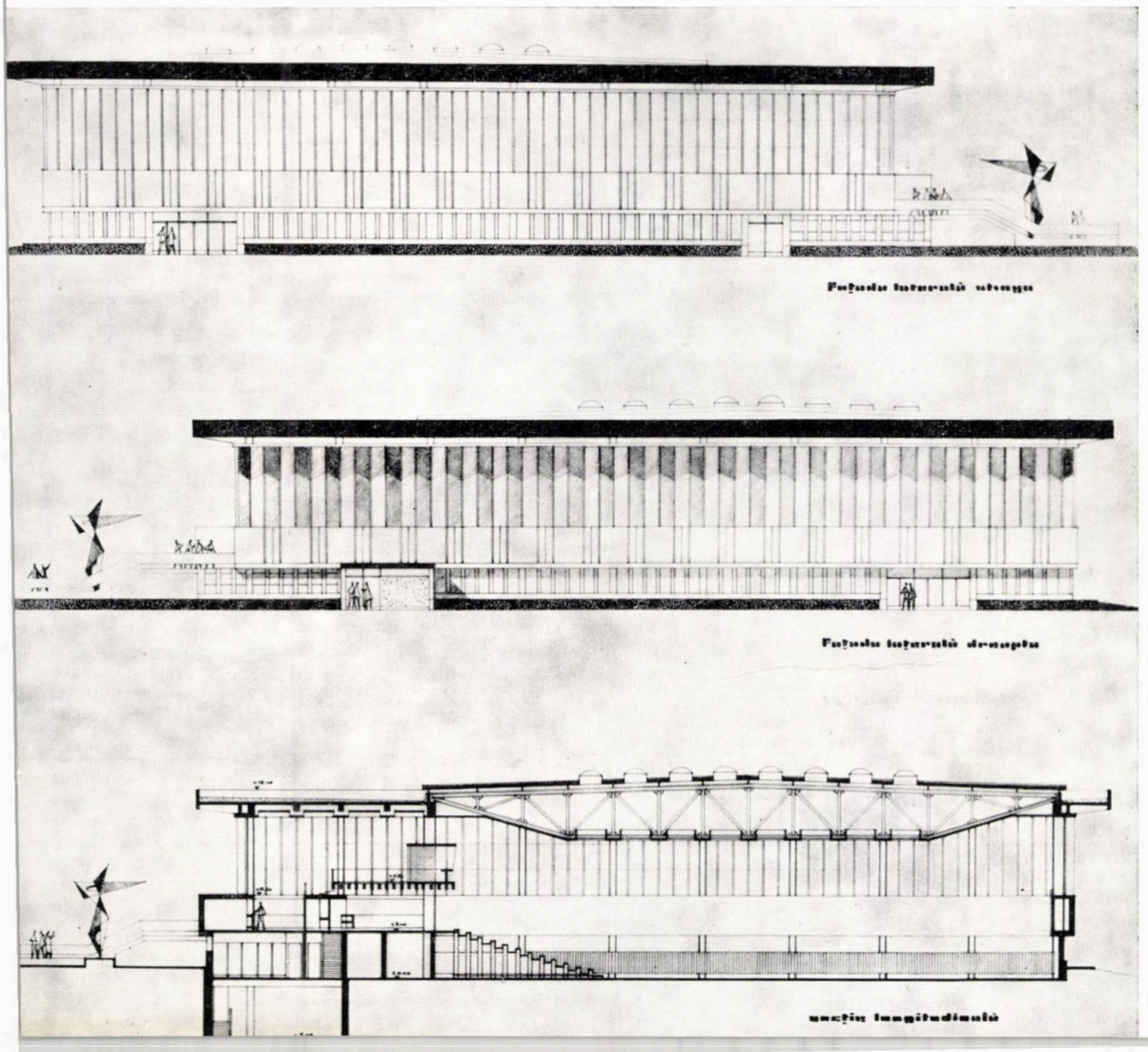

PREMIUL II și III EX AEQUO s-a acordat proiectului nr. 131 (autori, arh. George Filipeanu, arh. Leon Strulovici, ing. Garabet Savulian) și proiectului nr. 148 (autor, arh. Sorin Gavra).

Primul dintre acestea este rezolvat pe principiul accesului publicului direct din exterior, pe scări generos tratate, care conduc prin două intrări principale la holul—foaier, plasat la nivelul cotei superioare a tribunelor—asigurînd o circulație de încărcare a tribunelor bine rezolvată. Proiectul s-a relevat de asemenea și prin soluția stabilită pentru arhitectură, rezolvată unitar pentru toate fațadele, cu o tratare care nu este lipsită de interes și varietate.

Ca rezolvări mai puțin favorabile citățm soluționarea accesului sportivilor în sala de sport, care se face prin aceeași latură cu tribunele de spectatori, soluție determinată de amplasarea anexelor sportivilor sub nivelul holului-foaier pentru public, precum și rezolvarea garderobei, care, din cauza restrîngerii lățimii în partea centrală a acesteia, poate produce aglomerări, în special la evacuarea publicului.

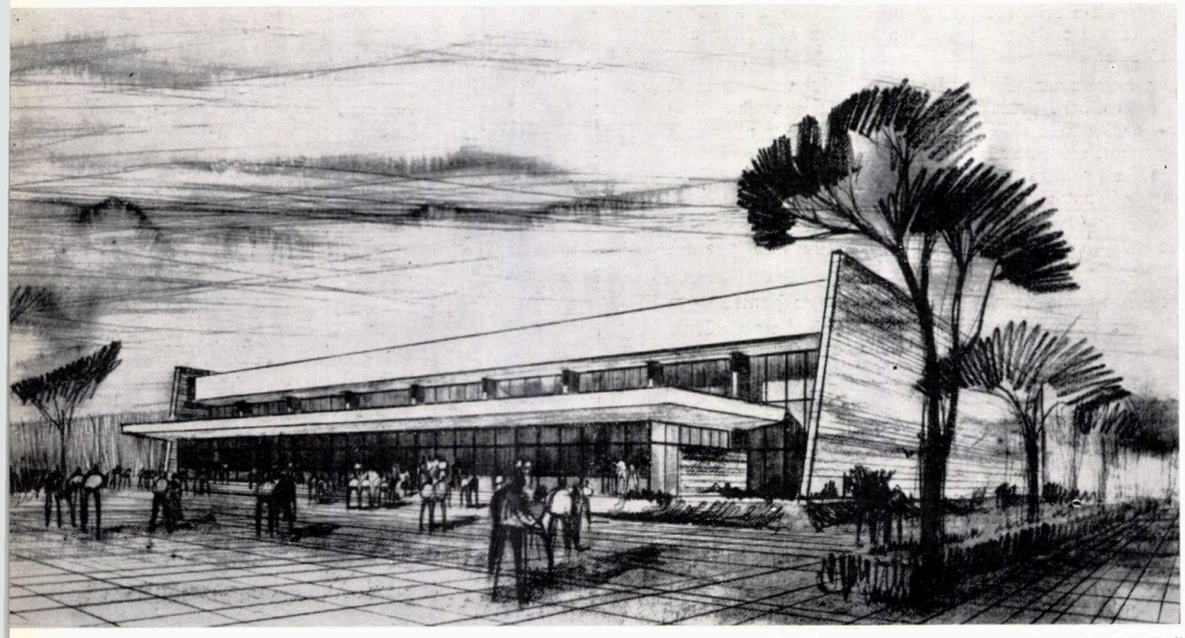

Perspectivă

Al doilea proiect premiat (autor, arh. Sorin Gavra) s-a relevat printr-o soluționare funcțională clară, care asigură o circulație bine dirijată a publicului, atît pentru cele 1 000 de locuri din tribune, cît și pentru cele 500 de locuri suplimentare, precum și accesul sportivilor în sală, corespunzător rezolvat, fiind plasat pe latura opusă tribunei spectatorilor.

Din punct de vedere arhitectural, soluția a fost apreciată ca o rezolvare corectă, fără a se evidenția însă printr-o tratare deosebită față de soluțiile obișnuite în mod curent pentru astfel de construcții.

PREMIUL II ȘI III EX AEQUO

PROIECT Nr. 148

Autor: arh. Sorin Gavra

Plan nivel acces

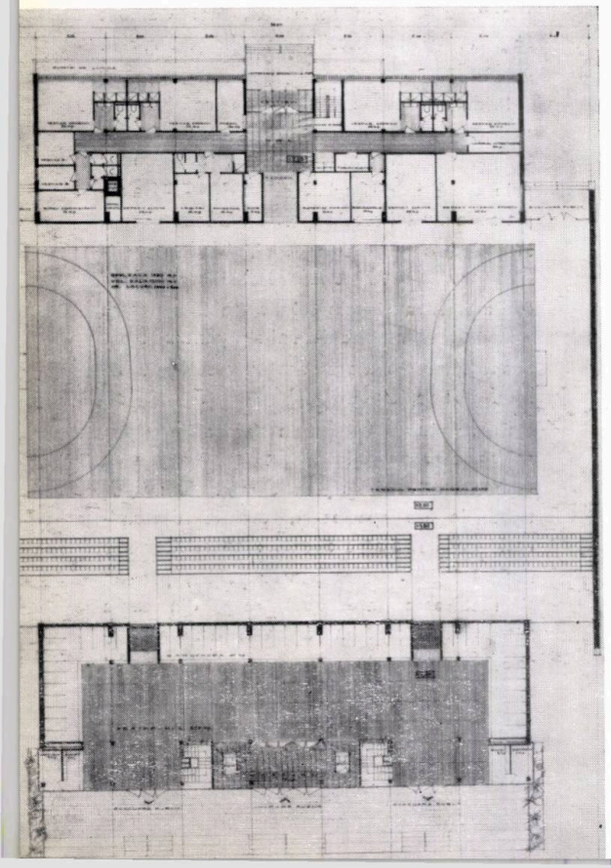

Secțiune prin axul principal al sălii și secțiune și vedere ale unui tronson de tribună

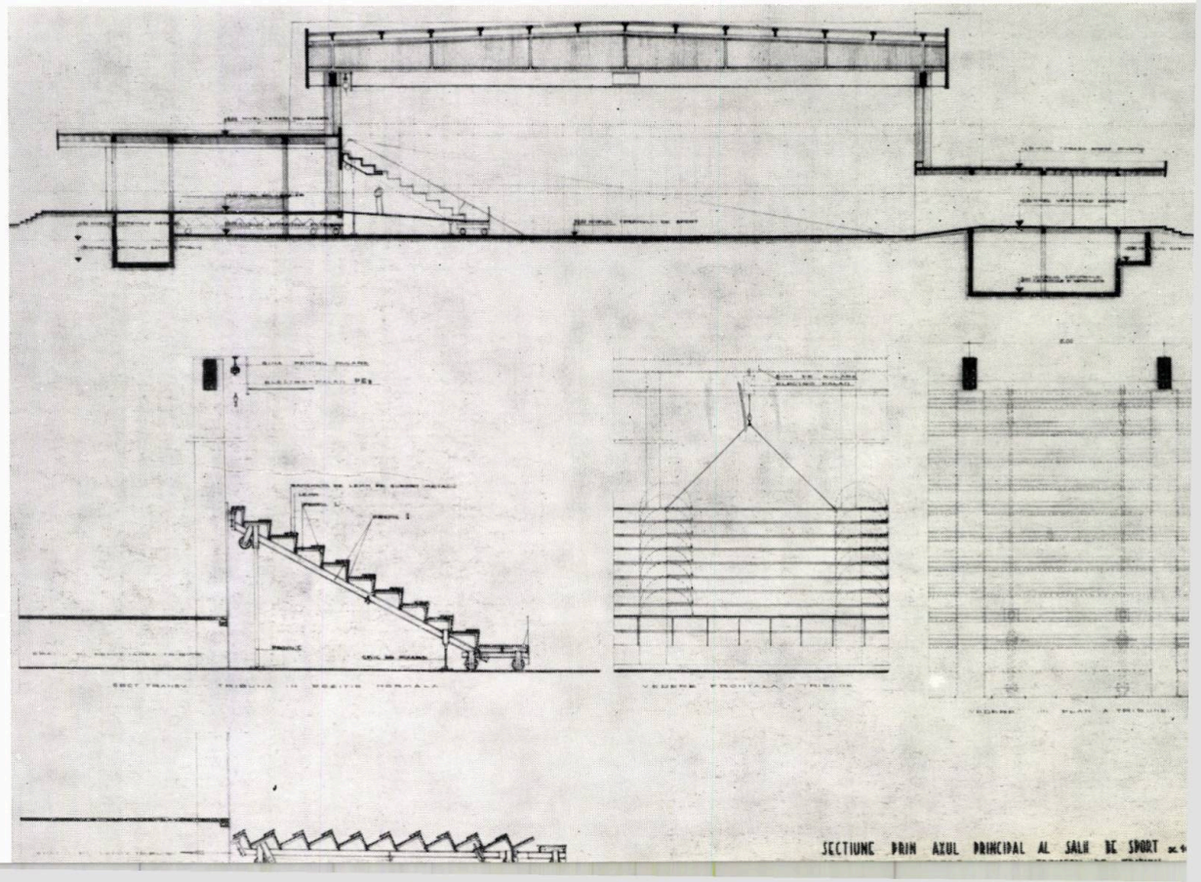

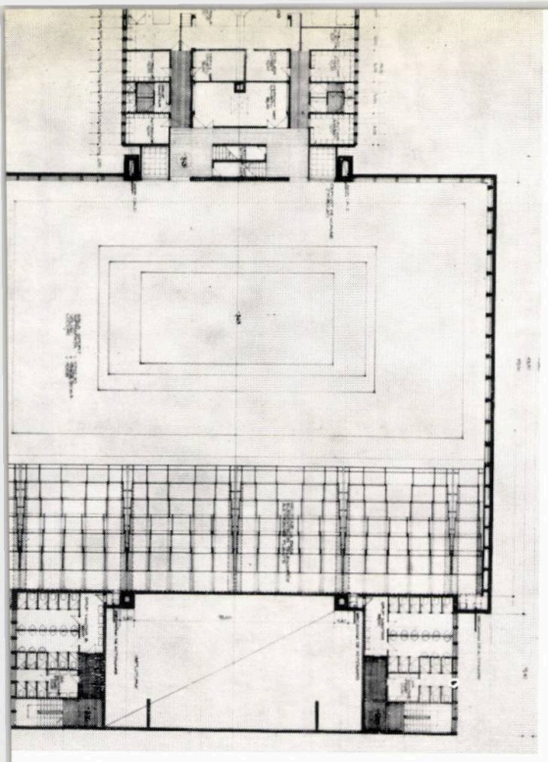

Plan nivel teren sport

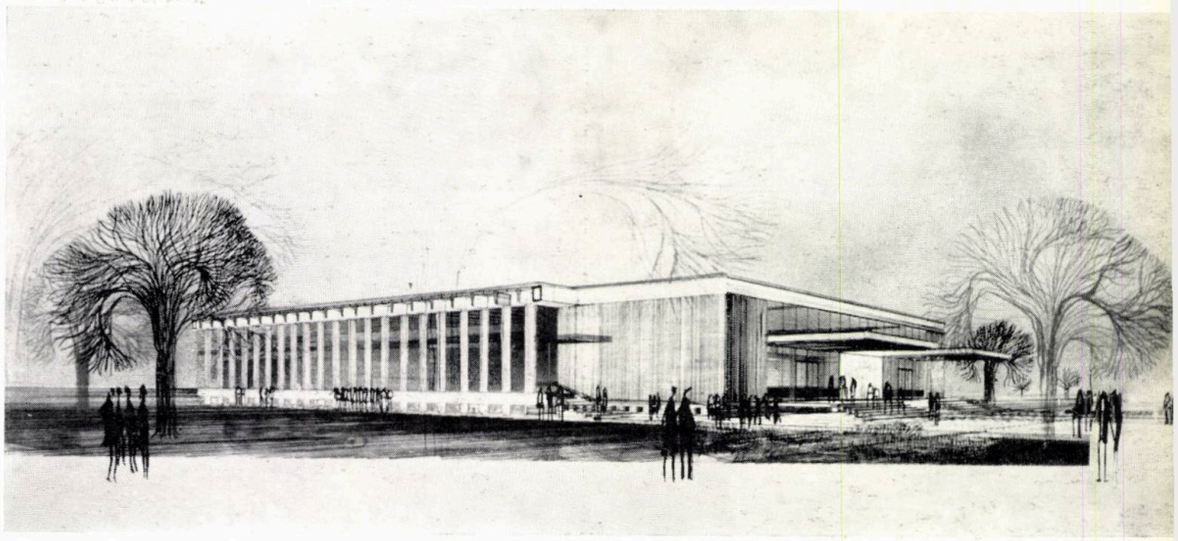

Perspectivă

MENȚIUNE

PROIECT NR. 147

Autori: arhitecții Marina Bordenache, Mira Dordea, ing, Inocențiu Filimon

Proiectul nr. 147, menționat (autori: arh. Marina Bordenache, arh. Mira Dordea, ing. Inocențiu Filimon), se caracterizează printr-o rezolvare funcțională valoroasă, cu circulații corecte, cu bune organizări interioare, atît în ceea ce privește sala de sport, cît și părțile aferente spectatorilor și sportivilor. Arhitectura prezentată a demonstrat că proiectanții au acordat rezolvării de ansamblu și detaliilor respective aceeași grijă ca cea acordată și rezolvărilor funcționale. Însă amplasarea sălii de sport la 2,45 m sub nivelul terenului prezintă dificultăți în aplicarea acestei soluții în multe situații concrete de realizare, restrîngîndu-i aplicabilitatea. De asemenea, reducerea volumului sălii cu cca 1/3 din înălțime, contribuie la minimalizarea aspectului general și implicit la micșorarea corelării dintre aspectul arhitectural și caracterul acestei construcții.

Plan nivel intrare

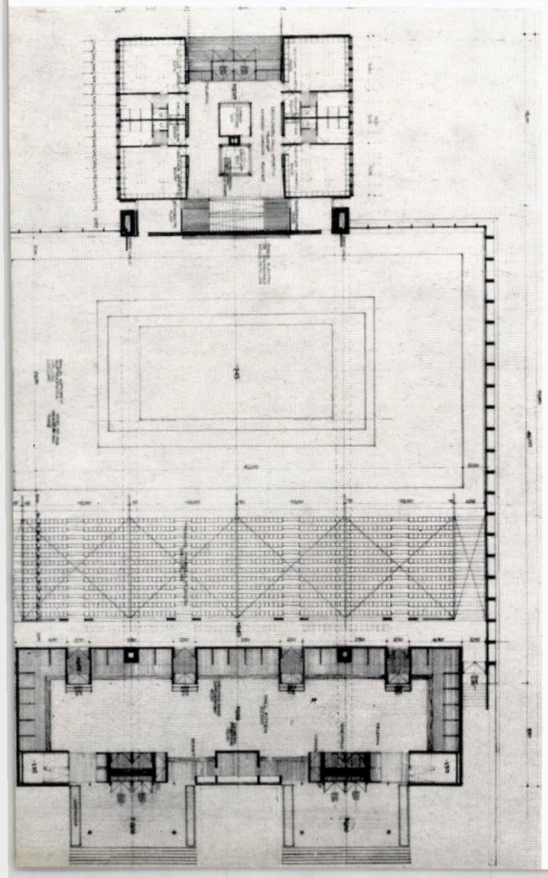

Secțiune transversală și longitudinală

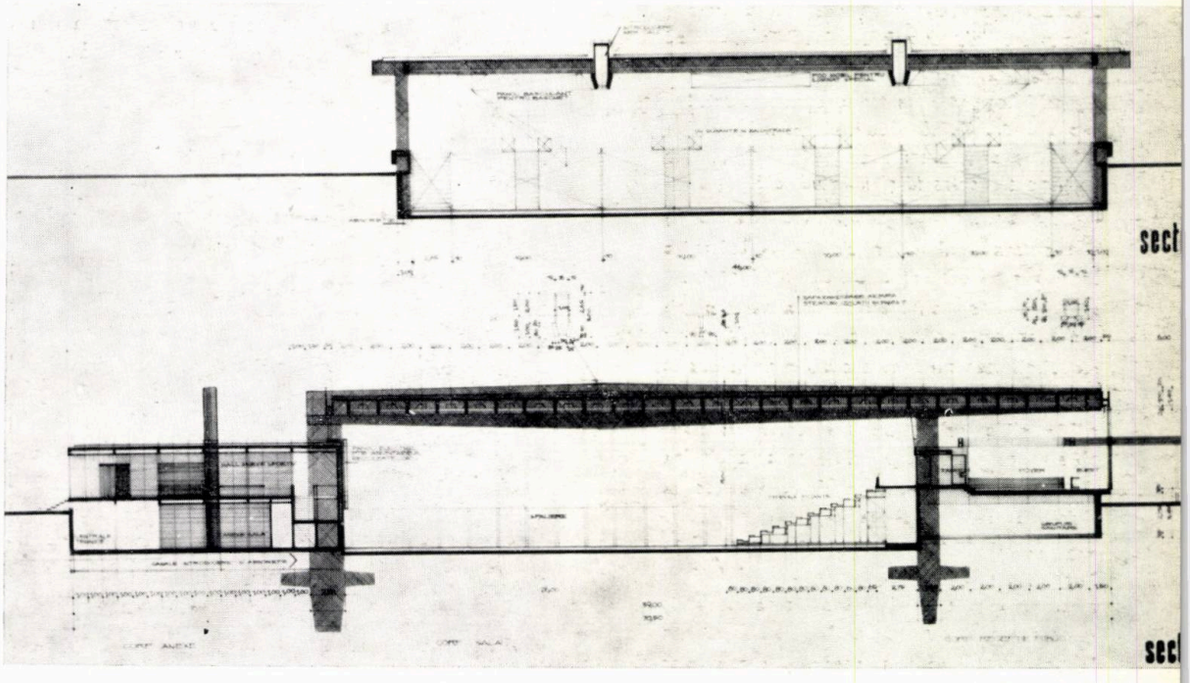

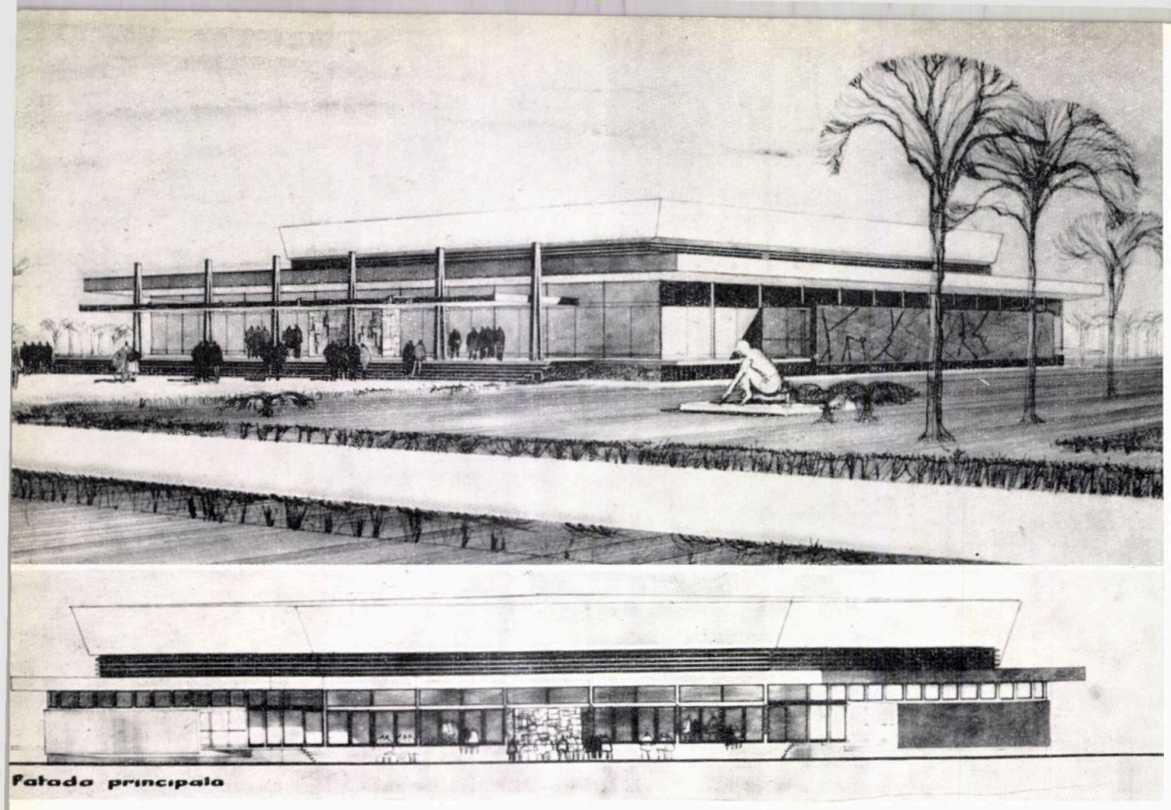

Perspectivă și fațada principală

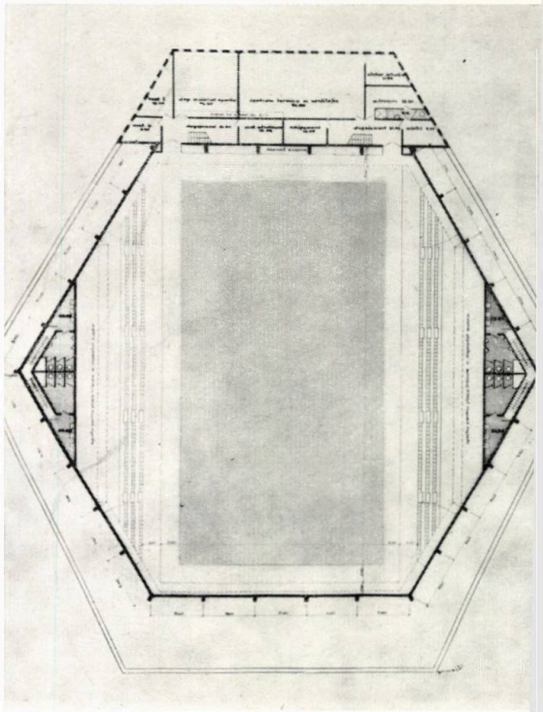

Plan nivel teren sport

MENȚIUNE

PROIECT NR. 107

Autori: arhitecții Nae Petrescu, Victor Lissai, Constantin Teodorescu, ing. Dragomir Stoicovici

Proiectul nr. 107, menționat (autori: arh. Nae Petrescu, arh. Victor Lissai, ing. Dragomir Stoicovici, arh. Constantin Teodorescu), prezintă o formă a sălii de sport mai puțin obișnuită, care însă, prin modul de rezolvare asigură în bune condiții desfășurarea activității sportive și o distribuire a tribunelor mai interesantă, o parte din acestea putînd rămîne fixe și în cazul desfășurării antrenamentelor. Amplasarea garderobelor, judicios rezolvată și asigurînd o circulație a publicului într-un flux continuu, fără întoarceri, nu a fost însă corelată și cu o rezolvare plastică convenabilă, detașarea celor două volume laterale ale acestora din volumul general al construcției nefiind în avantajul aspectului general arhitectural.

Secțiune transversală și longitudinală

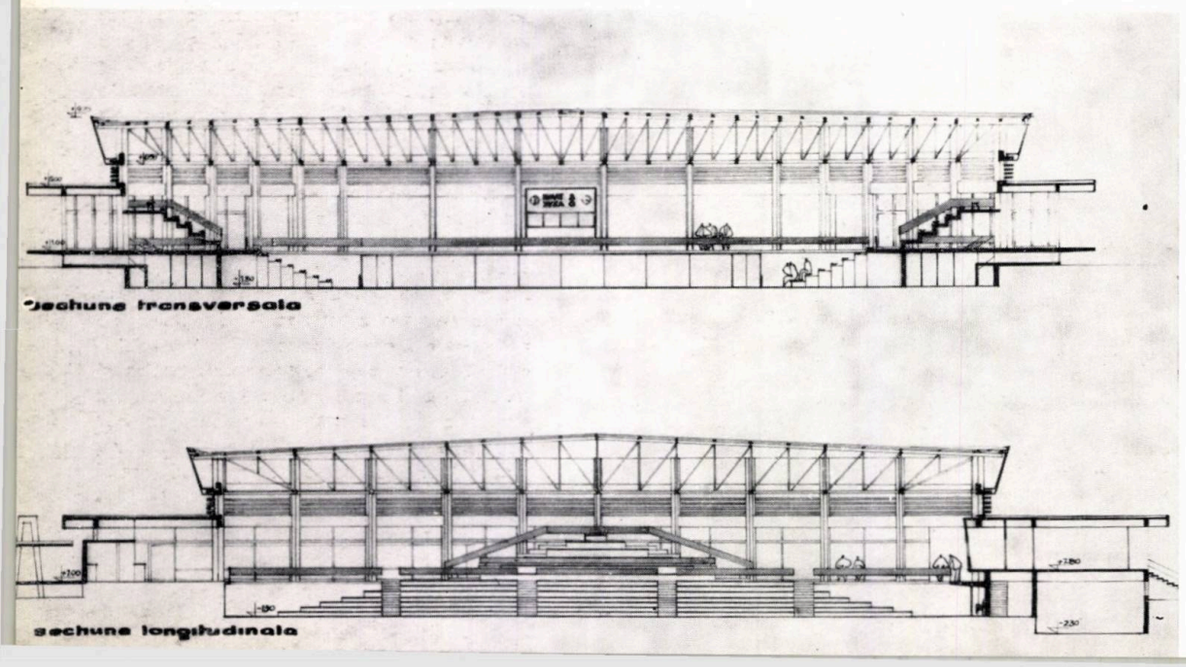

Plan nivel acces

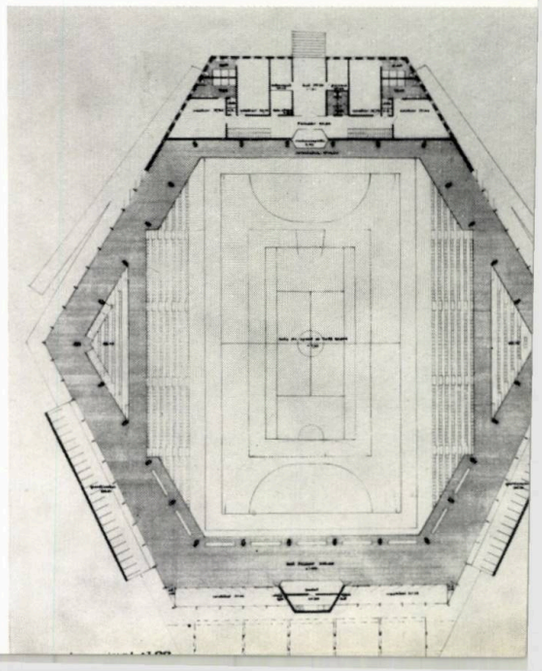

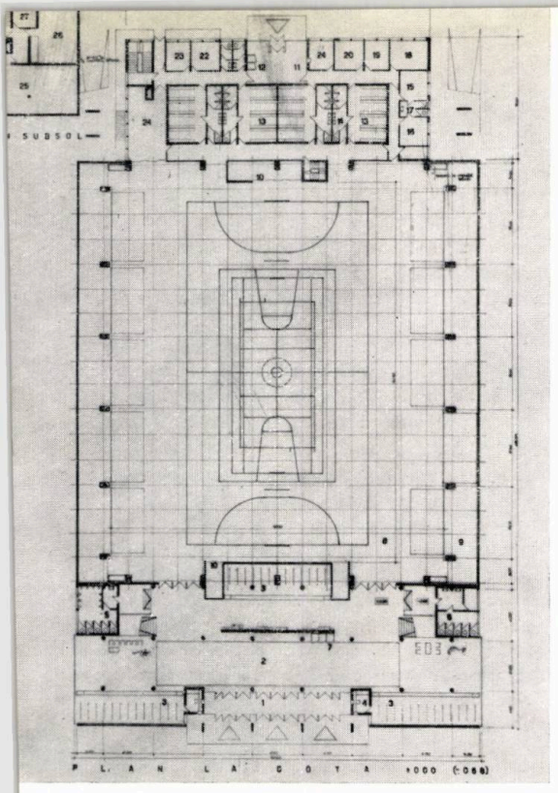

Plan parter și plan subsol

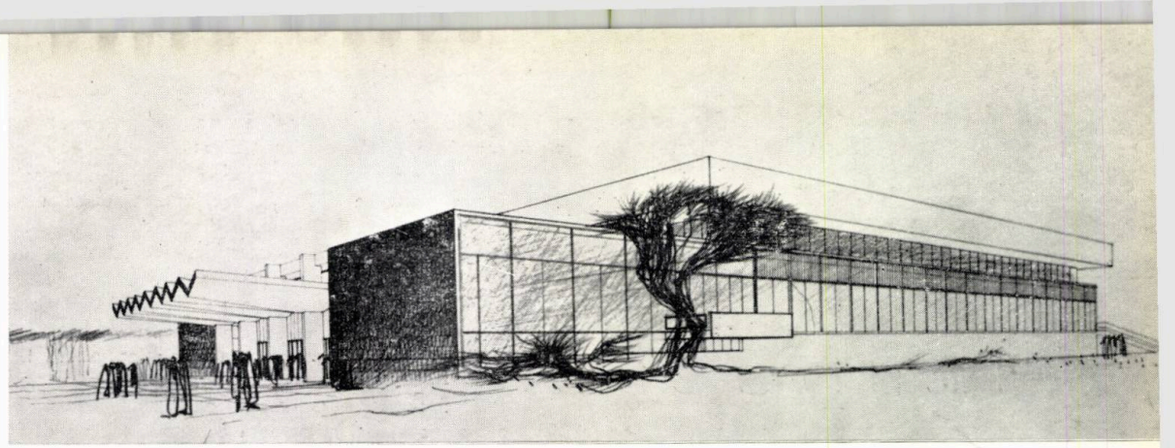

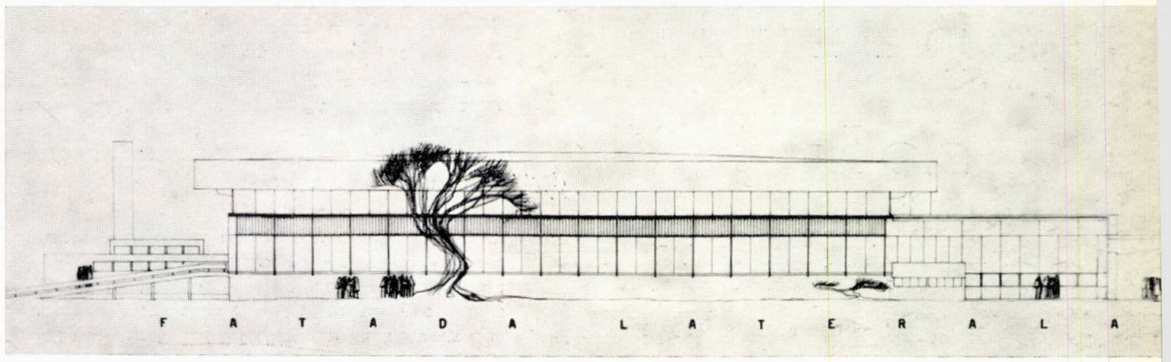

Perspectivă și fațada laterală

MENȚIUNE

PROIECT NR. 127

Autori: arhitecții, Victor Ivaneș, Aurelia Ivaneș, Alexandru Sandu

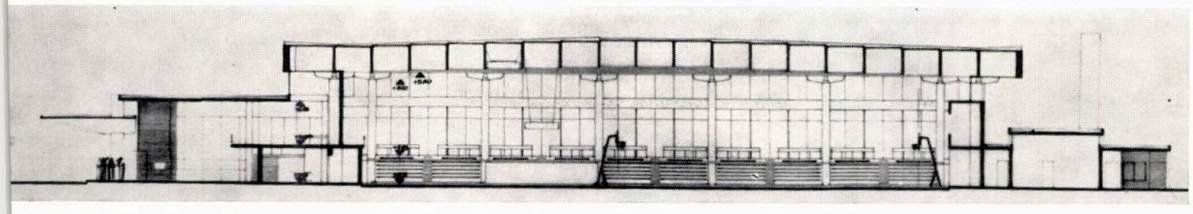

Secțiune longitudinală

Plan acces tribune

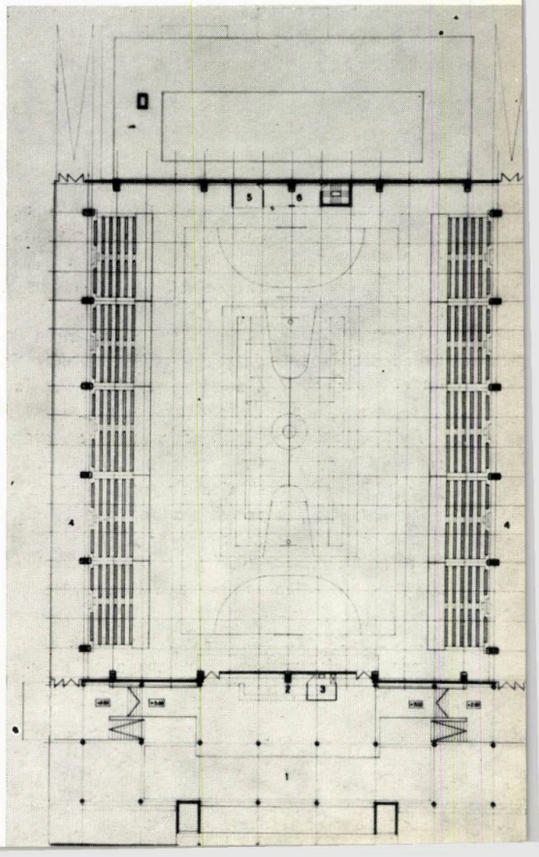

Ultimul proiect menționat, nr. 127 (autori, arh. Victor Ivaneș, arh. Aurelia Ivaneș, arh. Alexandru Sandu), are o soluție care distribuie cele 1 000 de locuri în două tribune, egal dispuse pe cele două laturi lungi ale sălii de sport, cu o încărcare a acestora prin galerii laterale prevăzute la cota superioară a tribunelor. Rezolvarea corespunzătoare a circulațiilor — atît cea a publicului, cît și cele ale sportivilor — nu a fost însă corelată cu soluționarea la același nivel a organizării spațiale a unor funcțiuni importante; sub acest aspect, este criticabil modul de organizare a holului-foaier al publicului sau a vestiarelor sportivilor, care s-au prevăzut cu iluminare prin tavan.

Soluția arhitecturală, concepută în ideea unei rezolvări unitare, cu o tratare care nu este lipsită de accente de varietate, nu a fost finalizată cu consecvență, unele elemente folosite fiind discutabile din acest punct de vedere, ca de exemplu elementul intrării principale sau corpul anexelor.

★

În concluzie se poate afirma că, deși prin acest concurs nu s-a obținut o soluție care să rezolve la același nivel toate problemele unei astfel de construcții și care să poată fi dezvoltată sub forma unui proiect localizat, rezultatele obținute sînt totuși valoroase, ele prezentînd rezolvări de principiu parțiale ale unor aspecte importante, care pot servi ca material directiv valoros pentru proiectele viitoarelor construcții sportive ce se vor realiza în actualul cincinal.

conf. ing. dan ghiocel

aspecte privind soluţiile constructive

Concursul organizat de U.C.F.S. pentru sală de sport cu 1 000 de locuri s-a bucurat de participarea unui număr important de colective de proiectanţi, arhitecţi şi ingineri. Cele peste 50 de proiecte prezentate în cadrul concursului au adus o largă varietate de soluţii constructive.

Deschiderile sporite, rezultate din considerente funcţionale, au făcut ca participanţii la concurs să adopte în general soluţii cu structuri metalice (cca 65%) sau din beton precomprimat (cca 25%). Numai un număr restrîns de concurenţi (cca 10%) au prezentat soluţii din beton armat monolit cu structuri în plăci curbe subţiri (2 proiecte), în arce (2 proiecte) şi în cadre (2 proiecte).

Se poate aprecia că procentele de mai sus reflectă o orientare generală justă.

Dintre soluţiile cu structuri metalice, cea mai mare parte a proiectelor a cuprins rezolvări cu aşezarea elementelor principale de rezistenţă pe o singură direcţie, pe deschiderea mică. În cazuri izolate au fost adoptate şi dispoziţii inverse, nejustificate, cu dispunerea elementelor principale pe deschiderea mare.

În grupul de soluţii metalice, cu aşezarea elementelor principale de rezistenţă pe o singură direcţie, cei mai mulţi concurenţi au adoptat rezolvări simple cu ferme, în general din profile laminate sudate.

Au prezentat interes, în cadrul aceluiaşi grup de soluţii, rezolvările cu elemente principale din grinzi chesonate precomprimate, avantajoase pentru micşorarea înălţimii de construcţie şi reducerea consumului de oţel.

Dintre soluţiile metalice spaţiale trebuie menţionate în primul rînd rezolvările cu structuri tridimensionale, adoptate de cîţiva concurenţi. Una dintre aceste rezolvări a prevăzut — pentru reducerea consumurilor de materiale în eşafodaje — executarea acoperişului prin liftare, în sistemul de realizare a stîlpilor din bolţari de beton.

În afara acestor soluţii, au mai fost prezentate următoarele tipuri de soluţii metalice:

— cu ferme dispuse după două direcţii, ortogonale (la forma pătrată a sălii de sport) sau oarecare (la forma exagonală adoptată de unul dintre concurenţi). În general, complicaţiile de execuţie, rezultate din dispunerea fermelor după două direcţii, nu sînt justificate prin reduceri corespunzătoare de consum de oţel;

— cu cabluri, dispuse în aşa fel încît echilibrarea să se facă în condiţii avantajoase, la nivelul acoperişului, fără culei de ancorare. Aceste soluţii, prezentînd interes pentru reducerea greutăţii acoperişului, eliminarea în parte a eşafodajelor şi micşorarea consumului de oţel, ridică unele probleme legate de o execuţie corectă, precum şi de comportarea la sarcini nesimetrice, la solicitări seismice, variaţii de temperatură etc.;

— cu învelitoare în cupolă (1 proiect) şi cu carcasă metalică generală la pereţi şi acoperiş (1 proiect); forma şi volumul ce se realizează în cadrul acestor rezolvări nu sînt justificate funcţional. Cea de a doua soluţie duce şi la un consum exagerat de oţel.

Deosebit de variate, la soluţiile cu structuri metalice, au fost şi rezolvările adoptate pentru învelitoare şi elementele secundare de acoperiş: chesoane de beton armat, chesoane metalice (aluminiu), pane de beton armat sau metalice cu profile expandate, plăci din beton celular autoclavizat, armociment.

Dintre soluţiile cu beton armat şi beton precomprimat, cea mai mare parte din proiecte a cuprins rezolvări cu structuri prefabricate. S-a putut remarca o preocupare generală, la majoritatea concurenţilor, pentru folosirea de soluţii care să ducă la consumuri minime de oţel, lemn etc. Şi în cazul rezolvărilor cu beton armat monolit a existat această preocupare prin adoptarea unor soluţii de structură, avantajoase din punct de vedere al consumului de oţel (arce, învelitori cu dublă curbură) sau prin alegerea unor sisteme economice de cofrare (cofraje suspendate la soluţia în arc, eşafodaje din ţevi metalice etc.).

În cadrul soluţiilor cu structuri prefabricate au fost prezentate, îndeosebi, rezolvări cu elemente principale de rezistenţă, dispuse după o singură direcţie:

— grinzi asamblate din tronsoane prin precomprimare;

— grinzi chesonate precomprimate;

— grinzi cu zăbrele, cu două pante sau cu tălpi curbe, asamblate, de asemenea, din tronscane prin precomprimare;

— învelitori cutate, din bolţari, simplu rezemate pe contur sau încastrate elastic în stîlpi realizaţi asemănător (cadre);

— arce preturnate.

Ca elemente secundare, proiectele de mai sus au prevăzut chescane, pane de beton armat, plăci de beton uşor etc.

În cadrul soluţiilor cu elemente spaţiale au fost prezentate rezolvări cu precomprimare pe două direcţii, cu acoperiş în formă de piramidă, cu învelitoare cu dublă curbură şi altele.

În general, soluţiile spaţiale — pentru forma pătrată în plan — pot avea, faţă de soluţiile cu elemente principale pe o singură direcţie, unele avantaje: înălţime mai mică de construcţie, o mai bună repartizare a sarcinilor pe contur, eventuale consumuri mai mici de oţel etc. Soluţiile prezentate la concurs conţin însă unele rezolvări dificile pentru execuţie: o gamă mare de lungimi pentru elementele structurii în piramidă, spaţii înguste pentru monolitizare la soluţia cu chesoane asamblate pe două direcţii şi altele.

Soluţiile cu învelitori cutate, avantajoase prin eliminarea elementelor secundare, au prezentat dezavantajul formei complicate de acoperiş (dolii, hidroizolaţii), mai ales în cazul în care în placa cutată s-au prevăzut şi goluri pentru luminatoare.

Cea mai mare parte a proiectelor prezentate la concurs a scos în evidenţă preocuparea autorilor pentru folosirea unor structuri cu scheme clare, cu rigidizări corespunzătoare care să permită aplicarea soluţiilor, cu eventuale măsuri suplimentare şi în zone seismice. Numai un număr restrîns de proiecte a conţinut soluţii constructive defavorabile din punct de vedere al comportării seismice, cu scheme statice mai complicate sau fără asigurarea conlucrării spaţiale a elementelor portante (unele soluţii cu ferme de beton precomprimat, cu cabluri etc.).

În ceea ce priveşte premierea lucrărilor din concurs este necesar să se sublinieze că, în multe cazuri, rezolvări reuşite de structură, fiind aplicate pe soluţii necorespunzătoare funcţional, nu au putut fi premiate.

Cele două proiecte cărora li s-a acordat premiul II—III ex aequo (autori, arh. George Filipeanu, arh. Leon Strulovici, ing. Garabet Savulian şi respectiv arh. Sorin Gavra), meritorii pentru rezolvarea funcţională şi plastică, au prezentat soluţii de structuri simple, cu elemente principale dispuse pe o singură direcţie, sub forma de ferme metalice sau de grinzi de beton precomprimat, susţinute în ambele cazuri pe elemente portante verticale de beton armat, cu rigidizări corespunzătoare pentru sarcini orizontale (seismice etc.).

Asupra celor trei proiecte distinse cu menţiuni se pot face următoarele observaţii:

Proiectul prezentat de arh. Marina Bordenache, arh. Mira Dordea şi ing. Inocenţiu Filimon cuprinde o soluţie de structură cu elemente principale cu secţiune chesonată şi elemente secundare cu secţiune T, ambele din beton precomprimat. Soluţia este simplă, duce la un planşeu cu înălţime mică de construcţie, oferă avantajele prefabricării, utilizării oţelurilor superioare etc.

Cel de al doilea proiect distins cu menţiune (autori, arh. Nae Petrescu, arh. Victor Lissai, ing. Dragomir Stoicovici şi arh. Constantin Teodorescu) prezintă o soluţie cu ferme metalice dispuse pe două direcţii neortogonale, paralel cu două laturi ale exagonului adoptat ca formă — din consideraţii funcţionale — pentru sala de sport. Din punct de vedere constructiv, soluţia — adecvată formei adoptate — prezintă unele dezavantaje de execuţie prin lungimea diferită a fermelor, prin forma specială a plăcilor de acoperiş etc.

Ultimul proiect căruia i s-a acordat menţiune (autori, arh. Victor Ivaneş, arh. Aurelia Ivaneş, arh. Alexandru Sandu) prezintă o soluţie cu structură spaţială, din chesoane prefabricate, asamblate prin precomprimare pe două direcţii. Soluţia, cu avantaje rezultate din folosirea prefabricării şi precomprimării, conţine unele rezolvări mai puţin satisfăcătoare: rosturi înguste pentru monolitizarea elementelor şi asigurarea conlucrării între betonul turnat şi cel prefabricat, rezemări pe contur dificile, necesitatea eşafodajelor pe toată suprafaţa sălii la montaj etc.

O apreciere generală favorabilă se poate face pentru o mare parte din proiecte: soluţiile constructive adoptate conţin idei şi rezolvări ce pot forma un material valoros documentar pentru elaborarea proiectelor definitive ale construcţiilor sportive prevăzute a se realiza în anii viitori.

ne vorbesc autorii proiectelor premiate

În dorința de a cunoaște părerea unora dintre arhitecții participanți asupra modului în care s-a desfășurat concursul de arhitectură, asupra felului în care au gîndit rezolvarea programului, precum și opinia lor asupra desfășurării concursurilor în general, redacția noastră s-a adresat autorilor proiectelor premiate și menționate la concursul pentru «O sală de sport cu 1 000 de locuri», cu rugămintea de a răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce observații aveți asupra modului în care se desfășoară concursurile de arhitectură și asupra eficienței lor?

2. Aveți observații critice asupra temei-program?

3. Ce principii ați pus la baza rezolvării programului concursului în proiectul Dvs.?

4. Ce observații aveți asupra judecății concursului și a celorlalte proiecte prezentate?

În paginile următoare publicăm răspunsurile primite din partea arhitecților: George Filipeanu, Leon Strulovici, Marina Bordenache, Mira Dordea, Nae Petrescu, Alexandru Sandu și Victor Ivaneș.

arh. george filipeanu

1 Sînt aproximativ 10 ani de cînd concursurile au început să-mi trezească interesul. Caracterul lor competițional și mai ales faptul că studiul elaborat nu este supus unei ierarhii de avizări, confruntările pe parcurs cu diferite autorități tehnico-administrative fiind eliminate și ele, lipsa de constrîngeri, de multe ori subiective, afară de cele pe care ți le însușești în mod deliberat și pe care le consideri ca imperative obiective ale timpului, posibilitatea de a-ți alege tovarășul sau tovarășii de lucru după criterii de aprecieri și afinități reciproce, precum și multe altele, au darul să stabilească un climat favorabil de elaborare și colaborare, de pe poziții de cea mai bună credință, atît față de profesiune, cît și față de conștiința de arhitect, cetățean al unei colectivități ale cărei aspirații și nevoi le cunoaștem și le înțelegem.

Concursurile au darul să dezvolte și simțul de răspundere al unui arhitect și implicit personalitatea, în condițiile în care « dădăceala » dispare de pe parcursul elaborării, rămînînd să te confrunți în final — asumîndu-ți toate riscurile — cu poziția considerată oficială la un moment dat.

Toate aceste aprecieri pozitive, după 10 ani de participare activă la acest fel de manifestare profesională, le socotesc și astăzi valabile și mă pronunț pentru extinderea și perfecționarea acestui sistem de investigație ilustrată a opiniei masei de arhitecți.

O bună parte din probleme și-au justificat lansarea lor în concurs, prin caracterul lor particular și special, care deschidea concurenților posibilități variate și personale de a lua atitudine. Unele au fost intitulate chiar « concurs de idei », titulatură ce a stîrnit un interes deosebit și a provocat afirmări mai avîntate din partea concurenților, afirmări ce nu au putut intra în aprecierea unei poziții de preconceputâ acceptare.

De multe ori, am avut ocazia să constat că rezultatul unui concurs nu ilustra altceva decît dorința de confirmare a unei poziții dinainte stabilite. Dar aceasta este o problemă care cere o dezbatere mai largă și poate în alte împrejurări.

Ceea ce rămîne însă pozitiv este că teme lansate, ca piețe de orașe, teatre naționale, precum și altele, au fost probleme care pe bună dreptate au făcut obiect de competiție.

A apărut însă tendința de a se lansa teme pentru proiecte-tip sau refolosibile, teme pe care personal le consider incompatibile cu ideea de concurs. Un proiect-tip sau refolosibil trebuie să fie, după părerea mea, produsul unei elaborări avînd la bază o documentare amplă, o cercetare științifică adîncită, care să determine trăsăturile tipice funcționale, economice, plastice, în limitele unei acceptări universale, în funcție de scopul lor social.

Proiectul-tip este o operă de elaborare îndelungată și laborioasă, construcția executată după el trebuind să cuprindă, acceptînd unele compromisuri, activități omenești tipizate la rîndul lor. De cele mai multe ori apare și nevoia de a fi elaborat în intenția unei polivalențe funcționale. El trebuie să se înscrie și într-un sistem constructiv considerat tipic la un nivel tehnic, surprins într-un moment al evoluției sale (pe plan republican).

Aceste condiții, precum și altele, fac ca proiectul-tip și construcțiile realizate după el să se limiteze la un stadiu principial, schematic, universal satisfăcător sau nesatisfăcător, în limitele unor concesii de sit, orientare, specific etc., care îl fac aplicabil « à tout terrain », dîndu-i prin forța lucrurilor un caracter impersonal, trăsătură care, de altfel, devine o condiție de bun simț în cazul multiplicării exemplarelor construite. Consider că ar fi absurd ca o construcție-tip, cu un puternic caracter personal, să fie întîlnită la tot pasul.

Ideea că pe o structură statică dată și pe un volum cu un conținut funcțional dat, se poate aplica orice decor arhitectural care să dea construcției caracter și varietate, este o iluzie datorită unei neînțelegeri a conexiunii organice, a « măsurii inerente » pe care o arhitectură valoroasă trebuie să o conțină.

În general, un proiect-tip sau refolosibil trebuie să formeze obiectul unei reconsiderări și reînnoiri permanente, în funcție de cuceririle și schimbările survenite pe plan funcțional, economic, tehnic, plastic etc. O astfel de muncă de actualizare ritmică și ținere la zi nu poate fi realizată eficient decît de un colectiv dintr-un institut de studii și proiectări, înzestrat cu toate potențele corespunzătoare, și nu poate face nicidecum obiectul întîmplător al unui concurs ce nu constituie o metodă de soluționare a problemelor de tipizare.

Sînt tentat să amintesc ca exemplu, în această ordine de idei, concursul din toamna anului 1964: « Școală medie cu 12 clase », care nu a dus la nici un progres în domeniul respectiv.

2 În această categorie de proiecte intră și « Sala de sport cu 1 000 de locuri ». Personal, socotesc că nu se poate trage o concluzie pe marginea acestui proiect și că el nu lămurește satisfăcător problema. Viciul sau contradicția rezidă, cum am mai spus, în însăși incompatibilitatea metodei aplicate cu scopul urmărit.

În general, un asemenea concurs mobilizează forțe dispersate, de obicei necalificate sau nespecializate în domeniul respectiv, forțe care în timpul acordat nu au răgazul necesar de a adînci procesul funcțional sau sistemele cele mai potrivite de construcție. Nici cel sau cei ce elaborează tema nu pot prevedea toate imponderabilele.

Nu numai pe calea gîndirii teoretice a proiectantului, tematicianului sau juriului de judecată se pot descoperi adevărurile, ci în special prin construirea experimentală a cîtorva tipuri, în care activitatea vie va permite tragerea unor concluzii. Avînd în vedere puținele săli de sport ce avem în țară și implicit mica experiență în acest domeniu, mi se pare prematură încercarea de a desluși realitatea numai cu mijloace teoretice. Ca atare, nu aș putea să exprim hotărît și obiectiv, care din proiectele prezentate (vorbesc de cele ce s-au clasat în urma aprecierii juriului, pentru că nu le cunosc pe celelalte), ar fi indicat să fie dezvoltate și experimentate.

Afectiv și subiectiv, pot spune că nu mă convinge formula de a strînge sala de sport între două calcane rebarbative (oricît ar fi ele de « plasticizate »), nici forma de exagon alungit, deși îmbrăcarea terenului cu tribune ar contribui la obținerea unei ambianțe agreabile de spectacol (forma pare totuși nepotrivită cu tribunele pliante cerute prin temă) și nici un sistem constructiv prea pretențios în cazul unei construcții repetabile.

3 Colectivul nostru a prezentat un studiu care exprimă ideea de organizare funcțional-spațială similară sau cît mai apropiată de organizarea terenurilor sportive din aer liber, în care mișcarea spectatorilor, între exterior și spațiul închis, să se facă fără intermediul unor spații hotărît determinate funcțional.

Cu alte cuvinte, după străbaterea vindfangului, spectatorului să i se desfășoare întreaga scenă a acțiunii principale ce se petrece în edificiu. Acesta a fost motivul pentru care accesul publicului se face la nivelul I (nivelul superior al tribunei) și pentru care garderoba și bufetul sînt amplasate pe fațada intrării, eliminînd astfel orice obstacol de vedere între hol și sală. Această continuitate spațială ne-a dat posibilitatea de a trata toate fațadele într-o expresie unitară, realizînd pe toate laturile clădirii o valoare plastică egală, atribut favorabil, atît pentru volum în sine, cît și pentru condițiile variabile de amplasare, inerente unei construcții refolosibile.

Toate elementele principale de plastică arhitecturală folosită, cum ar fi cornișa puternică (constituind o șaibă de rigidizare în plan orizontal a structurii perimetrale de beton armat), pereții canelați de sticlă (formă tridimensională corespunzătoare rezistenței la forța orizontală a vîntului), brîul median (purtător de conducte de instalații, camere de presiune pentru sistemul de ventilație), sînt exprimate în conexiunea lor organică și determină însăși schema plastică generală a clădirii în care nu apare nici un artificiu gratuit sau formal.

Părerea mea este că am reușit să ne înscriem satisfăcător în programul dat.

Pentru ambianța sălii, dacă programul ar fi fost mai generos cu suprafețele acordate publicului, cred că ar fi fost favorabil ca tribunele să fie plasate pe cel puțin două laturi, fapt care ar fi contribuit — după cum am mai arătat — la ambianță, simplificînd în același timp construcția și manipularea tribunelor prin micșorarea numărului de gradene. Această dispoziție ar fi antrenat însă două ramuri de circulație și, în consecință, suprafață în plus.

În sfîrșit, aș mai semnala că gruparea tuturor anexelor pe o singură parte (subsol, parter, etaj) aduce o contribuție economică însemnată.

★

Cu această ocazie țin să-mi exprim simpatia și satisfacția pentru inițiativa luată de către revista noastră de a oferi arhitecților o tribună de la care analiza critică și confruntarea de opinii să se poată manifesta pe marginea concursurilor, una dintre cele mai interesante manifestări ale profesiunii noastre.

Sînt de părere chiar să se ceară cuvîntul și unor arhitecți care nu au participat sub nici o formă (organizator, concurent, juriu), care ar putea să ia o poziție critică, sigur mai obiectivă, și să nu lipsească din publicație nici unul din proiectele prezentate și dacă se poate in extenso.

Închei cu o propunere : pentru a da o extindere cuvenită acestor probleme și pentru a nu ocupa un loc prea mare în revistă, aș opina ca aceste manifestări să fie publicate în suplimente la revistă, cam de tipul BIT (Buletin de Informare Tehnică), adică în condiții mai modeste de tipar, dar cu posibilități mai mari de conținut.

arh. leon strulovici

1 Nu am putea vorbi despre ideile teoretice care au stat la baza rezolvării programului de concurs fără a ne referi, în oarecare măsură, și la caracterul concursurilor ce s-au organizat la noi în ultimii ani și la concepția despre aceste concursuri a forurilor care le organizează.

Nu vom relua argumentele îndeajuns de cunoscute asupra utilității concursurilor ca factor de colectare a variatelor idei care permit alegerea soluțiilor optime pentru rezolvarea unor probleme de proiectare. Le-am amintit totuși, în mod sumar, pentru a arăta mai departe că, în final, aceste concursuri nu-și ating scopul.

Încă de la întocmirea programelor, fantezia creatoare apare îngrădită. Acest lucru rezultă din cantitatea în general mare și uneori inutilă de piese desenate, cerută de program, precum și din mărimea scării la care aceste piese trebuie redactate. Se urmărește astfel obținerea prin concurs a unor proiecte tehnice care să poată fi adaptate fără dificultate. În această situație, preocuparea concurenților este canalizată spre rezolvările de detaliu ale proiectului, fapt care, dacă se ține seama de timpul și energia limitată a participanților, care sînt ocupați în producție, este în detrimentul bogăției de idei.

Judecarea proiectelor de concurs se face, deseori, cam de către aceiași tovarăși care avizează și proiectele din producție și pe baza acelorași criterii. Se ajunge astfel la situația că în comisiile de judecată ideile originale sînt uneori privite cu rezervă, iar soluțiile care rezolvă în mod satisfăcător tema și corespund standardelor, normativelor și prescripțiilor în vigoare, se califică sigur, considerîndu-se că acestea « nu ar da complicații ulterioare ».

Factorii enumerați mai sus determină, cu timpul, o justificată reținere din partea concurenților la adoptarea unor idei originale, știind că sînt preferate soluțiile « cuminți » sau cele care « merg la sigur ». Din această cauză se ajunge de multe ori la situația că multe concursuri sînt calificate ca fiind « de nivel scăzut » sau că « nu aduc nimic nou », fapte care generează, între altele, încălcarea de către juriu a prevederilor programului cu privire la acordarea tuturor premiilor.

Apare evident că principiile pe baza cărora se organizează concursurile la noi ar trebui revizuite. Prin promovarea unor idei originale, chiar dacă acestea sînt în oarecare măsură mai puțin « realiste », s-ar putea învinge o inerție care și-a găsit locul în activitatea proiectanților noștri, iar prin reducerea materialului cerut, la acel strict necesar ilustrării ideilor, concurenții s-ar putea avînta în soluții mai îndrăznețe sau ar putea prezenta mai multe proiecte, lucru ce ar mări valoarea concursului și l-ar face să-și atingă scopul.

2 În legătură cu tema-program, am avea cîteva observații critice pe care le considerăm importante.

Programul a fost dat fără ca întocmitorii lui să fi verificat cifrele prevăzute, fapt care a făcut ca în program să se strecoare unele inadvertențe. Astfel, s-a considerat că escamotarea tribunelor ar permite creșterea suprafețelor de joc cu cel puțin 50%, dovedindu-se ulterior, prin proiect, că suprafața tribunelor nu reprezintă decît 30% din aceea a terenului. A fost necesară mărirea inutilă a suprafeței de joc pentru a se realiza suprafața totală cerută prin temă.

Suprafața foaierului a fost prevăzută la 200 m², cifră care este cu totul insuficientă pentru degajarea a 1 500 de spectatori, foaier în care se mai prevăd 40 m front garderobă, 8 m pentru bufet, intrări, accese la tribune și la grupuri sanitare. Această suprafață nu a fost respectată de nici un concurent, ea ajungînd într-un proiect premiat, la 800 m².

În aceeași ordine de erori se plasează și numărul de 1 500 de spectatori, prevăzut ca cifră maximă în cazul meciurilor de box. Ocuparea tribunelor și a terenului de joc poate cuprinde aproape 3 000 de spectatori. Prin respectarea temei privitoare la numărul suplimentar de spectatori au rămas spații goale cu aspect neplăcut.

3 Revenind la ideile teoretice, pe baza cărora colectivul nostru a rezolvat programul concursului, enumerarea lor este relativ redusă.

Colectivul a urmărit, în principal, o sistematizare a conținutului programului, împărțindu-l în funcțiuni distincte: spații destinate sportivilor, încăperilor tehnice și administrative, pe de o parte, și spațiul destinat publicului spectator, pe de altă parte. Nici un fel de interferare a acestor funcțiuni nu putea fi admisă. Studiul a fost pornit de la secțiunea transversală a terenului de joc. Spațiul aferent acestui teren, a cărui înălțime este de peste 8 m, a permis înscrierea a 2 niveluri de anexe: cel inferior, la nivelul terenului de joc, destinat sportivilor, iar cel superior — spectatorilor. Accesul spectatorilor s-ar face din exterior, direct la nivelul superior.

În al doilea rînd, noi am urmărit realizarea unui volum simplu, cu fațade de egală importanță, fapt pe care l-am considerat necesar, ținînd seama că această clădire ar putea prezenta variate probleme de amplasament și de puncte de perspectivă. S-a mai căutat ca tratarea fațadelor să capete un aspect mai apropiat de cel al edificiilor cu specific de spectacol, evitîndu-se caracterul industrial ce ar fi rezultat din exprimarea structurii.

4 Subiectiv vorbind, nu aș putea aduce juriului critici serioase. Totuși, nu se poate să nu mă raliez opiniei generale cu privire la obiceiul încetățenit de a nu se acorda premiul I. În primul rînd, acordarea premiilor este reglementată prin program care prevede că juriul este în drept să nu acorde toate premiile, numai în cazul cînd nu se întrunește un anumit număr de proiecte. În al doilea rînd, concursul este, prin însăși noțiunea de concurs, o întrecere în care participanții ajung la « potou » într-o anumită ordine care determină pe cîștigător. Oare, în vreunul din campionatele republicane se refuză acordarea titlului de campion pentru că echipele au practicat un joc de nivel scăzut? Nivelul jocului și, în cazul nostru, nivelul arhitecturii trebuie să facă obiectul unor dezbateri în care, bineînțeles, critica poate fi cît de severă.

Ar mai fi, bineînțeles, unele observații cu privire la felul în care a fost organizată expoziția în cadrul căreia au fost expuse numai proiectele premiate. Cred că este de prisos să mai subliniez că publicului ar trebui să i se ofere posibilitatea de a compara proiectele premiate cu cele care nu au primit nici o distincție, pentru ca în felul acesta judecata să se poată face cu obiectivitate.

arh. marina bordenache, arh. mira dordea

2 Incontestabil că un asemenea program este de mare actualitate și lansarea concursului — o inițiativă utilă și foarte binevenită. Din păcate, prezenta fază nu reprezintă decît o rezolvare de principiu a multiplelor aspecte și cerințe funcționale, de execuție și de exploatare.

Tema-program, prin numărul de piese desenate și scrise pe care le-a cerut, a impus și limitat un anumit grad de detaliere a problemelor. În cazul cînd nu s-a avut în vedere, în prealabil, o fază ulterioară pentru adîncirea studiului, pînă la un stadiu similar cu un proiect de ansamblu, oare modul în care a fost redactată tema-program nu a îngrădit posibilitățile concurenților de a elabora soluții mai variate și mai libere?

Față de unicul avantaj, de a ușura sarcina juriului în judecarea unor soluții perfect comparabile, considerăm că o temă-program pentru un concurs de idei nu trebuie să intre în detalii pînă la a suplini procesul de creație a arhitectului în stabilirea gradului de confort general, în dezvoltarea unor capitole principale ale programului, încadrarea lor în diferitele categorii de normative în vigoare etc.

Cu siguranță că soluțiile ar fi fost mai interesante și mai variate dacă, de exemplu, concurenții ar fi avut latitudinea să stabilească, în funcție de diferite criterii, suprafețele de foaier și hol pentru public sau desfășurarea frontului de garderobe.

Referindu-ne numai la aceste două puncte — pentru a nu exemplifica și alte cerințe ale temei-program, cu formulări care arată că probabil întocmitorul ei și-a imaginat implicit unele rezolvări, de altfel puține la număr față de cele posibile în realitate (de exemplu, specificînd că accesul sportivilor pe teren poate fi în extremitățile laturii lungi sau în centrul laturii scurte a terenului de joc) — au apărut în fața concurenților dificultăți care au dus la subterfugii și, în ultimă esență, la nerespectarea temei-program și, implicit, la riscul eliminării din concurs.

Oare desfășurarea de 45 m garderobă este absolut necesară în cazul de față?

În baza cărui criteriu a fost stabilit numărul maxim de 1 500 de spectatori, cînd prin amplasarea pe teren în mod rațional a spectatorilor, în cazul competiției de box, se ajunge la o cifră net superioară? În aceste condiții, toate dimensionările bune avînd în vedere numărul de 1 500 de spectatori cerut (evacuare, grupuri sanitare, foaier, bufet etc.) devin insuficiente, în momentul în care în exploatare se va vedea cu siguranță că sala poate cuprinde în realitate cca 2 000 de spectatori.

Astfel, juriul este obligat să judece și să premieze un număr de soluții care respectă în mod absolut datele temei-program.

Considerăm că o temă-program, elastic întocmită, ar fi oferit concurenților posibilitatea exprimării unei concepții fără să se teamă continuu că vor fi eliminați din concurs, iar juriului o selecționare judicioasă, nu atît a unei rezolvări corecte, cît a unei *idei* corect rezolvate.

În altă ordine de idei, regretăm că Uniunea arhitecților nu a găsit modalitatea să expună *toate* proiectele prezentate la acest concurs.

3 Dat fiind caracterul impus de tema-program, munca colectivului nostru s-a axat pe încercarea de a coordona în mod armonios date obiective, parametri care aparțin unor specialități și profesiuni diferite (arhitectură, structură, instalații, execuție etc.) pentru a corespunde optim, în final, scopului propus.

Astfel, analiza a dus la alegerea unei scheme care să ofere maximele avantaje în ceea ce privește simplitatea funcțională, precum și asigurarea unui partiu ale cărui rezultate să fie o suprafață și un volum minime, cît mai apropiate de suprafețele și volumul util cerute. Ca urmare s-a impus, ca fiind cel mai logic, partiul cu nivelul sălii de joc situat sub cota terenului, compoziția dezvoltîndu-se de-a lungul unui ax principal și anume: corpul de recepție a publicului, corpul sălii de sport, propriuzise, corpul de anexe, precum și necesitatea unui volum general redus, rezolvat prin acoperirea într-un plan orizontal, dat fiind că, în majoritatea cazurilor, tema cere folosirea sălii pentru antrenament, cu gradenele pliate.

Structura de rezistență aleasă, concepută pentru a putea fi executată în orice localitate cu mijloacele existente actualmente în țară și la nivelul de tehnicitate aplicat și verificat în alte lucrări, este subordonată cerințelor tehnico-economice și estetice. Aproape toate elementele îndeplinesc simultan un rol de rezistență și unul funcțional. De pildă, grinda tubulară din beton precomprimat, element principal al structurii de rezistență, este în același timp și conducta sistemului de ventilație și încălzire cu aer cald; talpa grinzilor « T » este o talpă comprimată și în același timp placă de acoperiș, exprimată în fațadă ca atare; ansamblul de stîlpi lamelari, reazemul grinzilor « T » marginale, formează peretele de închidere perimetrală a sălii.

Referitor la plastica fațadelor, am căutat să eliminăm toate elementele care ar fi putut fi considerate ca decurgînd din voința subiectivă a autorilor, pe criteriul unui avantaj de ordin estetic.

Rezultatul final, despovărat de adăugiri, constituie un fapt în sine, în care toate elementele sînt de natură să-și găsească justificarea prin rolul funcțional pe care-l îndeplinesc. Recunoaștem că o asemenea poziție în abordarea unui studiu nu poate să ducă în final la o expresie plastică deosebită, dar din punct de vedere « concurs » este mai comodă, neconținînd elemente care ar putea stîrni controverse în juriu.

arh. nae petrescu

1 Concursul de arhitectură reprezintă, după cum se afirmă și în materialele Consfătuirii pe țară a lucrătorilor din construcții, « una din căile prin care se poate ajunge la obținerea de soluții originale, eficiente, cu amprentă personală și specific local ».

Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare, împreună cu Uniunea arhitecților, s-au preocupat în mod deosebit de lansarea de concursuri pentru numeroase programe de arhitectură. Rezultatele nu au fost însă întotdeauna cele așteptate. Uniformitatea, stereotipul, lipsa de originalitate apar chiar și acolo

unde se recurge la concursul de arhitectură și aceasta se explică prin prevederile actualului regulament al concursurilor.

Voi încerca, succint, să prezint viața unui proiect născut dintr-un concurs pentru a evidenția cele de mai sus.

Lansarea unui concurs de arhitectură se face pe baza unui program care, prin datele lui, îngrădește mult posibilitățile de exprimare și duce la soluții stereotipe.

Prin judecată se elimină din competiție toate acele proiecte care nu respectă tema-program, proiecte care adesea sînt mai originale și mai pline de fantezie.

O dată alese, proiectele premiate devin material documentar pentru un institut de proiectare care urmează să elaboreze mai departe documentația respectivă, în atelierele specializate, pe baza unui program de arhitectură concret.

Trecînd prin toată filiera de proiectare și avizare, proiectul poate să fie corect și eficient, dar își pierde originalitatea și amprenta personală a autorului, fiind elaborat de un grup de arhitecți, diferit de autorul proiectului ales prin concurs, care este eliminat de la proiectare.

Înlăturarea acestor lipsuri se poate face numai prin reconsiderarea condițiilor de organizare, precum și a programelor de arhitectură care stau la baza concursurilor publice.

Personal, consider că obținerea unor rezultate corespunzătoare este condiționată de elaborarea concursurilor în două faze. O primă fază ar fi concursul de idei menit în primul rînd să orienteze juriul asupra celor mai bune familii de soluții și să aducă îmbunătățiri la tema-program. Cea de a doua fază ar urma să aibă loc pe baza unei teme-program revizuite ca urmare a concluziilor primei faze, participanții fiind concurenții menționați.

Autorul celei mai bune soluții ar trebui să participe în mod obligatoriu, în cadrul unui institut de proiectare, la elaborarea proiectului respectiv, în calitate de coautor, putînd fi retribuit dintr-un fond alocat beneficiarului de investiție, o dată cu alocarea fondurilor pentru premiere.

Astfel se va putea asigura varietatea necesară, originalitatea și mai ales respectul față de răspunderea și personalitatea proiectantului. Opera de arhitectură rămîne totuși o operă de creație și, în special, pentru construcțiile cu caracter de unicat, personalitatea arhitectului trebuie să-și pună amprenta asupra modului de exprimare.

De o deosebită importanță este constituirea comisiei și forma de avizare. În spiritul acelorași deziderate, comisia de avizare ar trebui să fie constituită din arhitecți deosebit de bine pregătiți, cu o mare mobilitate de concepție, apelîndu-se de fiecare dată la alte perscane, pentru a se evita rutina și tendința spre uniformitate.

Pentru programele deosebite de arhitectură ar fi necesar ca membrii comisiei să se documenteze foarte serios în prealabil, eventual prin deplasări de studii, pentru a putea judeca în mod competent și la nivel mondial proiectele prezentate la concurs.

Criteriile de judecată trebuie să fie foarte largi și variate, capabile să promoveze originalitatea și să ajute la îmbunătățirea programului de arhitectură.

În prima fază de concurs, consider că ar fi oportun să se evite scoaterea din concurs a proiectelor care nu respectă tema-program, deoarece aceste proiecte pot aduce un aport substanțial la îmbunătățirea temei pentru faza a doua.

Consider de asemenea că programul de arhitectură trebuie să ofere libertate totală de concepție, cuprinzînd numai date referitoare la capacitate și conținut, dimensionarea și fluxul tehnologic rămînînd la aprecierea concurentului, pentru a se putea obține soluții cît mai variate, precum și confirmarea celor mai potrivite dimensionări a spațiilor.

O largă consultare a proiectanților asupra temei-program ar putea elimina multe din lipsurile temei.

Participarea la un concurs de arhitectură cere din partea concurenților o muncă deosebită și o documentare completă. Obținerea unor rezultate corespunzătoare este intim legată de o planificare uniformă pe fiecare an, evitîndu-se situația actuală, cînd se aglomerează majoritatea concursurilor în semestrul al doilea al anului.

2 Tema-program pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri a fost elaborată avînd la bază aceeași temă stereotipă în care îngrădirile abundă, mai ales în ceea ce privește înghețarea dimensiunilor încăperilor.

După părerea mea, întocmirea superficială a temei a dus la elaborarea unor proiecte ineficiente. Prin temă se preciza numărul locurilor în sală, suprafața terenului de joc și posibilitatea de creștere a acesteia cu 50%.

Aceste date nu au fost corelate, astfel încît suprafața rezultată din creșterea terenului cu 50% este mai mare decît suprafața necesară pentru 1 000 de locuri, ducînd la un volum construit mai mare decît cel necesar pentru 1 000 de spectatori.

Deși majoritatea concurenților au sesizat această deficiență a programului, nu au putut interveni tocmai din cauza actualelor criterii de judecată care permit eliminarea din concurs chiar și a acelor proiecte care îmbunătățesc tema.

3 Ca participant la concurs, după terminarea etapei de documentare, colectivul din care am făcut parte a abordat studiul pornind de la următoarele principii de bază:

— organizarea unei funcțiuni simple și clare, fluxurile de circulație determinînd întreaga compoziție;

— vizibilitate optimă pentru spectatori prin eliminarea locurilor de la extremele terenului de joc;

— obținerea unei iluminări difuze asupra terenului de joc și evitarea pătrunderii razelor solare la nivelul terenului și tribunelor;

— reducerea înălțimii clădirii și tratarea ei cît mai transparentă, pentru a evita separarea brutală a spațiilor verzi în care se amplasează de obicei o asemenea construcție;

— adaptarea unui sistem simplu constructiv, permițînd construirea în orice oraș;

— găsirea unui partiu care să facă posibilă mărirea capacității sălii în cazul unor manifestări deosebite.

Efortul de a elabora o soluție care să răspundă acestor principii ne-a condus la un partiu diferit de soluțiile clasice recompensate prin concurs: un plan exagonal.

Planul exagonal a permis amplasarea locurilor pentru spectatori simetric față de axa longitudinală a sălii, grupîndu-se spre mijlocul terenului și reducîndu-se la capetele acestuia, oferind o vizibilitate optimă fiecărui spectator.

Atît pentru senzația de degajare a spațiului, cît și pentru posibilitatea măririi capacității sălii, în cazul spectacolelor deosebite, spațiile de circulație înconjoară sala pe toate laturile formînd un mare balcon, de unde se poate cuprinde cu privirea, atît terenul de joc, cît și spectatorii.

Prin coborîrea terenului de joc sub cota zero s-a obținut reducerea înălțimii clădirii și o circulație foarte clară a spectatorilor, avînd în permanență sub privire ansamblul sălii și terenului.

Eliminarea separării dintre sală și degajamente aduce un plus de confort spectatorilor, atît în ceea ce privește senzația de degajare a spațiului, cît și posibilitatea de a urmări în pauze antrenamentul sau încălzirea sportivilor.

Indiscutabil că partiul ar putea fi îmbunătățit prin adîncirea studiului și eliminarea unor lipsuri în ceea ce privește organizarea spațiilor pentru sportivi și tratarea plastică a ansamblului.

4 Cît privește celelalte proiecte reținute de juriu, consider că sînt inegale calitativ, comisia recompensînd proiecte din aceeași familie de soluții, net diferite.

Astfel, proiectul nr.147, un proiect foarte echilibrat, avînd o suprafață construită pe sol de cca 2 750 m², a fost situat de juriu pe aceeași poziție cu proiectul nr. 148 care folosește aceeași soluție pe o suprafață de 2 950 m² și cu rezolvări incomparabil mai slabe. De asemenea, nu pot să apreciez ca justă reținerea proiectului nr. 127, care, cu totul nejustificat pentru o sală cu 1 000 de locuri, în cadrul unei soluții clasice, împarte în două locurile spectatorilor, crescînd astfel numărul locurilor cu vizibilitate redusă, față de soluția cu locurile pe o singură parte.

Încheind aceste rînduri trebuie să evidențiem calitățile proiectului nr. 131, care reușește să ofere o soluție deosebit de clară, compactă și eficientă și care ar fi justificat acordarea premiului I, avînd în vedere ampla participare la concurs și deficiența temei-program.

Un concurs public de arhitectură este din punct de vedere juridic, un contract între părți, și în interesul obținerii unor rezultate pozitive ar fi de dorit ca juriile să procedeze cu mai mult discernămînt cînd hotărăsc să nu acorde toate premiile.

arh. alexandru sandu, arh. victor ivaneș

1 Pierre de Coubertin — inițiatorul Jocurilor Olimpice moderne — constata cu mai mult timp în urmă necesitatea creării «școlilor de sport», în care educația fizică să contribuie la educarea socială a tineretului. Astăzi, mișcarea sportivă, ca fenomen social, își sporește continuu rolul său educativ. Și în acest sens, tot mai importantă este problema amenajării spațiilor — acoperite sau nu — destinate practicării sportului larg de masă, ca bază a sportului de performanță. De aceea, preocuparea pentru realizarea unor proiecte-tip pentru săli de sport, cu capacitate redusă, apare ca oportună, simțindu-se nevoia unor astfel de dotări a cluburilor și asociațiilor sportive, a unor centre școlare.

2 Urmărind realizarea unei construcții care să îndeplinească, în cele mai bune condiții, astfel de necesități, tema-program dată în concurs este rațională, orientîndu-se asupra elementelor și asupra interdependențelor lor principale. Prin studiul elaborat de colectivul nostru am observat însă că, la alcătuirea temei, trebuia prevăzută, în cadrul unei asemenea dotări, existența unui cabinet medical pentru controlul fiziologic al sportivilor și pentru intervenții în cazuri de accident. Ar fi fost necesare, de asemenea, precizări suplimentare pentru rezolvarea corespunzătoare a grupului tehnic, cuprinzînd centrala termică și cea de ventilație. Ținînd seama de faptul că astfel de construcții participă ca elemente componente ale unor complexe — sportive, școlare, recreative —, indicații cît de succinte referitoare la unele legături de vecinătate (desigur variabile, dar existente în orice condiții concrete de rezolvare) ar fi fost în favoarea cristalizării concepției arhitecturale și, ca o consecință, în favoarea unei rezolvări arhitecturale mai complete. Ne întrebăm dacă nu cumva sinteza elementelor necesare elaborării unui proiect-tip nu s-ar face mai bine, pornind de la rezolvarea principială a temei tot pe bază de concurs, însă în condiții concretizate de amplasament?

3 Elaborînd unul din proiectele prezentate în concurs, colectivul nostru a pornit desigur de la cîteva principii generale, considerate ca bază necesară pentru realizarea unui proiect corespunzător temei date: amenajarea rațională și armonicasă a spațiului de joc în raport cu celelalte spații auxiliare și găsirea unei soluții structurale de acoperire în raport cu obținerea unor imagini arhitecturale interioare și exterioare adecvate. Aceste două probleme sînt însă legate printr-un numitor comun și anume: dependența lor de cerințele funcționale. Pentru îndeplinirea acestui lucru am urmărit, în primul rînd, o zonificare clară funcțională a celor trei mari categorii de spații: pentru joc, pentru public, pentru sportivi și tehnicieni. De aici a rezultat, ca punct de pornire, principiul grupării axiale a acestor spații, astfel încît accesul spectatorilor, în raport cu accesul sportivilor în sala de sport, să se facă pe laturi opuse, lucru reclamat și de necesitatea desfășurării aici a unei activități sportive cît mai raționale (antrenamente și competiții privind o largă gamă de discipline sportive). Neexistînd date concrete de amplasament, colectivul a urmărit realizarea unei compoziții unitare, desfășurate pe o suprafață restrînsă, reducînd în consecință cît mai mult spațiile de circulație.

Privind sala propriu-zisă, în raport cu funcțiunea ei determinantă — antrenamentul sportiv — a apărut ca o primă necesitate posibilitatea organizării în același timp a mai multor grupuri de antrenamente (în aceleași sau în diferite ramuri sportive), permițînd totodată o circulație convenabilă a celor interesați în interiorul sălii. Dimensiunile în plan ale suprafeței utile pentru antrenamente, precum și realizarea unei înălțimi libere interioare, egală pe toată suprafața sălii, trebuia să corespundă acestei cerințe. Pentru compartimentarea sălii, am considerat recomandabilă folosirea unor «cortine» din țesătură de fire sintetice în tronsoane, rulate la plafon, pe cîteva direcții, corespunzînd posibilităților de organizare a suprafeței sălii. Această soluționare, spre deosebire de panourile rigide glisante sau de tip armonică, folosite pînă acum, prezintă avantaje incontestabile de realizare și exploatare (absoarbe zgomotul, nu produce zgomot la lovire cu mingea). Legată de acest aspect apare și preocuparea de a rezolva spațiul (ca mărime și tratare) astfel încît, fără tratamente speciale, să se reducă la minimum zgomotul.

În condițiile activității de competiție apar tribunele mobile, în care caz, avînd în vedere că folosirea lor pentru o bună exploatare implică evitarea unui număr mare de gradene, în raport cu capacitatea cerută, acestea își găsesc locul pe ambele laturi mari ale terenului de joc. Urmărind eliminarea oricărei circulații pentru spectatori la nivelul pardoselii sălii, aceștia sînt conduși pe două galerii laterale, deschise către sală, paralele cu desfășurarea tribunelor.

Sistemul tribunelor mobile permite o ușoară pregătire a sălii pentru competiții, precum și amenajarea ei convenabilă în orice situație, obținîndu-se, în toate cazurile, o cît mai bună vizibilitate și un aspect interior unitar. Cele două galerii corespund necesităților de încărcare și descărcare rapidă a tribunelor mobile, direct spre exterior sau prin intermediul foaierului.

Avînd în vedere numărul de spectatori, în condițiile încărcării maxime cerute de temă, considerăm că rezolvarea funcțională și ambianța interioară a anexelor pentru spectatori trebuie să se realizeze prin cuprinderea lor într-un cadru mai amplu, separat clar de sală. Am insistat asupra acestui aspect, deși la începutul studiului a existat tendința de prelungire-contopire a foaierului cu sala, ceea ce a și apărut în unele proiecte prezentate în concurs. O atare rezolvare ar aduce prejudicii în buna funcționare a sălii (condiții de încălzire, mișcare și purificare a aerului, în raport cu activitatea sportivilor).

În ceea ce privește anexele pentru sportivi și tehnicieni, considerăm că, indiferent de capacitatea sălii, acestea trebuie rezolvate pe baza principiului de acces-filtru-sală, accesul direct cu vestiare colaterale nefiind potrivit în condițiile unei săli folosite de un mare număr de sportivi, într-un flux continuu interior-exterior. Acest lucru este important pentru păstrarea unor condiții igienice de activitate și, legat de acestea, pentru rezolvarea unor legături fluente de circulație între diferitele spații ale anexelor și pătrunderile în sala de sport.

Principiile structurale de acoperire a spațiilor trebuie să constituie o reflectare a principiilor adoptate în rezolvarea lor funcțională. În acest sens, în proiectul propus de colectivul nostru, cele trei grupuri de spații apar cuprinse în structuri diferite, în funcție de rezolvarea lor funcțională. Acordînd o atenție corespunzătoare acoperirii spațiului sălii de sport, avînd în vedere destinația sa principală — antrenamentele (fără tribune fixe, funcționare în compartimente, necesitatea suspendării de plafon a unor instalații de antrenament) — este necesar a se gîndi o structură de acoperire care să determine un plafon interior, plan, orizontal. Și întrucît este vorba de un proiect-tip, în care elementul important — sala — urmează a-și păstra aceeași structură în diferite cazuri, s-a socotit utilă folosirea elementelor prefabricate, ca și a unei structuri de rezistență adaptabilă oricărui mediu de fundare. Aceste condiții principale explică astfel soluția propusă de colectivul nostru: acoperirea cu o placă unică pe grinzi încrucișate, solicitată spațial, fiind constituită din chesoane tipizate.

Raportîndu-ne la rezolvarea structurală și funcțională a temei, credem că aspectul arhitectural exterior al unei astfel de construcții trebuie să evite imaginea industrială și acest lucru se poate obține (în afara elementelor de detaliu) prin realizarea compoziției volumetrice ca exprimare a grupărilor de spații. Se oferă, astfel, posibilitatea obținerii unui aspect arhitectural variat, mai ales prin folosirea specificului natural, în diferite condiții de adaptare la teren. De aceea, acoperirea subliniază prin tratare și scară funcția dominantă a sălii și legăturile sale cu celelalte elemente.

4 Fără a ne propune să facem o sinteză a celor mai bune principii teoretice care au apărut în cadrul rezolvărilor programului de către diferite colective prezente în concurs, am arătat, urmărind rezolvarea adoptată de colectivul nostru, care sînt ideile care ni s-au părut valabile și care au stat la baza studiului nostru.

Din analiza sumară și a altor proiecte prezentate am avut satisfacția regăsirii acelorași idei, uneori mai bine rezolvate, dar am mai constatat și adoptări ale unor alte principii, este adevărat nu întotdeauna esențiale, pe care ne permitem să le considerăm ca nepotrivite (ne referim la proiectele premiate). Astfel, partiul ales în cazul proiectului nr. 107 și în special forma în plan a sălii ni se par necorespunzătoare funcției principale — antrenamente sportive — și neadecvate unei compartimentări raționale. De asemenea, nesepararea spațiilor rezervate publicului — garderobe, foaier (avînd și rol de fumoar) — de sala de sport (rezolvare care apare și în proiectul nr. 131), considerăm că nu este potrivită, deși prezintă avantaje reale de rezolvare a spațiului interior și constituie o idee tentantă pentru arhitecți. Soluțiile din proiectele nr. 147 și chiar 107, cu toată suprafața sălii rezolvată la 3 m și respectiv 1,5 m sub nivelul terenului, nu corespund condițiilor de adaptabilitate la orice structură de teren — necesitate cerută în cazul proiectelor-tip. În acest sens, considerăm că temele de concurs, în cazul proiectelor-tip, ar trebui să precizeze acest lucru pentru a nu mai genera nehotărîri în abordarea studiului și discuții ulterioare.

În privința judecății juriului, care ni se pare principial justă, raportată și la alte judecăți de concursuri, am avea totuși de reproșat unele inconsecvențe și anume tolerarea unor abateri față de tema-program, în cazul proiectelor premiate: nerespectarea suprafeței cerute pentru sala de sport (proiectul nr. 147 are suprafața sălii cu 126,50 m^2 mai mică decît suprafața minimă cerută); proiectul nr. 148 are două spații pentru bufet, cu două camere de preparare, ceea ce reprezintă de asemenea o abatere de la temă. Deși acestea nu pot fi considerate ca abateri esențiale de fond, socotim totuși că ele constituie încălcări ale disciplinei concursurilor și nu pot avea un efect pozitiv asupra participanților, tot astfel cum neacordarea premiului I, față de numărul mare de proiecte prezentate în concurs, nu poate avea un efect mobilizator pentru alte concursuri.

recenzii și bibliografie

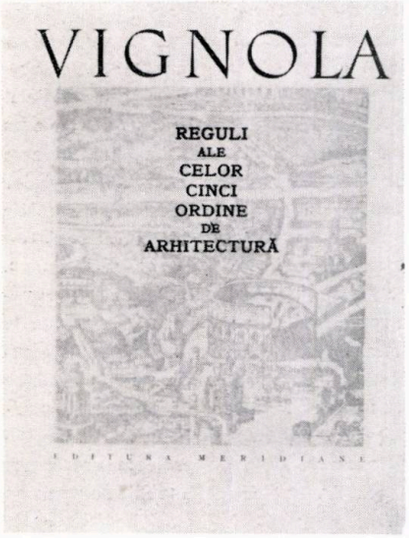

Giacomo Barozzi da Vignola

REGULI ALE CELOR CINCI ORDINE DE ARHITECTURĂ

(Traducere și comentariu de Nicolae Gh. Lupu după ediția lui Girolamo Porro, Veneția 1596)

București, Editura Meridiane, 1965
134 pag., 73 ilustrații, XXXII planșe în facsimil, note, bibliografie

Între un *Cuvînt înainte* și un amplu *Comentariu*, urmat de *Note*, cartea reproduce în facsimil (cu traducere) cele două pagini « Către cititori » și cele 30 planșe (cu scurte note ale lui Vignola), însoțite, pe contrapagini, de traduceri.

Prin *Cuvînt înainte*, prof. arh. Nicolae Gh. Lupu ne introduce scurt și sugestiv în atmosfera vremii, mai ales în aceea a « Academiei vitruviene », în viața lui Vignola și în opera sa de arhitect și de cercetător al arhitecturii antice. Prin *Comentariul* său la fiecare din planșele lui Vignola, autorul ediției românești reușește să explicitеze regulile lui Vignola, să arate — folosindu-se și de unele comparații cu alte monumente sau alți autori, în special Vitruviu — năzuința marelui arhitect italian de a ajunge la reguli clare, perfecte, posibil a fi adoptate unanim. Totodată, autorul face și unele legături, confruntări, între planșele lui Vignola, precum și între acestea și opera lui. Mai ales că însuși Vignola recomandă că, independent de preceptele teoretice prea rigide, « trebuie să știm bine ce voim să înfățișăm ochiului nostru, ceea ce întotdeauna va fi regula nestrămutată . . . »

Autorul ediției românești, prof. arh. Nicolae Gh. Lupu, însoțește textul său de numeroase alte facsimile după desene de ale lui Vignola, din colecția de la Galleria degli Uffizi din Florența, de ale lui Giovanni Antonio Dorio, Rafael Sanzio, Antonio da Sangalo, Sansovino etc., sau după gravuri mai noi, introducînd și fotografii, desene explicative, tablouri comparative etc.

Cartea, în ansamblul ei, prin tendința autorului traducerii și comentariilor de a reconstitui oarecum însuși procesul de gîndire, de cercetare și de sinteză al lui Vignola, constituie o prețioasă contribuție la literatura de specialitate, vie și utilă, atît ca metodă, cît și ca rezultate.

Cu această ocazie, îmi permit să adaug, referitor la ultima planșă, că construcția galbului coloanelor ionice și corintice, găsită prin măsurători și încercări de Vignola, este construcția *concoidei lui Nicomede*, care a găsit-o în sec. II î.e.n. pentru rezolvarea problemei trisecțiunii unghiului ; el a construit și un aparat, al treilea aparat cunoscut în matematici după riglă și compas. Cealaltă construcție corespunde unei *sinusoide* foarte alungite, în lungul axului coloanei.

Totodată, trebuie aduse mulțumiri și felicitări Editurii Meridiane pentru această lucrare, atît pentru inițiativa de a prezenta în facsimil, cu traduceri și comentarii, o carte a Renașterii italiene de mare importanță în domeniul arhitecturii, cît și pentru modul de prezentare : clar, larg, viu și sobru în același timp. Acest început ne îngăduie să sperăm în apariția și a altor traduceri cu comentarii din lucrări teoretice celebre de arhitectură sau de estetică din vremea Renașterii : Leon Batista Alberti, Leonardo da Vinci, din vremuri mai noi — Viollet-le-Duc — sau chiar din epoca contemporană.

Conf. arh. ADRIAN GHEORGHIU

TECHNIQUES FRANÇAISES DES FAÇADES LÉGÈRES

Murs-rideaux et panneaux de façade

Tehnici franceze pentru fațade ușoare
Pereți-cortină și panouri de fațadă

Redactată de un grup de ingineri membri ai CIMUR (Comitetul de informații pentru dezvoltarea panourilor de fațadă și pereților-cortină)

Paris, Editura Eyrolles, 1965
XV + 486 pag., 272 fig., 106 fotografii și 23 tabele

Lucrarea se adresează în egală măsură atît arhitecților cît și specialiștilor din ramurile legate de execuția elementelor prefabricate de fațadă. Lucrarea are marele merit că este pe cît de accesibilă celor ce iau contact prima oară cu problemele fațadelor ușcare, pe atît de utilă celor ce trec de la această etapă la cea de aprofundare a studiului, de detaliere și proiectare a unor fațade din elemente prefabricate ușcare.

Expunerea este făcută în cuprinsul a opt capitole, într-o formă extrem de explicită în care ordinea prezentării ușurează foarte mult înțelegerea unor probleme noi și destul de delicate, iar numeroasele desene și fotografii, de cea mai bună calitate, agrementează și fac plăcută lectura.

Chiar în preambulul lucrării sînt date cîteva definiții succinte care informează cititorul asupra modului cum sînt expuse în cuprinsul cărții problemele și furnizează celui neavizat primele noțiuni definitorii ale diverselor categorii de fațade ușcare, separînd pe capitole fațadele cortină de fațadele din panouri. Fiecare din aceste categorii distincte de fațade sînt apoi detaliate integral în așa fel ca la lectura limitată a numai unei părți din lucrare să nu fie prejudiciată înțelegerea deplină a noțiunilor prezentate.

Sînt trecute apoi în revistă sistemele de montaj, structura și dispozitivele de prindere a panourilor, racordările între elemente vecine, evoluția concepțiilor asupra rezolvării detaliilor, condițiile ce asigură o înaltă calitate fațadelor ușoare, fațade ce sînt deosebit de pretențicase din punct de vedere tehnic.

Urmează apoi capitolele privitcare la elementele constitutive ale fațadelor cortină și din panouri, în care în mod sistematic sînt expuse principiile ce conduc la o bună proiectare și execuție, relevînd cele mai mici detalii, fără însă să se încarce lucrarea cu date de prisos. Sînt dezbătute problemele legate de tîmplărie și rosturi, de părțile vitrate și opace, fiind indicate în cele mai multe cazuri soluțiile optime cît și condițiile ce trebuie îndeplinite de orice alte soluții ce ar putea fi găsite de proiectanți. În acest fel lucrarea invită la invenție și nu limitează la soluțiile prezentate, care au numai rol exemplificativ.

Bună parte a materialului de pînă aici ar putea fi asemuit cu un curs de informare universitară, prețios pentru inițierea în acest domeniu, nou la noi în țară. Începînd însă cu capitolul 5 sînt prezentate date tehnice importante, tabele și indici, aprecieri și informații privitoare la materialele specifice utilizate la construcția fațadelor ușoare, deci se trece de la capitolele de prezentare generală la expunerea caracteristicilor de detalii a fiecărui material constitutiv. Această parte va fi cercetată cu cel mai mare interes de realizatorii elementelor de fațadă, găsind aici indicațiile necesare asupra calității materialelor, asupra tehnologiilor de fabricație și prelucrare a lor, precum și asupra modalităților de alcătuire a fațadelor, îmbogățind gama posibilităților de expresie arhitecturală.

Este de menționat că majoritatea materialelor prezentate sînt și la noi în țară fie în fabricație curentă, fie în curs de realizare în perspectivă imediată, ceea ce apropie mult ziua cînd aplicarea concretă a lor în fațade ușoare va fi o realitate, aducînd cu sine importante avantaje și raționalizări în domeniul construcțiilor.

În ultima parte a lucrării sînt grupate problemele de locuibilitate a clădirilor și estetică a fațadelor executate cu elemente prefabricate ușoare, stabilind raporturile dintre fațadă și interiorul clădirii, pe de o parte, și exteriorul, pe de altă parte. Sînt de menționat ca foarte documentate indicațiile despre izolarea acustică și termică, despre climatizare, încălzire și întreținere, ce familiarizează cititorul cu aspectele subsidiare ale sistemului.

Concluziile lucrării explică dezvoltarea ce au luat-o tehnicile legate de executarea

fațadelor ușoare, industrializate, de un finisaj ireproșabil, cu elemente repede și ușor de montat în orice anotimp, creînd prin ușurința lor posibilitatea măririi numărului de etaje, în special pentru clădirile reprezentative, arătîndu-se în același timp și limitele firești ale acestui sistem.

Datorită faptului că tehnica franceză în acest domeniu are deja circa 10 ani de experiență acumulată și că această tehnică a apărut în Franța ca urmare a procesului de evoluție normală în domeniul construcțiilor și nu ca necesitate de a reprofila niște industrii de război care nu mai aveau debușeu (cum s-a întîmplat în S.U.A. în perioada 1945—1950), cartea ne pune în fața unor informații prețicase prin caracterul lor de ultimă actualitate, dar și asemănător, ce-l prezintă în raport cu studiul industriei din țara noastră, în plină dezvoltare, cu avantajul constatărilor ce au putut fi făcute asupra comportării în timp a detaliilor prezentate.

Arh. PAUL MIHĂILESCU

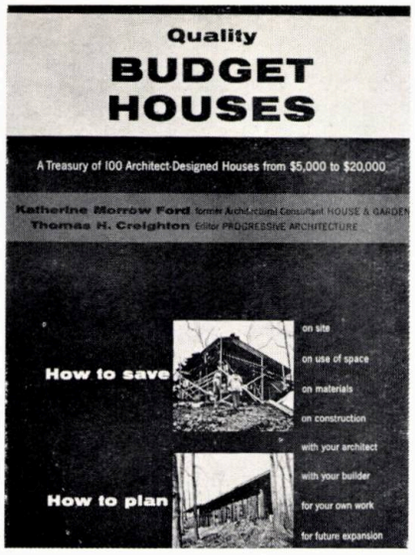

Katerine M. Ford, Thomas H. Creighton

QUALITY BUDGET HOUSES

Locuințe de calitate cu buget controlat

New York, Reinhold Publishing Corp., 1954
224 pag.

Preocuparea de a oferi cetățenilor o îndrumare competentă, în construirea locuinței individuale proprii, a adăugat prezenta lucrare unei liste bogate de asemenea publicații, frecvente în S.U.A.

Autorii, specialiști în probleme de arhitectură — primul, consultant pentru arhitectură al revistei « *House and Garden* », al doilea, editor al revistei « *Progressive Architecture* » — au selectat un material amplu de 100 locuințe, planuri, fațade, interioare, secțiuni, pe care l-au pus la dispoziția cititorilor și eventualilor constructori.

Criterii riguroase au stat la baza alegerii exemplelor : costul moderat (între 5 000 — 20 000 dolari), varietatea soluțiilor (pentru orice tip de familie) și varietatea climatului, calitatea arhitecturală a locuinței, rezolvări ale unor arhitecți cu renume (Richard Neutra, Victor Gruen, Schweikher & Elting, The Architects Collaborative) care constituie o garanție profesională a exemplelor citate.

Lucrarea pornește de la ideea că problema locuinței în general și a celei individuale în special (avînd în vedere scopul propus) constituie o preocupare de seamă arhitecturală, fiind la fel de dificilă de rezolvat în bune condiții ca și un monument sau o clădire publică. Se combate, de asemenea, ideea că locuința este astăzi o preocupare minoră, inferioară programelor de arhitectură monumentală, exemplul cel mai elocvent fiind însăși selecționarea personalităților, autori ai lucrărilor prezentate, și în același timp autori ai unor complexe importante : Universitatea Harvard, mari centre comerciale, culturale, clădiri pentru învățămînt.

Pentru a face mai atractivă și sugestivă lectura, înțelegerea și însușirea materialului, acesta a fost organizat în următoarele capitole : Bugetul dvs. și locuința, Terenul și peisajul, Folosirea spațiului interior, Structura, Materiale și echipamentul, Locuințe gata construite, Cooperația în vederea construirii, Proprietarul în calitate de constructor, Relația arhitect-constructor. Exemplele fiecăruia din aceste capitole cuprind datele necesare recunoașterii investiției : locul construcției, arhitectul, costul, materialele, descrierea planului, economii, sugestii, precum și un text separat ca o sinteză a calităților locuinței respective.

În general, se poate remarca tendința spre simplitatea planului, a structurii, folosirea — în majoritatea cazurilor — a materialelor locale și de efect, a unui echipament nepretențios, ca și o accentuată grijă pentru detalii și finisaje de calitate. Diversitatea este obținută printr-o elegantă elasticitate a planului și o compartimentare ingenioasă a spațiului, pentru a evita rigiditatea sau monotonia rectangularității. O deosebită grijă se manifestă în legătura locuinței cu natura înconjurătoare, componentă esențială în crearea unei atmosfere de intimitate și de destindere, atît de necesare într-un cămin.

Interesante de constatat sînt tendințele plastice foarte diferite întîlnite. De la puritatea volumelor și detaliilor unei locuințe din La Grange-Illinois, vizibil influențate de școala lui Mies van der Rohe (arh. Crombie Taylor, Gyo Obata) și pînă la încercarea de a continua originala personalitate a lui Frank Llcyd Wright (de exemplu, locuințele din Phoenix în Arizona, arh. Blaine Drake), exemplele sînt din cele mai variate, cu vădite încercări de personalizare și de umanizare, cu elemente ce amintesc de casele de munte europene. Surprinde proiectul locuinței din Sanibel Island-Florida al arh. Paul Rudolph, prin schematismul și rigoarea sa, fiind cunoscute tendințele autorului pentru o arhitectură mai vie, mai plastică și mai personală. Lucrarea pune mult accent pe folosirea tuturor mijloacelor pentru obținerea senzației de spațiu (ferestre mari, terase etc.), precum și a posibilităților de extindere viitoare.

William J. Hornung

REINHOLD DATA SHEETS

For architects, engineers, designers, draftsmen

Fișe tehnice Reinhold

pentru arhitecți, ingineri, proiectanți, desenatori

New York, Reinhold Publishing Corp., 1965
238 pag.

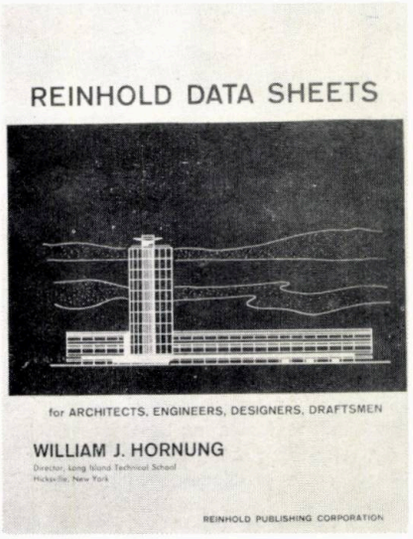

Lucrarea este un « ghid scurt » al arhitectului și constructorului, conceput astfel încît să poată folosi și la unele examene din școlile de specialitate.

Materialul a fost organizat cu grijă urmărindu-se o succesiune logică a procesului de edificare a unei construcții : planul de situație, amenajarea terenului, fundații, zidării, pardoseli, ferestre, echipament tehnic etc. Nu sînt omise nici sisteme de construcție sau scheme de compoziție a unor programe de arhitectură mai importante (locuințe, clădiri de birouri, spitale), elementele proiectării curente în legătură cu parcajele și garajele, pentru condiționarea aerului sau ventilații ; de asemenea, sînt oferite date privind studiul unor efecte optice ce trebuie cunoscute spre a fi evitate sau corectate. Capitolul despre teoria și aplicațiile culorilor tratează foarte pe scurt avantajele sau dezavantajele acestora, după cum diferite exemple de mobilare a locuinței (în variatele ei funcțiuni) atestă o atentă preocupare a autorului (care este director și fondator al Școlii tehnice din Long Island-New York) pentru asigurarea varietății și a familiarizării cu un material complex.

Lucrarea apare interesantă în primul rînd pentru cunoașterea unor metode de construcție din S.U.A., în ceea ce au mai caracteristic, unor sisteme de reprezentare grafică și a tehnicii de elaborare a unui proiect. Ultima parte, care parcurge din nou materialul sub formă de chestionar de examen, grupat pe probleme mari (echipamentul mecanic și electric, materiale și metode de construcție), sugerează metodele învățămîntului din S.U.A., subliniindu-i aspectul practic și tehnic.

Textele scurte dar cuprinzătoare, desenele clare, numeroasele exemple și paginația, în formă de fișe de lucru, dau lucrării un caracter didactic și metodic adecvat.

Arh. SIMON JULMAN

Jürgen Joedicke

FÜR EINE LEBENDIGE BAUKUNST

Pentru o arhitectură vie

Stuttgart/Berna, Karl Krämer Verlag, 1965
160 pag., 15 desene, 40 fotografii

Jürgen Joedicke, unul dintre cunoscuții critici și teoreticieni occidentali de arhitectură, este profesor la Politehnica din Stuttgart (Republica Federală Germană) și deține catedra de dezvoltare a arhitecturii moderne și teoria arhitecturii.

El este autor al unei « *Istorii a arhitecturii moderne* », tradusă în limbile engleză, franceză, italiană și maghiară. Mai puțin cunoscut este volumul tratînd despre clădirile de birouri, ca și calitatea sa de coautor a unei cărți dedicate activității lui P.L. Nervi. În același timp este și editorul seriei de « *Documente de arhitectură modernă* » din care volumul privitor la construcțiile din pînze subțiri, cel despre arhitectură și cel despre urbanism îi aparțin și ca autor. Pe lîngă acestea, a publicat un număr însemnat de articole în diverse reviste de specialitate.

Dintre acestea, un număr de douăzeci, scrise între anii 1954—1964, au fost selec-

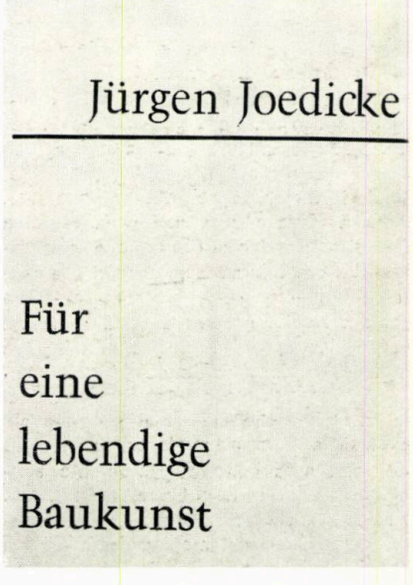

ționate în volumul de față, prezentînd astfel — în formă concentrată — punctul său de vedere asupra arhitecturii contemporane. O mare parte din aceste articole analizează activitatea unor arhitecți mai de seamă sau unele realizări ale lor (Mies van der Rohe, Gaudi, Häring, Fischer, Van den Broek și Bakema, Aalto, Saa inen, Oud, Scharoun); altele se referă la curente, teorii, influențe sau evenimente privind arhitectura contemporană; nu lipsesc nici lucrări de sinteză, de polemică sau despre critica de arhitectură.

Caracteristica principală comună a acestor articole este redactarea concisă a unor idei temeinic judecate, bazate pe o cunoaștere aprofundată a problemelor, pe corelarea permanentă a experienței multimilenare a arhitecturii cu cerințele actuale, pe analiza atentă a fenomenelor. Joedicke exprimă de cele mai multe ori idei care ne sînt apropiate, chiar dacă unele din ele nu au fost încă astfel formulate la noi. Ca bun cunoscător al fenomenului de arhitectură (despre care spune că este privit ca o artă, atît timp cît depășește « domeniul scopurilor ») ajunge — asemenea unui bun istoric — la caracterizări ale diverselor tendințe și curente, la motivări ale apariției lor.

Joedicke consideră că la începutul dezvoltării arhitecturii moderne a stat protestul împotriva condițiilor inumane de locuit ale milioanelor de oameni, acuzația că arhitectura secolului al XIX-lea scăpase în întregime din vedere sarcinile care i se puneau pe plan social. Noua arhitectură *« susținea că cerințele sociale, materialul și structura, scopul* (Zweck) *și întrebuințarea trebuie să constituie punctul de pornire al oricărui proiect »*. Cu toate că această formulare nu cuprinde cerințele estetice printre factorii incipienți, el crede că *« nimeni nu a simțit atît de profund răspunderea pentru formă, ca arhitecții moderni, cînd încercau să creeze forme noi, pornind de la funcțiune, de la structura constructivă și de la o nouă viziune a omului »*. În cadrul căutărilor noii arhitecturi, eroarea apare atunci *« cînd . . . lărgirea și diferențierea se încearcă începînd cu exteriorul, cu forma, și nu începînd cu interiorul »*, cu esența problemei.

Constatînd că, în evoluția arhitecturii moderne, prima etapă (puristă) s-a încheiat, Joedicke subliniază că ea este actualmente într-o căutare, spre lărgirea limbajului formelor, spre diferențierea lor. Această căutare duce însă și la căutarea formei pentru formă (de unde și « împrumutul » din arhitecturile istorice), la căutarea noului cu orice preț. În caracterizarea acestui fenomen, autorul se referă deseori la teza lui Einstein privind « bogăția mijloacelor, dar neclaritatea obiectivelor ».

Analiza lui Joedicke nu se oprește numai la caracteristicile cele mai generale ale evoluției arhitecturii moderne. Ca exemplu de critică a unui curent, poate fi citat articolul scris despre noul brutalism în S.U.A. Analizînd « programul » și realizările acestui curent, autorul arată ce este nou în tendințele lui și ce nu, subliniind — printre altele — cerința programatică, conform căreia privirea spectatorului trebuie să fie excitată cu insistență, și tendința de subliniere prin forme a unor funcțiuni secundare, ceea ce poate fi denumit — după Joedicke — un mod exhibiționist de exprimare. Ca exemplu în acest sens, citează rezolvarea canalelor de ventilație la Medical Research Center (Philadelphia) de către arhitectul L. Kahn, soluție care — cu toate avantajele funcționale, constructive și plastice, arătate de autor — constituie sublinieri exagerate ale unor elemente necaracteristice, secundare.

În același sens, al profunzimii analizei critice, considerăm valoroasă și caracterizarea făcută activității lui Mies van der Rohe. Pornind de la primele lui realizări (Brno, 1930), Joedicke îi analizează principalele realizări, scoțînd în evidență firul continuu evolutiv al creației sale. Culminarea acestei evoluții prin realizarea clădirilor înalte de locuințe din Chicago și a pavilionului pentru secția de arhitectură al Illinois Technological Institute din aceeași localitate reflectă, totodată, deficiențele concepției lui van der Rohe: subordonarea cerințelor funcționale unor deziderate de ordin plastic.

Analizînd clădirea aeroportului TWA din New York, concepută de E. Saarinen, Joedicke se apropie și mai mult de cauzele adînci ale fenomenelor constatate. Pornind de la o declarație a lui Saarinen, care arată că însăși clădirea trebuia să constituie o reclamă pentru o întreprindere cu caracter comercial, autorul arată că în astfel de cazuri apare « o funcțiune a formei », fără însă a aproba acest fenomen și, dimpotrivă, subliniind că forma nu poate fi impusă «din exterior», ci trebuie dezvoltată din însăși esența problemei, « din interiorul ei ».

Evident, există și realizări care nu sînt umbrite de deficiențe esențiale, de fond, cu toate că în condițiile existente în marile state imperialiste munca arhitecților este sensibil îngreuiată. Într-un astfel de context, caracterizarea activității lui Van den Broek și Bakema sună ca un imn de laudă: *« Strădania lor serioasă, nefavorabilă reclamei* (der Publicity abhold) *este unul din răspunsurile posibile la tărăboiul stelelor* (Starrummel) *din domeniul construcțiilor și al formelor, pe care îl trăim azi. Centrul de greutate al activității îl constituie construcția orașelor »*.

Constatarea importanței urbanismului nu este întîmplătoare, ci constituie o opinie a lui Joedicke, care revine — de exemplu — și în analiza noilor construcții de biserici. Acest primat al problemelor urbanistice nu reduce însă în ochii lui importanța rezolvării clădirilor. În acest sens, el consideră necesar, în primul rînd, cercetarea noilor cerințe, iar apoi — pe baza acestora — căutarea rezolvărilor spațiale (arhitectura fiind în esență arta sau disciplina compunerii, modelării spațiilor), care să satisfacă aceste cerințe, cu forme corespunzătoare. Dar *« nu numai funcțiunea influențează forma, ci și forma influențează concepția noastră despre funcțiune »* . . . și *« unitatea dintre funcțiune și formă trebuie găsită din nou, de fiecare perioadă, pe baza condițiilor modificate »*, întrucît *« noțiunea de funcțiune cuprinde . . . complexul întreg al factorilor care sînt tipici pentru o problemă »*.

Apreciind pozitiv, în general, tendința de diferențiere a formelor, autorul articolelor constată ca un progres, realizat în perioada 1930—1939, apariția unor puternice influențe regionale (zidăria aparentă în Danemarca, utilizarea lemnului și a pietrei brute în Finlanda, placaje de ceramică colorată (azulejo) în Brazilia etc.), Acest fapt nu-l împiedică să afirme că *« orice diferențiere a formelor, orice îmbogățire este autentică numai dacă ea este în legătură cu esența problemei »*, iar detaliile nu pot avea importanță prin ele însele, ci numai prin corelarea lor între ele, prin subordonarea lor întregului.

Dar după cum progresul, în general, nu se oprește, nici evoluția noii arhitecturi nu este încheiată. Evoluția științelor și în special a celor legate de cunoașterea omului (dintre care Joedicke citează ca avînd domenii apropiate arhitecturii, sociologia, cît și psihologia și fiziologia) nu mai lasă loc unei viziuni naive, bazate exclusiv pe subconștient și inspirație: elementele cu caracter științific, care trebuie să stea la baza concepției arhitecturale, devin mai importante.

În urma acestui fapt, crește și rolul, importanța criticii în arhitectură. Ea însă este practic inexistentă în Occident, întrucît a critica lucrarea cuiva înseamnă în condițiile capitaliste o atitudine necolegială de a-i provoca daune în afaceri. Astfel, publicațiile de specialitate s-au transformat în reviste ilustrate fără conținut, iar « criticile » de arhitectură sînt semnate de obicei de nespecialiști, deseori istorici de artă, lipsiți de competența necesară unei analize multilaterale a fenomenului de arhitectură, la realizarea căruia contribuie prin acțiuni complexe, complicate cerințe funcționale, tehnice, economice, sociale, estetice și, din ce în ce mai mult, numeroase altele.

Arh. GHEORGHE SEBESTYEN

A72

Arh. E. Abraben

RESORT HOTELS

Planning and management

Hoteluri

Proiectare și administrare

New York, Reinhold Publishing Corp., 1965

200 pag., 362 *figuri*,

scheme, tabele, diagrame

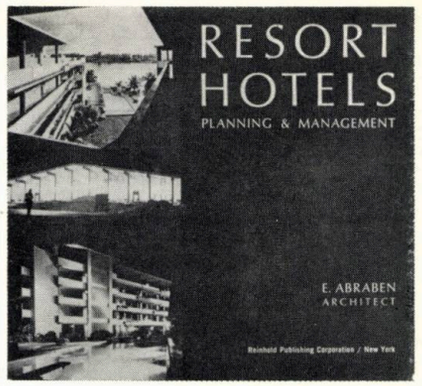

Intensificarea circulației internaționale legată de expansiunea rapidă a relațiilor economice, dezvoltarea deosebită a turismului internațional au dus în ultimii 20—30 ani la o schimbare radicală a concepțiilor despre rolul și organizarea serviciilor hoteliere.

Cu toată transformarea principiilor de bază și a importanței ce a cîștigat-o industria hotelieră, devenită în S.U.A. un puternic factor economic (cu o cifră imensă de afaceri), literatura de specialitate prezintă lipsuri importante pe care le resimt, atît proiectanții hotelurilor, cît și organizatorii acestei activități specifice.

Autorul lucrării nu a dorit să facă un îndrumar tehnic de strictă specialitate, ci o analiză prin care să fixeze caracteristicile moderne ale întreprinderii hoteliere.

În acest sens, autorul « prezintă o largă investigație în domeniul hotelurilor, cu o informare suficientă, concretă și vizuală », căutînd ca ea să servească « nu numai arhitecților, ci de asemenea și proiectanților de interioare, consultanților pentru bucătării, inginerilor mecanici și de structuri, consultanților pentru iluminat și acustică, cît și directorilor și conducătorilor unor asemenea clădiri comerciale ».

Lucrarea acoperă întregul domeniu al investițiilor hoteliere — proiectare, amenajare, organizare și administrație, autorul prezentînd numeroase date informative și statistice, extrase din experiența și realizările proiectanților, arhitecților și organizatorilor de hoteluri din Statele Unite și alte țări. De asemenea, în lucrare se găsesc detalii privind instalațiile și amenajările de utilități — interioare și exterioare — cu un accent special pe sectoarele tenis și golf, schi, aeroporturi civile și construcții marine (Cap. I. Industria turistică; Cap. II. Organizarea hotelurilor; Cap. III. Complexe pentru golf; Cap. IV. Complexe hoteliere marine; Cap. V. Complexe hoteliere-aeroporturi; Cap. VI. Construcții pentru tenis; Cap. VII. Construcții pentru schi).

O parte importantă a lucrării se referă la noile programe apărute ca urmare a dezvoltării aviației și marinei particulare, care necesită reglementări și condiții speciale de organizare.

Un bogat material ilustrativ compus din fotografii, scheme, planuri și detalii (împărțit pe următoarele specialități: hoteluri în climat tropical, hoteluri în climat muntos, construcții hoteliere pentru schi, hoteluri urbane, construcții și amenajări marine, aeroporturi de mici proporții, construcții pentru golf, echipament de serviciu pentru hoteluri și camere pentru hoteluri) ajută în argumentarea teoretică făcută de autor și situează practic cititorul în ambianța deosebită a unora din cele mai reușite amenajări turistice, hoteliere și de agrement recent realizate în lume.

Arh. DAN BĂDIC

din activitatea uniunii arhitecților

manifestări la casa arhitectului

PLENARA LĂRGITĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL U.A.

În zilele de 21 și 22 aprilie a.c. a avut loc o plenară lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii arhitecților. Plenara a avut ca temă « Îmbogățirea cunoștințelor profesionale și ideologice ale arhitecților, corespunzător profilului lor contemporan ».

Arh. Paraschiva Iubu a prezentat un referat asupra acestei probleme, după care au urmat discuții.

Au luat cuvîntul arhitecții Anton Dîmboianu, Gheorghe Sebestyen, Dorel Defour, prof. Grigore Ionescu, Alexandru Iosif, Ion Berindei, Mihail Caffé, Justin Vlădescu, Maria Herlea, prof. Marcel Locar, Florin Ionescu, Aurelian Trișcu, Cornel Bălan, Ion Ionescu, Mauriciu Silianu, Stan Bortnowski, Adrian Gheorghiu, Gheorghe Curinschi, prof. Florea Stănculescu, Tudor Georgescu, prof. Richard Bordenache.

ȘEDINȚA COMITETULUI DE CONDUCERE AL U.A.

În ziua de 22 aprilie a.c. a avut loc ședința Comitetului de conducere al Uniunii arhitecților în cadrul căreia s-au decernat premiile anuale ale Uniunii arhitecților pe anul 1965. La ședință au fost discutate, de asemenea, sarcinile ce decurg din lucrările Conferinței pe țară a lucrătorilor din construcții, completîndu-se în mod corespunzător Planul de măsuri organizatorice al Uniunii arhitecților pe anul în curs.

DECERNAREA PREMIILOR UNIUNII ARHITECȚILOR PE 1965

În cadrul unei ședințe festive, în ziua de 29 aprilie a.c. a avut loc la Uniunea arhitecților înmînarea premiilor Uniunii pe anul 1965. Premiații au fost felicitați în numele Comitetului de conducere de prof. arh. Octav Doicescu, vicepreședinte al Uniunii arhitecților.

PREMIILE UNIUNII ARHITECȚILOR PE ANUL 1965

I. PREMIUL ANUAL PE 1965, în valoare de 20 000 lei :
« Ansamblul de locuințe Balta Albă, București ».
Autori, arhitecții Nicolae Kepeș, Nicolae Porumbescu, Aurel Căciulă, Sully Bercovici, Margareta Dîmboianu, Victoria Gîlcă, Ana Keszeg.

II. PREMII SPECIALE

a) PENTRU SISTEMATIZARE, în valoare de 8 000 lei :
« Sistematizarea ansamblului bd. Ion Șulea, București ».
Autori, arhitecții Nicolae Kepeș, Sully Bercovici, Maria Bărbulescu, Maria Covalschi.
Coautor, arhitect Simon Julman.

b) PENTRU LUCRĂRI REALIZATE DE TINERI DIN D.S.A.P.C.-uri, în valoare de 5 000 lei :
« Cămin cu 130 paturi la Galați ».
Autori, arhitecții Octavian Chivu, Ion Drăghiciu (cu derogare de vîrstă pentru un membru al colectivului de autori).

c) PENTRU LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE, în valoare de 3 000 lei :
« Istoria arhitecturii în România » vol. II.
Autor, prof. arh. Grigore Ionescu.

Nu au fost decernate premiul special pentru activitatea personală profesională și premiul special pentru proiectare-tip și tehnică avansată.

III. MENȚIUNI :

1 — În valoare de 6 000 lei, lucrării :
« Hotel la Piatra Neamț ».
Autori, arhitecții Alexandru Iotzu, Victor Aslan.
Coautor, arhitect Gertrude Rudich.

2 — În valoare de 6 000 lei, lucrării :
« Complex comercial nr. 2 Drumul Taberei, București ».
Autori, arhitecții Dinu Hariton, Ianola Trișcu, Constantin Rulea, Irina Vereș, Gheorghe Nădrag, Zaven Djanichian.

3 — În valoare de 6 000 lei, lucrării :
« Fabrica de produse refractare Alba Iulia ».
Autori, arhitecții Iulian Deșcu, Ștefan Damianof, Tudor Stancu, Dragomir Demetrescu, Eugenia Damianof, Constantin Dobrescu, Eugen Crocos, Doina Nicolescu, Sergiu Hanganu.

4 — În valoare de 6 000 lei, studiului :
« Orientarea construcțiilor de locuințe în etapa 1966—1970 ».
Autori, arhitecții Mihail Caffé, Alexandra Florian, Willy Juster, Marcel Laurian, ing. Adrian Lupescu, Gheorghe Popescu Negreanu, Tiberiu Niga, Viorica Petrovici, Charlotte Schaffer, Gheorghe Sebestyen, Ignace Șerban.

5 — În valoare de 5 000 lei, lucrării :
« Țiglina II Galați ».
Autor, arhitect Constantin Frumuzache.
Coautori, arhitecții Albert Naiman, Adriana Tănăsoiu, Rodica Alexandru, Marina Agarici.

6 — În valoare de 4 000 lei, lucrării :
« Sistematizarea regiunii turistice Valea Bistriței ».
Autori, dr. Cirus Spiride, arhitecții Gheorghe Iacovescu, Adriana Popp, Mircea Possa.
Coautor, arhitect Vasile Craja.

7 — În valoare de 4 000 lei, lucrării :
« Centru Piatra Neamț ».
Autori, arhitecții Alexandru Iotzu, Victor Aslan.
Coautori, arhitecții Gheorghe Cristescu, Alexandra Zaharia, Gertrude Rudich, Laura Valentin.

8 — În valoare de 3 000 lei, lucrării :
« Cinematograf tip cu 650 locuri ».
Autor, arhitect Nicolae Vlădescu.

9 — În valoare de 3 000 lei, lucrării :
« Pavilion demontabil și refolosibil pentru expoziții ».
Autori, arhitecții Heinz Novac, Vladimir Matiușov.

10 — În valoare de 3 000 lei, lucrării :
« Fabrica de tricotaje «Moldova»-Iași ».
Autori, arhitecții Iosif Marinescu, Dan Stănescu, Ion Dumitru, Tudor Georgescu.

Nu s-a decernat mențiunea specială pentru cea mai bună soluție care rezolvă cerințele de varietate și specific.

IV. RECOMPENSE

Constînd din finanțarea parțială a unor deplasări în străinătate în cursul anului 1966, lucrărilor :

1 — « Complex locuințe Jiului-Scînteia, București ».
Autor, arhitect René Ghelman.
Coautori, arhitecții Victor Agent, Ioana Maria Niculescu, Mihaela Stănescu, Florentina Craja, Carmen Borc, Viorica Goga, Ludmila Stănescu.

2 — « Unități de cazare tip hotel ».
Autori, arhitecții George Morariu, Clarisse Lazăr, Nicolae Petrașincu.

3 — « Detalii tip. Noi ansambluri pentru clădiri de locuit și social-culturale ».
Autori, arhitecții Alexandru Stan, Paul Mihăilescu, Aurel Tofan.

4 — « Studiu-Clădiri și secțiuni de clădiri de locuit pentru lărgirea sortimentului existent ».
Autori, arhitecții Alexandra Florian, Liliana Bortnovschi.

5 — « Studii de soluții moderne de acoperire a terenurilor de sport și bazine de înot ».
Autori, arhitecții Margareta Pinchis, Olga Mîndroiu.

6 — « Schița de sistematizare a orașului Turnu-Măgurele ».
Autori, arhitecții Aurelian Trișcu, Angela Scheletti.

7 — « Detaliu de sistematizare cartier aeroport Petroşani, microraion VI ».
Autori, arhitecţii Rodica Petre, Şena Farb.
8 — « Centrul de vinificare 100, 200, 400 vagoane » (proiecte refolosibile).
Autori, arhitecţii Alexandru Costinescu, Sebastian Ionescu.
9 — « Cantină cu autoservire 600—1 000 locuri ».
Autori, arhitecţii Alexandru Costin, Mirella Nicolau, Nicolae Petraşincu.
10 — « Detaliul de sistematizare Hipodrom Brăila ».
Autori, arhitecţii Maria Cocioabă, Ştefan Cocioabă.
11 — « Locuinţe bd. Tomis-Constanţa, etapa II ».
Autori, arhitecţii Ion Răducanu, Emilia Crăciun.
12 — « Cămin studenţesc Piaţa Victor Babeş-Cluj ».
Autori, arhitecţii Zoltan Balasz, Ioana Schipor.
13 — « Fabrica de anozi-Uzina de alumină, Slatina ».
Autori, arhitecţii Cornelia Cojan, Gabriela Ionescu.
14 — « Combinatul de celuloză şi hîrtie Călăraşi ».
Autori, arhitecţii Dumitru Bădulescu, Ignatie Nacev, Bujor Gheorghiu, Miranda Niculescu.
15 — « Fabrica de produse lactate Galaţi ».
Autor, arhitect Elena Iotzu.
Coautor, arhitect Aurel Mureşan.
16 — « Detaliu de sistematizare cartier sud Piteşti ».
Autor, arhitect Petre Pădureţu.
17 — « Restaurant Cotnari-Iaşi ».
Autor, arhitect Nicolae Vericeanu.
18 — « Ansamblul de locuinţe bd. 1 Mai-Bucureşti ».
Autor, arhitect Teodor Iacoban.
19 — « Bloc G_1-G_3 microraion II Hunedoara ».
Autor, arhitect Gabriel Rădulescu.
20 — « Ansamblul Pieţei Casei de cultură-Bacău ».
Autor, arhitect Clement Stănescu.
21 — « Restaurarea bisericii Densuş ».
Autor, arhitect Eugen Chefneux.
22 — « Ansamblul de locuinţe Piaţa Mihai Viteazul, Cluj».
Autor, arhitect Alexandru Nemeş.
23 — « Materiale plastice în arhitectură şi construcţii ».
Autor, arhitect Dorian Hardt.
24 — « Arhitectura nouă în R. P. R. »
Autor, arhitect Jean Monda.
25 — « Vignola — Reguli ale celor 5 ordine de arhitectură ».
Autor, prof. arh. Nicolae Gh. Lupu.
26 — « Fabrica de mobilă din C.I.L.-Sighet ».
Autor, arhitect Virgil Ciocârdel.
27 — « Fabrica de pîine « Titan » -Bucureşti ».
Autor, arhitect Victor Lissai.
28 — « Fabrica de celuloză şi hîrtie Palas-Constanţa ».
Autor, arhitect Dumitru Bădulescu.
29 — « Centrala electrică de termoficare din C.I.L.-Sighet ».
Autor, arhitect Virgil Ciocârdel.

PLENARA FILIALEI TG. MUREŞ

Filiala din Tg. Mureş a Uniunii arhitecţilor a organizat în localitate în zilele de 14,15 şi 16 aprilie a.c. o plenară care a avut ca temă: « Problemele dezvoltării oraşului Tg. Mureş ».

La lucrările plenarei au participat reprezentanţi ai conducerii Uniunii arhitecţilor şi C.S.C.A.S., cadre din conducerea organelor locale de partid şi de stat, numeroşi arhitecţi şi ingineri din D.S.A.P.C.-Tg. Mureş, precum şi arhitecţi din Bucureşti şi din filialele U.A. din Braşov, Ploieşti, Galaţi, Bacău, Craiova, Baia-Mare.

După vizitarea realizărilor şi a şantierelor de construcţii din oraş, participanţii la plenară au analizat timp de 2 zile schiţa de sistematizare a oraşului, elaborată de I.S.C.A.S. şi dezvoltată de arhitecţii din D.S.A.P.C.-Tg. Mureş, făcînd numeroase propuneri preţioase pentru stabilirea liniilor dezvoltării viitoare a oraşului.

Numeroşi vorbitori au scos în evidenţă nivelul ridicat al realizărilor arhitecturale din oraş, precum şi seriozitatea şi valoarea ridicată a studiului efectuat de arhitecţii şi inginerii din D.S.A.P.C.-Tg. Mureş pentru elaborarea detaliilor şi transpunerea în practică a schiţei de sistematizare a oraşului.

CONFERINŢE

Marţi 29 martie a.c., prof. arh. Richard Bordenache a ţinut o conferinţă la Casa arhitectului despre viaţa şi opera lui Brîncuşi.

★

În cadrul ciclului de conferinţe « Probleme actuale în practica profesională », conf. arh. Adrian Gheorghiu a vorbit în ziua de 5 aprilie a.c. despre « Arhitectura populară românească, izvor de inspiraţie în arhitectura contemporană ».

★

La 26 aprilie a.c., prof. univ. Heinrich Wald a conferenţiat despre « Omul contemporan în faţa universului ». Tema a făcut parte din ciclul « Probleme de filozofie ».

PREZENTARE DE FILME

Arh. Cezar Lăzărescu a prezentat în continuare, în ziua de 22 martie a.c., ciclul de filme documentare color cuprinzînd imagini de peste hotare, realizate cu ocazia deplasării sale la Paris, în Bretania, în Normandia şi în unele regiuni ale Alpilor francezi.

Prezentarea filmului a fost repetată în ziua de 22 aprilie a.c.

DEPLASĂRI PESTE HOTARE

La lucrările Comitetului executiv al U.I.A. care s-au desfăşurat la Moscova şi Leningrad între 15 şi 22 martie a.c., a luat parte — ca reprezentant al Uniunii arhitecţilor din România — prof. arh. Nicolae Bădescu, preşedintele Comitetului de Stat pentru Construcţii, Arhitectură şi Sistematizare, membru în Comitetul executiv al U.I.A.

★

În continuarea lucrărilor pregătitoare privind Colocviul pentru locuinţe, de la Bucureşti, prof. arh. Horia Maicu a luat parte la şedinţa grupului de lucru a Comisiei pentru locuinţe a U.I.A., care s-a desfăşurat la Paris între 1 şi 6 aprilie a.c.

uia informaţii

CONGRESUL AL IX-LEA AL U.I.A.
PRAGA, 1967

În săptămîna premergătoare Congresului vor avea loc o serie de activităţi: înscrierea congresiştilor, reuniuni ale comisiilor de lucru, reuniuni ale Comitetului executiv şi ale Adunării generale, reuniuni ale raportorilor congresului, spectacole, excursii.

Săptămîna desfăşurării congresului va începe la 3 iulie prin şedinţa de deschidere care va avea loc în castelul din Praga, prin inaugurarea Expoziţiei congresului. Cea de a doua zi va fi consacrată reuniunii grupelor de lucru, completate cu excursii, precum şi inaugurării Festivalului filmului de arhitectură. A treia şi a patra zi vor fi închinate activităţii grupelor de lucru. În ziua a cincea va avea loc reuniunea Comitetului pentru rezoluţii şi şedinţa de închidere, ca şi şedinţa plenară de închidere a Congresului, încheiată cu o recepţie solemnă. Ultima zi va fi consacrată reuniunii noului Comitet executiv al U.I.A.

Un seminar post-congres, intitulat « Ziua urbanismului », va avea loc la 11 iulie, la Bratislava.

Începînd din ziua de 9 iulie, vor fi organizate pentru congresişti excursii cu o durată de o zi pînă la o săptămînă.

COLOCVIUL PENTRU LOCUINŢE DE LA BUCUREŞTI
29 IUNIE — 5 IULIE 1966

Colocviul a avut ca temă « Locuirea în ţările în curs de dezvoltare. Dezvoltare şi mutaţie: consecinţele lor asupra normelor locuirii şi asupra concepţiei locuinţei ». Lista conferenţiarilor cuprinde pe P. Chombart de Lauwe, A. Turin, N. Portas şi G. A. Atkinson. O prezentare amplă a colocviului va fi făcută în numărul următor al revistei.

AL II-LEA COLOCVIU PENTRU INDUSTRIALIZAREA CONSTRUCŢIEI

Membrii grupului de lucru al U.I.A. s-au întrunit la Paris pentru a pune la punct programul definitiv al acestui colocviu, care se va ţine la Belgrad între 11 şi 18 iulie 1966 şi care este organizat de secţia iugoslavă a U.I.A. Colocviul va avea ca temă « Adaptarea sistemelor de construcţie industrializată programelor arhitecturale ».

Sînt prevăzute cinci şedinţe de lucru, prezidate de arhitecţii Duret, Gout, Heaume, Macura şi Prochazka. O « şedinţă de informare », grupînd pe participanţii înscrişi, va face o sinteză a diverselor puncte de vedere cu privire la

« stadiul actual și perspectivele dezvoltării industrializării construcției în țările lor, pe plan economic, industrial, sociologic, al compoziției și al aspectului urban ». Cincisprezece personalități, activînd în diferite discipline, vor fi invitate de organizatori.

La lucrările colocviului se vor folosi limbile franceză, engleză și rusă. Expunerile și concluziile vor face obiectul unor publicații traduse în aceste trei limbi.

DE LA COMISIA PENTRU URBANISM

Comisia și-a desfășurat lucrările la Londra, între 23 și 28 mai 1966, asupra următoarelor teme: dimensiunile optime ale orașelor; unitatea de vecinătate; producția și locul de muncă; omul și situl; patrimoniul istoric în lumea modernă; reprezentarea grafică, simboluri și trame; vocabular internațional pentru urbanism și arhitectură; participarea Comisiei la Congresul de la Praga.

DE LA COMISIA PENTRU CONCURSURI INTERNAȚIONALE

La invitația arhitecților germani, membrii acestei comisii: Blanco-Soler, Gabriel, Hagen, Lyons, Pol-Jean, Vago, cărora (urmînd dorința comisiei și după decizia Comitetului executiv din Paris) li s-au adăugat Karpinsky (Polonia) și Schwartzmann (S.U.A.), s-au întrunit la Stuttgart între 26 și 29 mai a.c.

DE LA COMISIA PENTRU CONSTRUCȚII ȘCOLARE

Între 17 și 24 iunie 1966 are loc la Palo Alto și San Francisco cea de a XII-a reuniune a Comisiei pentru construcții școlare. Temele acestei reuniuni sînt: necesități actuale în materie de construcții școlare; industrializarea elementelor de construcții școlare; rolul social al clădirilor școlare.

SEMINARUL PENTRU SĂNĂTATE PUBLICĂ DE LA ATENA

Între 17 și 30 aprilie 1966 și-a desfășurat lucrările cel de al II-lea seminar pentru sănătatea publică, avînd ca temă « Recentele dezvoltări ale instituțiilor de sănătate publică », servindu-se ca text de bază de manualul O.M.S. privind studiul spitalelor. Lucrările au fost incluse în trei sesiuni zilnice: cea de dimineață, consacrată unei conferințe pe tema zilei, a fost urmată de un schimb de întrebări și răspunsuri; cea de după amiază a fost consacrată discuțiilor pe grupe de douăzeci, pe aceeași temă; iar cea de seară a reunit pe toți participanții, spre a se trage concluzii asupra lucrărilor zilei.

Textul integral al conferințelor, raportul final și procesele-verbale ale sesiunilor au fost publicate în limbile franceză și engleză. Nr. 39 al Revistei U.I.A. (iunie-iulie 1966) este în întregime consacrat lucrărilor acestui seminar.

NUMIRI

— Profesorul Charles Duyver, fost președinte al Federației regale a arhitecților din Belgia, a fost numit președinte al Consiliului național al Ordinului arhitecților belgieni.

— Fabio de Moura Penteado a fost ales președinte al secției braziliene a U.I.A.

— Zahir Ud Deen Khwaja și Peter W.G. Powell au fost aleși, primul președinte, cel de al doilea secretar, ai Institutului arhitecților pakistanezi.

— Profesorul Carlos Morales Machiavello a fost ales decan al Colegiului arhitecților din Peru.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

SALONUL INTERNAȚIONAL PENTRU ECHIPAMENT URBAN

Acest salon, destinat a promova materialele și tehnicile indispensabile echipamentului urban, deschis între 2 și 8 mai 1966, în parcul de expoziții din Nancy-Franța, a avut ca temă « Pentru o viață mai confortabilă a omului din orașul modern ». Salonul a prezentat și o machetă în miniatură a unui tren aerian pe perne de aer, lunecînd pe o linie centrală.

AL IV-LEA SALON AL VIEȚII COLECTIVE

Salonul a fost organizat între 19 și 23 mai 1966, în Palais de la Défense din Paris. Au avut loc colocvii în vederea creării unui « Comitet european de legătură și definire a normelor », atît pentru locuire cît și pentru sănătate.

CONGRES AL FEDERAȚIEI INTERNAȚIONALE A ARHITECȚILOR PEISAJIȘTI

Cel de al X-lea Congres al acestei federații și-a desfășurat lucrările la Hanovra — Republica Federală Germană, între 18 și 21 iunie 1966.

ORGANIZAȚIA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII

« Ziua mondială a sănătății », organizată de O.M.S., a avut loc la Atena, la 7 aprilie 1966. Ea a avut ca scop să studieze, cu sprijinul arhitecților, inginerilor, sociologilor, geografilor, geologilor etc., un urbanism de o concepție nouă care să țină seamă, mai ales, de condițiile de viață actuale, cu totul diferite de cele din trecut.

AL IV-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL PENTRU LUPTA ÎMPOTRIVA ZGOMOTULUI

Acest congres, desfășurat la Baden-Baden între 11 și 14 mai a.c., a făcut o prezentare a cercetărilor întreprinse actualmente în cadrul luptei împotriva zgomotelor din clădiri, industrie, locuințe etc.

EXPOZIȚIA « CONSTRUCTA II »

Expoziția internațională a clădirii « Constructa II » va fi deschisă între 21 și 29 ianuarie 1967, în Parcul Tîrgului de la Hanovra. Ea va cuprinde — între altele — elemente speciale de construcție exterioară, învelitori, acoperișuri etc., cele mai recente tehnici în materie de încălzire și de instalații de evacuare a gunoaielor. De asemenea, o mare parte a expoziției va fi consacrată construcției prefabricate, totală sau parțială.

CONGRES INTERAMERICAN AL INDUSTRIEI CONSTRUCȚIILOR

Acest congres, al cincilea, va avea loc la Santiago de Chile, între 10 și 15 octombrie 1966.

ȘTIRI

SPANIA

— PREMIUL « KENNEDY »

Premiul « Kennedy pentru arhitectură » — 1965, decernat în fiecare an de către un juriu barcelonez unui spaniol sau unui american care s-a distins în arhitectură, a fost atribuit lui Edward Durell-Stone.

— C.E.M.C.O. 66

Institutul pentru construcții și ciment « Eduardo Torroja » a inaugurat cel de al II-lea curs despre Studiile asupra construcției, care cuprinde diferite cicluri de studii privind tehnicile cele mai moderne de calcul și de construcție în beton armat și precomprimat. Aplicarea calculului electronic la problemele de dimensionare și de verificare a acestor structuri va fi tratat aici în mod special.

ITALIA

— PREMIUL « CORTINA ULISSE »

Premiul european « Cortina Ulisse 1966 », în valoare de un milion de lire, creat de către revista de cultură internațională « Ulisse », va fi atribuit în ianuarie 1967 unei cărți care va trata despre « o operă istorică în materie de urbanism și de arhitectură ».

ANGLIA

— PREMIUL « ROYAL GOLD MEDAL » PENTRU ARHITECTURĂ

Decernat anual de către regina Angliei « unui arhitect sau om de știință, care a proiectat sau executat un imobil de mare merit », premiul a fost atribuit în anul 1966 inginerului-consilier Ove Arup. Anul trecut, cîștigătorul acestui premiu a fost Kenzo Tange, autorul Gimnaziului național din cadrul Jocurilor Olimpice de la Tokyo.

AUSTRALIA

— TEST RADIOACTIV PENTRU OPERA DIN SYDNEY

Pentru a verifica dacă cele zece cupole gigantice din beton precomprimat, care încoronează acest edificiu, nu prezintă fisuri, s-a utilizat un izotop radioactiv de scurtă durată, insuflîndu-se între toroanele de oțel ale membranelor o soluție radioactivă de carbonat de sodiu. Eventualele goluri din beton pot fi astfel descoperite cu ajutorul contoarelor Geiger plimbate de-a lungul membranelor.

— BRISBANE: PLAN DE DEZVOLTARE URBANĂ

Orașul Brisbane a pus în studiu un plan de modernizare a transporturilor sale, al cărui cost este evaluat la 400 milioane dolari și a cărui realizare va dura 20 de ani. Acest plan prevede construirea a 155 de autostrăzi pentru trafic rapid, mai multe poduri noi, printre care o lucrare de 2 400 m cu 6 culoare. Este prevăzută și o centură cu 6 și 8 culoare de circulație, reunind între ele 5 mari artere principale.

FRANȚA

— ORAȘ SATELIT LA CAILLOLS

Un veritabil nou oraș pentru 100 000 locuitori va fi creat la marginea Marsiliei după modelul «new-towns»-urilor englezești. Un metrou aerian va lega centrul urban al acestui nou oraș de cel al Marsiliei. Principiul circulației se va baza pe separarea pietonilor și a drumurilor carosabile.

— UNIVERSITATE DE ARHITECTURĂ LA ARRAS

O Universitate permanentă de urbanism și arhitectură va fi în curînd creată la Arras, cu scopul de a aprofunda problemele ridicate de evoluția construcției și a locuirii, sub aspectele sale umane, sociale, tehnice și industriale.

CEHOSLOVACIA

— PLANUL CINCINAL

Planul pe 1966—1970 prevede construirea a 460 000 de locuințe.

S.U.A.

— PROGRAM FEDERAL DE ASISTENȚĂ PENTRU URBANISM

Președintele Johnson a cerut credite cu scopul de a lansa un « program federal de asistență pentru urbanism », destinat a promova eliminarea progresivă a cocioabelor care dăinuiesc în cea mai mare parte a orașelor americane.

DO NOT FORGET TO RENEW YOUR SUBSCRIPTION TO "ARHITECTURA" FOR 1967

Write directly to

"CARTIMEX", P.O.B. 134—135, Bucharest, ROMANIA,

or get in touch with its representatives in your country at the following addresses :

ALBANIA	— Ndermarja Shtetnore e Botimeve, Tirana
AUSTRIA	— Globus Buchvertrieb Salzgries 16, Wien XX
BELGIUM	— Du Monde Entier 5, Place St. Jean, Bruxelles
BULGARIA	— Raznoiznos 1, rue Tzar Assen, Sofia
CHINA	— Waiwen Shudian P.O.B 88, Peking
CUBA	— Cubartimpex, Calle Ermita 48, San Pedro, Habana
CZECHOSLOVAKIA	— Artia, Ve Smenkach 30, Praha I
FINLAND	— Akateminen Kirjakauppa P.O.B. 128, Helsinki
FRANCE	— Messageries de la Presse Parisienne 111, Rue Réaumur, Paris 2-e
GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC	— Deutscher Buch Exp. u. Import, Leninstrasse 16, Leipzig 701
GERMANY, FEDERAL REPUBLIC OF	— Kubon & Sagner P.O.B. 68, München 43
HUNGARY	— Kultura, P.O.B. 149, Budapest 62
ISRAEL	— Haiflepac Ltd. 11 Arlosoroff Street, Haifa — Lepac, 15 Rambam Street, Tel Aviv
ITALY	— So.Co.Lib.Ri Export-Import, Piazza Margana 33, Roma
JAPAN	— Nauka Ltd. 2 Kanda Zimbocho 2 Chome Kiyoda-ku, Tokyo
MONGOLIA	— Mongolgosknigotorg, Ulan Bator
KOREA, PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— Chulphanmul, Phenian
NETHERLANDS	— Meulenhoff Beulingstraat 2, Amsterdam
NORWAY	— Norsk Bogimport P.O.B. 3267, Oslo
POLAND	— Ruch, ul. Wilcza 46, Warszawa
PORTUGAL	— Libreria Buchholz, Avda. Liberdade, Lisboa
SPAIN	— Libreria Herder, Calle de Balmos 26, Barcelona
SWEDEN	— D. C. Fritze, Fredgatan 2, Stockholm 16
SWIZERLAND	— Pinkus & Cie. Froschaugasse 7, Zürich
UNITED KINGDOM	— Collet's Holdings Ltd. Denington Industrial Estate Wellingborough, Northants
U.S.A.	— Fam Book Service, 69 Fifth Avenue, Suite 8 F New York 10003, N.Y. — Continental Publications, 111, South Mermanee Ave. St. Louis, Missouri 63105
U.S.S.R.	— Mejdunarodnaia Kniga, Moscow G — 200
VIETNAM, DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— So Xunt Nhap Khap Sach Bao Hai Ba Trung 32, Hanoi
YUGOSLAVIA	— Jugoslovenska Knjiga, Terazije 27, Beograd — Forum 1 Vojvode Misica, Novisad — Prosveta Terazije 16/1, Beograd

„COMBINATUL DE CAUCIUC SINTETIC ŞI PRODUSE PETROCHIMICE"

Oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej
Raion Tg. Ocna, Regiunea Bacău

fabrică:

— polistiren expandat cu denumirea comercială PEX
— polistiren expandat ignifugat cu denumirea comercială PEXI

Denumirea caracteristicii	Unitatea de măsură	Polistiren expandat tip PEX	tip PEXI
Aspect	—	blocuri sau plăci paralelipipedice	
Culoare	—	alb	colorat
Densitate aparentă	kg/m³	17—22	23—29
Tensiune la o compresiune pentru o deformare de 10%	kgf/cm² min	0,70	0,70
Rezistența la forfecare	kgf/cm² min	4	4
Rezistența la rupere la încovoiere statică	kgf/cm² min	1,50	1,50
Conductivitatea termică	kcal/mh°C max	0,03	0,03
Gradul de ignifugare	—	nenormat	greu combustibil și se autostinge
Absorbție de apă	g apă / 100 cm³ expandat max	1,5	1,5

Polistirenul expandat se folosește cu succes la temperatura de +75°C, ca izolant termic în construcțiile civile și industriale și izolant fonic.

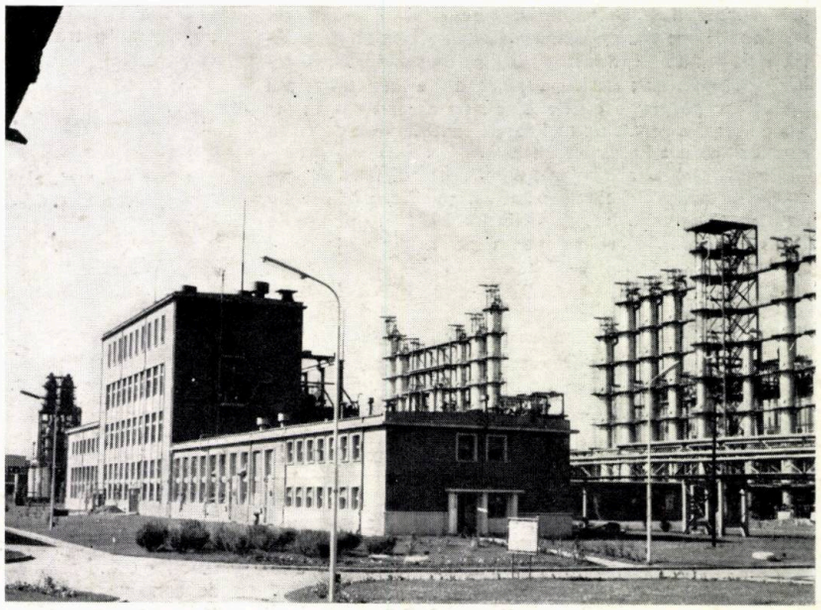

VII F 1920

architectura

1966 4

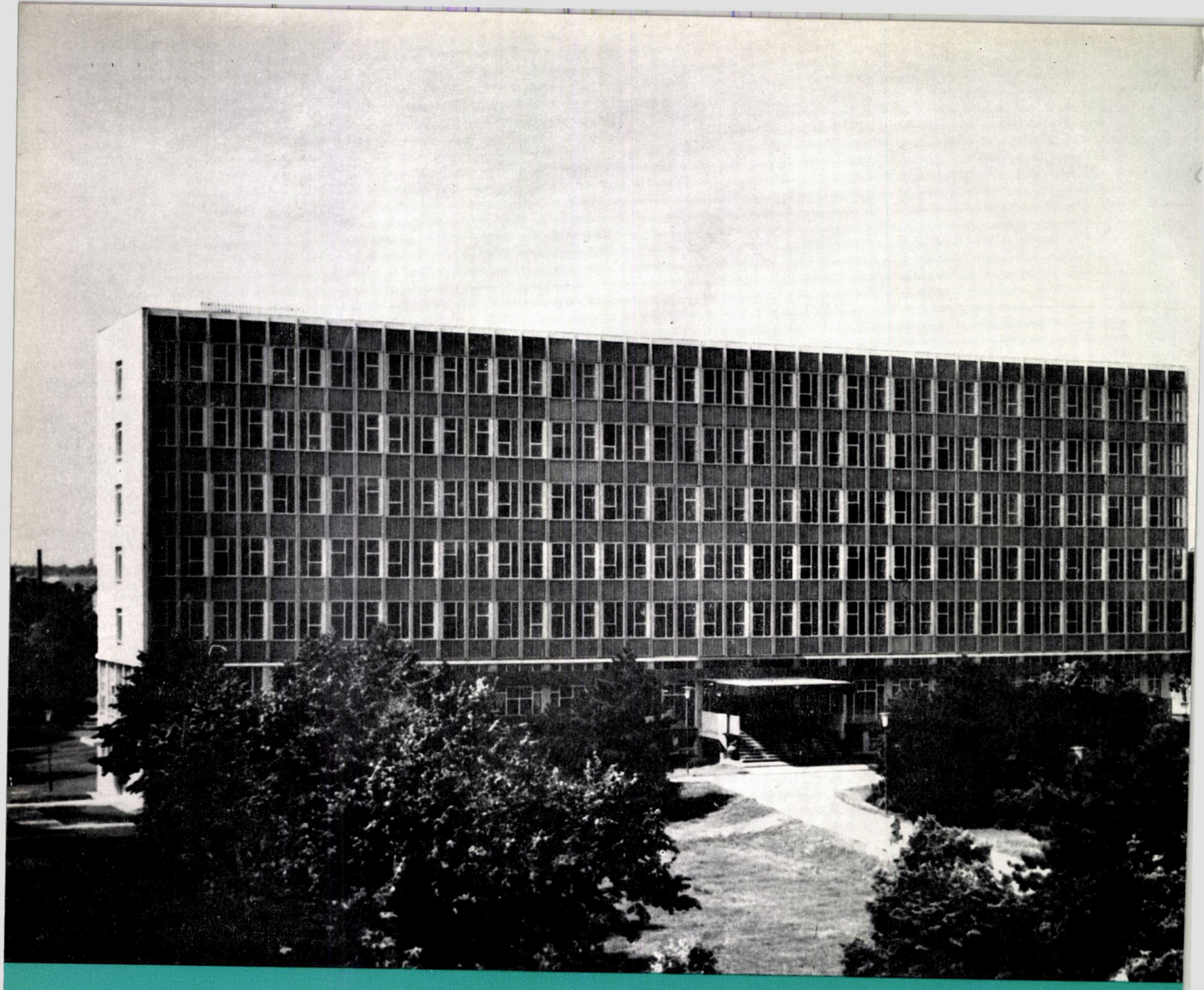

Taxele poștale plătite în numerar conf. aprob. D.G.P. nr. 560/16607/1966

Coperta I. *Vedere aeriană a orașului Piatra Neamț*

Coperta a II-a. *Policlinica raionului Tudor Vladimirescu București*

ARHITECTURA Nr. 4–1966

SUMMARY

I.U.A. INTERNATIONAL COLLOQUY ON HOUSING—BUCHAREST, 1966

An international colloquy on housing was held in Bucharest from June 29 to July 5, 1966, at the headquarters of the Romanian Union of Architects ; the colloquy was organized by the I.U.A. in collaboration with the Romanian section of the I.U.A., the main topic being : "Housing in the developing countries." As guide lines, meant to define the contents of the reports to be presented at this colloquy, the following general theme was proposed : "Development and mutation : consequences on the housing standards and on the notion of the dwelling".

The colloquy was attended by 53 architects from 22 countries, among whom, as honour guests, we name : Pierre Vago, I.U.A. General Secretary ; Sir Robert Matthew, Chairman of the I.U.A. Working Commissions Liaison Committee and R.I.B.A. President, the French sociologist Paul-Henry Chombart de Lauwe ; Jean-Pierre Vouga, Duccio A. Turin, George A. Atkinson, Nuno Portas, Mourad Ben Embarek, Radomir Lukic, architects.

We present a brief review of the discussions (pag. 2), the five main reports presented by P. H. Chombart de Lauwe, D. A. Turin, N. Portas, M. Locar and G. A. Atkinson, together with the Conclusions adopted at the close of the colloquy. This important I.U.A. manifestation took place under the best of conditions ; the discussions were conducted at a high level and occasioned some very interesting position takings.

We briefly summarize the most important papers presented.

Paul-Henri Chombart de Lauwe : THE GROWTH OF NEEDS AND THE TRANSFORMATION OF THE WAY OF LIVING (page 4). The speaker approached the housing problems in close connection with social changes undergone by our society, as he considers that housing expresses society, reflects social structures, symbolizes values. The needs and aims concerning housing are to be investigated at the individual level only, the individual being considered as a part of the group he belongs to. The town-planner may set up a town only if he pays due attention to such factors as position, status and role of each individual in the complex whole formed by social structures. The author defines the needs and aspirations, making the following distinctions between their various kinds : there is first the "object-need", which may be reduced to demand and provision (number of dwellings planned on the basis of a previous analysis of the demands expressed) ; there is then the "status need," which refers to the status of a family or individual who may or may not possess the object which need he claims ; there is also the "obligation-need", that is a social requirement which cannot be overlooked if an individual wants to be socially admitted ; finally there are the "aspirations needs", corresponding to the dwelling an individual aims at, to the improvements looked for in this dwelling to the aesthetic aspects meant to ease social relations. The author then analyses the needs and aspirations in traditional societies, industrial societies and the societies undergoing economic changes, stressing the fact that this analysis — which is not to be bypassed should be carried out by taking into account the dynamic aspect of the development. The study of the change from "aspirations-needs" to the "obligations-needs" should offer the possibility to pin-point progressively the relations existing between the different stages of economic development and the psycho-sociologic changes that occur in the groups and in each individual belonging to a given society. In other words, it is a question of defining the possible stages of development, with the possible appearance of new needs and the facilities available for their satisfaction. The difficulty in setting up a programme consists in defining the overpopulation threshold, corresponding to the economic situation at the respective moment. In order to establish a vital minimum in the field of housing one should start from a typical dwelling, studied by taking into consideration both the behaviour of individuals in the traditional society and the new requirements proper to an urban environment. This typical dwelling would correspond to an aspiration-need, to be considered for a later stage of development ; until then, a reduction of this, — the "minimal dwelling" would correpond to an "obligation-need" the state is deemed to adopt as an immediate task.

In conclusion, the author points out that it is very difficult to specify the elements of a dwelling in the frame of an inter-discipline programme, including architects, engineers and representatives of all sciences concerned with human beings. Nevertheless, it is only by starting from a general concept about society and the relations existing between the traditional cultures and the material elements of industrial civilisation — which are by all means to be adapted — one may find the solutions for solving the housing problem.

Nuno Portas : DEFINITION AND EVOLUTION OF HOUSING STANDARDS (pag. 7). With the modern theories and computing facilities available, it is now possible to adopt a methodology, so badly needed in studying housing problems. The report is focused on three main elements : the methodology for translating the need in terms of space and equipment ; the housing-cell functional programme and the inter-relations to be considered for setting it up ; the new concepts about housing in view of satisfying the needs. To set up standards by taking as a starting point minimal values for satisfying housing requirements, requires a number of sanitary, confort a.o. conditions in which the housing structure appears as a variable. Programming of human requirements demands an ordinatory scheme for the types of decisions necessary to define or specify the characteristic features of a dwelling. This "requirements programme" should include a hierarchy of requirements (the weight of requirement varies as a function of the system of values operating in a sociologic group) and their satisfaction levels (a minimal limit, a satisfaction range and a maximal limit).

The object of housing programming methodology is to program functional or habitability requirements, which may be considered as a key phase of the entire progress of the dwelling design. Programming procedure starts with a recognition of functions and characters capable of describing the life in a given dwelling and then continues with the set up of monographic records for each function or group of functions. Function description is followed by a description of the characters involved. The procedure then implies an investigation (prospecting) into the qualitative and quantitative requirements of space for the respective function, and also into the space conformation and inter-relations between functions.

M. Nuno Portas then refers to the general structural analysis of the family and its formulation, to the methods applied for evaluating design quality and for the assessment of the values of the requirement itself.

Duccio A. Turin : ECONOMIC ASPECTS OF HOUSING POLICIES IN DEVELOPING COUNTRIES, WITH PARTICULAR REFERENCE TO AFRICA. (pag. 14). The main characteristic feature of the housing problem in the developing countries, and particularly in Africa, is the gross inadequacy of ressources of all kinds. Mr. Duccio A. Turin deals exclusively with the situation existing in Africa in the early sixties. According to the available data, it may be appreciated that Africa also undergoes a rapid process of urbanization with all the resulting implications in terms of housing requirements. It appears from estimations that about 3/5 of the gross capital investment is devoted to constructional work of a general character and about 1/4 to housebuilding and related facilities In absolute values this amounts to a per capita housing expenditure of between 2. — and 3. — U.S. dollars per annum, as against 30. — to 40. — U.S. dollars for a typical industrialized country. Mr. Turin then analyses the resources and their utilization. As regards the building industry, Africa (except for North Africa and some West African countries) is characterized by the absence of African firms of any significant size. House-building costs per square metre vary from country to country — as does the quality — as a result of differences in the prices of building materials. In many African countries, the present planning standards (only a few countries have a proper planning organization and competent personnel) are still far from their target and consequently useful urban and peri-urban space is wasted, while the cost of providing and operating basic community facilities and services are disproportionately high.

In conclusion, the author lists the main solutions to be adopted by African housing policy, namely : assessment of housing needs ; statistical data on the number of dwellings built ; assessment of relations existing between income, occupant expenditures and the initial cost of the dwelling ; building material and dwelling costs etc.

Marcel Locar : PROGRESS OF HOUSEBUILDING IN ROMANIA (page 18). The Romanian government's policy is directed towards the continuous rise of the population's standard of living. As a consequence — states the author — and owing to the increased rate of urbanization, building in urban areas became a major problem the government has to face, a problem that is integrated in the programms set up for developing the national economy. City development — ensured through studies and planning designs at all levels — is subject to a definite urbanistic order and discipline. The volume of investments destined to housebuilding should be estimated by taking also into account the social, cultural, educational, health, commercial services and other facilities, as well as the construction of the necessary municipal networks, public transport etc. The territorial distribution of this investment volume is achieved according to given priority criteria, considered over the time interval encompassed by an economic plan (now for instance, the 1966—1970 Five-Year plan).

The author also mentions briefly the government policy in the problem of rural dwellings and of those built with private means. He also mentions the repartition of housebuilding tasks between the various organizations, design institutes, people's councils, etc.

The progress of needs, standards and housing problems is traced on the basis of investigations, studies, statistics and other methodological means. Of importance are the studies carried out on typification with the aim of achieving a working compromise between typification and industrialization on the one hand, and the demands for architectural variety, on the other.

The last section of the report concerns the development of housebuilding during the present Five-Year plan (1966—1970). During this period the provisions include the building of 300,000 flats of a large variety of types and of a high level of comfort, so as to correspond to the requirements of both the collective life of the family and to that of its individual components. Great attention is also paid to the building of dwellings for single individuals.

The studies carried out on the new types of flats take into account all problems arising in a dwelling ; their primary aim is the space comfort corresponding to the housing presumed for the

next stage, that is a room for each individual. On this line of thought, lower and upper limits were established for the habitable area and the useful area per flat and, within the latter, the minimal permissible area for each room.

As dwellings represent the majority of buildings in a city, their impact on the architectural picture of the former is decisive. Consequently, owing to the fact that industrialization of housebuilding carries with it a danger of monotony, the Romanian architects are looking for new ideas in the design of housing units, for more variety and personality, while adapting them to the site conditions, integrating them into the urban environment so as to confer to the architectural product of their creative work a personal touch, issued from the cultural and artistic tradition of the Romanian people.

George A. Atkinson: HOUSEBUILDING IN SEISMIC REGIONS: CONSIDERATIONS FOR ARCHITECTS (pag. 24). Reports have shown that two kinds of structures are particularly vulnerable to seismic shocks namely: the small buildings made of dried mud-bricks or random stone rubble, and the high, multi-storey buildings with loadbearing walls of brickwork or concrete, and reinforced concrete beam and slab floors. Another cause for disaster during earthquakes is filled ground and alluvial soil.

Owing to the joint activities carried out by UNESCO and the International Union of Geodesy and Geophysics, we are now able to determine — with some degree of approximation — seismic areas. Prevention of dwelling destruction is now possible for the architect and the specialist structural engineer through anti-seismic design and construction. Anti-seismic design should obviously take an important place in the training of structural engineers working in seismic areas. The lack of information, maps etc. may hamper this aim but, to overcome this, the author suggests a number of steps to be taken either on a national level or by the U.N. or I.U.A. The author lists a number of basic principles to be adopted by all those concerned with housing design in seismic regions.

CONCLUSIONS OF THE COLLOQUY (pag. 27). The 53 architects and specialists who attended the Colloquy, having proceeded to a broad exchange of views on the topics discussed, agreed on several points representing the most important housing problems: the inadequate conditions in which hundreds of millions of people are obliged to live in some regions of the world is one of the main concerns of all peoples and governments whose task is to consider it with priority; it behoves to architects to insist in all circumstances on participating in the elaboration of programmes where they should stress the urgency of needs, according to the cultural level and aims of the countries involved; the I.U.A. is called upon to take steps to ensure a broad distribution of the documents of the Colloquy; to back up all activities aiming at the training of local technical personnel; to promote informational and propaganda actions within the framework of the U. N. specialized agencies or of other international and national organizations; to urge and organize new colloquies on similar lines of thought as the one held in Bucharest.

THE 1965 PRIZES FOR ARCHITECTURE AND TOWN-PLANNING

Our journal publishes the list of prizes awarded by the State Committee for Building. Architecture and Town-Planning and by the Union of Architects of the Socialist Republic of Romania for architectural and planning works completed during 1965. Some of the most important are briefly presented (pp. 30—47): The Balta Albă (Bucharest) residential district; planning of Bldv. Ion Şulea (Bucharest) residential quarter; the 130-bed students' hostel at Galatzi; the Central zone quarter of Piatra-Neamţ; No. 2 Shopping centre at Drumul Taberei — Bucharest; the Factory for Refractory Products at Alba-Iulia; two residential micro-districts in the Ţiglina II quarter at Galatzi; a standard picture-palace seating 650; the House of Culture at Bacău.

HOSPITAL CONSTRUCTIONS

Aurelia Teodorescu, Arch., Mihai Enescu, Arch: PRESENT TRENDS IN HOSPITAL DESIGN (page 48). Designing hospital buildings rises at present important problems as to the optima functionality to be reached, both from the standpoint of the plot and from that of the rational and economically efficient dotation with modern, highly technical equipment and plants. These considerations determined hospital designers all-over the world to give up the "pavilionar" principle in favor of more compact „monoblock"-system solutions.

The authors show the advantages offered by this system and give some examples of hospitals built in Romania (in the towns of Gheorghe Gheorghiu-Dej. Constantza and Craiova), where the three important groups of functions (hospitalization, technico-medical services and the polyclinic) correspond to distinct volumes in the general plot. They present another, more compact, formula. where the number of volumes is reduced to two (the Baia-Mare hospital). Mention is also made of the new trends shown in the design of Scandinavian hospitals where, together with functional and economical solutions, provisions are also made for possible extensions in the future. The authors express some reserve toward the solution applied in the design of the Hvidovre hospital, Denmark, as well as toward that of the multi-storey hospital.

Another problem considered is the structure of the section destined to the incoming patients and the solution of principle brought to the hospitalization section for which the authors suggest some examples — accompanied by comparative tables — taken from the hospitals recently built in Romania.

Ruxandra Stamatin-Iovanescu, Arch.: THE NEW POLYCLINIC OF THE TUDOR VLADIMIRESCU DISTRICT, BUCHAREST (pag. 52). The Polyclinic is the biggest construction of its kind in Romania. Its capacity is of 4,000 consultations and medical treatments per day, ensuring at the same time out-patient's curative and prophylactic medical assistance for 120,000 inhabitants.

The author, who also worked out the project, describes the difficulties encountered in designing the polyclinic, since the problem of facilities, on such a large scale, was new and similar examples were lacking from the reference literature.

The plot presents a scheme where the specific of facilities is correctly integrated, being expressed in the façades by a plastic conception adequate to a health building.

The polyclinic disposes of a ground of some 13,000 sq. m., the built area being of 2,108 sq. m. The number of consultation rooms amounts to 100.

The building proper has a 6-level main structure, and a single-level secondary one.

Mihai Enescu, Arch.: A SUCCESSFUL HEALTHBUILDING (pag. 54). The favorable location of the Tudor Vladimirescu district polyclinic (at the crossroads of two streets, with a rich plantation all around) outlines the plastic-architectural solution brought to the building itself.

The plot follows a rational general scheme of circulation and functionality in the frame of a main structure comprising a basement, semi-basement, ground floor and five storeys, and in that of a secondary one comprising a semi-basement and ground floor.

The author considers that the location at the first level of some of the more frequently used services (radiology, balneophysio-therapy dispensary a.o.) is a wise decision taken by the designer for the sake of accessibility and convenience; the same goes for the distribution on a vertical plane — in the order of the respective specific destinations — of consultation and treatment rooms. An exception to the judicious disposition of services are the laboratories for general analysis, located on the fourth floor, which is inserted between the levels destined to the public.

The inner courtyard, surrounded by a number of secondary entrances and facilities, including the supplies service, is also useful and, besides, it offers functional and architectural advantages and clears away from the façades the multitude of secondary entrances, with the result of an enhanced pleasantness in the general aspect.

Stressing the care displayed by the designers for the architectural treatment of the interiors in their aim to attain the "positive psychological factor", the author outlines the efficient decorative and functional qualities of the finishings (the metal in the treatment of the main hall ceiling, the ceramic plastings on some structural elements or on the main stair counter-steps and string, the marble slabs on the floors, etc.), as well as of the mural paintings and compositions of plastic artists.

Liviu Niculiu, Arch.: THE MATERNITY HOSPITAL IN BACAU (pag. 58). This maternity hospital building is integrated in the future health complex conceived on the basis of a „pavilionar" system to be built in the town of Bacău, the ultimate capacity of which will be of 1,300 beds.

The maternity services were located in a main building, with partial semi-basement, ground floor and four storeys, and in other three adjacent buildings. The designers endeavoured to obtain a most rational functionality in the repartition of services and also the easiest circulation. The incoming patients rooms have three beds at the most and are serviced by sanitary groups (interconnected both in a vertical and in a horizontal plane); they also dispose of all ancillary facilities: treatment rooms, dining rooms, rooms for doctors and nurses, offices, enclosures for clean and dirty linen etc. The operating groups, the location of which is dictated by isolation requirements, solve the demands of each level. The instrument rooms are directly connected to the central sterilization service, on the ground floor.

The loadbearing structure was realized on a monolithic concrete frame, with beam-plate over the aperture of patient rooms, with beamless-plate over corridors of a smaller aperture and with a stiffened system having 12.5 m longitudinal diaphragm between the corridor and the 3.60 m deep rooms. The transverse diaphragms, two for each section between the expansion joints, run on three levels.

The interior finishings are hygienic and of an easy maintenance: oil paintings, faience, linoleum and parquet. For the exterior finishings, "vinacet" was applied on the plastered panels running along the whole length of the walls, in contrast with the white cornices and with the colour of the small plates in modelled concrete, displayed along the whole height of the full tympanons.

DWELLINGS

Ignace Serban, Arch.: NEW STUDIES FOR FLATS (pag. 61). The material published under this title was presented at the Colloquy on housing held in Bucharest with the purpose of acquainting the foreign participants with the studies of Romanian architects carried out with the aim of improving the housing standard, of achieving a better comfort, of diversifying the functional solutions and the assembling of sections and parts.

The author presents a number of sections and assemblages studied by teams of architects from the Design Institute for Typified Constructions (I.P.C.T.) in collaboration with other design institutes.

The basic theme was the theoretic arrangement of a series of nine types of flats, with given maximal and minimal gross habitable areas and a specified number and sizes of rooms in each type of flat. On this basis, the designers suggested a great number of housing sections and assemblages; some of the solutions given for the nine types of flats are described (one-room, two-room, three-room, four-room, and five-room flats).

The studies were carried out bearing in mind that, from the solutions proposed, the designer should not exclude any functional possibility whatsoever and should accept functional differentiations as a necessity for variety and comfort; a number of prototype buildings were experimentally tested to verify certain functional constructive facilities and finishing solutions, also reported in the article.

BOOK REVIEWS

Under this heading are published reviews of two Romanian works on architecture: ARCHITECTURE IN ROMANIA, by Prof. Gustav Gusti (Meridiane Publishing House), and ROMANIC ARCHITECTURE AND SCULPTURE IN MEDIEVAL PANNONIA, by Prof. Virgil Vătăşianu (Publishing House of the Academy of the Socialist Republic of Romania).

The following reviews of foreign books on architecture are also published: No. 12 of the yearly journal "ARCHITECTURE — FORMES + FONCTIONS" (Lausanne); L'URBANISATION (No. 11/1964 of "Prospective", publication of the French Centre for Prospective Studies. Presses Universitaires de France); the handbook AKUSZTIKAI TERVEZES (Acoustic design) by Tarnoczy Tamas (Müszaki Könyvkiadó — Budapest); THE FUTURE OF LONDON, by Edward Carter (Penguin Books); SAVOR BÂTIR, by Gérard Blachère (Eyrolles — Paris).

THE CHRONICLE

Records some of the activities of the Union of Architects of the Socialist Republic of Romania during the period April-August 1966. It is followed by

I.U.A. NEWS.

SOMMAIRE

COLLOQUE INTERNATIONAL DE L'HABITAT — U.I.A., BUCAREST 1966

Au siège de l'Union des architectes de la République socialiste de Roumanie s'est déroulé du 28 juin au 5 juillet dernier à Bucarest, un colloque international de l'habitat, organisé par l'Union Internationale des Architectes et la Section roumaine de l'U.I.A., qui a eu pour thème principal : « L'habitat dans les pays en voie de développement ». Pour mieux préciser le contenu des travaux, l'on a établit le thème général suivant : « Développement et mutation : ses conséquences sur les normes de l'habitat et sur les conceptions du logement ».

Cinquante trois architectes de 22 pays participaient au colloque parmi lesquels figuraient, en tant qu'invités d'honneur Pierre Vago, secrétaire général de l'U.I.A. ; Sir Robert Matthew, président du Comité de liaison entre les commissions de travail de l'U.I.A. et président de la R.I.B.A.; le sociologue français Paul-Henry Chombart de Lauwe : les architectes Jean-Pierre Vouga, Duccio A. Turin, George A. Atkinson, Nuno Portas, Mourad Ben Embarek, Radomir Lukic.

Notre revue présente une brève relation des séances de travail du colloque (en 2e page), les cinq communications principales faites par M.M. P.H. Chombart de Lauwe, D. A. Turin, N. Portas, M. Locar et G. A. Atkinson, ainsi que les conclusions du colloque. Cette importante manifestation de l'U.I.A. s'est tenue dans les meilleures conditions, les débats d'un niveau élevé provoquant à maintes reprises des interventions fort intéressantes.

Nous publions plus bas de brefs résumés des principales communications qui y furent faites.

Paul-Henry Chombart de Lauwe — ÉVOLUTION DES BESOINS ET TRANSFORMATION DE L'HABITAT (page 4). Le conférencier a abordé les problèmes posés par l'habitat qui se trouvent étroitement liés aux transformations sociales, estimant que l'habitat exprime la société, reflète les structures sociales, symbolise des valeurs. C'est donc au niveau de l'individu pris dans le groupe dont il fait partie que les besoins et les aspirations en matière d'habitat peuvent être étudiés. C'est en pensant à la place, au statut, au rôle de chacun dans l'ensemble des structures sociales que l'urbaniste peut construire une ville. L'auteur définit les besoins et les aspirations — en distinguant le « besoin-objet » qui se réduit à la demande et à la prévision (le nombre de maisons prévu dans un plan à la suite d'analyse de la consommation); le « besoin-état » qui se rapporte a l'état dans lequel se trouve un individu ou une famille qui a ou n'a pas un objet dont ils disent avoir besoin ; le « besoin obligation » constitue une obligation sociale qui ne peut être évitée si un individu veut être admit socialement ; les « besoins-aspirations » correspondent au logement désiré, aux améliorations que l'on recherche, aux aspects esthétiques, à ce qui donnera plus de facilité aux relations sociales. Chombart de Lauwe analyse ensuite les besoins et les aspirations des sociétés traditionnelles, des sociétés industrielles et des société en cours de transformation économique, soulignant le fait que cette analyse dont on doit tenir compte, doit être effectuée dans la perspective dynamique du développement. L'étude du processus de passage des « besoins-aspirations » aux « besoins-obligations» offrira la possibilité de préciser progressivement les rapports entre les étapes du développement économique et les changements psycho-sociologiques qui se produisent dans les groupes sociaux et chez chaque personne dans une société. Il s'agit de définir les étapes de développement possible, dans lesquelles il sera tenu compte, à un moment donné, de l'apparition des besoins nouveaux et de la possibilité de les satisfaire. La difficulté pour l'établissement d'un programme est de définir le seuil de sur-population correspondant à la situation économique du moment. Pour fixer le minimum vital en matière d'habitat, il faudrait partir d'un logement-type, étudié en tenant compte à la fois des comportements des individus dans la société traditionnelle et des exigences nouvelles du milieu urbain. Ce logement-type correspondrait à un besoin-aspiration qui devrait être pris en considération pour une étape ultérieure de développement. En attendant, le logement-minimum devrait être défini comme une réduction de ce logement-type et correspondrait à un besoin-obligation, dont l'État ne pourrait éviter de prendre en charge immédiatement la satisfaction. L'auteur souligne, en conclusion, qu'il est cependant difficile de préciser les éléments d'un logement dans un programme interdisciplinaire entre architectes, ingénieurs et représentants des sciences humaines. En tous cas, ce n'est qu'en partant d'une vision d'ensemble de la société et des rapports entre les cultures traditionnelles et les éléments matériels de la civilisation industrielle qu'il est indispensable d'adopter, que les solutions au problème du logement peuvent être trouvées.

Nuno Portas — DÉFINITION ET ÉVOLUTION DES NORMES DU LOGEMENT (page 7). En matière d'habitation, en disposant des théories et des moyens modernes de calcul, on peut adopter une méthodologie si nécessaire à l'étude des problèmes du logement. Le conférencier a axé sa communication sur trois éléments principaux, notamment: la méthodologie de la transcription des besoins en termes d'espace et d'équipement ; le programme fonctionnel de la cellule-logement et de sa grille d'établissement ; les conceptions nouvelles du logement pour satisfaire l'évolution des besoins. L'établissement de standards, partant de valeurs minimales de satisfaction des exigences en logement, réclame un ensemble de conditions d'hygiène, de confort, etc., sous lesquelles la structure de l'habitation apparait comme une variable. La programmation des exigences humaines impose un schéma d'ordonnement des types de décisions, nécessaires à la définition ou à la spécification des caractéristiques d'une habitation. Ce programme d'exigences doit comprendre la hiérarchisation des exigences (l'importance d'une exigence varie en fonction du système des valeurs d'un groupe sociologique), les niveaux de satisfaction de ces exigences (seuil minimal, zone de satisfaction et seuil maximal).

La méthodologie de la programmation des logements a pour objectif la programmation des exigences fonctionnelles ou d'habitabilité, qui peut-être considérée comme la phase-cléf de tout le progrès du design de l'habitat. Le procédé de programmation débute par la reconnaissance des onctions et des personnages capables de décrire la vie au logement et se poursuit en dressant des fiches monographiques pour chaque fonction ou groupe de fonctions. La description de la fonction est continuée par la description des personnages impliqués dans la fonction. Après quoi, le procédé comporte la prospection des exigences quantitatives et qualitatives des dotations d'espace pour la fonction, ainsi que la conformation de l'espace et les inter-actions des fonctions.

Le conférencier s'est ensuite rapporté à l'analyse globale des structures de la réalité familiale et à sa formule, aux méthodes d'évaluation de la qualité des projets et à la vérification de la valeur des exigences en elles-mêmes.

Duccio A. Turin — ASPECTS ÉCONOMIQUES DE LA POLITIQUE DE L'HABITAT DANS LES PAYS EN COURS DE DÉVELOPPEMENT, PARTICULIÈREMENT CEUX D'AFRIQUE (page 14). La principale caractéristique du problème du logement dans les pays en voie de développement et spécialement en Afrique, est l'insuffisance totale des ressources de toute sorte. La communication faite par Duccio Turin s'est exclusivement occupée de la situation existante en Afrique pendant les premières années qui ont suivi 1960.

Selon les données disponibles, on peut estimer que l'Afrique est en train de passer par un processus rapide d'urbanisation, à influences sur la demande en logement. Il ressort des calculs effectués qu'environ 3/5 de la formation totale de capital (en extrapolant les renseignements disponibles de quelques pays africains qui contribuent pour 3/5 a cette formation) est consacré aux travaux de construction en général, et environ un quart à la construction des habitations et de l'équipement urbain respectif. Cette proportion en valeur absolue représente une dépense par an de 2 à 3 dollars U.S.A. par tête d'habitant, pour le logement, contre 30 à 40 dollars U.S.A. pour un pays tiypquement industrialisé. Le conférencier fait ensuite une analyse des ressources et de leur utilisation. En ce qui concerne l'industrie du bâtiment, l'Afrique (à l'exception de l'Afrique du Nord et de plusieurs pays côtiers de l'Afrique Occidentale) se caractérise par l'absence de firmes africaines de quelque importance. Le coût d'un logement diffère d'un pays à l'autre, tant pour la qualité que pour le prix du mètre carré, en raison des prix différents des matériaux de construction. Dans nombre de pays africains, les normes actuelles d'aménagement (peu d'entre eux disposent d'organisation d'aménagement propres et de personnel compétent) sont encore loin d'atteindre leurs objectifs et, par conséquent, l'espace urbain et préurbain est gaspillé, d'où le coût élevé des travaux édilitaires fondamentaux ainsi que des travaux d'entretien et des services.

L'auteur énumère, pour finir, les principales solutions à adopter pour l'Afrique dans la politique de l'habitat : établissement des besoins en logement, statistiques concernant le nombre des logements construits, établissement des relations entre le revenu, les frais des locataires et le coût initial de l'habitation, entre le prix des matériaux de construction et celui du logement, etc.

Marcel Locar — L'ÉVOLUTION DE LA CONSTRUCTION D'HABITATIONS DANS LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE DE ROUMANIE (page 18). Montrant, pour commencer, que la politique d'État de la Roumanie est orientée vers le relèvement continuel du niveau de vie de la population, l'auteur émet une série de considérations touchant le développement économique du pays. Pour cette raison et grâce au rythme rapide d'urbanisation, le processus d'édification urbaine est devenu un problème majeur d'État, constituant une partie intégrante des plans de développement de l'économie nationale. Basé sur des études et des plans d'aménagement de toute sorte, le développement des villes est soumis à l'ordonnance et à la discipline urbanistique. Le volume des investissements pour la construction de logements doit être évalué en tenant compte des dotations socio-culturelles, d'enseignement, de la santé, du commerce, des services de desserte, etc. ainsi que de la construction des réseaux édilitaires nécessaires, des moyens de transport en commun, etc. La distribution sur le territoire de ce volume d'investissements s'effectue sur la base de critères prioritaires, aux termes d'un plan économique (comme par exemple, le plan actuel quinquennal 1966—1970).

L'auteur rappelle encore brièvement la politique de l'État touchant le problème des logements ruraux et des logements particuliers, réalisés par moyens privés. Et de même, pour ce qui est de la construction des logements, la division des tâches entre diverses institutions, instituts de préparation des projets, conseils populaires, etc.

L'évolution des nécessités, des normes et du programme des habitations se poursuit sur la base de recherches, d'études, de statistiques et autres moyens méthodologiques. D'une grande portée sont les études de typisation grâce auxquelles on peut établir l'alliance de la typisation et de l'industrialisation avec les exigences de la variété architecturale.

Le dernier chapitre de la conférence a trait au développement de la construction de logements dans le quinquennal actuel (1966—1970). C'est pendant cette période que l'on prévoit la réalisation de 300.000 appartements d'une grande variété de types, d'un confort élevé, qui répondront aux exigences de la vie collective en famille et à celles de la vie individuelle de chacun de ses membres. On y a en vue la construction de logements pour personnes seules, question à laquelle on accorde une grande attention. Dans les études pour de nouveaux types d'appartements, il est tenu compte de tous les problèmes affectant le logement et l'on y recherche, en premier, la réalisation d'un confort spatial répondant aux conditions d'occupation présumées pour l'étape suivante, et qui équivaudrait à une chambre par personne. On a déterminé dans ce sens, les limites inférieures et supérieures de la surface habitable et de la surface utile par logement, en précisant la superficie minima admissible pour chaque genre de pièce.

Par le fait qu'elle constitue l'élément prédominant de l'édification urbaine, la construction d'habitations détermine de manière décisive l'image architecturale de nos villes. L'industrialisation

de la construction des logements pouvant, par ailleurs, engendrer la monotonie, les architectes roumains sont à la recherches d'idées nouvelles pour la conception d'unités d'habitations, qui conféreraient plus de variété et de personnalité aux logements afin d'adapter ceux-ci aux conditions d'implantation, de les intégrer harmonieusement dans l'ambiance urbaine, en tâchant d'imprimer à leurs créations architecturales un cachet propre issu des traditions culturelles et artistiques du peuple roumain.

George A. Atkinson — LA CONSTRUCTION DES HABITATIONS DANS LES RÉGIONS SISMIQUES ; CONSIDÉRATIONS POUR LES ARCHITECTES (page 24). Les observations ont montré que deux genres de constructions sont particulièrement vulnérables aux chocs provoqués par les tremblements de terre : les petites constructions en briques crues ou en pierre à appareil irrégulier et mortier d'argile, et les constructions élevées, à murs porteurs en brique ou en béton, avec planchers en poutres ou dalles de béton armé. Une autre cause de désastre lors des séismes est constituée par les terrains remblayés ou alluvionnaires.

Grâce aux recherches faites par l'Unesco et par l'Union Internationale de Géodésie et de Géophysique, il y a aujourd'hui moyen de connaître par approximation les régions qui sont soumises aux séismes. Les architectes et les spécialistes travaillant dans le domaine des constructions de logement ont la possibilité de prévenir la destruction des habitations par des mesures anti-sismiques prises lors de l'élaboration des plans et de la construction mêmes. L'étude des constructions anti-séismes doit évidemment tenir une place importante dans la formation des ingénieurs constructeurs des régions sismiques. Les carences existant dans certains pays au sujet des informations, des cartes géogaphiques et autres, peuvent entraver ces recherches, mais pour y remédier l'auteur propose une série de mesures à l'échelon national, de l'O.N.U. ou de l'U.I.A. L'auteur énumère plusieurs principes que devraient connaître tous ceux qui travaillent à dresser des plans dans le domaine des logements des régions sismiques.

* * * CONCLUSIONS DU COLLOQUE — (page 27). Après avoir procédé à un vaste échange de vues sur les débats du colloque, les 53 architectes et spécialistes présents sont tombés d'accord sur plusieurs points représentant les plus importantes questions touchant le problème de l'habitat, notamment : les conditions indignes dans lesquelles doivent vivre des centaines de millions d'êtres humains dans certaines parties du monde préoccupent les peuples et les gouvernements qui ont pour tâche de situer ce problème dans l'ordre des priorités ; les architectes ont la tâche d'insister en toute circonstance pour qu'ils puissent accomplir leur devoir de participer à l'élaboration des programmes dans l'esprit des nécessités d'urgence, en concordance avec la culture et les aspirations des pays intéressés ; l'U.I.A. est invitée à donner la plus large diffusion aux documents du colloque, d'appuyer toute mesure tendant à former des cadres techniques locaux, à prendre l'initiative d'une action d'information et de propagande dans le cadre des institutions spécialisées des Nations-Unies et d'autres organisations internationales et nationales, à provoquer et à organiser de nouveaux colloques du genre de celui qui vient d'être tenu à Bucarest.

PRIX D'ARCHITECTURE ET D'AMÉNAGEMENT DE L'ANNÉE 1965

La revue publie la liste des prix accordés à plusieurs travaux d'architecture et d'aménagement réalisés en 1965, par le Comité d'État pour les Constructions, l'Architecture et l'Aménagement et par l'Union des Architectes de la République Socialiste de Roumanie. On présente, de même, (pages 30—47) quelques-uns des principaux ouvrages primés, tels l'ensemble d'habitations Balta-Albă, à Bucarest ; le foyer de 130 places à Galatzi ; l'aménagement de l'ensemble du Bd. Ion Şulea, à Bucarest ; l'ensemble central de Piatra-Neamtz ; le complexe commercial No. 2 Drumul Taberei, à Bucarest ; la fabrique de produits réfractaires, à Alba-Iulia ; deux unités de voisinage du quartier Tiglina II, à Galatzi ; un cinéma-type de 650 places ; l'ensemble de la Maison de la Culture, à Bacău.

CONSTRUCTIONS SANITAIRES

Aurelia Teodoresco, architecte, Mihai Enesco, architecte — TENDANCES ACTUELLES DANS L'ÉLABORATION DES PROJETS D'HÔPITAUX (page 48). L'élaboration des projets de constructions d'hôpitaux soulève à ce jour d'importants problèmes au sujet de la fonctionnalité optima, tant sous l'aspect du parti que de l'équipement en appareils et outillages d'une haute technicité, dans des conditions d'efficience économique des plus rationnelles. Ces considérations ont déterminé, dans la pratique mondiale de préparation de projets d'hôpitaux, l'abandon du principe des pavillons et l'adoption des solutions concentrées dans le système dit « monobloc ».

Démontrant les avantages offerts par ce système, les auteurs de l'article citent plusieurs hôpitaux réalisés en Roumanie (dans les villes Gheorghe Gheorghiu-Dej, Constantza et Craïova), où les 3 groupes importants de fonctions (hospitalisation, services technico-médicaux et polyclinique) correspondent à des volumes distincts dans le cadre du parti d'ensemble. Plus loin, une nouvelle formule plus concentrée est présentée, les volumes étant réduits à deux (hôpital de Baia-Mare). On signale, de même, les nouvelles tendances qui se font jour dans la préparation des plans d'hôpitaux dans les pays scandinaves, où l'on recherche parallèlement à obtenir des solutions fonctionnelles et économiques et à assurer la possibilité d'extension future. Les auteurs de l'article expriment des réserves quant à la solution apportée au plan de l'hôpital de Hvidovre, au Danemark, ainsi qu'à celle de l'hôpital construit suivant la formule du bâtiment à étages multiples.

Un autre problème analysé dans l'article est celui de la structure du stationnaire réservé aux malades, ainsi que le principe amené à résoudre la section d'hospitalisation pour lequel les auteurs présentent des exemples de réalisations obtenues chez nous en matière d'hôpitaux, lors des deux dernières années et qui sont illustrés par des tableaux comparatifs.

Ruxandra Stamatin-Iovănesco, architecte — NOUVELLE POLYCLINIQUE DE L'ARRONDISSEMENT TUDOR VLADIMIRESCU À BUCAREST (page 52). Cette polyclinique est la plus vaste de ce genre réalisée en Roumanie. Ayant une capacité de 4000 consultations — traitements quotidiens, elle assure l'assistance sanitaire ambulatoire, curative et prophylactique à 120.000 habitants.

L'auteur de l'article, qui est aussi l'auteur de cette construction, rappelle les difficultés rencontrées lors de la préparation du projet de cette polyclinique, le problème de la fonctionnalité dans toute son ampleur étant neuf, tandis que manquaient les exemples à ce propos dans la documentation spéclalisée.

Le parti présente une trame dans laquelle le spécifique des fonctions s'intègre correctement, et qui s'exprime en façades par une plastique adéquate à un établissement sanitaire.

La polyclinique dispose d'un terrain d'environ 13.000 m², la superficie construite étant de 2 108 m². Le chiffre total des cabinets médicaux se monte à 100.

La bâtisse comprend un corps principal à 6 niveaux et un autre, secondaire, à un niveau.

Mihai Enesco, architecte — UNE CONSTRUCTION SANITAIRE RÉUSSIE (page 54). La favorable implantation de la polyclinique de l'arrondissement Tudor Vladimirescu (au carrefour de deux rues, entourée d'une abondante végétation) fait ressortir le caractère de la solution plastique-architecturale de la construction.

Le parti de la polyclinique tâche d'obtenir un schéma général de fonctionnalité et de circulation judicieuses dans le cadre d'un volume principal, étalé sur un sous-sol, un demi-sol, un rez et cinq étages et d'un volume secondaire, étalé sur un demi-sol et un rez-de-chaussée.

L'auteur de l'article estime rationnel l'emplacement choisi — au premier étage — par le projeteur pour des services particulièrement importants et d'une haute fréquence (notamment la radiologie, la balnéo-physiothérapie, la pharmacie et les prélèvements pour diagnostics) du point de vue de l'accessibilité et de la commodité ; il fait la même remarque pour la distribution verticale des cabinets de consultation et de traitement — dans l'ordre spécifique respectif.

Une exception à la judicieuse distribution des services : l'emplacement, au IVe, des laboratoires d'analyses générales, sur un niveau intercalé entre les étages destinées au public. Utile, parce-qu'elle offre des avantages d'ordre fonctionnel et architectural, est la cour intérieure autour de laquelle sont distribuées une série de fonctions, d'entrées secondaires et de services d'approvisionnement qui dégagent les façades en masquant les multiples accès secondaires.

Tout en soulignant le soin apporté par les projeteurs au traitement architectural de l'intérieur, avec l'intention d'obtenir un facteur « psychologique » positif, l'auteur signale l'efficience de la qualité décorative et fonctionnelle des finitions (du métal pour le traitement du plafond du hall principal, des plaques de céramique sur certains éléments de structure ou sur les contre-marches et côtés latéraux de l'escalier principal, du marbre revêtant les planchers, etc.) ainsi que les compositions murales executées par des artistes plasticiens.

Liviu Niculiu, architecte — LA MATERNITÉ DE BACAU (page 58). La bâtisse de cette maternité s'encadre dans l'ensemble hospitalier futur de la ville de Bacau, conçue selon le système des pavillons et dont la capacité finale sera de 1300 lits.

Les services de la maternité ont été emplacés dans un corps principal à demi-sol partiel, rez et quatre étages ainsi que dans trois corps adjacents. Les projeteurs ont cherché à réaliser une distribution fonctionnelle des services aussi judicieuse que possible et une circulation des meilleures. Les chambres des stationnaires ont au plus trois lits et disposent de leurs groupes sanitaires (couplés verticalement et sur le même niveau), ainsi que de tous les services annexes: salles de traitement, réfectoires, chambres affectées aux médecins et aux infirmières, offices, lingeries et débarras pour le linge sale, etc. Les groupes opératoires dont la situation est dictée par la nécessité des isolements, résout les exigences de chaque niveau. Les pièces réservées aux instruments chirurgicaux sont en liaison directe avec le service de stérilisation centrale, service implanté au rez-de-chaussée.

La structure de la charpente de résistance a été réalisée sur un squelette de béton armé monolithe, ayant une plaque-poutre sur l'ouverture des chambres des malades et une plaque sans poutre au-dessus des corridors à petite ouverture, avec un système rigide à diaphragme longitudinal de 12,5 m entre le corridor et les pièces de 3,60 m de profondeur. Les diaphragmes transversaux, placés deux par deux à chaque portion entre les joints de dilatation, s'étalent sur 3 niveaux.

Les finitions intérieures sont hygiéniques et d'un entretien facile : peintures à l'huile, faïence, linoléum et parquet. Pour les finitions extérieures, du vynacète a été appliqué sur les panneaux crépis sur toute la longueur des parapets, ce qui contraste avec le blanc des piliers et des corniches et avec la couleur des plaquettes en béton modelé, disposées sur toute la hauteur des tremplins.

HABITATIONS

Ignace Serban, architecte, maître de conférences — NOUVELLES ÉTUDES POUR DES APPARTEMENTS (page 61). L'article publié sous ce titre dans la revue a été présenté lors du collloque de l'habitat tenu à Bucarest, afin de porter à la connaissance des participants étrangers les préoccupations des architectes roumains dans le domaine des recherches pour l'amélioration du logement, l'augmentation du confort, la variété des solutions fonctionnelles et des assemblages de sections et de tronçons.

L'auteur présente une série de sections et d'assemblages, étudiés par les groupements d'architectes de l'Institut d'élaboration des projets de constructions typisées (I.P.C.T.), en collaboration avec d'autres instituts de préparation de projets.

La mise en série théorique de 9 types d'appartements a constitué la base du thème ; on y précisait les surfaces habitables totales, minima et maxima, ainsi que le nombre et les dimensions des pièces de chaque appartement. Sur la base de ce thème, les projeteurs ont proposé nombre de sections et d'assemblages pour logements ; on mentionne encore dans cet article plusieurs solutions pour des appartements choisis parmi les neuf types proposés dans le thème (appartements à une, deux, trois, quatre et cinq chambres).

En considérant que les projeteurs doivent adopter une position n'excluant aucune des possibilités fonctionnelles pour la solution des appartements et qu'ils doivent accepter les différenciations fonctionnelles en tant que nécessité de variété et de confort, les études ont été orientées dans ce sens, passant ensuite à l'expérimentation d'un nombre d'immeubles prototypes par laquelle on cherche à vérifier certaines solutions fonctionnelles, constructives, d'installations et de finitions et que l'on présente de même dans cet article.

RECENSIONS ET BIBLIOGRAPHIE

L'on présente dans cette rubrique deux ouvrages roumains d'architecture : L'ARCHITECTURE EN ROUMANIE par le Pr. architecte Gustav Gusti, paru aux Éditions Meridiane et L'ARCHITECTURE ET LA SCULPTURE ROMANIQUES DANS LA PANNONIE MÉDIEVALE par le Pr. Virgil Vătăşianu, paru aux Éditions de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, ainsi que plusieurs ouvrages d'architecture parus à l'étranger : la revue ARCHITECTURE-FORMES + FONCTIONS, édition 1965/1966 ; la publication PROSPECTIVE No. 11/1964 ; le manuel AKUSZTIKAI TERVEZES (Élaboration de projets d'acoustique) par Tarnóczy Tamáş ; THE FUTURE OF LONDON par Edward Carter ; SAVOIR BÂTIR par Gérard Blachère.

CHRONIQUE

La rubrique publie plusieurs informations touchant l'activité de l'Union des Architectes de la République Socialiste de Roumanie pendant les mois d'avril-août 1966.

U.I.A. INFORMATIONS

On présente ici des nouvelles extraites des derniers bulletins d'informations de l'U.I.A.

INHALT

INTERNATIONALES KOLLOQUIUM FÜR WOHNUNGSWESEN — U.I.A. BUKAREST 1966

Zwischen dem 29. Juni und dem 5. Juli d.J. wurde in Bukarest, im Lokal des Architektenverbandes der Sozialistischen Republik Rumänien, ein internationales Kolloquium für Wohnungswesen abgehalten, das vom Internationalen Architektenverband gemeinsam mit der rumänischen Sektion des U.I.A. veranstaltet wurde. Das Hauptthema war: „Die Wohnung in den Entwicklungsländern". Zwecks Präzisierung des Inhalts der Arbeiten wurde das folgende allgemeine Thema festgesetzt: „Entwicklung und Mutation: ihre Folgen in bezug auf die Wohnnormen und auf die Auffassungen betreffs der Wohnung".

Am Kolloquium beteiligten sich eine Anzahl von 53 Architekten aus 22 Ländern. Unter diesen figurierten als Ehrengäste Pierre Vago, Generalsekretär der U.I.A.; Sir Robert Matthew, Präsident des Verbindungsausschusses zwischen den Arbeitskommissionen der U.I.A. und Präsident der R.I.B.A.; der französische Soziologe Paul-Henry Chombart de Lauwe; die Architekten Jean Pierre Vouga, Duccio A. Turin, George A. Atkinson, Nuno Portas, Mourad Ben Embarek und Radomir Lukic.

Unsere Zeitschrift enthält einen kurzgefassten Bericht über den Verlauf der Arbeiten des Kolloquiums (Seite 2), die fünf Hauptreferate, gehalten von P. H. Chombart de Lauwe, D. A. Turin, N. Portas, M. Locar und G. A. Atkinson sowie die Schlussfolgerungen des Kolloquiums. Diese bedeutende Veranstaltung der U.I.A. verlief unter den besten Bedingungen; die Diskussionen wurden auf hohem Niveau geführt und gaben zu zahlreichen sehr interessanten Stellungnahmen Anlass.

Wir geben im folgenden kurze Zusammenfassungen der bedeutendsten Referate wieder.

Paul-Henry Chombart de Lauwe — DIE ENTWICKLUNG DER BEDÜRFNISSE UND DIE ÄNDERUNG DER WOHNWEISE (Seite 4). Der Redner behandelte die Probleme des Wohnens in enger Verbindung mit den gesellschaftlichen Veränderungen aus der Überzeugung heraus, dass die Wohnung die Gesellschaft zum Ausdruck bringt, dass sie die sozialen Strukturen widerspiegelt und Werte symbolisiert. Die Wohnbedürfnisse und Wohnansprüche können nur auf der Ebene des Individuums studiert werden, wobei dasselbe im Rahmen der Gruppe, zu der es gehört, betrachtet werden muss. Nur indem er den Platz, die Satzung und die Rolle eines jeden in der Gesamtheit der sozialen Strukturen berücksichtigt, kann der Städtebauer eine Stadt schaffen. Der Verfasser definiert die Bedürfnisse und Ansprüche, wobei er folgende unterscheidet: das „Objektbedürfnis", das sich auf die Nachfrage und Voraussicht beschränkt (die Anzahl der Wohnungen, die in einem Plan auf Grund einer Analyse der Erfordernisse vorgesehen ist); das „Situationsbedürfnis", das sich auf die Situation eines Individuums oder einer Familie bezieht, die ein Objekt haben oder nicht haben, von dem sie sagen, dass sie es benötigen; das „Pflichtbedürfnis" stellt eine soziale Verpflichtung dar, die nicht zu umgehen ist, wenn ein Individuum in sozialer Hinsicht zugelassen werden will; „Anspruchsbedürfnisse", die der gewünschten Wohnung entsprechen sowie den angestrebten Verbesserungen derselben und den ästhetischen Aspekten, die die sozialen Beziehungen erleichtern werden. Im weiteren analysiert Chombart de Lauwe die Bedürfnisse und Ansprüche in den traditionellen Gesellschaftsordnungen, in den Gesellschaftsordnungen der Industrieländer und in den in wirtschaftlicher Umwandlung begriffenen Gesellschaftsordnungen und unterstreicht die Tatsache, dass diese Analyse, der Rechnung getragen werden muss, in der dynamischen Perspektive der Entwicklung durchgeführt zu werden hat. Die Untersuchung des Übergangsprozesses von den „Anspruchsbedürfnissen" zu den „Pflichtbedürfnissen„ wird die Möglichkeit bieten, fortschreitend die Beziehungen zwischen den Etappen der wirtschaftlichen Entwicklung und den psycho-soziologischen Veränderungen zu präzisieren, die in den Gruppen und in jeder einzelnen Person einer gegebenen Gesellschaft entstehen. Es handelt sich darum, die Etappen der möglichen Entwicklung zu definieren, bei denen man das Auftreten neuer Bedürfnisse in einem gegebenen Momente und die Möglichkeit ihrer Befriedigung berücksichtigen muss. Die Schwierigkeit, ein Programm auszuarbeiten, besteht darin, die Schwelle der Überbevölkerung entsprechend der wirtschaftlichen Lage m betreiffenden Momente zu definieren. Um die Wohnung für das Existenzminimum festzusetzen müssta man von einer Typenwohnung ausgehen, bei derenue Plung sowohl dem Verhalten der einzeInen Individuenin der traditionellen Gesellschaftsordnung Rechnung getragen wurde, als auch den neuen Bedürfnissen im städtischen Milieu. Diese Typenwohnung würde einem Anspruchsbedürfnis entsprechen, das für eine spätere Entwicklungsetappe in Betracht käme; aber bis dahin würde eine Reduzierung derselben — die Wohnung für das Existenzminimum — einem Pflichtbedürfnis entsprechen, das der Staat als sofortige Aufgabe auf sich nehmen müsste. Abschliessend betont der Verfasser, dass es jedoch recht schwer ist, die Elemente einer Wohnung im Rahmen eines interdisziplinären Prgramms — zwischen Architekten, Ingenieuren und Vertretern der Wissenschaften, die den Menschen zum Gegenstand haben — genau anzugeben. Jedenfalls können Möglichkeiten für die Lösung des Wohnungsproblems nur gefunden werden, wenn man von einem Gesamtbild der Gesellschaft und der Beziehungen zwischen den traditionellen Kulturen und den materiellen Elementen der Industriezivilisation ausgeht, die unbedingt angepasst werden müssen.

Nuno Portas — DIE DEFINITION UND ENTWICKLUNG DER NORMEN FÜR DEN WOHNUNGSBAU (Seite 7). Auf dem Gebiete des Wohnungsbaus ermöglichen es die modernen Rechentheorien und -mittel eine für die Untersuchung der Wohnungsprobleme äusserst notwendige Methodologie zur Anwendung zu bringen. Der Redner richtete sein Referat auf drei Hauptprobleme aus: auf die Methodologie, mit deren Hilfe die Erfordernisse in Begriffen des Raumes und der Ausstattung ausgedrückt werden könnten; auf das funktionelle Programm der Wohnzelle und das Netz ihrer Standorte; auf die neuen Auffassungen im Wohnwesen im Hinblick auf die Befriedigung der Bedürfnisse. Die Festsetzung von Standards, bei denen von Minimalwerten der Befriedigung der Wohnbedürfnisse ausgegangen wird, setzt einen Komplex von Bedingungen voraus, die Hygiene, Komfort usw. betreffen und unter denen die Struktur der Wohnung als eine Variable erscheint. Die Programmierung der menschlichen Erfordernisse setzt ein Ordnungsschema der Typen von Entscheidungen voraus, die zur Definition oder Spezifizierung der charakteristischen Merkmale einer Wohnung zu treffen sind. Dieses Programm der Erfordernisse muss eine Abstufung derselben enthalten (dei Bedeutung eines Erfordernisses wechselt mit dem Wertungssystem einer soziologischen Gruppe) sowie die Befriedigungsniveaus (eine Minimalgrenze, eine Befriedigungszone und eine Maximalgrenze).

Die Methodologie der Programmierung der Wohnungen hat die Programmierung der funktionellen Erfordernisse sowie jener, die die Bewohnbarkeit betreffen zum Gegenstand. Der Programmierungsprozess beginnt mit der Feststellung der Funktionen sowie der Personen, die das Leben in der Wohnung beschreiben können, und findet mit der Anlage einer monographischen Kartei für jede Funktion oder Funktionsgruppe seine Fortsetzung. Auf die Beschreibung der Funktion folgt die Beschreibung der mit der Funktion verbundenen Personen. Des weiteren umfasst der Prozess die Feststelluhg der quantitativen und qualitativen Erfordernisse der für die Funktion vorgesehenen Räumlichkeiten sowie der Raumformen und der Wechselwirkung zwischen den Funktionen.

Im folgenden nahm der Redner auf die Globalanalyse der Strukturen des Familienbestandes und dessen Formulierung, sowie auf die Methoden zur Bewertung der Qualität der Projekte und auf die Überprüfung des eigentlichen Wertes der Erfordernisse Bezug.

Duccio A. Turin — WIRTSCHAFTLICHE ASPEKTE DER IN ENTWICKLUNG BEGRIFFENEN WOHNUNGSPOLITIK, BESONDERS IN AFRIKA (Seite 14). Das Hauptmerkmal des Wohnungsproblems in den Entwicklungsländern — und vor allem in Afrika — besteht in der gänzlichen Unzulänglichkeit der Hilfsmittel jeder Art. Das Referat Duccio Turins befasste sich ausschliesslich mit der in den ersten Jahren nach 1960 bestehenden Lage in Afrika.

Nach den vorhandenen Daten kann man annehmen, dass auch Afrika einen rapiden Urbanisierungsprozess mit Einflüssen auf die Unterbringungsbedürfnisse durchmacht. Aus Berechnungen geht hervor, dass annähernd 3/5 der gesamden Kapiitalsbildung (bei Etrapolation der verfügbaren Daten auseinigen afrikanischen Ländern die zu 3 5 zu dieser Kapitalsbildung beitragen) für Bauarbeiten im allgemeinen und etwa 1/4 für Wohnungen und die zugehörigen Folgeeinrichtungen verwendet wird. Dieses Verhältnis stellt in absolutem Werte einen Aufwand für Wohnungen von 2—3 amerikanischen Dollar jährlich pro Person dar gegenüber jenem von 30—40 Dollar in einem typischen Industrieland. Im folgenden analysiert der Redner die Hilfsmittel und ihre Verwendung. Was die Bauindustrie betrifft, so ist für Afrika (mit Ausnahme Nordafrikas und einiger Länder Westafrikas) der Mangel an afrikanischen Firmen von einiger Bedeutung kennzeichnend. Die Kosten des Wohnbaus variieren von Land zu Land, sowohl was die Qualität betrifft als auch die Kosten pro Quadratmeter, und dies infolge der verschiedenen Preise der Baustoffe. In vielen Ländern Afrikas sind die gegenwärtigen Planungsnormen (nur wenige Länder verfügen über eigene Planungsinstitutionen und kompetentes Personal) noch weit von der Erreichung ihres Zieles entfernt, und infolgedessen wird der städtische und vorstädtische Raum verschwendet, was sehr hohe Kosten für die hauptsächlichsten stadttechnischen Arbeiten und Versorgungseinrichtungen mit sich bringt.

Der Verfasser zählt abschliessend die hauptsächlichsten Lösungen der Wohnungspolitik auf, die für Afrika angewendet werden müssten: die Feststellung des Wohnungsbedarfs, Statistiken mit Bezug auf die Anzahl der gebauten Wohnungen, die Feststellung der Beziehungen zwischen Einkommen, Ausgaben der Bewohner und Erstellungskosten der Wohnung, Kosten der Baustoffe und der Wohnung usw.

Marcel Locar — DIE ENTWICKLUNG DES WOHNBAUS IN DER SOZIALISTISCHEN REPUBLIK RUMÄNIEN (Seite 18). Indem der Autor in erster Linie zeigt, dass die Staatspolitik Rumäniens auf die stetige Hebung des Lebensniveaus der Bevölkerung eingestellt ist, stellt er eine Reihe von Betrachtungen über die wirtschaftliche Entwicklung des Landes an. Im Zusammenhang mit dieser und dank dem gehobenen Urbanisierungsrhythmus wurde der Prozess des städtischen Aufbaus ein bedeutendes, in die Entwicklungspläne der Volkswirtschaft integriertes Staatsproblem. Durch Studienarbeiten und Planungsentwürfe aller Art sichergestellt, ist die Entwicklung der Städte urbanistischer Ordnung und Disziplin unterworfen. Bei der Berechnung des Umfangs der Investitionen für den Wohnungsbau müssen auch die sozial-kulturellen Einrichtungen und jene für Unterricht, Gesundheitswesen, Handel, Dienstleistungen usw. sowie auch der Bau der notwendigen stadttechnischen. Einrichtungen, die Transportmittel für den Massenverkehr usw. in Rechnung gestellt werden. Die Verteilung dieses Quantums von Investitionen auf dem Bauland erfolgt auf Grund von Vorrangskriterien, die für den Zeitraum eines Wirtschaftsplans berechnet werden (jetzt z.B., der Fünfjahrplan 1966—1970).

Der Verfasser kommt auch kurz auf die Politik des Staates in bezug auf das Problem des Wohnungswessen auf dem Lande sowie auf jenes der aus eigenen Mitteln gebauten Wohnungen zu sprechen. Des weiteren auch auf die Aufteilung der den Wohnungsbau betreffenden Aufgaben, zwischen verschiedenen Institutionen, Entwurfsinstituten, Volksräten usw.

Die Entwicklung der Bedürfnisse, der Normen und des Wohnungsprogramms wird auf Grund von Untersuchungen, Studien, Statistiken und andern methodologischen Mitteln verfolgt. Eine bedeutende Rolle spielen die Typisierungsstudien, durch die eine Verbindung von Typung und Industrialisierung mit den Erfordernissen architektonischer Abwechslung angestrebt wird.

Das letzte Kapitel des Vortrags bezieht sich auf die Entwicklung des Wohnungsbaus im gegenwärtigen Fünfjahrplan (in den Jahren 1966—1970). Für diese Periode ist die Schaffung von 300 000 Wohnungen sehr verschiedenartigen Typs und mit gesteigertem Komfort vorgesehen, der sowohl den Bedürfnissen des kollektiven Familienlebens als auch jenen des individuellen Lebens eines jeden einzelnen Familienmitglieds entsprechen soll. Es wird auch der Bau von Wohnungen für alleinstehende Personen in Betracht gezogen, ein Problem, das mit grosser Aufmerksamkeit untersucht wird.

Die Studien für die neuen Wohnungstypen tragen allen Wohnproblemen Rechnung, indem sie in erster Reihe einen räumlichen Komfort zu schaffen suchen, der der für die kommende Etappe vorausgesetzten Bewohnungsdichte von einer Person pro Zimmer entsprechen soll. In diesem Sinne wurden untere und obere Grenzen für die Wohnfläche und die Nutzfläche pro Wohnung und für jede Art von Räumen die geringste zulässige Fläche festgelegt.

Die Wohnbauten — als das Element, das in der Stadt in grösstem Masse in Erscheinung tritt— beeinflussen entscheidend deren architektonisches Bild. Angesichts der Gefahr von Monotonie, die die Industrialisierung des Wohnbaus in sich birgt, suchen die rumänischen Architekten nach neuen Ideen für den Entwurf der Wohngebäude, nach grösserem Abwechslungsreichtum, nach mehr persönlichem Charakter. Sie beschränken sich nicht nur darauf, dieselben ihren Lagebedingungen anzupassen und sie in ihre städtische Umgebung harmonisch einzufügen, sondern streben danach, ihren architektonischen Schöpfungen eine eigene, den kulturellen und künstlerischen Überlieferungen des rumänischen Volkes entspringende Note zu verleihen.

George A. Atkinson — DER WOHNBAU IN ERDBEBENGEBIETEN ; BETRACHTUNGEN FÜR ARCHITEKTEN (Seite 24). Die durchgeführten Studien zeigten, dass zwei Arten von Bauten für Erdbebenstösse grössere Empfindlichkeit aufweisen : kleine Bauten aus Rohziegeln oder aus unregelmässig verlegtem Steinmaterial und Hochbauten mit tragenden Wänden aus Ziegeln oder Beton und mit Decken aus Balken oder Eisenbetonplatten. Eine andere Ursache von Katastrophen be Erdbeben stellen aufgeschüttete oder angeschwemmte Boden dar.

Dank den von der UNESCO und der Internationalen Union für Geodäsie und Geophysik unternommenen Forschungen gibt es heute Möglichkeiten, die Erdbebengebiete annähernd zu kennen. Die Architekten und Fachleute, die auf dem Gebiete des Wohnungsbaus tätig sind, haben die Möglichkeit, durch antiseismische Massnahmen beim Entwurf und bei der Ausführung der Zerstörung der Wohnungen vorzubeugen. Das Studium erdbebensicherer Konstruktionen muss einen bedeutenden Platz in der Vorbereitung der Bauingenieure einnehmen, die in Erdbebengebieten tätig sind. Der Mangel an Informationen, Karten usw. in einigen Ländern kann dies verhindern, aber um dieser Situation zu begegnen, schlägt der Verfasser eine Reihe von Massnahmen seitens der betreffenden Länder, auf dem Wege durch die UNO oder auf jenem durch die U.I.A. vor. Schliesslich zählt der Verfasser eine Reihe von Grundsätzen auf, die sich alle jene zu eigen machen müssten, die Wohnbauten für Erdbebengebiete projektieren.

* * * SCHLUSSFOLGERUNGEN DES KOLLOQUIUMS (Seite 27). Nachdem die am Kolloquium teilnehmenden 53 Architekten und Fachleute einen umfassenden Meinungsaustausch über die im Rahmen des Kolloquiums geführten Diskussionen hatten, einigten sie sich über mehrere Punkte, die die bedeutendsten Probleme des Wohnens darstellen : die unwürdigen Bedingungen, unter denen in einigen Teilen der Welt Hunderte von Millionen Menschen zu wohnen gezwungen sind, stellen einen Gegenstand der Bemühungen der Völker und Regierungen dar ; deren Aufgabe ist es, dieses Problem in die Reihe der vorrangig zu behandelnden Angelegenheiten einzuordnen. Die Aufgabe der Architekten ist es, bei jeder Gelegenheit darauf zu bestehen, dass ihnen die Möglichkeit geboten wird, ihrer Pflicht nachzukommen und an der Ausarbeitung der Programme im Sinne der dringenden Erfordernisse und in Übereinstimmung mit der Kultur und den Ansprüchen der interessierten Länder teilzunehmen. Die U.I.A. wird eingeladen, die Dokumente des Kolloquiums zu verbreiten ; jede Massnahme zu unterstützen, die die Ausbildung einheimischer technischer Kräfte bezweckt ; die Initiative für eine Informations- und Propagandaaktion innerhalb der spezialisierten Institutionen der UNO und anderer internationaler und nationaler Organe zu ergreifen und weitere Kolloquien von der Art des in Bukarest abgehaltenen anzuregen und zu veranstalten.

DIE PREISE FÜR ARCHITEKTUR UND STÄDTEBAU FÜR 1965

Die Zeitschrift veröffentlicht die Liste der Preise, die vom Staatsausschuss für Bauwesen, Architektur und Städtebau und vom Architektenverband der Sozialistischen Republik Rumänien für m Jahre 1965 geschaffene Architektur- und städtebauliche Werke verliehen wurden. Desgleichen sind einige der hauptsächlichsten unter den prämierten Arbeiten wiedergegeben (Seite 30—47) : Das Wohnensemble Balta Albă in Bukarest ; ein Heim für 130 Personen in Galatz ; der zentrale Komplex in Piatra Neamţ ; das Einkaufszentrum Nr. 2 im Bukarester Stadtviertel Drumul Taberei ; die Fabrik für feuerfeste Erzeugnisse in Alba-Iulia ; zwei Wohnkomplexe im Galatzer Stadtviertel Ţiglina II ; ein Typen-Lichtspieltheater mit 650 Sitzplätzen ; das Ensemble des Kulturhauses in Bacău.

SANITÄRBAUTEN

Arch. Aurelia Teodorescu, Arch. Mihai Enescu — GEGENWÄRTIGE TENDENZEN IN DER PLANUNG VON SPITÄLERN (Seite 48). Der Entwurf von Spitalbauten stellt heute bedeutende Probleme in bezug auf beste Funktionalität und dies sowohl hinsichtlich des Planes als auch der Ausstattung mit Apparaturen und Geräten von hoher technischer Qualität unter Bedingungen einer möglichst rationellen wirtschaftlichen Wirksamkeit. Diese Gesichtspunkte führten in der internationalen Praxis der Projektierung von Spitälern zur Aufgabe des „Pavillon" — Systems zugunsten desjenigen der Kompaktbauten.

Die Verfasser beschreiben die Vorteile dieses Systems und führen als Beispiele einige in Rumänien (in den Städten Gheorghe Gheorghiu-Dej, Konstanza und Craiova) errichtete Spitäler an, bei denen die drei bedeutenden Funktionsgruppen (Bettenhaus, technisch-medizinische Abteilungen und Poliklinik) unterschiedlichen Baukörpern im Rahmen der Gesamtanlage entsprechen. In der Folge wird eine neue, konzentriertere Formel beschrieben, bei der die Anzahl der Baukörper auf zwe beschränkt ist (das Spital in Baia Mare). Des weiteren wird auf die neuen Tendenzen in der Projektierung von Spitalsbauten in den skandinavischen Ländern hingewiesen, durch die gleichzeitig mit der Erzielung von funktionsgerechten und wirtschaftlichen Lösungen auch die Sicherstellung von Möglichkeiten späterer Erweiterung verfolgt wird. Die Verfasser des Artikels bringen Vorbehalte gegenüber der im Projekt für das Spital in Hvidovre (Dänemark) angewendeten Lösung zum Ausdruck ebensowie in bezug auf die Lösung des stark in die Höhe entwickelten Spitalstyps.

Arch. Ruxandra Stamatin-Iovănescu — DIE NEUE POLIKLINIK DES BEZIRKS TUDOR VLADIMIRESCU IN BUKAREST (Seite 52). Diese Poliklinik stellt den grössten Bau dieser Art in Rumänien dar. Sie weist eine Kapazität von 4 000 Konsultationen und Behandlungen täglich auf und stellt die ambulatorische Heil- und prophylaktische Behandlung für 120 000 Einwohner sicher.

Die Verfasserin des Artikels, die gleichzeitig auch die Verfasserin des Bauprojektes ist, erwähnt die Schwierigkeiten, die die Ausarbeitung des Entwurfs für diese Poliklinik mit sich brachte, da das Problem der Funktionalität in solchem Umfange neu war und die einschlägige Fachliteratur keine derartigen Beispiele aufweist.

Die Planlösung ist auf Grund eines Modulrasters entwickelt, in den sich das Spezifikum der Funktionen korrekt einfügt und der in den Fassaden durch eine plastische Gestaltung zum Ausdruck kommt, die einem Gebäude sanitären Charakters entspricht.

Die Poliklinik verfügt über ein Gelände von etwa 13 000 m². Die verbaute Fläche beträgt 2 108 m², die Gesamtzahl der Konsultationsräume beläuft sich auf 100.

Das Gelände umfasst einen sechsgeschossigen Hauptflügel und einen eingeschossigen Nebenflügel.

Arch. Mihai Enescu — EIN GELUNGENER SANITÄRBAU (Seite 54). Die günstige Lage der Poliklinik des Bezirks Tudor Vladimirescu (am Schnittpunkt zweier Strassen und von reicher Bepflanzung umgeben) bringt die plastische und architektonische Gestaltung des Gebäudes wirkungsvoll zur Geltung.

Der Entwurf der Poliklinik folgt einem zweckmässig entwickelten allgemeinen Verkehrs- und Funktionsschema innerhalb eines Hauptflügels mit Kellergeschoss, Tiefparterre, Hochparterre und fünf Stockwerken und eines Nebenflügels mit Tiefparterre und Hochparterre.

Der Verfasser des Artikels ist der Ansicht, dass die Placierung gewisser Abteilungen mit starker Frequenz (Strahlenbehandlung, Balneo- und Physiotherapie, Apotheke usw.) im Hochparterre vom Standpunkt der Zugänglichkeit und der Bequemlichkeit sehr zweckmässig ist ; desgleichen die vertikale Anordnung der Konsultations- und Behandlungsräume in der Reihenfolge der betreffenden Spezialitäten. Eine Ausnahme von der zweckmässigen Anordnung der Abteilungen bilden die Laboratorien für allgemeine Analysen, die am IV. Stock liegen, einem Geschoss, das zwischen die fürs Publikum bestimmten Stockwerke eingeschoben ist. Nützlich und vorteilhaft in funktioneller und architektonischer Hinsicht ist auch der Innenhof, um den herum eine Reihe von Funktionen und Nebeneingängen vorgesehen sind, so dass die Fassaden von letzteren frei bleiben.

Der Verfasser der kritischen Untersuchung unterstreicht das Bemühen der Projektanten um die architektonische Gestaltung der Innenräume zwecks Erzielung eines positiven psychologischen Faktors und vermerkt die wirkungsvollen dekorativen und funktionellen Qualitäten der Ausfertigungsarbeiten (das Metall der Deckengestaltung in der Haupthalle, die Keramikverkleidungen einiger Bauglieder sowie der Setzstufen und der Wange der Haupttreppe, der Marmor des Fussbodenbelags usw.) sowie die von bildenden Künstlern ausgeführten Wandkompositionen.

Arch. Liviu Niculiu — DAS ENTBINDUNGSHEIM IN BACĂU (Seite 53). Das Gebäude dieses Entbindungsheims gehört zum zukünftigen Spitalkomplex in Bacău, der nach dem Pavillon-System entworfen ist und dessen Endkapazität 1 300 Betten betragen wird.

Die Abteilungen des Entbindungsheims wurden in einem Hauptflügel mit teilweisem Tiefparterre, Hochparterre und vier Stockwerken und in drei anstossenden Flügeln vorgesehen. Die Projektanten bemühten sich, eine möglichst zweckmässige funktionelle Anordnung der Abteilungen und möglichst gute Zirkulationsbedingungen zu erzielen. Die Bettenhäuser haben Zimmer mit höchstens drei Betten und verfügen über Sanitärräumlichkeiten, die sowohl in Vertikalrichtung als auch auf dem gleichen Geschoss gekuppelt sind, sowie über alle notwendigen Bedienungsnebenräume : Behandlungsräume, Speisesäle, Räume für die Ärzte und Schwestern, Anrichten, Räume für reine und schmutzige Wäsche usw. Die Operationstrakte, deren Lage im Plan sich aus der Notwendigkeit der Isolierung ergibt, befriedigen die Erfordernisse jedes Geschosses. Die Instrumentenräume haben direkte Verbindung mit der im Hochparterre gelegenen zentralen Sterilisierungsabteilung.

Das Tragwerk besteht aus einem monolithischen Eisenbetonskelett mit sog. Flachdecken, deren Spannweite der Tiefe der Krankenzimmer entspricht, balkenlosen Platten über den Korridoren mit geringer Spannweite und einem Versteifungssystem, dessen Längsscheibe von 12,5 m zwischen dem Korridor und den 3,60 m tiefen Räumen liegt. Die Querscheiben, von denen je zwei auf einen zwischen zwei Dehnungsfugen befindlichen Abschnitt kommen, haben die Höhe von je drei Geschossen.

Die Ausfertigungsarbeiten im Innern sind hygienisch und leicht instand zu halten : Ölanstriche, Kachelverkleidungen, Linoleum und Parkett. An den Fassaden wurden auf die ganze Länge der Fensterbrüstungen die verputzten Felder mit Vinacet behandelt, was einen Kontrast mit dem Weiss der Stützen und Gesimse und mit der Farbe der Plättchen aus modelliertem Beton ergibt, die über die ganze Höhe der vollen Stirnseiten angeordnet sind.

WOHNBAU

Lektor Arch. Ignace Şerban — NEUE STUDIEN FÜR WOHNUNGEN (Seite 61). Das in der Zeitschrift unter diesem Titel veröffentlichte Material wurde im Rahmen des Kolloquiums für Wohnungswesen in Bukarest dargeboten, um den ausländischen Teilnehmern die Tätigkeit der rumänischen Architekten auf dem Gebiete der Forschungen zur Verbesserung der Wohnung, der Steigerung des Komforts sowie zur Schaffung eines grösseren Abwechslungsreichtums der funktionellen Lösungen und der Kombination von Sektionen und Segmenten bekannt zu machen.

Der Verfasser präsentiert eine Reihe von Sektionen und Kombinationen derselben, die von Architektenkollektiven des Instituts für Bautypenprojektierung (IPCT) in Zusammenarbeit mit andern Projektierungsinstituten ausgearbeitet wurden.

Die thematische Basis wurde von einer theoretischen Serie von neuen Wohnungstypen gebildet, für die das Mindest- und Höchstausmass der Gesamtwohnfläche sowie die Anzahl und Grössen der Räume für jeden Wohnungstyp genau festgelegt sind. Auf Grund dieses Programms wurden von den Projektanten zahlreiche Sektionen und Kombinationen derselben für Wohnbauten vorgeschlagen. Im Artikel wurden einige Wohnungslösungen von den im Programm vorgeschlagenen neun Typen (Ein-, Zwei-, Drei-, Vier- und Fünfzimmerwohnungen) wiedergegeben.

Vom Standpunkt ausgehend, dass die Projektanten bei der Ausarbeitung der Wohnungsentwürfe keine der funktionellen Möglichkeiten ausschliessen dürfen und dass die funktionellen Verschiedenheiten als eine Notwendigkeit der Abwechslung und des Komforts betrachtet werden müssen, wurden die Studienarbeiten dementsprechend durchgeführt und ging man zur Experimentierung einer Anzahl von Gebäudeprototypen über, durch die bestimmte funktionelle und bauliche Lösungen sowie solche von Installationen und Ausfertigungsarbeiten überprüft werden sollen. Sie wurden ebenfalls im Artikel beschrieben.

REZENSIONEN UND BIBLIOGRAPHIE

In dieser Rubrik werden zwei rumänische Architekturbücher besprochen : ARHITECTURA ÎN ROMÂNIA (Die Architektur in Rumänien) von Prof. Arch. Gustav Gusti, im Verlag Meridiane erschienen, und ARHITECTURA ŞI SCULPTURA ROMANICĂ ÎN PANONIA MEDIEVALĂ (Die romanische Architektur und Skulptur im mittelalterlichen Pannonien), von Prof. Virgil Vătăşianu, vom Verlag der Akademie der Sozialistischen Republik Rumänien herausgegeben, sowie einige Architekturveröffentlichungen ausländischer Verlage : die Zeitschrift ARCHITECTURE — FORMES + FONCTIONS, Ausgabe 1965/1966 ; die Veröffentlichung PROSPECTIVE, Nr. 11/1964 ; das Handbuch AKUSZTIKAI TERVEZES (Akustisches Entwerfen), von Tarnoczy Tamas ; THE FUTURE OF LONDON, von Edward Carter ; SAVOIR BÂTIR, von Gérard Blachère.

CHRONIK

Die Rubrik enthält einige Mitteilungen mit Bezug auf die Tätigkeit des Architektenverbandes der Sozialistischen Republik Rumänien im Zeitraume April-August l.J.

U.I.A. — MITTEILUNGEN

Es werden Auszüge aus den letzten Informationsblätter der U.I.A. (Internationaler Architekten-Verband) mitgeteilt.

СОДЕРЖАНИЕ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОЛЛОКВИУМ ПО ВОПРОСАМ ЖИЛИЩА — М.О.А.
Бухарест, 1966 г.

В период 28-го июня — 5-го июля 1966 г. состоялся в г. Бухарест, в Объединении Архитекторов Социалистической Республики Румыния, Международный коллоквиум по вопросам жилища, организованный Международным Объединением Архитекторов совместно с Румынской секцией М.О.А. с основной темой: «Жилище в развивающихся странах». В целях уточнения объема работ была принята следующая общая тема: «Развитие и перемещение: их влияние на жилищные нормативы и на концепцию о жилище».

В коллоквиуме участвовало 53 архитектора из 22 стран, среди которых фигурировали в качестве почетных приглашенных: Пьер Ваго, Генеральный секретарь М.О.А.; Сэр Роберт Матью, Председатель Комитета связи между рабочими комиссиями М.О.А. и Председатель Королевского Британского Института Архитектуры; французский социолог Поль Генри Шомбар де Лов; архитекторы Жан-Пьер Вуга, Дучио А. Турин, Георг А. Аткинсон, Нуно Портас, Мурад бен Эмбарек, Радомир Лукич.

В нашем журнале дается вкратце сообщение о проведенных в Коллоквиуме работах (стр. 2), об основных пяти докладах, представленных П. Г. Шомбар де Ловом, Д. А. Турином, Н. Портас, М. Локэр и Г. А. Аткинсоном, а также о выводах Коллоквиума. Это значительное мероприятие М.О.А. было проведено в наилучших условиях, причем дискуссии велись на высоком уровне и вызвали многочисленные, весьма интересные высказывания.

Далее публикуем краткие резюме основных докладов.

П. Г. Шомбар де Лов — ЭВОЛЮЦИЯ ПОТРЕБНОСТЕЙ И ПРЕОБРАЗОВАНИЯ БЫТА (стр. 4). Докладчик рассмотрел проблемы жилища в тесной связи с социальными преобразованиями, считая что жилище представляет общество, отражает социальные структуры, символизирует ценности. Потребности и стремления в области жилища могут быть изучены лишь на уровне индивидуума, рассматриваемого в составе группы к которой он принадлежит. Только учитывая место, статут и роль каждого отдельного лица в ансамбле социальных структур градостроитель может создать город. Автор определяет потребности и стремления, причем различает: «потребность — объект», которая сводится к спросу и предусмотрению (количество жилищ, предусматриваемое в плане на основании потребностей); «потребность — ситуация», относящаяся к положению индивидуума или семьи, обладающих или нет необходимым предметом; «потребность — обязательство», представляющая собой социальную обязанность, которой нельзя избежать если индивидуум желает быть допущенным к социальной жизни; «потребностьи — стремления» — соответствующие желаемому жилищу, его намечаемым усовершенствованием и эстетическим аспектом, облегчающим социальные соотношения.

Далее Шомбар де Лов анализирует потребности и стремления в традиционных, индустриальных и находящихся в процессе экономического преобразования обществ, причем подчеркивает, что этот анализ, который надлежит учесть, должен производиться в динамической перспективе развития. Исследование процесса перехода от «потребностей — стремлений» к «потребностям — обязательствам» даст возможность прогрессивно уточнить соотношения между этапами экономического развития и психо-социологическими изменениями, происходящими в группах и в отдельных членах какого-либо данного общества. Речь идет об определении этапов возможного развития, в которых учитывалось бы появление в определенный момент новых потребностей, а также возможности их удовлетворения. Затруднение в установлении программы связано с определением «порога перенаселения» соответствующего экономическому положению данного периода. Для установления минимальной жизненной потребности в отношении посроения шилищ следовало бы исходить из типового жилища, рассматриваемого с учетом поведения индивидуумов в традиционном обществе, а также новых требований в городской среде. Такое типовое жилище соответствовало бы некоторой «потребности — стремлению» которую следует учесть на некотором последующем этапе развития, а до тех пор, опреде ленное сокращение этого жилища — жилище минимум — соответствовало бы «потребности — обязательству», которую государство должно взять на себя как первоочередное задание. В заключении автор отмечает, что является затруднительным уточнить элементы жилища в рамках дисциплинной программы, предназначенной для архитекторов, инженеров и представителей науки о человеке. Во всяком случае, лишь исходя из общего взгляда на общество о соотношении между традиционными культурами и материальными элементами индустриальной цивилизации — которые необходимо согласовать — могут быть найдены решения проблемы жилища.

Нуно Портас — ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ЭВОЛЮЦИЯ НОРМ ЖИЛИЩА (стр. 7). В области жилища, при применении современных теорий и вычислительной техники, имеется возможность разработать столь необходимую для изучения проблемы жилища методику. Докладчик развил свое сообщение по трем основным направлениям: методика переложения потребностей в терминологию по пространству (площадям) и оборудованию; функциональная программа жилищной ячейки и сеть жилищных ячеек; новые концепции о жилище в связи с удовлетворением потребностей. Разработка стандардов, исходя из минимальных значений удовлетворения условий быта требует осуществления целого комплекса условий в части гигиены, комфорта и т.п., в котором структура жилища является в качестве переменной.

Программирование человеческих потребностей требует разработки схемы упорядочения типов решений, необходимых для определения и спецификации характеристик жилища. Эта программа требований должна содержать их определенную иерархизацию (значение требования изменяется в зависимости от системы ценностей в данной социологической группе) и уровни удовлетворения (минимальный предел, зона удовлетворения, максимальный предел).

Методика программирования жилищ имеет целью программирование функциональных требований и возможностей проживания. Программирование начинается определением функций и лиц, могущих описать быт жилища и продолжается составлением монографических карточек по каждой функции или группе функций. За описанием функции следует описание лиц, причастных к данной функции. Далее, методика охватывает обследование качественных и количественных требований пространственной оснастки для данной функции, а также конфигурацию пространства и взаимодействие функций.

Докладчик рассмотрел далее общий анализ структур семейной действительности и ее формулировки, а также методы оценки качества проектов и проверки значения требований как таковых.

Дуччио А. Турин — ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЖИЛИЩНОЙ ПОЛИТИКИ В РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАНАХ, В ЧАСТНОСТИ В АФРИКЕ (стр. 14). Основной характеристикой проблемы жилища в развивающихся странах, в частности в Африке, является полная недостаточность каких-либо ресурсов. В представленном докладе Д. А. Турин рассматривал исключительно существующее положение в первые за 1960 годом года.

Согласно имеющимся данным можно установить, что и в Африке протекает быстрый процесс урбанизации, влияющий на потребности в жилье. Из расчетов вытекает, что примерно 3/5 от сбщего сбрасования капитала, (за исключением нмеющихзя данных из некоторюх африканских стран, спосбствующих в размере 3/5 в образовании этого капитала) предназначается для общестроительных работ и примерно 1/4 для жилищного строительства и надлежащих объектов обслуживания. В абсолютном выражении эта пропорция представляет собой затраты на жилищное строительство равные 2—3 ашерикаискця долларам в год на 1 жителя, по сравнению с 30—40 долларов в странах с типичной индустриацизацией. Далее, докладчик производит анализ рессурсов и их использования. Что касается строительной индустрии, Африка (за исключением Северной Африки и некоторых стран Западной Африки) характеризуется отсутствием сколько нибудь значительных африканских фирм. Стоимость строительства отнесенная к 1 М' различна в отдельных странах, вследствие различия цен на стройматериалы. То же можно сказать и о качестве строительства. Во многих африканских странах, существующие нормы планировки (причем следует отметить, что лишь немногие страны имеют собственные планировочные организации с компетентным персоналом) еще далеки от осуществления заданных объективов и, следовательно, городская и предгородская территории используются нерационально, что ведет к весьма повышенной себестоимости основных работ по коммунальному благоустройству и услуг.

В заключении автор перечисляет основные решения, которые следовало бы принять по жилищной политике в Африке: определение потребностей в жилище, разработка статистик по количеству построенных жилищ, определение соотношения между доходами, расходами проживающих и исходной стоимостью жилища, стоимостью стройматериалов и т.д.

Марчель Локар — ЭВОЛЮЦИЯ ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ РУМЫНИЯ (стр. 18). Отметив в начале своего доклада, что государственная политика Румынии направлена на неуклонное повышение жизненного уровня населения, автор дает ряд сведений об экономическом развитии страны. В связи с этим и в результате повышенных темпов урбанизации, процесс городского строительства стал одной из важнейших государственных проблем и включен в планы развития народного хозяйства. Развитие городов, обеспеченное градостроительными проработками и проектами всех категорий, подчинено градостроительной дисциплине. Объем капиталовложений в жилищное строительство следует оценивать с учетом также и объектов соц-бытового обслуживания, здравоохранения, торговли и т.п., а также с учетом осуществления необходимых инженерных сетей, сетей городского транспорта и т.п. Распределение по территории этого объема капиталовложений производится на основании критериев предпочтительностей, рассчитанных на период народнохозяйственного плана (в настоящее время — пятилетний план 1966—1970).

Автор упоминает вкратце и о государственной политике в проблеме жилищного строительства в сельской среде, а также и в проблеме строительства жилищ, на собственные средства. Рассматривается также распределение заданий по жилищному строительству между различными учреждениями, проектными институтами, народными советами и т.п.

Эволюция потребностей, норм и программы жилищного строительства прослеживается на основании исследований, проработок, статистик и других методологических средств. Значительный удельный вес имеют исследования по типизации, в которых разрабатывается сочетание типизации и индустриализации с требованиями архитектурного разнообразия.

Последний раздел доклада относится к развитию жилищного строительства в текущем пятилетнем плане (1966—1970 гг.). За этот период предусматривается осуществить 300 тысяч квартир с большим разнообразием типов и с повышенным комфортом, соответствующих требованиям коллективной жизни семьи и индивидуальным требованиям каждого члена семьи. Намечается также строительство квартир для одиноких, причем этот вопрос тщательно анализируется.

В исследованиях по новым типам квартир учитываются все проблемы жилища со стремлением осуществить пространственный комфорт соответствующий намечаемым в следующем этапе условиям занятия площади, а именно 1 проживающий на комнату. В этой связи определены нижние и верхние пределы жилой площади и полезной площади в квартире, с уточнением минимально допустимой площади каждого вида помещений.

Поскольку жилые здания являются элементом с наильбошим удельным весом в городе, они решающе влияют на архитектурный облик города.

Так как индустриализация жилищного строительства порождает и опасность монотонности, румынские архитекторы ищут новые идеи для концепции жилых единиц с тем, чтобы осуще-

ствить большее разнообразие и придать индивидуальность, одновременно с привязкой к условиям территории и гармоничным вписыванием в городской ансамбль. При этом архитекторы стремятся придать своим архитектурным созданиям специфичный облик, вытекающий из культурно-художественных традиций румынского народа.

Г. А. Аткинсон — ЖИЛИЩНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО В СЕЙСМИЧЕСКИХ РАЙОНАХ; СВЕДЕНИЯ ДЛЯ АРХИТЕКТОРОВ (стр. 24). Проведенные исследования показали, что два вида сооружений являются наиболее чувствительными к сейсмическим воздействиям: мелкие постройки из необоженного кирпича или из неравномерно уложенных камней и высокие здания с несущими стенами из кирпича или бетона и с перекрытиями из железо-бетонных балок или плит. Другой причиной разрушений в результате землетрясений являются насыпные и наносные грунты.

Благодаря исследованиям проведенным УНЕСКО и Международным объединением по геодезии и геофизике, в настоящее время имеется возможность уточнить, с некоторым приближением, сейсмические районы. Предупреждение разрушения жилых зданий в результате противосейсмических мероприятий в проектировании и строительстве, принятых архитекторами и специалистами, работающими в области жилищного строительства, является возможным. Изучение противосейсмических сооружений должно занимать значительное место в подготовке инженеров-строителей, работающих в сейсмических районах. Отсутствие информации, карт и т.п. в некоторых странах может препятствовать этому, но для устранения этой ситуации, автор предлагает ряд мероприятий по национальной линии, по линии ООН или по линии М.О.А. Автор излагает ряд принципов, которые должны быть приняты всеми проектировщиками, работающими в проектировании жилищного строительства в сейсмических районах.

х х х ВЫВОДЫ КОЛЛОКВИУМА (стр. 27). Архитекторы и специалисты участвовавшие в коллоквиуме в числе 53-х, после широкого обмена мнениями в связи с обсужденными вопросами, пришли к соглашению в отношении нескольких пунктов, представляющих наиболее значительные проблемы быта: условия, унижающие человеческое достоинство в которых вынуждены проживать в отдельных районах мира сотни миллионов людей должны явиться предметом заботы народов и правительств, которым вменяется задание рассмотреть этот вопрос в первую очередь. Архитекторы должны настаивать во всех обстоятельствах на том, чтобы им была дана возможность выполнить свой долг в отношении участия в разработке программ с учетом срочных потребностей, согласовано с культурой и стремлениями заинтересованных стран. Международному объединению архитекторов поручается распространение материалов коллоквиума, оказание помощи при любом мероприятии для формирования местных технических кадров, принятие инициативы проведения информационной и пропагандной акции в рамках специализированных учреждений ООН и других международных и национальных организаций, поощрение и проведение новых коллоквиумов, подобных состоявшемуся в Бухаресте.

ПРЕМИИ ПО АРХИТЕКТУРЕ ,ГРАДОСТРОЕНИЮ И ПЛАНИРОВКЕ ЗА 1965 ГОД

В журнале публикуется список премий, присужденных за работы по архитектуре, градостроению и планировке, осуществленные в 1965 году. Премии присуждены Государственным комитетом по строительству, архитектуре и градостроению и Обьединением архитекторов С. Р. Румыния. Представлены также (стр. 30—47) некоторые из основных премированных работ: жилищный ансамбль Балта Албэ — Бухарест; планировка ансамбля на Бульваре Ион Шуля — Бухарест; общежитие на 130 мест в г. Галац; центральный ансамбль в г. Пьятра-Нямц; торговый комплекс № 2 на ул. Друмул Таберей — Бухарест; завод по производству огнеупоров в г. Алба-Юлия; два жилых микрорайона в районе Циглина II в г. Галац; типовый кинотеатр на 650 мест; ансамбль Дома Культуры в г. Бакэу.

САНИТАРНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО

Арх. Аурелия Теодореску, арх. Михай Энеску — СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПРОЕКТИРОВАНИИ БОЛЬНИЦ (стр. 47). Проектирование больничных зданий выдвигает в настоящее время важные вопросы связанные с оптимальной функциональностью, как с точки зрения планировки, так и с точки зрения оснащения высоко-техничным оборудованием и аппаратурой, в условиях наивысшей экономической эффективности. Эти соображения обусловили в мировой практике проектирования больниц, отказ от павильонного принципа и привели к сосредоточенным решениям блочной системы.

Отмечая преимущества этой системы, авторы статьи представляют несколько больниц, осуществленных в Румынии (в городах Георге Георгиу-Деж, Констанца и Крайова), в которых три основные группы функций (больница, технико-медицинские службы и поликлиника) соответствуют раздельным объемам в рамках планировки ансамбля. Далее представлена новая, более сосредоточенная, формула, в которой объемы сводятся к двум (больница в городе Бая Маре). Отмечены также новые тенденции проектирования больниц в Скандинавских странах, в которых предусматривается наряду с получением функциональных и экономичных решений, обеспечение возможностей расширения в будущем. Авторы статьи приводят некоторые возражения в связи с решением принятым по проекту для больницы в Хвидовре-Дания, а также в отношении решения многоэтажной больницы.

Другим рассматриваемым в статье вопросом является вопрос отделения стационарного лечения, а также принцип решения отделения госпитализации, для которых авторы приводят примеры осуществленных за последние годы в СРР больничных учреждений, с приложением сравнительных таблиц.

Арх. Руксандра Стаматин Иовэнеску — НОВАЯ ПОЛИКЛИНИКА В РАЙОНЕ «ТУДОР ВЛАДИМИРЕСКУ» В Г. БУХАРЕСТ (стр. 52). Поликлиника является самым крупным сооружением такого рода, осуществленным в Румынии. Пропускная способность равняется 4 000 консультаций — процедур в сутки и обеспечивает амбулаторное, куративное ч профилактическое обслуживание 120 000 жителей.

Автор статьи, который является одновременно и автором данного сооружения, отмечает трудности, встреченные в проектировании данной поликлиники, поскольку здесь функциональная проблема была новой, а по специальной документации отсутствовали примеры.

Планировка представляет собой сеть в которую правильно вписывается специфика функции, причем данная сеть выражается фасадами, исполненными в соответствующей санитарной постройке пластике.

Поликлиника располагает территорией в примерно 13 000 кв. м причем застройка составляет 2 108 кв. м. Общее число кабинетов равняется 100.

Здание представляет собой шестиэтажный основной корпус с одноэтажным подсобным корпусом.

Арх. Михай Энеску — УДАЧНОЕ ЛЕЧЕБНОЕ СООРУЖЕНИЕ (стр. 54). Благоприятное расположение поликлиники района «Тудор Владимиреску» (на пересечении двух магистралей, с обильным окружающим зеленым насаждением) выявляет пластическо-архитектурное решение сооружения. Планировка поликлиники направлена по общей схеме циркуляции и функциональности, являющейся целесообразной в составе основного объема развитого по подвалу, антресолю и шести этажам, а также в подсобном одноэтажном объеме с антресолем.

Автор статьи считает, что размещение проектировщиком на первом этаже значительных и часто используемых служб (радиология, бальнеофизиотерапия, аптека и отборы для диагностиков) является рациональным с точки зрения доступа и удобства; то же самое отмечается в части вертикального распределения — в порядке специфики — кабинетов для консультаци и процедур. Исключением от целесообразного распределения служб является расположение лаборатории для общих анализов на четвертом этаже, поскольку данный этаж находится между этажами, доступными посетителям. Внутренний двор является полезным и представляющим определенные функциональные и архитектурные преимущества, поскольку вокруг него распо лагается ряд функций и второстепенных входов, обеспечивающих деятельность различных служб и снабжения, освобождающих фасады от многочисленных второстепенных входов.

Отмечая заботу проектировщиков в разработке архитектурного облика интерьера, в целях осуществления положительного «психологического» фактора, автор анализа подчеркивает отделку, отличающуюся эффективными декоративными и функциональными качествами (применение металла в потолке главного холла, керамическая облицовка некоторых структурных элементов, подступеней и косоуров главной лестницы, мраморная отделка настилов и т.д.), а также стенные композиции, исполненные деятелями искусства.

Арх. Ливиу Никулиу — РОДИЛЬНАЯ КЛИНИКА В Г. БАКЭУ (стр. 58). Здание этой клиники вписывается в будущий больничный комплекс в г. Бакэу, запроектированные в павильонарной системе с конечной вместимостью 1300 коек.

Службы родильной клиники расположены в основном корпусе с частичным антресолем, пяти этажах и трех примыкающих корпусах. Проектировщики стремились к наиболее целесообразному функциональному распределению служб и к наилучшей схеме циркуляции. Отделения стационарного лечения предусмотрены с не более тремя койками и с санитарными узлами (связанными по вертикали и по этажу), а также со всеми надлежащими обслуживаниями: процедурные кабинеты, столовые, помещения для врачей и медсестер, помещения для чистого и грязного белья, и т.п. Операционные залы, с надлежащим расположением с точки зрения изоляции, соответствуют требованиям каждого этажа. Инструментальные помещения непосредственно связаны с центральной стерилизационной службой, расположенной на первом этаже.

Несущая конструкция осуществлена в виде монолитного железобетонного каркаса с плитой-балкой, соответствующей пролету госпитализационных залов, с бесбалочной плитой над коридорами с малым пролетом и с ужесточенной системой при продольной диафрагме 12,5 м между коридором и помещениями глубиной 3,60 м. Поперечные диафрагмы, по две в каждом звене между температурными швами, распространяются на три этажа.

Внутренние отделки являются гигиеничными, а уход за ними не представляет каких либо трудностей: масляная окраска, фаянс, линолеум и паркет. Для внешней отделки применен винилацетат по оштукатуренным панелям по всей длине парапетов, причем создается контраст с белой окраской колонн и карнизов, а также фасонных бетонных плиток, расположенных по высоте пазух.

ЖИЛИЩНОЕ СТРОИТЕЛЬСТВО

Доцент арх. Игн. Шербан — НОВЫЕ ПРОРАБОТКИ КВАРТИР В МНОГОЭТАЖНЫХ ЗДАНИЯХ (стр. 61). Материал, публикуемый под этим заглавием в нашем журнале, был изложен в Коллоквиуме по вопросам жилища в Бухаресте, с целью ознакомить зарубежных участников с заданиями румынской архитектуры в области исследований по улучшению жилища, повышению комфорта, разнообразия функциональных решений и сочетания секций и звеньев.

Автор представляет ряд секций и сборок, изученных коллективами архитекторов в Институте по проектированию типового строительства в сотрудничестве с другими проектными иснтитутами.

Основой задания послужило теоретическое серчйрование 9-ти типов квартир с уточненными общими, минимальными и максимальными жилыми площадями, а также количеством и размерами помещений для каждого типа квартиры. На основании этого задания, проектировщиками были предложены многочисленные секции и компоновки квартир, причем в статье представлены также и некоторые решения квартир в рамках 9-ти предложенных заданием типов (одно-, двух, трех-четырех и пяти комнатных квартир).

Считая, что позиция, занимаемая проектировщиком не должна исключать ни одну из функциональных возможностей решения квартир и принимая функциональные различия как необходимость с точки зрения разнообразия и комфорта, исследования проводились по такой линии, причем было приступлено к экспериментации определенного числа образцовых зданий, на которых надлежит проверить функциональные, конструктивные и отделочные решения, изложенные в данной статье.

РЕЦЕНЗИИ И ЛИТЕРАТУРА

В этом разделе представлены два румынских труда по архитектуре: АРХИТЕКТУРА В РУМЫНИИ проф. арх. Густава Густи, появившаяся в издательстве «Меридиане» и «РОМАНСКАЯ АРХИТЕКТУРА И СКУЛЬПТУРА В СРЕДНЕВЕКОВОЙ ПАНОНИИ» Вирджил Ватэшиану, выпущенная издательством Академии СРР, а также несколько трудов проф. по архитектуре, появившихся в зарубежных издательствах: журнал ARCHITECTURE – FORMES + FONCTIONS, издание 1965/966; публикация PROSPECTIVE № 11/964; справочник AKUSZTIKAI TERVEZES (Акустическое проектирование) Тарночи Тамаша; THE FUTURE OF LONDON Едварда Картера; SAVOIR BATIR Жерара Бланшера.

Х Р О Н И К А

В данном разделе даются сведения о деятельности Объединения Архитекторов СРР за период апрель—август 1966 г.

ИНФОРМАЦИЯ М.О.А.

В разделе даны сообщения и выдержки из последних информационных бюллетеней,

sumar

● **COLOCVIUL INTERNAȚIONAL ASUPRA LOCUINȚEI — BUCUREȘTI 1966**

2 Alexandru Budișteanu

CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE — FACTOR AL PROGRESULUI SOCIAL ȘI AL COLABORĂRII INTERNAȚIONALE

4 Paul-Henry Chombard de Lauwe

EVOLUȚIA NECESITĂȚILOR ȘI TRANSFORMAREA MODULUI DE A LOCUI

7 Nuno Portas

DEFINIȚIA ȘI EVOLUȚIA NORMELOR PENTRU LOCUINȚE

14 Duccio A. Turin

ASPECTE ECONOMICE ALE POLITICII DE CONSTRUCȚIE DE LOCUINȚE ÎN ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE, CU DEOSEBIRE ÎN AFRICA

18 Marcel Locar

EVOLUȚIA CONSTRUCȚIEI DE LOCUINȚE ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

24 George A. Atkinson

CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE ÎN REGIUNILE SEISMICE: CONSIDERAȚII PENTRU ARHITECȚI

28 ● **PREMIILE DE ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE PE ANUL 1965**

● **CONSTRUCȚII SANITARE**

48 Arh. Aurelia Teodorescu, arh. Mihai Enescu

TENDINȚE ACTUALE ÎN PROIECTAREA SPITALELOR

52 Arh. Ruxandra Stamatin-Iovănescu

NOUA POLICLINICĂ A RAIONULUI TUDOR VLADIMIRESCU — BUCUREȘTI

54 Arh. Mihai Enescu

O REUȘITĂ CONSTRUCȚIE SANITARĂ

58 Arh. Liviu Niculiu

MATERNITATEA DIN BACĂU

● **LOCUINȚE**

61 Conf. arh. Ignace Șerban

NOI STUDII DE APARTAMENTE

66 ● **RECENZII ȘI BIBLIOGRAFIE**

● **CRONICA**

● **U. I. A. — INFORMAȚII**

4

ANUL XIV Nr. 4 (101) 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE

prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

arhitectura

ORGAN AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ȘI AL COMITETULUI DE STAT PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

COLOCVIUL INTERNAŢIONAL ASUPRA LOCUINŢEI U. I. A.

Bucureşti — 28 iunie — 5 iulie 1966

Dr. arh. ALEXANDRU BUDIŞTEANU

CONSTRUCŢIA DE LOCUINŢE FACTOR AL PROGRESULUI SOCIAL ŞI AL COLABORĂRII INTERNAŢIONALE

Între 28 iunie — 5 iulie a.c. s-au desfăşurat la Bucureşti lucrările Colocviului internaţional asupra locuinţei, organizat din iniţiativa Comitetului executiv al Uniunii Internaţionale a Arhitecţilor, care a solicitat în acest sens Comisia pentru locuinţe a U.I.A.

Sarcina de a organiza colocviul a revenit Secţiei Române a U.I.A. — Uniunea arhitecţilor din Republica Socialistă România.

Tema principală a colocviului a fost « Locuinţa în ţările în curs de dezvoltare ».

Necesitatea asigurării unor condiţii corespunzătoare de locuit reprezintă una din trăsăturile fundamentale ale vieţii contemporane, încadrîndu-se organic în procesul de dezvoltare a majorităţii ţărilor. Problema locuinţelor constituie una din problemele sociale cele mai acute, care reclamă o rezolvare neîntîrziată.

Avînd în vedere impresionanta creştere demografică înregistrată în lume, precum şi ritmul fără precedent pe care l-a atins procesul de urbanizare, problema locuinţelor capătă — datorită condiţiilor inegale de dezvoltare economică — un caracter stringent, în special în ţările în curs de dezvoltare. În multe din aceste ţări — de puţin timp independente şi avînd numeroase probleme economice greu de rezolvat — situaţia în domeniul locuinţelor nu numai că nu se îmbunătăţeşte, dar continuă chiar să se agraveze.

Conştientă de importanţa acestei probleme pe plan mondial, Uniunea Internaţională a Arhitecţilor a înscris pe lista preocupărilor sale prioritare problema locuinţelor în lume, abordînd în special problema construcţiei de locuinţe în ţările în curs de dezvoltare.

La cererea Comitetului executiv al U.I.A., Comisia pentru locuinţe a hotărît să-şi desfăşoare activitatea adoptînd formula unei reuniuni lărgite, sub forma unui colocviu. Trebuie menţionat că această iniţiativă a fost prima de acest gen în cadrul activităţii Uniunii Internaţionale a Arhitecţilor.

În vederea precizării conţinutului lucrărilor s-a stabilit următoarea temă generală a colocviului :

« Dezvoltarea şi mutaţia : consecinţele acestora asupra normelor de locuire şi asupra concepţiilor despre locuinţă ».

1. « Evoluţia necesităţilor » :

— Metodologia studiului necesităţilor şi funcţiilor locuinţei ;

— Semnificaţia treptelor de satisfacere a necesităţilor; tipurile de necesităţi şi mutaţia acestora ;

— Noţiunea de cost social al locuinţei.

2. « Evoluţia şi realizarea investiţiilor destinate locuinţei în cadrul dezvoltării naţionale, precum şi în cadrul sectoarelor prioritare ale acesteia ».

3. « Definiţia şi evoluţia normelor locuinţei » :

— Metodologia transcrierii necesităţilor privind spaţiile şi gradul de echipare ;

— Programul funcţional al unităţii de locuit şi reţeaua sa de organizare ;

— Noile concepţii ale locuinţei în vederea satisfacerii evoluţiei necesităţilor.

4. « Evoluţia construcţiei de locuinţe în Republica Socialistă România ».

5. « Locuinţa în ţările cu fenomene seismice ».

6. « Activităţi practice » : Analiza comparată a proiectelor şi comunicărilor participanţilor.

★

În vederea desfăşurării lucrărilor colocviului, Comisia pentru locuinţe a U.I.A. l-a desemnat în calitate de preşedinte al colocviului pe arhitectul francez Henry-Jacques Le Même. Prof. arh. Horia Maicu a fost numit comisar general al colocviului, iar, la propunerea Secţiei Române, dr. arh. Alexandru Budişteanu a fost numit secretar al colocviului.

Pentru asigurarea organizării lucrărilor colocviului, biroul Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România a numit un colectiv de organizare a lucrărilor format din Ascanio Damian, vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor, Horia Maicu, membru în biroul Uniunii arhitecţilor, Ludovic David, secretar al Uniunii arhitecţilor, Alexandru Budişteanu, secretar al colocviului.

La colocviu au participat 53 de arhitecţi reprezentînd 22 de ţări.

Dat fiind importanţa acestei manifestări, au ţinut în mod deosebit să ia parte la lucrări : Pierre Vago, secretarul general al U.I.A., Sir Robert Matthew, fost preşedinte al U.I.A., preşedinte al Asociaţiei arhitecţilor din Marea Britanie, Jean-Pierre Vouga, preşedintele Comitetului de legătură al Comisiilor de lucru ale U.I.A., George A. Atkinson, delegat în Comisia pentru locuinţe a U.I.A., Nicolas di Martino, membru în Comisia pentru locuinţe a U.I.A. Printre ceilalţi invitaţi de oncare s-au numărat sociologul francez Paul-Henry Chombart de Lauwe precum şi arhitecţii : Duccio Alfredo Turin (profesor la Universitatea din Londra), Nuno Portas (Portugalia), Mourad Ben Embarek (Maroc), Radomir Lukic (Iugoslavia), Martine Favier, secretară a U.I.A. (Franţa).

La colocviu au participat de asemenea următorii arhitecţi : Jcaquin Guedes (Brazilia), Sidney Greenwood, Victor Collins (Marea Britanie), Guy Lemarchands (Cambodgia), Hana Staskova, Ilja Skocek (R. S. Cehoslovacă), Li The Cial, Zan Si Un (R. P. D. Coreeană), Hans Hubacher, François Pfiester (Elveţia), Richard Paulick (R. D. Germană), Roland Depret, Jean Dubuisson, Georges Popesco (Franţa), Helly Vassilikioti (Grecia), Dov Fain, Josef Hermelin, Avigdor Robinson (Israel), Bogdan Nestorovic (R. S. F. Jugoslavia), Rutillo Malacara, Ruth Rivera (Mexic), Ernest Groosman (Olanda), Jacek Nowicki (R. P. Polonă), Luiz Noronha Da Costa, Nuno T. Pereira (Portugalia), Jose Llamedo de Fonseca, Mario Gomez Moran (Spania), Neil Connor (S.U.A.), Tibor Csordas (R. P. Ungară), Alexandr Rocegov (U.R.S.S.), Nicolae Bădescu, Ascanio Damian, Octav Doicescu, Marcel Locar, Horia Maicu, Mircea Alifanti, Constantin Jugurică, Ludovic David, Cornel Bălan, Alexandru Budişteanu, Constantin Frumuzache (Republica Socialistă România).

Au mai participat, de asemenea, şi alţi numeroşi arhitecţi români, specialişti în construcţia de locuinţe.

Participanţii au vizionat la Casa arhitectului o expoziţie cuprinzînd realizări de arhitectură românească şi au primit un material documentar referitor la „noi unităţi rezidenţiale în Republica Socialistă România".

Un program special a fost organizat pentru doamne, cuprinzînd vizitarea de muzee, expoziţii etc.

★

Înainte de deschiderea oficială a colocviului, în ziua de 28 iunie a.c. a avut loc — la Casa arhitectului din Bucureşti — o întîlnire între participanţii la colocviu şi reprezentanţii conducerii Secţiei Române a U.I.A.

Prof. arh. Octav Doicescu, vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România, a rostit un cuvînt de salut.

În dimineaţa zilei de 29 iunie, caspeţii au făcut o vizită cu autocarul prin Bucureşti, avînd ocazia să cunoască numeroase din monumentele şi dotările Capitalei, precum şi principalele ansambluri de locuinţe şi realizări în domeniul construcţiilor, înfăptuite în Capitală după eliberare.

În după amiaza zilei de 29 iunie a avut loc o şedinţă de lucru a Comisiei pentru locuinţe a U.I.A., în cadrul căreia au fost discutate problemele generale ale desfăşurării colocviului, urmată de şedinţa de deschidere a colocviului.

Prof. arh. Ascanio Damian, vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România şi rector

al Institutului de arhitectură « Ion Mincu » din București, după ce a citit salutul arhitecților români adresat participanților la colocviu, a subliniat importanța temei acestei reuniuni internaționale, problema locuinței preocupînd societatea contemporană și în special arhitecții din toate țările. În încheierea cuvîntului său de deschidere, prof. arh. Ascanio Damian a urat participanților din diferite țări să stabilească contacte și relații de colaborare și amiciție, pentru ca această întîlnire să reprezinte o reală și conștientă contribuție pentru soluționarea problemelor abordate, înscriindu-se în acțiunile avînd ca scop promovarea păcii și progresului omenirii.

Lucrările colocviului au început în cadrul aceleiași ședințe de deschidere, prin comunicarea făcută de prof. arh. Horia Maicu referitoare la « Problemele sistematizării orașului București ».

Vorbitorul a prezentat în mod succint realizările ultimilor ani precum și principiile schiței de sistematizare a orașului București, completînd imaginea pe care invitații la colocviu o aveau despre capitala țării gazdă.

În ziua următoare, 30 iunie, ședința de dimineață — sub președinția arhitectului francez Jean Dubuisson — a început cu prima conferință susținută de cunoscutul sociolog francez Chombart de Lauwe și intitulată: « Evoluția necesităților și transformarea modului de a locui ». În conferința sa, autorul a abordat aspectele generale ale corelației dintre locuință, individ și societate, necesitățile și aspirațiile în domeniul construcției de locuințe, caracteristice pentru societățile tradiționale și societățile în curs de industrializare, precum și procesul de trecere de la aspirații la necesități în domeniul locuințelor. Una dintre ideile de bază ale conferinței o reprezintă aserțiunea că studiul necesităților nu poate fi separat de studiul structurilor sociale.

Conferința ținută de Chombart de Lauwe a suscitat interesante luări de cuvînt. De altfel, trebuie menționat că modul de organizare a lucrărilor a permis (prin asigurarea traducerii simultane în cele trei limbi de lucru : franceză, engleză și rusă, precum și prin existența unor microfoane mobile) o participare activă și operativă la luările de cuvînt, care s-au transformat adesea în discuții pe marginea temelor abordate.

Lucrările ședinței de dimineață au continuat cu comunicarea profesorului Bogdan Nestorovic de la Universitatea din Belgrad, intitulată « Criterii sociologice și economice în domeniul construcției de locuințe », abordînd problemele interdependenței dintre notații și definiții, criteriile sociologice precum și normele economice și tehnice în domeniul construcțiilor de locuințe.

O altă comunicare urmărită cu viu interes a fost cea a arhitectului Joaquin Guedes, intitulată « Pentru o politică a locuințelor », în care au fost abordate probleme de specialitate actuale din Brazilia. Autorul a subliniat necesitatea rezolvării prioritare a problemelor sociale și economice pentru a putea desfășura cu succes activitatea de construcții de locuințe.

În continuare s-a ascultat comunicarea, însoțită de proiecții, a arhitectei Hana Staskova din R. S. Cehoslovacă, intitulată « Locuințe individuale în Cehoslovacia ».

Vorbitoarea a prezentat soluțiile noi preconizate în țara sa, pentru a face față, prin metode moderne, necesităților de construcție a locuințelor unifamiliale în mediul urban și rural.

În după amiaza aceleiași zile ședința a fost prezidată de arh. Nicolas di Martino, care a prezentat pe arhitectul Duccio Alfredo Turin, autorul conferinței intitulate « Aspecte economice ale politicii locuințelor în țările în curs de dezvoltare, cu deosebire în Africa ». Conferința a suscitat discuții interesante, datorită faptului că autorul a prezentat numeroase analize și tabele comparative, abordînd printre altele problema resurselor economice și a utilizării lor în diferite țări ale globului, în vederea asigurării programelor de construcții de locuințe.

Următorul vorbitor a fost arh. François Pfiester care a împărtășit experiența sa acumulată în Africa într-o comunicare, intitulată « Unele probleme ale locuințelor de masă în Republica Guinea ».

În continuare și-a prezentat comunicarea arhitectul marocan Ben Embarek, referitoare la « Soluțiile pentru locuințe economice tradiționale în Maroc ». Vorbitorul a atras atenția în special asupra necesității de a nu compromite dezvoltarea așezărilor urbane prin soluții provizorii nechibzuite.

A urmat la cuvînt arh. Nicolas di Martino, care și-a prezentat punctul de vedere referitor la « Locul arhitectului în cadrul realizării construcțiilor de locuințe ».

În ziua de 1 iulie, ședința de dimineață s-a deschis sub conducerea arh. Hana Staskova, care l-a prezentat pe arh. Nuno Portas, autorul conferinței « Definiția și evoluția normelor pentru locuințe ». Vorbitorul a abordat, în cadrul expunerii sale, premisele problemei, principiile care stau la baza hotărîrilor privind stabilirea normelor, programarea necesităților umane, ierarhia și nivelul de satisfacere a acestora, precum și metodologia programării construcțiilor de locuințe.

În urma acestei conferințe au urmat comunicările arh. Ernest Groosman privind « Coordonarea modulară în Olanda » și a arh. Sidney Greenwood cu titlul « Industrializarea construcției de locuințe în Marea Britanie », însoțită de proiectarea unui film prezentînd metodele de construcție industrială a locuințelor în Anglia.

În decursul aceleiași ședințe, arh. Li The Cial a prezentat comunicarea « Dezvoltarea construcțiilor de locuințe în R. P. D. Coreeană ».

În cadrul ședinței de după amiază, pe care a condus-o prof. arh. Horia Maicu, a conferențiat prof. arh. Marcel Locar despre « Evoluția construcției de locuințe în Republica Socialistă România ». Vorbitorul a arătat care este cadrul general în care se desfășoară această activitate, condițiile de realizare a investițiilor, evoluția necesităților, normelor și programului locuinței, prezentînd și o serie de tabele conținînd date statistice privind problema abordată. Conferința a fost primită cu mult interes, suscitînd discuții animate.

Arhitectul polonez Jacek Nowicki a prezentat apoi comunicarea « Arhitecții în fața transformărilor survenite în cadrul civilizației și mediului urban ».

In seara aceleiași zile, participanții la colocviu au fost oaspeții prof. arh. Nicolae Bădescu, președinte al C.S.C.A.S., și ai președintelui Comitetului executiv al Sfatului popular al Capitalei, Ion Cosma, care au oferit un dineu la restaurantul „Pădurea Băneasa".

În ziua de 2 iulie, participanții la colocviu au plecat cu avionul într-o excursie de documentare pe litoralul Mării Negre. În prima zi au fost vizitate realizări în domeniul construcțiilor în orașul Constanța și Mamaia precum și vestigiile arheologice din orașul Constanța și de la Histria.

În decursul zilei următoare s-au vizitat stațiunile de cură și odihnă Eforie-Nord, Eforie-Sud și Mangalia, participanții la colocviu întorcîndu-se cu avionul în seara aceleiași zile la București.

În ziua de 4 iulie, lucrările colocviului au continuat, arh. George A. Atkinson prezentînd în cadrul ședinței de dimineață, prezidată de arh. Rutillo Malacara, conferința « Construcția de locuințe în regiunile seismice ; considerații pentru arhitecți ». Vorbitorul a făcut o caracterizare a regiunilor seismice din lume, preconizînd unele măsuri în domeniul proiectării și al organizării de specialitate, în vederea prevenirii efectelor cutremurelor dezastruoase.

Conferința, care a fost însoțită de proiectarea unor diapozitive, a fost urmată de comunicarea arhitectei Helly Vassilikioti avînd titlul « Probleme ale regiunilor recent devastate de seisme ». În cadrul aceleiași ședințe de lucru au mai prezentat comunicări arh. Ignace Șerban — « Studii noi de locuințe în Republica Socialistă România », arh. Avigdor Robinson (Izrael) — « Evoluția normelor de locuit pentru populația cu venituri reduse, în cazul locuințelor ieftine, precum și al locuințelor plătibile în rate », arh. Victor Collins (Marea Britanie) — « Orașul I.S.A., port nou în Arabia», care și-a însoțit expunerea cu proiecții și diapozitive.

Arhitectul Neil Connor a prezentat apoi comunicarea « Construcții de locuințe ieftine în S.U.A. », însoțindu-și expunerea cu proiectarea unor diapozitive color.

Experiența acumulată în unele țări africane în domeniul construcției de locuințe a fost împărtășită de arh. Roland Depret, care a înfățișat « Aspecte ale construcțiilor de locuințe în Republica Malgașă și Djibuti », comunicare însoțită de asemenea de diapozitive color.

Ședința s-a încheiat cu comunicarea inginerului Adrian Lupescu, privind « Probleme referitoare la structura constructivă a locuințelor în România ».

În decursul aceleiași zile s-a prezentat și discutat proiectul de sinteză a lucrărilor colocviului, întocmit de arh. Jean Pierre Vouga. Ulterior au început discuțiile asupra concluziilor colocviului.

În încheierea ședinței de lucru de după masă, Uniunea arhitecților din Republica Socialistă România a oferit o gală de filme la care s-au prezentat filmele documentare de specialitate « Construcții noi în București », « Muzeul satului », « Comori de artă românească » și « Arta monumentală ».

În ziua de 5 iulie, lucrările colocviului au continuat în cadrul ședinței de dimineață și de după masă prin discutarea « Concluziilor colocviului », elaborate de o comisie de redactare formată din arhitecții Nicolas di Martino, George A. Atkinson, Alexandr Rocegov și Alexandru Budișteanu.

Lucrările colocviului s-au închis în cadrul ședinței de după masă prin discutarea, amendarea și adoptarea Concluziilor.

O ultimă reuniune, în aceeași zi, a Comisiei pentru locuințe a prilejuit terminarea discuțiilor în cadrul întîlnirii de la București.

În decursul aceleiași zile, participanții la colocviu au vizitat ansamblul istoric de la Mogoșoaia, iar seara au fost oaspeții conducerii Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România, care a oferit un dineu, prezidat de prof. arh. Octav Doicescu, vicepreședinte al Uniunii arhitecților.

★

Din aprecierile elogioase ale participanților la colocviu, atît pentru nivelul înalt la care s-au situat expunerile și discuțiile, cît și pentru modul de organizare a lucrărilor, rezultă că întîlnirea de la București a fost încununată de succes.

După cum notează buletinul informativ al U.I.A. (U.I.A.-Informations nr. 17/1966) această manifestare « a fost o reușită care a întrecut speranțele cele mai optimiste » ; același buletin adaugă că « secția română a U.I.A. a organizat la perfecție și în cele mai mici detalii lucrările colocviului », care « prin expunerile excelente ale conferențiarilor și prin discuțiile purtate s-a situat la un nivel ridicat ».

Colocviul asupra locuinței de la București a prilejuit astfel un prețios schimb de experiență între arhitecții din diferite țări, contribuind la semnalarea și precizarea unora din problemele majore, precum și a soluțiilor de principiu, care pot contribui la progresul activității de construcție a locuințelor în lume și în special în țările în curs de dezvoltare.

paul-henry chombart de lauwe
Director la Groupe d'Éthnologie Sociale et Psycho-sociologie — Paris

evoluţia necesităţilor şi transformarea modului de a locui

Privită în perspectiva evoluţiei tehnicii şi a transformărilor sociale, problema locuinţei în ţările subdezvoltate este legată de alte două probleme majore ale epocii noastre. Pe de o parte, în pofida progresului industrializării, sau chiar din cauza acestui progres, inegalitatea oamenilor în faţa vieţii şi a morţii, în diferite regiuni ale lumii, nu dispare, ba dimpotrivă. Problema foamei este de asemenea şi aceea a locuinţei. Pe de altă parte, stăpînirea tehnicii — care ar trebui să permită oamenilor să obţină mai multă libertate — ajunge prea adeseori la crearea unei constrîngeri noi. Oamenii devin sclavii propriei lor creaţii, în urbanism ca şi în alte domenii.

Legătura care există între aceste două probleme permite să ne întrebăm cum putem:

1) să ne dăm seama de faptul că progresul tehnicii şi progresul social nu sînt legate în mod automat între ele şi că uneori pot chiar să se opună unul altuia;

2) să utilizăm noile metode tehnice pentru a se reduce inegalităţile;

3) să folosim noile tehnici pentru a satisface necesităţile şi aspiraţiile oamenilor care sînt prinşi în valul transformărilor sociale.

În această perspectivă, aspectele tehnice ale locuinţei şi trecerea de la construcţia artizanală la utilizarea soluţiilor industriale, care ar trebui să contribuie la lichidarea inegalităţilor, nu pot fi separate de aspectele sociale care pun accentul pe studiul calitativ şi diferenţiat al necesităţilor, după perioade, mediu şi civilizaţii. Neavînd posibilitatea, din cauza timpului limitat, să înfăţişăm aceste legături pe baza unor exemple, am dori să încercăm să aplicăm la evoluţia locuinţei schema teoretică pe care o folosim pentru a înţelege alte aspecte ale transformărilor sociale. Pornind de la raporturile dintre individ şi societate şi de la un sistem de necesităţi proprii unei culturi, vom încerca să arătăm cum evoluează aceste necesităţi pe baza unui anumit proces, în care apariţia aspiraţiilor poate să joace un rol hotărîtor.

LOCUINŢA, INDIVIDUL ŞI SOCIETATEA

Problemele locuirii şi ale locuinţei nu pot fi cuprinse decît într-o viziune de ansamblu a societăţii. Necesităţile privind spaţiul cotidian sînt integrate într-un sistem complet de necesităţi, în care ele deţin un loc mai mult sau mai puţin important, în conformitate cu cultura, subcultura şi momentul respectiv al evoluţiei economice şi sociale.

Mai dorim să amintim încă o dată că locuinţa exprimă societatea, reflectă structurile sociale, simbolizează valori. Dar în acelaşi timp, cadrul creat de urbanist şi de arhitect orientează anumite comportamente, frînează sau favorizează transformarea relaţiilor sociale, propune noi simboluri. Dialogul permanent, conştient sau inconştient, care se stabileşte între constructorii locuinţelor şi populaţie, şi care ne pare esenţial, poate fi stimulat sau frînat în funcţie de modul de concepere a planului. Am insistat asupra discordanţelor care apar în acest dialog [1]. Discordanţele active, revendicative, sînt în general sănătoase, deoarece ele permit progresul, prin căutarea de soluţii noi. Discordanţele pasive, latente, sînt periculoase, fie pentru că ele ajung la o limitare conştientă a libertăţii, fie pentru că devin brusc explozive şi provoacă reacţii incontrolabile şi neeficace.

Prin urmare, necesităţile şi aspiraţiile privind locuinţa pot fi studiate numai la nivelul individului luat în cadrul grupului din care face parte. Armonizarea planului corespunde cu armonizarea relaţiilor sociale într-o anumită societate. Numai gîndindu-te la locul, statutul şi rolul fiecăruia în ansamblul structurilor sociale, urbanistul poate construi un oraş. Dacă nu, fiecare individ nu se va simţi în largul lui, fără a-şi da seama măcar de acest lucru, iar discordanţele se vor accentua. A transforma locuinţa presupune deci o cunoaştere aprofundată a structurilor sociale şi a necesităţilor proprii unei culturi.

NECESITĂŢI ŞI ASPIRAŢII ÎN SOCIETĂŢILE TRADIŢIONALE ŞI ÎN SOCIETĂŢILE ÎN CURS DE INDUSTRIALIZARE

Încercînd să satisfacem necesităţile, nu trebuie totuşi să ne propunem să revenim la teoriile funcţionaliste în sociologie. Apariţia unor instituţii şi structuri noi nu depinde numai de satisfacerea necesităţilor. Ceea ce ne interesează este procesul dialectic care apare în raporturile dintre necesităţi şi structurile sociale, pe care le va reflecta locuinţa.

Definiţia necesităţilor şi a aspiraţiilor

Ca şi pentru celelalte necesităţi, am deosebit, în ce priveşte locuinţa, « necesitatea-obiect », care se reduce la cerere şi la previziune (exemplu: numărul de locuinţe prevăzute într-un plan, pe baza unei analize a cerinţelor), şi « necesitatea-stare », care se referă la situaţia în care se află un individ sau o familie care are sau nu are un obiect despre care spune că are nevoie. [2]

Este uşor de constatat astfel că, dacă estimarea numărului de locuinţe necesare poate fi aceeaşi atunci cînd se folosesc două definiţii deosebite, lucru care este departe de a fi sigur, diversificarea este mult mai mare atunci cînd se ţine seama de a doua definiţie. Este vorba de

[1] Paul-Henry Chombart de Lauwe, « *Des Hommes et des Villes* », Chap. IX. De l'observation expérimentale à l'intervention expérimentale, Paris, Ed. Payot, 1965.
[2] *Famille et Habitation*, op. cit. *Introduction et Conclusion.*

întreaga diferență care există între studiul pieței, al debușeelor și studiul necesităților.

Tot astfel, deosebirea pe care am făcut-o între « necesități-obligații » și « necesități-aspirații » [1] se poate aplica ușor la locuință. A fi adăpostit într-o locuință nu este numai « o necesitate-obligație » [2] materială; este o obligație socială care nu poate fi evitată, dacă un individ vrea să fie admis socialmente. În plus, un guvern nu poate să evite efortul ca toată lumea să aibă o locuință, cel puțin modestă. Chiar dacă este departe de a realiza acest lucru, guvernul se simte obligat prin urgența acestei necesități.

Dimpotrivă, necesitățile-aspirații corespund locuinței dorite, îmbunătățirilor ce se caută a i se aduce, aspectelor estetice care vor facilita relațiile sociale. Dar este evident că delimitarea între necesitățile-aspirații și necesitățile-obligații este greu de realizat. Vom vedea mai departe că principalul interes se referă la procesul de trecere de la una la cealaltă. Să încercăm să vedem cum se prezintă principalele necesități și aspirații referitoare la locuință în societățile tradiționale, în societățile industriale și în societățile în curs de transformare economică.

În societățile tradiționale

În societățile tradiționale, necesitățile și aspirațiile nu se deosebesc între ele. Locuința este construită pentru un grup familial în momentul în care apare necesitatea și cînd necesitatea-stare și dorința sînt evidente. În unele societăți africane pe care le cunoaștem, se construiește încă o colibă atunci cînd sosește o a doua femeie, o alta pentru un al doilea copil etc. Avem de-a face cu satisfacerea unei necesități într-un sistem închis. Fiecare individ este luat în considerație în funcție de o situație și un rol bine determinat care îi asigură un loc în spațiu.

Desigur că necesitatea de locuință depinde de raporturile dintre oameni și de natura de care ei se apără sau pe care o folosesc. Dar ea este legată mai ales de organizarea spațiului care corespunde la rîndul său reprezentării despre spațiu în gîndirea membrilor societății. Locul obiectelor este determinat de clasificarea lor și de semnificația lor. El depinde, de asemenea, de organizarea timpului, căci fiecare lucru are locul său, în fiecare moment al zilei sau în fiecare perioadă a anului, determinate ele însile prin sărbători simbolice.

Locul unui obiect mai depinde și de valoarea care îi este atribuită, valoare măsurată prin intermediul unei monede. Fiecare obiect are o valoare relativă și posesia sa oferă posesorului nu numai un avantaj material, ci și un element de considerație socială. Ori, am văzut adesea, și vom vedea și mai departe, că nevoia de considerație joacă un rol important în ansamblul necesităților care se referă la locuință. Ea este legată de nevoia de comunicare și de relații sociale. Căci, pentru a primi o rudă sau un prieten în locuință, trebuie ca aceasta să corespundă unui anumit nivel de considerație și de prestigiu, legat de rolul social al proprietarului.

Poziția locuinței și planul satului au un caracter simbolic. Fiecare element își ocupă locul său într-un plan înscris pe sol și acest plan corespunde unei reprezentări asupra spațiului, reprezentare legată la rîndul ei de credințe și de mituri. Orientarea unui edificiu față de soare sau față de un simbol sacru îndepărtat, locul rezervat cultului strămoșilor, dispoziția locurilor pentru serbări și a altor numeroase puncte de reper în spațiul organizat, sînt legate toate de o concepție despre lume. În fiecare moment, chiar și aici, locuința apare ca un limbaj prin intermediul căruia oamenii de aceeași cultură comunică între ei. Fiecare obiect are în același timp o funcție utilitară și o semnificație simbolică. Astfel, cadrul de viață devine familiar pentru fiecare individ care face corp comun cu spațiul cotidian în care se mișcă.

Dar, în acest univers închis, individul nu are decît posibilitatea unei alegeri limitate. Gesturile și itinerariile sale sînt prevăzute dinainte. Utilizarea obiectelor este dictată de reguli stricte, raporturile sociale sînt determinate în funcție de anumite reguli și roluri. Spațiul este amenajat pentru a face posibilă această desfășurare rituală a vieții cotidiene. Situația va fi foarte deosebită în societățile industriale.

În societățile industriale

În mediul urban al societăților industriale, organizarea pur funcțională a spațiului tinde să suprime semnificația simbolică a obiectelor, pe care mobilurile economice o fac să dispară. Concurența, prețul terenului, eficacitatea în producție au fost și în secolul al XIX-lea, și mai sînt încă în secolul XX, factorii dominanți ai amenajării orașelor. [3]

Dar, progresiv, pierderea contactului cu elementele naturale, suprapopularea, vicierea aerului, zgomotul, provoacă o evadare a orășenilor spre zonele rurale și spre centre de recreare apropiate de natură, la mare sau la munte.

Cursa după consum și după prestigiu, de la « Babbitt » pînă la micile « cadre » pariziene, care au fost studiate într-o teză recentă a grupului nostru de cercetări, îl lasă pe orășean epuizat și descurajat, tocmai în momentul cînd a obținut o parte din bunurile materiale la care visa.

Noi necesități apar în ce privește locuința și întreaga viață: liniște, aer, lumină, timp liber, posibilitate de a comunica liber de la om la om, lucruri asupra cărora nu putem reveni aici mai amănunțit. Organizarea spațiului este strîns legată de organizarea timpului. Am studiat îndelung această problemă în legătură cu raporturile dintre distribuirea comerțului în cartierele urbane și ritmul de consum în viața orășenilor. [4] O vom regăsi și în alte cercetări efectuate asupra deplasărilor de muncă, asupra recreării, relațiilor sociale. Le Corbusier a înțeles de altfel bine că modul de folosire a celor 24 de ore ale zilei determină amenajarea locuinței.

Timpul orășeanului este marcat de hărțuiala transporturilor, de ritmul rapid, de multiplicitatea sarcinilor și a preocupărilor. Spațiul în care el trăiește este un « spațiu-timp », în care distanțele sînt calculate și în funcție de prețul deplasării. Orașul modern nu poate fi conceput decît în acest cadru de spațiu-timp-bani, și poate că aceasta este una din cheile crizei urbanismului contemporan. Banii sînt în ultimă instanță instrumentul de măsură. Utilizarea solului este dominată de specula asupra terenurilor. Industrializarea construcției este legată de beneficiul care poate fi obținut de societățile de construcții și de băncile care furnizează capitaluri. De asemenea, segregația în funcție de venituri nu este înlăturată decît parțial, pentru a reapărea în curînd sub altă formă.

În același timp rolurile sociale, care permiteau în societățile tradiționale ca fiecare să-și aibă locul său în spațiu, ca și în structurile sociale, s-au modificat prin fuga după considerație și prestigiu, a căror măsură este banul. Relațiile sociale sînt canalizate în conformitate cu diferitele categorii ale nivelului de trai. Rezultă de aici că amestecul de categorii social-profesionale în noile unități de locuință pune de cele mai

---

[1]) Am prezentat aceste deosebiri pentru prima oară aplicîndu-le la necesitățile economice și alimentare în « *La vie quotidienne des familles ouvrières* », Paris, Ed. du Centre National de la Recherche Scientifique, 1956 și în « *L'évolution des besoins et la conception dynamique de la famille* » publicat în Revue Française de Sociologie, Paris, 62.

[2]) « Necesitatea-obligație » corespunde numai în parte « nevoii de necesitate », definită de Marx și de diverși alți autori. La acestea se adaugă obligația socială și obligația pentru un guvernămînt de a ține seama de aceste necesități.

[3]) Evident, este vorba de situația din țările capitaliste (n.r.)

[4]) « Essais de Sociologie », Paris, Ed. Ouvrières, 1965.

multe ori, probleme insolubile deoarece, cu toate că vecini în spațiu, oamenii se găsesc prea departe unii de alții pe o scară a veniturilor pe baza căreia ei se încadrează în categorii diferite.

Aceste observații pesimiste nu trebuie să ne facă totuși să uităm că dezvoltarea urbană a permis eliberarea de numeroase constrîngeri, sporirea permanentă a posibilităților de alegere în muncă, în viața culturală, în relațiile dintre oameni. Concentrarea urbană a permis progresul gîndirii, descoperirilor, stăpînirii naturii. Dar societățile industriale se află la un punct de cotitură și oamenii care le compun sînt în fața unui număr de praguri care nu pot fi trecute fără a se modifica profund structurile sociale și, paralel, organizarea spațiului care le reflectă. Dacă orașul modern oferă posibilități mai mari de comunicare cu oameni din ce în ce mai diversificați, el nu permite totuși tuturor să profite de acest lucru. Transporturile sînt mai lesnicioase și mai rapide, dar mai costisitoare. Din cauza unei proaste dispuneri în spațiu a locului de muncă și a locuinței, transportul ocupă o parte din ce în ce mai mare din timpul disponibil. Ritmul de muncă provoacă o mai mare oboseală nervoasă. O parte din populație este concentrată în cartiere de barăci și de cocioabe, în locuințe total necorespunzătoare exigențelor vieții moderne.

Astfel, necesitățile și aspirațiile, în ce privește locuința în societățile industriale, trebuie studiate în același timp în acest context defavorabil și în perspectiva neprecizată a dezvoltării științei și tehnicii. Multiplicarea obiectelor de consum, care corespunde unei cereri din ce în ce mai vaste, nu permite oamenilor să iasă din starea de necesitate în care ei se găsesc. În pofida creșterii nivelului de viață, nesatisfacerea lor devine permanentă. Ca și în cazul altor obiecte, locuința riscă să fie definită, în studiile asupra pieței, după debușeele care există pentru industria construcției, după veniturile de care dispun clienții, după rentabilitate. Necesitatea-obiect reduce cererea, nu ține seama de starea de necesitate și de aspirații. Este just atunci să spunem că orașul devine o mașină de locuit și nu reflexul unei societăți vii.

În societățile în curs de transformare

În societățile în curs de transformare economică rapidă, situația este în același timp mai grea și mai bună. Ea este mai grea în ceea ce privește mijloacele tehnice, financiare și de mînă de lucru calificată, de care se resimte o lipsă acută. Situația este grea și deoarece oamenii mor de foame și nu au locuință. Ea este de asemenea mai grea deoarece șocul provocat de importul brusc al unor metode noi dezorganizează viața socială tradițională. Dar aceeași situație este mai bună și dă mai multă speranță în măsura în care cultura veche păstrează o vitalitate și o originalitate, suficiente pentru a-i obliga pe urbaniști, pe ingineri și pe arhitecți, să descopere soluții care să țină seama de ele. Vechea unitate dintre necesitate-stare și necesitate-obiect este ruptă, dar această ruptură are avantajul de a fi aparentă. Este evident că a furniza o locuință, al cărei plan este copiat direct după un model european, constituie o absurditate. O analiză aprofundată a necesităților și a aspirațiilor proprii culturii tradiționale și a acelora care apar în situații noi devine absolut necesară. În prezent, absența sa duce prea adeseori la greșeli grosolane. Totuși, această analiză nu ar trebui să răpească mult timp, cu condiția să pună la punct o metodă potrivită.

PROCESUL DE TRECERE DE LA ASPIRAȚII LA NECESITĂȚI ÎN MATERIE DE LOCUINȚĂ

Această analiză a necesităților și a aspirațiilor nu poate fi făcută decît în perspectiva dinamică a dezvoltării. Reluînd aici, în domeniul locuinței, studiul procesului de trecere de la necesitățile-aspirații la necesitățile-obligații, va fi posibil să se precizeze progresiv raporturile dintre etapele dezvoltării economice și modificările psiho-sociologice care se produc în grupurile sociale și în fiecare persoană dintr-o societate dată.

Transformarea modului de locuire este dominată de fenomenul migrației spre orașe. Mecanizarea agriculturii accelerează plecarea sătenilor spre marile aglomerații, unde întreprinderile industriale atrag mîna de lucru. Acest fenomen poate fi comparat, din anumite puncte de vedere, cu acela ivit în secolul al XIX-lea în țările europene. Dar situația este și mai gravă deoarece, așa cum am mai arătat în altă parte, imaginea întreprinderii care îi atrage pe viitorii muncitori nu corespunde adesea nici unei realități. Întreprinderile sînt foarte puțin numeroase și nu pot să absoarbă decît o parte infimă a migranților. Aceștia se concentrează în « bidonvilles », pe care este imposibil a le reduce datorită lipsei de mijloace financiare. Este vorba deci de a defini etapele dezvoltării posibile, în care să se țină seama, pe de o parte, de apariția la un moment dat de noi necesități, iar, pe de altă parte, de posibilitatea de a le satisface.

Atunci cînd este vorba de a da fiecărei familii o locuință, cît de modestă ar fi ea, avem de a face cu o necesitate-obligație. Persoanele care nu au un domiciliu fix, nu pot avea o viață acceptabilă în societate. Ele sînt întotdeauna respinse într-o măsură mai mică sau mai mare. Dificultatea în stabilirea unui program este aceea de a defini pragul de suprapopulație corespunzător situației economice a momentului respectiv. Și în materie de locuință, ca și în materie de buget, aceasta este problema minimului vital. Pentru a-l stabili, ar trebui să se plece de la o locuință-tip, studiată ținîndu-se seama atît de comportarea indivizilor în societatea tradițională, cît și de exigențele noi în mediul urban. Această locuință-tip nu ar putea fi realizată imediat pentru întreaga populație. Ea ar corespunde deci unei necesități-aspirații care ar trebui luată în considerare pentru o etapă ulterioară a dezvoltării. Pînă atunci, locuința-minimum ar trebui definită ca o reducere a acestei locuințe-tip. Ea ar corespunde unei necesități-obligații, pe care statul nu ar putea să evite să și-o ia în sarcină imediat.

De îndată ce o necesitate-obligație în materie de locuire, ca și în alte domenii de altfel, este satisfăcută pentru cea mai mare parte a populației, ea permite apariția unor noi necesități-aspirații. Acestea se impun progresiv și devin rapid noi necesități-obligații. Procesul se desfășoară întotdeauna în același mod. Dacă planificarea ar putea ține seama de acest lucru, discordanțele între planificatori și populație ar fi în mare parte reduse.

Este greu să precizăm aici elementele unei locuințe, care ar trebui discutate, în cadrul unui program interdisciplinar, între arhitecți, ingineri și reprezentanți ai științelor umane. De pildă, problema trecerii de la locuința în suprafață la locuința în înălțime se pune în mod foarte diferit, corespunzător tradițiilor proprii ale unei anumite societăți. Repartizarea prematură de familii în imobile mari, sub pretextul că această soluție este cea mai bună, din punct de vedere tehnic, poate provoca multiple dificultăți în viața intimă a familiei sau în raporturile dintre familii, avînd grave consecințe nu numai în viața cotidiană a cartierelor urbane, ci chiar și în randamentul muncii. În plus, și acesta este poate lucrul esențial la locuitorii acestor imobile, apare o indispoziție generală, fără ca ei să fie neapărat conștienți de aceasta. Din această cauză populația este din ce în ce mai puțin aptă să-și rezolve singură problemele și să participe în mod activ la dezvoltare.

În ce măsură, o dată definită locuința-tip pentru următorii 20 de ani, devine posibil să se prevadă o locuire în înălțime sau una în suprafață, care să permită realizarea locuințelor minime, de tranziție, în primele perioade ale planului?

Dacă pragul suprapopulării locuinței-tip, care trebuie realizat pentru întreaga populație a unui oraș, este, în cadrul unui plan, de două persoane pe încăpere (cifră propusă în programele sociale pentru locuințe în Franța secolului XIX), este probabil că în primele etape de realizare, planificatorii se vor mulțumi cu trei persoane sau mai mult într-o cameră, dat fiind imposibilitatea de a obține mijloace financiare pentru rezultate mai bune. Mai tîrziu însă, dacă în decursul acestei perioade de 20 de ani s-ar reuși să se pună la dispoziția întregii populații locuințe pentru două persoane de cameră, ar trebui să prevedem în mod firesc că în etapa următoare se va manifesta o necesitate-aspirație pentru o locuință cuprinzînd o persoană și jumătate sau o persoană de cameră.

Ceea ce este posibil să se prevadă în legătură cu pragurile de suprapopulare, poate fi prevăzut și pentru diferitele echipamente, pentru modul de dispunere a încăperilor etc. Cercetările pentru definirea acestor programe nu vor cere un timp prea lung dacă colectivele complexe ar fi organizate cu suficiente mijloace. S-ar ridica atunci problema de a ști care ar fi rentabilitatea acestor colective. În această situație, trebuie să ne asumăm unele riscuri. Din cauza ezitărilor, am văzut că s-au pierdut 10 sau 20 de ani în țările europene. Vom ști oare să tragem învățăminte din acele greșeli pentru țările din alte regiuni ale lumii, în care problemele au un caracter și mai urgent? Această chestiune ar merita discutată cu prioritate într-un colocviu pe tema locuinței.

★

Ceea ce am spus pînă acum în legătură cu locuința ar fi valabil și în ce privește planurile de urbanism, cît și problemele privitoare la sistematizarea teritoriului. Numai pornind de la o viziune de ansamblu a societății și a raporturilor dintre culturile tradiționale și elementele materiale ale civilizației industriale ce sînt absolut necesare de adaptat, pot fi găsite soluțiile necesare. Studiul necesităților nu poate fi separat de studiul structurilor sociale. Pe de o parte, limitîndu-ne la definirea necesităților, am putea recădea într-un funcționalism perimat. Pe de altă parte, preocupîndu-ne numai de structuri, fără să ținem seama de evoluția necesităților în raport cu transformările economice, ajungem din nou la o interpretare structuralistă care a fost criticată pentru faptul că nu s-a integrat într-o viziune destul de largă asupra istoriei. Pentru noi se pune problema de a vedea în ce mod planificarea locuinței — la care întreaga populație ar participa din ce în ce mai mult într-un mod constructiv — ar ușura realizarea unei societăți noi, care ar folosi mijloacele tehnice industriale pentru a se dezvolta pe o cale originală.

nuno portas
Laboratório Nacional de Engenharia Civil—Lisabona

definiția și evoluția normelor pentru locuințe

1. INTRODUCERE: ELEMENTELE PROBLEMEI

1.1. Scopul urmărit de prezentul colocviu este de a contribui la «*un mod de a gîndi locuința*», adică la un progres metodologic, începînd de la cunoașterea nevoilor și pînă la strategia interpretării sale arhitecturale.

Precizînd ceva mai mult acest obiectiv s-a încercat să se localizeze efortul de optimizare a hotărîrilor pe care le luăm noi arhitecții față de structura specială a țărilor așa-numite « în dezvoltare », ceea ce, în raport cu locuința, se traduce — după părerea noastră — prin două caracteristici principale:

a) marile transformări economice, demografice și teritoriale, care au afectat pături largi ale populației, ne pun probleme cantitative referitoare la « adăpostire » și, aproape imediat după aceea, probleme calitative referitoare la « locuire », probleme complet disproporționate față de posibilitățile materiale și organizatorice ce ar putea fi mobilizate pentru satisfacerea lor;

b) acest proces de dezvoltare o dată declanșat, traducîndu-se pe plan cultural prin schimbări profunde ale nevoilor, aspirațiilor, imaginilor-directoare ale celor care folosesc arhitectura, — chiar și printr-o instituționalizare a transformărilor — pentru a folosi expresia lui G. Germani — naște o altă contradicție: aceea a accelerării mutației necesităților în însuși interiorul structurilor spațiale, care se caracterizează (cel puțin într-un sens relativ) prin durabilitatea și stabilitatea domeniului construit (a fondului imobiliar), cît și prin persistența, rigiditatea modelelor de proiectare de locuințe, fie cele convenționale, fie cele datorate unor cazuri de forță majoră.

1.2. Cu toate că se poate considera că au fost depășite tezele economice care refuză orice prioritate investițiilor în domeniul locuințelor în toate sau cel puțin în majoritatea țărilor, mai există încă dificultăți datorită faptului că proporția de familii nevoiașe, cu puține resurse, este atît de mare încît, chiar inițiativa sau asistența publică — singura lor speranță de a putea beneficia de un adăpost decent — nu vor putea face față acestor cerințe într-un termen scurt.

Ținînd seama de ponderea unei serii de factori interdependenți, variabili de la o țară la alta, cum ar fi: nivelurile și diferențele de venituri, prioritățile și volumul de investiții publice, mijloacele de control funciar și de amenajare a teritoriului, capacitatea tehnică a proiectanților și a administrației etc., este probabil că mai multe țări în curs de dezvoltare vor fi puse în situația de a refuza o optare univocă în materie de standarde și de a accepta o diviziune de programe de acțiune pe termen scurt și pe termen lung.

1.2.1. Primul tip de programe va fi destinat pentru păturile populației cu veniturile cele mai mici, datorită fazei inițiale de transfer al sectorului primar către cel secundar și cel terțiar, precum și datorită părăsirii mediului rural spre polii de atracție urbană (creînd aici o inflație de « slums »-uri, de imobile de

raport, de camere închiriate etc.), fără posibilitatea reală de a contribui la amortizarea noilor cartiere.

Într-adevăr, programele publice de locuințe construite cu caracteristici durabile — dar net sub standardul necesar în ceea ce privește locuibilitatea — nu au reușit să adăpostească decît un procent foarte redus în raport cu masa celor fără locuințe, lăsînd în schimb un parc imobiliar de noi locuințe mult prea defectuoase pentru a satisface ritmul de creștere a nevoilor în materie de locuințe, parc ce poate fi superior ridicării social-economice a locuitorilor. Recunoscînd că acest criteriu nu constituia o formă eficace de « asanare a cartierelor cu locuințe insalubre », unele guverne și organizații internaționale au studiat formule de compromis, inițial mai puțin costisitoare, cu caracter mai mult sau mai puțin temporar, ori mai mult sau mai puțin evolutiv, după natura sistemelor.

Toate aceste sisteme — « nucleul de locuințe », « construcții individuale în rate », « cu mijloace proprii », « cu ocuparea temporară a locuințelor normale » — trebuie să se caracterizeze prin acoperirea numai a nevoilor elementare și prin prevederea tehnică a posibilității de retransformare sau de înlocuire totală.

1.2.2. Cel de-al doilea tip de programe — din fericire pentru cîteva țări singurul necesar, putînd chiar rezolva problema « asanării cartierelor cu locuințe insalubre » — va fi destinat grupei de locuitori ale căror venituri ating cel puțin necesitățile primare de consum, beneficiară mai directă a procesului de dezvoltare și putînd fi considerată ca introdusă în viața urbană. Nefiind în stare, în orice caz, să-și plătească în întregime « locuința-standard », scopul acțiunii publice va fi acela de a asigura pentru această grupă atît cantitatea, cît și calitatea și de a acoperi inegalitățile de niveluri de participare acceptabile la cheltuielile pentru locuințe.

Caracteristicile acestui tip de programe rezultă în urma constatării că obiectul-locuință este destinat a îndeplini mult timp funcția sa prin durată, cost și performanță minimală din punct de vedere al stabilității și confortului. Apoi pentru că ele includ încă de la calculele inițiale ale investițiilor, proiectarea consecințelor dezvoltării planificate, fie sub aspectul creșterii veniturilor, fie sub aspectul modificării stării sociale.

1.3. Recunoașterea acestei diviziuni reflectă încă de pe acum, după părerea noastră, importante progrese metodologice:

a) o corelație între creșterea nevoilor și nivelurile de standard de viață, ceea ce face să intervină elementul « timp » și presupune mijloace științifice de prospectare și proiectare a acestor nevoi, chiar și exprimarea lor în cantități măsurabile;

b) o concepție economică, în sensul larg al cuvîntului, care face să intervină în calculul programelor rezistența la uzarea funcțională a clădirii (mult mai puternică decît uzarea ei constructivă), fie în cadrul restrîns al locuinței, fie în planul noilor ansambluri, în raport cu evoluția structurilor urbane;

c) acceptarea apelului la lupta pentru obținerea unor reduceri posibile de preț de cost pe locuință în domeniul în care poate interveni proiectantul, cu condiția ca acest efort să fie considerat în totalitatea sistemului de variabile care intervin în relația cost/calitate. Mai întîi, în totalitatea unui program al sectorului: determinarea, prin plan, a maximului de investiții și a priorităților; economiile ce trebuie obținute în costul de administrare, al terenurilor și al întreținerii; creșterea productivității industriale, precum și utilizarea resurselor naționale de mînă de lucru și de materiale. În al doilea rînd, în programul tehnic al operației, datorită unei cunoașteri mai aprofundate a priorităților de satisfacere a beneficiarilor; prin raționalizarea soluțiilor constructive, chiar și prin standardizarea și prin producția de masă a elementelor; prin planificarea în timp a șantierelor etc.

2. SCHEMA HOTĂRÎRILOR PENTRU STABILIREA DE STANDARDE

Însușirea sistemelor complexe de planificare este astăzi posibilă prin mijloacele teoriei deciziilor, legate de aparatele de calculat disponibile. Problema constă în special în posibilitățile de valorificare a anumitor variabile. Acest lucru ne permite, în orice caz, să refuzăm soluții determinate « a priori » pentru a atinge reduceri substanțiale ale costului pe locuință, prin singura și prea ușoara soluție a reducerii la minimum a satisfacerii nevoilor familiilor, care dimpotrivă cresc din ce în ce mai mult.

2.1. Ar fi poate cazul să se facă aici o remarcă asupra unui punct care va fi dezvoltat în cele ce urmează: în acest sistem, gradul de satisfacere a nevoilor de funcționalitate sau de confort este el însuși una dintre aceste variabile, în care alegerea poate să se facă la diferite niveluri de satisfacere. Aceasta nu este o variabilă independentă, după cum s-a crezut mai înainte. Dimpotrivă, această interdependență poate fi evidențiată prin cîteva fapte studiate mai întîi sub aspectul lor negativ. În primul rînd, s-a constatat că anumite reduceri de spațiu locuibil, de confort fiziologic sau de echipament pot contribui la creșterea probabilității de tulburări neurologice, la creșterea probabilității delicvențelor, sau pur și simplu a bolilor fizice, ceea ce se va traduce, la rîndul său, prin mărirea costurilor acestor echipamente sociale. Invers, locuințele avînd un grad superior de deservire vor putea contribui la o integrare socială mai rapidă, sau la dezvoltarea individuală și a capacităților productive.

După aceea, mărirea acestui parametru (standardele), deși se traduce printr-un cost inițial mai ridicat, va permite mai apoi să se beneficieze pe un termen mai lung de valoarea utilă corespunzătoare, fără a impune termene prea scurte de modificări datorită uzurii morale și va permite amortizări mai bune, o dată cu creșterea veniturilor familiilor ocupante.

Trebuie să ne așteptăm la valori minimale din ce în ce mai ridicate pentru nivelul calitativ al locuinței, deși nu putem fi siguri că alte nevoi sau alte consumuri nu vor putea restrînge în viitor presiunea în domeniul locuințelor. În sfîrșit, majorarea inițială a spațiului util și alte aspecte de control al mediului înconjurător nu prezintă în mod necesar raporturi liniare cu variațiile costului construcției, mai cu seamă cînd se dispune de procedee industrializate care sînt net favorabile în ce privește mărirea suprafeței.

Trebuie însă menționat că după o evaluare de ansamblu a datelor problemei, s-ar putea ajunge totuși la necesitatea de a reduce nivelul gradului de satisfacere considerat inițial ca minimal; după părerea noastră, important este faptul că se dispune de instrumente riguroase pentru controlul necesităților, ceea ce ne permite să cunoaștem cît mai exact consecințele (sau valoarea) unei opțiuni forțate, consecințe măsurate prin durata funcțională prevăzută pentru fiecare locuință furnizată, cu prevederea mijloacelor necesare pentru renovarea ei și ținînd seama de repercusiunile izvorîte din situațiile de subsatisfacere față de costul social și global.

2.2. Am vorbit mai înainte de un progres metodologic, datorat transformării condițiilor de viață și aspirațiilor, progres care se traduce prin conștiința unei corelații între programele cantitative (număr de locuințe și servicii) și specificațiile calitative, adică valoarea utilă a fiecărui apartament produs. Trebuie spus că această cunoaștere nu a fost posibilă decît după cunoașterea științifică a dinamicii nevoilor, pe de o parte, și după sesizarea consecințelor imediate sau diferențiale ale anumitor condiții de locuibilitate, pe de altă parte.

Din această introducere asupra problemelor de fond, care dăunează de atîtea ori obiectivității

tehnice, reținem conceptul unor *exigențe minimale* sau al unor *standarde admisibile*, definite ca un ansamblu de condiții sub care structura locuinței apare ca o variabilă semnificativă în cadrul regresiei anumitor comportamente și riscă în mod serios să devină ea însăși o frînă în calea dezvoltării vieții personale și a grupurilor pe care totuși o astfel de societate le-ar putea permite, într-o fază anumită. Acest lucru presupune recunoașterea unor relații complexe, nu întrutotul liniare, între creșterea nivelului de viață și aceea a nivelurilor de satisfacere a necesităților în domeniul locuințelor.

Aceste raporturi au fost studiate de W.V. Hole pentru cazul Angliei și ele arată o evoluție foarte semnificativă: a existat mai întîi o perioadă de revendicare a condițiilor elementare de igienă sau de moralitate; după aceea, dreptul la o casă pentru fiecare familie și numai apoi a început să se manifeste cerința suprafețelor minimale pentru camere și pentru echipamentul menajer. După război, și în țările cele mai diferite, aceste niveluri au însoțit creșterea veniturilor. Trebuie menționat că creșterea nivelului standardului locuințelor nu se traduce în mod necesar prin creșterea nelimitată doar a suprafeței locuibile; într-adevăr, se poate constata încă de pe acum apariția — începînd de la anumite niveluri de spațiu, o dată atinse pragurile de satisfacere, — prioritatea majorării instalațiilor de igienă, echipamentelor menajere sau condiționărilor de confort, cum ar fi izolarea fonică sau cea termică. La limită, s-ar putea concepe că evoluția structurilor vieții de toate zilele ar putea atrage o reducere a anumitor funcțiuni în cadrul locuințelor, în favoarea echipamentelor colective, sau înlocuirea acestora prin alte articole de consum.

2.3. Ca o concluzie metodologică, se poate afirma că viziunea noastră actuală asupra problemei s-a modificat datorită celor două aporturi importante: pe de o parte, tehnicile planificării care, pentru punerea la punct a programelor, nu pot izola un sector și impun nu numai constatarea nevoilor, ci și aprecierea evoluției acestora; pe de altă parte, tehnicile foarte recente de prospectare a acestor nevoi (sociologice, ergonomice, fiziologice etc.) dau la iveală importanța reală a exigențelor actuale, precum și mutațiile previzibile.

3. PROGRAMAREA EXIGENȚELOR UMANE

Dacă sîntem de acord asupra acestui punct de plecare, putem propune apoi o schemă de ordonare a tipurilor de decizii necesare definirii sau specificării caracteristicilor unei locuințe.

Această schemă va permite introducerea unor distincții în cursul expunerii noastre.

3.1. După o anumită realitate umană, delimitată și luată în propria sa dinamică, adică activizată de procesul de dezvoltare și acționînd asupra acestuia, se pot desprinde două mari linii de cercetare:

1) pe de o parte, datorită tehnicilor de planificare, vom avea studiile asupra ofertei și cererii, asupra diferențelor dintre costul locuințelor și venituri, asupra proiectelor de participare la investiții, asupra intervenției statului pentru a acoperi inegalitățile dintre grupurile sociale în raport cu locuințele etc.;

2) pe de altă parte, cercetarea proprie *științelor umane*, care trebuie să studieze condițiile mediului și transformările omului și ale societății, structurile comportamentelor, aspirațiilor sau imaginilor, pe scurt, să « explice evoluția nevoilor (care, analogic, sînt cele mai apropiate de necesitățile fiziologice) », permanent în raport cu o analiză psiho-sociologică globală.

Drept o continuare directă a acestei linii — expusă la acest colocviu de către inițiatorul unei școli de cercetători, căreia îi datorăm astăzi majoritatea cunoștințelor noastre asupra raporturilor dintre familie și locuință — urmează cea de a doua fază: aceea a stabilirii unor *programe de exigențe* ale beneficiarilor, ca punct de plecare pentru munca de concepție a arhitectului și, el însuși, punct de convergență, atît al cercetării fundamentale sau aplicate a științelor umane, cît și al cercetării asupra mediului înconjurător arhitectural și nivelurilor sale de satisfacere.

3.2. **Programul de exigențe trebuie să cuprindă:**

a) descrierea ierarhizată a nevoilor;

b) nivelurile minime, optime sau maxime, de satisfacere spațială, stabilite pe baza realității și evaluate în raport cu evoluția social-culturală.

3.2.1. Ierarhizarea exigențelor nu este o sarcină lipsită de discuții; importanța unei exigențe variază în funcție de sistemul de valori al unui grup sociologic; este foarte ușor să se subestimeze importanța păturilor mai defavorizate, pentru o serie întreagă de funcțiuni clasificate azi ca fiind « secundare » sau « relative », dar care își vor dovedi toată importanța lor în momentul în care locuința și, mai ales, condițiile de viață ale acestor grupuri vor fi modificate.

Psiho-sociologii vor trebui să indice baze mai obiective pentru opțiunile prioritare, în funcție de:

a) un criteriu de frecvență: funcțiile cele mai probabile, în majoritatea familiilor, în raport cu cele ce nu se întîlnesc decît în grupuri mai reduse;

b) un criteriu de strategie: funcțiile care pot fi estimate ca posibile a contribui, de o manieră mai sensibilă, la promovarea socială și la eliberarea de constrîngerile psihologice sau materiale, în comparație cu altele, care vor putea chiar dispărea sau își vor pierde presiunea lor inițială;

c) un criteriu de urgență: funcțiunile-obligație, de satisfacere vitală pentru echilibrul grupului familial, în raport cu funcțiunile-aspirații.

3.2.2. Nivelurile de satisfacere sînt mai ușor dacă nu de determinat, cel puțin de a le stabili criteriile. Într-adevăr, dacă se ia definiția generală dată cuvîntului de «standard», se va putea spune, prin analogie: caracteristicile acoperișului construit — suprafață, conformație, confort termic, acustică etc. — au raporturi neliniare cu satisfacția pe care ele o procură pentru fiecare funcțiune sau ansamblu de funcțiuni. Să examinăm cîteva puncte critice:

a) o « limită de ruptură » sau « minimală » sub care funcțiunea (s) nu se mai poate desfășura în condiții acceptabile;

b) o « zonă de satisfacere » avînd o margine inferioară, care poate condiționa desfășurarea funcțiunii ce atinge « limita de ruptură », și o margine superioară, care poate ține seamă de situațiile de vîrf sau de creștere a exigențelor;

c) o « limită maximă » peste care desfășurarea normală a funcțiunii nu mai crește și poate fi chiar stînjenită de apariția altor inconveniente (cum ar fi de pildă distanța excesivă).

Tehnicile de măsurare a acestor limite se diversifică în raport cu aspectele confortului ce trebuie studiat; se poate recurge la anchete, studii pe modele la scară naturală, metode de observație instantanee și stocastice etc.

O altă linie de cercetări, mai recentă, se ocupă de studiul pragurilor de percepție și de variațiile lor semnificative pentru beneficiari.

3.3. « Valoarea utilă » a unei soluții va corespunde deci cu măsura (sau cu ansamblul de măsuri) care asigură satisfacerea unei serii de exigențe umane, inclusiv cele fizice, biologice, psihologice etc. Această noțiune presupune garantarea unui anumit « nivel minimal », definit de către limite; studiul acestui nivel abia începe.

4. CONCEPTUL DE „STANDARD", ÎN RAPORT CU CONCEPTUL DE „PROGRAMARE" A EXIGENȚELOR

Din momentul în care cunoașterea « dezinteresată » a exigențelor și a condițiilor minime sau optime ale caracterului spațial a fost asigurată, s-ar putea întrebuința o întreagă strategie a satisfacerii în raport cu posibilitățile concrete ale unei etape date, definită pentru sectorul respectiv prin planificările naționale.

4.1. În conformitate cu schema de decizii, s-a avut grijă să nu se amestece decît într-o etapă ulterioară cele două domenii — adică cunoașterea nevoilor și posibilitățile de a le satisface la un moment dat — asigurîndu-se astfel: 1. controlul a ceea ce ar trebui să se facă, în raport cu anumite proiecte de evoluție; 2. ceea ce se poate face, față de resursele existente; 3. ceea ce s-a tăiat, fie cu titlu provizoriu, fie pentru a fi absorbit cu bună știință de alte costuri sociale, din cauza lipsurilor existente în sectorul de locuințe.

Această structură formată din două linii de hotărîri, pe care o are politica locuințelor, corespunde conceptului de « standard », care ar putea fi definit ca « ansamblul specificațiilor de performanță cu caracter cantitativ sau calitativ reclamat de programul-«proiect » al anumitor operații prevăzute pentru perioada unui plan»*).

4.2. Vom urmări acum procesul de organizare al informării, indicat de cea de a doua linie: « programarea exigențelor », dar (întrucît trebuie să concretizăm metodologia) în domeniul restrîns al celulei-locuință, care trebuie totuși considerată numai ca «un subsistem interdependent de sistemul mai larg al mediului înconjurător urban».

Menționăm, de asemenea, că « programarea exigențelor » trebuie să acopere, în afară de « exigențele umane » sau « exigențele beneficiarilor » — singurii care ne interesează în acest raport — și pe cele relative la caracteristicile « adăpostului » construit, care să asigure realizarea primelor, sau a consecințelor acestora: securitatea constructivă, eficacitatea protecției elementelor exterioare; eficacitatea instalațiilor sanitare; « dotarea cu echipamente sau servicii domestice », « calitatea-estetică » (U.E.A.Tc., «Arhitect's Journal, Design Guides»).

5. METODOLOGIA PROGRAMĂRII LOCUINȚELOR

5.1. Obiective

Programarea exigențelor funcționale sau de locuibilitate poate fi considerată ca fiind fazacheie a oricărui progres în proiectarea locuințelor. Ea este una dintre cele mai puțin dezvoltate, fie din punct de vedere metodologic, fie din punct de vedere al cantității de informații pe care le deține. Trebuie totuși recunoscut că majoritatea proiectelor încep (și se termină) fără alt sprijin decît cel care se referă la repartiția locuințelor pe categorii, pe numărul de « piese » de proiectare convențională, suprafețele-limită ale acestor piese, sau suprafețele totale permisibile. În mod inevitabil, spațiile rămase libere, datorită lipsei de informații, vor fi « completate » cu idei preconcepute sau vulgare, sau chiar cu opțiuni prea personale sau « originale », promovate direct în categoria de propuneri de standardizare.

Indiferent însă de condiționarea economică sau de altă natură a proiectelor, o creștere netă a valorii utile a locuinței cere un mare efort în sensul integrării în program — într-un mod operațional — a informației acumulate de specialiștii cei mai diverși, care, deși insuficientă, rămîne într-un stadiu de sub-utilizare, datorită naturii sale dispersate, sau datorită varietății canalelor de informație utilizate. Nu este în intenția mea de a critica capacitățile individuale ale unui grup anume de specialiști, fie ei chiar colegii mei, ci numai de a arăta gravitatea stării de întîrziere a cercetării aplicate la un domeniu așa-zis de sinteză sau de integrare inter-disciplinară; această rămînere în urmă este responsabilă de situațiile nepermise într-o societate generalizată și cu mijloace de producție de masă, precum și — dacă îmi permiteți un joc de cuvinte — de reproducere în masă a erorilor noastre sau, în cel mai bun caz, a tezelor căzute în desuetudine.

O informație cu caracter sistematic, singura care poate constitui un progres real, trebuie să permită proiectantului:

a) să cunoască viitorii beneficiari, nevoile lor, aspirațiile lor, prin mijloace corespunzătoare studiului unei societăți de masă: această cunoaștere trebuie dobîndită prin tipologia și modelele de interpretare a dezvoltării acestei societăți (arhitectul nu poate substitui cunoașterii « directe » a locuitorilor, imaginea personală pe care a căpătat-o conform unor modele convenționale sau ideologice);

b) să primească specificarea exigențelor de ordin fizic, fiziologic, psiho-sociologic etc. și transpunerea acestora în condiții de mediu (în mod obișnuit, arhitectul nu ține seama de totalitatea factorilor sau a funcțiunilor și nici de valorile lor relative și, mai cu seamă, el controlează foarte puțin raporturile dintre modul de organizare sau dimensiunile spațiului și comportarea celor care-l populează);

c) să folosească experiența anterioară, fie a proiectelor, fie a anchetelor, evaluată prin metode obiective sub forma unor modele funcționale sau a unor scheme optimalizate prin procedee sistematice (arhitectul avînd tendința de a pleca de fiecare dată de la cota zero adoptă în realitate scheme convenționale sau preferate subiectiv și, în consecință, el ajunge să priveze familiile sau economia, în general, de rezultatele optime ale eforturilor anterioare).

5.2. Bazele sociologice ale programului

În domeniul exigențelor umane sau funcționale, în care regulile de calitate sînt prea subiective sau, dimpotrivă, reduse la rețete prea fixe, ar trebui să se urmeze o cale precisă, mergînd pînă la « începutul » procesului pe care îl descriem, adică la prelucrarea, prin științele umane, a realității ce trebuie deservită.

5.2.1. Științele umane sau mai precis psihologia și etnologia socială sau sociologia locuinței și sociologia urbană consideră locuința ca o « infra-structură a cărei interacțiune cu modelele culturale nu pare a fi nici directă nici univocă (. . .). *Studiile funcționaliste*, analizînd rolul locuinței, o descompun într-un anumit număr de funcțiuni elementare, cele mai simple posibil, care se pretează studiului în laborator, încercînd astfel să determine dacă o locuință este sau nu corespunzătoare, dintr-un anumit punct de vedere, pentru o anumită categorie a populației ». Datorită acestei metode, practicată fără alte orizonturi, din anchetele conduse chiar de către arhitecți a rezultat o serie de inconveniente, deoarece reducerea cîmpului în raport cu « ansamblul acestor dimensiuni psiho-

*) Problema semantică ar putea face obiect de discuție la acest colocviu: criteriul folosirii cuvîntului « standard » se poate preta la controverse datorită accepțiunilor sale diverse: pentru anglo-saxoni și pentru mulți alții, « standard » înseamnă încă de pe acum niveluri de exigență acceptate în diferite domenii de către autorități sau regulamente; același cuvînt exprimă însă și o altă noțiune foarte importantă pentru mișcarea arhitecturală modernă: aceea a tipizării elementelor constructive sau funcționale. Dimpotrivă, cuvîntul « program » se folosește aici în sensul de acoperire totală a exigențelor și a cunoștințelor necesare pentru satisfacerea acestora; el poate însă avea și înțelesul mai restrîns al datelor referitoare la o operație concretă.

sociale este atît de mare, încît sensul acestui fenomen nici măcar nu mai apare ». Această observație făcută de Claude Cornuau este foarte importantă și din punctul nostru de vedere de co-programator *): totalitatea vieții de familie trebuie să rămînă în mod necesar etalonul de referință al conținutului cultural al unei arhitecturi care are ambiția să-și tragă rădăcinile modului său de exprimare din însăși sensul vieții. (Cu toate că majoritatea realizărilor de locuințe sociale din toată lumea dovedește mai degrabă că arhitectura a renunțat la această principală calitate: aceea de a exprima prin spațiul locuibil semnificații de viață).

« Necesitatea », conștientă sau nu, presupune o finalitate ce trebuie obținută; pentru a satisface aceasta, vedem apărînd o *funcțiune* care, în cazul locuinței, îmbracă dublul aspect: tehnic și socio-psihologic. Totuși, tratarea unei funcțiuni, voluntar izolată de tot, printr-un act conștient și pur metodologic, « se impune, cu condiția însă ca o astfel de cercetare să fie posibilă și fructuoasă și ca restricțiile impuse de amploarea obiectului cercetării să nu restrîngă în mod iremediabil caracterul operativ al rezultatelor ».

S-a dovedit că este necesar un alt plan de analiză a *programului*: caracterizarea grupurilor și a perspectivelor lor de evoluție, în tipologii care să țină seama de complexitatea variabilelor și nu numai de compoziția demografică a grupului familial, sau de categoriile socio-profesionale și economice, dar și (mai cu seamă în cazul nostru) de modelele de «echilibru al vieții familiale», după cum spune tot Cornuau: «raporturile mutuale dintre membrii familiei, relațiile lor individuale, sau ca grup, cu exteriorul, constituind combinații originale și coerente de atitudini și de comportamente, împărtășite de membrii familiei și privind structura sa, ca și raporturile sale cu exteriorul ».

Or, dacă sociologia locuinței poate aprofunda o cercetare în același timp globală (a vieții personale, a grupului familial sau a comunităților mai mari) și funcțională, ar trebui să se știe dacă acest sub-sistem de funcțiuni este în același timp și operațional, fie pentru tratarea obiectivă a exigențelor spațiale, luate ca atare, fie pentru aceea a interacțiunilor din interiorul locuinței, precum și cu mediul exterior al acesteia.

*) « Co-programator » în sensul că, la acest nivel, programarea este în mod inevitabil un punct de întîlnire între specialistul în comportament și specialistul în organizarea spațiului.

5.3. **Procedeul de programare-tabel**

A. *Recunoașterea funcțiunilor și a personajelor* care pot descrie viața din interiorul locuinței. Factori de identificare: natura activităților; personajele sau ritmurile care le caracterizează; diferențele de localizare spațială.

B. *Fișe monografice* pentru fiecare funcțiune sau grup de funcțiuni.

B.1. *Descrierea funcțiunii:*

1.1. obiective și rolul funcțiunii în totalitatea și evoluția vieții de familie; critica semantică a denumirii;

1.2. descrierea activităților simple, care integrează funcțiunea;

1.2.1. descrierea fizică a acțiunilor;

1.2.2. durata, frecvența, ordonarea operațiilor;

1.3. variațiile verificate, după tipurile de familii (în ce privește calitatea, ritmurile etc.);

1.4. relații de dependență sau de opoziție cu celelalte funcțiuni; incidența evoluției așteptate asupra acestor relații.

B.2. *Descrierea personajelor implicate în funcțiune:*

2.1. indivizi sau grupuri în interiorul familiei (sau externi față de familia restrînsă), legați de funcțiunea respectivă; modificări probabile ale rolurilor ei, o dată cu evoluția ansamblului;

2.2. situații tipice pentru aceste grupuri în spațiu (eventual înregistrate prin metode de observație instantanee sau sociometrice);

2.3. cuantificarea distanțelor, deplasărilor sau pozițiilor acestor situații tipice ale personajelor (prin metode antropometrice supuse unei critici prin informația psihologică);

2.4. proiectarea rolului ce urmează să-l joace spațiul arhitectural în caracterul de grup sau de independență dorit (cu toate că intervenția spațiului ca variabilă se află încă în stadiul de ipoteză de lucru).

B.3. *Prospectarea exigențelor cantitative și calitative ale dotărilor spațiale pentru funcțiune:*

3.1. rolul așteptat de la mediu pentru satisfacerea optimă a funcțiunii sau necesitatea de a deschide alte posibilități de alegere de funcțiuni;

3.2. gradul de exclusivitate al acestei funcțiuni sau de compatibilitate cu altele (vezi 4.2.), în cadrul fizic al «piesei» (prin analiză matricială);

3.3. înregistrarea mobilierului și a echipamentului fix, cerute de fiecare activitate în condiții normale și în condiții de vîrf (metode de anchetă, clasificare stocastică);

3.4. calculul suprafețelor, al înălțimii sau volumului utile, minime și maxime, cu eventuala recomandare a dimensiunilor sau proporțiilor special definite, cuprinzînd informația psihologică (2.2.2.), antropometrică (2.3.), sondaje (3.3.3.);

3.5. specificarea nivelurilor de satisfacere față de factorii de confort;

3.5.1. *vizibilitate* și *contact* cu mediul exterior;

3.5.2. *iluminare* naturală și artificială, necesară pentru fiecare sarcină sau activitate, în conformitate cu orariile și condițiile locale ale cerului.

3.5.3. *climat interior*, definit prin izolarea termică, prin controlul radiației, ventilației, condensului și etanșeității, cerute de beneficiari, în conformitate cu obiceiurile de viață și condițiile anotimpurilor;

3.5.4. *izolarea* acustică și controlul vibrației în raport cu : condițiile exterioare, vecinii și circulațiile comune, funcțiunile interioare;

3.5.5. *calitatea aerului*, cu eventuală referire la aspecte de miros, ionizare și radioactivitate.

B.4. *Conformația spațiului și interacțiunea dintre funcțiuni:*

4.1. propuneri de conformație bazate pe « contururile » activității (metoda ergonomică);

4.1.1. din punct de vedere dimensional sau de format;

4.1.2. din punct de vedere al raporturilor dintre spațiile « interior-tranziție-exterior »;

4.1.3. din punct de vedere al semnificației ambianței pentru funcțiuni (aspecte psihologice și culturale);

4.2. interacțiuni posibile sau de dorit, cu alte funcțiuni (metodă descrisă la pct. 6.2. al prezentului raport):

4.2.1. compatibilitate în același spațiu;

4.2.2. afinități sau conexiuni funcționale;

4.2.3. tipuri de comunicații sau de independență cu alte spații;

4.2.4. exigențe de acces, mai mult sau mai puțin independent, la puncte caracteristice ale locuinței, fie la interior, fie de la exterior;

4.3. prevederea retransformării viitoare a spațiului (flexibilitatea);

4.3.1. cazuri de modificări calitative, previzibile sau aleatorii, ale funcțiunii;

4.3.2. cazuri de modificare a compoziției familiei, fie cantitativă, fie a grupurilor de vîrste.

★

Prelucrarea oricărei informații importante după această schemă prezintă, după părerea noastră, avantajul de a se urma o metodă coerentă de lucru, de la 1) cercetarea funcțională a vieții de familie, 2) calculul și specificarea tuturor calităților cerute pentru realizarea performanțelor funcționale, și pînă la 3) interpretarea sa arhitecturală, făcîndu-se apel la soluții sau forme evaluate și selecționate ca fiind cele mai bune, după experiențele anterioare.

Ceea ce înseamnă că acest ghid va fi în același timp un mijloc de cercetare, în sensul că el conduce sistematic și permite indicarea — la un moment dat — a lacunelor informative ce trebuie completate prin diferite tipuri de studii (sociologie sau psihologie socială, ergonomie, antropometrie, știința construcțiilor etc.) *)

Ulterior, schema s-a dovedit a fi operațională și ca bază pentru aplicarea metodelor de evaluare și de actualizare a standardelor.

6. ANALIZA GLOBALĂ ȘI FORMULAREA EI

Trebuie totuși menționat că este nevoie să se asigure o confruntare permanentă a unei « metode monografice prin funcțiuni », cum este aceasta cu: 1) rezolvarea globală a structurilor realității familiale, și cu 2) ansamblul interacțiunilor dintre aceleași funcțiuni, luate separat, cu organizarea spațiului total.

6.1. Influența evoluției familiei asupra analizei funcționale.

Marile linii de transformare a realității familiale în cîteva societăți urbane ne obligă să ținem seama de schimbarea foarte rapidă a semnificației anumitor funcțiuni — afectînd fie locul acestora în ierarhia satisfacerii nevoilor, fie locul prevăzut în spațiul locuinței.

Ca exemplu al necesității de a se reveni la matricea motivărilor globale, vom reține trei dintre aceste transformări majore, astfel cum au reieșit din studiile făcute asupra anumitor medii urbanizate și asupra familiilor deja afectate de dezvoltare (Europa Latină).

a. *Modificarea rolului femeii în cămin*, o dată cu munca profesională și cu ridicarea nivelului de educație, presupune împărțirea sarcinilor familiale; transmiterea către instituții specializate a unora din aceste sarcini tradiționale, cum ar fi educarea copiilor; folosirea aparatelor de uz casnic și a serviciilor colective pentru o parte a meselor, pentru spălatul rufelor sau pentru alte sarcini menajere.

Mult mai mult decît efortul de a reduce la minimum constrîngerile printr-o raționalizare a proiectului (ceea ce presupune elaborarea foarte precisă a listelor de activități, cum ar fi pregătirea meselor, spațiul de luat masa în mod curent sau locul de joacă al copiilor, echipamentul și localizarea activităților menajere privitoare la rufărie și la depozitare etc.), această transformare modifică profund raporturile spațiale dintre anumite funcțiuni denumite majore prin importanța lor culturală, deoarece ea antrenează fie nedespărțirea și participarea activă a femeii la viața socială și la plăcerile căminului și exterioare acestuia, fie participarea celorlalți membri ai grupului la sarcinile menajere.

Pe de altă parte, se constată o specializare a meselor, ceea ce duce la diviziunea funcțiunilor-masă: acele obișnuite sau neoficiale și mesele mai protocolare sau de importanță culturală pentru grupul familial. Trebuie să se cunoască măsura în care tendința dintre consumarea meselor în afară, sau cealaltă, către lipsa aparentă de formalism a acțiunilor colective, cum ar fi luarea mesei, pun în cauză distincția propusă.

Trebuie spus că această evoluție ridică cerința unei nete creșteri a suprafețelor destinate activităților menajere echipate și pentru mesele obișnuite (eventual supravegherea copiilor), sub multiple forme posibile, cum ar fi aceea a « marii bucătării », a « colțului de luat masa », a colțului « lavoro » italienesc, sau a « celor două spații de zi », propuse de CSTB, ER.

b) *Intensificarea vieții active în cămin*, o dată cu promovarea socială și culturală, adoptarea și crearea unor noi imagini ale vieții de familie, legate de tendința de creștere a timpului de rămînere acasă, sînt pe cale să introducă activități noi și complexe în structura mult prea redusă a funcțiunii « odaia de dormit ». Frecvența situațiilor de « reuniune » a membrilor grupului, legate de consumul de « mass-media » (ziare, reviste, radio, televiziune) și de necesitățile de destindere, accesul la o viață socială mai intimă și profundă, cu primirea de prieteni (vecini sau nu), utilizarea locuinței ca loc de muncă suplimentar sau normal, de studiu sau valorificare personală, toate acestea sînt tendințe care merg în pas cu creșterea nevoilor de autonomie a grupurilor în raport cu ansamblul familiei (adolescenții, de pildă), de izolare pentru anumite funcțiuni (studiul sau odihna), de însușire personală a fracțiunilor de spațiu (copiii sau tinerii).

Consecințele acestor noi nevoi se traduc, în locuință, prin necesități sporite de spațiu: de zi (divan-studio, ansamblul radio-televizor-bibliotecă etc.), sau de camere (odaie de lucru, spațiu pentru primirea prietenilor), precum și prin noi forme de compartimentare care să permită coexistența micilor grupuri sau participarea colectivă la vizionarea programelor de televiziune de la locurile de lucru și, de asemenea, prin sublinierea rolului izolării fonice în interiorul locuinței (în care nivelul sonor crește, după cum crește și nevoia de liniște a anumitor alți locatari).

c) *Un nou echilibru între viața privată și viața socială*, aspect mult prea complex pentru a putea fi rezolvat aici, dar care se poate traduce printr-o funcțiune de « separație și comunicație a spațiilor », fie între spațiul exterior și intimitatea căminului, fie între spațiile din interiorul acestuia. Studiul relațiilor psiho-sociale dintre persoane indică o tendință spre modificarea calitativă a relațiilor, în sensul unei progresive eliberări din constrîngerile promiscuității și chiar ale vecinătății (a variabilei « spațiu »), în favoarea unor raporturi mai degrabă funcționale și mai semnificative, dobîndite fie la nivelul echipamentelor colective, fie în sînul căminului, o dată asigurate condițiile de izolare individuală. În mod analog, tensiunile interne ale grupului familial sînt și ele în raport cu posibilitățile de izolare și cu independența circulațiilor posibile; prevederea unei intrări separate în apartament etc. Această funcțiune postulează și condiții minimale de insonorizare, legate de posibilitatea de izolare individuală, asupra cărora s-a insistat deja destul de mult și care ne conduc la un nou mod de a gîndi sistemul de distribuire a locuințelor (densitatea contactelor, justificarea întîlnirilor), precum și a sistemului de distribuire a pieselor locuinței (unde va trebui revizuită concepția despre « spațiul inutil »).

*) Această metodă a fost urmată la programarea unei liste de 16 funcțiuni, într-un studiu întreprins de Laboratorio Nacional de Engenharia Civil, studiu publicat acum 3 ani sub forma unei colecții de « fișe » « A_4 », asemănătoare celor publicate de « AJ-Design guides » (88) Housing, dar mai puțin exhaustive, și este de asemenea recomandată de « R.I.B.A. — Handbook of Architectural Practice Part 3,525 User's Requirement Study », cu diferența că acestea din urmă desfășoară orizontal diferitele tipuri de informație. Mai recent, sub denumirea de « activity data method » (metodă pentru prelucrarea datelor), aceleași principii au fost justificate și de « MOPBW Directorate of Research ».

6.2. **Formalizarea interacţiunilor funcţionale**

O confruntare sau verificare atît a analizei funcţionale cît şi a marilor linii de interpretare globală (dintre care am citat doar trei aspecte, avînd de altfel trăsături mult prea simpliste), care să fie comunicată numai în texte discursive, va rămîne în afara preocupărilor proiectantului.

S-a încercat să se prelucreze informaţia căpătată din cercetarea funcţională în sensul unei *formalizări* prin analiza structurală a unei realităţi date: ansamblul funcţiunilor şi al interacţiunilor acestora, cuprinse în structura fizică a « locuinţei ». S-ar mai putea discuta, dacă viaţa în locuinţă poate fi considerată în mod întemeiat ca fiind o « structură » sau un « sistem », sau, cu alte cuvinte, dacă ea se poate menţine cu o stabilitate relativă sau cu o oarecare independenţă faţă de factorii exteriori (variabile sociale sau variabile ecologice, cum ar fi mediul înconjurător mai larg). S-a acceptat ca ipoteză de lucru această constanţă relativă, cu toate că în fazele mai dezvoltate de studiu, subsistemul « locuinţă » va trebui integrat în sistemul «habitaţiune umană ».

Prima cale pe care am încercat-o este o cale topologică împrumutată sociometriei şi structuralismului (Levy-Strauss a observat că configuraţia spaţială « reprezintă », ca o diagramă sau ca un model, structura socială), vizînd reprezentarea relaţiilor, multiplelor forme de legătură a funcţiilor analizate în sine.

Metoda este foarte simplă din momentul în care se recurge la calea de analiză matricială a diferitelor tipuri de interacţiuni. După aceea, aceste interacţiuni ar putea fi formalizate prin *grafice* corespunzătoare matricelor. Au fost separate cîteva tipuri de interacţiuni, diferenţiate fie prin natura lor, fie pentru motive de ordin operaţional ale proiectului.

a) *Compatibilităţi*, între cele 15 funcţiuni

Condiţie: posibilitatea ca două sau mai multe funcţiuni să fie realizate într-o unică unitate spaţială sau « piesă », fără constrîngere. Au fost considerate aici trei grade, corespunzînd la trei situaţii, şi anume: 1) simultaneitatea, 2) succesiunea în timp, 3) condiţională, presupunînd că una dintre funcţiuni se poate desfăşura şi în altă parte, dacă este nevoie.

Plecînd de la această matrice, se pot încerca toate posibilităţile interesante de asociaţii permisibile în acelaşi « spaţiu-piesă », cu ajutorul unor tabele de intersecţii succesive. La sfîrşitul analizei, şi acesta nu constituie decît un exemplu, s-a observat că mai existau încă două posibilităţi de asociere a 6 funcţiuni în aceeaşi piesă (era cazul unei piese de tip « lavoro »); acestea constituiau în acelaşi timp şi cazuri limită.

b) *Conexiuni sau afinităţi*

Condiţie: funcţiuni care, deşi pot avea loc în piese diferite, prezintă afinităţi de natură sau de persoane, postulînd legături strînse, fie de contiguitate, fie de natură complementar funcţională. Au fost considerate trei grade de intensitate a conexiunilor: 1) foarte puternică; 2) puternică; 3) uşoară sau nulă.

Plecîndu-se de la această matrice s-au izolat « subansamblurile » cele mai evidente (care arată acele funcţiuni ce comandă numărul cel mai mare de alte funcţiuni, ceea ce va constitui o indicaţie utilă pentru lucrările de proiectare) şi apoi s-a trecut la organizarea graficului ansamblului total, cu interacţiunile sale de gradul 1 sau 2. Examinarea acestui grafic arată ambiguitatea anumitor funcţiuni care vor fi « comune» diferitelor zone, sau care trebuie să fie desfăcute, mai bine spus dedublate (este cazul jocurilor de copii, al « loggiei », al degajamentelor), pentru a asigura cerinţe ce nu se pot concilia.

c) *Comunicaţie sau separaţie*

Această a treia matrice nu este decît un registru de recomandări ale legăturilor fizice optimale între spaţiile afectate fiecărei funcţiuni.

S-au considerat cinci grade, ce trec succesiv prin situaţiile următoare: 1) acelaşi spaţiu unitar; 2) spaţii diferenţiate; 3) separabile şi legate, astfel încît să asigure, în cazul în care este nevoie, comunicarea audio-vizuală sau trecerea; 4) idem, dar fără posibilitatea trecerii de persoane; 5) spaţii complet izolate, cu sau fără alt spaţiu interpus.

Se consideră că aceste încercări de formalizare trebuie să fie dezvoltate, integrînd şi alţi factori, precum şi alte funcţiuni mai largi decît locuinţa. Datorăm lui Christopher Alexander dovada că interpretarea formalizată a cunoaşterii noastre asupra realităţii este singura în măsură să reprezinte complexitatea interacţiunilor şi să evite ca proiectanţii să cadă pe « zonificări » mult prea simpliste, care să nu ţină seama de adevăratele reţele de comunicaţii de orice natură, pe care arhitectura trebuie să le interpreteze.

7. **METODE DE EVALUARE ŞI CONTROL**

Orice metodologie, care are drept scop specificarea calităţilor cerute de funcţiunile definite, presupune diferite instrumente de evaluare, destinate unor diferite scopuri:

a) pentru evaluarea, pe baza unor criterii invariabile, a calităţii proiectelor, fie prin analiza monografică care permite perfecţionarea unei soluţii, fie prin studii comparate pentru căutarea unor soluţii mai bune din anumite puncte de vedere;

b) pentru verificarea valorii în sine a exigenţelor; nu încape nici o îndoială că trebuie să se asigure o procedură « de reacţie », prin indicatori ai gradului de satisfacere a funcţiunilor reale, reintegrînd în program informaţia căpătată asupra utilizării şi realitatea recomandărilor conţinute în această informaţie.

Aceste două tipuri de metode vor fi dezvoltate mai departe:

a) cu referinţă la lucrările lui J. Sîf şi H. Staskowa (VUVA) şi C. Noël (CSTB), precum şi la Analizele lui Bjørkto (NBI) şi Portas (LNEC);

b) cu discutarea posibilităţilor de aplicare a psiho-sociologiei la cercetarea raporturilor « spaţiu-comportări » şi la detectarea pragurilor patologice (Chombart de Lauwe).

8. **OBSERVAŢII FINALE ASUPRA LOCUINŢEI EVOLUTIVE ŞI ASUPRA FLEXIBILITĂŢII**

a) Locuinţa evolutivă ca tehnică de economie a investiţiilor iniţiale; alternativa deplasării familiilor.

b) Locuinţa evolutivă ca un criteriu de delegare a deciziilor către beneficiari ce urmează a-şi asigura adaptarea « celulelor » lor la viitoarele schimbări demografice sau culturale.

duccio a. turin
Profesor la University College-Londra

aspecte economice ale politicii de construcţie de locuinţe în ţările în curs de dezvoltare, cu deosebire în africa

INTRODUCERE

1. Problema locuinţelor în ţările în curs de dezvoltare prezintă unele caracteristici comune, cu toate diferenţele izvorîte din circumstanţele şi condiţiile locale.

Caracteristica principală a acestei probleme este insuficienţa totală a resurselor de orice fel: omeneşti, materiale, tehnologice, financiare şi administrative privind necesităţile de locuire. Aceasta se datoreşte decalajului din ce în ce mai mare între dezvoltarea socială şi economică din ţările în curs de dezvoltare, ca şi recunoaşterii faptului că satisfacerea nevoilor de cazare este un drept fundamental, comparabil cu dreptul la învăţămînt sau asistenţă medicală. Aşa-zisa problemă a « locuinţei » nu este nouă în sine; ceea ce este nou, este faptul că păturі din ce în ce mai largi ale populaţiei îşi dau seama de acest lucru şi că importanţa ei este recunoscută în strategia generală a economiei şi planificării sociale. De aici, rezultă interesul crescînd al guvernelor din toate ţările în curs de dezvoltare, manifestat prin găsirea de soluţii, atît pe termen scurt, cît şi pe termen lung, ale acestei probleme, socotită ca parte integrantă a politicii lor de dezvoltare. De asemenea, rezultă că eforturile crescute, depuse de organizaţiile internaţionale, atît guvernamentale, cît şi neguvernamentale, pentru schimbul de informaţii asupra metodelor, tehnicilor şi experienţelor, se referă la soluţionarea problemei locuinţelor. Obiectivele programelor de construcţii de locuinţe şi stabilirea etapelor politicii de cazare constituie o preocupare a diferitelor guverne luate separat, dar un ajutor internaţional de orice fel poate contribui la accelerarea procesului.

2. Comunicarea prezentă se ocupă exclusiv de situaţia existentă în Africa în primii ani după 1960 şi rezultă dintr-o serie de studii făcute de Secretariatul Comisiei Economice a Naţiunilor Unite pentru Africa, la care autorul a participat, avînd diferite calităţi, în perioada anilor 1962—1965. Punctele de vedere, exprimate aici, sînt ale autorului şi nu trebuie interpretate ca fiind ale Naţiunilor Unite.

PROBLEMA

3. *Populaţia* totală a Africii în anul 1960 era de aproximativ 273 000 000. Ea era repartizată în principalele subregiuni ale continentului aproximativ după cum urmează:

	Milioane	*Procentaj din total*
Africa de Nord	66	24
Africa de Vest	86	31
Africa Centrală	29	11
Africa de Est	60	22
Africa de Sud	32	12
Total	273	100

4. În puţine ţări africane a fost făcut mai mult de un recensămînt naţional al populaţiei; de aceea este greu de a evalua ritmul de creştere a populaţiei pentru o perioadă apreciabilă. Mai departe, pentru recensămînturile făcute în trecut, datele lor erau rar comparabile cu acele ale recensămînturilor mai amănunţite, făcute la sfîrşitul deceniului 50 sau la începutul deceniului 60.

5. S-a evaluat totuşi că *ritmul anual de creştere a populaţiei* pentru Africa, în întregul ei, era de ordinul de 2,2% în deceniul 50, în comparaţie cu 1,6% în anii 40. Această valoare medie acoperă de fapt mari diferenţe naţionale, de la un minimum de 0,8% pentru Bechuanaland, Camerun şi Somalia, la un maximum de peste 3% pentru Ghana, Congo (Brazzaville), Kenya, Rhodesia şi Swaziland.

6. Datele despre *repartiţia populaţiei rurale şi urbane* sînt încă mai imprecise decît cele referitoare la populaţia totală. O încercare a fost făcută, pentru principalele subregiuni ale continentului şi pentru Africa în total, de a evalua procentul populaţiei care trăieşte în centre mai mari de 20 000 şi de 100 000 de locuitori. S-ar părea că populaţia care trăieşte în centrele urbane mari (cu peste 100 000 de locuitori) reprezintă aproximativ 5% din total şi că populaţia trăind în centrele urbane medii (între 20 000 şi 100 000 de locuitori) s-ar ridica la 4% din total.

7. Există totuşi ideea că, în multe ţări africane, aşezările cu mai puţin de 20 000 locuitori au un caracter hotărît urban. Deşi nu se poate dispune de statistici exacte, se poate totuşi aprecia că populaţia urbană a continentului reprezintă aproximativ 15% din total.

8. Datele disponibile par a indica că ritmul natural de creştere pentru populaţiile urbane şi rurale este de aceeaşi ordine de mărime. Totuşi Africa, ca şi toate celelalte părţi din lume în curs de dezvoltare, trece printr-un *proces rapid de urbanizare* şi migrarea din zonele rurale spre centrele urbane, în special spre capitale sau spre aşezările principale de pe coastă, a luat avînt în ultimul deceniu. Ritmuri de creştere de 5%, 6% şi chiar de 10% au fost observate în principalele centre urbane din întreg continentul african şi nu există nici un semn că această tendinţă ar fi încetinit.

9. În scopul de a estima ordinea de mărime a ritmului de urbanizare, pot fi adoptate ca primă aproximaţie două serii de ipoteze:

a) că populaţia din centrele urbane majore se dublează la fiecare 10 ani, ceea ce reprezintă un ritm de creştere anuală de circa 7%;

b) că o treime din creşterea naturală a populaţiei rurale migrează spre centrele urbane, medii şi mari.

Influenţa unor asemenea mişcări masive de populaţie asupra cerinţelor de cazare va fi examinată mai jos.

10. Tendinţele demografice ar trebui privite în cadrul economic al continentului. Valoarea medie a produsului pe *cap de locuitor* în Africa (cu excepţia teritoriilor dependente şi a Republicii Sud-Africane) era de circa 100 dolari în primii ani după 1960. Această cifră acoperă de asemenea diferenţe mari de la o ţară la alta, venitul individual cel mai scăzut fiind pentru Volta Superioară şi Etiopia (de ordinul a 40 dolari); categoria cea mai ridicată fiind reprezentată de ţări depăşind 200 dolari (Gabon,

Rhodesia și Algeria) și de cîteva țări cu 150—200 dolari (Ghana, Senegal și Coasta de Fildeș în Africa de Vest, Zambia în Africa de Est și Tunisia și R.A.U. în Africa de Nord).

11. *Originea industrială a produsului social brut* indică clar caracteristicile principale ale subdezvoltării, agricultura contribuind cu 35%, industria extractivă cu 7% și industria manufacturieră cu numai 14% din totalul care a fost evaluat la circa 32 miliarde dolari pentru anul 1960. Dacă se exclude Republica Sud-Africană, totalul produsului social brut al continentului, însumînd peste 23 miliarde dolari în 1960, se repartizează astfel: 44% agricultură, 5% industria extractivă, 11% industria manufacturieră și 40% alte sectoare.

12. *Formarea totală de capital național brut* în primii ani din deceniul 60 a fost evaluată la 4,5—5,0 miliarde dolari, din care circa 0,7 miliarde au constituit contribuția Africii de Sud; aceasta reprezintă circa 15% din venitul național brut. Ritmul ridicat de formare a capitalurilor în țări ca Algeria, Congo (Kinshasa), Ghana și Federația Rhodesiană de dinainte, a fost compensat de ritmul foarte scăzut din alte țări, în special în teritoriile fără ieșire la mare din interiorul continentului, în subregiunea din Africa de Vest.

13. Nu dispunem de cifre globale pentru continent asupra formării *capitalului social brut, constituit din locuințe, clădiri și alte construcții sau lucrări*. Dar este totuși posibil de a extrapola informațiile disponibile din cîteva țări africane, care contribuie cu aproximativ 3/5 la formarea capitalului total al continentului.

14. Reiese din aceste cifre că aproximativ 3/5 din formarea capitalului total a fost destinat pentru lucrările de construcție în general și aproximativ un sfert pentru locuințe și dotările comune aferente. Dacă aceste ordine de mărime sînt acceptate în mod provizoriu, investiția de locuințe și dotări aferente ar reprezenta aproximativ a 6-a parte din formarea brută a totalului capitalului sau aproximativ 2,5—3% din produsul social brut.

15. În procente, această proporție nu este mult mai scăzută decît aceea a țărilor industrializate din Europa și America; totuși, în valoare absolută, ea reprezintă o cheltuială pentru locuință de ordinul a 2—3 dolari pe an pe cap de locuitor, față de 30—40 dolari pentru o țară tipic industrializată. Apreciindu-se că, pentru motive care vor fi explicate mai departe, costurile de construcție nu sînt mult mai joase în majoritatea țărilor africane decît în țările industrializate, deși normele de spațiu și de calitate sînt considerabil mai joase și presiunea demografică este de cîteva ori mai mare decît în țările industrializate, amploarea problemelor locuinței în Africa poate fi întrevăzută în adevărata ei perspectivă.

16. O imagine generală a situației, cum era dată în anii 60, cu privire la *materialele și elementele de construcție*, se poate obține din tabelul de mai jos [1]:

Materiale de construcție	Producție domestică consumată local *)	Importuri *)	Consum domestic total *)	Procentul importurilor din consumul total din totalul consumului domestic
Ciment	0,12	0,06	0,18	33
Produse de ciment	0,06	0,01	0,07	14
Produse de fier și oțel	0,04	0,30	0,34	88
Produse ceramice, inclusiv sticlă și alte produse minerale nemetalice	0,04	0,06	0,10	60
Produse de lemn	0,11	0,06	0,17	35
Vopsele și lacuri	0,02	0,02	0,04	50
Instalații electrice	—	0,10	0,10	100
TOTAL	0,39	0,61	1,00	61

*) In miliarde dolari S.U.A.

17. Valoarea materialelor de carieră (piatră, pietriș, nisip), a asfaltului, bitumului și a altor materiale tradiționale, întrebuințate în sectorul de subzistență al economiei, precum și a unui număr de diverse elemente de construcții, care nu pot fi izolate din statisticile industriale și comerciale, nu au fost cuprinse în tabelul de mai sus. Se poate estima că aceste materiale ar reprezenta încă 0,3 miliarde dolari, din care aproximativ a 6-a parte este importată.

18. Se poate vedea că din totalul de cheltuieli, de aproximativ 1,3 miliarde dolari, mai mult de 0,6 miliarde dolari au fost cheltuiți pe materiale importate. Africa este aproape în întregime dependentă în ceea ce privește importul de produse de fier și oțel și de aparataj și materiale electrice. Ea importă mai mult de jumătate din consumul de produse ceramice, vopsele și lacuri; ea exportă mari cantități de lemn de esență tare, dar importă în valoare echivalentă lemn de esențe moi pentru necesitățile de construcție; 1/3 din consumul de ciment este acoperită prin import.

19. Cea mai mare parte din importuri provine de departe, din afara continentului african; importul masiv de materiale și de elemente de construcție, care reprezintă peste 6% din totalul importurilor africane, reflectă deci o secătuire apreciabilă a prețioasei monede forte. Situația prezentă, care este o consecință a politicii coloniale din trecut, este cu atît mai regretabilă cu cît resursele africane în materii prime, dacă ar fi exploatate cum trebuie, ar putea acoperi pe de-a-ntregul nevoile prezente și viitoare ale continentului.

20. *Energia* este evident problema majoră în Africa. Gazul natural și petrolul sînt disponibile în nordul Saharei și, în cantități mai mici, în Africa de Vest și în Africa Centrală. Prin comparație, cărbunele este un produs insuficient; dar cel mai mare potențial, încă nedezvoltat, este puterea hidraulică. S-a socotit că nu a fost utilizat pînă acum mai mult de 1% din potențialul de putere hidraulică.

21. *Resursele umane* reprezintă cu totul altă problemă. În timp ce mîna de lucru necalificată este abundentă, ca în toate regiunile în curs de dezvoltare, Africa duce o lipsă acută de mînă calificată la toate nivelurile și industria de construcții nu este o excepție. Statisticile de muncă sînt foarte incomplete în țările africane. Statisticile de școlarizare, care sînt mai complete, indică următoarea ordine de mărimi pentru întreaga Africă în primii ani după 1960: 18% pentru învățămîntul primar (primul nivel), 1,5% pentru învățămîntul secundar (al doilea nivel) și 0,2% pentru învățămîntul superior (al treilea nivel) [2].

22. Lipsa de calificare în domeniul construcției este cu deosebire gravă la nivelul intermediar (șefi de șantiere, conductori de lucrări, maiștri etc.) și în categoriile profesionale (arhitecți, ingineri, urbaniști, sistematizatori de teritorii etc.). În Africa există numai trei școli de arhitectură și una de sistematizatori teritoriali, la sud de Sahara (excluzînd Africa de Sud). În cele mai multe țări există școli profesionale, dar numărul absolvenților lor este limitat și programa, în cele mai multe cazuri, nu este adaptată condițiilor din Africa.

23. Cît privește *industria de construcții*, continentul se caracterizează prin absența de firme africane de oarecare importanță, cu excepția Africii de Nord și a cîtorva țări de pe coasta Africii de Vest. Cele mai mari firme de construcții și de lucrări publice sînt străine și personalul lor tehnic și de conducere, de asemenea străin. Antreprenorul african, acolo unde există, este de multe ori un artizan sau un maistru care și-a făcut o firmă proprie, este relativ lipsit de experiență, fără mijloace financiare și neobișnuit cu metodele moderne de calcul al prețului și de asemenea nefamiliarizat cu folosirea mașinilor și utilajelor de pe șantierele de construcții.

24. În domeniul *finanțării construcției de locuințe*, un rol determinant îl are în cele mai multe țări africane, fie statul însuși, fie alte organisme publice create cu ajutorul administrației cen-

[1] Excluzînd Republica Sud—Africană

[2] Procentajele sînt exprimate în relație cu grupurile de vîrstă corespunzătoare.

trale. Organizarea acestora diferă de la țară la țară; dar se pot distinge trăsăturile caracteristice în țările de limbă franceză și engleză de la sud de Sahara și în cele mai multe țări din Africa de Nord.

25. În țările de limbă franceză, cei mai mari investitori individuali în construcția de locuințe urbane au fost acele « sociétés immobilières » care au primit ajutor de capital de la puterea metropolitană. În țările de limbă engleză, au coexistat în trecut două tipuri de instituții: comitetele pentru construcția de locuințe sau corporațiile, pe de o parte, și societățile de construcții, pe de alta. În timp ce comitetele, în general, și-au limitat contribuția la finanțarea construcției de locuințe, fără a interveni în planuri sau în supravegherea lucrărilor de construcții, corporațiile pentru construcția de locuințe au acționat ca adevărați clienți, în sensul cel mai larg al cuvîntului.

26. Societățile de construcție, funcționînd pe bază de profit, își duc activitatea efectiv numai într-una sau două țări din Africa de Vest, unde de la început s-au adresat unei clientele africane. Dar, chiar în acest caz, experiența a arătat că baza operațiilor lor a fost de așa natură încît economiile populației cu venituri mai mici au fost întrebuințate pentru finanțarea construcției de locuințe din sectorul populației cu venituri medii. În țările din Africa de Nord, intervenția directă a statului a fost mult mai mare și casele construite direct de autoritățile publice, sau cu asistența lor financiară reprezintă o parte importantă din total.

27. *Perioada de amortizare și dobînda anuală* cerută pentru împrumuturi asupra locuințelor variază considerabil între sectoarele publice și particulare, pentru diferitele tipuri de case și de la țară la țară. Peste tot, perioadele de amortizare sînt mult mai scurte și dobînzile mult mai mari decît în țările industrializate. În țările care primesc ajutor francez, împrumuturile pentru locuințe sînt de obicei rambursabile în 10—15 ani, cu o dobîndă variind între 2,5—5%, după categoria locuinței; în acele țări care primesc asistență financiară substanțială de la Commonwealth Development Corporation, împrumuturile la societățile de construcții și la autoritățile care construiesc locuințe sînt de obicei rambursabile în 20 de ani sau mai mult, cu o dobîndă de 6—8%. În țările din Africa de Nord, finanțarea publică de către guvernul central se face adeseori la dobîndă foarte joasă, sau chiar fără dobîndă.

28. Datele asupra nivelului actual al *costului construcției de locuințe* nu au fost adunate pe o bază comparativă și nici nu există material statistic suficient de cuprinzător. Informația dispersată de care dispunem tinde să arate o mare diferență atît în ceea ce privește calitatea, cît și în ceea ce privește costul pe metru pătrat. Cifrele cele mai joase obținute pînă acum corespund unui cost unitar de aproximativ 20 dolari pe m^2, adică un cost total de aproximativ 1 000 dolari pentru o locuință minimă de 50 m^2. Aceste cifre se referă la țările care au lansat mari programe de construcții de locuințe pe termen lung. Cifrele cele mai ridicate, observate în țările fără acces la mare din Africa de Vest, ating 80—100 dolari pe m^2, adică 5 000 la 6 000 dolari de locuință.

29. Aceste diferențe foarte mari nu pot fi explicate numai prin diferențele dintre prețurile materialelor de construcție, întrucît materialele de construcție nu reprezintă mai mult de 3/5 din costul total. O comparație între costul mîinii de lucru și cheltuielile generale și un indice compus al salariului pe oră (o oră de muncă calificată + 2 ore de muncă necalificată) arată o variație de la 1 la 2,5 între costul cel mai mic și cel mai mare, de unde reiese clar că diferențele de productivitate a mîinii de lucru în construcții sînt foarte mari de la țară la țară.

30. O descompunere a costului construcției de locuințe pe elemente de construcție arată că fundațiile costă aproximativ 10% din costul total, suprastructura 40—55%, iar finisajul și echipamentul restul. Partea care are cea mai mare pondere în costul total de construcție este reprezentată de acoperiș și pereții exteriori, incluzînd tîmplăria.

31. Informațiile culese din vreo 20 de țări africane asupra *utilizării spațiului în noile unități rezidențiale* arată că în pofida marilor diferențe dintre rezultate este posibil să se indice un minimum acceptabil de standarde din punctul de vedere al celei mai economice utilizări a spațiului.

32. Densități de 350—450 de locuitori la hectar pot fi obținute prin construirea de locuințe cu unu sau două etaje, corespunzînd unui raport de suprafață construită, față de suprafața totală, de circa 15—20%. Loturile cu o suprafață de 65—100 m^2 sînt compatibile cu asemenea densități, oferind și posibilitatea realizării unei rețele adecvate de străzi principale și secundare, fără a lua mai mult de 20% din suprafața totală a terenului. O medie de 10 m^2 de suprafață desfășurată de persoană (incluzînd spațiul exterior acoperit, care este în mare măsură util în climat tropical) ar putea fi acceptată ca minimum, în timp ce o valoare egală ar trebui rezervată spațiilor deschise, particulare și publice.

33. Evidența disponibilă arată că în multe țări africane normele actuale de sistematizare sînt încă departe de atingerea obiectivului lor și în consecință spațiul util urban și preurban este irosit, de unde costul efectuării lucrărilor edilitare fundamentale și de servicii este disproporționat de ridicat.

34. Trebuie menționat, în legătură cu aceasta, că numai o mînă de țări africane dispun de *organizații de sistematizare* proprii, fie la nivel național, regional sau local, și că nu mai mult de două sau trei din acestea dispun de suficient personal competent. Cele mai multe capitale africane și unele din centrele urbane mai mari au fost la un moment dat obiectul unor studii care au condus la un plan de sistematizare general, sau cel puțin la un plan de zonare. Totuși, aplicarea unor asemenea planuri nu a devenit efectivă niciodată și aproape nicăieri în Africa nu a fost făcută o încercare de a stabili o politică generală de sistematizare, pe bază națională sau cel puțin regională.

UNELE PROBLEME PRINCIPALE DE POLITICĂ A LOCUINȚEI

35. S-a stabilit că foarte puține țări din Africa și-au definit pînă acum o *politică a construcției de locuințe cuprinzătoare* sau au elaborat *programe de construcție* pe termen scurt sau lung.

36. Una din condițiile esențiale ale unui asemenea proces este, evident, *stabilirea nevoilor de locuințe*. Puține țări, într-adevăr, au încercat să evalueze necesitățile prezente și viitoare din domeniul locuirii și al dotărilor aferente și cele care au făcut aceasta, au trebuit să constate faptul că necesitățile cantitative și calitative depășesc cu mult resursele materiale, financiare și tehnice disponibile.

37. Nu este posibil să se facă o evaluare a numărului total de unități de locuințe necesare pentru un întreg continent, dat fiind marile diferențe dintre situațiile locale, precum și lipsa unor statistici sigure în ce privește principalii indicatori demografici, economici și sociali. Cu toate acestea, au fost făcute unele încercări de a defini ordinea de mărime a nevoilor cantitative, pe baza unui *model teoretic* corespunzător condițiilor caracteristice dintr-un număr de țări africane.

38. Dacă se presupune, spre exemplu, că populația urbană reprezintă cam 1/6 din populația totală, că ea crește cu un ritm de circa 5% pe an (ceea ce înseamnă că ea va fi de două ori și jumătate mai mare în 20 de ani), că o familie este în medie compusă din cinci persoane și că aglomerarea începe atunci cînd mai mult de două persoane își împart o cameră de locuit, se poate stabili că ar fi necesare între 8—9 locuințe pe an la mia de locuitori urbani, pentru a face față creșterii nete demografice și migratorii și pentru a elimina supraaglomerarea într-o perioadă, să zicem de douăzeci de ani.

39. Dacă s-ar adăuga la aceste cerințe numărul de locuințe necesar pentru înlocuirea locuințelor învechite și insalubre, cifra s-ar mări cu cca 2—5 locuințe pe an la mia de locuitori, în funcție de condițiile fondului actual de locuințe urbane și de normele local acceptate pentru a declara o locuință improprie de a fi locuită.

40. Așa cum s-a arătat mai sus, în nici o țară din Africa nu există statistici asupra *numărului total de locuințe construite;* numai pentru puține țări se poate stabili, cu un grad de precizie rezonabil, numărul complet de locuințe în zonele urbane, pe o perioadă de timp, sau cel puțin numărul acelora pentru care s-a cerut o autorizație de construcție.

41. Evidența disponibilă arată că rareori țările cele mai înaintate în acest domeniu au construit mai mult de patru pînă la cinci locuințe pe an, la mia de locuitori din populația urbană. Cu alte cuvinte, în nici o țară africană numărul locuințelor construite nu a fost pînă acum suficient, chiar numai pentru a preveni o înrăutățire a situației locuinței în mediul urban.

42. Nu ne putem referi aici la problema cazării în mediul rural, care, cu foarte puține excepții privind Africa de Nord, cade în afara sectorului monetar al economiei și pentru care nu există statistici generale.

43. Discrepanța crescîndă dintre necesitățile de locuință și programele de construcții de locuințe mai este agravată și de *disproporția dintre costul locuințelor* construite în mod curent în zonele urbane prin metodele tradiționale și *venitul* unei mari părți a populației.

44. Dacă costul unei așa-zise locuințe « ieftine » este exprimat în termenii venitului anual al viitorului locatar, se va vedea că în majoritatea țărilor africane acest raport atinge între 2,5—4 pentru un lucrător calificat și între 5—8 pentru un lucrător necalificat ; dar sînt cazuri cînd raportul atinge pînă la 10 sau 12.

45. Ținînd seama de nivelul prezent al costului de construcție al locuinței (vezi paragraful 28) și de chiriile lunare care, împreună cu amortizarea și dobînda curentă (vezi par. 27), se ridică în majoritatea țărilor la aproximativ 1% din costul inițial al locuinței, se va vedea că numai o fracțiune mică a populației își poate permite să plătească o locuință construită în mod curent în zonele urbane, fără a destina chiriei o parte exagerată a veniturilor sale.

46. Simplificînd lucrurile, problema economică a locuinței în Africa ar putea fi exprimată în termenii unei *relații între trei variabile independente:*

— venitul locatarilor și mai precis partea din venit pe care pot sau sînt dispuși s-o destineze locuinței ;

— cheltuielile periodice pentru locuință, suma anuală sau lunară care ar trebui plătită pentru a rambursa capitalul, a plăti dobînzi la el și a acoperi cheltuielile de administrație, întreținere și reparații ;

— costul inițial al locuinței și al dotărilor aferente, inclusiv terenul.

47. S-a arătat în paragrafele 43—45 că în circumstanțele actuale, relația între aceste variabile este de așa natură, încît numai o mică parte din populația africană își poate permite să plătească o locuință urbană de un nivel acceptabil. Trebuie să admitem faptul că costul construcției de locuințe este prea ridicat sau că cheltuielile periodice sînt prea mari, sau că veniturile sînt prea reduse. S-ar putea ca toate aceste trei alternative să fie valabile în același timp. Ce se poate face atunci pentru a ameliora termenii ecuației?

48. Ar fi poate mai potrivit să se pornească de la *venituri*, dacă n-ar fi decît pentru a sublinia încă o dată că locuința nu poate fi disociată de dezvoltarea generală. Atîta timp cît o mare parte din populație este exclusă de la economia pieței, și chiar acea parte a populației care aparține unei atare economii are un venit inferior standardului de viață minimal, speranța că o soluție potrivită s-ar putea găsi în problema locuinței din țările africane în curs de dezvoltare, ar fi lipsită de realism. « Slums »-uri, « shanty towns »-uri, « bidonvilles »-uri, « așezări neautorizate » și alte etichete pitorești nu sînt decît un indicator al prăpastiei peste care în aparență nu se poate face o punte între nevoi și mijloace.

49. În majoritatea țărilor africane, așa-zisele programe de locuințe ieftine, în fapt, au servit în principal — dacă nu în mod exclusiv — un procent comparativ mic al populației urbane, adică, funcționari particulari și publici. Este de înțeles că, în primele etape de creare a națiunii, autoritățile publice să fi dat prioritate nevoilor funcționarilor lor ; și este poate regretabil că, în atît de multe țări, o asemenea politică a dus la crearea unei clase privilegiate, care se bucură nu numai de un loc de muncă asigurat și de venituri comparativ mai mari, dar, de asemenea, ocupă și locuințe mai bune, grație unei subvenții substanțiale din partea restului comunității.

50. În alte părți, s-a dat prioritate cazării acelora care muncesc. În multe țări africane, patronului i s-a impus obligația legală de a pune la dispoziția personalului angajat de el locuințe, sau de a vărsa o contribuție sub formă de alocații pentru locuințe. În acest fel, orașe întregi au fost create de către societăți de construcții pe tot cuprinsul continentului, cu regretabile consecințe politice și sociale bine cunoscute în țările care au trecut prin revoluția industrială: segregarea socială și profesională, dependența locuinței de angajament, lipsă de mobilitate a mîinii de lucru etc.

51. Există posibilitatea de a concepe o mai flexibilă abordare a problemei prin care patronii existenți și în special promotorii unor noi surse de angajare (industrie, transport, comerț etc.) să fie aduși în situația de a contribui la finanțarea cazării propriilor lor angajați, încredințarea executării efective a programelor de construcție de locuințe și administrării lor ulterioare rămînînd pe seama autorităților publice sau a corporațiilor.

52. Problema locuințelor pentru masele largi ale populației urbane, care nu pot conta pe un venit regulat, sau al căror venit este sub un minimum vital, rămîne, evident, încă nerezolvată. Pînă cînd dezvoltarea își va aduce roadele, vor trebui găsite soluții intermediare, dintre care unele sînt arătate succint mai jos.

53. Dacă se ia în considerare acum costul periodic al cazării, trebuie notat că el se compune din două elemente principale. Primul este costul banilor, adică amortizarea costului de investiție al locuinței și al dotărilor aferente pentru o perioadă de timp dată, și dobînda respectivă ; al doilea element cuprinde cheltuielile de administrație a casei însăși și ale serviciilor aferente, costul întreținerii ei pe o perioadă de timp rezonabilă, precum și costul reparațiilor necesare pentru a o menține în condiții locuibile potrivite.

54. În țările africane cu disperat de mici resurse de capital, este inevitabil ca *dobînzile* să fie atît de ridicate încît *perioadele de amortizare* să fie mult mai scurte decît cele aplicate în mod curent în țările dezvoltate. Orice mijloace ar căuta autoritățile publice pentru a reduce costul financiar al locuinței, vor rezulta un fel de subsidii indirecte dintr-un sector particular al economiei, politică pe care multe țări nu sînt dispuse să o adopte pentru motive economice evidente și de obicei sănătoase.

55. O altă alternativă este de a încerca să se aducă pe piața construcțiilor de locuințe *resurse financiare noi* și pînă acum nefolosite. Printre acestea ar putea fi folosite fondurile în creștere ale sistemelor naționale de asigurări sociale, capitalul acumulat de societățile de asigurare sau contribuțiile speciale impuse patronilor.

56. Cu toată aparența sa atrăgătoare, ajutorul financiar internațional nu poate aduce decît o contribuție minoră la rezolvarea acestei probleme, întrucît resursele lui limitate — în raport cu nevoile enorme ale țărilor — au fost pe drept cuvînt dirijate spre sectoarele care contribuie mai efectiv la dezvoltarea generală a țării. Dar o politică de ajutor financiar extern, bine orientată, ar putea, în multe cazuri, da un exemplu și ar constitui un nucleu pentru capitalul necesar unei inițiative locale fructuoase.

(Continuare în pag. 71)

marcel locar
Vicepreşedinte al Uniunii arhitecţilor din Republica Socialistă România

evoluţia construcţiei de locuinţe în Republica Socialistă România

1. CADRUL GENERAL

1.1. Intensa activitate de construcţii de locuinţe ce se desfăşoară în ţara noastră, remarcabilele progrese ce se înregistrează în acest domeniu fac parte din procesul general de transformare structurală de ordin social, economic şi cultural ce are loc în România.

Politica statului nostru este îndreptată spre ridicarea continuă a nivelului de trai al populaţiei, pe baza progresului întregii economii, a dezvoltării multilaterale a societăţii noastre, determinate în primul rînd de industrializarea socialistă a ţării.

Ritmul înalt şi susţinut care caracterizează procesul de dezvoltare ascendentă a industriei, factor predominant al economiei naţionale, poate fi ilustrat prin cîteva date. Astfel, creşterea medie anuală a producţiei industriale în anii planului de şase ani, încheiat în 1965, a depăşit prevederile iniţiale, atingînd 14,4%. În planul cincinal, pe perioada 1966—1970, se menţine în continuare un ritm intens de dezvoltare industrială a ţării.

În agricultură, în urma cooperativizării, s-au creat de asemenea condiţii pentru asigurarea unui avînt continuu al acestei importante ramuri a economiei, producţia agricolă vegetală şi animală fiind în permanentă creştere. Ramuri noi ale industriei asigură baza tehnică modernă a agriculturii.

Politica economică de dezvoltare proporţională îşi găseşte expresia în repartizarea volumului investiţiilor statului pe principalele ramuri ale economiei, învăţămînt, ştiinţă, cultură, ocrotirea sănătăţii, precum şi în domeniul locuinţei şi al gospodăriei comunale.

Ca urmare a dezvoltării economiei naţionale a României, venitul naţional a crescut cu aproape 65% faţă de anul 1959, ceea ce asigură un ritm înalt al reproducţiei lărgite şi totodată ridicarea sistematică a nivelului de trai al populaţiei. În această privinţă, un indice elocvent este cel al salariului real, care a crescut de la 100 — considerat pentru anul 1950 — la 224 în 1965.

Populaţia beneficiază de acţiuni cu caracter social-cultural, asistenţă medicală, învăţămînt etc., ceea ce reprezintă în general 1/5 din valoarea salariului.

Tendinţa preluării de către stat a construcţiei de locuinţe, mai ales în mediul urban, şi punerea acestora la dispoziţia populaţiei în condiţii de folosire şi chirie avantajoase, reprezintă altă formă a salariului social, a ridicării nivelului de trai. Pe baza unei reglementări recente, începe să se dezvolte activitatea de construcţie de locuinţe cu mijloace proprii şi cu sprijin din partea statului.

1.2. Evoluţia economică şi socială din ultimii 20 de ani, realizarea unor importante obiective industriale în toate regiunile ţării au avut drept consecinţă creşterea continuă a populaţiei urbane. Astfel, această populaţie este în anul 1966 de două ori mai mare decît în anul 1948, totalizînd peste 7 300 000 locuitori. În 1966, populaţia urbană reprezintă 38,2% din totalul populaţiei ţării, procesul creşterii populaţiei orăşeneşti continuînd în ritm susţinut.

Politica noastră de dezvoltare a oraşelor şi în consecinţă a creşterii populaţiei urbane este susţinută printr-o armonioasă repartizare a noilor investiţii industriale în toate regiunile ţării, dîndu-se prioritate oraşelor mai puţin industrializate, centrelor cu posibilităţi de dezvoltare şi de atragere a forţei de muncă în aceste domenii ale economiei naţionale. În aprecierea ritmului de creştere a populaţiei urbane se mai ţine seama de faptul că oraşele în dezvoltare nu însumează totalitatea muncitorilor industriali. Prin acţiunea de ridicare a nivelului de viaţă a satelor şi prin dezvoltarea mijloacelor moderne de transport în comun, o parte a salariaţilor din industrie poate continua să trăiască la sate, avînd locul de muncă în centrul industrial apropiat.

Sarcinile ce derivă din necesitatea asigurării cerinţelor corespunzătoare de cazare şi satisfacerea nevoilor de viaţă multilaterale ale populaţiei, în condiţiile creşterii rapide a populaţiei orăşeneşti, fac din procesul edificării urbane o problemă majoră de stat, parte integrantă a planurilor de dezvoltare a economiei naţionale.

Amploarea acestui efort constructiv impune ca o necesitate obiectivă urmărirea unei ordini şi discipline urbanistice a construcţiei orăşeneşti, care se asigură prin studii şi proiecte de sistematizare de toate categoriile, de la cele de sistematizare teritorială, la detaliile de sistematizare. Sfaturile populare sînt organele care deţin competenţa, mijloacele şi posibilităţile de a aplica planurile de sistematizare a localităţilor, iar renovarea urbană este facilitată prin faptul că mare parte a terenurilor şi a patrimoniului imobiliar urban sînt proprietate de stat.

Exproprierea proprietăţilor particulare este reglementată prin lege, prevăzîndu-se plata despăgubirilor şi recazarea populaţiei.

Prin acţiunea de sistematizare teritorială şi urbană, menită să asigure dezvoltarea armonioasă a oraşelor, se urmăreşte atît lichidarea situaţiei deficitare preluate din trecut, cu un fond locativ în mare parte necorespunzător şi un grad de dotare cu reţele tehnico-edilitare foarte scăzut, cît şi satisfacerea nevoilor noi.

Începuturile timide de după război, de realizare a construcţiilor de locuinţe în completarea unor ansambluri existente, au fost urmate, o

dată cu considerabila creştere a volumului de investiţii acordate de stat, de construirea unor ansambluri mai ample, prin utilizarea unor terenuri libere, restructurarea unor zone de locuinţe vechi şi insalubre sau reconstruirea unor zone centrale în oraşe importante. Treptat s-a trecut la realizarea unor mari ansambluri de locuinţe, constituind unităţi urbanistice complexe.

Aplicarea consecventă a planurilor de sistematizare este călăuzită de principiul maximei eficienţe economice, atît în ceea ce priveşte efortul de investiţie, cît şi rezultatele obţinute, urmărindu-se crearea posibilităţilor de cazare a unui număr cît mai mare al populaţiei.

Soluţiile adoptate, în urma unor studii comparative, se bazează pe următoarele principii:

— păstrarea şi integrarea urbanistică a fondului bun de locuinţe existent;

— obţinerea unor procente de demolări pe etape, economic raţionale; în acest scop se urmăreşte realizarea unor unităţi urbanistice pe terenuri mari, libere sau slab construite, din interiorul perimetrului oraşelor, concomitent cu restructurări mai importante în cartiere existente centrale;

— folosirea intensivă a terenului, prin realizarea unei densităţi maxime posibile, în condiţiile unui confort urban optim.

2. CONDIŢIILE DE REALIZARE A INVESTIŢIILOR

2.1. Noul program al locuinţei de masă, conceput în mari ansambluri urbanistice, depăşeşte cadrul limitat al locuinţei propriu-zise, cuprinzînd într-o viziune armonioasă întreaga activitate a necesităţilor vieţii sociale, de la cele de cazare la cele de cultură, învăţămînt, sănătate, comerţ, deservire etc. În consecinţă, volumul investiţiilor pentru construirea de locuinţe trebuie apreciat luînd în considerare şi efortul depus în realizarea dotărilor social-culturale şi în construirea reţelelor edilitare necesare echipării teritoriului, a mijloacelor de transport în comun etc., care condiţionează împreună confortul urban.

În perioada 1960—1965 s-au realizat din fondurile statului peste 270 000 apartamente convenţionale — de 30 m^2 suprafaţă locuibilă — şi peste 24 000 locuri în cămine studenţeşti. În aceeaşi perioadă s-au construit, din fondurile proprii ale populaţiei, cca 528 000 locuinţe, din care cca 48 000 în mediul urban şi cca 480 000 în mediul rural. Peste 90% din locuinţele realizate din fondurile statului s-au executat în oraşe, satisfăcînd în mare măsură necesităţile populaţiei urbane.

Ponderea investiţiilor, alocate prin planurile anuale de stat pentru construcţii de locuinţe, a crescut continuu, creşterea valorică fiind de la 150 milioane lei în 1950 la 2 922 milioane lei în 1965, adică aproape de 20 de ori mai mare.

În comparaţie cu numărul de locuinţe realizate din fondurile statului în perioada 1961—1965, numărul de locuinţe prevăzut pentru perioada 1966—1970 va creşte cu cca 25%. În afară de majorarea absolută a numărului fizic de noi locuinţe se urmăreşte şi îmbunătăţirea confortului precum şi lărgirea sortimentului de tipuri de apartamente, corespunzător structurii şi necesităţilor populaţiei.

Repartizarea pe teritoriu a volumului de investiţii pentru construcţii de locuinţe s-a făcut îndeosebi pe baza următoarelor criterii:

— asigurarea cazării sporului de salariaţi, în primul rînd cadre calificate şi specialişti, în localităţile în care se prevăd dezvoltări ale forţelor de producţie;

— menţinerea unui ritm de creştere a suprafeţei locuibile în oraşele în care situaţia fondului locativ este încă nesatisfăcătoare;

— înlocuirea fondului locativ existent, ajuns la limita de uzură sau care este afectat de măsurile de reconstrucţie în oraşele respective.

Din această cauză se realizează volume mai importante de construcţii de locuinţe în regiunile în care sînt în plină dezvoltare mari obiective industriale. Volumul de investiţii se repartizează de asemenea în funcţie de gradul de urbanizare a diferitelor regiuni.

În afara atenţiei deosebite acordate dezvoltării fondului locativ din mediul urban, se alocă totodată şi fonduri de stat mai restrînse pentru construcţii de locuinţe în mediul rural, destinate localităţilor în care apar necesităţi de cazare a lucrătorilor din ramurile industriei extractive, industriei forestiere, transporturi, agricultură etc.

Prin faptul că sfaturile populare regionale sînt principalii titulari de investiţii şi executanţi ai construcţiilor de locuinţe, se asigură o judicioasă repartizare a volumului construcţiei de locuinţe pe teritoriu şi o concentrare corespunzătoare a efortului de investiţii în centrele urbane.

În afară de volumul de investiţii pentru construcţii de locuinţe, se realizează şi investiţiile pentru o serie de lucrări conexe, clădiri social-culturale aferente locuinţelor şi de lucrări edilitare, urmărindu-se, prin planurile de stat, asigurarea executării corelate a acestora cu punerea în funcţiune a noilor ansambluri. De asemenea, în afară de reţele de alimentare cu apă şi canalizare, pe măsura dării în folosinţă a noilor apartamente, se execută în Bucureşti şi alte oraşe reţele de încălzire prin termoficare, alimentate cu căldură reziduală din centralele termo-electrice.

La determinarea volumului de investiţii pentru construcţii de locuinţe, se are în vedere şi asigurarea unui front de lucru, corespunzător ca stadiu de execuţie şi ca număr de locuinţe atacate, astfel încît să se asigure o dare în funcţiune ritmică, eşalonată pe întregul an. Mărimea frontului de lucru depinde de sistemul constructiv folosit, ţinînd seama de durata de execuţie, normată pentru diversele sisteme, precum şi de volumul total de construcţii ce urmează a se realiza în ansamblul de locuinţe considerat.

În afară de locuinţele realizate din fondurile statului, se construiesc şi locuinţe din fondurile proprii ale populaţiei. Această activitate a fost sprijinită de stat, pînă în anul 1961, prin credite pe termen lung, acordate salariaţilor, şi prin alte înlesniri.

Pentru a stimula în continuare realizarea de locuinţe în oraşe, din fondurile proprii ale populaţiei, ţinînd seama că prin sistemul de acordare a creditelor apăreau unele greutăţi materiale şi financiare în terminarea construcţiilor, problema a fost reanalizată în ultimii ani, ajungîndu-se la un nou mod de reglementare, care se aplică începînd din anul 1966.

Această reglementare prevede construirea de locuinţe proprietate personală cu mijloacele proprii ale cetăţenilor de la oraşe şi cu sprijin din partea statului, prin atribuirea gratuită de terenuri în folosinţă, prin proiectarea şi construirea locuinţelor de către organizaţii stabilite, în acest scop, pe lîngă sfaturile populare, prin acordare de împrumuturi pe termen lung, precum şi prin acordarea altor avantaje ca: scutirea de impozit pe clădiri timp de 10 ani, scutirea de orice fel de taxe a contractelor etc.

2.2. Acţiunea progresivă a construcţiei de locuinţe, cantitativ şi calitativ, a necesitat, în afara unui efort tehnic şi financiar susţinut, şi măsuri organizatorice, care să permită coordonarea activităţii diferitelor sectoare cointeresate, prin organele de stat şi organizaţiile în subordinea lor.

Comitetul de Stat al Planificării, ca organ de stat, stabilește, prin elaborarea planurilor de dezvoltare a economiei naționale, volumul investițiilor pe regiuni, apreciind oportunitatea și eficiența economică a lucrărilor, costul și eșalonarea acestora, asigurarea u materialele necesare, precum și coordonarea cu alte sectoare de activitate.

Prin noua metodologie de planificare, adoptată în acest an, se precizează anticipat investițiile pe întregul cincinal, pe fiecare an în parte și pe fiecare oraș.

Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare răspunde, ca organ al Consiliului de Miniștri, de aplicarea politicii statului în construcții în toate sectoarele economiei naționale și exercită controlul asupra tuturor organelor și organizațiilor de proiectare și construcții.

În domeniul locuințelor, elaborează acte normative și prescripții tehnice, pe țară, privind activitatea în construcții, norme spațiale etc. și dirijează activitatea de studii, proiectare și cercetare în construcții prin institute proprii, care sînt:

— Institutul de proiectare a construcțiilor tip (IPCT), avînd ca sarcină principală studii și proiectări în domeniul tipizării;

— Institutul de studii și proiectare pentru construcții, arhitectură și sistematizare (ISCAS), care se ocupă de studii și proiectare în probleme de sistematizare și elaborează proiecte pentru investiții de ansambluri importante de locuințe și clădiri social-culturale;

— Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor (INCERC), căruia îi revin problemele de studii teoretice, cercetări și încercări privind construcțiile și materialele de construcții;

— Institutul de proiectare pentru construcții și instalații de gospodărie comunală (IPGC), care se ocupă de probleme de gospodărie comunală și elaborează documentații tehnice pentru lucrări de alimentare cu apă, canalizare, transport orășenesc, rețele de gaze și salubrizare, inclusiv construcțiile aferente.

Cercetările științifice în domeniul arhitecturii și sistematizării se efectuează pe sectoare în aceste institute, precum și în institutele de învățămînt superior. Prin înființarea Consiliului Național de Cercetare Științifică, activitatea în acest domeniu va căpăta o mare amploare.

Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare îndrumează de asemenea activitatea de proiectare în toate institutele de proiectare din sistemul sfaturilor populare regionale și din orașele București și Constanța, stabilește metodologia desfășurării proiectării, norme de organizare etc.

Ministerul Industriei Construcțiilor are sarcina de a realiza politica statului în ramura industriei materialelor de construcții, a materialelor tehnico-sanitare din ceramică și porțelan, a industriei geamurilor și de a executa lucrările de construcții-montaj, stabilite prin planul de stat.

Sfaturile populare regionale și ale orașelor București și Constanța, principalii beneficiari ai investițiilor de locuințe, dețin mijloacele și posibilitățile de proiectare și executare a construcțiilor, prin organele tehnice în subordinea lor, măsură a cărei justețe și eficacitate a fost confirmată prin rezultatele remarcabile obținute.

3. EVOLUȚIA NECESITĂȚILOR, NORMELOR ȘI PROGRAMULUI LOCUINȚEI

3.1. Planificarea pe plan republican în domeniul construcției de locuințe trebuie să se bazeze în primul rînd pe evaluarea necesităților în funcție de fondul locuibil existent și de evoluția demografică previzibilă. În scopul obținerii unor date certe pentru această evaluare, s-a efectuat la începutul acestui an un recensămînt al populației și al locuințelor.

Recensămîntul a avut drept scop obținerea de date statistice asupra numărului și structurii populației, după diferite caracteristici demografice, social-culturale și profesionale, asupra fondului de locuințe și condițiilor de locuit, date care sînt necesare atît pentru întocmirea planurilor anuale și de perspectivă ale dezvoltării economiei naționale, cît și pentru fundamentarea programelor și măsurilor de ridicare continuă a nivelului material și cultural al populației din țara noastră.

Datele culese pentru clădirile de locuit au un caracter multilateral. S-au înregistrat, în afară de datele generale asupra clădirilor, și o serie de date caracteristice privind: materialele de construcție, gradul de uzură, dotarea locuințelor, instalațiile tehnico-sanitare etc. Unele elemente de detaliu privind condițiile în care locuiesc membrii gospodăriilor, dotarea acestora cu obiecte gospodărești și cu destinație cultural-educativă, pe baza cărora se poate aprecia nivelul de viață al populației, s-au urmărit tot în cadrul recensămîntului prin efectuarea separată a unei anchete selective.

Pînă în prezent, în lipsa unor date statistice certe asupra fondului de locuit, pe lîngă previziunea generală pe plan republican, s-a dovedit utilă în practică și analiza condițiilor specifice dezvoltării fiecărei localități în parte. Această metodă a putut ține seama de efectul mișcării migratorii care, în condițiile industrializării rapide a țării, a dus uneori la modificări radicale ale componenței, pe sexe și pe grupe de vîrstă, a populației unui oraș.

Asemenea analize au folosit în primul rînd ca bază în elaborarea studiilor de sistematizare a orașelor. Ele au fost deosebit de eficace în cazul unor orașe noi ca Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej sau al altor orașe a căror dezvoltare este deosebit de rapidă, cum este orașul industriei siderurgice și metalurgice, Hunedoara.

Alte acțiuni, cu un cadru mai limitat, cum este studiul rețelelor de dotări culturale, comerciale, sanitare, de învățămînt, sportive etc., aferente ansamblurilor de locuințe, pot crea posibilitatea îmbunătățirii calculului necesităților cantitative pentru fiecare oraș în parte.

Pe lîngă aspectele cantitative ale cerințelor, se studiază și aspectele calitative ale locuințelor, folosind în acest scop anchetele selective. Creșterea rapidă a nivelului de trai dovedește însă că datele obținute prin astfel de metode trebuie prelucrate prin prisma evoluției previzibile a cerințelor, înainte de a fi introduse în proiectare.

3.2. Preluarea de către stat a construcției de locuințe a permis asigurarea, prin programe pe perioade mai lungi, a condițiilor necesare executării construcțiilor, corelate cu cerințele de confort și utilizare a spațiului.

Primele programe au urmărit satisfacerea cu precădere a nevoilor cantitative, adoptînd un număr redus de tipuri de apartamente, în majoritate cu 2 camere, trecîndu-se treptat, o dată cu comasarea construcțiilor de locuințe în cadrul unor ansambluri mai ample, la folosirea unei game mai largi de tipuri de apartamente cu 1—4 camere. Apartamentele cu 2 camere au rămas în continuare cu ponderea cea mai mare, dat fiind că prezintă posibilități de cazare valabile pentru categoriile de familii cele mai frecvente.

În perioada trecută nu s-a putut stabili o corelație a tipurilor de apartamente cu struc-

tura familiilor, nici urmări în suficientă măsură evoluția prețului apartamentelor.

Concluziile unei analize multilaterale a activității în domeniul locuințelor, asupra utilizării spațiului și asupra eficienței folosirii mijloacelor — analiză întreprinsă în 1958 — au permis fundamentarea unei noi reglementări a construcției de locuințe din mediul urban. Prin acte normative s-au precizat în anul 1960 parametrii principali în ce privește tipurile de apartamente, suprafețele locuibile aferente, gradul de dotare și finisare, precum și prețurile plafon corespunzătoare fiecărui tip de apartament. Această reglementare a avut ca efect pozitiv introducerea unei discipline unitare pe întreg teritoriul țării în domeniul construcțiilor de locuințe și asigurarea unui nivel calitativ corespunzător.

Prescripțiile obligatorii cuprind 4 tipuri de apartamente de 1, 2, 3 și 4 camere de locuit, cu indicarea dimensiunilor limită pentru fiecare tip de apartament și a dimensiunilor minime pentru camerele de locuit, baie și bucătărie. Ele precizează de asemenea încăperile auxiliare obligatorii pe apartament și spațiile de uz comun pe clădire, precum și condițiile minime de dotare tehnico-sanitară a locuințelor și de executare a lucrărilor de finisaj interioare și exterioare ale clădirilor respective.

Suprafețele minime ale camerelor de locuit — 16—18 m^2 pentru camera principală și 10—12 m^2 pentru o cameră de dormit de două persoane — s-au stabilit în ipoteza folosirii apartamentelor într-o primă perioadă, cu un grad de ocupare mai mare. Nu s-a prevăzut camera pentru o singură persoană, considerîndu-se pentru o etapă tranzitorie, un loc de dormit în camera principală.

Proporția tipurilor de apartamente în cadrul unui ansamblu se stabilește de la caz la caz, ținînd seama de necesitățile locale cele mai urgente ce trebuie acoperite, în ipoteza asigurării unui apartament fiecărei familii sau gospodării, urmînd ca treptat, pe măsura completării fondului locativ, să se tindă spre realizarea unui raport de ocupare de o cameră de locuit de persoană, bucătăriile nefiind considerate camere de locuit.

Pînă acum, tipurile de apartamente nu au putut satisface cerințele familiilor a căror structură pe grupe de vîrstă și de sex necesita o varietate mai mare a distribuirii spațiului locuibil.

Pentru asigurarea funcționalității apartamentelor în condiții diferite de ocupare, se adoptă de preferință soluții care să permită o circulație interioară cît mai independentă între camerele de locuit și dependințe. Se dă o deosebită atenție rezolvării spațiilor comune ale clădirilor de locuit, holuri de intrare, circulații comune, echipament tehnic etc. și se urmărește ca un factor de confort urban corelarea numărului de niveluri ale clădirilor cu mărimea apartamentelor. Astfel, în general, se prevăd apartamente cu un număr redus de camere, în clădiri înalte, iar apartamente cu mai multe camere, pentru familii cu copii, în clădiri joase, pînă la 5 niveluri.

Clădirile de locuit se execută, în general, fără subsol util, avînd însă un subsol tehnic vizitabil, prin care trec principalele conducte de instalații. Ca dotări comune pe clădire, se prevăd: uscătorii, spălătorii și unele spații de depozitare, fiind în curs de experimentare spălătorii de cartier cu autoservire sau cu prestări de servicii. De asemenea, este reglementată construcția parcajelor și a garajelor pentru autoturisme. Toate locuințele nou construite sînt prevăzute cu instalații complete de apă caldă și rece, de canalizare, de electricitate, telefon etc., iar marea majoritate beneficiază de încălzire centrală, alimentate de centrale termice de cartier sau prin termoficare.

Proiectarea locuințelor s-a dezvoltat din 1960 pe baza acestor reglementări. S-a lărgit și s-a îmbunătățit sortimentul de proiecte tipizate, ceea ce a dat posibilitatea sfaturilor populare să execute, ca principali titulari de investiții, un important volum de clădiri de locuit. Efortul făcut pînă în prezent se reflectă mai ales în numărul de apartamente realizate din fondurile de stat, într-un ritm anual în continuă creștere. Astfel, în 1965 s-au construit din fonduri de stat 47 532 apartamente fizice, față de 27 378 construite în 1960, ceea ce reprezintă 8,39 apartamente la 1 000 locuitori.

Subliniem că în condițiile concrete moștenite din trecut, realizarea noilor ansambluri necesită mari eforturi financiare în legătură cu echiparea edilitară, deoarece aceasta comportă restructurări, amplificări și importante lucrări în afara teritoriului propriu-zis al complexelor de locuit.

3.3. Creșterea posibilităților materiale ale țărănimii — ca urmare a cooperativizării agriculturii — se manifestă de asemenea printr-o masivă construcție de locuințe în mediul rural. A rezultat, în consecință, necesitatea unei acțiuni coordonate, care să facă posibilă sistematizarea satelor, introducerea rațională a unor lucrări edilitare și de deservire, construirea de locuințe care să corespundă cerințelor actuale.

Au fost efectuate în acest scop o serie de studii privind sistematizarea localităților rurale și posibilitățile de dezvoltare a locuințelor în mediul rural, diferențiate după tipul de gospodării, componența familiilor, modul de viață specific unor regiuni și materialele de construcție locale. Pentru locuințe s-a elaborat, pe baza acestor studii, un catalog cuprinzînd soluții funcționale, care ilustrează tema-program, catalog care servește sfaturilor populare la întocmirea unor proiecte variate, în concordanță cu condițiile de realizare și cu specificul arhitectural local, care sînt puse la dispoziția locuitorilor din mediul rural. De asemenea, se preconizează ca sfaturile populare să execute treptat în diferite localități locuințe-model, cu scopul de a contribui cu exemple efective la ridicarea confortului și calității construcțiilor de locuințe de la sate.

O mare acțiune de sistematizare rurală este prevăzută a începe în cursul acestui an. O comisie centrală pentru sistematizarea satelor și comisii regionale pe lîngă sfaturile populare urmează să coreleze activitățile din acest domeniu, stabilind principiile și liniile directoare în dezvoltarea rețelei de localități rurale și a sistematizării lor.

3.4. Construcția de locuințe în țara noastră este influențată și de faptul că o mare parte a teritoriului prezintă un pronunțat caracter seismic.

În prezent, prescripții oficiale stabilesc intensitatea cutremurelor convenționale ce trebuie luate în considerare la proiectarea construcțiilor, delimitînd zonele respective pe grade de intensitate seismică — valori între 6 . . . 9 — după scara internațională Mercali-Cancani-Sieberg. Focarul principal al cutremurelor din țara noastră se găsește situat în zona cotului munților Carpați, la adîncime relativ mare, afectînd un teritoriu întins.

Protecția antiseismică a clădirilor de locuit se realizează ținînd seama de următoarele condiții:

— caracterul de masă al acestor construcții;

— dezvoltarea industrializării construcțiilor prin prefabricare integrală din panouri mari, sau parțială, cu planșee din fîșii prefabricate;

— adoptarea unor regimuri de înălțime cuprinzînd, pe lîngă clădiri cu 4—5 niveluri, și clădiri cu 10—11 niveluri;

— perfecționarea metodelor de calcul și folosirea eficientă a capacității de rezistență a materialelor, avînd ca urmare micșorarea dimensiunilor elementelor de construcții.

Proiectarea construcțiilor amplasate în zone seismice se face după norme care stabilesc nivelul de protecție antiseismică, diferențiat corespunzător clasei de importanță în care se

încadrează construcția, principiile de alcătuire constructivă generală, modul de determinare a sarcinilor seismice convenționale de calcul pe baza caracteristicilor dinamice ale construcției și ale pămîntului de fundație, condițiile de execuție etc.

Soluția constructivă de bază adoptată pentru clădirile de locuit este structura cu pereți portanți. Astfel, pereții îndeplinesc, în mod avantajos, mai multe funcțiuni: compartimentarea spațiului interior și delimitarea lui de exterior, preluarea sarcinilor gravitaționale și a celor din vînt sau cutremur.

Astfel, la clădiri cu mai multe niveluri se execută pe scară largă structuri monolite cu diafragme verticale și orizontale din beton armat. Aceste structuri se realizează, fie prin folosirea cofrajelor de inventar demontabile, fie prin folosirea cofrajelor glisante.

Pentru executarea clădirilor de locuit cu puține niveluri (pînă la parter și 4 etaje), sistemul constructiv cel mai frecvent folosit este cel cu zidărie portantă de cărămidă și planșee din fîșii cu goluri prefabricate din beton armat sau beton precomprimat.

Prefabricarea totală se folosește la executarea clădirilor de locuit (cu parter și 4 etaje) din panouri mari. Apartamentele realizate anual în acest sistem reprezintă, față de totalul locuințelor executate din fonduri de stat în mediul urban, 15,8% în 1965, față de 5% în 1960.

Tendința în perioada actuală este de a mări ponderea locuințelor ce se execută din elemente prefabricate, în special la clădiri pînă la parter și 4 etaje. Eficiența unor noi structuri și sisteme constructive se verifică prin clădiri experimentale.

Arhitectura clădirilor de locuit este influențată într-o anumită măsură de cerințele legate de buna lor comportare la acțiuni seismice care necesită forme simple fără disimetrii pronunțate, dispunerea după o schemă ordonată a pereților portanți, evitarea consolelor importante etc.

3.5. Creșterea continuă a volumului construcțiilor de locuințe și necesitatea industrializării au avut ca urmare și intensificarea acțiunii de tipizare. Aceasta se desfășoară în baza unor studii generale, din care rezultă temele-program, și a unor programe de lucru anuale, pe obiective concrete, pentru care se elaborează proiecte.

Studiile de tipizare și proiectele-tip au ca obiective principale realizarea unor soluții funcționale variate, care să se înscrie în prescripțiile dimensionale stabilite, corelate cu soluții constructive adecvate, ținînd seama de factorii naturali, de cerințele industrializării și de condițiile economice corespunzătoare etapei respective.

Acțiunea de tipizare, care cuprinde și construcțiile social-culturale aferente ansamblurilor de locuințe din domeniul învățămîntului, culturii, sănătății, comerțului etc., permite studiul aprofundat al problemelor, în diferite ipoteze și alegerea în final a soluțiilor celor mai indicate pe baza unor analize comparative, sub toate aspectele tehnice și economice. Prin această acțiune, în afară de elaborarea proiectelor tipizate, se urmărește de asemnea, în vederea industrializării, și coordonarea modulară, unificarea dimensională a elementelor funcționale și a celor de construcții și instalații, a deschiderilor între elementele portante ale construcțiilor și altele.

Se studiază totodată reînnoirea continuă a elementelor și proiectelor tipizate, adaptarea lor la noile condiții și completarea lor cu noi soluții, în vederea lărgirii sortimentelor și a domeniului de tipizare.

De asemenea, se caută, prin studiile ce se elaborează, o îmbinare a tipizării și a industrializării cu cerințele de varietate, urmărind obținerea unei game cît mai largi de elemente interșanjabile, care să dea posibilitatea unei tratări diferențiate a fațadelor clădirilor de locuit.

3.6. În vederea asigurării unei maxime eficiențe a investițiilor în domeniul construcției de locuințe, realizate din fonduri de stat, s-a aplicat, începînd din 1960, un sistem de plafonare a prețului pe apartament, pe baza unei analize a costului locuințelor realizate în mai mulți ani, în diferite condiții de amplasament, număr de niveluri, sisteme constructive etc. S-au stabilit astfel prețuri plafon de bază, diferențiate în funcție de capacitatea de cazare și numărul de camere pentru clădiri cu p+4 etaje, în sistem constructiv cu ziduri portante, fără ascensor dar cu încălzire centrală.

La aceste valori de bază care se referă la obiectul propriu-zis — clădirea de locuit — se adaugă sporuri diferențiate de la caz la caz, stabilite după anumite criterii.

În cadrul devizelor pentru lucrările de investiții, se urmărește evidențierea separată a prețului locuințelor, defalcat pe valori de bază plafonate și sporuri ce rezultă ca necesare. Se realizează astfel posibilitatea comparabilității acestor prețuri pe țară și se poate aprecia totodată costul lucrărilor exterioare și al dotărilor social-culturale cuprinse în ansamblurile respective, raportate la costul locuințelor.

4. DEZVOLTAREA CONSTRUCȚIEI DE LOCUINȚE ÎN ANII 1966—1970

4.1. Planul cincinal 1966—1970, care este în desfășurare, precizează calea dezvoltării construcției de locuințe pe următorii cinci ani. Conform acestui plan, se prevede realizarea în această perioadă a unui număr de 300 000 apartamente, ceea ce reprezintă, după cum am arătat, o creștere față de perioada anterioară cu cca 25%.

Aceste sarcini sporite, precum și experiența acumulată, care au ridicat în fața proiectării de locuințe noi aspecte ce trebuie adîncite, ca: varietatea tipurilor de apartamente, ridicarea confortului, au generat elaborarea de studii pentru stabilirea unui nou program. Programul și partiul unei locuințe trebuie să fie o reflectare a vieții de familie, a ansamblului de relații umane, care se pot exprima în două cerințe fundamentale și anume: cerințele vieții colective a familiei și cerințele vieții individuale a fiecărui membru al familiei.

Camera principală într-o locuință trebuie deci destinată vieții colective, camerele de dormit pentru una sau două persoane, urmînd să satisfacă cerințele vieții individuale. Apare însă în multe cazuri și necesitatea unei camere de lucru, luînd în considerare și formația profesională a locatarilor.

Dat fiind marea varietate a necesităților și în consecință a modului de folosire a unei locuințe, este necesar ca locuința (din punct de vedere al numărului, destinației și mărimii încăperilor de locuit) să fie strîns legată de componența familiilor, ținînd seama și de diferențierile pe grupe de vîrstă și de sex.

În studiile elaborate, s-au analizat aceste probleme și s-a propus în consecință lărgirea gamei tipurilor de apartamente prin diferențierea suprafeței camerei principale, în raport cu mărimea și cu gradul de ocupare a apartamentului, și prin introducerea camerei de dormit pentru o persoană, pe lîngă cea de două persoane, încît să se obțină mai multă suplețe în alcătuirea și utilizarea locuințelor. Ponderea

tipurilor de apartamente ce se vor adopta trebuie corelată cu datele recensămîntului privind structura demografică a populației și evoluția previzibilă a acesteia pe localități, ținînd seama și de fondul locuibil existent.

Caracterul de mare complexitate a condițiilor de locuit trebuie exprimat printr-un grup de indicatori, cum sînt: raportul dintre numărul de familii și numărul de locuințe, raportul dintre numărul de persoane și numărul de camere, adică densitatea de ocupare a apartamentului, suprafața utilă, respectiv suprafața locuibilă ce revine unei persoane.

Toți acești indicatori se vor analiza și preciza la nivel republican sau la nivelul orașelor noastre, pe baza datelor recensămîntului, acești indicatori fiind de primă necesitate în elaborarea planului de perspectivă a locuințelor, în corelație cu întocmirea proiectelor de sistematizare teritorială și urbană.

Confortul locuinței constă în modul de alcătuire și utilizare a spațiului, în dotarea și echiparea tehnică și în calitatea finisajelor. Încăperile de locuit, ca și o serie de încăperi și spații auxiliare răspund în aceeași măsură funcțiunilor esențiale ale locuinței. Evoluția formelor vieții sociale va modifica desigur unele funcțiuni ale locuinței, cu consecințe asupra sporirii sau diminuării spațiilor respective. Aceasta va duce la necesitatea revizuirii în timp a spațiilor de locuit și auxiliare, ceea ce presupune căutarea unor soluții care, din punct de vedere al elementelor constructive portante, al grupării instalațiilor sanitare și al materialelor folosite pentru pereții despărțitori neportanți, să permită o distribuire mai elastică a funcțiunilor locuinței.

O problemă deosebită o ridică locuințele pentru persoane singure. În structura populației, persoanele singure cuprind ambele sexe și toate grupele de vîrstă, cu cele mai variate cerințe de viață, rezultat al formației profesionale, al activității social-culturale etc.

Privită sub aceste variate aspecte, alcătuirea locuințelor pentru persoane singure trebuie analizată cu multă atenție, spre a se asigura condiții de locuire confortabile și economice.

Studiile pentru noile tipuri de apartamente țin seama de toate problemele arătate și urmăresc în primul rînd realizarea unui confort spațial corespunzător condițiilor de ocupare prezumate ale etapei viitoare, adică un indice de ocupare echivalînd cu o persoană pe cameră. S-au determinat, în acest sens, limite inferioare și superioare ale suprafeței locuibile și ale suprafeței utile pe apartament, cu precizarea suprafeței minime admisibile pentru fiecare fel de încăpere. Astfel, se propun pentru camera principală limite cuprinse între minimum 16 m^2 la apartamentele de 2—3 persoane, și 22 m^2 la apartamentele de 6—7 persoane. Suprafața celorlalte camere s-a limitat la 10—12 m^2 pentru 2 persoane și minimum 8 m^2 pentru o persoană. S-au precizat de asemenea încăperile și spațiile auxiliare obligatorii, dotarea și echiparea minimă necesară etc., precum și o serie de criterii pentru aprecierea soluțiilor din punct de vedere funcțional, tehnic și economic. S-a păstrat principiul prețului plafon pe tip de apartament.

Ținînd seama că o dată cu dezvoltarea rapidă a țării noastre au crescut foarte repede și necesitățile în domeniul locuințelor, s-a considerat pentru început norma sanitară de 8 m^2 suprafață locuibilă de persoană, ca un minim de confort spațial. Pe măsura realizării noilor locuințe, acest indice a evoluat continuu tinzînd către 12,5—14 m^2 suprafață locuibilă de persoană, camera principală fiind considerată liberă.

Se preconizează o gamă mai largă a regimului de înălțime a clădirilor de locuit și anume clădiri cu parter — cu sau fără etaj — pentru locuințe individuale, cu 4—5 niveluri și mai puțin pentru clădiri fără ascensor, cu 10—11 niveluri pentru clădiri cu ascensor și în mod excepțional clădiri mai înalte. Regimul mediu de înălțime urmează a se stabili de la oraș la oraș, ținînd seama de toate condițiile de cadru urbanistic, natura și relieful terenurilor, precum și de eficiența economică a soluțiilor adoptate.

4.2. Mai sînt de semnalat unele tendințe noi ale arhitecturii noastre.

Prin faptul că ea constituie elementul cu ponderea cea mai mare, construcția de locuințe influențează în mod decisiv imaginea arhitecturală a orașelor noastre. Introducerea metodelor industriale, care trebuie considerată ca o necesitate obiectivă, ținînd seama de programele din ce în ce mai ample ale construcției de locuințe, ar putea avea ca efect o oarecare monotonie și o lipsă de expresivitate a noilor ansambluri, dacă nu vom stăpîni și folosi cu pricepere aceste noi mijloace tehnice.

Arhitecții români și-au asumat sarcina de a găsi noi idei în conceperea unităților de locuit, conferind o mai mare varietate și mai multă personalitate ansamblurilor de locuințe, adaptîndu-le mai bine condițiilor de amplasament și integrîndu-le armonios în ambianța orașelor noastre. De asemenea, ei își propun să găsească căile unei creații arhitecturale cu un caracter propriu și specific, dezvoltînd, — în condițiile tehnicii noi și ale exigențelor vieții contemporane — trăsăturile caracteristice ale tradiției noastre culturale și artistice. Ei sînt convinși că aceasta este calea pe care trebuie să o urmeze spre a ridica nivelul artistic al arhitecturii, răspunzînd cerințelor poporului nostru și aducînd în același timp un aport original mișcării arhitecturale mondiale.

★

Expunerea de față permite să se aprecieze locul important pe care îl ocupă construcția de locuințe în România, eforturile făcute de către stat pentru dezvoltarea continuă a acestei activități, ca și problemele și aspectele mai importante care constituie obiectul activității de cercetare, de proiectare și de execuție.

Ceea ce s-a realizat pînă acum, noile ansambluri ridicate în orașele întinerite și noile orașe apărute pe harta țării arată nivelul preocupărilor noastre. Aceste înfăptuiri au devenit posibile datorită dezvoltării economiei naționale, industrializării țării, economiei planificate, valorificării resurselor și promovării tuturor inițiativelor creatoare.

În acest vast proces de edificare, arhitectura și-a găsit un larg cîmp de activitate. De la celula de locuit la viziunea largă a ansamblului urbanistic, gîndirea arhitecturală urmează o linie unitară, îmbogățită mereu de idei noi care își caută o cale de exprimare în realizări concrete. Sensul concepției arhitecturale se amplifică pînă la cuprinderea întregului proces al locuinței care trebuie examinată în contextul multiplilor factori determinanți: sociali, culturali, economici și tehnici, proces tot atît de complex ca însăși viața.

Arhitectura românească se înscrie pe linia unei astfel de viziuni atotcuprinzătoare. Ea își pune ca țel principal satisfacerea cît mai deplină a unor necesități de ordin uman. Stăpînind mijloacele tehnice și cunoscînd condițiile concrete de realizare, arhitectura românească tinde — dincolo de funcționalismul utilitar reieșit din calcul — spre ridicarea construcției de locuințe la nivelul unui act cu un adînc înțeles uman și o înaltă semnificație culturală, continuînd astfel bogata tradiție a arhitecturii noastre naționale în condițiile vieții contemporane.

Realizările, studiile, încercările noastre constituie un bilanț care poate fi apreciat cu obiectivitatea unei analize științifice. Este un bilanț care ne dă certitudinea continuei dezvoltări progresive a construcției de locuințe în țara noastră.

george a. atkinson
Profesor la Building Research Station, Garston Watford—Anglia

construcţia de locuinţe în regiunile seismice

consideraţii pentru arhitecţi

1. INTRODUCERE

1.0. Distrugerile provocate de forţele naturii constituie un subiect ce revine periodic în istoria umanităţii. Dezastrele, indiferent de locul unde se produc şi de activităţile de salvare, de ajutorul şi de reconstrucţiile care urmează după aceea, lovesc astăzi lumea întreagă. Naţiunile Unite dau o înaltă prioritate studierii atît probemelor sociale cît şi tehnicilor legate de reconstrucţie, precum şi studierii eficacităţii măsurilor adoptate pentru ajutorul extern, mai cu seamă în ce priveşte restaurarea locuinţei şi a echipamentului colectiv aferent, după o calamitate.

1.1. Arhitecţii din regiunile expuse pot face foarte mult pentru a reduce efectele calamităţilor naturale — în special cele provocate de cutremurele de pămînt — studiind şi elaborînd planurile unor construcţii rezistente.

1.2. Calamităţile pot fi de origine naturală — rezultînd în special în urma unor perturbaţii meteorologice sau geologice. Principalii agenţi de distrugere sînt cutremurele de pămînt, erupţiile vulcanice, cicloanele, inundaţiile, incendiile şi alunecările de teren. Aceşti factori nu se exclud în mod necesar unii pe alţii. Un incendiu sau o alunecare de pămînt pot fi consecinţa unui cutremur de pămînt.

1.3. Distrugerile pot lua două forme. Există mai întîi forţele anormale, datorate mişcărilor pămîntului, care provoacă deteriorarea îmbinărilor şi legăturilor şi, eventual, a unor elemente de construcţie, grinzi sau pereţi, avînd drept rezultat, prăbuşirea totală sau parţială a clădirilor sau a altor construcţii.

În al doilea rînd, încendiile se pot declara după prăbuşirea clădirilor, ca urmare a focurilor ce ard în sistemele de încălzire centrală sau a scurtcircuitelor.

1.4. Investigaţiile întreprinse au arătat că două genuri de construcţii sînt deosebit de vulnerabile la şocurile provocate de cutremurele de pămînt. În primul rînd, construcţiile mici, în general cu un singur nivel, din cărămizi crude sau din piatră aşezată neregulat, cu mortar de argilă. De obicei, aceste clădiri au acoperişurile drepte, construite din bîrne de lemn sau din grinzi fasonate brut, acoperite cu un pat de ramuri, stuf sau foi peste care se aşază un strat gros de pămînt şi de var. Altele au acoperişul aşezat pe bolţi din cărămidă sau din piatră. Construcţiile de acest tip se întîlnesc în ţările mediteraneene, în Turcia şi Iran, precum şi în regiunea Anzilor, zone care sînt foarte expuse la acţiunea cutremurelor de pămînt. Ele prezintă două avantaje: 1) materialele folosite sînt puţin costisitoare şi uşor de obţinut, casele putînd fi construite de meşteri locali sau chiar de viitorii proprietari-locatari; 2) fiind masive, ele oferă o bună protecţie împotriva temperaturilor extreme, caracteristice regiunilor unde se întîlnesc în general astfel de construcţii. Ele prezintă însă şi dezavantaje. Dacă nu se astupă cu grijă toate crăpăturile înainte de începerea anotimpului ploios, acoperişurile permit infiltraţii care antrenează putrezirea lemnului şi, cu timpul, prăbuşirea lor. Ceea ce este însă şi mai grav, este faptul că greutatea mare a acestui acoperiş şi rezistenţa neglijabilă pe care o opun pereţii împotriva forţelor orizontale, fac ca acest tip de construcţie să fie foarte vulnerabil la solicitările seismice.

1.5. Există, de asemenea, şi construcţii cu mai multe etaje, de dată mai recentă, cu pereţi portanţi de cărămidă, relativ puţin groşi, sau din beton cu planşee din grinzi sau dale de beton armat. Astfel de construcţii sînt de asemenea — datorită planşeelor şi teraselor lor foarte grele, ca şi rezistenţei lor scăzute faţă de forţele laterale — foarte sensibile la solicitările seismice. Îmbinările elementelor verticale — pereţi şi stîlpi din beton uşor armat — se rup şi toată construcţia se prăbuşeşte în « sandviş », omorînd deseori pe toţi locatarii. Asemenea exemple de prăbuşiri au fost observate la construcţiile moderne de la Agadir şi în cartierul Karpos din Skoplje, unde unul la zece din imobilele cu şase etaje, construite în cursul ultimilor 15 ani, s-a prăbuşit în timpul cutremurului de pămînt din 1962.

1.6. Dimpotrivă, construcţiile uşoare din panouri de lemn, chiar dacă sînt de execuţie mai puţin îngrijită, au mai multe şanse de a rezista la zguduiri şi, chiar dacă cedează, este mult mai puţin probabil ca ele să omoare sau să rănească pe locatari. În cazul cicloanelor, lucrurile se întîmplă invers, adică tocmai aceste case mici, de construcţie uşoară, cu pereţi de lemn şi insuficient contravîntuite, cum sînt colibele din buşteni cu acoperiş de stuf sau foi de tablă, sînt cele care suferă cel mai mult.

1.7. Mai există şi alte locuri unde situaţiile riscante în care sînt puse imobilele şi alte construcţii depăşesc media. În regiunile cu cutremure de pămînt, aceste locuri cuprind terenurile în rambleu sau aluvionare, unde deplasările seismice pot provoca tasări importante, avînd ca urmare cedarea fundaţiilor, ceea ce determină aplecarea construcţiilor înalte pe care aceste fundaţii le susţin, ruperea canalizărilor subterane etc. Zonele în care riscul alunecărilor de teren este mare sînt şi ele foarte periculoase.

2. MĂRIMEA UNUI DEZASTRU

2.1. Cauzele şi mecanismul cutremurelor de pămînt sînt astăzi binecunoscute, chiar dacă nu este posibil să se prevadă momentul în care acestea se vor produce şi care vor fi urmările lor. Activitatea seismică submarină poate provoca aşa-numitele « tsunami » — denumite cîteodată impropriu « val de maree » — care se manifestă pe coaste foarte îndepărtate de centrul unde s-a produs perturbaţia. Faptul, dacă fenomenul va atinge sau nu proporţiile unui dezastru, depinde de numeroşi alţi factori, pe lîngă importanţa forţelor naturale implicate. Topografia locală a unui loc, de pildă, poate crea o frînă împotriva efectelor unui « val de maree »; în altă parte ea poate contribui la formarea unor valuri gigantice şi poate da naştere la inundaţii. Dezastrul poate surveni în timpul unei perioade de secetă intensă: în acest caz, încendiile izbucnesc foarte uşor şi apa necesară stingerii lor lipseşte. După o lungă perioadă de ploi se mai întîmplă ca terenul să fie îmbibat cu apă şi în consecinţă este instabil în momentul în care este supus la mişcări seismice.

2.2. Clădirile pot fi prost construite sau întreţinute, din cauza neştiinţei, a neglijenţei sau a sărăciei şi cîteodată din cauza unor fraude, sau pot fi plasate în locuri deosebit de expuse. Regulamentele privind construcţiile pot fi inadecvate sau inaplicabile. Condiţiile subterane

pot fi insuficient explorate; se pot comite erori în calculele de proiectare; pot fi uitate elemente esențiale de fixare și întărire. Ca rezultat, pagubele sînt mult mai mari decît ar fi trebuit să fie. S-au văzut, de pildă, prăbușiri senzaționale de imobile mari și de structuri inginerești, care provoacă alarmă și împiedică abordarea problemei prevenirii calamităților într-un mod rațional. Pe de altă parte, ca rezultat al experienței însușite, se poate întîmpla ca normele de execuție să fi fost îmbunătățite și ca studiul și execuția construcțiilor importante să fi fost efectuate cu grijă. Planul de urbanizare a putut împiedica folosirea terenurilor deosebit de periculoase; un grav dezastru a putut fi în felul acesta evitat. Se poate întîmpla ca operațiile de salvare și de ajutor să fi fost bine organizate, ceea ce a redus în mod considerabil pierderile de vieți și suferințele; în acest caz, evenimentul ne mai fiind senzațional, există tendința de a se uita avantajele pe care le oferă o practică sănătoasă și prevederea.

2.3. Natura unui dezastru, importanța problemei pe care o prezintă reconstrucția și importanța formei ajutorului extern depind de natura locului unde s-a produs dezastrul, de regiunea și de țara interesată. Cîteodată este atinsă o țară întreagă, cîteodată numai o mică parte. Cîteodată este capitala, cîteodată numai un mic oraș de provincie. Țara poate fi bine dezvoltată din punct de vedere tehnic și economic și în acest caz nu are nevoie decît de ajutorul unor specialiști. Se poate însă întîmpla ca țara să fie lipsită de resursele tehnice sau administrative necesare unei dezvoltări normale și cu atît mai puțin pentru un mare program de reconstrucție.

2.4. Nu este posibil, cel puțin pe scară mondială, să se poată stabili dacă dezastrele naturale cresc sau scad. Creșterea suprafețelor urbane face ca în cazul unui dezastru să fie expuse mai multe clădiri, iar populația în pericol este mult mai numeroasă. Urbanizarea comportă însă posibilitatea realizării de construcții calitativ mai bune, precum și, de pildă, servicii tehnice mai bune în caz de incendiu.

3. PREVENIREA DEZASTRELOR ÎN REGIUNILE SEISMICE

3.1. Seismologia — adică studiul cutremurelor de pămînt — este astăzi o știință bine stabilită și tehnica construcțiilor antiseismice este predată în multe universități. Foarte multe dintre deteriorările de clădiri provocate de cutremurele de pămînt, precum și suferințele și pierderile de bunuri care le urmează, se datorează neștiinței: ignorarea pericolului cutremurelor de pămînt, necunoașterea naturii unui cutremur de pămînt, necunoașterea din partea arhitecților și a constructorilor că trebuie să se recurgă la un mod de construcție care să reziste la fenomenele seismice, precum și a faptului că într-o regiune anumite condiții ale terenului sînt mai periculoase decît altele, necunoașterea, din partea celor responsabili cu finanțarea și controlul programelor de construcții, a faptului că un mod de construcție care să reziste la fenomenele seismice este un element care trebuie să intre în mod necesar în costul unei construcții, dar care poate fi redus printr-o alegere corespunzătoare a formelor și a modurilor de construcție, precum și printr-o alegere judicioasă a terenului.

3.2. Uniunea Internațională de Geodezie și de Geofizică (I.U.G.G.), în colaborare cu misiunile UNESCO și Congresul Interguvernamental UNESCO pentru Seismologie și Construcții Antiseismice din 1964, asupra lucrărilor căruia există o dare de seamă amănunțită, a întocmit un tablou al nivelului la care se găsește observația, știința și predarea seismologiei; al măsurii în care există regulamente speciale pentru construcții, precum și al cunoștințelor curente și al formării de specialiști în construcții antiseismice.

3.3. În urma lucrărilor întreprinse de organizațiile de mai sus, precum și din dările de seamă întocmite în urma catastrofelor, se poate trage ușor o concluzie importantă. Conștiința existenței pericolului de fenomene seismice și cunoașterea naturii fenomenului, precum și a măsurilor ce pot fi luate pentru protecție, variază considerabil. În anumite părți ale lumii, ignoranța și superstiția predomină chiar printre persoanele cultivate, care dețin posturi de răspundere. Ca atare, precauțiile sînt neglijate și, în cazul producerii unei calamități, domnește resemnarea și apatia.

3.4. Ar trebui deci să se inițieze elaborarea unui manual care să rezume știința seismică actuală, într-un limbaj pe înțelesul tuturor. Un astfel de manual ar servi nu numai drept ghid celor care vin să lucreze în regiunile seismice, dar și drept bază pentru manualele școlilor medii din aceste regiuni.

3.5. Dacă trecem acum la proiectarea și construirea clădirilor, se poate vedea că trebuie să se aibă în vedere patru categorii de persoane:
1) inginerul constructor specialist;
2) arhitectul profesionist și inginerul care conduce lucrările;
3) micul antreprenor;
4) omul care își construiește singur casa.

3.6. Studiul construcțiilor antiseismice trebuie, evident, să aibă un loc important în formarea inginerilor constructori, în regiunile seismice. Mai cu seamă în țările în care nu există un regulament al comportării profesionale sau în care proprietarii de imobile, prin alegere sau prin forța împrejurărilor, aleg metodele cele mai ieftine fără să se preocupe de calitatea tehnică, este foarte probabil să se dea preferință pentru întocmirea planurilor persoanei celei mai puțin conștiincioase — și mai puțin competente — și să se construiască clădiri virtualmente periculoase.

3.7. Pentru remedierea acestei situații se recomandă următoarele măsuri:
1) Includerea cursurilor antiseismice în programele școlilor tehnice superioare. Aceste cursuri ar trebui să expună ideile noi în ce privește acest gen de construcții și să discute tipurile uzuale.
2) Încurajarea activității de cercetare post universitară, pentru atragerea celor ce doresc să aprofundeze acest subiect, precum și pentru a face să progreseze studiile universitare.

3.8. Persoanele care fac parte din al doilea grup, adică *arhitectul profesionist* și *inginerul de șantier*, nu sînt ținute să știe a întocmi proiecte pentru mari construcții antiseismice fără ajutorul experților. Acei care întocmesc proiectele, precum și cei care le pun în execuție ar trebui însă să cunoască principiile construcției rezistente la fenomenele seismice și să poată construi tipurile cele mai obișnuite de construcții, cu ajutorul unui regulament. În țările în care există pericolul de cutremure, predarea principiilor construcției antiseismice și aplicarea regulamentelor ar trebui să facă parte din învățămîntul tehnic.

3.9. Cu toate acestea, în multe țări cu fenomene seismice nu există nici un astfel de program de învățămînt, nici regulamente pentru construcții antiseismice. Pentru a remedia aceste deficiențe:
1) Centrul pentru locuințe, construcții și planificare al O.N.U. ar trebui să elaboreze un manual simplu pentru construcțiile antiseismice, destinat experților de locuințe și construcții de clădiri care lucrează în cadrul programelor de ajutor tehnic internațional al regiunilor expuse cutremurelor de pămînt. Un astfel de manual ar mai putea servi ca bază pentru manualele redactate în diferite limbi pentru învățămîntul regional sau local.
2) Organizațiile care se ocupă de formarea arhitecților, cum ar fi U.I.A. și secțiile ei naționale, ar trebui să fie încurajate să organizeze cursuri și conferințe avînd ca subiect construcțiile antiseismice.

3.10. Atîta timp cît principiile construcțiilor antiseismice nu vor fi înțelese corect de către arhitecții și inginerii constructori, iar oamenii

cu oarecare cultură nu se vor fi convins de necesitatea măsurilor de precauţie contra cutremurelor, posibilităţile de a forma mici antreprenori, în sensul dorit, sînt limitate. Aceştia vor trebui să fie la curent — cel puţin — cu principiile cele mai elementare ale construcţiilor antiseismice, care sînt: în timpul unui cutremur de pămînt, construcţiile sînt supuse altor solicitări decît acelea ale gravitaţiei; în consecinţă, toate părţile care compun o clădire trebuie să fie solidare; pereţii de cărămidă sau de piatră sînt supuşi la şocuri mai mari la înălţimi mai mari, iar acoperişurile grele prezintă un pericol «in potentia»; clădirile construite pe teren aluvial sînt mai expuse avariilor decît cele construite pe teren tare.

Ei trebuie să înţeleagă importanţa pe care o are conformarea strictă la regulile cuprinse în regulamentele de construcţie pentru casele mici destinate locuinţelor.

3.11. În rezumat:

1) O mare parte din pericolele pe care le prezintă cutremurele pentru clădiri — şi în consecinţă o parte considerabilă din suferinţele şi pierderile materiale pe care le produc — se datorează ignorării principiilor care stau la baza construcţiilor antiseismice, precum şi faptului că ele nu sînt puse în practică.

2) Pentru a remedia această ignoranţă, trebuie să se acorde o deosebită importanţă formării de ingineri constructori specialişti, de arhitecţi şi ingineri constructori de clădiri, de maiştri, precum şi răspîndirii cunoştinţelor din acest domeniu prin programul general de învăţămînt, la nivelul şcolilor medii.

4. STUDIUL PROIECTELOR. PUNCTE DE REŢINUT

4.1. Există astăzi numeroase manuale de seismologie şi de construcţii antiseismice. O bibliografie selectivă a fost publicată de Staţiunea pentru Cercetări în Construcţii din Anglia în «Overseas Building Notes», nr. 63. Aceste note, care pot fi obţinute gratuit de la «Overseas Division, Building Research Station», Watford, Herts, England, dau şi o scurtă trecere în revistă a problemelor ridicate de construcţiile în zonele seismice. Iată cîteva recomandări practice pentru cei care întocmesc proiecte de clădiri de dimensiuni mici sau medii.

1) Ca principiu general, se recomandă construirea clădirilor de dimensiuni mici sau medii sub forma unor cutii rigide, întărite prin pereţi despărţitori solid legaţi între ei, care trebuie plasaţi cît mai simetric posibil. Se vor evita deschiderile mari, mai cu seamă în pereţii exteriori, în apropierea colţurilor clădirii; este periculos să se practice deschideri în aceste locuri, afară numai dacă nu se iau măsuri speciale de precauţie.

2) La alegerea amplasamentului unei clădiri într-o zonă seismică, trebuie să se verifice ca nu cumva fundaţiile să se sprijine în acelaşi timp şi pe un sol rezistent şi pe unul mai puţin rezistent; dacă s-ar comite o astfel de eroare, ar rezulta foarte probabil o fractură la întîlnirea straturilor. Pe un teren în pantă, fundaţiile nu trebuie să fie în trepte ci aduse la aceeaşi adîncime de jur împrejurul clădirii; este deci bine ca fundaţiile să fie legate împreună printr-un lanţ continuu de elemente. Trebuie să se evite îngroşarea bazei fundaţiilor numai de o singură parte (ceea ce s-ar putea întîmpla în cazul în care acestea ating limita terenului, în zonele urbane).

3) S-a constatat că clădirile cu un singur nivel construite din blocuri sau din cărămizi legate cu mortar de ciment sau de ciment şi var sînt în general satisfăcătoare. Mortarele de var sau de var şi nisip sînt insuficiente, iar pereţii de cărămidă crudă sînt periculoşi. În majoritatea zonelor seismice este bine să se prevadă legături continue din beton armat la nivelul planşeelor şi sub cosoroabă; în regiunile deosebit de expuse, astfel de benzi sînt utile la nivelul buiandrugilor, iar pereţii trebuie să fie armaţi şi legaţi de aceste benzi. Pereţii din blocuri cu goluri trebuie să aibă o parte din găuri armate cu o bară de oţel şi umplute cu beton. Coşurile din cărămidă, blocuri sau pietre trebuie să fie bine legate pînă la cosoroabă şi să fie armate.

4) În anumite climate, casele sînt montate pe stîlpi astfel încît aerul să poată circula pe sub planşeu şi să răcorească clădirea. Acest tip de casă implică precauţii speciale în regiunile seismice, stîlpii fiind expuşi să cedeze la forfecare la bază sau la partea superioară, în timpul unei zguduiri.

5) La clădirile de mărime medie, este de multe ori preferabil să se stabilească o osatură din beton armat, de care să fie legaţi pereţii despărţitori şi cei exteriori. Aceşti pereţi pot fi din beton armat, sau din zidărie armată cu blocuri de beton, de piatră sau cărămidă.

6) Pagube mari şi pierderi de vieţi omeneşti au fost provocate de căderea elementelor accesorii; parapete, balcoane, cornişe, coşuri şi alte elemente decroşate sînt deosebit de expuse la desprindere. Pereţii triunghiulari, care poartă acoperişurile în două pante, trebuie şi ei întăriţi.

7) Clădirile de mărime medie în formă de L se pot stabili cu uşurinţă în două corpuri separate, iar cele în formă de U, în trei corpuri. O soluţie curentă este aceea de a le construi în trei corpuri separate şi de a lega pereţii exteriori printr-o «secţiune de rupere», o acoperire de tencuială care se rupe uşor în momentul în care se produc mişcări diferenţiate ale corpurilor de clădire. Tencuiala poate fi apoi refăcută cu cheltuieli reduse. În teorie, «secţiunea de rupere» trebuie să aibă o lăţime de cel puţin 2,5 cm pentru o construcţie de 6 m înălţime, plus 2,25 cm pentru fiecare 3 m (sau fracţiune) suplimentari. Pentru motive de ordin practic, este mai simplu să se ia o lăţime minimă de 20 cm.

8) Turnurile situate pe clădiri cer şi ele precauţii de proiectare.

9) Rezervoarele de apă aşezate în poduri trebuie să fie fixate de clădire.

10) Fermele trebuie asamblate în coadă de rîndunică şi prinse în buloane. Îmbinările construcţiilor în panouri de lemn trebuie şi ele să fie în coadă de rîndunică, cu bride şi buloane oriunde este posibil.

11) Un racord flexibil la w. c. va împiedica spargerea acestuia, iar burlanul de scurgere va trebui şi el să fie flexibil, sau să aibă îmbinări flexibile.

12) Regulile referitoare la coşuri şi la canalele de fum — care sînt cuprinse în regulamentele pentru reducerea riscurilor de incendiu — vor trebui urmate cu stricteţe; orice piesă de lemn, de pildă, trebuie izolată cu grijă faţă de coş. Un cutremur de pămînt care nu dărîmă coşul îl poate foarte bine crăpa, ceea ce poate produce imediat un grav pericol de incendiu dacă în apropierea coşului crăpat se află material combustibil. Coşurile trebuie construite cu mortar de ciment şi ranforsare din plasă metalică, cu o teacă din tablă galvanizată.

13) Aproape întotdeauna după un cutremur grav urmează un incendiu, de aceea:

a) scheletul metalic trebuie bine protejat;

b) extremităţile ranforsărilor de fier trebuie să fie în formă de cîrlig şi nu lăsate drepte contîndu-se doar pe aderenţa la beton;

c) precauţiile împotriva incendiului trebuie să depăşească minimul reglementar, deoarece serviciile de pompieri se pot afla în imposibilitate de a interveni imediat.

4.2. Sînt necesare de asemenea precauţii speciale pentru a preveni confuziile după un cutremur grav. Punctele principale sînt următoarele:

1) Serviciul de apă. Trebuie să se prevadă un stoc important de material de schimb, deoarece vor exista cu siguranţă furtunuri sparte. Cînd apa este luată din puţuri sau din fîntîni arteziene, se poate întîmpla ca furtunurile să se rupă la ieşirea din puţ. Trebuie să se dispună de rezerve de utilaj necesar, pentru repunerea în funcţiune a puţului. Conductele mici sînt avariate datorită loviturilor de berbec, care pot face ca presiunea să varieze de la zero şi pînă la dublul presiunii normale. Toate conductele sînt expuse la rupere dacă trec prin terenuri de consistenţă diferită. Trebuie să se prevadă robinete cu vană de oprire pe conductele lungi.

2) Canalizare. Gurile canalelor de scurgere de mică adîncime suferă în general mai mult decît cele adînc îngropate și trebuie așteptate avarii ale puțurilor de acces.

3) Telefoane. Este util un dispozitiv care să scoată din circuit toate telefoanele cu excepția celor indispensabile, permițînd funcționarea activităților esențiale, fără ca acestea să fie jenate de toți cei care cheamă prietenii sau rudele pentru a le spune că sînt în viață sau pentru a discuta cutremurul.

4) Lupta împotriva incendiului. Aceasta este dintre cele mai importante, întrucît cutremurele de pămînt sînt deseori urmate de incendii. S-a apreciat că în cazul dezastrului de la San Francisco din 1906, 5% din pagube au fost provocate de cutremur, iar 95% de incendiul care a urmat. Va fi nevoie de un surplus de pompe și de furtunuri pentru transportul apei la distanță, dacă conductele sînt scoase din funcțiune.

5) Gazele. Trebuie prevăzute robinete-vană de oprire, în număr suficient și montate în puncte cunoscute, pentru a izola rapid porțiunile de conductă avariate.

6) Electricitatea. Se recomandă să se aplice coeficienți mari antiseismici la construcțiile de centrale și stații de transformare. Transformatoarele montate pe stîlpi sînt periculoase. Sînt necesare întrerupătoare de circuit pentru a reduce pericolul firelor sub tensiune căzute la pămînt ; aceste întrerupătoare de circuit nu vor trebui să întrerupă alimentarea pompelor de apă.

7) Toate întrerupătoarele de circuit și toate robinetele vor trebui amplasate la exteriorul și nu la interiorul clădirilor. În felul acesta, nu va fi necesar să se intre într-un imobil deteriorat pentru a avea acces la ele.

4. 3. Mai există încă un punct final ce trebuie amintit după producerea unui cutremur important. Clădirile nu sînt organisme vii ; dacă un cutremur de pămînt provoacă o crăpătură într-un material casant sau deformează un material ductil, acesta nu se va însănătoși întocmai ca un deget rănit. Slăbirea este permanentă, astfel încît viitorul cutremur de pămînt va zgudui o construcție mai slabă. După fiecare cutremur, trebuie deci să se facă reparațiile necesare și complete ; nu este suficient să se tencuiască și să se zugrăvească o crăpătură. Reparațiile complete sînt mai cu seamă necesare în cazul anumitor construcții, cum ar fi castelele de apă așezate pe schelet metalic, caz în care contravîntuirea diagonală poate fi deformată datorită unei zguduituri puternice ; nu numai că această zguduitură slăbește materialul însuși, dar modifică și perioada de vibrație a turnului. În general, noua perioadă de vibrație este mai lungă decît aceea dinainte și ca atare are mai multe șanse de a produce efecte de rezonanță la viitorul cutremur. În consecință, toate elementele deformate trebuie înlocuite.

CONCLUZII

La inițiativa Comitetului Executiv al Uniunii Internaționale a Arhitecților și la invitația secției române a U.I.A., 53 de arhitecți din 22 țări s-au întrunit la București, între 29 iunie și 5 iulie 1966, cu experți în domeniul sociologiei, economiei, tehnicii și planificării locuinței, pentru a aborda problema locuinței în țările subdezvoltate din punct de vedere economic ;

— după ce au ascultat pe conferențiarii Paul Henry Chombart de Lauwe, sociolog, Alfredo Duccio Turin, Nuno Portas, Marcel Locar și George A. Atkinson, arhitecți, precum și numeroase comunicări cu privire la experiențe reale ;

— după ce au procedat la un larg schimb de vederi asupra acestei probleme, ei au constatat că :

1. strigătul lor de alarmă este unanim în recunoașterea gravității mereu crescînde a condițiilor nedemne în care sînt nevoite să locuiască sute de milioane de ființe omenești ;

2. problema are în primul rînd un caracter național și economic și constituie deci preocuparea popoarelor și a guvernelor, care au sarcina să o situeze în ordinea priorităților și să facă sau nu apel la un ajutor extern.

Ei arată în același timp că :

3. în pofida dificultăților enorme și a îndelungatelor amînări care sînt de prevăzut, nu se pune problema ca arhitecții să renunțe să abordeze problema locuinței în țările subdezvoltate din punct de vedere economic.

Ei reamintesc că :

4. realizarea programelor de construcții ar trebui să fie efectuată în concordanță cu cultura și aspirațiile țărilor interesate, indiferent dacă se folosesc tehnici noi sau dacă ele se sprijină pe tradiții locale ;

5. analiza necesităților și a aspirațiilor justificate, în ce privește locuința, ar trebui să fie efectuată peste tot și de urgență pentru a determina ierarhia exigențelor care trebuie satisfăcute pe baza programelor pe termen scurt și pe termen lung ;

6. în timpul elaborării proiectelor, ar trebui să fie duse acțiuni paralele pentru ca populația însăși să-și dea seama de problemele care se pun ;

7. amenajarea teritoriului trebuie să preceadă peste tot hotărîrile pentru amplasarea industriei și a locuințelor ;

8. urbanismul spațiilor locuite trebuie să fie conceput în perspectiva unei evoluții de lungă durată și în nici un caz sub presiunea mizeriei ;

9. în regiunile, în care nu este posibilă nici o altă soluție, resursele disponibile pentru locuințe ar trebui să fie mobilizate pentru a se asigura infrastructurile esențiale, îndeosebi utilarea terenului sub forma unor „rețele de primire" sau „rețele sanitare", înainte de a se întreprinde alte realizări fragmentare ;

10. trebuie să fie favorizată construcția prin mijloace proprii, punîndu-se la dispoziție terenuri, materiale și consilieri tehnici ;

11. în țările în care există resurse de materiale sau de forțe de muncă trebuie să fie create, ameliorate sau dezvoltate metode tehnice adaptate acestei situații, preferabile unei industrializări aplicate fără discernămînt ;

12. trebuie să se evite realizarea oricărui fel de economie care ar putea duce la apariția unor defecte ce nu ar mai putea fi remediate în viitor.

Ei cheamă pe arhitecți :

13. să insiste, în toate împrejurările, pentru a-și putea îndeplini în întregime datoria de a participa la elaborarea programelor, în spiritul celor de mai sus.

Ei invită Uniunea Internațională a Arhitecților :

14. să difuzeze cît mai larg documentele elaborate de prezentul colocviu ;

15. să acorde întregul său ajutor oricărei măsuri care tinde spre formarea de cadre tehnice locale ;

16. să ia inițiativa unei acțiuni de informare și de propagandă în cadrul instituțiilor specializate ale Națiunilor Unite și ale altor organisme internaționale și naționale ;

17. să stimuleze sau să organizeze noi colocvii, de felul celui ținut la București, la care ar fi de dorit să participe reprezentanți calificați ai țărilor subdezvoltate din punct de vedere economic.

PREMIILE DE ARHITECTURĂ ŞI

Realizările arhitecturale din ultimii ani, răspîndite pe întreg cuprinsul țării — marile ansambluri de locuințe, centrele comerciale, casele de cultură și cinematografele, spitalele și policlinicile, uzinele și fabricile — oglindesc dragostea cu care arhitecții români s-au aplecat asupra proiectelor, căutînd și cîntărind cele mai bune soluții de arhitectură și de construcție. Preluînd experiența autohtonă, ca și experiența pozitivă de pretutindeni, ei au pornit pe drumul indicat de conducerea de partid și de stat: crearea unei arhitecturi contemporane, variate, cu amprentă proprie, inspirată din izvoarele nesecate ale tradiției noastre populare.

Aprecierea unanimă de care se bucură realizările noastre arhitecturale, atît din partea milioanelor de oameni ai muncii din țara noastră, cît și din partea sutelor de mii de străini ce ne vizitează an de an țara, constituie o mărturie a capacității creatoare a poporului nostru, a talentului și maturității profesionale a arhitecților noștri.

Acordînd o binemeritată prețuire ideilor și soluțiilor date unor lucrări de arhitectură proiectate de arhitecții din institutele centrale de proiectare ca și de cei din D.S.A.P.C.-uri, Comitetul de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare și Uniunea arhitecților din R. S. România au atribuit și în anul 1965 numeroase premii celor mai valoroase realizări din domeniul arhitecturii, construcțiilor și sistematizării.

Răsplătirea eforturilor lor constituie pentru arhitecții din țara noastră o recunoaștere a realizărilor meritorii obținute, dar totodată un puternic imbold pentru noi realizări care să ridice arhitectura noastră pe o treaptă superioară.

Publicăm în numărul de față al revistei lista premiilor acordate pentru unele lucrări de arhitectură și sistematizare, realizate în anul 1965, precum și cîteva din aceste lucrări premiate de Uniunea arhitecților, urmînd ca în numerele următoare ale revistei să continuăm prezentarea proiectelor premiate și menționate de C.S.C.A.S.

PREMIILE ACORDATE DE C.S.C.A.S.

SISTEMATIZARE

1. **Schița de sistematizare a orașului Sibiu** *(ISCAS)*
   Arhitecții G. Bertumé, Ş. Farb, B. Grumberg; ing. P. Petreanu; tehn. Z. Dan
2. **Schița de sistematizare a orașului Călărași** *(D.S.A.P.C. — Călărași)*
   Arhitecții A. Trișcu, G. Pîrvulescu; geogr. A. Herbay; desenatori G. Pocol, I. Cantacuzino
3. **Schița de sistematizare a orașului Pucioasa** *(D.S.A.P.C. — Ploiești)*
   Arh. C. Gheorghian; inginerii T. Mihăilă, Ş. Brătilă; L. Andreescu, Gh. Descultu
4. **Detaliu de sistematizare a microraioanelor 14, 15, 16, 16a — Galați** *(ISCAS)*
   Arhitecții S. Lykiardopol, Cl. Wohl, C. Săvescu; tehn. Fl. Nicolau; Oct. Faibiș, Gh. Zaharia
5. **Detaliu de sistematizare zona sud Berceni — București** *(I.P.B.)*
   Arhitecții Cl. Alifanti, D. Farb, R. Vlahuță, El. Postemschi, C. Popescu
6. **Studiul dezvoltării teritoriale a rețelei de orașe și localități rurale în regiuni și zone dominant agricole** *(ISCAS)*
   Dr. C. Spiride; arhitecții Gh. Iacovescu, A. Popp; ec. M. Vlaicu; inginerii S. Muja, Ec. Pîrvu; V. Possa
7. **Detaliu de sistematizare STE + PA, cartier Săsar — Baia Mare** *(D.S.A.P.C. — Maramureș)*
   Arh. I. Popescu; inginerii L. Porumbeanu, A. Brîndău, D. Mihalie, D. Torg; tehn. N. Moraru

CLĂDIRI DE LOCUIT

1. **Locuințe în Balta Albă, C. III/1 — București** *(I.P.B.)*
   Arhitecții N. Porumbescu, V. Gîlcă, V. Cosîmbescu; inginerii M. Balgiu, F. Ionescu, S. Baicu; N. Stoenescu
2. **Cămine studențești cu 396 și 792 locuri** *(I.P.C.T.)*
   Arhitecții D. Bacalu, Cl. Lazăr; inginerii Al. Brînzei, M. Krasnianski
3. **Clădiri de locuit cu p + 9 etaje, cu apartamente de o cameră pentru 1—2 persoane** *(I.P.C.T.)*
   Arhitecții L. Garcea, M. Cepleanu, E. Apostoleanu, M. Caffé; inginerii G. Calmanovici, F. Lissai
4. **Ansamblul Drumul Taberei — București, microraioanele 3, 8** *(I.P.B.)*
   Arhitecții D. Hariton, Gh. Colea, C. Rulea, Gh. Nădrag, S. Stratu, I. Bogos
5. **Ansamblul Pieței centrale a orașului Suceava** *(D.S.A.P.C. — Suceava)*
   Arhitecții E. Latiș, H. Constantinescu; inginerii R. Papuc, Oct. Dungeanu, M. Solcan
6. **Blocuri de locuințe și spații comerciale în Piața Gării Nicolina din Iași** *(D.S.A.P.C. — Iași)*
   Arh. N. Vericeanu; inginerii Gh. Palamaru, C. Mihai; proiectanții S. Vîlcea, M. Dumitrescu
7. **Blocuri de locuințe pe str. Dragalina la Cluj** *(D.S.A.P.C. — Cluj)*
   Arh. C. Irimia; inginerii Iv. Crăciun, I. Stoica
8. **Bloc-turn cu locuințe și spații comerciale la Baia Mare** *(D.S.A.P.C. — Maramureș)*
   Arhitecții I. Popescu, N. Moraru; inginerii G. Pratia, V. Dumitrașcu, St. Suvec

CLĂDIRI SOCIAL-CULTURALE

1. **Spital cu 430 paturi în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej** *(ISCAS)*
   Arhitecții Em. Machedon, A. Lepădatu, S. Granet; inginerii L. Spoială, M. Ispas, F. Tulpan, V. Popescu, Gh. Tavsance, M. Cămîrzan
2. **Hotel « Nord » — București** *(I.P.B.)*
   Arhitecții E. Arvanitache, G. Iamandi; inginerii Traian Popp, M. Pintilie, M. Popescu
3. **Spital cu 300 paturi la Medgidia** *(D.S.A.P.C. — Dobrogea)*
   Arhitecții I. Puşchilă, R. Dumitrașcu, D. Chitiuc; inginerii I. Zărnescu, I. Mladen

MONUMENTE ISTORICE

1. **Restaurarea bisericii din Sebeș** *(D.M.I.)*
   Arh. M. Angelescu; ing. Th. Barbu; tehn. Em. Barbu

CONSTRUCȚII INDUSTRIALE

1. **Complexul de vinificație de la G.A.S.-Cotești** *(I.S.P.A.)*
   Arh. Ch. Ionescu; inginerii V. Costea, Tr. Iliescu, M. Heitner
2. **Antrepozit frigorific la Pitești** *(I.P.I.A.)*
   Arh. Eug. Dumitriu; inginerii V. Ghiaus, E. Andreescu, F. Dumitrescu, O. Petrescu
3. **C.I.L. — Pitești** *(I.S.P.F.)*
   Arh. N. Iogu; inginerii M. Bazac, N. Iliescu, D. Golianu; S. Păunescu
4. **Hala de fabricație plumb, hala de fabricație cupru și antecorp « Neferal » — Brănești** *(IPRAN)*
   Arh. Ov. Comșa; inginerii C. Girescu, M. Popescu, Fl. Ştefănescu
5. **Filatura de lînă pieptănată din București** *(I.P.I.U.)*
   Arh. I. Ionescu; inginerii M. Popescu, I. Ocico, I. Nițulescu, M. Nițescu
6. **Temă la DS zonele Militari, Progresul, 23 August, Măgurele** *(I.P.B.)*
   Arhitecții El. Grigoraș, I. Joja, E. Nahorniak; inginerii I. Ciubotaru, Gh. Ghiuță
7. **C.C. — Craiova — Pavilionul administrativ** *(IPROCHIM)*
   Arh. M. Florea; ing. E. Iaculescu
8. **Fabrica de încălțăminte « Progresul » — București** *(I.P.I.U.)*
   Arh. I. Popa; inginerii Gh. Păiș, St. Dragomir
9. **Uzina de aluminiu de la Slatina — Turnătoria** *(IPRAN)*
   Arh. M. Ştefan; ing. P. Dumitrescu

CONSTRUCȚII INGINEREȘTI

1. **C.E.T. — Craiova** *(I.S.P.E.)*
   Arhitecții A. Doicescu, N. Vlăduț, C. Călinescu; inginerii I. Burducea, V. Schițco, V. Hîncu, V. Popovici; F. Constantinescu.

SISTEMATIZARE PE ANUL 1965

PREMIILE ACORDATE DE UNIUNEA ARHITECŢILOR

I. *PREMIUL ANUAL PE 1965, în valoare de 20 000 lei:*

Ansamblul de locuinţe Balta Albă, Bucureşti

Autori, arhitecţii Nicolae Kepeş, Nicolae Porumbescu, Aurel Căciulă, Sully Bercovici, Margareta Dîmboianu, Victoria Gîlcă, Ana Keszeg

II. *PREMII SPECIALE*

a) **Pentru sistematizare** *în valoare de 8 000 lei:*

Sistematizarea ansamblului bd. Ion Şulea, Bucureşti

Autori, arhitecţii Nicolae Kepeş, Sully Bercovici, Maria Bărbulescu, Maria Covalschi
Coautor, arhitect Simon Julman

b) **Pentru lucrări realizate de tineri arhitecţi din D.S.A.P.C.-uri,** *în valoare de 5 000 lei:*

Cămin cu 130 paturi la Galaţi

Autori, arhitecţii Octavian Chivu, Ion Drăghiciu (cu derogare de vîrstă pentru un membru al colectivului de autori)

c) **Pentru lucrări ştiinţifice,** *în valoare de 3 000 lei:*

Istoria arhitecturii în România, vol. II.

Autor, prof. arh. Grigore Ionescu

Nu au fost decernate premiul special pentru activitate personală profesională şi premiul special pentru proiectare-tip şi tehnică avansată.

III. *MENŢIUNI*

a) În valoare de 6 000 lei, lucrării:

Hotel la Piatra Neamţ

Autori, arhitecţii Alexandru Iotzu, Victor Aslan
Coautor, arhitect Gertrude Rudich

b) În valoare de 6 000 lei, lucrării:

Complexul comercial nr. 2. Drumul Taberei, Bucureşti

Autori, arhitecţii Dinu Hariton, Ianola Trişcu, Constantin Rulea, Irina Vereş, Gheorghe Nadrag, Zaven Djanichian

c) În valoare de 6 000 lei, lucrării:

Fabrica de produse refractare din Alba Iulia

Autori, arhitecţii Iulian Deşcu, Ştefan Damianof, Tudor Stancu, Dragomir Demetrescu, Eugenia Damianof, Constantin Dobrescu, Eugen Crocos, Doina Nicolescu, Sergiu Hanganu

d) În valoare de 6 000 lei, studiului:

Orientarea construcţiilor de locuinţe în etapa 1966—1970

Autori, arhitecţii Mihail Caffé, Alexandra Florian, Willy Juster, Marcel Laurian, ing. Adrian Lupescu, Gheorghe Popescu Negreanu, Tiberiu Niga, Viorica Petrovici, Charlotte Schaffer, Gheorghe Sebestyen, Ignace Şerban

e) În valoare de 5 000 lei, lucrării:

Două microraioane de locuinţe în cartierul Ţiglina II — Galaţi

Autor, arhitectul Constantin Frumuzache
Coautori, arhitecţii Albert Naiman, Adriana Tănăsoiu, Rodica Alexandru, Marina Agarici

f) În valoare de 4 000 lei, lucrării:

Sistematizarea regiunii turistice Valea Bistriţei

Autori, dr. Cirus Spiride, arhitecţii Gheorghe Iacovescu, Adriana Popp, Mircea Possa
Coautor, arhitect Vasile Craja

g) În valoare de 4 000 lei, lucrării:

Ansamblul central din Piatra Neamţ

Autori, arhitecţii Alexandru Iotzu, Victor Aslan
Coautori, arhitecţii Gheorghe Cristescu, Alexandra Zaharia, Gertrude Rudich, Laura Valentin

h) În valoare de 3 000 lei, lucrării:

Cinematograf tip cu 650 locuri

Autor, arhitect Nicolae Vlădescu

i) În valoare de 3 000 lei, lucrării:

Pavilion demontabil şi refolosibil pentru expoziţii

Autori, arhitecţii Heinz Novac, Vladimir Matiuşov

j) În valoare de 3 000 lei, lucrării:

Fabrica de tricotaje « Moldova »-Iaşi

Autori, arhitecţii Iosif Marinescu, Dan Stănescu, Ion Dumitru, Tudor Georgescu

Nu s-a decernat menţiunea specială pentru cea mai bună soluţie care rezolvă cerinţele de varietate şi specific.

IV. *RECOMPENSE*

Constînd din finanţarea parţială a unor deplasări în străinătate în cursul anului 1966, lucrărilor:

1. **Complexul de locuinţe Jiului-Scînteia, Bucureşti**

Autor, arhitect René Ghelman
Coautori, arhitecţii Victor Agent, Ioana Maria Niculescu, Mihaela Stănescu, Florentina Craja, Carmen Borc, Viorica Goga, Ludmila Stănescu

2. **Unităţi de cazare tip hotel**

Autori, arhitecţii George Morariu, Clarisse Lazăr, Nicolae Petraşincu

3. **Detalii tip. Noi ansambluri pentru clădiri de locuit şi social-culturale**

Autori, arhitecţii Alexandru Stan, Paul Mihăilescu, Aurel Tofan

4. **Studiu-clădiri şi secţiuni de clădiri de locuit pentru lărgirea sortimentului existent**

Autori, arhitecţii Alexandra Florian, Liliana Bortnovschi

5. **Studii de soluţii moderne de acoperire a terenurilor de sport şi bazine de înot**

Autori, arhitecţii Margareta Pinchis, Olga Mîndroiu

6. **Schiţa de sistematizare a oraşului Turnu Măgurele**

Autori, arhitecţii Aurelian Trişcu, Angela Scheletti

7. **Detaliu de sistematizare cartier aeroport Petroşani, microraion VI**

Autori, arhitecţii Rodica Petre, Şena Farb

8. **Centre de vinificare pentru 100, 200, 400 vagoane** *(proiecte refolosibile)*

Autori, arhitecţii Alexandru Costinescu, Sebastian Ionescu

9. **Cantină cu autoservire 600—1 000 mese/3 serii**

Autori, arhitecţii Alexandru Costin, Mirella Nicolau, Nicolae Petraşincu

10. **Detaliul de sistematizare Hipodrom-Brăila**

Autori, arhitecţii Maria Cocioabă, Ştefan Cocioabă

11. **Locuinţe pe bd. Tomis-Constanţa, etapa a II-a**

Autori, arhitecţi Ion Răducanu, Emilia Crăciun

12. **Cămin studenţesc în Piaţa Victor Babeş-Cluj**

Autori, arhitecţii Zoltan Balasz, Ioana Schipor

13. **Fabrica de anozi — Uzina de aluminiu, Slatina**

Autori, arhitecţii Cornelia Cojan, Gabriela Ionescu

14. **Combinatul de celuloză şi hîrtie Călăraşi**

Autori, arhitecţii Dumitru Bădulescu, Ignatie Nacev, Bujor Gheorghiu, Miranda Niculescu

15. **Fabrica de produse lactate din Galaţi**

Autor, arhitect Elena Iotzu
Coautor, arhitect Aurel Mureşan

16. **Detaliu de sistematizare cartier sud Piteşti**

Autor, arhitect Petre Pădureţu

17. **Restaurantul « Cotnari »-Iaşi**

Autor, arhitect Nicolae Vericeanu

18. **Ansamblul de locuinţe bd. 1 Mai-Bucureşti**

Autor, arhitect Teodor Iacoban

19. **Bloc G_1—G_3, microraion II Hunedoara**

Autor, arhitect Gabriel Rădulescu

20. **Ansamblul pieţei Casei de cultură-Bacău**

Autor, arhitect Clement Stănescu

21. **Restaurarea bisericii Densuş**

Autor, arhitect Eugen Chefneux

22. **Ansamblul de locuinţe Piaţa Mihai Viteazu-Cluj**

Autor, arhitect Alexandru Nemeş

23. **Materiale plastice în arhitectură şi construcţii**

Autor, arhitect Dorian Hardt

24. **Arhitectura nouă în Republica Socialistă România**

Autor, arhitect Jean Monda

25. **Vignola — Reguli ale celor 5 ordine de arhitectură**

Autor, prof. arh. Nicolae Gh. Lupu

26. **Fabrica de mobilă din C. I. L. Sighet**

Autor, arhitect Virgil Ciocârdel

27. **Fabrica de pîine « Titan »- Bucureşti**

Autor, arhitect Victor Lissai

28. **Fabrica de celuloză şi hîrtie Palas-Constanţa**

Autor, arhitect Dumitru Bădulescu

29. **Centrala electrică de termoficare din C.I.L.-Sighet**

Autor, arhitect Virgil Ciocârdel

ANSAMBLUL DE LOCUINŢE BALTA ALBĂ — BUCUREŞTI

Autori, *arhitecții Nicolae Kepeș, Nicolae Porumbescu, Aurel Căciulă, Sully Bercovici, Margareta Dîmboianu, Victoria Gîlcă, Ana Keszeg*
Institutul Proiect-București

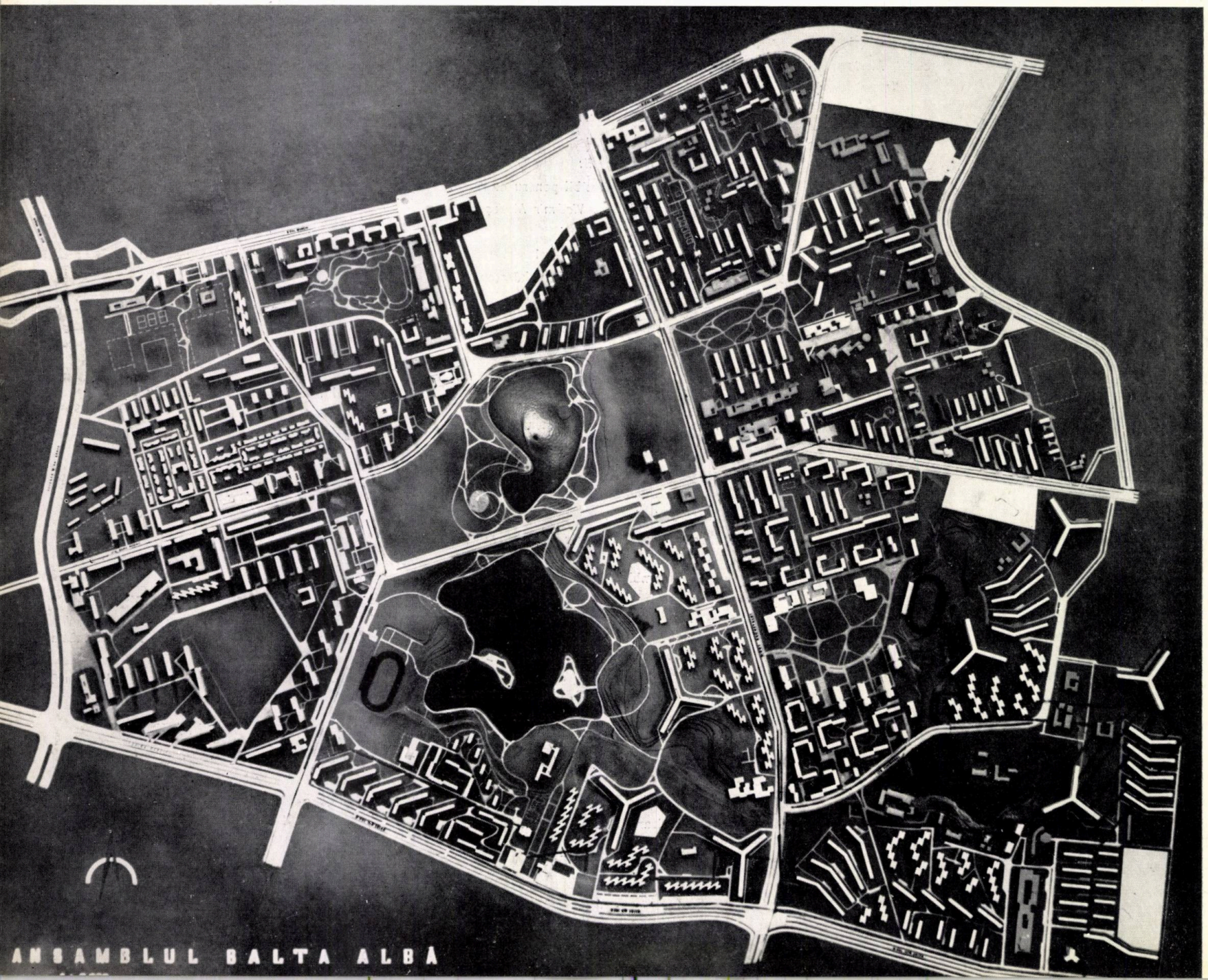

1 | 2
3

1 — *Sistematizarea ansamblului Balta-Albă — Machetă*

2 — *Blocuri de locuințe*

3 — *Complex comercial*

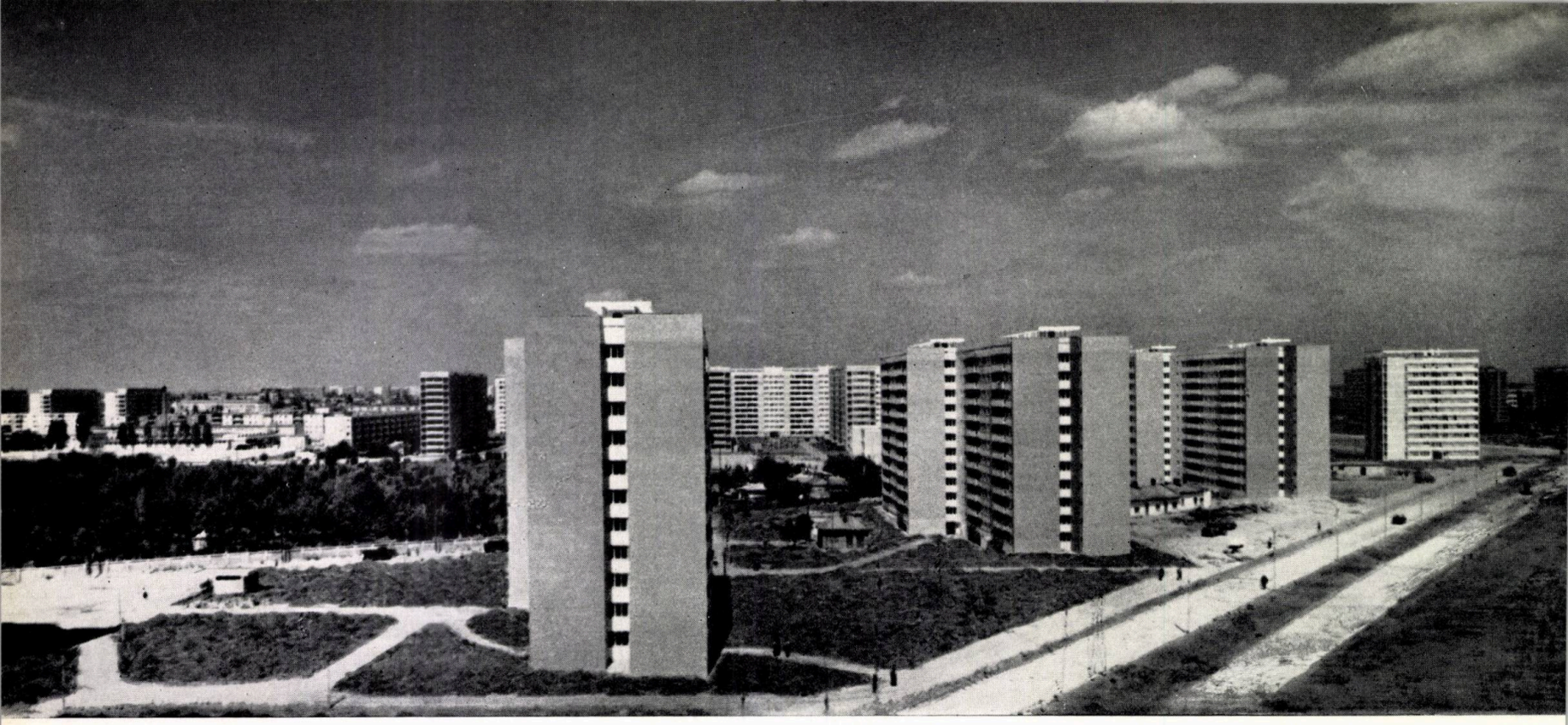

Vederi din ansamblu

SISTEMATIZAREA ANSAMBLULUI BD. ION ŞULEA — BUCUREŞTI

Autori, *arhitecții Nicolae Kepeș, Sully Bercovici, Maria Bărbulescu, Maria Covalschi*
Coautor, *arh. Simon Julman*
Institutul Proiect-București

Teritoriul studiat, în suprafață totală de cca 90 ha, se află în zona de est a orașului București și este delimitat la nord de calea Dudești — bd. Ion Șulea, la vest de șos. Mihai Bravu, la sud de șos. Vitan și la est de zona de sport și de protecție spre centrala electrică de termoficare sud.

Terenul are un relief variat, cu o cornișă superioară foarte sinucasă și o zonă centrală proeminentă, elemente ce au determinat alegerea soluțiilor din variantele prezentate. Desfășurarea liberă a construcțiilor a fost determinată în principal de configurația terenului, lucru ce a contribuit la obținerea unor contraste mai puternice între cele patru tipuri de clădiri — cu p+4, p+10 și p+18 etaje și dotări în construcții cu parter și parter și etaj.

S-a urmărit întrepătrunderea spațială între zona cal. Dudești — bd. Șulea și șos. Vitan — Dîmbovița, obținîndu-se în același timp și o continuitate a spațiului verde dinspre zona de vest (improprie pentru construcție), spre zona de est, unde terenul degradat prin exploatările făcute de-a lungul anilor pentru fabricile de cărămidă nu poate fi folosit decît ca zonă verde de agrement.

Cornișa spre Dudești, Vitan și zona de est, favorabilă construcțiilor, a fost utilizată prin amplasarea clădirilor cu p+10 etaje, cu perspective interesante de la mari distanțe; zona centrală, mai indicată, s-a valorificat propunîndu-se amplasarea unor clădiri cu p+18 etaje.

Numărul de apartamente propus este de cca 8 500, cu o suprafață locuibilă de 280 000 m². Densitățile brute variază între 3 100—3 150 m² loc/ha, cu un regim de construcție de 65% construcții cu p+4 etaje, față de 35% construcții cu p+10 și p+18 etaje.

Cartierul beneficiază de toate dotările necesare unei bune funcționări, fiind propuse a se realiza:

— pentru comerț: două complexe comerciale și două puncte comerciale;

— pentru învățămînt: două școli elementare cu 16 și 24 săli de clasă și un liceu cu 20 săli de clasă;

— pentru cultură: un cinematograf cu 650 de locuri și un centru cultural;

— pentru rețeaua sanitară: un dispensar cu patru circumscripții sanitare;

— pentru baza sportivă: un stadion, terenuri de antrenament, o sală și piscină, ștrand etc.

În urma continuării studiului și pe baza noilor directive, s-a ajuns — în faza actuală a proiectării — la o suprafață locuibilă de 370 000 m², o densitate de peste 4 700 m² loc./ha, corespunzînd unui număr de aproximativ 12 000 apartamente convenționale.

Arh. SIMON JULMAN

Sistematizarea bulevardului Ion Șulea — Machetă

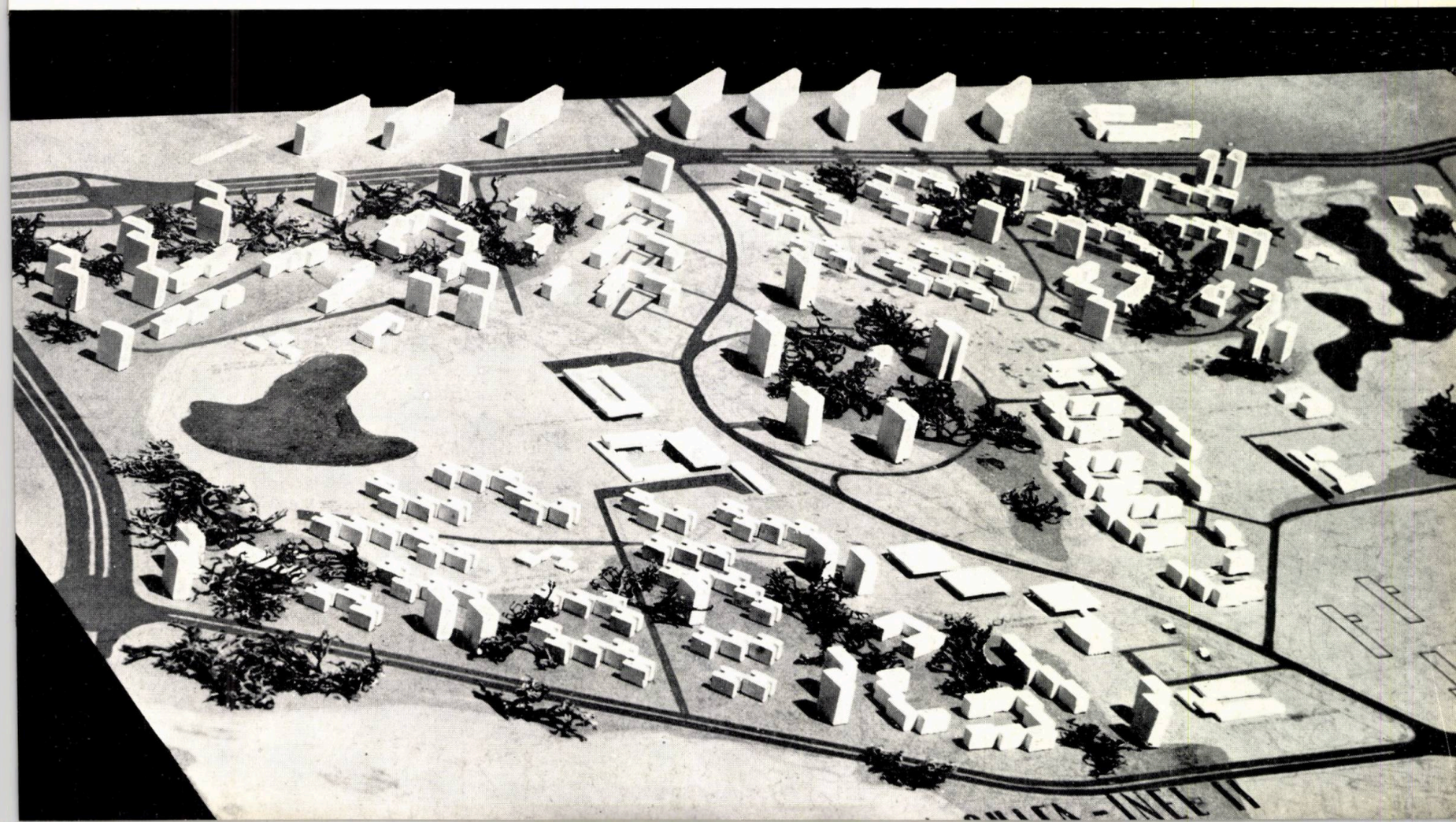

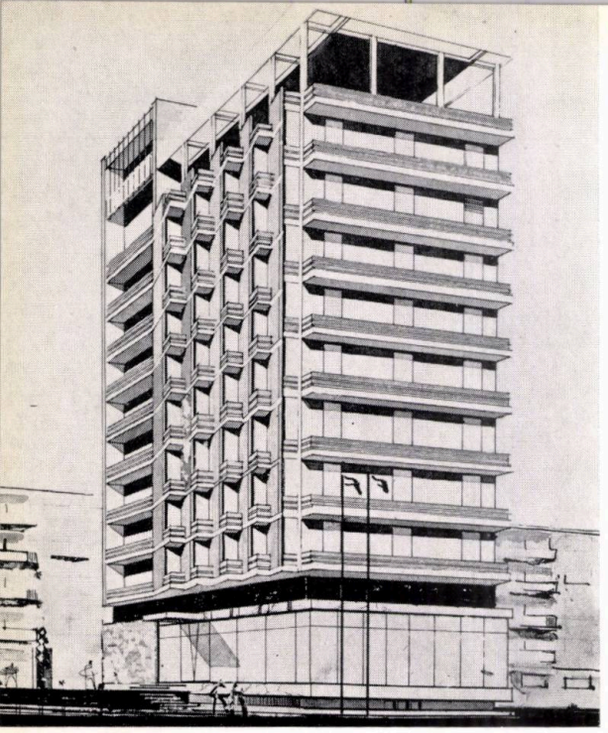

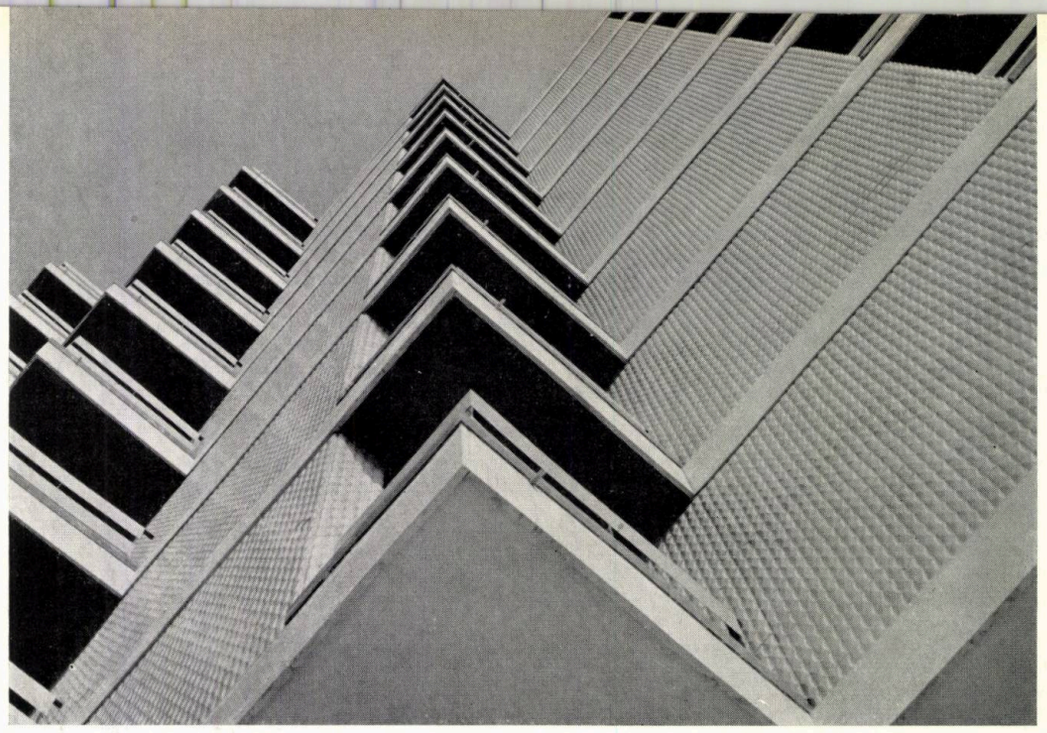

premiul special pentru lucrări realizate de tineri arhitecţi din D.S.A.P.C.-uri

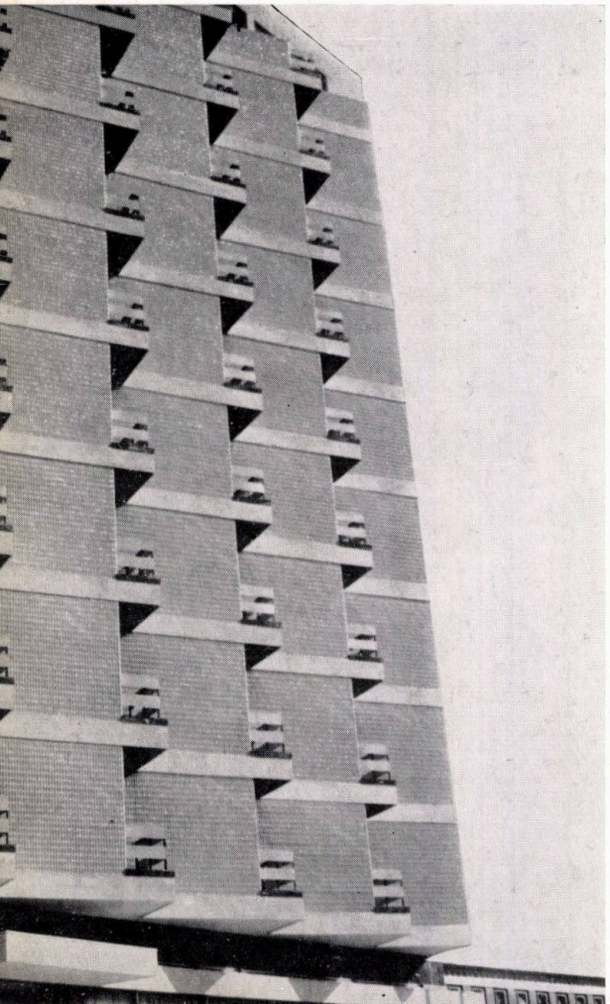

CĂMIN CU 130 PATURI LA GALAŢI

Autori, *arhitecții Octavian Chivu, Ion Drăghiciu*
D.S.A.P.C.-Galați

Amplasată cu scopul de a se crea o dominantă în centrul orașului, clădirea acestui cămin se bucură și de peisajul care se deschide spre Dunăre și munții Dobrogei.

Beneficiind de o ușoară denivelare de teren, proiectanții au creat terase succesive de acces spre intrarea principală, agrementate cu jardiniere, placate cu marmură, precum și o fîntînă arteziană decorată cu placaje ceramice de tip « joo ».

Clădirea se desfășoară pe demisol, parter și 8 niveluri de cazare, la nivelul 9 fiind amplasată o sală de recepție, înconjurată de o terasă circulabilă. La demisol au fost dispuse încăperile cu funcțiuni gospodărești (recepția alimentelor, depozitare, pregătire-patiserie, grup frigorific, centrala de ventilație, vestiare pentru personal și alte diverse spații de depozitare); parterul cuprinde partea de recepție, blocul alimentar, sala de mese, un bufet, grupuri sanitare, vestiare etc. Partea de cazare se compune din camere cu două paturi și grupurile sanitare aferente, excepție făcînd pe latura de sud a clădirii etajele 1, 2 și 3, în care au fost amplasate 6 apartamente cu cîte două camere. Distribuția camerelor de cazare este de o parte și alta a unui coridor longitudinal, dispunînd de lumină naturală.

Circulația pe verticală se face printr-o scară principală, o scară de serviciu, două lifturi de persoane și un lift pentru materiale.

La finisajele exterioare s-au utilizat placaje de ceramică de tip « joo » de culoare galbenă, cu bandouri pe orizontală din piatră albă, iar demisolul a fost placat cu travertin. Accentele de la balcoane au fost realizate cu ștraifuri de marmură neagră de Moneasa și balustradele din tablă de aluminiu ambutisată.

Pentru finisajele interioare, în camere s-au folosit mochetă la pardoseli și mahon la tîmplărie, pardoseli din mozaic roman și marmură la circulații și klein-mozaic la grupurile sanitare.

În holul de recepție, sala de mese și sala de la nivelul 9 au fost prevăzute panouri decorative.

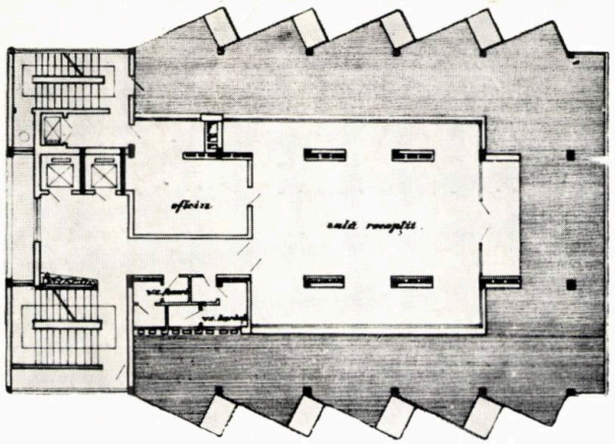

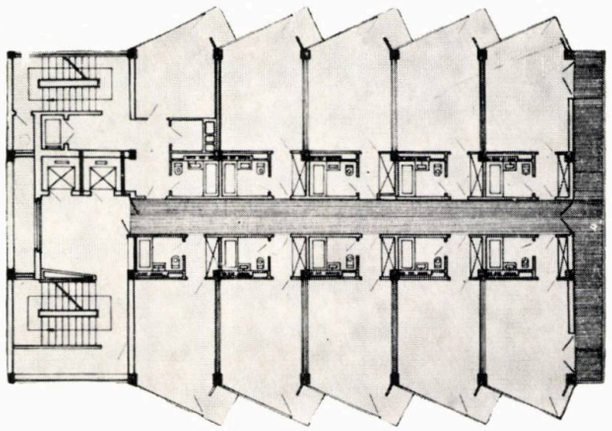

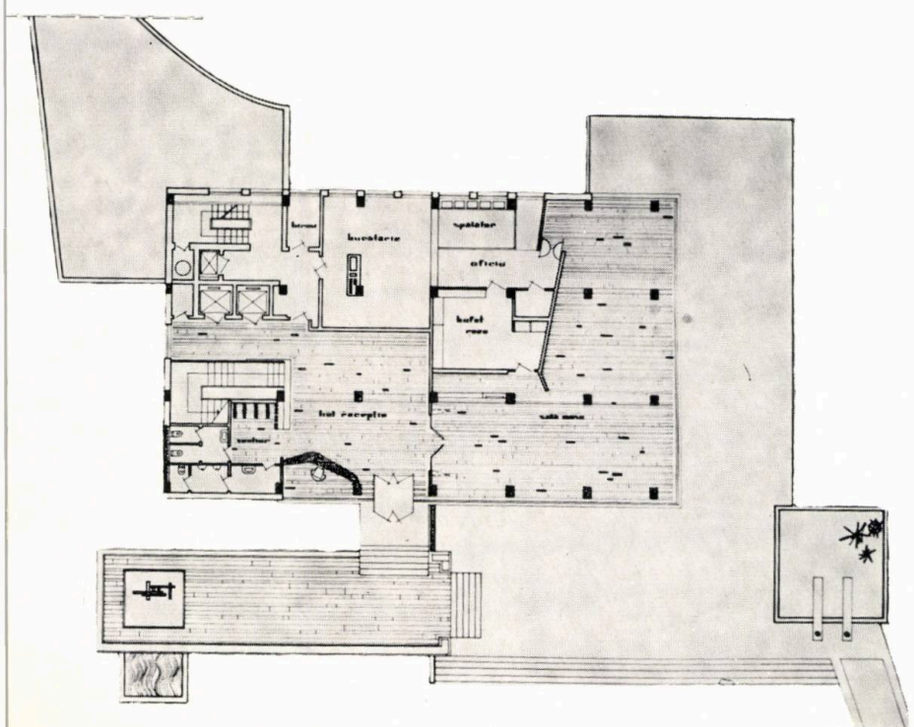

1 3 | 4
2 | 5
6 7

1 — *Perspectivă*
2—3 — *Detalii fațadă*
4 — *Plan terasă*
5 — *Plan etaje 4, 5, 6, 7, 8*
6 — *Plan parter*
7 — *Vedere de ansamblu*

În microraionul 1 din cartierul Drumul Taberei s-a realizat complexul comercial nr. 2, amplasat pe artera principală, la intersecția cu str. Băiceni. Complexul este compus din spații comerciale și de deservire, în suprafață de aproximativ 5 500 m² și un garaj auto pentru 90 turisme.

Funcțiunile specifice comerțului alimentar și nealimentar, ale unităților UCECOM de deservire, ca și cele ale unităților de plăți comune și C.E.C., au fost combinate prin intermediul unor circulații comune, acoperite sau descoperite, încadrate de accese carosabile pe cele trei laturi. O curte de serviciu, cu acces carosabil, închisă cu o poartă metalică, izolează aprovizionarea cotidiană.

Tratarea diferită în ceea ce privește înălțimile a creat un volum major în zona restaurantului (cu etaj parțial) și a corpului în care au fost amplasate la parter spațiile de plăți pentru public, iar la etaj birouri, salonul de coafură și centrala telefonică de microraion.

Completat cu o serie de funcțiuni comune — post trafo, cameră de pompe, două puncte termice, centrală de ventilație și cameră pentru pubele — complexul comercial, deși variat prin înălțimile impuse de funcțiunile diverse, creează impresia de unitate structurală, obținută prin folosirea unor elemente exterioare (cornișe, vitrine metalice, tratamentul fațadelor) ca și prin rezolvarea circulației exterioare și a spațiilor verzi, jardinierelor, punctelor de apă etc.

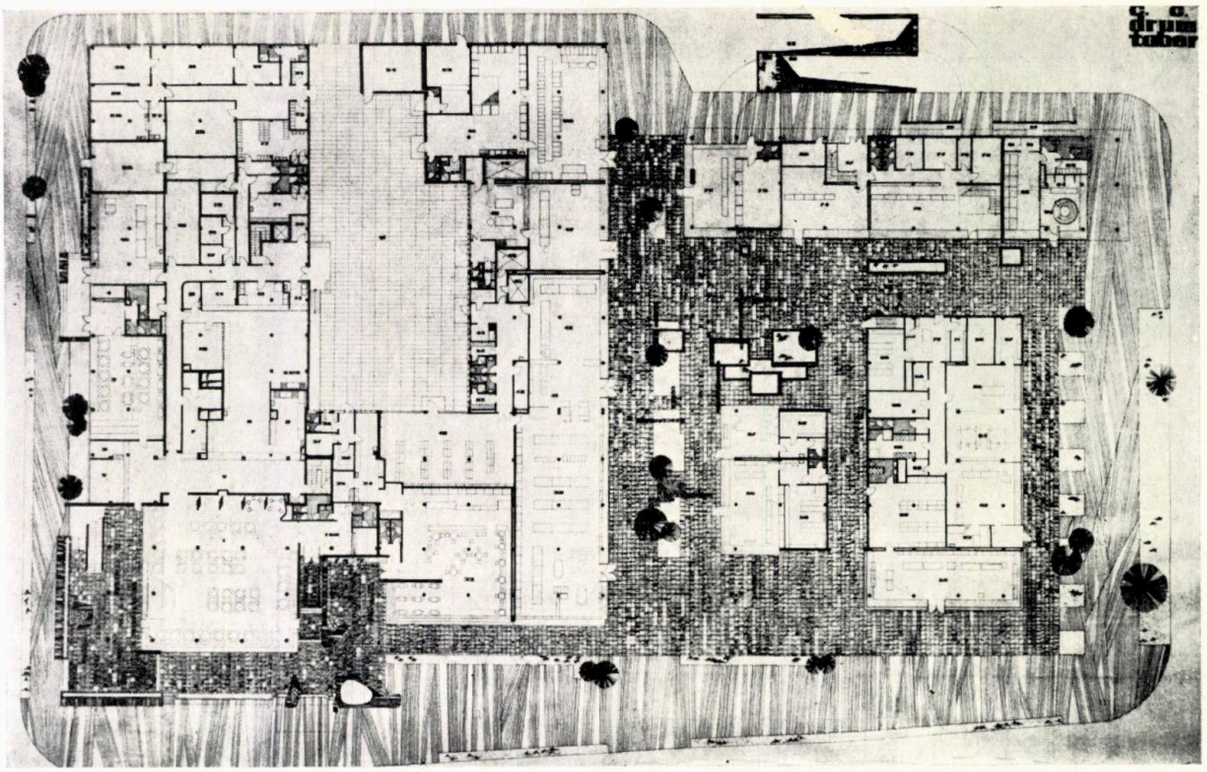

mențiune

COMPLEXUL COMERCIAL Nr. 2 DIN DRUMUL TABEREI — BUCUREȘTI

Autori, *arhitecții Dinu Hariton, Ianola Trișcu, Constantin Rulea, Irina Vereș, Gheorghe Nadrag, Zaven Djanichian*

Institutul Proiect-București

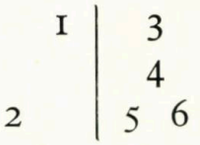

1 — *Plan parter*
2 — *Detaliu din complex*
3 — *Restaurantul*
4 — *Fațada spre sud*
5 — *Plan de situație*
6 — *Vedere interioară din restaurant*

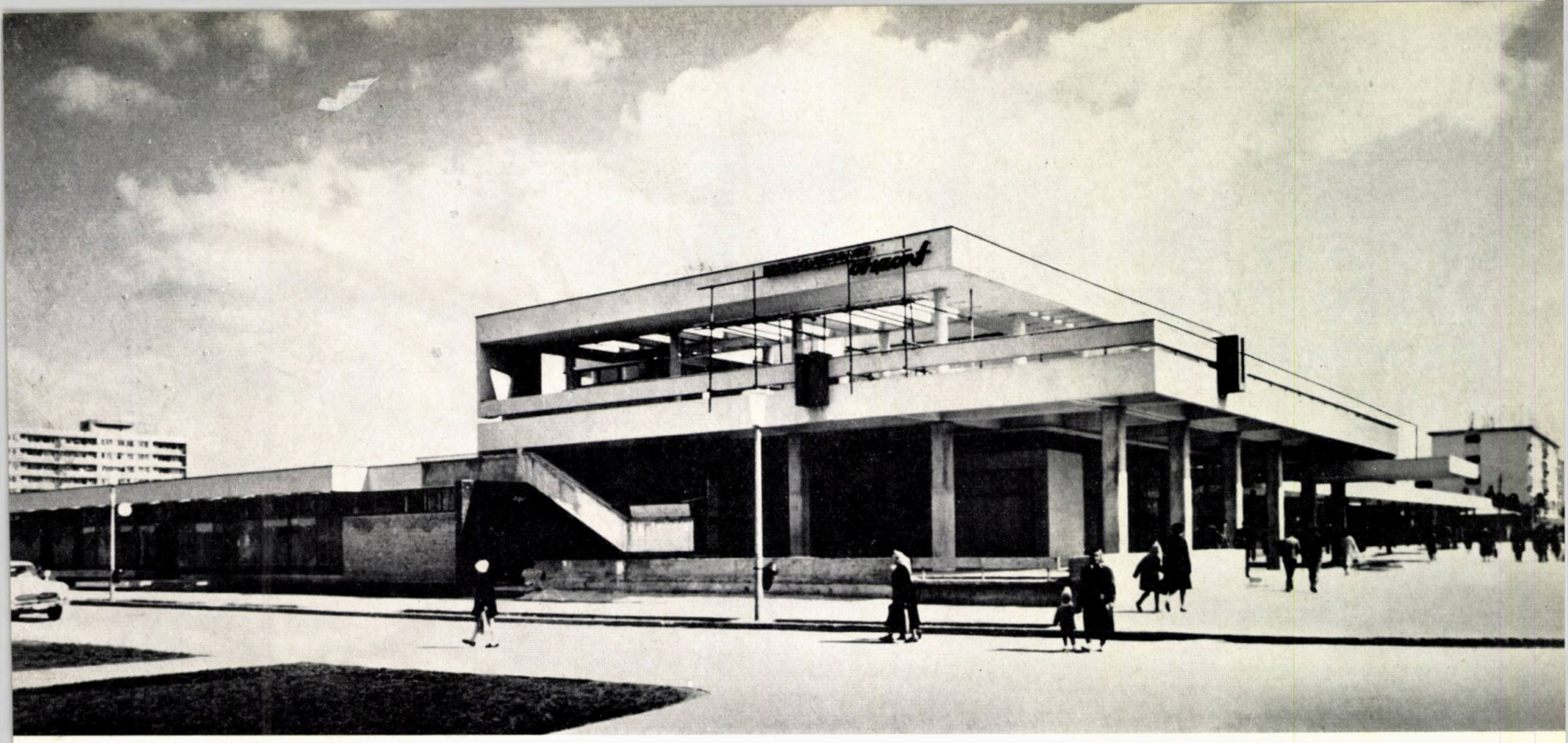

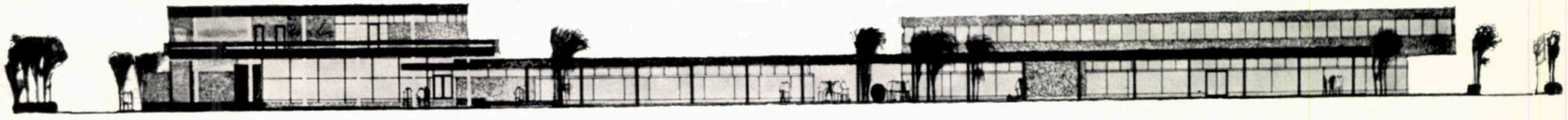

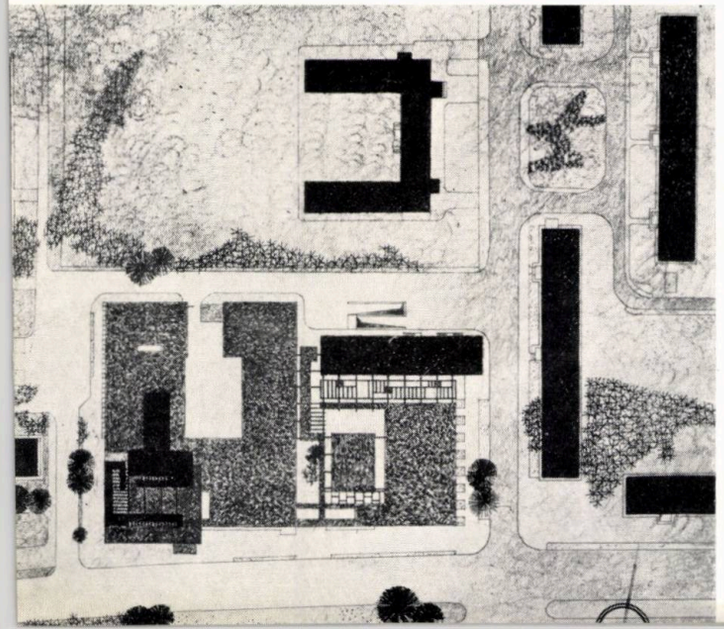

mențiune

FABRICA DE PRODUSE REFRACTARE DIN ALBA-IULIA

Autori:
arhitecții Iulian Deșcu, Ștefan Damianof, Tudor Stancu, Dragomir Demetrescu, Eugenia Damianof, Constantin Dobrescu, Eugen Crocos, Doina Nicolescu, Sergiu Hanganu
IPROMET

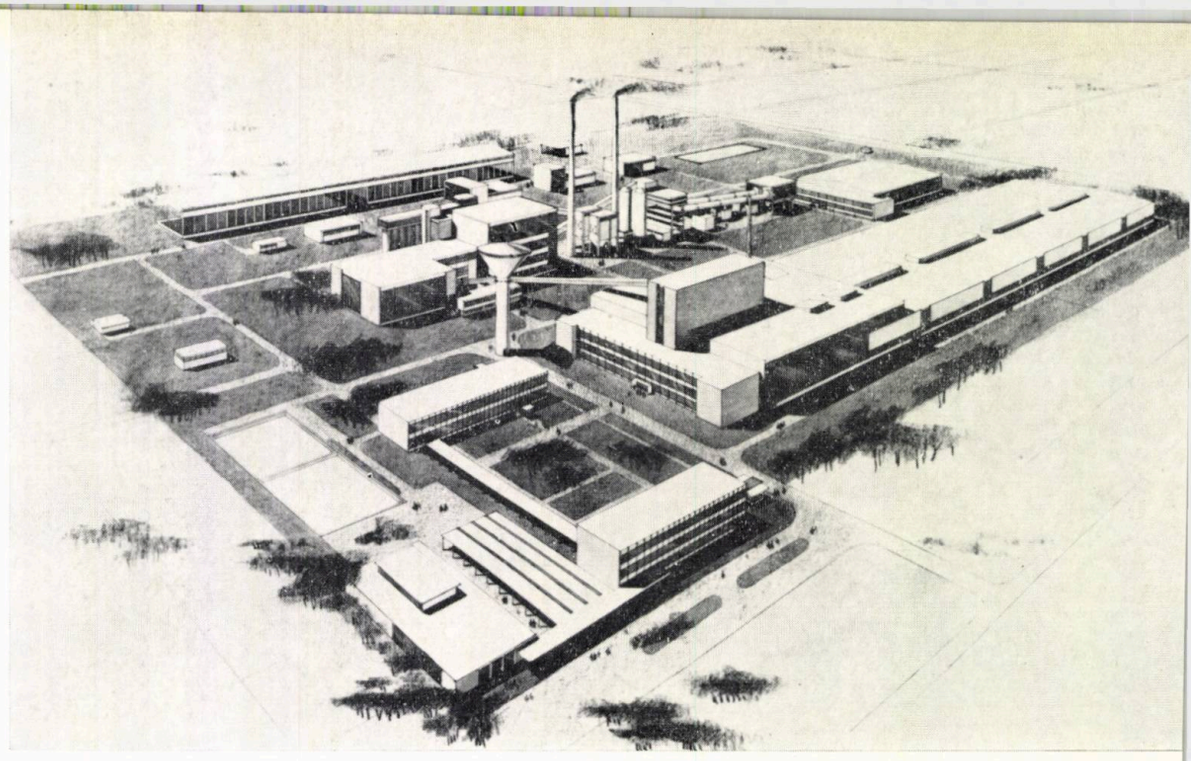

Perspectivă aeriană

Vedere parțială

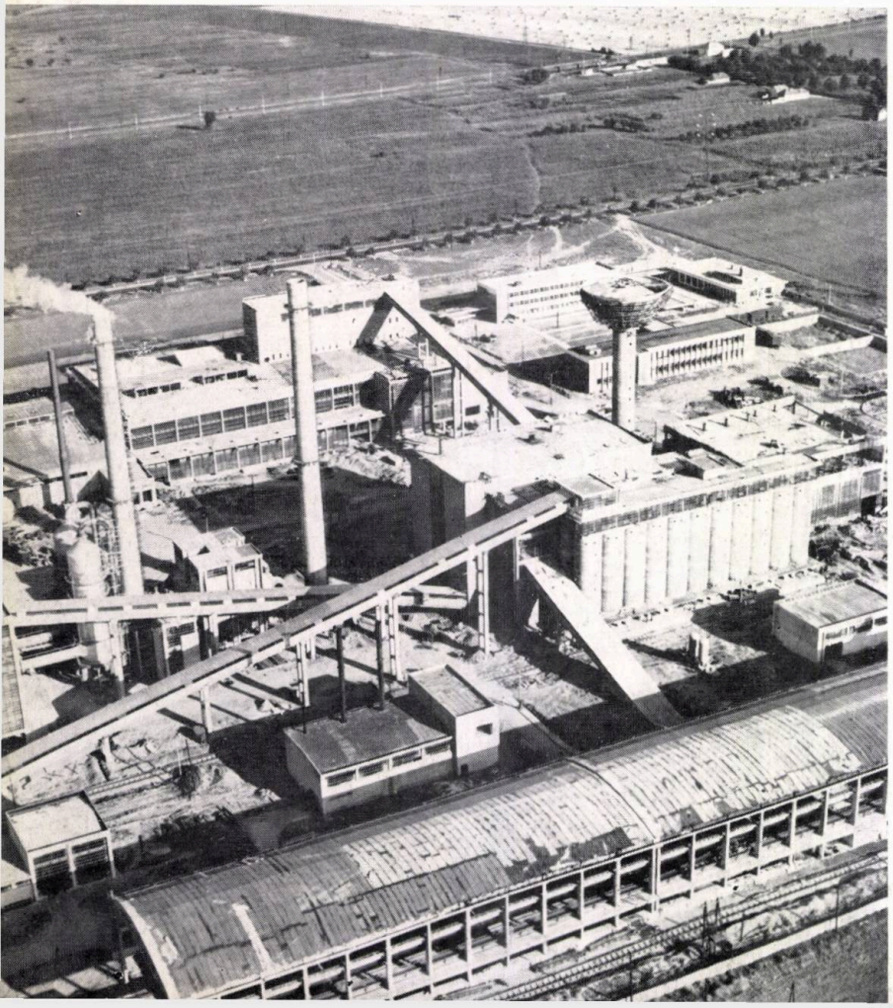

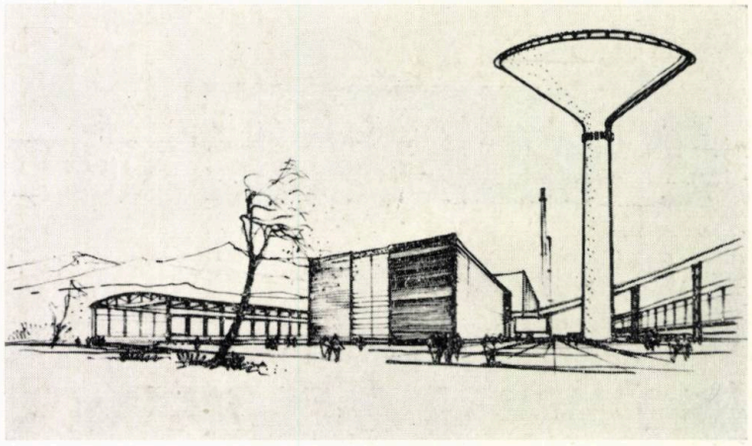

Secția măcinare și castelul de apă

Silozuri de șamotă

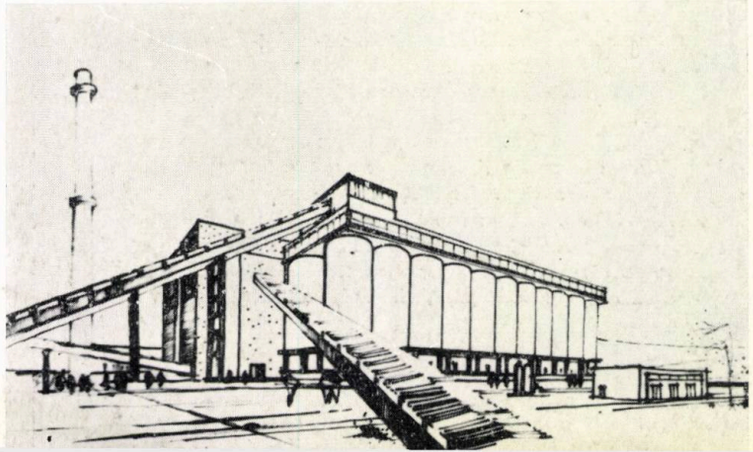

Importanta creștere a producției de oțel din țara noastră a făcut necesară construirea unei fabrici de produse refractare silico-alumincase, prima de acest fel. Noul obiectiv industrial a fost amplasat în apropierea orașului Alba-Iulia și constituie de fapt un complex industrial.

Rezolvat pe un plan general care respectă fluxul tehnologic și legăturile rigide (galerii de benzi și tunele) dintre toate secțiile de producție, complexul cuprinde mai multe clădiri, a căror diversitate de volume și de funcțiuni a ridicat probleme dificile în găsirea soluțiilor de arhitectură, adoptîndu-se o arhitectură simplă, fără detalii neesențiale.

Închiderea halelor s-a făcut cu plăci prefabricate din beton armat la pereți și acoperiș și ferestre din tablă îndoită la rece. Alternanța de plinuri și goluri a fost solicitată de dezvoltarea procesului tehnologic.

Finisajele constau, pe anumite suprafețe, din placaje de cărămidă aparentă; pe plăcile din beton armat și zidăriile tencuite au fost aplicate vopsitorii cu vinarom în diverse culori. La anexele industriale și laborator s-au prevăzut lamele mozaicate, care ritmează fațadele.

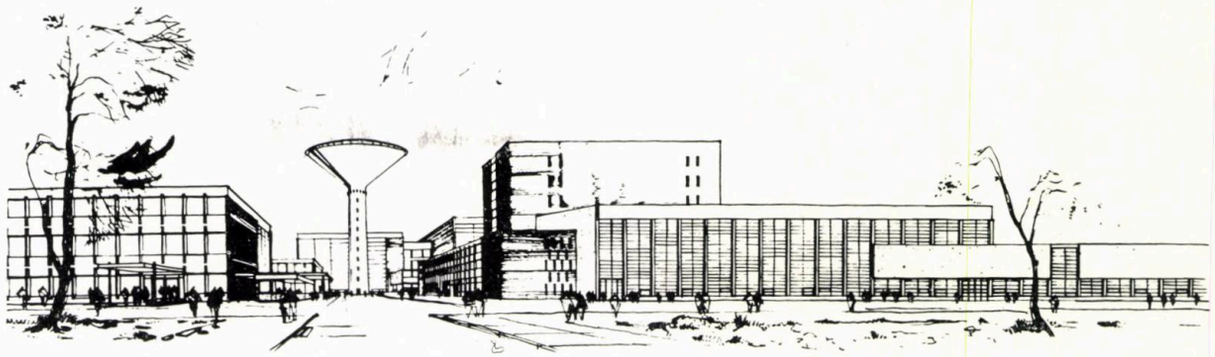

Frontul principal — Perspectivă

Vedere aeriană

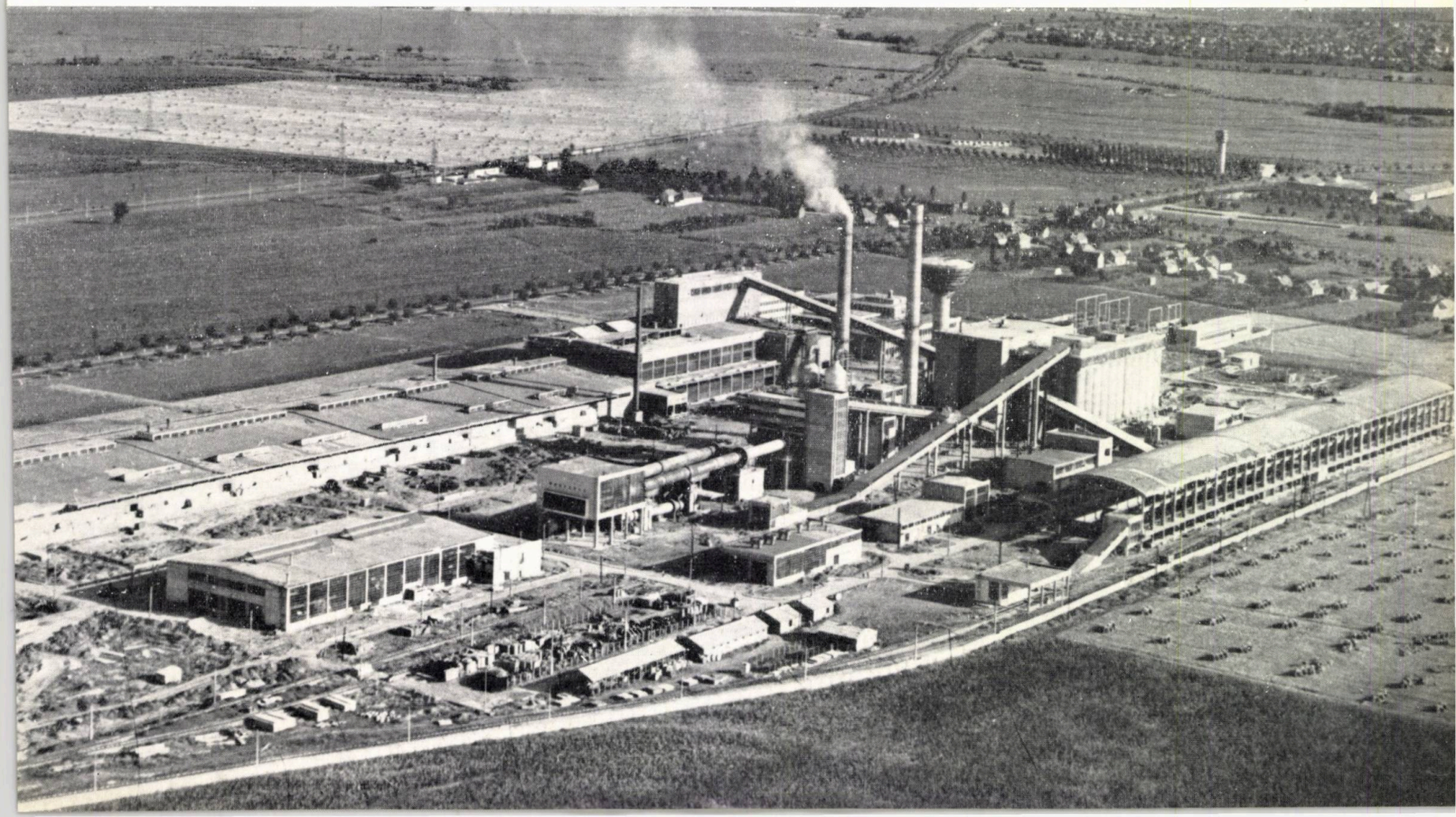

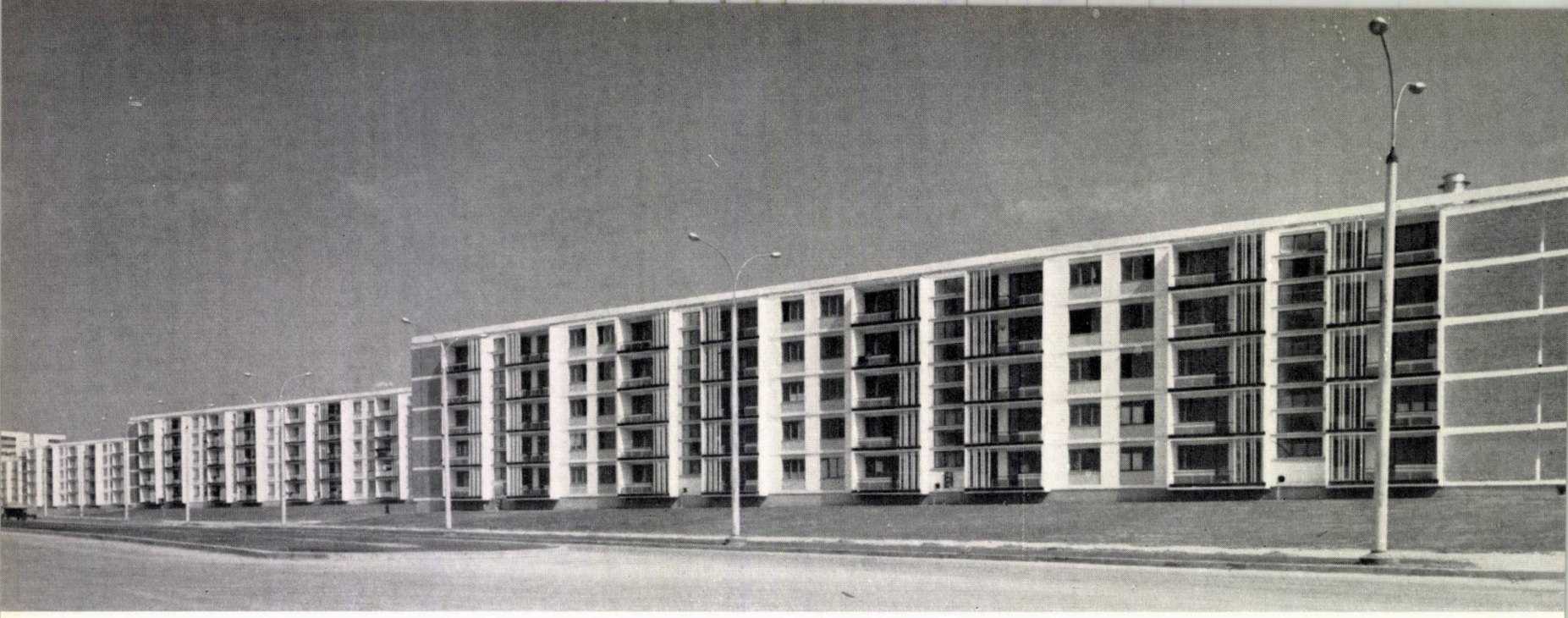

Blocuri de locuințe din ansamblu

menţiune

DOUĂ MICRORAIOANE DE LOCUINŢE ÎN CARTIERUL ŢIGLINA II — GALAŢI

Plan de sistematizare

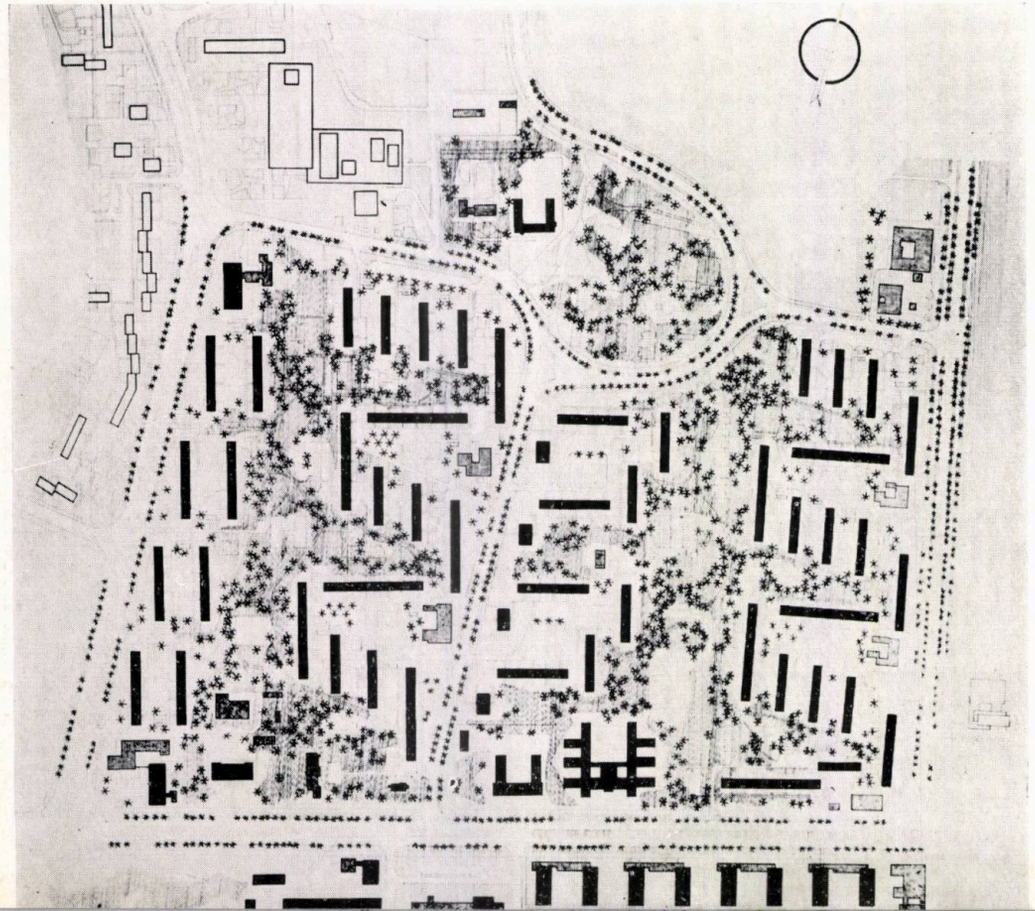

Lucrarea înscriindu-se în continuarea construcțiilor efectuate anterior, la organizarea teritoriului s-au avut în vedere principiile compoziționale aplicate în cartierul Țiglina I, cărora li s-au adus îmbunătățiri, atît în ceea ce privește relațiile dintre clădiri și lucrările edilitare, cît și în ceea ce privește varietatea ansamblului prin tratarea funcțională și plastică a construcțiilor.

Realizarea ansamblului a fost subordonată prevederilor schiței de sistematizare referitoare la rețeaua stradală principală a orașului, menținerii și înglobării în ansamblu a unor clădiri și rețele edilitare existente cu caracter orășenesc, cît și faptului că executarea construcțiilor trebuia terminată într-un timp extrem de scurt (2 ani).

Microraioanele ocupă o suprafață de 48 ha. Cele 4 268 de apartamente construite (cu 1, 2, 3 și 4 camere) totalizează 131 760 m² locuibili, reprezentînd o densitate brută în medie de 2 800 m² locuibili pe hectar. Regimul de înălțime este mixt, cu blocuri de locuințe cu p+4, p+7 și p+9 etaje. Prin dispoziția clădirilor realizată prin organizarea unor grupe de locuit, ritmate de străzile principale, construcțiile înalte au fost amplasate cu precădere pe magistrala cartierului.

Dotările aferente, grupate în 7 unități, desfășurate pe parter sau parter și etaj, constau în spații comerciale (cca 4 300 m²), spații social-administrative (cca 900 m²), o unitate farmaceutică, oficiu P.T.T.R., o unitate C.E.C., o școală cu 24 săli de clasă, parcaje pentru biciclete și motociclete, parcaje auto, dotări gospodărești și tehnice, spații libere și plantate.

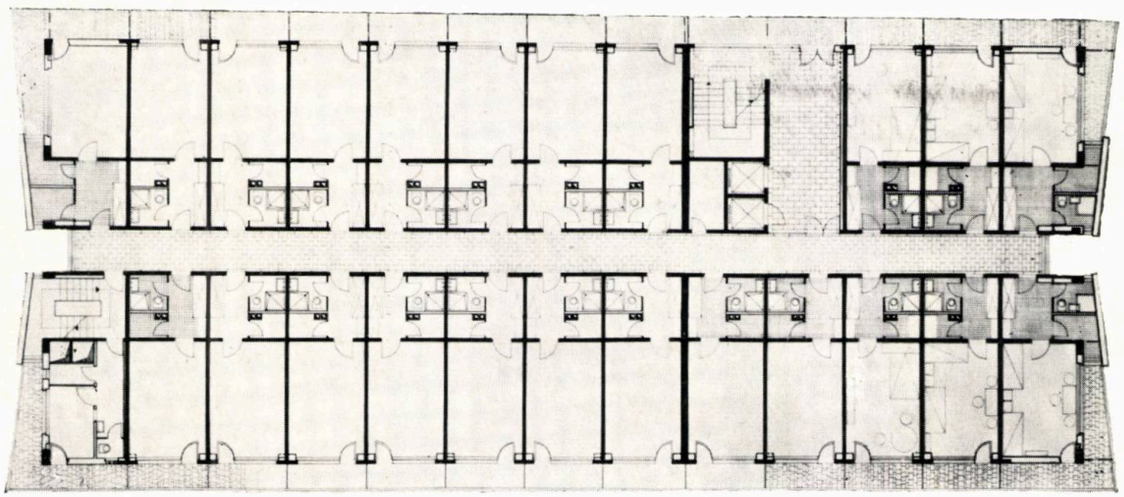

Bloc cu garsoniere — Plan etaj curent

Bloc cu garsoniere — Detaliu de fațadă

Autor, *arh. Constantin Frumuzache*
Coautori, *arhitecții Albert Naiman, Adriana Tănăsoiu, Rodica Alexandru, Marina Agarici*
ISCAS

Vedere de ansamblu

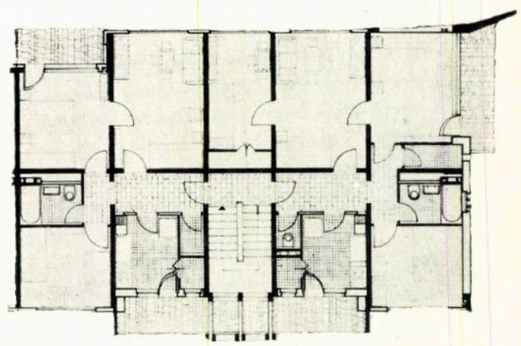

Secțiune cu două apartamente la scară în blocurile cu p+4 etaje

Secțiune cu 4 apartamente la scară în blocurile cu p+4 etaje

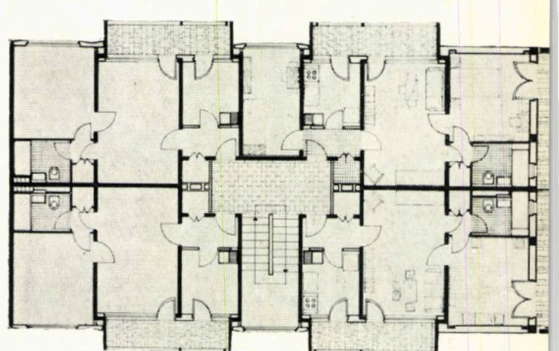

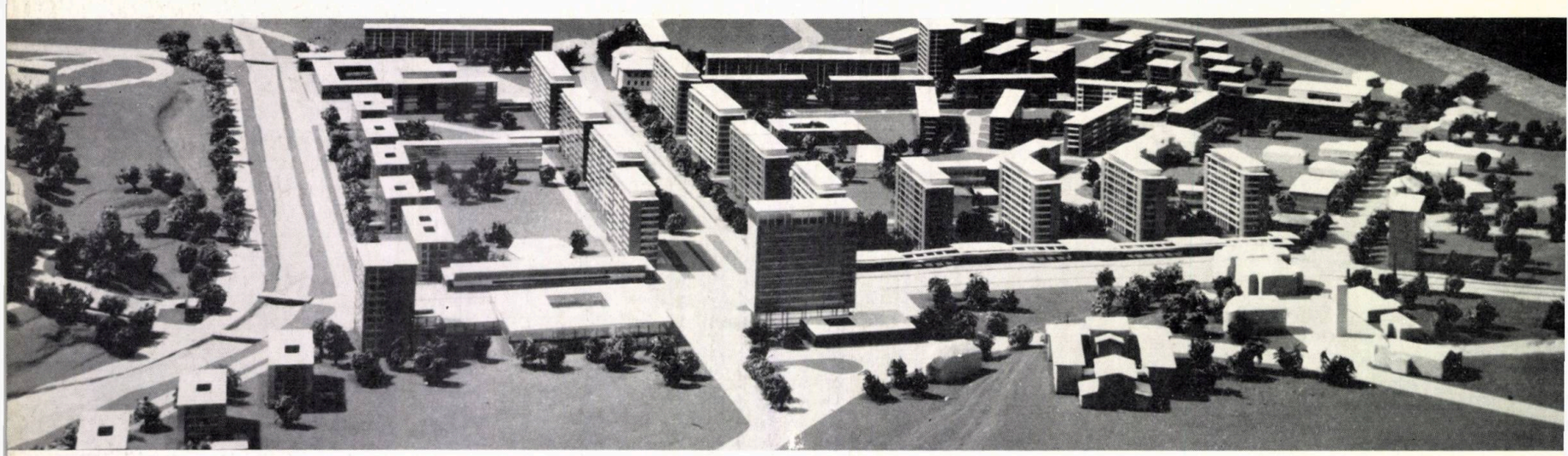

Sistematizarea centrului oraşului Piatra Neamţ — Machetă

Vedere a terasei cu monumente istorice

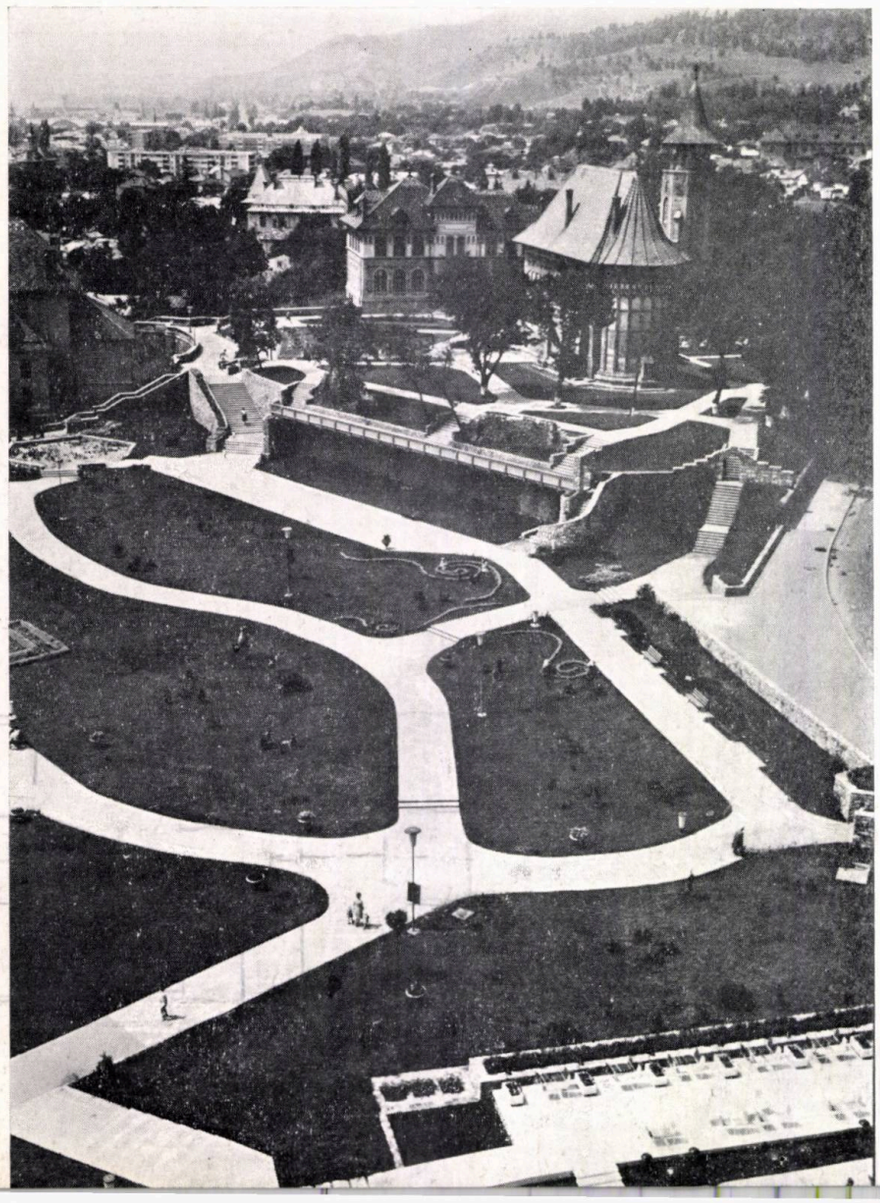

menţiune

ANSAMBLUL CENTRAL

Reconstruirea centrului oraşului Piatra Neamţ trebuia efectuată într-un timp foarte scurt, necesităţile de cazare pentru o populaţie în creştere extrem de rapidă — datorită dezvoltării economice a regiunii înconjurătoare — impunînd aceasta.

Proiectul prevedea realizarea acestui ansamblu de locuinţe din 14 blocuri de locuinţe cu 10 şi 11 niveluri şi 21 blocuri cu 5 niveluri, totalizînd 2 400 apartamente, din care 296 cu o cameră, 1 410 cu 2 camere şi 676 cu 3 camere. Suprafaţa locuibilă obţinută este de 73 610 m^2 pentru o suprafaţă desfăşurată de 155 830 m^2, cu o densitate de 2 820 m^2 locuibili pe hectar (cca 26 ha).

Ansamblul beneficiază de o serie de dotări social-culturale, spaţii comerciale şi birouri, dimensionate pentru profilul viitor al oraşului. Spaţiile comerciale au fost amplasate în mică măsură la parterul blocurilor, cea mai mare parte a lor fiind comasată în centrele comerciale de pe esplanadă, cu cap de perspectivă dealul Pietricica, şi într-un centru comercial, amplasat la intrarea în oraş dinspre Roznov, care mai cuprinde şi o policlinică dentară, un cinematograf cu 500 locuri şi spaţii pentru birouri cu o suprafaţă de 1 800 m^2. Un alt cinematograf, cu 650 locuri, va fi proiectat în legătură cu unul din centrele de pe esplanadă. O altă serie de spaţii comerciale au fost amplasate pe str. Bicaz în construcţii izolate, care fac legătura între

blocurile de locuințe. În interiorul ansamblului au mai fost construite: o școală cu 16 săli de clasă, un dispensar, un restaurant cu autoservire cu 600 locuri, iar pe str. Bicaz, un club sindical cu 600 locuri.

În capul de perspectivă al esplanadei a fost construit un hotel turistic cu 250 locuri, într-un amplasament bine susținut și de parcul amenajat la picioarele terasei pe care se află biserica și turnul ridicate pe vremea lui Ștefan cel Mare.

Prin deschiderea esplanadei, axate pe punctul cel mai înalt al dealului Pietricica, ca și prin dispunerea blocurilor de locuințe cu multe niveluri, perpendicular pe esplanadă, au fost create în fronturile ansamblului, mari brețe ce lasă liberă privirea spre fundalul de dealuri *).

*) Probleme referitoare la reconstrucția orașului Piatra Neamț au mai fost publicate în revista «Arhitectura» nr. 1/1965 și nr. 1/1966.

Blocuri de locuințe în zona centrală a orașului

DIN PIATRA NEAMȚ

Autori, *arhitecții Alexandru Iotzu, Victor Aslan*
Coautori, *arhitecții Gheorghe Cristescu, Alexandra Zaharia, Gertrude Rudich, Laura Valentin*
ISCAS

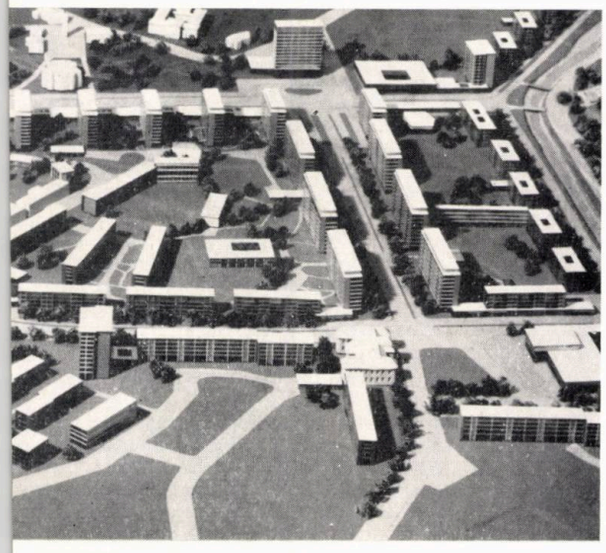

Centrul orașului — Machetă

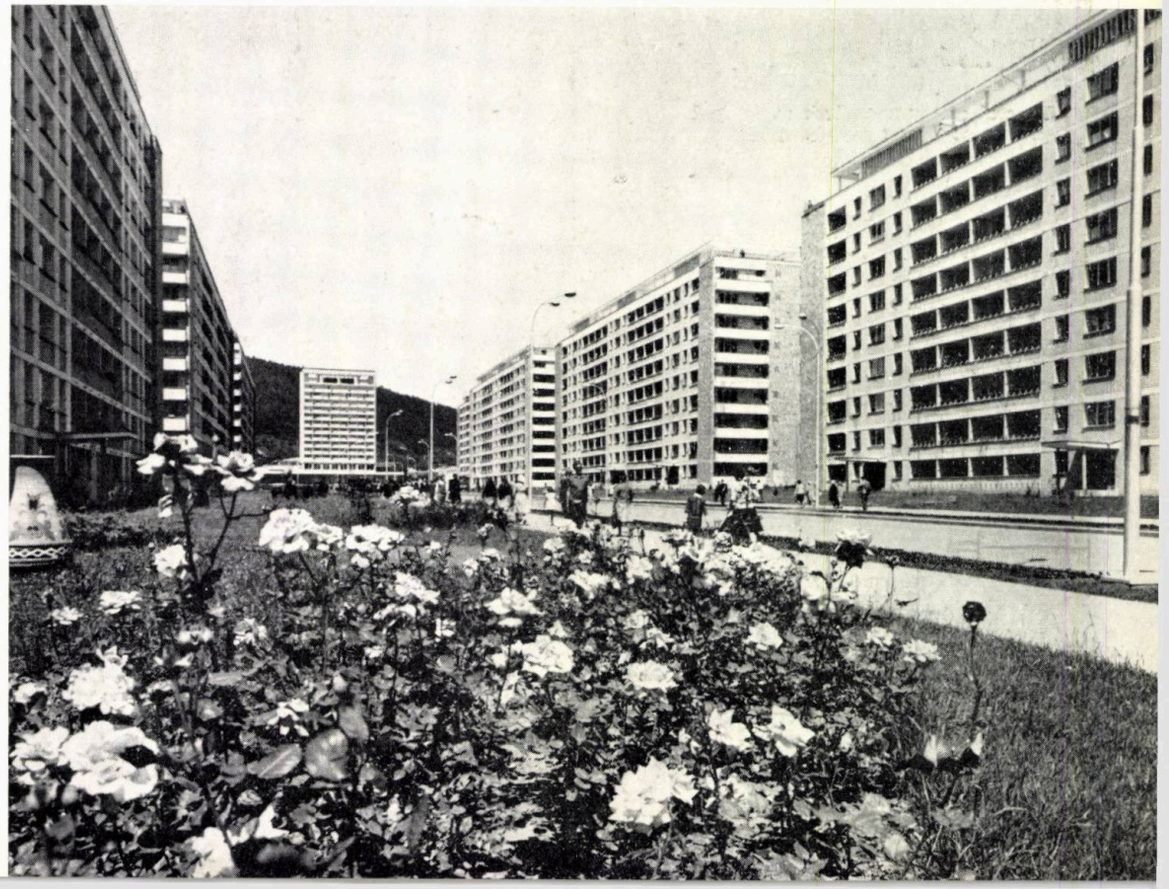

Vederea noii esplanade

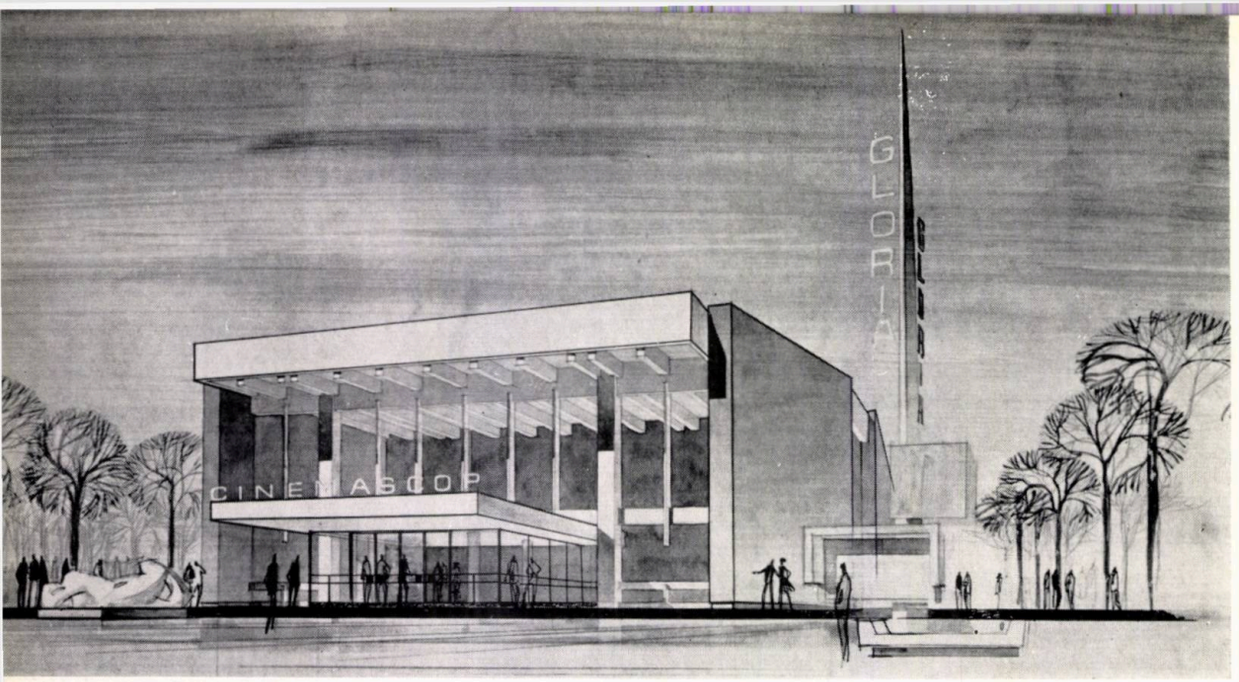

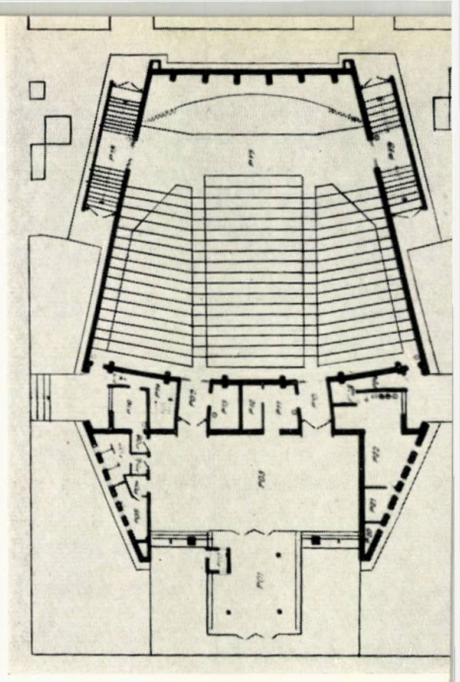

menţiune

CINEMATOGRAF TIP CU 650 LOCURI

I 2 | 4 5
3 | 6

Autor, *arh. Nicolae Vlădescu*
I.P.C.T.

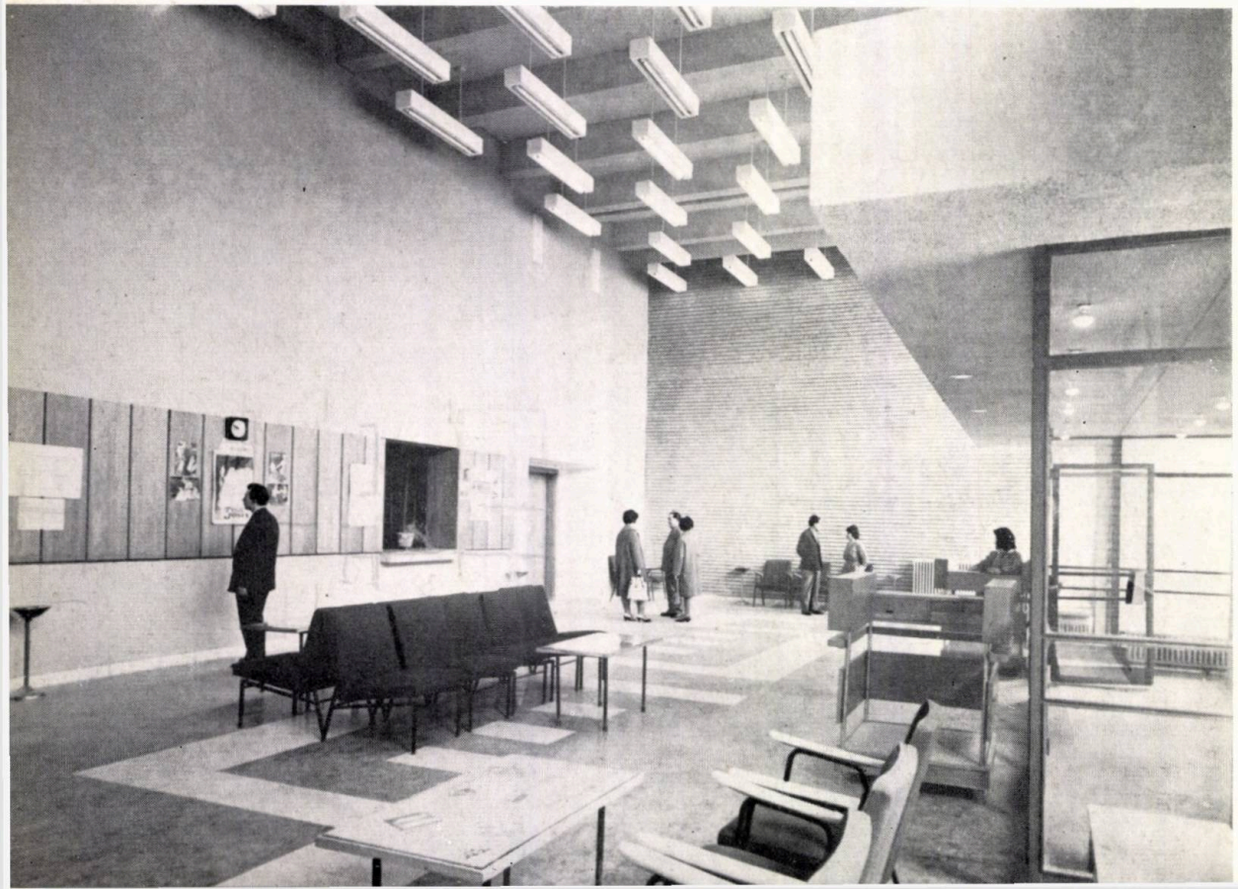

1 — *Perspectivă*
2 — *Plan*
3 — *Holul cinematografului din Balta Albă*
4 — *Secţiune*
5 — *Vedere a vestibulului şi holului la cinematograful din Balta Albă*
6 — *Sala de spectacole a cinematografului din Balta Albă*

Acest tip de cinematograf urmează să fie amplasat în centre urbane termoficate.

Schema funcţională cuprinde trei grupuri de încăperi: grupul încăperilor de recepţie cu anexele sale (vestibul cu casa de bilete, cu fluxuri distincte de circulaţie pentru cei ce cumpără bilete şi pentru cei ce intră în sala de spectacole, hol — legat cu sala prin două camere tampon — şi bufet); grupul încăperilor tehnico-administrative (birou, cameră cu tablou general, cabina de proiecţie cu anexele sale, camere pentru odihna operatorilor, depozit, camere pentru iluminatul de siguranţă, centrala de ventilaţie etc.); sala de spectacole (cu un volum de 3 150 m^3, reprezentînd 4,85 m^3 de spectator).

Expresia arhitecturală poate fi determinată în mare măsură de soluţiile constructive folosite. Proiectul a fost conceput în două variante de faţadă, finisate cu placaj din cărămidă presată, care înlocuieşte terasitul.

S-a dat o deosebită atenţie tratării acustice, pereţii laterali fiind realizaţi cu rezonatori din ipsos, iar peretele fundal fiind absorbant în totalitate.

După acest proiect au fost construite cinematografele din cartierele Balta Albă şi Berceni din Bucureşti şi cinematograful din oraşul Turnu Severin.

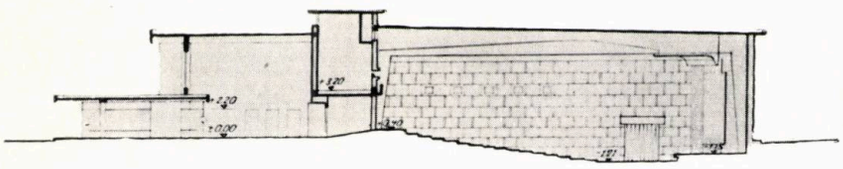

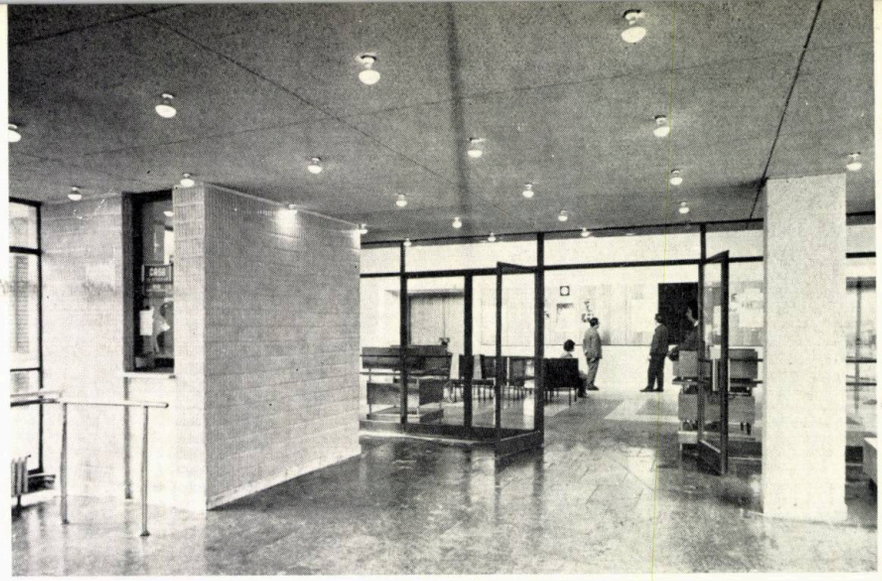

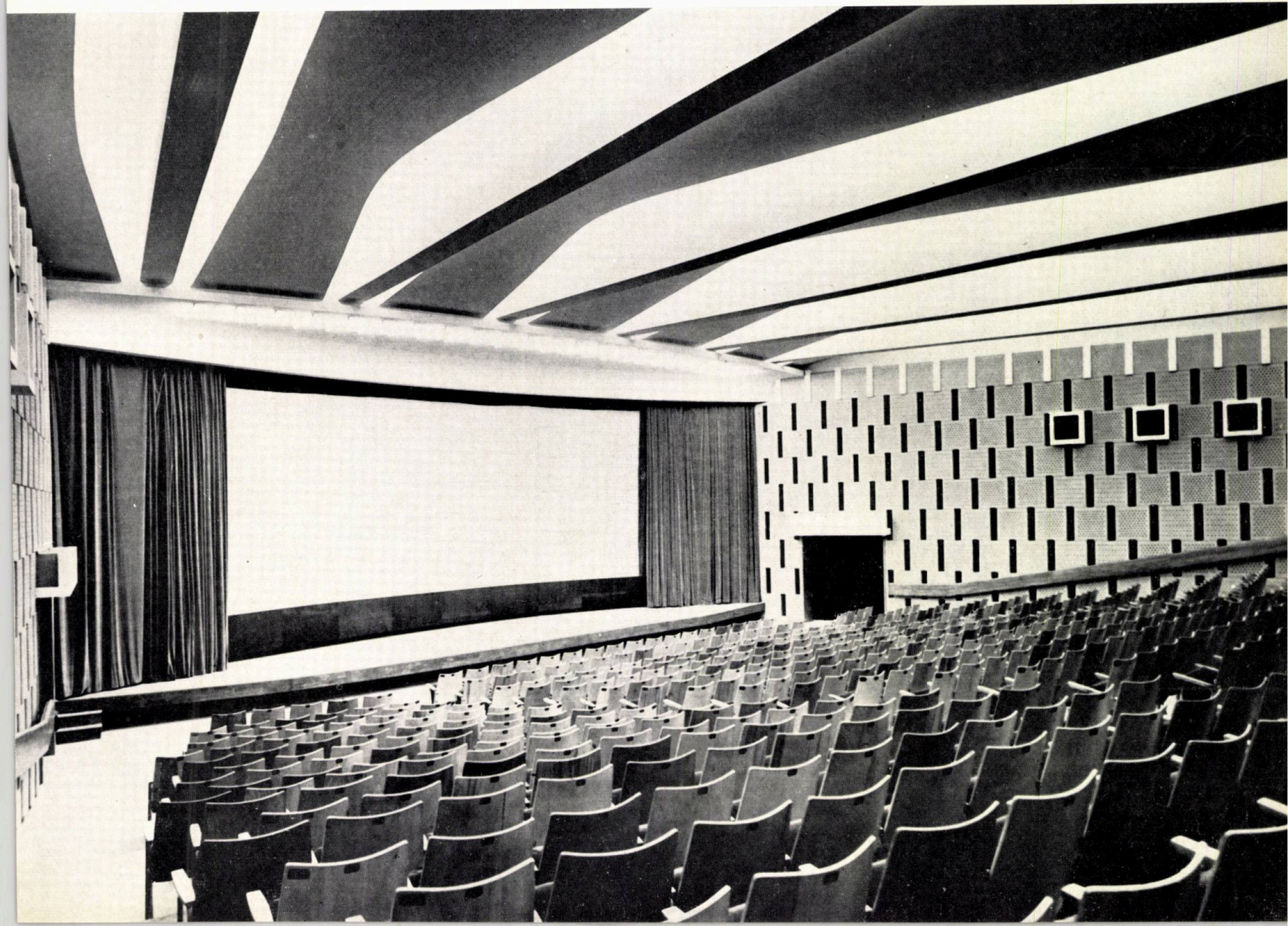

ANSAMBLUL CASEI DE CULTURĂ DIN BACĂU

Autor, *arh. Clement Stănescu*
D.S.A.P.C. — Bacău

1 — *Vedere de ansamblu*
2 — *Plan parter*
3 — *Plan etaj I*
4 — *Sala de spectacole*
5 — *Sala de conferințe*
6 — *Secțiune longitudinală*
7 — *Fațadă laterală*
8 — *Biblioteca*
9 — *Holul principal*

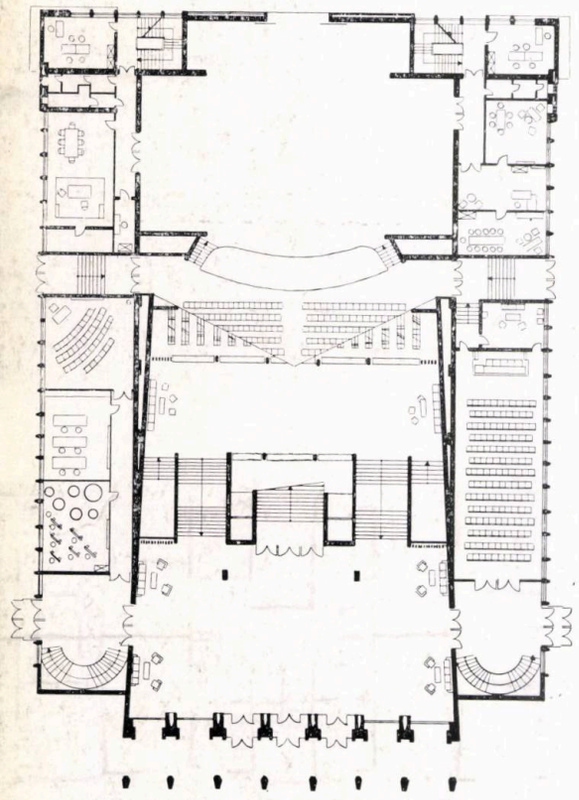

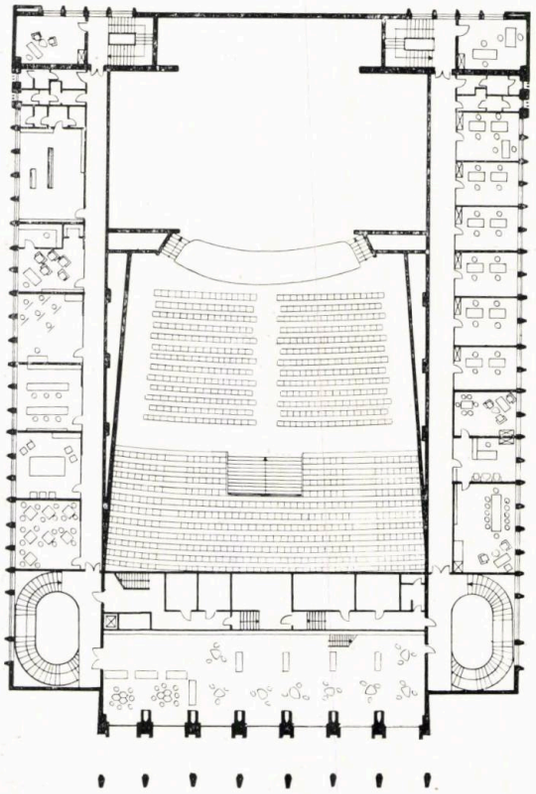

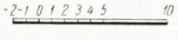

Noua casă de cultură din orașul Bacău este amplasată central, într-o piață creată special pentru această dotare, fiind dispusă axial față de clădirea Sfatului popular regional Bacău, în conformitate cu prevederile planului de sistematizare a centrului orașului, zona de sud.

Amplasarea într-o piață centrală a acestei dotări importante a orașului favorizează desfășurarea unei activități culturale intensive, contribuind în același timp într-o măsură însemnată la ridicarea aspectului urbanistic și arhitectural al zonei centrale a orașului.

Clădirea casei de cultură este retrasă cu 70 metri față de axa principală a centrului orașului, strada Mărășești. În acest fel s-a realizat o piață de 80 × 90 metri în fața clădirii Sfatului popular regional Bacău, obținîndu-se în același timp amplasarea obiectivului într-o zonă liniștită, ferită de circulația frecventă a străzii Mărășești.

Parcajele sînt prevăzute în spatele clădirii, într-o zonă special rezervată.

Arhitectura clădirilor de locuit înconjurătoare a fost studiată astfel încît ansamblul de locuințe să formeze un cadru neutral, care să pună în valoare volumul arhitectural al dotării.

În același timp s-au plantat pomi pe cele trei laturi ale pieței, în vederea realizării unui cadru verde, pe care să se profileze edificiul casei de cultură.

Proporțiile și gabaritele clădirii au fost fixate în raport cu clădirile înconjurătoare, ținîndu-se seama de necesitatea ca volumele și fațadele casei de cultură să aibă un caracter reprezentativ, corespunzător conținutului și importanței acestei dotări.

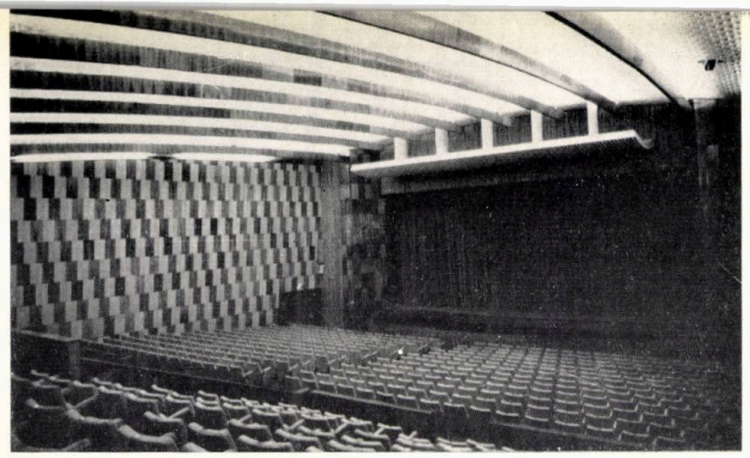

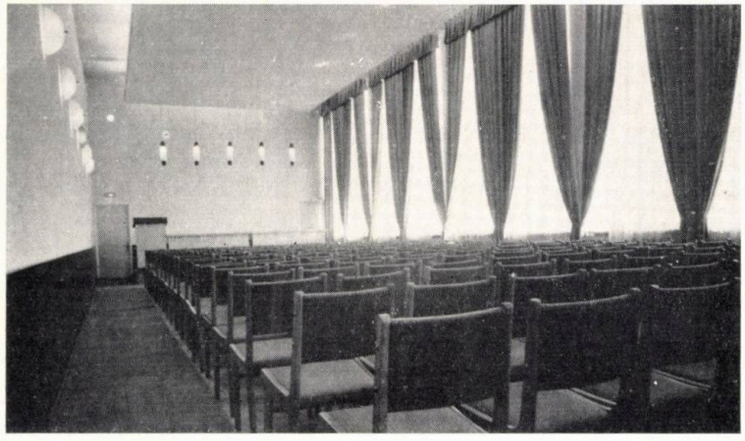

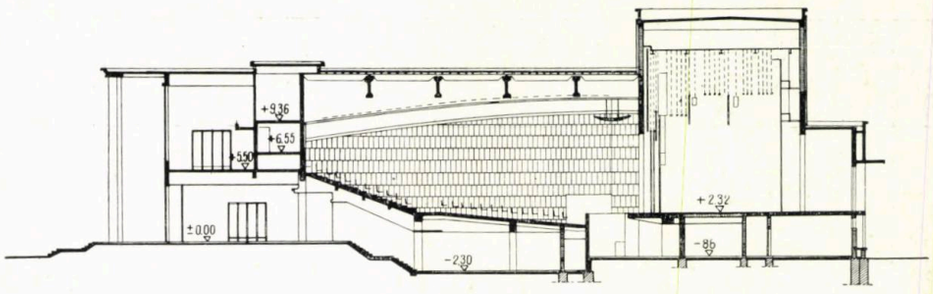

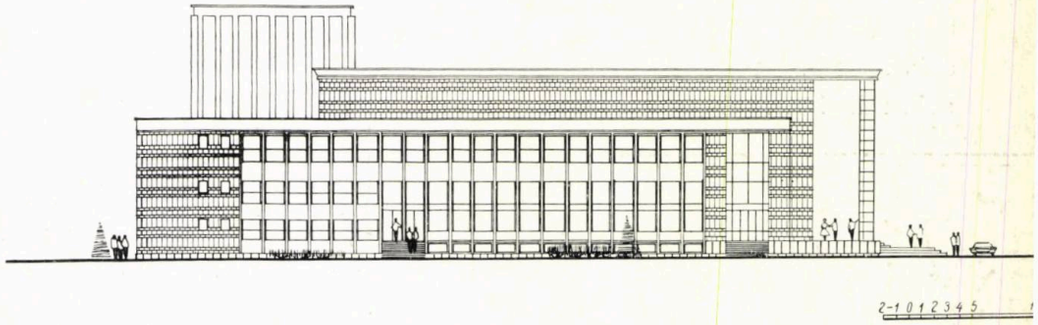

Casa de cultură cuprinde următoarele funcțiuni:

1. O sală de spectacole cu cca 800 locuri, dotată cu hol-foaier, garderobe, cabine de actori, scenă cu pod, fosă orchestrală, anexe.

2. O sală de conferințe pentru cca 150 locuri, dotată cu anexele necesare.

3. O bibliotecă cu sală pentru cca 100 persoane, avînd o supantă, un depozit de cărți și anexele necesare.

4. Nouă săli de cercuri pentru diferite activități: arte plastice, muzică instrumentală, cerc literar, șah-rummy, biliard, radio, aero-navo-modelism, foto și balet.

5. 17 birouri pentru sediile Consiliului regional și local al sindicatelor.

Accesul publicului la sala de cca 800 locuri se face din holul-foaier, prin intermediul unui vomitoriu larg, iar evacuarea este posibilă, atît prin vomitoriu, cît și prin două degajamente laterale simetric dispuse.

Pentru asigurarea unei perfecte vizibilități, amfiteatrul sălii este rezolvat în partea frontală, aferentă scenei, cu o pantă de 1/10, iar în partea ce continuă spre fundalul sălii, cu gradene.

Scena sălii are o deschidere de 24,00×12,00 m, avînd două buzunare laterale și unul de fund destinat decorurilor necesare pentru o piesă.

Sala de conferințe, amplasată la parter, are o capacitate de 150 persoane, accesul la sală făcîndu-se prin holul de intrare.

Biblioteca, amplasată la etajul I, are o capacitate de cca 100 persoane, pentru cca 50 000 volume, accesul la sală făcîndu-se din holul de intrare de la parter, prin intermediul unei scări curbe, desfășurate pe zidul exterior.

Accesul la cele nouă cercuri pentru diferite activități se face prin vestibulul și holul de intrare corespunzător fațadei laterale, orientată spre nord, comun cu accesul la bibliotecă.

Garderoba și grupul sanitar sînt comune cu cele ale bibliotecii.

Din cele nouă cercuri, trei sînt amplasate la parter și 6 sînt amplasate la etajul I

Cele 17 birouri ale sindicatelor sînt situate la nivelurile I, II, III, în aripa laterală a clădirii, orientată spre sud, nivelul III fiind ocupat complet cu birouri deasupra sălii de conferințe de la nivelul II. Fiecare birou are 4 locuri de muncă.

În concepția plastică a volumelor și fațadelor edificiului, s-a urmărit o justă proporționare a volumelor casei de cultură în raport cu clădirile de locuințe p+4 etaje înconjurătoare, obținerea unui caracter monumental și reprezentativ al edificiului, corespunzător amplasamentului și conținutului clădirii, înglobarea volumului scenei în corpul clădirii, evitîndu-se vecinătatea sa directă cu spațiile exterioare de circulație, precum și utilizarea unui număr limitat de materiale de fațadă, cu precădere placaje rezistente în timp (travertin, piatră de Bampotoc).

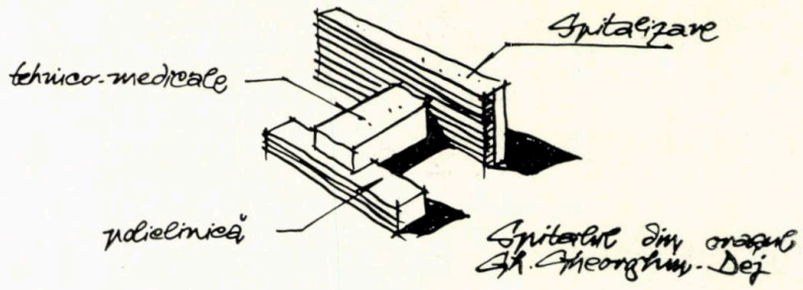

Fig. 1

arh. aurelia teodorescu
arh. mihai enescu

tendințe actuale în proiectarea spitalelor

Dezvoltarea continuă a medicinii actuale ca o știință de largă complexitate, ce impune o strînsă colaborare și cu dezvoltarea tehnicii, face ca realizarea spitalelor moderne să devină astăzi o problemă de o deosebită dificultate.

Caracterul de înaltă tehnicitate, pe care îl are astăzi majoritatea serviciilor de diagnostic și tratament, precum și măsurile speciale cerute de acțiunile profilactice, antiepidemice, de igienă și protecție a muncii, au determinat condiții speciale în organizarea fluxurilor tehnologice, a celor de circulație, a fiecărui serviciu în parte, precum și în corelarea funcțională a serviciilor între ele. Aceste condiții imprimă un caracter de deosebită varietate și dificultate aspectelor arhitecturale, funcționale, constructive și economice.

Pornind de la dorința găsirii unor soluții optime, arhitecții, inginerii și specialiștii tehnologi de pretutindeni își confruntă opiniile privind nenumăratele probleme generale de principiu, cît și pe cele de detaliu, ale proiectării spitalicești, în numeroase și fructuoase schimburi de păreri și comunicări, ce au loc pe plan mondial, în cadrul unor manifestări internaționale — congrese, simpozioane — precum și în publicațiile de specialitate.

Aceste probleme au devenit actuale și pentru arhitecții din țara noastră, unde preocuparea pentru îmbunătățirea ocrotirii sănătății, cu un accent deosebit asupra intensificării măsurilor profilactice, antiepidemice, de igienă și protecție a muncii, este în atenția conducerii de stat și de partid. În actualul cincinal, în conformitate cu Directivele Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, se vor da în funcțiune cca 7 000 paturi în spitale moderne, de mare capacitate, și se va începe construirea unor unități însumînd cca 5 000 paturi, care vor intra în funcțiune după 1970.

Momentul în care ne găsim constituie, pentru toți factorii direct interesați în realizarea așezămintelor ocrotirii sănătății, o etapă de drum parcurs, etapă de acumulări într-o experiență profesională legată de acest specific, acumulări care pot evidenția aspectele critice ale rezolvărilor folosite pînă acum, lămurind căile ce trebuie urmate în realizările viitoare.

Aspectele cele mai importante, pe care le ridică astăzi proiectarea construcțiilor de spitale, se referă în general la problema asigurării unor funcționalități optime, considerate atît sub aspectul partiului, al construcției propriu-zise, cît și al dotării cu aparatură și utilaj de înaltă tehnicitate, dar în condiții de cît mai rațională eficiență economică. Problema economicității în construcția de spitale prezintă o deosebită importanță, nu numai în ceea ce privește cheltuielile provocate de realizarea investiției propriu-zise, dar mai ales de cele cauzate de folosirea acestor așezăminte, înțelegînd prin aceasta acțiunea complexă de acordare a asistenței sanitare prin unitatea respectivă. Și dacă se ia în considerare că în unele țări, ca de exemplu Suedia *), totalul cheltuielilor, determinat de funcționarea unui spital modern pe o perioadă de cca 3 ani, echivalează valoarea de investiție a construcției respective, rezultă importanța ce trebuie acordată rezolvărilor funcționale pentru ca spitalul să poată fi exploatat în condiții cît mai eficiente.

Aceste considerente au determinat ca în practica mondială a proiectării spitalelor să se părăsească principiul rezolvărilor pavilionare, tentaculare, ajungîndu-se la soluții concentrate, în sistemul denumit « monobloc ». În cadrul acestuia, se asigură o folosire eficientă a dotărilor tehnice, specifice metodelor moderne de stabilire a diagnosticelor și de aplicare a tratamentelor, prin cooperarea pentru toate cerințele spitalizării și ale policlinicii, folosirea acestor dotări — care sînt în general foarte costisitoare — avînd loc, astfel, cu un randament maxim. Acest sistem asigură în același timp și rezolvări funcționale foarte bune, mai ales în ceea ce privește legăturile dintre diversele servicii și circulații, care datorită rezolvărilor concentrate se reduc. În acest fel se asigură o

*) Conform celor precizate de arh. A. Tergbom, președintele asociației arhitecților din Suedia, la cel de-al XIV-lea congres internațional pentru proiectarea și amenajarea spitalelor, de la Stockholm, din 1965.

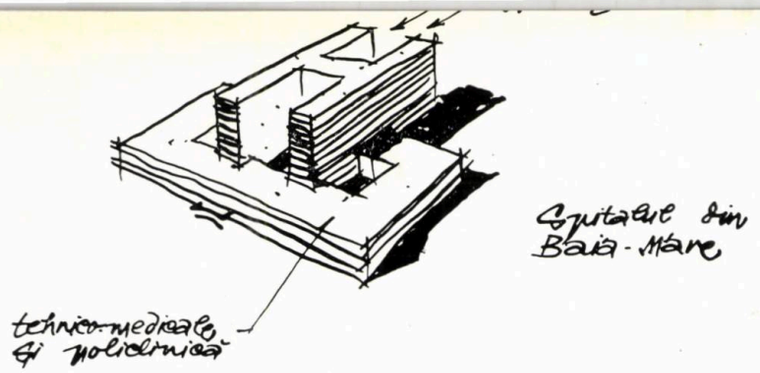

Fig. 2

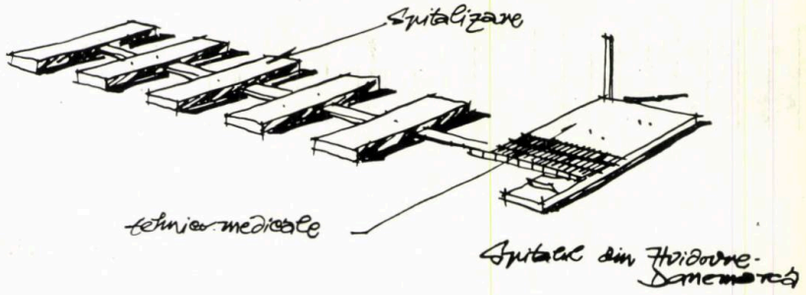

Fig. 3

organizare mai eficientă a muncii personalului medical, prin reducerea timpului consumat cu circulația curentă, în folosul întrebuințării acestuia pentru asistența sanitară propriu-zisă, precum și soluții mai raționale din punct de vedere constructiv și tehnic. Sistemul permite, de asemenea, reducerea suprafeței construite pe teren, scurtarea traseelor de instalații, reducerea deperdițiilor de căldură etc.

În cadrul acestei formule, soluțiile cele mai răspîndite grupează în volume distincte, legate organic între ele, următoarele grupe de funcțiuni:

— spitalizarea

— serviciile tehnico-medicale, comune atît spitalului cît și policlinicii

— policlinica.

La noi în țară, spitalele din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, Constanța și Craiova sînt rezolvate pe această formulă, în care cele 3 grupe importante de funcțiuni corespund unor volume distincte, clar exprimate, în cadrul partiului de ansamblu (fig. 1).

Față de această soluție, au început să apară, din ce în ce mai frecvent, și rezolvări în care funcțiunile sînt foarte concentrate, volumele respective fiind reduse numai la două. Această ultimă formulă de reducere a numărului de volume și de apropiere a lor pînă la suprapunere aduce — după ultimele studii și experimentări — avantaje mai mari în obținerea scurtării circulațiilor interioare și în rezolvarea mai economică a instalațiilor multiple pe care spitalul le necesită. Exemple ne sînt oferite de spitalul din Frankfurt și spitalul din Baia Mare (fig. 2).

Căutările pentru găsirea unor noi căi de rezolvare, în domeniul construcțiilor de spitale, nu au încetat și, cu toate avantajele demonstrate pînă astăzi de sistemul concentrat « monobloc », se conturează actualmente noi căutări în soluția funcțională și arhitecturală a spitalelor.

În acest sens, se semnalează noi tendințe în proiectarea spitatelor din țările scandinave — în care se urmărește, în paralel cu obținerea unor soluții funcționale și economice, și asigurarea unor posibile extinderi viitoare. Astfel, proiectul premiat la concursul pentru extinderea spitalului existent din Linköping-Suedia prevede o soluție de tip « monobloc desfășurat », care poate fi dezvoltată și extinsă în continuare, în funcție de necesitățile ulterioare ce pot surveni pe parcursul exploatării spitalului.

Aceeași posibilitate de extindere ulterioară a format temeiul premierii unui proiect rezolvat în acest spirit, la concursul pentru spitalul universitar din Upsala-Suedia, și care cuprinde o soluție descentralizată și de desfășurare a funcțiunilor. Se pare că acest ultim considerent, și anume posibilitatea asigurării unor extinderi ulterioare ale spitalului, precum și a unei elasticități în exploatare, la care se adaugă și aspectul unor posibile separări sau izolări ale unor secții sau părți de spitalizare cerute de eventualele infecții interspitalicești sau de alte motive, începe să fie pentru arhitecții scandinavi de primă importanță.

Acest lucru se reflectă și în proiectul semnat de arh. Rasmussen pentru spitalul cu 1 000 paturi din Hvidovre-Danemarca (fig. 3), proiect care a constituit obiectul unor interesante discuții între arhitecții și specialiștii din întreaga Peninsulă Scandinavă. Proiectul prezintă o soluție dezvoltată pe parter și un etaj, care își desfășoară funcțiunile pe distanțe orizontale foarte întinse, dar cu posibilități de legătură prin spații închise, prin circulații foarte lungi, pentru care se preconizează folosirea de către medici, surori, bolnavi și vizitatori a unui număr de cca 1 000 vehicule, special concepute în acest scop. Principiul de bază al rezolvării acestui spital, care necesită o suprafață de teren de cca 3—4 ori mai mare decît indicele de cca 1 ha teren/100 paturi, cît obișnuim să afectăm spitalelor noastre, și care își transformă coridoarele de circulație în adevărate « căi carosabile », a suscitat pe bună dreptate vii discuții și ne face să ne situăm deocamdată de partea acelora care au toate rezervele față de valabilitatea unei astfel de rezolvări.

În același timp, nu trebuie să omitem a menționa totuși și avantajele pe care această soluție le prezintă și anume: posibilitățile de extindere ulterioară și de ușoară reorganizare sau izolare a unor secții de spitalizare în funcție de nevoi.

Întrebarea: « care este spitalul ideal și cum va arăta spitalul viitorului » este mai actuală ca oricînd și ea frămîntă în întreaga lume pe cei care se ocupă de această problemă.

Se fac studii și cercetări deosebit de interesante: astfel, trebuie menționată experiența întreprinsă de specialiștii suedezi, care au supus unei analize complexe, cu ajutorul unor aparate electronice de calcul, trei planuri schematice avînd ca temă un spital de 1 200 paturi, corespunzînd unui număr de trei partiuri distincte și anume: un monobloc foarte concentrat, dezvoltat pe 18 etaje de tipul spitalului Rigshospital; o soluție pavilionară descentralizată, asemănătoare proiectului premiat pentru spitalul Hvidovre; o soluție de mijloc, reprezentînd un monobloc de înălțime medie (6—8 etaje). Aceste analize au fost făcute sub toate aspectele de funcționalitate, circulații, economie în exploatare, costuri imediate, amortizări în timp etc.

Concluziile acestor specialiști și ale aparatelor de calcul au fost că, pe ansamblul tuturor aspectelor menționate mai sus, cel mai neindicat este spitalul pe mare înălțime și foarte concentrat.

★

O altă problemă foarte dezbătută o reprezintă structura staționarului destinat bolnavilor și principiul de rezolvare a secției de spitalizare.

În mod obișnuit, unitatea de îngrijire cuprinde un număr de paturi ce variază între 18 și 30, în majoritatea exemplelor din străinătate, iar în cazul spitalelor noastre, 25. Această unitate de 25 paturi funcționează sub forma unui serviciu de 50 paturi, căruia îi sînt afectate unele servicii auxiliare proprii.

Pentru găsirea celor mai bune soluționări, în cadrul cărora se urmărește — printre altele —

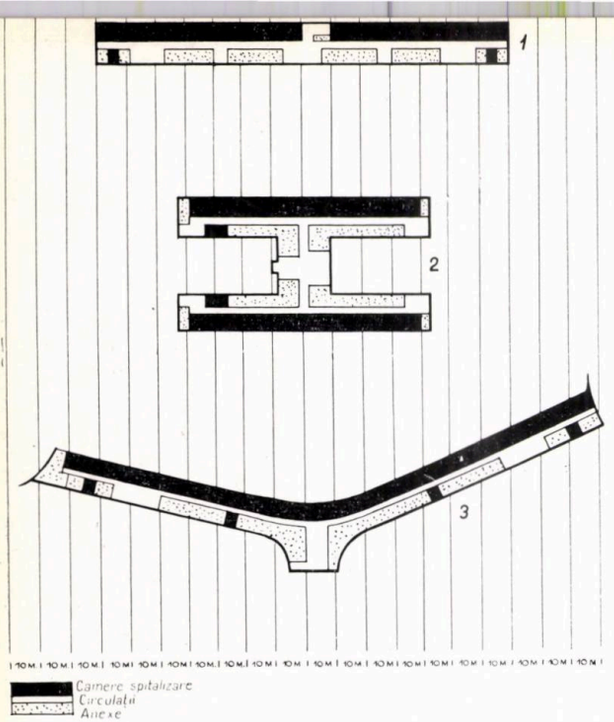

scurtarea circulațiilor personalului medical și bolnavilor precum și funcționarea pe cît posibil independentă a unei unități de îngrijire, s-au experimentat, și continuă să constituie o preocupare a specialiștilor din întreaga lume, diferite formule de rezolvare.

Formulei tradiționale a « simplului coridor » sau a « dublului tract », i s-a opus « triplul tract », în care majoritatea serviciilor anexă sînt plasate în miezul construcției, obținîndu-se unele avantaje în scurtarea circulațiilor și în gruparea unor instalații. Scurtarea distanțelor, pe care surorile și medicii le parcurg zilnic, este o problemă importantă care se reflectă în mod pozitiv în folosirea rațională a timpului cît lucrează în spital, dacă se ține seamă de faptul că în urma măsurării drumurilor pe care le efectuează o soră într-un spital curent, s-a stabilit că ea parcurge între 3—4 km zilnic.

De aici s-a născut formula « triplu tract » a planului pătrat sau circular, avînd în partea centrală serviciile anexă, sau alte variante îmbunătățite ale unor soluții deja practicate.

În cadrul organizării spitalizării bolnavilor, problema celei mai favorabile soluții pentru camera de spitalizare este deosebit de importantă. În dorința de a mări substanțial confortul bolnavilor, se încearcă aproape pretutindeni limitarea numărului de paturi în camere și dotarea acestora cu grupuri sanitare proprii, reduse în general la lavabou și w.c.

În acest sens, au început să dispară saloanele de 8 pînă la 10 și chiar 12 paturi, formula tradițională a spitalelor din trecut făcînd loc unor formule curente, care prevăd astăzi camere limitate la 3 sau 4 paturi și rareori la 6 paturi.

Actualmente, prin temele stabilite de Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, confortul acordat bolnavilor internați în spitalele proiectate în ultimii ani în țara noastră este ilustrat, atît prin limitarea numărului de paturi, cît și prin dotarea acestora cu grupuri sanitare proprii. Repartizările se fac actualmente prin respectarea următoarelor procentaje: 20% din paturi în camere de cîte 1 pat, 32% în camere de cîte 2 paturi, 48% din paturi în camere de 3 sau 4 paturi.

Acest grad de confort, ce se plasează deasupra nivelului general al soluțiilor aplicate la spitalele generale municipale sau de stat din străinătate, reprezintă o însemnată pondere în capitolul cost al investițiilor și al exploatării.

Această problemă apreciem că trebuie reconsiderată în lumina noilor directive referitoare la eficiența investițiilor.

Ne referim în special la acele elemente care contribuie la asigurarea acestui grad de confort, dar care în același timp determină majorarea suprafeței construite a spitalizării și implicit a costului investiției, influențînd în mod nefavorabil și costul exploatării și anume:

— modul de repartizare a paturilor în camere;

— dotarea camerelor de spitalizare cu grupuri sanitare proprii;

— dezvoltarea prea mare a serviciilor și încăperilor auxiliare în cadrul unui serviciu de spitalizare.

Repartizarea paturilor în camere poate influența în mod substanțial indicele de suprafață ce revine pentru un pat. Analizînd comparativ trei moduri diferite de repartizare a paturilor în camere, la soluții realizate în ultimii ani și anume la spitalele Suceava, Constanța și Baia Mare, rezultă următoarele:

	Suceava	Constanța	Baia Mare
Camere cu 1 pat	2 × 1 = 2 paturi	20 × 1 = 20 paturi	20 × 1 = 20 paturi
Au/pat — m²	10,83	10,22	9,75
Au total — m²	21,66	204,40	195,00
Camere cu 2 paturi	4 × 2 = 8 paturi	16 × 2 = 32 paturi	16 × 2 = 32 paturi
Au/pat — m²	8,34	8,90	8,28
Au total — m²	66,72	284,80	264,96
Camere cu 3 paturi	30 × 3 = 90 paturi	—	16 × 3 = 48 paturi
Au/pat — m²	6,55	—	6,58
Au total — m²	589,50	—	315,84
Camere cu 4 paturi	—	12 × 4 = 48 paturi	—
Au/pat — m²	—	6,62	—
Au total — m²	—	317,76	—
N total pat	100	100	100
Au total — m²	677,88	806,96	775,80
Au/pat — m²	6,78	8,07	7,76

Din datele de mai sus reiese că suprafața utilă ce revine unui pat din camera de spitalizare, în comparație cu o repartizare în care cca 90% din paturi sînt dispuse în camere cu 3 paturi, este:

— cu cca 25% mai mare, în cazul în care paturile sînt repartizate astfel: cca 52% din total

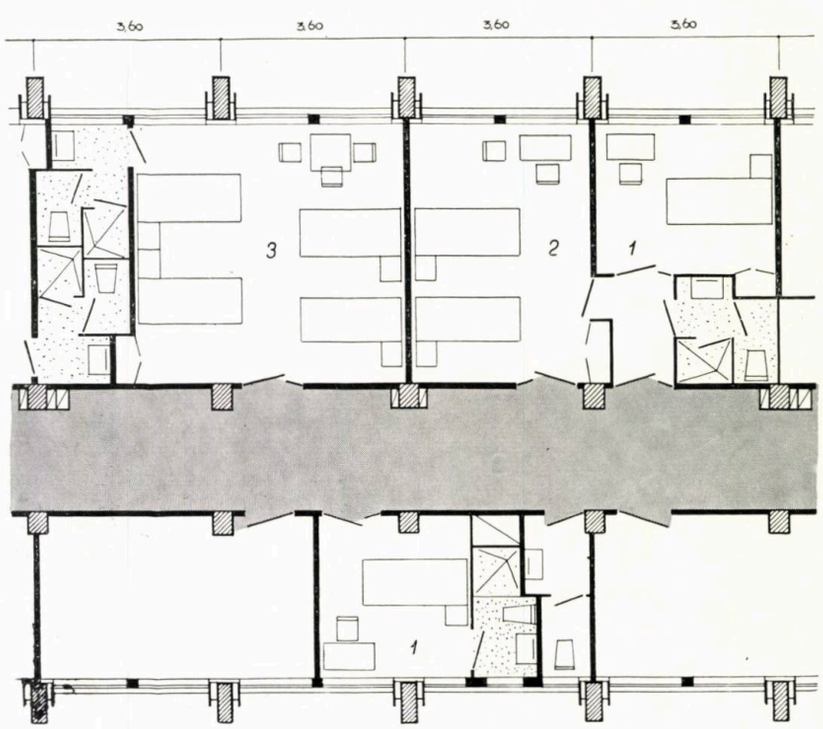

în camere cu 1 și 2 paturi și cca 48% în camere cu 4 paturi;

— cu cca 21% mai mare, în cazul în care 48% din paturi se repartizează în camere de 3 paturi (în loc de 4 paturi).

Dotarea camerelor de spitalizare cu grupuri sanitare complete (lavoare, w.c. și baie sau duș) mărește de asemenea sensibil suprafața construită ce revine unui pat. Comparînd datele rezultate de la aceleași spitale pentru un nivel curent de spitalizare, corespunzînd unui total de 100 paturi, rezultă următoarele:

	Suceava		Constanța		Baia Mare	
	Ad (m^2)	Ad pat	Ad (m^2)	Ad pat	Ad (m^2)	Ad pat
1	2	3	4	5	6	7
Ad *) nivel curent	1805	18,05	2427	24,27	2394	23,94
Ad a camerelor de spitalizare inclusiv grupurile sanitare	776	7,76	1116	11,16	1076	10,76
Ad a încăperilor auxiliare	496	4,96	579	5,79	600	6,00
Ad circulații	533	5,33	732	7,32	718	7,18

*) Ad = suprafața construită

Grupurile sanitare proprii reprezintă deci un spor (44%—42%) al indicelui ce revine unui pat din suprafața construită a camerei de spitalizare avînd repartizarea paturilor arătată mai înainte, în comparație cu soluția aplicată la Suceava, în care camerele sînt prevăzute numai cu lavoare, iar băile și w.c.-urile sînt comune pentru fiecare unitate de îngrijire de 25 paturi.

De asemenea, încăperile auxiliare la spitalele din Constanța și Baia Mare, amplificate față de spitalul din Suceava, cuprind, pentru două secții de spitalizare corespunzînd la 100 paturi, între alte anexe, 8 cabinete pentru medici și 8 pentru surori precum și încăperi speciale pentru sala de mese, vorbitor și camera de zi bolnavi; această amplificare determină, de asemenea, o sporire cu 21%—16% a indicelui de suprafață construită ce revine unui pat, față de cel rezultat la Suceava.

În concluzie, rezultă că diferențele de organizare, dotare și rezolvare ale spitalizării în soluțiile aplicate în ultimii doi ani, față de cele aplicate anterior la Suceava, Hunedoara etc., reprezintă sporiri totale de 34%—32% ale suprafeței de spitalizare pentru un pat. Considerînd aceste sporuri sub aspectul economic, rezultă că valoarea construcției ce revine unui pat crește la spitalele actuale, față de soluțiile aplicate la Suceava, Hunedoara, Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej etc., cu cca 10 000 lei. Dacă luăm în considerare că valoarea întregii dotări cu utilaj medical, aparatură, mobilier, inventar, este de 15—20 000 lei pentru un pat, rezultă că acest spor în construcții reprezintă cca 66%—50% din valoarea utilajului.

Aspectele economice importante pe care le pune actuala temă stabilită pentru spitalele generale, așa cum rezultă din datele enumerate mai sus, nu pot să nu fie luate în considerare pentru o eventuală revizuire a acestei teme, în vederea stabilirii unor elemente componente care, asigurînd un confort rațional, să nu ignoreze și aspectele economice.

Reconsiderarea temei este necesar a se face ținîndu-se seama, de exemplu, că în general camerele de 1 pat sînt destinate cazurilor grave — care nu pot exista la nivelul procentajului stabilit actualmente; aceste camere nu sînt indicate din punct de vedere al psihologiei bolnavului și nici pentru cazuri speciale de internare care, de obicei, presupun un însoțitor. Pentru aceste din urmă cazuri sînt de obicei acordate camere de 2 paturi, care în proporție de 32% pot acoperi și aceste necesități.

În ce privește grupul sanitar propriu, trebuie menționat că el nu necesită o dotare completă și deci o dimensionare în consecință, întrucît funcțiunea îmbăierii sau a dușului nu este în mod obișnuit accesibilă decît bolnavilor în stare a se deplasa singuri. Or aceștia, dacă admitem că se pot deplasa pînă la sala de mese sau vorbitor, au posibilitatea — și de cele mai multe ori este chiar recomandabil — a se deplasa la baia plasată pe coridorul secției respective.

Am insistat asupra acestor aspecte, întrucît ele reprezintă sporuri de suprafețe și de cost ce nu se justifică în acest moment, în care efortul principal este îndreptat spre creștetea rapidă a indicelui de paturi din țara noastră.

1 | 2 | 3 4

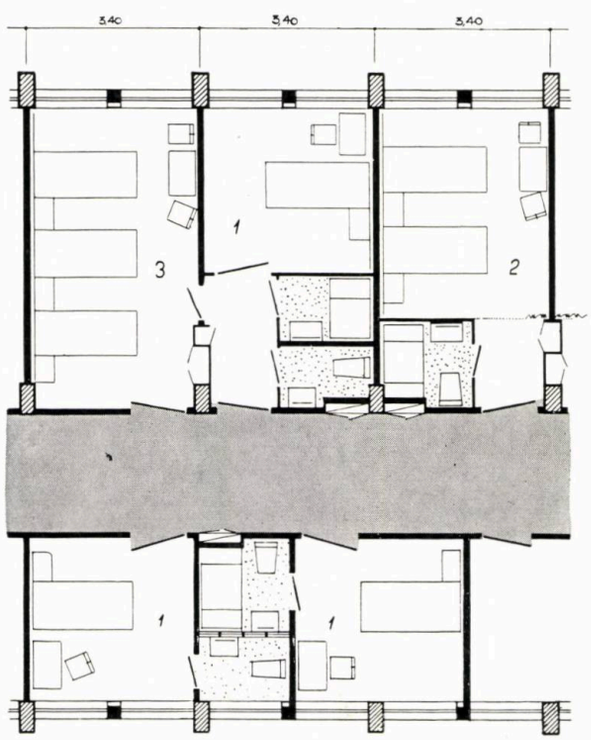

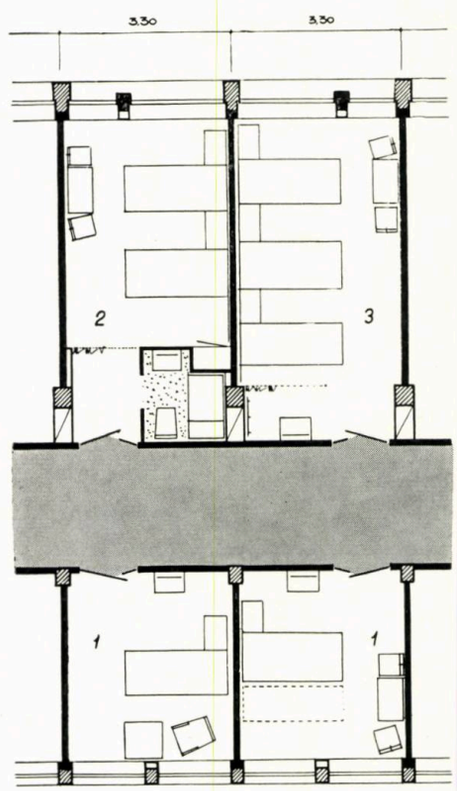

1 — *Schema de repartizare a suprafețelor destinate spitalizării și anexelor la spitalele din Suceava, Baia Mare și Constanța*
1. Suceava — 2. Baia Mare — 3. Constanța

2 — *Detaliu de cameră bolnavi la spitalul din Constanța*
1. Cameră cu un pat — 2. Cameră cu două paturi — 3. Cameră cu patru paturi

3 — *Detaliu de cameră bolnavi la spitalul din Baia Mare*
1. Cameră cu un pat — 2. Cameră cu două paturi 3. Cameră cu trei paturi

4 — *Detaliu de cameră bolnavi la spitalul din Suceava*
1. Cameră cu un pat — 2. Cameră cu două paturi 3. Cameră cu trei paturi

Autor, *arh. Ruxandra Stamatin-Iovănescu*
Colaboratori arhitectură: *arhitecții Cleopatra Alifanti, Anca Pruncu*
Rezistență: *ing. Haralambie Deliu*
Institutul Proiect-București

arh. ruxandra stamatin-iovănescu

noua policlinică a raionului tudor vladimirescu bucureşti

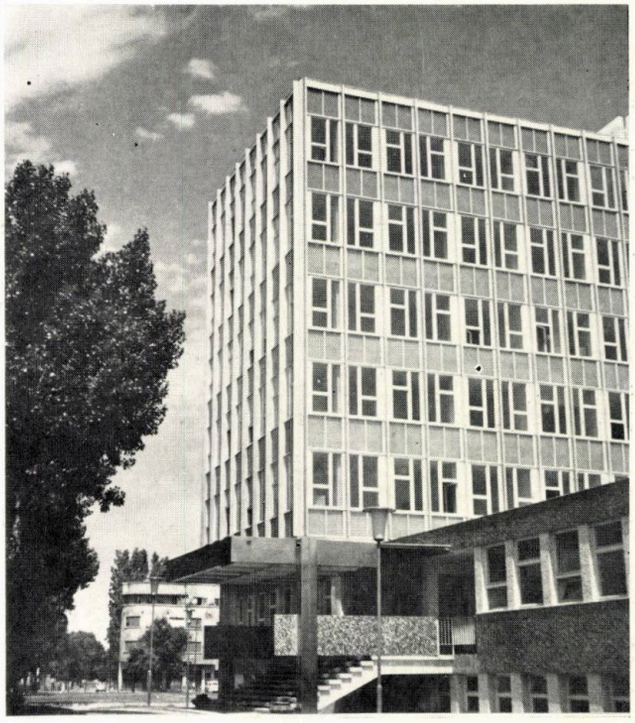

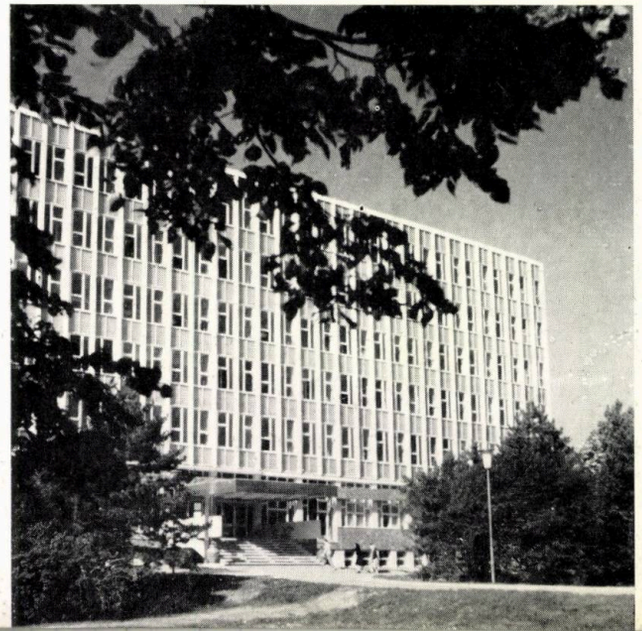

Policlinica raională Vitan, a cărei temă a fost fixată de Secția sanitară a Capitalei în colaborare cu M.S.P.S., este cea mai mare policlinică, care funcționează nelegată de staționar, din Capitală și chiar din țară. Capacitatea ei este de 4 000 consultații și tratamente pe zi și asigură asistența medicală ambulatorie de specialitate pentru o populație de 120 000 locuitori.

Problema funcționalității în amploarea ei era nouă și în documentația de specialitate nu s-au putut găsi exemple asemănătoare, pentru o verificare a soluțiilor. Partiul, avînd în vedere multitudinea serviciilor și interpenetrabilitatea circulațiilor, s-a dovedit în cursul studiului de o deosebită dificultate.

Multiplele accese impuse de program s-au rezolvat printr-o judicioasă folosire a denivelării naturale a terenului. S-a găsit o distribuire clară a funcțiunilor pe niveluri, ținînd seama pe de o parte de raportul și legăturile strînse între unele servicii, iar pe de alta de relativa independență a altora. S-a dat o deosebită atenție dimensionării acceselor și circulațiilor verticale și orizontale. S-au stabilit prin calcule de aglomerare, pe indicele de solicitare pe specialități, suprafețele necesare sălilor de așteptare.

Partiul prezintă o tramă care încadrează corect specificul funcțiunilo· policlinicii și care se exprimă în fațade, dînd o plastică adecvată unui edificiu sanitar.

Printr-un studiu atent al detaliilor, s-au căutat soluții noi constructive. S-a urmărit, de asemenea, obținerea unor finisaje cît mai îngrijite, pardoseli de marmură pe circulații, faianță și alhidal pe pereți, tîmplărie metalică etc.

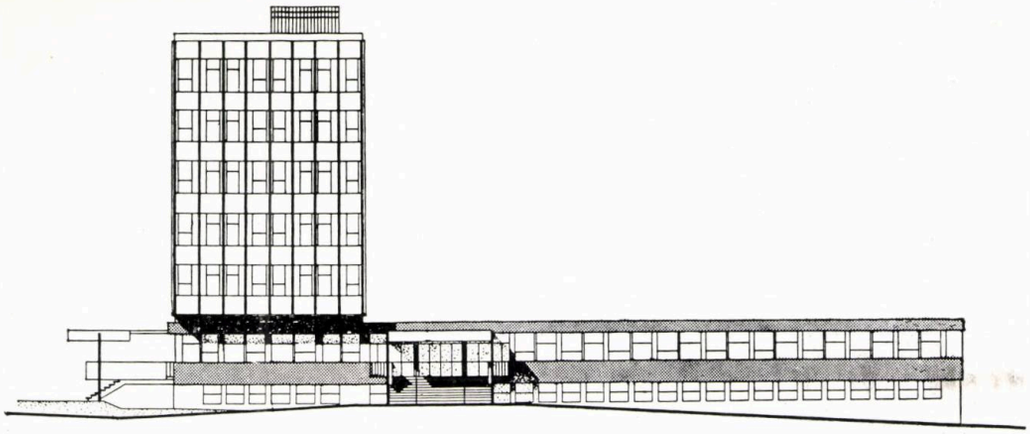

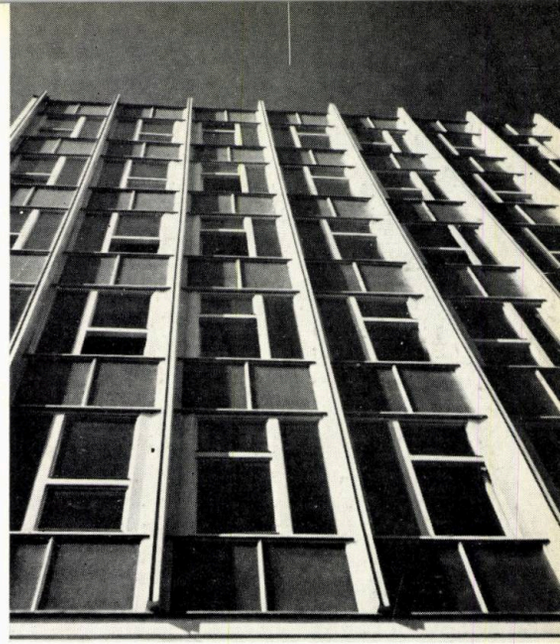

1 — *Vedere de ansamblu*
2 — *Detaliu, fațcdă posterioară cu intrare copii*
3 — *Fațada principală*
4 — *Fațada vest*
5 — *Intrarea principală*
6 — *Detaliu de fațadă*

1 | 4 6
2 | 5
3 |

Pentru a crea o ambianță plăcută, în principalele holuri s-au amplasat panouri decorative. În holul principal de la parter se află o frescă realizată de pictorul C. Blendea, iar în cele două holuri de la serviciul de radiologie s-au executat de către pictorii M. Velea și C. Berdilă două panouri din mozaic de marmură.

S-a realizat un confort deosebit, încadrat însă cu maximum de economicitate.

Indicii obținuți sînt:

$$\frac{\text{Valoare deviz pe obiect}}{\text{Suprafață desfășurată}} = 1\,250 \text{ lei/m}^2$$

$$\frac{\text{Valoare construcție}}{\text{Suprafață desfășurată}} = 980 \text{ lei/m}^2$$

$$\frac{\text{Valoare instalații}}{\text{Suprafață desfășurată}} = 270 \text{ lei/m}^2$$

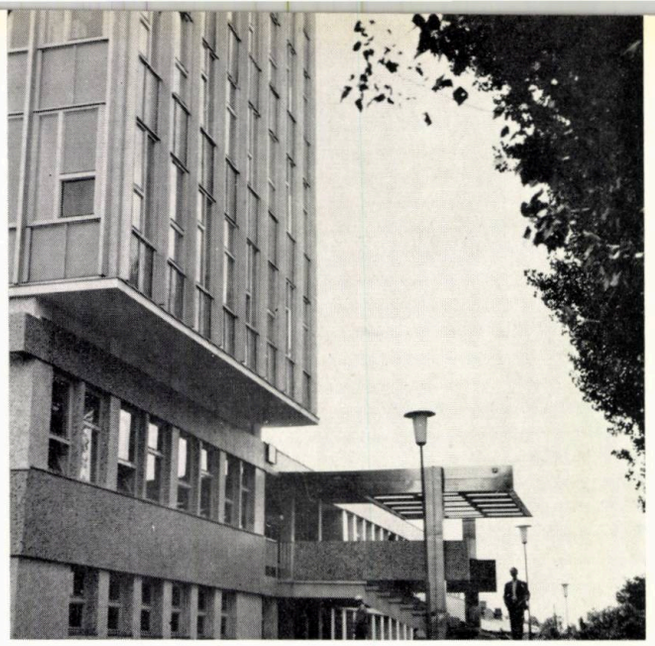

arh. mihai enescu

o reuşită construcţie sanitară

Policlinica raionului Tudor Vladimirescu din Bucureşti, dată de curînd în folosinţă, este cea mai mare construcţie sanitară cu acest profil realizată la noi în ţară, în cadrul vastei campanii de extindere şi completare a reţelei de aşezăminte destinate sănătăţii publice.

Acest nou edificiu cu o capacitate de 4 000 consultaţii tratamente/zi are menirea de a asigura asistenţa sanitară ambulatorie, curativă şi profilactică unei populaţii de cca 120 000 locuitori din raionul respectiv, acest lucru determinînd caracterul mai amplu — decît de obicei — al temei-program, materializat printr-un volum construit de dimensiuni apreciabile.

Reuşita rezolvării funcţionale în cadrul unui partiu raţional precum şi întreaga tratare arhitecturală fac din această construcţie o realizare reprezentativă de arhitectură contemporană a raionului şi chiar a oraşului nostru.

Plastica exterioară, privită şi sub aspectul încadrării în imaginea complexă a străzii, este aici bine pusă în valoare datorită unui amplasament dintre cele mai favorabile, pe care îl oferă terenul de la intersecţia arterei Dudeşti cu o stradă secundară, liber de alte construcţii şi cu bogate plantaţii, în cea mai mare parte existente.

Putem chiar vorbi, în cazul nostru, de realizarea unui deziderat valabil pentru toate edificiile sanitare şi evident pentru marea majoritate a obiectelor pe care arhitectura contemporană le creează şi anume: acea colaborare indispensabilă între obiect şi cadrul natural. În exemplul policlinicii raionului Tudor Vladimirescu, cadrul natural înconjurător, cu caracterul lui atît funcţional, cît şi plastic peisajistic, îl formează frumosul parc, cu suprafeţele sale întinse de peluze şi vegetaţii înalte, prin care se accede în clădire. În aceste condiţii — de care puţine asemenea obiective pot în general beneficia — nu putem să nu criticăm crearea unui gard înconjurător care, împrejmuind fără nici o raţiune întregul parc, îl rupe din compoziţia funcţională şi plastică a străzii. Această greşeală reprezintă o veche tendinţă, criticabilă atît sub aspectul psihologic pe care-l creează colectivităţii de pe stradă, cît şi sub cel al imaginii generale a oraşelor noastre, care sînt concepute şi gîndite astăzi după alte principii.

Partiul policlinicii urmăreşte o schemă generală de circulaţie şi funcţionalitate, judicioasă, în cadrul unui volum construit principal pe parter + 5 etaje şi al unui corp secundar.

În cadrul acestui partiu, nodul principal de circulaţie — căruia îi corespunde şi intrarea, foarte generos şi plăcut tratată — asigură bune legături

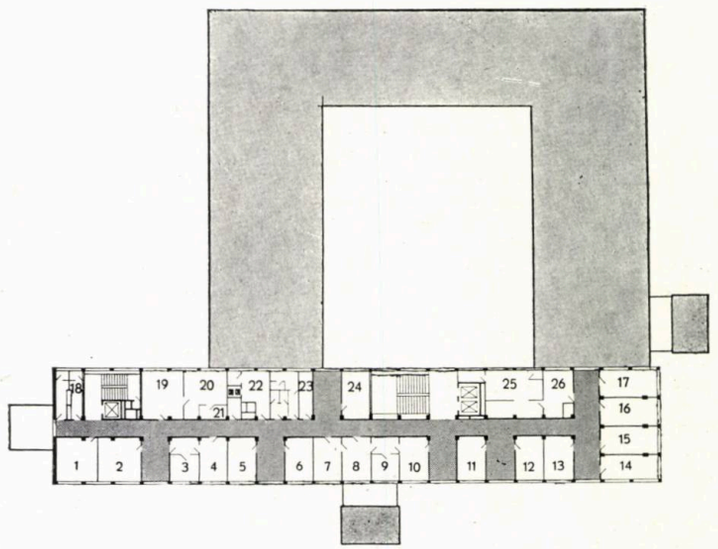

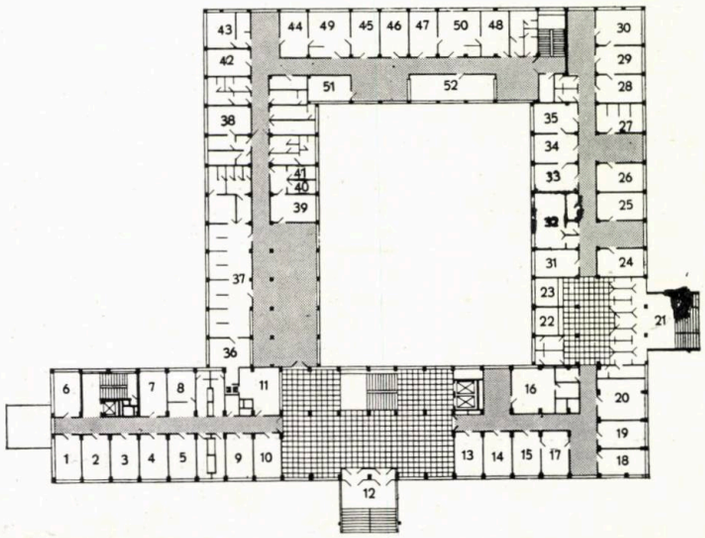

1 — *Intrarea principală în policlinică*
2 — *Detaliu fațadă vest*
3 — *Plan etaj*
4 — *Plan parter*
5 — *Intrare copii*
6 — *Detaliu fațadă*

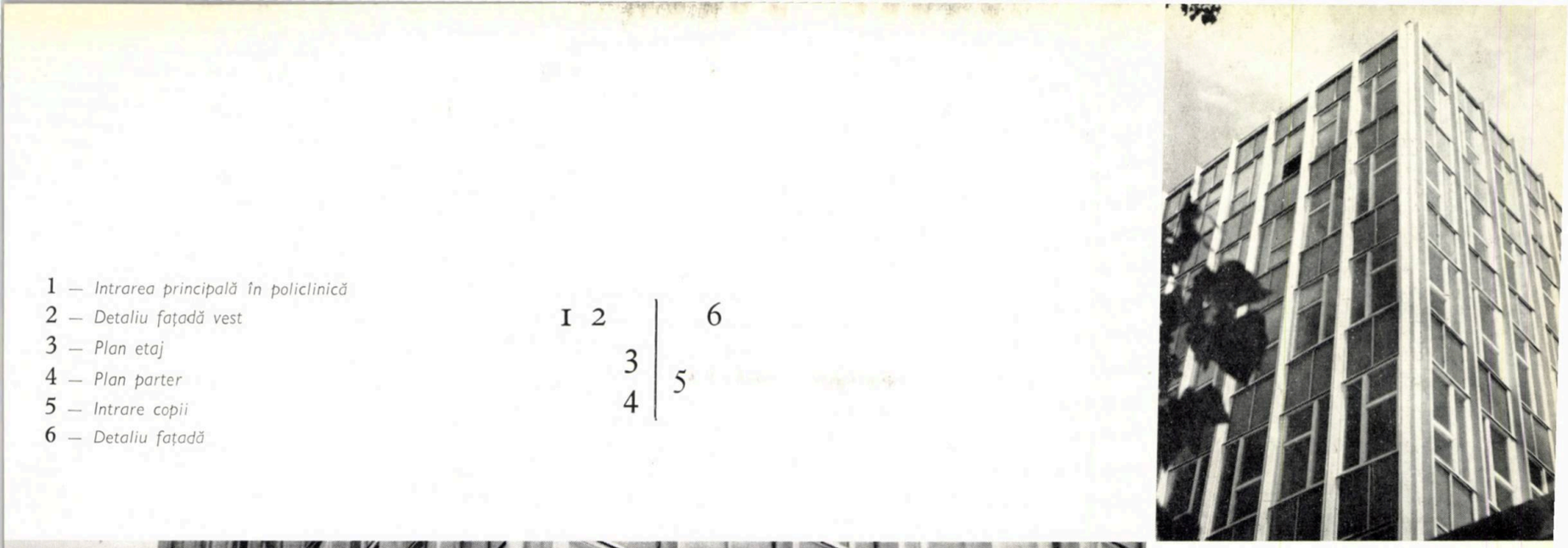

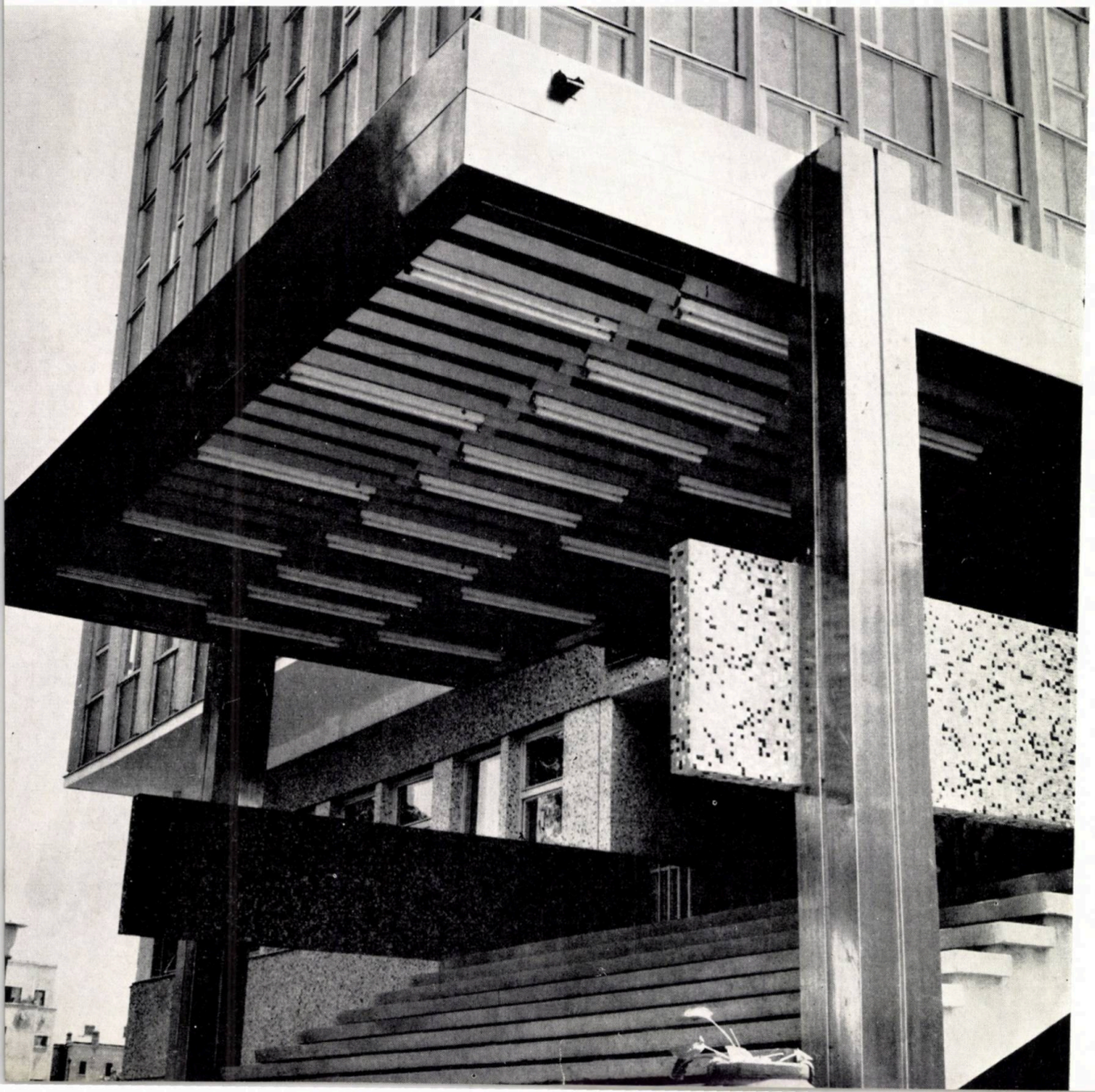

2 3
1 | 4

1 — *Vedere din hol*

2 — *Panou decorativ executat de artistul plastic Mircea Velea*

3 — *Panou decorativ executat de artistul plastic Constantin Berdilă*

4 — *Holul principal cu panoul decorativ executat de artistul plastic Constantin Blendea*

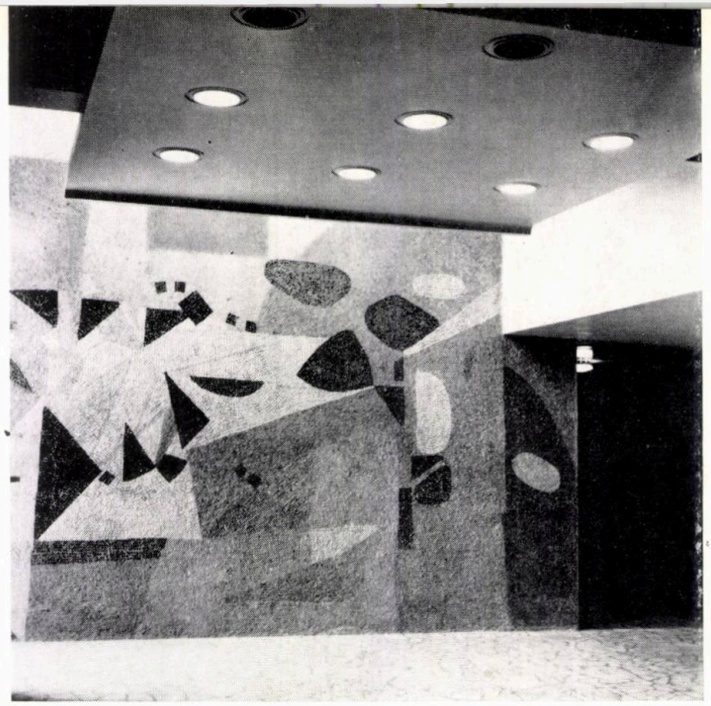

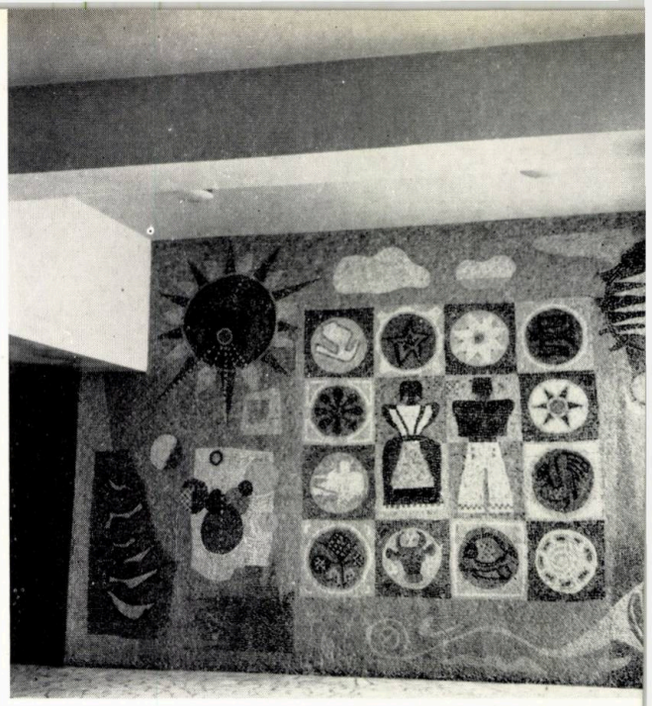

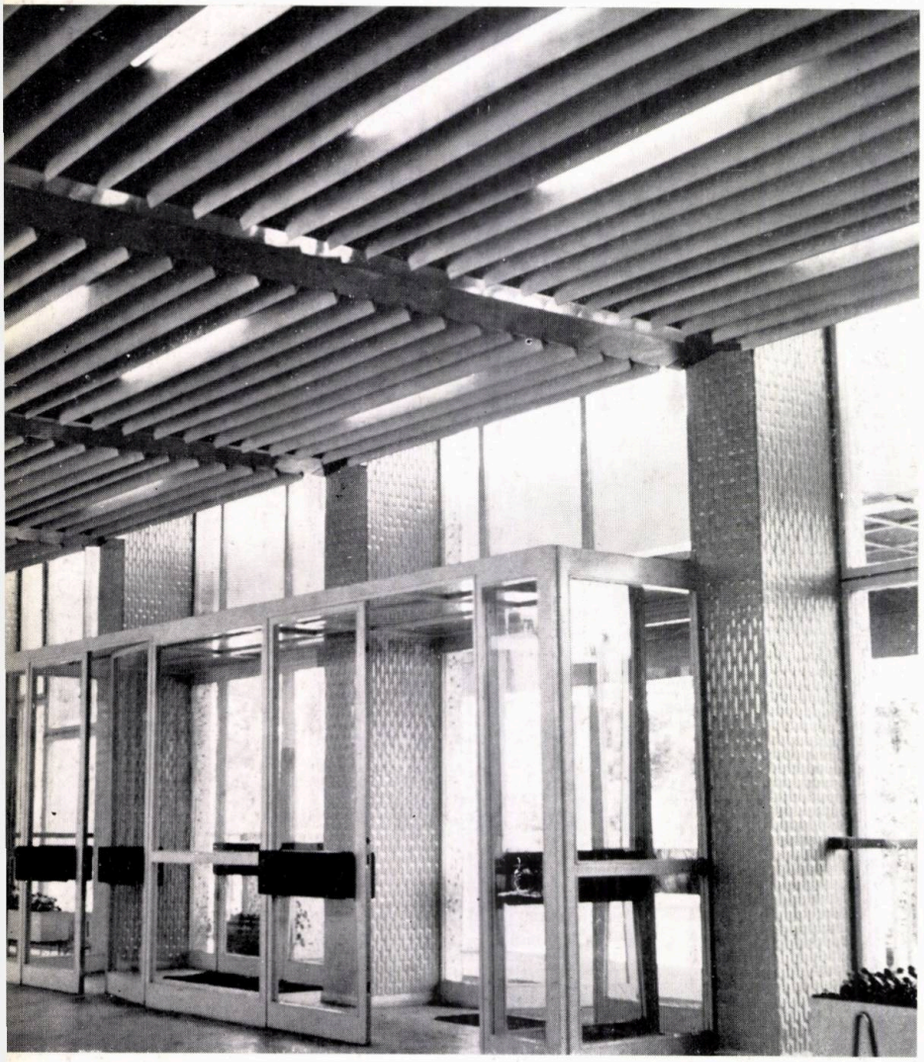

între funcțiunile policlinicii precum și din punctul de vedere al circulației bolnavilor.

Plasarea unor servicii cu mare pondere și frecvență de solicitare, cum sînt: radiologia, balneofizioterapia, farmacia sau recoltările necesare « aspectului de diagnosticare », la primul nivel — care este firesc cel mai accesibil și mai comod — este rațională. De asemenea, repartizarea pe verticală, într-o ordine ținînd de specificul respectiv, a cabinetelor de consultații și tratamente este bine realizată. O singură excepție, ce nu-și găsește deplina justificare și apare ca o problemă de discutat, o formează plasarea laboratoarelor de analize generale la etajul IV, deci la un nivel ce se intercalează între etajele destinate publicului.

Ținînd seama de faptul că oricum legătura funcțională între « recoltările » plasate în mod judicios la parter și laboratoarele de lucru se face pe verticală, și în special cu ajutorul unui monte-charge, considerăm că nivelul cel mai indicat pentru amplasarea « laboratoarelor » — funcțiune de obicei inaccesibilă publicului — ar fi fost etajul V. În aceste condiții, s-ar fi putut obține și o scurtare, cu un nivel, a circulației pe verticală rezervate publicului și bolnavilor.

Considerăm ca foarte utilă și cu bune avantaje de ordin funcțional și arhitectural, existența unei curți interioare de serviciu, în jurul căreia sînt dispuse o serie de funcțiuni și de intrări secundare și de serviciu-aprovizionare. Acest element de partiu oferă — pe lîngă avantajul unei mai bune organizări funcționale și a unui control eficient pentru o serie de accese secundare — și pe cel al degajării fațadelor, foarte liber vizibile pe toate cele 4 laturi, de aspectul multiplelor accese secundare și de serviciu-aprovizionare.

Am menționat caracterul contemporan pe care-l realizează tratarea arhitecturală a acestei construcții. Trebuie remarcată soluționarea fațadelor, în care întrebuințarea unor panouri din sticlă armată oferă posibilitatea evitării, cel puțin pentru volumul principal al ansamblului clădit, a tencuielilor tradiționale. Aceste panouri, dispuse pe orizontalele parapeților, colaborează într-o manieră interesantă cu jocul și desenul tîmplăriei metalice, obținîndu-se pentru întregul front de fațadă o suprafață de izbutită vibrație.

Grija proiectanților pentru o rezolvare cît mai adecvată — funcțională și plastică — a detaliilor și ansamblului de arhitectură exterioară este prezentă și în tratarea cu metal inoxidabil a intrărilor principale în policlinică (montanți și copertină), tratare prin care se obține un accent și o notă de caracare inedit, atît de necesare fațadelor noastre ce încep să nu mai reziste « criticii monotoniei ».

În esență, trebuie remarcată, în mod pozitiv, încercarea de întrebuințare a unor materiale mai variate în compunerea fațadelor, încercare pe care — chiar dacă plăcuțele « cesarom », cu care sînt placate cîteva suprafețe exterioare, nu cuprind culoarea și desenul cel mai indicat în cadrul armoniei policrome a fațadelor — o considerăm lăudabilă și demnă de urmat.

Întrebuințarea și dozarea unor materiale de finisaj cu eficiente calități decorative și funcționale, în tratarea interioarelor, ni se pare bine realizată. Sînt de menționat: metalul întrebuințat în tratarea plafonului holului

principal, placajele de ceramică de pe unele elemente de structură sau de pe contratreptele și vangul scării principale și marmura din pardoselile realizate în maniera mozaicului venețian — materiale și soluții de finisaj care contribuie la întregirea aspectului funcțional și decorativ al interiorului, la nivelul cerut de specificul acestei construcții.

În cadrul capitolului despre aspectul și tratarea arhitecturală a interiorului — capitol de mare importanță, întrucît el se adresează în modul cel mai direct « psihologiei » publicului, căruia îi este destinat acest edificiu, moralului bolnavilor ambulatorii intrați pe poarta acestui așezămînt destinat sănătății și vindecării lor — trebuie semnalată și existența unor lucrări de artă plastică și decorativă. Considerăm această colaborare între arhitecți și artiștii plastici ca foarte necesară în toate construcțiile sanitare și spitalicești pe care le realizăm.

În cazul policlinicii raionului Tudor Vladimirescu, s-au executat trei panouri decorative. Compoziția murală din holul principal, semnată de artistul plastic C. Blendea, ni se pare că nu se încadrează în suficientă măsură în atmosfera generală a spațiului local înconjurător. Celelalte două compoziții, dispuse pe pereții spațiilor de așteptare ale serviciilor de balneofizioterapie și radiologie, executate de artiștii plastici M. Velea și C. Berdilă, sînt de remarcat, atît pentru reușita în sine a lucrărilor, cît și pentru încadrarea lor tematică și plastică în specificul spațiilor în care sînt plasate.

Nu putem încheia aceste cîteva aprecieri fără a aminti din nou insuficiența cantitativă și calitativă a sortimentului de accesorii legate de finisajele interioare. Este vorba de acele elemente care pot contribui la întregirea aspectului și notei de acurateță a interioarelor, cum sînt : grilele și în general elementele vizibile ale instalațiilor de ventilație-aer condiționat, dozele și capacele de vizitare a instalației electrice, ușile și ramele hidranților de incendiu și altele. Toate aceste elemente, care nu au încă asigurată o producție curentă în cadrul sectorului materialelor de construcție, sînt de obicei executate pe șantier sau în mici ateliere anexă, la un nivel necorespunzător de funcționalitate și aspect în evident contrast cu restul cadrului finit interior. Este o observație critică de ordin general, valabilă la toate noile noastre construcții și în special la cele social-culturale.

★

Pentru frumoasa realizare pe care o constituie policlinica raionului Tudor Vladimirescu, sînt de subliniat meritele colectivului de arhitecți din cadrul Institutului Proiect-București, alcătuit din Ruxandra Stamatin-Iovănescu, Cleopatra Alifanti și Anca Pruncu, ale inginerilor și specialiștilor colaboratori precum și ale colectivului de constructori al Întreprinderii construcții-montaj nr. 2 S.P.C.

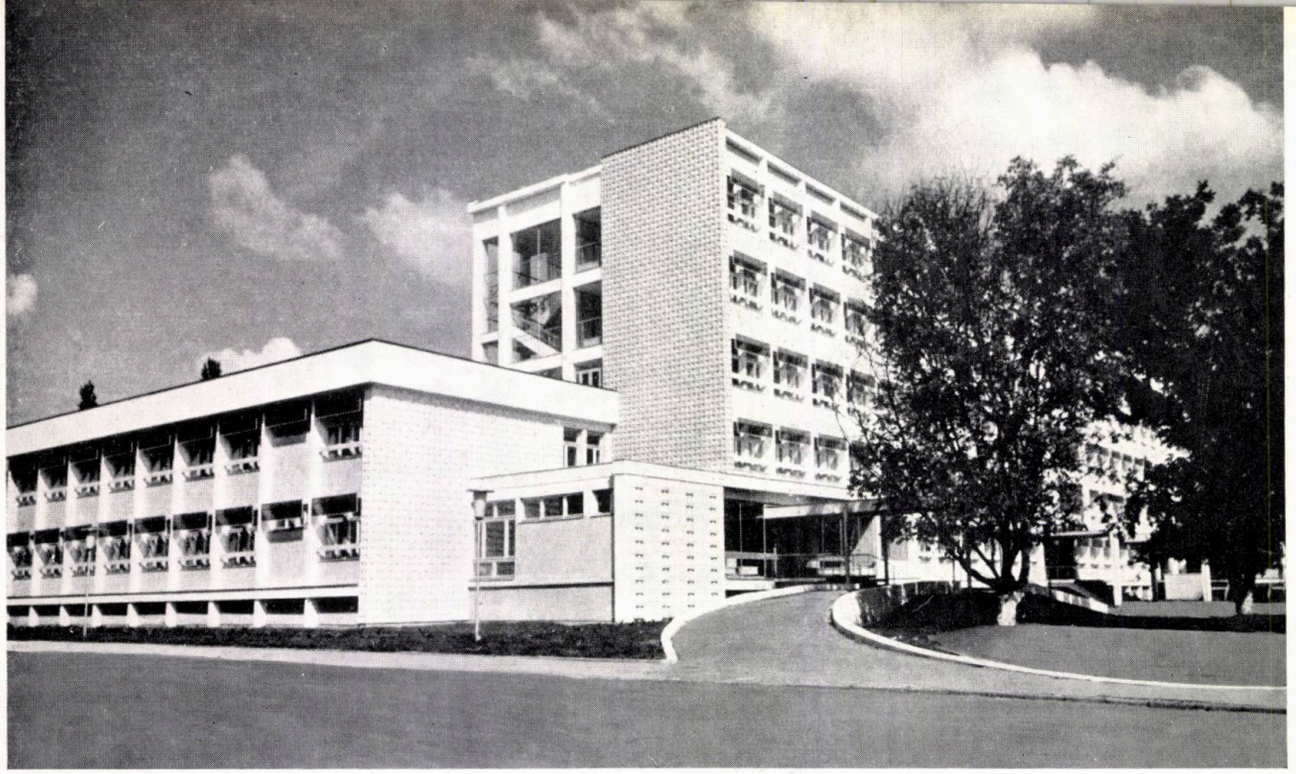

Vedere parțială

Plan etaj III — Secția ginecologie

1. Oficiu — 2. Sală mese — 3. Salon 3 paturi 4. Grup sanitar, baie — 5. Tratament — 6. Ascensor bolnavi — 7. Grup sanitar, ploști — 8. Grup sanitar, w.c. — 9. Baie — 10. Salon 2 paturi — 11. Sora 12. Medic — 13. Ascensor persoane — 14. Ascensor brancarde — 15. Debara — 16. Soră-șefă — 17. Medic șef — 18. Grup sanitar — 19. Transfuzii — 20. Anexă 21. Eclampsie — 22. Depozit — 23. Pregătire operație — 24. Sală operație — 25. Pregătire medici 26. Instrumente sterile — 27, 28. Reanimare.

Plan parter — Primiri și servicii generale

1. Hol intrare personal medical — 2. Scretară 3. Director, medic — 4. Grup sanitar — 5. Bibliotecă — 6. Hol primire ginecologie — 7. Cabinet consultații — 8. Pregătire — 9. Sală întreruperi sarcini 10. Pregătire medici — 11. Grup sanitar — 12. Informații-vestiar — 13. Hol întreruperi sarcini — 14. Centrală telefonică — 15. Telefoniste — 16. Aparatură 17. Salon 3 paturi — 18. Soră — 19, 20. Salon 3 paturi izolare — 21. Tratament — 22. Baie — 23. Îmbrăcare — 24. Dezbrăcare — 25. Rufe — 26. Triaj 27. Primire — 28. Informații — 29. Hol obstetrică — 30. Consultații — 31. Lactarium — 32. Păstrare lapte — 33. Citologie — 34. Developare-Radiologie — 35. Primire — 36. Medic radiolog — 37. Fizioterapie — 38. Endocrinologie — 39. Oficiu subsol pentru animale — 40. Dezbrăcare — 41, 42. Baie, duș — 43. Dezbrăcare — 44. Ascensor bolnavi 45. Vestiar — 46, 47. Vestiare medici — 48. Vestiar surori — 49. Vestiar personal medical — 50. Ascensor brancarde — 51. Ascensor persoane — 52. Vestibul — 53. Sală compresoare — 54. Centrală ventilație — 55. Sterilizare centrală — 56. Predare-depozitare — 57. Oficiu distribuție — 58. Sterilizare instrumente — 59. Pregătire — 60. Primire.

arh. liviu niculiu

maternitatea din bacău

Plan parter

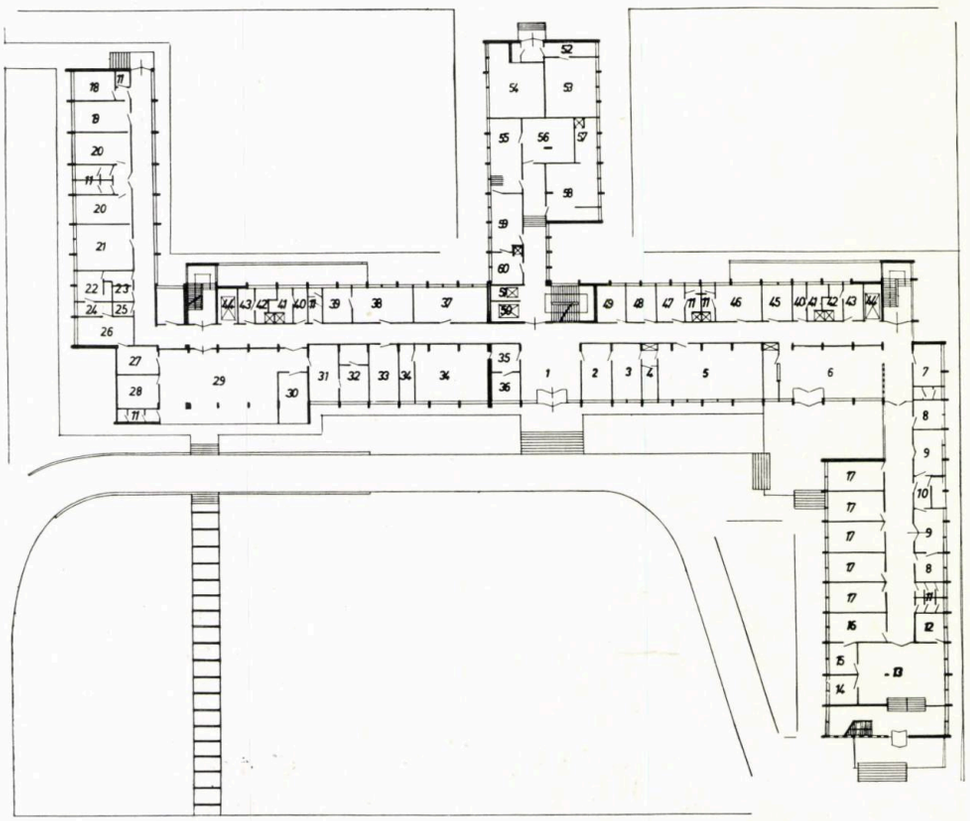

Autori :
Arhitectură : *arh. Liviu Niculiu*
Rezistență : *ing. Ana Wiener*
Instalații : *inginerii Victor Covali, Radu Isar*
D.S.A.P.C. — Bacău

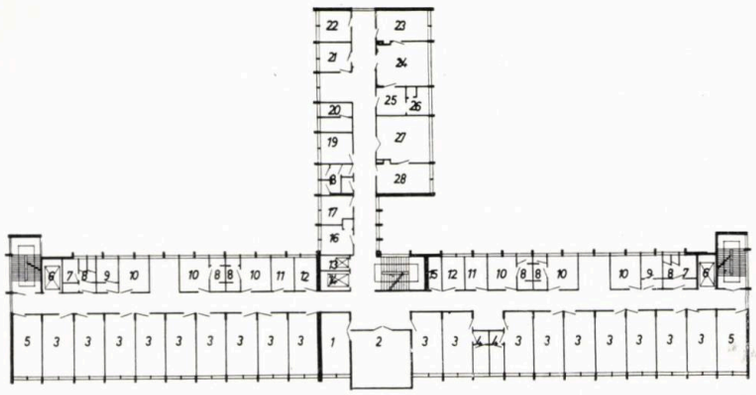

Plan etaj III

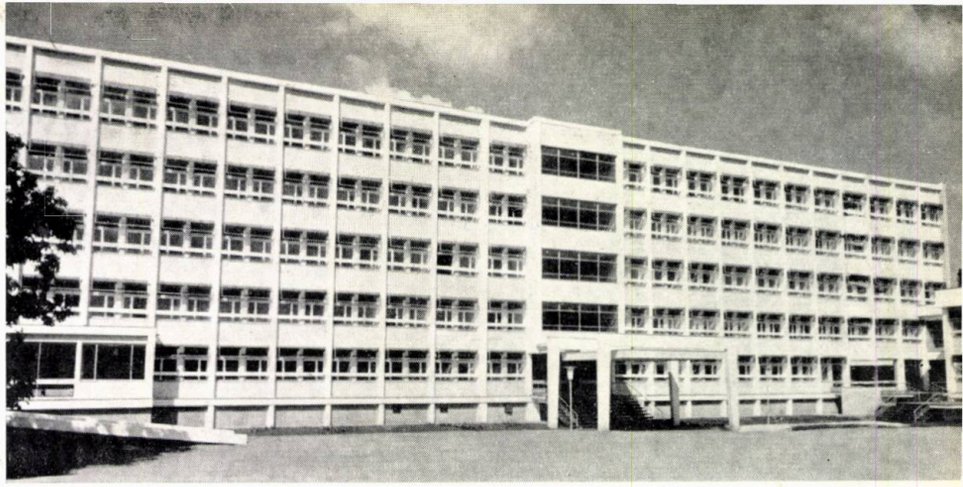

Fațada principală

Plan etaj I

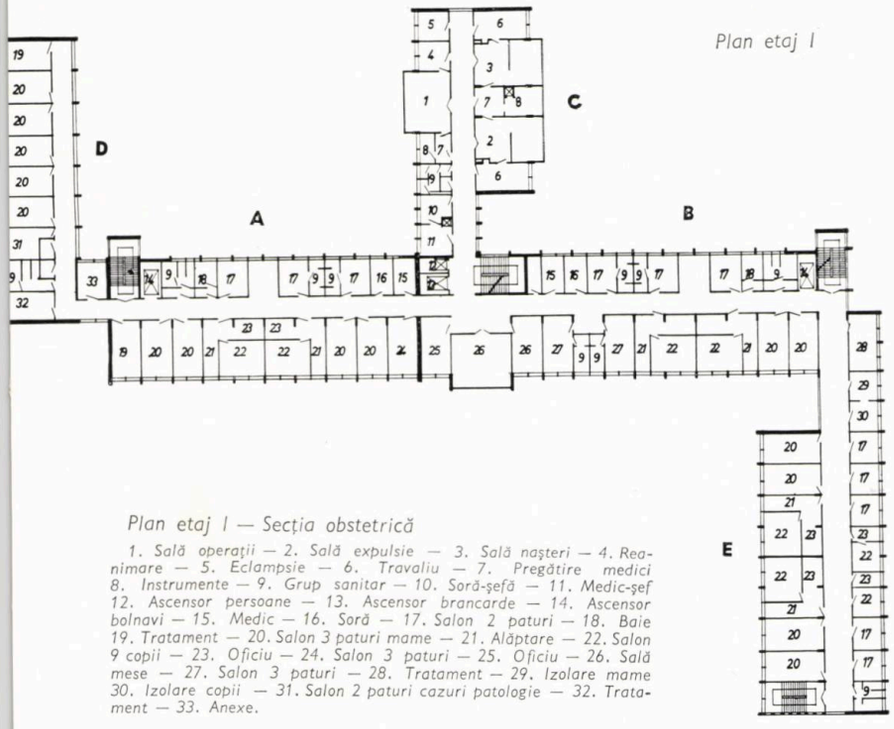

Plan etaj I — Secția obstetrică

1. Sală operații — 2. Sală expulsie — 3. Sală nașteri — 4. Reanimare — 5. Eclampsie — 6. Travaliu — 7. Pregătire medici 8. Instrumente — 9. Grup sanitar — 10. Soră-șefă — 11. Medic-șef 12. Ascensor persoane — 13. Ascensor brancarde — 14. Ascensor bolnavi — 15. Medic — 16. Soră — 17. Salon 2 paturi — 18. Baie 19. Tratament — 20. Salon 3 paturi mame — 21. Alăptare — 22. Salon 9 copii — 23. Oficiu — 24. Salon 3 paturi — 25. Oficiu — 26. Sală mese — 27. Salon 3 paturi — 28. Tratament — 29. Izolare mame 30. Izolare copii — 31. Salon 2 paturi cazuri patologie — 32. Tratament — 33. Anexe.

Intrarea principală

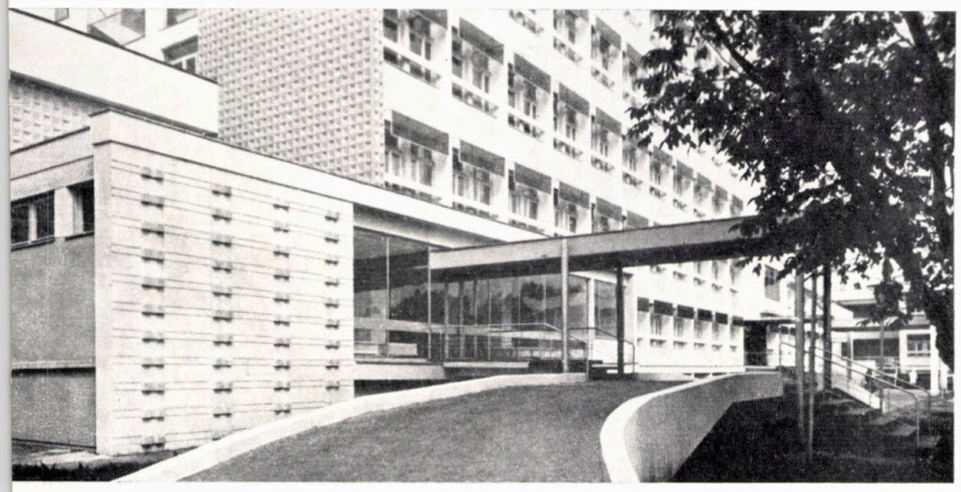

Concepută ca un pavilion specializat, clădirea noii maternități din Bacău se încadrează în viitorul complex spitalicesc, a cărui capacitate finală va fi de 1 300 paturi. Terenul pe care se va desfășura acest complex se află în vecinătatea Parcului Libertății, în apropiere de centrul orașului.

Maternitatea cuprinde secțiile : obstetrică (100 paturi), ginecologie (100 paturi), mame lehuze cu copii imaturi (35 paturi), noi născuți normali (80 paturi) și noi născuți imaturi (35 paturi). Repartizat pe vîrste, din totalul de 350 paturi revine pentru adulți un număr de 235 paturi, iar pentru noii născuți, 115 paturi.

Clădirea se compune dintr-un corp principal (AB) cu demisol parțial, parter și patru etaje și din trei corpuri adiacente : grupul operator (C) pe parter și trei etaje, amplasat în fațada posterioară spre parc, avînd la demisol instalațiile speciale ce deservesc secțiile respective ; serviciul întreruperi sarcini și serviciul izolare, amplasate în două corpuri laterale (D și E) și desfășurate pe parter și etaj.

Proiectanții au căutat să obțină o cît mai judicioasă distribuire a serviciilor din punct de vedere funcțional și al circulației. De exemplu, rezolvarea serviciului de obstetrică fiziologică (care necesită un număr mare de paturi) la etajul I a devenit posibilă prin extinderea peste parterul corpurilor laterale; amplasarea serviciului de sterilizare centrală, împreună cu centrala de ventilație, aer condiționat, la parterul grupului operator, credem a fi optimă.

Dispunerea spațiilor de primire la cele două capete ale corpului principal a permis o grupare rațională :

A. Primire obstetrică fiziologică și imaturi (corp A, parter), cu circuit separat, avînd din holul de așteptare, după triaj, cabinet de consultații — dezbrăcare-baie-îmbrăcare, acces direct pe scară la staționarul de la etajul I.

B. Primire obstetrică subfebrilă (corp A, parter) avînd aceleași încăperi, după care circuitul se ramifică spre izolare (care dispune de trei cabinete cu grup sanitar propriu, sală de intervenții nașteri, oficiu, rufe) și spre staționarul de obstetrică subfebrilă de la etajul II.

C. Împreună cu aceste primiri s-a rezolvat și poziția lactariumului (corp A, parter).

D. Primire ginecologie medicală, operatorie și subfebrilă (corp B), cu dezbrăcare-duș-îmbrăcare, avînd legătură directă prin scară și ascensor cu staționarul de la etaj. Ca și primirea de la obstetrică, aceasta beneficiază de sală de așteptare pentru vizitatori, cu w.c. propriu și o cameră specială pentru eliberare.

Staționarele, care se găsesc începînd de la etajul I, au camere cu cel mult trei paturi, fiecare nivel avînd și

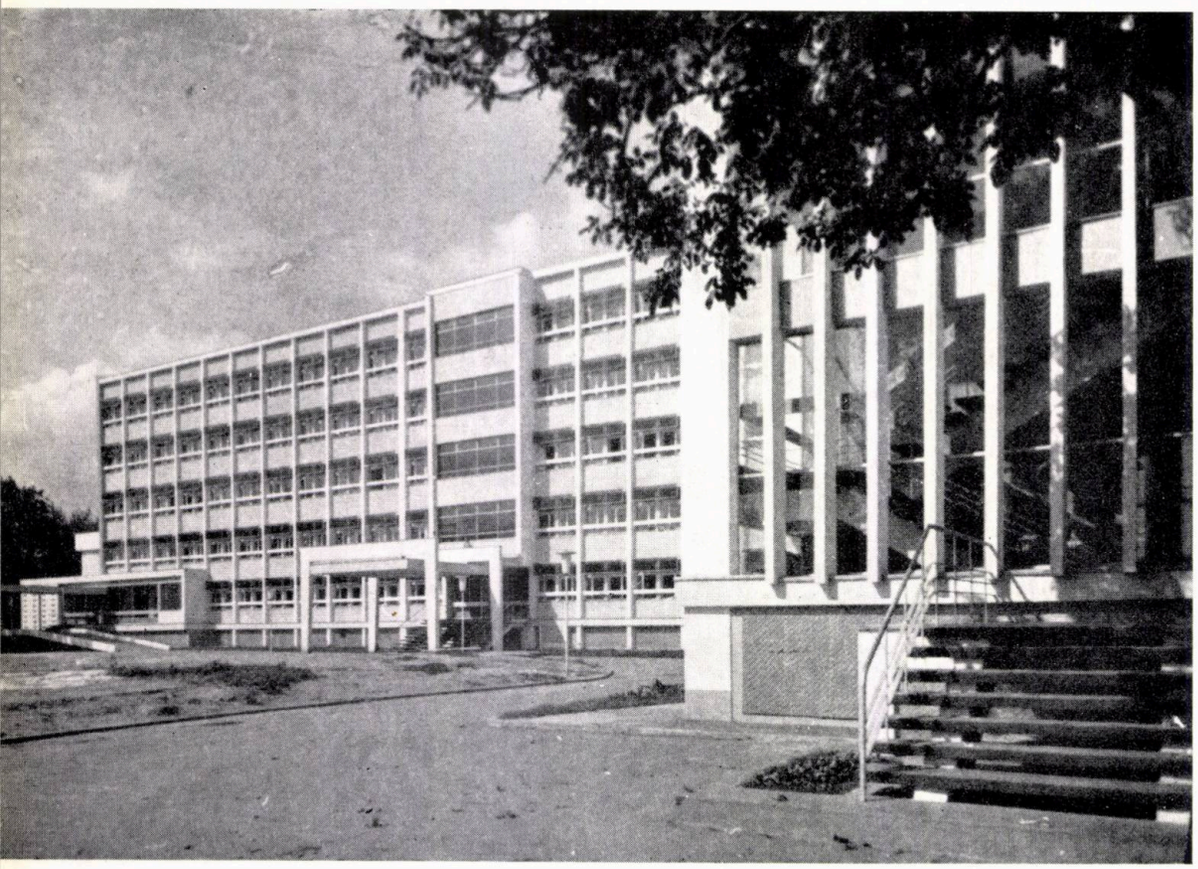

Vedere parțială

două camere cu două paturi și grup sanitar propriu. De asemenea, două din camerele cu trei paturi beneficiază de grup sanitar propriu și sînt cuplate pe verticală la toate nivelurile. În general, s-a urmărit și realizat cuplarea grupurilor sanitare, atît pe verticală, cît și pe același nivel.

Camerele pentru bolnavi dispun de toate anexele de deservire, ca săli de tratament, săli de mese, încăperi pentru medici, surori, oficii, încăperi pentru rufe curate și murdare, grupuri sanitare etc.

Grupurile operatorii, cu poziția în plan dictată de necesitatea izolării lor, rezolvă cerințele fiecărui nivel, avînd la secția obstetrică, ca obiectiv principal, săli de expulsie, iar la secția ginecologică, sală de operații. S-a avut în vedere o legătură directă a încăperilor pentru instrumente cu serviciul de sterilizare central de la parter.

Coridcarele de circulație au o lățime de 2,20 m și primesc supralărgiri în dreptul sălilor de mese pentru descongestionare. La grupul operator, lățimea coridorului a fost mărită la 2,50 m, pentru o mai ușoară circulație a cărucioarelor.

Pe verticală, cele trei scări principale sînt completate de trei ascensoare pentru bolnavi și de unul, central, pentru medici și vizitatori.

Finisajele interioare sînt igienice și ușor de întreținut: vopsitorii în ulei, faianță la toate grupurile sanitare, băi și dușuri, linoleum și parchet. La holurile principale de intrare, corpurile de iluminat sînt mascate cu sticlă opacă, pentru a împiedica depozitarea prafului; în general, s-a căutat obținerea unei bune luminări naturale, prin folosirea glasvandurilor pe toată înălțimea încăperilor, a supraluminilor spre coridcare și a panourilor mari de sticlă la scări.

Pentru finisajele extericare s-a utilizat vinacet aplicat pe panourile tencuite de pe toată lungimea parapeților și care contrastează cu albul stîlpilor și al cornișelor precum și cu culoarea plăcuțelor din beton modelat, aplicate pe toată înălțimea timpanelor pline. Efectul plastic este întregit de parasolarele de sticlă armată, ce împiedică pătrunderea soarelui în camere.

Structura de rezistență a fost realizată pe un schelet de beton armat monolit, cu placă-grindă pe deschiderea camerelor pentru bolnavi, cu placă fără grindă peste coridcarele cu deschidere mică, cu sistem rigidizat avînd diafragma longitudinală de 12,5 între coridor și încăperile de 3,60 m adîncime. Diafragmele transversale, cîte două la fiecare porțiune între rosturi de dilatație, merg pe cîte trei niveluri.

Timpanele vor primi un placaj aparent de 3 cm grosime, executat din prefabricate de beton armat.

★

În general, autorii au căutat prin compoziția arhitecturală să dea clădirii un caracter reprezentativ și primitor în același timp. Culorile vii, ferestrele mari de sticlă, placajul de cărămidă aparentă, înviorează fațada, dîndu-i un caracter optimist.

Fiind amplasată în vecinătatea Parcului Libertății, clădirea beneficiază de un cadru natural bogat plantat, care a influențat și rezolvarea circulațiilor — amenajate corespunzător — din incinta complexului spitalicesc.

S-a preconizat realizarea unor oglinzi de apă, grupuri statuare, panouri decorative; se vor studia cu atenție spațiile florale, care vor contribui la întregirea ambianței plăcute și a climatului adecvat.

Sala de mese

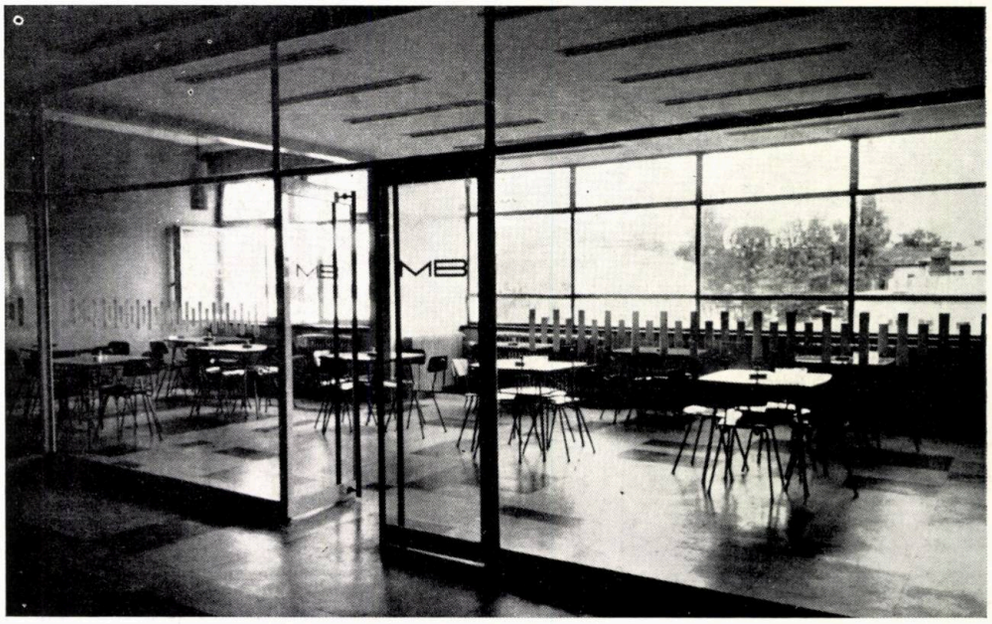

conf. arh. ignace şerban

noi studii de apartamente

(articol întocmit pe baza comunicării prezentate la colocviul asupra locuinţei al u.i.a.)

Continua preocupare pentru îmbunătăţirea locuirii, pentru creşterea confortului printr-o bună repartizare a încăperilor apartamentelor în funcţie de componenţa atît de diferită a familiilor, cît şi urmărirea diversificării rezolvărilor funcţionale şi a asamblărilor, au format obiectul unor studii ale Institutului de proiectări tip (I.P.C.T.) în colaborare cu alte institute de proiectare.

Baza de temă a constituit-o serierea teoretică a nouă tipuri de apartamente (fig. 1).

Aceste tipuri (notate de la A la I) au precizate suprafeţele locuibile totale, minime şi maxime, precum şi numărul şi dimensiunile încăperilor fiecărui tip de apartament. Astfel:

apartamente de tip A, cu camera principală de 16—18 m², destinat unei persoane;

apartamentul de tip B, cu camera principală de 14—15 m² şi un dormitor de două persoane de 9 m², destinat pentru două persoane;

apartamentul de tip C, cu camera principală de 17—18 m² şi un dormitor de 12 m² este destinat a fi locuit tot de două persoane. Considerăm că în perspectivă tipul C va putea fi înlocuit treptat de tipul B;

apartamentul de tip D, cu camera principală între 17—19 m², cu un dormitor de 12 m² pentru două persoane şi unul de 8 m² pentru o persoană, destinat a fi locuit de trei persoane;

apartamente de tip E şi F, cu camera principală între 18—20 m² şi cu dormitoare diferenţiate, sînt destinate a fi locuite de patru persoane;

apartamentele de tip G, cu camera principală între 19—21 m² cu două dormitoare de cîte două persoane, de 12 şi 10 m², şi un dormitor de o persoană de 8 m², destinat a fi locuit de cinci persoane;

apartamentele H şi I cu camere principale de 20—22 m² şi dormitoarele diferenţiate sînt destinate să cazeze şase persoane.

În etapa actuală se folosesc uneori apartamentele cu un grad de ocupare mai ridicat, utilizîndu-se şi camera principală pentru dormit.

Pe baza acestei teme şi a unor deziderate tehnico-economice legate de costul apartamentului, lăţimea secţiunilor în scopul asigurării densităţilor optime pe teren, a condiţiilor tehnico-structurale şi de industrializare, precum şi în vederea diversificării arhitecturale a ansamblurilor de locuit, proiectanţii au prezentat spre avizare numeroase propuneri de secţiuni şi asamblări pentru locuinţe.

Iată unele rezolvări de apartamente dintre cele nouă tipuri propuse de temă.

Fig. 1

Tipul de apartament		A		B		C		D		E		F		G		H		I	
		min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²	min m²	max m²
Suprafaţa locuibilă a apartamentelor	Camera principală	16	18	14	15	17	18	17	18	18	20	18	20	19	21	20	22	20	22
	Dormitor 1			9		12		12		12		12		12		12		12	
	Dormitor 2							8		10		8		10		10		10	
	Dormitor 3											8		8		10		8	
	Dormitor 4																	8	
Suprafaţa locuibilă totală		16	18	23	24	29	30	37	39	40	42	46	48	49	51	52	54	58	60

Tipul A. Apartamente cu o cameră, bucătărie mică, baie și dulap înzidit, loggia sau balcon în mai multe rezolvări (fig. 2).

Tipul B. Apartament cu două camere. Suprafața camerei principale, de numai 14—15 m², se completează cu cea a dormitorului de 9 m², legătura între aceste două încăperi fiind obligatorie. Grupul sanitar, bucătăria și spațiile de depozitare sînt dimensionate ca la tipul A. Este un apartament economic și confortabil pentru două persoane (fig. 3).

Tipul C. Apartament cu două camere cu suprafețe locuibile mai mari decît ale tipului anterior, cu bucătărie și cu spațiile anexe mai dezvoltate. Rezolvările prezentate diferă în funcție de componența, forma secțiunii și asamblării.

Primul apartament se poate realiza numai într-o secțiune de margine. Este foarte economic și totuși obține avantaje de confort prin legarea

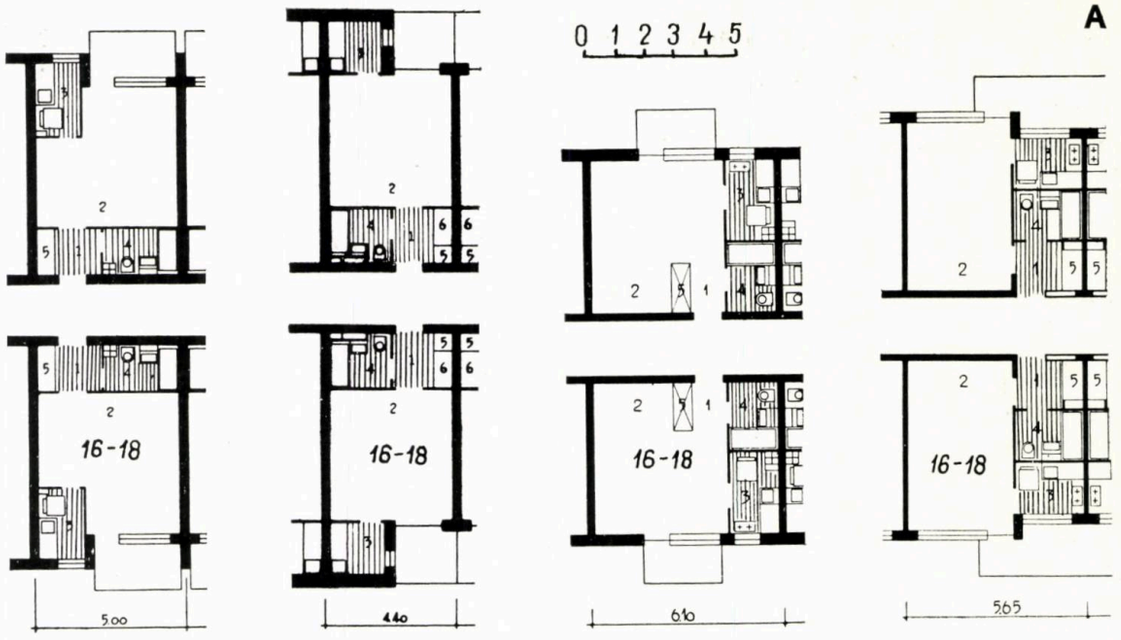

Fig. 2

Fig. 3

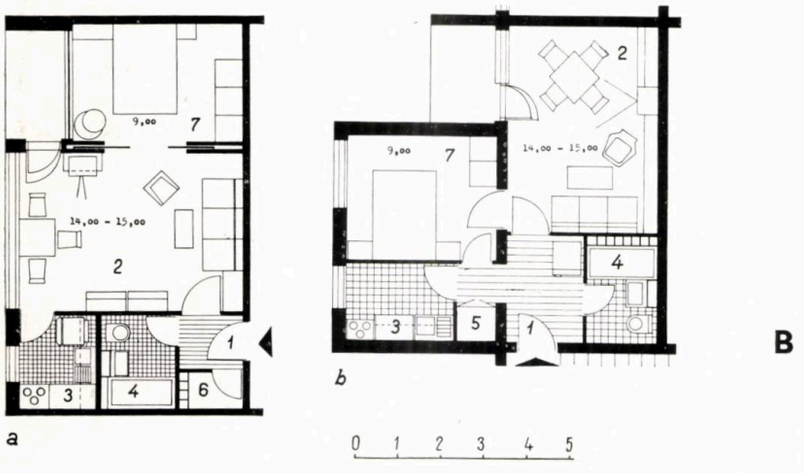

Fig. 4

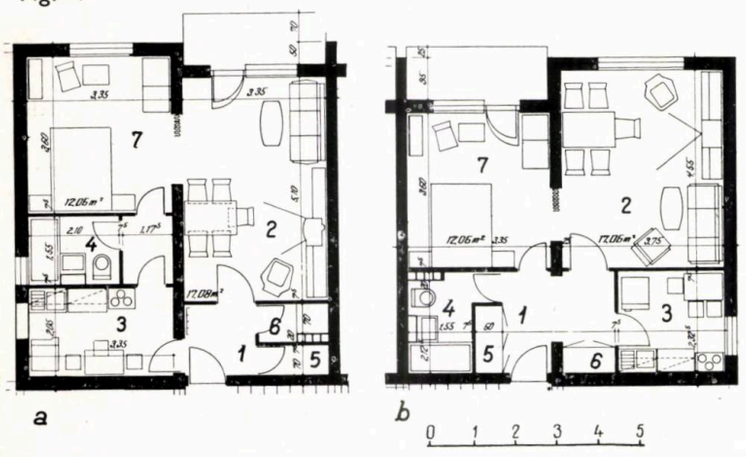

celor două încăperi de locuit și decomandarea dormitorului prin bucătărie (fig. 4 a).

Al doilea apartament, caracteristic pentru secțiunile cu spațiul de acces pe coridor exterior sau pe o latură marginală a unei secțiuni, obține o decomandare directă și o legătură intimă între încăperile de locuit (fig. 4 b).

Tipul D. Apartament cu trei camere, cu unul dintre dormitoare pentru o persoană. În funcție de poziția dormitoarelor în secțiune rezultă încăperile de locuit decomandate (ca în figura 5 a) sau comandate prin camera principală (ca în figura 5 b).

Fig. 5

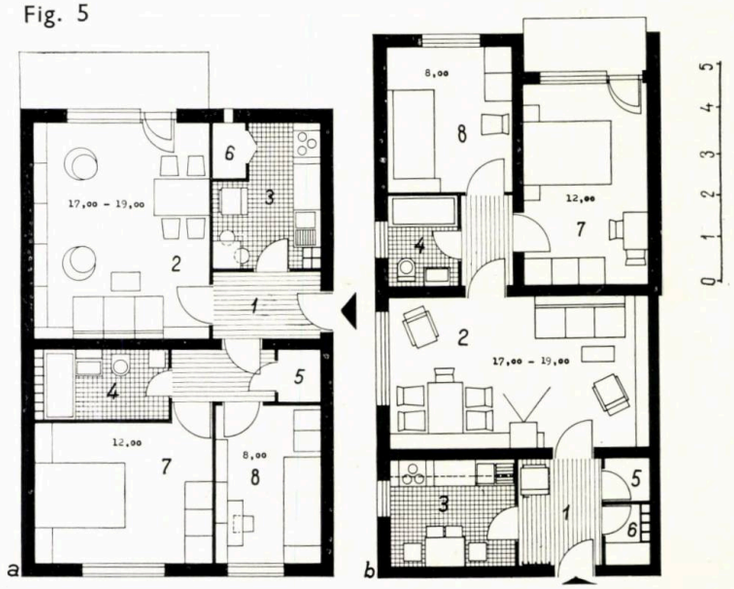

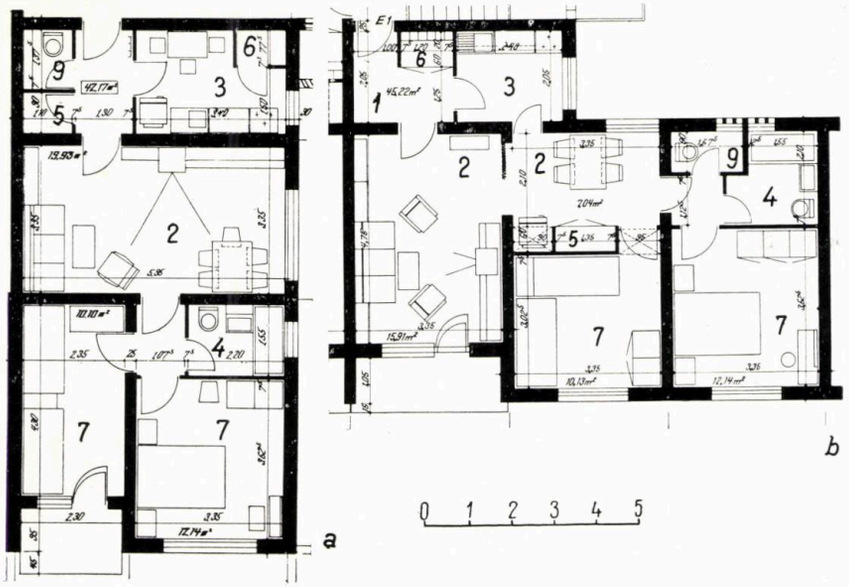

Fig. 6

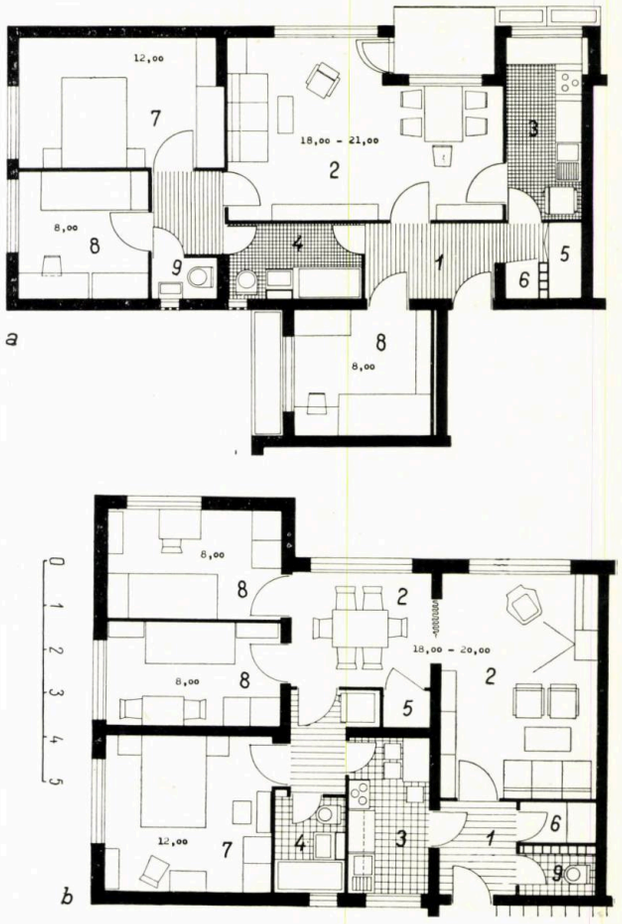

Fig. 7

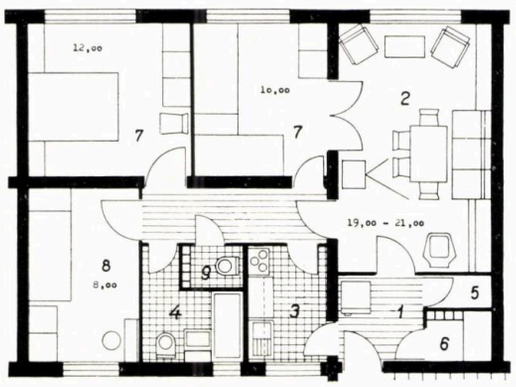

Fig. 8

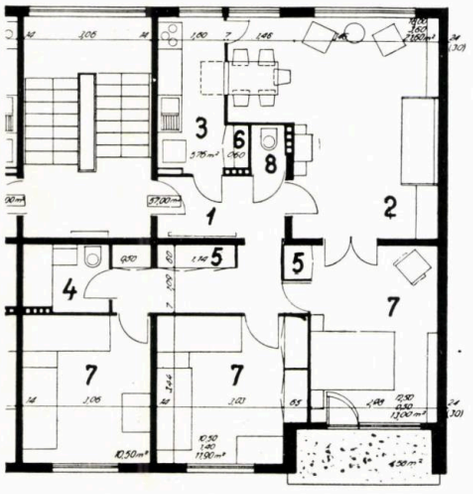

Fig. 9

Tipul E, cu apartamente de trei camere cu dormitoare de două paturi, are grupul de dormitoare comandat prin camera principală (figura 6 a). Figura 6 b ilustrează o rezolvare interesantă pentru cazul unui apartament rezolvat în unghi, unde se obține o prelungire a camerei principale pe degajamentul dormitoarelor. Separarea funcțiunilor camerei principale reprezintă în acest moment o preocupare a proiectanților noștri și o vom găsi ilustrată și în alte exemple.

Începînd cu acest tip apare w.c.-ul separat în apartament.

Tipul F. Apartament cu patru camere, două din dormitoare fiind de o persoană pentru a se satisface componența de familii care necesită asemenea încăperi.

În figura 7 a, apartamentul are o cameră principală cu o nișă-sufragerie, iar accesul la dormitoare, în afară de cel din camera principală, este dublat prin baie. Unul dintre dormitoarele de o persoană, așezat la vestibul, poate fi, în unele situații, utilizat drept cameră de lucru.

În figura 7 b, pe linia diferențierii camerei principale, se propune realizarea unei alte încăperi de zi care decomandă cele două dormitoare mici. Încăperea, în această situație, poate folosi ca sufragerie sau chiar cameră de zi pentru copii. Legătura prin bucătărie asigură acestor încăperi independență față de camera principală.

Tipul G. Apartament tot cu patru camere, însă cu un singur dormitor de o persoană. Are legătura dormitoarelor din camera principală și prin bucătărie (fig. 8).

Tipul H. Apartament cu patru camere (figura 9) are toate camerele decomandate ; camera principală primește o nișă de luat masa.

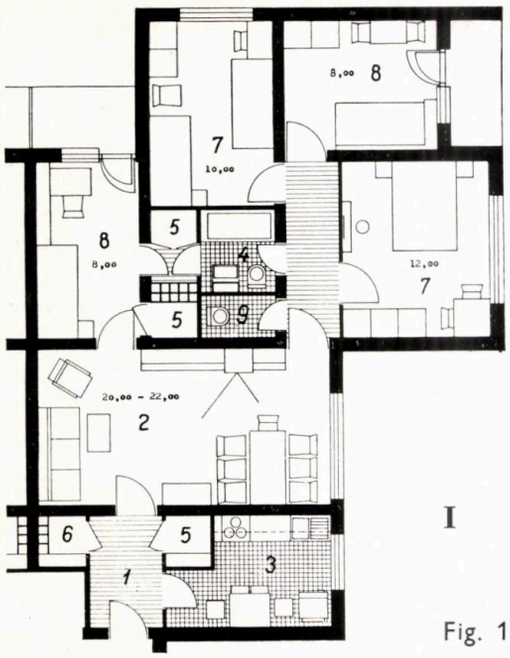

Fig. 10

Tipul I. Apartament cu cinci camere (figura 10) are o distribuție interesantă prin izolarea unei camere din grupul dormitoarelor, care poate fi utilizată ca dormitor sau cameră de lucru.

Tipurile de apartamente mari, în special cele cu cinci camere, se încadrează mai dificil în secțiuni curente. Ele sînt studiate pentru clădiri cu puține niveluri.

★

Secțiunile prezentate sînt extrase din cele mai recente studii realizate în I.P.C.T. de către colective conduse de arhitecții: Gh. Negreanu, Tiberiu Niga, Mihail Caffé, Willy Juster, Alexandra Florian și alții, coordonați de arhitectul șef al Institutului — Dorian Hardt.

Pentru completarea prezentării noilor studii se publică și unele asamblări din care au fost extrase exemplele de apartamente. Se poate urmări clar preocuparea proiectanților care, în afară de calitățile de confort și economicitate, urmăresc obținerea unor secțiuni și tronsoane care să asigure, prin așezarea lor, o depășire a monotoniei actuale și obținerea unor asamblări mai variate și la scara omului (fig. 11).

În prezent sînt în studiu un număr de clădiri prototip și experimentale care urmează să verifice, înainte de generalizare, anumite rezolvări funcționale constructive de instalații și de finisaje.

În figura 12 se prezintă o jumătate de secțiune dintr-una din clădirile prototip în care se vor obține toate cele nouă tipuri de apartamente prevăzute în tematica de studiu. Acest prototip se va realiza în București, avînd ca autor pe arh. Tiberiu Niga.

În afara celor arătate s-au mai elaborat și alte studii dintre care semnalăm cele ale prof. arh.

Fig. 11

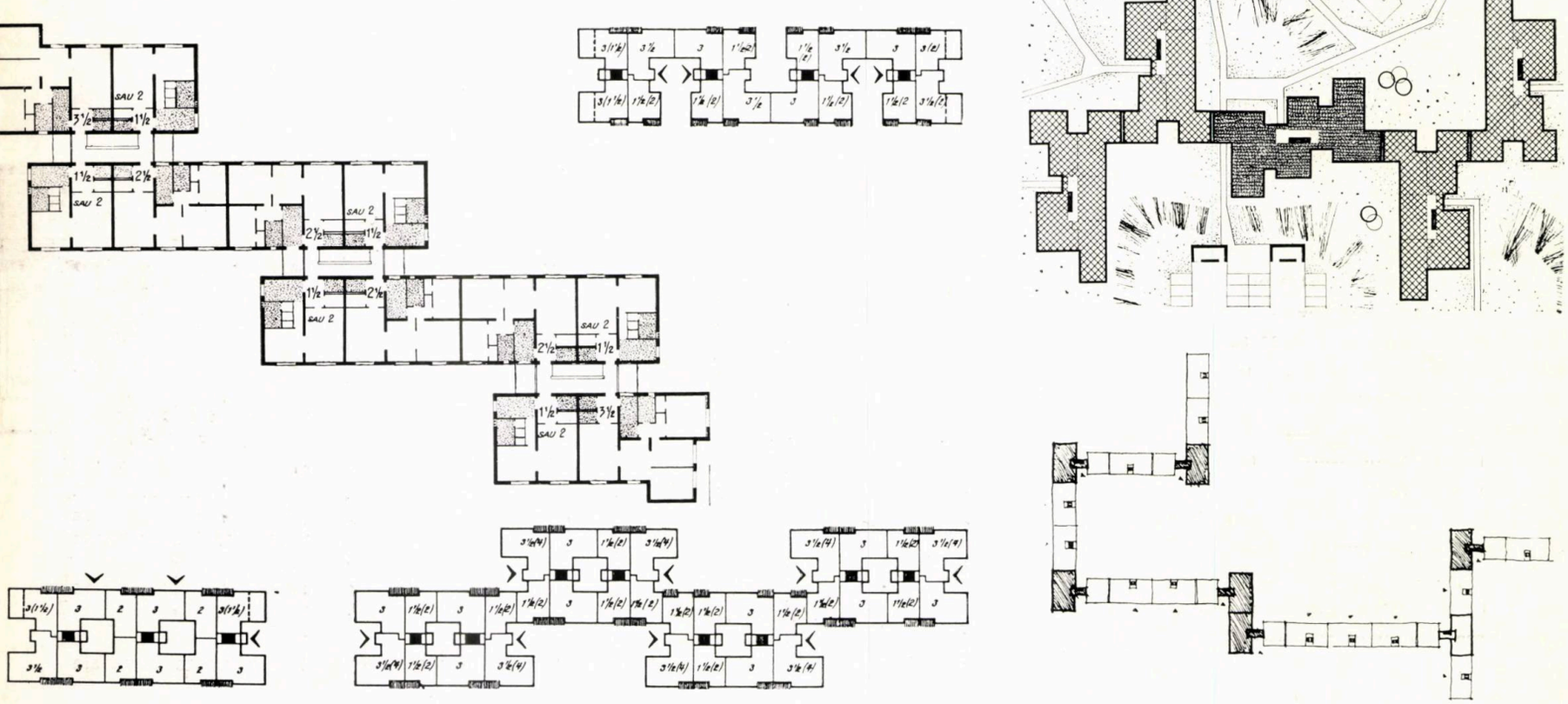

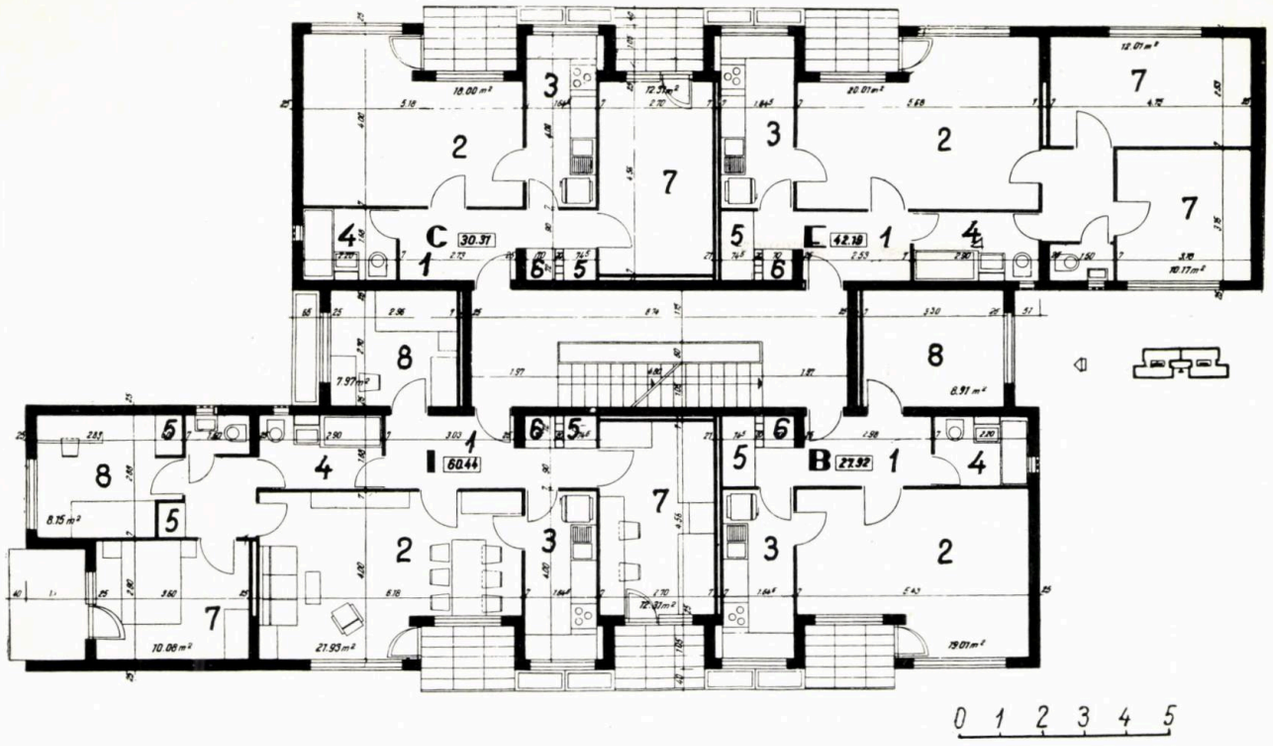

Fig. 12

Mircea Alifanti. Iată cîteva exemple, din care rezultă și cele trei tendințe, care se confruntă astăzi, asupra funcționalității locuinței:

Într-un prim exemplu (fig. 13 a), camera principală este diferențiată spațial în două încăperi în care se pot duce în paralel activități diferite.

În exemplul din figura 13 b, camera principală este tratată ca centru spațial și de circulație al apartamentelor.

În sfîrșit, în figura 13 c se ilustrează o soluție de diferențiere net funcțională a spațiului camerei principale față de cel al dormitoarelor.

Consider că poziția noastră principială trebuie să fie aceea de a nu exclude nici una din posibilitățile funcționale în rezolvarea apartamentelor, acceptînd diferențierile funcționale ca o necesitate de varietate și de confort.

În concluzie, este de arătat că în țara noastră va continua să se dezvolte și în viitor sectorul de elaborare a studiilor pentru locuințe. El se va lărgi prin antrenarea unei mase cît mai largi de arhitecți și ingineri la aceste studii, astfel încît să se obțină un larg sortiment de apartamente și asamblări, care să satisfacă optim funcționalitatea, confortul și plastica, în condițiile tehnice și economice pe care le poate oferi baza economică a țării noastre în continuu progres.

Fig. 13

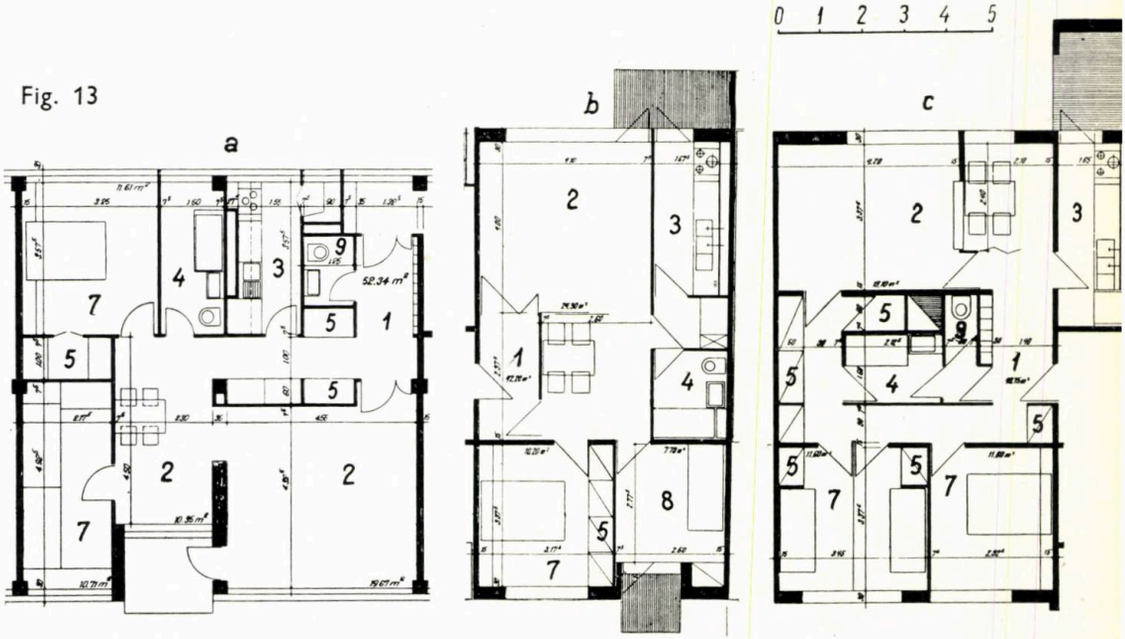

recenzii şi bibliografie

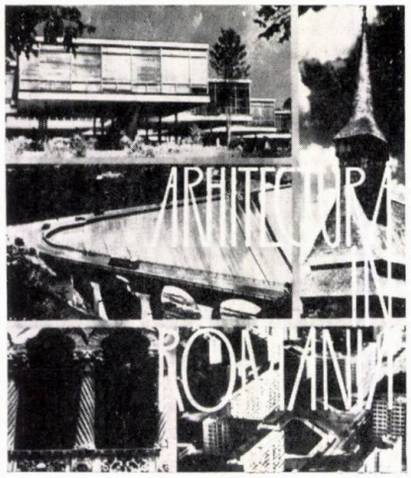

Prof. arh. Gustav Gusti

ARHITECTURA ÎN ROMÂNIA

Bucureşti, Editura Meridiane, 1965

238 pag., 214 ilustraţii şi 4 tabele cu indicaţii

Gruparea şi prezentarea unor imagini, care înfăţişează cîteva valori tradiţionale şi realizări noi din întreaga ţară, pune la îndemîna celor interesaţi o foarte necesară lucrare de referinţă generală.

Pentru că arhitectura exprimă mai clar şi mai sugestiv decît alte arte civilizaţia unor epoci, aspiraţiile oamenilor, cu personalitatea şi cu realizările lor, imaginile dintr-un volum ca acesta oferă pe o cale uşoară un contact direct cu atmosfera ţării noastre, cu ritmul care pulsează în acţiunile sale de azi.

Stabilind o punte către cărţile de arhitectură, care pătrund cu oarecare greutate încă în masa cititorilor de la noi, acest album este o călăuză atrăgătoare pentru cetăţeanul dornic să vadă un film al realizărilor constructorilor noştri, ca şi pentru turistul din ţară sau din străinătate, pentru oaspeţii de specialitate, pentru bibliotecile şcolilor şi instituţiilor.

Lucrarea, la care au colaborat şi arhitecţii Ioan Baroi, Mihail Caffé şi Anton Moisescu, a apărut « din dorinţa de a prezenta aportul arhitecturii româneşti contemporane în configuraţia actuală a arhitecturii mondiale, dar mai ales din convingerea că realizările arhitecturale din ultimii ani au reuşit să dea o nouă înfăţişare ţării, exprimînd noile transformări economice, sociale şi culturale înfăptuite de poporul român ».

Albumul cuprinde, pe lîngă numeroasele fotografii, o succintă prezentare, fundamentată şi colorată, în care se evidenţiază elementele dominante din arhitectura noastră: raţionalismul funcţional şi constructiv, caracterul social care contribuie direct şi activ la viaţa şi la progresul colectivităţii, acţiunea de tipizare pentru acoperirea volumului mare de construcţii în această etapă, căutările pentru economie şi varietate, pentru stabilirea unor trăsături proprii fiecărui ansamblu arhitectural.

În prima parte sînt înmănunchiate exemple din « tradiţiile arhitecturii româneşti», de la mozaicul roman descoperit la Constanţa şi de la ruinele Histriei, pînă la poarta şi la coloana lui Brâncuşi. Sînt scoase în evidenţă acele elemente de artă autentică care au dat unor clădiri, modeste ca rezolvare tectonică şi spaţială, amploarea unor capodopere de valoare universală, cum sînt edificiile de la Voroneţ, Arbore şi Suceviţa, de la Densuş, Iaşi sau Curtea de Argeş.

«Arhitectura noilor ansambluri industriale» se sprijină pe studiile de sistematizare a teritoriului, pe relaţiile şi cooperările multiple cu oraşul, pe noile sisteme de construcţii industriale, care s-au cristalizat în complexe şi zone ca cele din noul oraş Gheorghe Gheorghiu-Dej, din Iaşi, Baia Mare şi Hunedoara sau în cartierul Militari din Bucureşti.

Noile «ansambluri de locuinţe » cuprind blocuri cu apartamente şi dotări care se încadrează organic în schiţa de sistematizare a oraşului. Cartiere noi cazează confortabil familii numeroase, stabilind siluete şi trăsături inedite unor localităţi ca Suceava, Galaţi, Constanţa sau Cluj.

În ultimul capitol sînt prezentate « Ansambluri şi clădiri social-culturale » în care realizări valoroase dau o notă caracteristică complexelor de construcţii din această perioadă. Pavilionul de expoziţii, Sala Palatului, dotări comerciale de pe litoral, ansambluri sportive şi parcuri întregesc şi încununează efortul constructorilor, deschizînd drumuri noi pentru etapele ce vor urma.

În afară de prezentarea generală se dau şi unele explicaţii la fiecare capitol sau la unele imagini caracteristice.

Bogatul material fotografic cuprinde imagini reprezentative şi inedite, împlinind în mare măsură ţelul propus. Dar, deşi o lucrare concepută ca un album ar trebui să se sprijine în mare măsură pe calitatea fotografică a imaginilor, elementele reprezentate nu ating valoarea dorită, la nivelul pe care-l sugerează un astfel de volum. Majoritatea imaginilor, dacă nu toate, ar fi trebuit să fie de calitatea excelentei fotografii de ansamblu a mănăstirii Voroneţ în care silueta, detaliul, punerea în pagină subliniază forţa, monumentalitatea, pitorescul, demnitatea acestui monument. Deosebit de sugestive, cu calităţi care le fac plăcute şi atrag interesul, sînt detaliile utilajelor în aer liber de la Combinatul din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, ale Circului de Stat sau ale noilor ansambluri de locuinţe de la Constanţa sau de la Balta Albă din Capitală. Bine prezentate sînt vederile de ansamblu de la Bicaz, silueta de cetate modernă a ansamblului agrozootehnic de la Băicoi sau cinematograful din Braşov.

Alte imagini însă sînt neclare, neinteresant decupate şi nereprezentative, dezavantajînd lucrarea pe care o reprezintă şi nereuşind să capteze interesul. Centrul de vinificare Valea Călugărească, o vedere de ansamblu de la Galaţi, cabane care nu redau pitorescul deosebit pe care îl au în realitate, unele frumoase realizări de pe litoral nu sînt prezentate la nivelul pe care îl merită.

Deşi scopul acestei lucrări nu poate fi subordonat fotografiei, alegerea şi prezentarea unor foarte bune exemplare de artă fotografică ar fi contribuit la calitatea şi ţinuta generală a albumului.

Pentru cuprinderea unui cîmp mai larg de realizări s-ar fi putut accentua încă, alături de clădirile reprezentate, aspecte arhitecturale din opera constructorilor care realizează poduri, castele de apă, baraje, mobilier urban sau ansambluri care integrează opere de artă plastică şi peisagistă.

La ora apariţiei acestui album, alte lucrări reprezentative — industrii, locuinţe şi dotări, restaurări de monumente sau amenajări turistice — vin să se adauge celor de pînă acum.

O nouă ediţie sau un al doilea volum ale acestei foarte interesante şi utile publicaţii va putea, folosind experienţa căpătată, să prezinte în continuare aceste noi realizări.

Arh. AURELIAN TRIŞCU

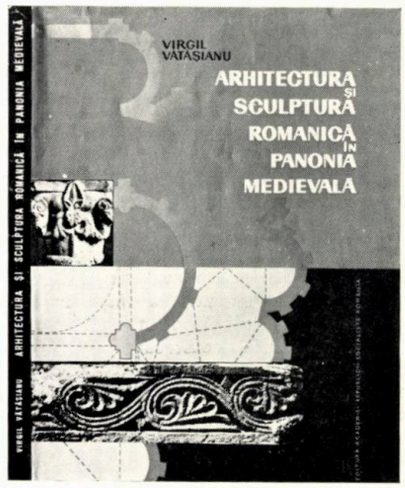

Profesor Virgil Vătăşianu

ARHITECTURA ŞI SCULPTURA ROMANICĂ ÎN PANONIA MEDIEVALĂ

Bucureşti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966,
format 26 × 20,5 cm, 149 pag., cu 142 ilustraţii în text; rezumat în limba germană, bibliografie şi indice topografic

În această nouă lucrare a sa, prof. Virgil Vătăşianu ridică şi rezolvă o serie de probleme referitoare la apariţia, dezvoltarea şi răspîndirea sculpturii şi a arhitecturii romanice pe teritoriul fostei Panonii. Sprijinindu-se pe un bogat material documentar cunoscut în special din publicaţiile unor studioşi maghiari — Ilona Balogh, Dezsö Dercsenyi, Entz Géza, Sándor Garády, Imre Henszlmann, Tibor Gerevich, Máte Major ş.a., precum şi pe cercetări proprii — profesorul

Vătășianu supune unei atente analize problemele arhitecturii și ale sculpturii dezvoltate în cadrul fostului regat feudal arpadian, nu numai din dorința, cum spune D-sa, « de a contribui la lămurirea unor fenomene de interes istoric local și limitat, ci din necesitatea de a reexamina aspecte ce fac parte dintr-un context mai cuprinzător și totodată dintr-o rețea de corelații strînse cu țările limitrofe » (p. 5).

Precedată de o succintă prefață, materia care face obiectul lucrării este prezentată în cinci capitole : premize (p. 7—9), începuturile arhitecturii de piatră (p. 10—14), bazilicile din veacurile al XII-lea și al XIII-lea (p. 15—103), bisericile-sală (p. 104—110), bisericile cu plan circular (p. 111—114) și o încheiere (p. 115—116).

Dintru început autorul arată că resturile arhitecturii romane de pe teritoriul Panoniei nu au putut să joace nici un rol în formarea noii arhitecturi romanice, așa cum presupun unii studioși maghiari. Numeroasele cîmpuri de ruină ale așezărilor antice au putut furniza arhitecților veacurilor al XI-lea și al XII-lea cel mult materiale de construcții — blocuri mari de piatră, elemente sculptate, cărămizi—așa cum se poate constata în compoziția unor monumente de la Pécs, Pesta, Visegrad etc. Cît privește moștenirea cultural-artistică a statului slav desființat de maghiari cu prilejul cuceririi Panoniei la sfîrșitul veacului al IX-lea, aceasta a putut desigur să influențeze cultura și arta populară în dezvoltare a maghiarilor, pe atunci popor seminomad, dar n-a putut avea nici un răsunet în formarea noii arhitecturi de piatră, ale cărei începuturi, legate strîns de producția artistică a țărilor din sud-estul Europei, se așază abia în vremea domniei lui Ștefan I, după creștinarea maghiarilor. Din epoca acestor începuturi — veacul al XI-lea — nu se păstrează de altfel decît resturile foarte sărace ale bazilicii regale de la Székesfehérvar și cîteva cripte, printre care foarte bine conservată și sugestivă pentru trăsăturile specifice romanicului din veacul al XI-lea este cea de la Tihany.

Începînd cu veacul al XII-lea, activitatea constructivă sporește simțitor. În această pericadă se inițiază construirea unor catedrale de piatră, organizîndu-se cîteva șantiere mari — cum au fost cele de la Pécs și de la Esztergom — în cadrul cărora au fost elaborate, pe baza formelor romanicului matur, tipuri de clădiri și un foarte bogat vocabular decorativ.

Șantierul catedralei din Pécs (catedrală care a suferit multe stricăciuni și două restaurări substanțiale în veacul al XIX-lea) în unire cu cel al cetății regale și al catedralei din Esztergom (aceasta din urmă dărîmată în 1825 pentru a face loc unui palat episcopal), au alimentat, prin iradierea mîinii de lucru către mijlocul veacului al XIII-lea, o serie de alte șantiere cărora se datorează cîteva din cele mai importante monumente romanice din Ungaria, cum sînt, între altele, bisericile mănăstirilor benedictine din Lébény și Ják.

În continuare, în relații strînse cu aceste noi șantiere, au fost realizate cîteva biserici mănăstirești în arhitectura cărora elementele romanice, predominante, sînt combinate cu forme și detalii caracteristice goticului. Importante din acest punct de vedere sînt biserica Türje (a doua jumătate a veacului al XIII-lea), construită în cea mai mare parte din cărămidă, și biserica de piatră — păstrată în stare de ruină, dar încă evocatoare și impresionantă — din Zsámbék (a doua jumătate a veacului al XIII-lea). În compoziția acesteia din urmă sînt combinate elemente și principii constructive proprii goticului cistercian cu elemente disparate ale goticului matur, întîlnite atît în clădirile de la Esztergom, cît și pe șantierele contemporane din Austria și Transilvania (catedrala romano-catolică de la Alba-Iulia și mănăstirea cisterciană de la Cîrța).

Din aceeași perioadă sînt prezentate și analizate o serie de biserici-sală, printre care cea din localitatea Egregy (o navă unică tăvănită, cu cor boltit în cruce spre răsărit și turn înalt pe fațada apuseană), foarte asemănătoare cu biserica românească din Strei în regiunea Hunedoara.

Din categoria monumentelor de tip central (denumire care s-ar fi potrivit mai bine pentru titlul capitolului « biserici cu plan circular »), autorul își oprește atenția asupra capelelor din Ják (Sf. Iacob) și din Pápoc, ambele fiind compuse dintr-un miez prismatic de secțiune pătrată cu cîte o înaltă absidă semicirculară pe fiecare latură, și a capelei Sf. Mihail din Rábaszentmiklos — un miez cilindric combinat cu trei abside adiacente în formă de potcoavă dispuse în direcțiile est-sud-nord.

În desfășurarea organică și foarte clară a lucrării sale, autorul pune și dă răspuns tuturor problemelor esențiale ce se leagă de subiectul tratat. Sînt analizate în mod științific și minuțios toate resturile de arhitectură și sculptură, ca și monumentele esențiale păstrate întregi. Bazat pe o adîncă cunoaștere a istoriei artei romanice din Italia, Franța și țările germanice, prof. Vătășianu izbutește, prin comparații și analogii, să stabilească filiații și datări concludente, modificînd aproape în tcate cazurile părerile eronate ale cercetătorilor anteriori asupra originilor și cronologiei monumentelor romanice din cuprinsul fostului regat arpadian.

Lucrarea este rezultatul unor îndelungate și migăloase cercetări — care au stat și la baza întocmirii capitolului referitor la arta romanică din Transilvania din lucrarea sa anterioară « Istoria artei feudale în Țările Române », în care autorul a tratat pe larg despre soarta elementelor romanice împămîntenite în Transilvania prin instalarea noii autorități statale, a colonizării cu populație maghiară și săsească, precum și despre interferențele care s-au produs între arta romanică și arta românească băștinașă. Elaborată cu grija de a cumpăni și justifica fiecare afirmație, în sfîrșit, scrisă într-un stil clar, această nouă lucrare a profesorului Virgil Vătășianu elucidează raporturile artei romanice din țările Europei de sud-est, pe de o parte cu arta corespunzătoare din țările occidentale, pe de altă parte cu arta țării noastre, în special cu cea din Transilvania.

Prin întinderea textului și bogăția ilustrației, lucrarea constituie nu numai o contribuție românească valoroasă adusă în favoarea cunoașterii artei romanice în general, dar și un instrument de lucru pus la îndemîna cercetătorilor artei din Transilvania.

Prof. arh. GRIGORE IONESCU

ARHITECTURE—FORMES + FONCTIONS

Arhitectură — Forme + Funcțiuni
Revistă internațională anuală
Lausanne, Editura Anthony Krafft, Ediția 1965/66, anul 12

Sub direcția și în redacția lui Anthony Krafft, revista elvețiană de arhitectură, deosebit de variată, cu un material de calitate foarte bine organizat, prezintă în 276 pagini, cu texte în cinci limbi, cu numeroase fotografii, schițe și planuri, un bilanț de realizări și proiecte, dar și articole de fond în care maeștri contemporani sau tineri arhitecți inovatori își afirmă opiniile, își « exprimă mai pe larg un gînd la care țin ».

Revista reușește « nu numai să facă cunoscută în străinătate arhitectura elvețiană, ci să publice în fiecare număr o panoramă a celor mai interesante realizări din întreaga lume », alegînd fără grabă operele semnificative pentru noile curente. Ea îmbrățișează cîmpul larg al profesiunii, prin căutări în urbanism și în structuri constructive, în finisaje și în artele plastice, în relațiile dintre arhitectură și oameni.

Idei și tendințe de azi sînt exprimate într-un prim capitol, de personalități consacrate. Discutînd despre « formele plastice în arhitectură », Oscar Niemayer combate funcționalismul formalist care repetă și vulgarizează, care adună programele cele mai variate în aceleași cuburi, cînd betonul armat oferă atîtea posibilități. Exemplificînd cu operele sale din Pampulha sau din Brasilia, el susține frumusețea plastică (funcțiune care intră în definiția arhitecturii) și la care încearcă să ajungă prin folosirea curbelor generoase, prin varietate, imaginație și poezie.

Într-un excelent și foarte concentrat articol, George Candilis urmărește « formația arhitectului » al cărui rol evoluează o dată cu noile condiții ale mediului. Urbanismul care capătă o importanță din ce în ce mai mare în viața societății, mijloacele tehnice noi și cîmpurile de activitate socială a arhitecturii, solicită arhitecții în noi direcții și impun o reformă a învățămîntului. Școala trebuie să se impregneze de spiritul epocii sale pentru că arhitectul va căuta să exprime, înainte de toate, esența timpului său.

Claude Schnaidt arată că arhitectura modernă poate fi înțeleasă și dusă mai departe, numai dacă se reușește a se face cunoscută expresia ideologică a principiilor tehnice. Arhitecții își pun probleme la care ar trebui să se răspundă, chiar dacă a vorbi despre arhitectură pare suspect, deoarece « ideile arhitectului ies de sub creion ». În locul unui articol bun, științific, cu date clare practice, cu exemple din realitate și cu o cunoaștere filozofică a problemelor, presa de specialitate dă fotografii, așa cum o revistă medicală ar puolica numai cicatricea unei operații.

În legătură cu unele programe în care domină funcționalul și pentru care s-au realizat importante edificii, Richard Neutra vorbește « despre arhitectură și despre bolnavi » arătînd că arhitectul, care cunoaște efectele cadrului înconjurător asupra psihologiei umane, poate folosi spațiul, lumina, culoarea, ca factori determinanți ai terapeuticii eficace, iar Henri Berchet discută despre « aerogări, martori ai secolului XX » care modifică peisajul prin realizări valoroase, determinate de amploarea transporturilor aeriene care au devenit populare.

Cadrul vieții, imaginat și realizat azi de arhitectură, nu poate copia fizionomia localităților de altădată. În « arhitectura și mediul urban », Ionel Schein arată că elementele noi de viață care se adaugă unui cadru construit nu trebuie să supună noul vechiului, nici să nege valorile existente ci să se *integreze* acelui ansamblu.

În patru articole de dezbateri și de prezentare a unor poziții personale, Michel Ragon și Yona Friedman însumează *căutări* pentru « un urbanism spațial » care adună organic orașul pe mari osaturi tridimensionale, economisind teritoriul și reducînd circulațiile; Martin Pinchis susține folosirea « materialelor plastice în construcții » pentru calitățile deosebite ale acestor noi produse din care se pot industrializa elemente variate; iar criticul de arhitectură Marc Gaillard argumentează pentru « o arhitectură a sculptorilor », care, opunîndu-se cubismului, încearcă să aducă o înnoire a expresiei arhitecturale. Prin osmoza dintre sculptori și arhitecți, sugerată de sculptorul Marino di Teana, s-ar putea ajunge la o arhitectură mai lirică, mai sensibilă, mai umană. Modelarea spațiului

poate fi făcută cu mai multă generozitate și îndrăzneală.

Un al treilea capitol al acestei ample reviste cuprinde trei articole despre artă și arheologie. Giulia Veronesi, întrebîndu-se « unde ne găsim cu arta abstractă? », militează pentru valoarea și puterea acestei arte, care a contribuit la eliberarea limbajului expresiv prin reducerea la esențial. Henri Stierlin prezintă « arhitectura militară a Greciei antice » sesizînd că « vîrsta de aur » — clasicismul grec — este un adevărat ev mediu zbuciumat, după cum o arată numeroasele fortărețe cu o artă virilă de volume nude. Vladimir Ivanov prezintă unele « monumente istorice din U.R.S.S. » care sînt azi restaurate și cuprinse în circuite turistice.

Cea mai mare parte a publicației este rezervată capitolelor (4 și 5) « Arhitectura în lume » și « Arhitectura și artele în Elveția », care, grupînd multiple scrisori din diferite țări, ne pun în curent cu actualitatea inedită și complexă de pe cele cinci continente.

Se trec în revistă lucrări de urbanism, construcții recente caracteristice, cu comentarii fundamentate (scrise de critici de artă și de arhitecți reprezentativi) și cu o ilustrație bine aleasă. Curente specifice, situații profesionale, relațiile cu oficialitatea, eforturile constructive, unele poziții proprii se conturează din acest mozaic de evenimente arhitecturale din ultimele 12 luni.

Din multiple comunicări se desprind interesante căutări cu caracter de generalitate, exprimînd tendințe ale arhitecților din diferite părți ale lumii.

În noua așezare urbană Svapavaara din Suedia de nord, Ralph Erskine exprimă teoria sa pentru modul de viață în climatul subarctic, care constă în construirea sub o formă densă, ca să lase să domine elementul uman, pierdut altfel în natura imensă. Aceasta trezește un sentiment de protecție și de securitate.

J. P. Vouga citează exemple din Elveția, în care urbanismul urmărește dezvoltarea organică a orașelor în jurul nucleului lor istoric, caută să apere malurile lacurilor alpine și susține necesitatea amenajării teritoriului. Piscina din Morges în Vaud s-a subordonat în întregime peisajului, lăsînd vederea liberă de pe noua autostradă, către lacul Leman.

Casa de weekend de la Kinsale sau biserica din Knockanure în Irlanda, un club pe malul Bosforului în Turcia, vile și edificii de cult în Valais sau Tessin în Elveția armonizează formele tradiționale cu noile idei, printr-o arhitectură sinceră care exprimă în materiale locale o structură logică, adaptîndu-se la topografia terenului.

Exemple de arhitectură funcțională, estetică și economică din Noua Zeelandă ilustrează rezultatul fericit al colaborării între arhitecți și ingineri.

Conlucrarea cu specialiștii a dus, în cazul orașului München, la coordonarea întregii circulații din localitate printr-o centrală electronică prevăzută cu ecrane de televiziune și cu reglarea semnalelor luminoase după nevoie.

Participarea artiștilor plastici la opera de arhitectură ajută în multe cazuri spațiului arhitectural. Turnul metalic al primăriei din Kiruna-Suedia este opera unui sculptor și exprimă prosperitatea și demnitatea acestui ținut minier.

Necesitățile de construcții de locuințe și de dotări determină în U.R.S.S. prefabricarea de masă, realizîndu-se din panouri mari 25% din întregul volum construit în anul 1965.

În alte articole-scrisori sînt prezentate noi edificii publice din Londra, materiale de construcții ca betonul aparent, piatra naturală și lemnul care înlocuiesc tencuiala, căutări pentru o scară umană în marile ansambluri de locuințe la Geneva, integrarea artelor plastice în realizările din Elveția.

Universalitatea acestei reviste rezidă nu atît în multitudinea exemplelor, în panorama arhitecturii mondiale, cît în umanismul arhitecturii pe care o prezintă, sprijinindu-se pe un caracter științific îmbletit cu libertatea de exprimare plastică a realităților de azi.

Arh. AURELIAN TRIȘCU

PROSPECTIVE
11
L'URBANISATION

ROBERT BORDAZ — PIERRE MASSÉ
FRANÇOIS BLOCH-LAINÉ — JEAN LABASSE
JEAN DARCET — ANDRÉ LAURE
PAUL DELOUVRIER — HENRI MOREL
JEAN GOTTMANN — MICHEL PIQUARD
ANDRÉ GRANDPIERRE — PHILIPPE PINCHEMEL
ROGER GRÉGOIRE — GABRIEL TROUVET

PRESSES UNIVERSITAIRES DE FRANCE

PROSPECTIVE

Publicația Centrului de studii și perspectivă (Asociația Gaston-Berger) nr. 11 (iunie 1964)

L'URBANISATION

Urbanizarea

Paris, Presses Universitaires de France, 1964, 180 pag.

O lucrare deosebit de interesantă, din punct de vedere urbanistic, ridicînd o serie de aspecte sociale, economice și tehnice în rezolvarea complexă a sistematizărilor teritoriale, urbane și rurale.

Titulatura acestei publicații ca și a cercului de studii respectiv are un nume semnificativ, un cuvînt nou în limba franceză : « prospective », care se referă la un ansamblu de metode, avînd ca obiect organizarea prezentului grație unui studiu științific despre viitor.

Lucrarea se compune din două părți : o expunere generală asupra unor păreri comune ale Cercului de studii, mai mult asupra modului de a ataca problemele, decît de a da soluții, referitoare la : urbanizare, bilanțul marelui oraș și priviri în viitor; o colecție de articole conținînd nuanțe de opinii ale membrilor cercului asupra acelorași probleme de principiu, dar care exprimă puncte de vedere personale referitoare la unele aspecte de detaliu. Este interesant de cunoscut titlul acestor zece articole :

Despre unele atitudini actuale care compromit viitorul; Negarea orașului prin el însuși; Tipurile și nivelurile de urbanizare; Regruparea în spirit urban a locuinței rurale; Influența urbanizării asupra utilizării teritoriului rural; Centralitate și centru urban; Viitorul transporturilor și comunicațiilor în « nebuloasele urbane »; Orașul fărîmițat sau micropolele; De la urbanism la echipa complexă pluridisciplinară; De la orașul de azi la orașul de mîine : trecerea la orașul nou.

În introducere se precizează că în fața unor asemenea teme care ne privesc pe toți, spiritul în care a fost concepută această lucrare este de a stimula gîndirea și de a lărgi dezbaterea acestor probleme.

În cele ce urmează scoatem în evidență, din expunerea generală, unele observații, păreri, puncte de vedere aparte, reflexii și chiar definiții, care într-adevăr dau de gîndit.

Foarte sugestivă este definiția orașului : proiectarea pe un teren a unei întregi societăți cuprinzînd instituțiile, cultura, etica și valorile sale, inclusiv baza sa economică și rapoturile sociale care constituie structura sa propriu-zisă.

Se atrage atenția că urbanizarea este deosebit de complexă, necesitînd o profundă cuncaștere a omului, nimic nefiind mai dificil decît a cunoaște adevăratele sale interese, care nu trebuie confundate cu dorințele sale.

În procesul de urbanizare se remarcă, în unele țări din Europa și în Statele Unite ale Americii, pe lîngă creșterea exagerată a marilor orașe (în Europa, în special a capitalelor), și crearea unor grupe de orașe cu funcțiuni economice și culturale interdependente care sînt numite « nebuloase urbane » sau « regiuni urbane ». Această nouă tendință a condus în Statele Unite la crearea unei regiuni urbane pe coasta Atlanticului, de la Boston la Washington, cu New York în centrul său, și care atinge o populație de 40 milioane de locuitori. La fel în Franța, în afara regiunii pariziene care are într-adevăr un caracter mononuclear, au apărut regiuni urbane în plină dezvoltare, polinucleare, cum sînt complexele urbane din Lorena sau cele formate între orașele Lyon, Grenoble și Saint-Etienne.

Este o problemă deosebit de actuală și pentru țara noastră, în plină urbanizare, de a crea sisteme mononucleare în care trebuie să domine rețeaua de transporturi în comun de lungă distanță sau de a favoriza dezvoltarea unor centre polinucleare, cu viață economică și culturală proprie care se ajută reciproc, se intercondiționează. Exemple de astfel de grupări de orașe au început să se contureze la noi în țară : Galați-Brăila, Hunedoara-Deva-Călan-Simeria, orașele din Valea Jiului, complexul de localități din jurul Brașovului și altele.

Urbanizarea constituie un obiect important de studiu de perspectivă. Omul care va trăi mîine în centre urbane sau în mici localități, în locuințe joase cu grădină sau în mari imobile colective, aproape sau departe de locul de muncă sau de distracție, aproape de stradă sau de pădure, va vedea toată viața sa dominată, impregnată, de către acest cadru. Dacă orașul reflectă societatea, nu este mai puțin adevărat că acesta o orientează, o dirijează, într-o mare măsură, și deci dacă se determină viitorul unuia din cele două elemente, se fixează și viitorul celuilalt.

Din experiența din mai multe țări se constată lipsa unor mijloace de a gîndi și a unor mijloace de acțiune care să fie pe măsura fenomenului actual de urbanizare. Se remarcă în Franța lipsa unor veritabili urbaniști, absența unor echipe sudate de specialiști care să colaboreze în procesul de urbanizare (arhitecți, ingineri, sociologi, geografi, economiști etc.), rămînerea în urmă în ceea ce privește formele organizatorice și creditele, precum și o oarecare lipsă de imaginație și inerție în luarea unor hotărîri.

Apare din ce în ce mai mult necesitatea de a se da în viitor o mai mare atenție, din punct de vedere urbanistic, agrementului, odihnei, sub tripla formă de detentă, divertisment și dezvoltare (cultură a spiritului și fizică a corpului), ceea ce conduce la înlocuirea echilibrului « locuință-muncă » cu « locuință-muncă-agrement ». Această simplă constatare necesită studii foarte delicate, pentru a determina ponderea și forma acestei recreări lîngă locuință, lîngă locul de muncă, undeva în oraș sau în afara orașului.

Rezultă, din diferite analize, că marile orașe de mîine vor fi rezultatul unor mari eforturi de reconstrucție și amenajare, care trebuie prevăzute de astăzi. Structura și organizarea lor interioară vor trebui gîndite la o altă scară decît cea cu care am fost noi obișnuiți în orașele vechi, tradiționale.

Datorită noilor necesități și cerințe ale omului, la populație egală, orașele de mîine vor ocupa o suprafață de teren mult mai mare decît în trecut. Se considera suficient, acum 25 de ani, 25 m² de teren în oraș pentru un locuitor; astăzi se consideră necesar 80—100 m², iar mîine cît va fi? În general, orașele au tendința de a se dezvolta, de a ocupa noi teritorii necesare unor condiții din ce în ce mai bune de viață, ca de exemplu orașul Luxemburg a cărui populație a

rămas practic aceeași de zeci de ani, dar care s-a dezvoltat în suprafață.

În orașele de mîine, în care tendința de a circula va fi mai mare decît este astăzi, așa cum în prezent este cu mult mai mare decît în trecut, apare necesitatea de a ne gîndi la asigurarea unei circulații sigure și eficiente pentru pietoni, automobile și transport în comun — prin asigurarea unei circulații simultane și independente la scara necesităților viitoare.

Pentru a reduce deplasările, orașul trebuie să conțină o multitudine de centre de interes care să stea într-un anumit raport de ierarhie și care să se ajute reciproc.

Orașele trebuie să fie frumoase, valorile estetice avînd o foarte mare importanță pentru locuitorii care au tot timpul în fața lor cadrul construit în limitele căruia își duc cea mai mare parte a vieții. Este necesară o estetică la scara pietonului, una dinamică, la scara automobilului, și una aeriană. Arhitectului urbanist i se cere o vastă cultură economică, socială și artistică, așteptîndu-se de la el să sesizeze primul realitatea timpului său în vederea creării unui cadru corespunzător necesităților viitoare.

Mijloacele de realizare a proiectelor de sistematizare sînt reduse datorită condițiilor sociale și economice specifice țărilor capitaliste. În primul rînd, proprietatea asupra solului reduce posibilitățile de realizare a proiectelor de sistematizare, atît pe plan urban, cît și pe plan teritorial, regional. În al doilea rînd, este lipsa de coordonare a acțiunilor diferitelor departamente și a prevederilor de investiții corelat cu necesitățile dezvoltării orașelor. În al treilea rînd se remarcă, în special în Franța, lipsa unor mijloace corespunzătoare de elaborare de studii în domeniul sistematizării.

O ultimă problemă ridicată în expunerea generală se referă la drepturile și datoriile cetățenilor față de orașul lor. Se arată că o acțiune coordonată între specialiști și autorități pe plan urban — și aceasta destul de greu de realizat — nu poate duce la o finalizare corespunzătoare dacă interesul fiecărui cetățean nu este corespunzător efortului comun. Pentru aceasta, între altele, fiecare locuitor trebuie să cunoască intențiile de sistematizare, să participe la îmbunătățirea soluțiilor și să lupte pentru realizarea lor.

★

Articolele care succed expunerii generale au un conținut mai concret, dezvoltînd conținutul acesteia, și cuprind o serie de date și exemple de deosebit interes pentru înțelegerea fenomenului de urbanizare.

Datorită modului de expunere a complexelor probleme de urbanism, această publicație este de un real folos tuturor celor ce se ocupă cu activitatea de sistematizare.

Arh. TRAIAN CHIȚULESCU

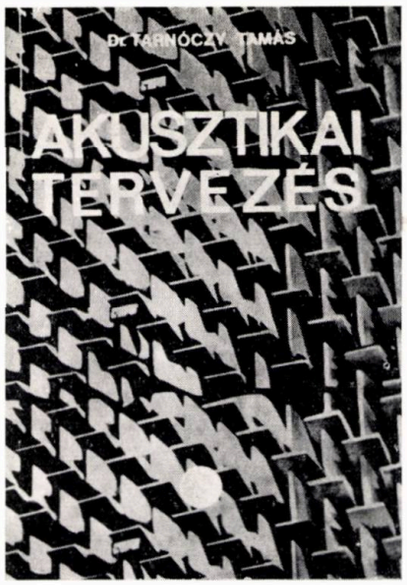

Dr. Tarnóczy Tamás

AKUSZTIKAI TERVEZÉS

Proiectarea acustică

Budapesta, Müszaki Könyvkiadó, 1966
424 pag., 286 ilustrații

Asigurarea unor condiții de bună audibilitate în săli publice și a unei ambianțe favorabile captării sunetului în studiouri de radio și televiziune, în vederea înregistrării sau transmiterii lui la distanță, a impus studierea și rezolvarea unor probleme complexe de acustică. Ca o consecință a acestor preocupări, la începutul secolului a luat naștere și s-a dezvoltat continuu o ramură nouă și importantă a acusticii moderne, anume acustica arhitecturală.

În prezent, la întocmirea proiectelor se apelează tot mai mult la legile și criteriile stabilite de acusticieni, la soluțiile constructive pe care le pune la dispoziția proiectantului acustica arhitecturală, pentru că fără o examinare atentă a problemelor de acustică încă de la primele schițe așternute pe planșetă nu se poate realiza o bună acustică a sălii. Dar pentru a aplica just legile acusticii, pentru a lua în considerare toate măsurile care se impun în această direcție, pentru a adopta soluțiile cele mai potrivite, este necesar ca arhitecții să cunoască problemele cu care se ocupă acustica arhitecturală.

Răspunzînd acestei necesități, prof. dr. Tamás Tarnóczy a elaborat un asemenea manual, pe care l-a intitulat «Akusztikai Tervezés » (Proiectarea acustică), scoțînd în felul acesta mai mult în relief importanța problemelor de acustică în întocmirea proiectelor de arhitectură. În cele 424 pagini ale cărții, autorul tratează diversele probleme de acustică ce intervin la construcția unei săli și care derivă din cele două aspecte sub care trebuie privit sunetul în asemenea situații: sunetul util, care trebuie pus în valoare, și sunetul perturbator — zgomotul — care trebuie atenuat.

În capitolul I, după o scurtă precizare a unor noțiuni de acustică, strict necesare înțelegerii textului, autorul face o incursiune istorică, examinînd condițiile acustice pe care le posedă o serie de teatre construite în decursul timpului. În cazul marilor amfiteatre antice în aer liber, autorul înfățișează rezultatele cercetărilor recente întreprinse în Franța, Italia și Grecia, avînd scopul să stabilească factorii care contribuiau la realizarea acusticii remarcabile, pe care o posedau. În cadrul acestei prezentări istorice a problemei, autorul enumeră teatrele construite în secolele trecute (Teatro Farnese, Scala din Milano, Opera din Paris, Gewandhaus din Leipzig etc.), care s-au evidențiat prin calitățile lor acustice. În paralel sînt menționate și cercetările de acustică, întreprinse de Chladni, Lion, Sabine în secolul trecut, destinate explicării unor fenomene acustice care apar în spații închise. De atunci cercetările s-au înmulțit considerabil și precizarea fenomenelor n-a întîrziat să fie făcută.

Intrînd în fondul problemelor, autorul dezvoltă în capitolul II acustica geometrică, tehnică ce permite studierea pe epură a propagării sunetelor într-o sală. Ca o consecință logică a unor asemenea studii apare forma optimă a sălii, dimensiunile ei, forma pereților și tavanului etc. Un mare număr de schițe, reprezentînd secțiuni ale sălilor sau vederi în plan ale acestora, completează și lămuresc textul. În acest capitol autorul indică și metoda modernă de cercetare a acusticii unei săli în spațiu, pe macheta acesteia, folosindu-se în acest scop unde luminoase și unde ultrasonice.

Capitolele III și IV sînt rezervate criteriilor acustice, care permit precizarea în mod obiectiv a proprietăților acustice pe care le posedă o anumită sală. Este menționată în primul rînd durata de reverberație, dîndu-se formulele de calcul, valorile optime ale acestui parametru fizic în raport cu destinația și mărimea sălii, modul de realizare într-un spațiu închis a valorilor optime la diferite frecvențe, precum și tehnica de măsurare a acestei mărimi. Cum controlul reverberației într-o sală se efectuează cu ajutorul materialelor și structurilor absorbante de sunet, autorul descrie diferitele tipuri de asemenea materiale și indică relațiile de calcul utilizate în practică, punînd la dispoziția proiectanților date cu privire la gradul de absorbție acustică a materialelor uzuale. Tendința de construire a unor săli polivalente, la care durata de reverberație trebuie să fie variabilă în raport cu genul producției sonore care are loc, este luată în considerare de către prof. dr. T. Tarnóczy, în lucrare indicînd procedeele tehnice noi folosite la modificarea duratei de reverberație într-o sală.

Datorită faptului că durata de reverberație singură nu este în măsură să caracterizeze acustica unei săli, autorul prezintă și alte criterii moderne, cum ar fi neregularitatea de frecvență, difuzitatea, claritatea. Se arată modalitatea de obținere a unor asemenea condiții optime și modul în care se efectuează măsurătorile respective.

Redarea sunetului în special în săli foarte mari făcîndu-se prin intermediul instalațiilor electroacustice, autorul tratează și problema sonorizării monofonice și stereofonice, dînd indicații cu privire la alegerea și amplasarea microfoanelor și difuzoarelor în sală.

O latură a proiectării acustice fiind aceea a izolării fonice, capitolul V este rezervat acestei probleme. După ce prezintă căile de propagare a sunetelor în cuprinsul unei clădiri, definind și noțiunea de atenuare a zgomotului, autorul dezvoltă sistemele de izolare fonică întrebuințate în construcții (pereți, pardoseli, uși, ferestre etc.).

În capitolul VI sînt prezentate în detaliu diferitele tipuri de construcții care implică existența unui proiect de acustică (teatre în aer liber, stadioane, săli de concert, teatre și opere, cinematografe și auditorii, studiouri de radio și televiziune, camere pentru măsurători acustice). În cazul fiecărui tip în parte, autorul indică problemele de acustică ce se pun și modul concret de rezolvare a lor. În capitol sînt date numeroase exemple de săli de diverse destinații, menționînd caracteristicile acustice ale acestora. La unele din sălile prezentate, autorul a colaborat cu colectivele de arhitecți pentru asigurarea unor bune condiții de audibilitate.

Cartea « Proiectarea acustică » este scrisă cu competență, prof. dr. T. Tarnóczy fiind cunoscut și apreciat pentru cercetările efectuate și realizările din domeniul acusticii arhitecturale. La întocmirea lucrării, autorul a folosit o vastă bibliografie, indicată la sfîrșitul volumului, din care nu lipsesc nici lucrări ale acusticienilor români.

Ing. MIRCEA GRUMĂZESCU

Edward Carter

THE FUTURE OF LONDON

Viitorul Londrei

Harmondsworth, Penguin Books, 1962
Ilustrații de Fred Millett
Diagrame și planuri desenate de Jane Howard
197 pag., cu 8 planșe și 30 figuri în text

Londra se află ca orice mare oraș contemporan într-un moment de criză. Supraaglomerarea nestăpînită, consecință a tehnicii și industrializării, amenință unitatea vechiului oraș.

În vederea pregătirii premizelor restructurării Londrei, ajunsă în faza de megalopolis, Edward Carter, istoric, arhitect și în prezent director la « Arhitectural Association » își propune o analiză amănunțită a tuturor factorilor care iau

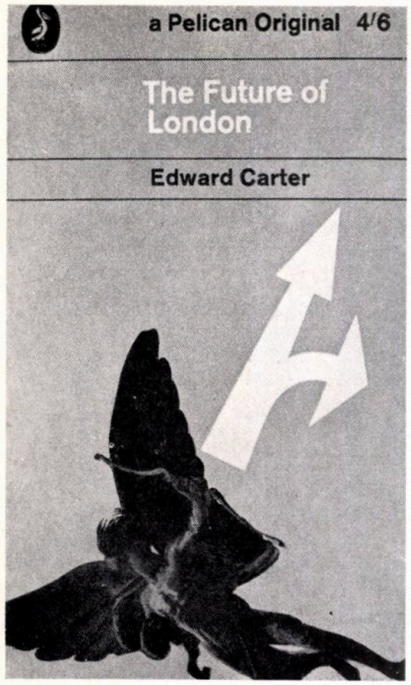

parte la compunerea planului acestei mari capitale.

Problemele demografice, de structură socială, de valori economice privind terenul, de circulație, locuință, arhitectură, spații verzi, devin vitale pentru viitorii locuitori ai Londrei.

Ideile care frămîntă pe autor se cer cu atît mai mult dezbătute și susținute, cu cît ultimele studii din 1943 pînă în 1946, ale lui Foreshaw și Abercrombie, respectiv Holden și Holford, trebuie reactualizate și înscrise în cerințele contemporane.

Astfel, într-o vastă capitală, mult extinsă și necontrolată ca dezvoltare, s-a ajuns aproape la pierderea personalității, a identității.

Se poate vorbi de diferitele Londre, însumînd 12 110 000 locuitori, din care comitatul și centrul Londrei reprezintă doar 4 930 000 locuitori.

Alături de dezvoltarea spațială, Londra a prezentat o creștere a populației ce nu a putut fi dirijată și stăpînită, rămînînd însă în City numai cu 5 000 locuitori stabili. În schimb, fluxul puternic de circulație din exterior spre interior, pentru desfășurarea activităților comerciale și administrative, a creat consecințe neplăcute pentru toți cei ce iau parte la această mișcare.

Existența multiplelor așezări, ce alcătuiesc regiunea Londrei, este condiționată de o serie de factori ce sînt la îndemîna planificatorului și sistematizatorului: rezolvarea transportului public, crearea de centre puternic dotate, care să valorifice viața urbană a locuitorilor și să o susțină, stabilirea individualității acestora și în sfîrșit precizarea categoriilor de locuințe, consecință a aspectului social specific. Numai prin rezolvarea acestor cîteva condiții se va putea realiza unitatea Londrei — expresie a necesităților umane prelucrate într-un mod urban organic și științific.

Problema terenului rămîne cea mai gravă dintre nerezolvările factorilor urbani din Londra contemporană. În urma creșterii populației, se cunoaște că 1/16 din totalul locuitorilor se înscrie pe 1/6 din teren, coeficient care dă naștere la cele mai necontrolate speculații, susținute și de lipsa unei legislații de specialitate.

Proiectarea urbană, în condițiile unui spirit nou, este posibilă numai prin mijloace categorice de unificare a terenurilor sau de restrîngere a dreptului de proprietate, de instituire a unui control la achiziționarea acestora. Modul de folosire a terenurilor, costul și dreptul de proprietate sînt premizele principalelor fenomene urbane: locuința și circulația.

Problemele locuinței, cît și ale aspectului arhitectural al Londrei sînt analizate sub diverse aspecte de structură, economie, tehnică, posibilități de creație, valabile în cadrul elementului urban actual, pentru asigurarea ordinei orașului de mîine.

Se constată, în Londra, desfășurarea pe o rețea stradală necorespunzătoare a unei circulații mecanizate publice sau în mod special particulară, confuză, necontrolată și supraaglomerată.

Lipsa schemelor directoare, greutățile de achiziționare și unificare a terenurilor, prețurile exagerate ale acestora, mișcarea dezordonată de populație (consecință și a lipsei zonificării), lipsa de fonduri alocate de forurile competente pentru reamenajarea sau crearea arterelor și mai ales creșterea continuă a numărului de vehicule particulare, sînt principalele greutăți pe care le întîmpină Londra de astăzi pentru a pregăti restructurarea Londrei de mîine.

Precizările enunțate de E. Carter, în studiul său asupra viitorului Londrei, pot fi sesizate și în cadrul altor centre urbane, care se dezvoltă sub influența unor fenomene similare.

Arh. IANOLA TRIȘCU

Gérard Blachère

SAVOIR BÂTIR

Habitabilité — Durabilité — Economie des bâtiments

Să știm să construim

Locuibilitate-Durabilitate-Economia construcțiilor

Paris, Ed. Eyrolles, 1966

294 pag., 28 fig.

Gérard Blachère, directorul Institutului « Centre Scientifique et Technique du Bâtiment » de la Paris, cu colaborarea a numeroși specialiști, face în această carte o sinteză sumară a cercetărilor

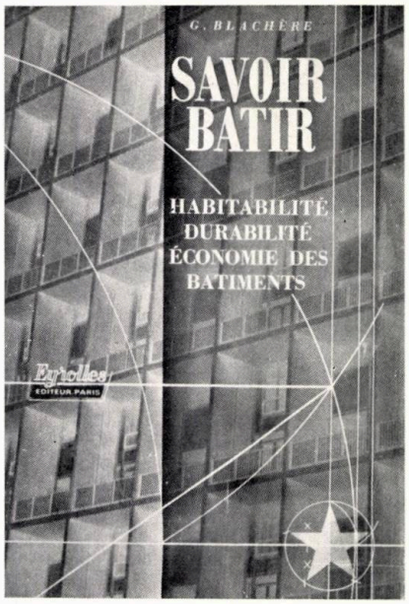

efectuate de institut în domeniul construcției de locuințe.

Lucrarea cuprinde, pe lîngă analiza detaliată a realizărilor obținute, un șir de considerații argumentate cu privire la perspectiva de evoluție, la căile de urmat în viitor.

În prefață, autorul afirmă că trebuie « *părăsite modurile de gîndire care se înrudesc încă cu scolastica, adică felurile de a raționa pe bază de premize, pentru a aborda un mod de gîndire științific, care constă în esență în a nu se baza decît pe ceea ce este cert prin evidență experimentală* ».

Recunoscînd că realizarea acestui deziderat prezintă dificultăți inegale în diverse domenii de cercetare, autorul consideră posibil să se ajungă treptat la rezolvarea chiar și a unor probleme complexe și delicate cum ar fi cele de locuibilitate și confort. Este de notat că în acest domeniu, pe lîngă unele ipoteze practic nefondate (puține ca număr și neesențiale pentru suita logică a argumetării), cele cuprinse în carte merită interesul multor proiectanți. În afară de problemele de rezistență, de confort termic și acustic, problemele ventilării și ale curentului de aer în locuință, cele ale securității — lucrarea se ocupă și de probleme specific arhitecturale.

Astfel, un prim grup de probleme se referă la « locuibilitatea sociologică sau adaptarea locuinței la viața de familie ». Pornind de la utilitatea și necesitatea cercetărilor sociologice în această direcție, autorul avertizează asupra a două pericole principale în cercetare:

— cercetările sociologice să fie duse neapărat dincolo de un simplu nivel constatativ, care le-ar face inutile pentru a putea contribui la rezolvarea problemelor;

— să nu ne așteptăm la concluzii care prezintă certitudini « matematice », deoarece omul și cerințele lui sînt deosebit de complexe.

Mai departe se arată necesitatea de a se separa *dorințele* locatarilor de *cerințe*, în înțelesul că dorințele reflectă în forme, mai mult sau mai puțin clare, unele cerințe obiective, acestea din urmă fiind cauzele primelor. Arătînd că este o dorință iluzorie să sesizezi prin anchete un adevăr care nu există, autorul arată inexistența unor cerințe uniforme, pe baza constatării unor necesități puternic diferențiate pe subgrupe de vîrstă (adulți, adolescenți, copii, persoane în vîrstă). Totodată se arată utilitatea anchetelor intensive pentru determinarea cerințelor, diferențiate uneori și pe categorii social-profesionale.

Trecînd la analiza principalelor funcțiuni ale apartamentului (menționînd că astfel de analize se pot face și pentru clădiri de învățămînt, birouri sau altele), se arată, pe baza anchetelor efectuate, un șir de concluzii, ca de exemplu aceea că separarea ariilor zise de zi (de activitate) de cele de noapte (de repaus), preconizate de unii arhitecți, nu este justificată decît în cazurile și în măsura în care activitatea și odihna pot fi preocupări paralele ale diverșilor membri ale aceleiași familii, ca de exemplu munca în «ture». În caz contrar, astfel de rezolvări nu constituie decît irosiri de spații.

Analizînd măsura în care unele funcțiuni pot fi scoase din locuință și preluate în cadrul unor dotări colective, se constată că locatarii admit astfel de rezolvări pentru jocul și îngrijirea copiilor (în mod foarte general), pentru bricolaj și spălarea rufelor (destul de general), dar mai greu pentru uscatul rufelor.

Al doilea grup de probleme care trebuie relevat este cel al factorilor economicității proiectelor. Se arată corelații cu caracter legic dintre partiu și preț, ca de exemplu: variația prețului în funcție de înălțimea etajului, de numărul caturilor, de lungimea clădirii, de lățimea ei etc. Astfel de toleranțe—cunoscute și la noi, în condițiile noastre de prețuri și soluții tehnice — sînt deosebit de utile, permițîndu-ne obținerea în mod deliberat a unor soluții economice. Exemple de acest fel, cunoscute, sînt clădirile « punct » cu laturi de 16-20 m sau clădirile « bară » foarte lungă. Ca exemplificare, autorul nu folosește însă astfel de exemple arhicunoscute, ci deschide perspectiva unor noi rezolvări: adîncirea clădirilor și totodată creșterea înălțimii etajului, pentru a permite o bună luminare a unor încăperi adînci, poate fi rațională dacă efectul de reducere a prețului, obținut prin adîncirea clădirii, nu va fi depășit de efectul creșterii înălțimii catului (și — adăugăm noi — eventuala sporire a suprafețelor construite).

Prin multitudinea problemelor tratate, modul lor de abordare, caracterul recent al constatărilor, cartea prezintă un interes deosebit, atît pentru arhitecți, cît și pentru ingineri. Cred chiar că editarea ei în limba română ar putea fi binevenită.

Arh. GHEORGHE SEBESTYEN

(continuare din pag. 17)

57. Condițiile succesului pentru sistemul din urmă sînt desigur ca țara primitoare să dispună de o politică a locuințelor clar formulată, de un program de construcții de locuințe pe termen scurt și de preferință și pe termen lung și de un mecanism administrativ și tehnic necesar pentru realizarea lor. Epoca masivelor ajutoare străine — înghețate în construirea de locuințe, de standard mediu și ridicat, pentru funcționarii publici — a trecut pentru întreg continentul.

58. În ceea ce privește cel de-al doilea element al ecuației, costul periodic al locuinței, evident că autoritățile publice pot face destul de puțin pentru a reduce *cheltuielile de administrație*, deși există posibilitatea de a ameliora unele din sistemele actuale de încasare a chiriilor.

59. Cu privire la *întreținere și reparații*, trebuie notat că atît investitorii publici, cît și cei particulari din domeniul construcției de locuințe nu înțeleg că există o relație strînsă între costul inițial al capitalului pentru o casă și costul viitor de întreținere și reparație a acesteia. Din cauza vîrstei relativ tinere a fondului de locuințe urbane din cele mai multe țări africane de la sud de Sahara, întreținerea și reparațiile nu reprezintă o sarcină atît de importantă în activitatea de construcții ca în țările dezvoltate.

60. Dar avînd o vedere de perspectivă, este important a înțelege că normele calitativ reduse, în special la finisaj, vor duce inevitabil la cheltuieli ridicate de întreținere în viitor, care vor devia resursele esențiale de la construirea de locuințe noi. De asemenea, adoptarea de norme scăzute în materie de spațiu, de suprafață sau de echipament, reduce perioada de folosire a locuințelor, cu rezultatul că asemenea locuințe, construite cu mai mult de zece sau cincisprezece ani în urmă, sînt perimate față de normele actuale și vor trebui înlocuite într-un ritm accelerat.

61. Trecînd la *costul de construcție* însuși, se poate face o distincție între diferiții lui componenți, înainte de a explora posibilitatea de a reduce ansamblul, fără a dăuna calității produsului.

62. O mare parte din costul de construcție propriu-zis — pînă la 60% — este reprezentat de costul *materialelor de construcții* din care multe se importă. O analiză a tendințelor de consum a materialelor de construcții, examinarea sumară a resurselor naturale disponibile și o apreciere aproximativă a investițiilor de capital, solicitat de producția locală a materialelor și elementelor de construcție, arată că necesarul de investiții totale, pentru creșterea capacității industriei de materiale de construcții la nivelul cerințelor din jurul anului 1970, ar fi de ordinul a 2,5—3 miliarde dolari, din care 25% ar fi necesare pentru ciment și aproximativ 45% pentru produse de fier și oțel.

63. O investiție de această mărime trebuie privită prin perspectivele dezvoltării economice a continentului în întregul lui. Dacă se presupune că produsul social brut al Africii va crește cu un ritm anual de 5,5% și că formarea capitalului național va atinge în 1970 cel puțin 1/5 din produsul social brut, acesta din urmă va atinge la sfîrșitul decadei în curs cifra de 8—9 miliarde dolari.

64. În aceeași perioadă de timp, investițiile cumulate în construcții s-ar ridica la circa 40 miliarde dolari, din care aproximativ 20 miliarde dolari ar fi reprezentate de materialele de construcții. Totalul investițiilor cerute pentru a face pînă în 1970 Africa independentă, în ceea ce privește materialele și elementele de construcții, nu ar reprezenta deci mai mult de 1/8 din cheltuielile totale pentru materiale de construcții, cumulate asupra perioadei, și numai 2/5 din economia de valută, care s-ar putea obține înlocuind cu materiale de producție locală pe cele importate.

65. Pînă în 1970, cheltuielile anuale pentru materiale de construcții importate, dacă situația prezentă va continua, ar fi egale cu totalul investițiilor necesare pentru a face Africa practic independentă de importuri.

66. Producția locală de materiale și elemente de construcții, afară de repercusiunile asupra întregii economii, ar reduce în mod inevitabil și costurile de materiale și elemente de construcții. Dar ar trebui depus un efort paralel pentru a reduce costul *mîinii de lucru*, caracterizată printr-o productivitate extrem de joasă.

67. Industria construcțiilor din Africa este încă în embrion, prost organizată, subînzestrată și lipsită de personal calificat la toate nivelurile, în special în domeniul cadrelor de conducere. Este loc enorm pentru îmbunătățirea relației calitate-cost a construcțiilor de tot felul din Africa și în special a construcțiilor de locuințe.

68. Discuția de mai sus asupra costurilor presupune că construcția în sine ar rămîne neschimbată; există totuși multe indicații că unele din standardele actuale de locuire, atît privitor la construcția însăși, cît și la folosirea teritoriului și a serviciilor esențiale nu țin seama de condițiile locale și sînt de multe ori excesive.

69. Diversitatea situațiilor individuale este prea mare pentru a justifica o generalizare largă, dar se poate presupune că în multe țări africane s-ar putea obține un mediu uman înconjurător satisfăcător în zonele urbane, la jumătate din prețul de cost actual.

70. Aceasta nu s-ar putea realiza peste noapte și o muncă de cercetare considerabilă ar fi necesară în multe domenii: cerințe funcționale, norme de calitate, planuri mai bune, servicii mai economice, distribuții mai bune, densități mai mari etc., însă un asemenea obiectiv ar constitui o sarcină pasionantă pentru toți acei care au preocupări în problemele de locuire în țările în curs de dezvoltare.

71. Pentru moment, vor trebui să fie adoptate unele *soluții temporare* care, fără a compromite viitorul, vor permite comunității să cazeze acea mare parte a populației care trăiește sub un minimum economic. Unele din aceste soluții au fost încercate cu diferite rezultate.

72. Ajutorul pentru construirea cu mijloace proprii este una din aceste soluții și experiența altor continente se aplică acum în multe planuri experimentale în întreg continentul. Au fost de asemenea încercate sistemele de « core houses » sau « nuclear houses », împreună cu sisteme simple de furnizare a *materialelor de bază* sau a *construcțiilor incomplete*, cum este, spre exemplu, sistemul de împrumut de acoperișuri, care au fost aplicate cu succes în Ghana în ultimii zece ani.

73. O altă metodă care a avut succes a fost cea adoptată în Maroc și în alte țări din nordul și vestul Africii, unde comunitatea primește un *minimum de rețele sanitare* (trames sanitaires) pe care locatarii au fost încurajați să-și ridice propriile lor construcții, în unele cazuri cu asistența tehnică și financiară a autorităților publice. Cît de puțin satisfăcătoare ar fi aceste locuințe, ele au cel puțin avantajul de a salvgarda viitorul, asigurînd o infrastructură, care va putea fi dezvoltată cînd o vor permite condițiile economice ale țării.

74. Această scurtă prezentare s-a concentrat aproape exclusiv asupra *problemei locuinței urbane*, admițîndu-se că problema locuinței rurale este de natură calitativă și, în orice caz, depășește capacitatea economică și tehnică a celor mai multe țări africane.

75. Evident, este tentant a se face speculații asupra posibilității de a încetini sau de a limita creșterea anormală a centrelor urbane pe continent, dar experiența din restul lumii demonstrează că o asemenea atitudine nu este realistă.

76. Concentrarea populației în jurul capitalelor și a porturilor principale, care reflectă recentul trecut colonial, constituie evident o problemă serioasă. Numai o politică de sistematizare teritorială cuprinzătoare, la nivel național sau regional, ar putea asigura ca populația principalelor centre urbane să nu crească mai repede decît potențialul lor economic și ar putea crea poli secundari de atracție, în afara acelor complexe urbane, care de pe acum sînt greu de administrat. Pentru mulți ani de aici înainte, această tendință va continua; se poate spera numai, că realizarea unei politici foarte prevăzătoare în perspectivă, în domeniul sistematizării teritoriale, va asigura cadrul pentru o dezvoltare echiibrată și va crea condițiile necesare pentru a salva viitorul.

din activitatea uniunii arhitecților

manifestări la casa arhitectului

DISCUȚII DE CREAȚIE

Uniunea arhitecților a organizat în ziua de 17 mai a.c., în sala de la Casa arhitectului, o discuție de creație pe tema « Crearea unei arhitecturi specifice și eliminarea fenomenului de monotonie și uniformitate ». Discuția face parte dintr-o serie de manifestări similare, organizate și în filialele Uniunii, cu scopul pregătirii viitoarei plenare a Uniunii pe tema specificului în arhitectură, care va avea loc în toamna acestui an.

★

Secția de urbanism a Uniunii arhitecților a organizat în ziua de 7 iunie a.c., la Casa arhitectului, o discuție de creație avînd ca temă « Probleme actuale ale dezvoltării circulației în orașe ».

★

O altă discuție de creație a avut loc în ziua de 14 iunie a.c. cu tema « Noi tipuri de clădiri funcționale și eficiente în industria ușoară ». Discuția a fost organizată de secția de arhitectură industrială a Uniunii arhitecților.

CONFERINȚE

Prof. Louis Hautecœur, membru al Institutului Franței, oaspete al țării noastre, a conferențiat în ziua de 10 mai a.c. despre « Condițiile arhitecturii moderne ».

★

Un alt oaspete al țării noastre, prof. John W. Reps, președinte al Departamentului de sistematizare urbană și regională aparținînd de Colegiul de arhitectură de la Universitatea « Cornell » din Ithaca — New York, a prezentat în ziua de 13 mai a.c. conferința « Planurile de sistematizare ale orașelor americane ».

★

În ziua de 24 mai a.c., în cadrul ciclului de conferințe « Probleme actuale în practica profesională », arh. Alexandru Iosif a vorbit despre « Unele concepții actuale în construcția orașelor ».

EXPOZIȚII

Sala de expoziții a Casei arhitectului a adăpostit, între 28 aprilie și 17 mai a.c., Expoziția lucrărilor de arhitectură premiate și menționate de Uniunea arhitecților pe anul 1965.

★

În aceeași sală, arh. Ioana Grigorescu a prezentat, între 20 mai și 3 iunie a.c., o expoziție de desene originale realizate în ultimii ani.

PREZENTARE DE FILME

În zilele de 3 și 20 mai a.c., arh. Cezar Lăzărescu a prezentat imagini filmate din China, Coreea, Elveția și Viena, iar în zilele de 27 mai și 3 iunie a.c. alte imagini din Londra și țările scandinave.

DEPLASĂRI PESTE HOTARE

La cel de-al II-lea seminar internațional pentru dezvoltarea instituțiilor de sănătate publică, ale cărui lucrări s-au desfășurat la Atena între 17 și 30 aprilie a.c., din cadrul Uniunii arhitecților din R. S. România a luat parte arh. Emilian Machedon.

★

La cel de al IV-lea seminar internațional de arhitectură industrială de la Montreux (15—21 mai a.c.) au participat din țara noastră arhitecții Paul Mihalik, Ștefan Antoniu și Lucia Hagiescu.

★

În cadrul acordurilor culturale dintre țara noastră și alte țări, numeroși arhitecți, membri ai Uniunii arhitecților, au vizitat în timpul verii țările prietene: între 22 mai și 5 iunie, un grup format din arhitecții Traian Vlăduț, Aurelia Ivaneș, Ion Rizea, Constantin Popa, Mihai Lupu, a vizitat R. P. Polonă; între 28 iunie și 12 iulie, arhitecții Paul Focșa și Ion Popa au vizitat R. P. Bulgaria; între 10 iulie și 26 iulie, arhitecții Ștefania Atanasiu și Ion Rădăcină au vizitat U.R.S.S.; între 1 și 16 august, arhitecții Mircea Enescu și Boris Stuparu au vizitat R. P. Ungară, iar între 17 august și 1 septembrie, arhitecții Nicolae Vasilescu și Constantin Ion au vizitat R. S. Cehoslovacă.

★

Între 3 și 20 iulie, un grup de 22 arhitecți români au făcut o călătorie de documentare în Republica Democrată Germană, vizitînd noi construcții civile și industriale din mai multe orașe germane.

★

La Consfătuirea arhitecților din țările balcanice, cu tema « Compoziția orașului contemporan », care s-a ținut la Sofia între 9 și 15 mai a.c., delegația arhitecților români a fost compusă din prof. arh. Gustav Gusti, arh. Traian Stănescu și arh. Augustin Presecan.

Desfășurată sub egida secțiilor naționale ale U.I.A. și a comisiilor naționale ale UNESCO, întîlnirea a avut ca scop întărirea și dezvoltarea legăturilor, precum și sprijinirea colaborării dintre arhitecții secțiilor naționale ale U.I.A. din țările balcanice.

Referatul susținut de prof. arh. Gustav Gusti a subliniat importanța pe care o prezintă această primă consfătuire a arhitecților din țările balcanice, precum și acuitatea problemei orașului contemporan. În afara rezolvărilor funcționale, tehnice și economice într-un proces de largă sinteză, arhitectului-urbanist îi revine rolul de a soluționa compoziția urbană, în plan și în spațiu, în vederea creării unei ambianțe construite, capabile să asigure cele mai bune condiții de viață omului și colectivității.

În sala Bibliotecii naționale, în care s-au desfășurat lucrările conferinței, a fost organizată și o expoziție cuprinzînd materiale trimise de țările participante.

★

La cea de-a VI-a sesiune pentru arhitectura grădinilor, organizată de Uniunea arhitecților din R. D. Germană la Erfurt între 20 și 26 iunie a.c., din R. S. România a participat arhitectul Valentin Donose. Tema conferinței a fost « Revoluția tehnică și dezvoltarea peisajului ».

ACTIVITĂȚI ȘI REUNIUNI U.I.A.

AL IX-LEA CONGRES AL U.I.A. DE LA PRAGA, 3—8 IULIE 1967

Răspunsurile secțiunilor naționale la ancheta asupra temei congresului « Arhitectura și mediul uman », cuprinzînd cinci sub-teme : structura populației ; patrimoniul istoric și lumea modernă ; mediul de locuit ; industria și mediul de muncă ; omul și situl, examinate de către raportori înaintea întrunirii lor din luna septembrie a.c., se înscriu printre lucrările pregătitoare ale congresului.

★

În calendarul congresului sînt cuprinse și o serie de expoziții : « Expoziția de arhitectură cehoslovacă contemporană » (arta nouă, cubismul ceh etc.), « Importanța fundamentală a planificării, amenajării teritoriului, elaborarea reală a planurilor de amenajare și a calității mediului », « Arhitectura spațiilor verzi și a grădinilor castelului din Praga », « Expoziția de artă aplicată », « Expoziția de artă contemporană cehă », « Expoziția — Confruntarea internațională a studenților în arhitectură, 1967 ».

Vor mai avea loc și alte expoziții, cu teme variate, printre care « Expoziția tehnicilor progresive » etc.

★

O altă manifestare culturală, înscrisă în calendarul congresului, va fi cel de-al II-lea festival al filmelor de arhitectură care se va desfășura sub formă de concurs internațional. Un juriu internațional va decerna premii.

★

Tot în cadrul Congresului va avea loc « Ziua internațională a femeilor arhitecte ».

★

Pentru prima dată în cadrul unui Congres de arhitectură va fi organizată o tribună liberă, în cadrul căreia fiecare arhitect prezent la congres va putea supune discuției publice, în afara temelor oficiale, punctul său de vedere asupra unui domeniu al arhitecturii, urbanismului, problemelor tehnice etc. Expunerile vor putea fi însoțite de diapozitive și filme, iar dezbaterile vor fi conduse de un președinte și doi vicepreședinți.

★

Printr-un statut special a fost reglementată participarea la Congres a studenților în arhitectură, delegați de fiecare secție națională, în scopul de a prilejui un contact al viitorilor arhitecți din tînăra generație cu colegii lor mai experimentați, permițînd în același timp și un schimb de vederi și de opinii asupra diferitelor tendințe ale celor două generații.

COMISIA PENTRU CONSTRUCȚII ȘCOLARE

După cum am anunțat într-un număr precedent al revistei — în iunie a.c. a avut loc, la San Francisco, cea de-a XII-a reuniune a Comisiei pentru construcții școlare, avînd ca principale subiecte de studiu industrializarea elementelor de construcții școlare și rolul social al școlii. Pentru aceste teme, secțiunile naționale ale Argentinei, Spaniei, Franței, Greciei, Izraelului, Italiei, Marocului, Mexicului, Poloniei, Republicii Democrate Germane, Suediei, Elveției, Cehoslovaciei și Statelor Unite ale Americii au depus rapoarte. Grupurile de lucru desemnate la San Francisco vor trebui

să urmărească punerea la punct a subiectelor tratate și vor supune aprobării membrilor comisiei, cu 3 luni înaintea viitoarei reuniuni de la Praga, rapoartele lor definitive. Delegații la reuniunea de la San Francisco au vizitat, printre altele, Clădirea experimentală S.C.S.D. a Universității din Stanford și Marina County Hall, construit de Frank Lloyd Wright.

COMISIA PENTRU URBANISM

Lucrările comisiei pentru urbanism a U.I.A., s-au desfășurat la Londra, între 23 și 28 mai a.c.

Prezidată de către arhitectul bulgar Luben Tonev, reuniunea s-a bucurat de un mare succes.

Prof. arh. Gustav Gusti, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Construcții, Arhitectură și Sistematizare și membru în Comitetul de conducere al Uniunii arhitecților, a luat parte — în calitate de reprezentant al secției române a U.I.A.

Problemele discutate — pe baza unor materiale pregătite de un grup de lucru condus de prof. arh. G. Gusti — au fost: dimensiunile optime ale orașelor, unitatea de vecinătate, producția și locul de muncă, omul și situl, patrimoniul istoric în lumea modernă, reprezentarea grafică, simboluri și trame, vocabular internațional pentru urbanism și arhitectură, participarea Comisiei la Congresul de la Praga din 1967. Printre altele s-a hotărît experimentarea noilor norme grafice, avînd drept bază studiile arhitectului Saugey, precum și difuzarea permanentă a documentelor necesare. Au fost adoptate de asemenea noi subiecte de lucru: formația arhitectului-urbanist, utilizarea solului orașelor și controlul acestora, timpul liber în viitor. Comisia a mai stabilit distribuirea în fiecare an — sub formă de circulare, două pe an — a unei bibliografii cu privire la urbanism, însoțită de succinte comentarii, la a cărei redactare a fost solicitată colaborarea tuturor membrilor comisiei.

COLOCVIUL DE LA BELGRAD ASUPRA INDUSTRIALIZĂRII CONSTRUCȚIEI

Organizat de către Institutul de arhitectură și urbanism din Serbia, cu concursul grupului de lucru al U.I.A., colocviul a reunit la Belgrad în luna iulie, mai mult de 45 de arhitecți și ingineri din 15 țări. Cinci raportori de diferite naționalități și discipline și-au prezentat expunerile pe baza cărora au avut loc discuțiile. Concluziile acestei reuniuni au fost transmise secțiunilor U.I.A.

La lucrările colocviului au participat arhitecții români prof. Ascanio Damian, Nicolae Petrașincu, Willy Juster și ing. Grigore Arsene.

Secția spaniolă a propus ca viitorul colocviu să aibă loc în aprilie 1968, la Barcelona. Tema principală a acestui colocviu va fi — dacă țările interesate vor putea fi reprezentate în număr mare — « industrializarea în țările în curs de dezvoltare ». În curînd, va fi făcut un sondaj cu privire la aceasta, iar o reuniune a grupului de lucru — a cărei misiune consistă în a urmări activitatea dintre două colocvii și a prepara organizarea — va avea loc la începutul anului 1967 la Paris.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

SIMPOZION PENTRU TEHNICA ȘI URBANISMUL SUBTERAN

Organizat sub auspiciile Comitetului permanent internațional pentru tehnica și urbanismul subteran și Comitetului american de organizare, cel de-al VI-lea simpozion internațional desfășurat în septembrie la New York a avut ca subiect legăturile feroviare subterane și garajele subterane — planificare și principii generale de construcție etc. Vizite și călătorii la Chicago, Washington și Montreal au prilejuit delegaților interesante observații.

UNESCO

Între 1 și 4 iunie a.c. a avut loc la Skopje o reuniune a experților în problemele seismicității în Balcani.

★

David Morse, director al Biroului internațional al muncii, a subliniat în cadrul celei de-a 50-a sesiuni a Conferinței internaționale a muncii, ținută la Geneva, urgența « sprijinirii dezvoltării industriale printr-o politică activă a muncii ».

★

La întîlnirea internațională de la Agadir, care s-a desfășurat în zilele de 23 și 24 aprilie a.c. pe tema « Reconstrucția orașului Agadir », au participat aproximativ o sută de arhitecți, ingineri și ziariști. După discursul inaugural, Pierre Mas și Jean Challet, coautori ai planului de sistematizare, au vorbit despre geneza și liniile mari ale planului director, despre utilizarea sitului, despre repartiția spațiilor libere și a celor clădite. Au fost organizate vizite în centrul urban, cu prilejul cărora autorii proiectelor componente și-au explicat ideile după care s-au condus în proiectare. Arhitectul Ben Embarek a sintetizat concluziile întîlnirii. În încheiere a fost votată o moțiune recomandînd o viitoare întîlnire în anul 1968.

ȘTIRI

RECOMPENSE INTERNAȚIONALE

— PREMIUL REYNOLDS 1966

A fost atribuit arhitectului vienez Hans Hollein pentru un mic magazin, specializat în iluminație, din Viena. Compoziția clară și aerată a fost încorporată într-un complex arhitectonic din secolul XIX.

— ECHERUL DE ARGINT 1966

Acest premiu național francez de arhitectură, care are ca temă « construcțiile industriale », a fost decernat lui Ph. M. Plottier pentru realizarea unei uzine de micromecanică la Bonneville în Savoia de sus.

— PREMIUL VAN DE VEN 1966

În acest an premiul, decernat pentru a treizecea oară de la înființarea sa, a fost atribuit arhitectului J. Barthelemy din orașul Tilff.

— MEDALIA DE AUR 1966

Cu ocazia Conferinței anuale a arhitecților americani care a avut loc la 1 iulie la Denver, Institutul american al arhitecților a atribuit cea mai înaltă recompensă a asociației, « Medalia de aur », arhitectului japonez Kenzo Tange.

— PREMIUL ORAȘULUI ASPEN PENTRU STUDII UMANITARE

Arhitectului Constantin Doxiadis — Grecia i s-a atribuit pentru a treia oară acest premiu a cărui înmînare oficială va avea loc la Aspen în iulie viitor.

— PREMIUL LE CORBUSIER

Etienne Dussart, arhitect diplomat al Școlii din Tournai din iulie 1965 și laureat al Premiului Atenei al U.I.A., a obținut Premiul Le Corbusier în valcare de 1 000 dolari, pentru lucrările sale în Ekistică.

— PREMIUL GHIORGHI DIMITROV 1966

Consiliul de Miniștri al Bulgariei a decernat Premiul Dimitrov 1966 de arhitectură tinerilor arhitecți Tsvetev și Lozanov pentru opera lor comună : hotelul cu 12 etaje « Pliska ».

CANADA

— EXPO 67

Mai mult de 70 de țări vor participa oficial la această Expoziție universală și internațională care va avea loc între 28 aprilie și 27 octombrie 1967 la Montreal, cu tema « Terre des Hommes ». Artele frumoase, estetica industrială vor fi prezentate aici ca mijloace de expresie, cu ajutorul cărora omul poate să identifice mediul său și să i se adapteze. Un prototip de amenajare a domiciliului « Locuința 67 » va demonstra o nouă formulă care va permite integrarea într-un același spațiu a avantajelor orașului și ale preorașului. Ansamblul va fi constituit din locuințe prefabricate și etajate, de așa manieră încît acoperișul fiecărei locuințe să constituie o grădină pentru locuința dispusă deasupra. Această formulă arhitecturală reprezintă o inovație interesantă din punct de vedere al metodelor de construcție, al utilizării și manipulării materialelor : ea va realiza, într-un mediu suprapopulat, calitățile esențiale ale locuinței rurale.

« Habitat 67 » va fi compus din 354 elemente modulate de construcție, formînd 158 de apartamente de 15 tipuri diferite.

SPANIA

— MODERNIZAREA CIRCULAȚIEI ÎN MADRID

Planul de modernizare a rețelei de circulație din capitala Spaniei prevede construirea a 5 autodrumuri, a 10 mari șosele rapide de legătură intercartiere și a 4 artere concentrice. Acest proiect permite o circulație mai fluidă și descongestionarea marilor artere.

FRANȚA

— CEL DE-AL 66-LEA CONGRES AL ARHITECȚILOR

Organizat de Federația sindicatelor departamentale ale arhitecților, Congresul a avut loc între 9 și 14 iunie a.c. la Lyon. Aproximativ 300 de arhitecți au urmărit lucrările, care s-au axat pe tema « Arhitectul în fața reglementării profesiunii ». Unul din cele mai interesante rapoarte a fost cel al arhitectului Dameron, care vorbind despre formația arhitectului a subliniat : « Condițiile de formație se sprijină pe patru pietre unghiulare : căutarea aptitudinilor necesare, un învățămînt pregătitor, primatul formațiunii omului, introducerea problemei umane în studiile de arhitectură ».

— PARC NAȚIONAL

În apropiere de frontiera spaniolă va fi creat un al 3-lea parc național în lungime de 65 km. Comisia « Loisirs en plein air » preconizează : crearea de parcuri pentru week-end la mai puțin de 50 km de locurile rezidențiale ; transformarea a 6% din teritoriul național în locuri de vacanță și dezvoltarea echipamentului în aer liber în cadrul orașelor. Numai pentru regiunea pariziană sînt considerate ca necesare 2 000 de parcuri de « week-end ».

ITALIA

— SPITALUL LUI LE CORBUSIER

Planurile noului spital civil din Veneția, desenate de Le Corbusier cu puțin timp înaintea morții sale, au fost aprobate recent de către Consiliul superior al Sănătății Publice din Italia.

POLONIA

— CONCURS NAȚIONAL PENTRU SKOPJE

În cadrul programului de asistență a Guvernului polonez pentru orașul Skopje, Asociația arhitecților polonezi a organizat un concurs național pentru proiectul Muzeului de artă modernă din Skopje. Premiul I a fost decernat arhitecților Klyszewski, Mokrzynski și Wierzblicki din Varșovia. Artiștii polonezi au oferit zeci de tablouri și sculpturi pentru amenajarea muzeului.

ANGLIA

— NOUĂ CENTRALĂ TELEFONICĂ

Situat în centrul Londrei, turnul noii centrale telefonice, construit din beton și sticlă, a fost recent inaugurat. Turnul are o înălțime de 200 m și cîntărește 13 000 tone.

★

Aflăm cu regret că arhitectul Tadeusz Filipczak, membru al Asociației arhitecților din Republica Populară Polonă, director al Editurii "Arkady" și fost redactor-șef al revistei poloneze « Architektura », a decedat la 2 august în urma unui accident de automobil.

Arhitectul Tadeusz Filipczak a avut mari merite în cadrul activității duse pentru promovarea creației arhitecturale în R. P. Polonă.

DO NOT FORGET TO RENEW YOUR SUBSCRIPTION TO „ARHITECTURA" FOR 1967

Write directly to

"CARTIMEX", P.O.B. 134—135, Bucharest, ROMANIA,

forget in touch with its representatives in your country at the following addresses :

ALBANIA	— Ndermarja Shtetnore a Botimeve, Tirana
AUSTRIA	— Globus Buchvertrieb Salzgries 16, Wien XX
BELGIUM	— Du Monde Entier, 5, Place St. Jean, Bruxelles
BULGARIA	— Raznoiznos 1, rue Tzar Assen, Sofia
CHINA	— Waiwen Shudian, P.O.B. 88, Peking
CUBA	— Cubartimpex, Calle Ermita 48, San Pedro, Habana
CZECHOSLOVAKIA	— Artia, Ve Smenkach 30, Praha I
FINLAND	— Akateminen Kirjakauppa, P.O.B. 128, Helsinki
FRANCE	— Messageries de la Presse Parisienne 111, Rue Réaumur, Paris 2-e
GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC	— Deutscher Buch Exp. u. Import, Leninstrasse 16, Leipzig 701
GERMANY, FEDERAL REPUBLIC OF	— Kubon & Sagner, P.O.B. 68, München 43
HUNGARY	— Kultura, P.O.B. 149, Budapest 62
ISRAEL	— Haiflepac Ltd., 11 Arlosoroff Street, Haifa
	— Lepac, 15 Rambam Street, Tel Aviv
ITALY	— So.Co.Lib.Ri Export-Import, Piazza Margana 33, Roma
JAPAN	— Nauka Ltd., 2 Kanda Zimbocho, 2 Chome Kiyoda-ku, Tokyo
MONGOLIA	— Mongolgosknigotorg, Ulan Bator
KOREA, PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— Chulphanmul, Phenian
NETHERLANDS	— Meulenhoff, Beulingstraat 2, Amsterdam
NORWAY	— Norsk Bogimport, P.O.B. 3267, Oslo
POLAND	— Ruch, ul. Wilcza 46, Warszawa
PORTUGAL	— Libreria Buchholz, Avda. Liberdade, Lisboa
SPAIN	— Libreria Herder, Calle de Balmos 26, Barcelona
SWEDEN	— D. C. Fritze, Fredgatan 2, Stockholm 16
SWITZERLAND	— Pinkus & Cie. Froschaugasse 7, Zürich
UNITED KINGDOM	— Collet's Holdings Ltd. Denington Industrial Estate, Wellingborough, Northants
U.S.A.	— Fam Book Service, 69 Fifth Avenue, Suite 8 F, New York 10003, N.Y.
	— Continental Publications, 111, South Mermanee Ave. St. Louis, Missouri 63105
U.S.S.R.	— Mejdunarodnaia Kniga, Moscow G-200
VIETNAM, DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— So Xunt Nhap Khap Sach Bao Hai Ba Trung 32, Hanoi
YUGOSLAVIA	— Iugoslovenska Knjiga, Terazije 27, Beograd
	— Forum, 1 Vojvode Misica, Novisad
	— Prosveta, Terazije 16/1, Beograd

arhitectura 1966 5

VII F 1920

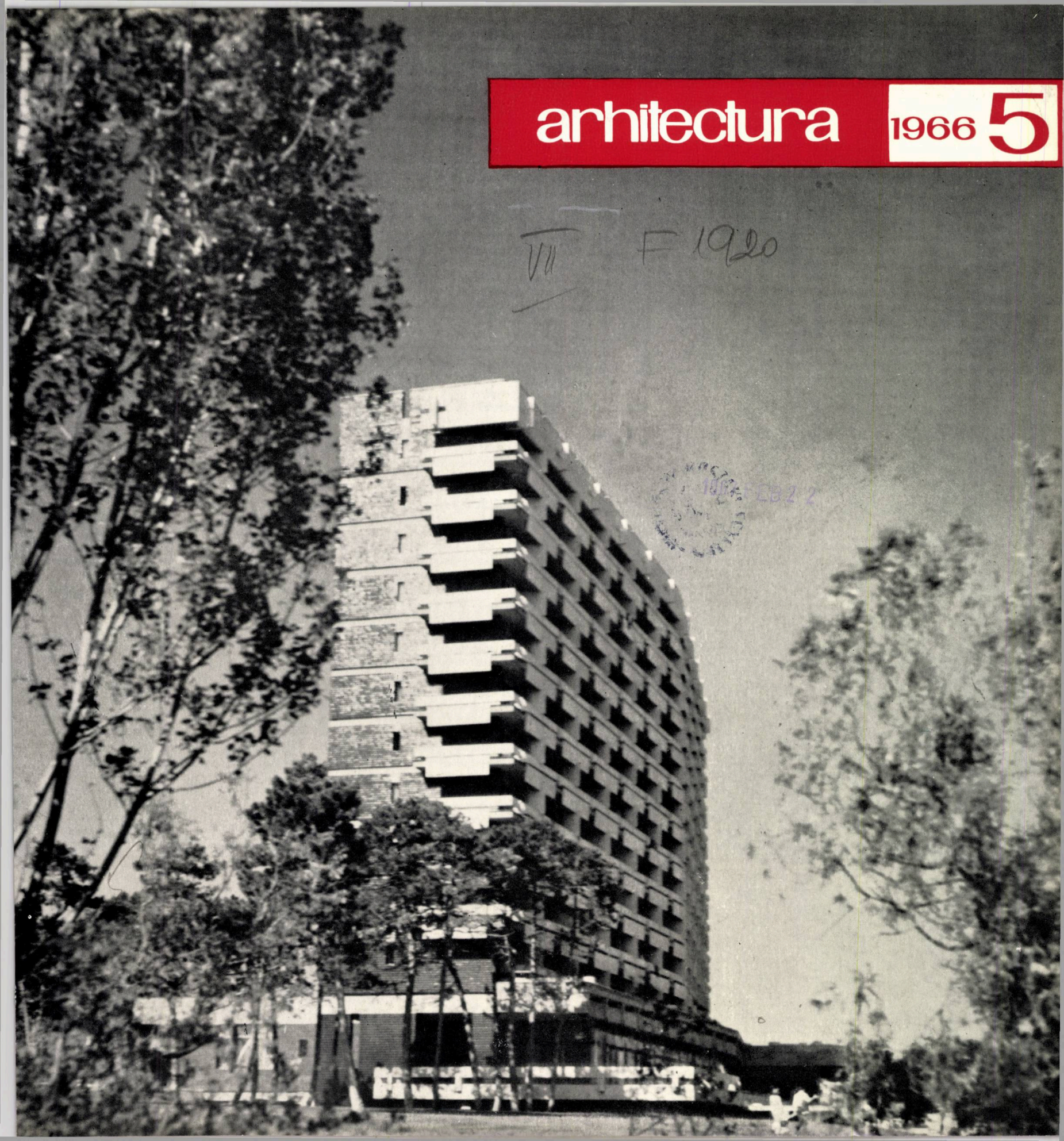

Coperta I. *Hotel «Europa» de la Eforie Nord*

Coperta a II-a. *Hotel «Ceahlăul» din Piatra Neamț*

Taxele poștale plătite în numerar conf. aprob. D.G.P. nr. 560/16607/1966

ARHITECTURA Nr. 5 — 1966

SUMMARY

HOTELS

Lecturer arch. Cezar Lăzărescu: PRESENT-DAY PROBLEMS OF HOTEL BUILDING IN ROMANIA (p. 2). After some brief considerations on the state of the hotel network in Romania, the author discusses certain problems of room area and cost as illustrated by four recently built hotels whose economic documentation shows characteristic aspects and which exemplify faithfully enough the present-day conceptions concerning the first-class hotels in our country.

As concerns the choice of their location, the author considers that the new hotels must be placed in well-knit urban surroundings which would ensure normal functioning conditions. The determining factor in the designing of a hotel is the plan chosen for a typical floor, a choice primarily influenced by the solution given to the general volume of the hotel on town-planning and plastic considerations that transcend its strict terms of reference. On the basis of existing practice it is appreciated that 20 guest-rooms per floor should form the average accomodation unit; such a unit might lead theoretically to the ideal size of a hotel floor. Of course, any lesser grouping of rooms (the new hotels at Gheorghe Gheorghiu-Dej Town and Piatra Neamț, for instance, have 14-room floors) results in a greater built-up area and a greater cost, while a greater grouping ("Nord Hotel" in Bucharest has 36-room floors) results in economy of building expenses, but in lesser comfort and ancillary service facilities.

A comparison of the space indices of the various solutions shows that the most economical one is that of the central corridor flanked by rooms on both sides; however, its adoption as the only possible solution should be carefully weighed. Caution should also be shown when considering the solution of the corridor flanked by guest-rooms on one side and at both ends, the other side being used for circulation and services, in spite of the plastic, light and comfort advantages it offers.

The solutions given to the ground floor with its registration functions, lobbies, administrative offices, catering and ancillary services are conditioned by the contents of the design theme and by the general party adopted. As such, it varies from one hotel to the other. In the case of the hotel at Piatra Neamț and of „Nord Hotel" in Bucharest these various functions satisfy also certain needs of the city, so that their detailed analysis is both difficult and unconvincing. However, the area and cost indices — the author feels — may serve to reach certain conclusions, namely that in the case of most hotels these areas are outsized.

The principal element in a hotel being the guest-room, it is it that determines the class of the hotel. The present Romanian norms require 14—16 sq.m. for a room in a first-class hotel, and 12—14 sq.m. for a room in a second-class hotel. The author gives a comparative chart of room-plus-annex areas in several hotels.

The analysis concludes with comparative cost indices of various headings and functions. In order to establish the share of those functions in the overall cost of a hotel, the author has studied in particular the "Nord Hotel" in Bucharest and Hotel "Europa" at Eforie, on the Black Sea coast. He points out that lack of thorough analysis leads to attempts at cutting building costs by means of reductions in room and bathroom area, and narrowing of corridors, instead of achieving this through reductions in the ground floor service areas.

Lecturer arch, Ignace Șerban: SPECIFIC INVESTMENTS IN HOTEL BUILDING (p. 7). The development of tourism in Romania has made imperative a corresponding extension of the hotel network, both from the point of view of accomodation capacity and of facilities. An analysis of the existing situation has shown the difficulty of establishing priorities in the building of optimum hotel accomodation in various towns; of determining the necessary type and level of comfort. In order to solve the problems raised by the design of new hotels, and to ensure cost-stability for investments in the best of quantitative and qualitative conditions, a team of specialists from several State institutions, using as basic material a study drawn up by architect Cezar Lăzărescu of the Building. Architecture and Town-Planning Studies Institute of Bucharest (ISCAS), has proposed a handbook to be used as a basis for the design of hotels provided by the current Five-Year Plan. A problem of particular importance was that of establishing a specific investment cost per guest-room, a cost which, in the case of some of the recently completed hotels, has fluctuated within wide limits. The ISCAS study (in which investments for four recently built hotels were analysed) reached the conclusion that there have been some exaggerations in dimensioning the main lobby and registration area and restaurant floor space, a fact which resulted in a lack of economic efficiency of the overall investment.

The author offers solutions for the correct dimensioning of these functions, as well as a series of comparative data concerning the hotel accomodation, registration and catering areas; all of them related to the accomodation unit — the room. The comparative data and charts show the exaggerations made in the case of some hotels. A special chart gives overall informative indices which vary according to capacity; it may serve to appreciate the architectural solutions proposed by designers and to verify their compliance with the specific investment earmarked for the purpose. The author points out, however, that knowledge of the space indices is insufficient to keep the cost at the pre-established level. To achieve this, costs of floor endowments, of equipment and finishings, as well as overall costs per sq.m. should be taken into consideration.

In conclusion, the author underlines the fact that by using space indices and costs of finishings it was possible to work out real costs and to obtain the specific investment sums, varying according to accomodation capacity and which will have to be reflected by each actually built hotel.

Arch. Dan Cristescu: THE "CARPATI" HOTEL COMPLEX AT BRASOV (p. 10). The task of integrating a new addition into the existing complex of the "Carpați" Hotel at Brașov (author: architect Horia Creangă) — a compelling building through its vigorous plastic treatment, the balance and harmony of volumes, elegance and sobriety — was a difficult one. The theme called for the increase in the accomodation capacity by about 300 beds of *de luxe* comfort category. Starting from the idea that the lay-out and plastic values of the existing structure should be used to the best account, the designers worked out a free-standing structure, slightly withdrawn from the plane of the older building, thus succeeding both in enhancing the value of the latter's dominant, and in bringing out that of the new one.

The 8-storey new structure has the clearly-drawn, classical volume of a parallelepiped, with a large-span frame of 7.20 m interax. The continuous loggias, the wide picture-windows, the glass-walled ground-floor, all contribute to render the volume more slender, and give a feeling of visual penetrability towards the Tîmpa Hill. On the whole, the complex offers an interesting interplay of volumes and forms, with emphasis on the verticality of the older structure and the horizontality of the new one; it gives a sense of equipose and harmony, to which the subdued tones of the yellow ashlar bricks of the older building and the grey natural stone and travertine of the new hotel contribute their share. The imaginative arrangement of verdure spots and floral groups, the watertable with automatically regulated jets of water, the night lighting create a pleasant surrounding for the complex.

The two main volumes are linked by a ground-floor structure which comprises the main lobby and registration desk, mail lounges, a day bar, banquet and conference halls, a hairdressing saloon, and a flower shop. The outside finishings were chosen with the idea of creating an intimate and warm environment (African pear veneer, aluminium and brass joinery, safety-glass panels. a.s.o.). A summer terrace garden and a winter garden, sculptures and ornamental plants were included in the architectural space.

The rooms — single and double-bedded — cover an area of 16 sq.m. each, a special suite on the upper floor excepted.

The author criticizes the rather clumsy execution of the finishings and the unwieldy furniture which makes difficult a rational arrangement in the rooms.

Arch. Ana Ereția n: "POIANA" HOTEL AT POIANA BRASOV (p. 19). As part of the development of the mountain resort of Poiana Brașov, a new hotel ("Poiana") with 144 beds was built next to

"Sport" Hotel. The new hotel has only accomodation facilities; the guests will use the commercial and service facilities of the "Sport" Hotel.

The ski-racks are plated in a special room adjoining the main lobby, while in a quiet corner of the latter, separated from the rest of the lobby by a free-standing rustic fire-place, there is a day-bar. On the first floor, above the main lobby, a rest-and-recreation room is connected with an open terrace facing South-West.

Of the 64 single, double-, 3- and 5-bedded rooms having their own toilet facilities, seven larger double-bedded rooms have their own bathrooms. Most rooms face West and have a view towards the mountain.

In keeping with the architecture of the "Sport" Hotel-built od local stone — the designer used the same specific materials: the outside walls made in part of stone masonry, shingles for the roof, wood for the balconies. The trim finishing of the interiors create a pleasant environment: marble floors in the main lobby; stone or oak veneer facings for walls. The furniture and lighting fixtures were specially designed to match the architectural solution, so as to achieve their harmonious blending required by the theme.

Arch. Alexandru Iotzu: NOTES ON THE BUILDING OF THE HOTEL IN PIATRA NEAMŢ (p. 22). in No. 2/1964 of our journal we published the design of this hotel the building of which was recently completed. Following the commissioning of the hotel, the author of the project examines the solutions adopted in the light of their resting in practice. Thus, the area of 14.80 sq.m. for the double-bedded room is appreciated being the bare minimum, acceptable only by a judicious dimensionning of the furniture. The area of 10.80 sq.m. for the single-bedded room, while offering greater comfort, is uneconomical and bear negatively on the economic and spatial indices computed on a per bed basis. As concerns the areas devoted to the lobbies and registration desk, and the seating capacity of the restaurant (250) they are considered suitable both in respect of the accomodation quarters and of the town network of public catering.

The acoustic insulation is very good, being achieved by the spatial arrangement of the various functions and by use of special insulation materials. Lighting was given special attention (incandescent in the rooms, fluorescent in the bathrooms and corridors) with a view to creating an agreable and differentiated atmosphere in keeping with the specific character of the various spaces. The fabric for furniture, curtains, bed spreads, and the furniture itself were chosen with this same aim in view. Generally speaking, the designer was concerned with achieving a sobre and elegant whole; in the entrance lobby and the restaurant the walls are faced with Tohani stone and marble; the flooring is of marble and moquette: in the guest-rooms and corridors the walls are covered with washable plastic wall-hangings; bathroom and lavatory walls are entirely faced with coloured faience, while the floorings are of sandstone.

The author lays particular stress on finishings, and interior and exterior arrangements, as these require a special effort on the part of designers, of those working in the field of building materials, of builders and users alike, one of the main objectives of the building activity in our country being high-quality building and finishings.

Arch. Cezar Lăzărescu: "EUROPA" HOTEL AT EFORIE-NORTH (p. 30). This new hotel, which completes the sea-wall of the Eforie-North seaside resort, has replaced several old, dilapidated constructions. The location is especially well chosen, facing the sea in a southeasterly direction. The building has a basement, ground floor and 11 storeys with 212 guest-rooms facing the beach, the sea and lake Tekirghiol. A horizontal section would show the building to have a slightly rhombic shape, which renders the volume less rigid. The guest-rooms — 22 per floor — are placed along one side of the corridor, the other side being reserved for services and circulation. The common areas were kept at a strict minimum and arranged in a quite simple pattern: the ground floor comprises the main lobby and the registration desk, a lounge, a TV room, a hairdressing saloon and barber's shop, a consulting room, telephone booths, a handicrafts stall, and a restaurant sitting 500. The total area, smaller than those in similar constructions, is considered to be adequate.

The plastic preoccupations have aimed not only at finding more personal expression, but at finding new technical solutions, leading to a simplified execution and maintenance: large surfaces of exposed concrete (the entire southern façade, for instance), prefabricated elements of înlaid concrete, wood surfaced walls, ceramics, a.s.o.

Arch. Horia Hudiţă: POINTS OF VIEW ON THE "EUROPA" HOTEL (p. 34). This ia a bierf analysis of the way this new hotel on the Black Sea shore was built. The location of the structure aslant on the principal hotroughfares shows a dynamic understanding of space, the perspectives offered allowing a permanent view of the volume with the spatial subtleties of the three dimensions. The broad strip of the balustrade along the top floor successfully completes the silhouette, announcingy from afar the proportions of the building, the powerful movement of the architectural masses. All guest-rooms benefit from an advantageous sun exposure.

The author appreciates that the party chosen — central circulation junction in a simply-oriented lamellar building — distributes evenly the lines of circulation and offers the comfort required by a rest-and-pleasure hotel. The circulation junction, included in the main body of the building, helps achieve a purity of line also on the hinder façade. The general distribution of the functions is particularly clear, the typical floor showing the correctness of the simple circulation solution on the given location. The comfort of the guest-rooms compensates for the reduction of their areas by one to two sq. m. The serially manufactured furniture has nothing in particular to distinguish it; the sanitary fixtures larger than customary make bathrooms and toilets seem small, their increased areas not being in proportion to these fixtures. The floor-lobbies, although liberally sized, offer no quieter zones.

The author discerns in the entire construction a compensatory method used by the designer in approaching the economic, constructive and plastic problems. The rest areas are not ostensibly dimensioned, an economy of space which has made possible high-grade finishings. To obtain the exposed concrete, the cost of which exceeds that of the usual finishings, reusable casings were employed. The insistent recurrence of the broken line, with folk connotation in all elements of interior decoration, is counterbalanced by the unifying use of wood.

The article concludes by stressing the fact that, some "poetic licences" towards modern architecture, some omissions inherent when a work of such dimensions is being built and some quantitative waverings in the ratio of materials notwithstanding, Hotel "Europa" constitutes, for the time being, one of the most successful architectural achievements in our country.

COMPETITIONS

THE COMPETITION FOR FACTORY ADMINISTRATIVE-OFFICE BUILDINGS

Arch. Z. Solomon: COMMENTS ON THE COMPETITION (p. 42). The author attempts to make a brief analysis of the problems raised by the design of modern office-buildings. He weighs the advantages and disadvantages of the high and low buildings, of the large or small offices; he stresses the importance of such factors as flexibility in time and space, phonic insulation, lighting and ventilation, furnishing, circulation, a.s.o. Starting from these ideas that are still being debated in the professional circles the world over, the author analyses the prize-winning entries in this competition, organized in 1965 by the Union of Architects of the Socialist Republic of Romania. The theme of the competition recommended the adoption of most advanced and rational principles, and stipulated that the design be studied under two variants: for 500 and 800 employees; a multi-storey or low building.

Entry No. 17 — First Prize — distinguished itself by the simplicity of both variants (multi-storey and low structures), clearness and logic in composition, and a good distribution of spaces. The façades have a well-defined, striking and expressive character.

Entry No. 15 — Second Prize — has a series of functional qualities, horizontal and vertical circulations well-placed and economical. The placing of offices in two separate structures is questionable. The entry distinguishes itself by its neat plastic aspect.

The low structure variant (ground +2 floors) of entry No. 18 — Third Prize — offers a solution derived from the hexagonal elements of the concrete floors. Although the principle of hexagonal elements has been used also in other cases, entry No. 18 has achieved a skilful and pleasant spatial composition, where right angles were almost completely avoided. The multi-storey variant uses the principle of the marginal circulation knot placed on the short side, and of strongly cantilevered floors.

Among the entries honourably mentioned, entry No. 7 submits, for the low structure, a solution with an extended central knot which determines large offices towards the ends and small offices along the sides. In the solution of the multi-storey variant the surface of the offices is too small in relation to the circulation placed on one side.

The general solution offered by entry No. 20 — Honourable Mention — for the low structure wavers betwen large and traditional-size offices. The multi-storey solution is more concentrated.

For the low structure, entry No. 21 — Honourable Mention — offers a solution comprising an excessively extended ground-floor with intricate circulation; however, it distinguishes itself by a clear spatial composition, a minimum of interior pillars, and an interesting arrangement of volumes. For the multi-storey variant the entry gives circulation a concentrated and easy solution and shows the same qualities as the first variant.

The last entry to be honourably mentioned (No. 12) is somewhat alike the entry awarded the Second Prize (low structure variant), but has weak points as regards the circulation and the resistance structure. In the case of the multi-storey variant the functional problems are given a correct solution. Both variants offer a good solution for natural lighting and ventilation.

The author ends with some considerations on several factory administrative office buildings erected in Romania in recent years.

Arch. Ion Găleşeanu, eng. Stefan Angelescu, arch. Horia Hudiţă, arch. Willy Juster, arch. Victor Ivaneş, arch. Virgil Niţulescu; AS THE PRIZE-WINNERS SEE IT (p. 60). The authors of some of the prize-winning entries in the competition for factory administrative office buildings comment on the competition-theme, on the principles that stood at the basis of their designs, and on the decisions of the jury.

BOOK REVIEWS

The second volume of Prof. Grigore Ionescu's HISTORY OF ARCHITECTURE IN ROMANIA Publishing House of the Academy of the Socialist Republic of Romania, 1965) is extensively reviewed.

THE CHRONICLE

records the activity of the Union of Architects of the Socialist Republic of Romania (professional discussions, conferences, lectures, exhibitions, documentary visits by Romanian architectes in Romania and abroad, by foreign architects in our country).

I.U.A. IMFORMATIONS

SOMMAIRE

HÔTELS

Cézar Lăzăresco, architecte, maître de conférences — PROBLÈMES ACTUELS POSÉS PAR LA CONSTRUCTION D'HÔTELS DANS NORTE PAYS (page 2). Après avoir brièvement passé en revue la situation du réseau hôtelier de Roumanie, l'auteur aborde certains problèmes touchant la superficie des chambres et leur coût, en prenant comme point de comparaison quatre hôtels récemment construits, dont la documentation économique illustre plusieurs aspects caractéristiques et dont la réalisation se rapproche des conceptions actuelles concernant nos hôtels de première classe.

Pour ce qui est du choix de l'emplacement, l'auteur estime que les nouveaux hôtels doivent être implantés dans des cadres urbains existants ou dans d'autres dont s'achève en même temps la réalisation afin de leur assurer des conditions normales de fonctionnement. Le facteur déterminant pour la préparation du projet d'un hôtel c'est le parti choisi pour la composition d'un étage courant d'hébergement qui est tout d'abord déterminé par la solution du volume général de l'hôtel — résultat de certaines considérations d'ordre urbanistique et plastique. En se basant sur la pratique, on estime qu'une unité de desserte par étage doit comprendre environ 20 chambres, ce qui, en théorie, pourrait aboutir à un dimensionnement idéal par étage. Il est entendu que tout groupement plus restreint (les nouveaux hôtels des villes Gheorghe Gheorghiu-Dej et Piatra Neamtz comptent 14 chambres) mène à un surplus de surface construite et, par là, à un excédent des frais, tout comme un groupement plus important (tel l'hôtel « Nord » à Bucarest avec 36 chambres) a pour effet de réaliser des économies mais aussi de diminuer le degré de confort et les possibilités de desserte.

À comparer les indices spatiaux des différentes solutions, il s'avère que celle prévoyant un corridor central et des chambres sur chacun des côtés est la plus économique, mais en doit prendre garde de l'adopter comme étant la seule solution possible. Par ailleurs, si la solution qui prévoit une rangée de chambres sur l'un des côtés et aux deux extrémités du corridor et groupant la circulation et les services sur l'autre côté, présente des avantages certains en matière de plasticité, d'éclairage, de confort, il faut également lui prêter attention.

La solution du rez-de-chaussée comportant les fonctions des réceptions, des salons, de l'administration, de l'alimentation ainsi que les services annexes est conditionnée par le contenu du thème d'élaboration du projet et du parti général adopté et, par conséquent, varie d'un hôtel à l'autre. Pour l'hôtel de Piatra Neamtz et pour l'hôtel « Nord » de Bucarest, ces fonctions satisfont aussi certaines nécessités de la ville, ce qui fait qu'une analyse plus poussée en est malaisée et peu concluante. Toutefois, selon certaines opinions générales, les indices de surface et de coût peuvent servir à en tirer plusieurs conclusions et c'est dans ce sens que l'auteur est d'avis que les dites surfaces sont surdimensionnées dans presque tous les hôtels.

Elément principal d'un hôtel, la chambre détermine son classement dans une catégorie ou dans l'autre. Nos normes actuelles prévoient une chambre de 14 à 16 m² pour la Ière classe et une chambre de 12 à 14 m² pour la IIe classe. L'auteur présente un tableau comparatif des surfaces des chambres et de leurs annexes dans plusieurs hôtels de différentes villes.

L'analyse prend fin par les indices comparatifs des prix, établis pour les divers chapitres et fonctions. Pour faire ressortir la contribution des différentes fonctions aux frais généraux d'un hôtel, l'auteur a notamment étudié les hôtels « NORD » de Bucarest et « EUROPE » d'Eforie. Il insiste sur cet aspect car il estime qu'une analyse plus minutieuse faisant défaut, on a cherché à baisser le prix de revient d'un hôtel en diminuant la surface des chambres, des salles de bain ou des corridors que l'on amenuise, au lieu de réduire l'espace attribué à la desserte du rez-de-chaussée.

Ignace Şerban, architecte, maître de conférence — RÉALISATIONS D'INVESTISSEMENTS SPÉCIFIQUES DANS LA CONSTRUCTION DES HÔTELS (page 7). L'essor pris par le tourisme dans notre pays a imposé comme une nécessité de développer le réseau hôtelier, tant du point de vue de la capacité d'hébergement que de l'équipement afférent. L'analyse de la situation existante dans le domaine hôtelier a montré les difficultés que soulève l'établissement d'une priorité — par villes — de la capacité optima d'hébergement, du type et du degré de confort nécessaires. Afin de résoudre les problèmes posés par l'élaboration des projets de nouveaux hôtels et pour assurer aux investissements une stabilité du prix de revient, sous des conditions optima de réalisation quantitative et qualitative, un groupe de spécialistes appartenant à plusieurs institutions centrales de l'État, utilisant comme matériel de base une étude faite à l'ISCAS (Institut d'études de constructions, d'architecture et d'aménagement, de Bucarest) par l'architecte Cézar Lăzăresco, a proposé un guide qui devra servir dorénavant de base à la préparation des plans et à l'autorisation que l'on accordera aux investissementes hôtelièrs planifiés pour le présent quinquennat. Un problème particulièrement important a été d'établir le coût des investissements spécifiques par place de logement, coût qui a subi de grandes fluctuations lors des premières constructions d'hôtels réalisés récemment. L'étude faite par l'ISCAS (qui a fait l'analyse des investissements effectués pour quatre grands hôtels bâtis dernièrement) a abouti à la conclusion que des exagérations se seraient produites dans l'élaboration des plans, notamment en ce qui concerne les réceptions et les salles de restaurants qui ont été surdimensionnées, ce qui a eu pour effet un manque d'économicité du total des investissements.

L'auteur de l'article propose des solutions grâce auxquelles ces fonctions peuvent être correctement dimensionnées; il offre une série de données comparatives touchant les surfaces d'hébergement, celles des réceptions et des parties de l'hôtel réservées à l'alimentation — le tout rapporté à la chambre — unité de logement. D'après les données et les tableaux comparatifs qui mettent en évidence des exagérations dans les plans de plusieurs hôtels, l'auteur aboutit à toute une série de conclusions. Pour contrôler les solutions architecturales proposées par les projecteurs et vérifier leur encadrement dans la somme allouée, on a calculé les indices globaux d'information, lesquels varient en fonction de la capacité, — indices que l'on présente dans un tableau. Cependant, on attire l'attention sur le fait qu'il ne suffit pas de connaître les indices spatiaux pour réaliser les investissements au coût préétabli. Il faut encore y ajouter le coût des dotations, celui de l'équipement et des finitions pour chaque niveau ainsi que les prix unitaires par m².

En conclusion, l'auteur de l'article souligne le fait que c'est par l'application des indices spatiaux et du coût des finitions que l'on a calculé les prix réels et atteint les sommes d'investissements spécifiques différenciées selon la capacité d'hébergement, sommes qui devront aussi être reflétées dans les investissements concrets.

Dan Cristesco, architecte — L'ENSEMBLE HÔTELIER « CARPAŢI » À BRAŞOV (page 10). L'intégration d'une nouvelle bâtisse dans l'ensemble existant de l'hôtel « Carpaţi » à Braşov (œuvre de l'architecte Horia Creangă, imposante par sa plasticité vigoureuse, par l'équilibre et l'harmonie des volumes, par son élégance et sa sobriété, semblait une tâche ardue. Le thème-programme prévoyait d'étendre la capacité d'hébergement de 300 lits environ, de trouver la meilleure solution, tout en respectant les conditions imposées par la classe de luxe. En axant l'ouvrage sur la valorisation compositionnelle et plastique de l'ensemble existant, les projeteurs ont réalisé un corps de logis indépendant sur le second plan du boulevard où se trouvait implanté l'ancien hôtel et ont réussi par contraste à mettre en valeur sa dominante et, par la même occasion, à faire ressortir la nouvelle construction.

Ayant le volume d'un parallélépipède clair et classique, la nouvelle bâtisse s'étale sur huit niveaux, la solution de la structure utilisant des cadres à grandes ouvertures de 7 m, 20 interaxe. Le traitement des façades à loggias continues, les chambres entièrement vitrées ainsi que la perforation du rez amincissent le volume et permettent une pénétration visuelle vers le Mont Tîmpa. Dans l'ensemble, l'œil est frappé par un jeu intéressant de formes et de volumes — depuis la verticale soulignée dans l'ancien hôtel jusqu'à l'horizontale accusée dans la bâtisse nouvelle — par l'équilibre et l'harmonie auxquels viennent s'ajouter la discrétion des couleurs — le jaune de la brique apparente de l'ancien hôtel se marie au gris de la pierre naturelle et du travertin du nouvel hôtel. L'ambiance du décor environnant est réalisée par la fantaisie qui règne dans l'agencement des espaces verts et des groupes fleuris, dans l'implantation d'un miroir d'eau à jets réglés automatiquement, dans l'éclairage nocturne, etc.

Bâti au rez-de-chaussée, le corps de liaison d'entre les deux volumes comprend le hall d'accueil et la réception, les salons pour la correspondance, le bar de jour, les salles de banquets et de conférences, les salons de coiffure, une boutique de fleuriste. Les finitions intérieures cadrent avec le soin que l'on a pris de créer un climat de calme et d'intimité (placage en bois de poirier africain, menuiserie en innox et cuivre jaune, sécurit pour les vitres des fenêtres, etc.).

L'espace architectural est complété par un jardin d'été, un jardin d'hiver, des sculptures, des plantes ornementales, etc.

Les chambres à un ou deux lits ont été réalisées sur une trame de 3 m 60 interaxe et leur superficie est d'environ 16 m 2 — exception faite pour un appartement spécial situé au dernier étage.

L'auteur de l'article critique l'exécution assez gauche des finitions, du mobilier qui est lourd, massif et ne permet pas un arrangement rationnel de la pièce.

Ara Ereţian, architecte — L'HÔTEL « POÏANA » À POÏANA-BRAŞOV (page 19). Dans l'œuvre de développement du complexe touristique de la station d'hiver Poïana-Braşov, on a bâti à proximité de l'hôtel « Sport », un nouvel hôtel nommé « Poïana » dont la capacité est de 144 lits. Ce nouvel hôtel ne servira que de logement et bénéficiera des dotations commerciales et des dessertes de l'hôtel « Sport ».

Près du hall d'accueil une pièce est réservée pour les skis et, dans une zone plus tranquille, séparé de la circulation par une cheminée rustique, se trouve un petit bar de jour à l'intention des touristes. Il y a au premier étage, au-dessus du hall, un club ayant accès à la terrasse orientée vers le Sud-Ouest.

Sur les 64 chambres à 1, 2, 3 et 5 lits possédant leurs progres groupes sanitaires, 7 pièces (à 2 lits) ont une plus grande superficie et sont dotées de salles de bain complètes. La plupart des chambres sont orientées à l'ouest et ont vue sur la montagne.

Ayant tenu compte de l'architecture de l'hôtel « Sport » réalisé en pierre de l'endroit, l'auteur du projet a utilisé les mêmes matériaux spécifiques : murs partiellement en pierre, toiture en bardeau, balcons en bois. Très soignées, les finitions intérieures créent un climat plaisant ; les planchers du hall sont en marbre, les murs, en pierre, en terasit ou munis de placard en bois de chêne ; quant au este, on a employé le P.V.C. pour le revêtement des planchers et les peintures à l'huile habituelles. Les

plans du mobilier et des sources d'éclairage ont été conçus en même temps que les plans du projet général afin d'obtenir l'harmonie nécessaire à un thème de ce genre.

Alexandru Iotzu, architecte — NOTICES PORTANT SUR LA CONSTRUCTION DE L'HÔTEL DE PIATRA NEAMTZ (page 22). Dans le numéro 2/1964 de notre revue, nous avons présenté le projet de cet hôtel dont l'exécution a pris fin dernièrement. Après la mise en exploitation de l'hôtel, l'auteur du projet émet une série de constatations regardant les solutions trouvées, à la lumière de leur vérification par la pratique de l'expérience. L'auteur estime donc que la superficie de 14,80 m² est minime pour une chambre à deux lits et qu'elle ne semble suffire que grâce au judicieux dimensionnement du mobilier. La superficie de 10,80 m² pour une chambre à un lit, bien qu'offrant un degré de confort plus élevé, n'est pas économique et exerce une influence négative sur les indices d'économie et d'espace, calculés par lit. Au sujet des espaces réservés aux réceptions ainsi qu'à la capacité du restaurant (de 250 places) il estime qu'ils sont bien proportionnés tant par rapport à l'hébergement qu'à la capacité du réseau urbain d'alimentation publique.

L'isolation phonique est des meilleures, car elle a été réalisée par la distribution spatiale des différentes fonctions ainsi que par l'utilisation de matériaux adéquats au traitement phonique local. On a prêté attention à l'étude de l'éclairage — qui est incandescent dans les chambres et fluorescent dans les salles de bain et les corridors — afin de créer un climat agréable et tout à la fois différent pour chacune des pièces prise à part. C'est dans ce même but que l'on a opéré le choix des tissus du mobilier, des rideaux, des couvertures et pour les meubles mêmes. L'emploi de matériaux concourant à la réalisation d'un ensemble sobre et élégant constitua l'un des soucis du projeteur : pour les réceptions et le restaurant les murs ont été revêtus en pierre de Tohani, en marbre ou en travertin tandis que les planchers ont été dallés de marbre et recouverts de moquettes. Pour le corps de logis, les planchers sont également couverts de moquettes tandis que les murs sont revêtus de P.V.C. lavable sur support de textile. Pour les groupes sanitaires, les murs sont en faïence coloriée et les planchers en grès.

L'auteur insiste, en général, dans l'article, sur l'exécution des finitions et des aménagements intérieurs et extérieurs car ce sont ces problèmes qui exigent un effort de la part des projeteurs, de ceux qui travaillent dans le secteur de l'industrie des matériaux de construction, des constructeurs eux-mêmes aussi bien que des bénéficiaires, puisque chez nous, dans le bâtiment, l'un des principaux objectifs est la qualité des constructions et des finitions.

Cézar Lăzăresco, architecte — L'HÔTEL « EUROPE » À EFORIE NORD (page 30). En lieu et place d'une ancienne bâtisse dégradée, on a implanté ce nouvel hôtel qui complète la falaise de la station maritime Eforie Nord. Orientée au Sud-Est, avec vue sur la mer, l'implantation est particulièrement favorable. La construction s'étale sur un sous-sol, un rez et 11 étages dont les 242 chambres ont vue sur la plage et sur le Lac Tekirghiol. Dans sa section horizontale, la construction est légèrement rhomboïdale, son volume étant de ce fait moins rigide. Les chambres sont situées sur un seul côté et sont distribuées au nombre de 22 par étage, l'autre côté étant utilisé pour les services et la circulation. Pour les espaces communs, on a cherché dans l'élaboration du projet à les limiter au strict nécessaire et à les organiser aussi simplement que possible : le rez comprend un hall dont une partie est réservée à la réception, un salon, une salle pour la TV, deux salons de coiffure, un cabinet médical, des cabines téléphoniques, un espace pour des objets d'art populaire et un restaurant de 500 places. Bien qu'inférieure à celle d'autres établissements similaires, leur superficie totale est considérée comme étant suffisante.

Tout en accordant l'attention à la plasticité — et en même temps à la recherche d'une expression plus personnelle — ont a tâché d'appliquer de nouvelles techniques simplifiant l'exécution et l'entretien, notamment l'emploi du béton apparent sur de grandes surfaces (sur la façade Sud tout entière) des préfabriqués en mosaïque de béton lavé et peigné ; pour l'intérieur, on a utilisé le bois, spécialement pour le revêtement des murs et pour les sources d'éclairage, le travertin et la céramique.

Horia Hudiță, architecte — POINTS DE VUE AU SUJET DE L'HÔTEL « EUROPE » (page 34). L'auteur de l'analyse constate au premier chef que l'implantation du volume dans une position particulièrement belle s'inscrit parfaitement dans le décor de la station et organise son profil tout entier. De l'avoir placé obliquement par rapport aux principales artères montre une compréhension dynamique de l'espace, les perspectives offertes à la vue permettant constamment de percevoir le volume avec les subtilités spatiales des trois dimensions. La large bande du parapet situé au dernier niveau avec la sculpture terminale parachève avec bonheur la silhouette de l'ensemble, annonçant de loin ses proportions, le mouvement énergique de sa masse architecturale. Simple, l'orientation présente un angle solaire avantageux pour toutes les chambres.

L'auteur de l'article estime que le parti adopté — un nœud central de circulation à « barre » simplement orientée distribue la circulation d'une manière équilibrée et donne le degré de confort nécessaire à un hôtel d'agrément et de repos. Inscrit dans le tract, le nœud de circulation a pour effet la même pureté d'expression du volume sur la façade postérieure ; la distribution générale des fonctions est particulièrement claire, le niveau courant démontrant combien juste est la solution à l'orientation simple pour l'implantation donnée. Le confort chambre de la vient compenser la diminution de sa surface de 1 à 2 mètres². Cependant, le mobilier fait en série, ne se distingue en rien ; muni d'objets sanitaires plus grands que de coutume, le groupe sanitaire semble petit, car l'augmentation de sa superficie n'est pas en proportion avec les dits objets. Pour le hall de niveau on n'a pas prévu de zones calmes bien qu'on l'ait généreusement dimensionné.

L'auteur de l'article remarque dans tout l'ouvrage une méthode compensatrice, lorsqu'il s'agit de trouver des solutions aux problèmes d'économie, de construction et de plasticité. Les espaces de récréation ne sont pas dimensionnés d'une manière ostensible ; par contre, on a obtenu des finitions de qualité supérieure grâce à l'économie réalisée sur les surfaces. Afin de pouvoir se servir du béton apparent dont le coût dépasse celui des finitions habituelles, on a employé le coffrage réutilisable. L'insistance de la ligne brisée de l'intérieur rappellant l'architecture populaire et qui revient sur tous les éléments de la décoration intérieure, est compensée par l'utilisation unificatrice du bois, etc, etc.

Pour conclure, l'auteur de l'article fait ressortir le fait que, mises à part certaines licences poétiques touchant l'architecture moderne, quelques omissions inhérentes à un ouvrage de cette ampleur et autres indécisions quantitatives dans le rapport des matériaux, l'hôtel « Europe » constitue néanmoins, pour l'instant, l'un des travaux d'architecture les plus réussis de chez nous, dont peuvent tirer d'utiles enseignements tous ceux qui œuvrent dans ce domaine.

CONCOURS

CONCOURS POUR DES ÉDIFICES TECHNICO-ADMINISTRATIFS USINAUX

Z. Solomon, architecte — REMARQUES FAITES EN MARGE DU CONCOURS (page 42). L'auteur de l'article fait le point sur les problèmes posés par la préparation des projets d'édifices modernes affectés à des bureaux et il montre le pour et le contre des immeubles hauts ou bas, des bureaux grands ou petits, en soulignant l'importance de certains éléments tels la flexibilité dans le temps et dans l'espace, l'isolation phonique, le mode d'éclairage et d'aération, le mobilier, les nœuds de circulation et autres. A partir de ces idées, encore en discussion dans les milieux professionnels du monde entier, l'auteur analyse plus loin les projets primés afin d'établir la mesure dans laquelle les idées neuves d'élaboration de projets pour bureaux ont été concrétisées par les concurrents et comment ils ont résolu les problèmes soulevés par ces projets.

Le thème du concours d'idées organisé par l'Union des architectes de la République socialiste de Roumanie en 1965 recommandait l'adoption de plusieurs principes très avancés et à tous points de vue rationnels, en prévoyant l'obligation pour les concurrents d'étudier le projet et ses deux variantes, notamment : les capacités prévues pour 500 et 800 employés et deux types d'immeubles, à savoir déployé en hauteur (avec de nombreux niveaux) et étalé horizontalement (avec peu de niveaux).

Le projet Nr. 17 — Ier Prix — se distingue par la simplicité de ses deux variantes (immeubles haut et bas), par la clarté, la logique de la composition ainsi que par une distribution favorable des espaces. Les façades ont un caractère bien défini, prenant et expressif.

Le projet Nr. 15 — IIe Prix — présente une série de qualités d'ordre fonctionnel, des circulations économiques et bien placées horizontalement et verticalement. D'avoir placé les bureaux dans deux corps séparés, est d'une conception discutable. On remarque dans ce projet le soin apporté à la plasticité.

La variante à peu de niveaux (rez + 2 étages) du projet Nr. 18 — IIIe Prix — a une solution dérivée d'éléments héxagonaux appartenant aux planchers de ls structure de béton armé. Bien que le principe des éléments héxagonaux ait encore été appliqué dans d'autres cas et dans d'autres situations, le projet Nr. 18 contient toutefois une composition spatiale habile et agréable, où les angles droits sont à peu près complètement éliminés. La variante à nombreux niveaux utilise le principe du nœud marginal « sur le petit côté » et celui des planchers saillant des consoles.

Parmi les projets qui ont pris des mentions, le Nr. 17 offre une solution à nœud central allongé pour la variante à rez et 2 étages, qui a pour effet d'obtenir de grands bureaux aux extrémités et de petits bureaux sur les côtés. Il apparaît que dans la variante à immeuble élevé la surface des bureaux est trop petite par rapport au nœud plaçé sur l'un des côtés.

La solution générale du projet Nr. 20 — mention — hésite entre les grands bureaux et les bureaux traditionnels (variante à peu de niveaux). La solution trouvée à la variante à nombreux niveaux est plus concentrée.

Pour la Ière variante (immeuble bas) le projet No. 21 — mention — apporte une solution à rez excessivement développé, circulation malaisée, mais il se distingue par la clarté de la composition spatiale, par le très petit nombre de piliers intérieurs et par une intéressante alliance de volumes. Pour la seconde variante (immeuble élevé), le projet adopte une solution concentrée et facile quant aux circulations et se fait remarquer par les mêmes qualités que la variante précédente.

Le projet No. 12 — dernier à avoir reçu une mention — rappelle le projet qui a enlevé le IIe Prix (pour la variante à peu de niveaux) mais il présente des désavantages pour les circulations et pour la structure de résistance. Les problèmes fonctionnels sont bien résolus dans la variante à nombreux niveaux. Les deux projets se font remarquer par la solution favorable apportée à l'éclairage et à l'aération naturelle.

Pour finir, l'auteur de l'article émet plusieurs orinions sur des projets d'immeubles destinés à des bureaux d'usines et de fabriques qui ont été réalisés chez nous ces dernières années.

Ion Găleşeanu, architecte, Ştefan Angelesco, ingénieur, Horia Hudiță, Willy Juster, Victor Ivaneş, Virgil Niţulesco, architectes — Les AUTEURS DES PROJETS PRIMÉS ONT LA PAROLE — (page 60). Quelques-uns des auteurs de projets ayant reçu des prix au concours pour les édifices technico-administratifs usinaux donnent ici leur avis sur le thème-programme, sur les principes fondamentaux sur lesquels leurs projets se sont basés ainsi que sur les décisions prises par le jury.

RECENSIONS ET BIBLIOGRAPHIE

Est présenté le tome II de l'ouvrage « Histoire de l'Architecture en Roumanie » par le Pr. Grigore Ionesco, architecte, paru en 1965 aux Éditions de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie.

LA CHRONIQUE

enregistre une série de manifestations qui ont eu lieu les mois derniers à la Maison de l'Architecte, à Bucarest (débats de création, conférences, expositions), voyages de documentation effectués par des architectes roumains dans notre pays et à l'étranger, visites faites par des architectes étrangers en Roumanie.

U. I. A. INFORMATIONS

La rubrique publie des nouvelles extraites des bulletins d'informations édités par l'U.I.A.

INHALT

HOTELBAUTEN

Lektor Arch. Cezar Lăzărescu — AKTUELLE PROBLEME DES HOTELBAUS IN UNSEREM LANDE (Seite 2). Nach einigen kurzen Betrachtungen über die Situation des Hotelnetzes in Rumänien, geht der Verfasser zur Besprechung von Problemen der Zimmergrösse und der Kosten über, wobei er als Vergleichsbasis vier kürzlich erbaute Hotels nimmt, deren ökonomische Belege gewisse charakteristische Aspekte veranschaulichen und deren Gestaltung der gegenwärtigen Auffassung in bezug auf Hotels I. Kategorie bei uns im Lande nahekommt.

Was die Standortwahl betrifft, ist der Verfasser der Ansicht, dass, um den neuen Hotels normale Betriebsbedingungen zu gewährleisten, dieselben in geschlossene städtische Ensembles eingegliedert werden sollten oder in solche, die gleichzeitig mit ihnen fertiggestellt werden. Den bestimmenden Faktor beim Entwurf eines Hotels bildet die für die Komposition eines Regelgeschosses für Fremdenzimmer gewählte Lösung, die in erster Reihe von der Gestaltung des Gesamtbaukörpers des Hotels beeinflusst wird. Letztere ist das Resultat städtebaulicher und gestalterischer Erwägungen, die über den strikten Rahmen des Hotels hinausgehn. Auf Grund der üblichen Praxis wird angenommen, dass eine Bedienungseinheit pro Geschoss im Mittel etwa 20 Zimmer umfassen soll, was theoretisch auch zu einer idealen Dimensionierung des Geschosses führen könnte. Gewiss bringt jede zahlenmässig eingeschränkte Gruppierung (die neuen Hotels der Stadt Gheorghe Gheorghiu-Dej und jenes der Stadt Piatra Neamț weisen je 14 Zimmer pro Geschoss auf) ein Plus an verbauter Fläche und somit eine Kostenüberschreitung mit sich ebensowie die Gruppierung einer grösseren Anzahl von Zimmern (das Hotel „Nord" in Bukarest mit seinen 36 Zimmern pro Geschoss) zu Einsparungen führt, jedoch fühlbar den Komfort und die Bedienungsmöglichkeiten reduziert.

Das Vergliech der räumlichen Kennziffern verschiedener Lösungen ergibt, dass die Lösung mit Mittelgang und beiderseits angeordneten Fremdenzimmern die wirtschaftlich günstigste ist, jedoch darf man sie nicht als die einzig mögliche betrachten. So hat jene mit einer Reihe von Zimmern auf der einen Seite und an den Kopfenden des Mittelgangs und den Verkehrsflächen und Nebenräumen auf der anderen Seite Vorteile in bezug auf die plastische Gestaltung, die Beleuchtung und den Komfort, muss jedoch ebenfalls sehr aufmerksam überlegt werden.

Der Entwurf des Erdgeschosses, dessen Funktionen den Empfang, die Gesellschaftsräume, die Verwaltung und Nebenräume umfassen, ist vom Inhalt des Entwurfsprogramms und der gewählten allgemeinen Entwurfslösung bedingt und variiert folglich von einem Hotel zum andern. Beim Hotel in Piatra Neamț und beim Hotel „Nord" in Bukarest befriedigen diese Funktionen auch einige Erfordernisse der Stadt, und so ist deren genaue Analyse schwierig und nicht aufschlussreich. Dennoch können einige der allgemein geäusserten Ansichten sowie Kennziffern in bezug auf Flächen und Kosten für einige Schlussfolgerungen dienlich sein, und in diesem Sinne bringt der Verfasser seine Meinung zum Ausdruck, dass fast bei allen Hotels die betreffenden Flächen überdimensioniert sind.

Das Fremdenzimmer, das das Hauptelement eines Hotels darstellt, bestimmt dessen Einordnung in eine bestimmte Kategorie. Unsere gegenwärtigen Normen setzen für die I. Kategorie ein Zimmer von 14—16 m² und für die II. Kategorie eines von 12—14 m² fest. Der Verfasser gibt eine Tabelle mit Vergleichswerten für die Zimmergrössen einschliesslich der Nebenräume für einige Hotels in verschiedenen Städten.

Die Analyse schliesst mit vergleichenden Kosten-Kennziffern für verschiedene Kapitel und Funktionen. Um den Anteil der verschiedenen Funktionen an den Gesamtkosten eines Hotels festzustellen, untersuchte der Verfasser insbesondere die Hotels „Nord" in Bukarest und „Europa" in Eforie. Er unterstreicht diesen Aspekt, da er der Ansicht ist, dass infolge von zu wenig gründlichen Analysen die Kostenverminderung bei einem Hotel durch Verkleinerung des Fremdenzimmers und des Bades sowie durch Verschmälerung des Korridors verfolgt wird, statt die gemeinschaftlichen Räume im Erdgeschoss kleiner zu halten.

Lektor Arch. Ignace Şerban — DIE ERZIELUNG SPEZIFISCHER INVESTITIONEN IM HOTELBAU (Seite 7). Die Entwicklung des Tourismus in unserem Lande machte auch die Entwicklung des Hotelnetzes sowohl hinsichtlich der Unterbringungskapazität als auch in bezug auf die zugehörige Ausstattung notwendig. Die Analyse der bestehenden Situation auf dem Gebiete des Hotelwesens zeigte die Schwierigkeiten, für die verschiedenen Städte eine Priorität der entsprechenden Unterbringungskapazität, des Typs und des notwendigen Grades von Komfort festzusetzen. Um die von der Projektierung neuer Hotels gestellten Probleme lösen zu können und den Investitionen eine Kostenstabilität bei besten Ausführungsbedingungen —sowohl in bezug auf die Quantität als auch die Qualität — zu sichern, hat ein Kollektiv von Fachleuten aus mehreren staatlichen Zentralinstitutionen unter Verwendung einer von Arch. Cezar Lăzărescu im ISCAS (Institut für Studien im Bauwesen, in der Architektur und im Städtebau in Bukarest) verfassten Studienarbeit einen Leitfaden vorgeschlagen, der die Grundlage der Projektierung und Begutachtung der für den gegenwärtigen Fünfjahrplan vorgesehenen Investitionen im Hotelbau bilden soll. Ein besonders wichtiges Problem war die Festsetzung der Kosten der spezifischen Investition pro Unterbringungsplatz, die bei den kürzlich errichteten ersten Hotelbauten innerhalb weiter Grenzen schwankten. Die im Rahmen des ISCAS (wo die Investitionen für vier in der letzten Zeit errichtete Hotels analysiert wurden) verfasste Studienarbeit ergab, dass in der Projektierung einiges übertrieben worden war, insbesondere was die Empfangsräumlichkeiten und Restaurants betrifft, die überdimensioniert wurden, was zu einer ungenügenden Wirtschaftlichkeit der Gesamtinvestition führte.

Der Verfasser des Artikels schlägt Lösungen vor, durch die die Flächen, die den betreffenden Funktionen entsprechen, korrekt bemessen werden können ; er gibt eine Reihe von Vergleichswerten mit Bezug auf die Unterbringungsflächen, auf die Flächen der Empfangsräume und auf die der Beköstigungsräume des Hotels an. Diese Werte sind alle auf die Unterbringungseinheit — das Fremdenzimmer — bezogen. Aus den Vergleichsdaten und -tabellen gehen die bei einigen Hotels erfolgten Überdimensionierungen hervor, und der Verfasser zieht eine Reihe von Schlüssen. Für die Kontrolle der von den Projektanten vorgeschlagenen Architekturlösungen u. zw. zur Überprüfung, ob diese im Rahmen der vorgesehenen spezifischen Investition bleiben, wurden Global-Kennziffern informativen Charakters errechnet, die je nach der Kapazität variieren und in Form einer Tabelle angegeben sind. Es wird aber darauf aufmerksam gemacht, dass die Kenntnis der räumlichen Kennziffern allein nicht genügt, um die betreffende Investition zum festgesetzten Kostenpreis zu realisieren. Es müssen auch die Kosten je nach festgesetztem Niveau der Ausstattung und der Ausferigungsarbeiten in Betracht gezogen werden, sowie die Einheitspreise pro m².

Abschliessend unterstreicht der Verfasser die Tatsache, dass durch Anwendung der räumlichen Kennziffern und des Kostenpreises der Ausfertigungsarbeiten die realen Kosten errechnet wurden. So gelangte man zu den Beträgen der spezifischen Investition, die nach der Unterbringungskapazität abgestuft sind und die sich in den tatsächlichen Investitionen widerspiegeln müssen.

Arch. Dan Cristescu — DER KOMPLEX DES HOTELS „CARPAȚI" IN BRAȘOV (Seite 10) Die Eingliederung eines neuen Baus in das bestehende Ensemble des Hotels „Carpați" in Brașov (ein Werk des Architekten Horia Creangă), das sich durch kraftvolle Plastik, Ausgewogenheit und Harmonie der Massen sowie durch Eleganz und Einfachheit auszeichnete, schien eine schwierige Aufgabe. Das Programm sah eine Erweiterung der Unterbringungskapazität um etwa 300 Betten mit möglichst guter Entwurfslösung und einem Komfort der Luxuskategorie vor. Die Projektanten gingen von der Idee aus, das bestehende Ensemble in die Komposition und plastische Gestaltung einzubeziehen, und entwarfen ein unabhängiges Gästehaus in einer zweiten Ebene des Boulevards, in der das alte Hotel liegt. Es gelang ihnen auf diese Weise, die von letzterem gebildete Dominante zur Geltung zu bringen und gleichzeitig den neuen Bau hervortreten zu lassen.

Der neue Bau, der die klare, klassische Form eines Parallelepipedons aufweis, hat acht Geschosse. Das Tragwerk besteht aus Rahmen mit grossen Spannweiten (7,20 m). Die Gestaltung der Fassaden mit durchlaufenden Loggien, die vollständige Verglasung der Fremdenzimmer und die Perforierung des Erdgeschosses verringern die Masse und bewirken den Eindruck visueller Durchbrochenheit zum Tîmpa-Berge hin. Im ganzen bietet sich dem Auge ein interessantes Spiel von Massen und Formen — von der Betonung der Vertikalen beim alten Hotel bis zur Betonung der Horizontalen beim Neubau —, von Gleichgewicht und Harmonie dar, wozu noch die diskrete Farbgebung hinzukommt — das Gelb der Rohziegelfassade beim alten Hotel, das Grau des Natursteins und des Travertins beim neuen Hotel. Die Umgebung ist durch phantasievolle Anordnung der Grünflächen und Blumenanpflanzungen, ein Wasserbecken mit automatisch geregelten Wasserstrahlen, nächtliche Beleuchtung usw. glücklich gelöst.

Der eingeschossige Flügel, der die beiden Baukörper verbindet, enthält die Empfangshalle, Schreibzimmer, eine Tagesbar, Räume für Bankette und Sitzungen, einen Damenfrisiersalon und eine Blumenhandlung. Die Ausfertigungsarbeiten im Innern entsprangen der Idee, einen intimen und ansprechenden Rahmen zu schaffen (afrikanisches Birnbaumfurnier, Türen und Fenster aus Inox und Messing, Sekuritscheiben usw.). Dem architektonischen Raume wurde ein Sommergarten, ein Wintergarten und Werke der Bildhauerei, Schmuckpflanzen usw. eingegliedert.

Die ein- und zweibettigen Fremdenzimmer wurden auf Grund eines Modulrasters mit einer Maschenweite von 3,60 m entworfen. Ein jedes von ihnen ist etwa 16 m² gross, mit Ausnahme einer speziellen Wohnung im obersten Geschoss.

Der Verfasser des Artikels kritisiert eine gewisse Unbeholfenheit der Ausfertigungsarbeiten und das schwerfällige, massige Mobilier, das keine zweckmässige Einrichtung der Gastzimmer gestattet.

Arch. Ara Ereţian — DAS HOTEL „POIANA" IN POIANA-BRAȘOV (Seite 19). Im Rahmen der Entwicklung des touristischen Komplexes im Gebirgskurort Poiana-Brașov wurde in der Nähe des Hotel „Sport" ein neues Hotel, „Poiana" benannt, für 144 Personen errichtet. Das neue Hotel wird nur zur Unterbringung der Gäste dienen ; es werden ihnen die Einkaufs- und Bedienungseinrichtungen des Hotel „Sport" zur Verfügung stehen.

Neben der Eingangshalle ist ein Abstellraum für Schier vorgesehen, und in einer etwas ruhigeren, vom Verkehr durch einen rustikalen Kamin getrennten Zone steht den Touristen eine kleine Tagesbar zur Verfügung.

Im ersten Stock, über der Eingangshalle, ist ein Klub mit Zugang zur Südwest-Terrasse angeordnet.

Von den Ein-, Zwei-, Drei- und Fünfbettzimmern, die alle mit eigenen sanitär-technischen Installationen versehen sind, sind 7 Zweibettzimmer grösser und haben vollständig eingerichtete Badezimmer. Die Mehrzahl der Fremdenzimmer ist nach Westen gerichtet und bietet einen freien Blick auf die Berglandschaft.

Der Architektur des Hotel „Sport" Rechnung tragend, bei der örtliches Steinmaterial zur Anwendung kam, verwendete der Verfasser des Projektes auch hier die gleichen spezifischen Baustoffe : für die Fassaden zum Teil Steinmauerwerk, für das Dach Schindeln, für die Balkons Holz. Die sorgfältigen Ausfertigungsarbeiten der Innenräume bewirken eine angenehme Umgebung ; in der Eingangshalle sind Marmorböden. Wände aus Stein, Terrasit und Verkleidungen aus Eichenpfosten vorgesehen, in den übrigen Räumen PVC-Böden und gewöhnliche Ausmalung. Das Mobiliar und die Beleuchtungskörper wurden gleichzeitig mit der Architektur entworfen, um die für ein solches Programm erforderliche Harmonie zu erzielen.

Arch. Alexandru Iotzu — ANMERKUNGEN IN BEZUG AUF DEN HOTELBAU IN PIATRA-NEAMŢ (Seite 22). In Heft 2/1964 unserer Zeitschrift ist das Projekt dieses Hotels wiedergegeben, dessen Bau kürzlich beendet wurde. Nach der Inbetriebnahme des Hotels bringt nun der Verfasser des Projekts einige Feststellungen in bezug auf die darin enthaltenen Entwurfslösungen zum Ausdruck, indem er diese durch das Prisma ihrer Bewährung in der Praxis betrachtet. So ist der Verfasser per Ansicht, dass die Fläche von 14,80 m² für das Zweibettzimmer als die kleinstzulässige anzusehen sei und nur unter der Bedingung einer entsprechenden Bemessung des Mobiliars ausreiche. Die Fläche von 10,80 m² für das Einbettzimmer sei — auch wenn sie grösseren Komfort biete — unwirtschaftlich und beeinflusse negativ die wirtschaftlichen und räumlichen Kennziffern pro Bett. Was die den Empfangsräumen zugewiesenen Flächen sowie die Kapazität des Restaurants (250 Plätze) betrifft, so betrachte er sie als richtig bemessen, sowohl im Verhältnis zu den Fremdenzimmern auch zum städtischen Netz öffentlicher Verköstigungseinrichtungen.

Die Schallisolation ist durch die räumliche Anordnung der verschiedenen Funktionen sowie durch Verwendung von bestimmten Baustoffen für die örtliche Schalldämmung bestens gelöst. Der Beleuchtung wurde besondere Aufmerksamkeit geschenkt (Glühlampen in den Zimmern und Leuchtstoffröhren in den Badezimmern und Korridoren), um eine angenehme und gleichzeitig nach der Art des Raumes differenzierte Atmosphäre zu schaffen. Für den gleichen Zweck wurden auch die Textilien für das Mobiliar, die Vorhänge und Überwürfe und sogar die Möbel selbst gewählt. Die Anwendung von Materialien zur Schaffung eines einfachen und eleganten Ensembles bildete ein besonderes Bestreben des Verfassers: in den Empfangsräumen und im Restaurant wurden die Wände mit Tohani-Stein, Marmor und Travertin verkleidet, die Fussbodenbeläge bestehen aus Marmor und Mokett. Im Flügel der Gästezimmer wurden die Fussböden mit Mokett belegt und die Wände mit waschbaren Tapeten aus PVC-Stoff auf Textilunterlage bekleidet. In den sanitär-technischen Räumen sind die Wände zur Gänze farbig gekachelt und die Böden mit Fliesen belegt.

Im allgemeinen behandelt der Verfasser in diesem Artikel insbesondere die Ausfertigungs- und Ausstattungsarbeiten im Innern und an den Fassaden, da diese Probleme ein besonderes Bemühen, sowohl von seiten der Projektanten, der Werktätigen im Sektor der Baustoffindustrie und der Bauleute selbst als auch von seiten der Nutzer erfordern; denn in der Bautätigkeit unseres Landes stellt die Qualität der Bauten und Ausfertigungsarbeiten eines der bedeutendsten Ziele dar.

Arch. Cezar Lăzărescu — DAS HOTEL „EUROPA" IN EFORIE NORD (Seite 30). Dieses neue Hotel, das auf dem Terrain alter, baufälliger Gebäude errichtet wurde, ergänzt das Bild, das die Schwarzmeerküste im Seebad Eforie Nord bietet. Die besonders günstige Lage bietet den Blick nach Südosten aufs Meer. Das Gebäude hat Kellergeschoss, Erdgeschoss und 11 Stockwerke, die den 242 Gästezimmern Ausblicke auf den Strand, das Meer und den Techirghiol-See gewähren. Der Plan des Gebäudes hat eine leicht rhombische Form, was die Baumasse weniger steif erscheinen lässt. Die Zimmer sind auf einer einzigen Seite angeordnet und je 22 pro Stockwerk verteilt. Die andere Seite nehmen Nebenräume und Verkehrsflächen ein. Beim Entwurf der Räume für den gemeinsamen Gebrauch wurde deren Beschränkung auf das strikt Notwendige verfolgt, sowie eine möglichst einfache Anordnung: das Erdgeschoss hat eine Halle mit Empfangsteil, einen Gesellschaftsraum, einen Fernsehraum, einen Herren- und Damenfrisiersalon, einen Raum für ärztliche Hilfe, eine Telephonzelle, einen Raum für kunstgewerbliche Gegenstände und ein Restaurant für 500 Personen. Die Gesamtfläche all dieser Räume, die geringer ist als jene in anderen Bauten dieser Art, wird als ausreichend betrachtet.

Bei der plastischen Gestaltung ging — parallel mit dem Suchen nach einer perönlicheren Ausdrucksform — das Bestreben dahin, auch neue technische Lösungen zur Anwendung zu bringen, um eine Vereinfachung der Ausführung und Instandhaltung zu erzielen: so zum Beispiel die Verwendung von Sichtbeton für grosse Flächen (an der Südfassade zur Gänze), von Fertigteilen aus Beton mit spezieller Oberflächenbehandlung (Terrazzo, Waschbeton, gebürsteter Beton); im Innern die Verwendung von Holz — insbesondere für Wandverkleidungen und Beleuchtungskörper —, Travertin und Keramik.

Arch. Horia Hudiţă — BETRACHTUNGEN ÜBER DAS HOTEL „EUROPA" (Seite 34). Der Artikel stellt eine kurze Analyse dieses neuen Hotels an der Schwarzmeer-Küste dar.

Der Autor der Analyse stellt in erster Reihe fest, dass die besonders schöne Lage des Gebäudes dessen feste Einfügung in das Bild des Seebades bewirkt und zur Gliederung der langgestreckten Silhouette desselben beiträgt. Die Schrägstellung zu den Hauptverkehrslinien spricht für eine dynamische Raumauffassung; die sich so darbietenden Perspektivansichten gestatten ständig eine dreidimensionale Wahrnehmung der räumlichen Feinheiten der Baumasse. Das von der Fensterbrüstung des obersten Geschosses gebildete breite Band gibt der Silhouette gemeinsam mit dem bildnerischen Schmuck einen günstigen Abschluss und zeigt schon von weitem die Ausmasse des Ensembles und die energische Bewegung der architektonischen Massen an. Die einseitige Lage zu den Himmelsrichtungen bietet allen Zimmern günstiges Sonnenlicht.

Der Verfasser des Artikles ist der Ansicht, dass die gewählte Planlösung — zentraler Verkehrsknoten in einseitig ausgerichtetem Scheibenhaus — den Verkehr gleichmässig verteilt und den für ein Kurhotel notwendigen Grad von Komfort bietet. Der Einschluss des Verkehrsknotens in den Baukörper sichert dessen Masse die Reinheit des Ausdrucks auch an der rückwärtigen Fassade; die allgemeine Verteilung der Funktionen ist ausserordentlich klar und das Regelgeschoss erweist die Richtigkeit der Lösung mit einseitiger Anordnung der Zimmer angesichts der gegebenen Lage. Der Komfort der Zimmer wiegt die Verkleinerung derselben um 1—2 m² auf. Das Serienmobiliar bietet jedoch nichts Besonderes. Die sanitär-technischen Räume, die mit grösseren sanitären Objekte als den üblichen ausgestattet sind, wirken klein, da deren Flächenvergrösserung nicht im entsprechenden Verhältnis zu diesen Objekten steht. Die Hallen der einzelnen Geschosse bieten keine ruhigen Stellen, trotzdem sie grosszügig bemessen sind.

Der Verfasser der Analyse stellt in der Auffassung des gesamten Gebäudes eine kompensierende Methode bei der Behandlung der wirtschaftlichen, baulichen und gestalterischen Probleme fest. Die Empfangsräume weisen keine auffallenden Dimensionen auf, dafür konnten jedoch durch die Einsparung an Fläche Ausfertigungsarbeiten besserer Qualität bestritten werden. Um Sichtbeton, dessen Kosten die der üblichen Ausfertigungsarbeiten überschreiten, zur Anwendung bringen zu können, wurden wiederverwendbare Schalungen benützt. Die häufige Wiederholung der an die Volkskunst anklingenden gebrochenen Linie im Innerin, wo sie auf allen Schmuckelementen zu sehen ist, wird von der vereinheitlichen Wirkung des Holzes wettgemacht usw. usw.

Schlussfolgernd hebt der Verfasser des Artikels die Tatsache hervor, dass — abgesehen von einigen vom Gesichtspunkt der modernen Architektur aus gesehenen poetischen Freiheiten, einigen bei so grossen Bauarbeiten unvermeidlichen Mängeln, einigen quantitativen Unentschlossenheiten in bezug auf die Verhältnisse zwischen den verwendeten Materialien — das Hotel „Europa" vorderhand eines der gelungensten Architekturwerke unseres Landes darstellt, aus dem jene, die auf diesem Gebiete tätig sind, fruchtbare Lehren ziehen können.

WETTBEWERBE

DER WETTBEWERB FÜR TECHNISCH-ADMINISTRATIVE GEBÄUDE IN INDUSTRIEANLAGEN

Arch. Z. Solomon — RANDBEMERKUNGEN ZUM WETTBEWERB (Seite 42). Der Verfasser des Artikels versucht die Probleme, die die Projektierung moderner Bürogebäude stellt, einer kurzgefassten Analyse zu unterziehen, wobei er die Vor- und Nachteile der hohen und niedrigen Gebäude, der Grossraumbüros und der kleinen Büroräume aufzeigt und die Bedeutung gewisser Elemente unterstreicht, wie die zeitliche und räumliche Flexibilität, die Schalldämmung, die Art der Beleuchtung und Belüftung, die Möblierung, die Verkehrsknotenpunkte usw. Von diesen Ideen ausgehend, die vorderhand Diskussionsgegenstand der Fachkreise in der ganzen Welt bilden, analysiert der Verfasser des Artikles des weiteren die bei diesem Wettbewerb preisgekrönten Projekte, um klarzustellen, in welchem Masse die neuen Entwurfsideen für den Bürobau von den Wettbewerbsteilnehmern verwirklicht wurden und in welchem Masse die sich im Rahmen dieser Projekte stellenden Probleme gelöst wurden.

Das Programm des vom Architektenverband der Sozialistischen Republik Rumänien im Jahre 1965 veranstalteten Ideenwettbewerbs empfahl die Anwendung von möglichst fortschrittlichen und in jeder Hinsicht rationellen Prinzipien und sah für die Wettbewerbsteilnehmer die Verpflichtung vor, den Entwurf in zwei Varianten — für 500 und für 800 Angestellte — auszuarbeiten und zwei Gebäudetypen vorzulegen: einen in die Höhe entwickelten (vielgeschossigen) und einen horizontal entwickelten Typ (mit wenigen Geschlossen).

Das Projekt Nr. 17 — I. Preis — zeichnet sich durch Einfachheit beider Varianten (Hochhaus und niedriges Gebäude) sowie durch Klarheit, Logik in der Komposition und günstige Raumverteilung aus. Die Fassaden haben einen bestimmten, ausgeprägten und ausdrucksvollen Charakter.

Das Projekt Nr. 15 — II. Preis — weist eine Reihe von Qualitäten in funktioneller Hinsicht sowie wirtschaftliche und gut angeordnete horizontale und vertikale Verkehrswege auf. Anfechtbar ist das Prinzip der Anordnung der Büros in zwei separaten Baukörpern. Hervorzuheben ist die sorgsame plastische Gestaltung.

Die Variante mit wenigen Geschossen (Erdgeschoss + 2 Stockwerken) des Projektes Nr. 18 — III. Preis — zeigt eine Lösung, die aus den sechseckigen Deckenelementen der Stahlbetonkonstruktion abgeleitet ist. Trotzdem das Prinzip der sechseckigen Elemente bereits in andern Fällen und Situationen angewendet wurde, weist das Projekt Nr. 18 eine geschickte, angenehme Raumkomposition auf, bei der der rechte Winkel fast vollständig vermieden ist. Die vielgeschossige Variante bringt das Prinzip des am Rande, „auf der kurzen Seite", angeordneten Kerns und jenes der stark auskragenden Geschossdecken zur Anwendung.

Unter den Projekten, die lobende Anerkennung erhielten, weist das Projekt Nr. 7 für den dreigeschossigen Typ eine Lösung auf, bei der der zentrale Kern längliche Form hat, woraus sich grossräumige Büros an den Kopfenden und kleine Büros an den Seiten ergeben. Bei der Variante für Hochhäuser ist die Fläche der Büros im Verhältnis zu dem an einer der Seiten angeordneten Kern zu klein.

Die allgemeine Lösung des Projekts Nr. 20 — lobende Anerkennung — schwankt zwischen Grossraumbüros und traditionellen Büroräumen (bei der Variante mit wenigen Geschossen). Die Lösung für Hochhäuser ist konzentrierter.

Für die erste Variante (niedriges Gebäude) enthält das Projekt Nr. 21 — lobende Anerkennung — eine Lösung mit übermässig entwickelten Erdgeschoss mit schwieriger Abwicklung des Verkehrs, zeichnet sich jedoch durch klare Raumkomposition, auf das Minimum beschränke Anzahl von Innenstützen und interessante Massengliederung aus. Für die zweite Variante (Hochhaus) gibt das Projekt eine konzentrierte Lösung mit leichten Verkehrsmöglichkeiten. Auch diese Variante zeichnet sich durch die gleichen Eigenschaften aus wie die erste.

Das letzte Projekt, das lobende Anerkennung erhielt — das Projekt Nr. 12 — ähnelt (in der Variante mit wenigen Geschossen) jenem, dem der II. Preis zugesprochen wurde, weist aber Nächteile in bezug auf die Lösung der Verkehrsprobleme und des Tragwerks auf. In der Hochhausvariante sind die funktionnellen Probleme gut gelöst. Beide Projekte zeichnen sich durch gute Lösung der natürlichen Beleuchtung und Belüftung aus.

Abschliessend stellt der Verfasser des Artikels einige Betrachtungen über eine Reihe von konkreten Projekten für Bürogebäude innerhalb von Industrieanlagen an, die in den letzten Jahren bei uns im Lande entworfen wurden.

Arch. Ion Găleşeanu, Ing. Ştefan Angelescu, Arch. Horia Hudiţă, Arch. Willy Juster, Arch. Victor Ivaneş, Arch. Virgil Niţescu — WAS DIE VERFASSER DER PRÄMIIERTEN PROJEKTE SAGEN (Seite 60). Einige der Verfasser der im Rahmen des Wettbewerbs für technisch-administrative Gebäude in Industrieanlagen ausgezeichneten Projekte geben ihrer Meinung über das Wettbewerbsprogramm, die Prinzipe, die sie ihren Entwürfen zugrunde gelegt haben und über die Entscheidungen des Preisrichterkollegiums Ausdruck.

REZENSIONEN UND BIBLIOGRAPHIE

Es wird das Buch „ISTORIA ARHITECTURII IN ROMANIA" (Geschichte der Architektur in Rumänien), II. Band, von Prof. Arch. Grigore Ionescu, das im Verlag der Akademie der Sozialistischen Republik Rumänien erschienen ist, besprochen.

CHRONIK

Es wird eine Reihe von Veranstaltungen, die im Laufe der letzten Monate im Hause des Architekten in Bukarest stattfanden (Diskussionen über das Architekturschaffen, Vorträge, Ausstellungen), einige Studienreisen rumänischer Architekten im Lande und jenseits der Grenzen sowie einige Besuche ausländischer Architekten bei uns im Lande vermerkt.

U.I.A. — INFORMATIONEN

Die Rubrik enthält Mitteilungen, die den Informationsblättern der U.I.A. entnommen sind.

СОДЕРЖАНИЕ

ГОСТИНИЦЫ

Арх. доц. Чезарь Лэзэреску — АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СТРОИТЕЛЬСТВА ГОСТИНИЦ В РУМЫНИИ (стр. 2). После краткого изложения существующего состояния гостиничной сети в Румынии, автор приступает к рассмотрению вопросов, связанных с площадью комнат и стоимостью строительства, принимая в основу для сравнения четыре недавно законченные строительством гостиницы, экономическая документация по которым иллюстрирует определенные характерные аспекты и выполнение которых приближается к современной концепции о гостиницах 1-ой категории в Румынии.

Что касается выбора строительной площадки, автор считает, что вновь строящиеся гостиницы следует располагать в уже сформировавшихся городских кадрах или же в ансамблях, завершаемых одновременно со строительством гостиницы, с тем, чтобы обеспечить нормальные функциональные условия. Определяющим фактором в проектировании гостиницы является принятая планировка этажа, на которую влияет в первую очередь решение общего объема гостиницы, которое является результатом соображений градостроительного и эстетического порядка, выходящих из строго индивидуальных рамок решения гостиницы как таковой. На основании практического опыта, принято что единица обслуживания по одному этажу должна содержать в среднем примерно 20 комнат, что могло бы теоретически привести и к идеальной размерности этажа. Конечно, любая сокращенная группировка (новые гостиницы в городах Георге Георгиу-Деж и Пятра-Нямц — с 14-тью комнатами) ведет к излишку застройки, а следовательно — к излишку стоимости, в то время как более крупная группировка (гостиница «Норд» в Бухаресте — с 6-тью комнатами) позволяет осуществить определенную экономию, но значительно снижает комфорт и возможности обслуживания.

Из сопоставления объемных показателей различных решений вытекает, что решение с центральным коридором с комнатами по обеим сторонам является наиболее экономичным, но принятие такого решения как единственно возможного надлежит рассматривать со всей тщательностью. Также, решение с комнатами, расположенными с одной стороны коридора и по торцам, с группировкой трасс сообщения и служб по другой стороне, имеет свои достоинства с точки зрения эстетики, освещения и комфорта, но подлежит также обстоятельному изучению.

Решение нижнего этажа с приемными, административными, пищевыми и вспомогательными помещениями обуславливается заданием на проектирование и общей планировкой, и, следовательно, такое решение различно от гостиницы к гостинице. В гостинице в г. Пятра-Нямц и в гостинице «Норд» в Бухаресте эти функциональные элементы обеспечивают и некоторые потребности города, так что подробный их анализ является затруднительным и неисчерпывающим. Все же, некоторые обобщения, а также показатели площади и стоимости могут быть использованы для выводов, и в этом направлении автор считает, что почти во всех гостиницах размеры соответствующих площадей завышены.

Комната (номер) является основным элементом гостиницы и определяет отнесение данной гостиницы ко пределенной категории. Нашими действующими нормами предусматриваются для I-ой категории комнаты в 14—16 кв. м, а для II-ой категории — комнаты в 12—14 кв. м. Автор приводит сравнительную табличку с площадями комнат совместно с подсобными помещениями в нескольких гостиницах из различных городов Румынии.

Анализ завершается рассмотрением сравнительных показателей стоимости по отдельным статьям и функциям. В целях установления участия различных функций в общей стоимости гостиницы, автор рассмотрел в частности гостиницы«Норд» в Бухаресте и «Европа» в Эфории. Автор настаивает на этом аспекте, поскольку считает, что в результате слишком поверхностного анализа, строители стремятся к понижению стоимости гостиницы путем сокращения площади комнаты, ванной или коридора вместо того, чтобы сократить площади объектов обслуживания, расположенных в 1-ом этаже.

Арх. доц. Иг. Шербан — УДЕЛЬНЫЕ КАПИТАЛОВЛОЖЕНИЯ В ГОСТИНИЧНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ (стр. 7). Развитие туризма в Румынии обусловило интенсивное развитие гостиничной сети, как с точки зрения вместимости, так и с точки зрения обслуживания. Анализ существующего положения в гостиничном деле выявил трудности в отношении установления какой-либо первоочередности по городам. в связи с оптимальными возможностями размещения посетителей, а также в отношении необходимой степени комфорта. Для решения вопросов, выдвигаемых при проектировании новых гостиниц и для обеспечения стабильности капиталовложений в оптимальных условиях количественного и качественного выполнения, коллектив специалистов из нескольких центральных государственных учреждений, используя в качестве основного материала исследование, разработанное в Исследовательском институте по строительству, архитектуре и градостроению ISCAS архитектором Ч. Лэзэреску, разработал справочник, являющийся основой проектирования и согласования капиталовложений в области строительства гостиниц в период текущего пятилетнего плана. Весьма важным оказался вопрос установления удельных капиталовложений на 1 посетителя, поскольку эта стоимость имела весьма значительные колебания у первых осуществленных в стране гостиниц. Исследование Института ISCAS, в котором были проанализированы капиталовложения для четырех, выстроенных в последнее время гостиниц, привело к заключению, что в проектировании допущены некоторые излишества, в частности в отношении площадей под приемные помещения и рестораны, размеры которых были завышены, что приводит к снижению экономичности капиталовложения в целом.

Автор статьи предлагает решения, в которых эти функциональные элементы могут быть правильно рассчитаны; он приводит целый ряд сравнительных данных в связи с жилыми помещениями, площадью приемных помещений и площадью ресторанов при гостиницах, с приведением всех этих площадей к единице — жилая комната (номер). Из сравнительных данных и таблиц вытекают излишества, допущенные в некоторых гостиницах, причем автор выводит ряд заключений. Для обеспечения контроля архитектурных решений, предложенных проектировщиками и в целях проверки соответствия их выделенному удельному капиталовложению, подсчитаны ориентировочные укрупненные показатели, изменяющиеся в зависимости от вместимости, сведенные в таблицу. Отмечается, что лишь знание объемных показателей является достаточным для осуществления данного капиталовложения в рамках предписанной стоимости. К этому следует добавить и стоимость обслуживающих этажей, оборудования и отделки, а также расценки на 1 м³.

В заключение, автор статьи отмечает, что путем учета объемных показателей и стоимости отделок, подсчитаны реальные стоимости с определением сумм удельных капиталовложений, дифференцированных по вместимости, причем эти суммы должны отражаться и в конкретных капиталовложениях.

Арх. Дан Кристеску — ГОСТИНИЧНЫЙ КОМПЛЕКС «КАРПАЦЬ» В г. БРАШОВ (стр. 10). Интеграция нового сооружения в существующий ансамбль гостиницы «Карпаць» в г. Брашов (построенной архитектором Хория Крянга), отличающийся смелой пластикой, уравновешенностью и гармоничностью объемов, элегантностью и строгостью очертаний, составила весьма трудную задачу. В задании предусматривалось расширение вместимости на примерно 300 мест, при оптимальном решении и в условиях комфорта, соответствующих категории «люкс». Основываясь на идее композиционного и эстетического освоения существующего ансамбля, проектировщики осуществили независимый гостиничнй корпус на втором плане бульвара, на котором была выстроена старая гостиница, причем им удалось путем контраста выявить преобладающее значение существующего ансамбля и одновременно выявить также и новое сооружение.

Четкая, классическая, параллелипипедная новая конструкция развита на восьми уровнях, причем несущая конструкция осуществлена рамами большого пролета, шагом в 7,20 м. Исполнение фасадов с ленточными лоджиями, сплошное остекление комнат, перфорирование нижнего этажа, уменьшают объемы и создают ощущение визуальной проницаемости в направлении к горе Тымпа. Ансамбль представляет собой интересное сочетание объемов и форм — от подчеркивания вертикали в старой гостинице к подчеркиванию горизонтали в новой, — причем следует отметить их уравновешенность и гармоничность, к чему следует добавить дискретную расцветку: желтые оттенки кирпича старой гостиницы и серые нюансы естественного камня и травертина новой гостиницы. Окружающий кадр весьма удачен в результате соответствующей организации зеленых насаждений и цветочных групп, водной поверхности с автоматически регулируемыми фонтанами, ночного освещения и т.д.

Соединительный корпус между двумя основными корпусами, осуществленный в виде одноэтажной конструкции, содержит приемный холл, залы для корреспонденции, бар, залы для банкетов и конференций, парикмахерскую, цветочный магазин. Внутренняя отделка направлена на создание интимной атмосферы (панели из африканской груши, остекление стеклом «Секурит», оконные и дверные переплеты из нержавеющей стали и латуни, и т.д.

Архитектурный ансамбль включает также летний сад, зимний сад, скульптуры, декоративные растения и т.п.

Комнаты на одно или два места осуществлены сетью шагом в 3,60 м, площадью примерно в 16 кв. м каждая, кроме специальной квартиры, расположенной в последнем этаже.

Автор статьи критикует неопытное исполнение отделок, а также массивную и тяжеловесную мебель, недопускающую рациональной организации гостиничного номера.

Арх. Ара Эрециан — ГОСТИНИЦА «ПОЯНА» в городе БРАШОВ (стр. 19). В порядке развития туристского комплекса в горной местности Пояна-Брашов, выстроена вблизи существующей гостиницы «Спорт» новая гостиница, наименованная «Пояна», вместимостью на 144 мест. Новая гостиница предназначена лишь для обеспечения спальных мест, поскольку торговые функции и обслуживание будут обеспечены гостиницей «Спорт».

У входного холля предусмотрено помещение для складирования лыж, а в более спокойной зоне, отделенной от проходов рустичным камином, предусмотрен небольшой дневной бар для туристов.

На втором этаже, над холлем, с доступом к ориентированной к юго-западу террасе, размещен клуб.

Из 64-х комнат с 1, 2, 3, 5 местами, с собственными санузлами, 7 комнат (двухместных) имеют большую площадь и комплектные ванные комнаты. Большинство комнат ориентированы к западу, что обеспечивает на горный ландшафт.

Учитывая архитектурное исполнение гостиницы «Спорт», построенной из местного камня, автор проекта применил те же специфичные материалы: стены частично из каменной кладки, покрытые из драни, деревянные балконы. Тщательно выполненные внутренние отделки создают приятную атмосферу. В холле предусмотрены мраморные полы, стены из каменной кладки или терасита, а также с дубовой обшивкой. В остальном предусматриваются полихлорвиниловые настилы и обычная окраска стен. Мебель и светильники запроектированы одновременно с архитектурным оформлением с тем, чтобы создать гармоничность, необходимую при осуществлении такого задания.

Арх. Александру Иоцу — ЗАМЕЧАНИЯ В СВЯЗИ СО СТРОИТЕЛЬСТВОМ ГОСТИНИЦЫ В г. ПЯТРА-НЯМЦ (стр. 22). В нашем журнале № 2/1964 был рассмотрен проект этой гостиницы, недавно законченной строительством. После сдачи гостиницы в эксплуатацию, автор проекта выдвигает ряд замечаний в связи с принятыми решениями, в свете проверки их на практике. Таким образом, площадь в 14,80 м² для двухместной комнаты рассматривается автором как минимальная, причем эта площадь является достаточной лишь в результате целесообразной размерности мебели. Площадь в 10,80 кв.м для одноместных комнат, несмотря на то, что обеспечивает повышенный комфорт, является неэкономичной, поскольку влияет отрицательно на экономические и объемные показатели, отнесенные к одному месту. Что касается площадей, отведенных для приемных служб, а также вместимости ресторана (250 мест), автор считает, что они рассчитаны правильно как в отношении жилой части гостиницы, так и в отношении городской сети общественного питания.

Акустическая изоляция является оптимальной, поскольку она осуществлена объемным размещением отдельных функциональных элементов, а также применением надлежащих материалов для выполнения местной звукоизоляции. Освещение было тщательно изучено (лампы накаливания в жилых комнатах, флуоресцентные лампы в ванных комнатах и коридорах) с тем, чтобы создать приятную и в то же время дифференцированную атмосферу, в зависимости от специфики помещения. В той же связи были подобраны ткани для обивки мебели, занавесей, покрывал, а также и предметы мебелировки. Применение материалов, которые содействовали бы созданию строгого и элегантного ансамбля, явилось одной из основных забот проектировщика: в приемной части гостиницы и в ресторане стены облицованы тоханским камнем, мрамором или травертином, а полы выполнены в мраморе и трипе. В жилом корпусе полы также отделаны трипом, а стены облицованы обоями из полихлорвинила на текстильной основе. В санузлах стены облицованы полностью цветным фаянсом, а полы выполнены из песчаника.

В данной статье автор настаивает на отделке и внутреннем и наружном оборудовании комнат, поскольку эти вопросы требуют усилий как со стороны проектировщиков, так и со стороны работников промышленности стройматериалов, строителей и работников гостиничных организаций, учитывая что в области строительства в Румынии качество строительства и отделки является одним из основных объектов.

Арх. Ч. Лэзэреску — ГОСТИНИЦА «ЕУРОПА» В ЭФОРИЯ-НОРД (стр. 30). На месте старых, поврежденных сооружений, расположен теперь новая гостиница, дополняющая ландшафт морского курорта Эфория-Норд. Расположение ее весьма благоприятное с юго-восточной ориентировкой, с видом на море. Здание имеет подвальный этаж и 12 этажей, обеспечивающих для имеющихся 242 комнат вид на пляж, на море и на озеро Текиргиол. В горизонтальном разрезе сооружение имеет слегка ромбическую форму, в результате чего объем его становится менее жестким. Комнаты расположены по одной стороне здания, по 22 на каждом этаже, а другая сторона используется для служб и сообщений. При проектировании общих площадей учитывалось ограничение их до строго необходимых размеров, а также наиболее простая организация: в первом этаже находятся холл и приемные службы гостиницы, зал, помещение для телевидения, парикмахерская, врачебный кабинет, телефонная кабина, стэнд с предметами прикладного народного искусства и ресторан на 500 мест. Общая площадь этих помещений, хотя и меньше чем в других аналогичных сооружениях, является все же достаточной.

С эстетической точки зрения, наряду с исканием более персонального выражения, учитывалось и применение новых технических решений, приводящих к упрощению исполнения и ухода: использование на больших площадях необлицованного бетона (на южном фасаде — полностью), применение сборных конструкций из мозаичного бетона, применение древесины для обшивки внутренних стен и использование керамики и травертина для оформления светильников.

Арх. Хория Худицэ — ЗАМЕЧАНИЯ В СВЯЗИ С ГОСТИНИЦЕЙ «ЕУРОПА» (стр. 34). В статье кратко анализируется сооружение этой новой гостиницы Черноморского побережья.

Автор отмечает в первую очередь, что размещение сооружения в весьма живописной зоне удачно вписывается в ансамбль курорта. Косое расположение по отношению к основным магистралям подчеркивает динамическое освоение объема, поскольку осуществленные перспективы обеспечивают непрерывное трехразмерное ощущение объемов. Широкая полоса парапета верхнего этажа, совместно с завершающей скульптурой, удачно оформляют силуэт сооружения, подчеркивая на расстоянии пропорции ансамбля, а также энергическое движение архитектурных масс.

Ординарная ориентировка обеспечивает выгодный угол инсоляции для всех комнат.

Автор статьи считает, что принятая планировка — центральный узел сообщения с протяженным корпусом ординарной ориентировки — уравновешенно распределяет сообщение внутри здания и создает необходимую степень комфорта в гостинице для отдыха и развлечения. Узел внутреннего сообщения, вписывающийся в общую трассу сообщений, способствует удачному сочетанию объемов и на заднем фасаде; общее распределение функций выражено особенно четко, причем отмечается целесообразность решения с ординарной ориентировкой на данной площадке. Комфорт комнат компенсирует уменьшение их площади на 1—2м². Серийная мебель не выразительна. Санузлы, оснащенные санитарными приборами большого размера, кажутся малыми, поскольку увеличение площади не пропорционально размерам принятых санприборов. Этажные холлы не имеют «спокойных» зон, несмозря на их большие размеры.

Автор отмечает, что в данном строительстве наблюдается применение компенсационного метода для решения экономических, конструктивных и эстетических задач. Площади для отдыха и развлечения не отличаются большими размерами, но в результате экономии площадей достигнута качественная отделка. Для осуществления отделки необлицованным бетоном, которая стоит дороже обычных отделок, была применена инвентарная опалубка. Настойчивое применение ломаной линии во всех декоративных элементах внутреней отделки, напоминающее народные мотивы, компенсируется унифицирующим применением древесины и т.п.

В заключение, автор отмечает, что если отбросить некоторые поэтические вольности в духе современной архитектуры, отдельные упущения, неизбежные в таких крупных строительствах и некоторые несоответствия в соотношении материалов — гостиница «Еуропа» является в настоящее время одной из наиболее удачных архитектурных работ в Румынии, из которой работники в данной области могут извлечь весьма полезные поучения.

КОНКУРСЫ

КОНКУРС ПО ТЕХНИКО-АДМИНИСТРАТИВНЫМ ЗАВОДСКИМ ЗДАНИЯМ

Арх. З. Соломон — ЗАМЕЧАНИЯ В СВЯЗИ С КОНКУРСОМ (стр. 42). Автор статьи пытается провести краткий анализ вопросов, выдвигаемых проектированием современных административных зданий, выявляя преимущества и недостатки много- и малоэтажных зданий, больших или малых конторских помещений и подчеркивая значение таких факторов как: эластичность во времени и пространстве, звуковая изоляция, освещение и вентиляция, узлы сообщения и т.п. Исходя из этих идей, находящихся в настоящее время на обсуждении профессиональных кругов всего мира, автор анализирует премированные на этом конкурсе проекты, с тем чтобы выявить в какой мере новые идеи в проектировании административных зданий были конкретизированы конкурентами, а также в какой мере были решены в данных проектах различные проблемы.

В теме для конкурса, организованного Объединением Архитекторов СРР в 1965 г., рекомендовалось принятие наиболее прогрессивных и рациональных со всех точек зрения принципов и предусматривалась обязательная разработка проекта в двух вариантах: вместимость на 500 и 800 работников и в двух типах здания: многоэтажное (развертка в высоту) и малоэтажное (развертка по горизонтали).

Проект № 17 — I-ая премия — отличается простотой обоих вариантов (много- и малоэтажное здание), а также четкостью и логичностью композиции, и целесообразным распределением площадей. Фасады четко определены и выразительны.

Проект № 15 — II-ая премия — имеет целый ряд достоинств с точки зрения функциональности, а также экономичных и удачно расположенных вертикальных и горизонтальных сообщений. Имеются возражения против размещения конторских помещений в двух раздельных корпусах. Отмечается тщательно обработанное эстетическое оформление.

В малоэтажном (трехэтажном) варианте проекта № 18 — III-яя премия — принято решение, вытекающее из шестигранных элементов перекрытий железобетонного каркаса. Принцип шестигранных элементов был уже применен в других ситуациях, но в проекте № 18 разработана остроумная, приятная пространственная композиция, в которой почти полностью отсутствуют прямые углы. В многоэтажном варианте применен принцип краевого узла по «малой стороне», а также принцип консольных перекрытий.

Среди проектов, отмеченных похвальными отзывами, в проекте № 7, для трехэтажного здания принято решение с удлиненным центральным углом, обуславливающим большие конторские помещения к торцам и малые — по сторонам. В варианте многоэтажного здания можно отметить, что площадь конторских помещений слишком мала по сравнению с узлом, размещенным по одной из сторон.

Общее решение проекта № 20 (похвальный отзыв) колеблется между укрупненными и традиционными конторскими помещениями (в малоэтажном варианте). Решение многоэтажного варианта более сосредоточено.

В первом варианте (малоэтажное здание) проекта № 21, отмеченного похвальным отзывом, принято решение с чрезмерно развитым нижним этажом с затруднительными сообщениями. Однако, этот проект отличается четкостью пространственной композиции, минимальным количеством внутренних колонн и интересным сочетанием объемов. Для второго варианта (многоэтажное здание) в проекте принято сосредоточенное и удобное решение сообщений. Проект выделяется теми же достоинствами, что и первый вариант.

Последний отмеченный похвальным отзывом проект (№ 12) аналогичен проекту, отмеченному II-ой премией (малоэтажный вариант), но в нем выявлены недостатки в части сообщений и несущего каркаса. В многоэтажном варианте функциональные проблемы решены удачно. Оба проекта отличаются удачным решением естественного освещения и аэрации.

В заключение, автор дает некоторые замечания в связи с конкретными проектами административных корпусов, входящих в состав фабрик и заводов, построенных в Румынии за последние годы.

Арх. И. Галешану, инж. Шт. Анжелеску, арх. Х. Худицэ, ар. В. Жустер, арх. В. Иванеш, арх. В. Ницулеску — СЛОВО ЗА АВТОРАМИ ПРЕМИРОВАННЫХ ПРОЕКТОВ (стр. 60). Авторы проектов, премированных на конкурсе по технико-административным заводским зданиям, излагают свои соображения в связи с темой-программой, принципами, заложенными в основу их проектов, а также в связи с оценкой жюри.

РЕЦЕНЗИИ, ЛИТЕРАТУРА

В этом разделе представлено румынское произведение «ИСТОРИЯ АРХИТЕКТУРЫ В РУМЫНИИ», том II, проф. арх. Григоре Ионеску, выпущенный издательством, АН СРР в 1965 г.

ХРОНИКА

В разделе отмечен ряд мероприятий, имевших место за последние месяцы в Доме Архитектора в Бухаресте (творческие дискуссии, конференции, выставки). Даны сообщения о поездках, произведенных в научных целях румынскими архитекторами в стране и заграницу, а также о посещении Румынии зарубежными архитекторами.

В МЕЖДУНАРОДНОМ ОБЪЕДИНЕНИИ АРХИТЕКТОРОВ

ИНФОРМАЦИЯ

В этом разделе приведены выдержки из информационных бюллетеней, публикуемых М О А.

sumar

● **CONSTRUCȚII HOTELIERE**

3 Conf. arh. Cezar Lăzărescu
PROBLEME ACTUALE ALE CONSTRUCȚIEI DE HOTELURI ÎN ȚARA NOASTRĂ

7 Conf. arh. Ignace Șerban
REALIZAREA INVESTIȚIEI SPECIFICE ÎN CONSTRUCȚIA DE HOTELURI

10 Arh. Dan Cristescu
COMPLEXUL HOTELIER « CARPAȚI » DIN BRAȘOV

19 Arh. Ara Ereţian
HOTEL « POIANA » LA POIANA BRAȘOV

22 Arh. Alexandru Iotzu
NOTE ÎN LEGĂTURĂ CU CONSTRUIREA HOTELULUI « CEAHLĂUL » DIN PIATRA NEAMȚ

30 Conf. arh. Cezar Lăzărescu
HOTEL « EUROPA » LA EFORIE NORD

34 Arh. Horia Hudiță
PUNCTE DE VEDERE ASUPRA HOTELULUI « EUROPA »

● **CONCURSURI**

CONCURSUL PENTRU CLĂDIRI TEHNICO-ADMINISTRATIVE UZINALE

42 Arh. Z. Solomon
OBSERVAȚII PE MARGINEA CONCURSULUI

60 Arh. Ion Găleșeanu, ing. Ștefan Angelescu, arh. Horia Hudiță, arh. Willy Juster, arh. Victor Ivaneș, arh. Virgil Nițulescu
NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE

63 ● **RECENZII ȘI BIBLIOGRAFIE**

● **CRONICA U.A.**

● **INFORMAȚII U.I.A.**

5

ANUL XIV Nr. 5 (102) 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE
prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

arhitectura

ORGAN AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ȘI AL COMITETULUI DE STAT PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

Hotel «Ceahlăul» din Piatra Neamț — Fațada principală. In prim plan, complexul comercial

CONSTRUCȚII HOTELIERE

conf. arh. cezar lăzărescu
Laureat al Premiului de Stat

probleme actuale ale construcției de hoteluri în țara noastră

Una din caracteristicile societății contemporane este o mare mobilitate. Dezvoltarea mijloacelor de transport, din zi în zi mai rapide și mai comode, simplificarea continuă a formalităților administrative, dorința mereu crescîndă de a cunoaște direct oamenii și locurile știute pînă acum doar din literatură, toate acestea fac să se circule din ce în ce mai mult.

În interiorul fiecărei țări, descongestionarea marilor metropole, apariția și dezvoltarea rapidă de noi centre pe teritoriu, duc la o pendulare deosebit de importantă a populației.

Din aceste cauze, o problemă actuală în mai toate țările este dezvoltarea rețelei hoteliere, menită să satisfacă aceste noi cerințe. Desigur că problemele pe care le pune și rezolvările la care se ajunge sînt diferite, în funcție de condițiile specifice. Țări ca Elveția sau Italia, în care industria hotelieră cu vechi tradiții reprezintă o parte importantă a venitului național, au cu totul alte probleme decît Spania, de exemplu, care a devenit de curînd unul din importantele puncte de atracție ale turismului european.

La noi în țară, rețeaua hotelieră pe care am moștenit-o aproape că nu poate fi luată în seamă nici calitativ, nici cantitativ. Dezvoltarea litoralului Mării Negre este prima noastră acțiune importantă în acest domeniu. Condițiile deosebite în toate domeniile, pe care regimul nostru le oferă, au dovedit încă o dată, cum una din regiunile cele mai sărace și mai înapoiate s-a putut schimba radical, de nerecunoscut, doar în cîțiva ani.

Din tot ceea ce cunoaștem, e foarte greu să găsim în alte țări un exemplu similar de realizare a unor ansambluri hoteliere de asemenea amploare, în timp atît de scurt și la costuri atît de modeste. Desigur, ele poartă amprenta concepției și condițiilor materiale și economice existente în perioada respectivă. Cuprinderea și rezolvarea problemelor pe plan regional și în mari ansambluri complexe au constituit premizele calităților arătate mai sus și acestea rămîn valabile permanent.

Azi am evoluat mult ; concepțiile și experiența noastră s-a îmbogățit ; condițiile materiale și economice s-au schimbat. A crescut însă în paralel și necesitatea dezvoltării bazei noastre hoteliere pe tot teri-

toriul țării. Problema este foarte complexă, avînd ramificații în multe domenii ale vieții și activității noastre. Noi arhitecții avem o contribuție și o răspundere importantă în realizarea acestor construcții și cred că în paralel cu alți specialiști putem să contribuim și la concepția în mare a modului de rezolvare a acestei probleme.

În ultimii ani, în țara noastră, s-au realizat cîteva hoteluri importante: « Athénée Palace » și « Nord » din București, « Carpați » din Brașov, « Europa » de la Eforie Nord, «Ceahlăul» din Piatra Neamț, hotelurile din Tulcea, orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, în execuție, și altele.

Ele reprezintă primele jaloane ale unei campanii de execuție, deosebit de importantă în acest domeniu, care ne așteaptă. E firesc ca analiza acestor realizări să constituie o bază pentru dezvoltările ulterioare; concluziile trase din cercetarea calităților și defectelor trebuie să constituie premize pentru concepția viitoarelor hoteluri.

Desigur că oricît de obiectivi am încerca să fim, aprecierile pe care le facem conțin o mare doză de păreri personale și ele trebuie luate ca atare. De aceea, în cele ce urmează mă voi referi în special la unele probleme de suprafețe și de cost și mai puțin la aspectele plastice, care de obicei sînt subiective.

Nu am considerat util să mă refer la hotelurile « Athénée Palace » și « Carpați » pentru că ele reprezintă cazuri speciale, atît ca probleme de arhitectură — fiind extinderi adiacente unui fond existent —, cît și din punct de vedere economic, costul lor fiind deosebit de ridicat.

Dintre celelalte, au fost analizate 4 hoteluri și anume: cel din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (în construcție) cu 234 paturi, cel din Piatra Neamț, cu 264 paturi, « Europa » de la Eforie Nord, cu 484 paturi, și « Nord » din București, cu 504 paturi; în mod special, ultimele două hoteluri — la care documentația economică s-a putut interpreta astfel încît să poată ilustra anumite aspecte caracteristice — se apropie cel mai mult de concepțiile actuale ale hotelurilor de categoria I de la noi din țară.

Desigur că una din primele probleme ce se ridică este alegerea amplasamentelor. Aceste construcții, în conținutul lor actual, sînt reprezentative, constituind dotări importante ale orașului, atît ca aspect exterior, cît și ca funcțiuni interioare. Dacă la Piatra Neamț hotelul încheie o esplanadă importantă a orașului, care-l pune în valoare în mod deosebit, sau dacă la Eforie hotelul completează o faleză, fiind văzut de la mare distanță, în schimb amplasamentul celui din București este foarte discutabil, din toate punctele de vedere: acces, perspectivă, cadru înconjurător, zgomot.

Noul hotel din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, deși pe plan este situat în viitoarea piață centrală a orașului, constituind un cap de perspectivă pentru o magistrală, în prezent el este de fapt la limita orașului și mulți ani va fi înconjurat de șantiere, ceea ce îi va crea multe inconveniente.

Studii realizate în ISCAS pentru etajul curent al unor hoteluri

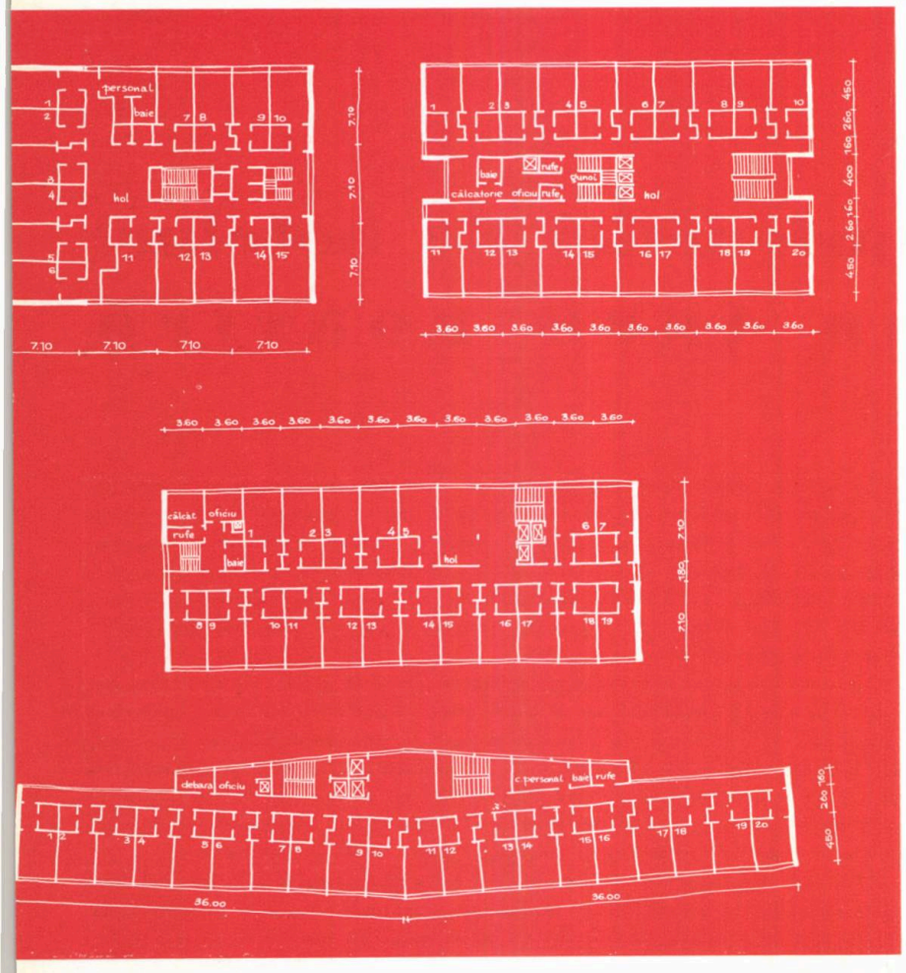

TABEL COMPARATIV DE SUPRAFEȚE PENTRU CAMERE ȘI ANEXELE LOR

Încăperea		Suprafața utilă a hotelurilor din:			
		Orașul Gh. Gheorghiu-Dej (m^2)	Piatra Neamț (m^2)	Eforie Nord (m^2)	« Nord » București (m^2)
Camere	total	16,45	14,85	13,67	13,82
	pe pat	8,23	7,43	6,93	6,91
Dulapuri	total	0,62	0,79	1,14	1,11
	pe pat	0,31	0,40	0,57	0,56
Vestibul	total	2,87	2,65	2,83	3,12
	pe pat	1,44	1,33	1,41	1,56
Grup sanitar	total	4,86	3,88	3,97	3,85
	pe pat	2,43	1,94	1,99	1,93
TOTAL	total	24,80	22,17	21,61	21,90
	pe pat	12,41	11,10	10,90	10,95
Loggie	total	—	4,00	4,01	—
	pe pat	—	2,00	2,00	—

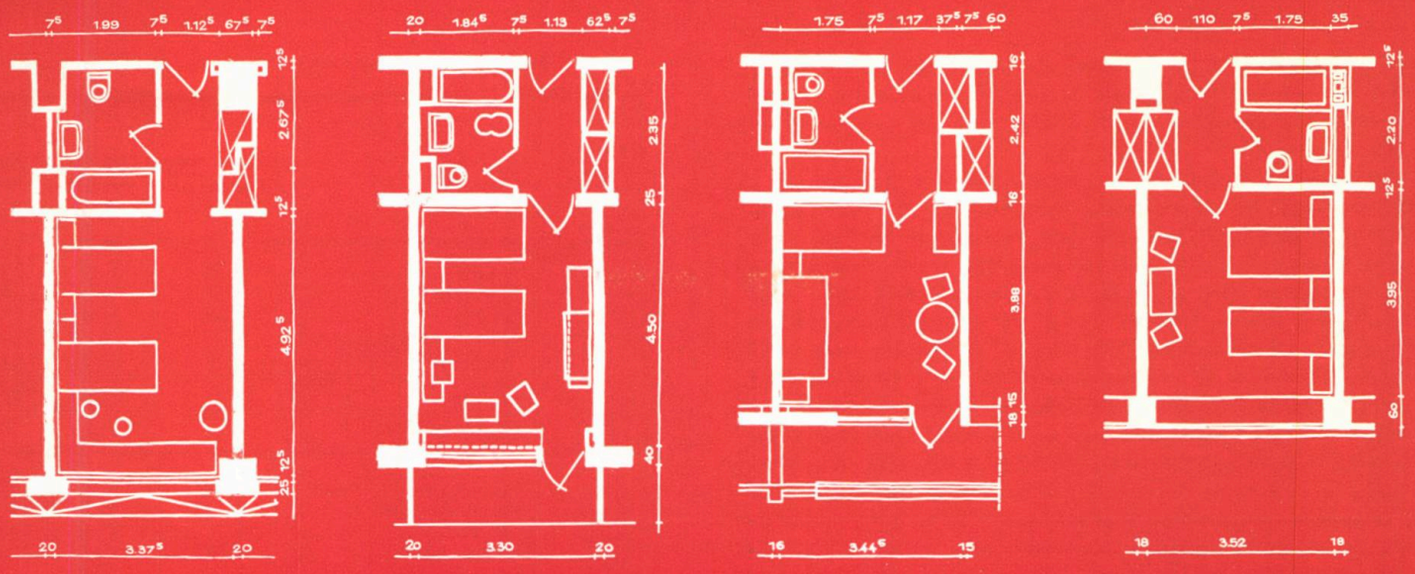

1 2 3 4

Plan camere

1. Hotel în oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej — 2. Hotelul « Cehlăul » din Piatra Neamţ — 3. Hotelul « Europa » de la Eforie Nord — 4. Hotelul « Nord » din Bucureşti

Consider că este preferabil ca noile hoteluri să fie amplasate într-un cadru urban închegat, sau a cărui realizare se termină o dată cu ele, pentru a li se asigura condiţii normale de funcţionare.

Camera este elementul principal al unui hotel, determinîndu-i încadrarea într-o anumită categorie şi atrăgîndu-i cele mai importante aprecieri sau critici din partea celor ce-l folosesc.

Normele noastre actuale stabilesc o suprafaţă de 12—14 m² pentru categoria a II-a şi 14—16 m² pentru categoria I, ceea ce mi se pare foarte judicios. În practică, pentru aceste categorii o cameră de circa 14 m² s-a dovedit suficientă şi agreabilă.

Desigur că această apreciere este foarte influenţată de proporţiile camerei, care ar fi bine să se apropie de pătrat pentru a da posibilităţi variate de mobilare, şi de înălţime (ce nu ar trebui să depăşească 2,80 m).

Din aceste considerente camerele de la hotel « Nord » sau hotel « Europa » par mai agreabil proporţionate decît cea de la hotelul din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej, care are o proporţie mai alungită şi o suprafaţă aparent mai mare decît necesarul.

După cum reiese din schemele alăturate, toate camerele au dulapurile în vestibul, ceea ce consider că dă o mai mare libertate de organizare a camerei propriu-zise. Trebuie subliniat însă că amplasarea dulapurilor în cameră, pe peretele spre baie, se practică tot aşa de curent şi, după părerea unora, au un plus de comoditate ; consider că aceasta ar fi bine să o aplicăm numai la camere cu suprafeţe foarte mari. Indiferent de amplasarea lor, dulapurile trebuie să aibă o suprafaţă suficientă, cu organizarea judicioasă pentru haine şi lenjerie. Din acest punct de vedere, prevederile de la hotelul din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej par reduse, mai ales că se raportează la cea mai mare cameră.

Existenţa unei uşi între vestibul şi cameră este discutată, lipsa ei putînd da senzaţia unui spaţiu mai mare şi mai agreabil. Desigur că aceasta este influenţată de condiţiile de linişte ce se pot crea în afară, pe culoar.

Loggia sau balconul este un element suplimentar de confort, a cărui necesitate se impune în staţiunile balneare, fiind inutilă în hotelurile orăşeneşti.

Organizarea camerelor de baie ar trebui să ţină seama de folosirea cît mai raţională a spaţiului restrîns, prin gruparea obiectelor sanitare, ajungîndu-se astfel şi la cele mai scurte şi mai simple racorduri de instalaţii la coloanele verticale.

Ţinînd seama de cele de mai sus, ultimele studii ISCAS fac cîteva propuneri principiale de camere ce se încadrează în normele şi costurile actuale.

Mobila camerelor la toate aceste hoteluri realizate este foarte discutabilă. Dacă în toate celelalte laturi ale proiectării unui hotel s-au făcut progrese simţitoare, aici s-a rămas încă foarte mult în urmă. Aproape tot mobilierul este greoi şi neadecvat ; garnituri de dormitoare din fabricaţie de serie, avînd paturi mari cu tăblii ridicate care umplu toată camera, abia lăsîndu-ţi spaţiu să te strecori. Unele piese, ca respectabila toaletă din camerele de la hotel « Nord », par moştenite direct de pe vremea bunicii. Toate acestea micşorează spaţiul camerei şi amplifică problemele de întreţinere. Este absolut necesar să se schimbe radical aceste concepţii, să se studieze şi să se realizeze un mobilier corespunzător cerinţelor şi tehnicii actuale.

Un factor determinant în proiectarea unui hotel este partiul ales pentru compunerea unui etaj curent de cazare. El este influenţat în primul rînd de soluţionarea volumului general al hotelului, rezultat al unor considerente urbanistice şi plastice ce depăşesc cadrul lui strict. Ar fi greşit ca anumite concluzii să ducă la o limitare a varietăţii posibile. Totuşi, în condiţiile economice în care proiectăm, rezultatele la care ajungem, alegînd un partiu sau altul, trebuie cunoscute de la început.

Pe baza practicii existente se consideră că o unitate de deservire pe etaj trebuie să cuprindă în medie cca 20 camere, ceea ce ar putea duce teoretic şi la o dimensionare ideală de etaj. Desigur că orice grupare mai restrînsă (hotelurile din oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej

și Piatra Neamț — 14) duce la un surplus de suprafață construită și deci un surplus de cost, tot așa cum o grupare mai mare (hotel « Nord » — 36) duce la economii, însă scade simțitor confortul și posibilitățile de deservire.

Este de la sine înțeles că soluția cu culoar central și camere pe o parte și pe alta este cea mai economică ; compararea indicilor spațiali pe diverse soluții este elocventă, mai ales față de soluțiile de felul celei adoptate la Piatra Neamț, care sînt mai oneroase. Ar trebui însă privită cu multă atenție adoptarea acestei soluții ca singura posibilă. Un culoar de peste 80 m lungime, lat de 1,80 m, destul de întunecos, nu dă cea mai agreabilă senzație arhitecturală. Existența pe fiecare etaj a 14 camere, cu vederea directă în curtea interioară a ansamblului de locuințe din spate, scade de asemenea din confortul și calitatea hotelului.

În unele cazuri, în care amplasamentul ar fi similar, înconjurat de locuințe, sau ar avea o vedere deosebită pe o singură direcție, ar trebui studiată cu atenție și soluția cu un singur rînd de camere pe o parte a culoarului și la capete, grupînd pe cealaltă latură circulațiile și serviciile. Avantajele plastice, de lumină, de confort sînt evidente și surplusul minim de suprafață construită (raportat la cea mai ieftină soluție) nu este un factor determinant în costul total al construcției. Soluția hotelului « Europa » de la Eforie dovedește aceste avantaje, însă are o suprafață sensibil mai mare. Ultimele studii mai aprofundate făcute la ISCAS au arătat că este vorba de cel mult 1 m² pe loc în plus, metru care se adaugă cu un cost foarte redus (doar de cîteva sute de lei) ce se poate recupera pe totalul construit.

Serviciile de etaj sînt deosebit de importante pentru asigurarea confortului dorit. În general se discută mult asupra lor și unii dintre noi le rezolvă cu mare economie. Indicii rezultați la lucrările realizate arată că ponderea acestor servicii pe total este totuși neimportantă și că justa lor dimensionare este de dorit.

★

Rezolvarea parterului cu funcțiunile de recepție, saloane, administrație, alimentație publică și servicii anexe, a fost condiționată de conținutul temei de proiectare și de partiul general adoptat. Ea variază foarte mult de la un hotel la altul, atît în privința conținutului, cît și a soluției găsite. La « Ceahlăul »-Piatra Neamț și « Nord »-București, aceste spații satisfac și unele nevoi ale orașului, depășind funcțiunile stricte ale hotelului. Din această cauză, analiza lor amănunțită este dificilă și neconcludentă. Unele păreri generale, indici de suprafețe și de cost, pot servi însă pentru unele concluzii.

INDICI DE SUPRAFAȚĂ PENTRU DIVERSELE FUNCȚIUNI

		Suprafețe construite (de pat) la hotelurile din :			
		Orașul Gh. Gheorghiu-Dej (m²)	Piatra Neamț (m²)	Eforie Nord (m²)	« Nord » București (m²)
Etaj curent	Cazare	12,78	12,30	10,86	10,95
	Circulații	4,94	4,72	5,56	2,85
	Servicii	1,68	1,74	1,45	1,24
	Ziduri, coșuri, ventilații	4,36	4,80	3,03	2,83
	TOTAL	23,76	23,56	20,90	17,87
	Loggii-balcoane	—	2,00	2,01	—
Subsol Parter Mezanin	Recepție servicii hotel	5,95	4,00	2,25	5,25
	Spații afectate comerțului	6,37	8,10	3,80	5,01
	Anexe tehnice	2,79	3,80	1,30	1,47
	Subsol tehnic	2,45	0,50	2,17	1,00
	Ziduri, coșuri, ventilație	2,75	2,10	0,88	1,35
	TOTAL	20,31	18,50	10,40	14,08
	Terase	2,03	—	2,00	0,90

INDICI DE SUPRAFAȚĂ PENTRU DIVERSELE FUNCȚIUNI

		Orașul Gh. Gheorghiu-Dej	Piatra Neamț	Eforie Nord	« Nord » București
Suprafață construită cazare	m²	23,76	23,56	20,90	17,87
	%	54,00	56,00	67,00	56,90
Suprafață construită celelalte funcțiuni	m²	20,31	18,50	10,40	14,08
	%	46,00	44,00	33,00	43,10
TOTAL	m²	44,07	42,06	31,30	31,95
	%	100,00	100,00	100,00	100,00

TABEL COMPARATIV AL COSTURILOR FINISAJELOR DIN CAMERE

	Orașul Gh. Gheorghiu-Dej			Piatra Neamț			Eforie Nord			« Nord »-București		
	Supraf. m²	Cost total	Cost m²	Supraf. m²	Cost total	Cost m²	Supraf. m²	Cost total	Cost m²	Supraf. m²	Cost total	Cost m²
Camera	16,45	5 487	333	14,85	11 742	790	13,67	6 644	486	13,82	5 739	415
Vestibulul + dulap	3,49	1 143	327	3,44	4 154	1 207	3,97	1 040	261	4,23	1 097	259
Baia	4,86	1 397	287	3,88	1 969	507	3,97	2 070	521	3,85	1 396	362
TOTAL	24,80	8 027	324	22,17	17 865	805	21,61	9 754	451	21,90	8 232	375

Notă: Costurile de la hotelul din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej sînt prevederi de deviz, lucrarea fiind în curs de execuție. Valabilitatea lor rămîne să se verifice. Aparent aceste prevederi nu se pot încadra în costurile realizate. Aceste diferențe mari sînt rezultatul prevederilor unor articole foarte deosebite ca valoare, de exemplu:

La orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej: Cameră — zugrăveli de apă — calcio vecchio pereți 5,98 lei/m²
Vestibul — zugrăveli de apă simple tavane 2,61 lei/m²
— pardoseli mochete cal. a II-a, inclusiv plinte stejar 311,00 lei/m²

La Piatra Neamț: Cameră — tapet lavabil 55,95 lei/m²
Vestibul — lambriuri 383,80 lei/m²
— mochete 428,80 lei/m²
— plinte stejar 17,90 lei/m²

INDICI DE COST PENTRU DIVERSELE FUNCȚIUNI

Categoria de lucrări	Hotel « Nord » București		Hotel « Europa » Eforie Nord	
	Cost m² construit	Cost unitate folosință — 504 paturi — 520 loc. rest.+grăd.	Cost m² construit	Cost unitate folosință — 484 paturi — 504 loc. rest.
Cameră, vestibul, baie, fără dotări (la Eforie inclusiv loggie)	1 462	18 736	1 250	17 300
Etaj curent cazare fără fundații, dotări, utilaje, ascensoare, lucrări exterioare	1 840	31 540	1 434	29 952
Idem, inclusiv fundații	1 930	33 050	1 730	36 130*)
Hol recepție, administrație, fără fundații, dotări, utilaje, lucrări exterioare	1 880	8 910	2 614	5 463
Idem, inclusiv fundații	1 930	9 390	2 774	5 794
Alimentație publică (restaurant grădină, terase) inclusiv fundații, fără utilaje și dotări	3 220	16 230	3 122	8 928
Idem, cu utilaje și dotări, fără lucrări extericare	—	26 490	5 894	16 857
Cazare și recepție fără ascensoare, utilaje, dotări și lucrări exterioare		44 620		47 960
Idem, cu ascensoare, utilaje și dotări, fără lucrări exterioare		61 400		63 500
Cazare recepție și alimentație publică, fără ascensoare, dotări, utilaje și lucrări exterioare		57 500		61 310
Idem, cu ascensoare și utilaje, fără dotări și lucrări exterioare		61 760		66 135
Idem, cu ascensoare, dotări, utilaje, fără lucrări exterioare		81 390		85 640
Cost total		89 504		92 459

*) Fundațiile acestui hotel au fost deosebit de dificile aducînd un cost suplimentar final de cca 4 500 lei de pat.

Indicii valorici includ toate cotele din devizul general

COSTUL PE PAT AL DIVERSELOR CAPITOLE DIN DEVIZUL GENERAL

Grupe de lucrări	Oraș Gheorghe Gheorghiu-Dej (234 paturi)		Piatra Neamț (264 paturi)		Eforie Nord (484 paturi)		«Nord» București (504 paturi)	
	Lei	%	Lei	%	Lei	%	Lei	%
Proiectare și asistență tehnică	3 840	4,0	5 120	3,8	2 480	2,6	1 590	1,7
Demolări	—	—	580	0,4	900	1,00	1 420	1,6
Exproprieri	8	0,1	190	0,1	—	—	149	0,1
Spații verzi și libere	—	—	1 740	1,3	1 017	1,00	108	0,1
Construcții și instalații	68 816	72,0	90 027	65,7	59 353	64,4	61 573	68,6
Dotări	15 323	16,4	24 386	17,8	18 140	19,6	19 038	21,6
Post trafo	684	0,7	410	0,3	—	—	—	—
Lucrări exterioare	693	0,7	3 100	2,3	4 232	4,5	3,200	3,6
Diverse și neprevăzute	3 680	3,8	6 247	4,7	4 324	4,7	882	1,0
Supraveghere și control	426	0,4	2 650	1,2	207	0,3	198	0,2
Organizare șantier	1 820	1,9	2 590	1,8	1 806	1,9	1 345	1,5
TOTAL DEVIZ GENERAL	95 290	100	137 040	100	92 459	100	89 504	100

Notă. Indicii de cost de la hotelul din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej sînt rezultați din documentație. Lucrarea fiind în curs de realizare, valabilitatea lor rămîne să fie verificată.

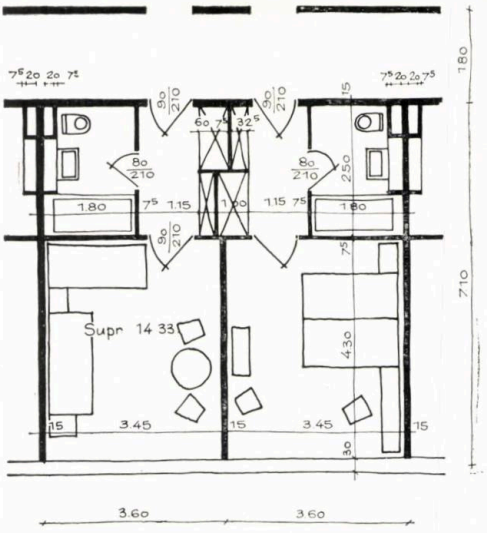

Categoria I

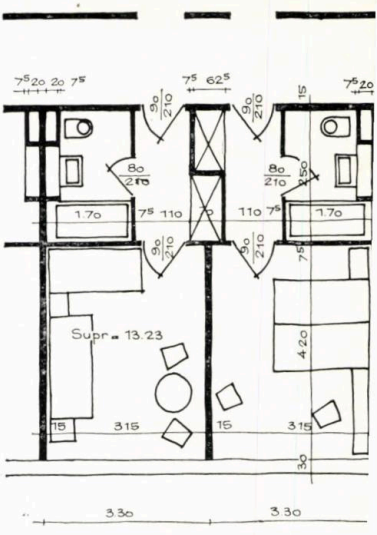

Categoria a II-a

Studii realizate în ISCAS pentru camere

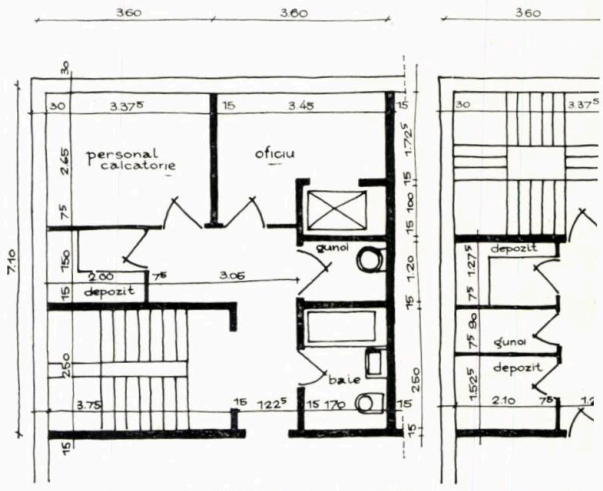

Studii realizate în ISCAS pentru circulație

Studii realizate în ISCAS pentru nodul de circulați

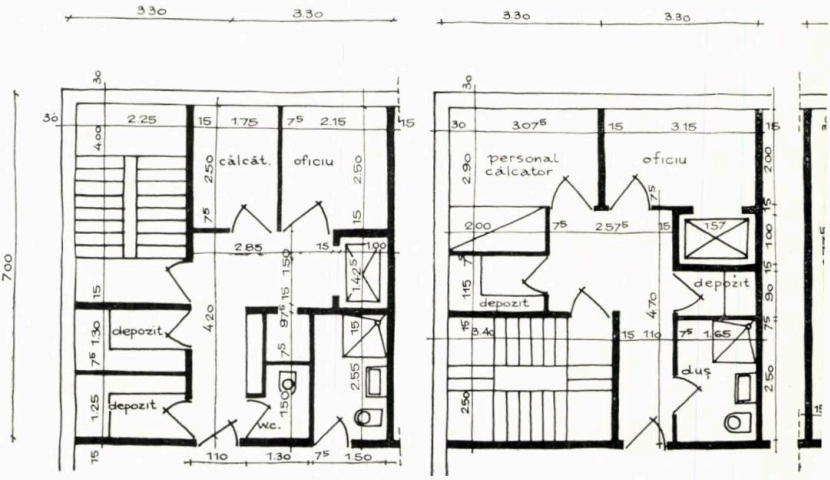

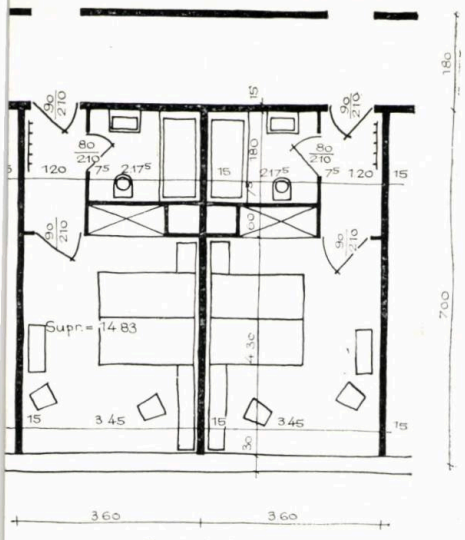

Categoria I

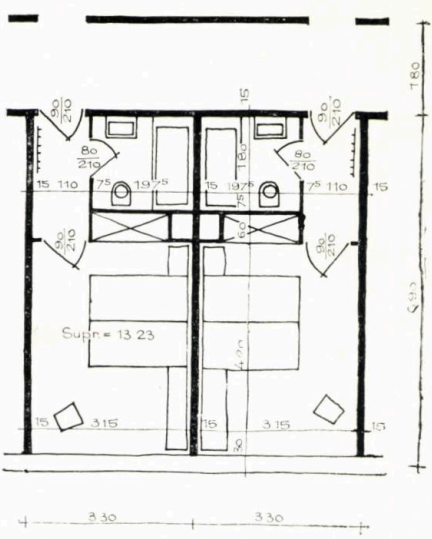

Categoria a II-a

i de categoria I și categoria a II-a

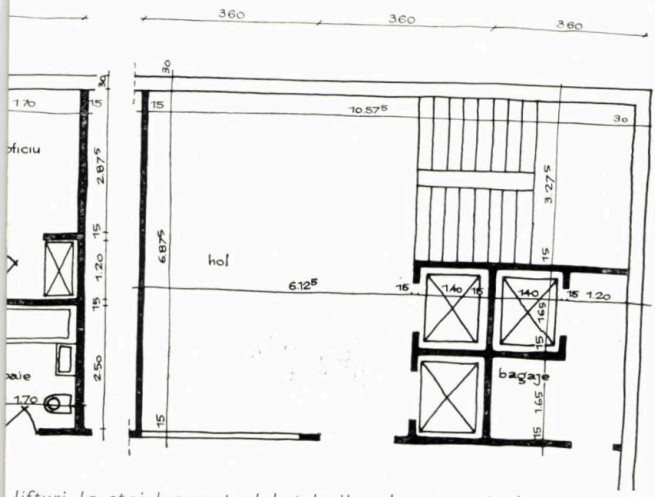

lifturi la etajul curent al hotelurilor de categoria I-a

e deservire la etajul curent al hotelurilor de categoria a II-a

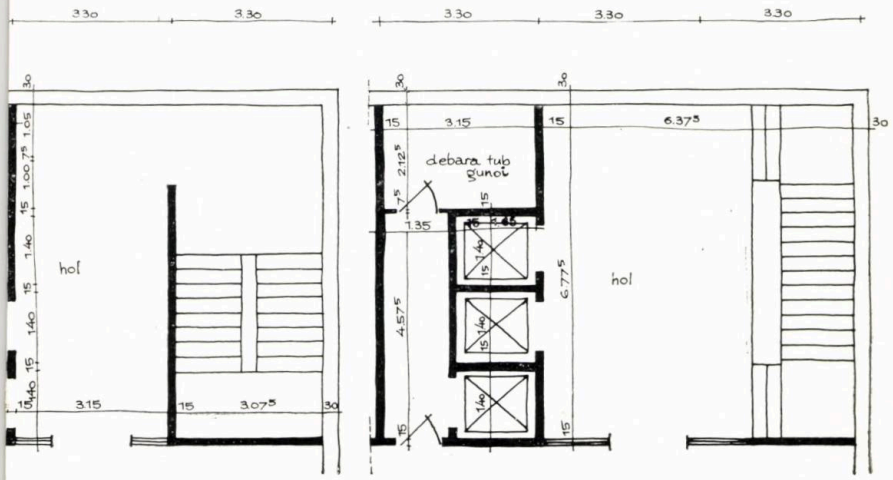

Cred că aproape la toate hotelurile aceste suprafețe sînt supradimensionate, în special holurile, saloanele și serviciile. Consider de asemenea că spațiile rezervate pentru lectură și corespondență sînt absolut inutile, aceste funcțiuni fiind preluate de camere. Bucătăriile și anexele lor sînt deosebit de generos dimensionate, mai ales în comparație cu practica din străinătate.

Celelalte unități comerciale în afară de restaurant nu și-au găsit totdeauna justificare. Frizeria de la hotel « Nord », pentru 15 locuri, este neutilizată corespunzător și probabil că spațiul respectiv își va schimba destinația. Toate acestea se reflectă de altfel și în raportul dintre suprafața construită afectată cazării — funcțiunea de bază a unui hotel — și restul de spațiu construit, care la hotelul din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej se ridică la 46%.

★

Analiza acestor lucrări se încheie cu indici de cost comparativi pe diversele capitole și funcțiuni. Ponderea lor în devizul general ilustrează și condițiile speciale locale în care s-a realizat hotelul respectiv. E suficient să urmărim capitolele demolări, exproprieri, lucrări exterioare, diverse, organizarea șantierului, care nu sînt rezultate ale partiului propriu-zis, ca să vedem ce mult influențează costul total.

Pentru a putea avea o imagine cît mai clară a contribuției diverselor funcțiuni la costul general al unui hotel, au fost studiate în special hotelurile « Nord » din București și « Europa » din Eforie, pe baza situațiilor definitive.

Din această analiză rezultă foarte clar, de exemplu, diferențele mari de cost pentru m^2 construit la cazare, recepție sau restaurant. Rezultă însă și faptul că aceste hoteluri au costat foarte mult.

Arătam la începutul articolului că sîntem în pragul unei mari campanii de construcții de hoteluri, răspîndite pe toată suprafața țării. Aceasta va reprezenta un efort important pentru economia națională și realizarea volumului fizic necesar este strîns legată de costul de deservire. Cu cît vom găsi mai repede mijloacele pentru reducerea lui, cu atît mai ușor vom putea realiza volumul mare de lucrări.

Desigur că în multe orașe hotelurile vor trebui să continue să satisfacă și alte funcțiuni decît cele specifice. În nici un caz însă aceasta nu este o regulă generală. Funcțiunea principală a unei astfel de construcții este cazarea turiștilor și către aceasta trebuie să ne îndreptăm în special atenția. Camera să fie confortabilă, să fie utilată cu tot ceea ce tehnica contemporană ne pune la dispoziție, să fie mobilată corespunzător concepțiilor actuale, simplu și cu gust; acestea trebuie să fie preocupările de bază. Holuri, saloane, recepție se pot reduce pentru o bună parte din hoteluri la strictul necesar accesului la cazare.

În ceea ce privește alimentația publică, aici sînt mai multe de spus. Hotelurile reprezentative, de lux sau unice în orașe, precum și cele izolate, trebuie să asigure o deservire completă a turiștilor. Dar aceasta nu este obligatoriu pentru toate hotelurile unui oraș. La noi, nici nu se concepe un hotel fără restaurant propriu, bar de zi, terasă de vară etc. și aceasta nu numai pentru cei ce locuiesc în el ci și pentru alții din afară. Normele de pînă mai ieri însumau 2,15 locuri în spații de alimentație publică pentru fiecare pat din hotel.

Ținînd seama că suprafețele afectate alimentației publice — cu toate instalațiile, utilajele și dotările aferente — ajung la cel mai ridicat preț de cost pe m^2 construit, comparativ cu toate celelalte funcțiuni, existența și amploarea lor trebuie analizate cu mult discernămînt la fiecare hotel. Turistul străin, ca și cel intern de altfel, care se deplasează din zi în zi tot mai mult cu mijloace proprii de transport, nu este atît de legat de clădirea respectivă. Atunci cînd nu mănîncă din surse proprii, preferă un restaurant mai specific sau situat într-un cadru deosebit. Cei care se deplasează în interes de serviciu — care constituie un procent destul de important — frecventează de asemenea foarte rar restaurantul hotelului, din motive de ordin economic în special.

Realizarea unor hoteluri fără restaurante complexe, dar cu un oficiu care să asigure servirea micului dejun sau a unor gustări ușoare, cum este cazul la numeroase hoteluri din străinătate, ar putea duce la sensibile reduceri ale prețului de cost. Cred că vom putea construi hoteluri cu camere cel puțin tot așa de confortabile ca cele analizate anterior, cu spații de recepție reduse la strictul necesar și fără restaurante, al căror preț de cost pe pat să nu depășească 50—55 000 lei. Desigur că ele nu ar exclude pe cele complete, ce ar trebui să se realizeze în paralel, însă ar întregi fondul de cazare necesar din multe orașe.

Am insistat asupra acestor aspecte și pentru că de multe ori, în mod cu totul greșit, datorită lipsei unor analize temeinice, se caută reducerea costului prin reducerea suprafeței camerei, a băii sau prin îngustarea culoarului. Ori, toate acestea au o pondere deosebit de redusă în comparație cu celelalte spații de la parter.

Un alt aspect care ar trebui subliniat este *mărimea* hotelurilor. Cele două, analizate în mod special, au în jurul a 500 paturi fiecare. Desigur că unitățile cu o capacitate mai mică sînt mai agreabile, mai intime, ceea ce poate fi considerat ca un grad de confort mai ridicat.

Un studiu făcut la ISCAS pentru hoteluri de aceeași categorie, cu 100, 150, 200, 250, 300 paturi, cu un același grad de confort și aceleași finisaje, a relevat însă existența unor mari diferențe de cost pe pat. Deoarece o serie de elemente rămîn relativ aceleași, independent de capacitate, cota de suprafață construită pe pat la un hotel cu 100 paturi este cu 28% mai mare decît la cel cu 300 paturi. Acest factor nu este luat astăzi în considerație. Pe de o parte, organele care stabilesc mărimea, țin seama numai de nevoile imediate și strict locale, iar cele care stabilesc costul se referă la indicii rezultați din realizarea marilor hoteluri, care nu corespund de loc cu aceiași indici, rezultați la o capacitate redusă. Aceasta face să existe de la început o neconcordanță între conținutul fixat prin tema de proiectare și plafonul de cost obligatoriu.

★

Așa cum spuneam la începutul articolului, am căutat să subliniez în special aspectele economice și funcționale ale dezvoltării rețelei hoteliere de la noi din țară în condițiile actuale.

Aspectele de ordin plastic constituie o problemă mult mai delicată, fiind comună întregii noastre activități arhitecturale. Ea reprezintă contribuții și interpretări personale, pe drumul unei exprimări proprii societății noastre contemporane. Aprecierea lor ar fi prematură și pentru a fi principială ar trebui să depășească valoarea unor păreri personale.

conf. arh. ignace şerban
Laureat al Premiului de Stat

realizarea investiției specifice în construcția de hoteluri

Frumoasa noastră țară, cu relieful ei variat, cu monumentele de arhitectură valoroase, a atras atenția de timpuriu călătorilor străini. Întotdeauna aceștia, prin scris sau prin viu grai și-au exprimat admirația sinceră atît pentru frumusețile naturale, cît și pentru creațiile artistice ale poporului nostru.

Dezvoltarea turismului, ca una dintre activitățile importante bazate pe dorința de cunoaștere și recreare a societății contemporane, a făcut ca necesitatea dezvoltării unei puternice baze turistice în țara noastră să intre în actualitatea imediată.

O dată cu reconstrucția stațiunilor de pe litoralul Mării Negre, care atrag numeroși turiști, s-au construit sau sînt în curs de execuție o serie de hoteluri în unele orașe ale țării, cum ar fi «Carpați» din Brașov, «Nord-Hotel» și noua aripă a hotelului «Athénée Palace» din București, «Europa» de la Eforie sau hotelurile din Piatra-Neamț, orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, Tulcea, Iași.

Directivele de partid și de stat acordă o atenție deosebită dezvoltării atît a capacităților de cazare, cît și a dotărilor aferente. Astfel, în actualul cincinal urmează a se realiza cca 53 000 locuri de cazare, din care 20 000 locuri în hoteluri, moteluri, cabane etc. din diverse regiuni, iar restul pe litoral.

Problemele prezentate în acest articol se referă numai la construcția de hoteluri cu funcțiune mixtă, de turism și de circuit general economic.

Condițiile grele moștenite în ceea ce privește dotarea hotelieră din Capitală și din orașele mai importante ale țării au ridicat probleme dificile pentru determinarea unei priorități a capacităților optime precum și a tipului și gradului de confort necesar.

Stabilirea amplasamentelor, capacităților și gradului de confort, a întîmpinat dificultăți serioase din cauza inexistenței unui studiu general de rețele hoteliere pe întreaga țară.

Acest studiu nu a fost încă întocmit și necesitatea lui este de necontestat în planificarea construcției de hoteluri pentru perioada de după anul 1970.

Au existat și mai există încă o serie de impreciziuni în ceea ce privește definirea gradelor de confort și a conținutului temei, nivelul finisajelor și echipamentul necesar.

Raportul dintre numărul locurilor de cazare și cel al spațiilor pentru alimentația publică a fost viu discutat și, în unele cazuri, s-au semnalat exagerări în amplificarea cu totul nejustificată a acestora din urmă.

O problemă deosebit de importantă a constituit-o stabilirea unui cost de investiție specifică pe loc cazare, cost care la primele investiții de hoteluri a fluctuat între 89 500 lei (la « Nord-Hotel » din București) și 137 000 lei (hotelul « Ceahlăul » din Piatra Neamț).

Pentru a se putea rezolva problemele ridicate de proiectarea hotelurilor și pentru a asigura investițiilor o stabilitate de cost, în condiții optime de realizare cantitativă și calitativă, un colectiv format din reprezentanți ai C.S.C.A.S., M.C.I., O.N.T. și C.S.P., avînd ca material de bază un studiu ISCAS (întocmit de arh. Cezar Lăzărescu), a propus un îndrumar, care să stea la baza proiectării și avizării investițiilor din acest cincinal.

De la început, hotelurile au fost împărțite în 3 categorii de confort și anume: categoria lux, categoria I, categoria a II-a. Aceste categorii nu sînt rigide, existînd posibilitatea ca în cadrul unei categorii să fie incluse și încăperi de cazare din altă categorie.

Cum în cadrul actualului cincinal urmează a se executa hoteluri de categoria I și a II-a, studiile și propunerile din îndrumar s-au referit numai la aceste categorii.

În funcție de necesități și posibilități, au fost stabilite costurile specifice pentru hoteluri de categoria I la 85 000 lei, iar pentru hotelurile de categoria a II-a la 65 000 lei.

Aceste costuri cuprind atît obiectul propriu-zis, cît și lucrările exterioare. În urma analizării costurilor pentru lucrările exterioare obținute la construcții realizate, s-a considerat un cost mediu de cca 7% pentru aceste lucrări, urmînd deci ca obiectul propriu-zis să se încadreze în suma de cca 79 000 lei pe loc cazare, la hotelurile de categoria I, și 60 000 la hotelurile de categoria a II-a.

Etapa următoare a studiilor și-a propus să determine cadrul tematic și finisajul corespunzător sumelor alocate, cadru peste care orice funcțiune suplimentară, dimensionare în plus sau cerere de finisaje speciale determină costuri suplimentare.

În acest fel, se asigură un maximum de randament pentru realizarea confortului în cadrul costului specific și se elimină riscurile unor exagerări și suplimentări de costuri ; în final se asigură o utilizare eficientă a fondurilor.

Studiul întocmit de ISCAS, prin care s-au analizat temeinic investițiile necesare pentru patru hoteluri realizate recent (« Nord-Hotel » din București, hotelul din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, hotelul « Europa » de la Eforie, și hotelul «Ceahlăul» din Piatra Neamț), a dezvăluit punctele în care s-au produs exagerări la aceste hoteluri, iar printr-un studiu teoretic de seriere, au fost obținute indicații care au stat la baza propunerilor din noul îndrumar.

Vom încerca în continuare să semnalăm funcțiunile la care au fost constatate exagerări și să arătăm felul în care se propune rezolvarea corectă a acestora.

CAZAREA. Diferențele dintre indicii corpului de cazare realizați la cele patru hoteluri analizate variază de la 17,87 m² pe loc, corespunzător unei camere de 13,82 m² la hotelul « Nord » din București și pînă la 23,76 m², corespunzător unei camere de 16,45 m², rezultați la hotelul din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Studiul ISCAS a analizat două tipuri curente de cameră, în ipoteza a două categorii de confort, și a ajuns la următoarele constatări:

Tabela 1

Categorii de cameră	Sup. camerei	Sup. dulapuri	Sup. vestibul	Sup. grup sanitar	Tipul de cameră
Cameră propusă pentru cat. I.	14,83	0,90	3,00	3,90	Dulap în cameră
	14,33	0,75	2,90	4,50	Dulap în vestibul
Cameră propusă pentru cat. II	13,25	0,90	2,65	3,35	Dulap în cameră
	13,25	0,75	2,75	4,25	Dulap în vestibul

Toate datele culese din aceste studii, împreună cu comparațiile la nivelul mondial, au dus la propunerea ca suprafețele de cazare pe cameră de categoria I să fie între 14—15 m², la categoria a II-a între 12—14 m², urmînd ca pentru categoria lux să se accepte 15—17 m².

Dar, nu numai dimensiunea camerei influențează indicii totali ai corpului de cazare, ci și soluția funcțională a nivelului curent.

Studiul ISCAS propune următorii indici totali, diferențiați după soluția funcțională a nivelului curent:

Tabela 2

— soluție bară pe trei tracturi, cu circulațiile și serviciile comune pe tractul de mijloc	19 m²/loc cazare
— soluție bară alungită, cu camere pe o singură parte	19,1 m²/loc cazare
— soluție în clădiri punct	20,50 m²/loc cazare
— soluție bară, cu dublu tract	18 m²/loc cazare

Pentru a nu impieta asupra diversității de rezolvare a corpului de cazare, se propune limitarea indicelui de suprafață totală de cazare la cca 19 m² pe loc cazare pentru hoteluri de categoria I și 18 m² pentru hoteluri de categoria a II-a.

RECEPȚIA. *Indicii de suprafață pentru părțile de recepție au avut de asemenea mari variații: de la 2,25 m²/loc cazare (la hotel «Europa» cu 484 locuri cazare), s-a ajuns la 5,25 m²/loc cazare («Nord-Hotel» din București cu 504 locuri cazare). Desigur că la stabilirea acestui indice contribuie și capacitatea de cazare, care, la un număr de locuri mai mic, ar trebui să dea indici mai ridicați.*

Atît din documentarea străină, cît și din studiul ISCAS a reieșit că suprafețele de recepție, obținute la ultimele hoteluri realizate în țara noastră, sînt mari și nu se justifică în exploatare. Pentru a se unifica acești indici și pentru a-i corela cu capacitatea hotelurilor se propune ca la hotelurile mici de categoria I cu 100 locuri cazare, indicii de suprafață de recepție să pornească de la 2,60 m² pe loc de cazare și să scadă, pentru hotelurile cu 500 locuri, pînă la 1,8 m² pe loc de cazare.

Pentru hotelurile de categoria a II-a, acești indici se reduc de la 2,5 m² pentru hotelurile cu 100 locuri cazare, la 1,30 m² pentru hotelurile cu 500 locuri cazare.

ALIMENTAȚIA PUBLICĂ. *La această funcțiune, exagerările au mers în două sensuri.*

În primul sens, avem supradimensionarea spațiilor aferente acestor funcțiuni cu variații foarte mari de suprafețe afectate unui loc de alimentație publică. Variațiile merg de la 3,80 m² (hotelul «Europa» de la Eforie Nord), pînă la 8,10 m² (hotelul de la Piatra Neamț).

Îndrumarul propune indicii din studiul ISCAS, care, pentru hoteluri de categoria I, cu o capacitate de 100 locuri cazare, prevede 3,7 m² pe loc de alimentație publică, scăzînd pînă la 2,5 m² pentru hoteluri cu 500 locuri cazare. *Pentru* hotelurile de categoria a II-a, acești indici se păstrează aproximativ la același nivel.

În al doilea sens, exagerările au rezultat din necesitatea întăririi rețelei de alimentație publică orășenească, hotelul fiind dotat cu unități de alimentație publică mult prea mari. Unele din aceste unități s-au dovedit nerentabile, afectînd și funcționalitatea întregului hotel. Deoarece costul real al unui loc de alimentație publică depășește suma de 20 000 lei, aceste supradimensionări influențează substanțial investiția specifică, el reprezentînd aproape jumătate din costul unui loc de cazare.

Pentru reglementarea acestei situații, se propune o reducere a numărului de locuri în spații închise din alimentația publică, care să reprezinte pentru un hotel cu o capacitate de 100 locuri cazare, 90% din această capacitate la categoria I și 70% la categoria a II-a, ajungînd la hotelurile cu 500 locuri cazare, la 78,5% pentru categoria I și la 56% pentru categoria a II-a.

Desigur că aceste procentaje nu sînt rigide și, pe baza unei justificări și a unei cote de investiție în plus, se vor putea mări. *Totodată — în special pentru hotelurile cu capacitate mică (100—150 locuri cazare), la care numărul mare de locuri în alimentația publică grevează puternic investiția — se fac propuneri* de a se realiza bufete-braserii cu o capacitate redusă, care să poată servi minuturi și micul dejun.

Sălile de restaurant necesită din partea proiectării o atenție deosebită, în sensul de a le diferenția și diversifica, ca spații și arhitectură, spre a le face mai variate, mai intime și odihnitoare.

Ca urmare, beneficiarul ar trebui să analizeze o eventuală renunțare la obligativitatea introducerii în aceste localuri a orchestrei și a dansului, acest lucru urmînd a fi realizat numai dacă condițiile de funcționalitate permit — și, în acest caz, numai pentru o parte din numărul de locuri afectat restaurantului.

★

Pentru un control al soluțiilor de arhitectură propuse de proiectanți, în scopul verificării încadrării acestora în investiția specifică alocată, s-au calculat indici globali informativi, care variază în funcție de capacitate, după cum se arată în tabela nr. 3.

Cum însă numai stăpînirea indicilor spațiali nu este suficientă pentru a se realiza investiția la suma prestabilită, au fost propuse și nivelurile de dotare, echipament și finisaj (pentru hotelurile de categoria I, finisajele sînt apropiate de cele realizate la hotelul «Nord»-București), ce se pot include în proiecte, precum și costurile unitare pe m², echivalente acestor prevederi.

Desigur că, paralel cu acceptarea și omologarea acestor propuneri de îndrumar în proiectarea hotelurilor, beneficiarul de investiție va trebui să-și revizuiască și baremurile de dotare care apar în acest moment mult prea acoperitoare.

Tabela 3

Hoteluri de categoria I

Capacitate locuri cazare	100	150	200	250	300	350	400	450	500
Indici suprafață totală m²/loc cazare	36	33	31,5	30,5	29,7	29,2	28,7	28,2	28

Hoteluri de categoria a II-a

Capacitate locuri cazare	100	150	200	250	300	350	400	450	500
Indici suprafață totală m²/loc cazare	31,40	29,50	27,80	27,00	26,00	25,90	25,70	25,60	25,20

În final, s-au calculat costurile reale prin aplicarea indicilor de mai sus și cu finisajele propuse, ajungîndu-se la sume de investiție specifică, diferențiate după capacitatea de cazare, care vor trebui să se reflecte și în acordarea acestora pentru investițiile concrete.

Pentru toate investițiile din cincinal, aceste costuri diferențiate vor trebui să se echilibreze, rezultînd în final costul total prevăzut de planul de stat pentru construcția capacităților de cazare în hoteluri.

În încheiere, consider necesar să subliniez importanța pe care o prezintă întocmirea unor studii adîncite pe diferite teme legate de investiții concrete, studii care pot forma un instrument de îndrumare important în mîna beneficiarilor, proiectanților și avizării, în scopul realizării unor investiții cu confort ridicat și a unei utilizări maxime a investiției specifice.

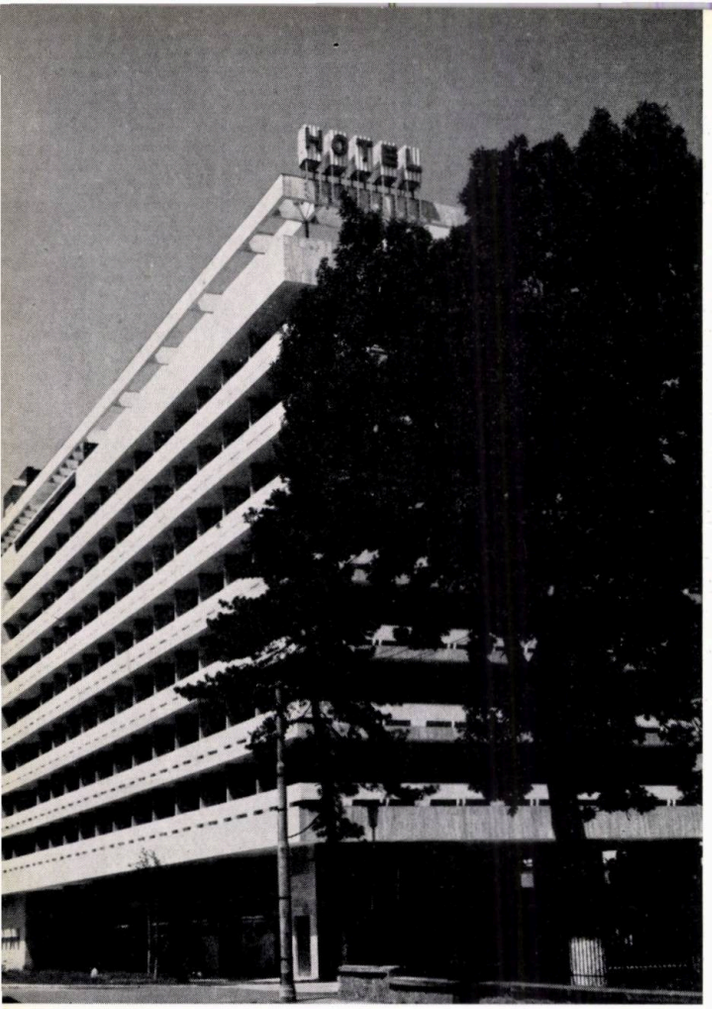

arh. dan cristescu
Director tehnic al D.S.A.P.C. — Braşov

complexul

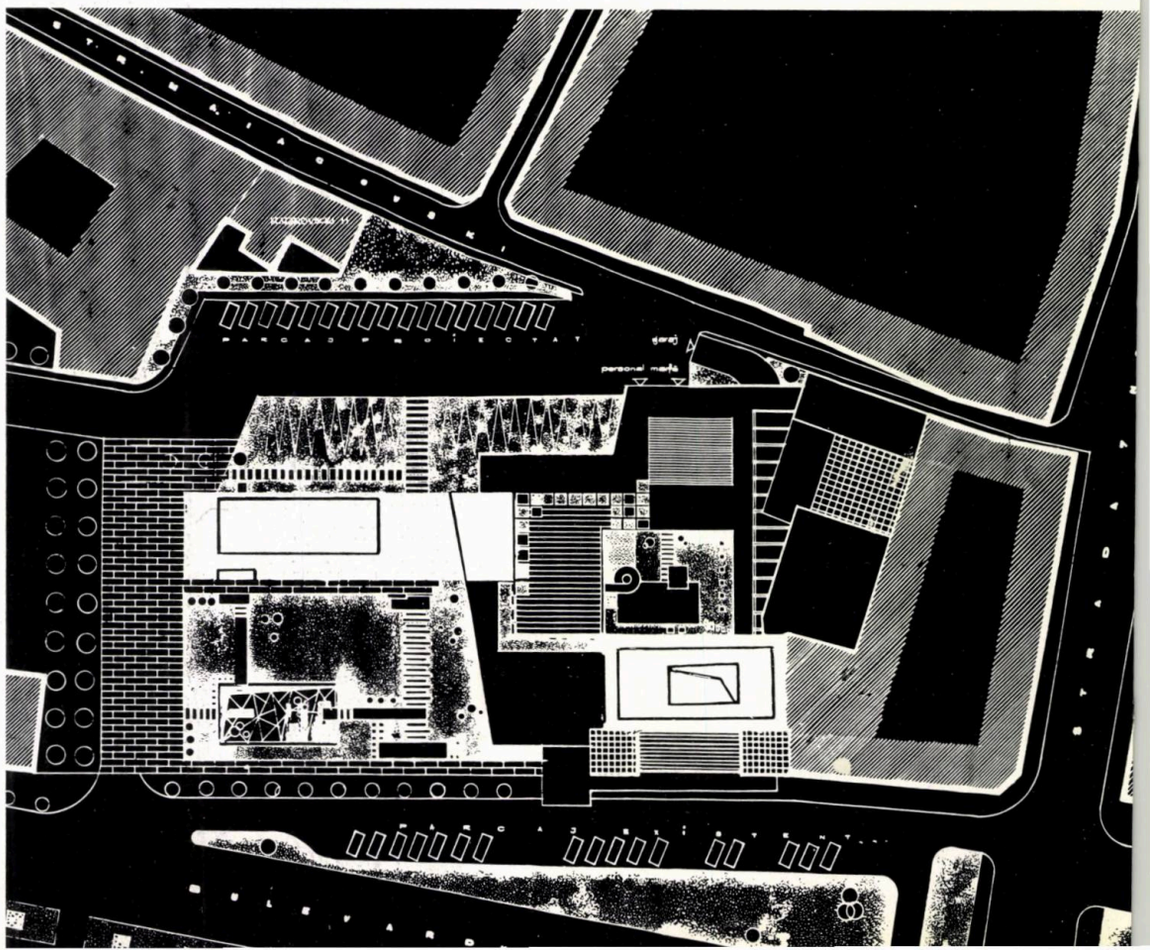

1 2 | 4
3 | 5

1 — *Faţada posterioară şi laterală*
2 — *Clădirea existentă a hotelului « Carpaţi »*
3 — *Plan de situaţie*
4 — *Machetă*
5 — *Faţada principală*

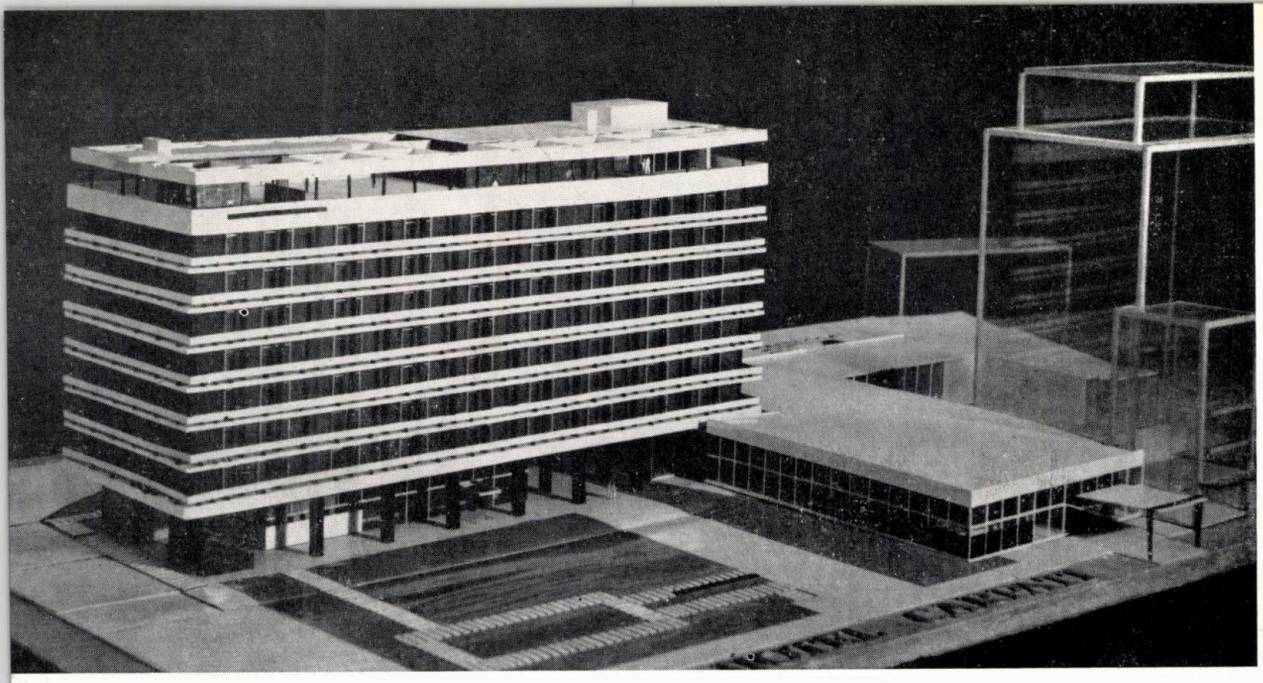

Autor: *arh. Ion Rădăcină*
D. S. A. P. C.-Brașov

hotelier «carpați» din brașov

Prezentarea critică, în condiții strict obiective, a unei lucrări de arhitectură și în special a unei lucrări cu un program atît de dificil ca noul complex hotelier «Carpați» din Brașov, este o sarcină extrem de grea.

Ideea integrării unei noi construcții în ansamblul existent al hotelului «Carpați» din Brașov, magistral conceput de regretatul arhitect Horia Creangă, a apărut inițial destul de hazardată. Într-adevăr, ansamblul impunea prin plastica viguroasă, echilibrul și armonia volumelor, prin eleganță și sobrietate. Era o veritabilă operă de arhitectură și devenise un simbol al orașului.

În acest context, cred că, în primul rînd, meritul proiectării este de a fi știut să înfrîngă timiditatea și să treacă cu curaj la materializarea temei-program. Această temă prevedea mărirea capacității de cazare cu aproximativ 300 paturi, beneficiindu-se de resursele existente ale sectorului de alimentație publică cu

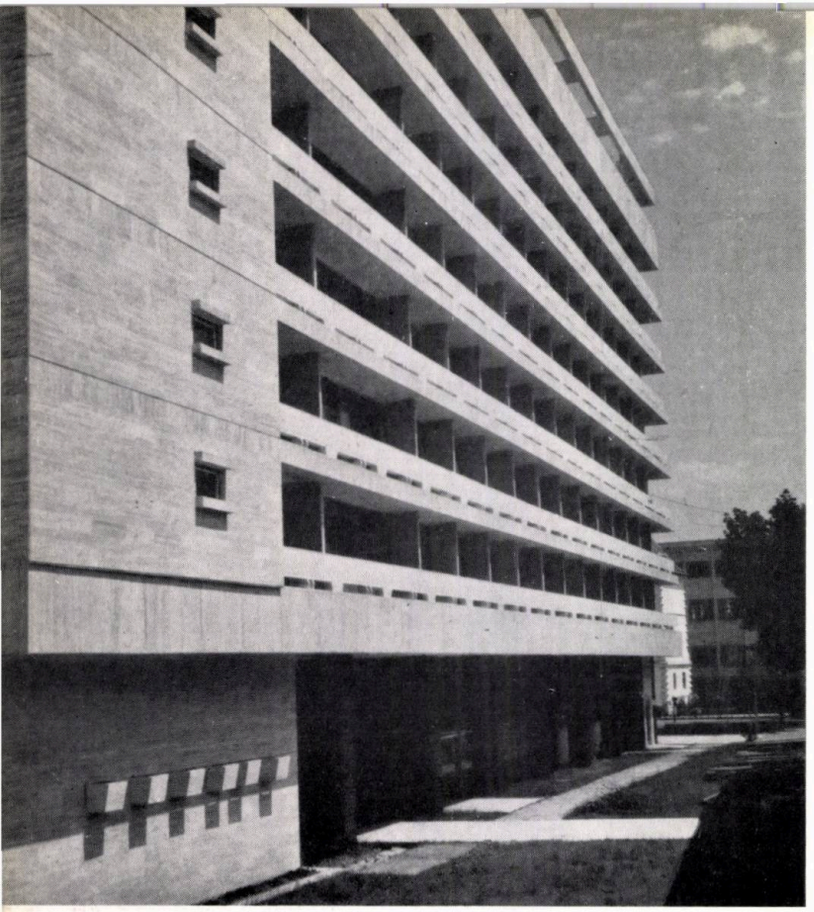

33
34
32
31 30 30 30 30 30 30 30
29
35
28
38
37
37
36
7
8
9
10
27
26
12 11
24
25
23
13
14
3
15
6
5
2
22
4
17
16
21
21
18
1
19
20

1 — *Fațada laterală*

2 — *Intrarea principală*

3 — *Plan parter*

1. Intrare acoperită la hotel — 2. Recepție — 3. Hol — 4. Florărie — 5. Birou — 6. Birou director — 7. Salon corespondență — 8. Bar de zi — 9. Artizanat — 10. Salon banchete 11. Acces terasă — 12. Acces salon biliard-jocuri — 13. Seră — 14. Grădină interioară 15. Salon mic-dejun — 16. Salon braserie — 17. Intrare bar de zi și cabaret — 18. Casă bufete — 19. Acces bar de zi și cabaret — 20. Acces restaurant — 21. Garderobă — 22. Hol restaurant — 23. Restaurant — 24. Oficiu — 25. Bufet rece — 26. Preparare cafea — 27. Spălat veselă — 28. Bucătărie — 29. Hotel « Carpați-Sport » — 30. Grupuri frigorifice — 31. Reglare gaz — 32. Birou — 33. Acces personal — 34. Poartă — 35. Curte de serviciu — 36. Hol O.N.T.-« Carpați » — 37. Birouri — 38. Scară de serviciu

4 — *Plan nivel curent*

1. Cameră cu două paturi — 2. Cameră cu un pat — 3. Apartament — 4. Oficii

5 — *Detaliu fațada principală*

6 — *Fațadă laterală*

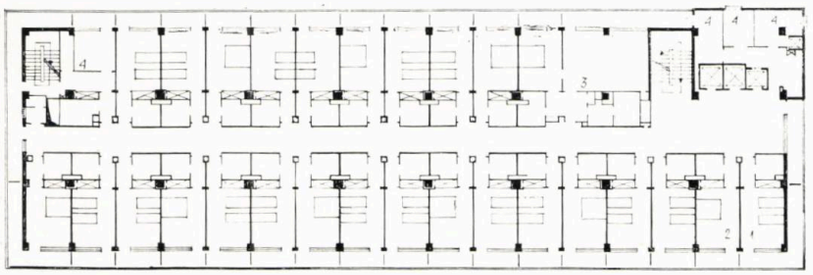

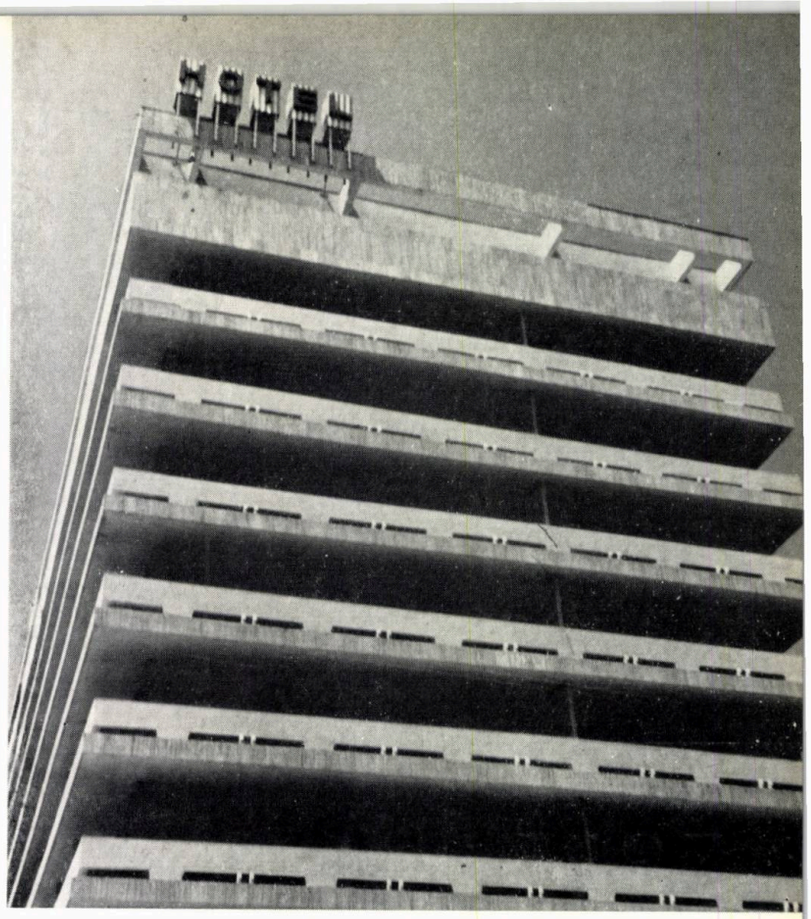

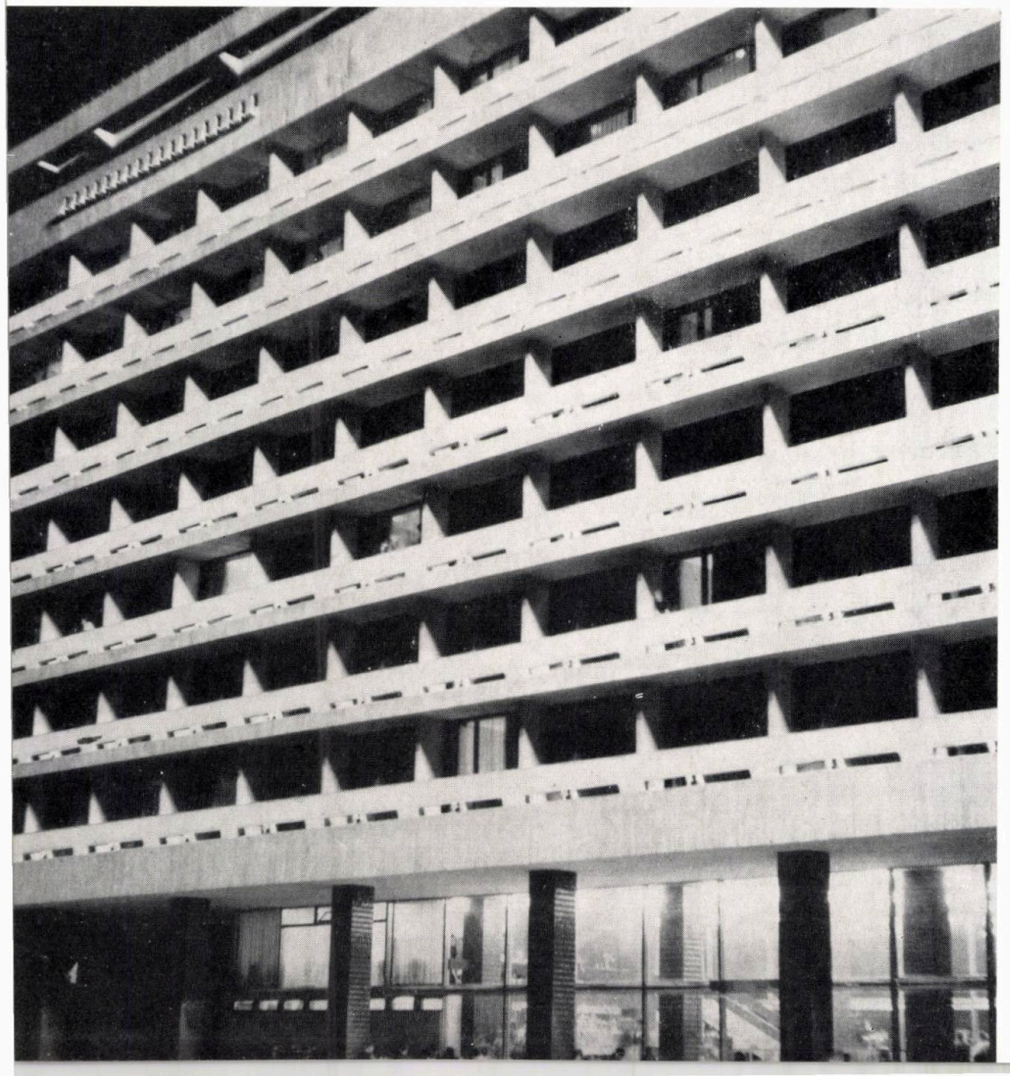

1 2 | 6
| 4
3 | 5

anexele respective. De asemenea, se prevedea o soluționare funcțională optimă a noii capacități, în condițiile unui confort de categoria lux.

De la început, proiectanții s-au axat pe ideea valorificării compoziționale și plastice a ansamblului existent. De aceea, a apărut justă soluția realizării unui nou corp de cazare independent plasat pe un al doilea plan față de bd. Carpați, izbutind astfel, prin contrast, să pună în valoare dominanta vechiului hotel, dar în același timp să evidențieze și personalitatea noii construcții, ca manifestare caracteristică arhitecturii noastre contemporane.

Consider că proiectarea a rezolvat cu competență această problemă, reușind să realizeze, printr-un raport just, un ansamblu unitar.

Noua construcție, pe opt niveluri, prezentînd un volum clar, clasic, de paralelipiped, se impune prin simplitatea plină de eleganță; ea corespunde de altfel și unei soluționări funcționale optime.

Adoptarea unei soluții structurale pe cadre cu deschideri mari (7,20 m interax), tratarea fațadelor cu loggii continue, vitrarea completă a camerelor ce marchează o alternanță strictă de plin-gol, precum și perforarea parterului, ușurează mult volumul construit și oferă o senzație de penetrabilitate vizuală spre fundalul muntelui Tîmpa. La toate acestea contribuie în mod fericit tratarea plastică adecvată a fațadelor, cu materiale rezistente (travertin, mozaic turnat și buceardat, placaj ceramic), precum și finețea detaliilor și acurateța execuției.

În ansamblu, un joc interesant al volumelor și formelor — de la acuzarea verticalei, la vechiul hotel, la acuzarea orizontalei, la noua construcție—, echilibru și armonie. Culoarea intervine și ea cu discreție, de la galbenul cărămizii aparente — la vechiul hotel, la griul pietrei naturale și travertinului — la noua construcție.

Modul de organizare a spațiilor verzi și a grupurilor florale, amplasarea oglinzii de apă cu jeturi reglate automat, iluminatul nocturn etc., creează o atmosferă plină de farmec și intimitate.

Integrarea întregului ansamblu în compoziția urbană a bulevardului Gheorghe Gheorghiu-Dej (recent realizat), raportarea lui la cadrul natural, specific orașului Brașov, precum și modul de soluționare a problemelor de circulație și parcare,

1 — *Detaliu din holul principal*
2 — *Sala de lectură*
3 — *Holul principal*
4 — *Intrarea principală*
5 — *Holul principal*

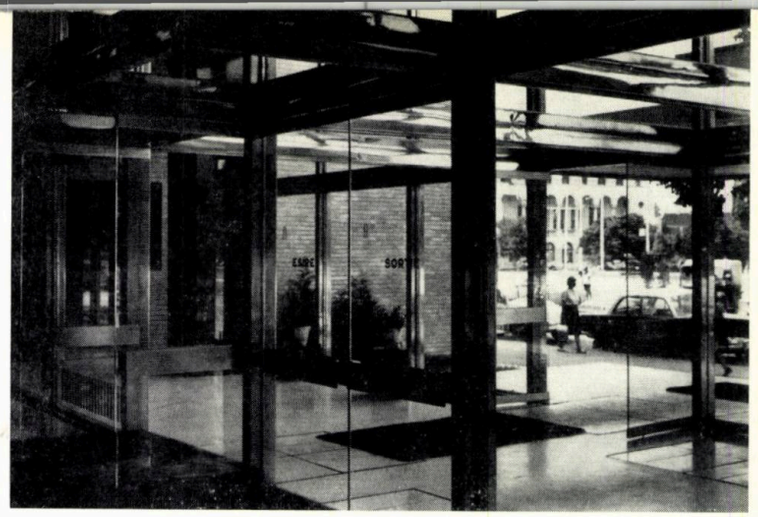

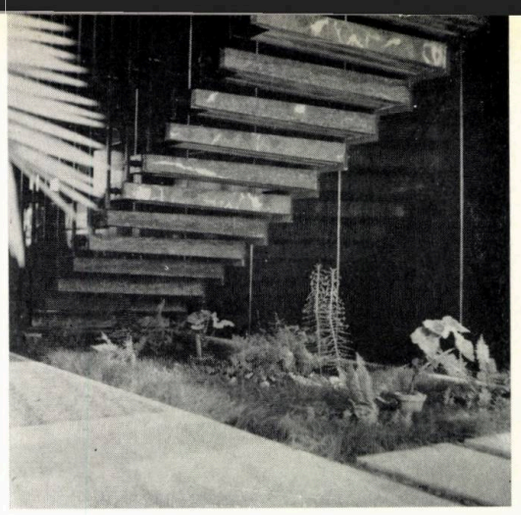

1 — *Vedere parțială a holului*
2,3 — *Detaliu de scară*
4,5 — *Vederi parțiale ale holului de recepție*

1 2 3
4 5

corespunde parametrilor inițiali stabiliți prin studiul de sistematizare a centrului orașului Brașov.

Dar, realizarea raportului just între cele două volume separate a dus implicit la o dimensionare exagerată a corpului de legătură (holul de recepție). În acest corp de legătură, pe parter, s-au amplasat și saloanele de corespondență, barul de zi, spațiile pentru banchete și conferințe, coafură, florărie etc. Proiectantul a sesizat și

a înlăturat în parte acest dezavantaj, insistînd în special asupra agrementării spațiului și asupra modului de tratare a finisajului interior. Spațiului arhitectural i-au fost integrate grădina de vară, grădina de iarnă (tratate cu multă înțelegere și sensibilitate), precum și piese sculpturale (gîndite de o manieră abstractă, vădind înțelegere pentru concepția de arhitectură), plante ornamentale etc.

Finisajul interior a fost axat pe ideea creării unei ambianțe intime și calde. Mă refer în special la pereții placați cu furnir de păr african băițuit, la tîmplăria de inox și alamă (ca detalii finalizate), la ușile automate securit, la marile vitralii ce facilitează interpenetrarea spațiilor interior și exterior.

Consider totuși, că ar fi fost mai indicată o delimitare mai strictă a unor funcțiuni ca de exemplu: holul de primire — holul de recepție.

În noul corp de cazare s-a prevăzut la parter un sediu O.N.T., adecvat cerințelor crescînde ale activității turistice din orașul și regiunea Brașov.

În ultimul moment, destinația acestui sediu (după ce finisajele au fost complet terminate) a fost schimbată, funcționînd în loc, cu totul necorespunzător, o cofetărie. La ce a servit această substituire?

Cele opt etaje ale noului corp de cazare cuprind aproximativ 300 paturi (pe o tramă unică de 3,60 m interax și o suprafață de aproximativ 16 m² de cameră) și un apartament special la ultimul etaj. Ocu-

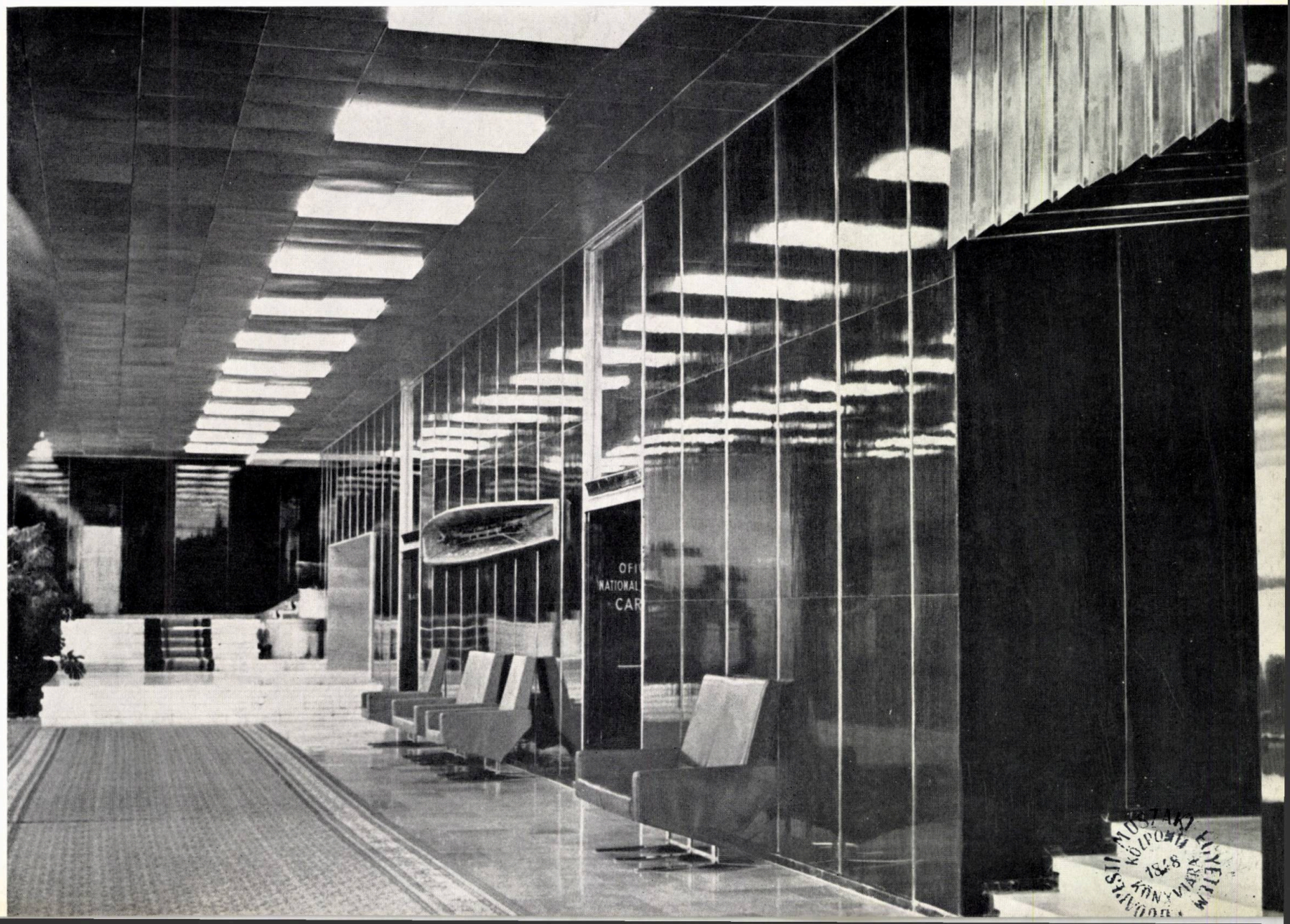

Cameră cu un pat

Vedere de interior

parea camerelor, în funcție de mobilare, este de una sau două persoane. Este remarcată și aici abilitatea proiectării în soluționarea funcțională, de confort și finisaj interior. Mă refer în special la acurateța și finețea detaliilor, la înțelegerea pentru cromatică, precum și modalitatea de utilizare cu efect a texturii materialului.

Sînt foarte interesante soluționări ca: vitrarea pereților spre loggia (cu elemente parțial fixe), banchetele din fața geamului, rilogele pentru perdele și draperii, pereții cu dulapuri înzidite, iluminatul local etc.

Impresionează calitatea superioară a tîmplăriei de stejar de la ferestre și ușile loggiei (kantbaskule), tapetele lavabile (solubo-tekko), ușile din panel furniruit (păr african și frasin), corpurile de iluminat pe coridoare și băi etc.

Se fac însă observate stîngăcii în execuție, cum sînt modul de pregătire a pereților pentru tapetare, a șapelor suport pentru mochete, modul de montare a plăcilor de aluminiu la tavane și în special felul în care au fost montate plăcile de ceramică în băi (la aceasta contribuind în egală măsură calitatea necorespunzătoare a materialului).

Prezența în procesul tehnologic a unor articole de import (tapete, aparataj electric etc.) indică încă lipsa pe piața internă a materialelor pentru finisaj interior de un nivel calitativ corespunzător exigențelor actuale.

S-a făcut resimțită și lipsa unor sortimente variate de articole produse intern (aparataj electric și corpuri de iluminat, instalații de telefonizare etc.), impunîndu-se astfel importul.

Despre mobilierul prevăzut în camerele de cazare, îmi exprim părerea că nu corespunde confortului preconizat și nu se integrează în concepția generală a proiectării.

Mobilierul este greoi și masiv pentru o cameră de hotel, are aspect de dormitor și nu permite organizarea rațională a spațiului. Un mobilier simplu ar fi fost mult mai indicat în acest caz.

Realizarea noului complex « Carpați » din Brașov constituie o experiență plină de învățăminte pentru viitoarele investiții hoteliere prevăzute în programul dezvoltării turistice interne și internaționale.

Cu cele peste 500 paturi și 2 000 locuri de alimentație publică, noul complex hotelier « Carpați » se situează printre cele mai mari din țară. De o înaltă ținută și realizat la un grad de confort superior, complexul se înscrie pe linia marilor realizări de arhitectură contemporană din țara noastră.

Camera pentru televizor

Terasa

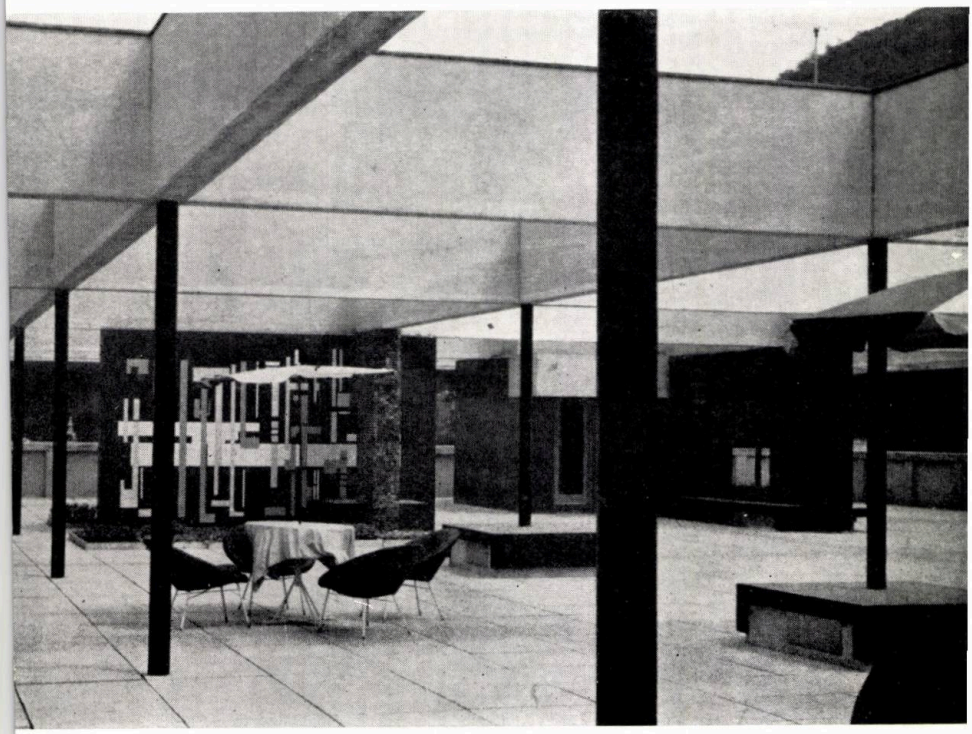

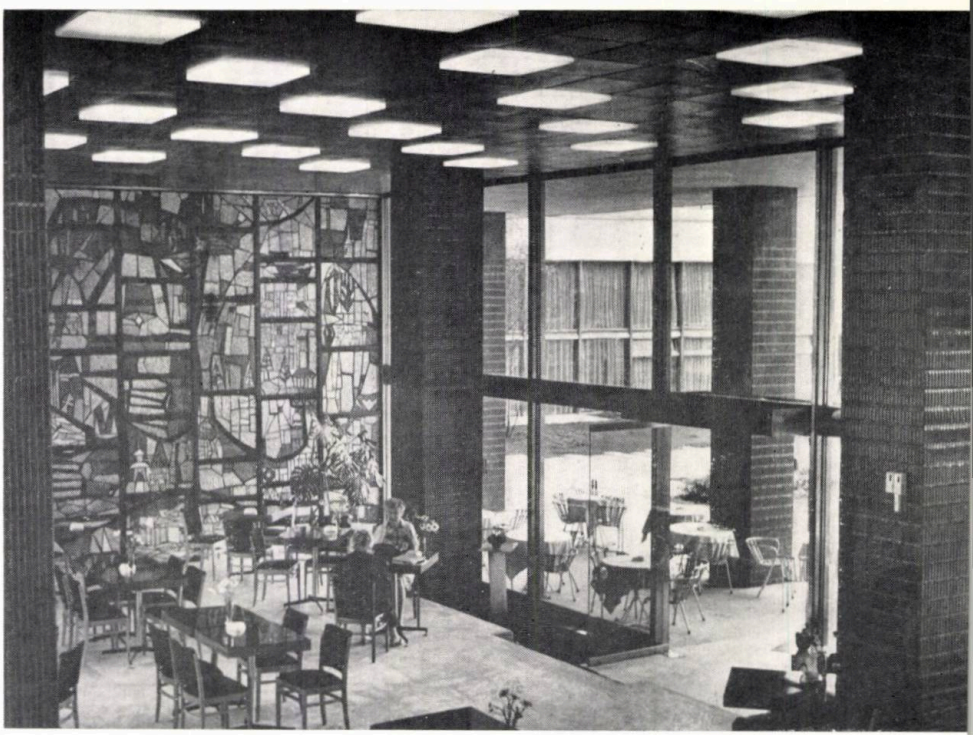

Cofetăria — Vedere interioa

Vedere parțială a baru

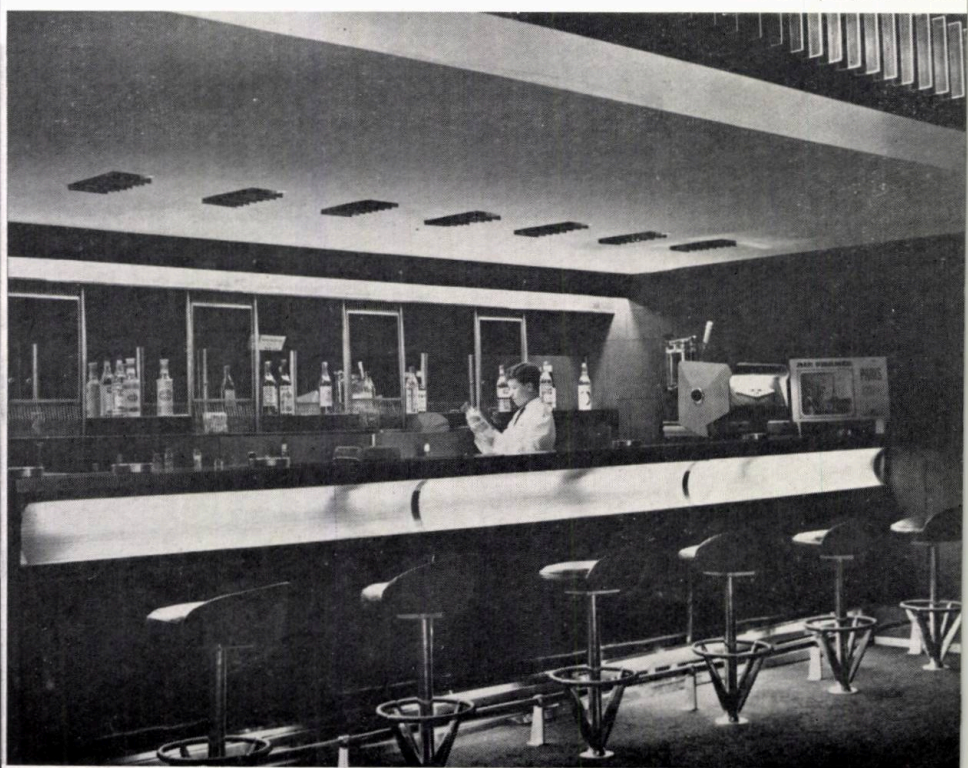

Vedere parțială a cofetăriei

Barul — Vedere parțială

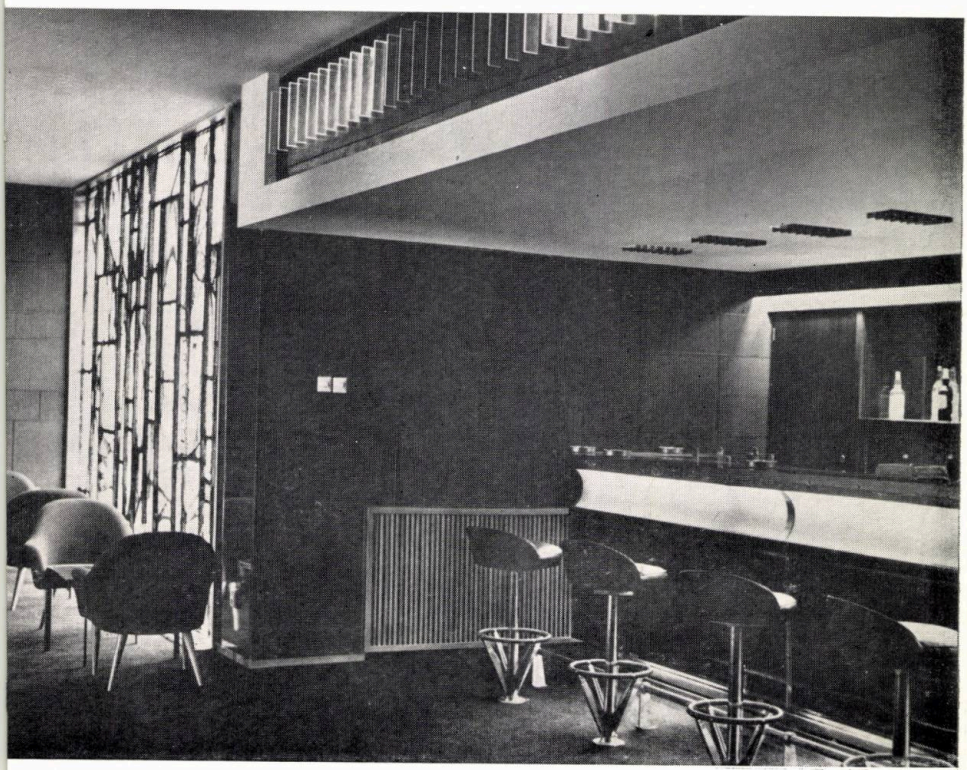

Hotel «Poiana» — Vedere

Plan de situație

A. Hotel «Poiana» — B. Hotel «Sport»
C. Hotel proiectat — D. Schilift proiectat
E. Cabana «Capra Neagră» — F. Cabană pentru personal

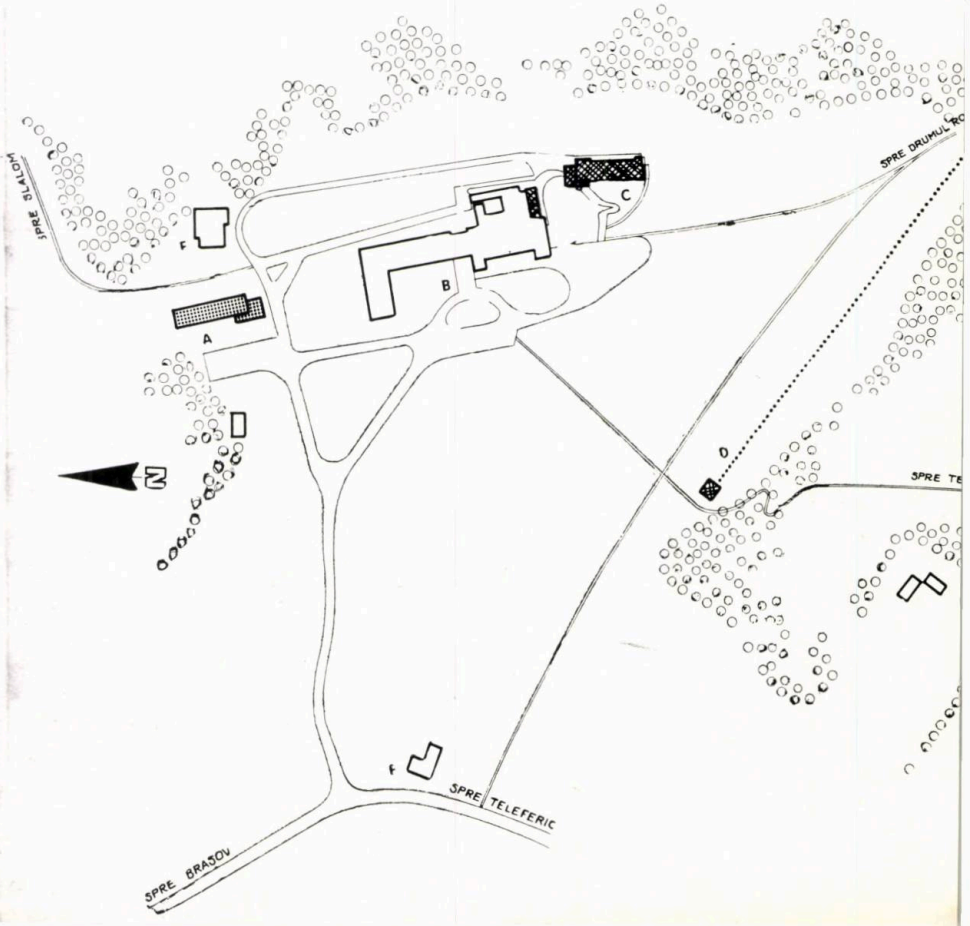

arh. ara ereţian

hotel «poiana» la poiana braşov

Autor: *Arh. Ana Ereţian*
D.S.A.P.C. — Braşov

În cadrul acțiunii continue de dezvoltare a complexului turistic de la Poiana Brașov s-a construit, în imediata apropiere a hotelului « Sport », un nou hotel, « Poiana », cu o capacitate de 144 paturi. Întrucît hotelul « Sport » din vecinătate dispune de dotări ce sînt actualmente solicitate sub capacitatea lor maximă, noul hotel va servi numai pentru cazare. Pe lîngă utilizarea restaurantului, barului, cofetăriei și a altor anexe de serviciu din cadrul hotelului « Sport » se va folosi și grupul său de spălătorii, precum și energia termică necesară.

Holul de intrare are anexată o cameră pentru schiuri. În zona mai liniștită, separată de circulație printr-un șemineu din piatră locală, se află un mic bar de zi.

Noul hotel cuprinde 64 camere, dintre care 3 cu cîte un pat, 39 cu cîte 2 paturi, 13 cu cîte 3 paturi și 2 cu cîte 5 paturi, toate dotate cu grup sanitar propriu, compus din lavabou, w.c. și duș. Un număr de 7 camere, cu cîte 2 paturi, au o suprafață mai mare (15,22 m^2) și sînt dotate cu cameră de baie completă.

Majoritatea camerelor sînt orientate spre vest, beneficiind de loggii proprii și de vederea frumoasă către Poiană. Toate camerele au dulapuri înzidite în vestibul.

Fațada principală

La etajul I, deasupra holului, cu acces spre terasa orientată sud-vest, s-a prevăzut un club.

Folosind denivelările existente, s-a creat un demisol parțial în zona nord.

Finisajele folosite sînt mai îngrijite în hol (pardoseli de marmură, pereți din piatră, terasit sau căptușiți cu dulapi de stejar). În restul hotelului au fost folosite pardoseli din PVC, zugrăveli obișnuite la pereți etc.

Mobilierul și corpurile de iluminat au fost proiectate împreună cu construcția, obținîndu-se, astfel, o ambianță intimă și plăcută.

Ținîndu-se seama de vecinătatea apropiată a ansamblului arhitectural al hotelului « Sport », la noul hotel « Poiana » s-au utilizat materiale specifice locale : pereții în parte din zidării de piatră, învelitoarea din șiță, iar balcoanele din lemn. În acest fel s-a reușit o integrare

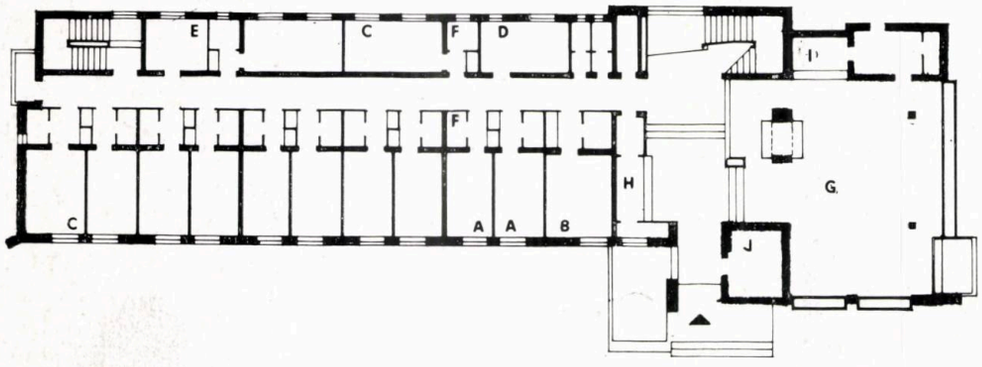

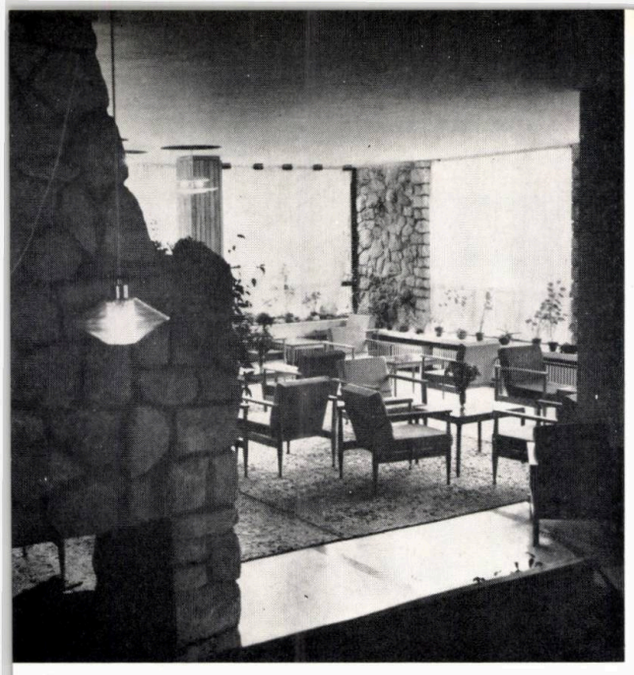

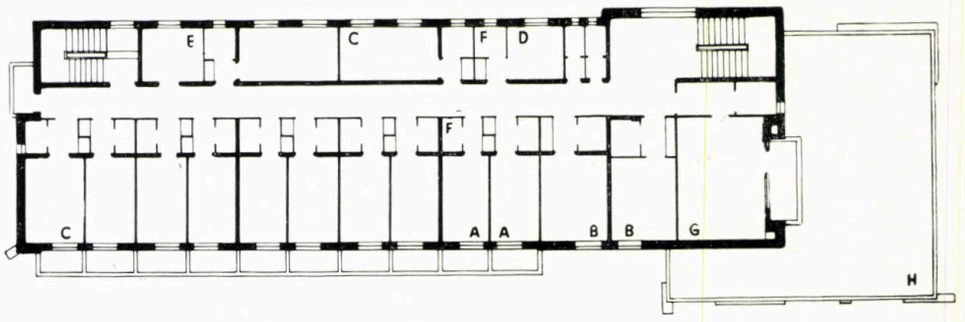

1 2 3 4 5 6

1 — *Vedere parțială a hotelului*

2 — *Plan parter*
A. Cameră cu 2 paturi cu duș — B. Cameră cu 2 paturi cu baie — C. Cameră cu 3 paturi cu duș — D. Birou — E. Cameră de serviciu — F. Grup sanitar — G. Hol — H. Recepție — I. Bar de zi — J. Cameră schiuri

3 — *Fațadă laterală*

4 — *Holul*

5 — *Plan nivel curent*
A. Cameră cu 2 paturi cu duș — B. Cameră cu 2 paturi cu duș — C. Cameră cu 3 paturi cu duș — D. Cameră cu 1 pat — E. Cameră de serviciu — F. Grup sanitar — G. Cameră cu 5 paturi — H. Terasă

6 — *Vedere a holului cu barul de zi*

armonioasă în cadrul natural atît de frumos al Poienii Brașov.

Valoarea întregii lucrări s-a ridicat la 3 450 000 lei, din care hotelul propriu-zis (construcții + mobilier) 2 900 000 lei, revenind pe pat numai 20 150 lei, valoare foarte scăzută pentru construcții de acest fel, ținînd seama de caracteristicile și confortul realizat.

Acest ansamblu se va completa în anul 1967 cu un nou hotel proiectat, care va avea o capacitate de 177 paturi și va fi amplasat în partea de sud a hotelului « Sport », legat intim de acesta printr-un coridor.

Hotelul va avea la demisol un bar pentru întreg complexul, iar la mansardă va adăposti camere pentru personalul de deservire.

Împreună cu schiliftul proiectat în apropiere, ansamblul va căpăta o valoare turistică ridicată, devenind una din principalele atracții ale Poienii Brașov.

Fațada principală și laterală
Panoul decorativ din mozaic de marmură; autor, Ion Bițan

Autor: *arh. alexandru iotuz*
Coautori: *arhitecții Victor Aslan, Gertrude Rudich*
Institutul ISCAS

Noul hotel « Ceahlăul » din Piatra Neamț, de curînd dat în folosință, ocupă unul din cele mai importante puncte de perspectivă din centrul reconstruit al orașului. Situat la capătul uneia din străzile principale și pe noua esplanadă orientată către dealul Pietricica, hotelul este pus în valoare și de parcul central recent amenajat, care-l leagă totodată de ansamblul monumentelor istorice datînd din epoca lui Ștefan cel Mare. Amplasamentul oferă privelişti variate și interesante către principalele puncte de interes ale cadrului natural al orașului — dealul Pietricica, valea Bistriței, lacul de acumulare de la Bîtca Doamnei și vîrful Ceahlău.

Vom reaminti pe scurt principalele date de temă și partiul adoptat, determinat de altfel de amplasament,

arh. alexandru iotzu

note în legătură cu construirea hotelului «ceahlăul» din piatra neamț

Vedere de noapte

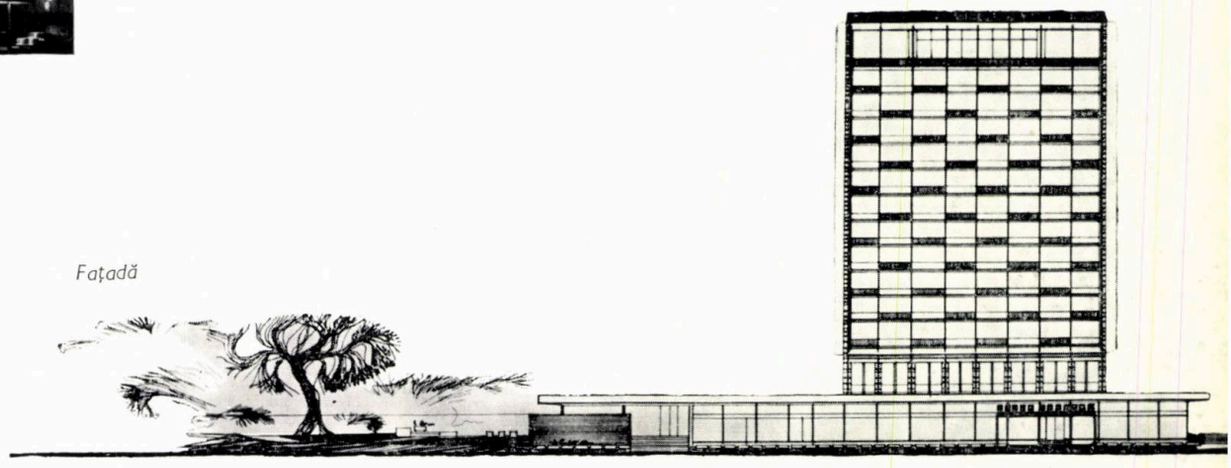

Fațadă

Vedere a terasei cu monumente istorice

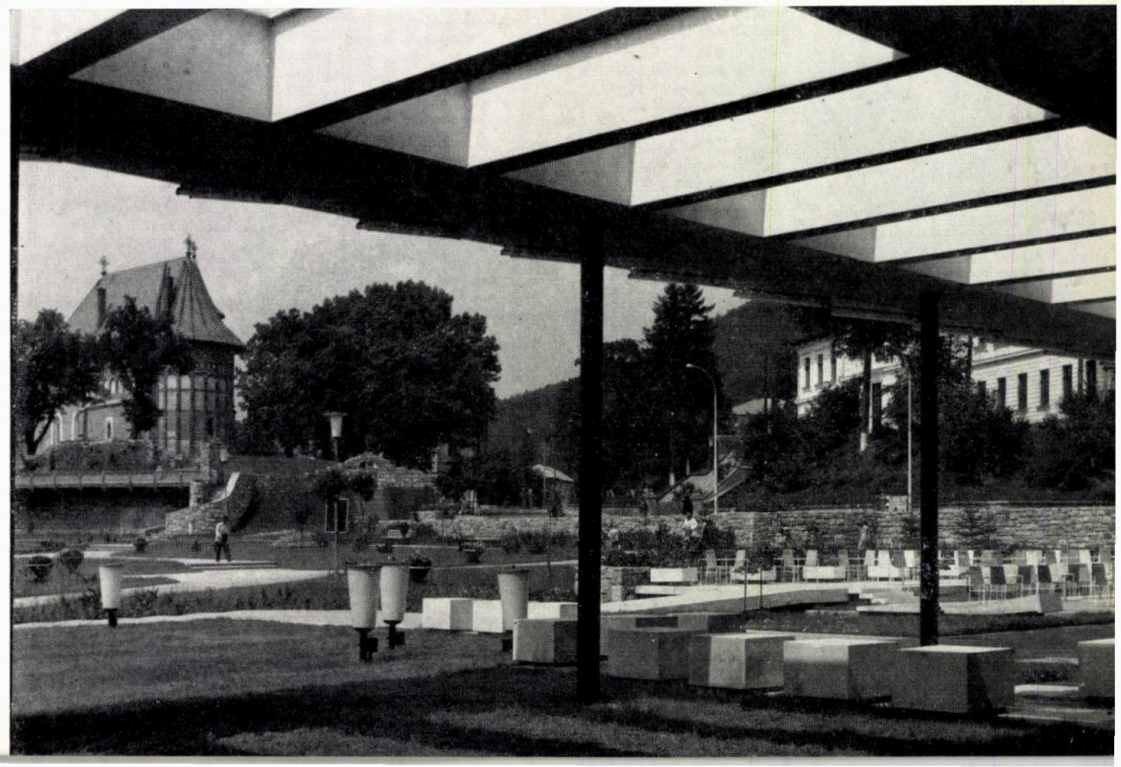

care au fost expuse pe larg într-un articol anterior *).

Hotelul are o capacitate de 264 paturi și este construit pe 16 niveluri, parterul constituind un larg subasment pentru corpul de cazare rezolvat pe înălțime. La nivelul terenului sînt amplasate holul de primire cu anexele sale, barul de zi, restaurantul cu o capacitate de 250 locuri, inclusiv serviciile, magazinele (florărie, artizanat, bomboneerie, frizerie, tutungerie), braseria și agenția O.N.T., terasele și curțile interioare. Mezaninul cuprinde o sală de recepție polivalentă (lectură, televizor, banchete), o cofetărie și salon de coafură.

Etajele 1—11 sînt în întregime ocupate de cazare. Nivelul curent a fost rezolvat astfel încît camerele

*) Vezi « Arhitectura R.P.R. » nr. 2/1964

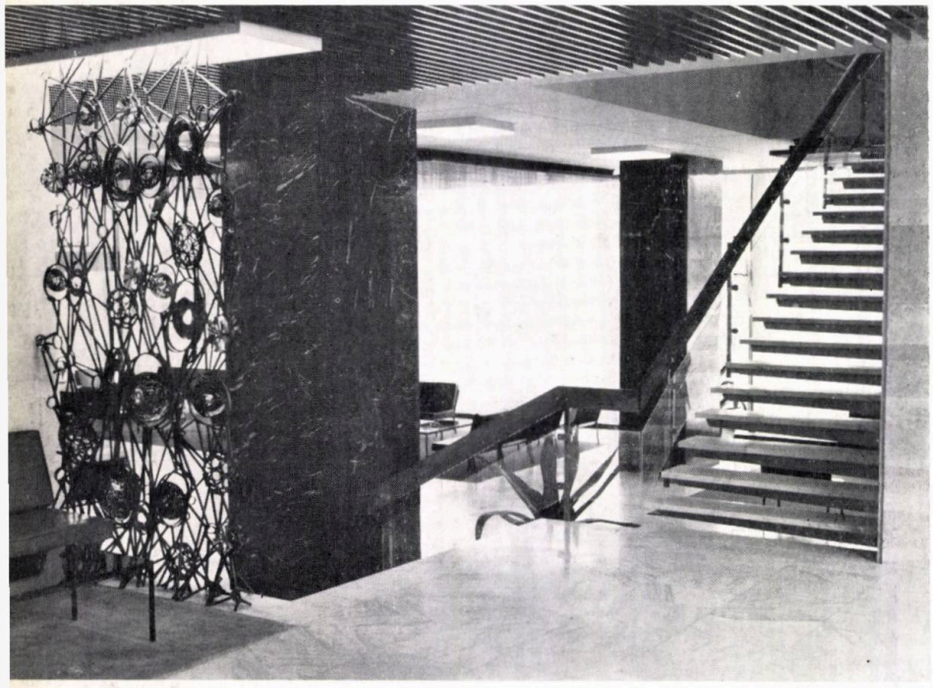

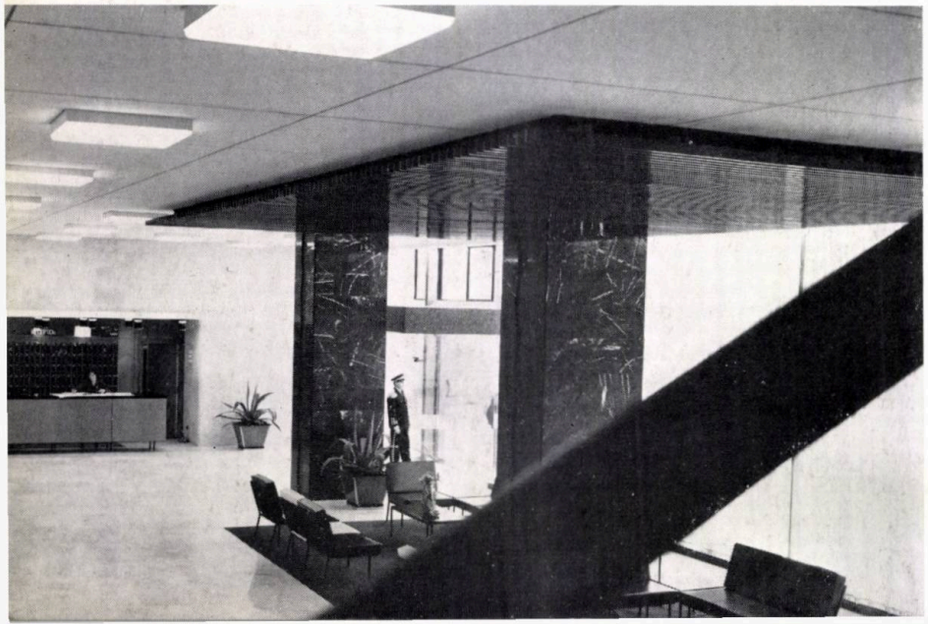

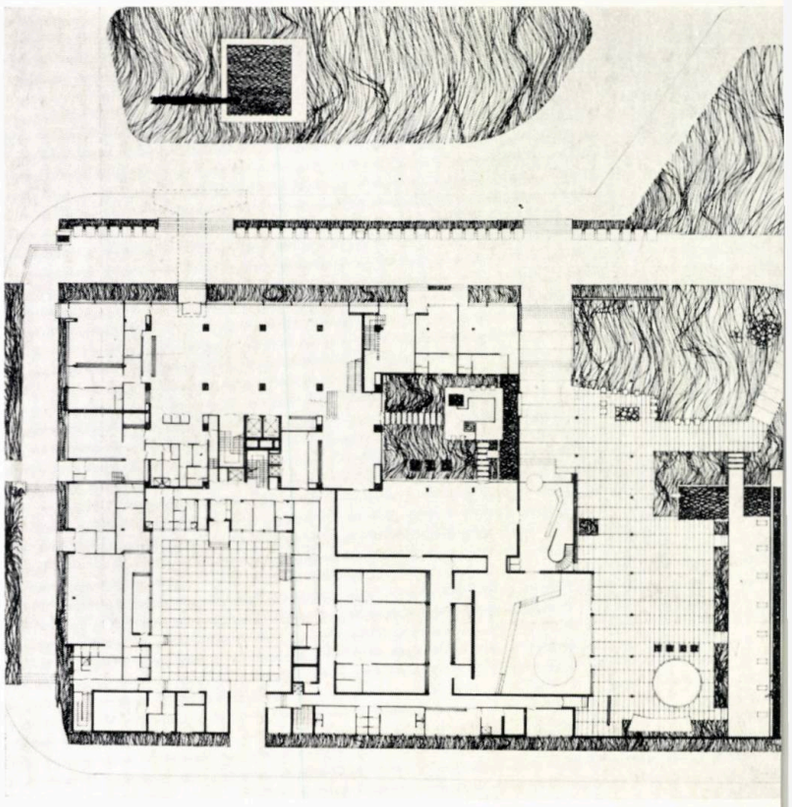

1 — *Holul principal*
2 — *Detaliu de scară*
3 — *Holul principal — Vedere către partea de recepție*
4 — *Plan parter*
5 — *Plan mezanin, etaj curent, terasă*
6 — *Fațada principală a hotelului*

să fie dispuse către cele trei direcții care oferă perspective interesante și ferite totodată de o vedere către curtea de serviciu.

La etajul 12, barul și o mare terasă beneficiază de privelişti deosebite pînă la mari distanțe.

În sfîrșit, ultimul nivel și subsolul sînt afectate serviciilor generale tehnice și depozitărilor.

După darea în exploatare a hotelului s-a putut face o serie de constatări privitoare la soluționarea dată acestuia.

Astfel, în privința cazării, la un hotel de această categorie, suprafața de 14,80 m² a camerelor cu două paturi o considerăm minimă și apare suficientă numai prin judicioasa dimensionare a mobilierului.

Condiția din temă de a se realiza și camere cu un pat, cu o suprafață de 10,80 m², deși oferă un confort mărit, este neeconomică, avînd o influență negativă, atît asupra indicilor economici, cît și asupra celor spațiali, calculați pe pat.

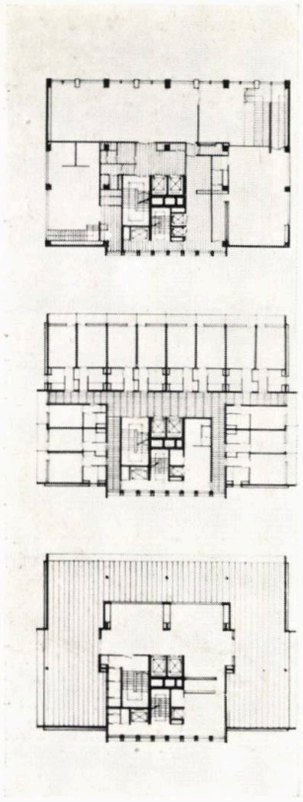

1 4 5
2 6
3

În ceea ce privește spațiile afectate recepției, cît și capacitatea restaurantului (250 locuri), considerăm că au fost just dimensionate, atît în raport cu partea de cazare, cît și cu rețeaua orășenească de alimentație publică.

De asemenea s-a dovedit foarte utilă preocuparea de a se rezolva problema izolării acustice, atît prin dispoziția spațială a diferitelor funcții (un mezanin liniștit ca tampon între recepție și cazare, izolarea de acesta a restaurantului etc.), cît și prin folo-

sirea unor materiale pentru tratamente locale (fixarea cu izolații fonice a conductelor de orice fel, plafoane, pereți și pardoseli absorbante etc.).

Avînd în vedere că acest hotel trebuia să asigure un ridicat grad de confort, s-au studiat cu o deosebită grijă, atît finisajele, amenajările interioare și exterioare, cît și mobilierul. S-a avut totuși în vedere, la rezolvarea acestor probleme, folosirea cu discernămînt a materialelor de finisaj, evitîndu-se pe cît posibil materialele din import.

Astfel, toate pardoselile din corpul de cazare au fost izolate fonic cu un strat de 3 cm grosime din polistiren expandat, material folosit și între pereții despărțitori dubli, din cărămidă pe muchie.

Pardoselile din camere și de pe coridoare au fost finisate cu mochetă, iar pereții cu tapet lavabil din PVC pe suport textil. Pardoselile din grupurile sanitare sînt din gresie și pereții placați în întregime cu faianță colorată, de dimensiuni speciale.

În vestibuluri, dulapurile înzidite au fost înglobate în lambriurile generale ce îmbracă toată suprafața pereților, iar în camere, pentru o eficientă rezolvare a mobilierului și o mai ușoară întreținere, s-au prevăzut lambriuri ce acoperă pereții pe o înălțime de 0,80 m. Menționăm că din aceleași motive finisajul lambriurilor, ușilor și al mobilierului s-a făcut cu « Polirey » și masive de paltin băițuite în nuanțele acestuia.

Mobilierul camerelor a fost studiat cu atenție pentru a se asigura

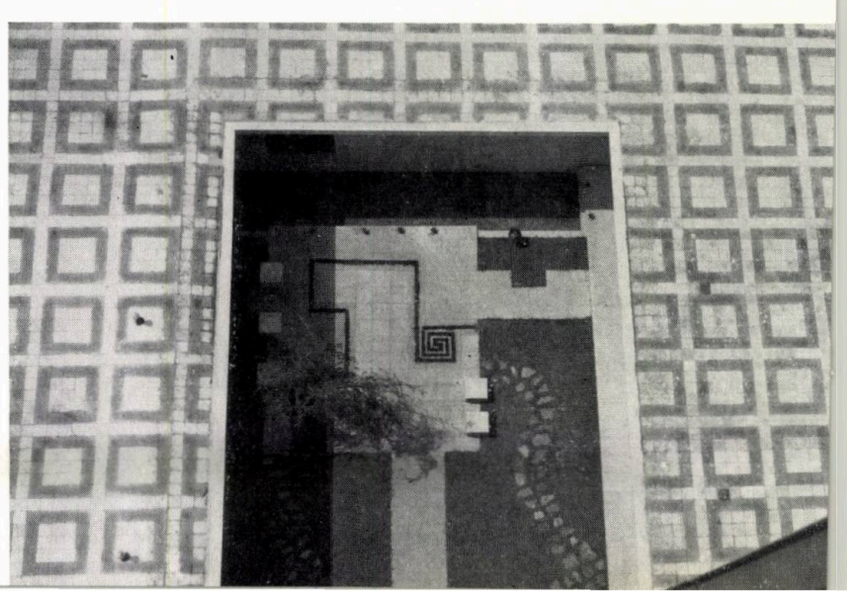

1 — *Fațadă laterală și posterioară*
2 — *Curtea interioară*
3, 4 — *Vederi interioare de apartament*
5 — *Vedere interioară a camerei cu două paturi*

1 | 3 4
2 | 5

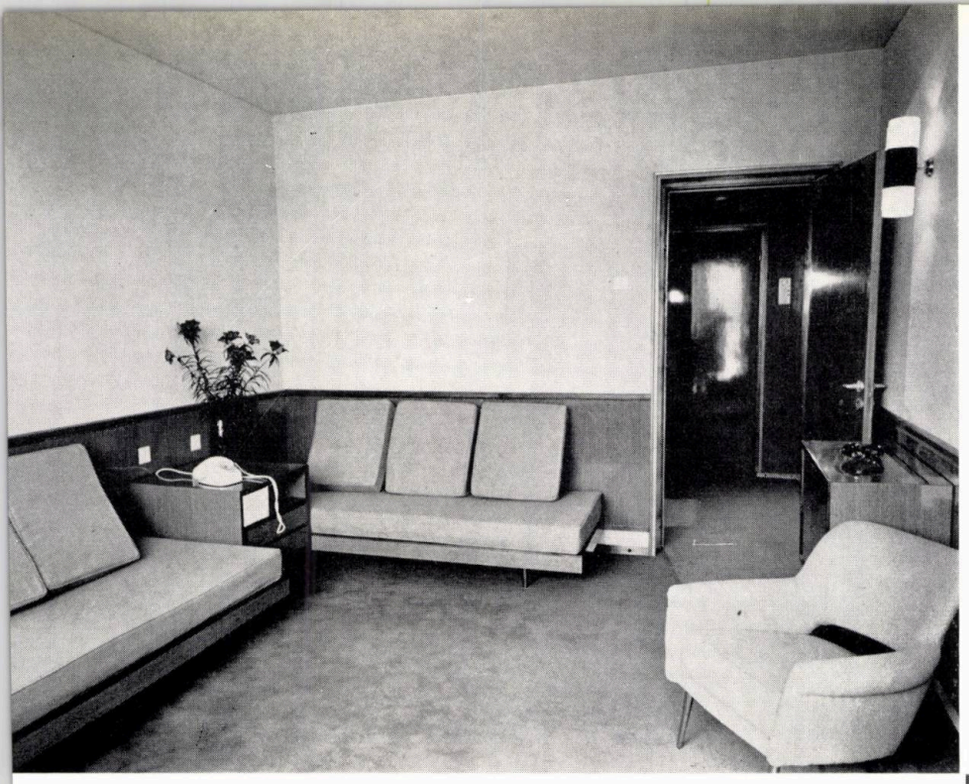

dimensiunile impuse de un confort maxim și a se realiza totuși gabarite minime, care în cadrul suprafeței reduse a încăperilor să creeze impresia unei ambianțe spațioase.

Într-una din noptiere s-a inclus difuzorul care oferă patru programe (două de radio și două interne), s-a amplasat telefonul precum și bateria de semnalizare optică și acustică pentru servicii. Cealaltă noptieră este continuată cu o banchetă care oferă astfel posibilitatea creării unui colț intim. O mobilă complexă, judicios studiată, cumulează funcțiile de toaletă, masă de corespondență și port-bagaj. Ansamblul se completează cu fotoliu, gheridon și taburet. Ferestrele camerelor sînt prevăzute cu perdele de voal și de rips, material ce a fost folosit și la cuverturile paturilor.

În ansamblul coloristic liniștit, folosit la materialele de finisaj, coloritul viu al stofei cu care au fost tapisate fotoliile și taburetele înviorează aspectul general.

Iluminatul incandescent al camerelor, mai adecvat decît cel fluorescent, este asigurat de lămpile de noptieră, o aplică și o lampă cu picior, lămpi ce au fost special studiate pentru a se încadra în arhitectura generală a încăperii.

1 — *Detaliu bar de zi — Panou decorativ din metal și sticlă; autor, Patriciu Mateescu*

2,3 — *Vederi interioare din restaurant — Panou decorativ din aluminiu și sticlă colorată; autor, Patriciu Mateescu*

4 — *Sala de recepție (banchete) de la mezanin. Pe peretele din fund tapiserie executată de Ion Nicodim*

2 | 3
1 | 4

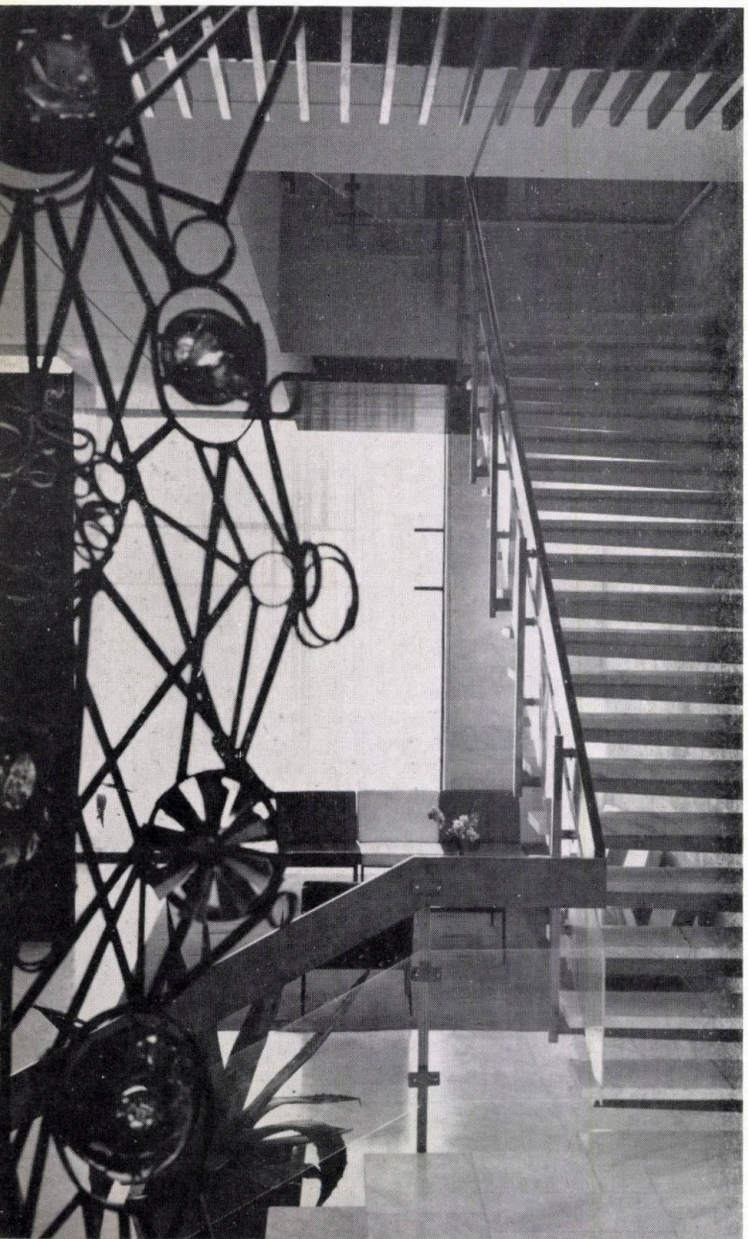

Băile și coridoarele sînt iluminate fluorescent, lămpile de pe coridoare integrîndu-se în plafonul general realizat dintr-un raster dublu din PVC.

Aceeași deosebită atenție s-a acordat și spațiilor rezervate recepției, restaurantului și magazinelor.

Astfel s-a studiat acustica sălilor de recepție și a restaurantului, realizîndu-se importante suprafețe fonoabsorbante încadrate în decorația interioară a încăperilor, cum ar fi pereți absorbanți îmbrăcați cu material textil sau panouri absorbante la plafon, acoperite cu un riflaj de lemn.

Folosirea acelor materiale care să concure la realizarea unui ansamblu sobru și elegant a constituit o preocupare pentru partea de recepție și restaurant: pereții placați cu piatră de Tohani, marmură sau travertin, pardoseli de marmură și mochetă.

Mobilierul din holul de la parter este metalic; cel de la mezanin și restaurant este din lemn, tapițeria fiind executată din imitație de piele.

O scară specială, ale cărei trepte izolate de metal și marmură se profilează pe un perete din piatră de Tohani, asigură legătura dintre partea de recepție de la parter și cea de la mezanin.

Printr-o atentă folosire a luminii s-au creat și s-au amenajat ambianțe diferențiate în funcție de specificul încăperii.

Restaurantul, format din două săli, a fost realizat astfel încît să existe posibilitatea alegerii între o sală liniștită, cu o lumină difuză, și una cu orchestră și ring de dans, avînd grade diferite de intensități de iluminare.

Considerînd că rolul arhitectului nu se rezumă numai la rezolvarea obiectului ci și a cadrului înconjurător, s-a urmărit îndeaproape, atît proiectarea, cît și executarea spațiilor libere și plantate din vecinătatea hotelului care înglobează și monumentele istorice din vremea lui Ștefan cel Mare.

Astfel, pereții placați cu travertin din barul de zi și una din sălile restaurantului se continuă spre o curte interioară, care are numai către parcul central o deschidere cu un trafor metalic ajurat pe care se profilează un joc de apă. Parterul acestei curți, în al cărui spațiu verde s-a înglobat o dală centrală

aprovizionarea materialelor de finisaj de bună calitate, a sortimentelor variate, precum și lipsa unor norme interne și a cataloagelor pe baza cărora să se poată efectua comenzile.

Apreciem că, pentru realizarea unor cît mai bune finisaje, în noua perioadă de construcții ce urmează, trebuie să se pună accentul din ce în ce mai mult și pe calitatea detaliilor și a execuției. Dacă în acest scop va fi necesar să-și aducă aportul lor cît mai eficient proiectanții, industria materialelor de construcții și constructorii, din experiența realizării hotelului din Piatra Neamț a reieșit clar că un rol hotărîtor îi revine și beneficiarului, care trebuie să aibă o poziție activă și să colaboreze la realizarea investițiilor de calitate.

de mozaic cu intarsia de iarbă, a fost tratat cu o mare simplitate creînd o atmosferă de intimitate.

Sala mare a restaurantului se continuă spre exterior cu terase, utilizabile și vara, avînd un acces direct dinspre oficiu. Aceste terase care realizează și legătura cu parcul central al orașului și cu monumentele istorice mai sus citate sînt și ele prevăzute cu bazine, jocuri de apă, jardiniere, ziduri de piatră, precum și cu un ring de dans și podium pentru orchestră.

★

S-a insistat în mod deosebit asupra descrierii finisajelor și a amenajărilor interioare și exterioare, deoarece aceste probleme au solicitat un foarte mare efort din partea proiectanților. Ei au trebuit să ducă o activitate suplimentară, în afara obligațiilor ce în mod firesc le reveneau, pentru a obține materiale de bună calitate și un aspect adecvat. Deseori s-a ivit necesitatea de a se relua proiectarea, întrucît materialele prospectate și alese inițial nu se mai puteau procura la data cînd trebuiau să fie puse în operă.

De nenumărate ori a fost evidentă această carență ce există încă în

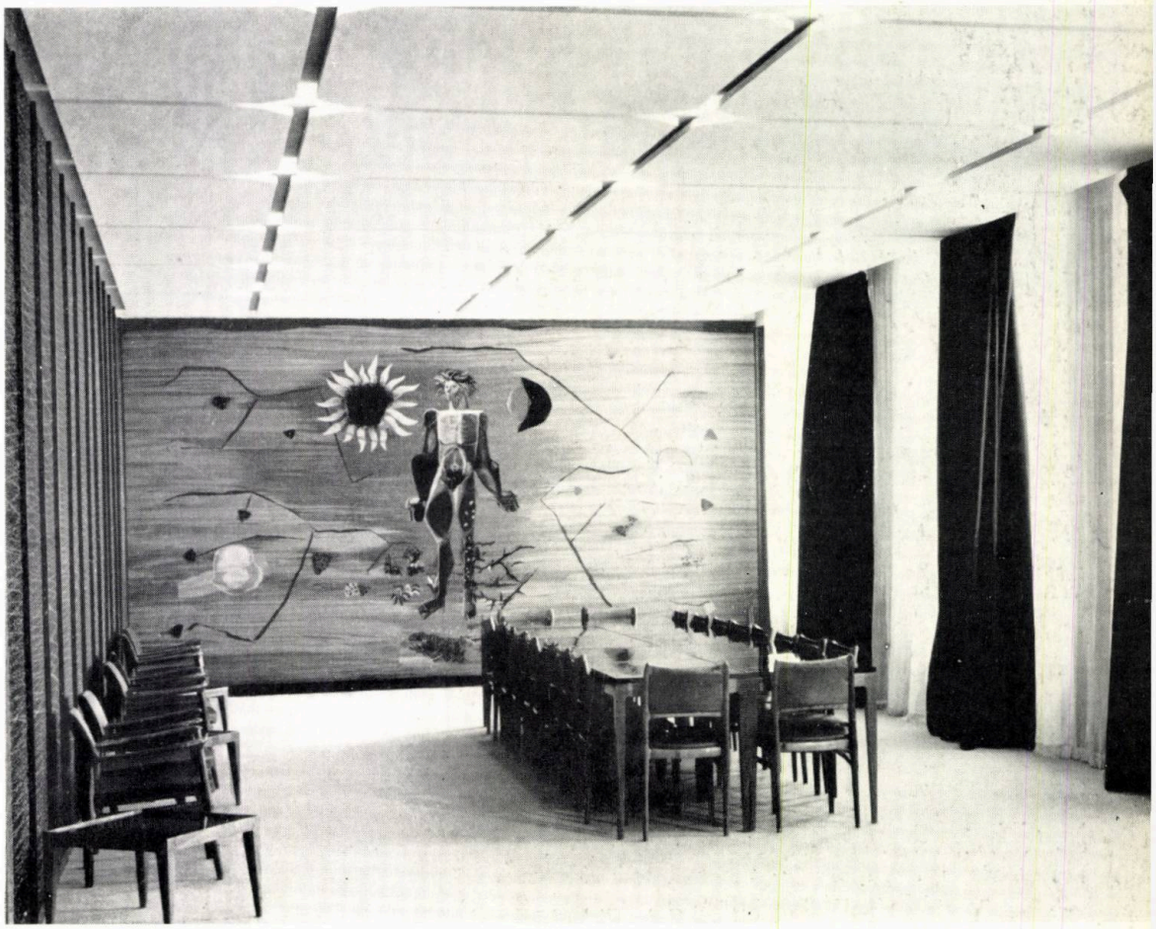

conf. arh. cezar lăzărescu
Laureat al Premiului de Stat

hotel «europa» la eforie nord

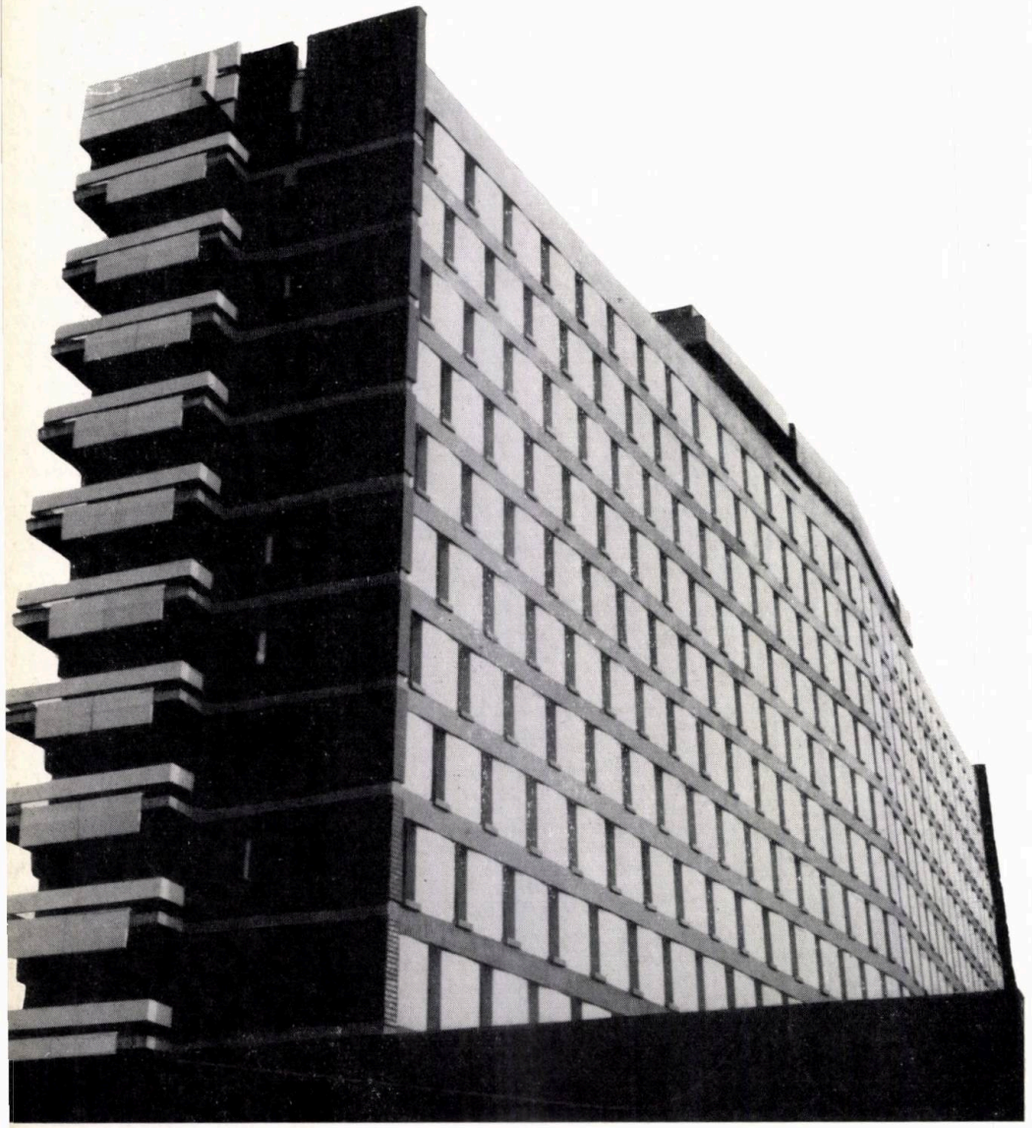

Autor: *arh. Cezar Lăzărescu*
Coautor: *arh. Dinu Gheorghiu*
Colaboratori: *arhitecții Mihai Ricci, Mircea Ochinciuc, Mina Laurian, Violeta Constantinescu, inginerii Nicolae Laszlo, Mihai Barbaiani, Mauricio Brill*

Noul hotel realizat la Eforie completează faleza localității, înlocuind construcții vechi degradate. Amplasamentul deosebit de favorabil, orientat spre sud-est, a condus la un partiu pe înălțime (s+p+11 etaje) ce asigură tuturor camerelor (242) o vedere frumoasă spre plajă, mare și lacul Techirghiol.

Pentru ca acest volum să fie mai puțin rigid, secțiunea lui orizontală este aproape rombică, oferind la cele două extreme laturi înguste ce-l ușurează. Deși soluția cu camere pe o singură parte pare oneroasă, ea oferă în anumite cazuri avantaje indiscutabile: printr-un studiu atent al utilizării celeilalte laturi pentru servicii se poate ajunge în final la diferențe de cost neînsemnate.

Aspectul interior al degajamentelor și culoarelor, bine luminate pe etaje, nu se poate compara cu imaginea anostă a unui culoar lung, îngust și întunecat. Cele 22 camere pe etaj asigură o folosire și o repartizare judicioasă a suprafețelor afectate serviciilor și circulațiilor.

În proiectarea spațiilor comune, recepție și alimentație, s-a urmărit o limitare a acestora la strictul necesar și o organizare a lor cît mai simplă posibilă. Deși parterul cuprinde un hol cu partea de recepție, un salon, o sală pentru televizor, frizerie, coafor, cabinet medical, cabină pentru telefon, artizanat și un restaurant cu 500 locuri, suprafața totală afectată este inferioară altor construcții similare și, din experiența primului sezon, absolut suficiente.

Peronul de intrare

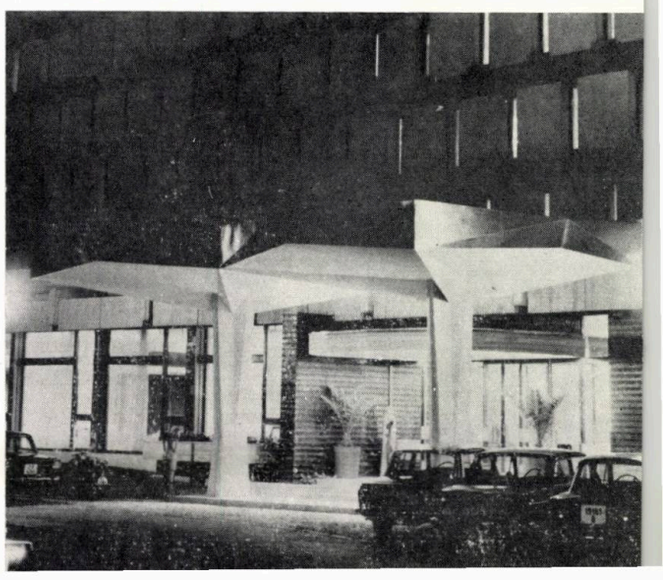

Fațada spre mar

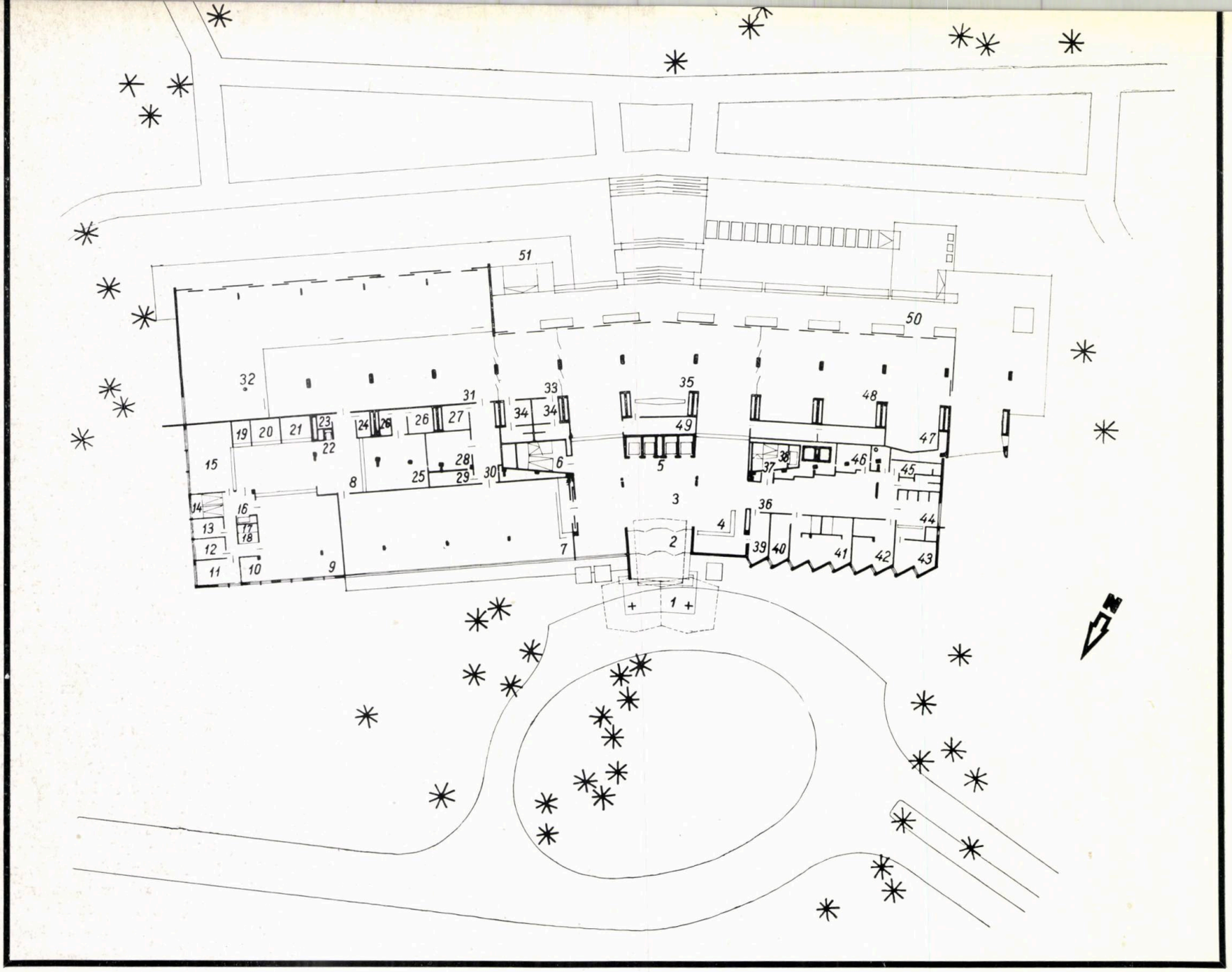

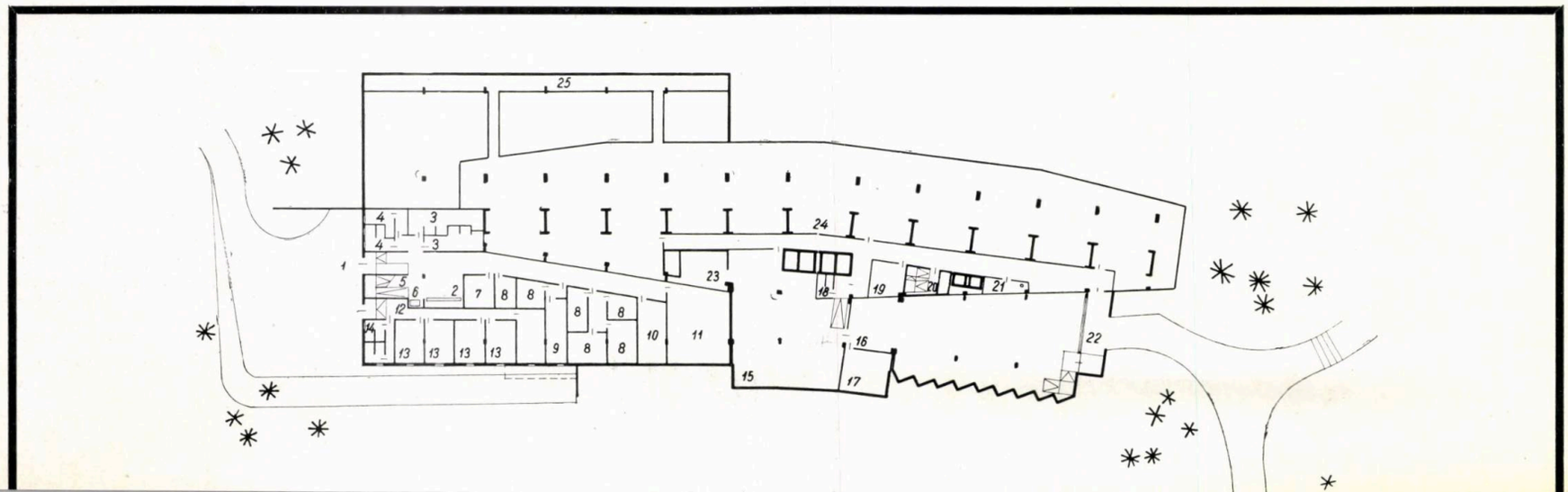

1 — *Plan parter*

1. Peron intrare (copertină) — 2. Windfang 3. Hol recepție — 4. Tejghea recepție O.N.T. valută — 5. Lifturi — 6. Scară principală — 7. Sală mic dejun-banchete 8. Oficiu bucătărie — 9. Bucătărie caldă 10. Spălător vase — 11. Preparare legume 12. Preparare carne — 13. Preparare pește 14. Scară acces subsol — 15. Spălător veselă — 16. Montecharge de la subsol 17. Cămară — 18. Bucătar șef — 19. Spălător pahare — 20. Bar băuturi — 21. Piine 22. Montecharge la oficiile de palier — 23. Radioficare — 24. Birou responsabil — 25. Bufet rece — 26. Depozite frigorifice — 27. Depozite inventar mobil — 28. Vestiare 29. Depozit instrumente orchestră — 30. Galerie legătură — 31. Restaurant — 32. Spațiu orchestră și ring dans — 33. Legătură hol restaurant — 34. Grup sanitar — 35. Bar de zi — 36. Galerie recepție-artizanat 37. Scară de serviciu — 38. Lift de serviciu 39. Birou administrativ — 40. Frizerie 41. Coafor — 42. Cabinet medical — 43. Centrală telefonică — 44. Cabine telefonice 45. Grupuri sanitare — 46. Depozit artizanat — 47. Televizor — 48. Salon lectură-corespondență — 49. Oficiu bar de zi — 50. Terasă descoperită — 51. Terasă acoperită restaurant

2 — *Plan subsol*

1. Curte de serviciu — 2. Recepție mărfuri-restaurant — 3. Vestiare personal restaurant — 4. Grupuri sanitare personal restaurant — 5. Scară acces bucătărie — 6. Montecharge — 7. Spălător legume — 8. Depozite frigorifice — 9. Agregate — 10. Depozit inventar — 11. Depozit mărfuri băcănie — 12. Acces personal hotel — 13. Camere personal hotel — 14. Grupuri sanitare personal hotel — 15. Centrală de ventilație — 16. Centrală termică — 17. Atelier mecanic 18. Grup sanitar atelier mecanic — 19. Tablou electric — 20. Scară de serviciu 21. Tub de gunoi — 22. Acces serviciu hotel — 23. Depozit — 24. Subsol tehnic 25. Canal ventilație (vizitabil)

3 — *Plan etaj curent*

1. Circulație etaj curent — 2. Cameră 3. Grup sanitar — 4. Vestibul — 5. Lifturi 6. Scară principală — 7. Scară de serviciu — 8. Lift de serviciu — 9. Cameră personal de serviciu — 10. Grup sanitar personal de serviciu — 11. Oficiu de palier cu montecharge — 12. Călcătorie — 13. Tub de gunoi — 14. Depozit lenjerie curată 15. Loggie

1 | 2 | 3

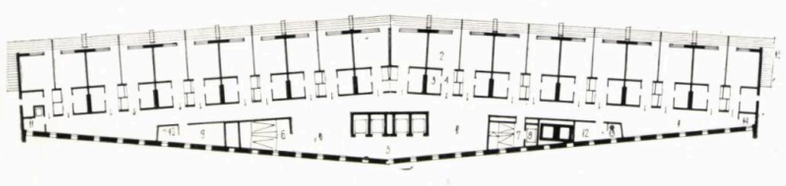

Preocupările de ordin plastic au căutat — în paralel cu găsirea unei exprimări mai personale — și aplicarea unor soluții tehnice mai noi, care să ducă la o simplificare a execuției și a întreținerii. S-a utilizat pe suprafețe mari betonul aparent, iar fațada spre sud a fost realizată în întregime din prefabricate de beton mozaicat spălat și periat, executate pe șantier și montate apoi prin sudură.

În interior, prin folosirea lemnului, în special pe pereți și la corpurile de iluminat, a travertinului și a ceramicii, s-a încercat realizarea unei atmosfere calde și intime, asigurîndu-se în același timp o rezistență sporită în timp.

Costul acestui hotel, clădirea propriu-zisă cu echiparea ei totală, raportat la paturi, este inferior tuturor celorlalte hoteluri realizate anterior.

Trebuie să subliniem în mod deosebit aportul adus de întreprinderea executantă, prin calitatea lucrărilor realizate, comparabile cu cele mai bune lucrări similare din străinătate.

arh. horia hudiță

puncte de vedere asupra hotelului «europa»

Amplasat într-o poziție deosebit de frumoasă, cu prinderea în amplitudinea unghiului de vedere a întregii panorame oferite de plajă și lacul de agrement, continuînd orizontal, orizontalele locului, massa de aparentă greutate se înscrie ferm în conturul Eforiei, organizîndu-i profilul desfășurat. Peisajul tern își întrerupe caracterul monoton cu care eram obișnuiți.

Banda lată a parapetului ultimului nivel, curajos dimensionată, împreună cu sculptura terminală, încheie fericit silueta, anunțînd de la depărtare proporțiile ansamblului, mișcarea energică a maselor arhitecturale. Așezarea oblică față de principalele artere care înconjură hotelul arată o înțelegere dinamică a spațiului, perspectivele oferite permițînd constant perceperea volumului cu subtilitățile spațiale ale celor trei dimensiuni. Intenția este continuată consecvent pînă la detalii care se dezvoltă mobil în spațiu. Impresia cu care rămîi cînd vezi opera pentru prima oară este senzația de inedit, frămîntarea și interceptarea vagă a unor căi care se nasc în crearea arhitecturii cu specific, promițînd evoluția spre caracterul optimist al arhitecturii noastre populare.

★

Partiul adoptat — nod central cu bară simplu orientată — repartizează echilibrat circulația și realizează gradul de confort necesar la un hotel de odihnă și agrement. Orientarea simplă folosește la maximum valoarea peisajului și oferă un unghi solar avantajos pentru toate camerele. Poziția camerelor spre S—E obține simplu protecția împotriva încălzirii pereților, cît și umbra adîncă în loggia retrasă. Nodul de circulație înscris în tract conduce evident la puritatea expresiei volumului și pe fațada posterioară, antrenînd desigur o oarecare cheltuială în plus. Repartizarea generală a funcțiunilor, deosebit de clară, grupează în subsol, într-o zonă distinctă, anexele tehnice ale ansamblului cuprinzînd centrala termică, centrala de ventilație, atelierul mecanic, tablouri electrice, evacuare gunoi și zona tehnică de racordare a instalațiilor multiple. Altă zonă a subsolului cuprinde recepția alimentelor cu blocurile frigorifice și depozitări precum și vestiarele personalului, căruia i-au fost prevăzute și locuințe, cu acces independent. Parterul arată gruparea restaurantului și a sălii de banchete, inclusiv bucătăriile și preparările pe o extremă, cealaltă extremă cuprinzînd saloane, sală televizor, cabine telefoane, cabinet medical, coafură-frizerie și administrație. Nodul central, format dintr-o baterie de 4 lifturi, elimină din competiția vizuală scara, accidental folosită, și repartizează net circulația în cele două zone ale parterului.

Barul, amplasat în spatele lifturilor centrale, este foarte la îndemînă și pauzează plăcut spațiul continuu al holului (păcat de agresivitatea culorilor !). Nivelul curent, cu oarecare pierderi de suprafață inerente simplei orientări, arată justețea soluției cu simplă orientare în amplasamentul dat. Stavila economică este magistral escaladată prin dimensionarea normală a recepției (vezi exagerările de la hotel « Nord » din București) și dimensionarea economicoasă a camerei. Confortul obținut prin poziția tuturor camerelor

Secțiune transversală prin axul hotelului

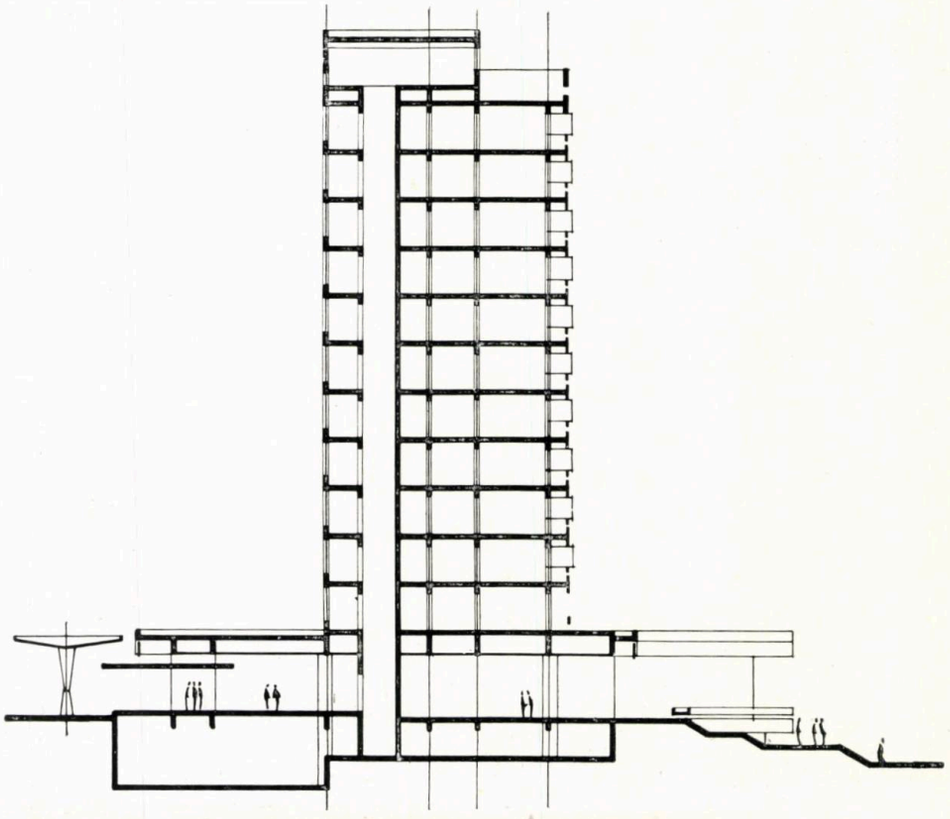

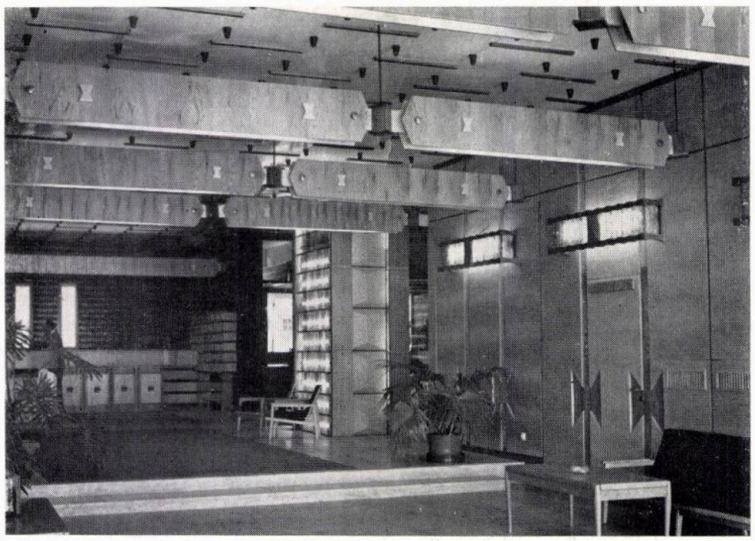

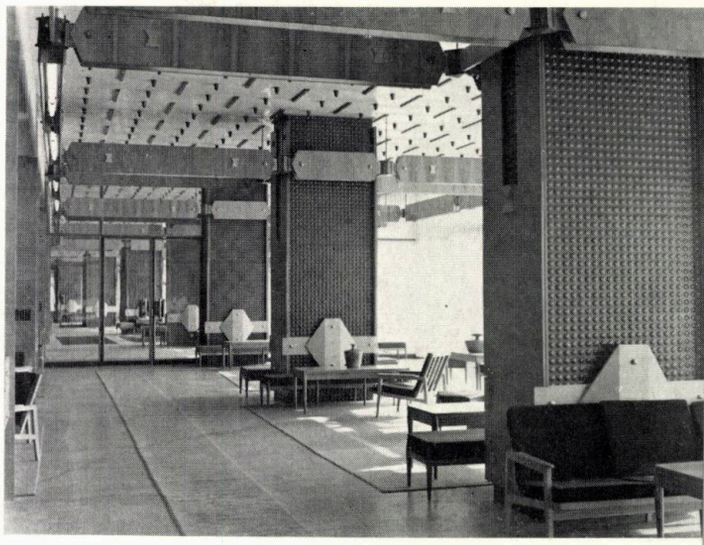

1 2 | 4
3 | 5

1 — *Vedere parțială a holului*
2 — *Vedere a salonului*
3 — *Barul de zi*
4 — *Spații de lectură și odihnă în salon*
5 — *Vedere parțială din holul principal*

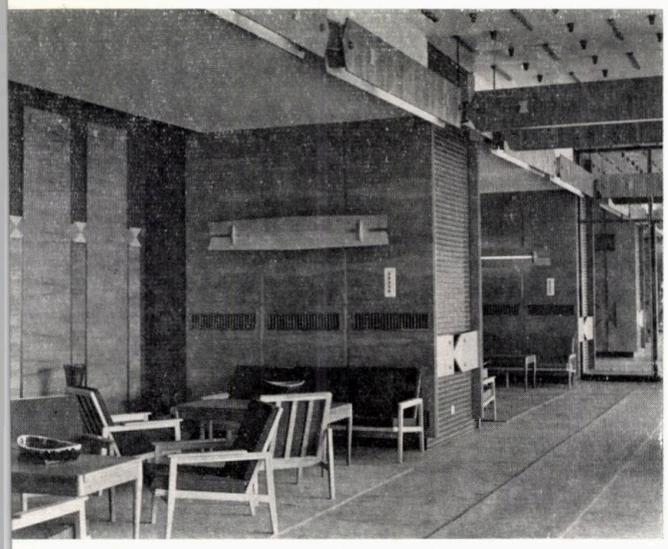

spre vederea frumoasă compensează micșorarea camerei cu cca 1—2 m². De altfel, în final proiectarea rațională a tuturor funcțiunilor cît și a detaliilor de execuție (de exemplu, prefabricatele de fațadă) a condus la un preț pe pat (considerînd hotelul și restaurantul, construcțiile și instalațiile) inferior ultimelor hoteluri terminate sau în curs de execuție din țară, ca hotelurile din orașele Gheorghe Gheorghiu-Dej și Piatra Neamț sau hotelul « Nord » din București.

Camera pătrată cu plafonul colorat oferă prin proporție și culoare impresia de spațiu suficient. Mobilierul de serie, la nivelul celui tipizat, nu prezintă nimic deosebit. Lampa de pat pendulează pe suportul de care este prinsă, fiind într-o poziție în care este posibilă atingerea ei permanentă (faptul că este mobilă devine însă un inconfort în locul de care a fost pozată). Grupul sanitar al camerei, dotat cu obiecte sanitare tip FOSP, de dimensiuni mărite față de cele obișnuite, pare mic, creșterea de suprafață nefiind proporțională cu mărimea obiectelor. Consider că obiecte sanitare de dimensiuni obișnuite, amplasate în spațiul respectiv, ar fi dat o senzație de spațiu mult amplificată. Oglinda lavaboului, dispusă în nișă, elimină etajera neplăcută în spațiu, dar depărtează în schimb fața la o distanță incomodă pentru ras sau cosmetică feminină.

Holul de nivel nu are zone liniștite, deși este generos dimensionat. Senzația de a fi într-un loc de trecere este corectată întrucîtva de inexistența vizuală a rampelor de scări incluse în cajă.

Este de remarcat în întreaga lucrare o metodă compensativă în abordarea problemelor economice, constructive și plastice.

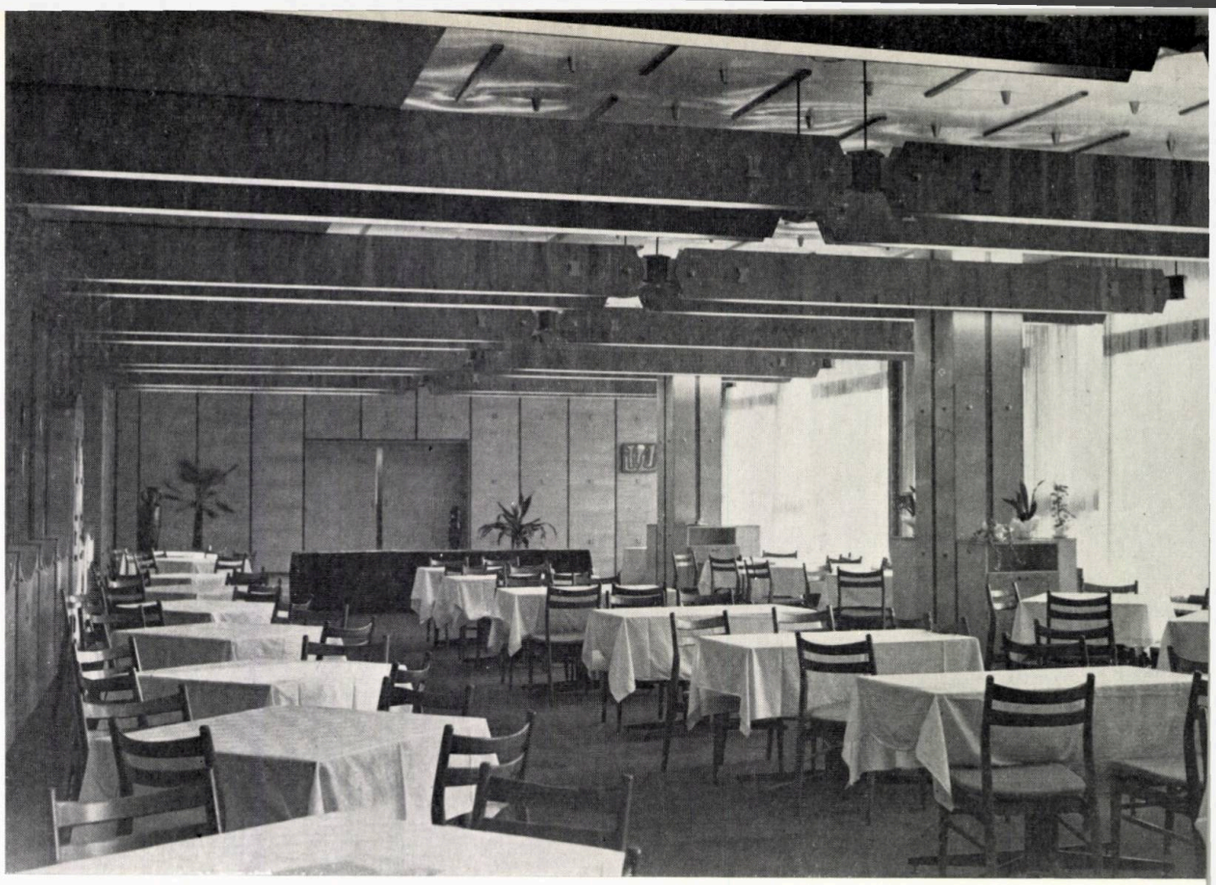

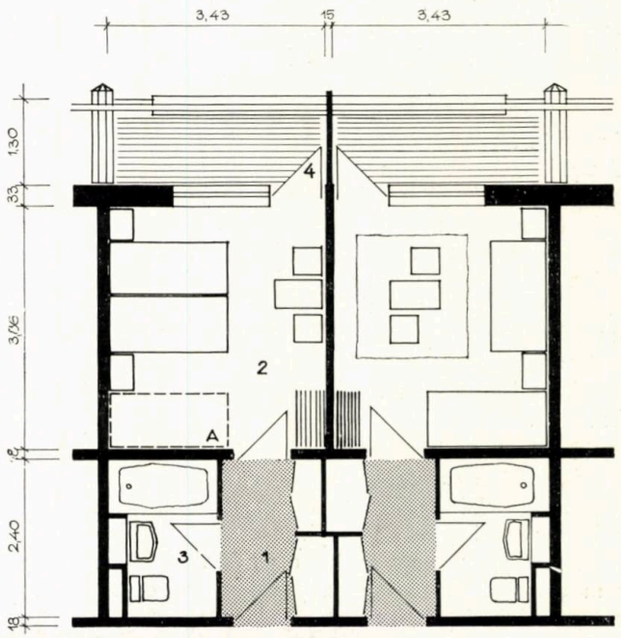
3,43
15
3,43
130
33
3,05
2,40
18
1
2
3
4
A

Contactul cu natura, folosirea peisajului dat este apreciată în mod just mai importantă decît economia a cîțiva metri pătrați pe nivel. Spațiile de recepție nu oferă ostentație dimensională, în schimb prin suprafețe reținute, respectiv prin economia care rezultă, se obține un finisaj superior. Intradosul loggiei, sumar finisat, mătuit numai (probabil că intenția inițială era de a fi lăsat aparent !), dă posibilitatea placării fundului loggiei cu ceramică glazurată. Pentru a putea realiza beton aparent, al cărui cost se știe că depășește finisajele obișnuite, s-a întrebuințat cofrajul refolosibil.

Utilizarea betonului aparent constituie o noutate pe care o recepționăm cu plăcere. Obișnuita expresie dramatică a betonului este rabătută prin doza armonioasă în care apare în raport cu celelalte materiale. Execuția betonului este perfectă. Credem că este posibilă întrebuințarea lui cu aceleași efecte plastice fără perfecțiunea muchiei drepte, utilizînd tocmai imperfecțiunea muchiei neregulate (în maniera lui Le Corbusier).

Terasele amplu evazate, în succesiunea wright-iană în sol, din același material (eleganță clasică !), se răsfrîng

I

2 3 | 4

1 — *Salonul pentru micul dejun și banchete*
2, 4 — *Vederi interioare din sala restaurantului — Panou decorativ realizat de Vasile Rădeanu*
3 — *Plan camere*
1. Vestibul — 2. Cameră — 3. Grup sanitar — 4. Loggie A. Loc pat suplimentar (copil)

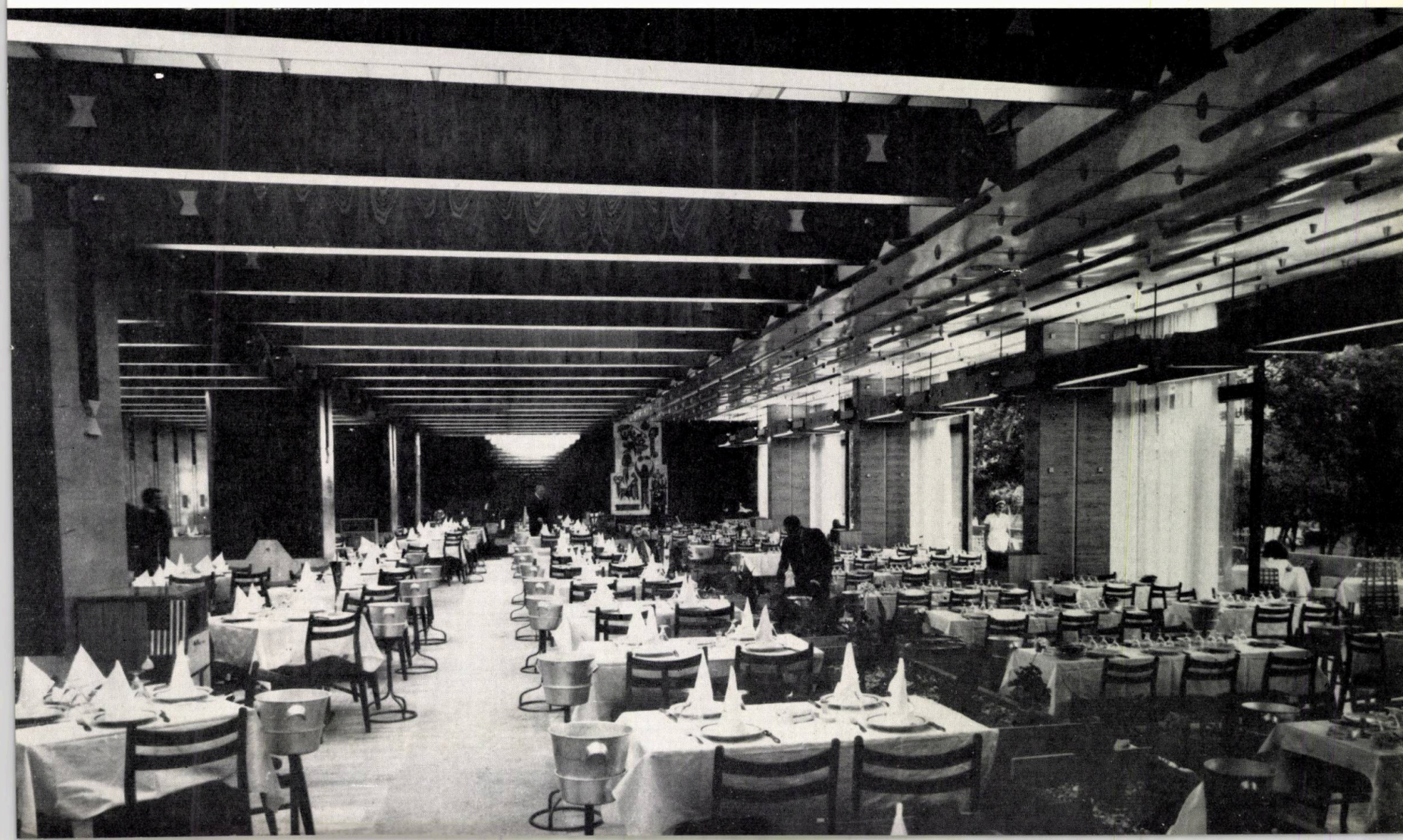

1 | 3

2 | 4

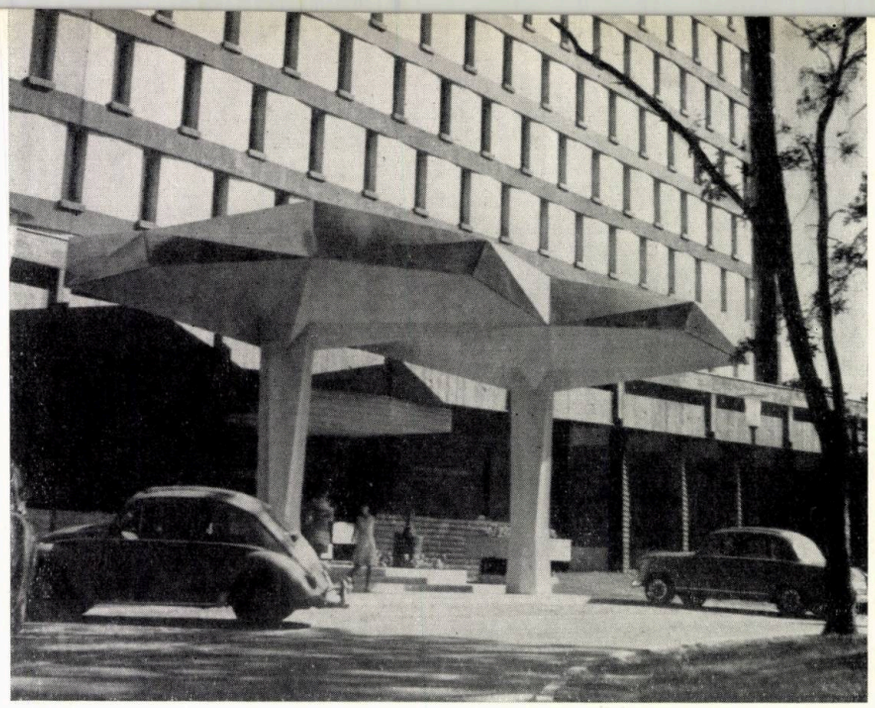

1 — *Intrarea principală pe fațada nord*
2 — *Accesul spre plajă și fațada restaurantului*
3.4 — *Detalii de fațadă*

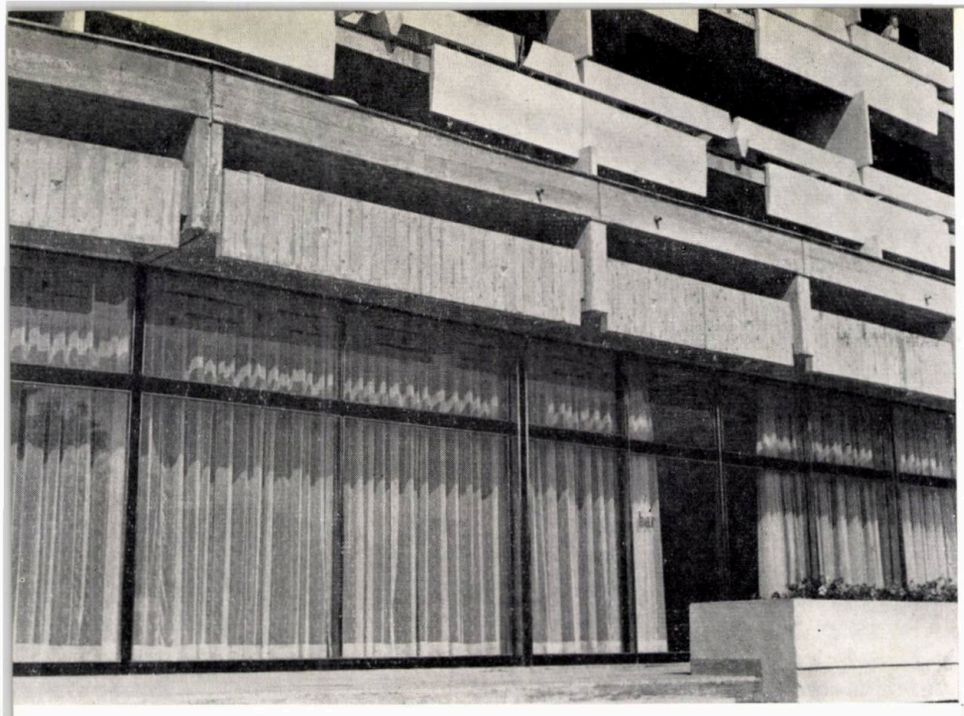

pe gazonul uniform al amenajărilor exterioare. Pata enormă de verde orizontal, fără pateuri florale, verticalele rare ale pomilor cu trunchiuri lungi, printre care transpar intersectate orizontalele hotelului, demonstrează o evoluție deosebită în înțelegerea spațiului, atît în ansamblul elementelor majore, cît și în detaliile care continuă intersecțiile spațiale.

Asociațiile de materiale și forme sînt uneori neașteptate, bizare. Tencuiala și oțelul inoxidabil de la copertina intrării principale, stîlpii de lumină din holul de intrare, candelabrul imens din sala de restaurant, culorile crude de la bar, numeroșii cilindri retezați (jardiniere) de pe terasa de deasupra restaurantului, constituie probabil modalități de a întrerupe monotonia lucrului perfect.

Insistența liniei frînte din interior (cu rapel popular !), dezvoltată pe toate elementele de decorație interioară, este compensată de întrebuințarea unificatoare a lemnului. Luxos rezolvate, interioarele recepției — cu multe lucruri de o deosebită sensibilitate — suferă în ansamblu de indecizia cantitativă a raportului de materiale, fapt de neînțeles avînd în vedere proporțiile deosebit de fericite în ceea ce privește relațiile dimensionale.

Cu multă exuberanță, cu licențe poetice din vocabularul arhitecturii moderne, virtuos mînuite adeseori, cu omisiuni inerente unei mari lucrări (deficiențele de soluții apărînd cum se știe de multe ori ca rezultat fortuit al unui complex de factori și nu conceptual ! !), noul hotel « Europa » constituie deocamdată una din cele mai reușite lucrări de arhitectură din țară și reprezintă un obiect necesar de văzut și studiat pentru cei ce lucrează în profesia noastră.

CONCURSUL PENTRU CLĂDIRI TEHNICO-ADMINISTRATIVE UZINALE

arh. z. solomon
Șef de secție în C.S.C.A.S.

observații pe marginea concursului

Numărul clădirilor tehnico-administrative uzinale realizate în ultimii ani sau al celor proiectate, ce urmează a se construi în viitorul apropiat, a crescut foarte mult, atît în cadrul noilor ansambluri industriale, cît și pe lîngă o serie de importante întreprinderi existente care se cereau extinse și sistematizate. Temele acestor clădiri nu se înscriu însă în programele obișnuite ale clădirilor administrative cu caracter civil, de clădire publică, ce se realizează în mod curent, și nici în programele administrațiilor uzinale mai vechi, întrucît pe de-o parte funcțiunile pe care trebuie să le cuprindă clădirile tehnico-administrative uzinale actuale sînt cu mult mai variate, iar pe de alta pentru că aceste funcțiuni se cer modificate destul de frecvent.

Această diferențiere s-a manifestat nu numai la noi, ci și în alte țări, iar în literatura tehnică de specialitate nu au întîrziat să apară întrebări formulate cam în felul următor: « Proiectăm oare clădirile administrative ale viitorului, urmînd normele din trecut? » sau « Am devenit oare prizonierii propriilor noastre idei preconcepute cu privire la proiectarea clădirilor administrative? »

Asemenea întrebări puse cu insistență în ultimii ani în mai toate țările au determinat, spre exemplu, o consfătuire în jurul unei mese rotunde organizate în 1964 de revista « Forum » la New-York. *)

Aceste probleme și multe altele asemănătoare au stat la baza concursului de idei organizat de Uniunea arhitecților la noi în țară, în anul 1965.

Într-adevăr, tema concursului recomanda « adoptarea unor *principii cît mai avansate* și raționale din toate punctele de vedere ».

Uzinele noastre moderne sînt proiectate, în general și pe bună dreptate, prin adoptarea halelor universale, care asigură o largă flexibilitate în înscrierea unor procese tehnologice variate. De aici, a rezultat necesitatea și pentru clădirile tehnico-administrative, din cadrul uzinelor, a asigurării unei anume flexibilități, reflectată, pe de o parte, prin posibilitatea modificării *în timp* a suprafețelor și a grupării încăperilor, iar pe de alta, a adăpostirii *concomitente* a unor funcțiuni foarte variate ca birouri administrative, birouri tehnice, birouri legate direct de procesul de producție, săli de laboratoare, săli de expoziții ale produselor fabricate, uneori stații trafo sau întregi etaje tehnice, vestiare pentru muncitori etc. Aceste elemente — *flexibilitate în timp și flexibilitate în spațiu* — caracterizează între altele clădirile tehnico-administrative uzinale moderne și le-au diferențiat la un moment dat de celelalte clădiri administrative.

În tema concursului, acest element a fost consemnat prin precizarea că « soluțiile trebuie să permită *flexibilitatea folosirii spațiilor interioare* ». Desigur că acestea nu au constituit singurele elemente ale unor principii avansate, întrucît celelalte probleme privind « rezolvarea optimă funcțională, constructivă, economică și estetică » ofereau fiecare un cîmp tot atît de larg de aplicare a unor idei noi.

Cu privire la flexibilitatea spațiilor interioare, sînt cunoscute desigur realizările din multe țări, unde s-au construit clădiri administrative avînd birouri mari și foarte mari, în care sînt amplasați pe suprafețe continue, lipsite de coridoare sau ziduri despărțitoare, zeci și chiar sute de funcționari, așa numitele — în limba germană — « Bürogrossraum » (fig. 1). Flexibilitatea este considerată a fi atît de importantă încît unii o denumesc a patra dimensiune a birourilor.

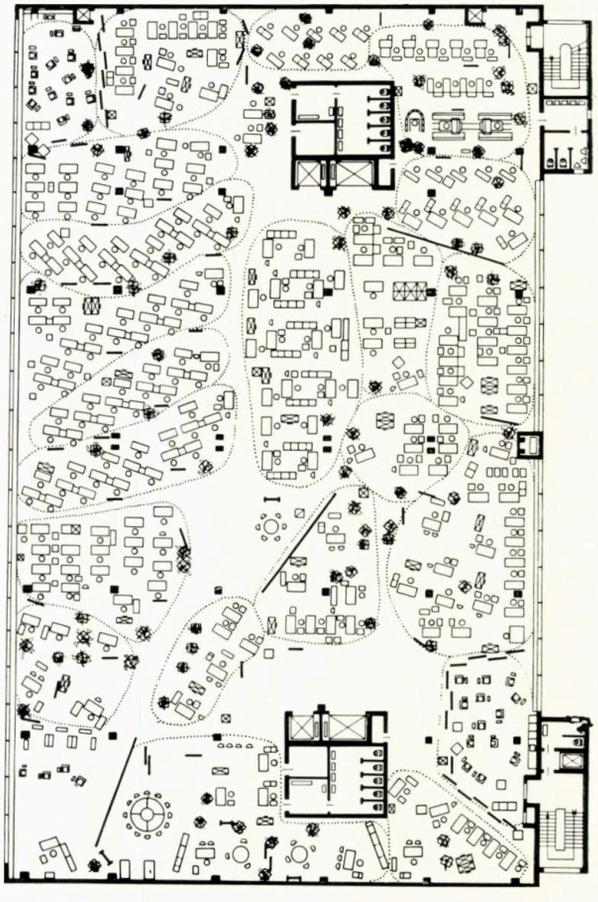

1 *Birou administrativ de mare suprafață (2 500 m² cu 270 funcționari pe un singur nivel)*

Deși discuțiile controversate asupra eficienței multilaterale a birourilor mari, care asigură într-adevăr o mare flexibilitate, nu au fost încheiate, se pare că această flexibilitate prezintă o serie de avantaje, deduse din observarea atentă a modului de funcționare efectivă a birou-

*) Revista «Forum», New York, nr. 1/1964

rilor administrative, avantaje pe care, cei ce au adoptat la concurs soluțiile corespunzătoare, urmau să le pună în evidență, în vederea unor eventuale experimentări și verificări în practică.

Avantajele relevate de adepții birourilor mari se referă, atît la elementele funcționale, cît și la cele tehnico-economice, estetice, de ambianță etc.

Din punct de vedere funcțional, flexibilitatea în amplasarea mobilierului, în schimbarea grupelor de lucru după necesități, se realizează cu maximă ușurință. Se preconizează în acest scop ca *latura mică a unei asemenea încăperi să nu fie sub 20 m*.

Obiecțiunile diferite și în special cele cu privire la creșterea zgomotului în aceste birouri sînt înlăturate de susținătorii unor astfel de soluții ca fiind niște argumentații izvorînd din obiceiuri și practici rutiniere, infirmate atît teoretic, cît și practic. Se arată astfel că încăperile mici pentru birouri (cu cca 5 pînă la 10 funcționari), cu pereții apropiați și cu tavanul relativ jos, construite din materiale relativ ușoare, se comportă ca niște adevărate *cutii de rezonanță*. Zgomotul fiind reflectat de suprafețele acestor elemente este astfel *mărit*, fenomen eliminat la birourile mari care nu au deloc pereți despărțitori și în care tavanul este de tip « complex », servind atît pentru adăpostirea instalațiilor de iluminare, a celor de ventilare, eventual de climatizare, cît și pentru absorbția zgomotului (fiind constituit din materiale antifonice).

De asemenea se observă — în baza legilor acustice — că înmulțirea surselor de zgomot, în birourile cu numeroși funcționari, nu duce la însumarea matematică a acestor surse; numărul de decibeli crește cu valori relativ neînsemnate, compensate cu prisosință de lipsa suprafețelor reflectante ale pereților și parțial ale tavanului. De asemenea, nivelul de zgomot poate fi simțitor coborît chiar *sub* al celui din birourile mici, prin simple paravane amplasate în locuri și direcții convenabile, înalte cam pînă la *jumătatea înălțimii încăperilor*.

În ceea ce privește lumina din birourile cu suprafețe mari, aceasta se asigură fie prin ferestrele laterale, dacă pereții nu sînt prea distanțați (fig. 2), fie, în cazul unor distanțe mari între pereții exteriori, prin iluminarea mixtă — de zi și fluorescentă (fig. 3). Asupra lipsei de nocivități ale acestei soluții, părerile par a se fi aliniat. Iluminarea mixtă mai are avantajul eliminării lipsei de uniformitate, atît în cazul unghiurilor moarte, numeroase în birourile mici, cît și în cazul variației din timpul zilei sau din succesiunea anotimpurilor. În cazul iluminării naturale, prin ferestre amplasate pe ambele laturi, lățimea (sau adîncimea) încăperilor pentru birouri *este de cca 15 m* (dacă se poate fără stîlpi interiori). În cazul soluționării mixte, ferestrele contribuie în mare măsură la iluminare, dar este posibil ca ele să asigure mai ales privelișteа, avînd în special un rol psihic, iluminarea efectivă fiind asigurată prin lămpi fluorescente.

2 *Birouri mari cu iluminare naturală*

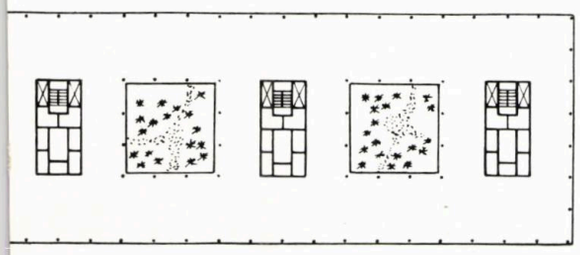

De asemenea, ventilația naturală transversală este ușor realizabilă în birourile mari, prin pereții opuși, iar ventilația mixtă — naturală și mecanică, eventual climatizarea — este de asemenea mult mai ușor și mai ieftin relizată în marile spații lipsite de șicanele coridoarelor și ale multiplelor ziduri despărțitoare.

În sfîrșit, eficiența în muncă, mai bună în birourile mari, ar rezulta din observația că munca de birou fiind în general monotonă, se realizează o activitate mai susținută în birourile mari, unde munca întregului colectiv contribuie la menținerea trează a energiei solicitate, pe tot intervalul celor 8 ore de funcționare. *Birourile mari înlesnesc munca în echipă*. Ele sînt astfel concepute ca să ușureze, să determine un permanent schimb de informații și nu să-l împiedice, cum se întîmplă în cazul birourilor mici. Prin analogie cu întreprinderile industriale, s-a încercat stabilirea « materiei prime » care circulă, se transformă, se prelucrează, în cadrul clădirilor tehnico-administrative, și s-a ajuns la constatarea că această materie primă este « informația », transmisă sub toate formele — scrisă, vorbită —, circulînd transportată de oameni, pneumatic, electric, prin radio etc., dar desigur cel mai bine comunicată direct. În cazul birourilor mici, intercomunicările sînt îngreunate prin drumuri lungi către alte camere de birouri și încă cu riscul de a nu găsi pe interlocutor. *Birourile-celulă împiedică rezolvarea lucrărilor:* pereții și ușile sînt baricade în calea conlucrării operative, susțin partizanii birourilor mari. De asemenea, cei chemați să conducă mersul continuu al activității în birourile tehnico-administrative trebuie să se afle, ca și în activitatea de producție, *în mijlocul grupelor de lucru*, altfel nu pot nici sesiza, nici rezolva operativ defecțiunile. Birourile separate îi izolează în procesul de producție, îi înstrăinează de grupele cu care lucrează, iar grupul de lucru nu trebuie să fie determinat de încăpere, ci invers.

În concluzie, spațiul pentru birouri nu trebuie să fie împărțit în celule de lucru; el trebuie să

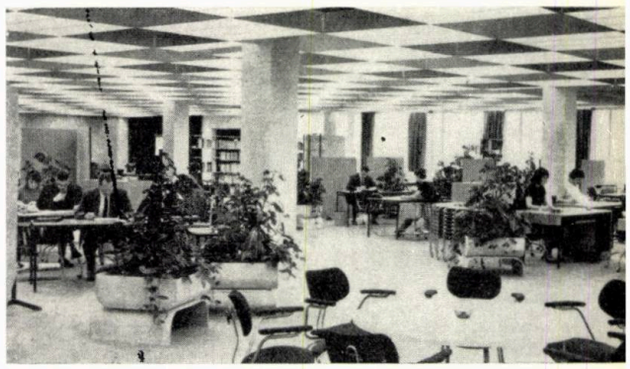

3 *Birouri mari cu iluminare mixtă (naturală și fluorescentă)*

permită oricînd și imediat orice grupare de lucru; trebuie să permită reducerea la minimum a distanțelor și circulațiilor; trebuie să poată fi extins în aceleași condiții de mai sus.

Desigur că prevederea unor birouri separate — pentru convorbiri cu anumit caracter, pentru anumite ședințe sau pentru grupul principal de conducere — nu este exclusă în soluția clădirilor tehnico-administrative cu birouri mari (fig. 4).

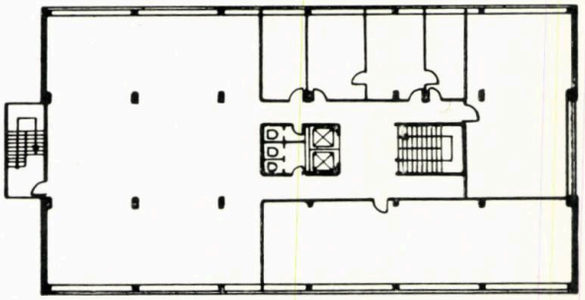

4 *Clădire administrativă cu birouri mari și mici*

Nu este necesar, se spune mai departe de susținătorii acestor soluții, să se mai insiste asupra avantajelor de ordin economic: mărirea procentului suprafețelor utile față de suprafața construită, libertatea și varietatea amplasării mobilierului, investițiile mai mici, consumul de materiale mai redus, sau simplificarea execuției, care apar destul de evidente.

În sfîrșit, se arată de asemenea că din punct de vedere al cadrului, al ambianței de lucru, diversitatea din spațiile largi, în opoziție cu coridoarele și cu încăperile înguste, înșirate ca pe ață, diversitatea și libertatea de amplasare a mobilierului (nu la rînd ca la școală), crearea unor colțuri pentru unele convorbiri particulare (cele mai bune locuri pentru discuții sînt coridoarele, observa unul din participanții la consfătuirea organizată de revista

« Forum »), mici partere plantate, o gamă de culori plăcute, vitrine luminate, varietatea în dozarea, direcția și natura iluminării conform cu varietatea lucrului etc., sînt de natură să creeze condiții optime de muncă, ce nu pot fi realizate în încăperile mici ale vechilor soluții. Tendința către crearea unei ambianțe de lucru plăcute în birourile cu suprafață mare este atît de susținută, încît s-a creat — tot în limba germană — și un termen specific: « *Bürolandschaft* », adică un fel de « peisagistică a birourilor ».

Limitele între care ar putea să varieze dimensiunile acestor birouri mari rezultă din analizarea posibilităților de a se obține avantajele arătate mai sus. Din practica de pînă în prezent a altor țări, se pare că birourile în *încăperi cu mai puțin de 50 funcționari nu duc la rezultate favorabile*. În schimb, limita maximă pare a scăpa unor cifre stricte, dat fiind că s-au proiectat și încăperi de birouri cu 1 000 de funcționari pe un singur nivel cu suprafață continuă.

Tema concursului lansat de Uniunea arhitecților anul trecut prevede obligativitatea studierii proiectului pentru două capacități (500 și 800 salariați), precum și pentru două tipuri principale de clădire (cu multe niveluri, ocupînd o suprafață redusă de teren, și cu puține niveluri, desfășurată pe orizontală). Desigur că cele două capacități și două tipuri conduceau la studierea a patru soluții pentru fiecare proiect, ceea ce reprezenta un volum de muncă apreciabil. Pentru reducerea acestuia s-a convenit ca numai capacitatea de 500 salariați să constituie studiul principal, iar pentru cea de 800 salariați să fie indicată schematic posibilitatea realizării ei. Pentru același motiv și aprecierile ce urmează se rezumă numai la tipul de clădire cu o capacitate de 500 salariați.

Necesitatea studierii celor două tipuri principale (clădiri cu multe și clădiri cu puține niveluri) a rezultat (ca și pentru alternativa birouri mari, birouri mici) din controversele ivite asupra însușirilor unuia sau ale altuia din aceste două tipuri.

Într-adevăr, tot din experiența altor țări, ar apărea că este mai avantajos tipul cu mai puține niveluri.

În general, se pot distinge patru tipuri volumetrice de clădiri tehnico-administrative, după raportul și orientarea dimensională, și anume (fig. 5):

1. Tipul turn = înălțime mare, lungime și lățime reduse
2. Tipul lamă = înălțime și lungime mare, lățime redusă
3. Tipul bară = lungime mare, înălțime și lățime reduse
4. Tipul plat = lungime și lățime mare, înălțime redusă.

Din compararea a două clădiri avînd aceeași suprafață desfășurată (10 000 m²), una cu p+15 etaje și alta numai cu p+3 etaje, rezultă că primului tip îi revine 0,67 m² suprafață de pereți exteriori, față de numai 0,30 m² pentru celălalt tip. Posibilitățile de extindere sînt, de asemenea, mult mai lesnicioase la tipul cu puține niveluri (în sens lateral) și mai greoaie la cel cu multe niveluri (prin suprapunere). Circulația pe verticală e mai complicată, mai scumpă și greu de întreținut, iar procentul suprafeței utile față de totalul suprafeței construite este de cca 60 pînă la 70% la tipul înalt și de cca 80 pînă la 90% la tipul plat. Suprafața unitară pe om este 10—15 m² la primul tip (înalt) și numai 8—10 m² la celălalt (plat). Elasticitatea folosirii suprafețelor utile este mai mare la tipul plat, datorită desfășurării largi a clădirilor cu puține niveluri, a formelor variate pe care acestea le pot adopta etc. (fig. 6). Toate acestea duc la un preț, pe m² construit, mai mare la clădirile înalte (unii susțin că este chiar de două ori mai mare) decît la cele plate și la cheltuieli de întreținere corespunzător mai mari. Din punctul de vedere economic al suprafeței raportate la lungimea perimetrală, se pot observa patru tipuri de bază (fig. 7): circular, poligonal,

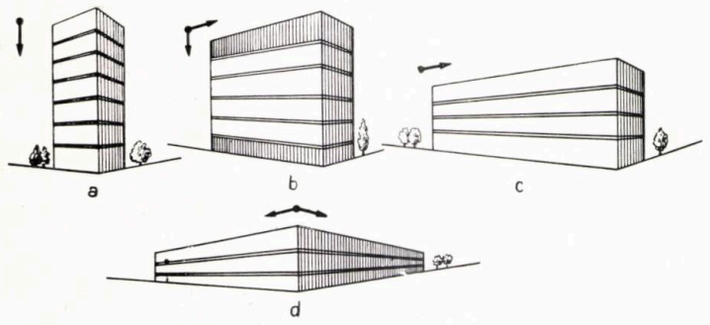

5

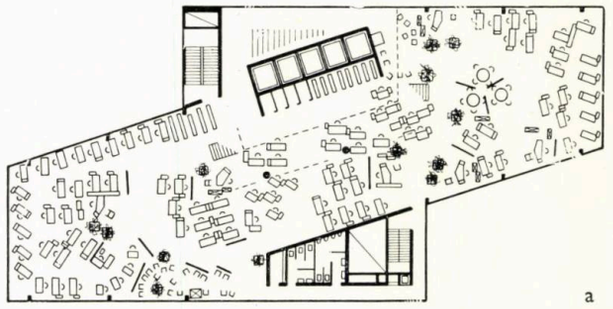

a

6

b

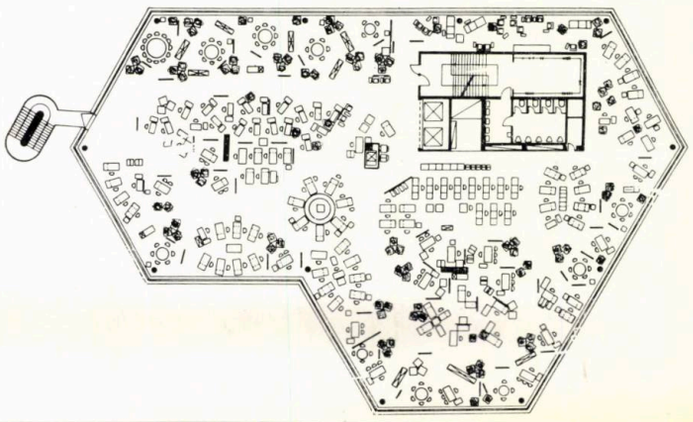

5 — *Tipuri volumetrice de clădiri tehnico-administrative:*
a — tip turn; *b* — tip lamă; *c* — tip bară; *d* — tip plat

6 — *Forme variate ale clădirilor tehnico-administrative:*
a — derivată din forma trapezoidală; *b* — derivată din forma exagonală
A se observa, în ambele cazuri, numărul redus al stîlpilor interiori

7 — *Tipuri de suprafețe raportate la perimetru:*
a — circular; *b* — poligonal; *c* — pătrat; *d* — dreptunghiular

8 — *Clădire administrativă cu nod central (Mile-High Center, Denver)*

9 — *Clădire administrativă cu nod longitudinal (Chase Manhattan. New-York)*

pătrat și dreptunghiular, primul fiind desigur cel mai favorabil, întrucît la aceeași suprafață (de exemplu de 1 000 m²), procentul lungimii perimetrale considerate 100% la tipul circular devine 104% pentru exagon, 112% pentru pătrat și 143% pentru dreptunghi (cu laturile 1 la 4).

Avantajele clădirilor înalte se referă în schimb la ocuparea unei suprafețe de teren mai mici și la eventualul interes arhitectonic și urbanistic mai pregnant pe care îl pot oferi și care, în anumite cazuri, poate fi hotărîtor. În țara noastră, problemele structurale determinate de seismicitate adaugă o complicație în plus soluției clădirilor cu multe niveluri (peste 10).

Și, în sfîrșit, o ultimă problemă de importanță aproape egală pentru toate tipurile (birouri mari sau mici, clădiri înalte sau joase) și în mare măsură hotărîtoare pentru valoarea soluției însăși: modul de amplasare a « nodului» care cuprinde circulațiile verticale și grupurile sanitare.

Una din primele soluții utilizate și aplicate foarte frecvent a fost aceea a nodului amplasat central, care determină spații egal distribuite spre exterior în jurul lui și de egală valoare, atît funcțională, cît și pentru realizarea concepției arhitecturale (fig. 8). Această soluție prezintă totuși dezavantajul că separă spațiul unitar al biroruilor, fărîmițîndu-l sau micșorîndu-i continuitatea spațială.

Se mai ridică și problema realizării în bune condiții a ventilației mecanice, subpresiunii etc. grupurilor sanitare din cadrul acestor noduri, care, în condițiile posibilităților noastre de tehnicitate, de bună și continuă întreținere, pun adesea un semn de întrebare.

Din această primă soluție a nodului central s-a dezvoltat ulterior nodul distribuit în sens longitudinal (fig. 9). Deși ansamblul are un caracter arhitectonic mai pregnant, stabilindu-i-se un sens, o direcție și o concepție spațială mai clară, suprafața este totuși împărțită în trei părți. De fapt nu mai este un nod, ci o înșirare de noduri. Trebuie menționat că *din practică s-a stabilit necesitatea unui nod la fiecare 250—300 funcționari*.

În cazul în care amplasarea nodului nu mai este centrală, ci laterală — și anume pe latura mică a clădirii (fig. 10) — spațiul interior pentru birouri apare complet eliberat, nodul nemaistînjenindu-i desfășurarea unitară. Grupurile sanitare pot fi luminate și ventilate și în mod natural. Desigur că distanțele de acces la acest nod se măresc într-o oarecare măsură și se creează — pe latura unde se află nodul — o fațadă « posterioară ».

Amplasarea nodului adiacent cu latura mare a clădirii prezintă, din punct de vedere al organizării spațiale, dezavantaje cu atît mai importante, cu cît suprafața etajului este mai redusă (fig. 11).

În sfîrșit, mai poate fi aplicată soluția nodului amplasat exterior clădirii, în afara spațiului propriu-zis destinat birourilor (fig. 12). Este evident avantajul eliberării complete a spațiului de lucru și tot atît de evident dezavantajul creării în fațade a unor volume « posterioare ».

Mai este de menționat — din punct de vedere al organizării spațiale — tendința evitării stîlpilor interiori. Se renunță astfel la scoaterea etajelor în consolă, la amplasarea pereților exteriori distanțați față de stîlpii marginali ai structurii, punîndu-se în linie cu aceștia, se evită pe cît posibil prezența stîlpilor interiori sau cel puțin se urmărește reducerea numărului lor la minimum posibil.

★

Acestea fiind în linii mari unele din problemele ridicate, explicit sau implicit, de tema concursului, care urmărea să lase concurenților o cît mai mare libertate în aflarea soluțiilor optime, vom încerca în cele ce urmează să vedem în ce măsură au fost concretizate noile idei și în ce măsură au fost soluționate problemele în cadrul proiectelor premiate sau menționate.

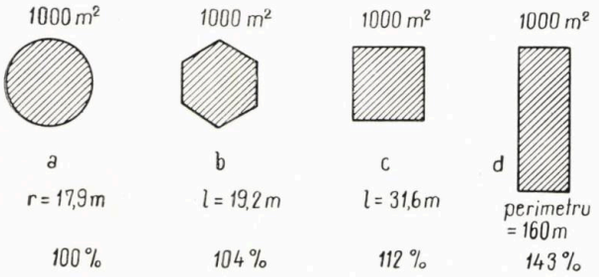

7

10 — *Clădire administrativă cu nod adiacent laturii mici (Lever House, New York)*

11 — *Clădire administrativă cu nod adiacent laturii mari (Northon Building, Seattle)*

12 — *Clădire administrativă cu nodul amplasat în afara clădirii propriu-zise pentru birouri (Inland Steel, Chicago).*

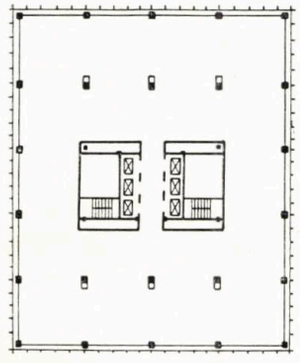

8

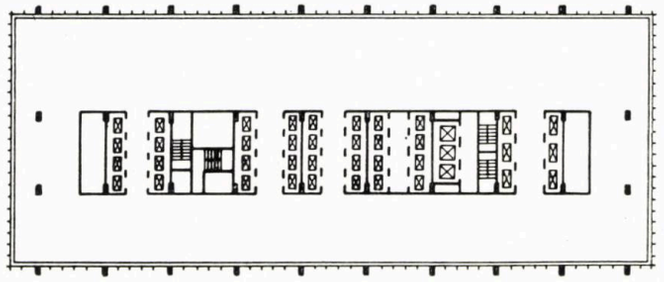

9

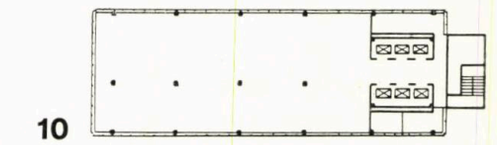

10

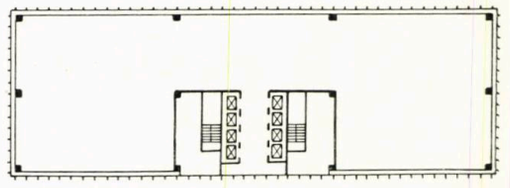

11

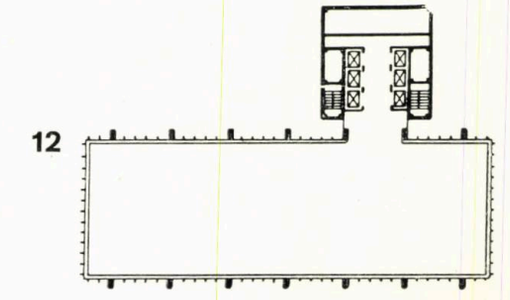

12

PREMIUL I

proiect nr. 17

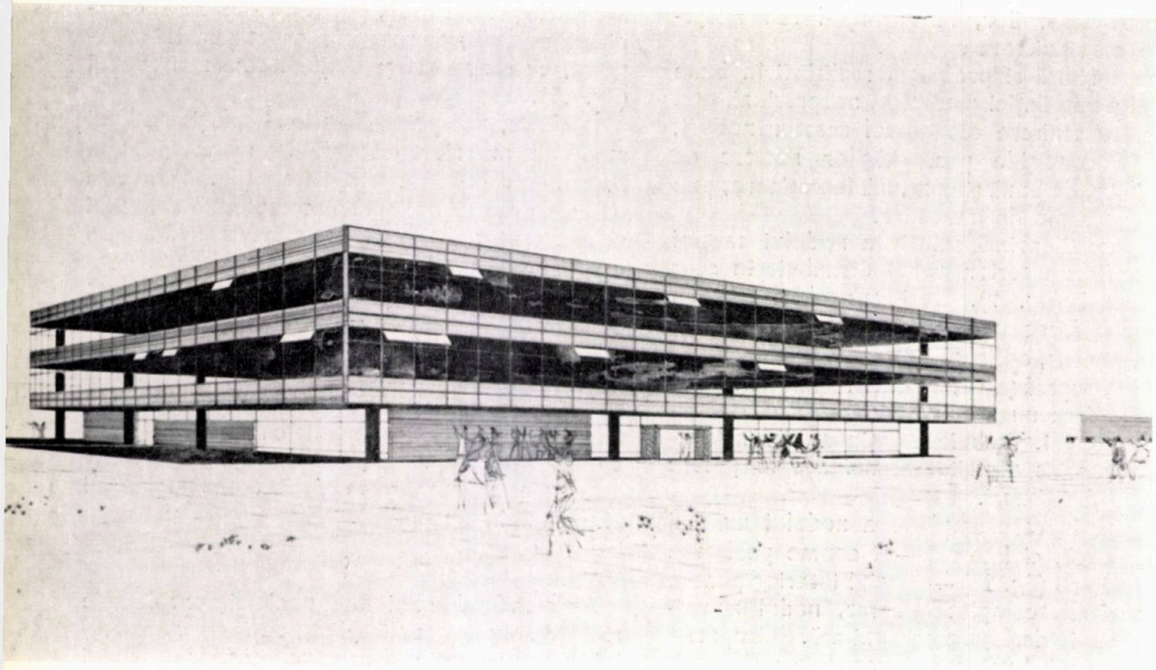

13

Varianta cu puține niveluri — Perspectivă

Autori, arhitecții Ion Găleșeanu, Lidia Anania, Mircea Anania, Rodica Găleșeanu, Cristina Oancea; inginerii Radu Agent, Ștefan Angelescu

Plan parter

14

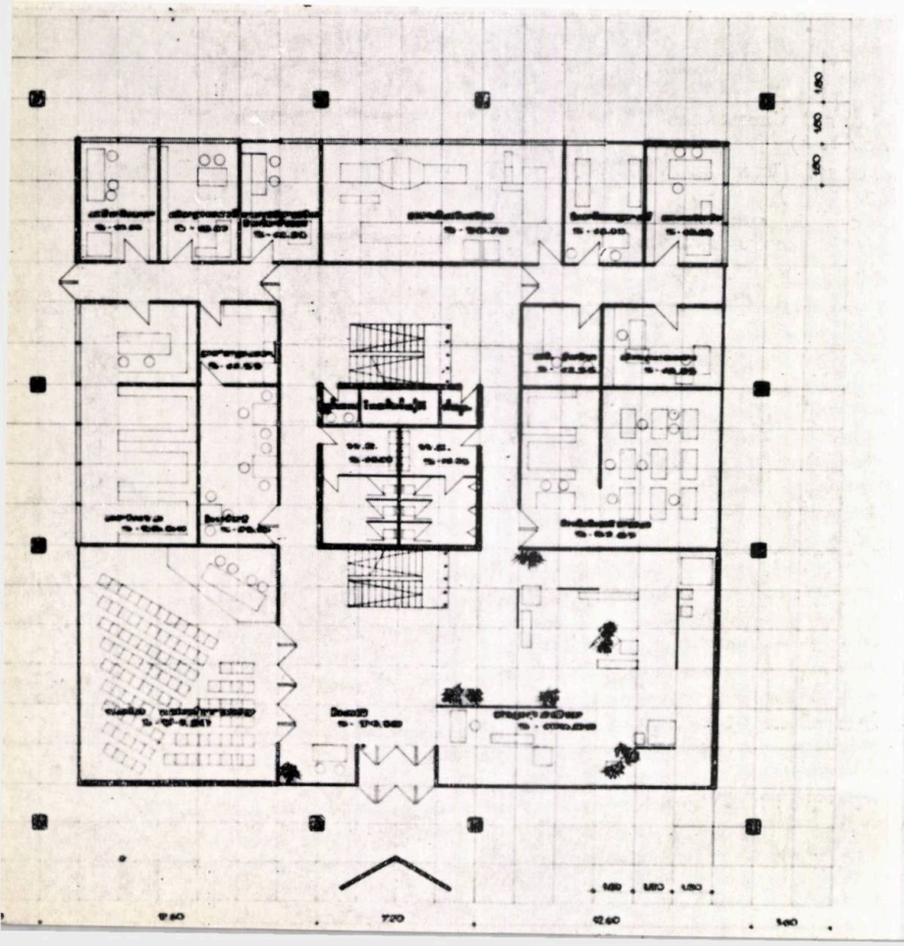

15

Plan etaj curent

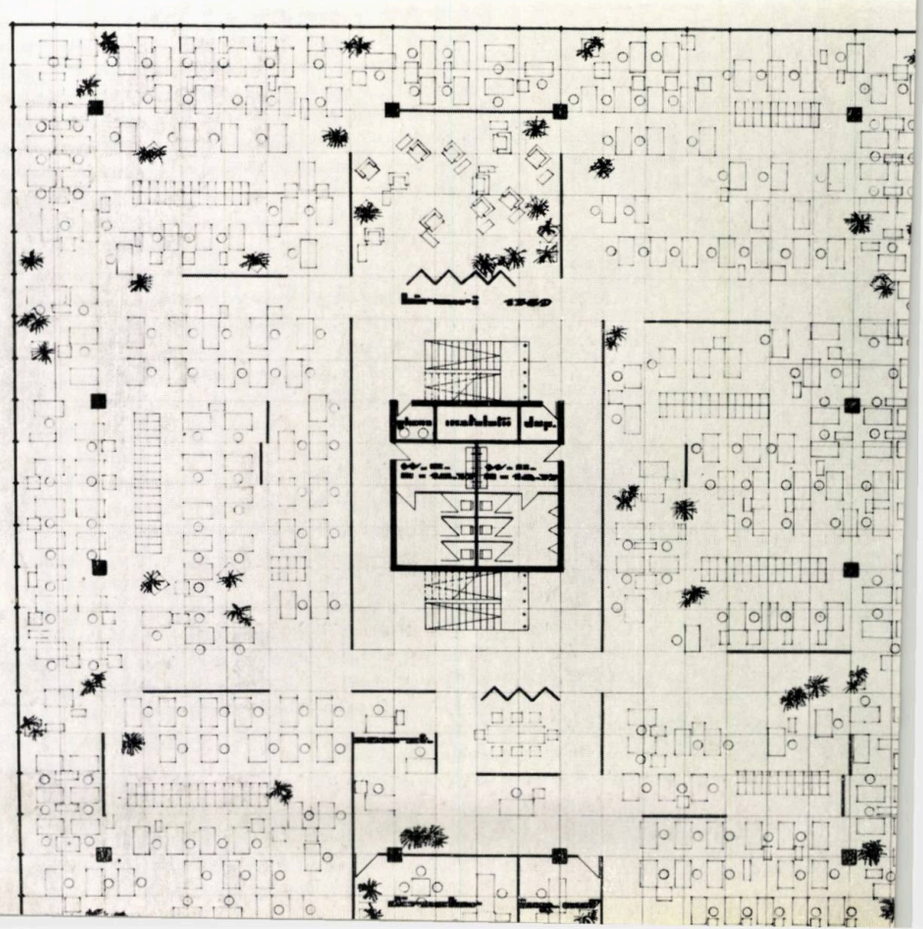

Proiectul nr. 17 care a primit premiul I (colectiv, arhitecții Ion Găleșeanu, Lidia Anania, Mircea Anania, Rodica Găleșeanu, Cristina Oancea, inginerii Radu Agent și Ștefan Angelescu) se distinge prin simplitate și claritate. Soluția cu puține niveluri prezintă un plan pătrat cu un nod central (constituind în același timp și element structural), în raporturi de suprafețe avantajoase bine proporționate, în care funcțiunile sînt judicios rezolvate și circulațiile concentrate la minimum. Stîlpii marginali fiind în număr redus, deși retrași din planul fațadei (la noi acest sistem este încă frecvent utilizat), nu stînjenesc amplasarea mobilierului (fig. 15) și permit în schimb o degajare a spațiului de la parter (fig. 14). Stîlpii prefabricați pe întreaga înălțime de 3 niveluri, iar planșeele liftate pe

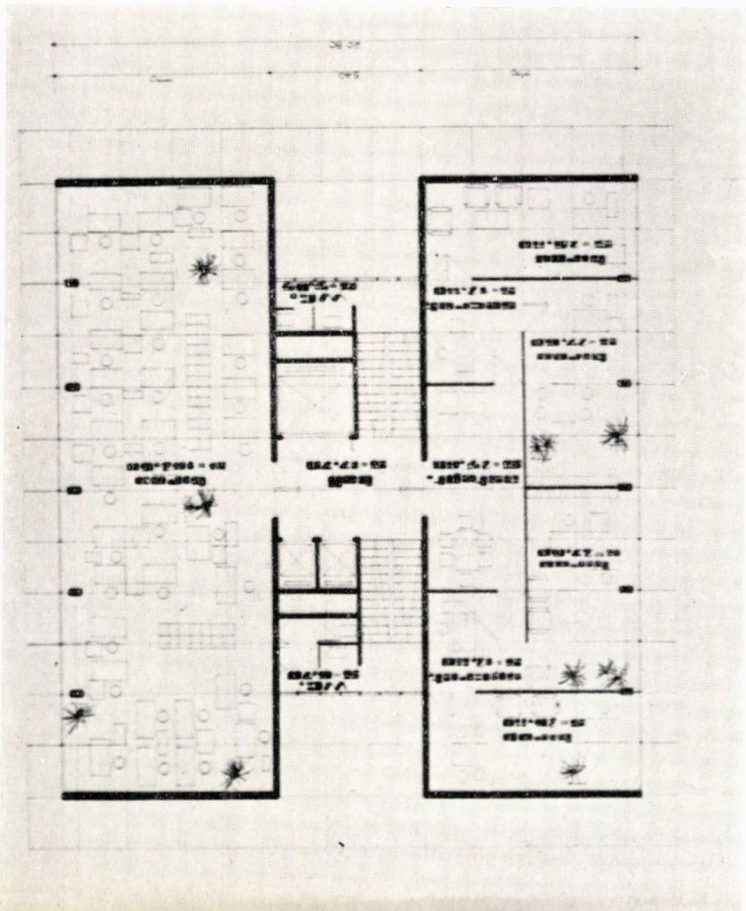

16 *Plan etaj curent*

Varianta cu multe niveluri — Perspectivă **17**

tronsoane de 20×20 m, determină un consum minim de cofraje. Fațadele au un caracter propriu bine definit, pregnant și expresiv (fig. 13). Aceleași calități de simplitate, claritate, logică în compoziție și distribuție favorabilă a spațiilor caracterizează și soluția cu multe niveluri (fig. 16), cu aceeași subliniere pregnantă a elevațiilor (fig. 17). Rezolvarea structurii de rezistență la clădirea înaltă, îndeplinind condițiile de alcătuire și dimensionare paraseismică, impune un minimum de servituți în ceea ce privește libertatea distribuției interioare a încăperilor. La astfel de înălțimi mari, fiind indicat un sistem cu diafragme, s-a adoptat o soluție care duce la o compartimentare în două mari celule și un nod central.

PREMIUL II

proiect nr. 15

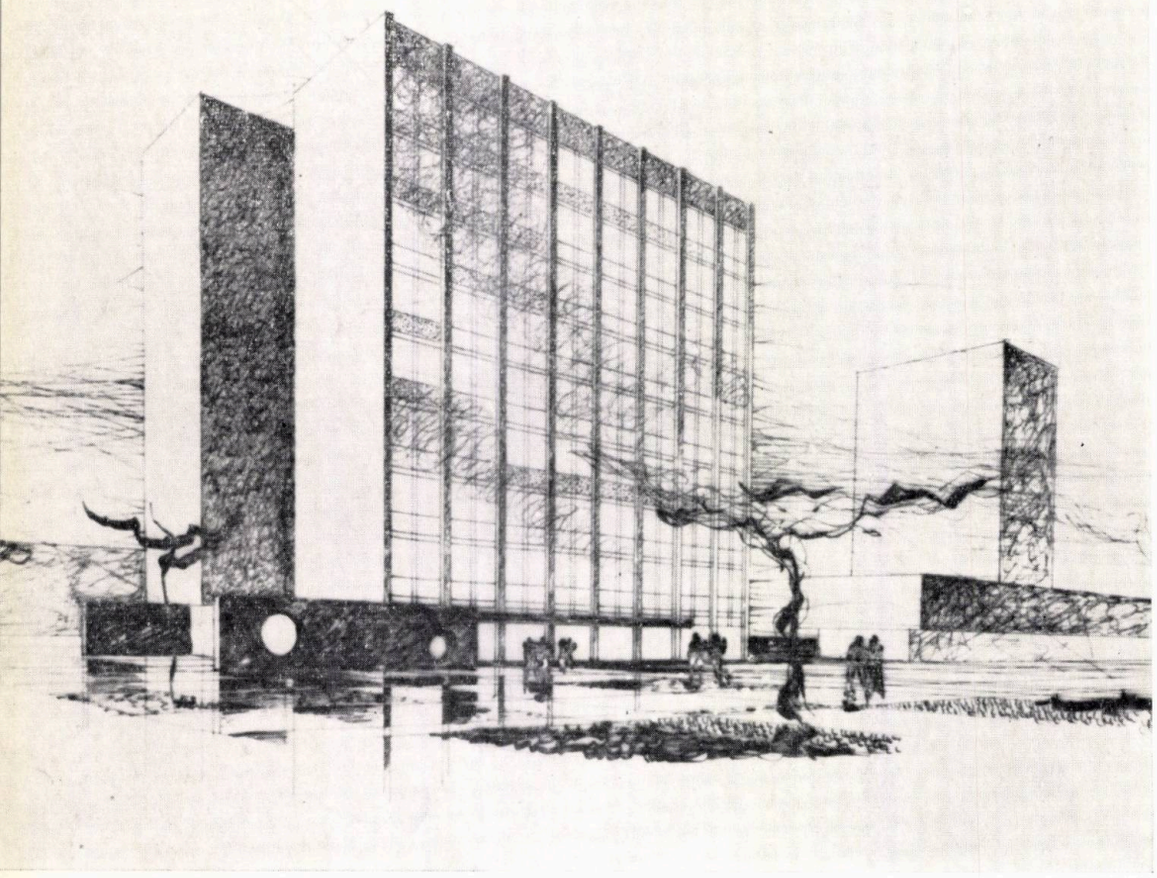

18

Varianta cu multe niveluri — Perspectivă

Autori, arhitecții Horia Hudiță, Lidia Ghelman; ing. Florin Catană

Plan etaj curent

19

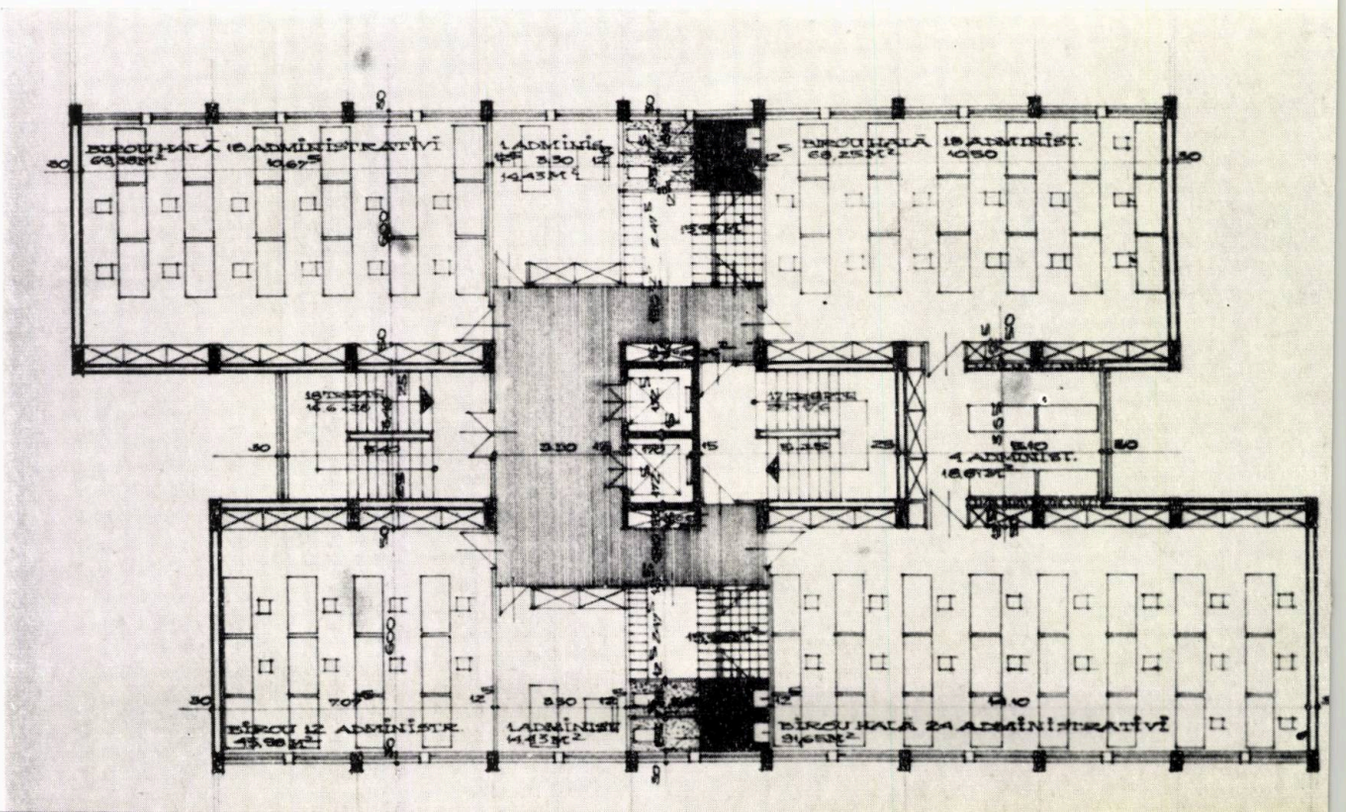

Proiectul nr. 15 care a obținut premiul II (colectiv, arhitecții Horia Hudiță, Lidia Ghelman, ing. Florin Catană) prezintă o serie de calități din punct de vedere funcțional, cu circulații orizontale și verticale economice și bine amplasate (fig. 20).

Se asigură o iluminare naturală directă și o ventilare transversală lesnicioasă (fig. 21). Se remarcă însă și unele dezavantaje, cum este accesul la parter care — în ambele variante — prezintă incertitudini, iar intrarea capătă prea puțină importanță prin coridorul de legătură a celor două corpuri. De altfel, discutabilă este însăși concepția amplasării birourilor în două corpuri separate, cînd tendința ar trebui — dimpotrivă — să fie de comasare și concentrare a spațiilor. Soluția a fost totuși reținută, întrucît s-a

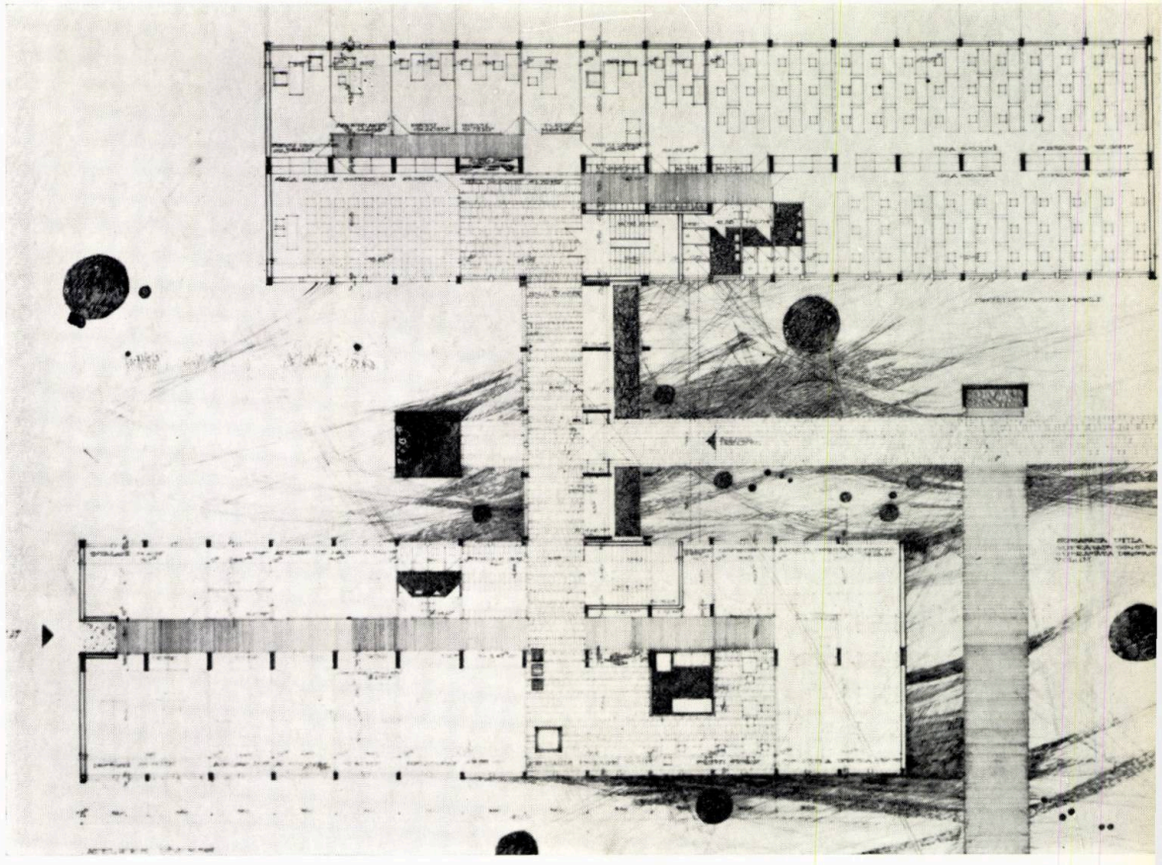

20 *Varianta cu puține niveluri — Plan parter*

Plan etaj curent

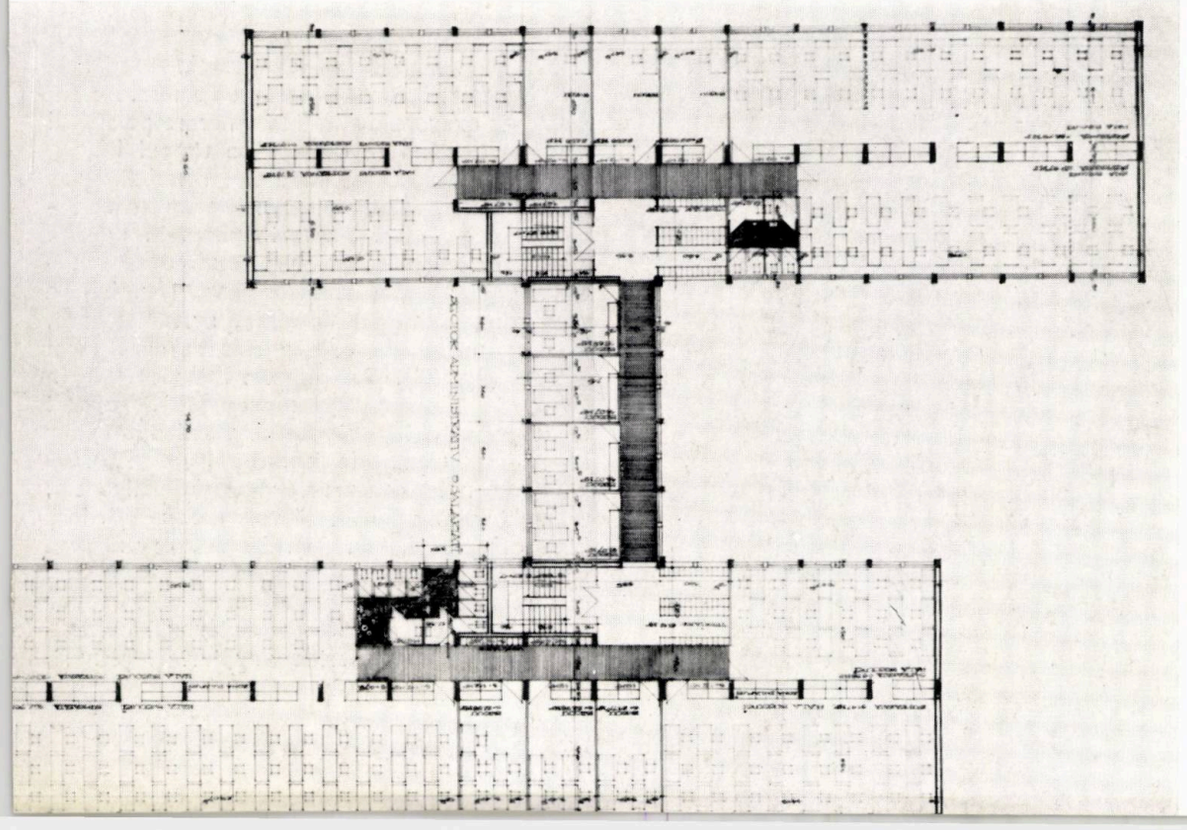

21

considerat că se adaptează din punct de vedere funcțional mai ușor în cazul unei clădiri administrative amplasate într-o piață preuzinală comună pentru două întreprinderi. În varianta pe înălțime, cele două corpuri sînt totuși intim reunite, ajungîndu-se de fapt la o singură clădire (fig. 19). Structura din cadre de beton armat monolit, în ambele variante, deși corespunzătoare, este de tip tradițional — fără elemente noi — remarcîndu-se la soluția cu puține niveluri și dezavantajul orientării stîlpilor centrali numai pe direcția transversală. Se remarcă o plastică îngrijită și o exprimare sinceră a caracterului clădirii (fig. 18).

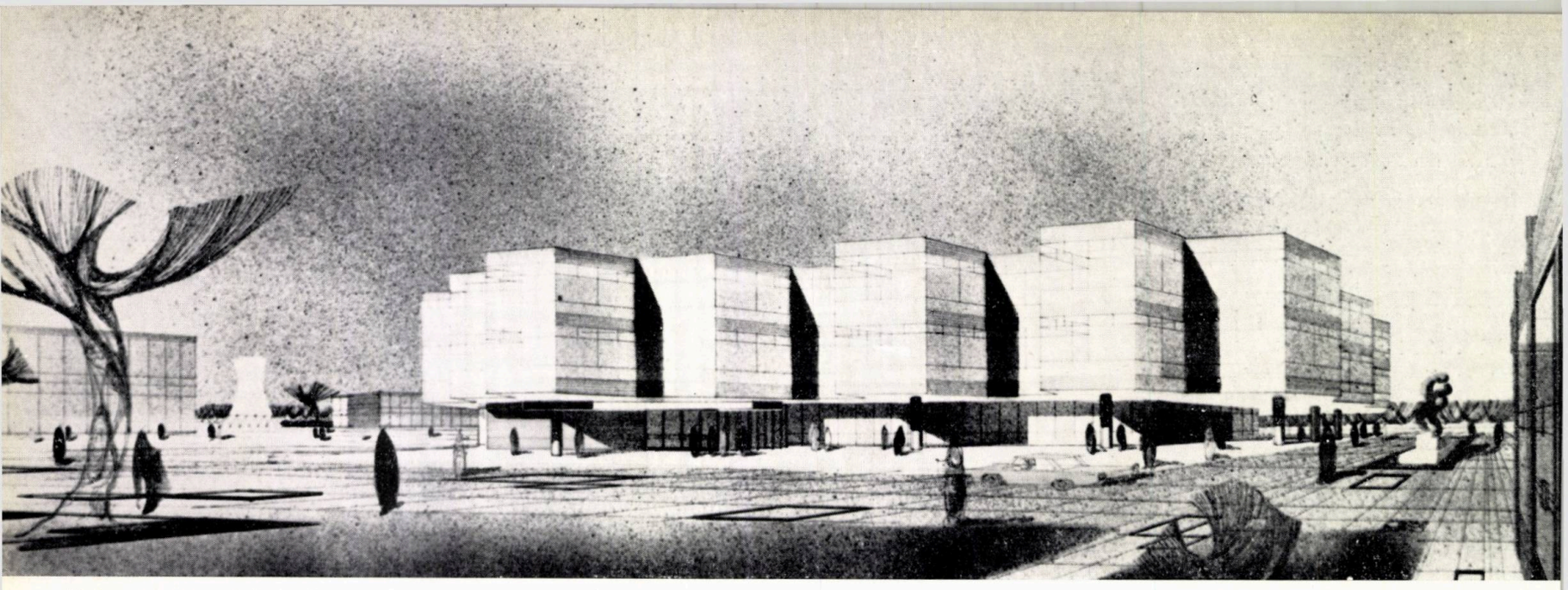

Varianta cu puține niveluri — Perspectivă

22

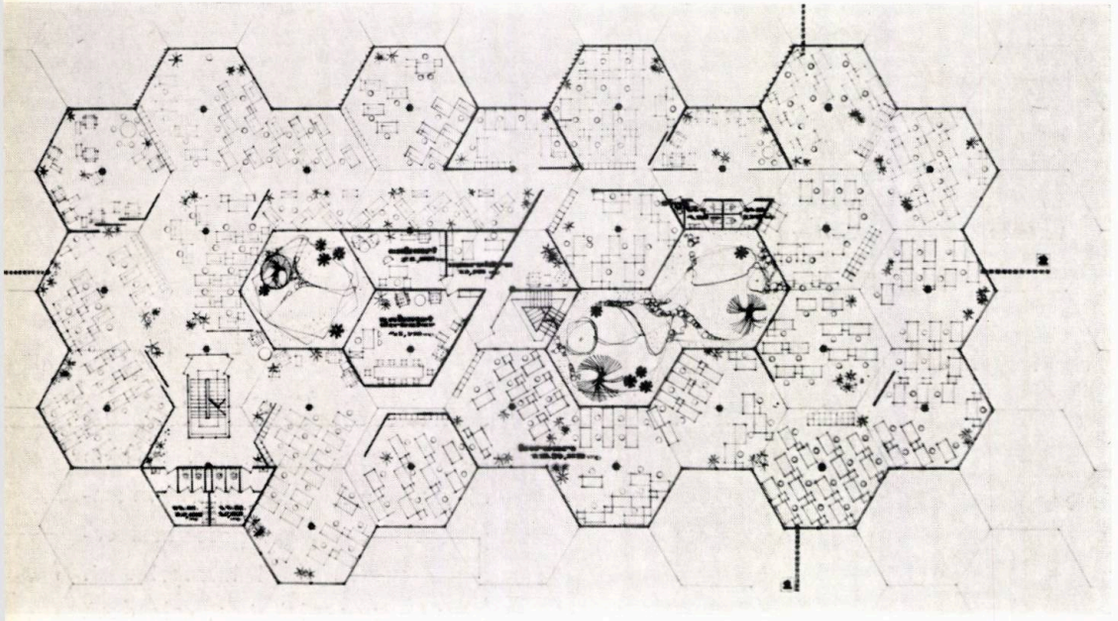

Plan etaj curent și plan parter

23

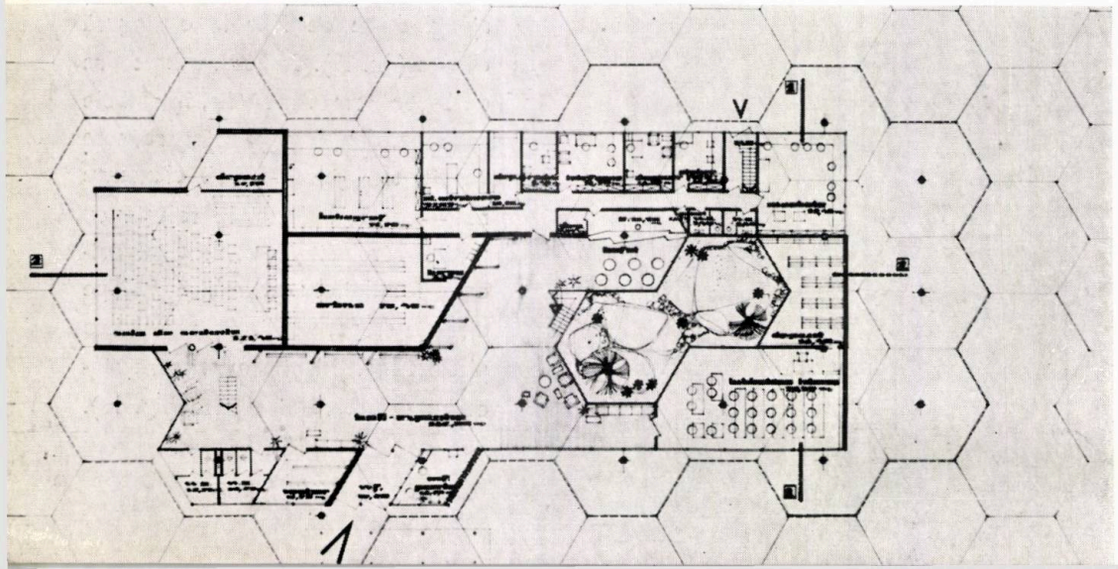

24

PREMIUL III

Proiectul nr. 18, care a obținut premiul III (colectiv, arhitecții Ion Găleșeanu, Cristina Oancea, Rodica Găleșeanu, Lidia Anania, Mircea Anania, inginerii Radu Agent și Ștefan Angelescu), prezintă, pentru tipul cu p+2 etaje, o soluție derivată din elementele exagonale ale planșeelor structurii de beton armat. Aceste elemente exagonale sînt liftate fiecare pe stîlpul ei aferent, stînd în consolă pe timpul liftării, apoi se monolitizează între ele, restabilindu-se continuitatea. Principiul unor elemente exagonale, ciuperci etc. s-a mai aplicat în diferite cazuri și situații. Totuși, proiectul conține calitatea unei soluționări interesante (fig. 24), a unei compoziții spațiale abile, agreabile, noi, în care unghiurile drepte sînt aproape total evitate (fig. 23). Soluția prezintă vioiciune în concepție (combaterea monotoniei), grupări neașteptate, o îngemănare organică a spațiilor libere plantate cu cele construite, o desfășurare a fațadelor în contururi variate, poligonale, triunghiulare, cu o formă voit neregulată, însă bine echilibrată (fig. 22). La fel, organizarea spațiilor interioare, deși plină de diversitate, este realizată cu folosirea intensă a suprafețelor utile. Volumele se succed de-a lungul desfășurării perimetrale, oferind unghiuri și planuri,

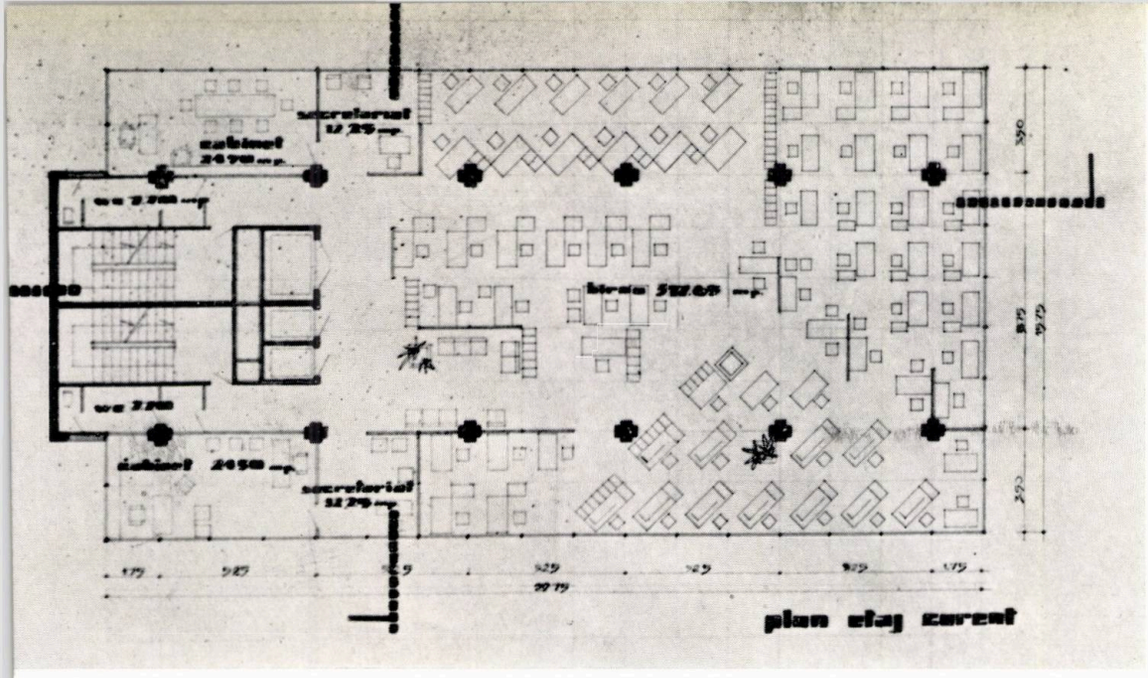

Plan etaj curent

25

la fel de variate, cu un element poligonal ce iese mai în afara jocului de volume, pentru a marca și proteja în același timp intrarea de la parter. Varietatea constituie astfel caracterul de bază al soluției, care rămîne totuși perfect unitară și în care structura și plastica ansamblului se susțin reciproc în chip logic.

Desigur că soluția prezintă și deficiențe, cum ar fi desfășurarea perimetrală deosebit de mare a fațadelor sau numărul mare de stîlpi interiori care, cu toată amplasarea studiată a mobilierului, stînjenesc totuși continuitatea liberă a spațiului.

Varianta cu multe etaje folosește principiul nodului marginal « pe latură mică » — ceea ce constituie un avantaj (fig. 25) — și pe acela al planșeelor scoase mult în consolă, ceea ce, așa cum am arătat mai înainte, este mai puțin avantajos păstrînd o serie de stîlpi în interior. Totuși, claritatea constituie și aici, atît în plan, cît și în elevație, o trăsătură caracteristică (fig. 26).

proiect nr. 18

Autori, *arhitecții Ion Găleșeanu, Cristina Oancea, Rodica Găleșeanu, Lidia Anania, Mircea Anania; inginerii Radu Agent, Ștefan Angelescu*

Varianta cu multe niveluri — Perspectivă

26

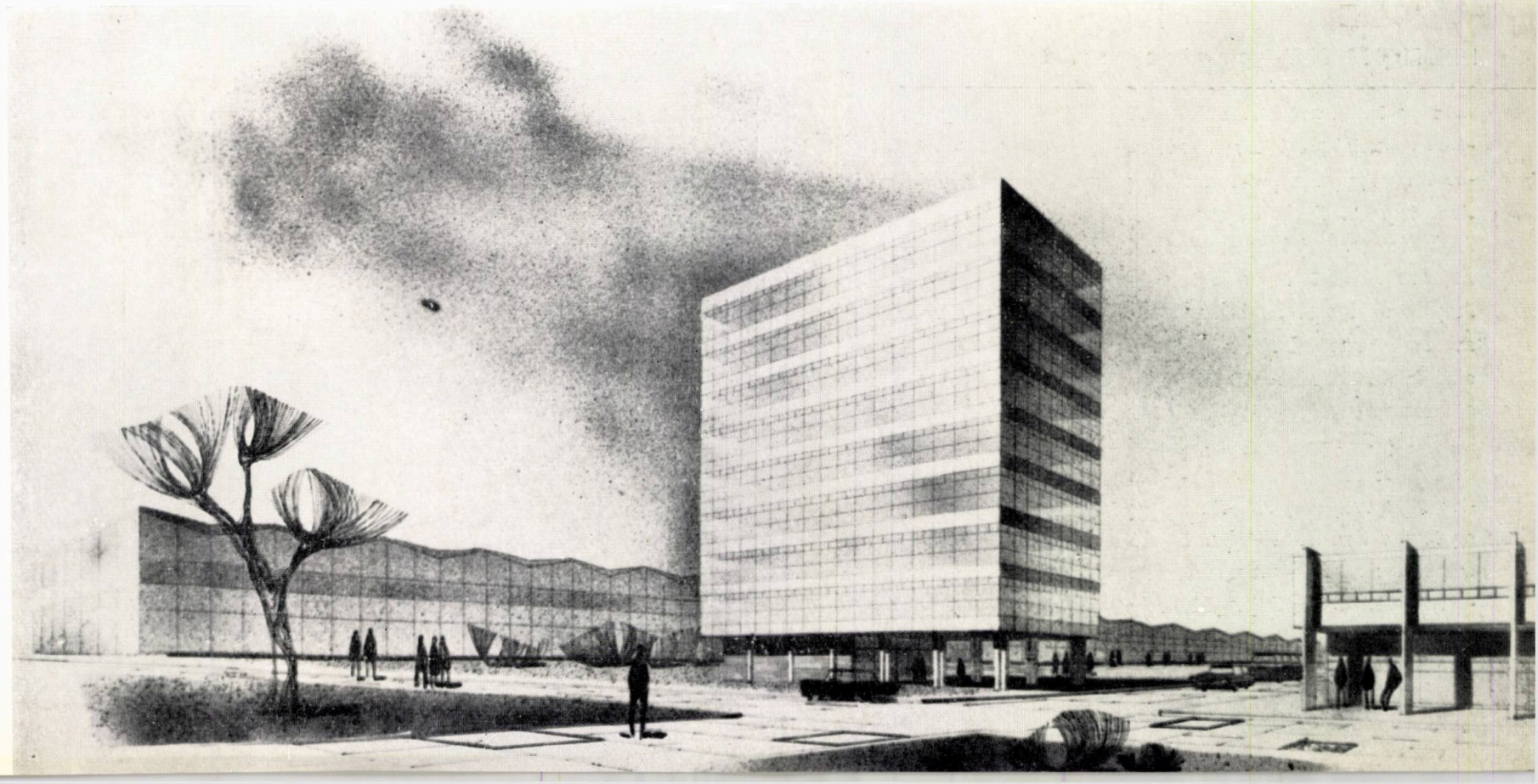

27

Varianta cu multe niveluri — Perspectivă

Dintre proiectele care au primit mențiuni, proiectul nr. 1 (colectiv, arh. Willy Juster și inginerii Mircea Radu, Haralambie Deliu și Sergiu Calmanovici) prezintă, pentru tipul cu p+2 etaje, o soluție cu un nod central alungit, care determină două birouri mai mari spre capete și birouri mici pe laturi (fig. 29). Pentru tipul înalt, suprafața birourilor este prea mică în raport cu nodul amplasat pe una din laturi (fig. 28). Se relevă o circulație concentrată și o bună iluminare și ventilare naturală. Elevația, avînd scheletul structural aparent — în sistem monolit tradițional — nu aduce elemente noi de plastică generală sau de detalii (fig. 27).

MENȚIUNE — proiect nr. 1

Autori, *arhitectul Willy Juster; inginerii Mircea Radu, Haralambie Deliu, Sergiu Calmanovici*

Varianta cu multe niveluri — Plan etaj curent **28**

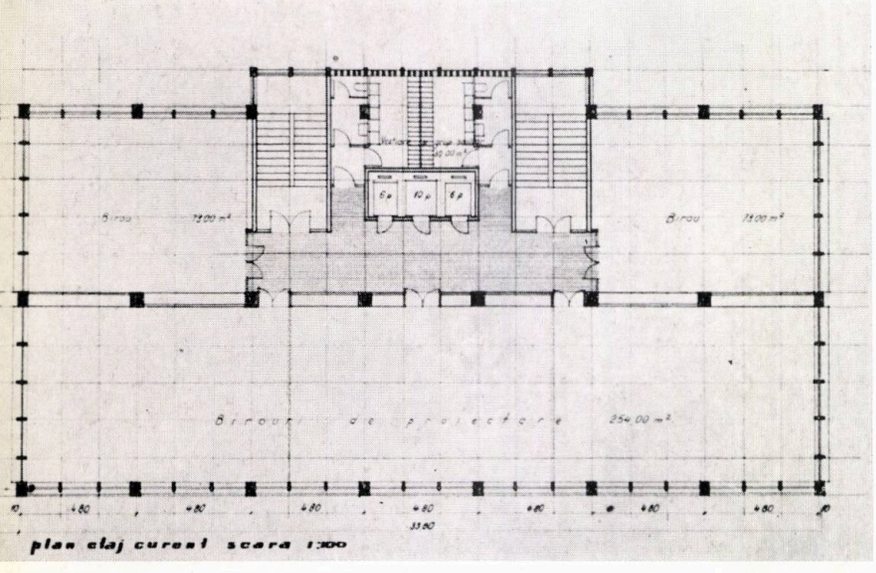

Varianta cu puține niveluri — Plan etaj curent **29**

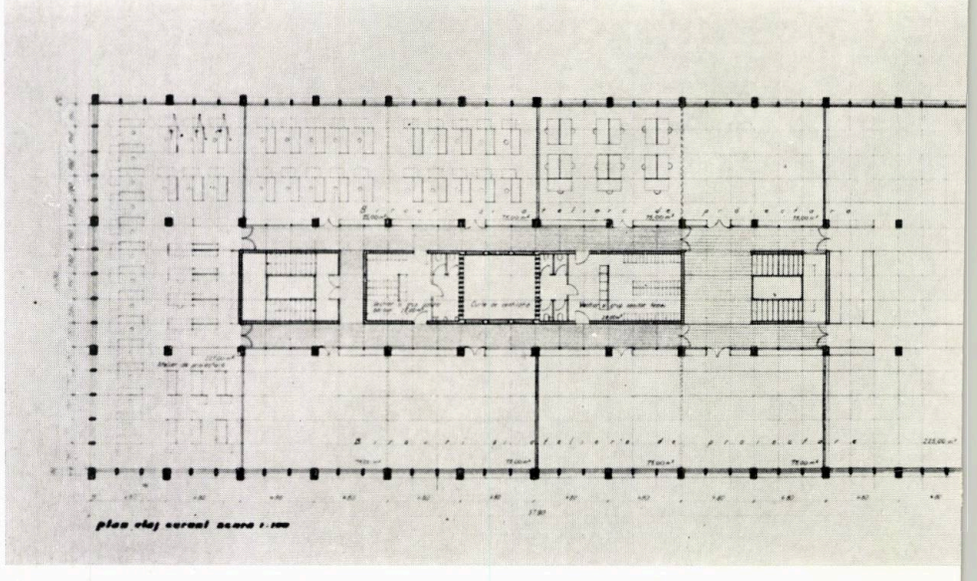

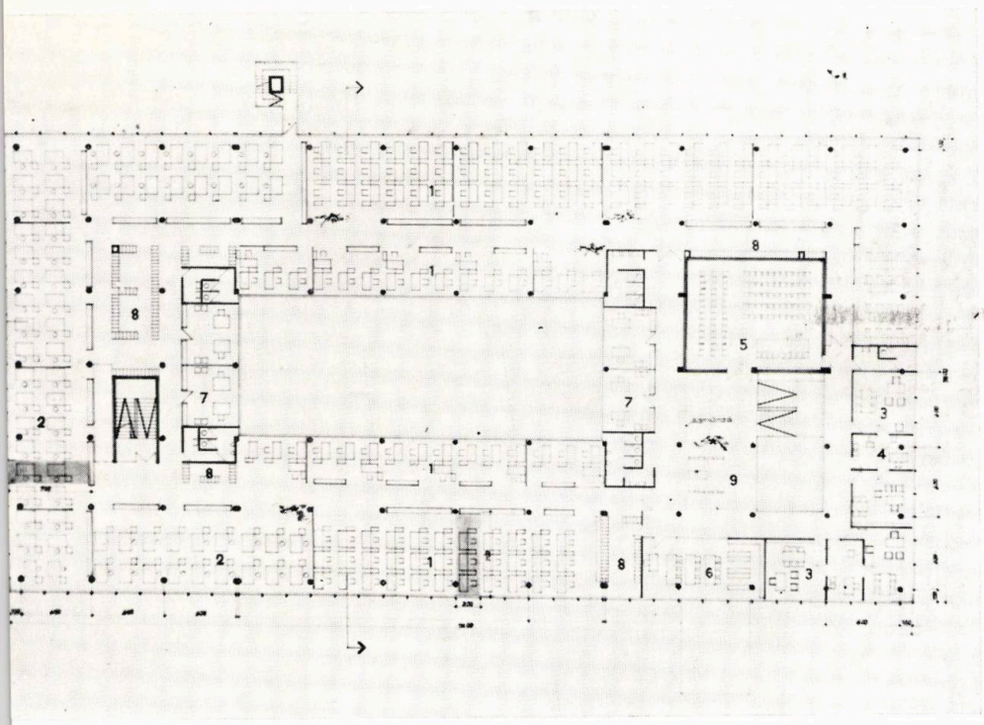

30 *Varianta cu puține niveluri — Plan parter*

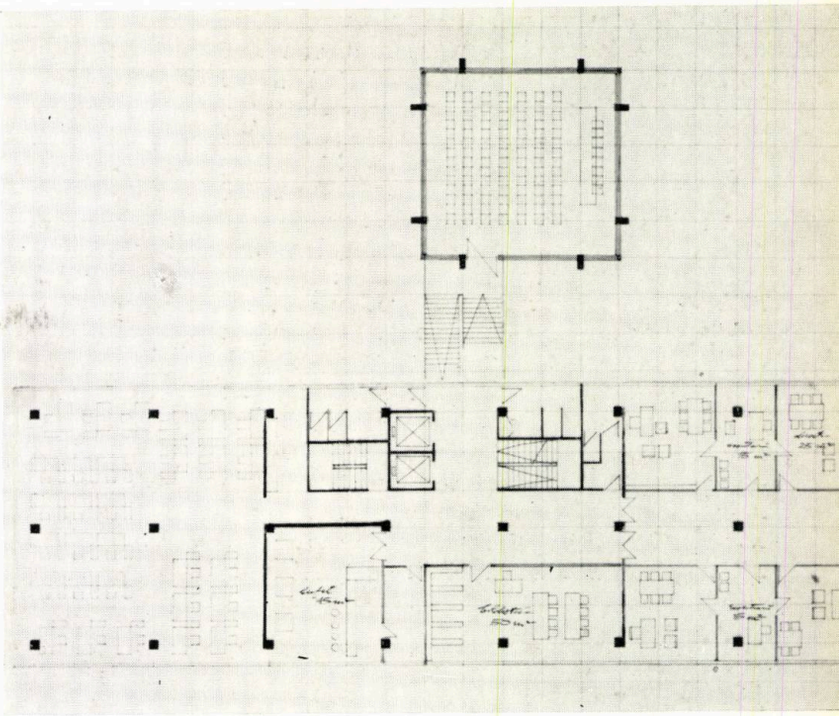

31 *Varianta cu multe niveluri — Plan parter*

Autori, *arhitecții Constantin Dobre, Victor Ivaneș, Toma Olteanu; ing. Florin Atanasiu*

MENȚIUNE

proiect nr. 20

Proiectul nr. 20 (colectiv, arhitecții Constantin Dobre, Victor Ivaneș, Toma Olteanu și ing. Florin Atanasiu), menționat, a fost conceput pe o soluție cu birouri ventilate și iluminate natural (fig. 30). Datorită și curții interioare, suprafața la sol e mare și circulațiile extinse. Soluția generală ezită între birouri mari și birouri tradiționale. Soluția cu multe etaje e mai concentrată (fig. 31). Soluția plastică prezintă fațade complet vitrate, indiferent de orientare (fig. 32).

Varianta cu multe niveluri — Perspectivă

32

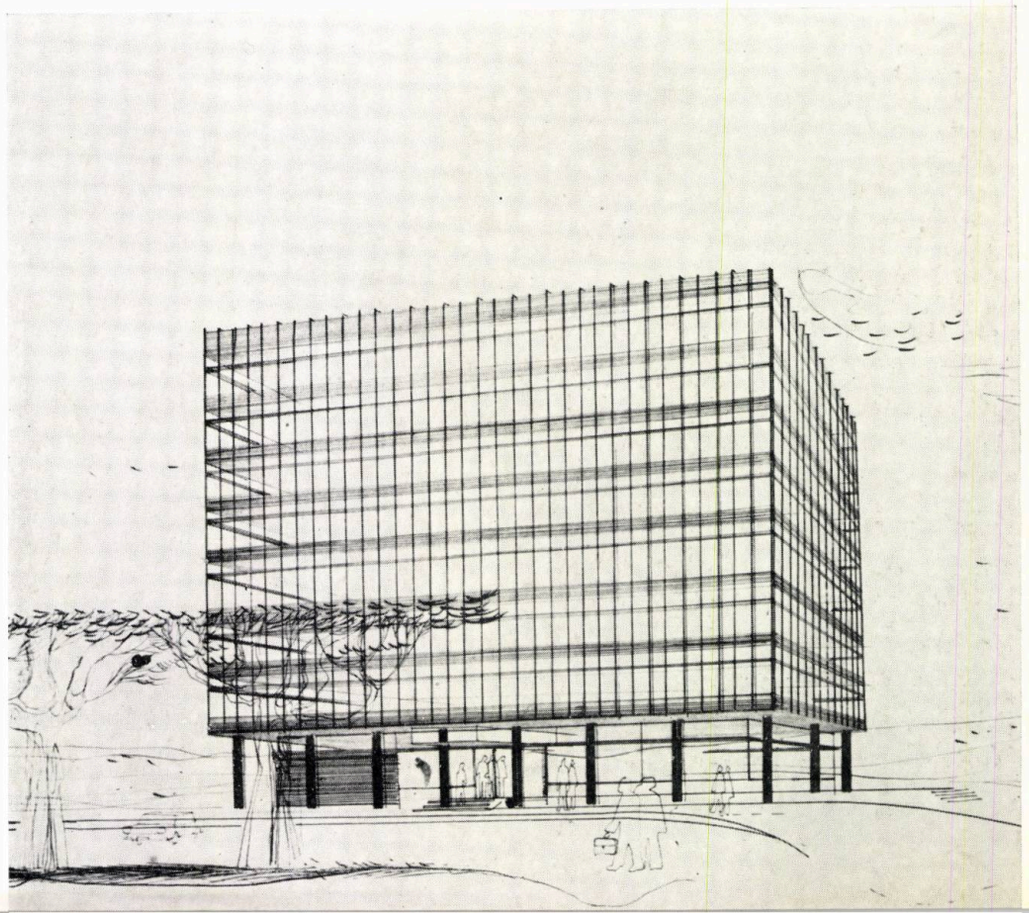

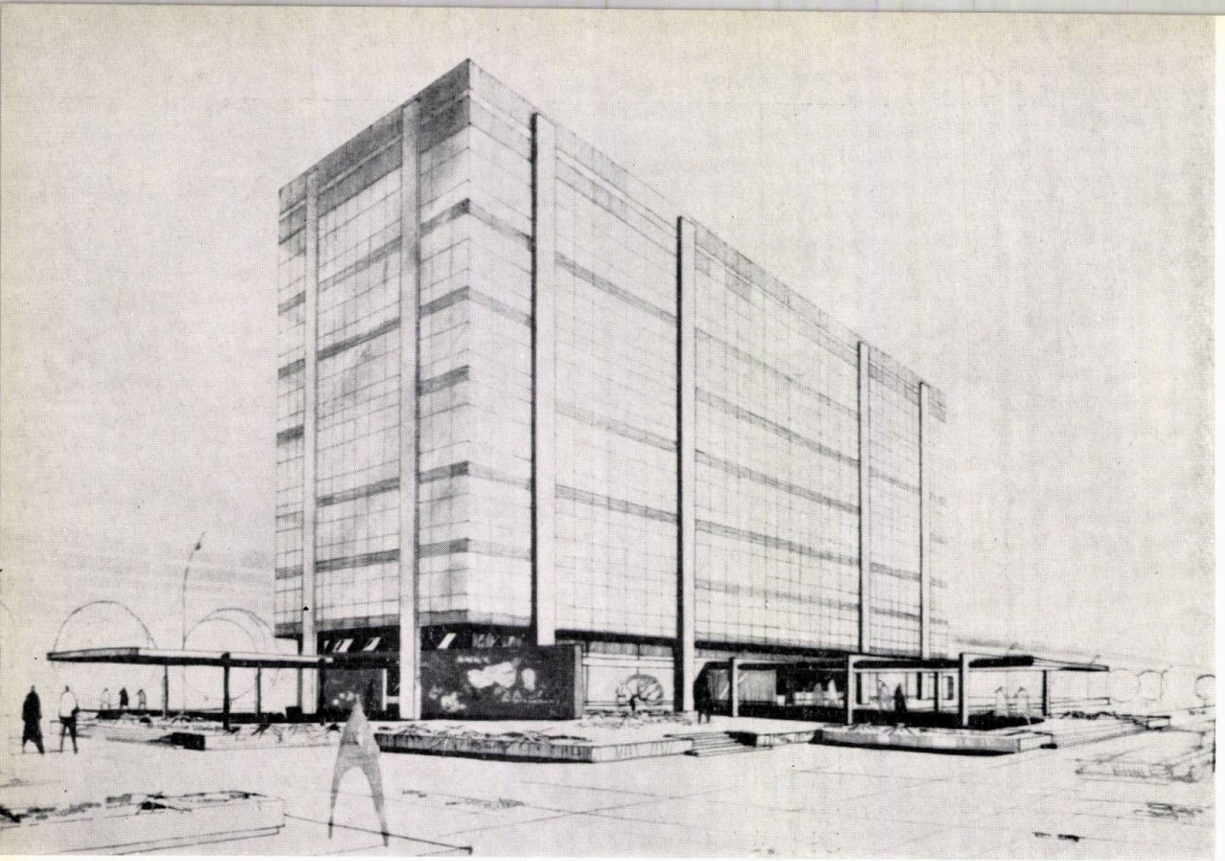

MENŢIUNE

proiect nr. 21

Autori, *arhitecţii Adrian Ionescu, Paul Mihalik, Alexandru Munteanu, Nicolae Thierry; ing. Ion Otescu*

33 *Varianta cu multe niveluri — Perspectivă*

Varianta cu multe niveluri — Plan etaj curent şi plan parter **34**

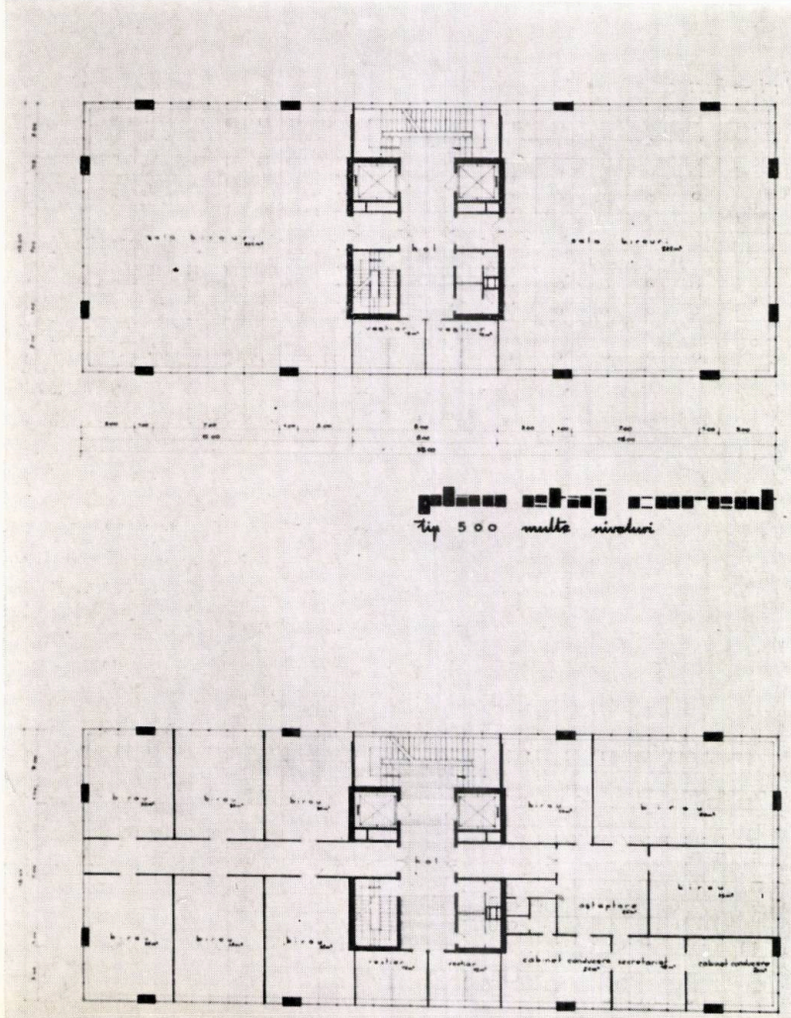

35 *Varianta cu puţine niveluri — Plan parter*

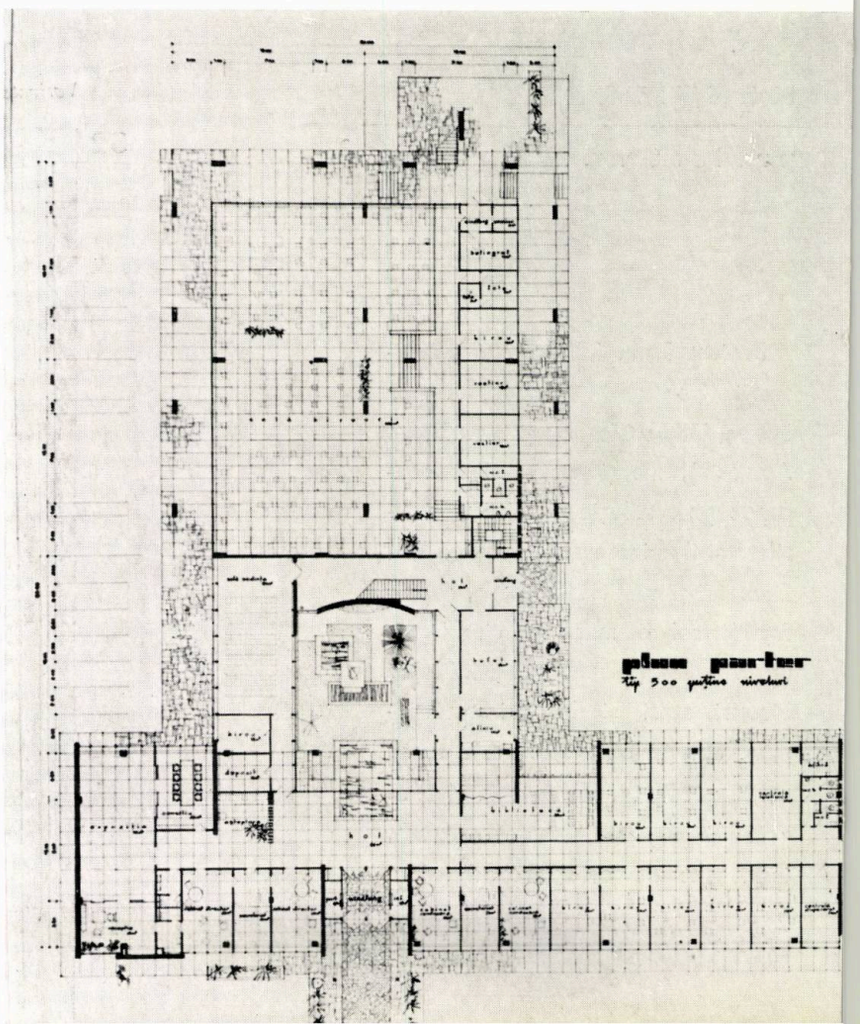

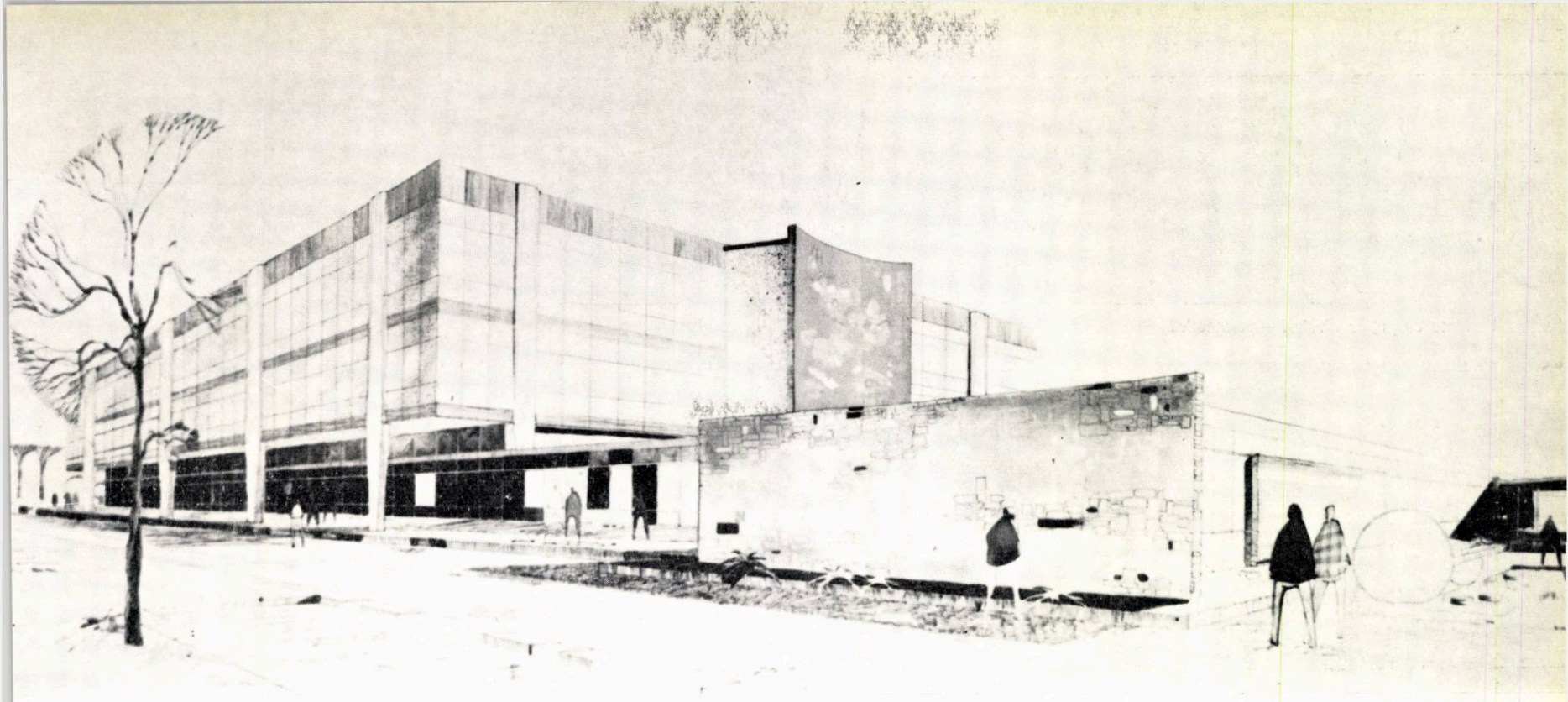

Varianta cu puține niveluri — Perspectivă **36**

Varianta cu puține niveluri — Plan etaj curent **37**

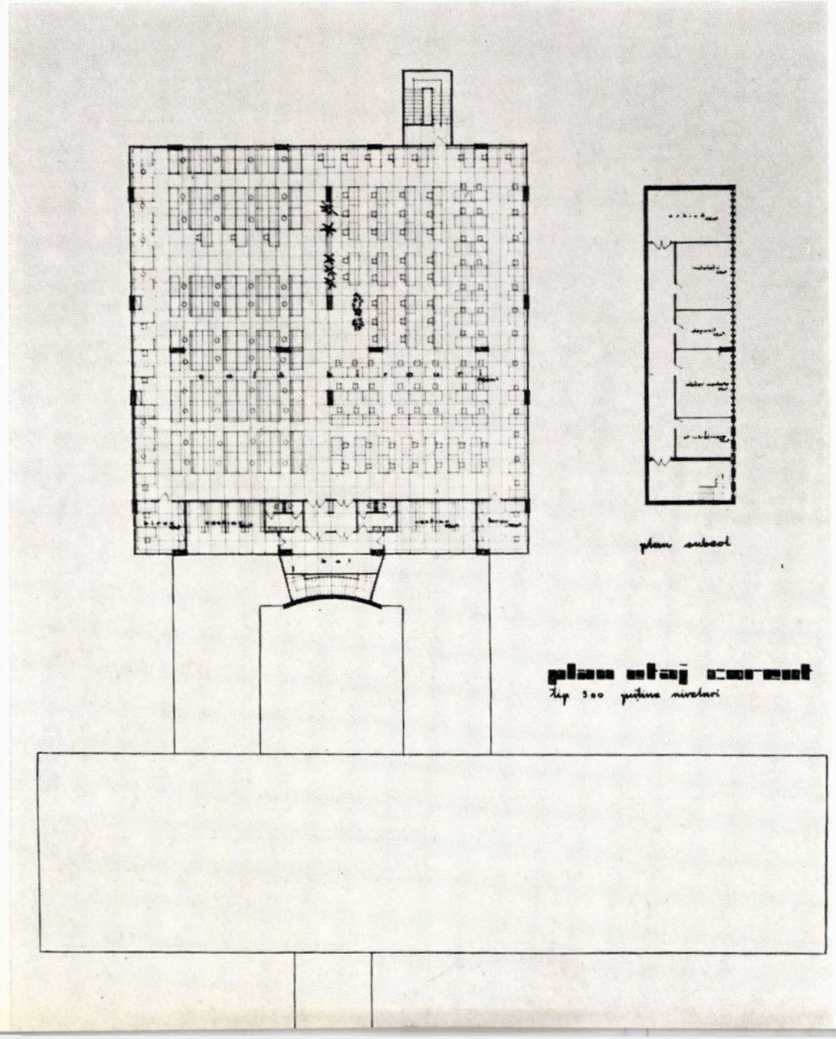

Proiectul nr. 21 (colectiv, arhitecții Adrian Ionescu, Paul Mihalik, Alexandru Munteanu, Nicolae Thierry și ing. Ion Otescu), menționat, prezintă, în variante cu p+2 etaje, o soluție cu un parter excesiv de dezvoltat, cu o circulație dificilă, atît spre corpul propriu-zis al birourilor, cît și spre sala de ședințe (fig. 35). El se distinge totuși prin claritatea compoziției spațiale (fig. 37), numărul minim de stîlpi ce nu stînjenește amplasarea mobilierului, precum și printr-o îmbinare de volume interesantă, rezolvarea plastică vădind reale calități (fig. 36). Aceleași însușiri se remarcă și în varianta cu multe etaje (fig. 33, 34) la care se adaugă, de data aceasta, și aceea a unei circulații concentrate și lesnicioase, ducînd la investiții economice.

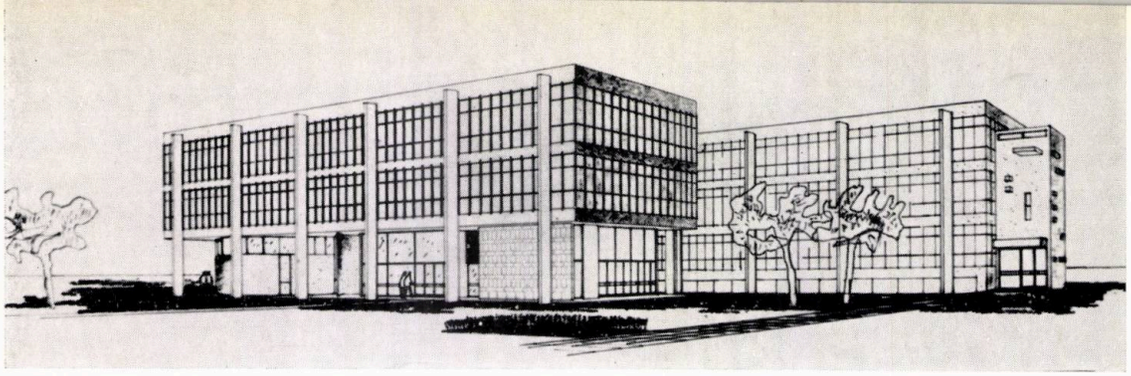

38

Varianta cu puține niveluri — Perspectivă

MENȚIUNE

proiect nr. 12

Autori, *arhitecții Virgil Nițulescu, Ioan M. Enescu; ing. Mircea Mihăilescu*

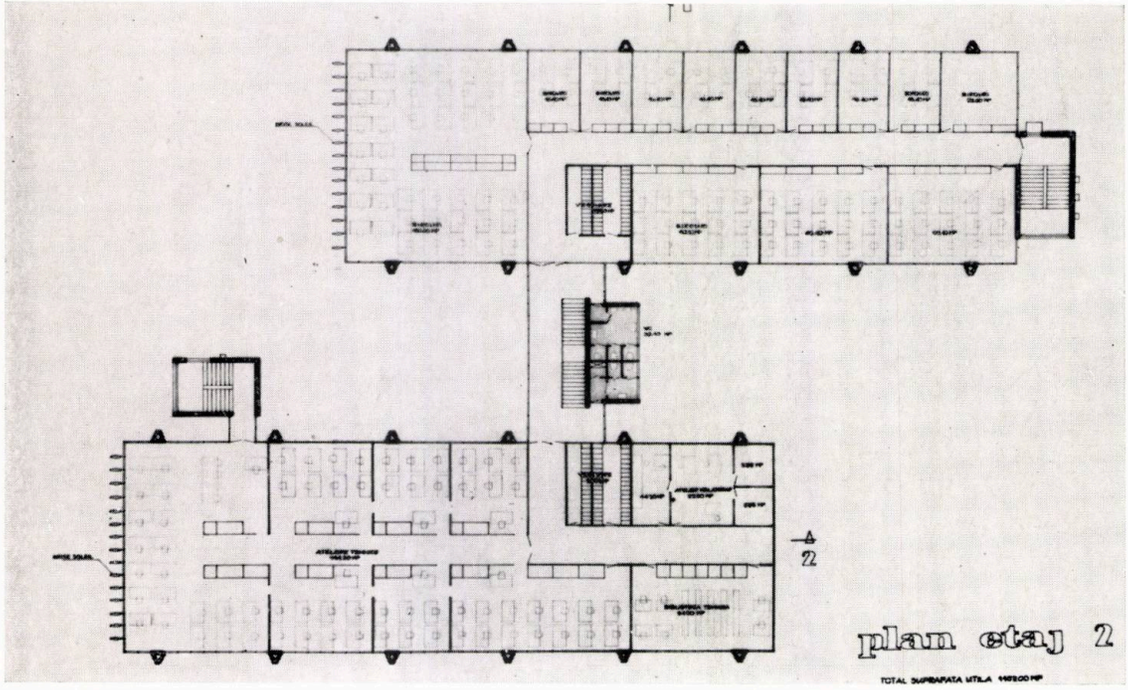

39

Plan etaj curent

Varianta cu multe niveluri — Plan parter și plan etaj curent

Proiectul nr. 12 (colectiv, arhitecții Virgil Nițulescu, Ioan M. Enescu și ing. Mircea Mihăilescu), menționat, prevede, pentru varianta cu p+2 etaje, distribuirea birourilor în două corpuri de clădiri egale și legate printr-un coridor (cu deficiențele respective) (fig. 39). Este asemănător proiectului care a obținut premiul II, conținînd însă unele dezavantaje privind circulația (coridoare lungi, nod central insuficient dezvoltat) și structura de rezistență, care folosește elemente complicate, greu de confecționat și de asamblat, fără a realiza în final un sistem avantajos. Elevațiile nu aduc elemente deosebite (fig. 38). În varianta cu p+7 etaje, problemele funcționale sînt bine rezolvate (fig. 40). În ambele soluții se realizează, în bune condiții, iluminare și ventilare naturale.

Ideea unor nuclee de beton armat monolit pentru contravîntuirea structurii prefabricate poate fi avantajoasă, însă prezintă, atît constructiv, cît și plastic, o insuficientă unitate. Efectele sculpturale ale acestor elemente monolite nu sînt puse în valoare nici în compoziția

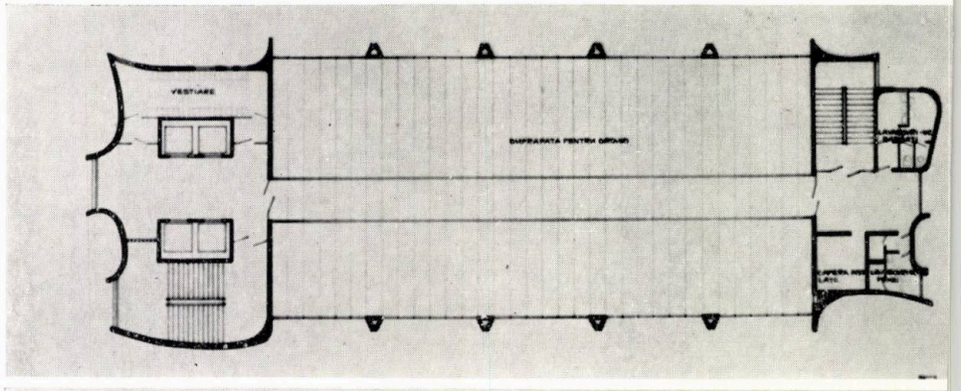

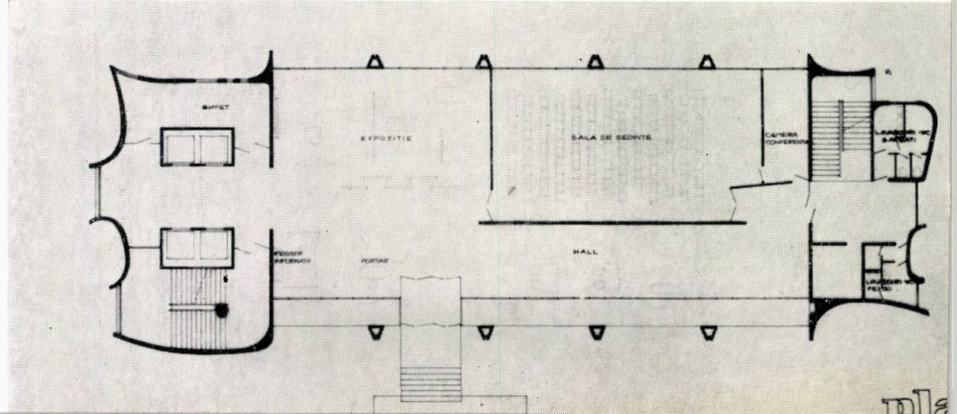

40

spațiilor interioare (limitate la grupurile sanitare și scări), nici în exprimarea lor volumetrică.

★

Este, desigur, prematur să ne întrebăm care sînt, la atîta timp după concurs, efectele sale practice.

Proiectele prezentate la concurs, cu excepția unora din cele premiate, arată o oarecare ezitare, cum de altfel e și firesc, în adoptarea unor formule total diferite față de cele din trecut.

De asemenea, proiectul-tip pentru anexele social-administrative, întocmit de I.P.C.T. — pe o temă avînd unele elemente comune cu cele din tema concursului, — proiect aprobat în anul 1965 (după concurs), nu cuprinde nici el în concepția lui spațială o viziune diferită de a vechilor realizări, din anii precedenți. Proiectul-tip I.P.C.T. are poate meritul de a fi stabilit o tramă a structurii, economică, în aceeași măsură, atît pentru încăperile de birouri, cît și pentru vestiarele muncitorilor. Stabilind pentru acestea din urmă un modul ceva mai larg, corespunzător cerințelor de îmbunătățire continuă a condițiilor de muncă, și anume 2,70 m (spațiu necesar dulapurilor de haine și *băncilor pentru îmbrăcare* în condiții comode), și considerînd modulul de 1,80 m, stabilit mai dinainte a fi cel mai economic pentru birouri (fig. 41),

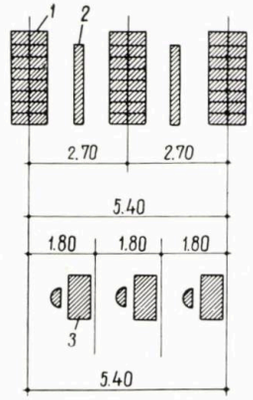

41

Traveea de 5,40 a proiectului-tip I.P.C.T. pentru clădiri social-administrative cu trama comună pentru birouri și vestiare

1 — dulapuri; 2 — bancă; 3 — birouri

proiectul a introdus modulul (traveea) de 5,40 m, rezultat ca factor comun al celor două module ($2 \times 2{,}70 = 5{,}40$ m și $3 \times 1{,}80 = 5{,}40$ m) (fig. 42). Traveea de 5,40 m se vădește a fi economică, răspunde mai bine tendinței de a reduce cît mai mult numărul stîlpilor (față de 3,60 m, vechiul modul pentru birouri și față de 4,00 m pentru vestiare) și marchează un progres pe tărîm social. Desigur că la baza concepției spațiale stă aceeași metodă de divizare în coridoare lungi și birouri separate de dimensiuni mici. Totuși, stabilind principiul de a folosi în unele variante un singur stîlp central (în sensul deschiderii) în loc de doi stîlpi (de ambele părți ale coridorului), se lasă posibilitatea realizării și a unor birouri mai

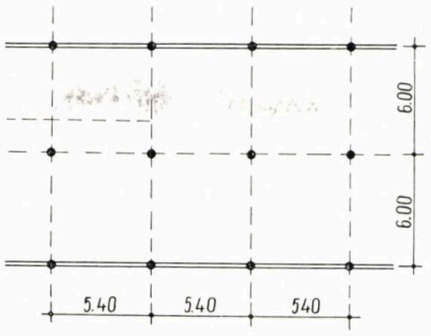

42

Trama 5,40 (6,00+6,00) a proiectului-tip I.P.C.T.

mari, fără coridor central. Structura este realizată în vederea folosirii cît mai mari a elementelor prefabricate uzinate, iar amplasarea pereților exteriori, retrași față de elementele structurale, deși reduce cu ceva suprafața utilă, dă posibilitatea adoptării unor variante numeroase de fațade, fără modificări care să intereseze restul construcției.

Mai îndrăznețe în aplicarea unor formule noi, proiectele concrete de investiții pentru birouri — destul de numeroase în ultimii ani — au adoptat atît soluția cu multe niveluri, cît și pe cea extinsă în suprafață, cu puține niveluri. Frecvența executării — chiar cu precădere — a clădirilor administrative uzinale poate fi datorată în multe cazuri și faptului că ele reprezintă o soluție economică din punctul de vedere al organizării șantierelor, respectiv *al cazării muncitorilor constructori*. Aceste clădiri, reprezentînd în stare semifinisată o investiție sensibil egală cu aceea a baracamentelor provizorii de șantier, au avantajul de a constitui un element încadrat în mod definitiv în întreg ansamblul și nu un provizorat care strică de obicei pentru mulți ani de zile aspectul noilor obiective industriale, printr-o amplasare intempestivă (fiind așa-zis provizorie, această amplasare nu e studiată), printr-o înfățișare dezagreabilă și prin sume de bani care de obicei nu se mai recuperează. Pentru investiții mai mari — cum este cazul Combinatului siderurgic de la Galați — costul acestor clădiri administrative este recuperat integral numai prin cheltuielile de transport al muncitorilor din oraș la șantier și invers (și care se ridică la multe zeci de milioane), clădirile revenind astfel complet gratuit.

Dintre clădirile tehnico-administrative care s-au proiectat și executat în sisteme mai noi — însă numai în ceea ce privește aspectul exterior, nu și ca soluții spațiale interioare — s-a semnalat la vreme clădirea « Grupului de automatizări » *), remarcabilă pentru calitățile ei plastice și urbanistice.

Dintre clădirile administrative la care se aplică formula nouă a birourilor mari, trebuie semnalată cea în curs de execuție la sectorul laminoarelor din Combinatul siderurgic de la Galați, pentru varianta cu multe niveluri, și cea de la Fabrica de elemente de automatizare de pe șos. Floreasca din București, de asemenea în curs de execuție, pentru varianta cu puține niveluri.

Soluția multietajată (fig. 48) a fost adoptată la Combinatul siderurgic de la Galați pentru motive de compoziție volumetrică, clădirea constituind cap de perspectivă al magistralei principale de acces în combinat și în același timp

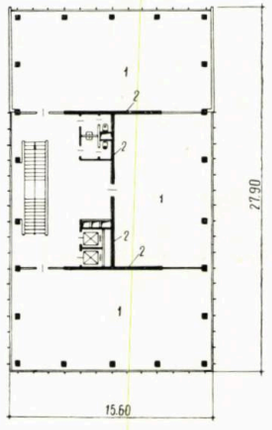

43

Plan etaj curent

1 — birouri; 2 — diafragma antiseismică

un accent vertical în ansamblul sectorului, prin contrast cu clădirea laminorului, care se întinde pe orizontală pe o lungime de peste 1 000 m. Nodul de circulație verticală este amplasat nu central, ci pe latura mare (fig. 43). În legătură cu acest nod este proiectat și sistemul de diafragme antiseismice. Însorirea excesivă a fațadelor este combătută prin lamele antisolare verticale. Întreaga clădire se ridică deasupra unui parter extins, formînd baza turnului. Suprafața etajului curent este însă relativ redusă, fiind mai mică decît cea recomandată de teoreticienii birourilor mari, așa cum s-a arătat mai sus.

*) Vezi revista «Arhitectura R.P.R.» nr. 1/1965.

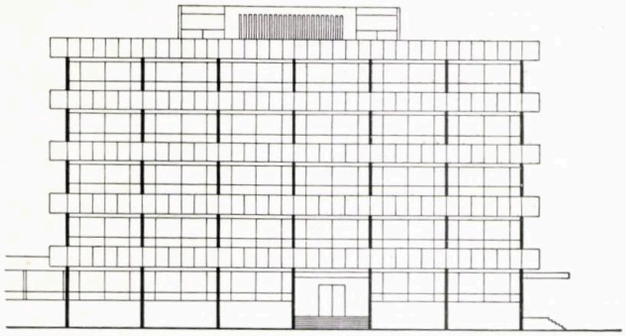

44

45

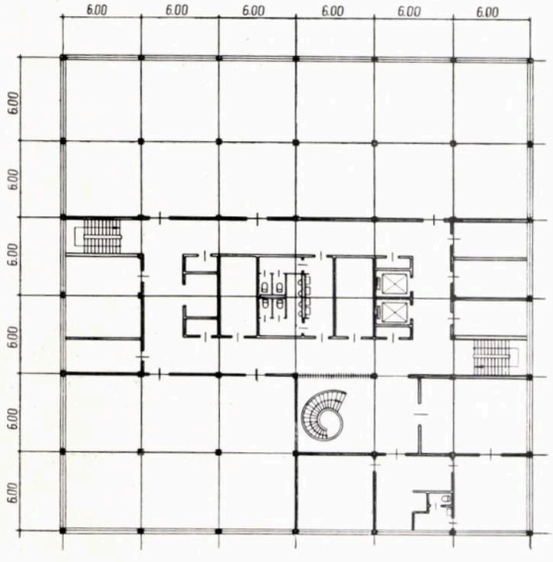

46

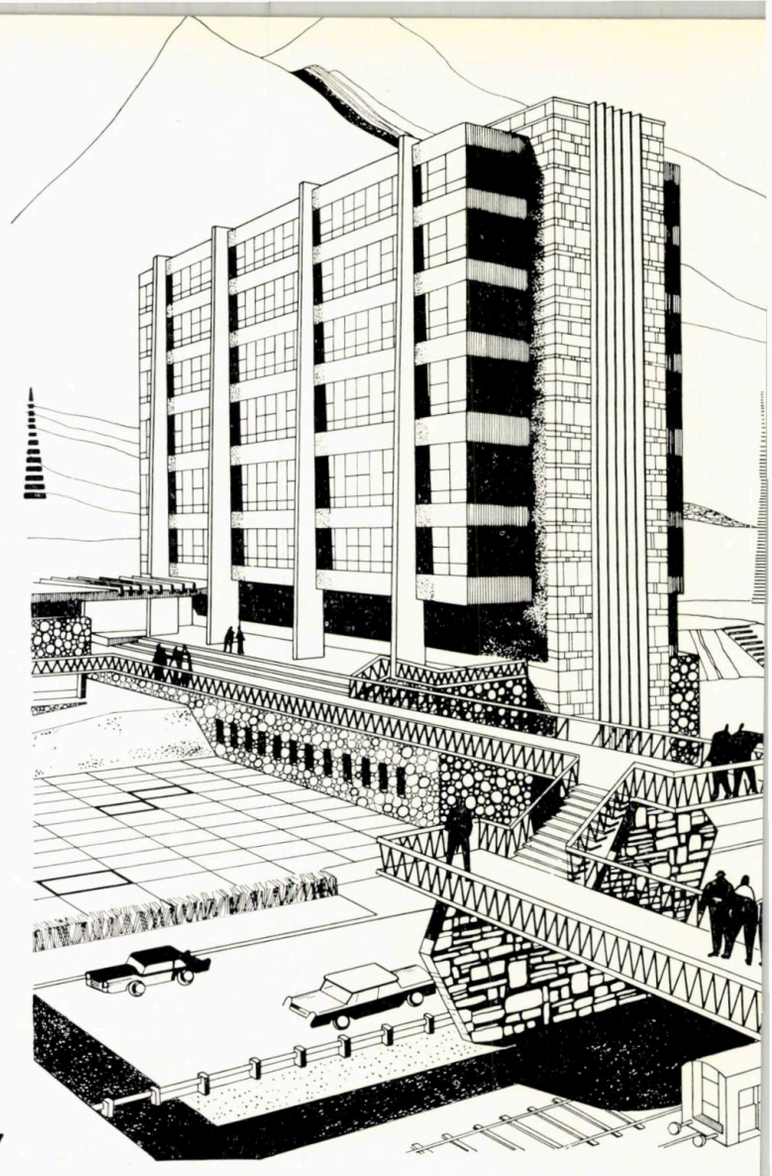

47

Clădirea tehnico-administrativă a Fabricii de elemente de automatizare se înscrie într-un plan perfect pătrat, cu latura de 36 m (mai mare ca la Combinatul de la Galați), avînd p+4 etaje, și adoptă soluția unui nod central alungit (fig. 45). Dezavantajul în acest proiect îl constituie numărul mare de stîlpi interiori, construcția, cu excepția părții centrale, bazîndu-se pe o rețea de stîlpi de 6 × 6 m.

În elevație, fațadele vitrate pe toate laturile sînt prevăzute cu fîșii de sticlă colorată (absorbantă a caloriilor provenite din radiațiile solare), amplasate la distanță convenabilă în fața ferestrelor (fig. 44).

Este de remarcat că atît pentru clădirea administrativă de la Galați, cît și pentru cea din București se prevede posibilitatea împărțirii suprafețelor în birouri mici, deservite de coridoare, ca și luminarea și ventilarea naturală, directă a birourilor; este o măsură de prudență firească, derivată din necunoașterea exactă a modului de funcționare a birourilor mari. Trebuie remarcat, de asemenea, că, deși ambele clădiri sînt vitrate pe toate fețele, una adoptă un sistem lamelar vertical pentru protecția împotriva însoririi, iar cealaltă un sistem orizontal. Ambele soluții constituie desigur mijloace eficiente pentru scopul urmărit, dar un studiu mai adîncit în acest sens ar conduce probabil la sisteme diferențiate de lamele, amplasate și orientate pe diversele laturi ale clădirii, în raport cu condițiile reale determinate de orientarea acestora. În acest fel s-ar realiza o eficiență sporită, deci cheltuieli corespunzător mai mici la instalațiile de încălzire, ventilare, climatizare și poate și efecte de ordin plastic mai variate și mai interesante.

S-ar mai putea cita și alte proiecte întocmite pe baza acestor principii mai noi, dar care nu au trecut încă la faza de execuție. Astfel este proiectul clădirii tehnico-administrative de la Uzina metalurgică din Sinaia (fig. 46, 47) sau cel al uzinelor « Grivița Roșie » din București. Ambele proiecte au adoptat soluția multietajată pentru rațiuni urbanistice și din cauza terenului foarte restrîns, primul fiind amplasat pe șoseaua

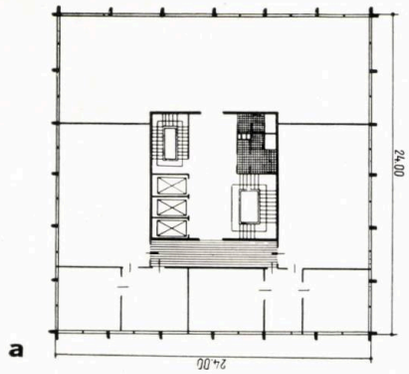

a

48

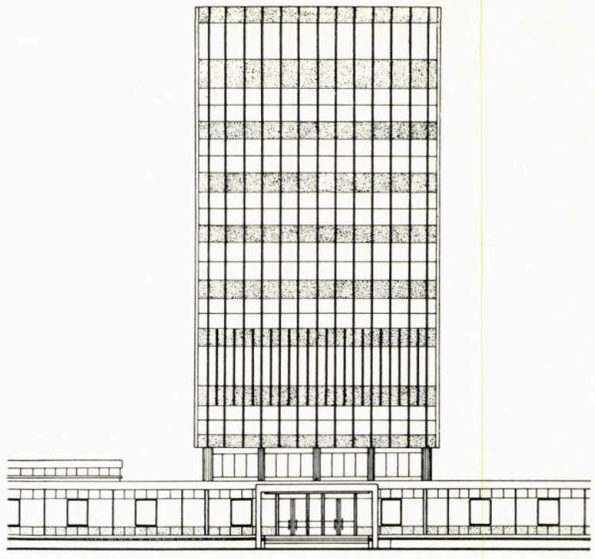

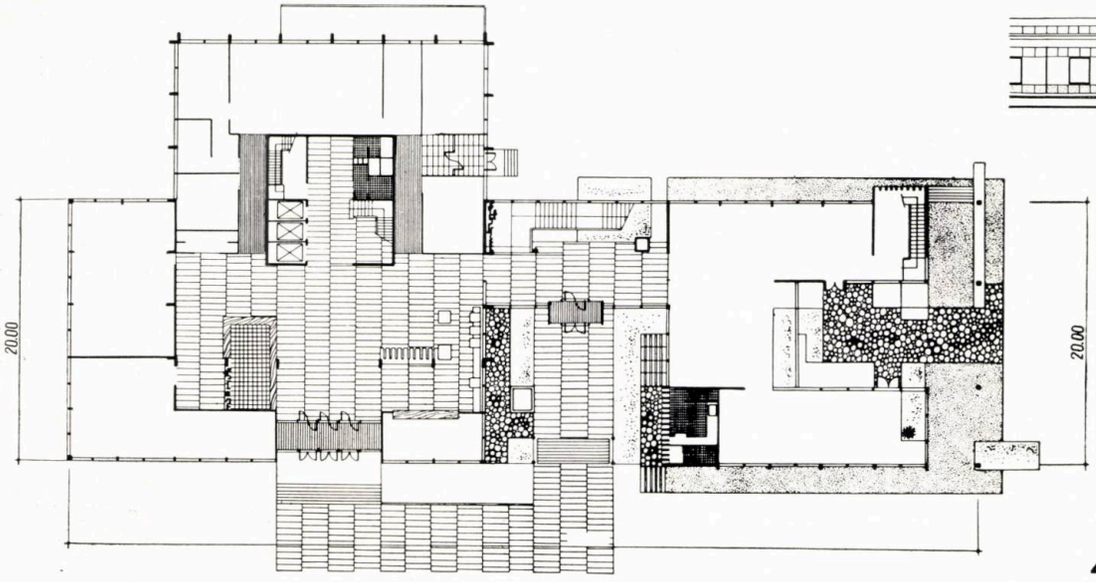

b

49

44 — *Clădirea tehnico-administrativă a Fabricii de elemente de automatizare din București*

45 — *Plan etaj I*

46 — *Planul etajului curent al Uzinei metalurgice din Sinaia*

47 — *Proiectul clădirii tehnico-administrative a Uzinei metalurgice din Sinaia*

48 — *Clădirea tehnico-administrativă a sectorului de laminoare de la Combinatul siderurgic Galați*

49 — *Proiectul clădirii tehnico-administrative a Uzinelor « Grivița Roșie » — București.*

a — planul etajului curent; *b* — planul parterului

națională D. N. 1, chiar la intrarea în orașul Sinaia (în punctul de bifurcare al șoselei), iar celălalt pe calea Griviței, nu departe de Gara de Nord. Proiectul clădirii tehnico-administrative de la uzina din Sinaia prezintă o formă alungită, cu două noduri la cele două laturi mici și fără stîlpi interiori, ci numai pe laturile mari. Pentru clădirea tehnico-administrativă de la uzinele « Grivița Roșie » se prevede în alternativă plan pătrat sau dreptunghiular. Cel pătrat (latura de 24 m) amintește întrucîtva soluția proiectului cu premiul I din concursul U.A., proporția între suprafața birourilor și cea a nodului central fiind însă mai puțin favorabilă (fig. 49).

Desigur că este greu de prevăzut efectul direct sau indirect al concursului asupra proiectării viitoare a clădirilor administrative uzinale. Chiar dacă concursul nu a făcut decît să pună probleme și să demonstreze prin exemplificări diferitele posibilități de rezolvare și încă se poate considera că și-a atins în bună parte scopul. Se poate spune, totuși, că a făcut mai mult decît atît și că o serie de clădiri administrative, proiectate sau în curs de proiectare, ilustrează formule noi, de genul celor prezentate la concurs.

De asemenea, apare prematură stabilirea unor concluzii cu privire la eficiența tehnico-economică și funcțională a unora sau altora dintre soluțiile preconizate. În momentul de față se organizează prin I.P.C.T. o anchetă asupra diferitelor aspecte discutate mai sus la clădirile administrative uzinale, executate în decursul șesenalului trecut și aflate în funcțiune. Ea va putea fi completată în anii imediat următori, cu o anchetă similară asupra clădirilor administrative uzinale, actualmente în curs de execuție. Prin însumarea și compararea rezultatelor, vom putea avea o imagine mai clară asupra realizării clădirilor administrative uzinale, în viitor, în țara noastră.

ne vorbesc autorii proiectelor premiate

arh. ion găleşeanu

Pornind la rezolvarea temei concursului de idei lansat în vederea găsirii unor soluții optime pentru sediile tehnico-administrative ale marilor complexe industriale, am considerat că acest concurs trebuia să aducă neapărat idei noi în proiectarea și executarea acestor tipuri de clădiri.

Plecînd de la rezolvarea judicioasă a funcționalității și a universalizării suprafețelor construite, am urmărit totodată și organizarea spațiilor, găsirea unor sisteme constructive moderne care să ducă la un înalt grad de industrializare a lucrărilor și realizarea unor indici tehnico-economici favorabili, fără a neglija nici aspectul plastic, pentru a obține soluții bine închegate, la nivelul tehnicii contemporane.

În acest sens, în ambele proiecte prezentate de colectivul nostru, am căutat să realizăm în partiuri:

— o flexibilitate maximă a planului și a aspectului arhitectural, pentru a ieși din monotonia rezultată din folosirea aceluiași tip de pavilion la toate industriile;

— săli mari pentru birouri (care pot fi oricînd compartimentate), săli în care diversele funcții să fie delimitate nu prin pereți, ci prin modul în care se amplasează mobilierul, prin panouri fonice amovibile, prin circulații, grupuri sanitare etc.;

— structuri simple, ușor de executat;

— echipare cu instalații moderne de climatizare, iluminare și insonorizare.

Trebuie să menționăm că tema-program a fost prea amplă, fiind cerute multe piese, fiecare proiect cuprinzînd cîte 4 obiecte; considerăm că din această cauză, participarea la concurs a fost relativ redusă, mulți concurenți retrăgîndu-se pe parcurs.

Apreciem însă că nivelul calitativ al proiectelor prezentate a fost ridicat, juriul avînd de ales între două tipuri de soluții:

— clasice, cu birouri înșirate de-a lungul coridoarelor, în bare orizontale sau verticale;

— noi, cu săli mari de lucru.

În ceea ce ne privește, apreciem pozitiv orientarea juriului către soluții noi. Ne punem însă o serie de intrebări: Ce se întîmplă cu aceste proiecte? De ce nu sînt duse mai departe? De ce nu se aplică pe teren, cel puțin experimental, soluțiile premiate?

În ultimul timp, temele puse în concursuri au început să fie mai interesante, concursurile mai dese.

Considerăm că lansarea în concursuri, deschise tuturor arhitecților, a lucrărilor importante și realizarea proiectelor premiate, trebuie — așa cum arată Directivele Congresului al IX-lea al P.C.R. și indicațiile date la Consfătuirea pe țară a lucrătorilor din construcții — să devină o metodă permanentă de lucru. Numai în acest fel se poate ieși din rutină și monotonie, numai în acest fel proiectele importante vor putea fi întocmite de cei ce vin într-adevăr cu idei noi și nu vor mai fi restrînse la un cerc mic de invitați, așa cum s-a întîmplat uneori în trecut.

ing. ştefan angelescu

Laureat al Premiului de Stat

Concursul de idei pentru clădiri administrative, organizat în cursul anului 1965 de către Uniunea arhitecților, a constituit un prilej de trecere în revistă a părerilor actuale ale constructorilor, arhitecți și ingineri, de la noi din țară, în ce privește concepția modernă a acestor clădiri în special și a construcțiilor în general.

Sigur că această trecere în revistă s-a făcut pornind de la revizuirea unor păreri împămîntenite, am spune devenite tradiționale, în ce privește toate aspectele sub care trebuie privită construcția și că la această revizuire a contribuit în mare măsură analiza multilaterală a numeroase exemple apărute în ultimii ani în tehnica mondială.

Funcționalitatea construcțiilor, consecință a perfecționării organizării activităților omenești, a îmbogățirii mijloacelor tehnice auxiliare acestor activități, dar în mare măsură și factor ce poate condiționa progresul în acest domeniu, a constituit desigur un prim și important criteriu asupra căruia colectivul nostru a reflectat.

Concluziile la care am ajuns, materializate în proiectele prezentate, și-au dovedit valabilitatea prin premierea acestor proiecte.

Acest fapt marchează, în măsura în care părerea juriului are semnificația părerii majorității pe care o reprezintă, pătrunderea treptată și sigură și în alte domenii ale construcțiilor a ideii universalizării spațiilor construite, idee recent apărută la noi în domeniul halelor industriale și extinsă de noi în domeniul clădirilor administrative în cadrul acestui concurs.

Nu e loc în cadrul acestor note pentru o analiză a fertilității acestei idei, analiză ce se impune a ocupa un spațiu mai larg și o tratare multilaterală.

Este însă cazul să subliniem că nivelul limitat al concursului și obiectivul limitat de rezolvare a clădirilor administrative nu ne-au permis valorificarea mai amplă a acestei mănoase idei.

Identificarea avantajelor tehnico-economice, liberalizarea expresivității plastice și relevarea consecințelor pozitive asupra organizării activităților omenești, la care conduce extinderea mai largă a unor asemenea soluții, precum și sublinierea condițiilor complexe ce trebuie asigurate, în vederea creării climatului în care ideea universalizării spațiilor construite să ducă la realizarea obiectivelor prezumate, ar permite după părerea noastră transformarea proiectelor noastre, actualmente « desene pe hîrtie », în obiective concrete.

Urmărind această idee, am căutat să asigurăm, prin organizarea interioară a spațiilor, prin soluțiile de structuri, prin expresivitatea plastică și prin gradul de industrializare a executării lucrărilor, obținerea unor soluții omogene situate sub toate aspectele la nivelul tehnicii mondiale.

Recunoaștem dificultatea transpunerii într-o temă de concurs a modului de rezolvare a unor clădiri pentru satisfacerea unor grupe de funcții ce ar putea căpăta soluționări constructive comune sau puțin diferite, dar considerăm că o dată învinsă această dificultate, eventual prin solicitarea rezolvării ei tot prin concurs, se poate obține un important salt calitativ în rezolvarea la un nivel ridicat de industrializare a unui volum mare de construcții.

Asemenea rezultate cu importante consecințe economice — scurtarea duratei de proiectare, reducerea duratei de execuție a lucrărilor de construcții-montaj, reducerea cheltuielilor de investiții — vor putea asigura și varietatea funcțională și plastică, prin gîndirea unei game largi de elemente de construcții și instalații destinate diverselor funcții ce ar urma să capete asemenea clădiri.

Din cele expuse se conturează propunerea noastră de a fi cuprinse în concursuri viitoare, în mai mare măsură, teme cu caracter mai complex, cuprinzînd în acest mod de rezolvare activitatea de tipizare, care riscă altfel să se izoleze într-un academism teoretic.

arh. horia hudiță

Principalele criterii care ne-au condus la adoptarea soluției prezentate în proiect au fost economicitatea și posibilitatea asigurării unei bune funcționări în condițiile tehnice actuale. Pătrunderea în centrul de greutate al ansamblului funcțional, distribuția tentaculară pe « bare decalate » ce-și eliberează reciproc frontul, ocupînd un teren cu mare capacitate de densitate, ocuparea extremelor de circulație cu « hala de birouri », celulele fiind distribuite pe parcursul culoarelor, amplasarea echilibrată a scărilor în distanțe normative au fost alte considerente derivate din criteriile enunțate.

În altă ordine de idei, considerăm necesar ca programele concursurilor de arhitectură să conțină specificațiile unor limite superioare și inferioare economice, limite între care intenționează să-și realizeze beneficiarul lucrarea, a cărei rezolvare este oferită prin temă concursului. Ideile valoroase, fie sub aspect tehnico-economic, fie sub aspect plastic-funcțional, își vor găsi astfel loc, în mod sigur, în adiacenta unei realități posibile, fără a constitui o tribună de oferire a unor viziuni uneori interesante, dar de multe ori nefolositoare beneficiarului. Evident, nu propun devize și evaluări — ar pieri entuziasmul oricărui concurent — dar ordinul de mărime a volumului economic s-ar putea preciza în program și respectiv solicita în soluțiile prezentate.

Aprecierea de către juriu a unor proiecte-tip « hală totală », cu adîncime mare, față de nod, cu avantaje economice « posibile » dar nerealizabile în prima etapă la noi, mi se pare într-o oarecare măsură avangardistă. În acest sens, aș remarca și necesitatea precizării etapei de realizare a temei-program. Desigur, pentru o etapă ulterioară de 5—10 ani, aprecierile făcute asupra proiectelor-tip hală își pot pierde caracterul avangardist și pot deveni, din contră, realiste.

arh. willy juster

Ideea generală care trebuie să stea la baza rezolvării unor asemenea teme este, desigur, asigurarea adaptabilității atît la condițiile diferite ale fiecărui caz concret, cît și la evoluția în timp a organizării fiecărei industrii în parte. Această idee conduce la rezolvări simple și clare, cu maximă flexibilitate, în care elementele fixe — circulațiile verticale și grupurile sanitare, să stînjenească cît mai puțin această adaptabilitate.

Utilitatea unui asemenea concurs ar fi fost, poate, găsirea unor soluții care să ofere posibilitatea tipizării elementelor fixe, alegerea unei scheme funcționale suple și a unei trame constructive capabile a fi industrializate. Dificultatea la acest concurs era tocmai selectarea, dintr-o infinitate de soluții posibile, a acelor soluții capabile să răspundă principiilor de mai sus, în condiții de economicitate maximă. Alegerea juriului a ținut în general seama de aceste criterii, excepție făcînd premierea unei soluții mult prea particulare (proiectul nr. 18, distins cu premiul II), care nu răspunde, după părerea mea, temei concursului.

Soluția propusă de noi (proiectul nr. 1), a mers pe o rezolvare compactă, de contur simplu, pe o tramă regulată, aceeași pentru clădirile înalte și joase, ceea ce oferă posibilități de industrializare. Pentru birourile cu puține niveluri, circulațiile verticale, vestiarele și grupurile sanitare ocupă miezul dreptunghiului, birourile avînd continuitate pe conturul fațadei și oferind prin aceasta o maximă flexibilitate de compartimentare interioară. Aceeași idee a stat și la baza rezolvării construcțiilor înalte, elementele fixe ocupînd aici o poziție similară, însă cu luminare directă. În toate soluțiile, spațiile de circulație ocupă o suprafață minimă.

Dat fiind faptul că tema era mult prea generală, că în condițiile concrete ale fiecărei industrii problemele pot căpăta aspecte particulare, legate de amplasament și de sistemele constructive, consider în general că acest concurs nu putea să ofere prea mult și deci se poate pune sub semnul întrebării utilitatea lui.

arh. victor ivaneș

Rezolvarea principială a programului dat era determinată, după părerea mea, de alegerea sistemului de iluminare a spațiilor de lucru: iluminarea naturală — *care ducea în general la sistemul tradițional cu corpuri de clădiri avînd o adîncime pînă la 15 m (excluzînd clădirile pe parter cu lumină zenitală, care sînt neeconomice),* sau iluminarea artificială, *cu situarea consecventă pe principiul spațiilor mari pentru birouri. Alegerea unuia din aceste sisteme determină direct și rezolvarea partiului.*

Dacă la varianta « clădire cu puține niveluri desfășurată pe orizontală » era perfect posibilă situarea categorică pe unul din principiile amintite, la tipul de « clădire cu multe niveluri », alegerea celei de a doua soluții era mai puțin posibilă din cauza suprafeței mult prea reduse ce revenea fiecărui nivel. Astfel judecînd, deși la începutul studiului eram convinși că flexibilitatea, ca atribut indispensabil al clădirilor destinate birourilor, nu se poate rezolva integral decît în sistemul halelor mari, ceea ce la o rezolvare consecventă ducea implicit la folosirea luminii artificiale, am adoptat în cele din urmă o soluție la care, în condițiile păstrării luminii naturale pentru birouri, planul nivelului să prezinte cît mai multă elasticitate în folosirea spațiului interior.

Am obținut aceasta prin amplasarea corespunzătoare a bazelor fixe și se poate vedea că soluția permite o alegere liberă a sistemului de formare a interioarelor, adaptat la nevoile actuale și la caracterul beneficiarului — de la sistemul tradițional cu coridoare și celule, sistemul mixt, pînă la sistemul cu săli de lucru mari.

Față de exemplele din ce în ce mai numeroase de clădiri moderne pentru birouri, la care ideea « spațiului liber » este împinsă la maximum — cu completarea luminii de zi cu lumină artificială, rezolvarea prezentată este cu siguranță mai puțin consecventă însă — așa cum am mai arătat — ni s-a părut necesar să păstrăm același principiu la rezolvarea mai multor variante ale aceluiași program, reconsiderînd în același timp avantajele incontestabile ale folosirii luminii naturale (economie de investiție și de exploatare, eficiența muncii legată de psihologia salariatului în condițiile unui contact direct cu natura, condiții sanitare etc.).

*

Principiul enunțat a fost rezolvat în consecință pe baza unui modul de 2 m cu o adîncime de maximum 7 m, care este găsit în partiuri simple ușor adaptabile unor condiții concrete — piață preuzinală, clădire izolată etc., de altfel condiție necesară unui proiect-tip.

Varianta pe orizontală a fost rezolvată numai pe două niveluri, obținîndu-se astfel confort pentru salariați, dar în același timp și avantajele fluxului tehnologic pe orizontală. Pentru a micșora lungimea construcției s-a introdus o curte interioară, suficient de mare pentru a deveni o adevărată grădină în prelungirea spațiului de lucru.

Soluția cu multe niveluri preia aceleași principii (ca sistem de iluminare, modul și folosire a spațiului), cu baza fixă economicos rezolvată în raport cu suprafața utilă a nivelului.

În amîndouă variantele s-a prezentat mobilarea interiorului apropiată de principiul spațiilor mari, însușindu-ne astfel avantajele evidente ale acestui sistem, care nu este folosit și experimentat încă în țara noastră, posibilitatea de a organiza și a stabili o desfășurare rațională și corectă a muncii printr-o comunicare mai ușoară între locurile de muncă, o colaborare mai directă între salariați, o simplificare a circulației, ceea ce duce implicit la clarificarea fluxului tehnologic al lucrărilor și permite o mare elasticitate în modificările acestui flux.

Poate și mai puternic intervine factorul psihologic prin îmbunătățirea efectivă a atmosferei de lucru,

a disciplinei în muncă: într-un spațiu mare crește responsabilitatea și respectul reciproc al fiecărui ins față de semenii lui și față de colectiv, crește spiritul de muncă colectivă. Aspectul interior al unui spațiu continuu, tratat cu grupuri de mobilier separate prin plante sau dulapuri joase, poate căpăta eleganță, o anumită intimitate, o impresie de confort.

★

Tema-program, așa cum a fost alcătuită, dar mai ales cum a apărut în rezolvările apreciate de juriu, conținea unele contradicții de fond și de formă.

Astfel, orientarea juriului spre aprecierea rezolvărilor cu spații mari, în soluții consecvente, pune sub semnul întrebării chiar ideea variantei pe înălțime ca o cerință obligatorie a programului — la capacitățile relativ mici de salariați — ea fiind necompatibilă cu ideea spațiilor mari. Iată de ce mi se pare că era necesară (mai ales în condițiile actuale din țara noastră, cînd dispunem de o redusă experiență în privința clădirilor de birou), o clarificare a unui punct de vedere în această problemă, prin discuții preliminare, dacă nu chiar prin studii și măsurări precise în privința proceselor de lucru ale lucrărilor de rutină zilnică comune tuturor birourilor din orice întreprindere, care ar fi adus precizări asupra aspectului funcțional din clădirile tehnico-administrative.

O altă contradicție a programului apare între principiul concursului « de idei » și obligativitatea detalierii soluției constructive, precum și studierea schemelor de extindere la tipul de 800, la aceeași scară cu studiul proiectului în sine. Studierea și desenarea unui număr mult prea mare de piese a privat pe autori de timpul necesar căutării unor idei originale valoroase ce ar fi putut sta la baza unor studii ulterioare în producție.

Judecarea proiectelor ni s-a părut justă și ne-a bucurat faptul că, mai mult ca oricînd, comisia s-a eliberat de influențele « de producție », lucru ce ne dă un imbold în abordarea cu curaj, în alte concursuri, a celor mai avansate idei, în problemele respective, din practica noastră și cea internațională.

★

Creația de arhitectură, în accepția sa superioară, întruchipează contemporaneitatea epocii respective, oglindește un întreg complex de factori, dar ea trebuie să fie și o expresie a personalității, a ideilor, a voinței autorului.

Din păcate, așa cum s-a arătat și în alte dăți, proiectarea și realizarea concretă a « obiectului de arhitectură » este influențată puternic de relațiile reciproce dintre factorii interesați și uneori atît de defavorabil încît manifestarea deplină a dezideratului enunțat este practic împiedicată.

Iată de ce studiile premergătoare proiectului de execuție, studiile tehnico-economice și mai ales concursurile de arhitectură suscită un interes deosebit prin posibilitățile ce le oferă.

arh. virgil nițulescu

Față de multe alte teme-program ale altor concursuri, care păreau calcate pe o soluție prestabilită de întocmitorii ei și de cei care au avizat respectivele teme, tema-program pentru concursul de clădiri administrative excela printr-o mare libertate de gîndire acordată concurenților; singurele elemente reale privitoare la capacitatea construcțiilor, rezultate dintr-o analiză a necesarului curent în ansamblurile industriale și precizările de suprafețe limitative, au apărut doar ca repere de comparare între proiectele elaborate.

Nu au reușit însă nici acum beneficiarii concursului să renunțe la « grija » de a-și justifica lor înșiși premiile acordate printr-un volum de muncă inutilă impus prin temă; cui i-ar putea fi utilă o secție longitudinală printr-o clădire administrativă, cînd o simplă secție caracteristică ar fi fost suficientă? (De multe ori, indicațiile din temă privitoare la piesele prezentate, din grija de a nu ieși afară din concurs, duc la prezentări supra-abundente sau lipsite de toate piesele necesare pentru a explicita o idee sau chiar la sărăcirea ideilor, pentru a fi suficient de explicite în planșele cerute și prezentate).

În respectarea temei propuse, împreună cu arhitectul Ion Mircea Enescu și inginerul Mircea Mihăilescu, am pornit de la constatarea lucidă că e prematură preferința pentru birouri și ateliere de mare capacitate, față de cele mai reduse ca suprafață: nici condițiile tehnice curent realizabile — o iluminare perfectă, tratament fonoabsorbant, condiționarea totală etc. — și nici mentalitatea și stilul de muncă autohton nu ne îndreptățesc la aceasta. În proiectul nostru, am propus o soluție în care să fie posibil un partiu cu spații de lucru, fie de capacitate redusă, fie ample.

Atît structura, cît și dispoziția spațiilor de lucru și a celor anexe sînt riguros logice, pentru aceasta și omogene în ambele soluții constructive (construcții joase și construcții înalte).

Ținem să subliniem unitatea de gîndire în rezolvarea celor două structuri, prin prevederea unui singur element de planșeu de 14 m × 0,90 m și a unui tronson de stîlpi cu secțiune triunghiulară, diferențierea plastică rezultînd din rezolvarea solicitărilor seismice; dacă la soluția cu parter și două etaje, elementele standard de structură sînt suficiente, la construcțiile înalte solicitările seismice sînt preluate de colajele de capăt turnate în cofraje glisante, care preiau și spațiile anexe (scări, lifturi, vestiare, grupuri sanitare) și care oferă și posibilități variate de particularizare plastică, de la o riguroasă geometrie pînă la o modelare plastică sculpturală.

Menționăm că elementele de planșeu proiectate lasă libertatea unei împărțiri variate, prezentînd o suprafață interioară perfect plană, oferind și spații adecvate pentru instalații speciale de iluminat și ventilație prin golurile lăsate pe înălțimea elementelor sau prin fente practicate la fața lor inferioară.

În ierarhia stabilită de juriu — în afara preferinței marcate pentru spațiile mari de lucru (vezi premiile I și III) — nu am identificat semnele unei luări în considerare a posibilităților de modulare și prefabricare, aplicate astăzi curent în toate ansamblurile industriale, preferîndu-se volume variate, similare blocurilor de locuințe (vezi premiul II).

Există în felul de a judeca al juriilor noastre o tendință de a achiziționa, prin premiere, rezolvările cele mai diverse, uneori contradictorii ca principii de rezolvare, în intenția de a acoperi, prin alegere, toate soluțiile posibile, selecționînd cele mai reușite exemplare din variantele prezentate.

Trecînd peste « slăbiciunile » curente ale juriilor, care sînt deseori furate de abilitatea unei prezentări, de « simplitatea » și « logica » unor locuri comune, trecînd peste lipsa unor eforturi de reiterare a elaborării ideilor prezentate și mai ales peste « intoleranța » față de soluțiile care surprind sau nu intră în seria de soluții întrevăzute de juriu prin simpla enunțare a temei, violentînd prin aceasta amorul propriu al unora și situînd de la început aceste proiecte în afara luării în considerare — în mod curent ierarhizarea valorilor este făcută deseori neomogen, în funcție de aprecieri subiective.

Judecata proiectelor concursului de față nu a făcut excepție de la practica obișnuită.

Rămîne astfel discutabilă, față de ierarhia stabilită prin premiere, preferința juriului pentru soluțiile care promovează mari spații de lucru. De altfel, întreaga dispută care are loc în străinătate, privind proiectarea spațiilor de lucru în birouri sau ateliere de proiectare, privește strict capacitatea acestora; preferința juriului pentru birouri de mare capacitate, valabilă poate în alte părți, în alte condiții tehnice de lucru (lumină, condiționare, insonorizare etc.) și cu altă mentalitate, nu ni se pare justificată pentru țara noastră. După părerea mea, o anchetă serioasă, pe baze psihofiziologice științifice ar stabili o diferență de multe procente în randamentul salariaților în birouri mari și birouri de redusă capacitate, în favoarea acestora din urmă.

Apreciez, de aceea, că o soluție elastică, care face posibile rezolvări corecte în orice ipoteză, este preferabilă rezolvărilor alese de juriu pentru premiere.

GRIGORE IONESCU
ISTORIA ARHITECTURII ÎN ROMÂNIA VOL. II

De la sfîrșitul veacului al XVI-lea pînă la mijlocul veacului al XX-lea
București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1965
540 pag., 369 ilustrații, 9 planșe în culori

Mai mult ca orice produs creator al minții și sensibilității omenești, arhitectura din toate vremurile a căutat să-și întemeieze vigoarea înfăptuirilor sale, cu mai multă sau mai puțină ingeniozitate, pe cultura și experiența veacurilor trecute, îmbinate cu exigențele permanente ale omului și ale societății.

Arhitectura, în cadrul său istoric, ne înfățișează, într-o permanență de piatră, lemn, cărămidă, beton armat, imagini spațiale și dependența lor de metodele de construcție cunoscute la acele epoci, de utilitatea construcțiilor pentru viața omului, de concepția artistică a epocii, de organizarea politică și economică a societății.

Acest potențial, acumulat de arhitectură de-a lungul dezvoltării sale multimilenare, oferă teoriei arhitecturii jaloane certe în sinteza, categoriile și legile ei de dezvoltare.

În același timp trebuie să observăm că, în mod dialectic, progresul realizat de teoria arhitecturii prin cercetarea istorică dă naștere unor noi metode de investigație, de înțelegere a interacțiunii dintre epoci, în studiul istoriei de arhitectură.

Aplicarea legilor materialismului dialectic și istoric permite cercetătorului să sesizeze legăturile directe ale arhitecturii cu dezvoltarea societății și să întrevadă cauzele social-economice și artistice care au intervenit în evoluția arhitecturii.

Pornind de la ideea că arhitectura universală însumează cele mai reprezentative produse arhitecturale ale diferitelor epoci și diferitelor popoare, al căror caracter de universalitate reiese din confruntarea lor cu critica timpului, s-au încercat și la noi, în trecut, unele lucrări de generalizare și de prezentare a arhitecturii de pe pămîntul patriei noastre.

Dar acele încercări remarcabile aveau, fie un caracter descriptiv, monumentele fiind tratate ca niște obiecte de sine stătătcare, fie tratau curentele arhitecturale ca expresii artistice ale unor influențe străine, orientale sau occidentale. Ele erau departe de a constitui reale studii de istoria arhitecturii, ale acelei arhitecturi — operă de creație complexă, bazată pe relația dintre util, construcție și frumos, și produsă de anumiți factori social-economici existenți.

Astăzi, istoricul de arhitectură are de înfăptuit o laborioasă operă de cercetare și de selectare a unui material faptic concret precum și prezentarea critică și artistică a acestui material, astfel încît să rezulte multiplele dependințe și interacțiuni care l-au determinat.

Prin această selectare, el demonstrează că ține seama de ceea ce Jean Jaurès spunea referitor la istorie în general: « *trebuie să prelucrăm din trecut focul și nu cenușa* ».

Profesorul arhitect Grigore Ionescu, un entuziast și competent cercetător al arhitecturii care a rodit pe pămîntul țării noastre, a publicat recent și volumul II al « *Istoriei Arhitecturii în România* », după primul volum apărut în 1963.

Folosind cu îndemînare metoda nouă de cercetare oferită de materialismul dialectic și istoric, profesorul Grigore Ionescu ne-a prilejuit încă o dată posibilitatea de a cunoaște, de la începuturile ei, arhitectura și cele mai caracteristice monumente ale trecutului, produse în condițiile social-politice, economice și artistice ale zbuciumatei noastre frămîntări istorice, apusă o dată cu apariția noilor condiții de existență ale statului nostru.

Autorul nu scapă din vedere, dîndu-le ponderea cuvenită, diferitele curente stilistice, care au putut influența dezvoltarea arhitecturii din țara noastră, fie prin executanții ei — meșteri, arhitecți, ateliere de lucru, fie prin imitarea realizărilor arhitecturale din țările învecinate.

Încredințat că evoluția arhitecturală nu se poate despărți de condițiile istorice de dezvoltare, autorul ajunge la concluzia firească, pe care de la început ne-o face cunoscută: « *Ținînd seama de criteriile adoptate pentru periodizarea întregii noastre istorii, volumul de față, ca și primul apărut în 1963, urmărește în genere periodizarea din tratatul de Istoria României* ».

Monumentala lucrare *Istoria României*, apărută în ultimii ani, își dovedește și de data aceasta cuprinderea sa înțeleaptă și științifică, trunchiul său, adînc împlîntat în istoria poporului român, oferind seva de care nu se pot lipsi ramurile diferitelor categorii ale culturii noastre materiale și spirituale.

Ținînd seama în general de această periodizare, autorul și-a împărțit opera sa în două volume:

Volumul I tratează dezvoltarea arhitecturii din cele mai vechi vremuri și pe timpul orînduirii feudale, pînă la sfîrșitul veacului al XVI-lea.

Volumul II, de care ne ocupăm acum, continuă studiul minuțios și sistematic al dezvoltării arhitecturii, de la sfîrșitul veacului al XVI-lea, în orînduirea feudală și epoca modernă, pînă către mijlocul veacului al XX-lea.

În prima parte a acestui volum, partea cea mai unitară și abundent reprezentată prin monumentele sale de seamă, arhitectura de la sfîrșitul veacului al XVI-lea și pînă la mijlocul veacului al XIX-lea este analizată prin subdividerea în trei capitole a perioadei feudalismului, după condițiile special create de deosebitele situații politico-economice.

I. În condițiile dominației otomane (sfîrșitul sec. al XVI-lea — începutul sec. al XVIII-lea), arhitectura s-a dezvoltat inegal în Moldova, Țara Românească și Transilvania, după specificul vieții locale și tocmai datorită împrejurărilor nesigure și chiar potrivnice ale acelor vremuri.

În Moldova, condițiile social-economice, determinate de constituirea pașalîcurilor turcești care au dus la descentralizarea puterii otomane, au creat situații grele pentru marea masă a poporului. Prevalează acum mai cu seamă construcțiile cu caracter religios, printre care biserica Sf. Nicolae Aroneanu din Iași, cu o regăsire vizibilă a unor elemente din decorul popular, biserica mînăstirii Dragomirna cu soluționarea spațiilor gradate vertical, biserica mînăstirii Golia care demonstrează o puternică influență a concepției artistice din învecinatele țări, Rusia și Polonia, biserica Trei Ierarhi, excepțional monument al arhitecturii românești, îmbrăcată într-o frumoasă « horbotă » de piatră.

La Iași, « casa cu arcade » de pe str. Atanasie Panu, strămoș modest al primelor case de comerț din țara noastră, și la Pașcani, conacul Cantacuzino-Pașcanu sînt două dintre cele mai reprezentative exemplare ale arhirecturii civile din Moldova.

În Țara Românească, aceleași condiții ale exploatării turcești au fost, de asemenea, defavorabile dezvoltării arhitecturii.

Menționăm din această etapă biserica Stelea, construită de Vasile Lupu la Tîrgoviște ca semn al împăcării sale cu Matei Basarab, care a construit în schimb biserica Soveja din Vrancea, Mitropolia, mînăstirile Văcărești și Antim din București.

De la sfîrșitul veacului al XVII-lea reținem mînăstirea cu biserica Hurez, ctitorie a lui Constantin Brîncoveanu.

Datorită dezvoltării comerțului și relativei înfloriri economice a Țării Românești, au început să fie construite clădiri speciale de adăpost, numite hanuri (în București se găseau în acea vreme șapte hanuri).

Locuința boierească reflectă în compoziția planului și fațadelor unele preocupări de axare, de simetrie, proprii spiritului Renașterii europene. Exemplificăm această tendință prin conacul din Băjești, palatele din Potlogi și de la Mogoșoaia.

Analiza se completează cu o expunere documentată asupra tehnicii construcției și decorației din acea epocă. Afirmînd cu stăruință interdependența dintre plastica decorativă și formele arhitecturale, sînt alese spre exemplificare biserica Fundeni din București, pridvorul bisericii Hurez și altele.

În Transilvania, arhitectura, în condițiile istorice date, marchează mai cu seamă apariția unor castele cu vădite influențe ale Renașterii, prelucrate în ateliere locale.

Făcînd apel la criteriile științifice ale teoriei arhitecturii, autorul — cu o temeinică erudiție — împarte această categorie de construcții în castele-cetăți și castele-locuință, compacte sau dispuse în jurul unei curți interioare.

Din primul grup amintim castelele de la Făgăraș, Racoșul de Jos, iar din celălalt grup Magna Curia de la Deva, castelul Bethlem din Sînmiclăuș sau castelele de la Iernut și Bonțida.

După o sumară prezentare a elementelor de decor interior (o ramă de fereastră la casa argintarului Ujhelyi Gábor din Cluj), comentariul se concentrează asupra unei locuințe de la Gherla, care prezintă o vădită influență a Renașterii. Extinderea acestui comentariu asupra mai multor exemple de locuințe, cu planurile respective, ar fi dus la formarea unei idei mai cuprinzătoare asupra concepției care a determinat rezolvarea temei de locuință în această perioadă.

II. Tot în cadrul orînduirii feudale, însă în regimurile turco-fanariote și austriece din sec. al XVIII-lea, aceleași condiții social-economice și politice din Moldova și Țara Românească determină pe autor să analizeze împreună arhitectura lor.

Între alte realizări arhitecturale, semnalăm biserica Stavropoleos din București, la origină capelă de han, și biserica Sf. Teodori de la Iași, al cărui exterior reamintește de acela al bisericii Golia.

Vremurile tulburi de atunci, ca și teama boierilor de răscoalele țăranilor exploatați, au dat naștere unor locuințe întărite numite cule, care apar în sec. al XVIII-lea în Oltenia, o dată cu mișcările țărănești și cu apariția haiduciei. Culele din Pojogeni, Tg. Jiu, din Curtișoara, cula veche din Măldărești-Hurez sînt cîteva din cele mai caracteristice.

În Transilvania, o dată cu guvernarea habsburgică, luptele continue între tendințele medieval-anarhice ale nobilimii maghiare și cele moderat-centraliste ale imperiului austriac, care și-a asociat și biserica de partea sa, au favorizat pătrunderea influențelor Renașterii și barocului occidental.

Aceste tendințe apar în monumentele epocii, între care semnalăm cetatea de la Alba Iulia, castelul Banffi din Criș, palatul episcopal din Oradea, catedrala ortodoxă din Blaj, biserica iezuiților din Cluj.

III. Destrămarea feudalismului și începutul formării relațiilor capitaliste, de-a lungul unei perioade care se desfășoară între 1775—1848, au dus la profunde transformări și în domeniul arhitecturii. După pacea de la Kuciuk-Kainargi (1774) s-au creat condiții prielnice dezvoltării economiei țărilor românești. În 1821 au luat sfîrșit domniile fanariote, iar în urma păcii de la Adrianopole (1829), obținîndu-se libertatea comerțului cu alte țări, autonomia administrativă și desființarea raialelor turcești, țările române au cunoscut o dezvoltare a arhitecturii profane, « un reviriment al artei populare ».

Varietatea și valoarea arhitecturii populare, căreia i se datorează crearea locuinței și a bisericii de sat, a prispei și a foișorului, l-au determinat pe autor să redacteze un capitol separat, asupra arhitecturii populare.

De la început, subliniem observația deosebit de prețioasă a autorului asupra calităților arhitecturii populare, care constă mai cu seamă din adaptarea firească a arhitecturii la peisajul înconjurător, bunul-gust în stabilirea proporțiilor, decorația și armonia culorilor, calități înfăptuite de sensibilitatea artistică a meșterilor populari.

În analiza amplă și minuțioasă a categoriilor și particularităților casei țărănești, autorul alege cele mai reprezentative exemple. Între altele remarcăm casa « Bădanei » din Cornești-Oltenia, casa din Dîrjiu, regiunea Mureș Autonomă Maghiară, casa cu un nivel din Mangalia, casa Cumpănașu cu două niveluri din Bărbătești-Oltenia, casa cu foișor Anton Pan din Rm. Vîlcea.

Locuințele înșiruite și închise spre drum sînt exemplificate prin cele din satul Cața, regiunea Brașov, așa cum gospodăriile izolate, cu curți în jurul cărora se desfășoară acareturile lor, sînt exemplificate printr-o gospodărie din satul Cîmpul lui Neag, regiunea Hunedoara.

O seamă de biserici de lemn, printre care aceea din satul Surdești, regiunea Maramureș, demonstrează iscusința meșterilor populari în crearea și realizarea siluetelor lor elegante și avîntate.

Valorosul studiu al arhitecturii populare se încheie cu o documentată expunere asupra materialelor și tehnicilor de construcție, asupra plasticii arhitecturale și decorației, asupra valorii estetice a simetriei și proporțiilor în arhitectura populară, asupra decorului în intuiția și sensibilitatea meșterilor care au creat numeroase porți și pridvoare, întotdeauna cu măiestrie ornamentate.

Într-un capitol special, autorul analizează influențele și experiențele reciproce dintre arhitectura creată de meșterii populari și așa-zisa arhitectură cultă. Această confruntare apare destul de tîrzie, însă autorul ne spune: « *este de la sine înțeles că expunerea generală asupra evoluției arhitecturii feudale românești ar fi fost mai completă și că legătura ei cu arhitectura populară ar fi fost mai evidentă dacă cele două arhitecturi ar fi fost prezentate în paralel, în cadrul diferitelor perioade istorice pe care le-au parcurs* ». O astfel de metodă nu a putut fi aplicată din lipsa monumentelor arhitecturii populare, în general din lemn, mai vechi de 150—250 ani.

De acord cu observația autorului, socotesc însă că arta populară a fost prezentată în toate creațiile de arhitectură ale trecutului, fie că ea a fost în mai mare sau mai mică măsură aplicată, alături de meșterii noștri, și de meșterii străini.

Casa de tip culă din satul Broșteni, casa Cartianu din satul Cartiu, casele Bărbătescu și Glagoveanu din regiunea Oltenia, casa din Șerban Vodă nr. 33 din București, reprezintă realizări arhitecturale în care apar cu pregnanță spiritul creator al poporului nostru și armonia ce se desprinde din unirea meșteșugărească a utilității, construcției și frumuseții lor.

De asemenea, aceste calități apar și în hanurile din acea vreme, printre care hanul lui Manuc din București constituie un bun exemplu al interacțiunii arhitecturii populare cu exigențele unui program amplu plasat în cadrul orășenesc.

Sfîrșitul îndelungatei epoci a feudalismului și conturarea din ce în ce mai mult a societății capitaliste se manifestă în arhitectură la noi, ca și în multe părți ale Europei, prin reînvierea formelor clasice întemeiate pe « rațiune, simplitate, sobrietate », pe ordine și ritm.

Curentul artistic poartă numele de clasicism.

Exemplele sînt cu grijă alese și ilustrează din plin această înrîurire a Occidentului, care a pătruns în Moldova și Țara Românească pe calea ocolită a Poloniei și Rusiei, iar în Transilvania direct din Italia și Austria.

Relevăm în special biserica Sf. Gheorghe de la mînăstirea Neamț, biserica și palatul « de pe ziduri » de la mînăstirea Frumoasa, clădirea Universității din Iași, palatul domnesc Ghica-Tei din București.

Aceleași condiții economice și social-politice, care determină acumulări de capital, transformă vechile tîrguri și le amplifică simțitor. În această perioadă se vorbește tot mai mult de urbanism, iau ființă legile Regulamentului Organic și așa-numitelor eforii, comisii care supraveghează dezvoltarea ordonată a orașelor. Acum se trece la înfăptuirea planurilor de dezvoltare a orașelor Tr. Severin, Tr. Măgurele, Giurgiu, Brăila.

În partea a doua a volumului, ținîndu-se seama de condițiile noi politice, economice, sociale, se prezintă arhitectura din țara noastră în cadrul istoric al epocii moderne, între anii 1850 și 1944.

I. După revoluția din 1848, în perioada pînă la primul război mondial, consolidîndu-se baza economică a capitalismului, apar o seamă de noi tipuri de construcții caracteristice: ministere, bănci, hoteluri.

Arhitecții pregătiți în școlile franceze aduc în țară un academism neoclasic, uneori eclectic, care devine specific arhitecturii oficiale a acelor vremuri. Acum se menționează și apariția primului manual de desen al pictorului Carol Valstein intitulat « Elemente de desen și arhitectură »

Autorul arată că în opoziție cu acest curent, clasele dominante reacționează împotriva clasicismului adoptînd o arhitectură de « stil romantic », răspîndită în Europa. Între monumentele așa-zise de stil romantic, autorul menționează palatul Șuțu, azi Muzeul de Istorie a Orașului București, Casa universitarilor din București, mînăstirea Tismana, castelul Peleș din Sinaia sau Palatul culturii din Iași.

În cadrul arhitecturii neoclasice și eclectice amintim între altele clădirea Ateneului, monumentalul Palat al Justiției, clădirea poștei din București, clădirea Universității « Babeș-Bolyai » din Cluj.

Cred că ar fi fost util ca descrierea acestor valori arhitecturale, « care pot sta cu cinste alături de tot ce s-a clădit mai bun în această perioadă în toate țările Europei », să fi fost însoțită de planuri și secțiuni pentru înțelegerea lor spațială.

După unirea Principatelor și în special după dobîndirea independenței naționale în 1877, se întărește puternica mișcare culturală, pregătită și condusă de entuziasta generație pașoptistă și avînd la bază ideile progresiste ale vremii. Îndemnurile lui Al. Odobescu, B. P. Hașdeu, Nicolae Bălcescu pentru formarea unei arte naționale cu rădăcini adînci în tezaurul bogat al culturii populare, « *interesul și prețuirea acordate de intelectualitatea progresistă epocii creațiilor populare precum și dezvoltarea limbii, a literaturii și a picturii naționale, au avut însă în cele din urmă un efect pozitiv și asupra dezvoltării arhitecturii* ».

Se conturează din ce în ce mai limpede curentul unei arhitecturi de forme naționale, primul arhitect inovator fiind Ion Mincu.

Școala centrală, bufetul de pe Șoseaua Kiseleff, casa Lahovari din București, exemplifică rodnica sa creație arhitecturală. La acestea ar fi de adăugat Palatul administrativ din Galați, fosta Bancă de comerț din Craiova, precum și unele detalii ale elementelor decorative create de Ion Mincu și inspirate din arhitectura națională.

Alături de creația lui Ion Mincu, creația arhitectului Petre Antonescu vine să se situeze în acest curent de înnoire a formelor arhitecturale. Clădirea Sfatului popular al Capitalei, Palatul administrativ din Craiova, Banca de investiții din București, ilustrează parțial opera sa. La acestea se adaugă clădirea Muzeului de Istorie a Partidului, strălucita lucrare a arhitectului Ghica-Budești, casa-muzeu dr. Mina Minovici a arhitectului Cristofi Cerchez, clădirea Institutului de arhitectură (arhitect Grigore Cerchez), Casa corpului didactic din București (arhitect Constantin Iotzu). Lista poate fi completată și cu alte nume, printre care aș menționa pe arhitecții Zagoriță și C. Cora. În același timp aș sugera o cercetare mai complexă a condițiilor și realizărilor acestei perioade de înnoire a formelor de arhitectură, de o însemnătate excepțională, în evoluția arhitecturii românești.

II. După primul război mondial, creșterea potențialului economic al țării și schimburile comerciale internaționale au împins și mai mult țara noastră pe drumul capitalismului și spre ascuțirea, în interior, a contradicțiilor dintre burghezie, clasa dominantă, clasa muncitoare și țărănime, acestea două din urmă din ce în ce mai exploatate de capital.

Această contradicție a fost reflectată în arhitectură și urbanism prin contrastele dintre orașe și sate, dintre centru și periferia orașelor, dintre cartierele rezidențiale cu vile confortabile și cartierele mizere ale păturilor muncitoare.

În raport cu situația economică și socială a epocii se cercetează de aproape diferitele categorii de teme, printre care aș semnala studiul amănunțit al locuinței, cu locuințe ieftine și colective, case de raport, vile etc.

În urbanism, promulgarea legii din 1929 pentru organizarea administrației locale a permis redactarea unor studii de sistematizare pentru orașele București, Cluj, Craiova, Sf. Gheorghe, Brașov. C. Lung. În orașul București apar cartiere noi de locuințe, în parcul Jianu, cartierul U.C.B.

Printre realizările arhitecturale amintim creațiile arhitectului Horia Creangă, iar între principalele lucrări industriale, uzinele din Brașov, uzinele « 23 August » și « Republica » din București, clădirea actualei întreprinderi « Automatica » din București.

În arhitectura civilă, o dată cu continuarea vechiului curent tradiționalist, în care trebuie subliniate încercările uneori formale ale arhitectului State Ciortan pentru clădirile administrațiilor financiare, și ale clasicismului eclectic, își face drum tot mai insistent curentul modernist.

Din această epocă frămîntată de diferite tendințe în arhitectură sînt de reținut blocul cu apartamente de pe bd. N. Bălcescu nr. 35 din București, hotelul « Carpați » din Brașov, Palatul Președinției Consiliului de Miniștri din București, Palatul Patriarhiei, cartierul de locuințe de pe malul lacului Floreasca, clădirea Institutului de științe juridice, Palatul Republicii etc.

Volumul sfîrșește cu o încheiere rezumativă, care sintetizează întreaga istorie a arhitecturii din România, urmată de o bogată bibliografie.

În căutarea unui drum propriu pentru crearea în țara noastră a unei arhitecturi moderne, a zilelor noastre, cele două volume de « *Istoria Arhitecturii în România* » aduc o importantă contribuție, prezentînd evoluția arhitecturii noastre pămîntene legată strîns și continuu de cultura materială și spirituală a poporului nostru.

Prof. arh. NICOLAE LUPU

PLENARA LĂRGITĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL UNIUNII ARHITECŢILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA, DIN ZILELE DE 21 ŞI 22 APRILIE 1966

(Sinteza lucrărilor)

La Casa arhitectului din Bucureşti a avut loc plenara lărgită a Comitetului de conducere al Uniunii arhitecţilor, cu tema: « Îmbogăţirea cunoştinţelor profesionale şi ideologice ale arhitectului, corespunzător profilului său contemporan ».

Referatul întocmit de un colectiv format din membrii Comitetului de conducere a fost prezentat de arh. Paraschiva Iubu.

Punctul de pornire al dezbaterilor au fost sarcinile pe care le pune conducerea de stat şi de partid arhitecţilor din ţara noastră, de a asigura marile investiţii ale cincinalului cu proiecte întocmite în termene scurte, de calitate, economice, de un nivel tehnic ridicat — o creaţie arhitecturală de înaltă ţinută şi cu trăsături specifice româneşti.

Totodată s-a arătat rolul deosebit de important ce-i revine Uniunii arhitecţilor de a contribui la clarificarea şi conturarea opiniei obştei arhitecţilor în privinţa formaţiei profesionale şi de a colabora cu alte foruri pentru a organiza creşterea continuă, pe trepte din ce în ce mai înalte, a pregătirii profesional-ideologice a arhitecţilor.

Atît referatul cît şi vorbitorii au împărţit tema în discuţie — formaţia arhitecţilor din punct de vedere profesional-ideologic — în trei etape: pregătirea preuniversitară, universitară şi postuniversitară.

S-a arătat apoi importanţa formării viitorilor arhitecţi în şcolile de cultură generală, în care ei trebuie să capete o pregătire ştiinţifică şi artistică deosebită.

S-a ajuns la concluzia că se simte lipsa unei pregătiri artistice corespunzătoare unui viitor intelectual, recomandîndu-se introducerea unei discipline de istoria artelor şi predarea unor noţiuni de arhitectură. Totodată s-a insistat asupra necesităţii adîncirii studiului desenului artistic.

Majoritatea vorbitorilor au arătat lipsa ce se resimte în urma desfiinţării liceelor cu program special de arhitectură şi construcţii, care nu numai că ar pregăti viitoarele cadre de arhitecţi, dar ar constitui şi o pepinieră pentru cadrele de tehnicieni-arhitecţi, de care se simte nevoie în institutele noastre de proiectare. Prin înfiinţarea acestor licee s-ar putea renunţa la şcoala tehnică de arhitectură, care în mare măsură constituie locul de refugiu al candidaţilor respinşi la examenul de admitere la facultate şi care nu fac altceva decît să încerce an de an să reuşească la concursul de admitere, prelungind de fapt anii de învăţămînt universitar la 7, 8, 9.

În privinţa lărgirii bazei de recrutare a studenţilor, pentru o mai bună selecţie şi spre a suplini unele lipsuri arătate în învăţămîntul liceal, mulţi vorbitori au făcut propuneri de reînfiinţare a cursurilor de pregătire a candidaţilor.

Trecînd la discutarea învăţămîntului universitar de arhitectură, vorbitorii — în unanimitate — au adus argumente pentru una din problemele stringente ale învăţămîntului: pregătirea unui număr mai mare de arhitecţi prin înfiinţarea unor noi institute de învăţămînt superior.

S-a arătat, de asemenea, că actualul număr de 200 de absolvenţi, pe care-i scoate anual Institutul de arhitectură din Bucureşti, nu acoperă necesităţile şi este în acelaşi timp prea mare pentru specificul didactic al învăţămîntului de arhitectură, determinînd funcţionarea lui grecaie într-un singur institut.

În privinţa organizării învăţămîntului universitar, majoritatea vorbitorilor au remarcat orientarea lui justă şi realizările obţinute: pregătirea unor arhitecţi care să corespundă sarcinilor actuale, dar care, în acelaşi timp, primesc o pregătire largă şi temeinică pentru a corespunde necesităţilor şi condiţiilor într-o continuă transformare.

În acelaşi timp s-a exprimat părerea ca toţi studenţii să primească o pregătire comună, specializarea trebuind să fie lăsată pe seama capacităţii fiecăruia şi pe evoluţia lor ulterioară în producţie.

La întrebarea pusă de referat dacă e bine ca învăţămîntul universitar să se organizeze în două trepte, mulţi vorbitori au combătut acest sistem.

S-a mai propus creşterea numărului de burse pentru specializare în străinătate şi folosirea pe o scară mai largă, în învăţămîntul universitar, de lectori invitaţi.

Formarea postuniversitară a arhitecţilor în producţie, prin cursuri special organizate, prin autoinstruire sau pe calea manifestărilor din cadrul Uniunii arhitecţilor, a fost larg dezbătută.

S-a arătat necesitatea unei informări ştiinţifice continue care se poate realiza în mod optim numai printr-o organizare corespunzătoare a proiectării, care să asigure timpul necesar studiului. Altfel, există pericolul ca arhitectul-proiectant să devină un practician îngust.

Arhitectul, care prin formaţia sa este coordonatorul creaţiei de arhitectură, trebuie să fie pregătit pentru realizarea sarcinilor ce-i revin şi al căror profil este într-o continuă evoluţie.

Pe această linie, cursurile postuniversitare ar fi de două categorii:

— de pregătire generală, pentru cunoştinţe ideologice, umanistice, artistice, economice (eficienţa construcţiilor);

— de specializare largă, prin care unii vorbitori nu vedeau decît urbanismul, iar alţii completau lista cu construcţia de locuinţe, construcţii industriale, agrozootehnice, tehnica construcţiilor, peisajistica, decoraţia interioară şi mobilier.

În privinţa însuşirii unor ştiinţe ajutătoare — de margine — sociologie, biologie, statistică economică şi demografică etc. — mulţi vorbitori au fost de acord, considerîndu-le interesante şi necesare formaţiei arhitectului.

Cît priveşte doctoratul, care constituie o cale organizată de perfecţionare continuă, s-a arătat că trebuie examinate bine criteriile de obţinere a acestui titlu, pentru ca ele să devină un stimulent şi pentru arhitecţii-proiectanţi.

Totodată, s-a arătat importanţa stimulatorie a unor titluri ce ar reprezenta o recunoaştere a meritelor unor creatori, asemenea celor de artist emerit sau artist al poporului, care nu se atribuie maeştrilor creaţiei arhitecturale.

Referatul şi mulţi vorbitori au criticat actuala organizare a proiectării care trebuie să fie îmbunătăţită

cronica

din activitatea uniunii arhitecţilor

pentru a mări spiritul de răspundere al proiectantului, printr-un control exercitat pe mai puține trepte de avizare, spre a i se crea condiții de stimulare și dezvoltare armonioasă.

S-a subliniat necesitatea degrevării muncii de creație de sarcinile administrative. În acest sens, unii vorbitori au propus încercarea unor formule noi de organizare a proiectării, prin ateliere de creație, ținîndu-se seama la formarea colectivelor și de afinitățile proiectanților.

Totodată, s-a propus studierea posibilității de organizare a proiectării în cadrul Institutului de arhitectură.

Spiritul de răspundere al arhitectului, personalizarea arhitecturii noastre, ar fi puternic influențate de stabilirea și legiferarea dreptului de autor în creația de arhitectură.

Atît referatul, cît și mulți vorbitori au arătat importanța unor deplasări de studii în străinătate, atît pentru cercetarea unor realizări, cît și pentru activitatea în atelierele de proiectare.

Problema lărgirii gamei de concursuri, a găsirii soluției marilor realizări arhitectonice pe această cale, au fost larg discutate. Pe această linie s-a cerut ca aceste concursuri să fie concursuri de idei și nu de rezolvări de detaliu, pentru a scuti de un volum de muncă deosebit de ridicat, care ar pune în imposibilitate masa arhitecților de a participa.

Pentru a stimula masa arhitecților de a participa la concursuri ar fi necesar ca arhitectului cîștigător al locului I să i se atribuie și realizarea lucrării.

Trebuie să se studieze și asigurarea unor condiții pentru organizarea și desenarea proiectelor.

Un rol important îl are cercetarea științifică care poate contribui la generalizarea experienței profesionale a cadrelor ce lucrează în domeniul arhitecturii și urbanismului. În acest sens s-a propus înființarea unui centru de studii și cercetare cu un profil corespunzător.

Totodată s-a remarcat lipsa arhitecților din Consiliul Național al Cercetării Științifice.

Înființarea muzeului de arhitectură, un deziderat mai vechi al Uniunii arhitecților, a fost din nou pusă în discuție.

S-a arătat că Uniunii arhitecților îi revine sarcina orientării arhitecților spre a corespunde profilului lor contemporan. Uniunea arhitecților are și alte mijloace care contribuie la perfecționarea profesională a arhitecților în afara celor menționate (concursuri și deplasări în străinătate), cum ar fi:

— discuțiile de creație, în care se expun și se confruntă poziții;

— revista « Arhitectura », căreia trebuie să i se îmbunătățească conținutul, să renunțe la prezentarea ei obiectivistă, să treacă pe o poziție activă, creatoare, de critică de arhitectură, de luptă de opinii.

S-a remarcat lipsa criticii de arhitectură făcută de specialiști, care lasă uneori loc pseudocriticii.

Unii vorbitori au subliniat necesitatea unei producții publicistice mai largi pentru probleme de arhitectură.

S-a remarcat că informările pe calea conferințelor constituie o activitate pe care Uniunea arhitecților o duce cu rezultate foarte bune.

Vorbitorii din filiale au cerut Uniunii arhitecților să sprijine mai puternic activitatea filialelor prin trimiterea unor materiale documentare, conferențiari etc.

S-a arătat necesitatea filmului de arhitectură și s-a propus organizarea de schimburi în acest domeniu.

Subliniind importanța activității de promovare a cunoștințelor de arhitectură în cercuri mult mai largi, s-a cerut Uniunii arhitecților să sprijine C.D.C.A.S. în prezentarea unor expoziții în diferite orașe.

În concluzie, a reieșit că dezvoltarea sentimentului patriotic de apreciere a efortului colectiv al întregii țări, în care fiecare trebuie să se încadreze cu toată forța și capacitățile sale, este o sarcină de bază a educației și formației arhitectului, care începe în școală și se continuă în procesul de muncă.

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

DISCUȚIE DE CREAȚIE

Secția de urbanism a Uniunii arhitecților a organizat în ziua de 18 octombrie a.c. la Casa arhitectului o discuție de creație cu tema: « Sistematizarea și reconstruirea zonei centrale a orașelor ».

PLENARA FILIALEI DEVA A UNIUNII ARHITECȚILOR

Între 20 și 22 octombrie a. c., filiala din Deva a Uniunii arhitecților a organizat o plenară avînd ca temă: « Problemele de sistematizare în orașele regiunii Hunedoara ». La plenară au participat și numeroși arhitecți din București și din țară.

CONFERINȚE

Marți 4 octombrie a.c., la Casa arhitectului, conf. dr. arh. Gheorghe Curinschi a ținut o conferință intitulată « Activitatea de restaurare și valorificare a monumentelor istorice în țara noastră ».

★

În cadrul ciclului de conferințe « Probleme de filozofie », marți 11 octombrie a.c., prof. univ. Henri Wald a conferențiat la Casa arhitectului despre « Omul contemporan și cibernetica ».

EXPOZIȚII

Între 20 septembrie și 4 octombrie a.c., sala de expoziții de la Casa arhitectului a găzduit expozițiile de acuarele și desene ale arhitecților Renzo Cărăușu și Vera Hariton.

★

Tot la Casa arhitectului, între 11 și 25 octombrie a.c., arh. Octavian Chivu a prezentat o expoziție de fotografii cu imagini

Renzo Cărăușu — Praga — Turnul cu ceas

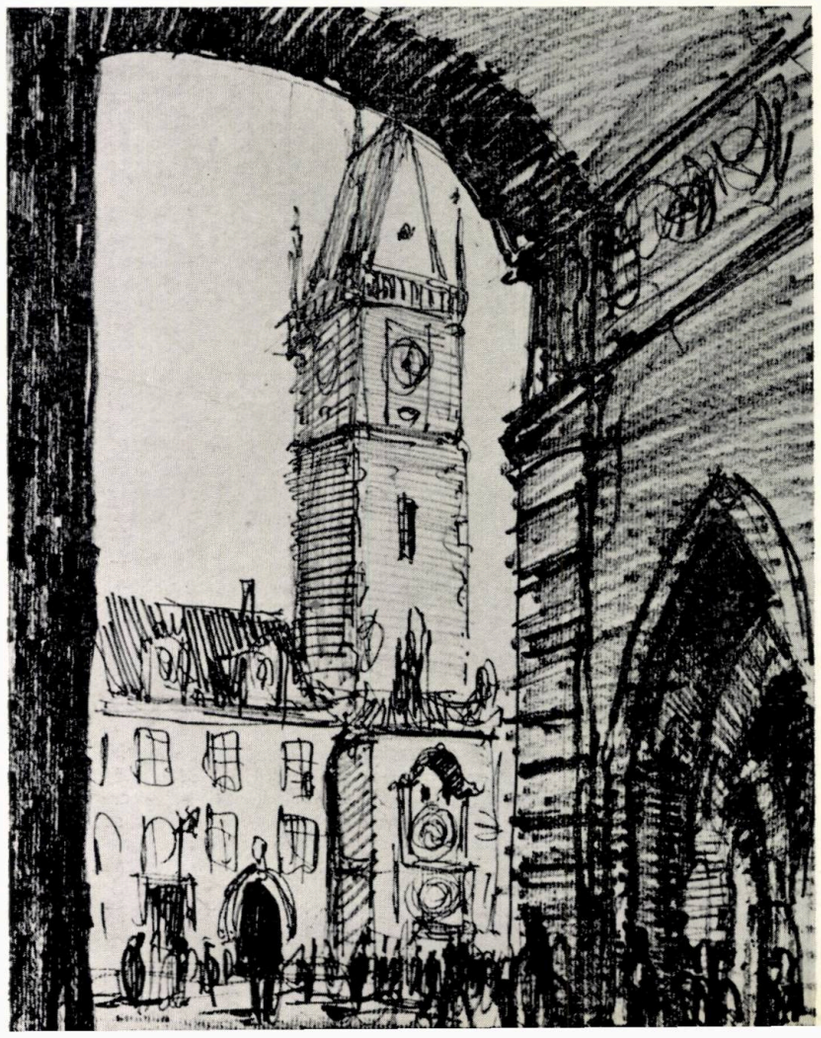

din Anglia, realizate cu ocazia unei vizite făcute de un grup de arhitecți români în această țară.

DEPLASĂRI DE DOCUMENTARE ÎN ȚARĂ

Pentru a veni în ajutorul muncii de creație a arhitecților, Uniunea arhitecților a organizat în continuare o serie de deplasări în diferite regiuni ale țării, cu scopul cunoașterii mai îndeaproape a noilor realizări din domeniul arhitecturii și construcțiilor. Astfel, un grup de 20 arhitecți a efectuat, între 22 și 26 septembrie a.c., o deplasare în Maramureș, iar un alt grup, format din 40 arhitecți, a vizitat în zilele de 1 și 2 octombrie a.c. marile lucrări hidroenergetice de la Porțile de Fier; între 6 și 10 octombrie a.c., trei grupuri de arhitecți au vizitat Bacăul (17 arhitecți), Bucovina (20 arhitecți) și Maramureșul (16 arhitecți din filiale); între 13 și 17 octombrie a.c., alți 23 arhitecții au vizitat orașele Maramureșului, iar în zilele de 15 și 16 octombrie a.c., 34 arhitecți au făcut o deplasare pentru documentare la Porțile de Fier. Pentru arhitecții din filiala Brașov a Uniunii arhitecților a fost organizată, între 20 și 22 octombrie a.c., o vizită tot la Porțile de Fier.

Vera Hariton — Vedere din Rășinari

Octavian Chivu — Crawley — Piața centrală

DEPLASĂRI PESTE HOTARE

O călătorie de studii în U.R.S.S. a fost întreprinsă, între 22 septembrie și 11 octombrie a.c., de către un grup de 26 arhitecți români, care au vizitat monumente istorice, construcții noi de locuințe, construcții industriale etc. în orașele Moscova, Alma-Ata, Taşkent, Buhara, Dușanbe, Aşhabad, Samarkand.

★

O altă călătorie de documentare a fost făcută de un grup de 24 arhitecți români în R.S.F. Jugoslavia. Ei au vizitat, între 20 și 31 octombrie a.c., orașele Belgrad, Sarajevo, Dubrovnik, Split etc.

★

Între 3 și 12 noiembrie a.c., un grup de 11 arhitecți a făcut o excursie pe Dunăre, vizitînd cu această ocazie Belgradul, Budapesta și Bratislava.

★

În cadrul acordurilor culturale dintre țara noastră și alte țări, între 6 și 23 octombrie a.c., arhitecții Nicolae Porumbescu și Ernst Szigety au vizitat Franța, iar între 27 octombrie și 15 noiembrie a.c. arhitecții Cornel Bălan și Mircea Bercovici au vizitat R. P. Chineză.

VIZITE DE PESTE HOTARE

În cadrul acordurilor culturale dintre țara noastră și alte țări, în lunile septembrie și octombrie, 16 arhitecți străini au fost oaspeții Uniunii arhitecților: Szigetvari Janos și Kovari Győrgy (R. P. Ungară); Julius Langsfeld și Miroslav Mendl (R. S. Cehoslovacă); Evgheni Visotski, Gleb Makarevici și Vasili Novikov (U.R.S.S.); Nicola Dimitrov și Ivan Petcov (R. P. Bulgaria); Tadeusz Tomicki, Armata Wojeiech, Adamus Roch, Romuald Lewicki și Jakuszko Klimczewska-Bogna (R.P. Polonă); Cu Iuan și Van Sio-Con (R.P. Chineză). Oaspeții străini au vizitat noile construcții și monumentele istorice din orașele Brașov, Bacău, Suceava, din orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, Galați și de pe litoralul Mării Negre.

ACTIVITĂȚI ȘI REUNIUNI U.I.A.

CONGRESUL DE LA PRAGA, 1967

În cadrul lucrărilor pregătitoare pentru viitorul congres al U.I.A. se anunță că programul preliminar a fost trimis tuturor secțiunilor naționale ale U.I.A., însoțit de buletinele de înscriere. Se anunță de asemenea că Festivalul filmului de arhitectură, care se va desfășura în zilele congresului, va prezenta două categorii de filme: filmul de arhitectură contemporană (problemele și creatorii săi) și filmul de arhitectură istorică. Un juriu va decerna « Marele premiu », cinci premii principale și trei premii pentru operele artistice individuale.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE

CONGRESUL CRITICILOR DE ARTĂ

Între 25 septembrie și 2 octombrie a.c., s-au desfășurat la Praga lucrările celui de al IX-lea Congres al criticilor de artă.

CONGRESUL MONDIAL AL INGINERILOR ȘI ARHITECȚILOR

Primul Congres Mondial al inginerilor și arhitecților, deschis membrilor străini ai Asociației inginerilor și arhitecților din Izrael și invitaților ei, se va desfășura la Tel-Aviv și Ierusalim între 20 și 27 iunie 1967, avînd ca temă: « Probleme tehnologice și inginerești pe care le ridică dezvoltarea Izraelului ».

CONGRES DE URBANISM

Între 5 și 10 octombrie a.c. a avut loc la Assisi (Italia) un congres de urbanism cu tema: « Omul și orașul ».

O. M. S.

Între 30 august și 5 septembrie a.c. a avut loc la Geneva sesiunea Comitetului de experți în problemele « metodelor ce trebuie aplicate pentru studiul și aprecierea calității igienei locuinței și a cadrului său uman ». Reuniunea s-a ocupat în mod special de problemele referitoare la aspectele științifice, tehnice și igienice ale locuinței. Sesiunea a fost prezidată de M. Senn, delegatul Națiunilor Unite, iar U.I.A. a fost reprezentată de Marc Saugey.

DE LA CONSILIUL INTERNAȚIONAL AL MUZEELOR (ICOM)

Comitetul internațional al muzeelor de arhitectură și istorie s-a reunit, între 2 și 9 septembrie a.c., la Cracovia și Varșovia.

SEMINAR ASUPRA PLANIFICĂRII DEZVOLTĂRII URBANE ȘI REGIONALE

Organizat de către Națiunile Unite între 10 și 20 octombrie a.c. la Tokyo, seminarul s-a ocupat între altele de problema spațiilor metropolitane, de problemele orașelor noi, de politica terenurilor de construcție etc.

ASOCIAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU PODURI ȘI STRUCTURI

Cel de al VIII-lea congres al acestei asociații a avut loc la New York între 9 și 14 septembrie a.c. Discuțiile au avut ca temă: « Protecția; structuri cu pînze subțiri; construcții înalte cu mai multe etaje; tehnici noi pentru structurile din beton etc. »

ȘTIRI

JAPONIA

— Cea mai mare piscină din Japonia, dată în funcțiune la Yokohama în iulie 1965, este construită complet din oțel. Cu o suprafață de 6 530 m² și o capacitate de 6 700 m³, ea poate primi 20 000 de persoane. Absolut etanșă și ușor de întreținut, piscina a fost realizată într-un timp relativ scurt și cu un preț de cost inferior celui cheltuit pentru o piscină analogă, de construcție tradițională.

PE MARGINEA CELUI DE-AL IV-LEA SEMINAR INTERNAȚIONAL DE ARHITECTURĂ INDUSTRIALĂ - MONTREUX, 1966

În cadrul reuniunilor internaționale U.I.A., secția elvețiană a fost însărcinată să organizeze, între 16 și 21 mai a.c. la Montreux, lucrările celui de al IV-lea seminar internațional de arhitectură industrială. Tema seminarului a fost: « Arhitectul și urbanistul în fața lucrărilor de mare amploare referitoare la energie, trafic și asanare ».

Lucrările seminarului au cuprins rapoarte și comunicări, completate cu vizite documentare legate de tematică. Sinteza discuțiilor a fost concretizată într-o serie de concluzii, redactate de o comisie numită de participanți și aprobate în ședința plenară de închidere.

Lucrările de mare amploare care transformă peisajul, ca marile baraje, corectarea cursului fluviilor, autostrăzile, aeroporturile, rafinăriile sau uzinele urbane de epurare a apelor sau de distrugere a guncaielor, exercită în același timp și o influență decisivă — prin alegerea amplasamentului — asupra dezvoltării regiunilor în care sînt executate. Problemele ridicate de necesitatea apariției acestor lucrări de mare amploare au devenit din ce în ce mai complexe.

În situația actuală și mai ales în cea de viitor, trebuie luate în considerație două elemente noi:

— tehnica actuală oferă arhitecților, față de trecut, un cîmp mai larg de desfășurare a posibilităților creatoare;

— evoluția necesităților omului, într-o măsură mai mare decît creșterea demografică, accelerează ritmul dotărilor, în sensul că rețelele se vor îndesi, centralele de energie se vor înmulți rapid, iar nevoia de apă va deveni vitală.

Aceste date noi fac să apară două pericole:

— primul constă în libertatea și mobilitatea de acțiune care ne tentează să ținem mai puțin seamă de condițiile naturale, de teren și de mijloacele care ne stau la îndemînă;

— al doilea constă în a lăsa ca dotările noi să se dezvolte pe baza rețelelor existente, deși creșterea extraordinară a necesităților omului modern impune verificarea validității structurii dotărilor actuale.

Aceste constatări implică o planificare, o programare și o coordonare a celor trei factori: energie, trafic și asanare, dintre care nici unul nu poate fi considerat izolat.

Civilizația noastră viitoare va fi din ce în ce mai dependentă de o structură geografică a rețelelor și a realizării lucrărilor de mare amploare, pe baza căreia vor fi organizate activitățile noastre.

Situația prezentă antrenează consecințe negative asupra condițiilor naturale în ceea ce privește zgomotul și nocivizarea aerului și a apelor; de aceea, cunoașterea acestor factori devine urgentă, mai ales în măsura în care aceștia influențează asupra omului. În acest sens este de dorit ca toate experiențele făcute, studiile întreprinse și soluțiile adoptate în diferite țări să fie difuzate permanent pe plan internațional.

Sub acest aspect se dovedește utilă o organizare a informării, de unde rezultă ca indispensabilă o coordonare a tuturor organismelor existente.

Pentru a atinge obiectivele precedente, arhitectul trebuie să fie prezent, încă din faza inițială, în concepția și realizarea lucrărilor de mare amploare, în calitate de membru al unei echipe în care să lucreze pe picior de egalitate, într-un spirit de înțelegere mutuală și de cooperare. În măsura competenței sale, el va interveni pe parcursul proiectării, începînd cu studiul urbanistic și pînă la terminarea lucrărilor.

În calitate de urbanist va fi consultat mai ales în:

— amplasarea obiectivelor,

— adaptarea acestora la cadrul natural,

— integrarea lor în contextul social și economic (trafic, zonificare, dotări colective etc.).

Ca arhitect, el va fi un element coordonator între diferiți specialiști și mai ales:

— se va preocupa de tot ce are legătură cu aspectul estetic al formelor și volumelor,

— va ocupa o poziție-cheie în problemele de structură și finisare a construcțiilor,

— va crea un cadru de muncă adaptat necesităților fiziologice și psihologice ale omului.

În toate aceste activități, arhitectul va fi interesat deopotrivă de aspectele social-economice, ca și de căutarea armoniei și a unor condiții mai bune de viață.

Participanții și-au exprimat dorința ca Secretariatul general al U.I.A. să asigure concluziilor izvorîte din cel de al IV-lea seminar de arhitectură industrială difuzarea necesară pe lîngă organizațiile interguvernamentale și internaționale, ca și pe lîngă secțiile naționale ale U.I.A. Caracterul interesant al acestor idei de sinteză impune reluarea lor într-un cadru mai larg, care să scoată în evidență nu atît noutatea acestora cît capacitatea lor de a stimula discuțiile unei întîlniri internaționale a arhitecților ca aceea de la Montreux.

Arh. PAUL MIHALIK

DO NOT FORGET TO RENEW YOUR SUBSCRIPTION TO "ARHITECTURA" FOR 1967

Write directly to

"CARTIMEX", P.O.B. 134—135, Bucharest, ROMANIA,

or get in touch with its representatives in your country at the following addresses:

ALBANIA	— Ndermarja Shtetnore e Botimeve, Tirana
AUSTRIA	— Globus Buchvertrieb Salzgries 16, Wien XX
BELGIUM	— Du Monde Entier 5, Place St. Jean, Bruxelles
BULGARIA	— Raznoiznos 1, rue Tzar Assen, Sofia
CHINA	— Waiwen Shudian P.O.B. 88, Peking
CUBA	— Cubartimpex, Calle Ermita 48, San Pedro, Habana
CZECHOSLOVAKIA	— Artia, Ve Smenkach 30, Praha I
FINLAND	— Akateminen Kirjakauppa P.O.B. 128, Helsinki
FRANCE	— Messageries de la Presse Parisienne 111, Rue Réaumur, Paris 2-e
GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC	— Deutscher Buch Exp. u. Import, Leninstrasse 16, Leipzig 701
GERMANY, FEDERAL REPUBLIC OF	— Kubon & Sagner P.O.B. 68, München 43
HUNGARY	— Kultura, P.O.B. 149, Budapest 62
ISRAEL	— Haiflepac Ltd. 11 Arlosoroff Street, Haifa
	— Lepac, 15 Rambam Street, Tel Aviv
ITALY	— So.Co.Lib.Ri Export-Import, Piazza Margana 33, Roma
JAPAN	— Nauka Ltd. 2 Kanda Zimbocho 2 Chome Kiyoda-ku, Tokyo
MONGOLIA	— Mongolgoskingotorg, Ulan Bator
KOREA, PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— Chulphanmul, Phenian
NETHERLANDS	— Meulenhoff Beulingstraat 2, Amsterdam
NORWAY	— Norsk Bogimport P.O.B. 3267, Oslo
POLAND	— Ruch, ul. Wilcza 46. Warszawa
PORTUGAL	— Libreria Buchholz, Avda. Liberdade, Lisaboa
SPAIN	— Libreria Herder, Calle de Balmos 26, Barcelona
SWEDEN	— D. C. Fritze, Fredgatan 2, Stockholm 16
SWIZERLAND	— Pinkus & Cie. Froschaugasse, 7, Zürich
UNITED KINGDOM	— Collet's Holdings Ltd. Denington Industrial Estate Wellingborough, Northants
U.S.A.	— Fam Book Service, 69 Fifth Avenue, Suite 8 F New York, 10003, N.Y.
	— Continental Publications, 111, South Mermanee Ave. St. Louis, Missouri 63105
U.S.S.R.	— Mejdunarodnaia Kniga, Moscow G — 200
VIETNAM, DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— So Xunt Nhap Khap Sach Bao Hai Ba Trung 32, Hanoi
YUGOSLAVIA	— Jugoslovenska Knjiga, Terazije 27, Beograd
	— Forum 1 Vojvode Misica, Novisad
	— Prosveta Terazije 16/1, Beograd

CARTIM

„COMBINATUL DE CAUCIUC SINTETIC ŞI PRODUSE PETROCHIMICE"

Oraşul Gheorghe Gheorghiu-Dej
Raion Tg. Ocna, Regiunea Bacău

fabrică:

— polisteren expandat cu denumirea comercială PEX
— polistiren expandat ignifugat cu denumirea comercială PEXI

Denumirea caracteristicii	Unitatea de măsură	Polistiren expandat tip PEX	Polistiren expandat tip PEXI
Aspect	—	blocuri sau plăci paralelipipedice	
Culoare	—	alb	colorat
Densitatea aparentă	kg/m³	17—22	23—29
Tensiune la o compresiune pentru o deformare de 10%	kgf/cm² min	0,70	0,70
Rezistența la forfecare	kgf/cm² min	4	4
Rezistența la rupere la încovoiere statică	kgf/cm² min	1,50	1,50
Conductivitatea termică	kcal/mh°C max	0,03	0,03
Gradul de ignifugare	—	nenormat	greu combustibil şi se autostinge
Absorbție de apă	g apă / 100 cm³ expandat max	1,5	1,5

Polistirenul expandat se foloseşte cu succes la temperatura de +75°C, ca izolant termic în construcțiile civile şi industriale şi izolant fonic.

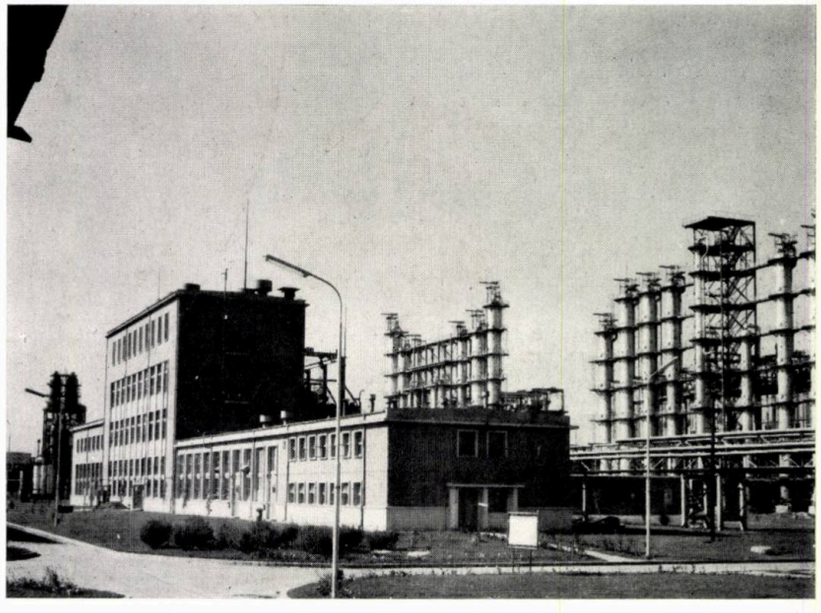

FABRICA DE OBIECTE SANITARE DIN PORŢELAN

Str. PRECIZIEI Nr. 1 — TELEFON 31 51.61. BUCUREŞTI — MILITARI

CERAROM

placaje ceramice pentru construcţii

folosite la placarea pereţilor exteriori şi interiori ai clădirilor industriale, social-culturale şi de locuit

execută şi livrează

în diferite forme şi culori:

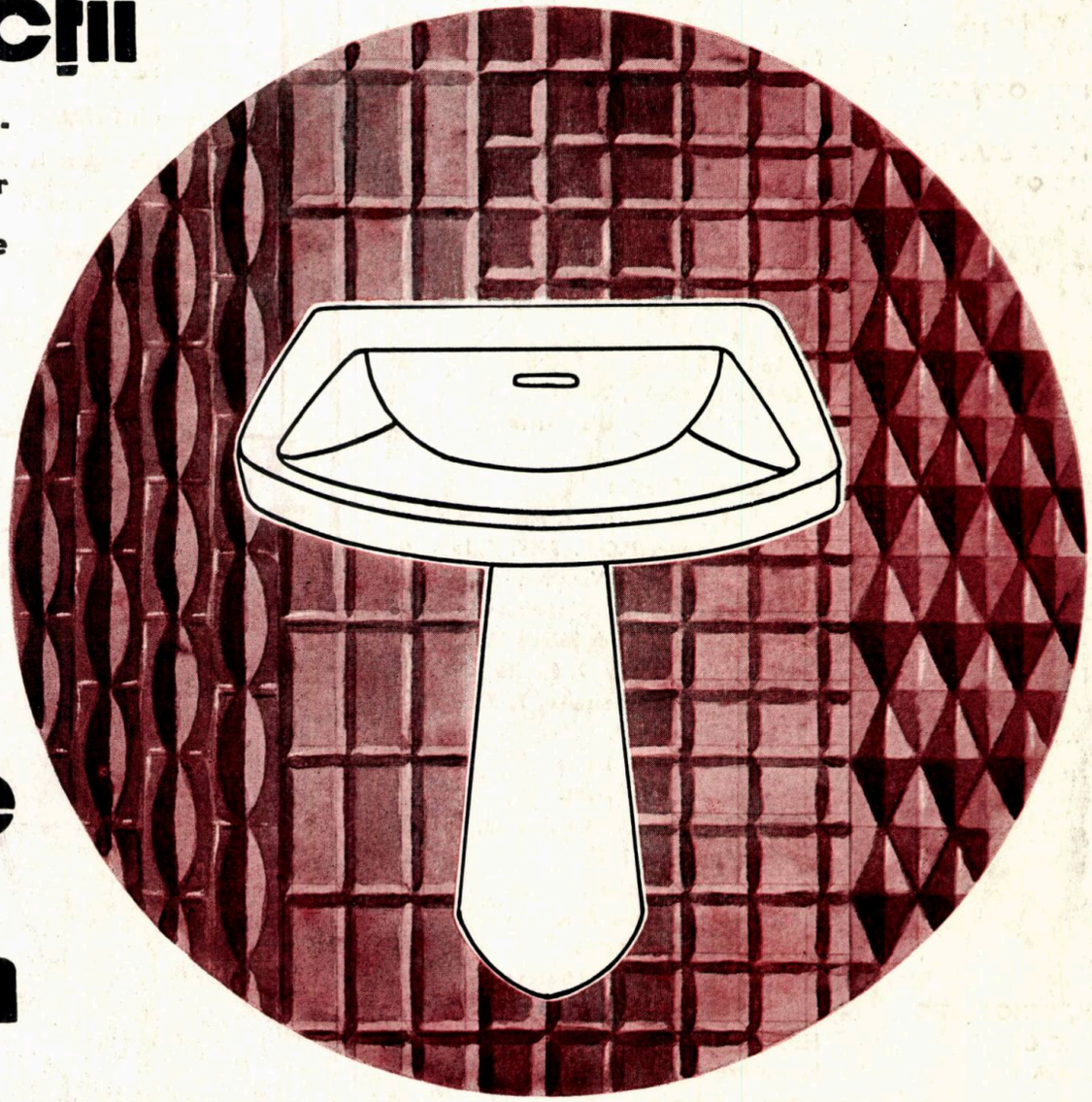

obiecte sanitare din porţelan

pentru camere de baie

CERERILE SE PRIMESC PRIN MINISTERUL INDUSTRIEI CONSTRUCŢIILOR — DIRECŢIA GENERALĂ DE APROVIZIONARE ŞI DESFACERE — BUCUREŞTI, BD. MAGHERU NR. 1—3

40538	LEI 20

VII
F 1920
1967 APR 1

arhitectura 1966 6

Coperta I. *Bar la Constanța — Vedere interioară*

Coperta a II-a. *Hotelul «Dorna» de la Mamaia*

Taxele poștale plătite în numerar conf. aprobării D.G.P. nr. 10/8020 din 22.XII.1966

ARHITECTURA Nº 6—1966

SUMMARY

COMMERCIAL BUILDINGS

Ioan Bucşa, General Secretary, Ministry of Home Trade: ROMANIAN SOCIALIST TRADE IN FULL SWING OF DEVELOPMENT (p. 3). — Thanks to the raise of the purchasing power of the population in towns and villages, the volume of goods marketed through the socialist trade network has grown considerably in the last six years. At the same time important qualitative changes and increased selling areas have been achieved. Yet, the retail trade network is still inadequate. The State Plan for the years 1966—1970 provides for further improvements of the technical-material basis of trade in all regions of the country, in keeping with the evolution of the up-to-date forms of trade and of the volume of marketed goods. With this end in view funds have been earmarked for the building of 123 large warehouses (covering an area in excess of 360,000 sq. m.), of about 1,600 trade units (area: over 420,000 sq. m.), of more than 26,000 places in hotels, and more than 17,000 places in motels, camping sites, camping chalets, a.s.o. Self-service is to be introduced in an ever increasing number of shops; department stores and supermarkets in free-standing multi-storey structures will be built; new types of store-cum-exhibition for furniture, self-service restaurants, typically Romanian restaurants, espresso-bars, a.s.o. will be developed. Modernization — by means of advanced methods of production, selling and storing, by improving the economic efficiency of each unit — is another principal problem of the development of the material basis of trade during the years of the current Five-Year Plan. In order that a high economic efficiency of these new units be achieved (through reduction of operation costs), their judicious distribution within the planning schemes is being advocated.

Architecturally speaking these new shopping units or centres will have to display novel solutions, avoid monotony, be truly centres of social interest. The author suggests the need of a thorough analysis when working out stock designs of commercial buildings. Of course, this does not refer to the plastic solutions, a field in which architects must be free to display their creative imagination.

Gheorghe Teodorașcu: TRENDS IN MODERN TRADE TECHNIQUES (p. 6) The author believes that the technological flow of the merchandise (from producer to consumer) constitutes the starting point in the designing activity. A rational and economical flow, organically linked with its technical-material basis (spaces, equipment, furniture, packaging, transport means, display, a.o.) bears positively on the trade activity and its economic efficiency.

The complex process of modernization of trade includes all aspects of goods circulation, such as: extension of prepackaging of products at the manufacturing points (resulting in greater efficiency of the shop assistants' work); specialized transport means to supply the retail units; use of containers from purveyors to selling units; self-service and free access to goods; use of dispensing machines; 'phone-order distribution; parcel post distribution; home delivery; up-to-date selling techniques in the old stores, so that their economic efficiency may be enhanced; quick and economical forms of service; adequate equipment and furnishings; consolidation of the small shops and creation of supermarkets, of large combined shops and of department stores, a.s.o.

The author goes on to analyze the various forms of self-service: full and part self-service shops; shops with self-service through dispensing machines; supermarkets. Thus are made obvious the numerous advantages offered by these forms of retail selling, as well as their economic efficiency.

The article closes with some recommendations regarding adequate solutions to be applied in designing trade areas (selling spaces, circulation corridors, shop windows, storage rooms), and in organizing up-to-date selling forms.

Eduard Hartman: SOME SPECIFIC PROBLEMS IN THE DESIGN OF RETAIL TRADE UNITS (p. 11). — The author deals first with the means of achieving an economic efficiency of investments in retail shops. He lists some of these means which, he believes, may do away with certain shortcomings still persisting in our trade activity. These means are: intensive use of the selling spaces; optimum circulation of customers; utilization of mechanized means of goods conveyance from storage rooms to selling areas; utilization of furnishings and equipment best suited to the specific character of the shop, a.s.o.

Another problem dealt with by the author is that of building efficiency. Selection of the site, the volume and built area, the number of storeys, the kind of building materials used, the constructive system adopted, and a just dimensioning of the strength system are as many factors which influence to a considerable degree the economic efficiency of commercial buildings.

The building solutions adopted must take into consideration the possibility of stage by stage realization of the investments and the gradual erection of the shopping centres, so that in the first stage retail shops for merchandise in everyday demand (bread, vegetables, meat, milk, groceries, haberdashery, a.s.o.) may be placed at the disposal of the residents of new quarters. Particular attention must be paid by the designers to the elasticity of the trade space, diverse possibilities of relatively cheap changes in the inner distribution having to be foreseen.

Next, the author discusses the important part played by interior and exterior lighting, by the shop windows, the interior decoration, by advertizing and finishings in general. all of which bear considerably upon the success of the selling activity. He points to the advantages of their harmonious blending within the architectural whole.

The article ends with a chapter concerning the intensive use of the selling areas, the author offering a number of suggestions as to the dimensioning of the circulation spaces, the arrangement of the furniture, the shape of the selling areas, the shopwindows, the merging of the various selling spaces, a.s.o.

Ion Sachelarie: DESIGNING PUBLIC CATERING SPACES AND TOURIST FACILITIES (p. 14). — The current Five-Year Plan (1966—1970) provides for investments up to nearly 1,300 million lei for the units coming under the Ministry of Home Trade. These investments will go both to new trade and tourist units, and to the reorganization of existing spaces (extensions, readjustments, adaptation to new requirements). A problem of primary importance for the rational design of these new spaces is the clear definition of their purpose, together with the laying down of criteria for the various classes of comfort. This will ease considerably the task of both users and designers in establishing the programmes of the public catering units and hotels. Rational design coupled with operation of the units by a competent staff constitute premises for raising these trade units to the level of present-day exigencies.

Concerning tourist facilities, it is necessary to provide for a certain elasticity in the use of spaces: the trade spaces must be easily adaptable to a variety of uses, some of them even entirely different from the one originally intended for them; the accomodation spaces should be intercommunicating, for the benefit of large families, a.s.o.

The author goes on to stress the lack of units of typical Romanian character, much in demand among foreign tourists: Romanian restaurants, wine cellar restaurants, surprize-bars, handicraft shops, facilities for folk festivals and fairs, tourist inns, historical monuments used for the accomodation of tourists, camping sites, tourist villages, a.s.o.

The article ends with a list of measures to be taken into consideration in the design of public catering and tourist establishments, so that investments in these facilities be efficient, optimum profitableness as well as quick amortization ensured.

Dan Bădic: THE SHOP'S ARCHITECTURAL CHARACTER, TYPICAL ENVIRONMENT AND DECORATION (p. 18). — Considering the act of purchasing a merchandise as the end result of a psychological process, a number of psycho-sociologists turned their attention in recent years to the problems of trade, one of the important elements of material and social life. Having analyzed in detail the way a person decides to buy an object, they have established certain principles concerning the motivation, attention, perception, communication phenomena. Knowledge of these principles helps the architect or the interior decorator in their task of solving the technical and artistic problems raised by a shop's organization and arrangement. The author goes on to analyze some of the principal desiderata in the design and arrangement of any shop, regardless of kind, size or location: observance of the human scale in dimensioning the constitutive elements (spatial, constructive, decorative); intimacy of the selling spaces; unity of composition; simplicity of architectural expression; imparting of its own personality to each separate shop. The author then reviews the more important means of creating the plastic aspects and environment: building materials, lighting, colours, furnishings, advertisements. He concludes by stressing the interdependence between them and the psychological elements of the act of purchasing. In his co-operation with the trade specialist, the architect must make use of his qualities of subtle observer, artistic refinement, and power of synthesis to establish a common denominator between the customer's leanings and aesthetic requirements.

Radu Bașca: THE SUPERMARKET (p. 22). — The article begins with a listing of the typical features of the supermarket: concentration within a single space of the selling of food stuffs in everyday demand and of non-alimental goods in current demand; self-service system for most goods; minimum of space necessary for the selling and storage areas. The advantages of the supermarket are: more rational use of the selling space and its annexes; economy of space within the shopping centres which comprise the supermarket; rational employment of shop assistants thanks to a timetable established according to the known peak shopping hours; better running of the shop through single management; increase in the sale of less known commodities; reduction of the purchasing time thanks to the reduction of attendance-time on each customer; encouragement for industry to increase the range of prepacked goods. However, the supermarket has also the disadvantage of concentrating too many customers in the same selling space, and of making it very difficult to establish differentiated timetables for the selling of certain types of goods.

According to local conditions and depending on the extent certain commodities are in demand, there are several variants in the organization of the supermarket. The author describes four such variants: variant A, where all goods — vegetables and fruit excepted — are sold in a single selling area, and where all departments attended by shop assistants are placed outside the self-service flow; variant B, similar to variant A up to a point, the difference being that some attended departments are included in the self-service flow; variant C, where all attended departments are included in the self-service flow; and variant D, where the self-service flow comprises also the vegetables and fruit department, as well as all the other attended departments.

As to paying for the goods purchased, this is done, in variant A, at the cash registers of the self-service area, at those of the attended departments, or directly at the shop-assistants; in variant B, at the cash registers of the self-service departments; in variant C, payment is made once only at the cash registers placed at the exit, on the basis of a ticket received when going in and on which all goods purchased are marked, or on the basis of coupons pinned or stuck on the parcels received from the attended departments; in variant D, payment is similarly made only once for all the goods purchased, at the cash register at the exit.

According to the author, variant D offers the best organized type of supermarket. He concludes by giving indications concerning the furnishing of the supermarket, the organization of the flow of customers, of the circulation alleys, of the free spaces in front of the various departments and of the cash registers, of the storage areas, of the goods yard, and of the unloading ramp.

Nicolae Romaşcanu: CONCERNING THE DESIGN NORMS OF TRADE SPACES (p. 28). — in this brief article the author deals with the principles laying at the basis of building the trade network according to the norms established by the Ministry of Home Trade: Territorial organization and distribution of commodities; determination of the needed trade spaces until 1980; functional organization of the trade units (types and speciality of shops). He then describes the three categories in which the trade units are divided according to the selling pace of the goods they store.

The article concludes with a critical view of what has been achieved so far in Romania in the field of shop design.

Horia Constantinescu: FURNISHING AND LIGHTING THE SHOPPING CENTRES (p. 30). —, The rational grouping and arrangement of the pieces of furniture in shops enhance their usefulness help achieving the sale of a greater volume of goods per surface unit, and ensure a quicker amortization of the funds invested. The furniture of the new shopping centres must be adapted to present day functional and spatial requirements. The way the pieces of furniture are placed lends a certain character to space. Their simple, harmonious lines, their pleasant proportions, must ensure their easy integration within the architecture of the interiors, must prevent their entering into competition with the goods offered for sale. The interior aspect must have unity, achieved through the common style of all objects — goods included — in harmony with architecture.

The need for commercial furniture to offer a certain functional elasticity in time has generated the idea of module and interchangeable furniture. These types of furnishings are offered in a wide range of pieces of great functional malleability that easily create a multi-functional space. The author gives details of the wooden, metallic, synthetic materials which go into the making of interchangeable furniture, as well as of the production and assembling of these component parts. He also deals with the industrial and mass production of this kind of furniture, and with the new techniques used for the purpose (stamping, moulding, rolling).

Next, the author addresses himself to the important problem of lighting: shape, size, aspect, quality of the material the fixtures are made of; light directing; fixture location, a.s.o.

The trend towards the supermarket-type of shopping centres, located in halls without natural lighting (artificially lighted and air-conditioned) offers designers the opportunity of creating new furnishing and decoration elements.

Paul Focşa, Horia Constantinescu: INTERCHANGEABLE FURNITURE (p. 32). — Simultaneous with the development of trade techniques there occurs a rapid evolution of architectural forms and furniture. The modern organization of trade activities, the malleability of trade areas according to time and needs, require large-span structural systems, removal of the load-bearing walls, and partition of the shop with light elements. Separation with furnishings of the annex and storage areas from the shop's main area is in complete accord with the new requirements. It follows that optimum dimensioning of the span is to a great extent determined by the furniture and its module by the kind of shop and by the system of its organization. The authors indicate the optimum spans for shops of diverse types and argue in favour of using interchangeable furniture in these cases. They also draw attention to the fact that in order to meet the arrangement requirements of such shops, a set of interchangeable furniture must include a series of guide marks, which they enumerate.

In Romania, on the initiative of the Ministry of Home Trade, and with the participation of several enterprises in the country, interchangeable pieces of furniture were produced. The authors consider necessary the production of diverse types of furniture varying both in structure and in finishing, corresponding to optimum parametres of a general character. They also argue in favour of a specialization of certain enterprises that would turn out large series at low cost, thus ensuring a wide range of types and pieces of furniture.

Mircea Stancu: THE "DORNA" HOTEL COMPLEX AND RESTAURANT AT MAMAIA (p. 34). — In 1965—66 three new hotels comprising five buildings and totalling 1,000 beds were built at the Black Sea holiday resort of Mamaia. The very short time allowed for their design and execution (11 months) gave the three hotels an architectural identity. The compositional link with a previously built hotel complex was justified both by an identity of height and the proximity of the older structure to the new „Dorna" complex.

The functional solution for the three hotels, as demanded by the user (the Ministry of Home Trade), was that of a single type of accomodation unit (twin-bedded room, shower, washbasin, toilet). This resulted in a unique span for all five buildings, with guest-rooms along both sides of a central corridor.

The buildings have ground and three floors. To achieve roomier entrance lobbies and reception areas, four of the five buildings were coupled two by two to share part of these areas.

The complex includes a restaurant, linked structurally but not functionally with one of the three hotels. Having to ensure simultaneous accomodation for all 1,000 guests, the designers applied a simultaneity coefficient of 0.8, i.e. 800 guests at the tables at any time. In order to obtain a feeling of intimacy — difficult to achieve in such a space and for so great a number of patrons — the designers resorted to a patio-like solution: three halls forming three sides of a quadrilateral, the fourth side being a free, windowed gallery linking the two entries from the beach. From the centre of the patio outwards the floor was dislevelled, the amphitheatre thus resulted being used for the orchestra and the dancing floor.

The restaurant is a monolithic structure (bearing pillars at 6.6 m. distance of each other, in both directions; Rabitz plastered beams). The indoor garden was covered by three 19 m.-span beams which support a 6.6 m. lamellar network.

As to the finishings, marble from Ruşchiţa, Alun and Moneasa, solid oak, and Tekirghiol quarry stone were used for the restaurant and the hotels.

Ara Ereţian: CAMPING SITE AT THE DUMBRAVA FOREST NEAR SIBIU (p. 40). — In the vicinity of Sibiu, in a forest of great beauty, near a lake, a zoological garden and a restaurant, a camping site for 250 tents was arranged. The site comprises several structures: the administration building (registration office, strong-room for valuables, first-aid room, storage) partly made of quarry stone and partly of brick; the lavatories (wash-rooms, showers, toilets) made of quarry stone and concrete, with the roof supported by metallic pillars; a covered platform divided into two areas one with an overmantel for cooking, the other with a space for the camp fire). Roadways, parkings and alleys were provided, as well as running water and lighting. Guests may hire on the spot tents, folding camp beds, pneumatic mattresses, folding tables and chairs, blankets, a.s.o.

P. H. Ionescu: THE INTERNATIONAL CONGRESS FOR TRADE AND TOWN — PLANNING (BRUSSELS — 1966) (p. 44). — This is an account of the international congress held in November 1966 in Brussels, under the sponsorship of The Belgian Federation for Town-Planning, Housing and Physical Planning, which had as general theme 'Trade and Planning'. The author brings out some aspects of the proceedings which he considers more important for the Romanian architects concerned with this particular field.

PRESENT-DAY PROBLEMS OF ARCHITECTURAL CREATION: PLANNING AND REBUILDING OF TOWN CENTRES

In October 1966, under the sponsorship of the Planning Section of the Romanian Union of Architects, discussions took place at the Architect's House in Bucharest. The theme was: Planning and rebuilding of town centres. The discussions centred around the planning projects for the centres of Piteşti, Braşov, Sibiu, Sebeş Alba, Tîrgovişte, Suceava and Tirgu Mureş. A brief account of the papers presented and of the discussions they occasioned are given below.

Virgil Bilciurescu: PLANNING OF THE HISTORICAL CENTRES OF OUR OLD TOWNS (p. 46). — Projects for the improvement and rearrangement of the historical centres of Sighişoara, Tîrgovişte, Sibiu, Braşov, Sebeş Alba and Mediaş were worked out in the Town-Planning Workshop of the Institute for Building, Architectural and Town-Planning Studies (ISCAS). As this kind of studies were only recently undertaken in our country, it was necessary to think out principles applicable to the specific character of our towns, and to establish a study and design methodology. Analyzing the historical town centres of Romania, the author considers that they may be classified in the main into two great categories: towns with very valuable monuments in an environment of well defined architectural bearing and well preserved dwellings; and towns with valuable historical monuments surrounded by dwellings and other structures of more recent date which offer no particular interest either architecturally or constructionally, and which are at the same time inadequate for modern living conditions. As a result, the studies were made on the lines of these two categories of towns: for those in the first category the planning of the centre was made on the principle of bringing out its specific character while organically integrating it into the new structure of the town and making the most of the historical monuments; in the case of second category towns the planner's intervention was more strongly felt in order to achieve a better arrangement of the central area while taking into consideration the presence of the existing valuable monuments.

The author suggests a series of measures concerning the clearing of valuable buildings and historical monuments of later additions, the turning to account of monuments by means of organizing the architectural environment, the organization of traffic within the central areas, the reorganization of the existing dwelling resources, a.s.o.

Cezar Lăzărescu: STUDY FOR THE PLANNING OF THE CENTRE OF PITESTI (p. 50) — . This study, worked out by ISCAS, was made necessary by the erection within the town's central area of three important buildings: the headquarters of the Regional Committee of the Romanian Communist Party, a house of culture, and a hotel for 200 guests. These required the creation of an adequate architectural environment, a fact which demanded the reorganization of the whole area, devoid of particular architectural value. The author lists and analyzes a series of principles that lay at the basis of the studies and proposals made for the solution of this problem: preserving of a certain scale for the elements of urban composition; arrangement of these elements so as to make them offer distinct, successive, and surprizing views; limitation of motor traffic to a minimum, the central zone being reserved for pedestrian traffic; arrangement of the frontages so as to ensure, besides adequate densities, openings towards the interesting vistas; grouping of the commercial spaces into large, multi-storey volumes; construction of the administrative buildings along the principles of large offices, easily changeable in time, and of the amalgamation of several institutions within one building; when deciding upon the location of a building to keep into account the final solution of the entire area, as well as the life of each separate structure.

Virgil Bilciurescu: THE CENTRE OF BRASOV (p. 52). — The centre of this town, of great architectural and urban value, created along more than seven centuries, arouses a particular interest from the viewpoint of the tourist. The Town Council's House, the Black Church, Bătuşilor Bridge, the Catholic Church, the ancient fortifications of which a considerable part (walls, towers, bastions) are extant, a.o., play an important part in the making of the town's typical skyline. Numerous public buildings appeared in this old centre along the ages, and an intense trade activity developed there.

As a result of the town's development it has become necessary to create a new centre, endowed with modern facilities, in keeping with the requirements of contemporary life. However, this movement of translation left the old town centre the character of one of the most interesting tourist's spots in the country.

Virgil Bilciurescu : THE CENTRE OF SIBIU (p. 56). — The urban composition of one of the oldest and most important town of Transylvania was determined by its historic development. The object of the study made by ISCAS was the town within the walls of the old fortress (13th — 17th centuries), known as the 'upper' and 'lower' towns. The difference of about 18 m. between the levels of the two constitutes a picturesque feature, but creates also difficulties of traffic and connection. The four places of this centre are dotted with monuments : the Town Hall Tower, the Evangelic Church, the old Town Hall, the Brukenthal Palace (now an art museum), the former Ursuline monastery, the former Franciscan monastery, the Haller House, the former Monastery of the Holy Spirit, the old White Lamb Inn, and many others.

The planning project for this historical centre proposes the turning to account of the old fortress by clearing the towers, walls and other buildings mentioned above ; by creating favourable perspectives through planted areas around them ; by restoring those monuments that need it. Another important problem tackled by the study was that of traffic, both motor and pedestrian; the solution offered was that of eliminating the tramway lines from certain streets, and the through traffic by the creation of a traffic ring for public transport, of rebuilding certain picturesque pedestrian crossings, a.s.o. The study also provides for a more adequate distribution and location of shops within the area (while keeping in mind its tourist character), for the transfer of those commercial units that occupy wide surfaces and require heavy transport means, and of certain warehouses. A number of buildings will be turned into exhibition rooms and museums, while some of the towers will become parts of the Brukenthal Museum complex.

Virgil Bilciurescu : THE CENTRE OF SEBES ALBA (p. 60). — The 14th-century fortified enclosure shelters a few valuable monuments as well as the town's civic centre. The study provides for the turning to account of the historical monuments (the Evangelical Church, erected between the 12th, 14th and 16th centuries ; the 15th-century Zapolya House, now a museum ; the 14th-century Catholic Church ; the 18th-century monastery buildings, as well as a series of typically 17th and 18th-centuries dwellings) and the functional solution of a modern administrative district centre. To this end the study suggests freeing the historical centre from motor traffic, erecting new buildings on the free plots, building a tourist hotel and a shopping centre, replanning the existing facilities, a.s.o.

Virgil Bilciurescu : THE CENTRE OF TÎRGOVISTE (p. 62). — The historical centre of the town covers a wide area (about 38 hectares) which comprises not only architectural monuments of great value, but also most of the public institutions. The complex of the old princely court with the famous Chindia Tower, old churches, the typical sectors of the 19th century market place — all are spots of historical and implicitly tourist interest.

The project had in view to emphasize the value of the historical monuments while solving the multiple present functions of the town centre ; to preserve the character of garden-town of the residential area surrounding the historical 'reservation' ; to systematize the street network together with the respective parking lots.

The location of the new proposed centre allows for the building of public utilities in the immediate vicinity of the historical zone, without competing with its monuments ; it also allows for improving the sanitation of a considerable part of the old town.

Eusebie Latiş : THE CENTRE OF SUCEAVA (p. 64). — The reorganization of the central zone of this ancient Moldavian town was planned to be carried out in two stages. In the first stage (1961—1964) about 300 flats and 4,000 sq. m. of trade space were built. The second stage is being carried out. During the first stage a new transit thoroughfare leading to the industrial zone was built. The opening of this thoroughfare has created fair vistas towards the ruins of the ancient princely court of Stefan the Great and towards the park of the town. Among the main historical monuments are several churches, St. John's Monastery, the princely inn, the Zamca Monastery. The sistematization plan of this central zone provided for the maintenance of the historical monuments, the creation of direct links between the fortress and the centre, and the continuation of this link towards the Zamca quarter, in which direction the town has been advancing steadily for about one hundred years. The connection between the future centre of this quarter and the new town centre will create the axis of the town's social-cultural activity, and will comprise, besides the central square surrounded by eight blocks of flats, a high-rising block with the ground-floor taken by shops, and a new hotel, already built, a house of culture, a cinema, a second hotel, and histo rical monuments.

A problem which has arrested the planners' attention was that of the area surrounding the old church of St. Demetrius. This area, with its old buildings, offers a picture of the old Moldavian market towns, with interesting residences and a whole system of inns which, once given an adequate level of comfort, could be used for tourist purposes.

Andrei Varnay : TÎRGU MURES — SYSTEMATIZATION OF ITS CENTRAL ZONE (p. 66). — This zone consists of an esplanade called Roses' Square, ending in a small square flanked by three important buildings : the former Town Hall, the Palace of Culture (both dating from the beginning of this century), and the more recent structure of the Regional People's Council. Between the years 1959—1961—1962 a cinema, a new hotel and the local branch of the National Bank were added to the area. The studies for the reorganization of the zone provided for three parallel activities : demolition of some dilapidated buildings ; creation of the roadways and of the central planted areas ; rebuilding of the frontages by reconstruction of the shops frontals on the ground floor of buildings. Unfortunately the studies omitted to carry reorganization in depth, so that the frontage of the square blocks the view of the slope at the foot of which the esplanade lies.

P. H. Ionescu, Dinu Vernescu, Dan Prodescu, Stefan Gonosz : POINTS OF VIEW ON THE SYSTEMATIZATION OF TOWN CENTRES (p. 68). — P. H. Ionescu points out that two kinds of problems appear from the presentation of the projects : problems referring to the systematization and reorganization of the historical central zones of certain towns with a view to tourning them to account ; problems referring to the manner in which the main centre of a town should be organized. The problems, as well as their solution, differed in each of the projects presented. The speaker dwelt on the problems raised by the reorganization of the central area of Braşov, with the resolution of which he finds himself in general agreement. However, he doubts that through reconditioning of, and increased comfort given to, numerous dwellings in the area, some over one hundred years old, these will become fit for occupancy. Most of these houses, up to 3-storey high, have narrow fronts to the street but stretch along the deep courtyards and lay fire wall against fire wall ; this last fact makes their exposure to sunlight rather doubtful. These buildings will have to be given a more adequate utilization. This will require a more deeply going study which, besides technical measures, should comprise practical ones as regards the investments required and prospects for future use. With reference to the towns in the second category, the speaker singled out the project for the central zone of Piteşti, which — he feels — shows real progress as compared with earlier solutions given other town centres, by the location within this area of political, administrative and cultural institutions and facilities.

Dan Prodescu disagrees with the solution given to the centre of Suceava, both the architecture and general environment losing through the lack of vegeration; this shortcoming is not neutralized by the pavement that covers the entire square. Greek and Roman *pavimenta* were adequate for their climate; Romanian towns would gain in personality by more green spaces. The speaker considers the study for the town of Piteşti as functionally too narrow; the need to place a few given buildings may not be accepted as a suitable solution for a town centre. The point of departure should be what *ought* to exist in this centre; proposals should be made to the local authorities for suitable locations. The speaker went on to refer to the time factor which, superposed over the Romanian building traditions, reflects the care of our forefathers to think of the future when building. At times it seems that we overlook the fact that we build for the future. In the case of town centres this is bound to raise special problems.

Dinu Vernescu begins by drawing attention to the main idea that has emerged from the discussions : it is wrong to apply to town centres solutions, however proper, derived from the problems of residential areas. The town centre has certain functions of its own and must comprise, first and foremost, public facilities and only subsidiarily dwellings, as a supplement to the existing buildngs, and where these are in insufficient number. This is why it is advisable to group together in these centres as many trade, cultural or tourist facilities as possible. For this reason, while agreeing with the location of a second hotel in the centre of Piteşti, the speaker expressed serious doubts as to the wisdom of placing dwellings along the old walls of the fortress at Sebeş Alba, particularly if their are meant to be stock-design buildings. In the case of other towns with a dynamic economic development, it would be useful to revive an earlier suggestion to form the centres by means of office buildings; these, because of their elasticity may be used in time by diverse administrative or economic units. Another idea common to the projects presented was that of avoiding through traffic in the central zones of towns. It is a correct idea which, however, is not embodied to an equal extent in all projects (as is the case with the through traffic placed on the south-east side of the fortress in Sibiu). In Piteşti traffic correctly avoids the centre, but the need is felt for a bolder action which would completely eliminate motor traffic and public transport from the main axis of the centre. The project presented seems to point to this solution. As to pedestrian traffic network created in many town centres abroad, the idea could be adopted in the case of our own towns, with the prospect of lending them a certain specific character. The system of sidewalks under the archways of the old buildings in the historical centres stretching along a continuous front (there are a few such examples in Transylvania) could be achieved by the rebuilding of the ground floors with the additional result of a widened carriageway. Similarly, the idea of pedestrian crossings, integrated into the pedestrian traffic network, must be retained and applied to our towns. However, the development of pedestrian traffic network is at variance with the acute need for parkings. Some of the projects presented seem to generalize improvization in this respect, a system which may not be applied to the central zones. The parking lots must be thoroughly studied and located in the immediate vicinity of these zones, connected with the outward heavy traffic thoroughfares and with the inward ramified and diverse pedestrian traffic network.

The speaker did not approve of the underground parking facilities owing to their high cost as compared with the open-air or multi-storey parkings which he considers to be more adequate for towns like Sibiu or Braşov, where international road traffic and tourism offer prospects of rapid redeeming of the investments and of economic efficiency.

Stefan Gonosz lays stress on a new factor to be taken into consideration — tourism. The traveller who visits towns like Sibiu, Braşov, Cluj or others such as them with a personality of their own, retains the memory of a definite individuality, of a local specific character. The problem of local specific character has a definite topicality; it consists of the urban typical features. Typicality in architecture will acquire a real basis only if brought into union with the urban local character, if derived from it. In this respect the speaker draws attention to the fact that the town centresmay be analyzed obly together with the whole town, with the historical centre, with its architecture, its landscape, its lakes or rivers, a.s.o. A number of Romanian towns require such an approach and a creative intervention founded on new bases, for they dispose of an old inheritance handed down from the anonymous masters of ages long since past. Another problem raised by the speaker was that of parking lots : an architecturally valuable centre is bound to attract the foreign traveller; the latter will expect easy access to these centres. The solutions given so far to parkings (1—2 hectares in the present centres of Braşov, Sibiu or Cluj) will fail to satisfy the needs of the future centres.

BOOK REVIEWS

The following books are reviewed in this issue of the journal : Le Phénomène urbain, edited by H. Carrier and Ph. Laurent (Aubier Montaigne, Paris); Theatres and Auditoriums, by H. Burris-Meyer and E.C. Cole (Reinhold Publıshing Co., New York); Drei Meisterarchitekten, by Peter Blake (R. Piper & Co., Munich); Alvar Aalto, by H. Girsberger and K. Fleig (Verlag für Architektur, Zürich); Wohnquartiere — Neue Städte, by P. Peters (Callwey, Munich); Greek Town Building, by Anthony Kriesis (The National Technical University of Athens, Athens).

THE CHRONICLE

records the activity of the Union of Architects of the Socialist Republic of Romania during the months of November and December 1966.

I.U.A. INFORMATIONS

INDEX OF ARTICLES PUBLISHED DURING 1966

SOMMAIRE

ÉDIFICES COMMERCIAUX

Ioan Bucşa, ingénieur, secrétaire général au Ministère du Commerce Intérieur — LE COMMERCE SOCIALISTE DE NOTRE PAYS EN PLEIN ESSOR (page 3). Grâce à la croissance du pouvoir d'achat de la population de nos villes et villages, le volume des ventes du commerce socialiste a considérablement augmenté lors des six dernières années. Parallèlement, d'importants changements sont survenus concernant la qualité et l'accroissement des superficies. Toutefois, le réseau des ventes au détail est encore insuffisant. Le plan d'État pour la période 1966—1970 prévoit notamment la poursuite de l'œuvre d'amélioration de la base technico-matérielle du commerce dans toutes les régions du pays, par rapport à l'évolution des formes modernes du commerce et du volume des ventes. À cette fin, des fonds ont été alloués pour l'exécution de 123 grands dépôts (ayant plus de 360.000 m²), d'environ 1600 unités commerciales (420.000 m²), de plus de 26.000 lits dans le réseau hôtelier et de 17.000 places et plus dans les motels, campings, bungalows de camping, etc. Il est prévu d'étendre le plus possible le système du self-service dans les magasins ; de réaliser magasins universels et supermarchés dans les constructions indépendantes à plusieurs niveaux, de développer de nouveaux types d'unités-expositions de meubles, des restaurants à self-service, des restaurants à caractère spécifique roumain, cafétérias, etc. etc. La modernisation effectuée (par l'introduction des formes avancées de production, de vente et de mise en dépôts, par l'amélioration des indices d'exploitation et de rendement) constitue un autre problème important du développement de la base matérielle du commerce pour les années du quinquennat 1966—1970. Pour assurer de même une haute efficience économique (par la diminution des frais d'exploitation) à ces nouveaux objectifs, on préconise leur judicieuse distribution dans le cadre des plans d'aménagement.

Au point de vue architectural, il faudra trouver pour ces nouvelles unités ou ensembles commerciaux des solutions inédites, éviter la monotonie, faire en sorte qu'ils deviennent de véritables centres d'intérêt social. À ce sujet, on propose de procéder, lors de l'élaboration des projets-type d'édifices commerciaux, à une sérieuse analyse, exception faite pour la solution plastique, domaine où les architectes doivent pouvoir donner libre cours à leur fantaisie créatrice.

Gheorghe Teodoraşco — TENDANCES DE LA TECHNIQUE COMMERCIALE MODERNE (page 6). L'auteur estime que le flux technologique des marchandises (du producteur à l'acheteur) constitue l'élément d'où il faut partir pour l'élaboration du projet. Un flux technologique rationnel et économique, relié organiquement à sa base technico-matérielle (espace, outillage, mobilier, conditionnement, moyens de transport, étalages) influence favorablement l'activité commerciale et son efficience économique.

Le processus complexe de modernisation du commerce comprend tous les côtés de l'organisation et de la distribution des marchandises : extension du préconditionnement des produits par l'industrie (élève le rendement des vendeurs), transport spécialisé pour l'approvisionnement des unités de vente, utilisation des containers depuis les fournisseurs jusqu'aux unités de vente, systèmes du self-service et du libre choix des marchandises, ventes par appareils automatiques, par commandes préalables, par colis postaux, transport à domicile, finissage et dernière main des confections, formes modernes de vente introduites dans d'anciens magasins (augmentant l'efficience économique), formes rapides et économiques de desserte, outillage et mobilier adéquats, groupement des petits magasins, création de supermarchés, de grands magasins combinés, de magasins universels, etc.

L'auteur procède ensuite à une brève analyse des formes du self-service : magasin à self-service complet, magasin à self-service partiel, magasin à self-service par appareils automatiques, supermarchés. Il ressort de cette analyse les nombreux avantages offerts par cette forme de desserte de la population ainsi que son efficience économique.

L'article s'achève sur les indications concernant les meilleures solutions à adopter pour la préparation des projets d'espaces commerciaux (salles de ventes, corridors de circulation, vitrines, dépôts) ainsi que pour l'organisation des formes modernes de vente.

Eduard Hartman, architecte — PROBLÈMES SPÉCIFIQUES DE L'ÉLABORATION DES PROJETS D'UNITÉS COMMERCIALES DE VENTE (page 11). L'auteur de l'article s'occupe d'abord de la façon dont on peut obtenir une efficience économique des investissements commerciaux et cite plusieurs des voies par lesquelles on peut en obtenir l'augmentation et éviter les déficiences qui persistent encore dans notre commerce ; ces voies sont : emploi intensif des espaces de vente ; flux optimum des acheteurs, emploi de moyens mécanisés pour véhiculer les marchandises depuis le dépôt jusqu'à la salle de vente ; utilisation du mobilier et de l'outillage adéquats au profil de l'unité respective ; emploi de l'ameublement en fonction de l'utilisation intensive de l'espace, etc.

Un autre problème étudié par l'auteur est celui de l'économicité constructive. Choix de l'implantation, volume et superficie construite, nombre de niveaux, matériaux employés pour la construction, système constructif et dimensionnement correct du système de résistance, ce sont là les facteurs qui influencent notablement l'efficacité économique des édifices commerciaux.

Les solutions constructives adoptées doivent tenir compte de la possibilité du travail par étapes pour la réalisation des investissements et pour l'exécution par tronçons, des constructions commerciales, afin de pouvoir livrer aux habitants des nouveaux logements, à la première étape, des espaces destinés à la vente des marchandises de consommation journalière (pain, légumes, viande, lait, denrées alimentaires d'épicerie, mercerie, etc.). En même temps que le tronçonnement de la construction, le projeteur doit prêter toute l'attention à l'élasticité de l'espace commercial, car il est obligé de prévoir de multiples possibilités de modifier la disposition intérieure à peu de frais.

Un autre chapitre de l'article se rapporte aux finitions et aux installations qui jouent un rôle assez important dans la réalisation des espaces commerciaux — au point de vue de leur aspect, de l'éclairage intérieur et extérieur, des devantures, de la décoration, de la publicité, l'ameublement ayant une notable influence sur la vente. L'auteur analyse brièvement ces éléments, montrant les avantages présentés par leur intégration harmonieuse dans l'ensemble architectural.

Dans la conclusion de l'article, un espace important est accordé au chapitre reservé à l'emploi intensif des salles de vente. Pour cela, l'auteur donne une série d'indications au sujet du mobilier, du dimensionnement des espaces de circulation, de la forme des salles de vente, du front des vitrines, du groupement des espaces de vente, etc.

Ion Sachelarie, architecte — PRÉPARATION DE PROJETS D'ESPACES RÉSERVÉS À L'ALIMENTATION PUBLIQUE ET TOURISTIQUE (page 14). On a prévu pour la période des années 1966—1970, dans le Plan d'État, des investissements de près de 1,3 milliards lei pour les unités du Ministère du Commerce Intérieur. Les efforts seront dirigés aussi bien vers la construction de nouvelles unités et complexes commerciaux et de tourisme que vers la réorganisation des espaces actuels (en les agrandissant, en leur donnant un profil nouveau ou en les adaptant aux nouvelles exigences). Le premier problème qui se pose pour la préparation rationnelle des projets de ces nouveaux espaces est de préciser les données du thème et de les compléter par l'établissement de critères d'intégration dans les degrés de confort, ce qui aura pour effet d'alléger la tâche des bénéficiaires et des projeteurs touchant la solution des programmes d'unités hôtelières ou d'alimentation publique. Des projets rationnels, doublés d'une exploitation à personnel entendu, forment les prémisses de la réalisation d'objectifs commerciaux situés au niveau actuel des exigences touristiques.

Pour ce qui est des dotations touristiques, on signale qu'il faut prévoir une certaine souplesse dans l'utilisation des espaces : l'espace commercial doit pouvoir s'adapter facilement aux différents profils, éventuellement recevoir diverses destinations ; les espaces de logement doivent pouvoir communiquer entre eux, dans le cas de familles nombreuses et ainsi de suite. On remarque plus loin que certaines dotations ou unités spécifiques recherchées par les touristes étrangers, font défaut ; c'est le cas des restaurants à caractère national, des restaurants-caves, des bars-surprise, des magasins d'articles folcloriques, des fêtes foraines, des foires, des festivals, des aménagements sportifs et auberges touristiques, de l'hébergement des touristes dans l'enceinte de certains monuments historiques, des campings et villages touristiques à caractère local, etc.

L'auteur énumère pour finir, une série de mesures à prendre pour la préparation de projets d'alimentation publique et de tourisme afin que les investissements effectués dans ce secteur soient efficients et assurent un rendement optimum ainsi qu'un amortissement rapide.

Dan Bădic, architecte — CARACTÈRE ARCHITECTURAL, AMBIANCE SPÉCIFIQUE ET DÉCORATION DU MAGASIN (page 18). Considérant que l'acte d'acheter un produit constitue un processus psychologique, maints psycho-sociologues se sont penchés, en dernier, sur les problèmes du commerce — élément d'importance de la vie matérielle et sociale. Ils ont établi plusieurs principes concernant les phénomènes de motivation, d'attention, de perception, de communication, tout en analysant en détail la manière dont l'individu se décide à faire un achat. La connaissance de ces principes allège la tâche de l'architecte ou du décorateur quant à la solution des problèmes techniques et artistiques soulevés par l'organisation et l'aménagement d'un magasin. L'auteur de l'article analyse ensuite quelques-uns des principaux désidérata de l'organisation et de l'agencement de tout magasin, indifféremment de son profil, de son importance ou de son implantation : garder l'échelon humain dans le dimensionnement des éléments compositionnels (spatiaux, constructifs, décoratifs) ; intimité des espaces commerciaux, unité de la composition ; simplicité de l'expression architecturale ; cachet personnel du magasin. Au sujet des moyens employés pour obtenir la plasticité et l'ambiance nécessaires, l'auteur passe en revue plusieurs parmi les plus importants de ceux-ci notamment les matériaux, l'éclairage, les couleurs, l'ameublement, la publicité.

Pour conclure, il souligne l'interdépendance qui existe entre ces facteurs et les éléments psychologiques déterminant l'acte d'acheter. Dans sa collaboration avec le spécialiste commercial, l'architecte doit mettre en jeu ses facultés de fin observateur, son raffinement artistique et sa puissance de synthèse pour trouver un dénominateur commun aux tendances et aspirations esthétiques de l'acheteur.

Radu Başca, architecte — LE SUPERMARCHÉ (page 22). L'article comprend une énumération des caractéristiques du supermarché : concentration, dans un seul espace, de la vente des denrées alimentaires de consommation quotidienne ainsi que de produits non-alimentaires de consommation courante ; vente de la plupart des marchandises par le système du self-service ; surface utile minima pour la salle des ventes et pour les dépôts. On fait ensuite ressortir les avantages du supermarché : emploi plus rationnel de l'espace de la salle des ventes et des locaux annexes ; économie d'espace dans les ensembles commerciaux où l'on organise le supermarché; utilisation rationnelle des employés par le graphique horaire, dressé en fonction de l'affluence des acheteurs ; direction unique de l'unité pour obtenir une meilleure exploitation ; augmentation de la vente de marchandises moins connues; réduction du temps consacré aux achats par la diminution du temps consacré au service de chaque acheteur ; stimulation de l'industrie pour accroître la quantité des marchandises pré-emballées. On présente aussi les désavantages du système de vente des supermarchés, à savoir la concentration d'un trop grand nombre d'acheteurs dans la même salle de vente et la difficulté d'établir des horaires différents pour la vente de certaines marchandises.

En fonction des conditions locales et du degré d'extension des ventes de certaines marchandises, plusieurs variantes d'organisation interieure du supermarché peuvent être employées. L'auteur en présente quatre : la variante A, dans laquelle toutes les marchandises sont vendues dans la même salle, à l'exception des fruits et des légumes et où tous les rayons à vendeurs sont placés hors du flux du self-service ; la variante B, semblable à la variante A jusqu'à un point : certains rayons à vendeurs étant placés dans le flux du self-service ; dans la variante C, toutes les marchandises se vendent dans la même salle de vente, mais tous les rayons avec vendeurs sont introduits dans le flux du self-service ; dans la variante D, toutes les marchandises, légumes et fruits y compris, sont mises en vente dans la même salle et dans le flux du self-service (soit sur la base de self-service pour les produits conditionnés, soit par les rayons avec vendeurs). Pour ce qui est du paiement des achats, celui-ci s'effectue : dans la variante A, en plusieurs points, aux caisses du self-service, aux caisses des rayons ou aux vendeurs ; dans la variante B, aux caisses des rayons à self-service ; dans la variante C, le paiement s'effectue en une seule fois aux caisses de sortie, sur la base du ticket reçu à l'entrée sur lequel est inscrit le coût des marchandises délivrées ou sur la base de bons appliqués à la colle sur les paquets reçus aux rayons des vendeurs ; dans la variante D, le paiement des chats s'effectue en une seule fois aux caisses de sortie.

L'auteur de l'article affirme que la variante D présente la forme la plus complète d'organisation d'un supermarché.

Enfin, l'auteur fournit des indications touchant le mobilier du supermarché, le flux des acheteurs et les couloirs de circulation, les espaces restés libres vis-à-vis des rayons et des caisses, l'organisation des espaces du dépôt, de la cour de service et de la rampe de déchargement.

Nicolae Romaşcanu, architecte — ASPECTS TOUCHANT LES NORMES DES PROJETS D'ESPACES COMMERCIAUX (page 28). Dans ce bref article, l'auteur s'occupe des principes sur la base desquels repose la réalisation des réseaux du commerce conformément aux normes élaborées par le Ministère du Commerce Intérieur : organisation et distribution territoriale des marchandises ; établissement du nécessaire d'espaces commerciaux pour l'étape allant jusqu'à 1980 ; organisation fonctionnelle des unités commerciales (établissement des types et spécialisation des unités). Il énumère plus loin les trois catégories groupant les unités commerciales, d'après la fréquence des achats. Pour clore, il présente une critique succinte de ce qui a été fait à ce sujet jusqu'à ce jour en Roumanie.

Horia Constantinesco, architecte — AMEUBLEMENT ET ÉCLAIRAGE DES COMPLEXES COMMERCIAUX (page 30). Le groupement et l'emplacement rationnel du mobilier dans les espaces commerciaux augmentent leur capacité d'utilisation et contribuent à leur efficience, accroissent le volume de leur vente par unité de surface et ont pour effet un amortissement rapide des investissements. L'ameublement des nouveaux complexes commerciaux doit pouvoir s'adapter aux exigences fonctionnelles et spatiales actuelles. Le mode d'implantation du mobilier imprime à l'espace un certain caractère. Sa ligne simple, harmonieuse, aux proportions agréables, doit s'intégrer aisément dans l'architecture intérieure, ne pas faire concurrence aux marchandises étalées. L'aspect intérieur d'un commerce doit être unitaire, refléter la concordance entre le style de tous les objets, y compris la marchandise et l'architecture.

Le mobilier commercial moderne, nécessitant plus ou moins d'élasticité fonctionnelle dans le temps, a engendré l'idée du mobilier modulé et interchangeable. Ces types présentent toute une gamme de pièces, à grande maléabilité fonctionnelle, et offrent une multifonctionnalité spatiale que l'on obtient simplement. L'auteur fournit ensuite des détails sur les matériaux en bois, en métal ou synthétiques employés pour la fabrication du mobilier interchangeable ainsi que sur la construction et la manière dont les différentes pièces peuvent être assemblées. Il s'occupe également de l'industrialisation de ce mobilier ainsi que des techniques nouvelles employées pour sa fabrication en série (matriçage, moulage, laminage).

Un autre problème d'importance, faisant partie de la solution fonctionnelle et plastique des ensembles commerciaux, est leur éclairage. Le corps d'illumination est décisif pour l'obtention d'un éclairage de qualité. Sa forme, son aspect, ses dimensions, la qualité du matériel dont il est fabriqué, déterminent le succès de l'éclairage et donnent une sensation de confort visuel. Les variantes dont peut être dirigée la lumière dans un espace limité sont multiples, et la technique moderne met à la disposition des créateurs des lampes à articulation, au faisceau lumineux réglable, de petit gabarit et faciles à poser, etc.

L'évolution vers des ensembles commerciaux de type supermarché, réalisés dans des halles blindées, à éclairage et aération artificiels, tel qu'on le prévoit pour l'avenir, offrira la possibilité de créer de nouveaux éléments d'ameublement et de décoration.

Paul Focşa, Horia Constantinesco, architectes — LE MOBILIER INTERCHANGEABLE (page 32). Allant de pair avec l'essor de la technique du commerce, se développe aussi la rapide évolution des formes d'architecture et d'ameublement. L'organisation moderne du commerce, la maléabilité dans le temps, et selon les besoins, des espaces commerciaux exige que l'on trouve une solution aux systèmes structuraux à grandes ouvertures, en éliminant dans le magasin les murs porteurs et les panneaux en éléments légers.

La conception de séparer, par l'ameublement, les zones destinées aux locaux annexes et aux dépôts, répond parfaitement aux nouvelles exigences. Par conséquent, le dimensionnement optimum des travées constructives est déterminé, pour une grande part, par le mode d'ameublement, le type du magasin, du système d'organisation du commerce. À ce sujet, les auteurs indiquent quelles sont les travées optima pour des magasins de divers profils commerciaux et ils démontrent la nécessité de l'emploi du mobilier interchangeable dans les cas respectifs. Afin de satisfaire aux exigences de l'organisation de ces magasins, les auteurs font remarquer qu'un set de meubles interchangeables doit avoir pour solution un ensemble de repères, qu'ils citent à cet effet.

Chez nous, sur l'initiative du Ministère du Commerce Intérieur et en coopération avec plusieurs entreprises de province, des pièces d'ameublement interchangeable ont été réalisées. Les auteurs estiment qu'il est nécessaire d'en fabriquer des types variés, tant du point de vue de la structure que de celui de la finition et de la plasticité, types réalisés dans le cadre de paramètres optimums à caractère général qui constituent la spécialisation d'industries les produisant en grande série et à un prix de revient modique ; on obtiendra ainsi une gamme importante de types et de pièces et par conséquent, une variation dans l'ameublement des unités commerciales.

Mircea Stancu, architecte — «DORNA », ENSEMBLE HÔTELIER ET RESTAURANT À MAMAÏA (page 34). En 1965—1966, on a construit à Mamaïa, station sur la Mer Noire, trois nouveaux hôtels composés de cinq corps de bâtiment avec un total de 1000 lits. Le temps très bref prévu pour l'élaboration des projets et leur exécution (11 mois) a imprimé une identité architecturale aux trois hôtels. La liaison compositionnelle avec un ensemble hôtelier construit antérieurement a été justifiée aussi bien par un régime de hauteur identique que par son rapprochement du nouveau complexe « Dorna ».

Pour la solution fonctionnelle des trois hôtels, le Ministère du Commerce Intérieur, — qui en est le bénéficiaire — a établit un seul type d'unité d'hébergement (des chambres à deux lits, avec douche, lavabo et WC). C'est ainsi qu'une travée identique a résulté pour tous les cinq corps de logement, avec des chambres sur les deux côtés du corridor central.

Les bâtisses comprennent un rez-de-chaussée et trois étages ; pour obtenir de plus amples réceptions, quatre des corps de logement ont été couplés deux par deux pour une partie des réceptions.

L'ensemble comporte aussi un restaurant lié quant au volume — mais non fonctionnellement — à l'un des trois hôtels. Comme il fallait, conformément au thème-programme, assurer l'espace de consommation à 1000 passagers en une seule série, les projeteurs ont pris en considération un cœfficient de simultanéité de 0,8-donc, de 800 places à table. Afin de créer une intimité difficilement réalisable dans un semblable espace et pour un nombre aussi élevé de consommateurs, les auteurs du projet ont adopté la solution d'un patio, réalisant ainsi trois salles sur trois de ses côtés, le quatrième étant fermé par une galerie libre, vitrée, qui unit les deux entrées du côté de la mer. Les salles latérales ont été compartimentées à l'ouverture des travées par des panneaux décoratifs. Du centre vers l'extérieur, le plancher a été dénivellé afin d'obtenir un petit amphithéâtre en direction du patio où se trouve le ring de danse et l'orchestre.

Au point de vue constructif, le restaurant est un monolithe (piliers à 6 m 60 de distance et poutres en treillis métallique). Le jardin intérieur est couvert de 3 poutres ayant 19 m d'ouverture, qui soutiennent un réseau de lamelles de 6 m 60.

Quant aux finitions, on a utilisé aussi bien pour le restaurant que pour les chambres, du marbre de Ruschiţa, d'Alun et de Moneasa, du bois de chêne massif et de la pierre brute de Tekirghiol.

Ara Ereţian, architecte — CAMPING DANS LA FORÊT DE DUMBRAVA, À SIBIU (page 40). À proximité de Sibiu, dans une forêt de toute beauté où se trouvent un lac d'agrément, un jardin zoologique et un restaurant, a été aménagé un camping ayant une capacité de 250 places dans des tentes.Le campign est équipé de plusieurs bâtisses : un groupe administratif (bureau d'accueil, chambre des valeurs, point sanitaire, poste de secours et dépôt), construit partiellement en pierre brute et partiellement en brique ; un groupe sanitaire (lavabos, douches, W.C.), en pierre brute et béton, dont la toiture est soutenue par des piliers métalliques ; une plateforme couverte, divisée en deux zones (l'une pourvue d'une hotte pour la préparation des mets, l'autre réservant un espace au feu du camp). On y a aménagé des routes carrosables, des parkings et des allées. Le camping est équipé d'installations d'eau et de lumière, de tentes, de lits pliants, de matelas pneumatiques, de petites tables et de chaises pliantes, de plaids, etc., etc.

P. H. Ionesco, architecte — LE CONGRÈS INTERNATIONAL DU COMMERCE ET DE L'URBANISME, BRUXELLES 1966 (page 44). L'auteur trace une brève narration des travaux du Congrès international organisé par la « Fédération belge pour l'urbanisme, l'habitat, le développement et l'aménagement du territoire », tenu à Bruxelles, en novembre 1966.

Le Congrès a eu pour thème général : « Commerce et Urbanisme » et il a constitué un échange d'opinions entre participants sur les exigences de la distribution en regard de l'aménagement du territoire et de l'urbanisme. L'auteur de l'article traîte plusieurs aspects de la synthèse et des conclusions des travaux, aspects lui ayant paru avoir plus d'importance pour l'activité des architectes œuvrant chez nous dans ce domaine.

DÉBATS SUR LES PROBLÈMES ACTUELS DE LA CRÉATION ARCHITECTURALE. L'AMÉNAGEMENT ET LA RECONSTRUCTION DE LA ZONE CENTRALE DES VILLES

En octobre 1966 ont eu lieu à Bucarest, à la Maison de l'architecte, des débats organisés par la section d'aménagement de l'Union des architectes de Roumanie et ayant pour thème « L'aménagement et la reconstruction de la zone centrale des villes». L'analyse de plusieurs études d'aménagement effectuées en dernier pour les zones centrales des villes de Piteşti, Braşov, Sibiu, Sebeş Alba, Târgovişte, Suceava et Tg. Mureş a fourni la base des débats. De brefs résumés de ces études et quelques unes des discussions qui ont eu lieu à leur sujet sont présentés plus loin.

Dr. Virgil Bilciuresco, architecte — AMÉNAGEMENT DES CENTRES HISTORIQUES DE NOS ANCIENNES VILLES (page 46). Dans l'atelier d'aménagement urbain de l'Institut d'études de constructions, d'architecture et de systématisation (ISCAS), on a pris en étude et préparé plusieurs projets prévoyant l'assainissement et le remodelage des centres historiques appartenant aux villes de Sighişoara, Târgovişte, Sibiu, Braşov, Sebeş Alba et Mediaş. Comme il s'agit d'un genre nouveau de travaux à exécuter chez nous, il a été nécessaire d'élaborer certains principes, applicables particulièrement au caractère de nos villes et d'établir une méthodologie d'étude et de préparation des projets.

À analyser les centres historiques des villes de Roumanie, l'auteur affirme que l'on peut les classer en deux grandes catégories : villes possédant des monuments de grande valeur, encadrées dans un fonds de logement et de dotations d'une tenue architectonique affirmée, relativement bien conservées et villes possédant des monuments historiques de valeur, encadrées dans un fond de logement et de dotations plus récent, qui ne présentent que peu d'intérêt du point de vue de l'architecture ou de la construction et ne répondent pas non plus aux conditions de la vie contemporaine. Par conséquent, les études ont été élaborées de manière différente : pour les villes de la première catégorie, l'aménagement du centre doit être conçu selon le principe de la mise en relief du trait spécifique de la zone centrale, en l'intégrant organiquement dans la nouvelle structure de la ville et en valorisant au maximum les monuments historiques ; pour les villes de la seconde catégorie, l'intervention du systématiseur doit être plus marquée, afin d'obtenir l'organisation d'une meilleure composition de la zone centrale, en tenant compte bien entendu, des monuments de valeur.

On propose une série de mesures touchant le dégagement des constructions de valeur et des monuments historiques de tous les rajoutements ultérieurs, la mise en valeur des monuments par l'organisation du cadre architectural, l'organisation de la circulation dans la zone centrale, la restructuration du fond habitable existant, etc.

Cezar Lăzăresco, architecte, maître de conférences — ÉTUDE POUR L'AMÉNAGEMENT DU CENTRE DE LA VILLE DE PITEŞTI (page 50). Élaboré à l'ISCAS, l'étude a été rendue nécessaire par la construction de trois objectifs importants dans cette partie de la ville, notamment le siège du Comité régional du P.C.R., une Maison de la Culture et un hôtel de 200 lits. Ceux-ci exigeaient la création d'un cadre architectural adéquat, ce qui a imposé la restructuration de toute la zone qui ne présentait pas une valeur architecturale particulière. L'auteur cite et analyse ensuite une série de principes sur lesquels ont reposé les études et les propositions faites au sujet de la solution de cette zone centrale, à savoir de garder une certaine échelle aux éléments de composition urbaine ; de composer les éléments urbains de manière à offrir des images remarquables, successives et surprenantes ; de limiter le trafic des voitures au strict nécessaire pour la desserte des objectifs respectifs, la zone centrale étant réservée aux piétons ; d'organiser les fronts afin d'avoir encore, outre la densité adéquate, des ouvertures vers les zones intéressantes ; de grouper les espaces commerciaux en de grands volumes, sur plusieurs niveaux ; de réaliser les bâtisses administratives sur le principe des grands espaces de bureaux, flexibles dans le temps et dans l'hypothèse du groupement dans le même bâtiment de plusieurs institutions ; de tenir compte, lors de l'implantation des constructions, aussi bien de la solution finale de la zone que de la vie de chaque bâtisse en particulier.

LE CENTRE DE LA VILLE DE BRAŞOV (page 52). Ensemble d'une grande valeur architectonique et urbanistique, le centre de cette ville qui s'est formé au long de sept siècles et plus, est du point de vue touristique, d'un remarquable intérêt. La maison du Conseil, l'Église Noire, le Pont de Bătushi, l'église catholique, les anciennes fortifications dont une bonne partie existent encore (murs, tours, bastions) et autres, jouent un rôle important dans la formation de la silhouette caractéristique de Braşov. Plus tard, dans cet ancien centre se sont concentrées de nombreuses dotations urbaines et l'activité commerciale y est intense.

Avec l'expansion de la ville, le besoin s'est fait sentir de réaliser un centre nouveau aux dotations modernes, répondant à la vie contemporaine. Le résultat de cette transposition a été que l'ancien centre a gardé sa fonction de point touristique d'importance nationale.

L'étude élaborée à l'ISCAS propose d'accroître l'intérêt présenté par la zone de la forteresse, de conserver son cachet particulier et d'en mettre en valeur les traits caractéristiques.

LE CENTRE DE LA VILLE DE SIBIU (page 56). Le développement historique de la plus ancienne et importante ville de Transylvanie a déterminé sa composition urbanistique. L'objet de l'étude élaborée également à l'ISCAS est la ville comprise dans l'ancienne forteresse, avec ses murs, ses tours de défense et ses bastions datant des XIII-e—XVII-e siècles, connue sous la dénomination de « ville haute » et « ville basse ». Leur dénivellation d'environ 18 m crée un trait caractéristique pittoresque mais aussi des difficultés touchant le trafic et la liaison. Les quatre places de ce centre sont marquées par de nombreux monuments : La tour de l'hôtel de ville, l'église évangélique, l'ancienne mairie, le Palais Brukenthal (aujourd'hui un musée), l'ancien monastère des Ursulines,

l'ancien monastère des Franciscains, la Maison Haller, l'ancien monastère du Saint-Esprit, l'ancienne auberge « À l'Agneau Blanc » et maints autres.

Le détail d'aménagement de ce centre historique propose la mise en valeur de l'ancienne cité par le dégagement des tours, des murailles, des bâtisses précitées, par la réalisation de perspectives favorables, par des espaces verts qui les environneraient, par l'aménagement et la restauration des monuments là où cela serait nécessaire.

Une autre question d'importance abordée dans l'étude est celle du trafic des voitures et des piétons, résolue par l'élimination dans certaines rues des lignes de tramway, du trafic de transit, par la réalisation d'un anneau de circulation pour le transport en commun, le réaménagement de passages pittoresques réservés aux piétons, etc. On prévoit également dans l'étude de meilleures distributions et implantations des unités commerciales sur le territoire étudié (compte tenu du caractère touristique), la désaffection de commerces occupant de trop vastes superficies et bénéficiant de difficiles moyens de transport, la mutation de plusieurs dépôts. Une série de bâtisses seront transformées en musées et expositions, plusieur tours deviendront des annexes du Musée Brukenthal, etc.

LE CENTRE DE LA VILLE SEBEŞ ALBA (page 60). L'enceinte fortifiée datant du XIV-e siècle abrite quelques monuments de valeur ainsi que le centre civique actuel de la ville. Le détail d'aménagement prévoit la mise en valeur des monuments historiques (église évangélique, construite aux XII-e, XIV-e-XVI-e siècles, la Maison Zapolya, datant du XV-e siècle, actuellement musée historique, l'église catholique du XIV-e siècle, les établissements monacaux du XVIII-e siècle et une série d'immeubles d'habitation ayant des traits caractéristiques du XVII-e et du XVIII-e siècles) et la solution des fonctions actuelles, propre à un centre d'arrondissement administratif. À cette fin, il est prévu d'organiser la circulation de manière à contourner le centre historique, d'employer les terrains libres pour des constructions, d'ériger un hôtel touristique et un ensemble commercial, de réaménager les dotations actuelles et autres.

Dr. Virgil Bilciuresco, architecte — LE CENTRE DE LA VILLE DE TÎRGOVIŞTE (page 62). Le centre historique de cette ville s'étend sur une vaste superficie de près de 38 ha où se trouvent aussi outre des monuments architectoniques de grande valeur, la plupart des institutions. L'ensemble de l'ancien palais royal, avec la célèbre Tour de la Chindia, les églises anciennes, les vestiges caractéristiques de valeur d'un ancien marché du XIX-e siècle, tout cela représente des points d'intérêt historique et partant, touristique.

Le projet cherche à mettre en valeur les monuments historiques, en trouvant parallèlement la solution à de multiples fonctions actuelles du centre urbain tout en gardant le cachet de ville-jardin à la zone résidentielle qui encadre le centre historique et en aménageant le réseau des rues avec leurs parkings respectifs.

L'implantation du nouveau centre que l'on propose de réaliser permet la construction d'équipements d'intérêt urbain et touristique, situés à proximité de la zone historique, sans faire pour cela concurrence aux monuments et permet aussi d'assainir une bonne partie de l'ancien marché.

Eusebie Latiş, architecte — LE CENTRE DE LA VILLE DE SUCEAVA (page 64). La restructuration de la zone centrale de cette ancienne cité moldave a été planifiée en deux étapes. À la première (1961—1964) on a construit environ 300 appartements et 4000 m² d'espaces commerciaux. La seconde étape est en cours d'exécution. À la première étape, on a encore réalisé une nouvelle artère de transit vers la zone industrielle. Le percement de cette nouvelle voie a ouvert des perspectives favorables sur les anciennes ruines du palais princier d'Etienne leGrand et sur le parc de la ville. On compte parmi les principaux monuments historiques plusieurs églises, le monastère de St. Jean, l'auberge princière, le monastère de Zamca. Pour l'aménagement de cette zone centrale de la ville, on a prévu le maintien des monuments historiques, la création de liaisons directes reliant la cité au centre et, en même temps, le prolongement de cette liaison vers le quartier de Zamca en direction duquel la ville continue à se développer depuis un siècle. La liaison du futur centre de ce quartier avec le nouveau centre de la ville engendrera l'axe de l'activité socio-culturelle de la ville et comprendra, outre ce qui a été fait jusqu'ici (la place centrale, ses 8 blocs d'habitation et un immeuble-tour pourvu de commerces au rez-dechaussée, le nouvel hôtel), une Maison de la Culture, un cinéma, un second hôtel, des monuments historiques.

Les spécialistes de l'aménagement se sont de même penchés sur le problème de la zone des anciennes constructions entourant l'église St. Démètre (monument historique), qui représente dans l'ensemble une image des anciens marchés moldaves, avec des cours intéressantes, tout un système d'auberges qui pourraient être utilisées à des fins touristiques si on les aménageait à un niveau convenable.

Andrei Varnay, architecte — AMÉNAGEMENT DE LA ZONE CENTRALE DE LA VILLE DE Tg.-MUREŞ (page 66). Cette zone est formée par l'esplanade nommée Place des Roses qui se termine par une petite place flanquée de trois immeubles importants: l'ancien Hôtel de Ville, le Palais culturel, datant tous deux du début du siècle, et la bâtisse plus récente du Conseil Populaire régional. On a implanté dans cet espace, pendant les années 1959—1961—1962 un cinématographe, un nouvel hôtel et la bâtisse d'une filiale de la Banque Nationale. Les études pour la restructuration de cette zone prévoyaient trois actions parallèles: démolition d'immeubles d'un aspect inadéquat; création d'artères carrossables et de plantations centrales; réfection des fronts par la reconstruction des portails appartenant aux magasins du rez-de-chaussée des bâtisses. On a omis cependant de prévoir dans ces études la restructuration en profondeur, ce qui fait que le front de la place masque le paysage du versant au pied duquel se trouve l'esplanade.

P. H. Ionesco, architecte, Dinu Vernesco, maître de conférences, architecte, Dan Prodesco, architecte, Ştefan Gonosz, architecte — OPINIONS SUR L'AMÉNAGEMENT DES CENTRES DES VILLES (page 68). L'architecte P. H. Ionesco fait remarquer que deux sortes de problèmes se détachent de la présentation des projets exposés auparavant par ses collègues: problèmes touchant l'aménagement et la reconstruction des zones centrales historiques de plusieurs villes — afin de les mettre en valeur — et problème concernant le mode dont doit être organisé le centre principal d'une ville. Pour chaque projet présenté, les problèmes ont été différents comme du reste différentes ont été les solutions trouvées. L'orateur s'est occupé spécialement des problèmes soulevés par la restructuration de la zone centrale de la ville de Braşov dont il approuve, en général, la solution. Il émet des doutes au sujet de maintes habitations de cette zone — dont certaines datent de plus d'un siècle — en se demandant si leur réparation en augmenterait le confort et pourrait les rendre à nouveau habitables. Presque toutes ces bâtisses ont des façades étroites, les logements se déployant sur 1,2, et 3 étages en profondeur dans les cours, d'après le système wagon; les maisons sont collées l'une à l'autre par leurs murs de limite. Leur ensoleillement est donc problématique. Il faudra trouver à l'avenir une fonction plus adéquate à ces constructions. Pour cela, le problème comporte une étude approfondie qui doit comprendre — outre les mesures d'ordre technique — des mesures pratiques concernant les investissements nécessaires ainsi que les mesures à prendre pour l'exploitation ultérieure. Au sujet des villes de la seconde catégorie, l'orateur remarque que le projet de la zone centrale de Piteşti marque un réel progrès — par l'implantation prioritaire dans cette zone de dotations à caractère politique, administratif et culturel — au regard des solutions adoptées antérieurement pour les centres d'autres villes.

Dan Prodesco, architecte, émet des critiques négatives à l'égard de la solution adoptée pour le centre de Suceava, l'architecture et l'ambiance générale perdant par le manque de végétation et cela malgré le parvis qui couvre la place. Les parvis grecs ou romains s'assortissaient à leur climat; si l'on revêtait nos villes de plus de verdure, on en augmenterait le cachet personnel. L'étude présentée pour la ville de Piteşti est considérée par l'orateur comme étant trop restreinte du point de vue fonctionnel; la nécessité d'emplacer certains objets donnés ne constitue pas une solution juste pour le centre d'une ville. Il aurait fallu partir de ce qui était nécessaire à ce centre, en proposant aux autorités locales des implantations adéquates, liées à des fonctions normales. L'orateur se rapporte ensuite au facteur temps qui, superposé à la tradition roumaine de la construction, reflète le souci manifesté par nos ancêtres de prévoir l'avenir lorsqu'ils élevaient des constructions. Il semble que l'on ait oublié aujourd'hui que l'on érige pour l'avenir des constructions qui soulèvent, surtout au centre des villes, des problèmes spéciaux.

Dinu Vernesco, maître de conférences, architecte, attire d'abord l'attention sur les débats touchant l'aménagement des zones centrales des villes et souligne l'erreur commise qui consiste à appliquer à ces centres des solutions—aussi justes fussent-elles-qui répondent aux problèmes posés par les unités d'habitation.

Le centre de la ville comporte certaines fonctions et doit comprendre tout d'abord des dotations et en second lieu des logements, afin de compléter l'espace construit là où, bien entendu, il n'y aurait pas suffisamment de dotations. C'est pour cela qu'il est bon de grouper dans ces centres le plus de dotations possibles — commerciales, culturelles ou touristiques — . L'orateur approuve l'implantation d'un second hôtel dans la zone centrale de la ville de Piteşti, mais il desapprouve la disposition de logements le long des anciennes murailles de la cité de Sebeş Alba, d'autant plus que ces habitations ont été conçues comme réalisables d'après des projets-type. Pour d'autres villes, au développement économique dynamique, il serait utile de reprendre une idée plus ancienne et de former leur centre par des immeubles de bureaux qui peuvent, grâce à leur élasticité, être utilisés avec le temps, par différentes administrations ou unités économiques. Une autre idée se détachant des projets présentés est celle d'éviter le trafic transitoire dans les zones centrales des villes. C'est là une bonne idée mais qui ne paraît pas être étayée dans tous les projets (par exemple, la solution de la circulation transitoire sur le côté Sud-Est de l'enceinte de la cité, à Sibiu). À Piteşti, on a bien appliqué le système de détours pour éviter le centre, mais il faudrait agir plus hardiment et supprimer totalement le trafic carrossable dans l'axe majeure de composition du centre, chose qui pourrait être réalisée dans le plan présenté. Quant au réseau de circulation des piétons, appliqué à l'étranger dans maints nouveaux centres de villes, il pourrait être adopté de même pour nos villes, avec la possibilité de l'affirmation d'un caractère propre. Le système des trottoirs passant sous les arcades des bâtisses anciennes des centres historiques, construites en un front continu (il en existe quelques exemples en Transylvanie), peut être obtenu par la restructuration des rez-de-chaussée, ce qui permet d'élargir également la partie carrossable. De même, réservés aux piétons, les passages qui s'intègrent dans leur réseau de trafic doivent être conservés là où ils existent et étendus aussi à d'autres villes roumaines. Le développement du réseau des piétons entre cependant en conflit avec le besoin pressant que l'on a des parkings. Parmi les projets présentés, certains semblent généraliser une improvisation en cette matière. Il est certain que l'on ne peut appliquer le système d'improvisation aux zones centrales. Les parkings doivent être sérieusement étudiés et placés tout près de ces zones en les reliant vers l'extérieur avec les voies de grand trafic et vers l'intérieur, avec le réseau, ramifié et divers des piétons. L'orateur désapprouve la construction au sous-sol des parkings, à cause de leur coût élévé par rapport aux parkings situés à ras de sol ou étagés, qu'il recommande comme étant plus indiqués pour des villes telles que Sibiu ou Braşov où la chaussée internationale et le tourisme créent de plus grandes sollicitations et de ce fait, permettent l'amortissement des frais et la rentabilité.

L'architecte Ştefan Gonosz fait état de l'apparition d'un élément nouveau à prendre en considération: le tourisme. Il est certain que l'étranger qui visite des villes comme Sibiu, Braşov, Cluj ou d'autres ayant un cachet propre, en emportera le souvenir d'une individualité, d'un caractère spécifique local. Le problème du caractère spécifique local est d'actualité. Le trait spécifique nouveau est constitué par le trait spécifique urbain qui en forme la base. Le caractère spécifique en architecture n'aura une base réelle que s'il est en concordance avec le caractère local urbain, s'il en dérive. À ce sujet, l'orateur attire l'attention sur le fait que les centres des villes ne peuvent être analysés qu'avec l'ensemble de toute la ville, avec son centre historique, son architecture, son paysage, ses eaux, etc. Bien des villes de notre pays ont ainsi besoin d'un semblable traitement et d'une intervention créatrice, établie sur de nouvelles bases, parce qu'elles disposent de l'ancien héritage d'artisans anonymes des siècles passés. Une autre question soulevée par l'orateur est celle touchant les parkings: la valeur de l'architecture d'un centre attirera le touriste étranger; mais habitué au confort des autres pays, celui-ci exigera d'avoir un accès facile à ces centres. Il faudra penser au mode dont on a résolu à ce jour les parkings: l'espace de 1 à 2 ha dans le centre de villes telles que Braşov, Sibiu ou Cluj ne pourra pas satisfaire les centres futurs.

RECENSIONS ET BIBLIOGRAPHIE

La revue publie plusieurs recensions d'ouvrages d'architecture parus à l'étranger: LE PHÉNOMÈNE URBAIN, par les soins de H. Carrier et Ph. Laurent (Paris — Aubier — Montaigne) — THÉATRES AND AUDITORIUMS, par H. Burris-Meyer et E.C. Cole (New York, Reinhold Publishing and Co); DREI MEISTERARCHITEKTEN, par P. Blake (Munich — R. Piper and Co); ALVAR A ALTO, par H. Girsberger et K. Fleig (Zürich — Verlag für Architektur); WOHNQUARTIERE — NEUE STÄDTE, par Peters (Münich — Georg Callwey Verlag); GREEK TOWNBUILDING, par Anthony Kriesis (Athènes).

la CHRONIQUE

Comprend des nouvelles sur l'activité de l'Union des architectes de la République Socialiste de Roumanie en novembre et décembre 1966

U.I.A. INFORMATIONS

On publie ici des nouvelles tirées des bulletins d'information de l'Union Internationale des Architectes.

SOMMAIRE GÉNÉRAL 1966

INHALT

BAUTEN FÜR DEN HANDEL

Ing. Ioan Bucşa, Generalsekretär des Ministeriums für Binnenhandel — DER SOZIALISTISCHE HANDEL IN UNSEREM LANDE IN VOLLER ENTWICKLUNG (Seite 3). Dank der vermehrten Kaufkraft der Bevölkerung in Stadt und Land hat sich der Umfang des Warenabsatzes durch den sozialistischen Handel in den letzten sechs Jahren beträchtlich vermehrt. Gleichzeitig kamen auch bedeutende qualitative Veränderungen und Flächenzuwachs hinzu. Dennoch ist das Netz von Verkaufsstellen für den Einzelhandel noch ungenügend. Der Staatsplan für die Periode 1966—1970 sieht die Fortsetzung der Aktion vor, die die Verbesserung der technisch-materiellen Basis des Handels in allen Teilen des Landes im Verhältnis zur Entwicklung der modernen Formen desselben und des Absatzes zum Ziel hat. Zu diesem Zweck wurden Fonds für den Bau von 123 Grosslagerhäusern (mit über 360 000 m²), etwa 1 600 Verkaufsstellen (mit über 420 000 m²), Hotels für über 26 000 Gäste und Motels, Campings, Campingshäuschen usw. für über 17 000 Gäste bereitgestellt. Vorgesehen ist die Ausdehnung der Selbstbedienung auf möglichst viele Verkaufsstellen, die Schaffung von Kaufhäusern und Supermärkten in alleinstehenden mehrgeschossigen Gebäuden, die Entwicklung neuer Type nvon Ausstellungseinheiten für Möbel, von spezifisch rumänischen Selbstbedienungs-Restaurants, Café-Bars usw. usw. Die Modernisierung (durch Einführung fortschrittlicher Formen von Produktion, Verkauf und Lagerung sowie durch Verbesserung der Kennzahlen für Betrieb und Leistung) stellt ein weiteres Hauptproblem für die Entwicklung der materiellen Basis des Handels in der Zeit des Fünfjahrplans 1966—1970 dar. Des weiteren wird — um einen hohen wirtschaftlichen Nutzeffekt dieser neuen Investitionsvorhaben (durch Verminderung der Betriebsspesen) zu gewährleisten — ihre zweckmässige Verteilung im Rahmen der Bauleitpläne angestrebt.

Was die Architektur betrifft, werden diese neuen Verkaufsstellen und Einkaufszentren neuartige Lösungen bar jeder Monotonie aufweisen und richtige Gemeinschaftszentren darstellen müssen. Im Zusammenhang damit wird bei der Ausarbeitung von Typenprojekten für Bauten des Handels eine gründliche Analyse vorgeschlagen, jedoch mit Ausnahme der plastischen Gestaltung, einem Gebiet, auf dem die Architekten freien Spielraum für ihre schöpferische Phantasie haben müssen.

Gheorghe Teodoraşcu — TENDENZEN IN DER TECHNIK DES MODERNEN HANDELSWESENS (Seite 6). Der Verfasser ist der Ansicht, dass der technologische Warenweg (vom Erzeuger zum Käufer) das Element darstellt, von dem man beim Entwurf ausgehen muss. Ein zweckmässiger und wirtschaftlicher technologischer Fluss, der mit seiner technisch-materiellen Basis (mit den Räumen, den technischen Behelfen, dem Mobiliar, den Transportmitteln und jenen zur Ausstellung der Waren usw.) organisch verbunden ist, beeinflusst positiv die Handelstätigkeit und deren wirtschaftlichen Nutzeffekt.

Der komplexe Modernisierungsprozess des Handels umfasst alle Seiten der Organisation und Entfaltung des Warenverkehrs: die Ausdehnung der Präemballage der Erzeugnisse seitens der Industrie (zur Steigerung der Produktivität der Verkäufer), die Spezialisierung der Transportmittel für die Belieferung der Verkaufsstellen, die Verwendung von Container vom Lieferanten bis zu den Verkaufsstellen, der Verkauf durch Selbstbedienung und freie Auswahl der Waren, der Verkauf mittels Automaten, durch Vorbestellung, durch Postversand, durch Lieferung ins Haus, die Ausfertigung und Retusche der Konfektion, moderne Verkaufsmethoden in den alten Geschäftsläden (die den wirtschaftlichen Nutzeffekt steigern), rapide und wirtschaftliche Formen der Bedienung, entsprechende Behelfe und entsprechendes Mobiliar, die Zusammenfassung der kleinen Verkaufsläden, die Schaffung von Supermärkten, von grossen kombinierten Verkaufsläden, von Kaufhäusern usw.

Im weiteren analysiert der Verfasser kurz die Formen der Selbstbedienung: Kaufläden mit vollständiger Selbstbedienung, solche mit teilweiser Selbstbedienung, Läden mit Selbstbedienung vermittels Automaten und Supermärkte. Aus dieser Analyse ergeben sich die zahlreichen Vorteile, die diese Formen der Kundenbedienung bieten, sowie auch der wirtschaftliche Nutzeffekt.

Der Artikel schliesst mit einigen Angaben bezüglich der entsprechenden Lösungen, die beim Entwurf der Räume für den Handel (Verkaufsräume, Verkehrsflächen, Schaufenster, Lagerräume) zur Anwendung kommen müssen, sowie bezüglich der Organisation moderner Formen des Verkaufs.

Arch. Eduard Hartman — EINIGE SPEZIFISCHE PROBLEME BEI DER PROJEKTIERUNG VON VERKAUFSSTELLEN (Seite 11). Der Artikel befasst sich in erster Reihe damit, wie ein wirtschaftlicher Nutzeffekt der Handelsinvestitionen erzielt werden kann, und der Verfasser nennt einige Wege, auf denen man zur Steigerung desselben und zur Beseitigung von gewissen Mängeln, die unserem Handel noch anhaften, gelangen kann: die intensive Verwendung der Verkaufsräume; eine bestmögliche Führung der Kundenwege, die Benützung von mechanisierten Mitteln zur Beförderung der Waren von den Lagerräumen zum Verkaufsraum; die Verwendung von Mobiliar und Behelfen, die der Spezialität der Verkaufsstelle entsprechen; die Bereitstellung von Mobiliar nach Massgabe der intensiven Ausnützung des Raumes usw. usw.

Ein anderes Problem, mit dem sich der Artikel befasst, ist die bauliche Wirtschaftlichkeit. Die Standortwahl, der umbaute Raum und die bebaute Fläche, das Bausystem und eine korrekte Bemessung des Tragwerks sind Faktoren, die den wirtschaftlichen Nutzeffekt der Bauten für den Handel beträchtlich beeinflussen.

Die gewählten baulichen Lösungen müssen die Möglichkeit einer etappenweisen Realisierung der Investitionen und einer Ausführung der Bauten in Abschnitten berücksichtigen, um den Bewohnern der neuen Wohnensembles bereits in der ersten Etappe Räume für den Einkauf von Waren des Alltagsbedarfs (Brot, Gemüse, Fleisch, Milch, Kolonialwaren, Kurzwaren usw.) zur Verfügung stellen zu können. Gleichzeitig mit der Unterteilung des Baues in Abschnitte, muss besondere Beachtung der Elastizität des für den Verkauf bestimmten Raumes geschenkt werden; der Projektant muss vielfache Änderungsmöglichkeiten (ohne zu grosse Kosten) für die innere Aufteilung vorsehen.

Ein anderes Kapitel des Artikels. bezieht sich auf die Ausfertigungsarbeiten und Installationen, die eine ziemlich bedeutende Rolle bei der Schaffung von Räumen für den Handel spielen; deren Aspekt, die Innen- und Aussenbeleuchtung, die Gestaltung der Schaufenster, der Innendekoration, der Reklame und des Mobiliars beeinflussen den Absatz in besonderer Weise. Der Verfasser unterzieht diese Elemente einer kurzen Analyse und hebt die Vorteile einer harmonischen Einordnung derselben in das Architekturensemble hervor.

Grösserer Raum ist am Ende des Artikels dem Kapitel gewidmet, das sich auf die intensive Ausnützung der Verkaufsräume bezieht. Für diese liefert der Verfasser eine Reihe von Angaben in bezug auf die Anordnung des Mobiliars, die Bemessung der Verkehrsflächen, die Form der Verkaufsräume, die Schaufensterfront, die kompakte Zusammenfassung der Verkaufsräume usw.

Arch. Ion Sachelarie — DIE PROJEKTIERUNG DER RÄUME FÜR ÖFFENTLICHE BEKÖSTIGUNG UND FREMDENVERKEHR (Seite 14). Für die Periode der Jahre 1966—1970 sind im Staatsplan Investitionen von fast 1,3 Milliarden Lei für die Einheiten des Ministeriums für Binnenhandel vorgesehen. Die Bemühungen werden sich sowohl auf den Bau von neuen Einheiten und Zentren für Verkauf und Fremdenverkehr als auch auf die Neuorganisation der bestehenden Räume (durch Erweiterung, Änderung der Zweckbestimmung oder Anpassung an die neuen Erfordernisse) erstrecken. Eines der vordringlichsten Probleme für den zweckmässigen Entwurf dieser neuen Räume ist die genaue Festlegung der thematischen Daten und die Bestimmung von Kriterien für eine Einordnung in die entsprechenden Grade von Komfort, was die Aufgabe der Nutzer und der Projektanten bei der Ausarbeitung des Programms für die verschiedenen Einheiten der öffentlichen Beköstigung und die Hotels erleichtern wird. Rationeller Entwurf und Betrieb mit entsprechendem Personal stellen die Voraussetzungen für die Schaffung von Einrichtungen des Handels auf dem Niveau der Erfordernisse des heutigen Fremdenverkehrs dar.

Was die Einrichtungen für den Fremdenverkehr betrifft, wird die Notwendigkeit hervorgehoben, eine gewisse Elastizität in der Verwendung der Räume vorzusehen: die Räume für den Handel müssen leicht den verschiedenen Spezialitäten angepasst und gegebenenfalls für verschiedene Zwecke bestimmt werden können; die Beherbergungsräume sollen die Möglichkeit einer Verbindung unterenander bieten, um auch grössere Familien leicht aufnehmen zu können, usw. Im weiteren wird auf den Mangel gewisser Einrichtungen und spezifischer Einheiten hingewiesen, die der Fremde schätzt: Restaurants mit spezifisch nationalem Charakter, Restaurants mit dem Charakter von Weinkellern oder Weinausschank, Bars mit Überraschungseffekten, Kaufläden für kunstgewerbliche Artikel, Anlagen für Volksfeste, Märkte, Festivals, Einrichtungen für Sport; Einkehrhäuser für Touristen, Benützung von historischen Baudenkmälern für die Unterbringung von Touristen, Campings, Touristendörfern mit spezifischem Lokalcharakter usw.

Zum Schluss zählt der Verfasser eine Reihe von Massnahmen auf, die beim Entwurf der Räume für öffentliche Beköstigung und Fremdenverkehr in Betracht gezogen werden müssen, damit die Investitionen dieses Sektors Nutzeffekt aufweisen und die Möglichkeit grösster Rentabilität und rascher Amortisierung gewährleisten.

Arch. Dan Bădic — DER ARCHITEKTONISCHE CHARAKTER, DAS SPEZIFISCHE MILIEU UND DIE INNENAUSSTATTUNG DES KAUFLADENS (Seite 18). Eine Reihe von Psychosoziologen, die den Einkauf einer Ware als psychologischen Prozess betrachten, haben in letzter Zeit ihr Augenmerk auf die Probleme des Handels gerichtet, der ja eine der bedeutenden Komponenten des materiellen und sozialen Lebens bildet. Sie stellten einige Prinzipe mit Bezug auf die Phänomene der Motivation, der Aufmerksamkeit, der Wahrnehmung und der Mitteilung fest und analysierten im einzelnen die Art, in der der Mensch sich entschliesst, eine Ware zu kaufen. Die Kenntnis dieser Prinzipe macht es dem Architekten oder dem Dekorateur leichter, die technischen und künstlerischen Probleme zu lösen, die die Organisation und Einrichtung eines Kaufladens stellt. Der Verfasser des Artikels analysiert im weiteren einige Hauptdesiderate bei der Organisation und Einrichtung eines jeden Geschäftslokals, gleichgültig welcher Art, Grösse oder Lage: Wahrung des menschlichen Massstabs bei der Bemessung der (räumlichen, baulichen und schmückenden) Elemente des Lokals; Intimität der Räume für den Verkauf und Einheitlichkeit der Komposition; Einfachheit des architektonischen Ausdrucks; Erzielung einer persönlichen Note. Was die vorhandenen Mittel zur plastischen Gestaltung und Schaffung des gewünschten Milieus betrifft, behandelt der Verfasser einige der bedeutendsten: die Baustoffe, die Beleuchtung, die Farbgebung, das Mobiliar, die Reklame.

Als Schlussfolgerung wird die gegenseitige Abhängigkeit unterstrichen, die zwischen diesen Faktoren und den psychologischen Elementen des Kaufprozesses besteht. In der Zusammenarbeit zwischen Architekt und Handelsfachmann muss der Architekt von seinen Möglichkeiten als feiner Beobachter, von seinem künstlerischen Feingefühl und seinem Synthetisierungsvermögen Gebrauch machen, um einen gemeinsamen Nenner in den ästhetischen Neigungen und Bedürfnissen des Käufers festzulegen.

Arch. Radu Başca — DER SUPERMARKT (Seite 22). Der Artikel enthält eine Aufzählung der Merkmale des Supermarkts: Konzentrierung des Verkaufs von Esswaren des täglichen Bedarfs sowie von andern laufend gefragten Waren in einem einzigen Raum; Verkauf mit Selbstbedienung für die Mehrzahl der Waren; Mindest-Nutzfläche für den Verkaufsraum und die Lagerräume. Im weiteren werden die Vorteile des Supermarkts hervorgehoben: rationellere Ausnützung des Verkaufsraums und der Nebenräume; Raumersparnis in den Einkaufszentren, in deren Rahmen ein Supermarkt vorgesehen wird; rationelle Verwendung der Arbeiter mittels Stundendiagramm, das auf den Zustrom der Kunden abgestimmt ist; bessere Bewirtschaftung der Verkaufstelle durch einheitliche Leitung; vermehrter Absatz von weniger bekannten Waren; Verringerung der Einkaufszeit durch Verringerung der Bedienungsdauer jedes einzelnen Kunden; Auspornung der Industrie zur Vermehrung des Quantums von präemballierten Waren. Gleichzeitig werden auch die Nachteile des Verkaufssystems im Supermarkt aufgezeigt, die in der Konzentrierung einer grossen Anzahl von Käufern im gleichen Verkaufsraum und in der Schwierigkeit der Festsetzung differenzierter Zeiten für den Verkauf der Waren bestehen.

Nach Massgabe der örtlichen Bedingungen und des Grades, in dem der Verkauf gewisser Waren verbreitet ist, können bei der innern Organisation des Supermarktes verschiedene Varianten zur Anwendung kommen. Der Verfasser präsentiert vier Varianten: die Variante A, bei der sämtliche Waren — mit Ausnahme von Gemüse und Früchten — im gleichen Raume zum Verkaufe feilgeboten werden und alle Rayons mit Verkäufern ausserhalb des Selbstbedienungsweges liegen; die Variante B, die bis zu einem gewissen Punkte der Variante A ähnlich ist, aber bei der einige Rayons mit Verkäufern in den Weg der Selbstbedienung eingeschaltet sind; die Variante C, bei der ebenfalls sämtliche Waren im gleichen Raume zum Verkauf angeboten werden, jedoch alle Rayons mit Verkäufern in den Selbstbedienungsweg eingegegliedert sind; die Variante D, bei der sämtliche Waren, also auch Gemüse und Früchte, im gleichen Raume und innerhalb des Selbstbedienungsweges (sei es mittels Selbstbedienung für die präemballierten Erzeugnisse, sei es in Rayons mit Verkäufern) zum Verkaufe kommen. Was die Bezahlung der Einkäufe betrifft, so erfolgt diese in der Variante A an mehreren Punkten: an den Selbstbedienungskassen, an den Rayonskassen oder bei den Verkäufern; in der Variante B erfolgt sie an den Kassen der Rayons mit Selbstbedienung; in der Variante C erfolgt sie ein einziges Mal, an den Kassen beim Ausgang, auf Grund eines beim Eintritt erhaltenen Tickets, auf dem der Wert der ausgefolgten Waren eingetragen ist, oder auf Grund von Preiszetteln, die an die von den Rayons mit Verkäufern erhaltenen Pakete angeheftet oder angeklebt sind; in der Variante D wird die Ware ein einziges Mal, an den Ausgangkassen, bezahlt.

Die Variante D stellt — wie der Verfasser des Artikels behauptet — die vollständigste Organisationsform eines Supermarkts dar und wird im Ausland in weitem Masse angewendet.

Was die Placierung der Rayons mit Verkäufern innerhalb des Verkaufsraumes betrifft, erwähnt der Verfasser die in Frankreich auf Grund der Erfahrungen im Betrieb vom Supermärkten festgesetzten Grundsätze: die Rayons für Fleisch, sowie für Aufschnitt und Käsewaren gehören an die Wand im Hintergrund des Saals; jene für Brot und Gemüse, an die Seitenwände, eventuell auch in Mittelraumgondeln; die Rayons für Süssigkeiten, Kaffee und eventuell auch Feingebäck, an die Seitenwände oder in Mittelraumgondeln.

Im weiteren liefert der Verfasser einige Angaben für die Anordnung des Kundenwegs und der Verkehrsflächen sowie der freien Räume vor den Rayons und den Kassenschaltern, für die Einrichtung der Lagerräume, des Diensthofes und der Abladerampe.

Arch. Nicolae Romaşcanu — ASPEKTE DER NORMIERUNG IN DER PROJEKTIERUNG DER RÄUME FÜR DEN HANDEL (Seite 28). Der Verfasser behandelt in diesem kurzen Artikel die Prinzipe, die der Schaffung der Handelsnetze in Uebereinstimmung mit den vom Ministerium für

Binnenhandel ausgearbeiteten Normativen zugrunde liegen: raumplanerische Organisatiom und Verteilung der Waren; Festsetzung des Bedarfs an Räumen für den Handel für die Etappe bis 1980, funktionelle Organisation der Verkaufsstellen (Festsetzung der Typen und der Spezialisierung der Einheiten). Hierauf gibt er die drei Kategorien an, in die die Verkaufsstellen nach der Frequenz des Wareneinkaufs eingeteilt sind. Abschliessend stellt er eine kurze kritische Betrachtung darüber an, was bis jetzt auf diesem Gebiet in Rumänien geschaffen wurde.

Arch. Horia Constantinescu — DIE MÖBLIERUNG UND BELEUCHTUNG DER EINKAUFSZENTREN (Seite 30). Die zweckmässige Gruppierung und Stellung des Mobiliars in den Räumen des Handels steigert deren Nutzen und führt zu vermehrter Leistung, zu gesteigertem Absatz von Erzeugnissen pro Flächeneinheit und infolgedessen zu rascher Amortisierung der Investitionen. Das Mobiliar der neuen Einkaufszentren muss den funktionellen Erfordernissen und gegenwärtigen Räumen angepasst werden. Die Anordnung des Mobiliars verleiht dem Raum einen bestimmten Charakter. Es muss sich durch einfache harmonische Linienführung und ansprechende Verhältnisse leicht in die Innenarchitektur einfügen lassen und darf nicht mit den Waren, die es darbietet, in Konkurrenz treten. Das Bild des Innenraumes muss einheitlich sein; sämtliche Gegenstände einschliesslich der Waren müssen mit der Architektur stilistisch übereinstimmen.

Das moderne Mobiliar für den Handel, das eine gewisse Elastizität in bezug auf die Zeit aufweisen muss, führte zur Idee des genormten sowie des auswechselbaren Mobiliars.

Diese Mobiliartypen umfassen eine reiche Auswahl von Stücken mit grosser funktioneller Anpassungsfähigkeit, die die Möglichkeit bieten, verschiedenen räumlichen Erfordernissen auf leichte Weise gerecht zu werden. Der Verfasser gibt im weiteren Einzelheiten in bezug auf die Werkstoffe (Holz, Metall, Plastmassen) an, mit deren Hilfe das auswechselbare Mobiliar erzeugt wird, sowie in bezug auf die Konstruktion und die Art, in der die verschiedenen Bestandteile zusammengebaut werden können. Er befasst sich auch mit der Industrialisierung dieses Mobiliars sowie mit den neuen technischen Verfahren (mittels Matrizen oder Moulagen sowie Walzverfahren), die bei der Serienproduktion zur Anwendung kommen.

Ein anderes bedeutendes Problem der funktionellen und plastischen Gestaltung der Einkaufszentren stellt die Beleuchtung dar. Die Art der Beleuchtungskörper ist entscheidend für die Erzielung einer entsprechenden Beleuchtung. Die Form, die Grösse, der Aspekt, die Qualität des Materials, aus dem sie verfertigt sind, bestimmen das Gelingen der Beleuchtung und die Erzielung eines Eindrucks von visuellem Komfort. Es gibt zahlreiche Möglichkeiten, dem Licht in einem begrenzten Raum eine Richtung zu geben, und die moderne Technik bietet dem Entwerfer Lampen mit Gelenken, mit regulierbarem Lichtbündel, mit geringem Raumbedarf, leicht montierbar usw. usw.

Die — wie sich für die Zukunft vorausehen lässt — auf Einkaufszentren vom Typus Supermarkt in fensterlosen und künstlich beleuchteten und belüfteten Hallen gerichtete Entwicklung wird den Projektanten Möglichkeiten bieten, neue Elemente für deren Möblierung und Innendekoration zu schaffen.

Arch. Paul Focşa, Arch. Horia Constantinescu — AUSWECHSELBARES MOBILIAR (Seite 32). Parallel mit der Entwicklung der Handelstechnik findet auch ein Prozess rapider Entwicklung der Architekturformen und des Mobiliars statt. Die moderne Organisation des Handels, die Notwendigkeit, die Räume für den Handel mit der Zeit und nach Erfordernis leicht umändern zu können, machen den Entwurf von Tragwerksystemen mit grossen Spannweiten notwendig sowie die Vermeidung von tragenden Wänden, an deren Stelle beim Bau von Geschäftslokalen leichte Tafelelemente treten. Die Idee, die Flächen für Neben- und Lagerräume durch Mobiliar abzusondern, entspricht vollkommen den neuen Erfordernissen. Demzufolge ist die günstigste Bemessung der Travéen des Gebäudes in hohem Masse von der Art des Mobiliars, dem Typus des Geschäftslokals, dem kommerziellen Organisationssystem und dem Modul des Mobiliars abhängig. Im Zusammenhang damit geben die Verfasser die günstigsten Travéen für Geschäftslokale mit verschiedenen kommerziellem Profil an und demonstrieron die Notwendigkeit, in diesen Fällen auswechselbares Mobiliar zu verwenden. Sie heben den Umstand hervor, dass, um den Erfordernissen der Organisation solcher Geschäftslokale Genüge leisten zu können, für einen Satz von auswechselbarem Mobiliar ein Ensemble von Beziehungspunkten festgelegt sein muss, die sie aufzählen.

Bei uns im Lande wurden — auf die Anregung des Ministeriums für Binnenhandel hin und in Zusammenarbeit mit einigen Unternehmen in der Provinz — Stücke von auswechselbarem Mobiliar geschaffen. Die Verfasser des Artikels sind der Ansicht, dass die Produktion von Typen notwendig sei, die sowohl hinsichtlich der Struktur als auch der Ausfertigung und Gestaltung variieren, sowie von Typen, deren Entwurf im Rahmen von optimalen Parametern allgemeinen Charakters erfolgen muss; weiters die Spezialisierung von Industrieunternehmen, um grosse Serien zu niedrigem Kostenpreis erzeugen zu können und auf diese Weise eine grosse Auswahl von Typen und Stücken und dadurch die notwendige Abwechslung in der Möblierung der Verkaufsstellen zu gewährleisten.

Arch. Mircea Stancu — DER HOTELKOMPLEX UND DAS RESTAURANT „DOINA" IN MAMAIA (Seite 34). In den Jahren 1965—1966 wurden im Seebad Mamaia an der Schwarzmeerküste drei neue Hotels erichtet, die aus fünf Baukörpern bestehen und 1 000 Besuchern Unterkunft bieten können. Der äusserst kurz bemessene Entwurfs- und Ausführungstermin (11 Monate) war der Grund, dass die drei Hotels den gleichen Architekturcharakter aufweisen. Die Verbindung der Komposition mit einem schon früher errichteten Hotelkomplex war sowohl durch die identische Höhenordnung als auch durch die Nähe desselben gerechtfertigt.

Für die funktionelle Lösung der drei Hotels setzte der Nutzer (das Ministerium für Binnenhandel) einen einzigen Typus von Fremdenzimmer fest (Zweibettzimmer mit Dusche, Waschbecken und W.C.). So ergab sich eine identische Travée für alle fünf Baukörper, mit Fremdenzimmern auf beiden Seiten eines Mittelgangs.

Die Gebäude haben Erdgeschoss und drei Stockwerke; um grössere Empfangsräume schaffen zu können, wurden vier von den Hotelbauten je zwei und zwei mit einem Empfangsteil gekuppelt.

Der Komplex umfasst auch ein Restaurant, dessen Baukörper mit einem der drei Hotels konstruktiv — jedoch nicht funktionell — verbunden ist.

Dem Programm gemäss mussten Konsumationsräume vorgesehen werden, in denen die 1 000 Gäste in einer einzigen Serie speisen können. Die Projektanten rechneten mit einem Simultanitätskoeffizienten von 0,8, was 800 Plätzen gleichkam. Um einen intimen Charakter zu erzielen, was in solchem Raume und bei solch einer Anzahl von Gästen schwer ist, wählten die Verfasser des Projektes die Lösung mit Patio und schufen so drei Säle an drei Seiten des Innenhofes; die vierte Seite nimmt eine freie, verglaste Galarie ein, in die zwei Eingänge vom Meere her führen. Die seitlichen Säle sind durch dekorative Tafeln unterteilt. Von der Mitte nach aussen hin wurde der Fussboden erhöht, um ein kleines Amphitheater gegen den Patio zu zu schaffen, in dem das Tanzparkett und das Orchester vorgesehen wurden.

In baulicher Hinsicht wurde das Restaurant monolithisch ausgeführt (Stützen, die in beide Richtungen hin 6,60 m voneinander entfernt sind, und mit Rabitzgeflecht verkleidete Balken). Der innere Gartenhof wurde mit drei Balken von 19 m Spannweite überdeckt, die ein Netz von 6,60 m langen Lamellen tragen.

Was die Ausfertigungsarbeiten betrifft wurde sowohl beim Restaurant als auch beim Flügel mit den Fremdenzimmern Ruschița-, Alun- und Moneasamarmor sowie massives Eichenholz und Bruchstein aus Techirghiol verwendet.

Arch. Ara Ereţian — CAMPING IM DUMBRAVA-WALD BEI SIBIU (Seite 40). In einem in der Nähe von Sibiu gelegenen Walde von seltener Schönheit, in dem sich auch ein Teich, ein zoologischer Garten und ein Restaurant befinden, wurde ein Camping mit einem Fassungsvermögen von 250 Plätzen in Zelten angelegt. Das Camping wurde mit einigen Gebäuden ausgestattet: einem Verwaltungsbau (Empfangsbüro, Raum für Wertsachen, Sanitätsraum für erste Hilfe und Lagerraum), teils aus Bruchstein, teils aus Ziegelmauerwerk ausgeführt, einem Gebäude mit sanitärtechnischen Räumen (Waschräumen, Duschen, W.C.), aus Bruchstein und Beton errichtet und mit einem auf Stahlstützen aufruhenden Dach, sowie einer gedeckten Plattform, die in zwei Zonen geteilt ist (eine mit Rauchabzug für die Speisenzubereitung und eine die, für ein Lagerfeuer Platz bietet).

Es wurden befahrbare Wege, Parkplätze und Alleen angelegt. Das Camping wurde mit fliessendem Wasser, elektrischem Licht, Zelten, Klappbetten, Luftmatrazen, Klapptischen und Klappsesseln, Plaids usw. usw. ausgestattet.

Arch. P. H. Ionescu — DER INTERNATIONALE KONGRESS FÜR HANDEL UND STÄDTEBAU, BRÜSSEL 1966 (Seite 44). Der Artikel stellt eine kurze Mitteilung über den Verlauf der Arbeiten des internationalen Kongresses dar, den die „Belgische Föderation für Städtebau, Wohnungswesen und Raumplanung" in Brüssel im November 1966 veranstaltete. Der Kongress hatte als allgemeines Thema „Handel und Städtebau" und bildete einen Meinungsaustausch zwischen den Teilnehmern über die Erfordernisse der Verteilung von Verkaufsstellen im Verhältnis zu Raumplanung und Städtebau. Der Verfasser gibt einige Aspekte aus der Synthese und den Schlussfolgerungen der Arbeiten wieder u.zw. jene, die ihm für die Tätigkeit unserer Architekten auf diesem Gebiet wichtig erscheinen.

ZUR DISKUSSION STEHENDE AKTUELLE PROBLEME DES ARCHITEKTURSCHAFFENS DIE PLANUNG UND BAULICHE NEUGESTALTUNG DER STADTZENTREN

Im Monat Oktober des Jahres 1966 fand im Haus des Architekten, in Bikarest, eine von der Abteilung Städtebau des Rumänischen Architektenverbandes veranstaltete Diskussion über Architekturschaffen statt, deren Thema „Die Planung und bauliche Neugestaltung der Stadtzentren" war. Die Diskussionsbasis bildete die Analyse einiger städtebaulicher Studien, die kürzlich für die Stadtzentren von Piteşti, Braşov, Sibiu, Sebeş Alba, Tîrgovişte, Suceava und Tîrgu Mureş ausgearbeitet wurden. Im folgenden sind kurzgefasste Beschreibungen dieser Studien und einige der in bezug auf sie geführte Diskussionen wiedergegeben.

Dr. Arch. Virgil Bilciurescu — DIE PLANUNG DER HISTORISCHEN ZENTREN UNSERER ALTEN STÄDTE (Seite 46). Im Atelier für Stadtplanung des Instituts für Studien im Bauwesen, in der Architektur und im Städtebau (ISCAS) wurden einige Projekte für die Assanierung und Neugestaltung der historischen Stadtzentren von Sighişoara, Tîrgovişte, Sibiu, Braşov, Sebeş Alba und Mediaş entworfen. Nachdem es sich um eine Art von Arbeiten handelt, die bei uns im Lande neu ist, war es notwendig, Grundsätze auszuarbeiten, die für den Charakter unserer Städte anwendbar sind, und insbesondere eine Methodologie für die Studien und den Entwurf festzulegen. Indem der Verfasser die historischen Zentren der Städte Rumäniens einer Analyse unterzieht, behauptet er, dass letztere im allgemeinen in zwei grosse Kategorien eingeteilt werden können: Städte mit sehr wertvollen Baudenkmälern, die von Wohnbauten und Folgeeinrichtungen mit ausgeprägtem architektonischem Charakter umgeben und verhältnismässig gut erhalten sind, und Städte mit wertvollen historischen Baudenkmälern, die von Wohnbauten und Folgeeinrichtungen jüngern Datums umgeben sind, die weder in architektonischer noch in baulicher Hinsicht besonderes Interesse aufweisen und dem heutigen Leben nicht mehr entsprechen. Dementsprechend wurden die Studienarbeiten in unterschiedlicher Weise durchgeführt: für die Städte der ersten Kategorie musste die Planung des Zentrums vom Prinzipe ausgehen, den besondern Charakter der zentralen Zone durch organische Einordnung in die neue Stadtstruktur hervorzuheben und die historischen Baudenkmäler so stark als möglich zur Geltung zu bringen; für die Städte der zweiten Kategorie mussten die Vorschläge des Planers tiefgreifender sein, um die Durchführung einer bessern Komposition der zentralen Zone zu erzielen, wobei natürlich die wertvollen Baudenkmälern zu berücksichtigen waren.

Es werden eine Reihe von Massnahmen vorgeschlagen, die die Freilegung der wertvollen Gebäude und historischen Baudenkmäler durch Entfernung der späteren Anbauten, die Hervorhebung der Baudenkmäler durch entsprechende Gestaltung des architektonischen Rahmens, die Organisation des Verkehrs in der zentralen Zone, die Neugestaltung der vorhandenen Wohngebäude usw. betreffen.

Arch. Cezar Lăzărescu — DIE STUDIE FÜR DIE REGULIERUNG DES ZENTRUMS DER STADT PITEŞTI (Seite 50). Diese im Rahmen des Instituts für Studien im Bauwesen, in der Architektur und im Städtebau (ISCAS) ausgearbeitete Studie war für die Errichtung von drei bedeutenden Bauten in dieser Zone der Stadt notwendig: dem Sitz des Regionskomitees der Kommunistischen Partei Rumäniens, einem Kulturhaus und einem Hotel für 200 Gäste. Diese Gebäude erforderten die Schaffung eines entsprechenden architektonischen Rahmens, was die Neuplanung der gesamten Zone, die architektonisch bedeutungslos war, notwendig machte. Der Verfasser erwähnt und analysiert im weiteren eine Reihe von Grundsätzen, die den Studien und Vorschlägen für die Gestaltung dieser zentralen Zone zugrunde lagen: die Einhaltung eines gewissen Massstabes bei den Elementen der städtebaulichen Komposition; die Komposition der städtebaulichen Elemente auf eine Weise, durch die eine Aufeinanderfolge von besonderen und überraschenden Aspekten erzielt werden kann; die Begrenzung des Kraftwagenverkehrs auf das für die Erfordernisse der betreffenden Bauobjekte absolut Notwendige, wobei die zentrale Zone ausschliesslich dem Fussgängerverkehr vorbehalten bleibt; die Anordnung der Häuserzeilen auf eine Weise, die ausser der notwendigen Dichte auch Durchblicke auf interessante Zonen gestattet; die Gruppierung der für den Handel bestimmten Räume in grossen mehrgeschossigen Baukörpern; die Errichtung der Verwaltungsbauten nach dem Prinzipe der dem Bedarf anpassungsfähigen Grossraumbüros und nach jenem der Konzentrierung mehrerer Institutionen in einem einzigen Gebäude; die Standortwahl der Bauten unter Berücksichtigung sowohl der Gesamtlösung der Zonengestaltung als auch der Lebenserfordernisse jedes einzelnen Gebäudes.

DAS ZENTRUM DER STADT BRAŞOV (Seite 52). Das im Laufe von sieben Jahrhunderten entstandene Zentrum der Stadt, das ein Ensemble von grossem architektonischem und städtebaulichem Werte darstellt, bietet in touristischer Hinsicht besonderes Interesse. Das Rathaus, die Schwarze Kirche, die Brücke „Podul Bătuşilor", die katholische Kirche, die alten Befestigungen der Stadt, von denen ein grosser Teil noch erhalten ist (Mauern, Türme, Basteien), und anderes nehmen in der charakteristischen Silhouette der Stadt Braşov einen bedeutenden Platz ein. In diesem alten Stadtzentrum haben sich im Laufe der Zeit zahlreiche städtische Einrichtungen und eine intensive Handelstätigkeit konzentriert.

Mit der Entwicklung der Stadt ergab sich auch die Notwendigkeit, ein neues Zentrum mit modernen, dem heutigen Leben entsprechenden Einrichtungen zu schaffen. Diese Verschiebung hatte zur Folge, dass das alte Zentrum mit der Funktion eines Touristenzentrums von nationaler Bedeutung blieb.

In der im Institut für Studien im Bauwesen, in der Architektur und im Städtebau (ISCAS) ausgearbeiteten Studie wird vorgeschlagen, dem Gebiete der Altstadt gesteigertes Interesse zu verleihen, deren spezifischen Charakter zu erhalten und die charakteristischen Aspekte zur Geltung zu bringen.

DAS ZENTRUM DER STADT SIBIU (Seite 56). Die historische Entwicklung der ältesten und bedeutendsten Stadt Transsilvaniens bestimmte auch deren städtebauliche Komposition. Gegenstand der ebenfalls im ISCAS ausgearbeiteten Studie ist der der alten befestigten Stadt entsprechende Stadtteil mit den Mauern, Befestigungstürmen und Bastionen (13.—17.Jh.), der unter den Bezeichnungen „Oberstadt" und „Unterstadt" bekannt ist. Der Niveauunterschied von etwa 18 m zwischen ihnen stellt ein malerisches Charakteristikum dar, schafft aber gleichzeitig Verkehrs- und

Verbindungsschwierigkeiten. Die vier Plätze dieses Zentrums sind von zahlreichen Baudenkmälern gekennzeichnet: dem Rathausturm, der evangelischen Kirche, dem Alten Rathaus, dem Palais Brukenthal (heute Museum), dem ehemaligen Ursulinenkloster, dem ehemaligen Franziskanerkloster, dem Hallerhaus, dem ehemaligen Kloster zum Heiligen Geist, der alten Herberge „Zum weissen Lamm" und vielen andern.

Der Bauleitplan dieses historischen Zentrums enthält den Vorschlag, die alte befestigte Stadt durch Freilegung der Türme, der Mauern und der obererwähnten Bauten, durch Anlage von Grünzonen um dieselben und durch Herstellung und Restauration jener, die das benötigen, zur Wirkung zu bringen. Ein anderes wichtiges Problem, das in dieser Studie in Angriff genommen wurde, stellt der Wagen- und Fussgängerverkehr dar, der durch Entfernung der Strassenbahnlinien und des Durchgangsverkehrs aus einigen Strassen, durch Schaffung einer Gürtellinie für die öffentlichen Verkehrsmittel, durch Wiederherstellung einer Reihe von malerischen Fussgängerpassagen usw. usw. einer Lösung zugeführt werden kann. In der gleichen Studie wird — mit Rücksicht auf den touristischen Charakter — eine entsprechendere Verteilung und Standortwahl für die Verkaufsstellen in dem in Betracht gezogenen Gebiet, die Auflösung jener Verkaufsstellen, die grosse Flächen einnehmen und schwere Transportmittel erfordern, sowie die Verlegung einer Anzahl von Lagerhäusern vorgeschalgen. Eine Reihe von Gebäuden soll in Ausstellungen und Museen umgewandelt werden, einige der Türme sollen als Punkte mit Museumscharakter in das System des Brukenthal-Museums eingeordnet werden usw.

DAS ZENTRUM DER STADT SEBEŞ ALBA (Seite 60. Der befestigte Komplex beherbergt einige wertvolle Baudenkmäler und das gegenwärtige Stadtzentrum. Der Bauleitplan sieht vor, dass die historischen Baudenkmäler (die evangelische Kirche, die im 12. und 14.—16. Jahrhundert erbaut wurde, das aus dem 15. Jahrhundert stammende Zapolya-Haus (heute Geschichtsmuseum), die katholische Kirche aus dem 14. Jahrhundert, die Klosterbauten aus dem 18. Jahrhundert und eine Reihe von Wohnhäusern mit Merkmalen aus dem 17. und 18. Jahrhundert) zur Geltung gebracht und Entwurfslösungen für die für ein Rayonsverwaltungszentrum heute charakteristischen Funktionen geschaffen werden sollen. Zu diesem Zwecke ist die Anlage einer Verkehrslinie zur Umfahrung des historischen Zentrums vorgesehen, des weiteren die Verwendung der freien Terrains für Bauten, der Bau eines Touristenhotels und eines Einkaufszentrums, die Instandsetzung der bestehenden Gebäude und anderes.

Dr. Arch. Virgil Bilciurescu — DAS ZENTRUM DER STADT TÎRGOVIŞTE (Seite 62). Das umfangreiche historische Stadtzentrum nimmt eine Fläche von etwa 38 ha ein. Es umfasst ausser den sehr bedeutenden architektonischen Baudenkmälern auch die Mehrzahl der Institutionen. Das Ensemble des alten Fürstenhofes mit dem berühmten Chindia-Turm, die alten Kirchen, die wertvollen charakteritischen Teile des alten Marktes aus dem 19. Jahrhundert, alles dies stellt Punkte von historischem und gleichzeitig touristischem Interesse dar.

Das Projekt bildet den Ausdruck der Bestrebungen, die historischen Baudenkmäler zur Geltung zu bringen, parallel damit den vielfältigen gegenwärtigen Funktionen des Stadtzentrums eine entsprechende Lösung zu geben, dem Wohngebiet, das die historische Reservation umgibt, seinen spezifischen Gartenstadtcharakter zu erhalten und das Strassennetz mit den betreffenden Parkplätzen entsprechend zu gestalten.

Die Lage des vorgeschlagenen neuen Stadtzentrums gestattet, in nächster Nähe der historischen Zone Gebäude zu errichten, die sowohl für die ganze Stadt als auch touristisch von Interesse wären, ohne mit den historischen Baudenkmälern in Konkurrenz zu treten, und ausserdem einen beträchtlichen Teil des alten Marktes zu assanieren.

Arch. Eusebie Latiş — DAS ZENTRUM DER STADT SUCEAVA (Seite 64). Die Neugestaltung des Zentrums dieser alten moldauischen Niederlassung wurde in zwei Etappen vorgesehen. In der ersten Etappe (1961—1964) wurden annähernd 300 Wohnungen und 4 000 m² Räume für den Handel gebaut. Die zweite Etappe ist im Gange. Gleichfalls in der ersten Etappe wurde auch eine neue Verkehrsader für den Durchgangsverkehr zur Industriezone angelegt. Durch die Erschliessung dieser neuen Verkehrsader wurden günstige Blickrichtungen zu den Ruinen des Fürstenhofes Stefans des Grossen und zum Stadtpark geschaffen. Zu den bedeutendsten historischen Baudenkmälern zählen einige Kirchen, das Kloster des hl. Johannes, die fürstliche Herberge und das Kloster Zamca. Im Bauleitplan für diese zentrale Zone der Stadt ist die Beibehaltung der historischen Baudenkmäler, die Schaffung von direkten Verbindungen zwischen der Burg und dem Zentrum und gleichzeitig die Verlängerung der Verbindungslinie bis zum Zamcaviertel vorgesehen, in dessen Richtung sich die Stadt seit 100 Jahren entwickelt. Die Verbindung des zukünftigen Zentrums dieses neuen Viertels mit dem neuen Stadtzentrum wird die Achse des sozialen und kulturellen Lebens der Stadt bilden und ausser den bisher geschaffenen Bauten (dem zentralen Platz mit 8 Wohnblocks und einem Turmhaus mit Verkaufsräumen im Erdgeschoss sowie das neue Hotel) ein Kulturhaus, ein Kino, ein zweites Hotel und historische Baudenkmäler umfassen.

Ein Problem, mit dem sich die Stadtplaner eingehender befassten, stellt die Zone alter Bauten dar, die die Kirche des hl. Demetrius (ein historisches Baudenkmal) umgeben und die in ihrer Gesamtheit ein Bild der alten moldauischen Marktflecken darstellen, mit interessanten Höfen und einem ganzen System von Einkehrhäusern, die — entsprechend komfortabel eingerichtet — für den Fremdenverkehr werwendet werden könnten.

Arch. Andrei Varnay — DIE REGULIERUNG DES ZENTRUMS DER STADT TÎRGU MUREŞ (Seite 66). Diese Zone wird von einer Esplanade — der Piaţa Trandafirilor (zu Deutsch: Rosenplatz) — gebildet, die in einen kleinen Platz ausläuft. Letzteren umgeben drei bedeutende Gebäude: das ehemalige Rathaus, der Kulturpalast, — beide zu Beginn des Jahrhunderts entstanden —, und das spätererbaute Gebäude des Regions-Volksrats. Dieser Raum erlitt in den Jahren 1959—1961—1962 durch Hinzukommen eines Kinos, des neuen Hotels und des Gebäudes der Zweigstelle der Nationalbank Veränderungen. Die Studien für die Neugestaltung dieser Zone sahen drei parallele Aktionen vor: die Abtragung einer Reihe von Gebäuden von nichtentsprechendem Aussehen; die Anlage befahrbarer Verkehrslinien und zentraler Grünpflanzungen; die Neugestaltung der Häuserfronten durch Wiederherstellung der Geschäftsportale im Erdgeschoss der Gebäude. In den Studien wurde aber eine Neugestaltung in die Tiefe der bebauten Flächen versäumt. Aus diesem Grunde verstellt die Häuserfront des Platzes den Blick auf die Landschaft des Bergabhanges, an dessen Fuss die Esplanade gelegen ist.

Arch. P. H. Ionescu, Arch. Dinu Vernescu, Arch. Dan Prodescu, Arch. Ştefan Gonosz — GESICHTSPUNKTE HINSICHTLICH DER PLANUNG DER STADTZENTREN (Seite 68). Arch. P. H. Ionescu unterstreicht den Umstand, dass sich den obigen, von seinen Kollegen verfassten Besprechungen von Projekten zwei Arten von Problemen abzeichnen: Probleme, die auf die Planung und Neugestaltung von historischen Zentren zwecks Nutzbarmachung derselben Bezug haben, und Probleme, die die Art betreffen, in der das Hauptzentrum einer Stadt zu gestalten ist. Bei jedem der besprochenen Projekte stellten sich die Probleme in verschiedener Weise dar. Wie im übrigen auch die gewählten Lösungen. Der Redner geht insbesondere auf die von der Neugestaltung des Zentrums der Stadt Braşov gestellten Probleme ein, mit deren Lösung er im allgemeinen einverstanden ist. Er bezweifelt aber, dass es möglich sein wird, durch Reparaturen und Steigerung des Komforts die zahlreichen Wohnungen dieser Zone, von denen einige über hundert Jahre alt sind, wieder der Funktion des Wohnens zuzuführen, die sie einst hatten. Fast alle diese Häuser haben schmale Strassenfronten. Die Wohnungen erstrecken sich nach dem „Waggon"-System mit einem, zwei oder drei Geschossen in die Tiefe der Höfe. Die Bauten sind mit ihren Feuerwänden aneinandergeklebt. Dementsprechend ist die Besonnung problematisch. Man wird in Hinkunft für diese Gebäude eine entsprechendere Verwendung finden müssen. Zu diesem Zweck erfordert das Problem ein gründlicheres Studium, das ausser den technischen auch die praktischen Massnahmen sowohl in bezug auf die notwendigen Investitionen als auch auf die nachherigen Betriebsspesen umfassen muss. Mit Beziehung auf die Städte der zweiten Kategorie hebt der Redner das Projekt für das Zentrum der Stadt Piteşti hervor; hier wurden vorzugsweise Bauten politischen, administrativen und kulturellen Charakters vorgesehen, was gegenüber den früheren Lösungen für andere Stadtzentren einen tatsächlichen Fortschritt bedeutet.

Arch. Dan Prodescu kritisiert die Lösung für das Zentrum der Stadt Suceava, wo die Architektur und das Gesamtbild durch den Mangel an Vegetation — trotz der Pflasterung, die den Platz bedeckt — an Wirkung einbüsst. Die griechischen und römischen Pflasterungen entsprachen ihrem Klima; unseren Städten würde ein Plus an Begrünung einen persönlicheren Charakter verleihen. Die für die Stadt Piteşti präsentierte Studie betrachtet der Redner als zu beschränkt in funktioneller Hinsicht; die Notwendigkeit, für einige gegebene Bauobjekte den entsprechenden Standort festzulegen, stellt noch keine richtige Lösung für ein Stadtzentrum der. Man. hätte von den Bauobjekten ausgehen sollen, die dieses Zentrum notwendigerweise erfordert, und hätte den örtlichen Behörden entsprechende, mit den normalen Funktionen verbundene Standorte vorschlagen müssen. Im weiteren bezieht sich der Redner auf den Faktor Zeit, der gemeinsam mit der rumänischen Bautradition die Vorsorge unserer Vorfahren widerspiegelt, die, wenn sie bauten, an die Zukunft dachten. Es will so scheinen, dass heute die Tatsache in Vergessenheit geraten ist, dass Bauten für die Zukunft errichtet werden, die — besonders in den Stadtzentren — besondere Probleme stellen.

Arch. Dinu Vernescu macht in erster Reihe auf die Hauptidee aufmerksam, die sich aus den Diskussionen über die Planung der Stadtzentren ergab: nämlich, dass es falsch ist, für diese Zentren Lösungen zu wählen, die — wie gut sie auch sein mögen — den mit dem Wohnbau verknüpften Problemen entsprechen. Das Stadtzentrum hat bestimmte Funktionen und muss in erster Linie Bauten erhalten, die diesen Funktionen entsprechen; und höchstens in zweiter Linie Wohnbauten; letztere nur als Ergänzung des baulichen Rahmens und — selbstverständlich dort, wo nicht genügend andere Bauten des Zentrums vorhanden sind. Deswegen empfiehlt es sich, in diesen Zentren möglichst viele der entsprechenden Einrichtungen — kommerziellen, kulturellen und touristischen Charakters — vorzusehen. In diesem Sinne billigt der Redner die Errichtung eines zweiten Hotels im Zentrum der Stadt Piteşti, ist aber gegen den Bau von Wohngebäuden längs der alten Stadtmauer von Sebeş Alba, besonders wenn diese Bauten nach Typenprojekten ausgeführt werden sollen. Für andere Städte, mit kraftvoller wirtschaftlicher Entwicklung, wäre es von Nutzen, eine frühere Idee wieder aufzunehmen, die dahingeht, in deren Zentren Bürohäuser vorzusehen, die durch elastische Gestaltung im Laufe der Zeit von verschiedenen Verwaltungsämtern oder Wirtschaftseinheiten benützt werden könnten. Eine andere Idee, die sich aus den präsentierten Projekten ergibt, ist jene, die Stadtzentren vom Durchgangsverkehr freizuhalten. Sie ist gerechtfertigt, erscheint aber in sämtlichen Projekten mit zu wenig Nachdruck vertreten (zum Beispiel bei der Lösung des Durchgangsverkehrs an der Südostseite der Altstadt von Sibiu). Bei der Stadt Piteşti ist die Umfahrung des Zentrums gut gelöst, es wäre jedoch angebracht, hier kühner vorzugehen und den Verkehr von Fahrzeugen gänzlich aus der Hauptachse der Komposition des Zentrums zu entfernen, was im präsentierten Plane durchführbar erscheint. Was das Fussgänger-Verkehrsnetz betrifft, das in vielen neuen Stadtzentren des Auslandes zur Anwendung kam, so kann es auch für unsere Städte übernommen werden, wobei die Möglichkeit besteht, ein gewisses Spezifikum zur Geltung zu bringen. Die Anwendung des Systems von Gehsteigen unter den Arkaden fortlaufender Häuserfronten alter Bauten in den historischen Stadtzentren (es bestehen einige Beispiele in Transsilvanien) ist durch Umbau der Erdgeschosse durchführbar, wobei man auch eine Verbreiterung der Fahrbahnen erzielt. Auch die Idee der im Fussgänger-Verkehrsnetz angeordneten Fussgängerpassagen muss dort, wo solche vorhanden sind, beibehalten und auch in andern rumänischen Städten verbreitet werden. Die Entwicklung des Fussgänger-Verkehrsnetzes kommt jedoch mit dem dringenden Erfordernis von Parkplätzen in Konflikt. Eines der präsentierten Projekte scheint in dieser Hinsicht die Improvisation zu verallgemeinern. Dieses System der Improvisation ist in den Stadtzentren natürlich nicht anwendbar. Die Parkplätze müssen gründlich überlegt und in nächster Nähe dieser Zentren angelegt, werden, nach aussen hin mit den Hauptverkehrsadern verbunden und nach innen mit dem verzweigten und differenzierten Fussgänger-Verkehrsnetz. Der Redner ist gegen den Bau von unterirdischen Parkplätzen, die im Vergleich zu ebenerdigen Parkplätzen und mehrstöckigen Parkhäusern sehr kostspielig sind. Letztere empfiehlt er als praktisch für Städte wie Sibiu oder Braşov, wo die internationale Route und der Fremdenverkehr grössere Erfordernisse bedingen und dementsprechende Möglichkeiten von Amortisierung und Rentabilität gegeben sind.

Arch. Ştefan Gonosz bezieht sich auf das in Erscheinung tretende neue Element, das in Betracht gezogen werden muss — den Fremdenverkehr. Sicherlich bleibt der Fremde, der Städte wie Sibiu, Braşov, Cluj und andere, die eine eigene Note aufweisen, besucht, mit der Erinnerung an eine Individualität, an einen Lokalcharakter. Die Eigenart in der Architektur wird nur dann eine reale Basis haben, wenn sie mit dem städtischen Lokalcharakter in Einklang sein und ihm entspringen wird. Damit im Zusammenhang weist der Redner auf den Umstand hin, dass die Stadtzentren nur gemeinsam mit der ganzen Stadt, mit dem historischen Zentrum, der Stadtarchitektur, der Landschaft, den Gewässern usw. analysiert werden können. Eine Reihe von Städten unseres Landes erfordern eine solche Behandlung und schöpferische auf neuen Grundlagen festgesetzte Eingriffe, da sie über ein altes Erbe anonymer Meister der vergangenen Jahrhunderte verfügen. Ein anderes, vom Redner aufgeworfenes Problem war das der Parkplätze: ein Stadtzentrum mit wertvoller Architektur wird den fremden Reisenden anziehen, der aber — an den Komfort in andern Ländern gewöhnt — leichten Zugang zu diesen Zentren verlangen wird. Die Art, in der heute die Parkplätze angelegt werden, muss durchdacht sein: 1—2 Hektar im Zentrum von Städten wie Braşov, Sibiu oder Cluj wird für die künftigen Zentren nicht genügend Raum bieten.

REZENSIONEN UND BIBLIOGRAPHIE

Die Zeitschrift veröffentlicht einige Besprechungen von im Ausland erschienenen Architekturbüchern: LE PHÉNOMÈNE URBAIN, redigiert von H. Carrier und Ph. Laurent (Paris-Aubier-Montaigne); THEATRES AND AUDITORIUMS von H. Burris-Mayer und H. C. Cole (New York-Reinhold Publishing Co); DREI MEISTERARCHITEKTEN von P. Blake (München-R. Piper & Co) ALVAR AALTO von H. Girsberger und K. Fleig (Zürich-Verlag für Architektur); WOHNQUARTIERE-NEUE HÄUSER von P. Peters (München-Georg Callwey Verlag); GREEK TOWN BUILDING von Anthony Kriesis (Athen).

CHRONIK

Enthält Mitteilungen über die Tätigkeit des Architektenverbandes der Sozialistischen Republik Rumänien in den Monaten November und Dezember 1966.

U.I.A. — INFORMATIONEN

Die Rubrik enthält Mitteilungen, die den letzten Informationsblättern des Internationalen Architektenverbandes (U.I.A.) entnommen sind.

JAHRES-INHALTSVERZEICHNIS

Diese Nummer der Zeitschrift enthält das Inhaltsverzeichnis des gesamten in den Heften des Jahrgangs 1966 veröffentlichten Materials.

СОДЕРЖАНИЕ

ТОРГОВЫЕ СООРУЖЕНИЯ

Инж. Иоан Букша, Генеральный Секретарь Министерства Внутренней Торговли — СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ ТОРГОВЛЯ НАШЕЙ СТРАНЫ НЕУКЛОННО РАЗВИВАЕТСЯ (стр. 3). В результате повышения покупательной способности населения городов и сел, объем сбыта товаров при посредстве социалистической торговли за последние шесть лет значительно возрос. Параллельно произошли и значительные качественные изменения и расширение площадей. Все же сеть розничной торговли является еще недостаточной. Государственный план на период 1966—1970 гг. предусматривает продолжение дела улучшения материально-технической базы для торговли во всех областях страны, в зависимости от эволюции новейших форм торговли и объема сбыта. В этом направлении были выделены фонды для выполнения 123 крупных складов (общей площадью свыше 360.000 кв.м), примерно 1600 торговых предприятий (общей площадью свыше 420.000 кв.м), гостиниц на свыше 26.000 мест и мотелей, кэмпингов, кэмпинговых палаток и т.д. на свыше 17.000 мест. Предусматривается введение самообслуживания в возможно большем числе магазинов, осуществление универсальных магазинов и сверхмагазинов в виде независимых многоэтажных зданий, развитие новых типов магазинов-выставок мебали, ресторанов с самообслуживанием, ресторанов с румынской спецификой, кафе-баров и пр. Модернизация (путем введения прогрессивных форм производства, сбыта и хранения, а также путем улучшения показателей эксплуатации и производительности) является другой основной проблемой развития материальной базы торговли в годы пятилетнего плана 1966—1970. Точно также, с целью обеспечения высокой экономической эффективности (снижением эксплуатационных расходов) указанных новых объектов, предлагается их рациональное распределение в рамках планировочных схем.

С архитектурной точки зрения, эти новые торговые единицы или комплексы должны будут получить новые решения, избегающие монотонность, явиться настоящими центрами общественного интереса. В связи с предыдущим, предлагается основательный анализ вопроса разработки типовых проектов торговых сооружений, за исключением, однако, пластического решения — область, в которой архитекторам должна быть предоставлена возможность свободного проявления их творческой фантазии.

Георге Теодорашку — ТЕНДЕНЦИИ СОВРЕМЕННОЙ ТОРГОВОЙ ТЕХНИКИ (стр. 6). Автор считает, что технологический поток товаров (от изготовителя к покупателю) является элементом, от которого надо исходить в проектной работе. Рациональный и экономический технологический поток, органически связанный со своей материально-технической базой (площади, оборудование, обстановка, упаковка, транспортные средства, выкладка товаров и т.п.) положительно влияет на торговую деятельность и на ее экономическую эффективность.

Комплексный процесс модернизации торговли влечет за собой все элементы организации и развития товарооборота: расширение предварительной упаковки (фасовки) изделий в промышленном предприятии (повышает производительность продавцов), применение специализированных транспортных средств для снабжения сбытовых предприятий, использование контейнеров при транспортировке от поставщиков на предприятия, продажа посредством самообслуживания и свободного выбора товаров, продажа при помощи автоматов, по предварительным заказам, отправкой по почте, доставка на место жительства, отделка и ретуширование изделий, современные формы продажи в старых магазинах (повышающие экономическую эффективность), формы быстрого и экономичного обслуживания, соответствующие оборудование и обстановка, укрупнение небольших магазинов, создание сверхмагазинов, крупных магазинов-комбинатов, универсальных магазинов и пр.

В дальнейшем автор проводит подробный анализ форм самообслуживания: магазины с полным самообслуживанием, магазины с частичным самообслуживанием, магазины с самообслуживанием при помощи автоматов, сверхмагазин. Из этого анализа вытекают многочисленные преимущества, которые представляют эти формы обслуживания населения, а равно и экономическая эффективность.

Статья заканчивается несколькими указаниями, касающимися подходящих решений, которые должны применяться при проектировании торговых площадей (торговые залы, проходы, витрины, складские помещения), а также и при организации современных форм продажи товаров.

Арх. Эдуард Хартман — НЕКОТОРЫЕ СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ТОРГОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ПО СБЫТУ ТОВАРОВ (стр. 11). Автор, занимаясь в первую очередь рассмотрением способа получения экономической эффективности коммерческих капиталовложений, перечисляет некоторые пути, которыми можно достигнуть повышения этой последней и устранения известных недостатков, еще наблюдающихся в нашей торговле, как то: интенсивное использование площадей для продажи товаров; оптимальный поток покупателей; применение механизированных средств для доставки товаров со складов в торговый зал; использование обстановки и оборудования соответственно профилю предприятия; обеспечение обстановки в зависимости от интенсивного использования данной площади и т.д.

Другим затронутым в статье вопросом является экономичность постройки. Выбор местоположения, объем и площадь застройки, этажность, материалы, применяемые при строительстве, конструктивная система и правильный расчет прочностной структуры (каркаса) являются факторами, значительно влияющими на экономическую эффективность торговых зданий.

Принятые конструктивные решения должны предусматривать возможность поэтапного осуществления капиталовложений и расчленения строительства торговых сооружений, для того чтобы иметь возможность предоставить населению новых жилищных комплексов, на первом этапе строительства, торговые площади для сбыта товаров повседневного спроса (хлеб, овощи, мясо, молоко, бакалейные и галантерейные товары и пр.). Одновременно с расчленением строительства следует уделять особое внимание гибкости торговой площади; при этом проектировщик должен предусматривать разнообразные возможности изменения внутреннего размещения без излишних расходов.

Другой раздел статьи относится к отделочным работам и сантехническим и осветительным установкам, которые играют довольно значительную роль в деле осуществления торговых площадей, поскольку наружный вид этих последних, внутреннее и наружное освещение, решение витрины, декорации, рекламы, обстановки особо влияют на продажу. Автор подробно рассматривает эти элементы, указывая на преимущества их гармоничной увязки с архитектурным ансамблем.

Несколько большее место — в конце статьи — отведено разделу, относящемуся к интенсивному использованию торговых залов. Для этого автор предлагает ряд указаний в связи с размещением оборудования, расчетом проходов, формой торговых залов, фронтом витрин, укрупнением торговых площадей и т.д.

Арх. Ион Сакелариe — ПРОЕКТИРОВАНИЕ ПЛОЩАДЕЙ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБЩЕСТВЕННОГО ПИТАНИЯ И ТУРИСТСКИХ БАЗ (стр. 14). В период 1966—1970 гг. государственным планом были предусмотрены капиталовложения в размере почти 1,3 миллиардов лей для предприятий Министерства Внутренней Торговли. Все усилия будут направлены как к постройке новых торговых предприятий и комплексов и туристских баз, так и к реорганизации существующих площадей (путем расширения, переключения на иной профиль или приспособления к новым требованиям). Первая задача для рационального проектирования этих новых площадей заключается в уточнении тематических данных, дополняемом установлением некоторых критериев включения в соответствующую категорию комфорта, что облегчит работу заказчиков и проектировщиков при решении программ предприятий общественного питания или гостиниц. Рациональное проектирование, усиленное эксплуатацией при помощи соответствующего личного состава, является предпосылкой для осуществления торговых объектов на уровне современных туристских требований.

В отношении туристских дотаций отмечается необходимость предусмотрения известной гибкости при использовании площадей: площадь, предусматриваемая для сбыта товаров, должна быть легко приспособляемой к любому профилю, а при случае быть подготовленной к получению любого назначения; здания для расселения туристов должны давать возможность взаимного сообщения в случае многочисленных семейств и пр. Далее отмечается отсутствие некоторых дотаций или специальных предприятий, интересующих иностранного туриста, как то: рестораны с национальной спецификой, рестораны-винодельни, винные погреба, бары с сюрпризами, магазины для сбыта предметов ремесленного искусства, дотации для народных празднеств, ярмарки, фестивали, спортивное оборудование, туристские базы, использование некоторых исторических памятников для размещения туристов, кэмпинги, туристские села с местной спецификой и т.д.

В заключение автор перечисляет ряд мероприятий, которые должны учитываться при проектировании площадей предприятий общественного питания и туристских баз, для того чтобы капиталовложения, выделяемые для этого сектора, были эффективными и обеспечивали возможность оптимальной рентабельности и быстрой окупаемости.

Арх. Дан Бэдик — АРХИТЕКТУРНЫЙ ХАРАКТЕР, СПЕЦИФИЧЕСКАЯ СРЕДА И УКРАШЕНИЕ МАГАЗИНА (стр. 18). Рассматривая акт покупки товара как психологический процесс, ряд психосоциологов направили в последнее время свое внимание на вопросы торговли, являющейся одной из важных составляющих материальной и общественной жизни. Они установили некоторые принципы, касающиеся явлений обоснования, внимания, восприятия, сообщения, детально рассматривая процесс назревания у человека решения купить товар. Знание этих принципов облегчает архитектору или декоратору решение технических и художественных задач, с которыми связаны организация и оборудование магазинов. Далее автор статьи рассматривает несколько основных пожеланий при организации и оборудовании любого магазина, независимо от его профиля, величины или местоположения: сохранение человеческого масштаба при расчете составляющих элементов (пространственных, конструктивных, декоративных); интимность торговых площадей, единство композиции; простота архитектурного выражения; сообщение магазину индивидуального характера. В отношении существующих средств для реализации пластики и среды автор перечисляет некоторые из наиболее важных, а именно: материалы, освещение, цвета, оборудование, реклама.

В заключение подчеркивается взаимозависимость между указанными факторами и психологическими элементами акта покупки. В деле сотрудничества между архитектором и специалистом по торговле архитектор должен использовать свои возможности тонкого наблюдателя, художественную утонченность и способность к обобщению для того, чтобы привести к одному знаменателю стремления и эстетические потребности покупателя.

Арх. Раду Башка — СВЕРХМАГАЗИН (стр. 22). Статья содержит перечисление характеристик сверхмагазина (супермагазина): сосредоточение на единой площади продажи продовольственных товаров повседневного спроса, а равно и некоторых непродовольственных товаров текущего потребления; система продажи с самообслуживанием для большинства товаров; минимальная полезная площадь для торгового зала и для складских помещений. Далее выявляются преимущества сверхмагазина: более рациональное использование площадей торгового зала и вспомогательных помещений; экономия пространства в торговых комплексах, в рамках которых организуется сверхмагазин; рациональное использование работников посредством часового графика, налаживаемого в зависимости от наплыва покупателей; лучшее управление предприятием за счет единого руководства; увеличение продажи менее известных товаров; снижение времени на покупку путем сокращения времени для обслуживания каждого покупателя; поощрение предприятия к повышению количества расфасованных (предварительно упакованных) товаров, Приведены также и недостатки системы продажи в сверхмагазине, которые заключаются в сосредоточении большого числа покупателей в одном и том же торговом зале, а также и в трудности установления дифференцированных расписаний для продажи некоторых товаров.

В зависимости от местных условий и от степени расширения продажи некоторых товаров, могут применяться различные варианты внутренней организации сверхмагазина. Автор приводит четыре варианта: вариант А, в котором все товары продаются в одном и том же помещении, за исключением овощей и фруктов, и в котором все отделы с продавцами размещаются вне потока самообслуживания; вариант Б отличается от варианта А только в том, что некоторые отделы с продавцами введены в поток самообслуживания; в варианте В все товары также продаются в одном и том же помещении, но все отделы с продавцами включены в поток самообслуживания; в варианте Г все товары, овощи и фрукты продаются в одном и том же помещении и в потоке самообслуживания (либо на основе самообслуживания для расфасованных изделий, либо при посредстве отделов с продавцами). Что касается оплаты покупок, то она производится: в варианте А — в нескольких местах: у касс самообслуживания, у кассы отделов или у продавцов; в варианте Б оплата производится у касс отделов с самообслуживанием; в варианте В оплата производится только один раз у выходных касс на основе талона, получаемого при входе, на котором записывается стоимость выданных товаров или же на основе талонов, нашитых или наклеенных на пакетах, получаемых в отделах с продавцами; в варианте Г оплата товара производится один раз у выходных касс.

Согласно утверждению автора статьи, вариант Г представляет собой наиболее полную форму организации сверхмагазина и широко применяется за границей.

В отношении размещения отделов с продавцами в торговом зале, автор отмечает принципы, установленные во Франции на основе опыта эксплуатации сверхмагазинов: мясной отдел, а также отдел молочно-колбасных изделий — на стене в глубине помещения; хлебный и овощной отделы — на боковых стенах, а, при случае, и на островных горках; отдел сладостей и кофе, а, при случае, и кондитерские изделия — на боковых стенах или в зале, на островной горке.

В дальнейшем автор дает некоторые указания по оборудованию сверхмагазина, по организации потока покупателей и проходов, по организации свободных пространств перед отделами и кассами, а равно и по организации складских помещений, хозяйственного двора и разгрузочной рампы.

Арх. Николае Ромашкану — АСПЕКТЫ, КАСАЮЩИЕСЯ НОРМ ПРОЕКТИРОВАНИЯ ТОРГОВЫХ ПЛОЩАДЕЙ (стр. 28). В настоящей короткой статье автор излагает принципы, лежащие в основе осуществления торговых сетей в соответствии с нормами, разработанными Министерством Внутренней Торговли: организация и территориальное распределение товаров; установление потребностей в торговых площадях на период до 1980 г.; функциональная организация торговых предприятий (установление типов и специализации предприятий). Далее он цитирует три категории, в которые сгруппированы торговые предприятия, в зависимости от частоты покупки товаров. В заключение он приводит подробное критическое изложение работ, проведенных до настоящего времени в Румынии в указанной области.

Арх. Хория Константинеску — ОБОРУДОВАНИЕ И ОСВЕЩЕНИЕ ТОРГОВЫХ КОМПЛЕКСОВ (стр. 30) .Рациональная группировка и размещение оборудования на торговых площадях повышает их используемость и приводит к повышенной производительности, к увеличению объема продажи товаров на единицу площади, а следовательно, и к быстрой амортизации капиталовложений. Оборудование новых торговых комплексов должно приспособляться к функциональным требованиям и к существующим площадям. Способ размещения оборудования сообщает окружающему пространству определенный характер. Простая и гармоничная линия оборудования, рациональных размеров, должна плавно включаться в архитектуру интерьера, не конкурируя с выставляемыми товарами. Внутренний вид должен отличаться единообразием, определяемым соответствием всех предметов, включительно товаров, архитектурному стилю.

Современное торговое оборудование, которое требует некоторой функциональной гибкости во времени, вызвало к жизни идею модульного и взаимозаменяемого оборудования. Эти типы оборудования представляют широкую гамму предметов, с большой функциональной гибкостью, предоставляющей пространственную полифункциональность, достигаемую простыми средствами. В дальнейшем автор приводит подробности относительно деревянных, металлических и синтетических материалов, с помощью которых осуществляется взаимозаменяемое оборудование, а также и относительно конструкции и способа сборки отдельных составляющих частей. Далее он касается также и индустриализации этого оборудования, а равно и новых технических методов (штамповки, формовки, прокатки), используемых для серийного производства.

Другим важным вопросом, представляющим собой составную часть в функциональном и пластическом решении торговых комплексов, является освещение. Светильник определяет, в основном, получение качественного освещения. Форма, величина, наружный вид и качество материала, из которого он изготовлен, обуславливают успех освещения и создание ощущения визуального комфорта. Варианты направления света в ограниченное пространство являются многообразными, а современная техника ставит в распоряжение изобретателей лампы с шарнирами, с регулируемым световым пучком, с ограниченными габаритами, легкой размещаемостью и пр. и пр.

Предусматривается, что в будущем эволюция к торговым комплексам типа сверхмагазина, осуществляемого в бронированных цехах, с искусственным освещением и вентиляцией, предоставит изобретателям повод создавать новые элементы оборудования и украшения.

Арх. Паул Фокша, арх. Хория Константинеску — ВЗАИМОЗАМЕНЯЕМОЕ ОБОРУДОВАНИЕ (стр. 32). Одновременно с развитием техники торговли происходит и процесс быстрой эволюции архитектурных форм и форм оборудования. Современная организация торговли, гибкость во времени и согласно потребностям торговых площадей требуют решения конструктивных систем с большими пролетами, с устранением несущих стен и с применением панелей из облегченных элементов. Идея разделения зон для вспомогательных и складских помещений при помощи оборудования полностью соответствует новым требованиям. Следовательно, оптимальный расчет конструктивных шагов в значительной степени определяется видом оборудования, типом магазина, системой организации торговли, модулем оборудования. В связи с этим авторы указывают оптимальные шаги для магазинов, обладающих различным торговым профилем, и доказывают необходимость применения в указанных случаях взаимозаменяемого оборудования. Для удовлетворения требований по организации подобных магазинов, авторы обращают внимание на тот факт, что партия взаимозаменяемого оборудования должна обладать заранее установленной совокупностью реперов, которые он тут же перечисляет.

У нас в стране, по инициативе Министерства Внутренней Торговли и в сотрудничестве с несколькими предприятиями из провинции, были осуществлены образцы взаимозаменяемого оборудования. Авторы статьи считают необходимым производство разнообразных типов оборудования, как с точки зрения структуры, так и в отношении отделки и пластики, — типов, решенных в рамках оптимальных параметров общего характера, а равно и специализацию некоторых предприятий, которые перешли бы на крупносерийное производство при пониженной себестоимости, с обеспечением таким образом широкой гаммы типов и образцов, а значит и разнообразия в оборудовании торговых предприятий.

Арх. Мирча Станку — ГОСТИНИЧНЫЙ КОМПЛЕКС И РЕСТОРАН «ДОРНА» В МАМАЕ (стр. 34). В 1965—1966 гг. на курорте Мамая, на побережьи Черного моря, было построено три новых гостиницы, состоящих из пяти корпусов зданий, всего на 1000 гостиничных мест. Чрезвычайно короткий срок, предусмотренный для проектирования и исполнения (11 месяцев), определил архитектурную тождественность вышеупомянутых трех гостиниц. Композиционная связь с ранее выстроенным гостиничным ансамблем оправдывалась как одинаковой высотой, так и краткостью расстояния между этим ансамблем и новым комплексом «Дорна».

При функциональном решении всех трех гостиниц, заказчик (Министерство Внутренней Торговли) установил единый тип здания (двухспальные номера, душ, умывальник, уборная), что определило одинаковый шаг у всех пяти корпусов, с комнатами, расположенными по обе стороны центрального коридора.

Здания имеют четыре этажа; для получения более пространных приемных помещений четверо из гостиничных корпусов были сблокированы по два на одно приемное помещение.

В комплекс входит и ресторан, объемно (но не функционально) связанный с одной из указанных трех гостиниц. Так как проектанты, согласно теме, должны были обеспечить помещение для односерийного приема пищи тысяче населяющих гостиницу туристов, они приняли коэффициент одновременности в 0,8 — следовательно, 800 столовых мест. Для создания интимной обстановки, трудно достижимой в подобном пространстве и при таком большом числе людей, авторы проекта приняли решение своеобразного внутреннего двора (patio); таким образом были осуществлены три зала по трем сторонам, а четвертая сторона замыкалась свободным остекленным коридором (галереей), соединяющим оба входа с моря. Боковые залы были разделены на отсеки в пролетах при помощи декоративных панелей. От центра кнаружи пол был выполнен с уклоном для получения обращенного к внутреннему двору небольшого амфитеатра, где были устроены площадка для танцев и оркестр.

С конструктивной точки зрения, ресторан был решен в виде монолита (колонны на расстоянии 6,60 м друг от друга в обоих направлениях и балки, покрытые сеткой Рабица). Внутренний сад был перекрыт тремя балками с пролетом в 19 м, поддерживающими сеть пластин размером в 6,60 м.

Что касается отделки, то, как для ресторана, так и для собственно гостиницы, были использованы: мрамор из местностей Рушкица, Алун и Моняса, древесина из массивного дуба и бутовый камень из Текиргиола.

Арх. Ара Эрециан — КЭМПИНГ В ЛЕСУ ДУМБРАВА В СИБИУ (стр. 40). В расположенном вблизи города Сибиу лесу редкой красоты, где находятся озеро, зоологический сад и ресторан, был устроен кэмпинг на 250 мест в палатках. Кэмпинг был оснащен несколькими зданиями: административным комплексом (приемное бюро, камера хранения ценностей, санитарный пункт по оказанию первой помощи и склад), выстроенным частью из бутового камня и частью из кирпича; санитарным узлом (умывальники, души, уборные), построенным из бутового камня и бетона, с крышей, поддерживаемой металлическими столбами; крытой платформой, разделенной на две зоны (одна с дымовытяжным зонтом для приготовления кушанья и другая — с необходимым пространством для лагерного костра.

Были устроены проезжие дороги, автомобильные стоянки и аллеи. Кэмпинг был оснащен водопроводом и освещением, палатками, складными кроватями, пневматическими матрацами, складными столиками и стуликами, пледами и т.д.).

Арх. П. Х. Ионеску — МЕЖДУНАРОДНЫЙ КОНГРЕСС ПО ВОПРОСАМ ТОРГОВЛИ И ГРАДОСТРОИТЕЛЬСТВА, БРЮССЕЛЬ 1966 г. (стр. 44). Материал представляет собой краткое сообщение (отчет) относительно хода работ Международного конгресса, организованного «Бельгийской Федерацией по градостроительству и жилищному строительству, по развитию и планировке территории» в Брюсселе в ноябре 1966 г. Конгресс имел общую тему под наименованием«Торговля и градостроительство». На этом конгрессе имел место обмен мнениями между участниками относительно требований, вызываемых распределением товаров в связи с планировкой территории и градостроительством. Автор материала приводит некоторые аспекты указанного сообщения и выводы относительно работ, — аспекты, которые кажутся ему наиболее важными для деятельности румынских архитекторов в этой области.

В ПОРЯДКЕ ОБСУЖДЕНИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ АРХИТЕКТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА — ПЛАНИРОВКА И ПЕРЕСТРОЙКА ЦЕНТРАЛЬНОЙ ЗОНЫ ГОРОДОВ

В октябре 1966 г. в Доме архитекторов в Бухаресте имело место обсуждение по вопросу архитектурного творчества, организованное отделом планировки Союза румынских архитекторов на тему «Планировка и перестройка центральной зоны городов». Основой обсуждения являлось рассмотрение нескольких исследований по планировке, выполненных в последнее время для центральных зон городов Питешть, Брашов, Сибиу, Себеш-Алба, Тыговиште, Сучава и Тыргу-Муреш. Ниже приводится краткое изложение указанных исследований, а также и некоторых имевших место обсуждений в связи с последними.

Д-р арх. Вирджил Билчуреску — ПЛАНИРОВКА ИСТОРИЧЕСКИХ ЦЕНТРОВ ДРЕВНИХ РУМЫНСКИХ ГОРОДОВ (стр. 46). В отделе городской планировки Исследовательского института по вопросам строительства, архитектуры и градостроительства (ИСКАС) было исследовано и разработано несколько проектов оздоровления и переустройства исторических центров городов Сигишоара, Тыговиште, Сибиу, Брашов, Себеш-Алба и Медиаш. Так как речь шла о новом роде работ у нас в стране, оказалась необходимой разработка некоторых принципов, применимых к характеру наших городов, а также установление методики исследования и проектирования. Рассматривая исторические центры румынских городов, автор утверждает, что они могут быть разделены в общих чертах на две большие категории: города с весьма ценными памятниками, включенными в жилой фонд и дотации с признанной архитектурной формой, сохраняющиеся в сравнительно хороших условиях; города с ценными историческими памятниками, включенными в жилой фонд и дотации, относящиеся к более позднему времени и не представляющие особого интереса ни с архитектурной, ни с конструктивной точки зрения, являющиеся к тому же и несоответствующими условиям современной жизни. Следовательно, разработка проводилась дифференцированно: для городов первой категории планировка центра должна была основываться на принципе выявления специфики центральной зоны, с органическим ее вписыванием в новую структуру города и максимальным освоением исторических памятников; для городов второй категории вмешательство планировщика должно было быть более ясно выраженным для осуществления лучшей композиции центральной зоны, само собой разумеется с учетом ценных исторических памятников.

Предлагается ряд мер по высвобождению ценных сооружений и исторических памятников от позднейших пристроек, по освоению памятников путем создания архитектурной обстановки, по организации движения в центральной зоне, по переустройству существующего жилого фонда и пр.

Проф. арх. Чезарь Лэзэреску — ИССЛЕДОВАНИЕ ПО ПЛАНИРОВКЕ ЦЕНТРА ГОРОДА ПИТЕШТЬ (стр. 50). Исследование, проведенное в рамках ИСКАС, было вызвано необходимостью постройки в этой зоне города трех важных объектов: здания областного комитета Румынской Коммунистической Партии, Дома культуры и гостиницы на 200 мест. Эти здания требовали создания соответствующей архитектурной среды, что, в свою очередь, вынудило перестройку всей зоны, не представлявшей особой архитектурной ценности. Далее автор перечисляет и рассматривает ряд принципов, легших в основу исследований и предложений по решению указанной центральной зоны: сохранение определенной масштабности элементов градостроительной композиции; компоновка градостроительных элементов для получения характерных, последовательных и неожиданных аспектов; сведение автомобильного движения к строго необходимому для обслуживания соответствующих объектов, с выделением центральной зоны для пешеходного движения; обеспечение рациональной организацией фронтов не только соответствующей плотности, но и выходов к интересующим зонам; группировка торговых площадей в крупные многоэтажные объемы; осуществление административных сооружений на основе крупных конторских площадей, отличающихся гибкостью во времени, и сосредоточения ряда учреждений в одном и том же здании; при размещении сооружений — учет как окончательного решения зоны, так и долговечности каждого здания в отдельности.

ЦЕНТР ГОРОДА БРАШОВА (стр. 52). Центр города, представляющий собой ансамбль высокой архитектурной и градостроительной ценности, образовавшийся на протяжении свыше 7-ми столетий, возбуждает исключительный интерес с туристской точки зрения. Дом Народного Совета, Черная церковь, мост Бэтушилор, католическая церковь, старые крепостные фортификации, из которых значительная часть еще сохранилась (стены, башни, бастионы), и другие играют важную роль в образовании характерного силуэта города Брашова. В этом старом центре сосредоточились со временем многочисленные городские здания и развилась усиленная торговая деятельность.

Одновременно с развитием города возникла и необходимость осуществления нового центра, с новыми постройками, соответствующими современной жизни. Эта необходимость привела к тому, что старый центр сохранил за собой лишь роль туристского центра республиканского значения.

В проведенном ИСКАС-ом исследовании предлагается повышение интереса, представляемого крепостной зоной, сохранение ее специфики и освоение ряда характерных аспектов.

ЦЕНТР ГОРОДА СИБИУ (стр. 56). Историческое развитие самого древнего и важного города Трансильвании определило и его градостроительную композицию. Предметом исследования, также проведенного в ИСКАС-е, является город, заключенный в древней крепости, со стенами, защитными башнями и бастионами (XIII—XVII столетия), известный под наименованием «верхнего» и «нижнего» города. Разность уровня около 18 м между ними создает живописную характеристику, но в то же самое время и трудности движения и сообщения. На существующих четырех площадях этого центра расположены многочисленные памятники: башня бывшей городской управы, евангелическая церковь, бывшая городская управа, дворец Брукенталь (ныне музей), бывший монастырь урсулинок, бывший францисканский монастырь, Дом Халлера, бывший монастырь Св. Духа, старый постоялый двор «У белого барашка» и многие другие.

В планировочной детали этого исторического центра предлагается освоение древней крепости путем высвобождения указанных выше башен, стен и зданий путем реализации благоприятных перспектив, окружения их зонами зеленых насаждений, а также путем благоустройства и реставрации нуждающихся в этом зданий. Другим затронутым в исследовании важным вопросом является вопрос транспортного и пешеходного движения, могущий получить решение путем упразднения на некоторых улицах трамвайной линии, транзитного грузооборота, путем осуществления кольцевого движения для пассажирского транспорта, восстановления некоторых живописных пешеходных проходов и пр. В исследовании преследуется также более соответственное распределение и размещение торговых предприятий на рассматриваемой территории (с учетом туристского характера), перемена назначения торговых предприятий с большими площадями и тяжелыми средствами транспорта, перемещение некоторых складов. Ряд зданий будет превращен в выставки и музеи, некоторые из башен станут музейными местами, включенными в систему музея Брукенталь и т.д.

ЦЕНТР ГОРОДА СЕБЕШ-АЛБА (стр. 60). В крепостной ограде (XIV столетие) находится несколько ценных памятников, а также настоящий центр города. Деталь планировки предусматривает освоение исторических памятников (евангелическая церковь, построенная между XII и XIV—XVI столетиями, Дом Заполья, построенный в XV-ом столетии — ныне исторический музей, католическая церковь XIV-го столетия, монастырские здания XVIII-го столетия и ряд жилых зданий с характеристиками, относящимися к XVII и XVIII столетиям), а также решение настоящих характерных функций административного районного центра. Для этой цели предусматривается организация движения в обход исторического центра, использование свободных участков для построек, возведение новой туристской гостиницы и торгового комплекса, переустройство существующих дотаций и пр.

Д-р арх. Вирджил Билчуреску — ЦЕНТР ГОРОДА ТЫРГОВИШТЕ (стр. 62). Исторический центр города занимает обширную территорию площадью около 38 гектаров, на которой находятся, помимо архитектурных памятников большой ценности, также и большинство учреждений. Ансамбль древнего княжеского двора со знаменитой башней Киндия, старые церкви, ценные участки, характерные для древнего города XIX-го столетия, — все это является предметом значительного исторического, а значит и туристского интереса.

Проект имеет целью освоение исторических памятников одновременно с решением многообразных существующих функций городского центра, сохранение специфики города-парка жилой зоны, обрамляющей исторический заповедник, планировку уличной сети с соответствующими автомобильными стоянками.

Местоположение подлежащего реализации нового центра позволяет постройку некоторых дотаций, представляющих городской и туристский интерес, в непосредственной близости к исторической зоне без ущерба для исторических памятников, а также и оздоровление значительной части старого города.

Арх. Эусебие Латиш — ЦЕНТР ГОРОДА СУЧАВА (стр. 64). Перестройка центральной зоны этого древнего молдавского поселения была запланирована в два этапа. В первом этапе (1961—1964 гг.) было реализовано приблизительно 300 квартир и 4000 кв.м. торговой площади. Второй этап находится в стадии осуществления. В первом же этапе была проложена и новая транзитная магистраль по направлению к промышленной зоне. Открытием этой новой магистрали была создана благоприятная перспектива на развалины древнего княжеского двора Штефана Великого и на городской парк. Среди главных исторических памятников насчитывается несколько церквей, Монастырь Св. Иоанна, княжеский постоялый двор, монастырь Замка. Планировкой этой центральной зоны города предусматривалось сохранение исторических памятников, создание прямого сообщения между крепостью и центром и в то же время продолжение этого сообщения до квартала Замка, в направлении которого продолжает уже в течение ста лет развиваться город. Соединение будущего центра этого квартала с новым центром города образует ось культурно-бытовой жизни города и будет содержать, помимо того что было осуществлено до настоящего времени (центральная площадь с 8-мью жилыми зданиями и зданием башенного типа с торговыми помещениями на первом этаже, новая гостиница), также и Дом культуры, кинематограф, вторую гостиницу, исторические памятники.

Вопросом, который подвергался более длительному обсуждению планировщиками, является вопрос зоны древних построек около церкви Св. Димитрия (исторический памятник), которая в совокупности представляет собой тип древних молдавских городв, с интересными дворами и целой системой постоялых дворов, которые при условии ссответствующего комфорта могли бы быть использованы в туристских целях.

Арх. Андрей Варнай — ПЛАНИРОВКА ЦЕНТРАЛЬНОЙ ЗОНЫ ГОРОДА ТЫРГУ-МУРЕШ (стр. 66). Эта зона образована эспланадой, которая называется площадью Роз и которая заканчивается небольшой площадью, окаймленной тремя важными зданиями: бывшей городской управой, Дворцом культуры (оба были построены в начале столетия) и более новым зданием Областного народного совета. На этой площади в 1959-1961-1962 гг. были построены кинематограф, новая гостиница и здание филиала Национального банка. Исследование по перестройке этой зоны предусматривало три параллельных мероприятия: снос нескольких зданий несоответственного вида; создание проезжих магистралей и центральных зеленых насаждений; восстановление фронтов путем перестройки порталов магазинов, помещающихся на первом этаже зданий. В исследовании упустили однако перестройку в глубину, вследствие чего фронт площади закрывает пейзаж склона, у подошвы которого расположена эспланада.

Арх. П. Х. Ионеску, проф. д-р Дину Вернеску, арх. Дан Продеску, арх. Штефан Гонош — МНЕНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНО ПЛАНИРОВКИ ГОРОДСКИХ ЦЕНТРОВ (стр. 68). Арх. П. Х. Ионеску подчеркивает, что из представленных ранее его коллегами проектов выявляется два ряда вопросов: вопросы, касающиеся планировки и застройки исторических центральных зон некоторых городов в виду их освоения, и вопросы, относящиеся к способу организации главного центра какого-либо города. В каждом из представленных проектов вопросы были разными, так же как и предложенные решения. Докладчик останавливается на вопросах, поднятых в связи с перестройкой центральной зоны г. Брашова, с решением которой он вообще согласен. Однако, он сомневается относительно того, если путем ремонта и повышения комфорта многочисленных жилищ этой зоны, из которых некоторые насчитывают свыше ста лет давности, удастся им вернуть их жилищную функцию, которую они некогда имели. Почти все эти здания имеют узкие фасады, обращенные на улицу, жилища размещаются вглубь дворов, по системе «вагона», в 2, 3 или 4 этажа; здания прилеплены друг к другу стена к стене. Таким образом, инсоляция является проблематичной. В будущем надо будет найти функцию более подходящую для этих построек. Таким образом, рассматриваемый вопрос требует более глубокого изучения, которое, помимо технических мероприятий, должно будет включить и практические мероприятия (в связи с необходимыми капиталовложениями), а равно и мероприятия, касающиеся последующей эксплуатации. Ссылаясь на города второй категории, докладчик отмечает проект центральной зоны г. Питешть, в котором можно усмотреть реальный прогресс (ввиду преимущественного размещения в этой зоне дотаций политического, административного и культурно-просветительного характера), по сравнению с предыдущими решениями других городских центров.

Арх. Дан Продеску критикует в отрицательном смысле решение центра г. Сучава, поскольку архитектура и общая окружающая среда теряют ввиду отсутствия растительности, несмотря на покрывающие площадь мостовые плиты. Греческие или римские плиты хороши в соответствующем климате; что касается наших городов, то, если бы они имели больше зелени, их индивидуальность была бы более ясно выражена. Проект, представленный для г. Питешть, является, по мнению докладчика, слишком узким, с функциональной точки зрения; необходимость разместить несколько данных объектов не представляет собой правильного решения центра города. Следовало бы исходить из того, что является необходимым для этого центра и предложить местным органам подходящие местоположения, связанные с нормальными функциями. Далее, докладчик ссылается на фактор времени, который в совмещении с румынской традицией в строительстве, отражает стремление наших предков думать о будущем тогда, когда они строили. Повидимому, сегодня забывается то, что здания возводятся для будущего и что они, особенно в центрах городов, вызывают особо ответственные задачи.

Проф. арх. Дину Вернеску обращает, в первую очередь, внимание на основную идею, вытекающую из обсуждений, имевших место в связи с планировкой центральных зон городов, а именно: ошибочно применять к этим центрам решения (какими удачными они бы не были), соответствующие вопросам, поднимаемым жилищными комплексами. Центр города имеет определенные функции и, прежде всего, должен включать дотации и только во вторую очередь жилища, как дополнение к застройке и, само собой разумеется, только там, где не существует соответствующих дотаций. Поэтому целесообразно группировать в этих центрах как можно больше дотаций (построек) — торговых, культурно-просветительных или туристских. В этом смысле докладчик согласен с постройкой второй гостиницы в центральной зоне города Питешть, но отрицательно оценивает размещение жилых зданий вдоль древних стен крепости Себеш Алба, особенно если эти здания собираются строить по типовым проектам. Для других городов с динамическим экономическим развитием было бы целесообразным вернуться к прежней идее застройки их центров административными зданиями, которые, в силу своей гибкости, могут быть использованы во времени различными народнохозяйственными управлениями и организациями. Другая идея, которая вытекает из представленных проектов, заключается в избежании транзитного движения в центральных зонах городов. Эта идея верна, но не всегда правильно проводится во всех проектах (например, решение транзитного движения в юго-восточной части крепостной ограды в г. Сибиу). В г. Питешть, объезд центра решен правильно, но чувствуется необходимость действовать с большей решительностью, а именно — полностью изъять транспортное движение из мажорной оси композиции центра, что, кажется, могло быть осуществлено представленным планом. Что касается сети пешеходного движения, которая применяется во многих новых центрах заграничных городов, то ее можно заимствовать и для наших городов, с возможностями проявления некоторой определенной специфики. Применение системы тротуаров под аркадами старых зданий исторических центров, построенных сплошным фронтом (существует несколько примеров в Трансильвании) может осуществляться путем перестройки первых этажей; в результате расширяется и прозежая часть. Точно так же, идея пешеходных проходов, включенных в сеть пешеходного движения, должна быть сохранена там, где она претворяется в жизнь и распространена и на другие румынские города.

Однако, развитие сети пешеходных дорог оказывается в противоречии с острой необходимостью стоянок. Некоторые из представленных проектов, повидимому, обобщают импровизацию в этом направлении. Само собой разумеется, что эта система импровизации не может применяться в центральных зонах. Стоянки должны быть хорошо проработаны и расположены в непосредственной близости к этим зонам; снаружи они должны быть связаны с магистралями, а изнутри — с сетью пешеходных дорог, отличающейся разветвленностью и разнообразием. Докладчик отрицательно отзывается об устройстве подземных стоянок из-за высокой их стоимости, рекомендуя наземные или этажные стоянки как более практичные для таких городов как Сибиу или Брашов, где международный маршрут и туризм создают более значительную нагрузку, а, следовательно, и возможности амортизации и рентабельности.

Арх. Штефан Гонош ссылается на появление нового элемента, который должен быть принят во внимание — туризм. Конечно, иностранец, который посещает такие города как Сибиу, Брашов, Клуж или другие, имеющие собственный отпечаток, остается с воспоминанием об их индивидуальном характере, о местной специфике. Вопрос местной специфики является злободневным вопросом. Новая специфика образована городской спецификой, составляющей основу. Специфика в архитектуре будет иметь реальную базу только если она будет находиться в соответствии с городской местной спецификой, будет исходить из нее. В связи с этим, докладчик обращает внимание на тот факт, что центры городов могут рассматриваться только в совокупности с целым городом, с его историческим центром, архитектурой, пейзажем, водами и пр. Ряд городов нашей страны требует именно такого подхода и творческого вмешательства, установленного на новых основах, так как они обладают старым наследством анонимных мастеров прошлых веков. Другим вопросом, поднимаемым докладчиком, является вопрос стоянок: центр, обладающий ценными архитектурными памятниками, несомненно привлечет иностранного туриста, который, однако, свыкшись с комфортом других стран, потребует легкого доступа к этому центру. Над тем, как ныне решены стоянки в центрах ряда крупных городов, как Брашов, Сибиу или Клуж, следует подумать: предусмотренная для них площадь (1—2 га) для будущих центров окажется явно недостаточной.

РЕЦЕНЗИИ И ЛИТЕРАТУРА

Журнал публикует несколько рецензий на некоторые труды по архитектуре, появившиеся за границей: LE PHENOMENE URBAIN под редакцией H. Carrier и Ph. Laurent/Paris — Aubier—Montaigne/: THEATRES AND AUDITORIUMS, H. Burris—Meyer u E. C. Cole/ New-York—Reinhold Publishing Co./: DREI MEISTERARCHITEKTEN, P. Blake/München—R. Piper & Co./; ALVAR AALTO, H. Gisberger и K. Fleig/Zürich—Verlag für Architektur/; WOHNQUARTIERE—NEUE STÄDTE, P. Peters/München—Georg Callwey Verlag/; GREEK TOWN BUILDING, Anthony Kriesis (Афины).

ХРОНИКА

Содержит новости из деятельности Союза архитекторов Социалистической Республики Румынии за ноябрь и декабрь 1966 г.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ СОЮЗ АРХИТЕКТОРОВ — ИНФОРМАЦИЯ

Публикуются известия, извлеченные из последних информативных бюллетеней Международного Союза Архитекторов.

ОБЩЕЕ СОДЕРЖАНИЕ

Журнал представляет содержание всех материалов, опубликованных в номерах, вышедших в 1966 году.

sumar

● **UNITĂȚI COMERCIALE**

3 Ing. Ioan Bucșa
COMERȚUL SOCIALIST DIN ȚARA NOASTRĂ ÎN PLINĂ DEZVOLTARE

6 Gheorghe Teodorașcu
TENDINȚE ALE TEHNICII COMERCIALE MODERNE

11 Arh. Eduard Hartman
UNELE PROBLEME SPECIFICE ÎN PROIECTAREA UNITĂȚILOR COMERCIALE DE DESFACERE

14 Arh. Ion Sachelarie
PROIECTAREA SPAȚIILOR DE ALIMENTAȚIE PUBLICĂ ȘI TURISTICE

18 Arh. Dan Bădic
CARACTERUL ARHITECTURAL, AMBIANȚA SPECIFICĂ ȘI DECORAȚIA MAGAZINULUI

22 Arh. Radu Bașca-Pantu
SUPERMAGAZINUL

28 Arh. Nicolae Romașcanu
ASPECTE PRIVIND PROIECTAREA SPAȚIILOR COMERCIALE

30 Arh. Horia Constantinescu
MOBILAREA ȘI ILUMINAREA COMPLEXELOR COMERCIALE

32 Arh. Paul Focșa, arh. Horia Constantinescu
MOBILIERUL INTERȘANJABIL

34 Arh. Mircea Stancu
COMPLEXUL HOTELIER ȘI RESTAURANTUL « DORNA » — MAMAIA

40 Arh. Ara Ereția
CAMPING ÎN PĂDUREA DUMBRAVA DIN SIBIU

44 Arh. P. H. Ionescu
CONGRESUL INTERNAȚIONAL PENTRU COMERȚ ȘI URBANISM

● **ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE**
SISTEMATIZAREA ȘI RECONSTRUCȚIA ZONEI CENTRALE A ORAȘELOR

46 Dr. arh. Virgil Bilciurescu
SISTEMATIZAREA CENTRELOR ISTORICE ALE VECHILOR NOASTRE ORAȘE

50 Conf. arh. Cezar Lăzărescu, dr. arh. Virgil Bilciurescu, arh. Eusebie Latiș, arh. Andrei Varnay
SISTEMATIZAREA ZONELOR CENTRALE DIN ORAȘELE PITEȘTI, BRAȘOV, SIBIU, SEBEȘ-ALBA, TÎRGOVIȘTE, SUCEAVA ȘI TG. MUREȘ

● **DISCUȚII**

68 Arh. P. H. Ionescu, arh. Dan Prodescu, arh. Ștefan Gonosz, conf. arh. Dinu Vernescu
PUNCTE DE VEDERE ASUPRA SISTEMATIZĂRII CENTRELOR ORAȘELOR

● **RECENZII ȘI BIBLIOGRAFIE**

● **CRONICA U. A.**

● **U. I. A. — INFORMAȚII**

● **SUMAR GENERAL PE ANUL 1966**

6

ANUL XIV Nr. 6 (103) 1966

COLEGIUL DE REDACȚIE
prof. arh. M. ALIFANTI
arh. M. BERCOVICI
dr. arh. M. CAFFÉ
prof. arh. M. LOCAR
ing. A. LUPESCU
arh M. MELICSON
(redactor șef)
arh. C. MOȘINSCHI
arh. GH. PAVLU
prof. arh. G. PETRAȘCU

arhitectura

ORGAN AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA
ȘI AL COMITETULUI DE STAT PENTRU CONSTRUCȚII, ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE

U N I T Ă Ț I
COMERCIALE

Magazin cu autoservire la Galați

comerţul socialist din ţara noastră în plină dezvoltare

ing. ioan bucşa
Secretar general al M.C.I.

În ansamblul economiei naționale și în special în sfera circulației bunurilor materiale, un factor deosebit de important îl constituie comerțul socialist a cărui sarcină principală este realizarea unei colaborări științifice între producție și consum, prin orientarea producției mărfurilor în concordanță cu cererile populației, prin satisfacerea permanentă și integrală a acestor cereri.

Creșterile mari ale producției industriale și ale celei agricole au făcut ca venitul național să fie de 1,7 ori mai mare în anul 1965 decît în anul 1959, fapt care a permis populației de la orașe și sate să realizeze venituri bănești sporite.

Datorită puterii de cumpărare mai mari, volumul desfacerilor de mărfuri prin comerțul socialist a fost cu 88% mai mare în anul 1965 față de anul 1959, ritmul mediu anual de creștere fiind de peste 11%.

Între anii 1959—1965, în baza tehnico-materială a comerțului socialist au intervenit importante schimbări calitative, prin dezvoltarea și modernizarea rețelei comerciale în toate regiunile țării.

La sfîrșitul anului 1965, suprafața rețelei comerciale cu amănuntul era cu 25% mai mare decît în anul 1960.

S-a construit astfel, după principii moderne, rețeaua comercială din noile orașe Gheorghe Gheorghiu-Dej și Victoria, precum și cea din cartierele noi din orașele București, Cluj, Galați, Timișoara, Constanța, Craiova, Oradea etc., iar în alte orașe, cum sînt Iași, Bacău, Baia Mare, Suceava, a fost reconstruită rețeaua comercială a cartierelor centrale.

Cu toate acestea, în numeroase alte orașe și sate rețeaua de desfacere cu amănuntul este încă insuficientă.

Se impune deci continuarea acțiunilor de îmbunătățire a bazei tehnico-materiale pentru comerț în toate regiunile țării, în raport cu evoluția formelor moderne de comerț și a volumului de desfacere.

Directivele Congresului al IX-lea al P.C.R., ca și Legea pentru adoptarea planului de stat de dezvoltare a economiei naționale, în actualul cincinal, prevăd (în 1970, față de 1965) o creștere a volumului desfacerilor de mărfuri prin comerțul socialist cu 55-59%.

În acest scop, planul de stat prevede măsuri importante și totodată mijloacele pentru realizarea acestora, oferind lucrătorilor din comerț un larg cîmp de activitate, cu sarcini de o deosebită răspundere, a căror îndeplinire necesită aplicarea celor mai bune principii organizatorice, o orientare optimă în planificarea, proiectarea și realizarea investițiilor specifice acestui sector.

Dezvoltarea bazei materiale a comerțului în perioada 1966—1970 impune rezolvarea următoarelor probleme principale:

— creșterea cantitativă și calitativă a noilor investiții comerciale, în concordanță cu indicatorii planului de dezvoltare a economiei naționale și îndeosebi cu dezvoltarea construcțiilor de locuințe;

— modernizarea permanentă a bazei existente prin introducerea formelor avansate de producție, depozitare și desfacere, pentru îmbunătățirea indicilor de exploatare și randament;

— îmbunătățirea condițiilor de planificare, proiectare și realizare a obiectivelor comerciale, la nivelul celei mai avansate tehnici de construcție;

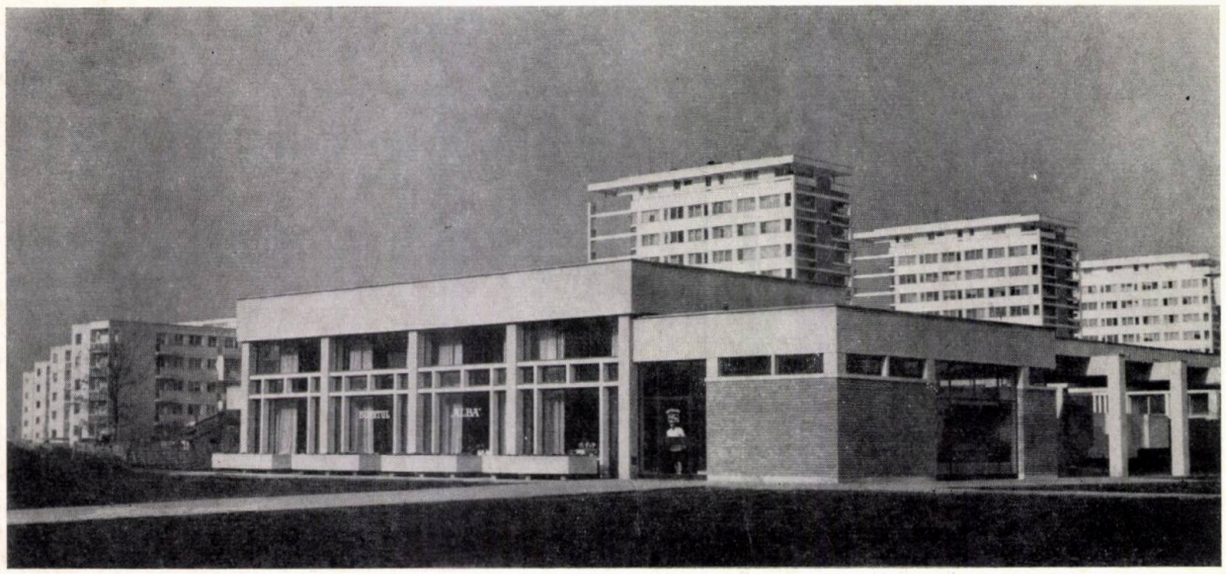

Bufetul „Alba" din Complexul A 10 — Balta Albă

— stabilirea parametrilor economici, funcționali și tehnici, necesari — avînd în vedere evoluția tehnicii comerciale moderne — pentru folosirea cu maximum de eficiență a obiectivelor noi realizate, revederea normativelor existente de dimensionare a spațiilor comerciale;

— distribuția judicioasă în cadrul planurilor de sistematizare a noilor obiective pentru a se asigura acestora o înaltă eficiență economică prin reducerea cheltuielilor de exploatare.

Din marele volum de fonduri, pus la dispoziția comerțului în anii prezentului cincinal, urmează a fi executate lucrări importante pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale a comerțului și turismului, un accent deosebit fiind pus pe construirea de depozite, spații comerciale, hoteluri și alte spații de cazare pentru nevoile turistice, construcții de școli pentru noile cadre comerciale. Astfel, s-a prevăzut a se construi în această perioadă un număr de 123 depozite, cu o suprafață de peste 360 000 m², cca 1 600 unități comerciale, cu o suprafață de peste 420 000 m². Baza materială a turismului se va dezvolta cu peste 26 000 locuri în hoteluri și cu peste 17 000 locuri în alte construcții pentru cazare (moteluri, căsuțe, campinguri).

Față de creșterea continuă a cererilor de mărfuri, se impune realizarea unor magazine universale și supermagazine în construcții independente, cu mai multe etaje (fără să se neglijeze spațiile comerciale de la parterul blocurilor de pe principalele artere), punîndu-se astfel la dispoziția cumpărătorilor un sortiment larg de produse și oferindu-le posibilitatea de a face importante economii de timp.

În același scop, se va urmări extinderea principiilor autoservirii la cît mai multe magazine, se vor dezvolta noi tipuri de unități-expoziție pentru mobilă, magazine pentru auto-moto și piese de schimb, unități pentru cafea-dulciuri cu consum pe loc, unități moderne de tip café-bar, restaurante cu autoservire, restaurante cu specific tradițional românesc și multe alte unități, oferind cele mai variate servicii publicului.

Unitățile comerciale contribuie prin aspectul lor la estetica arterelor de circulație și a noilor cartiere, jucînd un rol activ în educarea estetică și în ridicarea nivelului cultural-artistic. Totodată, este lesne de înțeles dece acele unități care au o ținută deosebită din punct de vedere estetic, se bucură și de o afluență mai mare de cumpărători și asigură desfaceri maxime.

Desigur că în acțiunea de realizare a unor asemenea unități, responsabilitatea și potențialul creator al arhitecților sînt din plin angajate. Capacitatea lor de a înfrumuseța cadrul în care trăim, sensibilitatea și rafinamentul lor artistic, inventivitatea lor tehnică, găsesc aici un larg domeniu de manifestare, din care ei pot culege multiple satisfacții profesionale.

Prin caracterul lor particular, complexele comerciale se înscriu favorabil în ansamblurile urbanistice, devenind — atît ziua, cît și noaptea — adevărate puncte de interes arhitectural și social. Datorită faptului că noile construcții comerciale întrerup ritmul obișnuit al construcțiilor de locuințe, este absolut necesar ca ele să primească rezolvări inedite, să evite monotonia în formele de arhitectură. Pentru aceasta, trebuie bine analizată oportunitatea elaborării unor proiecte-tip de construcții comerciale, care pot favoriza uniformizarea diverselor tipuri de magazine.

Spre a beneficia de avantajele ei cunoscute, este necesar ca tipizarea spațiilor comerciale să nu intre în domeniul rezolvărilor plastice, ci să se limiteze la stabilirea gabaritelor raționale, a fluxurilor tehnologice corespunzătoare și a raporturilor de suprafețe, considerate ca cele mai eficiente în desfășurarea activității de desfacere.

Arhitecților trebuie să li se lase libertatea de a realiza forme noi, de a reflecta în creațiile lor cele mai bune tradiții specifice arhitecturii noastre populare.

Cunoașterea mai adîncă a principiilor științifice, care au devenit coordonate ale activității comerciale moderne, se impune ca un instrument prețios în proiectarea noastră de specialitate, pentru a ridica rezolvările funcționale și decorative la o înaltă treaptă calitativă.

Arhitectura clădirilor în care se desfășoară comerțul socialist trebuie să reflecte bunăstarea la care a ajuns poporul nostru muncitor în anii puterii socialiste și să se înscrie cu optimismul său caracteristic în rîndul celor mai bune realizări ale arhitecturii progresiste contemporane.

Noul restaurant al hotelului « Athenée Palace » — București

Complexul comercial C 2 din cartierul Drumul Taberei — București

gheorghe teodoraşcu

Director adjunct în M.C.I.

tendinţe ale tehnicii comerciale moderne

CĂILE DE MODERNIZARE A COMERŢULUI

Modernizarea comerţului constituie un proces complex care trebuie să răspundă, atît cererii populaţiei — ale cărei gusturi se diferenţiază continuu —, cît şi eficienţei economice, antrenînd toate laturile de organizare şi desfăşurare a circulaţiei mărfurilor. Acest proces, complex dar unitar, trebuie să lege în mod organic fluxul tehnologic cel mai raţional şi economic al mărfii pe întregul parcurs (de la producător la consumator) de baza sa tehnico-materială: spaţii, utilaj şi mobilier, ambalaje, mijloace de transport, manipulare, etalare, prezentare etc.

Fluxul tehnologic trebuie deci să constituie elementul de la care se pleacă în activitatea de proiectare.

Folosirea cît mai deplină a avantajelor pe care le oferă modernizarea activităţii comerciale depinde de adoptarea celor mai eficiente soluţii tehnice (pe toate verigile pe care le străbate marfa în circuitul ei), de corelarea caracteristicilor tehnice cu cerinţele procesului circulaţiei mărfurilor, de satisfacerea la un nivel superior

a cerințelor din ce în ce mai exigente ale populației, de realizarea unei eficiențe economice sporite a investițiilor, de reducerea eforturilor depuse de lucrătorii din comerț în procesul muncii lor, de asigurarea unor condiții ridicate de igienă și a unui cadru cît mai plăcut, agreabil, arhitectural și decorativ, atît pentru cumpărători, cît și pentru lucrătorii din unitățile comerciale respective.

Factorii menționați condiționează procesul de modernizare a comerțului și constituie în același timp criteriul de apreciere a utilității adoptării uneia sau alteia dintre soluțiile tehnice posibile.

Modernizarea comerțului presupune:

— extinderea preambalării produselor de către industrie (operațiune ce ridică productivitatea vînzătorilor în procesul de deservire de circa 30 de ori);

— folosirea mijloacelor de transport specializate pentru aprovizionarea cu mărfuri a unităților de desfacere (pentru transportul confecțiilor pe umerașe, mobilă, articole perisabile), precum și pentru desfacerea unor produse prin automagazine și autobufete;

— utilizarea conteinerelor pentru transportul mărfurilor de la furnizori la unitățile de desfacere;

— extinderea tehnicii moderne de vînzare a mărfurilor, bazată pe autoservire și alegerea liberă a mărfurilor, desfacerea unor mărfuri prin automate, prin comenzi prealabile, prin colete poștale, transportarea unor produse la domiciliul cumpărătorilor, finisarea și retușul confecțiilor etc.;

— sporirea eficienței economice a vechilor magazine prin introducerea formelor moderne de vînzare;

— extinderea tehnicii comerciale moderne care se realizează în special prin folosirea formelor rapide și economicoase de vînzare a mărfurilor, precum și prin înzestrarea unităților de desfacere cu utilaje și mobilier corespunzător acestei forme de deservire;

— introducerea unor tipuri noi de utilaje și mobilier care să permită adaptarea imediată a activității magazinelor la diferite mărfuri, în funcție de sezon (tipul de mobilier de folosință universală, interșanjabil, poate fi utilizat pentru o mare varietate de grupe de mărfuri, printr-o simplă adaptare a elementelor componente);

— concentrarea desfacerii mărfurilor, prin comasarea micilor magazine specializate și apariția magazinelor de dimensiuni mari: magazine alimentare generale, de tipul supermagazin, care desfac toate grupele de mărfuri alimentare și unele produse nealimentare de cerere curentă; mari magazine combinate (pentru îmbrăcăminte, mobilă, articole de menaj etc.) și magazine universale, cu raioane specializate.

Supermagazinul, magazinul combinat și magazinul universal, prin dimensiunile lor devin nucleul centrului comercial, restul unităților mici rămînînd « sateliți » cu rolul secundar de completare a rețelei de mari unități comerciale. Prin comasarea spațiilor comerciale se obține, atît o reducere a costului pe m² sală de vînzare — datorită eliminării zidurilor despărțitoare, grupării vestiarelor și grupurilor sanitare, reducerii volumului de instalații și racorduri, reducerii porticelor de legătură etc.—, cît și o sporire a volumului de desfacere și o creștere a rentabilității.

În condițiile vînzării « tradiționale » (la magazine cu tejghele), în care prezentarea și eliberarea fiecărui produs în parte se face de vînzători, nici cel mai bun lucrător nu ar avea posibilitatea practică să prezinte fiecărui cumpărător, în numai cîteva zeci de secunde (cît ar trebui să revină la cei cca 600—700 de cumpărători în decurs de 8 ore), întreaga gamă de sortimente (uneori sute de articole) existentă în vînzare. Extinderea tehnicii moderne de vînzare creează condiții pentru îmbunătățirea substanțială a deservirii cumpărătorilor, prin reducerea duratei timpului de vînzare a mărfurilor și prin alegerea nemijlocită a produselor de către cumpărători. Se realizează astfel indici economici-financiari superiori, spațiile comerciale se folosesc mai intensiv, iar munca lucrătorilor din magazine se ușurează mult.

Din discuțiile purtate la Congresul internațional pentru comerț și distribuție, care a avut

Complexul comercial „Baba Novac" — Balta Albă

loc la Paris în iunie 1966, a reieșit că autoservirea constituie un mare progres tehnic realizat în comerț în ultimii ani. Esența acestui progres constă tocmai în înlăturarea din calea consumatorului a tejghelei, care de sute de ani stăvilea accesul acestuia la marfă. Desigur, nu se exclude și posibilitatea introducerii și extinderii în viitor, paralel cu acestea, și a unor forme complimentare, ca de exemplu: comenzile de mărfuri prin intermediul televiziunii, automate etc.

Autoservirea și alegerea liberă a mărfurilor este în continuă dezvoltare în toate țările din lume. În țara noastră, primele unități cu autoservire și alegere liberă a mărfurilor au fost organizate în perioada anilor 1955—1957, iar la 1 ianuarie 1966 funcționau peste 600 de magazine alimentare și nealimentare cu autoservire, circa 10 000 unități de alimentație publică și 900 de magazine nealimentare pe bază de alegere liberă a mărfurilor.

Îmbunătățirea continuă a deservirii populației, paralel cu ridicarea nivelului eficienței economice a activității comerțului, impun în perioada planului cincinal 1966—1970 extinderea în continuare a formelor moderne de deservire.

Librăria din complexul comercial de pe bd. Muncii — București

FORMELE DE AUTOSERVIRE — SUPERMAGAZINUL

În practica internațională se întîlnesc trei forme principale de autoservire:

— *Magazine cu autoservire completă*, în care toate mărfurile expuse sînt preambalate (inclusiv carnea, mezelurile, brînzeturile, legumele, fructele);

— *Magazine cu autoservire parțială*, în care carnea și preparatele de carne, brînzeturile, dulciurile, care nu sînt preambalate, se desfac în locuri de vînzare deservite de vînzători. Locurile de vînzare care desfac produsele nepreambalate pot fi amplasate în fluxul de autoservire, în care caz plata se face la ieșire, la case, o dată cu produsele preambalate, sau în afara fluxului, în care caz decontarea se face la o casă separată de raionul de desfacere pe bază de autoservire. Trecerea de la autoservirea parțială la cea completă se va efectua treptat prin crearea condițiilor de preambalare și în urma schimbării psihologiei cumpărătorilor față de preambalarea unor produse perisabile (carne, preparate de carne și brînzeturi).

— *Magazine cu autoservire prin automate*. Avantajele pe care le oferă justa utilizare a formelor de autoservire constau, în primul rînd, în reducerea timpului mediu necesar efectuării cumpărăturilor cu cel puțin 30%, în sporirea cu cca 30—40% a desfacerilor de mărfuri pe m² sală de vînzare și cu cca 25—40% pe lucrător, precum și în creșterea rentabilității cu cca 15—20%.

Într-un magazin cu autoservire, avînd sala de vînzare de 100 m², se pot asigura condiții de alegere simultană a mărfurilor pentru cca 25 cumpărători, în timp ce într-un magazin cu tejghele, similar ca suprafață, pot fi deserviți în același timp maximum 6 cumpărători. De asemenea, prin utilizarea autoservirii, cca 40—45% din suprafața sălii de vînzare poate fi utilizată pentru expunerea mărfurilor, față de numai 25% în sistemul cu vînzare tradițională.

Magazinele cu autoservire duc la economii de investiții, prin reducerea necesarului de spațiu comercial: 100 de magazine cu autoservire (de 100 m² sală de vînzare fiecare) pot desface volumul de mărfuri a 150 magazine cu tejghele de aceeași suprafață, respectiv o economie de cca 14 milioane lei. Totodată, la magazinele cu autoservire, un volum de desfacere de la 10 milioane lei lunar poate fi realizat, în medie, cu aproximativ 170 lucrători, față de 220 lucrători la celelalte, reprezentînd o economie de peste 500 000 lei anual la fondul de salarii.

În cazul supermagazinului, principalul sortiment de mărfuri îl constituie produsele alimentare (peste 80%), restul fiind format de unele produse nealimentare de cerere curentă (articole chimice, de uz casnic, electrotehnice, de parfumerie, cosmetică, galanterie, mercerie, papetărie etc.). Suprafața minimă a sălii de vînzare este considerată în condițiile din țara noastră la 250 m².

Primele supermagazine experimentale au luat ființă la noi, începînd din luna aprilie 1966, în cartierele Drumul Taberei și Balta Albă din București, fiind de la început mult apreciate de cumpărători. Sondajele făcute au indicat că aproximativ 90% din cumpărători au apreciat ca bun sistemul de decontare a mărfurilor într-un singur loc, la casele de la ieșire.

Tipul de supermagazin urmează să fie introdus în toate cartierele noi, cît și la unele magazine mari existente și care se modernizează.

În sectorul de alimentație publică, autoservirea se poate introduce în mai multe variante:

— cu plata anticipată a produselor la casă (unități tip « Expres »);

— cu plata direct la vînzător (bufete, cofetării, patiserii etc.) ;

— cu alegerea directă a produselor de către consumatori în cadrul liniei de autoservire, plata făcîndu-se la capătul acesteia sau la ieșirea din unitate, pe bază de tichet.

Ca principiu general rămîne procedeul ca preparatele și băuturile să fie aduse la masă de către consumator.

Din unele date analizate a rezultat că un volum de desfacere de 1 milion de lei lunar se realizează, în medie, la restaurantele cu autoservire, folosindu-se numai 96 lucrători, în timp ce la celelalte unități, este nevoie de 138 ospătari.

Restaurantele cu autoservire sînt apreciate de consumatori, atît pentru posibilitatea ce o au de a-și alege singuri produsele, cît și pentru timpul de deservire redus (cca 15—20 minute, față de circa 60 minute la cele cu ospătari). Pentru asigurarea unei eficiențe economice corespunzătoare, aceste restaurante trebuie să dispună de o sală de consumație de cel puțin 130 locuri la mese, permițînd așezarea a 4 tăvi.

Restaurantele cu autoservire pot fi extinse, atît în orașe, cît și în stațiunile balneo-climaterice, unde capacitatea de deservire este insuficientă în perioadele de vîrf. Unele din acestea pot funcționa mixt — ziua pe bază de autoservire, seara cu ospătari.

În sectorul de alimentație publică, mai mult ca în oricare alt sector de activitate comercială, trebuie să se aibă în vedere specificul local, atît în privința sortimentelor de preparate, cît și în ceea ce privește amenajarea și dotarea localurilor de desfacere.

ALEGEREA LIBERĂ A MĂRFURILOR ÎN MAGAZINELE DE PRODUSE NEALIMENTARE

În sectorul de produse nealimentare (țesături, confecții, încălțăminte, galanterie, articole de uz casnic) tehnica vînzării se bazează pe forma de alegere liberă a mărfurilor expuse în sala de vînzare, controlul calitativ și eliberarea lor făcîndu-se de vînzător. Plata se face la casă sau la vînzător.

O altă variantă este aceea a alegerii libere a modelelor (sub formă de expoziție) : cumpărătorii își aleg modelele expuse în sala de vînzare, eliberarea mărfurilor făcîndu-se de către vînzător dintr-un spațiu de depozitare separat. Asemenea variantă se poate utiliza pentru încălțăminte, mobilă, aparate electrice de uz casnic etc.

Din unele date rezultă că în aceste magazine desfacerea crește cu cca 20—25% ; spațiul sălii de vînzare este folosit intensiv, mărfurile fiind expuse în rafturi, pe mese-gondole, podiumuri, pe toate laturile magazinului și în mijlocul sălii (suprafața de expunere crescînd de la 20—25% la 35—40%).

În afară de formele de vînzare menționate este necesar să fie extinse și unele servicii, ca de exemplu : rîșnirea cafelei, tocarea cărnii, montarea unor mărfuri, transportul mărfurilor la domiciliu, acordarea de consultații asupra unor mărfuri etc., care contribuie la ridicarea nivelului de deservire a populației.

Cofetăria din complexul comercial din Drumul Taberei — București

Restaurantul cu autoservire « Modern » din București

UTILAJELE ȘI MOBILIERUL COMERCIAL MODERN

Extinderea în rețeaua comercială a tehnicii moderne de vînzare este condiționată și de realizarea unor tipuri de utilaje și mobilier adecvat.

Printre principalele « noutăți tehnice » sînt tipurile de mobilier interșanjabil și tronsonabil, cu utilizare universală, pentru toate tipurile de unități comerciale bazate pe autoservire și pe alegerea liberă a mărfurilor. Specificul acestor tipuri de mobilier (realizate de I.M.I.L.-Rădăuți, I.I.L.-Baia Mare, I.R.-« Electrometalul »-Timișoara) constă în faptul că aceleași părți componente sînt folosite la asamblarea mobilierului specific oricărei grupe de mărfuri sau oricărui tip de magazin, iar datorită tronsonabilității lor pot fi adaptate oricărei dimensionări a magazinului.

Pentru magazinele cu autoservire, I.S. « Frigocom » a realizat noi tipuri de vitrine frigorifice, care se pot vedea la supermagazinele din cartierele Balta Albă și Drumul Taberei.

SOLUȚII ADECVATE DE PROIECTARE ȘI ORGANIZARE A UNITĂȚILOR CU FORME MODERNE DE VÎNZARE

Tehnica comercială modernă, în condițiile concentrării desfacerii în mari unități comerciale, presupune o rezolvare atentă a folosirii avantajelor economice și funcționale prin realizarea de săli de vînzare cu adîncimi sporite, cu laturile proporționale, și nu a unor culoare lungi și înguste, care nu permit utilizarea rațională a spațiilor.

Concentrarea unui număr sporit de cumpărători într-o sală unică de vînzare necesită dirijarea corespunzătoare a fluxului acestora, asigurarea unei supravegheri atente a procesului de vînzare a mărfurilor și în acest scop trebuie să se rezolve intrări și ieșiri grupate în aceeași zonă a sălii de vînzare.

Amplasarea raioanelor trebuie să se facă ținîndu-se seama atît de vecinătățile recomandate, cît și de necesitatea dispersării raioanelor aglomerate (prin echilibrarea repartizării cumpărătorilor pe aceeași suprafață a sălii de vînzare).

Trebuie asigurate fronturi sporite de prezentare și desfacere, corespunzătoare grupelor de mărfuri și formei de vînzare utilizate, în vederea punerii la îndemîna cumpărătorilor a volumului și sortimentului de mărfuri dorit. În acest scop se impune ca frontul vitrinelor să fie limitat la strictul necesar (pe fațada principală a clădirii, la parter), iar suprafața sălii de vînzare să fie utilizată rațional și în mijlocul ei. De asemenea, trebuie asigurată elasticitatea necesară pentru modificarea expunerii mărfurilor, în funcție de sezon și de diferite acțiuni de desfacere.

Volumul sporit de desfacere în cadrul marilor unități impune și asigurarea condițiilor optime pentru manipularea mărfurilor, pentru reducerea volumului muncii manuale. Astfel, trebuie să se prevadă rampe de descărcare a mărfurilor la nivelul platformei autocamioanelor, pentru a permite utilizarea lizelor, cărucioarelor și a transpaletelor, a montecharge-urilor, benzilor transportoare etc.

Comasarea afectează și unele spații de depozitare prin rezolvarea de depozite mari, unice, cu posibilități de compartimentare în funcție de necesități.

Extinderea tehnicii comerciale moderne impune lucrătorilor din comerț, arhitecților și constructorilor să studieze și să se documenteze asupra problemelor specifice ce le ridică fiecare obiectiv și unitate comercială. De asemenea, este de dorit o colaborare strînsă pe parcursul proiectării și realizării construcției comerciale, între factorii interesați, în vederea elaborării unor soluții optime și economicoase, necesare deschiderii unei căi libere noului în activitatea comerțului din țara noastră.

arh. eduard hartman

unele probleme specifice în proiectarea unităţilor comerciale de desfacere

EFICIENŢĂ ECONOMICĂ—PRINCIPII, CĂI

Realizarea sarcinilor privind îmbunătăţirea aprovizionării populaţiei cu bunuri de consum pune în faţa comerţului socialist, ca o problemă de imediată actualitate, accelerarea ritmului de ridicare a eficienţei economice, reducerea cheltuielilor de circulaţie, deci creşterea rentabilităţii în condiţiile asigurării unei deserviri superioare a consumatorilor.

În vederea obţinerii unei eficienţe economice sporite este necesar să se ţină seamă printre altele, de:

— stabilirea profilului unităţilor comerciale;

— folosirea în mod judicios a spaţiilor sălilor de vînzare şi a depozitelor de mînă;

— folosirea formelor moderne de vînzare;

— dotarea unităţilor comerciale cu utilaje şi mobilier corespunzător;

— realizarea unui aspect estetic al spaţiilor.

Dintre căile prin care se poate ajunge la o eficienţă economică sporită şi la înlăturarea lipsurilor existente încă, citäm:

— folosirea intensivă a spaţiilor de vînzare prin reducerea distanţelor dintre piesele de mobilier, folosirea laturii de la vitrine, folosirea întregii înălţimi a sălii de desfacere (problemă ce va fi reluată mai detaliat în cele ce urmează);

— realizarea celui mai corespunzător flux pentru cumpărători, evitîndu-se încrucişările şi gîtuirile la casele de marcat;

— folosirea mijloacelor de mecanizare şi mică mecanizare pentru vehicularea mărfurilor din depozite în sala de vînzare, pentru accelerarea vitezei de vehiculare şi de desfacere a sortimentului de mărfuri în magazin şi creşterea volumului desfacerilor pe m^2 sală de vînzare;

— utilizarea mobilierului şi utilajului adecvat profilului unităţii;

— asigurarea, de la început şi în mod integral, a mobilierului necesar, ţinînd seama de folosirea intensivă a spaţiului.

ECONOMICITATE CONSTRUCTIVĂ—DIMENSIONARE

Alegerea amplasamentului, volumul şi suprafaţa construită desfăşurată, numărul de niveluri, materialele de construcţie folosite, sistemul constructiv (prin utilizarea pe scară largă a elementelor de rezistenţă prefabricate) şi o dimensionare corectă a sistemului de rezistenţă, influenţează considerabil asupra eficacităţii economice a clădirilor şi construcţiilor comerciale. Astfel, la amplasarea construcţiilor comerciale se va avea în vedere alegerea unui teren sănătos, cu posibilităţi mari de asigurare a utilităţilor şi a acceselor la reţelele existente, care duc la un volum mai mic de lucrări pentru construcţii-montaj (de săpături, de beton turnat în fundaţii, de lungimi de racord mai mici etc.).

Spaţiile comerciale amplasate la parterul blocurilor de locuinţe dau parametri economici mai buni decît cele în construcţii independente, datorită părţilor de rezistenţă pe care le au în comun cu spaţiile de locuit. Totuşi, clădirile comerciale în construcţii independente sînt preferate, oferind o serie de avantaje, atît în ceea ce priveşte posibilităţile de tronsonare şi etapizare, cît şi în ceea ce priveşte elasticitatea spaţiilor interioare.

O rezolvare pe mai multe niveluri a construcţiilor comerciale independente este recomandabilă, însă în acest caz trebuie să se ţină seama de repartizarea la nivelurile superioare numai a acelor unităţi care pot funcţiona în condiţii normale, fără a prejudicia rentabilitatea acestora.

În unele cazuri, spaţiile comerciale se cer a fi amplasate, prin sistematizarea arterelor importante, la parterul blocurilor de locuit. În astfel de situaţii, proiectantul va căuta ca soluţiile constructive să permită realizarea unor spaţii adecvate desfăşurării activităţii de desfacere.

La micile unităţi de desfacere, folosirea metalului şi a materialului plastic duce la indici economici mai avantajoşi faţă de betonul armat. Tipizarea unor construcţii comerciale cum sînt chioşcurile pentru răcoritoare, pentru legume-fructe, ziare, reviste, duce la economii substanţiale de investiţii şi proiectare şi la scurtarea termenelor de execuţie, mai ales dacă sînt realizate din panouri demontabile.

ETAPIZARE ŞI TRONSONARE

Aşa cum s-a arătat mai înainte, soluţiile constructive adoptate trebuie să aibă în vedere posibilitatea etapizării şi tronsonării construcţiilor.

Dinamica construcţiilor de locuinţe cunoaşte pe zi ce trece un ritm tot mai susţinut, fapt ce reclamă creşterea spaţiilor comerciale. Construcţia acestor obiective în cadrul cartierelor de locuinţe a fost de multe ori neglijată sau realizată către sfîrşitul lucrărilor, lipsind locatarii respectivi de magazinele strict necesare alimentării cotidiene.

Pentru a se înlătura lipsurile manifestate, la întocmirea detaliilor de sistematizare este necesar a se avea în vedere corelarea realizării investiţiilor de locuinţe cu cele comerciale, în aşa fel încît etapizarea realizării investiţiilor să fie în concordanţă cu execuţia pe tronsoane a obiectivelor comerciale, ridicîndu-se, în primele perioade, părţile de construcţii cuprinzînd spaţii comerciale destinate desfacerii mărfurilor de cerere zilnică (pîine, legume, carne, lapte, articole de băcănie, mercerie etc.).

Tronsonarea și etapizarea investițiilor trebuie avută în vedere încă de la întocmirea datelor de program de către beneficiar și apoi de proiectant și forurile de avizare.

Lucrările trebuie astfel proiectate încît etapizarea și tronsonarea să se realizeze, atît pentru lucrările de sistematizare pe verticală, cît și pentru cele care asigură principalele utilități (apă, canal, energie electrică, energie termică etc.). De regulă, aceste utilități sînt în folosință publică și deci urmează să fie asigurate de către organele sfaturilor populare, cheltuielile fiind suportate din fondurile administrației locale.

Tronsonarea construcțiilor comerciale face posibilă eșalonarea folosirii fondurilor, cerînd în primă etapă un efort financiar mai scăzut.

ELASTICITATEA SPAȚIULUI

O dată cu tronsonarea construcției trebuie acordată o deosebită atenție elasticității spațiului comercial, înțelegînd prin aceasta calitatea spațiului de a se lăsa mobilat după nevoie.

Privind în viitor este firesc ca actualele forme de vînzare, folosite din ce în ce mai mult în rețeaua noastră de desfacere, să se îmbunătățească sau chiar să se transforme. Spațiile comerciale mai vechi urmează a fi adaptate viitoarelor forme de vînzare. Pentru aceasta, proiectantul este obligat a crea spațiului această labilitate de transformare fără prea multe cheltuieli.

Spre a se atinge acest scop, spațiile trebuie să fie unice, neîntrerupte de spațiile anexe ale unității — birouri, camere frigorifice, ascensoare, grupuri sanitare etc.

Dimensiunile constructive adoptate la realizarea spațiilor comerciale să fie concepute în ideea multiplelor posibilități de modificare a distribuției interioare.

Sălile de vînzare care se pretează cel mai bine acestei elasticități sînt cele de formă pătrată sau dreptunghiulară. Pentru același scop este indicată și realizarea pereților despărțitori din materiale ușoare, fără stîlpi interiori.

FINISAJE ȘI INSTALAȚII

Amenajarea unităților comerciale de desfacere ridică în fața proiectanților probleme variate în rezolvările funcționale, constructive și de agrementări interioare.

Aspectul unităților comerciale este asigurat de utilizarea corespunzătoare a diferitelor finisaje folosite în prezent în construcții. Probleme speciale ridică mai ales finisajele utilizate la sălile de vînzare sau de consumație, care trebuie gradate și armonizate cu mobilierul, în scopul obținerii unei unități a interiorului.

Elementele decorative, care agrementează sălile de desfacere, pot fi realizate folosindu-se acele puncte ce nu permit mobilarea sau amplasarea de mărfuri.

Iluminatul este unul dintre elementele esențiale ale tehnicii comerțului. Atmosfera favorabilă cumpărării precum și buna impresie asupra calității mărfurilor sînt datorate în mare măsură unei iluminări judicios utilizate și distribuite în cuprinsul magazinelor și vitrinelor.

Iluminatul magazinelor trebuie astfel conceput încît acesta să permită o examinare generală, ușoară, a localului și o bună vizibilitate a obiectelor expuse. Nivelul de iluminare adoptat depinde de mai mulți factori, printre care amintim: destinația magazinului, felul de iluminat ales (fluorescent, incandescent sau mixt), sistemul de iluminare (general sau general și local), amplasarea magazinului (artere principale, piețe, artere secundare etc.).

Iluminatul general este suficient atunci cînd comerțul se face cu mărfuri ce nu trebuie examinate bucată cu bucată sau cu mărfuri preambalate, cum ar fi de exemplu cazul magazinelor cu autoservire. Nivelurile medii de iluminare, în cazul iluminatului general, se recomandă a fi cuprinse între 100—200 lucși pentru iluminatul fluorescent, în funcție de factorii enumerați mai sus.

În cazul iluminatului incandescent, în afara respectării nivelului de iluminare corespunzător și a amplasării corecte a corpurilor de iluminat, nu apar probleme mai dificile. Considerăm că se pot obține rezultate din cele mai bune cu ajutorul iluminatului incandescent și că nu este bine să se folosească în mod abuziv iluminatul fluorescent. Atunci cînd acesta este totuși utilizat, pentru ca să dea rezultatele scontate, nu trebuie neglijate anumite considerente de primă importanță. Spectrul luminii are o deosebită importanță asupra prezentării mărfurilor expuse și asupra ambianței localului. Nuanțele cele mai indicate pentru magazine sînt: nuanța « alb de lux » (în general proprie tuturor felurilor de magazine, fiind însă în special recomandată pentru magazinele de bijuterii și ceasornice și magazinele alimentare); nuanța « alb » poate fi folosită la magazinele de mobilă, la cele cu articole de sticlă și porțelan, cărți, papetărie și jucării, precum și la magazinele cu articole de menaj și fierărie.

O nuanță potrivită a iluminatului pe suprafața de utilizare poate fi obținută prin combinarea mai multor tuburi fluorescente de culori diferite sau prin mascarea corpurilor de iluminat, în general, cu plăci difuzante de diferite culori, obținînd în acest fel o plastică deosebită a plafonului.

În magazinele în care articolele ce se desfac trebuie examinate (cum ar fi de exemplu cele de confecții, de stofe, alimente etc.), lumina trebuie concentrată chiar asupra acestora, cerință ce poate fi satisfăcută iluminînd, pe de o parte, în mod local, suplimentar, locurile de vînzare, iar pe de altă parte, vitrinele.

Unul din factorii principali care influențează asupra vînzării este vitrina. Prin modul în care este aranjată și luminată, vitrina trebuie să constituie un centru de atracție și în același timp de punere în valoare a obiectelor expuse. Nivelul de iluminare a vitrinelor se alege de obicei de două-trei ori mai mare decît nivelul iluminatului general interior (în cazul iluminatului fluorescent), în funcție de natura obiectelor ce se expun, de artera de circulație pe care se află situat magazinul, de nivelul la care sînt iluminate vitrinele magazinelor vecine etc.

Firma luminoasă, un alt mijloc de atragere a atenției cumpărătorilor, trebuie să se încadreze armonios în tabloul nocturn al arterei de circulație pe care este amplasat magazinul; ea urmează să fie prevăzută cu posibilitatea aprinderii și stingerii, atît din interiorul magazinului, cît și din exteriorul lui.

MOBILIER

În unitățile comerciale, rolul mobilierului este primordial. El trebuie să corespundă prezentării și depozitării grupelor de mărfuri, cărora le este destinată piesa respectivă de mobilier, să aibă o capacitate cît mai mare de prezentare și depozitare, să fie simplu, economic, durabil, rezistent și să aibă stabilitate.

Precizăm că mobilierul comercial nu trebuie să fie neapărat un element plastic în sine. El formează numai suportul pentru expunerea mărfii, care trebuie să abunde în magazin și să fie prezentată în fața cumpărătorilor.

De aceea, mobilierul nu va avea culori țipătoare și nici forme bizare, spre a ieși cît mai puțin în evidență, permițînd astfel etalarea mărfii în cele mai bune condiții și punînd-o la îndemîna cumpărătorilor.

Printre tipurile de mobilier comercial realizat pînă în prezent în țara noastră, mobilierul interșanjabil îndeplinește în mod satisfăcător condițiile de bază enumerate mai sus, asigurînd în plus unele elemente, ce îl impun ca cel mai recomandabil.

Astfel, prin posibilitatea producerii lui în serie, se reduce prețul de cost, se pot îmbunătăți unele aspecte calitative, se oferă precizia în amplasare etc. Elementele de bază fiind

comune oricărui tip de magazin permit modificarea profilului unității, în funcție de necesități, sau extinderea unor raioane de sezon, cu cheltuieli suplimentare mici. Elementele componente, fiind interșanjabile, se pot adapta în funcție de gabaritele mărfurilor după nevoie și nu duc la risipa de spațiu, datorită dimensionării maximale. Elementele fiind tipizate pot fi folosite în orice spațiu comercial și nu necesită în proiectare decît planuri de amplasare și liste de mobilier, fapt ce aduce însemnate economii în proiectare. La montare nu cer mînă de înaltă calificare, așa încît asamblarea poate fi făcută de personalul de deservire al magazinului.

DOTĂRI ȘI UTILAJE

Dacă mobilierul interșanjabil a rezolvat în cea mai mare măsură asigurarea unei ușoare mobilări a spațiului de desfacere, rămîne însă deschisă problema dotării cu utilaj care comportă mai multe discuții.

Reamintim cîteva recomandări de care trebuie să se țină seamă la proiectarea și dotarea unităților cu utilaj.

Utilaje frigorifice. Camerele pentru agregatele frigorifice trebuie să fie asigurate cu un sistem de ventilație naturală sau artificială, volumul de aer schimbat pe oră să fie de 3—6 ori mai mare decît volumul camerei. Acest volum de aer se calculează la cca 10—12 m^3 pentru 1 000 kcal/h. Camerele agregatelor să fie exceptate de la traseul coloanelor de încălzire. Pentru utilizarea lor în condiții bune, debitul de apă pentru răcirea condensatoarelor urmează să fie de 120—240 litri pentru 100 kcal/h.

În ceea ce privește mobilierul frigorific, el nu trebuie amplasat lîngă vreo sursă de căldură sau raze solare. Se va evita montarea agregatelor frigorifice deasupra evaporatoarelor. Pereții camerelor frigorifice vor fi acoperiți cu faianță pînă la 1,50 m înălțime, iar restul vopsiți în ulei, spre a permite spălarea; de asemenea, aceste camere vor fi prevăzute cu sasuri pentru a se evita pierderile la frig.

Pentru alte utilaje comerciale, proiectanții trebuie să țină seamă de tipurile noi de utilaje intrate în producția de serie. În vederea îndrumării proiectanților, Ministerul Comerțului Interior a întocmit un îndrumar de calcul al necesarului de utilaje pentru fiecare tip de unitate comercială, iar periodic (la începutul fiecărui an) întocmește nomenclatoare de utilaje ce se află în producția de serie.

Întrucît amplasamentul utilajelor duce la o serie de lucrări obligatorii ca: instalații de forță, apă curentă și scurgere, canale pentru conductori electrici, coloană de aspirație și refulare etc., el trebuie judicios stabilit.

FOLOSIREA INTENSIVĂ A SPAȚIILOR COMERCIALE

O problemă atinsă și în prima parte a acestei prezentări, în care erau discutate căile eficienței economice, este folosirea intensivă a spațiilor comerciale.

Principiul folosirii intensive a spațiilor are drept scop eficiența economică maximă a bazei tehnico-materiale a comerțului prin creșterea desfacerilor pe m^2 sală de vînzare și a nivelului rentabilității.

În acest sens, sălile de vînzare ale magazinelor urmează să fie folosite rațional, extinzîndu-se spațiul destinat prezentării și vînzării mărfurilor, reducîndu-se la nivelul necesarului spațiul destinat circulației cumpărătorilor, înlăturîndu-se și tendința exagerată de a se rezerva spații pentru elemente decorative, locuri de odihnă etc., care micșorează suprafața utilă comercială, mărind în mod neeconomic cheltuielile pentru amortismente, chirii și altele.

Pentru evitarea aglomerărilor de cumpărători nu este neapărat necesar să se lărgească exagerat culoarele de circulație din fața tuturor raioanelor, amplasate pe același front. O judicioasă amplasare a raioanelor mult solicitate în vecinătatea altor raioane mai puțin solicitate, ca și asigurarea fronturilor necesare de vînzare, evită risipa de spații și permite o echilibrare a lățimii lor.

Utilizarea rațională a mijlocului sălii de vînzare și eventual a laturii dinspre vitrinele exterioare, pentru prezentarea și desfășurarea mărfurilor cu tonete insulare, gondole, standere, rafturi cu dublă expunere, podiumuri etc., contribuie de asemenea la dispersarea cumpărătorilor în sala de vînzare și evită concentrarea lor numai la fronturile de vînzare amplasate de-a lungul pereților.

În magazinele combinate și generale de produse alimentare sau nealimentare, cu raioane specializate, aceste soluții sînt perfect realizabile. Astfel, de exemplu, raioanele de galanterie, lenjerie, mercerie, parfumerie sau alte articole mărunte se pot organiza în tonete insulare; raioanele de menaj, țesături, confecții, cu gondole, standere etc.

Din experiența necesităților comerciale realizate, recomandăm următoarele dimensiuni pentru spațiile de circulație:

a) la magazinele alimentare: culoarele de circulație între rafturi, gondole, standere, vitrine să aibă 1,20—1,50 m, iar la magazinele cu peste 350 m^2 sală de vînzare, 1,50—2,00 m; spațiul din fața raioanelor cu vînzări să fie de 2,50—3,00 m;

b) la magazinele cu produse nealimentare: distanța dintre diferite piese de mobilier, cca 1,50 m; spațiul din fața unui front de vînzare 2,00—3,50 m lățime; spațiul dintre două fronturi de vînzare opuse, 2,50—3,00 m lățime.

De asemenea, se recomandă ca amplasarea mobilierului să se facă în șiruri continue (gondole liniare de cca 6—8 m lungime, în loc de gondole ovale și rotunde separate, la magazinele alimentare cu autoservire; sau standere, gondole, mese liniare, la magazinele cu produse nealimentare organizate cu expunere deschisă), în scopul reducerii spațiului de circulație, al organizării fluxului continuu al cumpărătorilor, al asigurării unei supravegheri mai bune și al reducerii personalului îndrumător și de deservire.

Tipurile adecvate de mobilier, care permit expunerea unor cantități sporite de mărfuri în condițiile cele mai avantajoase la prezentare, prin interșanjabilitatea lor și prin posibilitatea utilizării în funcție de spațiul excedent, contribuie la folosirea intensivă a spațiilor comerciale.

Utilizarea pe înălțime a sălii de vînzare cu ajutorul rafturilor înalte, gondolelor și în general al pieselor de mobilier cu etalare pe cît mai multe niveluri, este avantajoasă, deoarece se mărește capacitatea de prezentare și de depozitare.

Forma sălilor de vînzare are un rol hotărîtor, întrucît sălile rectangulare, cu adîncime suficientă, înlesnesc o organizare interioară rațională, intensivă. Existența stîlpilor în exteriorul sălii de vînzare constituie, în majoritatea cazurilor, obstacole ce împiedică utilizarea intensivă a spațiului comercial, ducînd la risipă de spațiu, la depășirea limitelor necesare pentru culoare de circulații etc.

Fronturile exagerate de vitrine, în afară de faptul că reduc fronturile de prezentare pe înălțime, contribuie și la realizarea unor suprafețe mari de portice, perdele sau jaluzele, scumpind investiția.

Extinderea principiului comasării spațiilor comerciale în aceeași sală de vînzare, magazine generale alimentare sau nealimentare, este recomandabilă, întrucît în acest fel se pot utiliza mai intensiv spațiile sălilor de vînzare, iar prin comasarea spațiilor de circulație și a unor anexe se obțin însemnate economii de investiții.

De asemenea, spațiile de depozitare trebuie să fie utilizate intensiv, atît ca suprafață, cît și ca înălțime. Drept urmare, stelajele din depozitele de mînă ale magazinelor trebuie realizate pînă la tavan și amplasate nu numai de-a lungul pereților, ci și în mijlocul depozitelor.

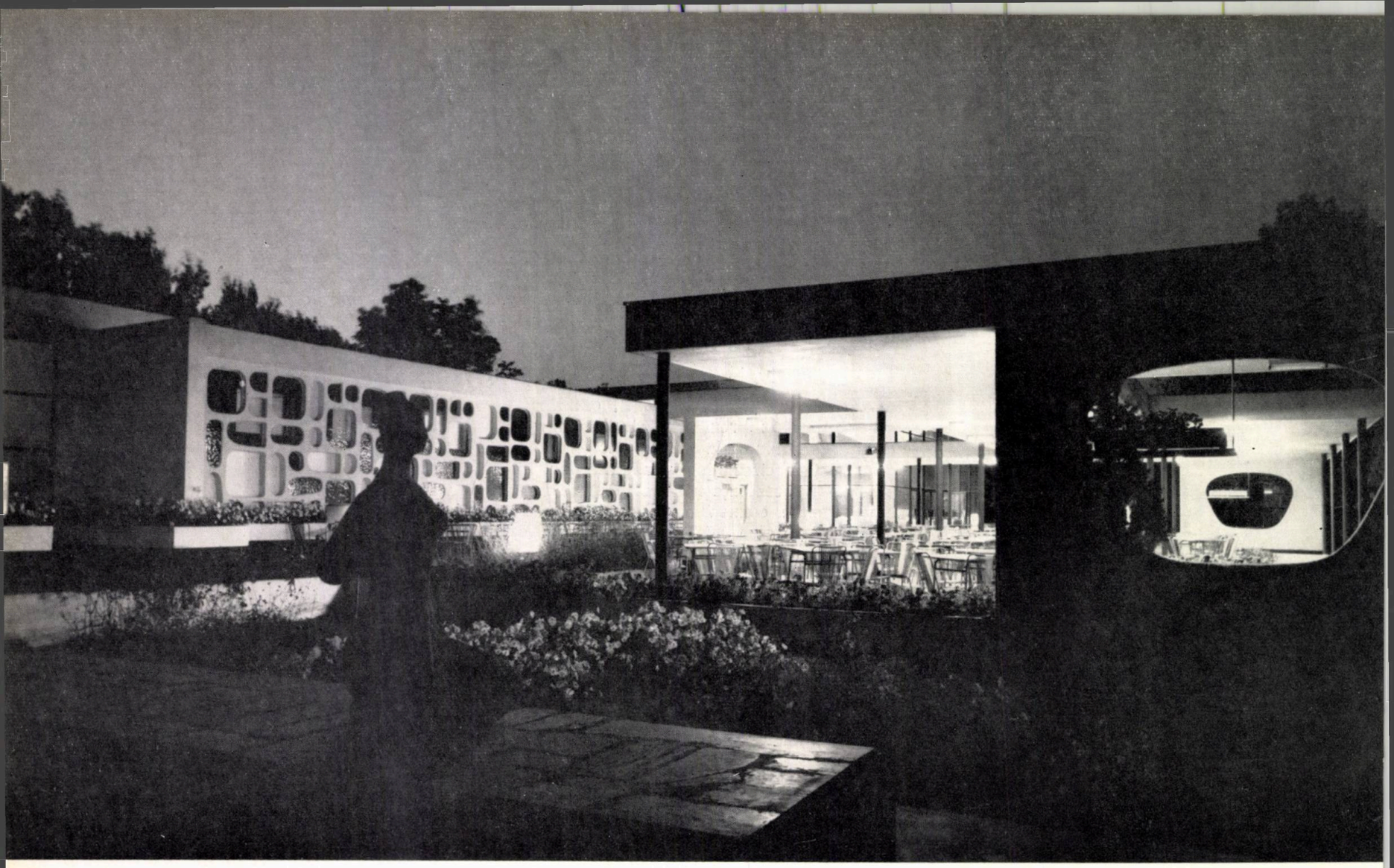

arh. ion sachelarie

proiectarea spaţiilor de alimentaţie publică şi turistice

Un element nou apărut, de o deosebită importanţă pentru activitatea comercială, este turismul, care se dezvoltă de la an la an, zonele de interes turistic fiind dotate cu noi unităţi hoteliere şi de alimentaţie publică.

În perioada 1966—1970 se prevăd investiţii de aproape 1,3 miliarde lei, numai pentru unităţile Ministerului Comerţului Interior. Aproximativ 75% din aceste investiţii vor servi dezvoltării în continuare a bazei tehnico-materiale a unităţilor turistice şi comerciale de pe litoralul Mării Negre.

Pornind de la o cunoaştere profundă a caracteristicilor ţării noastre, a regiunilor cu un grad ridicat de solicitare turistică, se va trece la sistematizarea patrimoniului turistic al ţării, punîndu-se un deosebit accent pe dezvoltarea şi modernizarea drumurilor existente şi dotarea lor cu toate elementele necesare — staţii de alimentare-întreţinere auto, moteluri, parcaje, bufete etc.

Restaurantul « Brateș » din Galați

Hotel turistic și complex comercial la Piatra Neamț

În paralel cu dezvoltarea transportului rutier se impune și dezvoltarea celorlalte categorii de transport: feroviar, aerian, fluvial-maritim, pentru a obține o rețea de comunicații care să ofere rapiditate și comoditate, acest lucru răsfrîngîndu-se în mod pozitiv asupra creșterii rentabilității unităților și a complexelor turistice din întreaga țară.

Eforturile se vor îndrepta, pe de o parte, spre construirea de noi unități și complexe comerciale și de turism, iar pe de altă parte spre reorganizarea actualelor spații, prin extinderea, reprofilarea sau adaptarea lor la noile cerințe.

În acest sens, o sarcină deosebită revine în primul rînd beneficiarilor de investiții și de dotație, care trebuie să solicite, pe baza unor teme bine întocmite, soluționări optime, capabile să atingă indicii de rentabilitate preliminați.

Ne aflăm încă într-o etapă cînd, din păcate, criteriile de clasificare privind gradele de confort — atît ale unităților de alimentație publică, cît și ale celor hoteliere — nu sînt încă precizate. De exemplu, în prezent, H.C.M. nr. 228/1965 stabilește pentru hoteluri 4 categorii de confort (lux, I, a II-a, a III-a). Uniunea Internațională a Organizațiilor Oficiale de Turism (UIOOT) a întocmit un proiect de norme pentru clasificarea hotelurilor, în care sînt prevăzute 5 categorii, iar Ministerul Comerțului Interior dispune de studii elaborate de organizații de proiectare, în care se prevăd 3 categorii.

Desigur că precizarea datelor, completată cu criteriile de încadrare, ar ușura sarcina beneficiarilor și a proiectanților în soluționarea programelor de hoteluri.

De asemenea, formarea unui punct de vedere unitar, între toți factorii care colaborează la crearea unor unități de alimentație publică sau hoteliere, asupra elementelor principale ce conturează gradul de confort, ar fi de o deosebită importanță. În acest sens, considerăm că serviciile puse la dispoziție, modul în care personalul angajat le practică, calitatea și prezentarea sortimentelor în unitățile de alimentație publică, sînt, pe scurt, elementele de prim ordin care precizează turistului și consumatorului gradul de confort al unității în care se află.

Părerea ce mai dăinuie încă astăzi la unii beneficiari și proiectanți, că numai o largă dimensionare a spațiilor și utilizarea unor materiale prețioase de finisaj pot stabili gradul de confort, este eronată.

O proiectare rațională, dublată de o exploatare cu un personal corespunzător, constituie premize pentru realizarea unor obiective comerciale la nivelul actualelor exigențe ale turiștilor interni și străini.

La proiectarea tuturor dotărilor turistice trebuie să se țină seamă de elasticitate în folosirea spațiilor, pentru ca acestea să se poată adapta cu ușurință diverselor cerințe specifice. Prin natura lui, turismul cuprinde tineri și vîrstnici, naționalități diferite, oameni cu aspirații, cu

Interior din noul restaurant al hotelului « Athenée Palace » — București

orientări, profesiuni și pasiuni foarte diverse. Turistul trebuie să simtă în permanență că prezența sa nu supără, ci dimpotrivă este binevenită, iar preferințele sale nu par absurde, ci dimpotrivă, firești și realizabile.

Această elasticitate a dotărilor turistice se referă atît la proiectarea partiului general, cît și la rezolvările de detaliu. Astfel, spațiul comercial trebuie să fie ușor adaptabil diferitelor profiluri, spațiile de consumație să poată primi eventual destinații diverse; de exemplu : cunoscutele săli de mic dejun ale hotelurilor să poată fi folosite ocazional ca săli de reuniuni sau banchete, spațiile de consumație să fie deschise către cadrul natural în timpul sezonului călduros, spațiile de cazare să aibă posibilități de comunicare între ele, pentru a putea fi folosite de familii mai mari, și altele.

Am putea adăuga necesitatea unor studii mai fructuoase pentru mobilierul de serie și cel special, ca și pentru elementele de dotare a campingurilor (corturi, căsuțe etc.).

La toate acestea trebuie adăugată elasticitatea posibilităților de exploatare și formarea obișnuinței de a acționa pe acest principiu.

Turistul caută întotdeauna ceva deosebit; în întîmpinarea acestei căutări, unitățile noi proiectate ca și anumite unități existente pot primi amprente proprii, specifice, atît pe plan general, pentru combaterea monotoniei, cît și mai ales pe fiecare unitate în parte, aceasta atît în concepția spațială și plastică, cît și în organizarea și modul lor de servire.

În alimentația publică, restaurantele cu specific național sînt destul de rar întîlnite astăzi. În țara noastră, deși renumită în întreaga lume pentru calitatea vinurilor sale, practic nu există unități de tipul restaurant-cramă sau vinărie, pe măsura sortimentelor de băuturi ce s-ar putea desface.

De asemenea, o serie de alte unități cu pitoresc și intimitate, baruri-surpriză și altele foarte căutate de turiști și apreciate în sezonul estival nu sînt prezente astăzi nici chiar în cadrul stațiunilor noastre cunoscute peste hotare. În aceeași situație se găsesc și unele unități din domeniul cazării turistice, ca de pildă hanul turistic, mult discutat încă și fără o temă care să-i precizeze funcțiunile. Nu sînt folosite unele monumente istorice pentru cazarea turiștilor, campingurile nu sînt soluționate cu mai mult interes în vederea creării unei ambianțe deosebite, nu sînt realizate sate turistice cu specific local. În această problemă, care nu este nouă și a fost ridicată și de turiștii străini în repetate rînduri, este destul loc pentru inițiativă și fantezie.

Pe lîngă profilurile specifice de comerț și turism, există o serie de dotații care scapă în general vederii celor ce inițiază diversele obiective. Acestea, prin prezența lor, ar putea influența indirect asupra atmosferei specifice. Printre numeroasele forme, amintim magazinele sau standurile care desfac articolele de artizanat, cadouri, amintiri, dotările pentru manifestări artistice și serbări populare folclorice, tîrguri, festivaluri etc., dotări pentru excursii și plimbări de agrement, amenajări sportive, jocuri etc. De cele mai multe ori, folosirea unora sau altora dintre aceste forme se face sub limita unui minim necesar ; arareori se întîmplă ca prezența lor să fie privită mai amplu și în perspectivă. E adevărat că investițiile pentru aceste dotări nu aduc totdeauna beneficii, dar realizarea lor influențează mult încasările altor unități prin atracția generală turistică pe care o exercită.

Aceste forme sînt practicate din plin în țările cu un turism avansat ; aplicarea lor în țara noastră presupune o anumită capacitate de înțelegere și de cunoaștere a formelor lor de manifestare și în final de stăpînire a problemelor de rentabilitate pe care acestea le rezolvă.

Subliniem că rentabilitatea viitoarelor unități ce trebuie proiectate depinde în mare măsură de găsirea formelor celor mai adecvate de desfacere. Se discută de multă vreme despre sistemele pe bază de tichet, în unitățile cu servire rapidă, după cum se așteaptă rezolvarea problemei folosirii spațiilor de pe trotuare, în condițiile amenajării de copertine parasolare sau vitrine suplimentare, și poate că, deși nu se referă direct la latura turistică, trebuie luată o poziție în privința adoptării lor ca formă eficientă de comercializare.

De asemenea, una din problemele care comportă încă multe discuții o constituie relațiile dintre alimentația publică și unitățile de cazare turistică precum și dintre unitățile de alimentație publică, în cadrul marilor complexe. Se practică încă arbitrarul în ceea ce privește stabilirea numărului de locuri. Este cazul ca organele de avizare prealabilă — analizînd cu mai multă atenție fiecare temă de proiectare — să rezolve competent aceste cerințe și eventual să elaboreze unele directive în această problemă, în așa fel încît stabilirea capacităților diverselor unități să se facă, atît în funcție de scara cadrului de existență, cît și în funcție de cererea obiectivă și de necesitățile de optimă funcționare, în care proiectantul deținător al unei experiențe de construcții de acest gen este dator să-și spună cuvîntul.

★

Pentru ca investițiile necesare dezvoltării bazei materiale a comerțului și turismului să fie eficiente, se impun o serie de măsuri ce trebuie avute în vedere la proiectare.

Cunoscînd că unele construcții turistice constituie dotări situate în afara localităților (cabane, campinguri, moteluri), la alegerea amplasamentului se va ține seamă, pe lîngă conside-

rentele de ordin funcțional, și de posibilitățile de asigurare a utilităților, la costuri cît mai scăzute, prin folosirea judicioasă a celor existente în zonă sau prin cooperări cu alți beneficiari. De asemenea, se va urmări o dimensionare rațională a spațiilor, fiind necesară în acest sens o verificare a normativelor în vigoare, care, aplicate la proiectarea unor obiective date astăzi în funcțiune, au demonstrat, prin exagerările constatate, scumpirea construcțiilor în dauna gradului de confort. Exagerări similare ce pot fi evitate pe viitor s-au constatat și în folosirea materialelor și utilajelor din import, care duc prin costul lor ridicat la prelungirea timpului de recuperare a investițiilor.

Spațiile din construcțiile comerciale la care au apărut cele mai mari exagerări, atît ca dimensionare, cît și ca grad de finisaj, sînt anexele restaurantelor de la parterul noilor hoteluri executate.

Învățînd din această experiență și cunoscînd volumul mare de construcții comerciale și de turism ce urmează să se realizeze în perioada cincinalului, se vădește ca necesară formarea — în cadrul institutelor centrale și regionale de proiectare — a unor colective specializate pe asemenea profiluri, colective cărora să li se asigure continuitatea în lucru printr-o judicioasă planificare.

Paralel cu aceasta, studiile și analizele critice, periodic revizuite, vor contribui la precizarea tuturor problemelor legate de proiectarea și exploatarea unităților comerciale, ducînd în final la reducerea investițiilor specifice, cu păstrarea unui grad de confort corespunzător, la scurtarea termenelor de proiectare și execuție și în sfîrșit la realizarea unor obiecte care să corespundă tuturor cerințelor, din ce în ce mai exigente, ale turiștilor.

București — Noua aripă a hotelului « Athenée Palace »

arh. dan bădic

caracterul arhitectural, ambianța specifică și decorația magazinului

Restaurantul « Bolta rece » din Iași — Interior

În condițiile sporirii numărului sortimentelor de mărfuri, corespunzătoare unei diversități crescînde a cererilor, metodele de organizare a comerțului și a publicității comerciale sînt motivate, printre altele, și de unele elemente de psihologie a cumpărătorului. Pentru acest fapt, în ultimul timp psihosociologii și-au îndreptat atenția și asupra problemelor comerțului, considerat ca una dintre componentele importante ale vieții materiale și sociale.

Ei au stabilit astfel o serie de principii interesante privind fenomenele de motivație, de atenție, de percepție, de comunicare, analizînd în detaliu modul în care omul se hotărăște să cumpere o marfă.

Cunoașterea acestor principii, plecînd de la esența actului comercial (al cumpărării propriuzise), ușurează arhitectului sau decoratorului sarcina de rezolvare a problemelor tehnice și artistice pe care le ridică organizarea și amenajarea unui magazin.

Trebuie înțeles deci ce este în sine actul cumpărării unei mărfi, ce forțe deosebite de nevoile vitale îi condiționează apariția, cînd are loc, cum poate fi influențat, grăbit sau întîrziat.

Referirea la forțele deosebite de nevoile vitale este necesară, pentru că în mod logic nevoile vitale de hrană, protecție și adăpost, în fața unei piețe restrînse, cu un sortiment foarte redus de mărfuri (cum era de exemplu comerțul evului mediu), îl determină pe om să cumpere fără ezitări.

Atunci, însă, cînd pentru aceeași nevoie este produs de către industrie un număr mare de mărfuri, de calități și cu prețuri diferite, actul cumpărării devine mai complex.

Achiziția unui produs satisface, desigur, anumite nevoi materiale sau spirituale ale omului. Totodată, însă, prin diminuarea temporară a puterii economice a individului, ea împiedică satisfacerea în același timp a unor alte nevoi.

Aceasta înseamnă că prin cumpărarea și plata unui produs, puterea de cumpărare se reduce momentan, are loc o renunțare la un număr de alte produse necesare, ce ar fi putut fi achiziționate cu aceiași bani. Situația este deci caracterizată prin apariția — conștientă sau nu — a unei stări conflictuale, uneori chiar a unui puternic conflict intim, determinat de două categorii de impulsuri în opoziție:

— *motivații*, care reprezintă impulsurile psihologice pozitive, favorabile cumpărării;

— *frîne*, care reprezintă impulsurile psihologice negative, care se opun cumpărării.

Cumpărarea se produce în momentul în care impulsurile pozitive devin mai puternice decît cele negative, pe baza cunoașterii și preferinței pentru produs, a acceptării prețului etc.

Prețul produsului este în multe cazuri o frînă în actul cumpărării, după cum în anumite

cazuri el poate deveni o motivație (desfacerea soldurilor, campanii de vînzare cu prețuri reduse).

O importantă parte a eforturilor în comerț are ca scop să creeze motivațiile necesare, prin informații, prin reclamă, prin natura amenajării magazinului, prin servicii, ambalaj etc. În cazul comerțului socialist, aceste operațiuni de motivație sînt oneste, ele urmărind informarea sinceră a unui cumpărător căruia zi de zi i se oferă, prin diversitatea de mărfuri, noi comodități și satisfacții.

În procesul cumpărării se disting trei faze principale:

1. decizia de principiu a satisfacerii unei dorințe prin cumpărarea unui produs comercializat (faza informării de principiu asupra posibilităților pieței);

2. prospectarea pieței pentru aflarea produselor capabile a satisface dorința, a mărcilor lor și a prețurilor;

3. selecția finală ducînd la decizia cumpărării.

Conflictul amintit (motivații-frîne) acționează în toate aceste faze, pînă la decizia finală.

În raport cu diferitele categorii de produse există deci în orice moment două grupe de oameni, cumpărători și necumpărători, care se diferențiază prin atitudinea lor psihologică față de aceste produse.

Comerțul este interesat ca necumpărătorii să fie aduși prin convingere în zona deciziei generale a cumpărării, fapt ce se urmărește prin mijloacele publicității și reclamei comerciale, prin organizarea și decorarea unităților comerciale.

Totodată, comerțul nu părăsește pe cumpărători, urmărind asigurarea satisfacțiilor scontate prin cumpărarea produselor, a întreținerii acestor satisfacții printr-o întreagă gamă de servicii ulterioare.

Legătura strînsă a tuturor acestor elemente teoretice cu problemele creației arhitecturale, în domeniul construcțiilor pentru comerț, nu poate fi contestată. Ele determină o bună rezolvare a unor aspecte de primă importanță cum sînt: zonificarea unităților de desfacere, modul de expunere a mărfurilor, mijloacele de realizare a reclamei comerciale, natura ambianței generale a magazinului și a celei intime, de vînzare a produsului.

Familiarizarea cu aceste elemente ușurează actul rezolvării arhitecturale decorative și organizatorice, în raport cu cele mai dificile probleme comerciale, eliminînd mecanicismul și asigurînd o calitate mai bună raporturilor dintre arhitect și specialistul economist.

★

Considerînd magazinul drept cadrul în care mărfurile cele mai diverse sînt oferite cumpărătorului pentru satisfacerea multiplelor sale nevoi materiale și spirituale, îi putem acorda o importanță apropiată de cea a locuinței.

Într-adevăr, magazinul transferă, în locuința sau gospodăria fiecărui om (în sensul larg al cuvîntului), majoritatea bunurilor și satisfacțiilor care îi determină cadrul, caracterul, ambianța.

Produsul ieșit din uzină este prezentat spre vînzare în magazin, pe rafturi, în vitrină. Dar acesta nu este cadrul său natural de utilizare, care — după cumpărare — va fi locuința, stadionul, strada, biroul etc.

De aceea, efortul de prezentare trebuie îndreptat, în primul rînd, spre sugerarea viitorului cadru posibil de utilizare a produsului, spre evidențierea satisfacțiilor pe care acesta le poate oferi cumpărătorului.

În condițiile cunoașterii de către arhitect a mijloacelor tehnice specifice prin care se pot produce și stăpîni reacțiile psihologice și fiziologice umane, rezolvarea acestor necesități nu este dificilă. Majoritatea principiilor de valorare a spațiului, de dozare a luminii, culorii, de utilizare a structurii materialului etc., în general, a principiilor de decorație în arhitectură, pot fi aplicate unităților comerciale, în multe cazuri, fără particularizări deosebite.

Dintre acestea se pot enumera cîteva, ca deziderate principale în amenajarea oricărui magazin, indiferent de profilul, mărimea sau amplasarea sa:

Păstrarea scării umane în dimensionarea elementelor componente (spațiale, constructive, decorative). Prin păstrarea omului ca model, se vor evita tendințele de monumental sau se va găsi o rezolvare în care monumentalul să acționeze prin elemente intermediare, la scara omului.

Elementul cel mai important în rezolvarea acestei probleme este înălțimea sălilor de vînzare, care nu trebuie să fie mare, indiferent de suprafața acestora. Plafoanele joase creează fiecărui raion de vînzare un microclimat intim, experiența arătînd că acest gen de rezolvare este mult apreciat, bineînțeles dacă este dublat de rezolvarea celorlalte probleme tehnice (iluminare, ventilare, încălzire etc.).

Intimitatea spațiilor comerciale rezultă din conlucrarea ideală a majorității elementelor, rezolvate la scara omului și tinzînd să asigure maximum de confort publicului. Ambianța — în care culorile sînt armonioase, spațiile, circulațiile, mobilierul sînt rațional dimensionate, iluminarea, încălzirea, ventilarea sînt corespunzătoare cerințelor fiziologice etc. — acționează favorabil asupra psihicului cumpărătorului prin eliminarea unor reacții instinctuale de conservare, printr-o destindere care-i mărește puterea de concentrare asupra reclamei și mărfurilor expuse.

Unitatea compoziției este în toate cazurile necesară pentru a da continuitate în perceperea spațiului comercial. Indiferent de gradul de eleganță a magazinului, este bine ca elementele definitive să aibă un caracter neutru, pentru a permite înscrierea în spațiul respectiv a unor elemente de decor pasagere.

Simplitatea expresiei arhitecturale trebuie legată intim de claritatea soluției funcționale. Această simplitate permite înțelegerea intențiilor decorative de către cumpărătorii cu grade diferite de sensibilitate artistică și care sînt aduși astfel în stări apropiate de receptivitate față de imaginea comercială a mărfurilor.

Personalizarea magazinului se poate realiza prin caracterul inedit, dat principalelor elemente funcționale și decorative, prin natura particulară dată confortului, unor forme organizatorice și unor servicii pentru public.

Aceste elemente particulare, în cazul în care sînt agreate de public și corespund totodată armonios și rațional unui tip de magazin, sînt supuse unei tendințe de generalizare. În acest fel se explică de ce, în unele țări, magazinele centrale și sucursalele care aparțin unei aceleiași firme au caracter asemănător.

În rezolvarea tuturor dezideratelor de mai sus, trebuie avută în vedere viitoarea existență în magazin a mărfurilor comerciale, care — prin formă, culoare, dimensiuni și cantitate — intervin permanent în realizarea aspectului unităților.

Mult timp, gruparea produselor în sala de vînzare s-a făcut după caracterul lor tehnic și al materialelor de confecționare (toate produsele de piele în magazinele de marochinărie, cele de ceasornicărie în magazinele pentru ceasuri etc.).

Caracterul tehnic al mărfurilor nu mai este însă în prezent singurul element determinant în organizarea unui magazin, iar delimitarea impusă de el nu mai corespunde în toate cazurile nevoilor publicului. Acesta își hotărăște de multe ori astăzi cumpărăturile după un alt numitor comun care poate fi:

— Categoria unor nevoi complexe și simultane, cum sînt cele de îmbrăcăminte, igienă, mobilarea casei. În acest fel au apărut magazinele de modă sau magazinele cu multiple mărfuri pentru amenajarea locuinței.

— Categoria unor nevoi de natură estetică sau afectivă. În acest fel au apărut magazinele de bijuterii, cristale etc., care au ca numitor comun cerințe estetice sau ideea de cadou.

— Un mod caracteristic de declanșare a actului cumpărării, care a generat apariția marilor supermagazine și dezvoltarea lor în toată lumea. Numitorul comun este aici caracterul permanent al unei nevoi și în același timp caracterul anonim al produsului (nevoia unui bec, a unui aliment obișnuit, a unui obiect oare-

MOSZKAU HUVEIM KÖTPONTJA 185 KÖNYVTÁRA

care de galanterie etc.). Acest produs este cumpărat, în momentul cînd apare nevoia, de la cel mai apropiat magazin.

Față de numărul mare al diverselor profiluri comerciale este foarte greu și chiar inoportun a se stabili apriori caractere particulare pentru fiecare din ele, întrucît acestea diferă prin natura mărfurilor oferite, prin natura publicului deservit, prin amplasarea și cadrul ambiant general (natural sau arhitectural).

Elementele determinante ale plasticii interioare vor fi în același timp:

— apariția masivă a mărfurilor și reclamei;

— aglomerația publicului și mobilierul;

— reculul mic care nu permite o bună percepere a ansamblului și impune o atenție mai mare asupra detaliului;

— caracterul stabil al rezolvării decorative pentru plafoane și pardoseli;

— caracterul relativ instabil al rezolvării decorative pentru elementele verticale (pereți, stîlpi).

În ceea ce privește plastica exterioară, ea are un caracter mult mai stabil, caracter ce se fixează în timp în atenția clientului.

Pentru asigurarea unității magazinului, trebuie urmărită o legătură organică a plasticii exterioare cu cea interioară. Plastica exterioară trebuie să anunțe caracterul și nivelul de confort al magazinului respectiv, orice nepotrivire avînd o influență negativă asupra cumpărătorului.

Este necesar totodată să fie asigurate condiții optime pentru elementele funcționale de prezentare a magazinului (accese, vitrine, spații pentru reclamă).

★

În ceea ce privește mijloacele existente pentru realizarea plasticii și ambianței este necesar să fie trecute în revistă cîteva din cele mai importante:

Materialul. În decorația interioară, materialul nu interesează numai ca un component al construcției propriu-zise, ci și ca o îmbrăcăminte, oferind prin structură și culoare randamentul său plastic. El acționează necondiționat asupra simțurilor privitorului, fie ca un neutralizant (într-o stare pasivă), fie ca un animator.

Importanța materialului, din punct de vedere utilitar, constă în: rezistența sa la uzură și agenți exteriori; în posibilitățile sale de montaj economic; în stabilitatea și posibilitățile sale ușoare și economice de întreținere; în costul avantajos și frecvența sa; iar din punct de vedere al randamentului plastic, în prețiozitatea, expresia și culoarea sa.

Din gama largă de materiale, arhitectul decorator are posibilitatea să aleagă pe cele care pot asigura obținerea efectului plastic necesar, fapt pentru care el trebuie să analizeze: contextura materialului, culoarea sa și efectele sub diverse intensități de lumină, dimensiunile lui curente, scara sa relativă, modurile de tratare și asocierile posibile etc.

Arhitectul va alege totodată acel material care poate să servească fluxului tehnologic specific, după natura mărfurilor și condițiile de exploatare ale magazinului.

Lumina are o valoare estetică și contribuie în mod deosebit la plastica magazinului. Efectele ei sînt utilizate ca factor de animație în spațiul magazinului, pentru a da formelor fizionomia particulară necesară.

Lumina naturală este în prezent mai puțin importantă ca element plastic și chiar funcțional, datorită dimensiunilor mari ale spațiilor comerciale precum și sensului său direcțional unic.

Lumina artificială oferă posibilități mai largi pentru luminarea mărfurilor, a circulațiilor, pentru iluminatul funcțional general în interiorul unității precum și pentru iluminatul special în exteriorul unității.

Modalitățile luminării sînt multiple și variate, după circumstanțe, ca și după efectele urmărite. Arhitectul poate influența luminarea prin: intensitatea difuzării sale, prin cîmpul său de acțiune, prin direcția și culoarea sa.

De o mare importanță este buna iluminare a mărfurilor prin surse ascunse. O dată cu evitarea efectelor de orbire se poate pune în valoare marfa, astfel încît culorile naturale ale acesteia să nu fie deformate.

Iluminarea generală a sălilor de vînzare trebuie stabilită în funcție de timpul prevăzut pentru staționare în magazin, de necesitatea bunei iluminări a circulațiilor orizontale și mai ales a celor verticale.

Iluminarea exterioară a magazinului poate fi dependentă de arhitectura clădirii, atunci cînd aceasta este luminată din surse învecinate și deci posibilă de observat. În caz contrar, iluminarea exterioară poate fi independentă de arhitectura clădirii realizînd efectele plastice cele mai variate (culoare, mișcare etc.).

Culoarea este un element a cărei utilizare în arhitectură și în decorația interioară trebuie făcută cu multă prudență, pe baza unui studiu atent și a cunoașterii efectelor de contrast, de suprafață și de temperatură.

Utilizarea opozițiilor tranșante este periculoasă, deoarece — prin vigoarea expresiei și prin contrastul prea puternic — forma este divizată sau chiar distrusă.

În spațiul magazinului se opun două tipuri de culori: culoarea lumină — provenită din lumina artificială și culoarea pigment — existentă în elementele cadrului construit și în mărfurile expuse.

Impresia de culoare pentru cumpărători este rezultatul întîlnirii acestor două culori, astfel încît, în final, culoarea mărfurilor depinde de compoziția spectrală a luminii care o acoperă.

În compoziția generală este necesară urmărirea unui echilibru cromatic, deoarece contrastele puternice produc prin violență senzorială o stare de agitație obositoare, în timp ce lipsa de diferențiere duce la monotonie și provoacă oboseala ochiului supus îndelung aceleiași excitații.

Rezultă că aceste două extreme provoacă din punct de vedere psihologic două stări opuse (agitație sau monotonie), iar din punct de vedere fiziologic, o stare asemănătoare de oboseală.

Stăpînirea efectelor și a echilibrului cromatic în exploatarea magazinului, trebuie să fie permanentă, datorită instabilității aportului de culoare al mărfurilor expuse.

Este cunoscută nemulțumirea arhitecților și a decoratorilor în fața modificărilor ce se aduc la repararea curentă a unităților proiectate de ei, nemulțumire de altfel perfect justificată.

Există în prezent o știință deosebită a utilizării culorii, sînt codificate resursele fizice, ca și cele afective ale culorii. Energia sa psihologică trebuie utilizată în mod rațional, în raport cu ansamblul și cu detaliul, fapt pe care numai oamenii de specialitate îl pot asigura.

De aceea este necesară o intervenție permanentă și viguroasă a specialiștilor din D.S.A.P.C.-uri, a arhitecților-șefi de orașe, a conducerii sfaturilor populare pentru a stăvili promptitudinea, plină deseori de automulțumire, a gestionarilor, responsabililor de magazine sau a altor cadre care rezolvă fără ajutor calificat problemele de decorație și culoare în unitățile comerciale.

Mobilierul. Principiul director în conceperea mobilierului comercial este necesitatea de a susține în primul rînd marfa și apoi aceea de a constitui un element decorativ.

Forma mobilierului ca și masa lui trebuie să se înscrie în stilul decorației generale a magazinului, dimensionarea și realizarea lui făcîndu-se

în funcție de natura mărfurilor (volum, greutate, proprietate etc.) și întotdeauna în raport cu scara umană.

Trebuie asigurată mobilierului soliditatea și rezistența la uzură, în raport cu exploatarea prevăzută. Pentru vînzător, mobilierul trebuie să asigure securitatea mărfurilor și ușurința operațiunilor comerciale.

Reclama. Dacă un obiect este de vînzare, prima condiție este ca faptul acesta să fie făcut cunoscut. Acest rol de informare revine reclamei comerciale. Ea apelează în majoritatea cazurilor la mijloacele de exprimare artistică ce devin astfel un suport al intențiior publicitare.

În circuitul nostru economic, reclama comercială transmite cumpărătorului ideea necesității unui produs, îi prezintă calitățile și îl ajută astfel în descoperirea valorii sale de întrebuințare.

În prezent, la noi, reclama unității de desfacere este mai dezvoltată decît reclama pentru produs. Desigur că acest raport defavorabil tinde să încline în favoarea reclamei pentru produs, scopul final al comerțului fiind desfacerea volumului de mărfuri și nu popularizarea magazinului în sine.

Din punct de vedere al participării la decorația magazinului, reclama comercială trebuie să evite ostentația în formă, culoare, dimensiuni sau material, pentru a se înscrie cu finețe alături de arhitectura spațiului interior.

★

În concluzie, cunoscînd elementele de psihologie a actului cumpărării, ca și mijloacele tehnice pentru amenajarea spațiilor comerciale, se poate înțelege cu ușurință stricta lor interdependență.

Amenajarea decorativă și tehnică a magazinului trebuie să corespundă contextului psihologic în care se situează produsul, prin satisfacțiile ce le oferă.

Stabilirea caracterului magazinului nu se poate face decît printr-o bună colaborare între arhitect și specialistul comercial. Între aceștia trebuie să se stabilească o înțelegere deplină asupra sensului unor termeni ca: modern, clasic, elegant, economic, rentabil etc., care formează astăzi un vocabular deosebit. În această colaborare, arhitectul trebuie să utilizeze posibilitățile sale de fin observator, rafinamentul artistic și puterea de sinteză, pentru a stabili un numitor comun în tendințele și nevoile estetice ale cumpărătorilor.

Magazinul va deveni astfel un element util vieții cotidiene, nu numai prin caracterul său de distribuitor al unor bunuri materiale, ci și prin calitatea de purtător al unui mesaj artistic, în care responsabilitatea arhitectului este din plin angajată.

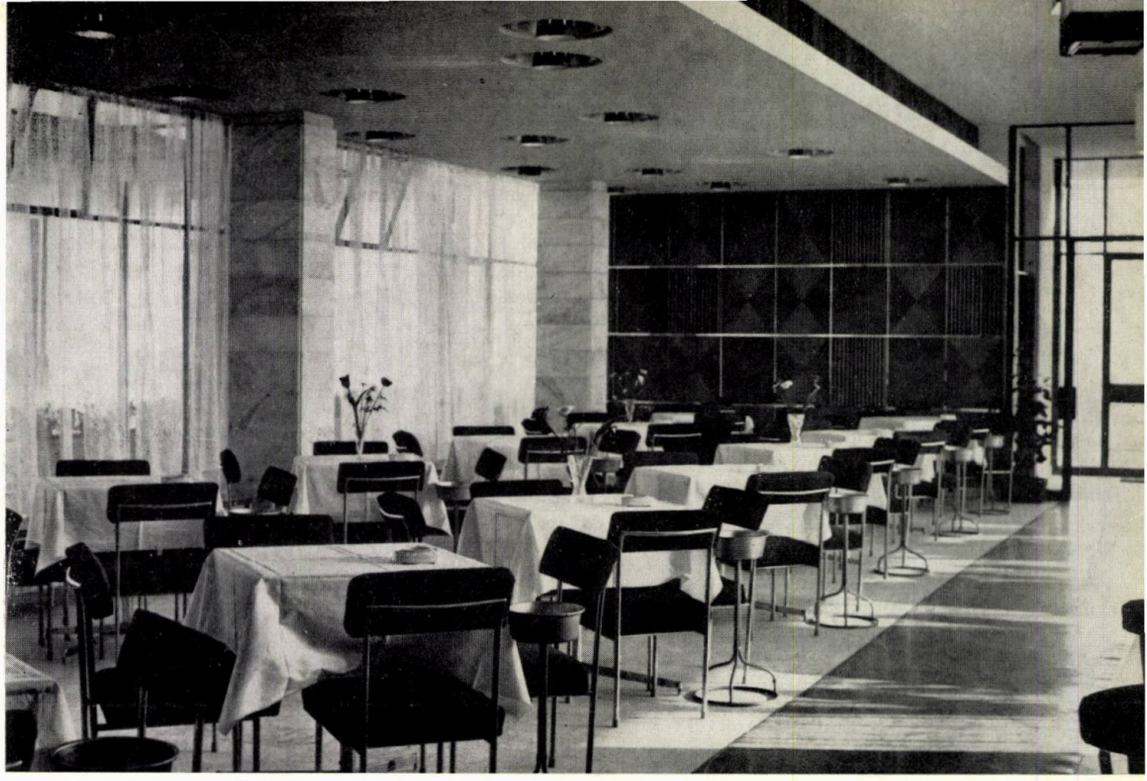

Bufetul-expres din complexul VI Balta — Albă

Iași — Interior din noul magazin pentru textile și tricotaje

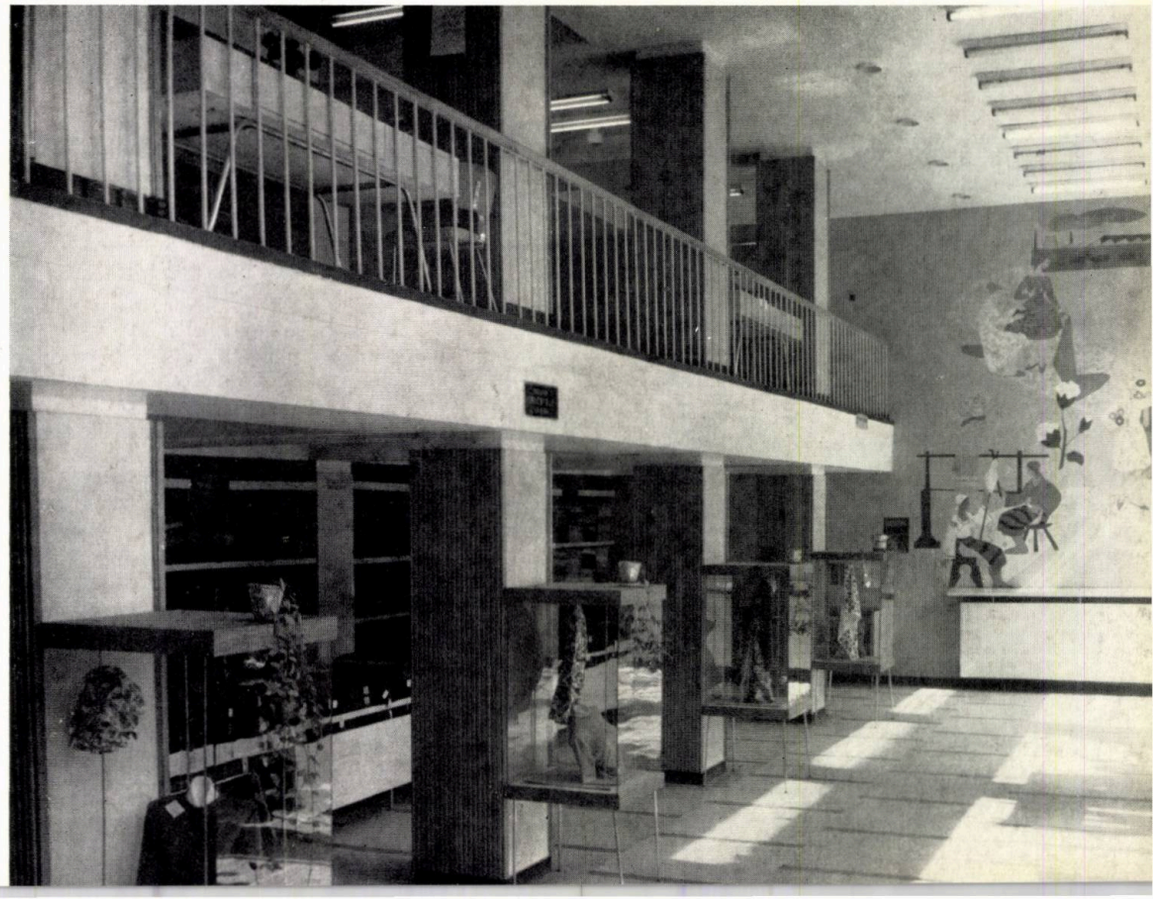

1 — *Complexul comercial «Baba Novac» — București*

2 — *Complexul comercial I.O.R. — București*

3 — *Complexul comercial «Steagul Roșu» — Brașov — Detaliu de fațadă*

1
2 | 3

arh. radu başca-panţu

supermagazinul

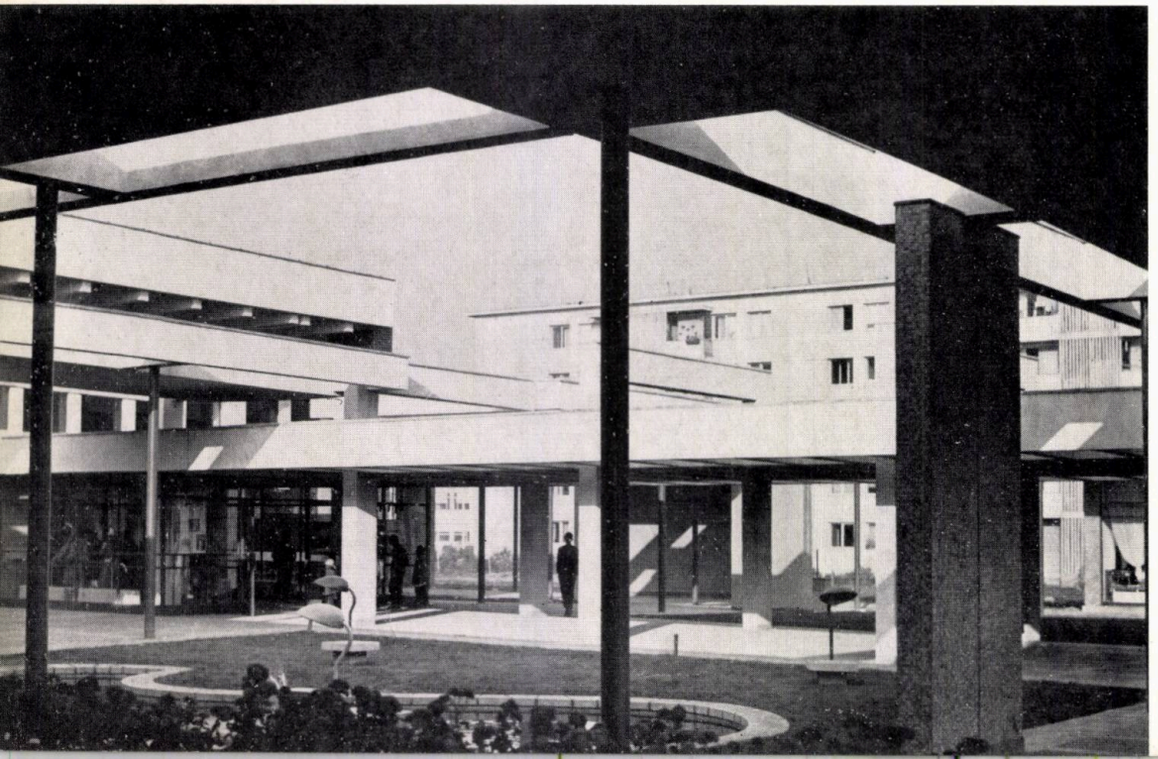

Realizarea complexelor comerciale în cadrul unor construcții independente a favorizat adoptarea unor noi soluții de organizare a acestora, corespunzătoare tendinței de a se efectua cumpărăturile sub același acoperiș, creîndu-se astfel premizele necesare pentru înființarea unui nou tip de unitate comercială, magazinul alimentar general de tipul supermagazin.

Supermagazinul se caracterizează prin:

— concentrarea, într-un spațiu unic, a desfacerii mărfurilor alimentare de cerere zilnică (articole de bacănie, conserve, carne, lapte, mezeluri-brînzeturi, pîine, dulciuri, băuturi etc.), precum și a mărfurilor nealimentare de cerere curentă (articole de cosmetică-parfumerie, mercerie, galanterie, electrice, chimicale, de menaj și uz casnic etc.), care pot reprezenta pînă la 20% din volumul desfacerii;

— sistemul de vînzare pe bază de autoservire, pentru marea majoritate a mărfurilor;

— suprafața utilă minimală de 250 m^2 sală de vînzare și 180 m^2 spații de depozitare.

În alte țări, suprafața utilă minimală a supermagazinului diferă; de exemplu, în Franța, suprafața sălii de vînzare trebuie să fie mai mare de 400 m^2, în Anglia de peste 200 m^2, în R. P. Ungară de peste 600 m^2; în Italia, toate magazinele sînt cu autoservire, indiferent de suprafață, iar în S.U.A. nu suprafața este elementul hotărîtor, ci volumul de desfacere, care trebuie să fie de peste 1 milion de dolari pe an.

În toate țările se impune prevederea unor spații mari pentru parcarea autovehiculelor, fapt de care trebuie să se țină seama în proiectarea supermagazinelor și în țara noastră.

În unele țări (Franța, R. P. Ungară etc.) se întîlnește și noțiunea de superette, care sînt magazine cu autoservire, cu suprafața sălii de vînzare între 100 și 400 m^2.

Brașov — Complexul comercial din cartierul Steagul Roșu

Pe baza experienței acumulate în țara noastră, precum și pe baza unor materiale de specialitate din străinătate, rezultă că supermagazinul prezintă o serie de avantaje și anume:

— folosirea mai rațională a spațiilor sălilor de vînzare și a anexelor, ca urmare a eliminării zidurilor despărțitoare între magazine organizate separat, precum și a comasării unor spații anexe (grupuri sanitare, vestiare, birouri etc.); pe baza unor calcule estimative, economiile de spații la complexele comerciale în care se organizează supermagazinul, față de cele cu magazine separate, variază între 75 și 125 m²;

— folosirea mai rațională a lucrătorilor prin utilizarea graficului orar în funcție de afluența cumpărătorilor și o mai bună gospodărire a unității, prin existența unei conduceri unice;

— sporirea desfacerii mărfurilor mai puțin cunoscute (prezentate la vedere cumpărătorilor), ceea ce influențează creșterea volumului desfacerilor pe m² sală de vînzare;

— reducerea timpului de cumpărare în comparație cu magazinele mici separate, realizîndu-se o economie de cca 1/3 din timpul total de deservire a fiecărui cumpărător;

— stimularea industriei în sporirea cantităților de mărfuri preambalate.

Supermagazinul prezintă și unele dezavantaje, ca urmare a concentrării unui număr mare de cumpărători în aceeași sală de vînzare și a imposibilității de a stabili orarii diferențiate pentru desfacerea unor mărfuri.

Organizarea interioară a supermagazinelor prezintă o deosebită importanță pentru activitatea lor. În funcție de condițiile locale și de gradul de extindere a desfacerii unor mărfuri, se pot folosi diverse variante de organizare interioară.

Variante multiple rezultă în funcție de modul de desfacere, prin raioane cu vînzători, a produselor alimentare necesare a fi cîntărite (mezeluri-brînzeturi, carne, produse zaharoase etc.), întrucît desfacerea mărfurilor preambalate pe bază de autoservire este generalizată. De asemenea, deoarece desfacerea legumelor și fructelor se face în majoritatea cazurilor de către organizații comerciale distincte, s-a impus deocamdată menținerea vînzării acestor produse într-un spațiu separat, însă adosat sălii de vînzare a supermagazinului și despărțit de acesta numai printr-un perete de sticlă. Astfel se asigură posibilitatea introducerii ulterioare și a acestui spațiu în sala de vînzare unică a supermagazinului.

Varianta A. Toate mărfurile se desfac în aceeași sală de vînzare, cu excepția legumelor și fructelor, însă toate raioanele cu vînzători sînt amplasate în afara fluxului de autoservire.

Această soluție reprezintă o fază primară a concentrării spațiale, deoarece cumpărătorii sînt obligați să efectueze achitarea cumpărăturilor în mai multe puncte, fie la casele de autoservire, fie la casa raioanelor de mezeluri brînzeturi și carne, fie direct la vînzător (la raioanele de pîine și cafea-dulciuri) și astfel nu se reduce timpul de cumpărare.

De asemenea nu se asigură o utilizare intensivă a spațiului sălii de vînzare în zona raioanelor cu vînzători, iar aspectul acestor săli-culoar este dezagreabil.

Această variantă s-a utilizat în largă măsură în toate orașele țării noastre.

Varianta B. Și în această variantă toate mărfurile se desfac în aceeași sală de vînzare, cu excepția legumelor și fructelor; unele raioane cu vînzători sînt însă introduse în fluxul de autoservire și anume raioanele mezeluri-brînzeturi și carne, care desfac produse a căror plată trebuie efectuată la casă, dar la casele raioanelor cu autoservire, împreună cu mărfurile preambalate.

Raioanele cafea-dulciuri și pîine (cu plata direct la vînzător) sînt amplasate în afara fluxului, în scopul evitării aglomerării fluxului de autoservire pentru unele mici cumpărături frecvente, efectuate deseori de copii.

Această soluție este o formă mai avansată de organizare interioară, asigurînd o reducere a timpului de cumpărare, o utilizare intensivă a spațiului de vînzare și atragere a cumpărătorilor la unele cumpărături suplimentare.

Varianta aceasta s-a realizat în București la complexul comercial A2 din ansamblul Balta Albă și la alte complexe comerciale din Capitală și provincie, aflate în construcție.

Varianta C. De asemenea, toate mărfurile se desfac în aceeași sală de vînzare, cu excepția legumelor și fructelor, însă toate raioanele cu vînzători sînt amplasate în fluxul de autoservire.

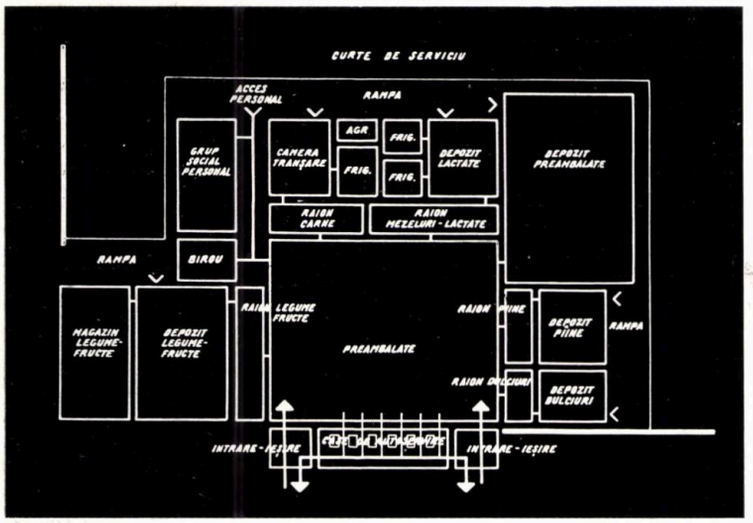

Schema de organizare a unui supermagazin

Achitarea produselor cumpărate la raioanele cu vînzători se face o singură dată la casele de la ieșire, împreună cu produsele preambalate, fie pe baza unui tichet primit la intrare pe care se înscrie valoarea mărfurilor eliberate, fie pe baza unor bonuri capsate sau lipite pe pachetele primite la raioanele cu vînzători.

Această soluție este superioară, întrucît asigură scurtarea timpului de cumpărare, îmbinînd acest avantaj cu avantajul comercial de utilizare intensivă a spațiului și de îndemnare la efectuarea cumpărăturilor.

Varianta aceasta, aplicată la o serie de proiecte în curs de execuție, a fost realizată la complexul comercial C9 din ansamblul Drumul Taberei-București.

Din anchetele-sondaj ale cumpărătorilor a rezultat că această soluție de organizare a super-

Complexul comercial din cartierul Steagul Roșu — Brașov — Interior din magazinul de textile și confecții

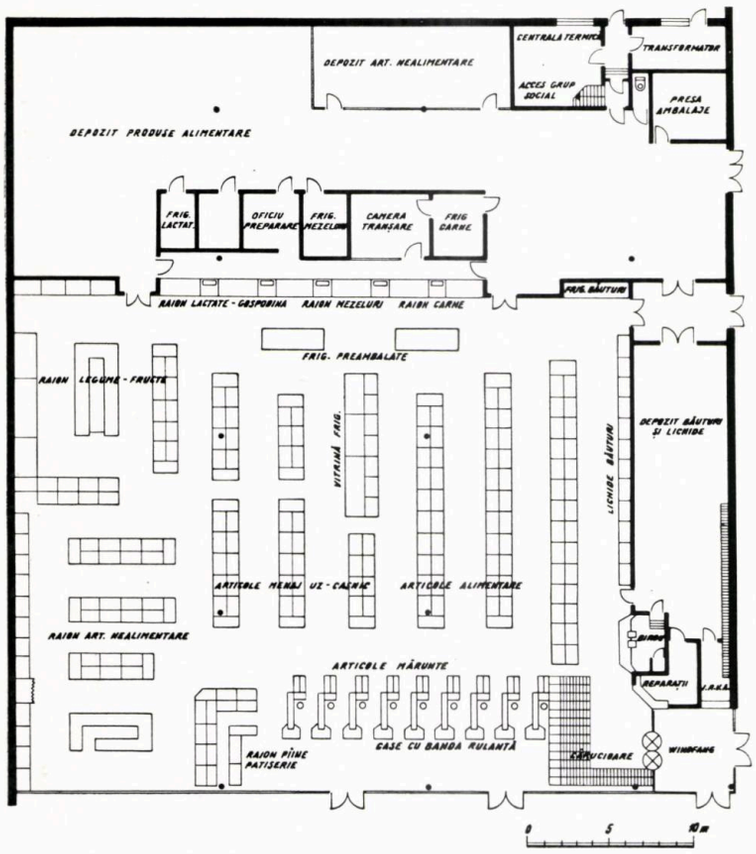

Supermagazinul Chilly — Mazarin, Franța

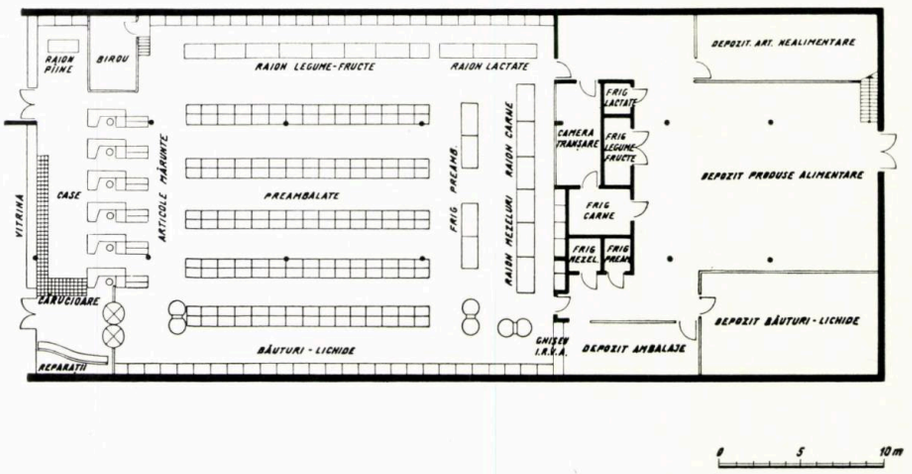

Supermagazinul «Primix» — Melun, Franța

magazinului este apreciată favorabil; economia de timp este de cca 20—30 minute față de cazul frecventării a 4—5 magazine specializate.

Varianta D. Toate mărfurile, inclusiv legumele și fructele, se desfac în aceeași sală de vînzare și în fluxul de autoservire, fie pe bază de autoservire pentru produsele preambalate, fie prin raioanele cu vînzători. Achitarea tuturor produselor cumpărate se face o singură dată la casele de la ieșire.

Această variantă este forma cea mai completă de organizare a unui supermagazin, care asigură în cea mai mare măsură avantajele ce rezultă din concentrarea desfacerii mărfurilor într-un spațiu unic.

Varianta aceasta este larg utilizată în străinătate.

Amplasarea raioanelor cu vînzători în cadrul sălii de vînzare trebuie atent rezolvată, pentru a asigura condiții favorabile fiecărui raion.

Principiile stabilite de Institutul de autoservire din Franța, bazate pe experiența acumulată în exploatarea supermagazinelor, indică ca regulă generală amplasarea raioanelor cu vînzători pe perimetrul sălii de vînzare, în scopul dispersării aglomerațiilor de cumpărători, pe de o parte, și a asigurării acceselor directe la spațiile aferente de depozitare, pe de altă parte.

Raioanele de carne și mezeluri-brînzeturi se amplasează pe peretele din fundul sălii de vînzare, pentru ca prin atracția lor deosebită cumpărătorii să fie antrenați la parcurgerea întregului magazin, și, trecînd prin fața mărfurilor, să fie tentați la efectuarea de cumpărături sporite.

Raioanele de pîine și de legume-fructe se amplasează pe pereții laterali, eventual și în tonete insulare (pentru legume-fructe) organizate în imediata vecinătate a frontului de rafturi de la perete.

Raionul de dulciuri-cafea și eventualele produse de patiserie poate fi amplasat fie la pereții laterali, fie ca un punct de vînzare organizat insular în cadrul sălii de vînzare.

Produsele preambalate din grupele de mărfuri ce se desfac prin raioanele cu vînzători trebuie amplasate în vecinătatea acestora (de exemplu, produsele preambalate de carne, preparate de carne și lactate trebuie expuse în gondole frigorifere în fața raioanelor de carne, mezeluri-brînzeturi).

Restul mărfurilor preambalate se expun pe rafturile de la pereții rămași liberi (în special, pentru lichide, permițînd aprovizionarea lor cît mai ușoară) și pe gondolele amplasate în mijlocul sălii de vînzare, avîndu-se în vedere că în general produsele alimentare trebuie amplasate mai departe de intrare, iar produsele nealimentare în zona din fața caselor de autoservire.

Utilizarea intensivă a spațiului de vînzare în plan și pe înălțime — în scopul expunerii unor cantități sporite de mărfuri, atît pentru îndemnarea psihologică la cumpărare, prin oferirea unei imagini de abundență, cît și pentru reducerea la maximum a reaprovizionării cu mărfuri a sălii de vînzare în orele de funcționare a supermagazinului — se impune ca o necesitate.

Astfel, trebuie să se folosească gondole liniare lungi și de înălțime sporită (1,60 pînă la 2,00 m înălțime) și să se utilizeze integral pereții pentru expunerea de mărfuri, evitîndu-se amplasarea corpurilor de încălzire. De asemenea este recomandabil să se reducă la strictul necesar frontul de vitrine.

Posibilitățile largi de adaptare a mobilierului interșanjabil la nevoile în permanentă schimbare, impune utilizarea acestuia în exclusivitate.

Organizarea fluxului cumpărătorilor, asigurarea circulațiilor necesare sînt de asemenea de mare însemnătate.

Utilizarea intensivă pînă la exces a spațiului, în detrimentul culoarelor de circulație, are efecte negative asupra desfacerii de mărfuri, deoarece prin strangulările și aglomerările ce se produc nu se mai poate asigura supravegherea necesară și se anulează ambianța favorabilă cumpărării ce trebuie să existe într-un magazin.

Experiența a confirmat că culoarele de circulație între gondole și între gondole și rafturi trebuie să fie de 1,50—2,00 m și chiar de 2,50 m într-un mare supermagazin care concentrează foarte mulți cumpărători, cu atît mai mult cu cît utilizarea cărucioarelor pentru colectarea cumpărăturilor este indispensabilă întrun supermagazin cu sala de vînzare de peste 300—350 m².

Spațiile din fața raioanelor cu vînzători trebuie să fie de 2,50—3,00 m, iar cele din fața caselor de cca 2,00 m, deoarece concentrarea cumpărătorilor în aceste zone este mai accentuată.

Dirijarea riguroasă a fluxului de cumpărători la intrare și ieșire este de asemenea esențială. Soluția cea mai corespunzătoare este concentrarea fluxurilor de intrare și ieșire în aceeași zonă (suficient dimensionată), însă și cu uși distincte strict delimitate prin bare de ghidaj. În acest fel se asigură un control riguros, un flux fără interferențe și utilizarea rațională a cărucioarelor abandonate de cumpărătorii trecuți prin filiera caselor și puse cu multă ușurință la dispoziția celor ce intră în magazin. În Franța, la numeroase supermagazine, pentru o supraveghere mai bună a zonei intrării și a caselor, se amplasează aici, ridicat pe o platformă, biroul vitrat al șefului unității.

Organizarea spațiilor de depozitare reclamă de asemenea o deosebită atenție, în respectarea unor principii esențiale.

Depozitele raioanelor cu vînzători trebuie să fie amplasate în imediata apropiere a acestora, asigurîndu-se pe cît posibil aprovizionarea lor directă de pe rampa de descărcare; este necesară, în măsura posibilităților, mecanizarea unor manipulări mai dificile, ca de exemplu: benzi transportoare de la rampă în depozitul principal de lichide, articole de băcănie, conserve etc. — eventual șină suspendată cu cîrlige pentru transportul cărnii în carcasă — și altele.

În vederea unei depozitări mai adecvate — a fructelor în special — se pot prevedea unele spații frigorifice în depozitul raionului de legume-fructe, în afara camerelor frigorifice pentru carne, preparate de carne și produse lactate.

Curtea de serviciu, cu spații acoperite pentru ambalaje, și rampa de cca 1,00 m înălțime pentru descărcarea mărfurilor, sînt elemente importante în rezolvarea unui supermagazin.

★

Pentru asigurarea elasticității necesare în organizarea interioară, în funcție de evoluția continuă a procesului de desfacere, se recomandă ca spațiul sălii de vînzare să fie realizat în formă rectangulară, cu deschideri mari, pe cît posibil fără stîlpi interiori. Compartimentarea spațiilor este bine să se facă cu pereți despărțitori ușor de înlăturat sau chiar numai prin mobilier (rafturi cu rückwand sau rafturi care pot fi aprovizionate prin spate, direct din depozit, în special pentru produsele grele, voluminoase sau de cerere frecventă: lichide, legume-fructe, pîine etc.).

Limitarea înălțimii libere a sălii de vînzare la maximum 3,50 m este recomandabilă pentru ca spațiul liber de deasupra rafturilor și gondolelor să poată fi completat cu ușurință prin diverse elemente de reclamă, întregindu-se astfel aspectul de abundență necesar în declanșarea dorinței de cumpărare.

În scopul asigurării unor condiții corespunzătoare este nevoie ca supermagazinul să fie prevăzut cu instalații de ventilație mecanică sau chiar instalații de aer condiționat (în special la supermagazinele de dimensiuni mari). În orice caz, pentru încălzire se recomandă soluțiile care nu reduc suprafețele de expunere și nu provoacă degradarea mărfurilor, ca de exemplu: corpuri de încălzire îngropate în pardoseală, tavan radiant etc.

În ceea ce privește asigurarea unui iluminat corespunzător trebuie ca pe lîngă iluminatul general să se ia măsuri pentru iluminarea combinată (fluorescentă și incandescentă) la raioanele de carne și preparate de carne precum și pentru largi posibilități de iluminare locală, în funcție de cerințele reclamei și promoțiunii de vînzare.

Într-un supermagazin nu trebuie neglijată stația de amplificare, ea fiind un element ce contribuie din plin la activizarea procesului de desfacere.

★

Supermagazinul, ca nou tip de unitate comercială, se impune din ce în ce mai mult datorită multiplelor sale avantaje, fapt ilustrat din plin prin creșterea rapidă a numărului de supermagazine, atît în străinătate, cît și la noi în țară.

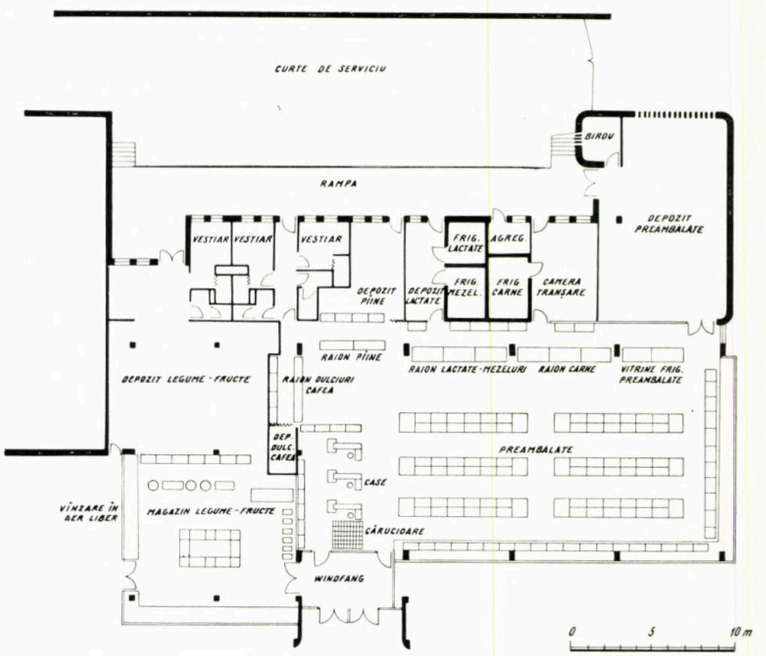

Supermagazin alimentar din complexul comercial C9 Drumul Taberei — București

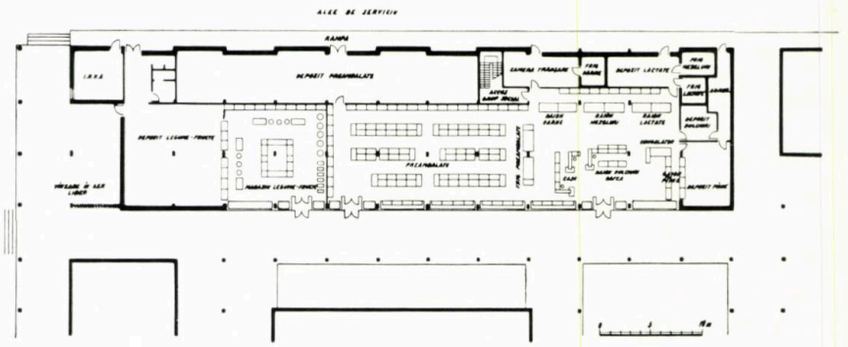

Supermagazinul alimentar din complexul comercial A2 Balta Albă — București

arh. nicolae romaşcanu

Şef de secţie — clădiri social-culturale, C.S.C.A.S.

aspecte privind proiectarea spaţiilor comerciale

Complexul comercial A 10 — Balta Albă

Îmbunătăţirea continuă a aprovizionării populaţiei cu bunuri de consum a necesitat asigurarea unei dezvoltări coordonate a reţelei comerciale de alimentaţie publică şi de prestări de serviciu, în raport cu creşterea volumului circulaţiei mărfurilor şi cu nevoile de aprovizionare, determinate de nivelul de trai din ce în ce mai ridicat.

Ca urmare a sarcinilor rezultate din H.C.M. nr. 931/1963, în anul 1964 au fost elaborate de către M.C.I. norme de organizare a reţelei comerciale în oraşe, norme care au fost avizate de C.S.C.A.S. Aceste norme sînt în curs de definitivare şi îmbunătăţire.

În legătură cu aceste norme vom încerca să ridicăm unele probleme pe care le considerăm interesante în proiectarea spaţiilor comerciale din noile ansambluri de locuit.

Principiile care stau la baza realizării reţelelor comerciale în conformitate cu aceste norme se referă la:

— organizarea şi repartizarea teritorială a reţelei de desfacere cu amănuntul;

— stabilirea necesarului de spaţii comerciale pentru etapa pînă în 1980;

— organizarea funcţională a unităţilor comerciale şi de alimentaţie publică, prin stabilirea tipurilor de unităţi şi specializarea reţelei de desfacere.

Ţinînd seama de frecvenţa cumpărării mărfurilor, unităţile comerciale se grupează în trei categorii şi anume:

— unităţi de solicitare zilnică (pîine, carne, lapte, legume, fructe, articole de băcănie, tutun, ziare, unele articole de mercerie şi menaj etc.);

— unităţi de solicitare periodică (articole de galanterie, textile, confecţii, încălţăminte, menaj, librărie etc.);

— unităţi de solicitare ocazională sau specială (mobilă, diferite aparate de radio, televizoare, frigidere, maşini de cusut, aparate foto, blănuri etc.).

Aceste unităţi se prevăd pe baza normelor precizate mai sus, în cadrul detaliilor de sistematizare, pe diferite trepte de organizare — la nivel de microraion, cartier, ansamblu de cartiere sau oraş.

În proiectarea spaţiilor comerciale şi de alimentaţie publică precum şi a unităţilor de deservire a populaţiei în cadrul ansamblurilor urbanistice, proiectanţii urmăresc să facă un nou salt calitativ prin adîncirea şi analiza continuă a problemelor.

Cu toate acestea au fost prezentate unele proiecte de unităţi comerciale insuficient studiate, care au conţinut unele deficienţe funcţionale, cu spaţii nejudicios dimensionate, cu eficienţă economică redusă. În acest sens, putem cita: complexul comercial din Cugir (D.S.A.P.C. — Banat); complexul comercial şi complexul de deservire din Slobozia (D.S.A.P.C. — Bucureşti);

complexul comercial din str. Republicii din Galați (D.S.A.P.C. — Galați); complexul comercial din Vlahița (D.S.A.P.C. — Tg. Mureș).

Detaliile de sistematizare, întocmite pe baza schițelor de sistematizare a diferitelor orașe și a Capitalei, oferă posibilitatea studierii în mod corespunzător a rețelei comerciale și de deservire a populației, în conformitate cu cerințele actuale și cu prevederile de perspectivă.

Aplicarea normelor de organizare a spațiilor comerciale, prin prevederea, în cadrul microraioanelor de locuit, a punctelor comerciale ca primă treaptă de organizare, a arătat că aceste unități mici nu au o rentabilitate corespunzătoare. O asemenea situație poate fi semnalată în proiectarea și realizarea multor unități comerciale din ansamblurile noi de locuințe din diferite orașe sau cartiere ale Capitalei. De aceea, pentru viitor este de evitat prevederea lor în cadrul microraioanelor, asemenea unități putîndu-se prevedea în mod excepțional numai acolo unde va fi absolut necesar și anume în cazul unei întinderi mari a teritoriului microraionului, spre a se elimina atît parcurgerea unei distanțe prea mari pentru cumpărarea mărfurilor de cerere zilnică, cît și aglomerarea exagerată a cumpărătorilor în zonele cu o densitate mărită.

În proiectarea unităților comerciale nu s-a urmărit întotdeauna asigurarea unei eficiențe economice ridicate a investițiilor și realizarea unei cooperări maxime cu alți beneficiari. Gruparea unităților comerciale de alimentație publică cu cele de deservire a populației și cu unele unități culturale sau administrative va putea asigura ridicarea eficienței economice a investițiilor.

Urmărindu-se aplicarea principiilor de organizare a rețelei comerciale a rezultat o mai judicioasă repartizare pe teritoriu a diferitelor unități și o concentrare a spațiilor respective. Totuși, la rezolvarea unităților comerciale și de deservire a populației s-a mers în mare parte pe soluția dispunerii lor la parter, ceea ce a dus la o ocupare mai mare a teritoriului în cadrul orașelor. În felul acesta au fost prezentate, de exemplu, complexul comercial din Gura Humorului (D.S.A.P.C. — Suceava) și complexul comercial din microraionul sud Tulcea (D.S.A.P.C.—Constanța). Se impune ca pe viitor, în vederea utilizării mai intensive a terenurilor în localități, să se dezvolte construcțiile respective pe verticală, prevăzîndu-se la etaj unitățile mai puțin frecventate sau în care nu se manipulează mărfuri grele.

Concentrarea desfacerii mărfurilor în mari unități, — supermagazine în sectorul alimentar, magazine universale mari, magazine specializate, — va permite de asemenea crearea celor mai indicate fluxuri tehnologice, precum și o deservire cît mai rapidă a consumatorilor.

Bufetul expres din complexul VI-Aleea I.O.R. — București

Prevederea în continuare, în rezolvarea centrelor comerciale, a curților de serviciu va ușura aprovizionarea cu mărfuri a magazinelor, evacuarea deșeurilor și va da posibilitatea plasării spre aceste curți a anexelor — depozite, grupuri sociale etc.

Realizarea unor fațade cu fronturi de vitrine spre arterele de circulație și spre blocurile de locuințe va duce la crearea de ansambluri comerciale mai reușite, mai atrăgătoare.

Gruparea mai multor unități de deservire a populației în aceeași construcție și folosirea în comun a anexelor, prevederea spațiilor pentru primirea comenzilor astfel ca să fie folosite în comun de unități cu activități asemănătoare, evitarea interferenței circulației publicului cu cea a lucrătorilor, vor duce la realizarea de unități cu funcțiuni judicioase și la investiții mai economice.

Ținem să menționăm că în proiectarea spațiilor comerciale se resimte și astăzi lipsa unui normativ de proiectare a magazinelor, care să precizeze o serie de probleme legate de specificul diferitelor unități, de condițiile de amplasare, de circulația mărfurilor și a salariaților, de prevederea instalațiilor necesare, a mobilierului etc.

De asemenea se resimte lipsa unor proiecte directive de centre comerciale, care să conțină exemplificări ale principiilor de proiectare cuprinse în normele respective.

Asemenea proiecte de centre comerciale pentru microraioane cu 3 000, 5 000 și 7 000 locuitori au fost începute de către I.P.C.T. încă din anul 1965, dar nu au putut fi finalizate, deoarece la majoritatea variantelor studiate nu s-a urmărit obținerea unor sisteme optime de organizare, o concentrare a spațiilor și dispunerea lor pe parter și etaj, în vederea economisirii teritoriului.

Considerăm necesar ca aceste proiecte să fie reluate de urgență, cu temele revizuite de Ministerul Comerțului Interior, în vederea obținerii unor soluții cu eficiență economică sporită, corespunzătoare funcțional, astfel încît să se vină — și pe această cale — în sprijinul proiectanților.

În ceea ce privește realizarea spațiilor comerciale și de deservire, aceasta trebuie urmărită a se face o dată cu marile ansambluri de locuințe, evitîndu-se amînarea lor în etape ulterioare.

Numai astfel se vor putea crea condițiile necesare pentru o cît mai bună aprovizionare și deservire a populației din țara noastră.

arh. horia constantinescu

mobilarea şi iluminarea complexelor comerciale

Funcţionalitatea unui spaţiu arhitectural este dată de dimensionarea, circulaţia, echiparea şi mobilarea lui. Dintre acestea, mobilierul reprezintă o valoare relativ ridicată pe unitatea de suprafaţă, ceea ce duce la necesitatea ca randamentul de folosinţă a mobilierului să fie maxim. Ideea de a îngrămădi multe piese de mobilier inutil şi complicat, care avea altădată funcţia de a releva o prosperitate comercială uneori falsă, a dispărut o dată cu condiţiile care o generau.

În spaţiile comerciale moderne, gruparea şi aşezarea raţională a mobilierului şi a utilajelor (fig. 1, 2, 3, 4,) aduce o folosinţă cu un randament sporit, o mărire a volumului de desfacere a produselor pe unitatea de suprafaţă şi deci o mai rapidă amortizare a investiţiilor.

Raportul dintre om şi dimensiunile spaţiale ale interiorului, dintre om şi mobilierul ce-l deserveşte reprezintă legătura dintre funcţiune şi aspectul plastic. Nerespectarea raporturilor de scară are loc uneori şi prin utilizarea unor mobile de anumite stiluri (deci cu gabarite specifice) în interioare de alte stiluri.

Complexele comerciale moderne nu se bucură de posibilitatea de a prelua o tradiţie, deoarece ele sînt în genere programe noi — generate de transformările sociale recente — şi de aceea amenajarea, mobilarea şi dimensionarea lor are la început un caracter strict funcţional.

În ultimii ani, în ţara noastră s-a realizat o serie de complexe comerciale care au depăşit graniţele rutinei comerciale specifice unor epoci trecute, legate de producţia de bunuri manufacturiere, şi au ajuns să reprezinte stilul epocii producţiei de bunuri pe scară industrială, destinate a satisface pe deplin şi armonios nevoile sociale. Mobilierul noilor complexe comerciale se adaptează cerinţelor funcţionale şi spaţiale actuale.

Complexul comercial modern are un interior al cărui aspect plastic trebuie să fie unitar, asigurat de concordanţa de stil a tuturor obiectelor de interior (inclusiv a mărfurilor) cu arhitectura (fig. 5, 6). Pentru interiorul complexului comercial, elementul plastic primordial este asigurat de amplasarea mobilierului în mod judicios. Modul de amplasare — liniară, în alveole sau perimetrală — imprimă un anumit caracter spaţiului pe care îl percepem.

Linia mobilierului trebuie să fie simplă, armonioasă, cu proporţii plăcute, să se încadreze cu uşurinţă în arhitectura de interior, să aibă un caracter evocativ al mărfurilor ce se expun spre vînzare şi să nu le concureze. Astfel, într-un magazin de bijuterii, mobilierul furniruit din esenţe de culoare închisă şi cu un flader foarte delicat, va pune foarte bine în valoare

Fig. 1

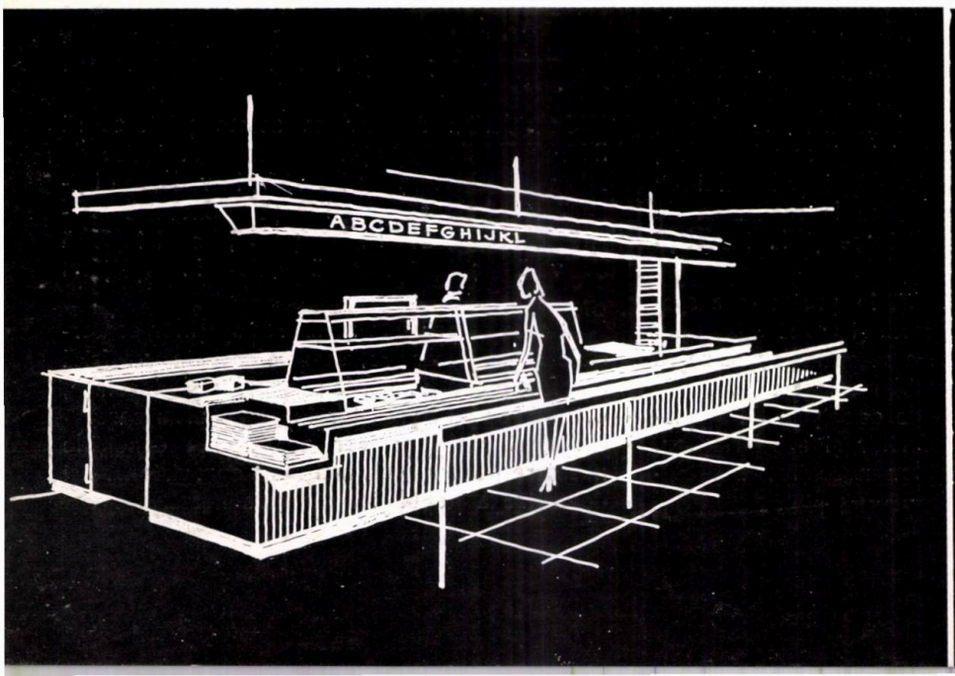

Fig. 2

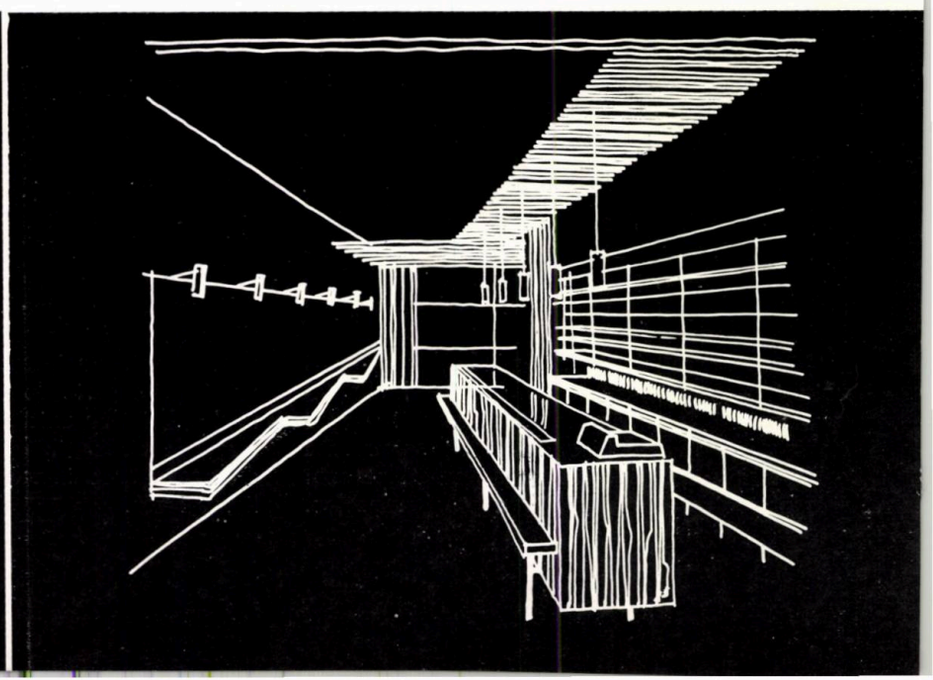

Fig. 3

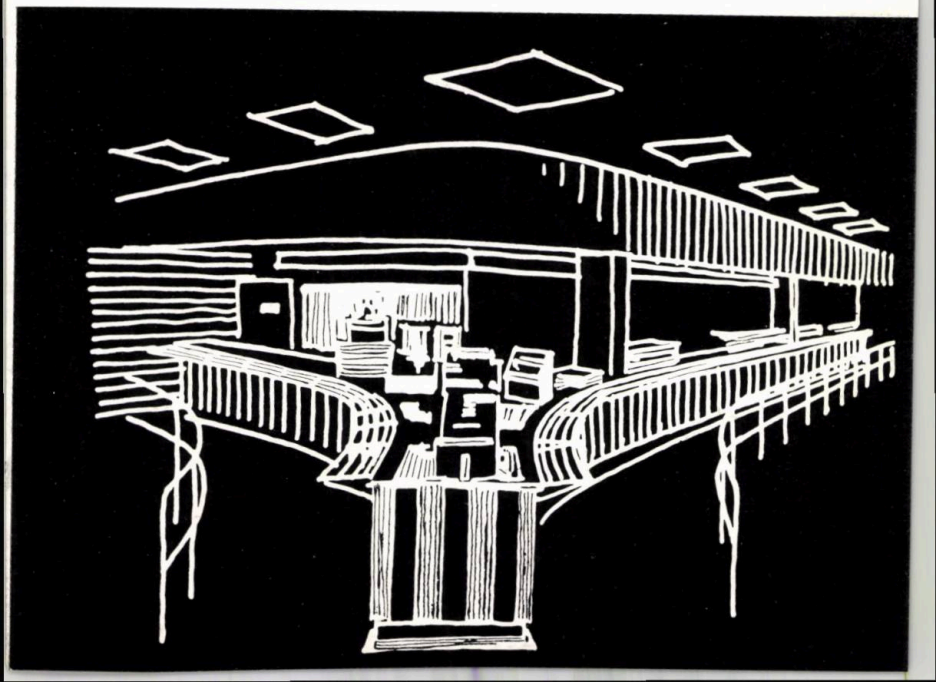

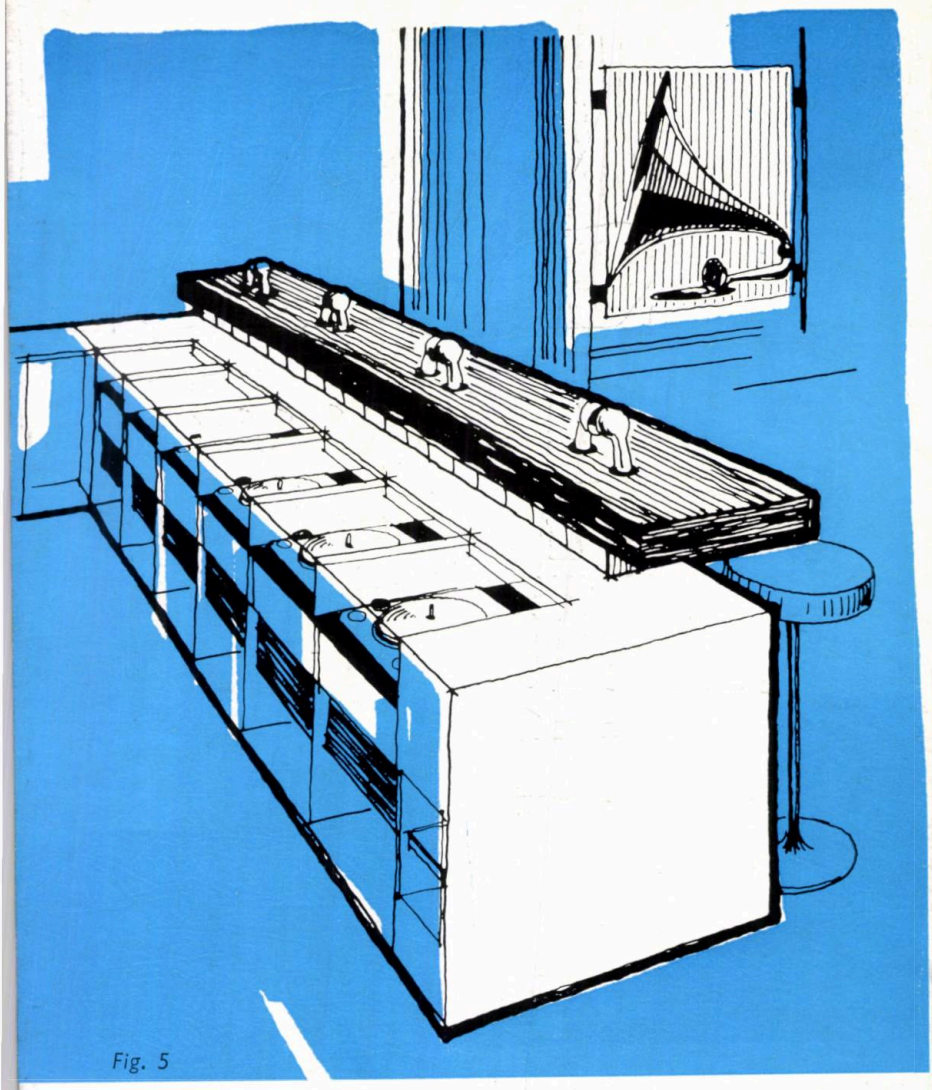

Fig. 5

Fig. 6

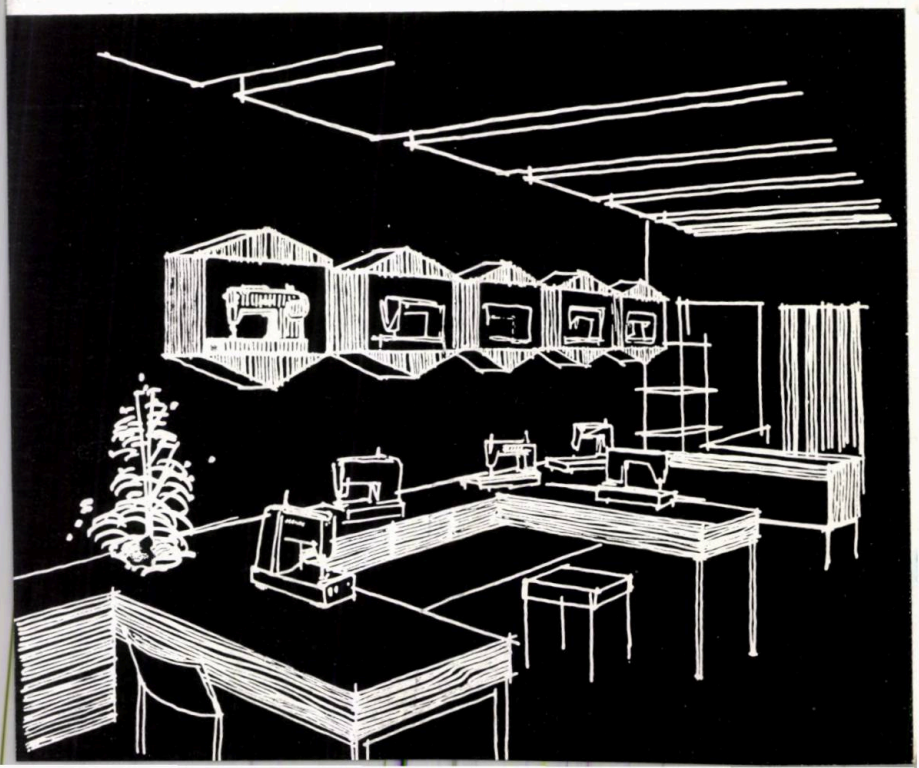

Fig. 7

Fig. 8

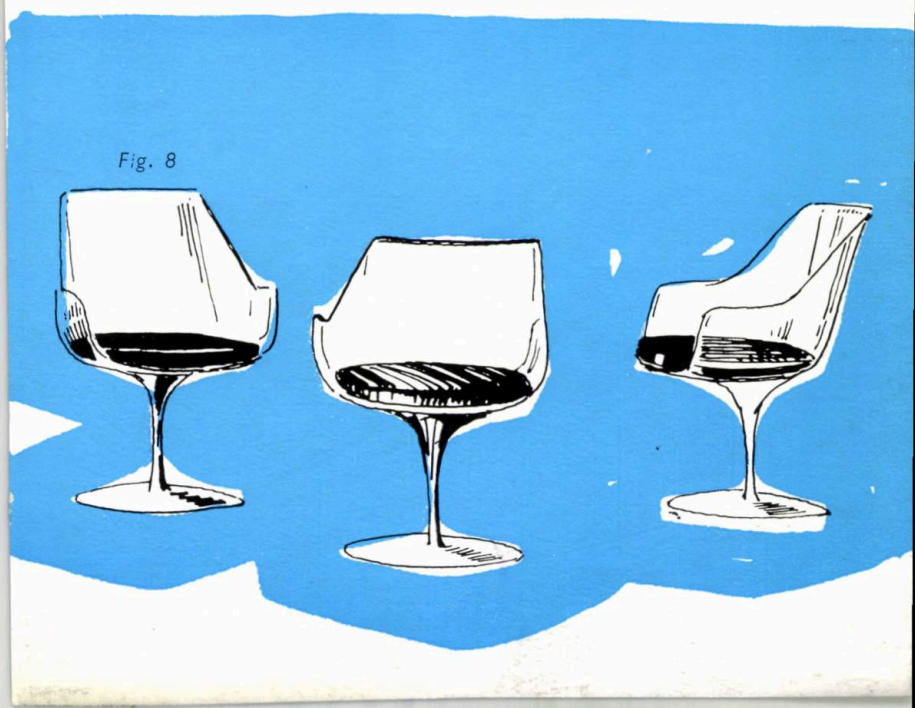

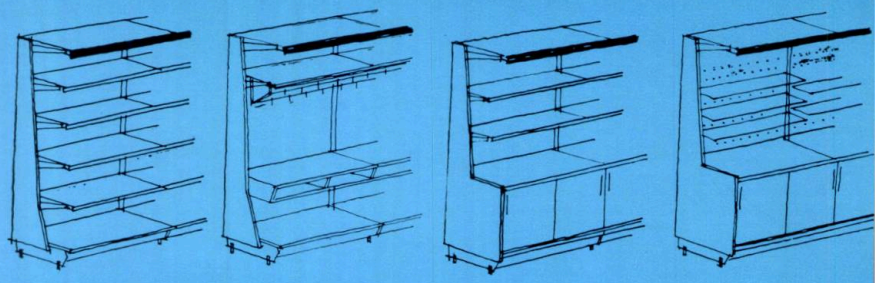

Fig. 9

Fig. 10

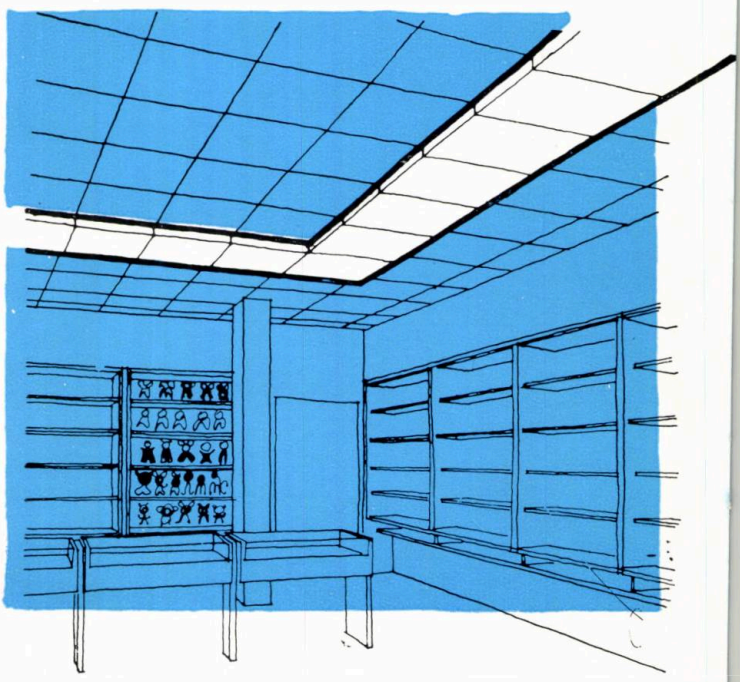

Fig. 11

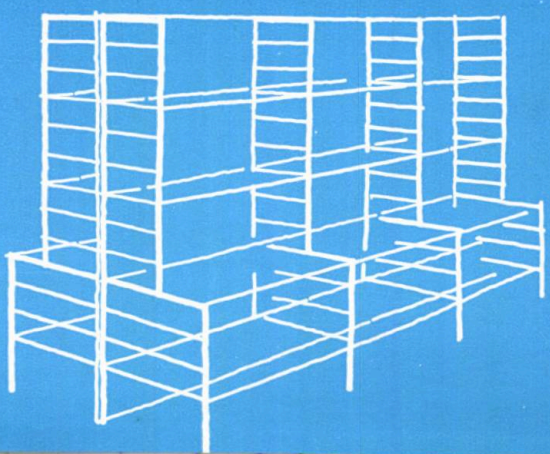

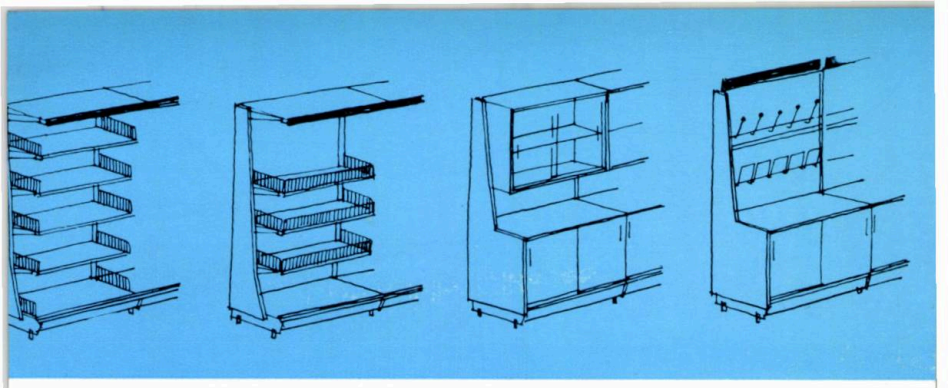

Fig. 12

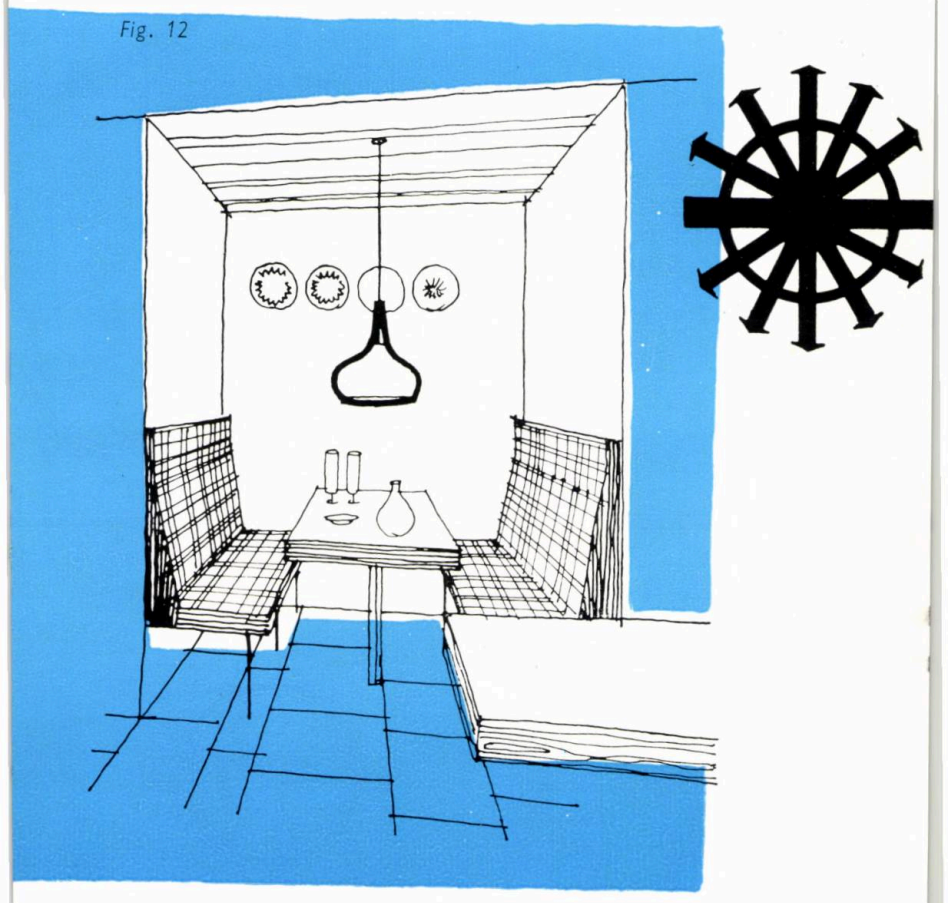

Fig. 13

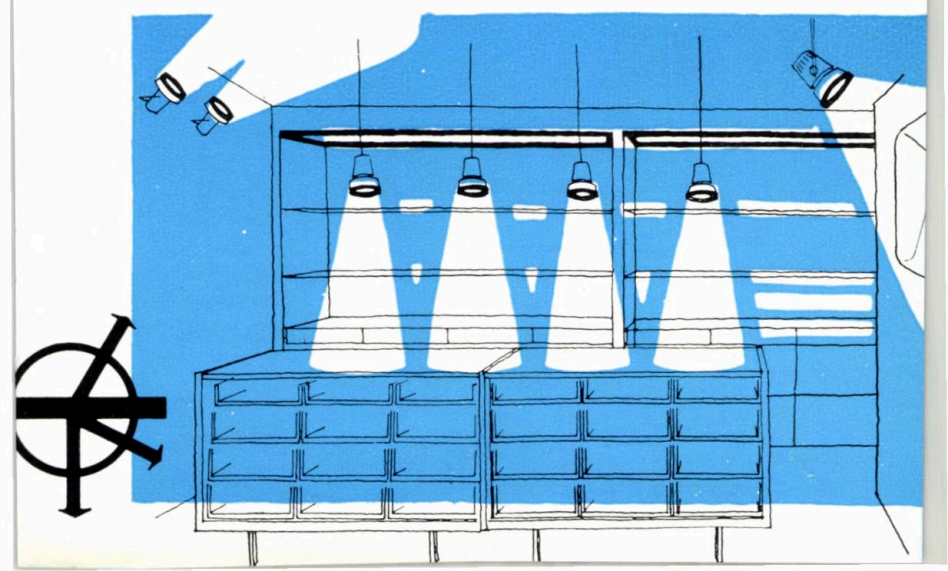

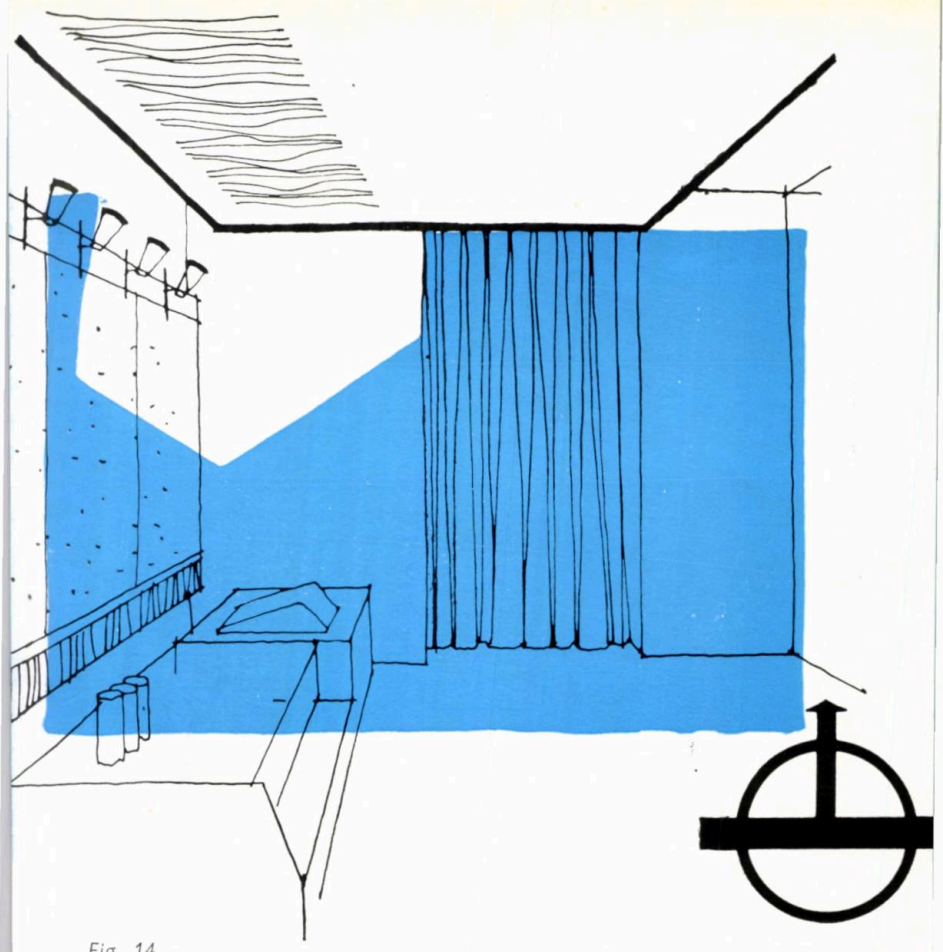

Fig. 14

Fig. 15

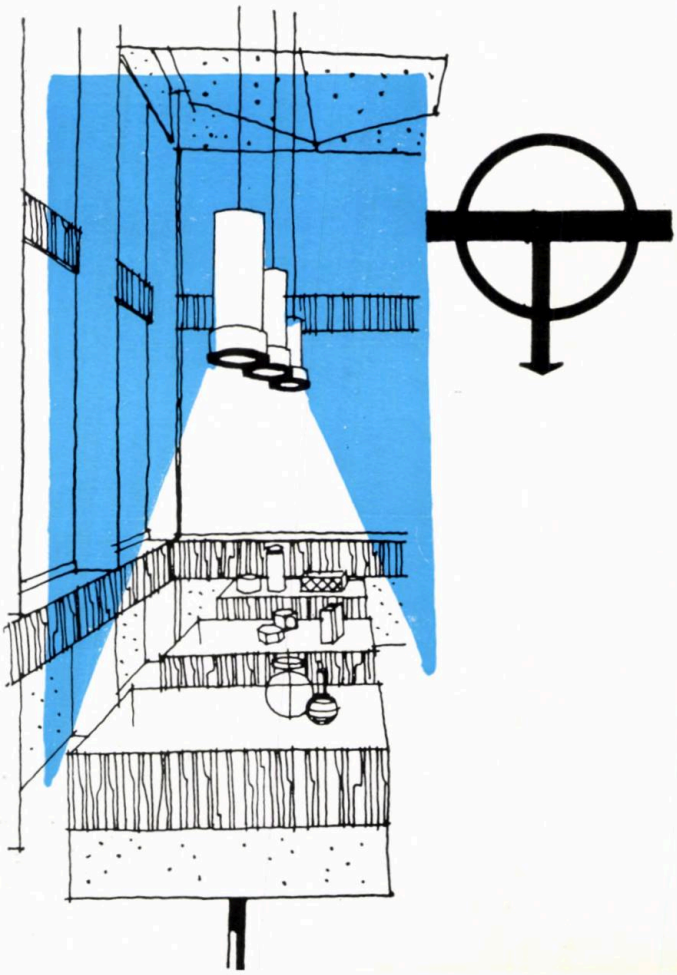

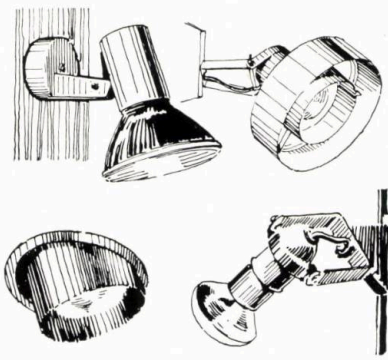

Fig. 16

Fig. 17

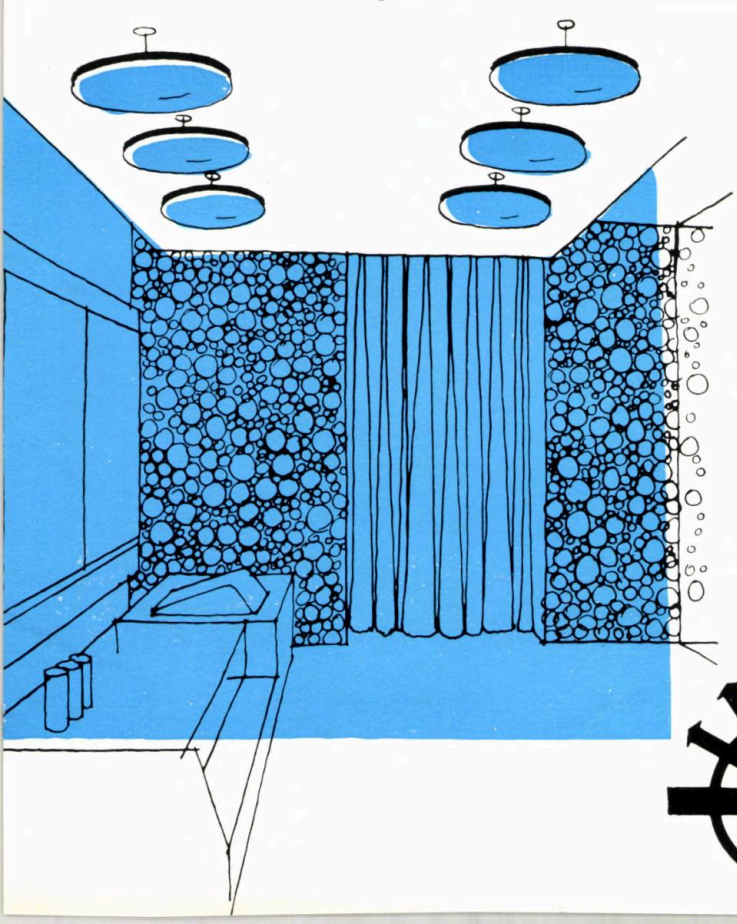

strălucirea și prețiozitatea articolelor expuse. Folosirea unor materiale de finisaj mat într-un magazin de automobile va accentua luciul caroseriilor expuse. Mobilierul unei unități de alimentație publică va trebui să contribuie în plus la imprimarea caracterului specific, să ajute la impresia de confort, higienă, cu mijloace simple și eficiente.

În complexul comercial modern, determinant este sortimentul de mărfuri ce se cere a fi manipulat, expus și vîndut publicului. Diversitatea lui, apariția unor produse noi, renunțarea la altele învechite, face inutilă o clasificare. Cel mai indicat este din această cauză mobilierul cu forme neutre, dar cu proporții plăcute, care nu concurează în nici un fel marfa, ci dimpotrivă contribuie numai la o corectă etalare a ei.

Mobilierul comercial modern necesită o oarecare elasticitate funcțională în timp. Ca urmare, a apărut ideea mobilierului modulat (fig. 6) și a celui interșanjabil (fig. 9, 11), care este în curs de perfecționare pînă la stadiul de obiect de artă industrială.

Aceste tipuri de mobilier, și în special mobilierul interșanjabil, prezintă o gamă mare de piese cu o mare maleabilitate funcțională, putînd fi montate și demontate în acord cu schimbarea gabaritului mărfurilor etalate, înlocuirea sortimentelor vîndute, modificarea profilului unității comerciale sau schimbarea sistemului de vînzare. Se obține astfel multifuncționalitatea spațiului, realizată cu mijloace simple. Putînd avea funcții diferite, mobilierul interșanjabil poate servi în împrejurări diferite, fără riscul de a deveni inutil în timp.

Mobilierul complexelor comerciale posedă și o serie de caractere noi de detaliu: socluri și picioare înalte (pentru ca privirea să alunece nestingherită pe pardoseală și să se ofere senzația optică a spațiului amplu), dimensiuni reduse (pentru o manevră comodă a mărfurilor), culori deschise (pentru a mări luminozitatea spațiului, contribuind și la o corectă apreciere a mărfurilor expuse) și finisaje adecvate caracterului mărfurilor (inclusiv felului lor de manipulare).

Firește că textilele de interior, perdelele, stofa de mobilă, piesele decorative, lămpile, elementele grafice și publicitare, plantațiile de interior, alese cu grijă și plasate corect, duc la asigurarea unui anumit specific fiecărui spațiu comercial, contribuind la creșterea confortului și la evitarea artificializării și monotoniei de interior.

În ultimele decenii, tehnica modernă a pus la dispoziția societății materiale noi, pe lîngă cele clasice, care se perfecționează și se integrează treptat în construcția mobilierului. Plăcile din așchii (PAL) sau din fibre de lemn (PFL) sînt folosite la construirea părților componente ale corpurilor de mobilă (cutii-dulapuri, elemente pentru tonete, pereți despărțitori, rafturi, panouri etc.), adăugîndu-se panelului și placajului, materiale devenite clasice. Plăcile din fibre neînnobilate se pot furnirui și finisa cu lacuri transparente și emailuri sau se pot înnobila prin melaminare și emailare, în game variate de culori și desene. Aceste finisaje au o durabilitate sporită în timp.

Construcția de panouri stratificat-mulate (obținute din straturi de furnire, asamblate cu lianți sintetici în matrițe cu forme curbe) se utilizează pentru a simplifica tehnologia de fabricație și, în același timp, pentru a se realiza efecte plastice deosebite.

Asamblarea panourilor corpurilor se face folosindu-se din ce în ce mai mult accesorii metalice sau din plastic, care asigură o demontabilitate și o simplificare a tehnologiei de montaj.

Plăcile melaminate, cunoscute sub numele de melacart (« polirey » sau « formica » în alte țări), aplicate pe panel, placaj sau PAL, realizează o suprafață cu caractere deosebite în ceea

ce privește rezistența la uzură, arsuri, frecare etc., calitate care permite folosirea acestui material la mobilierul unităților de alimentație publică. De asemenea, de calități similare se bucură și « igelit »-ul, material plastic folosit la finisarea blaturilor de mese, tejghele etc.

Aceste finisaje nu au înlocuit furnirul din esențe de lemn (așa cum se consideră uneori de către cei neavizați), ci completează doar gama de finisaje care stă azi la dispoziția creatorilor. Mobilierul unor tipuri de unități comerciale va continua să fie finisat cu furnire de lemn (stejar, frasin, paltin, mahon, păr african, avodiré etc.), acoperit cu un lac incolor (pe bază de nitro-lac, șerlac sau melamină), deoarece aceste tipuri de finisaj au avut și vor avea întotdeauna un rafinament deosebit.

Necesitatea de a industrializa operațiile de croire, montare și finisare a pieselor componente a dus la găsirea unor forme potrivite acestei tehnologii — unghiuri drepte, linii drepte și proporții simple. Stilul acestui mobilier este în concordanță cu stilul spațiilor arhitecturale ale căror forme sînt influențate de tehnologia de montaj — cofraje de inventar, panouri prefabricate, elemente preuzinate etc. — care încurajează apariția acelorași linii și unghiuri drepte și a proporțiilor simple, rezultate din modulare.

Elementele de structură metalică au contribuit la obținerea unui mobilier comercial cu caracteristici ridicate. Rigiditatea și greutatea redusă a pieselor de mobilier, cu structuri de metal, sînt avantaje de necontestat. La aceasta se adaugă și o gamă sporită de tipuri de finisaje: emailuri, vopsele, « ciocănire » (aplicate la cald sau la rece), cromaje, nichelaje, arămiri, alămiri, brunaje, eloxaje, zincări etc., care sporesc posibilitățile creatorilor de a realiza modele variate de mobilier.

Pentru perioada de perspectivă, specialiștii prevăd o mărire a gradului de folosire a metalului sub forma profilelor de aluminiu și a tablei de oțel inoxidabil, mulată la presă, cu scopul de a mări confortul în utilizarea suprafețelor de etalare și siguranța în exploatare.

Sticla ocupă un loc important în compoziția mobilierului modern: alături de cristal, vitraliu sau sticla din granule aglomerate, ea permite o transparență a luminii, deosebit de necesară în etalare, protecție și securitate. De asemenea, stiplexul (fig. 8), bachelita și alte rășini sintetice vor cuceri noi poziții prin proprietățile lor plastice și tehnologice, prin matrițare putîndu-se obține din aceste materiale orice forme.

Folosirea unor tehnici de lucru noi (matrițare, mulare, laminare) pe scară industrială mare va permite continuarea procesului de desăvîrșire funcțională și estetică a mobilierului, care va deveni o piesă de valoare plastică deosebită (fig. 7), așa cum se întîmplă în creația de artă populară. De aceea, pentru desăvîrșirea viitoare a mobilierului se va apela tot mai mult la cercetarea surselor creației populare, pentru originalitatea și caracterul ei specific. Prelucrarea creatoare a experienței generațiilor de artiști anonimi — care au dat dovadă de o mare măiestrie în aprecierea relațiilor de interdependență funcțională și plastică dintre casa țărănească, anexele ei și elementele de mobilier și inventar ce le deservesc — poate ajuta la diferențierea și personalizarea complexelor comerciale, mobilierul găsind tot mai multe rezonanțe funcționale și plastic-afective, cu inspirație din arta populară. Arhitectura modernă nu contrazice, ci oferă posibilități de afirmare pentru aceste interpretări.

De pe acum se observă în realizarea stofelor pentru mobile, a draperiilor sau a elementelor de decorație interioară, unele modalități de folosire a coloritului și decorativității artei noastre populare. Dar interioarele caselor țărănești nu au fost cercetate îndeajuns ca sursă de inspirație. Ele pot constitui un model de înțelegere a felului în care creatorii au răspuns nevoilor sociale, în limitele tehnicii epocii lor, dînd o producție de înaltă ținută artistică.

Impresionează în mod deosebit proporțiile în care se aplică decorația în interior și pe mobilier, alternanța de fonduri albe și colorate, stilizarea extraordinară a elementelor de pe țesături și lemn, îmbinarea de lemn și zidărie, perfecțiunea formelor.

★

Iluminatul complexelor comerciale moderne este considerat astăzi ca o parte componentă în rezolvarea lor funcțională și plastică, ca un element afectînd structura distribuției interioare.

Complexele comerciale actuale folosesc lumina naturală în sensul tradițional, însă cu o mare libertate în organizarea practică a spațiului.

Proiectanții se străduiesc să răspundă unei serii de probleme specifice: modul de folosire a luminii în condițiile oferite de tehnica actuală de a o dirija nestingherit; cantitatea de lumină necesară, culoarea ei, cum se pot evita efectele de orbire, atît de supărătoare etc. etc.

Corpul de iluminat este hotărîtor în realizarea unei instalații de iluminat de calitate. Forma, mărimea, aspectul, calitatea materialelor determină reușita iluminatului și realizarea unei senzații de confort din acest punct de vedere.

Creatorii dispun de posibilități variate de dirijare a luminii într-un spațiu mărginit: lumina concentrată în jos (fig. 15), lumina difuzată în jos (fig. 10), lumina concentrată în sus (fig. 14), lumina difuzată în sus (fig. 17), lumira concentrată pe mai multe direcții (fig. 13), lumina difuzată pe toate direcțiile (fig. 12). Pentru realizarea acestor posibilități, tehnica modernă cunoaște și pune la îndemînă creatorilor lămpi cu articulații, cu fascicol luminos reglabil, cu gabarit redus (fig. 16) dispunînd de o ușoară amplasare a acestora, spre a se obține un randament maxim.

Pe viitor se preconizează a se obține suprafețe în întregime luminoase, care devin astfel elemente de compoziție arhitecturală. Panouri orizontale (plafoane luminoase) sau verticale, primind și dispersînd lumina naturală sau artificială, vor putea pune în valoare elemente decorative, de artă publicitară sau plante. Corpurile de iluminat se transformă astfel în elemente principale de compoziție și influențează senzația de confort.

Evoluția către viitoarele complexe comerciale de tip supermagazin, realizate în hale blindate, iluminate și ventilate artificial, așa cum se întrevăd astăzi în studii de perspectivă, vor oferi cu siguranță creatorilor prilejuri de a crea elemente noi de mobilare și decorare.

Fig. 4

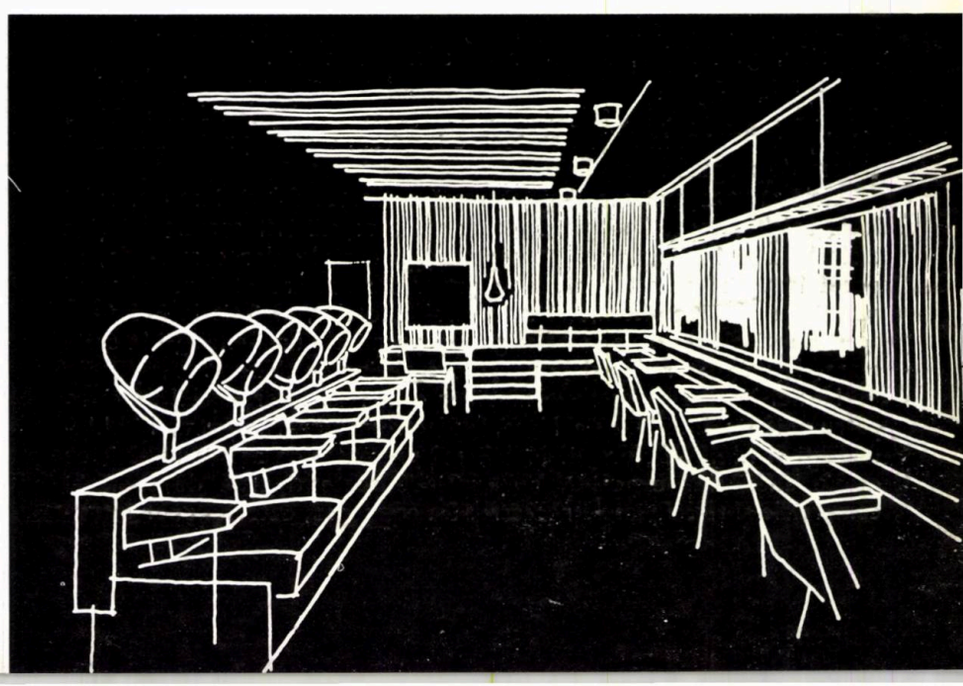

arh. paul focşa, arh. horia constantinescu

mobilierul

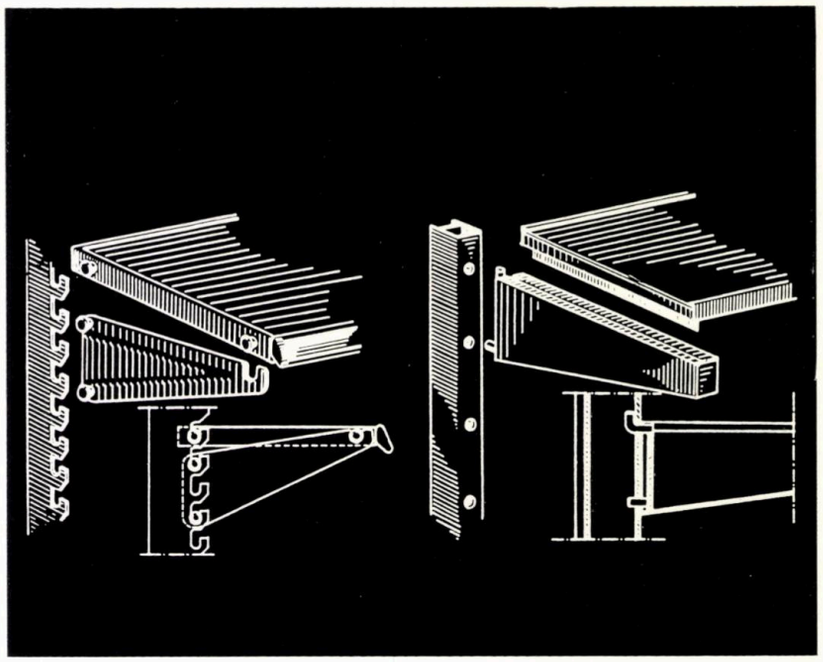

a b

Paralel cu dezvoltarea tehnicii comerţului, şi apariţia unor noi forme de vînzare, se desfăşoară şi un proces de evoluţie rapidă a formelor de arhitectură şi de mobilier.

Analizînd deschiderile şi traveele optime pentru amenajarea interioară şi mobilarea complexelor comerciale, se constată că din punct de vedere al organizării comerţului şi al maleabilităţii în timp şi după necesităţi a complexelor comerciale — este justificată rezolvarea unor sisteme structurale cu deschideri mari, a unui sistem « total » de acoperire şi rezolvare structurală, cu eliminarea pereţilor portanţi şi panotarea cu elemente uşoare a magazinului.

Ideea de a separa prin mobilier zone pentru anexe şi depozitare corespunde pe deplin noilor cerinţe.

Devine necesară rezolvarea structurii constructive, astfel încît să se elimine stîlpii din vitrine, prin retragerea vitrinei spre interior faţă de structură şi exprimarea acesteia în faţadă, sau prin realizarea unor zone mari în consolă (care ar solicita un consum sporit de oţel-beton).

Dimensiunile optime ale traveelor constructive sînt într-o foarte mare măsură determinate de modul de mobilare, de tipul magazinului, de sistemul de organizare a comerţului şi de modulul de mobilier.

Pentru un magazin cu mai multe raioane, soluţia de arhitectură cea mai indicată pare a fi aceea a unei hale omogen luminată, încălzită şi ventilată, hală care să se poată împărţi după nevoi (prin mobilier şi utilaj) în depozite de zi şi săli de vînzare. Această soluţie nu poate fi aplicată în cazul unităţilor comerciale speciale sau cu o individualitate proprie.

La unităţile comerciale « generale », pentru alegerea traveei trebuie să se ţină seama de includerea raioanelor de textile, de confecţii şi de produse industrial-generale, care impun dimensiuni obligatorii pentru zonele de vînzare şi culoarele de circulaţie. În plus, se va ţine seama că traveea trebuie să permită şi montarea în interior a « insulelor » de vînzare.

Insulele trebuie să dispună de un raft dublu de expunere şi în acest caz, latura minimă a acestora este de 3,90 m, la insulele mari, şi 2,40 m la insulele mici. Traveea optimă pentru acest tip de magazine rezultă că trebuie să fie de 7,00 m, spre a permite amplasarea unei zone de vînzare normală şi a zonei-insulă de vînzare.

Deoarece, din studiile făcute reiese că separarea cu mobilier a sălii de vînzare de zona de depozitare este judicioasă (rafturile avînd la partea superioară elemente structurale de fixare, care, deşi tratate transparent, constituie în acelaşi timp şi un suport pentru reclama şi grafica unităţii comerciale respective), apare evidentă şi necesitatea modulării structurii plafonului cu aceea a traveei de mobilier.

La magazinele cu profil alimentar, de mare amploare, traveea optimă este de 6,00 m liber între stîlpi, asigurînd încadrarea optimă a utilajului frigorific, gondolelor, rafturilor cu autoservire etc.

La magazinele pentru legume-fructe, traveea constructivă optimă este de peste 6,00 m, asigurînd atît degrevarea circulaţiei la raioane, cît şi posibilitatea mobilării cu tonete insulare, care se pretează la acest sistem de magazin.

Cele arătate mai sus demonstrează utilitatea folosirii mobilierului interşanjabil, capabil să satisfacă cerinţele organizării comerţului şi a maleabilităţii în timp şi după necesităţi a complexelor comerciale, să poată îndeplini aceste deziderate printr-o modulare eficientă care să permită realizarea sistemului structural « total », amintit la începutul acestui articol, şi care să aibă asigurate premizele unei execuţii în serie mare, la un cost redus şi la un grad superior de finisare.

La noi în ţară se produce mobilier comercial interşanjabil de către patru unităţi: I.I.L.M.-Baia Mare, « Electrometal »-Timişoara, I.M.I.L.-Rădăuţi şi I.M.D.-Bucureşti. Mobilierul prezentat de aceste unităţi, cu ocazia diferitelor expoziţii, nu cuprinde toate tipurile de profiluri comerciale şi toate piesele necesare. De asemenea, datorită unor inconveniente tehnice funcţionale şi estetice constatate la piesele executate, nu s-a realizat o corelare completă şi unitară a mobilierului cu cadrul arhitectural şi cu prevederile funcţionale ale magazinelor.

Un set de mobilier interşanjabil trebuie să aibe rezolvat un ansamblu de repere, care să satisfacă exigenţele amintite mai sus. Astfel:

— montanţii folosiţi să fie produşi într-o gamă variată, care să asigure execuţia rafturilor, tonetelor, gondolelor, rafturilor de vitrină etc.;

— gabaritele pieselor de mobilier să permită întreţinerea normală a curăţeniei pardoselii;

— să permită posibilitatea iluminării rafturilor prin iluminat local, care să fie prevăzut la cerere;

— suprafaţa poliţei să fie nedeformabilă sub acţiunea variaţiilor umidităţii din sala de vînzare, realizîndu-se şi o continuitate a suprafeţei orizontale a poliţelor în cazul unor rafturi continue;

— să se asigure o rigiditate spaţială a întregului sistem, atît la solicitări mecanice, cît şi la vibraţii;

— afişarea preţurilor să se facă la un nivel tehnic care să permită un aspect estetic;

— să asigure un interax de 1,00 m şi în mod special pentru legume-fructe de 1,20 m (datorită folosirii unor dimensiuni speciale de navete); folosirea unui interax mai mic duce la un consum sporit de metal pe unitatea de suprafaţă;

— picioarele să permită o calare prin filet, spre a se obţine o adaptare la neregularităţile suprafeţei pardoselii;

— să existe, pentru toate tipurile de mobilier, soluții de capăt și intermediare ;

— să existe posibilitatea unor variante îmbunătățite de finisare (cromaj, brumare, alămire etc.), pentru o diversificare a producției de mobilier.

Mobilierul interșanjabil răspunde foarte bine cerințelor actuale de modulare și interșanjabilitate. Modularea rigidă nu constituie un avantaj pentru rezolvarea funcțional-plastică a unui program. Rezolvarea elastică a modulării și a interșanjabilității este urmărită din ce în ce mai mult, cu scopul de a se obține o adaptare firească la nevoile funcționale.

Interșanjabilitatea, tronsonarea, modularea, nu trebuie să oprească, ci să ajute afirmarea creatoare și personală, prin posibilitatea pe care o oferă de a se găsi un număr aproape nelimitat de noi combinații funcționale.

Rămîne deschisă problema studierii felului în care se pot adapta mai bine elementele de mobilier interșanjabil la noile sisteme de vînzare, a celor ce se vor impune ca mai rentabile în exploatare, în vederea actualizării în permanență a directivelor pentru organizarea și proiectarea rețelei comerciale respective.

Primele studii și propuneri au fost inițiate de către Ministerul Comerțului Interior ; în colaborare cu întreprinderile din provincie (Baia-Mare, Timișoara, Rădăuți), au fost realizate diferite piese de mobilier interșanjabil. Ulterior, Institutul Proiect-București a făcut propuneri și sugestii privind tipul, gabaritele și structura acestui fel de mobilier.

Considerăm necesar să se producă tipuri variate de mobilier interșanjabil (atît ca structură, cît și ca finisaj și plastică), rezolvate însă în cadrul unor parametri optimi care au un caracter general. Ar fi necesară specializarea unor industrii, care să producă serii mari, la un preț de cost scăzut și care să aprovizioneze ușor beneficiarii din toate colțurile țării (deoarece transportul se poate face ușor, mobilierul ocupînd un volum mic și putînd fi transportat în întregime demontat). În acest fel se poate asigura o mare gamă de tipuri și piese și, în consecință, variația unităților comerciale.

Proiectarea trebuie să se axeze în viitor pe folosirea și prevederea numai a acestor tipuri de mobilier, extinzîndu-l și asupra unităților cooperației meșteșugărești și a unităților alimentare de deservire.

Este posibil ca, de asemenea, la unitățile cu caracter industrial, laboratoare de cercetare, clădiri de învățămînt, acest tip de mobilier să aibă un cîmp mare de aplicabilitate. Pentru aceasta, industria noastră trebuie să studieze și să rezolve asigurarea unei game variate de materiale (rastele, piese din bachelită presate, piese ștanțate etc.), care pot imprima caractere și aspecte variate.

Viitorul este al acestui tip de mobilier care cere o tehnicitate extremă și o gîndire logică de detaliu și de ansamblu, pe baza unor studii economice atente.

interșanjabil

1 | 2 3

1 — *Detalii de montaj cu ajutorul unor repere interșanjabile pentru montanți, console și rafturi (în perspectivă și proiecție ortogonală) pentru mobilier interșanjabil produs în țara noastră.*

a — I.I.L.M. Baia Mare; b — I.M.D. București

2, 3 — *Ansamblu de mobilier interșanjabil prezentat demontat (cu indicarea reperelor interșanjabile) și asamblat pentru a se vedea aspectul final (sistem fabricat de I.I.L.M. Baia Mare).*

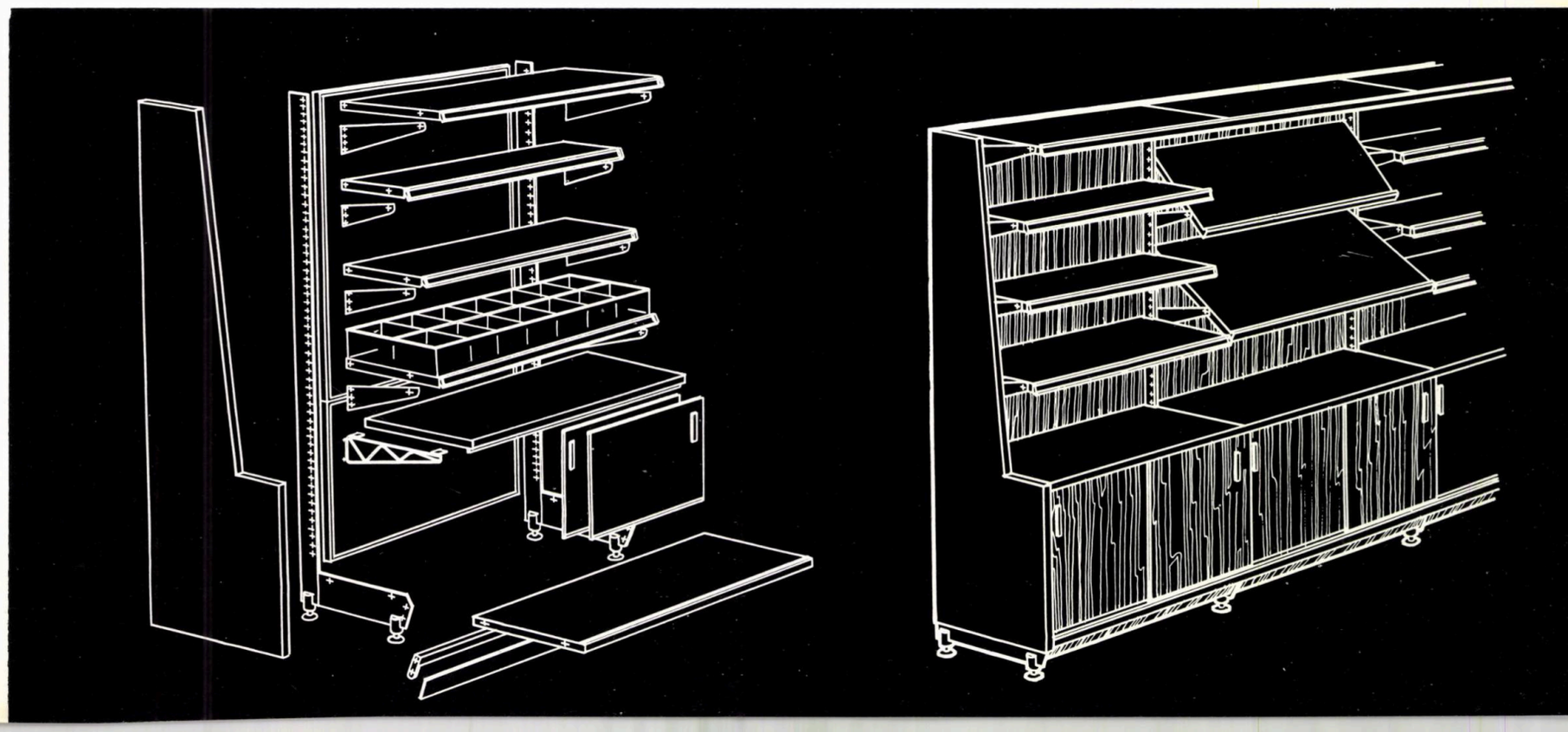

arh. mircea stancu

complexul şi restauran

Accesul dinspre plajă la restaurant

Faţada sud a restaurantului

Afluxul sporit de vizitatori din sezonul 1964 în staţiunea Mamaia a determinat Ministerul Comerţului Interior să includă în planul său de investiţii pe anii 1965—1966 realizarea unei tabere-camping din căsuţe prefabricate pentru o capacitate totală de 1 000 locuri. Din luna octombrie 1964, D.S.A.P.C.-Constanţa a elaborat pînă în aprilie 1965 mai multe variante tematice de studii tehnico-economice, ca răspuns la modificările succesive de temă ale Ministerului Comerţului Interior. După ce S.T.E.-ul final a fost avizat şi s-a început elaborarea P.E. — fază unică, Ministerul Comerţului Interior a convenit că este mai indicat ca investiţia să fie realizată nu în « căsuţe », ci în hoteluri cu confort sporit, dispunînd sistarea proiectării pentru cele dintîi.

În urma unei comenzi noi, între 20 iunie 1965 — 30 septembrie 1965, au fost elaborate şi avizate toate fazele de proiectare, cu demararea anticipată a şantierului la 1 august 1965.

Rezultatele acestui « efort de creaţie » în asalt nu au fost întrutotul cele scontate, multe din ideile proiectanţilor rămînînd nefinalizate. Principala consecinţă a lipsei de timp material, necesar pentru gîndire şi studiu, rezidă în identitatea arhitecturală a celor trei hoteluri (cinci

hotelier

tul «dorna»-mamaia

Autori:
Coordonator general: *arh. Gheorghe Dumitrașcu*
Plan general: *arh. Mircea Stancu*
Hoteluri: *arhitecții Ioana Reinald, Iosif Reinald*
Restaurant: *arhitecții Mircea Stancu, Constantin Pâncu*
Structură: *ing. Constantin Guter, ing. Constantin Veriotti*
D.S.A.P.C.-Constanța

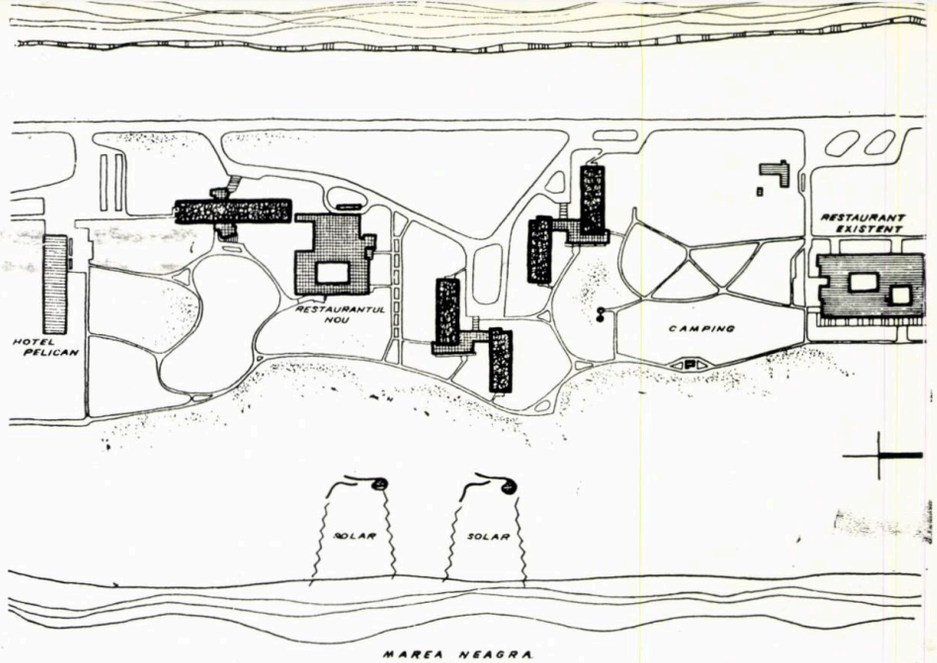

Plan de situație

Hotel «Dorna» — Fațada spre lac

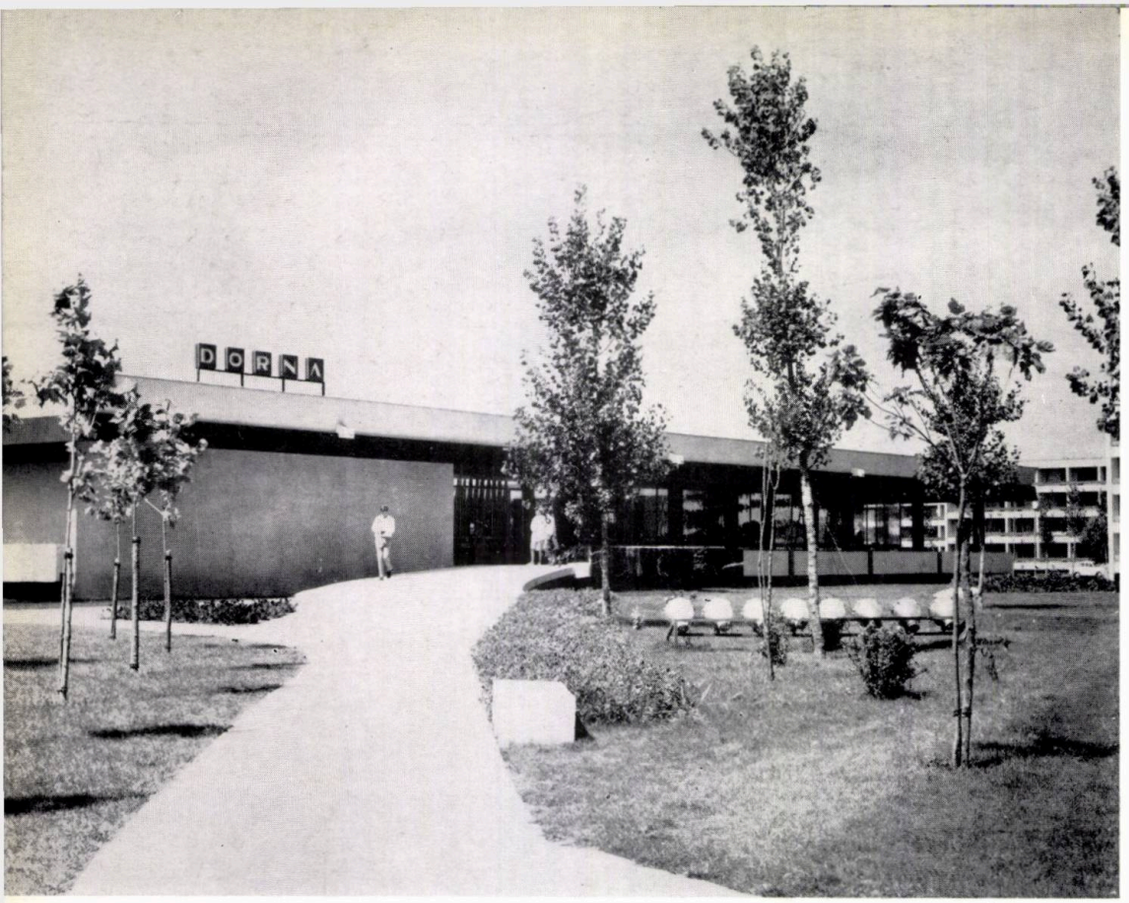

1 — *Intrarea la restaurant dinspre mare*

2 — *Fațada spre mare a restaurantului cu intrarea principală*

3 — *Fațada nord a restaurantului*

4 — *Vedere spre mare*

1 | 3
2 | 4

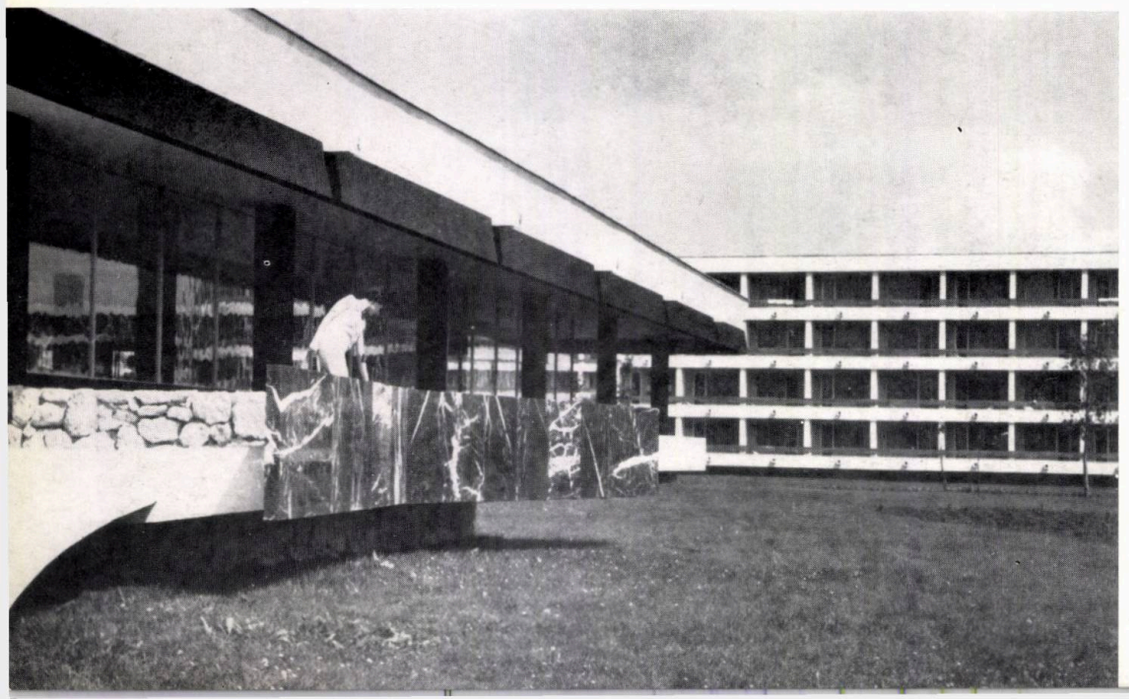

corpuri de clădire), care totalizează 1 000 locuri.

Sub aspect urbanistic, volumul destul de redus al ansamblului a determinat pe autori să se rezume la o compoziție spațială similară cu cea a ansamblului « Modern » - « Central » - « Pelican ». Legarea compozițională a celor două complexe este justificată, atît de regimul identic de construcție, cît și de apropierea lor. Pe suprafața de teren riguros limitată de plajă, tabăra de corturi, lac și hotelul « Pelican », s-a urmărit realizarea spațiului liber dominant din jurul restaurantului, încercîndu-se pe una din laturile acestuia și o străpungere între lac și mare. Prin compoziția adoptată s-a căutat, de asemenea, conservarea plantației existente. Aceasta constituie în mare măsură cadrul verde actual, întrucît ritmul execuției (11 luni) nu a permis realizarea integrală a spațiilor verzi prevăzute.

În rezolvarea funcțională a hotelurilor, beneficiarul a stabilit un singur tip de unitate de cazare (cameră cu două paturi și duș-lavabou-w.c.), rezultînd astfel o travee identică, cu camere dispuse pe ambele laturi ale unui coridor central, travee repetată la toate cele cinci corpuri de hotel. Pentru obținerea unei intimități sporite s-a scontat — în afara mobilierului obișnuit — pe realizarea, pe toată lungimea unuia din pereții camerei, a unei mese-poliță.

Camerele de cazare au fost asamblate în volume cu parter + 3 etaje pentru a se exclude necesitatea folosirii liftului și pentru a se elimina, în același timp, neplăcerile produse de o aglomerare prea mare de turiști într-o singură unitate hotelieră. În vederea obținerii unor spații de recepție mai generoase, patru din corpurile hoteliere au fost cuplate două cîte două la o recepție comună.

Din punct de vedere arhitectural, hotelurile păstrează exprimarea, devenită obișnuită, în loggii casetate, cărora s-a încercat să li se confere o expresie personală prin legarea lor cu o balustradă masivă și continuă din dulapi de stejar.

Restaurantul (legat din păcate numai volumetric, nu și funcțional de hotelul cu același nume) trebuia

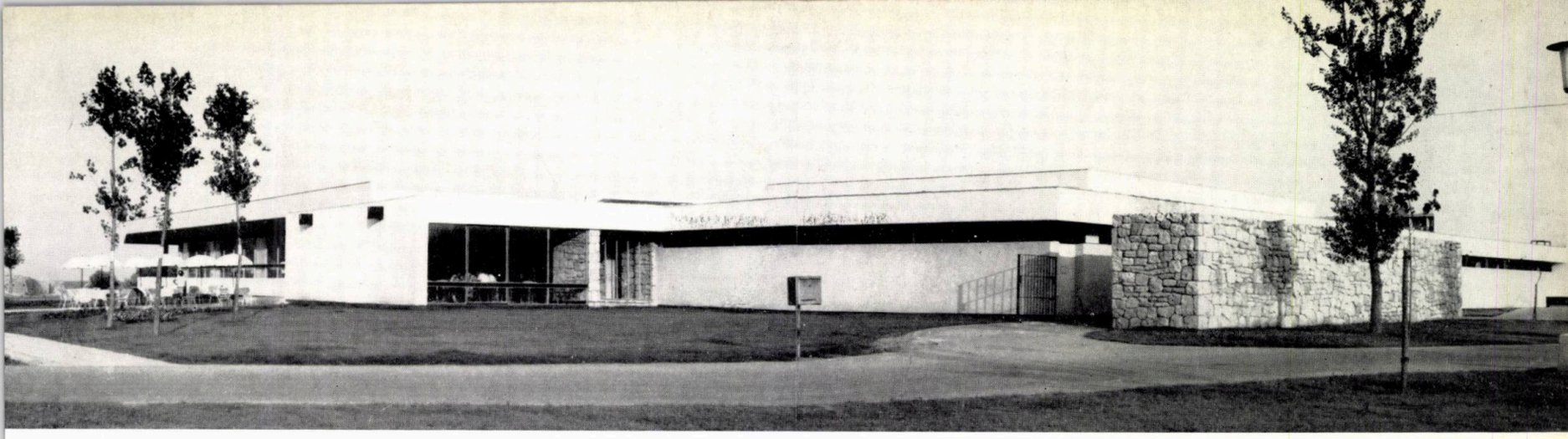

să realizeze, conform temei, spații de consumație pentru cei 1 000 de turiști, într-o singură serie, considerînd un coeficient de simultaneitate de 0,8 — deci 800 locuri la mese. Pentru fragmentarea acestui număr prea mare de consumatori, care într-o singură sală ar fi fost lipsiți de intimitate, autorii au adoptat soluția unui « patio » central care să dividă spațiul de consumație pe trei laturi ale acestuia, cea de a patra fiind închisă de o galerie liberă, vitrată, unind cele două intrări dinspre mare.

Insistînd asupra intenției, sălile laterale au fost compartimentate la deschiderea traveelor prin panouri decorative, determinîndu-se alveole. Pardoseala a fost denivelată dinspre centru către exterior, pentru a se obține o ușoară intenție de amfiteatru spre patio, în care se află ringul de dans și orchestra.

Este regretabil că ritmul execuției a determinat înlocuirea vegetației autohtone prevăzute în patio (sălcii-mesteceni), cu vegetație exotică de decor, în glastre. Considerăm însă și mai regretabil faptul că dorința de « beneficii peste plan » a I.H.R.-Mamaia a condus la transformarea galeriei libere dinspre mare în spațiu de consumație peste capacitatea prevăzută. Trebuie să mărturisim în schimb satisfacția că vegetația bogată agățătoare sau căzătoare, cu care au fost îmbrăcați pereții și panourile decorative, a impus beneficiarului, fiind conservată cu grijă.

★

Din punct de vedere constructiv, hotelurile au fost realizate din zidărie portantă transversală și longitudinală (pereții coridoarelor), peste care s-au montat prefabricate de planșeu din fîșii cu goluri. La

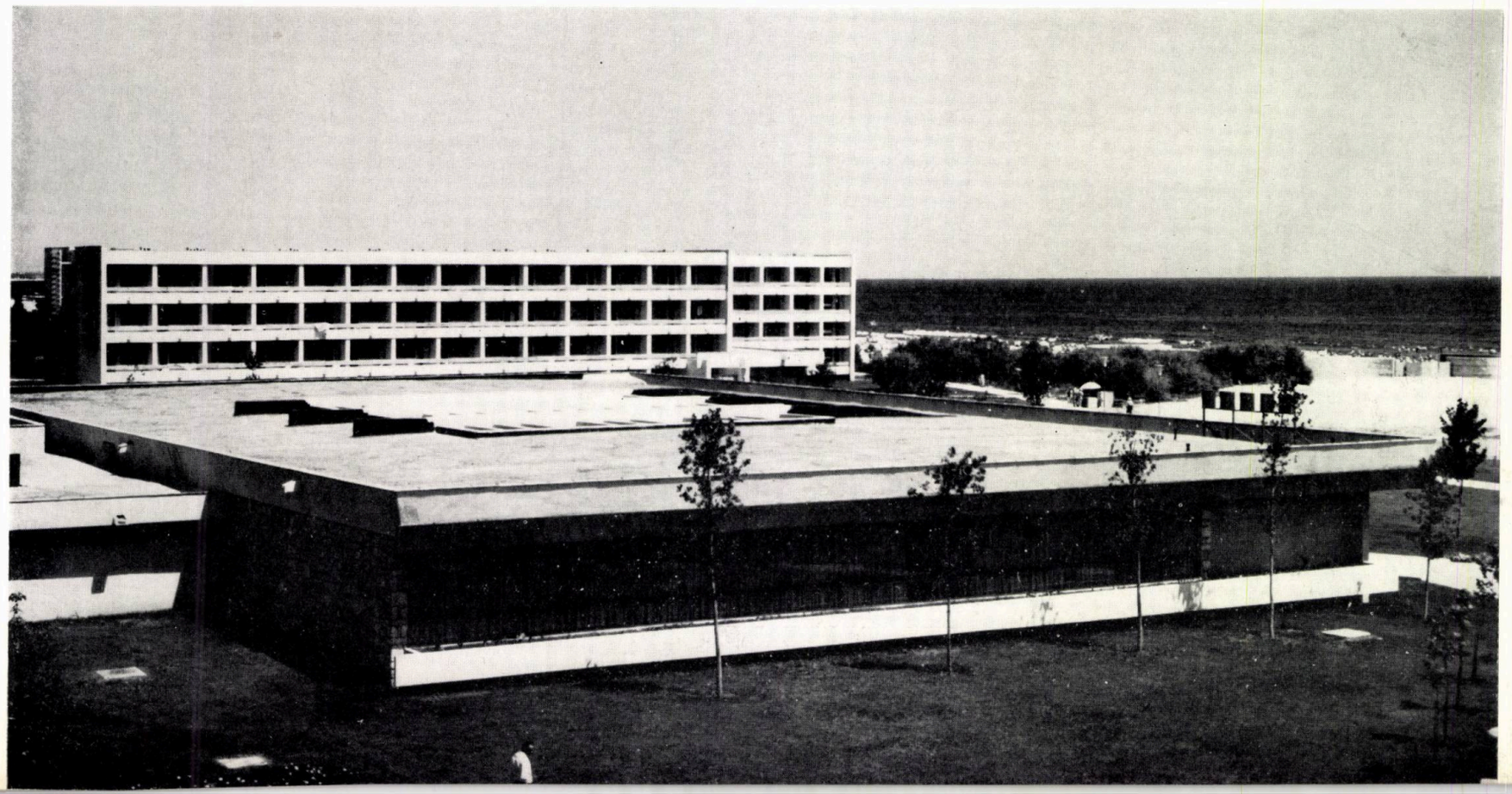

1,2 — *Cele două tipuri de hoteluri din complex — Plan parter*

1. Intrare — 2. Hol recepție — 3. Recepție — 4. Bar de zi — 5. Salon — 6. Ieșire spre plajă — 7. Depozit bar — 8. Grup sanitar femei — 9. Grup sanitar bărbați — 10. Birou recepție — 11. Camere cu 2 paturi — 12. Grup sanitar — 13. Oficiu — 14. Grup sanitar de nivel — 15. Depozit lenjerie — 16. Depozit diverse

3 — *Vedere spre ringul de dans și orchestră*

4 — *Restaurantul « Dorna » — Plan parter*

1, 3. Terasă — 2, 4. Sală mese — 5. Ring de dans — 6. Spațiu orchestră — 7. Grup sanitar — 8. Bar de zi-cofetărie — 9.Birou responsabil — 10. Stație radioficare — 11. Bucătărie — 12. Oficiu — 13. Oficiu bar-cofetărie — 14. Vestiar bărbați — 15. Vestiar femei — 16. Băuturi — 17. Depozit băuturi — 18. Bufet — 19. Bucătărie rece — 20. Birou recepție — 21. Oficiu debarasare — 22. Spălător vase — 23. Bucătar-șef — 24. Sală mese personal — 25. Preparare carne — 26. Preparare pește — 27. Preparare legume 28. Centrală termică — 29. Centrală ventilație — 30. Depozit inventar — 31. Depozit articole băcănie — 32. Depozit legume — 33. Curte serviciu — 34. Post trafo

5 — *Vedere în «patio»-ul restaurantului*

6 — *Intrarea în restaurant dinspre nord-est*

7 — *Interior restaurant (galeria ce trebuia să rămînă liberă)*

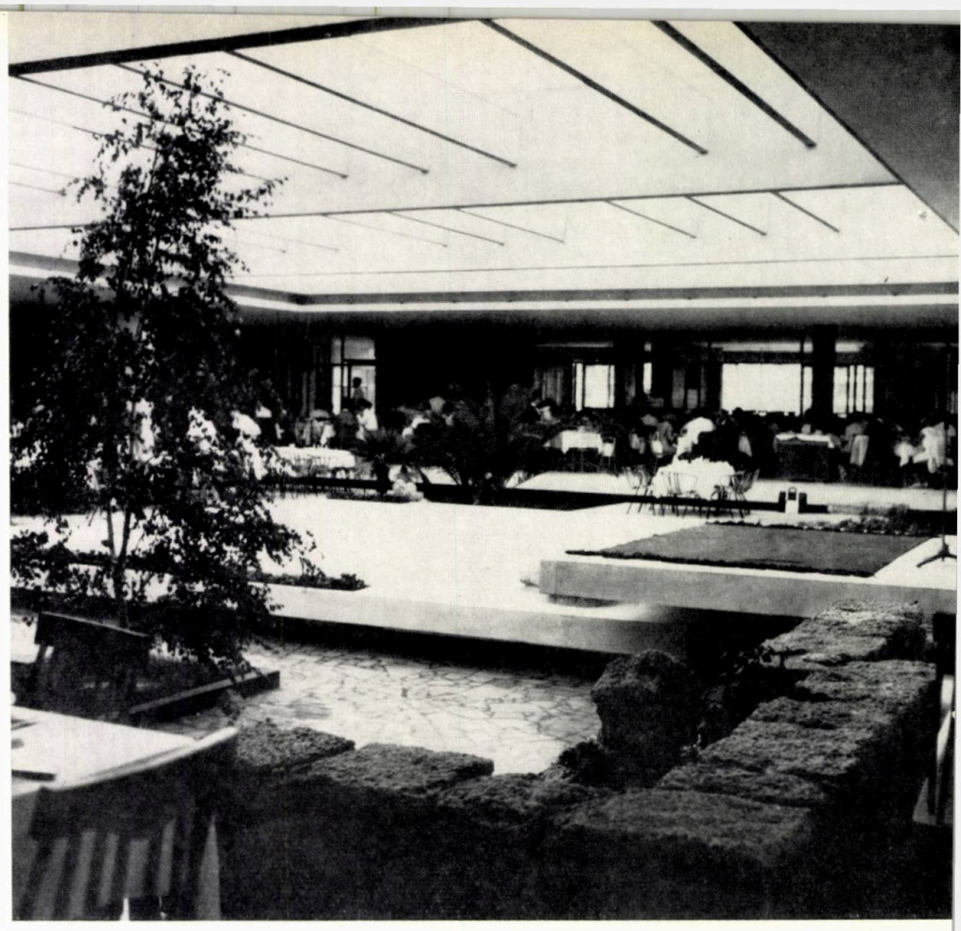

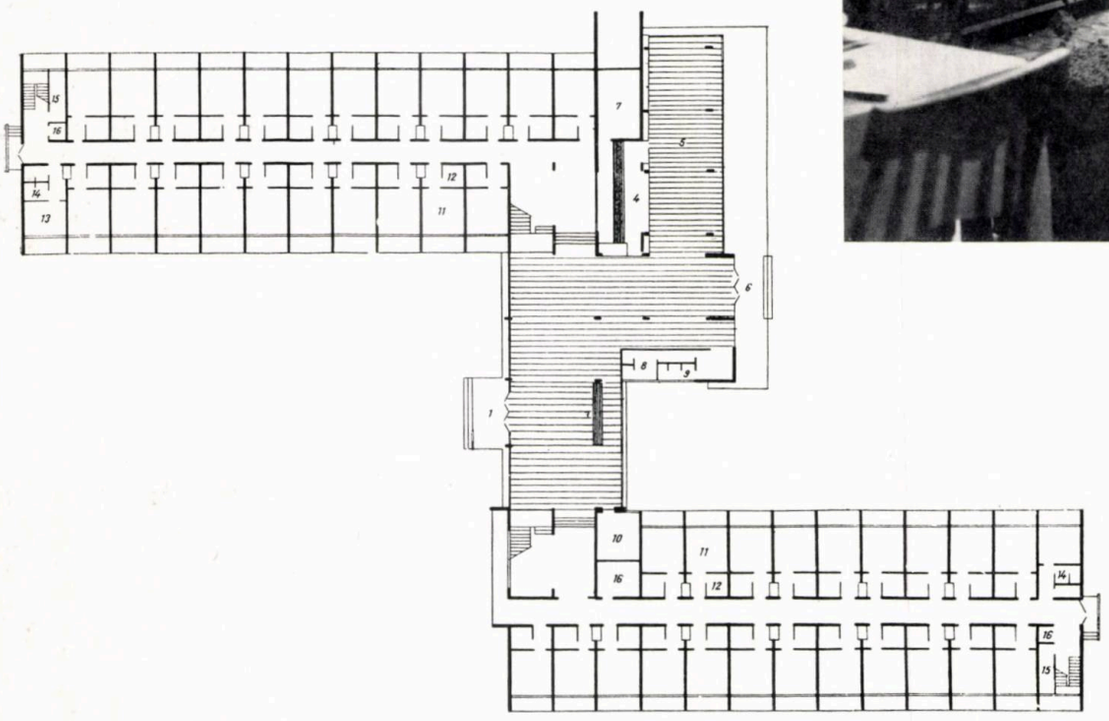

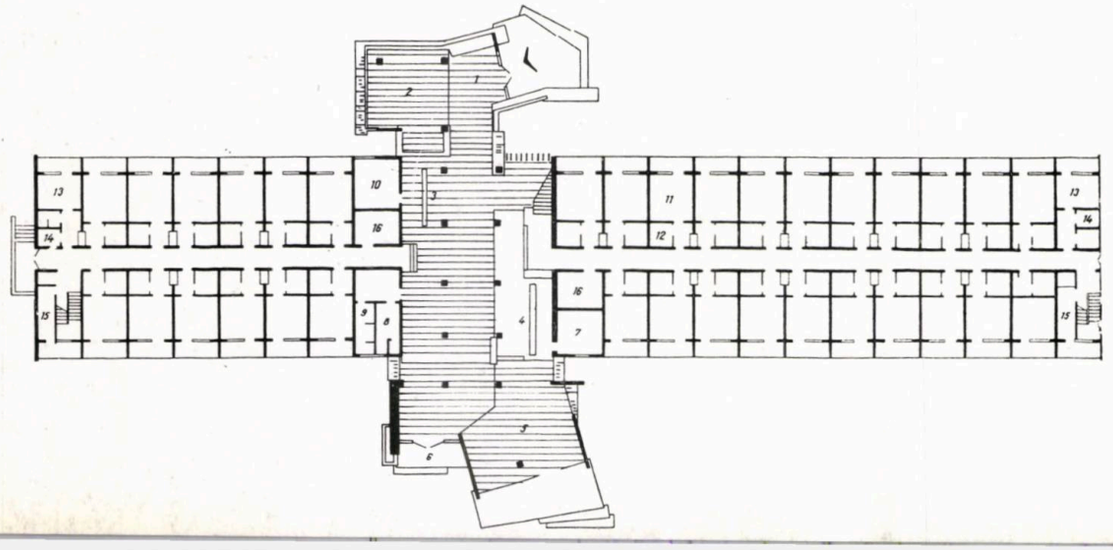

construcția restaurantului, realizat monolit (stîlpi la 6,60 m în ambele sensuri și grinzi rabițate), trebuie semnalată acoperirea grădinii interioare cu 3 grinzi de 19 m deschidere ce susțin o rețea de lamele de 6,60 m. Această acoperire s-a dovedit a fi un paravan eficient împotriva vîntului și a razelor solare directe.

Prețul plafon urmărit (32 600 lei/loc pat + restaurant) a condus la concentrarea eforturilor pentru finisaje mai bune la interiorul spațiilor comune. Atît la restaurant, cît și la hoteluri, au fost utilizate în acest sens marmură de Ruschița, Alun și Moneasa (neagră), lemn masiv de stejar și piatră brută de Techirghiol, scontîndu-se efecte specifice din dozarea acestor materiale.

Cu regret trebuie mărturisit că, în imposibilitate de a reuși

Continuare în pag. 71

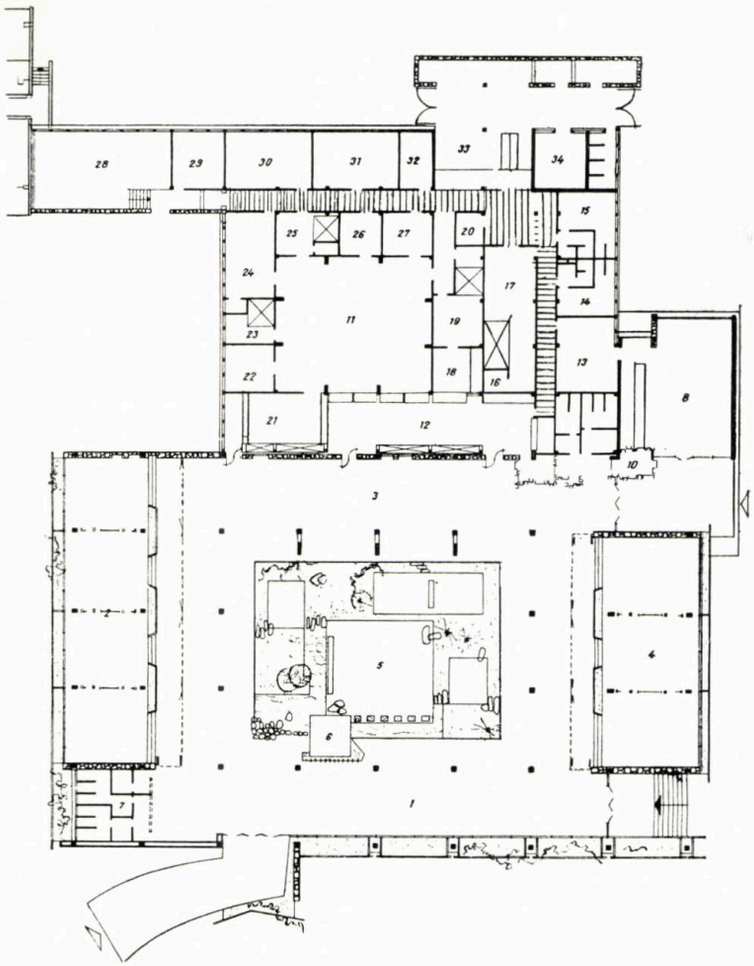
28
29
30
31
32
33
34
35
26
27
20
15
24
11
17
14
23
19
13
22
18
16
8
21
12
10
3
5
4
6
7
1

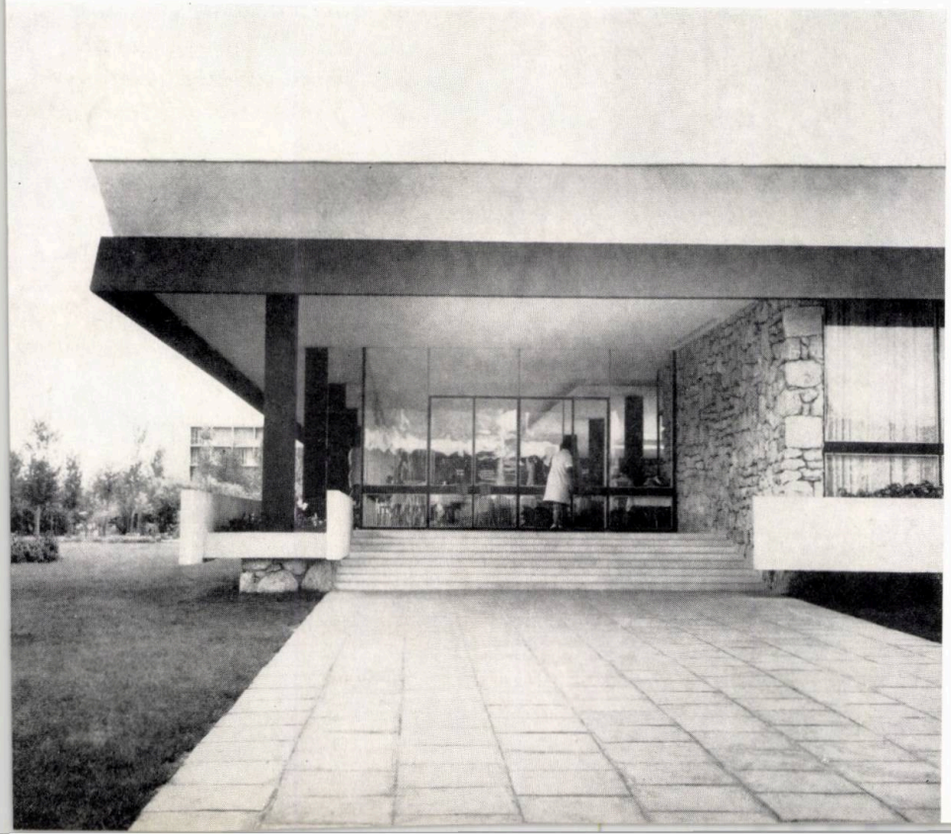

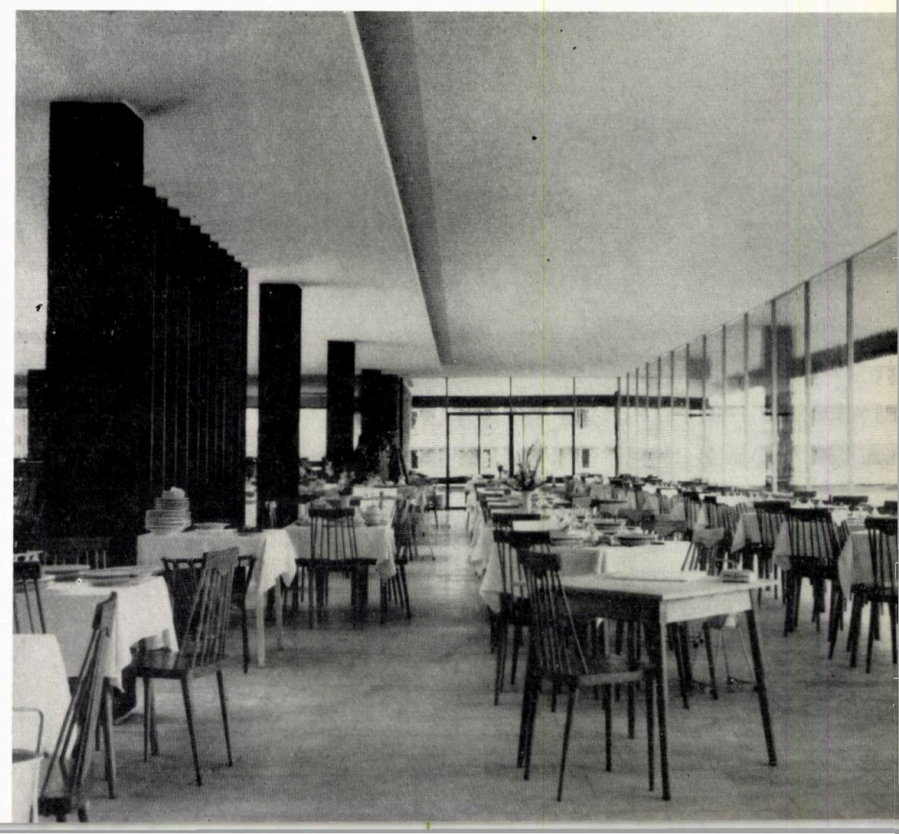

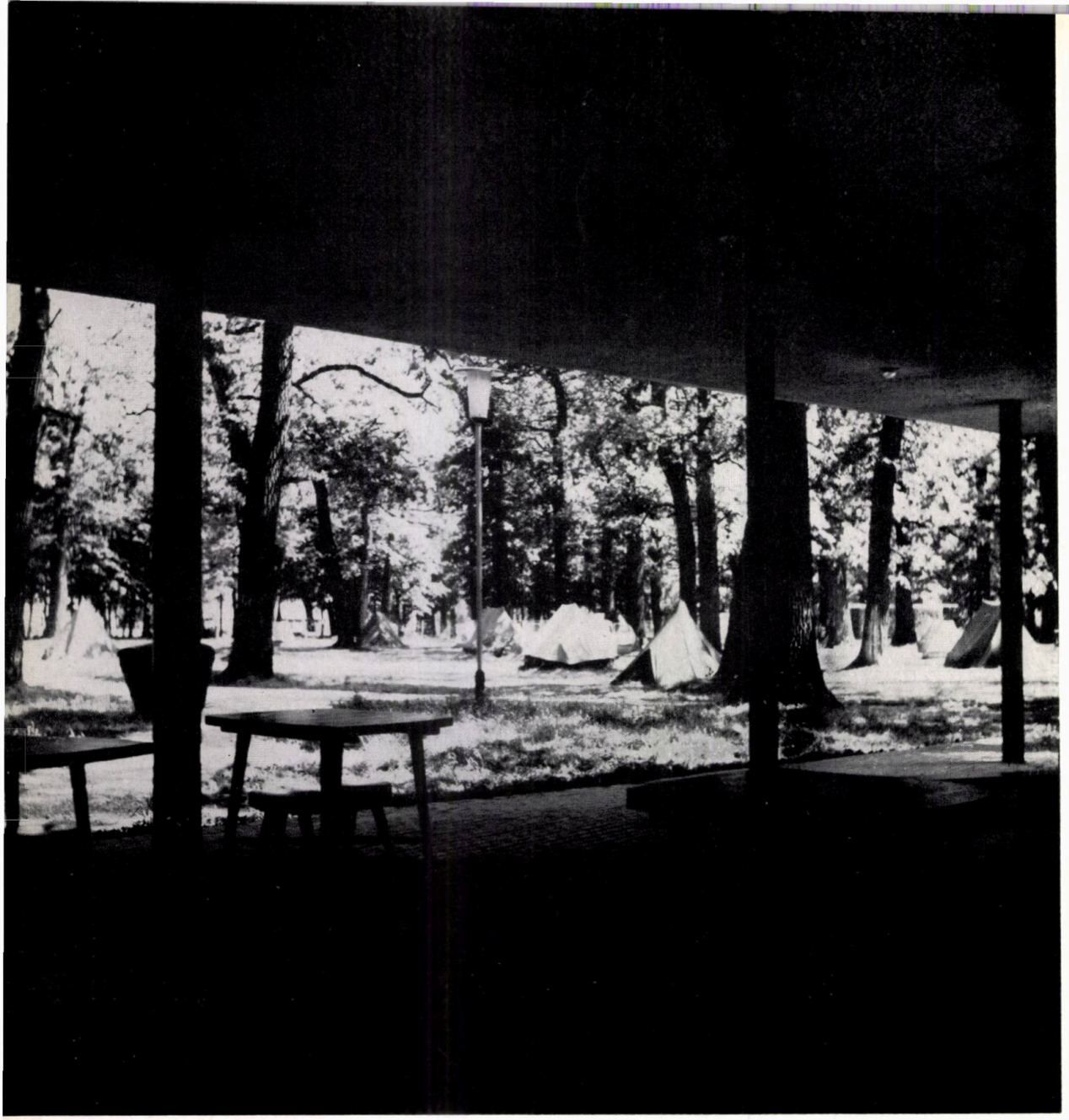

arh. ara ereţian

camping în pădurea dumbrava din sibiu

Autor: *arh. Ara Ereţian*
D.S.A.P.C.-Braşov

În pădurea Dumbrava, situată pe șoseaua Sibiu-Răşinari, pădure de o rară frumusețe (formată din stejari bătrîni al căror diametru ajunge uneori pînă la 2 m), a fost amenajat un camping cu o capacitate de 250 locuri.

Campingul beneficiază de vecinătatea lacului și a grădinii zoologice din pădure, în imediata apropiere a restaurantului « Dumbrava », locuri de agrement și de odihnă pentru vizitatori.

Tabele indicatoare fixate pe stîlpi și avînd desenate simbolurile campingului, restaurantului și grădinii zoologice, indică vizitatorilor direcțiile de urmat pentru a ajunge la aceste obiective.

La intrarea în camping se află un grup administrativ compus dintr-un birou de primire, o încăpere pentru păstrat valori, un punct sanitar de prim ajutor și un depozit. Clădirea este construită parțial cu ziduri din piatră brută, parțial din cărămidă. Peretele biroului de primire, care conține și ghișeul, este executat din scînduri așezate pe verticală și tratate cu baiț de nuc și firneis pentru a căpăta o nuanță roșcată.

În interiorul campingului, într-o clădire cu pereții din zidărie mixtă

1 — *Vedere spre camping*
2 — *Plan de situație*
A. Pavilionul administrativ — B. Platforma acoperită — C. Grupul sanitar — D. Restaurantul « Dumbrava »
3 — *Platforma acoperită*

1 | 2
3

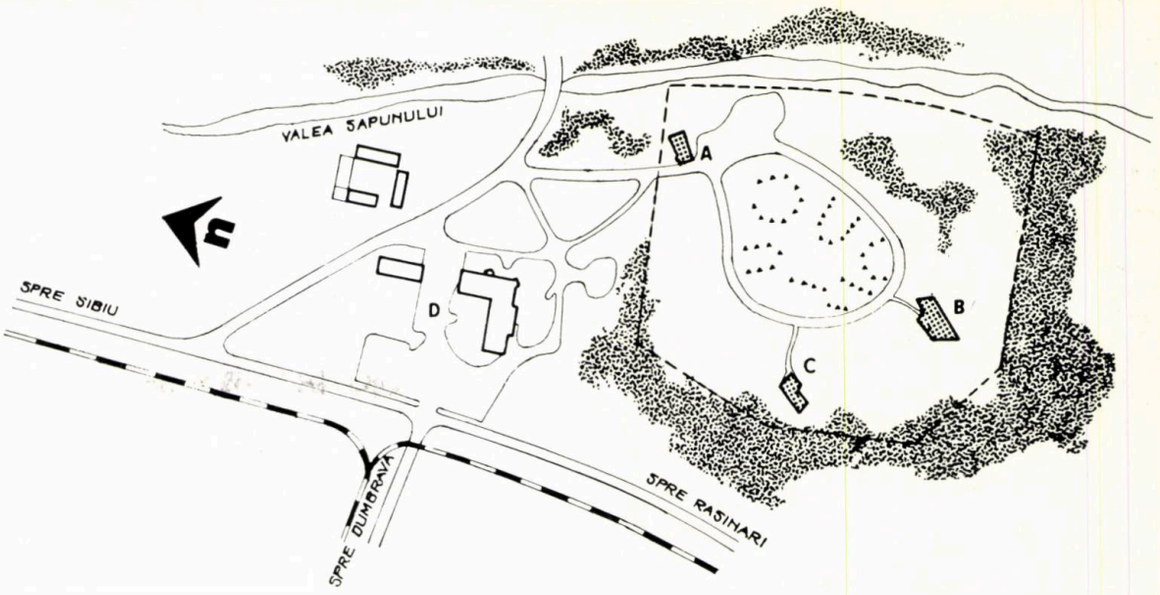

din piatră brută și beton care se opresc la 60 cm sub dala acoperișului, susținută pe stîlpi metalici, (încît luminarea și ventilarea încăperilor este asigurată în condiții optime), se află un grup sanitar cu lavoare, dușuri, w.c.-uri.

O altă construcție, care constituie de altfel și centrul de atracție al campingului, este platforma acoperită. Executată dintr-o dală groasă, de formă neregulată, susținută pe stîlpi metalici, platforma conține două zone. Prima zonă servește pentru pregătirea și consumarea de către turiști a diferitelor alimente și este formată din două vetre rustice adosate unui perete din piatră brută. Zona dispune de instalații de apă curentă și electrice, mese și bănci, fixe și mobile, proiectate special pentru a se armoniza cu restul ansamblului. În colțul opus se află o zonă pentru focul de tabără specific campingurilor. Un perete executat din lemne rotunde protejează această zonă care are prevăzută o hotă de tablă pentru a feri împrejurimile de riscul unui incendiu. În jurul hotei, o banchetă — amplasată pe marginea unei adîncituri în mijlocul căreia se află grătarul pentru lemne — permite turiștilor să stea comod în jurul focului.

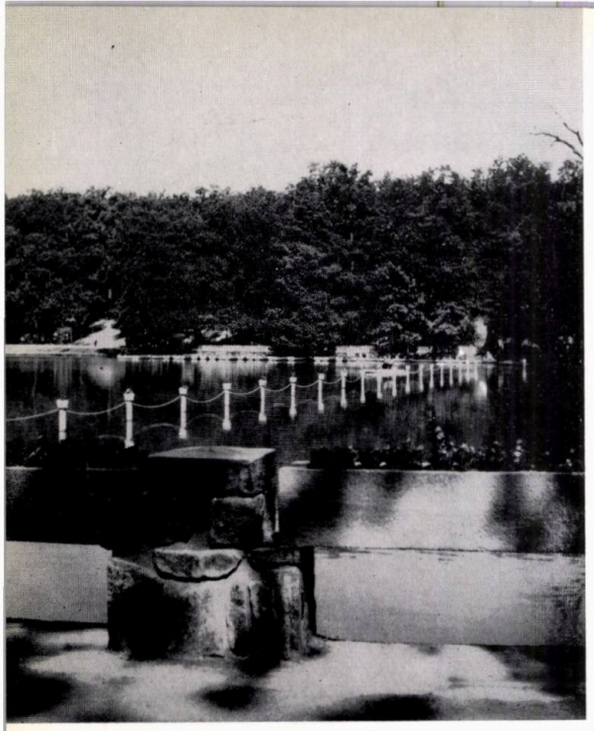

1 — *Vedere spre lacul din pădure*

2 — *Platforma acoperită*

3 — *Pavilionul administrativ — Plan*

A. Paza-evidenţa — B. Birou valori — C. w. c. — D. Punct sanitar de prim ajutor — E. Depozit

4 — *Grupul sanitar — Plan*

A. Spălătoare şi duşuri bărbaţi — B. w. c. bărbaţi — C. w. c. femei — D. Spălătoare şi duşuri femei

5 — *Platforma acoperită — Zona focului de tabără*

6 — *Pavilionul administrativ cu ghişeul*

7 — *Platforma acoperită — Zona focului de tabără*

8 — *Platforma acoperită — Plan*

A. Zona focului de tabără — B. Zona pentru preparat alimente

9 — *Vedere a taberei de corturi*

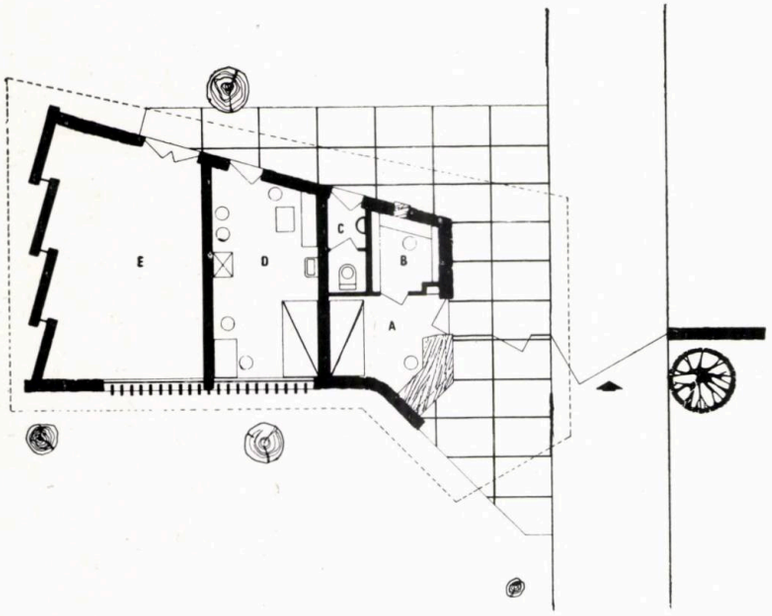

1 2 | 7 8
3 5 | 9
4 6 |

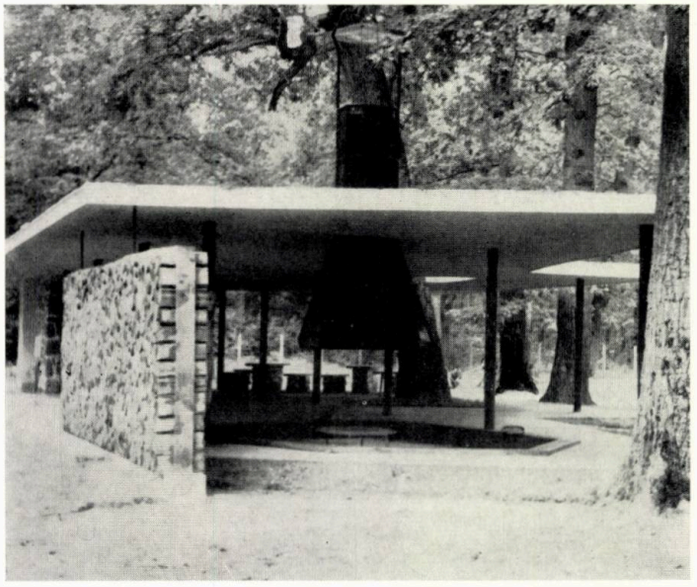

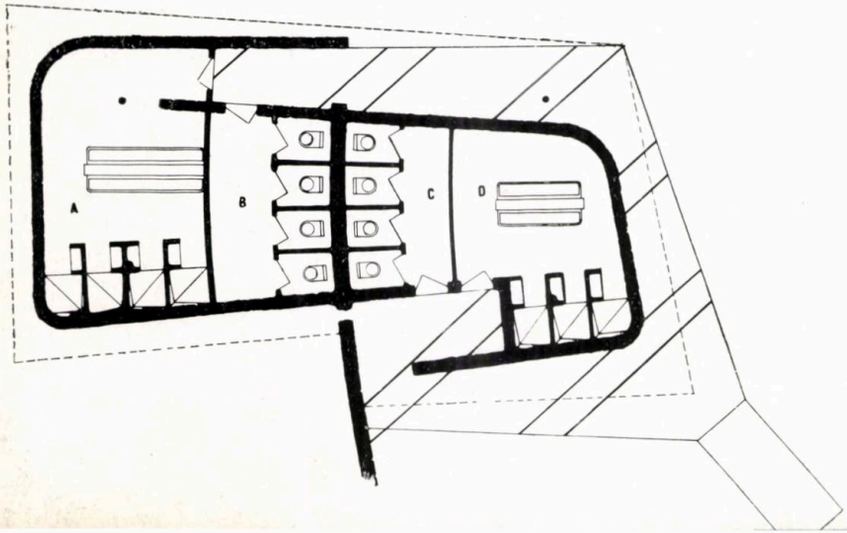

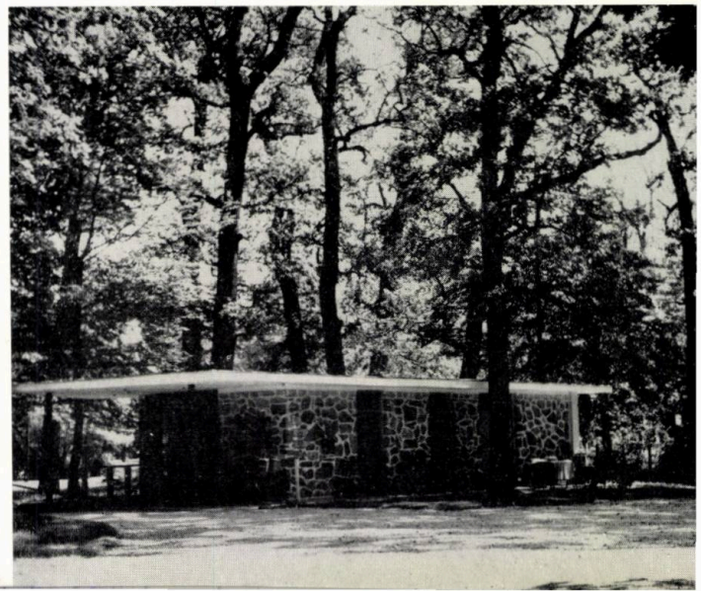

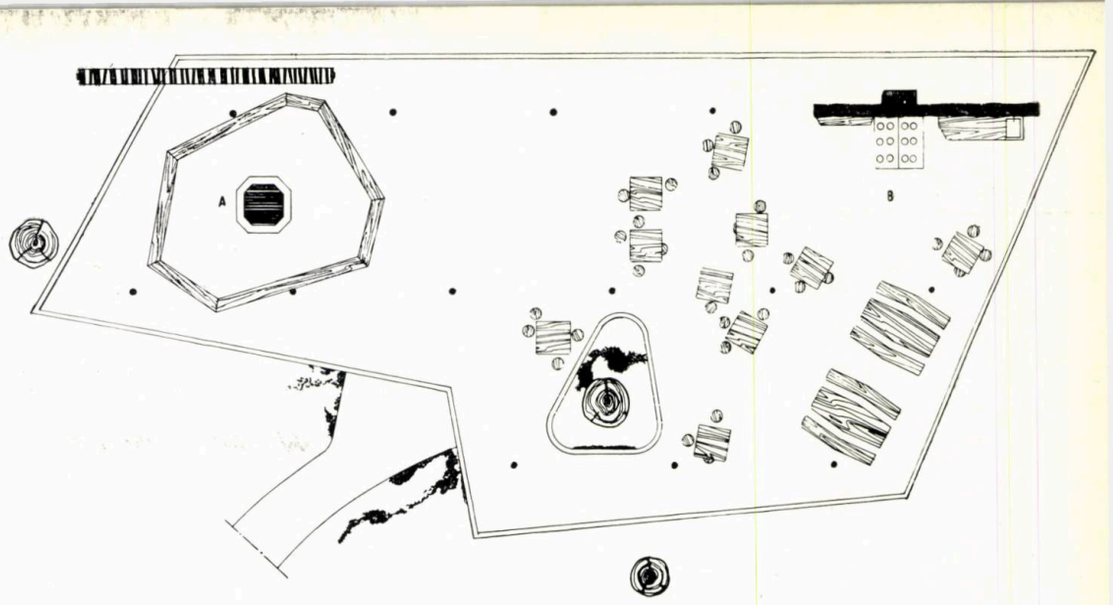

Pardoseala generală a platformei este din cărămidă de placaj, iar amplasarea surselor luminoase pe plafon urmărește poziția principalelor constelații de pe bolta cerului, efectul obținut noaptea fiind deosebit de interesant.

La restaurantul din apropiere s-a executat o terasă spre zona campingului, locul orchestrei fiind acoperit cu un velum, ancorat de clădire și de trei stîlpi metalici.

Un drum carosabil leagă șoseaua asfaltată de parcajul și aleile carosabile ale campingului. Au fost executate de asemenea și rețelele de iluminare exterioară și de alimentare cu apă și canalizare.

Prin lista de dotări s-au prevăzut corturi pentru cca 150 turiști (considerîndu-se că restul vin cu corturi proprii), paturi pliante, saltele pneumatice, pături, măsuțe și scaune pliante, șezlonguri etc. pentru a oferi turiștilor condiții optime pe perioada ședерii lor în camping.

Dată fiind dezvoltarea turismului intern și internațional, realizarea acestui obiectiv din rețeaua de campinguri, prevăzută de Ministerul Comerțului Interior pe cuprinsul țării noastre, va contribui la satisfacerea într-o mai bună măsură a confortului vizitatorilor din zona Sibiului, precum și a turiștilor de pe artera DN1 care deservește traficul internațional.

arh. p. h. ionescu

congresul internaţional pentru comerţ şi urbanism bruxelles-1966

« Federaţia belgiană pentru urbanism şi locuinţă, dezvoltarea şi sistematizarea teritoriului » a organizat la Bruxelles, între 14 şi 18 noiembrie 1966, primul congres internaţional avînd ca temă generală « Comerţul şi urbanismul ». Acest congres, care a reunit un mare număr de specialişti din multe ţări, a permis participanţilor o confruntare a punctelor lor de vedere asupra « exigenţelor distribuţiei în raport cu sistematizarea teritoriului şi cu urbanismul ».

Lucrările congresului s-au desfăşurat sub forma unor şedinţe de lucru, în cadrul cărora a fost expusă o serie de referate axate pe diferite probleme centrale din domeniul comerţului şi urbanismului.

Raportul introductiv, întocmit de « Federaţia belgiană pentru urbanism şi locuinţă, dezvoltarea şi sistematizarea teritoriului », a fost prezentat de V. Bure, director general al Administraţiei, urbanismului şi sistematizării teritoriului din Ministerul Lucrărilor Publice al Belgiei.

Tema generală a fost împărţită în cinci subteme: « Consumaţia şi distribuţia », « Comerţul de la periferia oraşelor şi în oraşele noi », « Comerţul şi renovarea urbană », « Prospectiva urbană », « Comerţul şi sistematizarea teritoriului ».

În cadrul primei subteme « Consumaţia şi distribuţia », au fost prezentate referatele: « Consumatorul european de astăzi şi de mîine » (Belgia), « Evoluţia distribuţiei în Europa » (Anglia), « Consumaţia şi localizarea comerţului de detaliu în Statele Unite ale Americii » (S.U.A.). Cea de a doua subtemă « Comerţul de la periferia oraşelor şi în oraşele noi » a cuprins următoarele referate: « Echipamentele comerciale în aglomerările urbane şi în oraşele noi » (S.U.A.), « Experienţa olandeză în comparaţie cu cea din alte ţări europene » (Olanda), « Planificarea comerţului din regiunea oraşului Stockholm » (Suedia), « Comerţul în serviciul oraşului » (Belgia), « Comerţul de detaliu în Liège astăzi şi mîine » (Belgia), « Probleme de renovare urbană — Piaţa Sf. Lambert din Liège » (Belgia). În cadrul celei de a treia subteme « Comerţul şi renovarea urbană » au fost dezvoltate referatele: « Localizarea funcţională şi renovarea urbană » (Belgia), « Sistematizarea centrelor comerciale în cadrul renovării urbane » (R. F. Germană), « Realizări suedeze » (Suedia), iar în cadrul celei de a patra subteme « Prospectiva urbană » au fost prezentate referatele: « Morfologia şi modurile de viaţă ale oraşelor de mîine » (R. F. Germană), « Echilibru şi interacţiune între renovarea centrelor comerciale urbane tradiţionale şi crearea de centre comerciale suburbane » (Franţa). Pentru subtema purtînd titlul « Comerţul şi sistematizarea teritorială » au fost dezvoltate referatele: « Evoluţia necesităţilor consumatorului în funcţie de schimbările structurale ale teritoriului » (Franţa), « Funcţiuni şi necesităţi ale întreprinderilor comerciale în noul spaţiu urban » (Franţa).

Şedinţa de închidere a congresului (18 noiembrie 1966) s-a desfăşurat prin prezentarea de către raportorul general M. Cauwe, preşedinte, administrator-delegat al Marelui Bazar din Anvers şi preşedinte al Asociaţiei marilor întreprinderi de distribuţie din Belgia, a sintezei lucrărilor şi a concluziilor care s-au desprins din acestea; în cadrul aceleiaşi şedinţe au fost adoptate de către adunare recomandările pentru viitor ale congresului.

★

Extragem din sinteza şi concluziile congresului cîteva puncte care ni se par a fi mai importante de reţinut în activitatea noastră din domeniul comerţului şi urbanismului.

1 — Evoluţia rapidă a condiţiilor de viaţă ale consumatorului. Din analiza evoluţiei rapide şi profunde a condiţiilor de viaţă ale consumatorului, considerate în paralel cu deosebita accelerare a progresului ştiinţific şi tehnic, rezultă actualitatea şi acuitatea urbanismului comercial, ce trebuie să ţină seama de:

— creşterea populaţiei totale şi a vîrstei medii;

— creşterea venitului mediu al locuitorilor (creşterea consumului personal);

— motorizarea crescîndă (de unde apariţia unor probleme dificile de circulaţie şi staţionare);

— evoluţia profesională (reducerea continuă a numărului de oameni folosiţi la lucrările manuale sau de producţie);

— generalizarea învăţămîntului (populaţii mai bine educate);

— reducerea orelor de muncă (timp liber mai mult);

— participarea crescîndă în producţie a femeilor.

2 — Evoluţia rapidă a distribuţiei. Evoluţia condiţiilor de viaţă antrenează modificări profunde, atît în domeniul consumaţiei, cît şi în acela al distribuţiei. Distribuţia americană modernă este rezumată (după W. Appelbaum, referent S.U.A.) astfel: autoservire, shopping-center planificat, vînzare de detaliu de-a lungul drumurilor, vînzări realizate seara şi duminica, care, toate, decurg în mod esenţial din existenţa automobilului ca mijloc de transport şi din exigenţele orare ale consumatorilor. Distribuţia europeană se prezintă în momentul de faţă sub un aspect diferit faţă de cea americană şi are numeroase variante, după ţările respective. Dar, ceea ce interesează mai întîi este faptul de a şti ce se va petrece în viitorii treizeci de ani, pentru a ne putea aduce o contribuţie în acest domeniu cît mai valabilă posibil. Pentru vînzarea de detaliu în viitor în Europa, s-ar putea lua în considerare (după Jefferys, referent S.U.A.) următoarele:

— micşorarea numărului de magazine (în Europa, există un magazin la 78 de locuitori, faţă de un magazin la 194 de locuitori în S.U.A.);

— dezvoltarea considerabilă a magazinelor zise « supermarket » sau a celor de articole utilitare (alimentare şi articole curente) şi acceptarea generală a autoservirii;

— mărirea suprafeţelor afectate vînzării;

— investiţii din ce în ce mai importante comerciale (noi magazine, echipamente moderne de manipulare, camere frigorifice etc.);

— construirea de numeroase parcaje în apropierea magazinelor (la sol, pe înălţime sau în subteran);

— extinderea vînzării pe credit, prin corespondenţă, prin aparate automate sau alte inovaţii viitoare;

— prelungirea duratei de deschidere a magazinelor pînă la orele 9 și 10 seara.

Dar marea problemă care se pune în comerțul de detaliu decurge din însăși evoluția urbană: pe de o parte, stabilirea de magazine la periferie (shopping-centers) și pe marile drumuri; pe de altă parte, problema care rămîne de rezolvat este aceea a asfixiei centrelor orașelor.

3 — Comerțul la periferia orașelor. Toți referenții au insistat asupra caracterului de interdependență a problemelor periferiei orașelor și a centrelor lor. Se poate spune că fără a se ajunge la actualul haos american, este necesară o politică de amplasare a centrelor comerciale periferice, dublată de o politică de renovare urbană.

După ce unii referenți au arătat evoluția marilor magazine periferice americane și a acelora situate de-a lungul drumurilor (din 1950 s-au construit mai mult de 8 000 shopping-centers), alții au subliniat faptul că în Europa este o mare diferență în expansiunea comercială periferică (avînd în vedere urmările războiului și în consecință preocuparea pentru construirea de locuințe în primul rînd), ca și felul în care a fost concepută și se concepe a fi în viitor. Peste tot se pune problema celor mai bune căi de urmat, pentru a se stabili planuri raționale. Planificarea tentează pe unii; se procedează la multiple analize și studii și se stabilește un sistem bazat pe o ierarhizare a orașelor și a centrelor ce trebuie să se creeze; se fixează rețeaua dotărilor comerciale; se analizează numărul consumatorilor teoretici pietoni și se calculează necesitățile ce trebuie satisfăcute. În acest fel se concep « centre comerciale de vecinătate » pentru cîteva mii de locuitori (pentru necesități alimentare curente), « centre comerciale de cartier » pentru 10—15 000 locuitori, apoi « centre comerciale de raioane orășenești » pentru necesități mai largi (accesibile cu automobilul pentru locuitorii unor zone mai întinse).

Analiza a arătat că, în numeroase cazuri, micile centre comerciale de vecinătate sau de cartier (pentru cumpărături banale) reprezintă după cîțiva ani decepții, eșecuri: pe de o parte, ele nu prezintă atracții, alegere sau concurență; pe de altă parte, sînt prost situate și în general rău concepute, neglijîndu-se total clientul motorizat.

Adeseori s-a uitat să se țină seama de evoluția rapidă a condițiilor de viață, a motorizării crescînde; s-a desconsiderat natura umană mereu în schimbare a unui consumator și nu s-a ținut seama de evoluția neîncetată în natura comerțului, în tehnica și suprafața lui.

Mișcarea urbanismului comercial periferic planificat este ineluctabilă în Europa; ea se naște din necesitate. Comerțul urmează locuința și se axează din ce în ce mai mult pe clientul motorizat. Centrele comerciale se vor impune de la sine; ele nu pot fi instalate în orice condiții și oriunde. Centrul comercial planificat este soluția care evită risipa de teritoriu și oferă satisfacție consumatorului. În acest sens se pot formula unele considerații de concepție:

— centrele periferice trebuie să adopte principiul ansamblurilor coordonate, cu unitate de gestiune, să se integreze în ansamblul arhitectural, să fie vizibile și ușor accesibile, să fie dotate cu vaste suprafețe de parcare și să ofere un climat agreabil pentru vizitatori (flori, arbuști, oglinzi de apă, bănci etc.); ele trebuie să fie axate pe una sau mai multe unități mari de vînzare, constituind elementul polarizator;

— să se prevadă posibilități de extindere a acestor centre;

— să fie deschise și la ore mai tîrzii, pînă la 9 și 10 seara;

— se poate concepe (mai ales în orașele noi) o grupare a centrelor comerciale cu unele dotări social-culturale și de serviciu (poștă, centre medicale și culturale, restaurant etc.).

4 — Comerțul și renovarea urbană. Degradarea progresivă a zonelor centrale comerciale, începînd din anul 1948, observată în Statele Unite ale Americii, a reținut atenția unor referenți, fiind subliniată în referatele lor. Această degradare ar putea afecta și unele orașe europene, dar cunoscînd factorii care au contribuit la aceasta s-ar putea evita ca unele orașe europene să aibă o soartă asemănătoare. Iată cîțiva din acești factori:

— micșorarea numărului locuitorilor din zona centrală în beneficiul periferiilor în mare expansiune; fenomenul este mondial și cunoscut și în Europa;

— utilizarea din ce în ce mai redusă a transportului în comun de către public (numărul celor transportați în S.U.A. cu mijloace de transport public, care se ridica în anul 1945 la 35 miliarde pasageri, a scăzut în anul 1959 la 12 miliarde; în Belgia, această scădere este de 20—25% în 10 ani și continuă); fenomenul este identic peste tot;

— inadaptabilitatea crescîndă a orașelor vechi de a suporta valul din ce în ce mai mare al circulației cu automobilul (străzi înguste și insuficiente, lipsa de parcaje, congestionarea arterelor); nocivitatea automobilului (zgomot, fum, miros, distrugerea ansamblurilor istorice și arhitecturale, siguranță);

— degradarea rapidă a unui număr mare de locuințe și echipament urban.

Soluțiile propuse pentru remedierea tuturor acestora au fost multe. Unii dintre participanți au insistat asupra necesității de a determina o filozofie a orașului. Ei au considerat că există o soluție în ierarhizarea centrelor comerciale, o funcționalizare a centrelor comerciale urbane și o descentralizare a funcțiilor comerciale pe baza organizării cumpărăturilor consumatorului, stabilindu-se o subordonare economică a noilor centre periferice față de dotările din zona centrală a orașului. În problema organizării circulației, a îmbunătățirii ei, propunerile au fost făcute în genere în favoarea folosirii inelelor de circulație periferice, în ameliorarea transportului în comun, a separării traficului de mărfuri (căi subterane), a separării traficului auto de traficul pietonier, a creării de numeroase parcaje etc.

★

M. Cauwe, raportor general, subliniază în concluzii faptul că acest congres nu a vrut să dea « cele douăsprezece comandamente » precise ale perfectului urbanist comercial, pe care fiecare le-ar avea la dispoziția sa pentru a stabili în fiecare caz cele mai raționale planuri. Dar acest congres a contribuit în mare măsură la cunoașterea reală a problemei nr. 1 a timpurilor noastre: urbanismul în cadrul căruia comerțul joacă un rol de seamă.

În funcție de țară, de geografia sa, de obiceiurile sale, de aglomerații, de cartier și de oameni, trebuie să se găsească soluțiile. Căutarea lor impune totdeauna o sinteză a tuturor elementelor ce sînt necesare a fi luate în considerație: elemente comune, elemente permanente ale ființei umane și mai ales anticiparea viitorului; singură prospectiva ne face să vedem departe.

Dintre recomandările de viitor ale congresului, aprobate de adunare, și considerate ca esențiale, extragem cîteva:

— să se definească o filozofie a orașelor care să țină seama totodată și de renovarea zonelor centrale și de expansiunea periferiilor;

— să se considere pe un termen mai lung dotările comerciale și necesitățile consumatorului; planurile vor trebui să fie concepute într-un sens prospectiv; ele vor fi suficient de suple pentru a putea face față neprevăzutului;

— să se perfecteze metodele care să ducă la o mai bună amplasare a dotărilor comerciale;

— puterea publică să creeze organele de coordonare și de decizie adecvate;

— să se reunească toate formele și funcțiunile comerțului în sînul centrelor de studii și activitate, însărcinate cu problemele urbanismului comercial;

— ansamblurile periferice constituite din centre comerciale și dotări social-culturale să rezulte dintr-o politică planificată și ierarhizată, cu un comun acord între sectorul public și cel particular;

— se impune ca puterea publică, specialiștii urbaniști și cei din domeniul sistematizării teritoriale, al cercetării științifice și comerțului să stabilească între ei formele permanente de colaborare cu privire la toate problemele urbanismului comercial.

ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE

Dezbaterea celor mai actuale și importante probleme ale creației arhitecturale continuă să constituie o preocupare principală a Uniunii arhitecților.

În luna octombrie 1966, a avut loc la Casa arhitectului o discuție de creație organizată de Secția de sistematizare a Uniunii, consacrată «Sistematizării și reconstrucției zonei centrale a orașelor».

Dezbaterile au fost conduse de conf. arh. Cezar Lăzărescu, șeful Secției de urbanism.

Baza discuțiilor a constituit-o analiza cîtorva studii de sistematizare întocmite în ultimul timp pentru zonele centrale ale orașelor Brașov, Sibiu, Sebeș-Alba, Tîrgoviște, Pitești, Suceava, Tg. Mureș.

Publicăm în numărul de față al revistei prezentările acestor studii precum și unele din luările de cuvînt la dezbateri.

SISTEMATIZAREA ȘI RECONSTRUCȚIA ZONEI CENTRALE A ORAȘELOR

dr. arh. virgil bilciurescu

sistematizarea centrelor istorice ale vechilor noastre orașe

Conservarea specificului unor centre valoroase de orașe nu poate fi confundată cu întreținerea, conservarea și restaurarea unor monumente istorice, care privesc construcțiile de mare valoare, « clasate » pe considerente de caracter arhitectonic, istoric și artistic deosebit; restaurarea nu trebuie să se oprească numai la obiectele izolate, ci să ia în considerare întregul ansamblu care imprimă atmosfera generală a centrului și a cărui valoare este amplificată de calitatea arhitecturii unui mare număr de clădiri.

În ultimii ani, în cadrul atelierului de sistematizări orășenești din ISCAS s-a inițiat studierea și elaborarea unor proiecte în vederea asanării și remodelării centrelor istorice. Pentru aceasta au fost studiate centrele orășenești din Sighișoara, Tîrgoviște, Sibiu, Brașov, Sebeș-Alba și Mediaș.

Fiind vorba de un nou gen de lucrări la noi în țară, a fost necesară elaborarea unor principii aplicabile la caracterul orașelor noastre, în special; în același timp, a fost necesară stabilirea unei metodologii de studiu și de proiectare.

Analizînd centrele istorice ale orașelor din țara noastră, am putea în linii generale să le clasificăm în două mari categorii:

A. Orașe cu monumente foarte valoroase, încadrate într-un fond de locuințe și dotări care au o ținută arhitectonică afirmată și se mențin în condiții relativ bune. În această categorie pot fi socotite orașele: Brașov, Sibiu, Mediaș, Sighișoara, Bistrița, Cluj și altele.

Braşov — Vedere aeriană

Brașov — Blocuri de locuințe în Piața Gării

B. Orașe în care monumentele istorice, foarte valoroase în sine, sînt încadrate într-un fond existent, de proveniență mai recentă, și care nu prezintă în general un interes deosebit, nici din punct de vedere arhitectonic, nici din punct de vedere al valorii construite în sine ; aceste construcții sînt și necorespunzătoare condițiilor vieții contemporane. În această categorie de orașe pot fi socotite : Tîrgoviște, Sebeș-Alba, Iași, Suceava, Baia-Mare etc.

Ținînd seama de specificul orașelor respective, clasificate în cele două mari categorii, am considerat necesar de la bun început să abordăm diferențiat studiile pentru proiectele de asanare a centrelor lor istorice.

A. Pentru orașele din prima categorie, am socotit că sistematizarea centrului trebuie astfel concepută încît să scoată în evidență specificul zonei centrale, integrînd-o în mod organic în structura noului oraș.

Monumentele istorice și întreg fondul construit trebuie valorificat la maximum, creîndu-se în acest scop condiții pentru o bună organizare a fondului de locuit și de dotări, astfel încît acestea să nu reprezinte numai un interes arhitectural pentru amatorii de artă. În ceea ce privește fondul construit, studiile au urmărit a-l reda în folosință, cît mai adecvată caracterului acestor clădiri, introducîndu-se confortul necesar desfășurării vieții la nivelul actual al tehnicii. În acest scop este necesară o acțiune neîntîrziată de asanare și revalorificare a fondului existent, pentru a permite desfășurarea normală a funcțiilor în zona centrală și în același timp păstrarea într-un mediu activ a caracterului specific al orașelor.

Circulația în centrele istorice — care prin caracterul lor au fost create pentru o circulație pietonală și hipo — devine din ce în ce mai dificilă pentru vehiculele mecanizate, chiar și în orașele mai puțin importante, fapt care de asemenea cere un studiu foarte atent.

Printre măsurile propuse a fi luate în mod neîntîrziat se numără :

1. Degajarea construcțiilor valoroase și mai ales a monumentelor istorice de unele adăugiri recente, în cea mai mare parte construcții provizorii și cu un grad avansat de uzură.

2. Punerea în valoare a monumentelor istorice prin organizarea cadrului arhitectural din zona apropiată.

3. Organizarea circulației în zona centrală, prin scoaterea din interiorul zonei a fluxului principal și a circulației de tranzit, ca și prin crearea unor trasee tangențiale pentru transportul propriu și în comun, dispunînd de legături carosabile și de pătrunderi pentru circulația populației din zonă și a turiștilor ; schimbarea destinației unor clădiri folosite necorespunzător, scoaterea din zonă a magazinelor și a întreprinderilor care necesită spații mari de depozitare și un transport intens de mărfuri voluminoase, schimbarea destinației unor edificii, valoroase din punct de vedere arhitectural, în dotări culturale sau de interes turistic.

4. Restructurarea fondului locuibil existent cu ajutorul a două operații distincte : degajarea spațiilor interioare ale ansamblurilor de clădiri și amenajarea acestora în suprafețe înverzite și spații pentru nevoi gospodărești ; reamenajarea clădirilor existente, luate casă cu casă, reconsiderarea apartamentelor, ținînd seama de vechea structură a clădirilor, și punerea în valoare a diferitelor elemente prețioase care se păstrează. Restructurarea pune, în ceea ce privește arhitectura, noi probleme pe care autorii acestor acțiuni trebuie să le rezolve cu multă finețe și pondere, dar în același timp cu fermitate și curaj pentru a alege elementele care trebuie conservate și cele care trebuie demolate.

5. Studii și cercetări aprofundate în domeniul moștenirii arhitecturale a orașelor și centrelor lor istorice, astfel întocmite încît ele să furnizeze argumente fondate științific pentru păstrarea specificului acestor cartiere.

Punerea la punct a unei operații de renovare și restaurare a centrelor vechi ale orașelor noastre necesită lucrări extrem de delicate, bazate pe o colaborare strînsă între specialiști cu profiluri foarte diverse (arheologi și istorici, arhitecți, economiști, ingineri constructori, ingineri instalatori, geotehnicieni etc.), respectîndu-se o planificare minuțioasă și o coordonare strictă între operațiile succesive necesare acestor lucrări.

Numai astfel, aceste cartiere centrale vor putea fi redate vieții moderne, păstrîndu-li-se totodată nealterate atmosfera specifică și valoarea lor arhitectonică și urbanistică.

Cu toată această complexitate de probleme, care au trebuit rezolvate, propunerile făcute în proiectele de pînă acum s-au dovedit a fi economice, deoarece înlocuirea acestui fond — făcînd abstracție de valoarea lui istorică — ar costa de două-trei ori mai mult decît reamenajarea lui. În același timp, prin restaurarea mai multor clădiri cu incontestabile elemente prețioase arhitectonice, se obțin ansambluri și dotări de o mare valoare turistică, nerealizabilă în cazul unor clădiri noi. Fondul locuibil, care acum absoarbe importante sume de bani pentru întreținerea lui periodică, prin restaurarea și exploatarea lui adecvată ar duce la economii evidente în ansamblu, ca și la o mai eficientă exploatare.

B. În centrele cu monumente valoroase, dar care conțin un fond de locuințe și dotări mai puțin valoros (clădiri datînd în majoritatea lor din a doua jumătate a secolului al XIX-lea sau din secolul al XX-lea), ne propunem să realizăm aceleași funcțiuni, dar cu alte mijloace. Întrucît, în ultimele două secole, aceste centre s-au dezvoltat, în majoritatea lor, haotic, ele nu au o structură urbanistică clară și sînt lipsite de

interes artistic. În acest caz, este necesară intervenția mai activă a sistematizatorului, pentru organizarea unei mai bune compoziții a zonei centrale, evident, ținînd seamă de monumentele valoroase care-i aparțin și de integrarea ei în structura viitorului oraș. Aceste intervenții, chiar atunci cînd au un caracter mai radical, trebuie să facă distincție între clădiri, chiar dacă ele aparțin unor perioade de decadență arhitectonică, păstrînd porțiuni de străzi mai caracteristice sau unele construcții care au o valoare de folosință mai importantă.

În cadrul acestei noi compoziții a centrului se scot în evidență, în primul rînd, monumentele istorice și unele porțiuni mai valoroase ale vechiului tîrg, asanîndu-se și completîndu-se cu dotările și instalațiile necesare.

Construcțiile insalubre și spațiile libere existente ocupă suprafețe însemnate în zona centrală, permițînd în cele mai multe cazuri realizarea unui nou fond locuibil, de capacitate apreciabilă; acolo unde a fost posibil, am propus chiar realizarea unui nou ansamblu central (așa cum vom vedea la Tîrgoviște), păstrînd însă, în permanență, un raport judicios cu ansamblurile vechii noastre arhitecturi. Astfel, centrul orașului capătă un caracter urban, în cadrul căruia monumentele istorice își recîștigă strălucirea.

În proiectele noastre am căutat să demonstrăm necesitatea și eficiența economică a realizării parțiale, ca făcînd parte integrantă din cadrul programului de construcții al orașului. Noi considerăm că zona centrală a orașelor, care în genere a fost ocolită din cauza complexității problemelor pe care le ridică, poate și trebuie să fie restaurată sau renovată, conform unor planuri bine fundamentate arhitectural și economic.

Sibiu — Piața 6 Martie

1

conf. arh. cezar lăzărescu

studiu pentru sistematizarea zonei centrale a oraşului piteşti

În prezent se întocmeşte în ISCAS un studiu pentru sistematizarea pieţei centrale a oraşului Piteşti. El a fost generat de necesitatea construirii în această zonă a oraşului a trei obiective importante: sediul Comitetului regional al P.C.R., Casa de cultură şi un hotel cu 200 locuri. Prezenţa acestor construcţii reprezentative reclamau crearea unui cadru arhitectural corespunzător, ceea ce duce în final la restructurarea în etape a întregii zone centrale a oraşului. Fondul de construcţii existent nu prezintă o valoare deosebită.

Construcţiile ce vor completa piaţa centrală, vor cuprinde birourile diverselor administraţii şi întreprinderi şi spaţiile comerciale necesitate, atît de dezvoltarea oraşului, cît şi de înlocuirea celor dezafectate prin sistematizare.

La baza studiilor şi propunerilor făcute au stat cîteva principii care

2

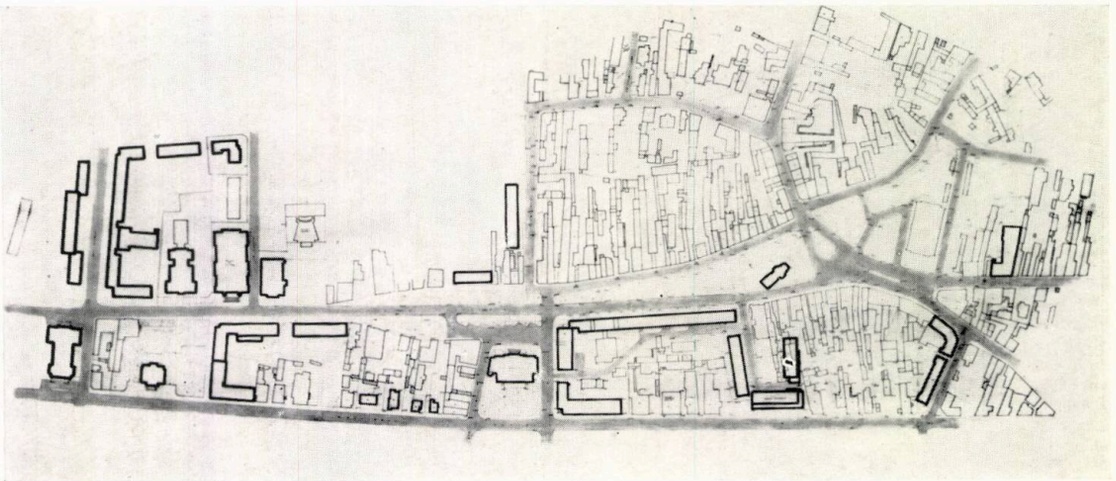

1 — *Piteşti — Bloc nou de locuinţe cu magazine la parter în piaţa centrală*

2 — *Piteşti — Situaţia existentă a zonei centrale*

3 — *Piteşti — Studiul pentru sistematizarea zonei centrale*

4 — *Piteşti — Situaţia existentă a zonei centrale*

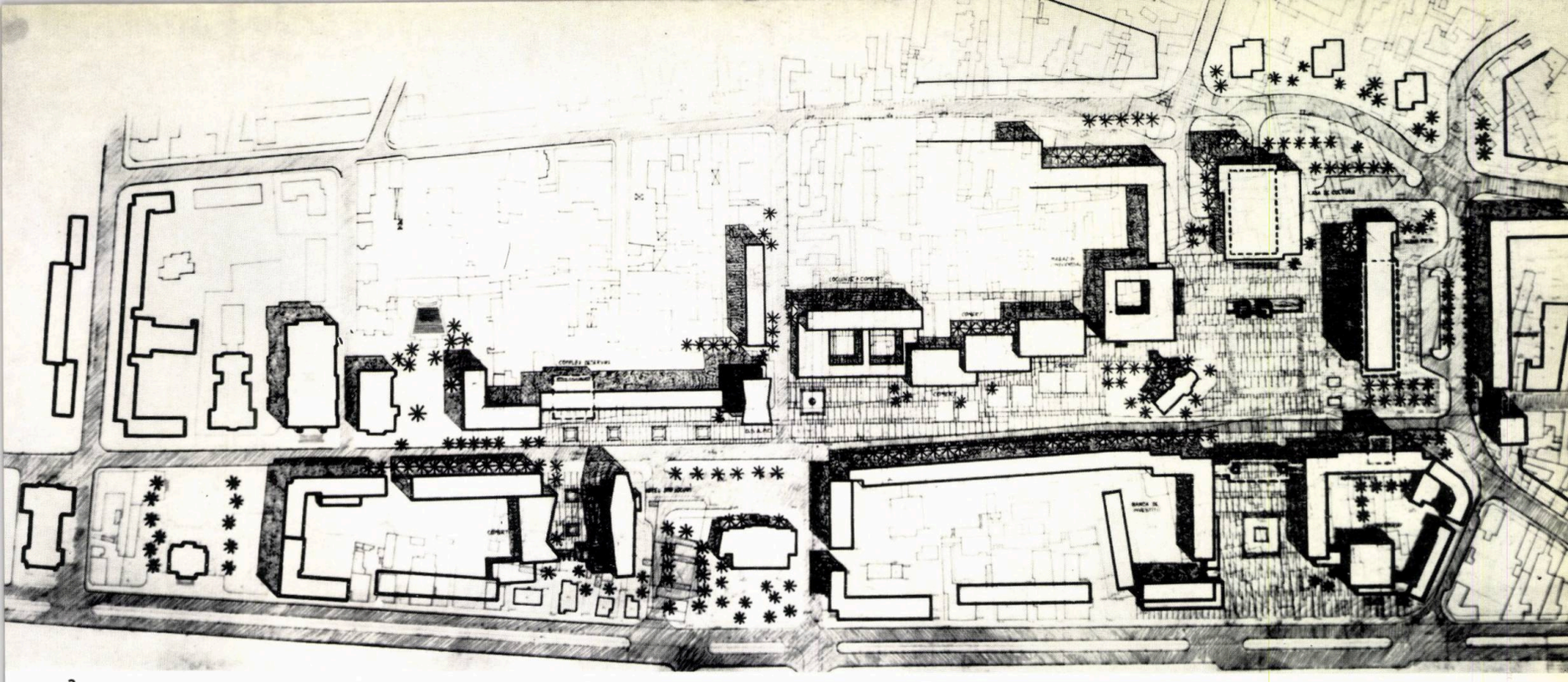

3

4

pot fi valabile în probleme similare.

— Deși nu se poate vorbi de un centru istoric constituit, cu o personalitate proprie, ci de o zonă ce se restructurează în întregime, cu excepția unui singur monument restaurat, se impune păstrarea unei anumite scări a elementelor de compoziție urbană. Dimensiunile spațiilor libere sau înălțimea construcțiilor nu ar trebui să depășească anumite înălțimi ce pot asigura o legătură de scară cu restul orașului și crea premizele unui ansamblu mai personal și mai uman.

— Compunerea elementelor urbane trebuie să ofere celor ce le parcurg senzații deosebite, succesive și chiar de surpriză. Un spațiu mare, care se oferă dintr-o dată în întregime privirii, nu poate avea aceeași valoare și riscă să fie lipsit de personalitate.

— Circulația vehiculelor ar trebui să fie limitată la strictul necesar deservirii obiectelor respective, rezervînd zona centrală în principiu circulației pietonilor. În consecință,

Continuare în pag. 71

dr. arh. virgil bilciurescu

studii pentru sistematizarea centrelor istorice ale braşov

Centrul istoric al oraşului Braşov, format în decursul a mai mult de şapte veacuri, constituie un ansamblu de mare valoare arhitectonică şi urbanistică. În porţiunea cuprinsă între vechile fortificaţii, în suprafaţă de cca 85 ha, se află zona centrală a oraşului, care formează o unitate distinctă nu numai prin specificul ei de vechi centru al oraşului, dar şi prin faptul că aici, cu timpul, s-au concentrat numeroase dotări şi o activitate comercială deosebit de intensă, stimulată şi de tradiţia turistică a Braşovului.

Din vechile fortificaţii se păstrează încă o mare parte — ziduri, turnuri şi bastioane — care accentuează caracterul medieval al centrului istoric al Braşovului, cu toate transformările survenite, în special în ultimul secol.

Monumente de mare valoare, avînd în acelaşi timp şi un rol important în formarea siluetei caracteristice a oraşului, sînt amplasate în zona centrală : Casa Sfatului, Biserica Neagră, Podul bătuşilor (casa Hirscher), biserica catolică etc.

O dată cu dezvoltarea actuală a oraşului Braşov a apărut şi necesitatea realizării unui nou centru, cu dotări la nivelul oraşului socialist. Tendinţa de deplasare a centrului comercial şi a dotărilor mai importante către partea nouă a oraşului face ca vechiului centru să-i rămînă, în special, funcţia de centru turistic de importanţă republicană.

Studiul de care ne ocupăm propune sporirea interesului prezentat de zona cetăţii, păstrarea specificului său şi punerea în valoare a aspectelor caracteristice prin :

— degajarea zidurilor şi turnurilor cetăţii, atît în interiorul, cît şi în exteriorul incintei; crearea unei posibilităţi de vizitare şi realizare a unor parcuri în zwingerul de nord; amenajarea aleilor de-a lungul pîrîului Graft şi pe sub Tîmpa ;

— menţinerea bogatei reţele comerciale existente şi a atelierelor cooperaţiei meşteşugăreşti, cu o reprofilare atentă a unităţilor pe linia cerinţelor turismului ; revenirea în bună măsură la magazinele mici şi specializate ; se propune respectarea arhitecturii interioare şi exterioare a vechilor case care acum adăpostesc, la parterul lor, unităţi comerciale şi ateliere meşteşugăreşti ;

Braşov — Schiţa de sistematizare a zonei centrale a oraşului

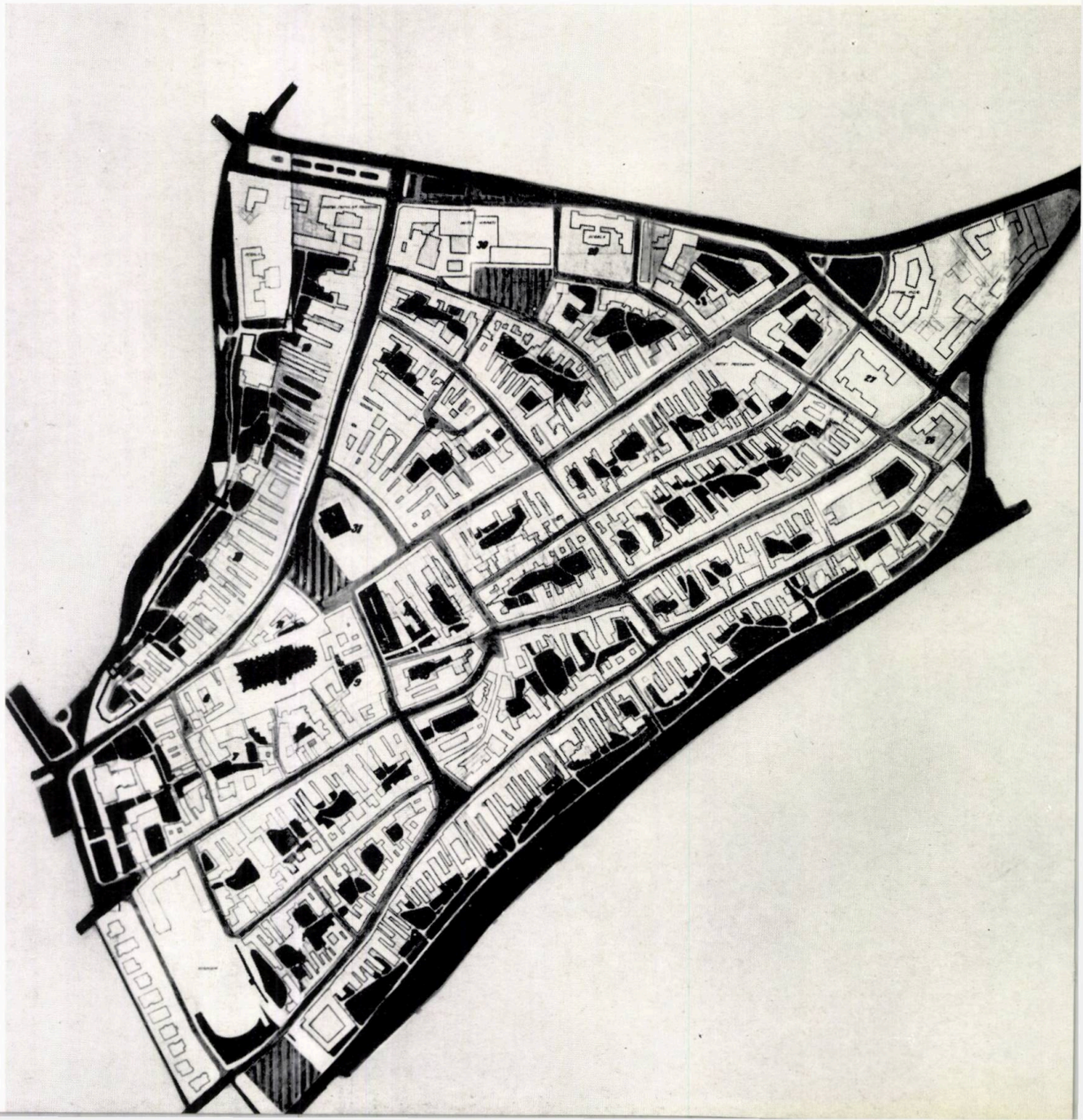

orașelor brașov, sibiu, sebeș-alba, tîrgoviște

Vedere generală aeriană

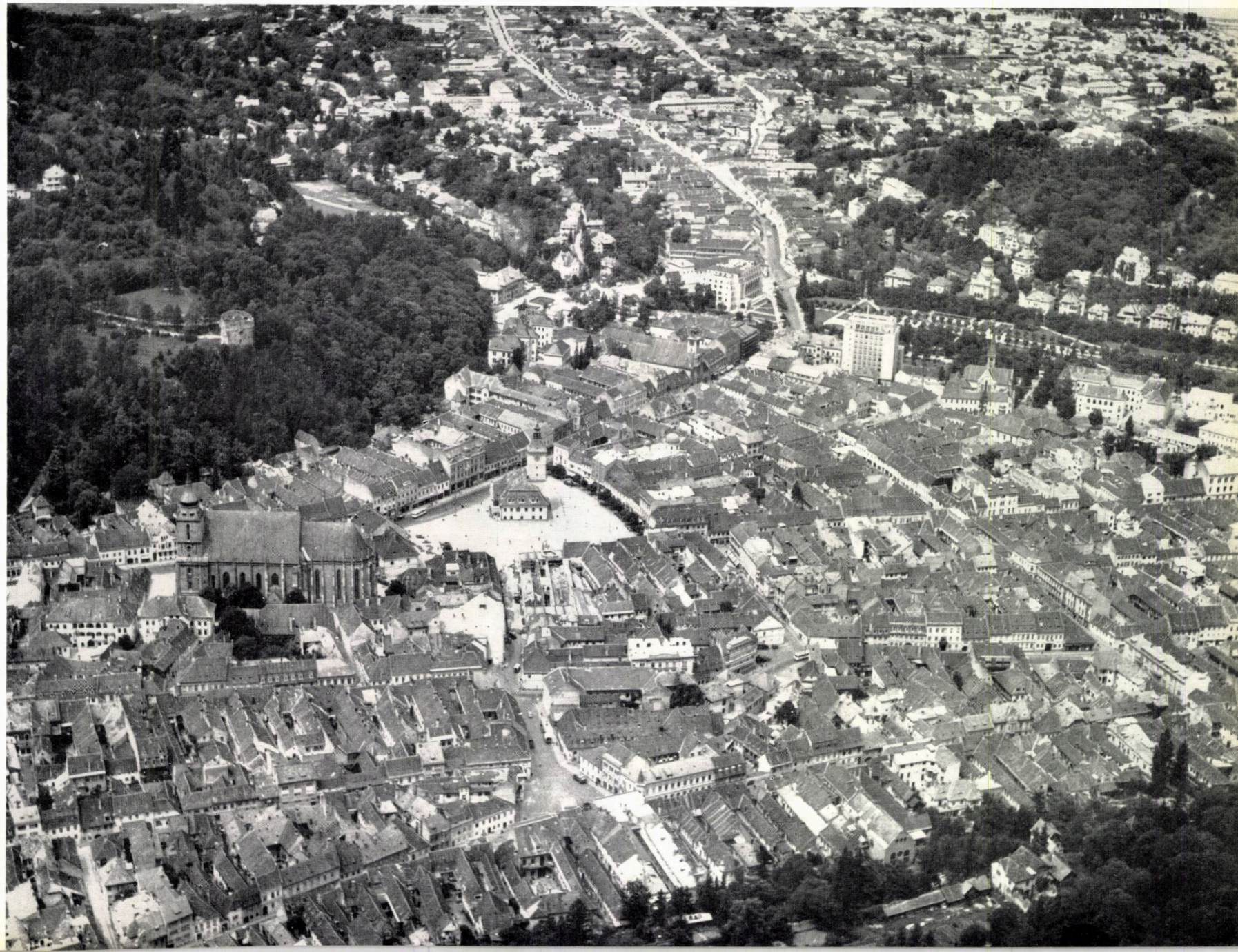

Brașov — Clădirea Sfatului vechi

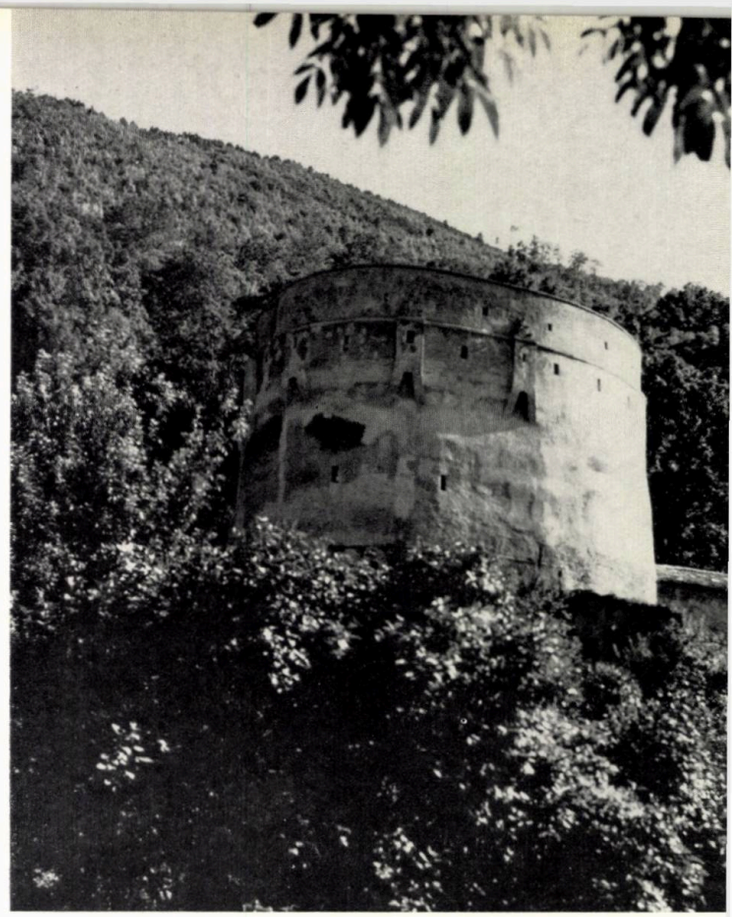

Brașov — Turn din vechile fortificații ale orașului

Brașov — Noul complex comercial din cartierul Steagul-Roșu

— conservarea aspectului specific al străzilor și al construcțiilor de locuințe ; se propune o îmbunătățire a confortului și a condițiilor de viață în locuințele existente, prin degajarea interiorului cvartalelor de dependințele cu caracter provizoriu (care uneori au fost transformate în locuințe) și plantarea spațiilor eliberate ; o restructurare a spațiului locuibil — ținînd seama de vechea arhitectură a clădirilor — și, în același timp, dotarea lor cu toate instalațiile tehnico-sanitare cerute de standardul actual de viață ;

— amenajarea unor clădiri cu o arhitectură valoroasă din epoca gotică și barocă, în scopul folosirii lor ca muzee (de exemplu casa Mureșenilor) și pentru cerințele de cazare

Brașov — Bulevardul Carpați

și alimentație ale turismului de importanță republicană ;

— descongestionarea circulației prin realizarea unei noi artere în partea de sud a orașului, de-a lungul zidurilor, înspre interiorul cetății (arteră dimensionată corespunzător și care va prelua circulația majoră dintre orașul nou-cetate-Schei), precum și realizarea unor parcaje în afara zonei istorice, pentru degajarea Pieței 23 August.

Realizarea propunerilor proiectantului, privind asanarea ansamblurilor și punerea în valoare a elementelor de interes deosebit, implică o serie de studii detaliate pentru fiecare ansamblu în parte, privind construcțiile componente, valoarea lor individuală, posibilitățile de restaurare și de folosință cît mai adecvată specificului acestora. Un astfel de studiu a fost realizat pentru clădirile de pe str. Gh. Barițiu și pentru latura de nord a Pieței 23 August.

Detaliu de sistematizare a zonei de-a lungul pîrîului Graft

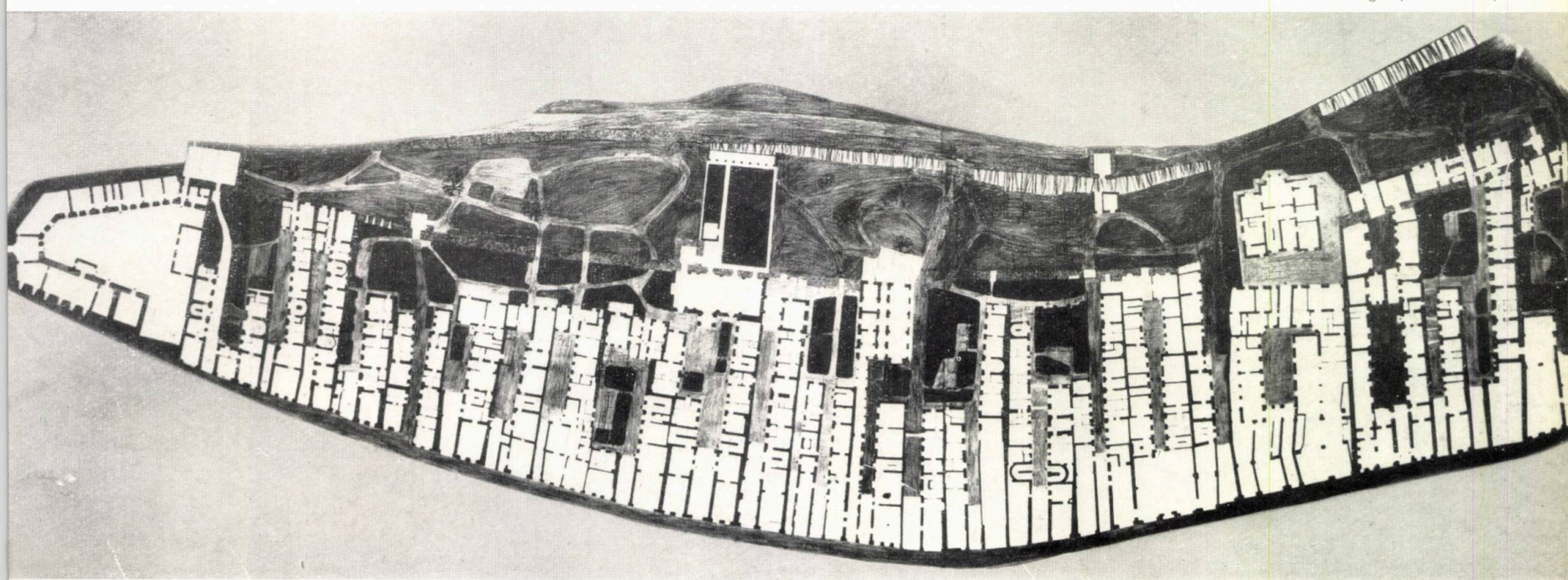

Centru Istoric Sibiu

s i b i u

Sibiul este unul din cele mai vechi și mai importante orașe ale Transilvaniei. Dezvoltarea lui istorică i-a determinat și compoziția urbanistică. Orașul cuprins în vechea cetate a Sibiului, cu zidurile, turnurile de apărare și bastioanele (construite între secolele XIII și XVII), constituie obiectul studiului nostru.

Centrul Sibiului este compus din două părți distincte: orașul de jos și orașul de sus, separate printr-o denivelare bruscă de teren de cca 18 m. Această denivelare determină dificultăți de circulație și de legătură între cele două părți ale orașului, dar tot ea creează și una din cele mai pitorești și caracteristice părți ale vechiului centru. Compoziția formată de cele patru piețe: Republicii și 6 Martie (din orașul de sus), 9 Mai și Piața Armelor (din orașul de jos) este punctată de numeroase monumente: turnul primăriei, biserica evanghelică, clădirea primăriei vechi, palatul Brukenthal (muzeul cu același nume), fosta mînăstire a ursulinelor, fosta mînăstire franciscană, casa Haller (în orașul de sus) și fosta mînăstire a ordinului Sf. Duh, clădirea fostului han « La Mielul alb» și altele. Acestea sînt numai cîteva din foarte numeroasele clădiri de mare valoare arhitectonică, pe care le conține cartierul central al Sibiului.

Detaliul de sistematizare a centrului istoric al orașului Sibiu își propune:

A. Punerea în valoare a vechii cetăți prin: degajarea turnurilor cetății și a unei părți a zidurilor ce le unesc actualmente în curțile unor case de pe str. Avram Iancu; degajarea turnului pielarilor și al zidarilor de clădirile cu caracter industrial și amenajarea unei zone verzi în jurul lor; pentru o mai bună punere în valoare a turnului vechii primării

Sibiu — Vedere din orașul vechi

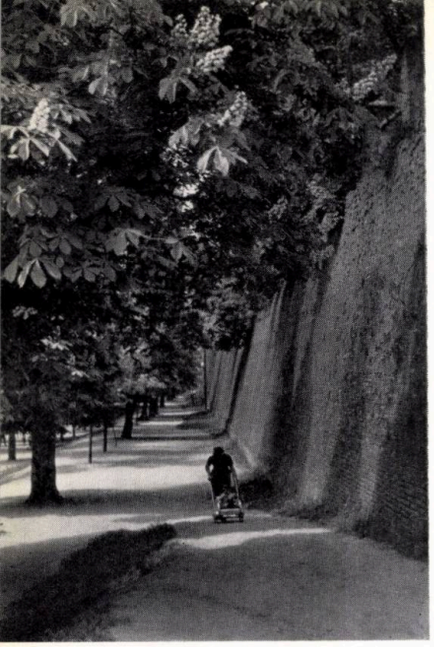

Promenada de sub zidurile cetății

Piața Unirii

Stradă din orașul de jos

(recent restaurat), se prevede demolarea unor adaosuri improvizate ; realizarea unei perspective favorabile spre turnurile bărbierilor, olarilor și dulgherilor, prin crearea unei artere de circulație, paralelă cu străzile Cetății și Maternității.

Întreaga zonă din exteriorul cetății, cuprinsă între fosta cazarmă din Piața Unirii și bastionul Haller, pînă la turnul bărbierilor, se propune a fi transformată într-un parc cu un pronunțat caracter arheologic ; vegetația va fi studiată în așa fel încît întregul sistem de fortificații să poată fi vizitat în cele mai bune condiții.

Din cele cca 98 ha, care reprezintă suprafața totală a zonei studiate, în momentul de față numai 5,5 ha sînt parcuri și scuaruri. Proiectul prevede extinderea Parcului Tineretului cu încă 3,1 ha, precum și alte spații, astfel încît să se ajungă la o suprafață înverzită de 9,7 ha. La aceasta mai trebuie adăugată o serie de spații verzi create în cadrul ansamblurilor de locuințe.

Un număr mare de clădiri, valoroase din punct de vedere arhitectonic, necesită ample lucrări de degajare, amenajare și restaurare. Vom cita cele care au nevoie în primă urgență de aceste intervenții : clădirile din Piața Republicii nr. 3, 5, 8, 10 și 16, din str. Avram Iancu nr. 8, 14, 16, din str. General Magheru nr. 6, și Casa breslelor din Piața 6 Martie.

B. În studiul acesta, o mare importanță este acordată modului în care trebuie organizată circulația carosabilă și pietonală ; actualele străzi au devenit necorespunzătoare ca trasee și profiluri, neasigurînd legături carosabile comode între diversele puncte ale orașului, mai ales legătura dintre orașul de jos și cel de sus.

Pentru îmbunătățirea circulației, proiectul propune :

1 — scoaterea tramvaiului ca mijloc de transport în comun de pe străzile Nicolae Bălcescu și General Magheru, din Piața Republicii ;

2 — scoaterea traficului de tranzit de pe străzile 8 Mai, Faurului și Turnului ;

3 — realizarea unui inel de circulație pentru transportul în comun pe străzile V. I. Lenin, Al. Sahia, Cojocarilor, Vinului, Faurului, 9 Mai, care să se închidă în Piața Unirii prin bd. 23 August ;

4 — în interiorul centrului se propune a se păstra ca străzi carosabile, numai cele care nu afectează direct zona cea mai densă în monumente, ca și cele care oferă condiții de încadrare în rețeaua principală, cum ar fi străzile 1 Mai, Al. Odobescu, K. Marx, Tribunei, General Magheru

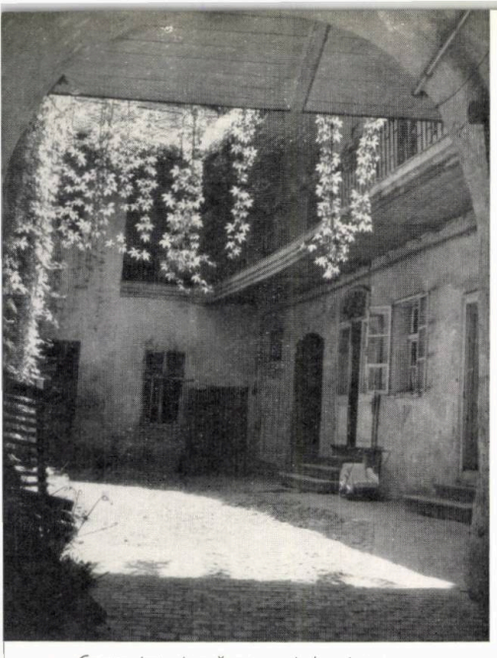

Curte interioară a unei locuințe vechi

Strada Faurului

bierilor) ca și cel al primăriei să devină puncte muzeistice care să intre în sistemul muzeului Brukenthal.

Azilul de bătrîni se propune a fi amenajat în hotel turistic cu 150 paturi, iar localul fostei mînăstiri franciscane — în casă de oaspeți cu 80 paturi. Fostul han « La Mielul alb » ar putea fi amenajat în restaurant de lux pentru 150 de locuri.

De asemenea, proiectul prevede și realizarea unor lucrări tehnico-edilitare: dezvoltarea rețelei de canalizare și alimentare cu apă, o alimentare cu energie electrică crescută, datorită unei dezvoltări a iluminatului exterior; o renovare a rețelelor de gaze; modernizarea rețelei telefonice (acum aparentă) etc.

(parțial) și altele; restul străzilor vor fi păstrate ca alei carosabile folosite numai pentru deservirea unităților structurale ale centrului;

5 — îmbogățirea circulației pietonale, cu refacerea unor pasaje foarte pitorești (închise în decursul timpului) și reamenajarea celor existente, acestea prezentînd și un deosebit interes turistic.

C. Se prevede și o mai corespunzătoare repartizare și amplasare a unităților comerciale pe întreg teritoriul studiat, avînd în vedere caracterul de centru de oraș cu o activitate turistică extrem de importantă; mutarea în zonele special rezervate a depozitelor comerciale cu ridicata, aflate în teritoriul studiat; dezafectarea unităților comerciale care necesită suprafețe mari și mijloace grele de transport.

D. Ținînd seama de caracterul turistic și de tradiția culturală a orașului Sibiu este necesar a se transforma în săli de expoziție și muzee o serie de clădiri, valoroase din punct de vedere istoric și artistic: imobilele din Piața Republicii de la nr. 2, 5 și 10 (casa Haller), imobilul din Piața 6 Martie nr. 20 (Casa breslelor) și imobilul din str. Al. Odobescu nr. 2 (fosta primărie); de asemenea, se prevede ca turnurile cetății (pielarilor, fierarilor, archebusierilor, olarilor, dulgherilor, băr-

Piața 6 Martie

s e b e ş - a l b a

Centrul istoric al oraşului Sebeş este compus în cea mai mare măsură dintr-o serie de individualităţi arhitectonice, monumente istorice de mare valoare. Incinta fortificată, cu zidurile înalte de piatră şi turnurile ei construite în secolul XIV, este cea mai veche incintă de oraş păstrată aproape integral. Ea adăposteşte, în afară de valoroase monumente, şi actualul centru civic al oraşului.

Detaliul de sistematizare a centrului istoric al oraşului Sebeş urmăreşte punerea în valoare a monumentelor istorice, cum sînt: biserica evanghelică (edificiu început în secolul XII şi extins în secolele XIV-XVI), casa Zapolya (actualul Muzeu istoric raional, construită în secolul XV), biserica catolică din secolul XIV şi clădirile mînăstireşti din secolul XVIII, capela bisericii evanghelice din secolul XV, precum şi o serie de clădiri de locuit care mai păstrează elemente caracteristice secolelor XVII şi XVIII, la care se adaugă şi o incintă de apărare a vechiului oraş.

În paralel cu valorificarea monumentelor, proiectul urmăreşte să rezolve şi funcţiunile actuale ale oraşului, caracteristice pentru un centru de raion.

Aşezarea oraşului Sebeş de-a lungul drumului naţional nr. 1, care traversează şi centrul istoric, constituie o bună legătură de circulaţie cu restul ţării, dar în acelaşi timp creează impedimente pentru activitatea de toate zilele a oraşului şi stînjeneşte posibilitatea de vizitare a monumentelor.

Biserica evanghelică

Sebeş-Alba — Case vechi

Prin detaliul de sistematizare se propune organizarea unei circulaţii de ocolire a centrului istoric, care se poate realiza chiar din prima etapă, cu sacrificii minime.

Se propune de asemenea folosirea terenurilor libere şi a fundurilor de loturi pentru noi construcţii de locuinţe şi unele dotări social-culturale cu caracter local, ceea ce va contribui substanţial la îmbunătăţirea condiţiilor de locuit în zona centrală. În afara incintei fortificate, dar în imediata ei apropiere, se prevede construirea unui hotel turistic şi a unui complex comercial, precum şi reamenajarea dotărilor existente din centru, necesare atît locuitorilor, cît şi turiştilor.

Prin realizarea construcţiilor de locuinţe şi a dotărilor amintite se oferă posibilitatea concentrării investiţiilor în această zonă, contribuind astfel la asanarea în condiţii tehnico-economice avantajoase a întregului centru istoric.

Rezolvarea acestor probleme funcţionale şi tehnice este necesară, pentru a se putea da posibilitatea creării unui cadru arhitectural şi urbanistic adecvat, menit să pună în valoare monumentele istorice şi să accentueze caracterul specific al oraşului.

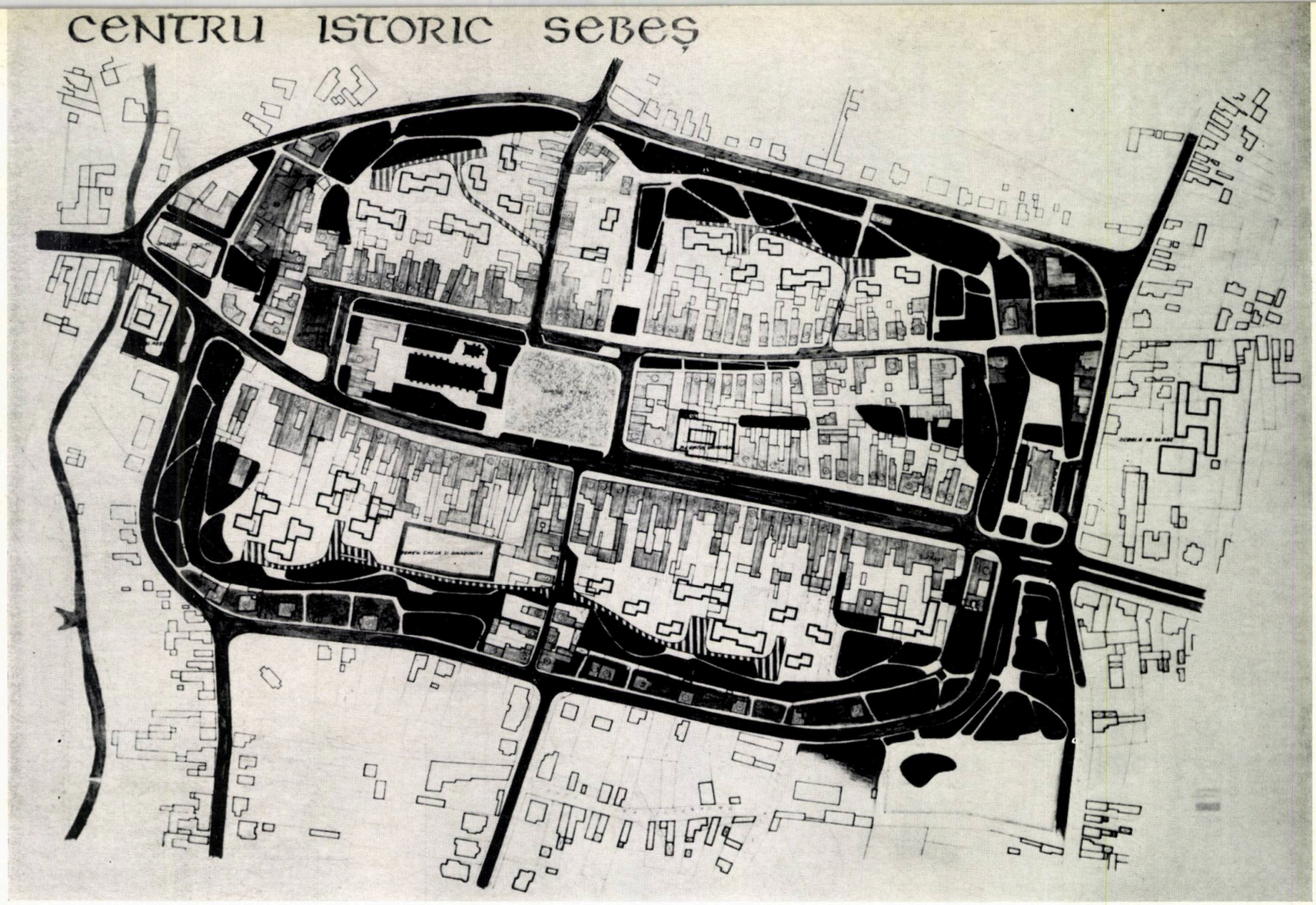

Detaliu de sistematizare a centrului istoric

Capela evanghelică

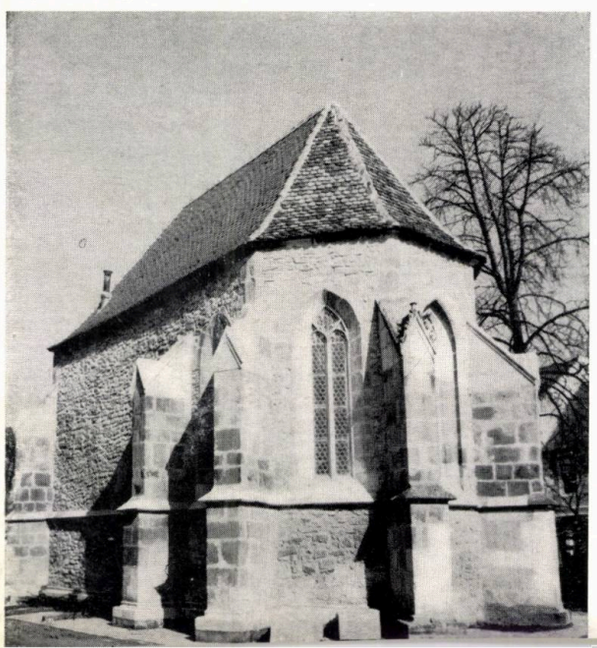

Casa Zapolya

Tîrgoviște — Vedere a orașului din Turnul Chindiei

tîrgoviște

În cadrul orașului Tîrgoviște, centrul istoric constituie o zonă destul de amplă (cca 38 ha), în care, alături de vestigii arhitectonice de mare valoare, se află grupate și majoritatea dotărilor politice, administrative, social-culturale și comerciale ale acestui oraș.

Importanța și numărul mare al monumentelor — printre care menționăm în mod deosebit ansamblul vechii curți domnești, biserica Stelea, biserica Sf. Vineri, biserica S-ții Împărați — conferă zonei centrale a orașului un interes de prim rang în circuitul turistic național și internațional.

Proiectul urmărește punerea în valoare în cît mai bune condiții a monumentelor istorice, în paralel cu rezolvarea unor multiple funcțiuni actuale ale centrului orășenesc, rezultate din creșterea importanței economice, administrative, culturale și turistice a orașului Tîrgoviște.

Zidurile palatului domnesc și bisericile din ansamblul curții domnești

Soluția de sistematizare prevede degajarea monumentelor de unele clădiri înconjurătoare cu caracter provizoriu și încadrarea lor într-un inel de spații plantate de protecție, prin care se asigură continuitatea unui traseu turistic și puncte de interes maxim. De asemenea, tot pe acest traseu se face legătura între centru, parcul arheologic și marea zonă verde ce se va dezvolta în vecinătatea curții domnești în lunca Ialomiței.

Proiectul prevede păstrarea specificului de oraș-grădină a zonei de locuințe ce încadrează acest teritoriu de rezervație istorică, precum și conservarea unor porțiuni valoroase, caracteristice vechiului tîrg din secolul XIX. Această parte a vechiului nucleu comercial va putea asigura o legătură firească între zona istorică și noul centru propus al orașului.

Amplasamentul acestui centru permite realizarea unor dotări de interes orășenesc și turistic în imediata apropiere a zonei istorice, fără a intra în concurență cu monumentele și fără a dăuna punerii lor în valoare. În același timp se propune asanarea

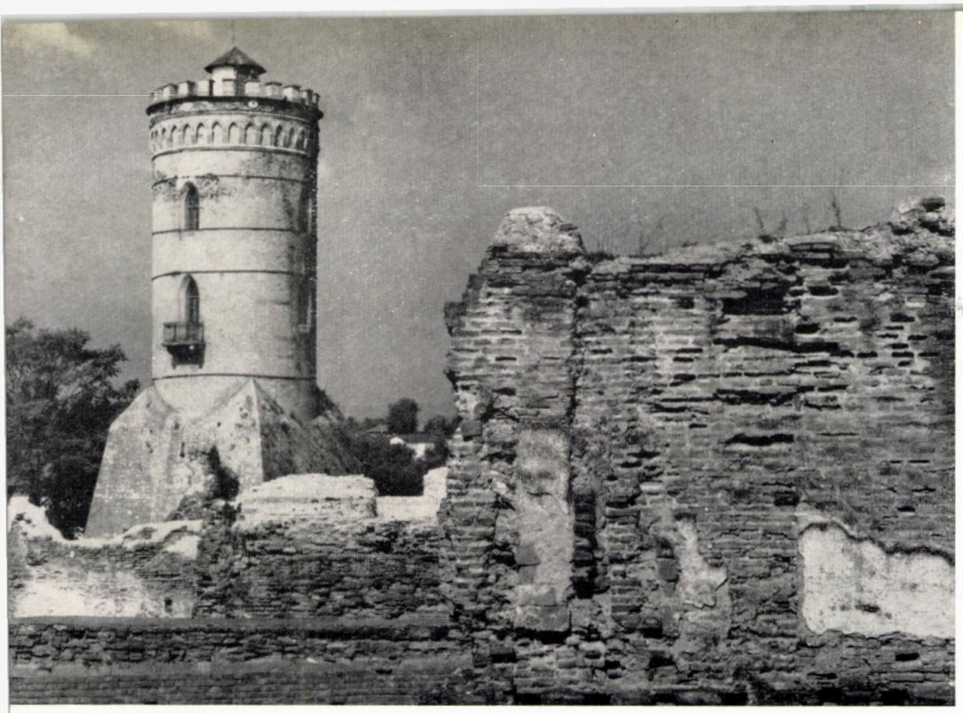

Turnul Chindiei

Îndeobște, frumusețile orașelor pe care le-am prezentat sînt cunoscute și nu cred că este nevoie să insistăm asupra lor. Totuși, pentru noi, cei care ne-am ocupat mai îndeaproape de aceste probleme, cu toate că eram familiarizați cu localitățile respective, nu rare au fost prilejurile cînd am surprins frumuseți nebănuite ascunse de clădiri care la prima vedere păreau cu totul neinteresante sau chiar dezagreabile.

Cu toate că proiectele noastre, mai ales cele de început, au avut doar un caracter de sondaj, totuși ele au reușit să atragă atenția organelor locale asupra bogățiilor artistice și asupra valorilor materiale pe care nu le bănuiau și avem satisfacția că în orașe importante ca Brașovul, Sibiul și Tîrgoviște se intenționează să se treacă la realizarea concretă a acestor proiecte.

În cadrul acestei activități a existat o colaborare fructuoasă și permanentă cu Direcția Monumentelor Istorice, ea arătîndu-se direct interesată în rezolvarea acestor probleme.

Aș dori să menționez că la elaborarea acestor lucrări, în afară de semnatarul acestor rînduri, au mai participat: dr. arh. Boris Grümberg, arh. Maria Miu, arh. Rodica Petre, proiectant Dumitru Ruși, proiectant Silvia Prăvariu și economist Simon Solomon.

unei părți însemnate a vechiului tîrg, asigurîndu-se creșterea standardului de viață în zona centrului istoric. Realizarea unui acces corespunzător în zona centrală și istorică, va crea o bună legătură cu restul orașului.

Cerințele specifice centrului de oraș și intensa circulație turistică din zonă au impus o sistematizare a rețelei stradale, în scopul eliminării circulației carosabile majore din interiorul zonei; în același timp, principalele obiective turistice din zonă pot fi deservite prin artere locale fără a intersecta circulațiile de pietoni. În vecinătatea centrului și în punctele principale de pornire ale traseelor turistice s-au prevăzut suprafețele necesare pentru parcaje.

O dată cu sistematizarea zonei istorice și realizarea noului centru, se preconizează și ridicarea nivelului de dotare tehnico-edilitară a întregii zone, în conformitate cu cerințele actuale.

Prin rezolvarea acestor probleme funcționale, prin crearea unor condiții optime de vizitare și vizionare a monumentelor istorice, prin realizarea unui centru nou, armonizat cu zona centrală, importanța turistică a orașului Tîrgoviște va crește foarte mult.

Temă la detaliul de sistematizare a centrului istoric al orașului

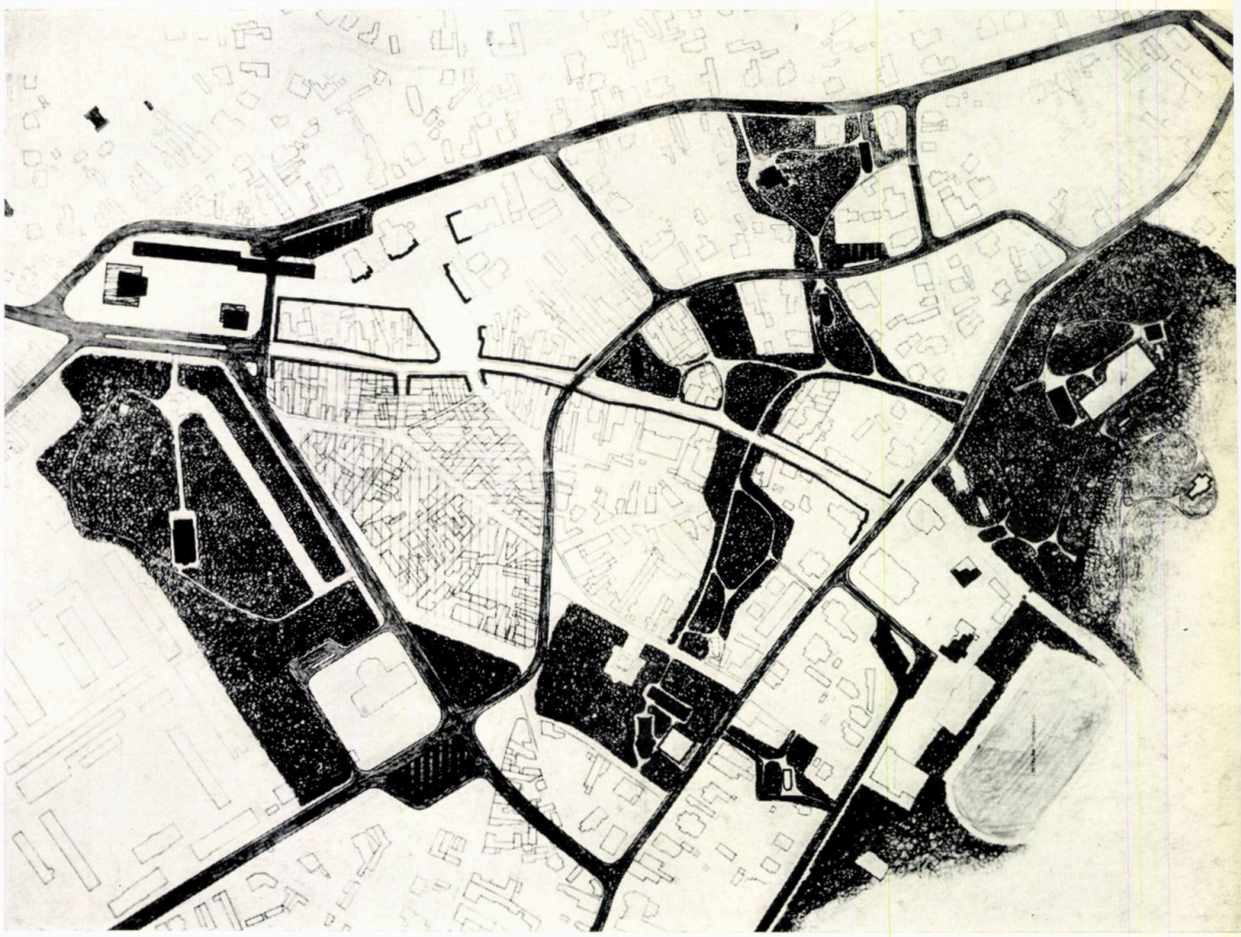

arh. eusebie latiş
D.S.A.P.C.-Suceava

suceava

I | 2
3

1 — *Vedere generală a oraşului. În prim plan, ruinele cetăţii lui Ştefan cel Mare*

2 — *Vedere parţială a oraşului*

3 — *Suceava — Detaliu de sistematizare a pieţei centrale*

Restructurarea zonei centrale a oraşului Suceava, stabilită prin schiţa de sistematizare, determinată de condiţiile de relief, de peisaj, de monumentele istorice, ca şi de tradiţia acestei vechi aşezări moldoveneşti, a fost prevăzută a se realiza în două etape. În prima etapă, începută în anul 1961 şi terminată în 1964, au fost construite cca 300 de apartamente şi 4 000 m² de spaţii comerciale. Cea de a doua etapă se află în curs de execuţie.

Dezvoltarea zonei industriale din nord-est reclama crearea unei artere de tranzit, artera principală — str. Ştefan cel Mare — fiind necorespunzătoare. Astfel, s-a realizat străpungerea bd. Ana Ipătescu care oferă, prin deschiderea făcută, perspective interesante spre ruinele vechii curţi domneşti şi spre parcul oraşului.

Pentru mai buna înţelegere a ideilor care au condus la sistematizarea şi reconstrucţia centrului oraşului pot fi indicate unele repere. Astfel, pe strada principală (Ştefan cel Mare) se află clădirea Comitetului regional al P.C.R., clădirea Sfatului şi clădirea noului hotel. Bulevardul Ana Ipătescu leagă zona de locuit de zona industrială. Printre principalele monumente istorice se numără vechea curte domnească, biserica Învierii, biserica Sf. Dumitru, mînăstirea Sf. Ion, hanul domnesc, mînăstirea Zamca. Legătura spre cartierul Zamca, din vest, este realizabilă prin două străzi.

Zona de la strada Ştefan cel Mare spre sud-est a făcut obiectul investiţiei care s-a terminat în 1964. Cealaltă zonă, spre vest, se continuă în momentul de faţă cu amplasamentul Casei de cultură şi al unei clădiri administrative, care închid frontul dinspre sud-vest al pieţei. În prima etapă, s-au realizat 8 blocuri cu cinci niveluri (cu magazine la parter) şi un bloc-turn cu 11 niveluri (2 niveluri spaţii comerciale).

Piaţa a fost tratată cu spaţii verzi şi cu un paviment decorativ realizat de artişti plastici. Similar va fi tratată şi a doua parte a pieţei, dar oarecum mai restrîns sau pe alte planuri (se întrevede

În ceea ce privește amplasamentul Casei de cultură, în vara anului 1966, cu ocazia vizitei conducerii superioare de partid la Suceava, s-au purtat multe discuții. Atunci cînd s-a proiectat această construcție, noi am considerat împreună cu ISCAS-ul că este bine amplasată aici. Ulterior, s-a pus problema dacă nu cumva s-a ocupat un spațiu care ar fi putut avea un rol important în realizarea funcției de centru al orașului. Această variantă a fost abandonată, considerîndu-se că de fapt, prin această măsură, se realizează centrul orașului pe o suprafață mai întinsă și o direcție mai interesantă.

Suceava este formată din trei cartiere: Suceava, Brotăceni și Iței, care se vor dezvolta, orașul ajungînd să aibă în 1970 cca 60 000 locuitori. Față de aceste prevederi și față de situația actuală, considerăm că s-a realizat un ansamblu la scara orașului; spațiile comerciale de la parterul blocurilor dau viață centrului, ce va fi amplificat și prin amenajarea unor spații comerciale spre Zamca, care vor satisface în viitor funcțiile unui centru sau ale unei porțiuni mai importante, din zona centrală a orașului.

posibilitatea amplasării unor obiecte sculpturale și mai puțin a unor panouri decorative).

În jurul Casei de cultură este preconizată o a doua piațetă. Spațiul de parcare din jurul hotelului și clădirea viitorului teatru completează oarecum această piațetă din centru.

O problemă asupra căreia proiectanții s-au oprit mai mult o reprezintă zona de construcții vechi care se află în jurul bisericii Sf. Dumitru, deci spre cornișa Văii Sucevei. Se propune ca această zonă de case vechi să fie recondiționată.

În legătură cu aceasta, ar fi utilă o discuție organizată de filiala din Suceava a Uniunii arhitecților, în vederea continuării studiului de sistematizare, deoarece organele locale au multe rețineri în ceea ce privește situația acestor case, devenite insalubre și care vor trebui evacuate. Luate în parte, aceste clădiri nu au o valoare deosebită, însă în ansamblu ele reprezintă o imagine a vechilor tîrguri moldovenești, cu curți destul de interesante și un sistem întreg de hanuri, care amenajate la un anumit grad de confort, ar putea fi utilizate în scop turistic. Aceasta este poate singura zonă care se poate păstra din Suceava de acum două-trei sute de ani. Casele dinspre Zamca, de exemplu, sînt construite într-o arhitectură populară, cu grădini mari. Materialele din care au fost executate nu prezintă garanția că vor putea fi menținute încă multă vreme.

Ceea ce s-a realizat bun la Suceava, este deschiderea pieței centrale spre cetate și legătura directă cu viitorul parc de cultură și odihnă prin bd. Ana Ipătescu. Prin amenajarea corespunzătoare a parcului se urmărește realizarea unei legături mai directe între cetate și centru și, în același timp, continuarea acestei legături spre Zamca, Cetatea de scaun — mînăstirea Zamca fiind direcția veche de dezvoltare a orașului (în urmă cu 100 de ani). Reconstruirea ar cuprinde în același timp și viitorul centru al cartierului Zamca, ce va avea cca 20 000 locuitori, care se preconizează a fi legat direct cu viitorul centru al orașului. Astfel, această direcție va deveni axul activității social-culturale a orașului și va cuprinde un cinematograf, cel de al doilea hotel, monumentele istorice. Acestei zone i s-ar putea da o direcție interesantă, corespunzînd și tradițiilor vechilor așezăminte.

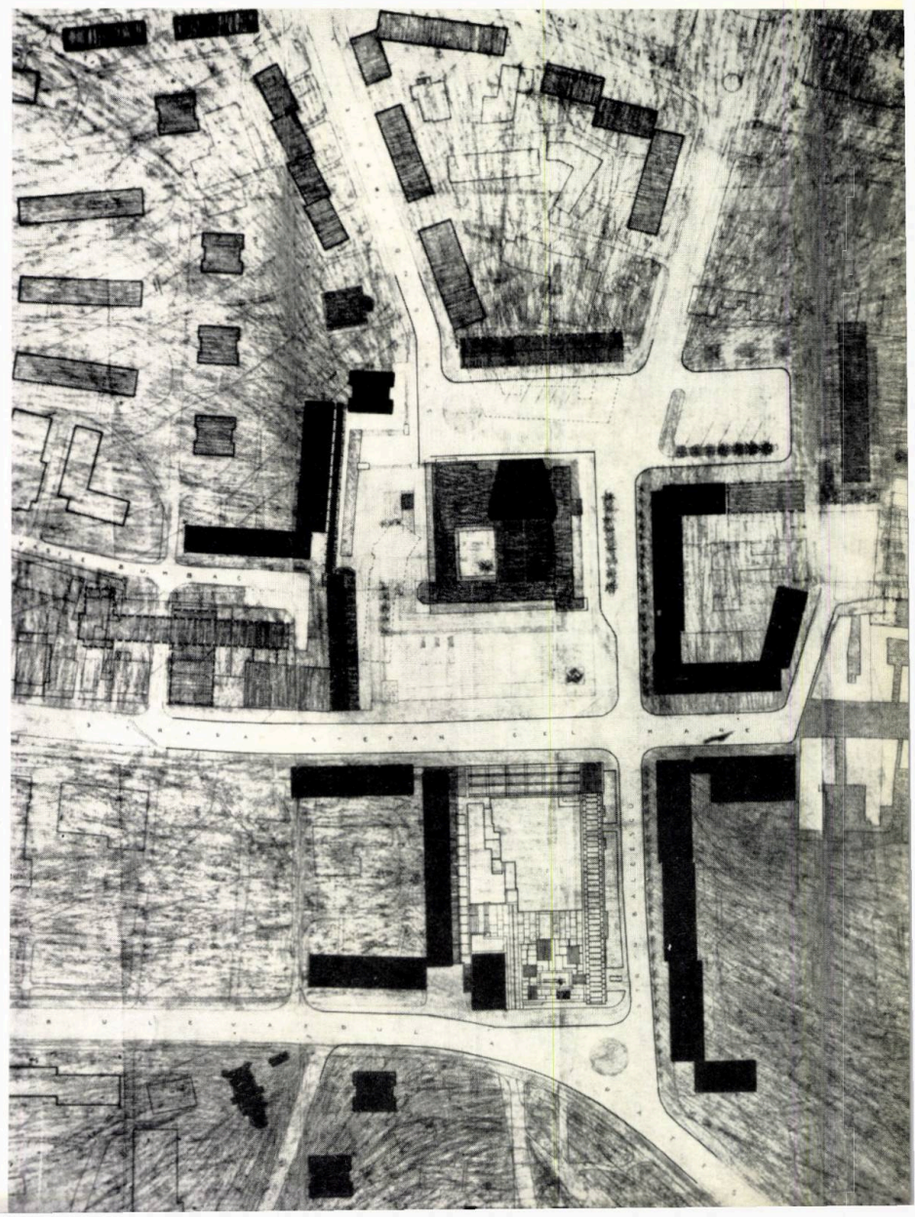

arh. andrei varnay

D.S.A.P.C.-Tg. Mureş

tîrgu mureş

Zona centrală a orașului Tîrgu Mureș se concentrează pe o esplanadă numită Piața Trandafirilor.

În nord se află partea mai veche, cu majoritatea clădirilor — și în mod special cele două biserici — construite în secolul XVIII. Restul clădirilor sînt de dată mai recentă și realizate într-o arhitectură ce nu spune prea multe. În ansamblu însă, această piață oferă un aspect destul de închegat și unitar. Esplanada se termină cu o piațetă flancată de trei clădiri: fosta primărie și Palatul cultural, realizate la începutul secolului,

Tg. Mureș — Piața Trandafirilor

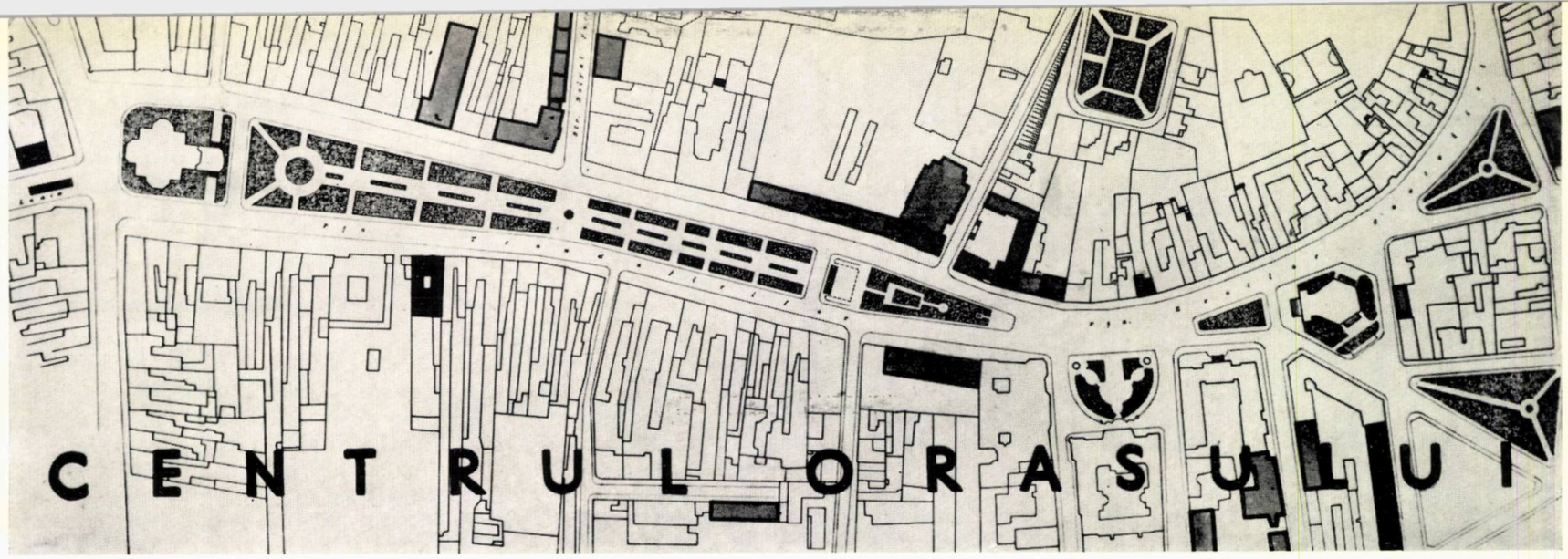

Planul zonei centrale a orașului

și clădirea mai recentă a Sfatului popular regional.

În acest spațiu s-a intervenit cînd s-a trecut la restructurarea Pieței Trandafirilor, între anii 1959—1961—1962, prin amplasarea cîtorva clădiri de locuit și a unor dotări, cum ar fi cinematograful, noul hotel, clădirea filialei Băncii naționale.

Studiile pentru restructurarea acestei zone prevedeau trei acțiuni paralele:

1 — demolarea unor clădiri cu aspect necorespunzător și înlocuirea acestora cu clădiri noi;

2 — reconstruirea parterului pieței, adică crearea arterelor carosabile și a plantațiilor centrale;

3 — refacerea fronturilor existente prin reconstruirea portalurilor magazinelor de la parterele clădirilor.

Aceste lucrări nu s-au desfășurat pe baza unui proiect unitar conceput, dar, pînă la urmă, ele au fost coordonate în așa fel încît fronturile au astăzi un aspect unitar.

O lipsă generată de felul în care s-a lucrat în acea perioadă, a fost că toate studiile s-au mărginit numai la reconstruirea fronturilor pieței, studiile în adîncime fiind omise. În acest fel, s-a realizat o reconstruire a fronturilor prin menținerea aliniamentului existent și a sistemului de front închis, lucru ce a dat naștere unor discuții la vremea respectivă, deoarece această esplanadă este situată la poalele unui versant ce constituie un element natural foarte frumos și care, prin acest front al pieței, a fost astupat.

Ideea de a se efectua unele spărturi în fronturi, prin care să se poată percepe versantul, nu s-a realizat decît sub forma unor pasaje.

În ceea ce privește arhitectura noilor clădiri, după multe studii s-a ajuns la concluzia de a se realiza fronturi care să nu distoneze cu ceea ce exista și de a se menține atmosfera epocii, esplanada beneficiind de cîteva clădiri valoroase, cu o atmosferă bine conturată. Aspectul de ansamblu al centrului orașului s-a realizat, esplanada este închegată, dă impresia unui lucru terminat și se pare că orice intervenție suplimentară nu ar face decît să tulbure această unitate.

Problema care se ridică în prezent este continuarea lucrărilor începute. Actualmente, cartierele de locuințe se dezvoltă cu precădere în direcția sud-vest, cu perspective de evidențiere a spațiilor interesante din oraș, ceea ce înseamnă că întregul centru de greutate al orașului se va muta spre sud. În consecință, se va trece la restructurarea și reconstruirea acestei zone prin extinderea centrului orașului în această direcție, bine înțeles pe cu totul alte principii decît cele care au stat la baza reconstruirii Pieței Trandafirilor.

Paralel cu această nouă dezvoltare este necesar să se treacă și la organizarea în adîncime a zonei centrale a orașului, prin asanarea cartierelor care sînt necorespunzător construite, prin organizarea unor spații de parcare, inexistente astăzi și foarte necesare, lucrări care sînt în studiu și care vor completa centrul orașului.

Vederi din centrul orașului

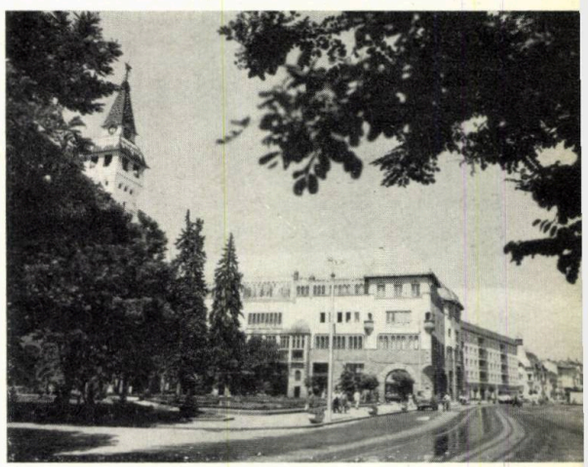

DISCUȚII

arh. p. h. ionescu

putem reda unor construcţii vechi funcţiunea de locuire?

Personal, consider pozitivă acțiunea Secției de urbanism a U.A. de a supune unei discuții largi a arhitecților, unele din proiectele elaborate de organizațiile de proiectare. Am însă o rezervă în ceea ce privește rezultatele practice ale acestor dezbateri; vor avea oare ele darul să ajute la lămurirea unor poziții față de problemele care se pun astăzi în creația de arhitectură? Trebuie să ținem seama că a analiza critic un proiect din punct de vedere al concepției arhitecturale sau urbanistice, nu este o treabă chiar atît de ușoară prin multitudinea de date ce se cer cunoscute. Totuși, pe această cale arhitecții, colegii noștri, pot lua cunoștință, pe calea informării active, de o serie de proiecte actuale, cu un anumit specific, autorii respectivi prezentînd cu competență caracteristicile proiectului și problemele care au fost de rezolvat; de aceea consider că participanții la o asemenea expunere nu au decît de cîștigat în experiența lor profesională.

Se desprind aici două genuri de probleme, legate de specificul proiectelor prezentate: unele referitoare la sistematizarea și reconstrucția zonelor centrale istorice ale unor orașe, în vederea valorificării lor, și altele referitoare la modul cum trebuie organizat centrul principal al unui oraș.

În primul gen de probleme, consider că Institutul de proiectare ISCAS — prin expunerea făcută de tov. arh. V. Bilciurescu asupra centrelor istorice ale orașelor Sibiu, Brașov, Sebeș și Tîrgoviște — a reușit să pună în temă — mai bine zis în teme, deoarece la fiecare din aceste orașe problemele au fost diferite — pe arhitecții veniți la această manifestare, făcîndu-le cunoscute o serie de aspecte noi cu care poate fi confruntată proiectarea în asemenea cazuri. S-au putut de asemenea cunoaște unele frămîntări ale proiectanților respectivi pe parcursul procesului de creație, precum și soluțiile găsite, cu justificările respective.

Mulți dintre arhitecții care alcătuiesc auditoriul acestei dezbateri, nelucrînd direct în aceste domenii, sînt în afara problemelor specifice, nu pot intui pe moment — chiar în cazul prezentării unor proiecte complete și al unor expuneri strălucite — specificul problemelor ridicate de aceste proiecte, în așa fel încît să ia o atitudine hotărîtă, bine fundamentată, susținînd sau combătînd soluția oferită de proiectanți. Considerînd că mă număr printre acei arhitecți din auditoriu care manifestă asemenea rezerve la dezbaterea problemelor ridicate de cele patru proiecte prezentate de tov. Bilciurescu, m-aș opri totuși asupra următoarelor aspecte sau întrebări, care se pun în legătură, de exemplu, cu orașul Brașov. Aici, proiectul are ca obiect valorificarea unui teritoriu al zonei de locuit din centrul orașului, în apropierea pieței și a clădirii vechiului Sfat al orașului, teritoriu bogat în construcții valoroase, specifice ca structură și plastică arhitecturală, atît în interior, cît și în exterior, ce ar trebui să fie păstrate mai departe în anumite condiții, deoarece aceste construcții constituie o trăsătură caracteristică, proprie, specifică orașului, conturîndu-i mai pregnant personalitatea. Fiind întru totul de acord cu modul de punere a problemei, din punct de vedere urbanistic-arhitectural, nu pot să nu-mi pun totuși o serie de întrebări și anume: cu toate măsurile de reparare (eventual chiar unele reconstituiri) a acestor clădiri vechi — unele avînd 100 de ani și chiar mai mult — și de ridicare a confortului (prin înzestrarea lor cu instalații moderne), ca și de desființare a unor excrescențe de clădiri spre fundul terenului (pentru crearea unor grădini comune din comasarea fundurilor de teren), putem oare reda acestor clădiri funcțiunea de locuire ce au avut-o pînă acum? În condițiile existente, însorirea este cu totul problematică, din cauză că aproape toate clădirile au fațade înguste la stradă, locuințele desfășurîndu-se înspre curte, cu camerele dispuse în sistem vagon, pe 1, 2 sau 3 caturi, clădirile fiind lipite una de alta, calcan la calcan, cu regim închis la stradă. Aceasta ridică problema găsirii în viitor a unei funcții cît mai adecvate, acestor construcții, după recondiționare.

Din prezentare a rezultat că unele din aceste clădiri vor fi redate funcțiunii de locuire, iar altele — dacă nu mă înșel majoritatea — vor primi alte funcțiuni, de pildă unități comerciale, expoziții etc. După părerea mea însă, problema nu este dusă pînă la capăt în proiect, în ceea ce privește finalitatea acestei acțiuni de restructurare a unor teritorii din zona de locuit, în scopul valorificării clădirilor existente; ea comportă, cred eu, un studiu mai adîncit împreună cu beneficiarul, Sfatul popular al orașului, pentru a se ajunge la un proiect care să cuprindă, pe lîngă măsurile de ordin tehnic, și măsuri practice, atît în ceea ce privește investițiile necesare, cît și exploatarea ulterioară, în cele mai bune condiții, a acestor clădiri recondiționate.

Referitor la cel de al doilea gen de probleme, rezultate din proiectul și expunerea asupra sistematizării zonei centrale a orașului Pitești, vreau să menționez că spre deosebire de rezolvările anterioare la care s-a ajuns în cazul unor centre asemănătoare la Ploiești, Iași, Galați ș.a., sau la București, piața C.C.A. din calea Victoriei, la întretăierea cu bd. Gheorghe Gheoghiu-Dej unde cadrul arhitectural era alcătuit aproape în întregime din blocuri de locuințe, la Pitești, în centrul nou al orașului, se prevede amplasarea cu precădere a unor dotări cu caracter politic, administrativ și cultural, ceea ce constituie un real progres.

arh. dan prodescu

D.S.A.P.C.-Argeș

noi ridicăm construcţii şi pentru viitor

Mă voi referi în special la două elemente pe care le consider determinante în urbanism și care, în general, scapă discuțiilor curente: este vorba de tradiție și timp.

În miezul unei zile de vară, am vizitat centrul orașului Suceava; piața centrală m-a primit sub o căldură amplificată la pătrat de pavimente, asfalt și fronturile sale scăldate de soare. La acea oră din zi nu am găsit nici o urmă de umbră pentru a mă adăposti și am fost pur și simplu nevoit să fug dintr-un loc atît de puțin primitor.

Consider că elementele noastre tradiționale în tratarea pieților nu sînt pavimentele grecești și romane, foarte potrivite în clima lor, ci dimpotrivă, vegetația, cu ale cărei elemente, bine stăpînite ca volume, ar avea de cîștigat atît arhitectura, cît și ambianța generală.

Cred că acest lucru este valabil și pentru viitorul centru al orașului Pitești, orașul din care vin și în care, spunea Minulescu, « plouă de trei ori pe săptămînă ». În astfel de condiții, vegetația nu necesită întreținerea de care ar avea nevoie într-un climat arid. Ea trebuie numai stăpînită, modelată.

O acțiune de îmbrăcare în mai multă verdeață a orașului și a arhitecturii, ar aduce o notă mai personală amîndurora. Dacă vom prelua exemplele recente de la Iași și Suceava, mi-e teamă să nu intrăm într-o « eră a pavimentelor » în zonele centrale ale orașelor, pavimente realizate de dragul decorului, deoarece, în marea majoritate a cazurilor ele nu pot fi percepute în toată voita lor grandoare, decît de la etajele construcțiilor învecinate.

Pentru orașul Pitești mi se pare, pe de altă parte, că studiul prezentat este prea restrîns din punct de vedere funcțional; consider că se pornește prea mult de la « date » și mai puțin de la funcțiunile pe care va trebui să le adăpostească în viitor centrul unui oraș, capitală de regiune.

Prezentînd studiul, tov. arh. C. Lăzărescu spune că s-a pornit de la necesitatea de a se amplasa cîteva obiective. Cred însă că la rezolvarea unei astfel de lucrări ar trebui să pornim de la ceea ce este necesar să existe, propunîndu-se organelor locale amplasamentele cele mai potrivite, în cadrul unei zonificări funcționale.

De exemplu, s-a omis să se spună că în prezent, în centrul orașului există un hotel și că cel propus va fi vecin cu acesta. Cum viitorul hotel este gîndit a avea un caracter turistic, consider că locul lui ar fi mai indicat pe un amplasament legat de artera de circulație internațională, care străbate zona centrală în porțiunea ei de nord. Se pare că ar fi fost mai normală amplasarea unui astfel de obiectiv în acea zonă, datorită și perspectivei ce se deschide din acel loc către rîul Argeș și frumoasele dealuri ce înconjură Piteștii. Aceste considerațiuni le fac nu numai ca arhitect, ci și ca locuitor al acestui oraș.

În legătură cu cele de pînă aici, doresc să spun ceva despre factorul timp, care mi se pare că este în permanență omis din discuțiile noastre. În numărul 1/1966 al revistei « Arhitectura » se scria într-un articol despre cele trei dimensiuni ale arhitecturii și mi se pare că tocmai despre cea de a patra dimensiune — timpul — vorbim foarte puțin, deși este foarte important. Cred că ne-am îndepărtat oarecum de modul tradițional de a raționa, deoarece bătrînii noștri, atunci cînd construiau, o făceau cu un admirabil simț al posterității.

Am impresia că, de cele mai multe ori, se uită că aceste construcții pe care le facem azi vor servi și copiilor și nepoților noștri și nu ne gîndim la toate problemele ce se vor pune atunci, în special cînd este vorba de centrele orașelor.

Mă întreb: dacă străbunii noștri ar fi ocupat tot centrul orașelor, în așa fel încît noi nu am mai fi avut nimic de făcut, cum am fi reacționat? Și în legătură cu aceasta, ce posibilități lăsăm generațiilor viitoare pentru a construi în aceste centre clădiri care să satisfacă standardul lor de viață, necesitățile funcționale viitoare?

Consider că atunci cînd ne ocupăm de probleme majore, cum sînt centrele orașelor, avem datoria să privim în viitor cel puțin cu ochii pe care știința, în stadiul ei actual de dezvoltare, ni-i pune la îndemînă, pentru a greși cît mai puțin și a ajuta cît mai mult pe edilii viitori.

arh. ștefan gonosz

D. S. A. P. C. - Cluj

centrul trebuie analizat împreună cu întregul oraș

Impresia mea este că în afară de noi, specialiștii, nu toți factorii își dau seama ce însemnează orașele și centrele de orașe, ce semnificație deosebită au în conjunctura de astăzi.

Apariția unui element nou — turismul internațional — face ca țara noastră să fie vizitată de numeroși oameni din alte țări care nu sînt naivi sau necunoscători. Am avut ocazia să stau de vorbă cu foarte mulți oameni care au vizitat orașele noastre și să fac vizite împreună cu ei. Unii mi-au relevat aspecte care nouă ni se păreau ascunse sau nedeplin cunoscute și mi-au atras atenția asupra unor trăsături specifice, pentru că ei — foarte mulți intelectuali, artiști — considerau lucrurile la scara orașelor italiene, a vechiului oraș Praga, a orașelor germane. Am auzit multe aprecieri elogioase la adresa arhitecturii noastre urbane.

Tov. arh. V. Bilciurescu a făcut aici o expunere asupra reorganizării centrelor istorice importante din cîteva orașe, ridicînd și problema punerii în valoare a anumitor trăsături și detalii specifice. S-a vorbit și despre orașe mai modeste, cum este Tîrgu Mureș sau Suceava, orașe ce se dezvoltă astăzi ca centre regionale și care necesită o astfel de tratare și o intervenție creatoare stabilită pe baze noi pentru că ele dispun de o veche moștenire, lăsată de meșterii anonimi ai secolelor trecute. Consider că centrul acestor orașe nu poate fi luat în considerare numai în sine, ca centru. În unele din aceste orașe se construiește într-un ritm extrem de rapid, iar acolo unde se construiește mult, centrul condiționează și trebuie să determine dezvoltarea cartierelor mărginașe, unde astăzi construim mai mult, iar aceste cartiere noi influențează și creează o nouă unitate cu centrele vechi. Prin urmare, centrul nu poate fi analizat numai în sine, ci împreună cu întregul oraș, cu centrul istoric, cu arhitectonica lui, cu peisajul, dealurile, pădurile și apele sale.

S-a ridicat aici o serie de probleme de detaliu. Una, de care ne ocupăm ceva mai mult, este problema circulației și a parcajelor. Cred că ar trebui să ne dea de gîndit modul în care rezolvăm astăzi problema parcajelor, cînd ne bucurăm că am găsit 1—2 hectare în centrul unor orașe ca Brașovul, Clujul sau Sibiul, spațiu care nu va satisface centrele viitoare. Trebuie să ne gîndim, într-o perspectivă mai îndepărtată, la construirea unor parcaje subterane în aceste centre. Un astfel de centru, cu arhitectură valoroasă, va atrage; or, turistul străin, obișnuit cu confortul din alte țări, nu va accepta să facă pe jos 300 de metri. Va trebui să creăm parcaje mult mai apropiate și să înlesnim accesul celor interesați de conținutul acestor centre.

Circulația ridică probleme dificile; nu știu dacă vreun sfat popular a reușit să facă pînă acum vreo rocadă, bănuiesc că nu a reușit, din lipsă de mijloace. Numai Ministerul Transporturilor a făcut o rocadă și aceasta numai pentru că transporturile sufereau din cauza circulației din orașe și nu invers. Cunosc cîteva exemple cînd camionajul din orașe a suferit, dar sfatul popular, D.S.A.P.C. nu pot să facă nimic. La Turda se execută o rocadă pentru că traficul intern și extern — exportul și importul, camionajul de construcții, transportul de carne etc. — nu mai pot trece prin oraș, deoarece se produc accidente, întîrzieri etc. Trebuie găsite metodele — și arhitecții sînt în măsură să-și ofere ajutorul, arătînd acest lucru acolo unde este necesar — pentru a se pune la dispoziția sfaturilor populare mijloacele materiale în timp util. Trebuie ținut seama și de faptul că trepidațiile produse de camioane cu 15—20 tone încărcătură cauzează avarierea treptată a clădirilor vechi, iar oamenii suferă din cauza zgomotului.

O altă problemă este aplicarea proiectelor de sistematizare. Nu știu dacă Uniunea arhitecților dispune de o statistică din care să reiasă cîte orașe au arhitect-șef sau arhitect. De exemplu, orașul Cluj nu are. Un spital nu poate avea drept conducător un specialist în piscicultură; pe noi cine ne oprește să avem un arhitect-șef într-un oraș? În lipsa acestuia, cine va avea inițiativa pentru elaborarea proiectelor de sistematizare, pentru prezentarea lor la avizare, pentru stabilirea succesiunii operațiilor, cine va interveni la forurile administrative pentru alocarea de fonduri și apoi pentru aplicarea proiectelor? Toate regiunile posedă cîte un D.S.A.P.C., dar orașele cu un patrimoniu interesant, cu o zestre arhitecturală valoroasă cum sînt Clujul, Brașovul, Sibiul, nu au un arhitect-șef. Consider că acest lucru ar trebui legiferat.

În aceeași ordine de idei, aș propune ca, din cînd în cînd conducerea Uniunii arhitecților — dacă nu toți membrii, dar cel puțin majoritatea — să se deplaseze în orașele cu moștenire istorică importantă, să le vadă. Așa a procedat, de exemplu, conducerea Uniunii artiștilor plastici care s-a deplasat la Cluj, unde timp de două zile a cunoscut tot ceea ce era mai important din punctul ei de vedere.

Aș întreba cîți dintre arhitecți cunosc orașul în care lucrez eu, Clujul?

Sînt numeroase orașe care nu sînt cunoscute de unii dintre arhitecții cei mai competenți, care trebuie însă să decidă asupra sistematizărilor. Eu personal, nu cunosc orașul Suceava, și cum aș putea contribui cu un aport pozitiv la o discuție asupra sistematizării centrului său?

Aș recomanda ca revista « Arhitectura » să publice fotografii, să stea de vorbă cu arhitecții de acolo, să vadă realizările importante, să vadă ce este bun și ce este rău. De pildă, s-ar putea vedea la Cluj, că într-un ansamblu de locuințe pentru care s-au cheltuit 40 milioane lei, se construiește în 1966 o fabrică, în diagonală peste niște construcții, avizate, în cel mai frumos loc al orașului. Este vorba de o fabrică ce oferă un calcan spre malul unui lac artificial de agrement. Noi nu am putut să rezolvăm această problemă pentru că nu avem un arhitect-șef al orașului, dar dacă revista « Arhitectura » s-ar ocupa și de aceste

aspecte critice, atunci acest lucru nu s-ar mai repeta, poate, mîine, în alte orașe.

O problemă importantă de mare actualitate este aceea a specificului. Dacă un vizitator vine la București sesizează destul de greu un specific al orașului, dar rămîne cu amintirea cartierelor frumoase de lîngă lacuri, a cartierului Balta Albă și a unor monumente, deoarece el nu poate cuprinde un oraș atît de mare. Dintr-un oraș ca Sibiu, Brașov, Cluj, Sebeș-Alba, Deva, străinul pleacă însă cu amintirea acestui specific local, deosebit de valoros, cu amintirea unei individualități de care își va aminti peste ani, povestind și altora cele văzute, așa cum vorbim noi despre orașele italiene. Specificul nou este format din specificul urban, care constituie baza; or specificul în arhitectură, pe care vrem să-l realizăm neapărat și la fiecare clădire, numai atunci va avea o bază reală dacă va fi în concordanță cu specificul local urban, dacă va deriva din acesta.

conf. arh. dinu vernescu

Institutul Proiect-București

centrul să cuprindă în primul rînd dotări

O primă idee ar trebui să apară de la început și să fie bine subliniată: sistematizările de zone centrale ale orașelor — de fapt, sistematizările centrelor orașelor noastre — reprezintă o altă problemă decît aceea a creării unităților de locuit. Eu consider că este momentul ca noi, arhitecții, să arătăm că este greșit a aplica centrelor orășenești soluții — oricît de bune ar fi ele — care răspund problemei unităților de locuit. De aceea, o serie de cantități și indici cifrici, uzuali și absolut necesari a fi luați în considerare la compunerea unităților de locuit și care ni s-au prezentat și pentru aceste zone centrale, nu trebuie de fapt să constituie o preocupare majoră în aceste sistematizări, nu trebuie să constituie factori determinanți.

Centrul orașului are anumite funcțiuni și trebuie să cuprindă în primul rînd dotări și doar în subsidiar locuințe, ca o completare a cadrului său clădit, acolo unde nu sînt suficiente dotări care să-l mobileze. De aceea, contrar unei păreri emise în discuții, cred că al doilea hotel de la Pitești este bine să fie amplasat tot în centru, și că este bine să grupăm în aceste centre cît mai multe din dotări: comerciale, culturale și cu atît mai mult cele cu caracter turistic, îndeosebi dacă ele se situează în preajma monumentelor de arhitectură sau a celorlalte obiective căutate de turiști. În această privință, am o mare îndoială asupra locuințelor dispuse de-a lungul vechilor ziduri ale cetății Sebeș-Alba, locuințe gîndite, probabil, a fi executate după proiecte-tip, după cum ne arată siluetele de plan care se repetă. Această incintă de la Sebeș este foarte redusă, dacă o comparăm cu altele, cum ar fi cea de la Cracovia, cu rezolvarea bine cunoscută sub forma unei zone de promenadă de-a lungul ei. Pe acest perimetru redus, dacă actualmente nu avem solicitări pentru dotări, ar fi mai bine să menținem rezerve de teren, decît să facem locuințe-tip. Pentru alte orașe, cu o dezvoltare economică mai dinamică, ar fi util să se reia o idee mai veche, de a se construi în zonele centrale clădiri cu birouri, în măsura în care ele împlinesc un cadru clădit compus în ansamblul său, clădiri ce pot primi apoi în mod elastic, după necesități — de altfel schimbătoare de la an la an — birourile anumitor administrații și unități economice.

Acesta este deci caracterul pe care trebuie să-l capete centrele de orașe: reprezentativ, prin compunere și prin clădirile care îi formează cadrul; atractiv, animat și luminat prin magazine, restaurante, obiective turistice; dînd legăturile de pornire către spațiile plantate de agrement și corespunzînd totodată și acestei funcțiuni tradiționale de « corso ». Trebuie deci să înceteze tendința de a se plasa microraioane de locuințe în centrele orașelor.

★

Evitarea circulației de tranzit prin centrele orașelor este o idee ce se desprinde din toate proiectele prezentate; ea este justă, dar nu pare a fi suficient de susținută. Poate că aceasta este o simplă impresie, datorită lipsei unor planuri generale, care să ilustreze modul în care noile compoziții ale centrului se inserează în temele stradale orășenești. Pe această idee, a traficului de tranzit ocolind centrul, trebuie mers și mai categoric. Astfel, la Sibiu, circulația de tranzit pare a fi propusă a se dirija pe latura de sud-est a incintei vechii cetăți. Această rezolvare nu pare a fi bună, deoarece un trafic intens — și în mare parte camional — s-ar desfășura, atît pe promenada de jos, de sub ziduri (care are un pronunțat caracter verde, ce se întîlnește aici pentru prima dată după marea densitate de construcții din orașul de sus), cît și pe strada paralelă de sus (de altfel îngustă și conținînd teatrul și turnurile vechi de apărare, obiective turistice necesar a fi puse în valoare). De aceea, cred că rezolvarea traficului de tranzit trebuie găsită mai departe de această latură a vechii cetăți, mai către sud-est.

Ideea unor artere de tranzit, ce ocolesc centrul, apare bine aplicată la Pitești. S-ar simți însă nevoia de a se merge mai departe în acest sens, cu mai multă îndrăzneală, și să se scoată complet circulația carosabilă din axa majoră a compoziției centrului. Planul arată că dotările — formînd cadrul construit al suitei de spații libere și volume arhitecturale — pot fi deservite carosabil prin căi și alei exterioare, legate tocmai de arterele de tranzit, sau că acest lucru s-ar putea obține prin foarte ușoare adaptări. Sugerez să se încerce un studiu și în acest sens, deoarece cred că ideea traficului pietonier, aplicată în multe centre noi de orașe din străinătate, ar putea fi preluată și în orașele noastre, cu specificul lor.

Ajungem astfel la rețeaua de circulație pietonieră, care, în centrele de orașe — unde acest trafic este mult mai intens decît în rest — trebuie să capete căi și caracteristici proprii, asigurînd legăturile dintre diversele obiective solicitate și oferind posibilități de afirmare unui anumit specific, diferit de la oraș la oraș.

Și în această privință propunerile ar putea fi mai îndrăznețe. Nu apar, de pildă, nicăieri, trotuare sub arcade, dispoziție frecventă în Europa centrală, cu cîteva exemple tradiționale și la noi în Transilvania, și folosită acum în arhitectura modernă, tocmai acolo unde programele determină concentrări de trafic pietonier. Aplicarea sistemului de trotuare pe sub arcade la clădirile vechi din centrele istorice, construite în front continuu, se poate face prin restructurarea parterelor și crearea a diferite sisteme de arcade, a căror varietate, de la o clădire la alta, va contribui la accentuarea pitorescului lor istoric. Astfel, se pot obține și lărgiri ale carosabilelor, care ar cuprinde vechile trotuare, acolo unde acest lucru ar apărea necesar.

Se studiase, nu de mult, la Tg. Mureș, amplasarea unui teatru, cu un cadru de blocuri, în apropierea esplanadei centrale; pasaje pentru pietoni urmau să facă legătura din esplanadă cu acest ansamblu. El nu apare pe planul ce ni s-a prezentat, dar ideea trebuie menținută și extinsă — atît la Tg. Mureș cît și în alte orașe, ca Turda, în care centrul este format tot dintr-o esplanadă. Orașul Praga cuprinde o serie de astfel de pasaje pentru pietoni (ramificate de-o parte și de alta a pieței Venceslas care este de fapt o esplanadă — dacă nu chiar bulevard), care îmbogățesc conținutul și sporesc atracția zonei centrale. O asemenea dispoziție poate fi folosită îndeosebi în

zona centrală a orașului Brașov, mai cu seamă că — așa după cum ni s-a arătat — obiective artistice și turistice au fost descoperite de-a lungul zidurilor vechi și deci se cer a fi legate de piața și arterele centrale, prin căi de pietoni amenajate în mod atractiv.

Cadrul construit al piețelor sau al esplanadelor nu ar trebui să limiteze zona centrală, formînd paravane; dacă acest cadru nu poate sau nu trebuie, compozițional, să fie spart, totuși el poate fi pătruns, prin anumite treceri de pietoni amenajate prin parterul unor clădiri, regăsindu-se apoi pasajul de pietoni, integrat în rețeaua de circulație pietonieră.

Dar dezvoltarea unei astfel de rețele pietoniere, cu scoaterea unor suprafețe de sub imperiul autovehiculului, intră în conflict cu o altă necesitate stringentă a timpurilor noastre — parcajele.

Unele din proiectele prezentate par a preconiza generalizarea unei practici de moment, folosită actualmente în multe din orașele noastre, în zonele clădite vechi: improvizația. Acolo unde se găsește un mic teren liber, se amenajează un parcaj. Aceasta nu va putea satisface însă solicitările din viitorul imediat, care probabil vor depăși cele mai optimiste prevederi de pînă acum.

În zonele centrale, în nici un caz, nu se poate aplica un astfel de sistem. Consider că în aceste zone, parcajele vor trebui situate în imediata lor periferie, legate înspre exterior cu arterele de mare circulație, iar în interior cu rețeaua pietonieră, ramificată și diversă, conducînd la diferitele obiective; aceasta duce la anumite amplasamente logice, dar în care nu întotdeauna vom găsi loc suficient pentru parcare în suprafață.

Nu cred a fi realistă propunerea de a se construi parcaje subterane. Studii recente au arătat că un loc de parcaj subteran costă tot atît cît un autoturism cu motor în doi timpi, de mic litraj, în timp ce costul într-un parcaj etajat se reduce la a treia parte, fiind totuși de trei ori mai ridicat decît costul unui loc de parcare la sol. De aceea, în acele cazuri în care parcajele nu se pot asigura la sol, pentru a se amenaja centrul destinat circulației pietoniere, ar fi mai bine să se treacă la prevederea de « park-house »-uri etajate; aceasta, îndeosebi, în orașe ca Sibiu și Brașov, unde ruta internațională și turismul creează, pe de o parte, solicitări mai mari, iar pe de alta posibilități de amortizare și rentabilitate.

O altă problemă o formează folosirea și punerea în valoare a zidurilor vechi de cetăți. Cele de la Sibiu sînt mai cunoscute, pentru că sînt mai vizibile, dar mulți dintre noi nu ne dădusem seama de continuitatea lor la Brașov și la Sebeș. Cum pot aceste ziduri să recapete o valoare orășenească, nu îmi apare destul de clar în propunerile ce ni s-au prezentat.

Există elemente urbane care atrag și altele care resping. Zidurile de cetate au avut funcțiunea de a izola interiorul de exterior, au fost elemente care resping. Dacă vrem acum să devină elemente de atragere, să le dăm o altă funcțiune; atunci ele trebuie să fie adaptate, prelucrate, integrate în ansamblul de obiective artistice și turistice, cuprinse în rețeaua de circulație pietonieră.

Prevederea unor simple promenade de-a lungul lor, nu cred să fie suficientă; trebuie să se profite, cînd e cazul, de ceea ce a mai rămas din denivelările ce însoțeau de obicei zidurile și să se practice în acestea din urmă deschideri dese, pentru traversări sau pentru amenajări spre vederi interesante. Ce se petrece actualmente în turnurile Sibiului, în Turnul Alb și Turnul Negru din Brașov? În turnurile existente, să fie amenajate anumite dotări muzeistice sau turistice. Alte dotări, care să atragă publicul ar putea fi construite, legate, adosate sau încorporate în aceste ziduri, a căror prezență ar fi valorificată și din punct de vedere turistic.

O folosință adecvată ar trebui găsită și pentru fostul tîrg de mostre din Sibiu și poate pentru alte suprafețe similare ce eventual se mai găsesc și în alte centre de orașe, spre a fi întrebuințate mai corespunzător.

În sfîrșit, făcînd o comparație între piața centrală de la Suceava și suita de spații libere ce formează centrul orașului Pitești, aș recomanda pe acesta din urmă ca un exemplu pozitiv de compunere articulată, multiplă, variată, urmărind o gradare de efecte către un element predominant ca valoare plastică și semnificație, mai curînd decît acel spațiu unic, prea mare, cu o unică clădire, situată defectuos în interiorul lui, așa cum apare, din schița prezentată pentru centrul orașului Suceava, cuiva care nu a văzut încă ansamblul realizat la fața locului.

CONTINUARE DIN PG. 38

să cuprindă totul, așa cum era de dorit, proiectantul a lăsat în grija exclusivă a beneficiarului numeroase piese de mobilier.

În final, ar trebui poate subliniat că prin asistența tehnică acordată de proiectant pe șantier multe din superficialitățile de concepție — inerente ritmului în care s-a executat proiectul — au fost „rectificate pe viu". Făcînd chiar abstracție de condițiile speciale amintite, această posibilitate de gîndire directă pe volum s-a dovedit a fi o experiență plină de avantaje, cu atît mai mult cu cît proiectantul a beneficiat și de străduințele cu totul deosebite ale constructorului (T. C. E. H.) pentru obținerea unei lucrări care să-l reprezinte la Mamaia.

rețeaua de străzi imediat învecinată trebuie să fie capabilă să deservească toate clădirile.

— Organizarea fronturilor construite ar trebui, pe lîngă asigurarea unor densități corespunzătoare, să lase perspective deschise numai în zonele cu adevărat interesante, în rest, doar legăturile strict necesare rețelei de circulație.

— Gruparea spațiilor comerciale în volume mari, pe mai multe niveluri, cu structuri elastice, care să permită restructurări în timp, asigură de la început clădiri pe măsura amplasamentelor și densități realizabile, cu investiții mai economice.

— Construcțiile administrative ar trebui rezolvate pe același principiu: spații mari de birouri, cu toate circulațiile și serviciile, care permit restructurarea în timp, fie pentru reorganizări interne ale instituției respective, fie pentru instituții noi. Continuarea realizării de construcții mici, pentru fiecare întreprindere în parte, soluție neeconomică și generînd mari cheltuieli de exploatare, nu mai poate fi considerată corespunzătoare. Spațiile administrative mari, care pot fi afectate în timp diverselor întreprinderi ce apar, se dezvoltă sau dispar, au posibilități mult mai elastice de

CONTINUARE DIN PG. 51

folosire, mai economice de exploatare și duc la închegarea unor fronturi arhitecturale ce pot compune în bune condiții piața sau zona centrală a orașului.

— În sfîrșit la amplasarea tuturor construcțiilor trebuie să se țină seama atît de soluția finală, cît și de faptul că ele sînt realizate în etape diferite și trebuie să trăiască fiecare în parte.

Soluțiile propuse în studiul pentru sistematizarea zonei centrale a orașului Pitești încearcă să respecte aceste principii pe care și le-a fixat. Studiul este încă în fază incipientă, urmînd a se preciza în diverse etape de realizare.

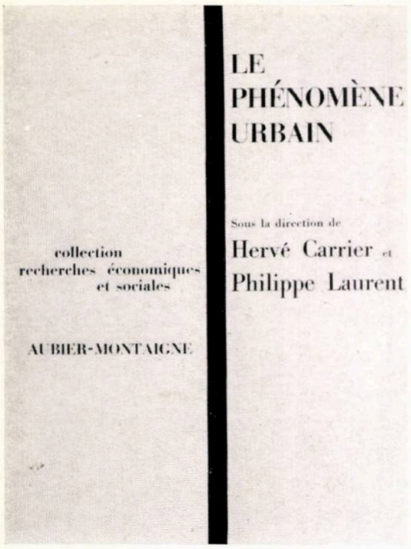

LE PHÉNOMÈNE URBAIN

Fenomenul urban

Sub îngrijirea lui Hervé Carrier și Philippe Laurent
Paris, Editura Aubier-Montaigne, 1965

(Nr. 2 din Colecția « Recherches économiques et sociales »)
259 pag., cu bibliografie

Amploarea actuală a fenomenului urban și rapiditatea cu care el evoluează sînt cele două elemente care au condus pe specialiști la previziunea că, în mai puțin de un secol, 90% din populația globului va locui în orașe. Față de ritmurile și instituțiile tradiționale, încă de pe acum fenomenul deseori nu mai poate fi stăpînit, ajungîndu-se la situații critice care alarmează pe specialiștii tuturor disciplinelor cointeresate în studiul evoluției orașului și în determinarea unor criterii de dezvoltare valabile mîine.

Volumul « *Fenomenul urban* » constituie o interesantă analiză pe planuri multilaterale la care contribuie doisprezece diferiți specialiști, spunîndu-și cuvîntul în numele disciplinei proprii și studiind orașul « în entitatea lui mai mult decît în părțile componente, în mișcare și finalitate, cît și în condițiile actuale ».

Cu toate că cele 12 capitole pe care le conține volumul sînt constituite dintr-o serie de articole publicate încă din anul 1963 în « *Revue de l'Action populaire* » și, bineînțeles (după cum se semnalează în introducere), unele date statistice de amănunt sînt depășite, problemele studiate de specialiști își păstrează intensa lor actualitate tinzînd să contribuie la formarea unei imagini coerente a orașului modern.

★

În capitolul I, intitulat « *Fenomenul urban* », specialistul geograf Philippe Pinchemel, profesor la facultatea din Lille, analizează în primul rînd semnificația și valoarea orașului, aflat în mod inevitabil într-o continuă evoluție, privind noi structuri de populație și noi activități. Din această evoluție se naște personalitatea unui oraș, individualizarea lui față de alte așezări, în așa fel încît orice încercare de definiție statică (pe plan geografic, sociologic sau de alt fel) ar fi eronată.

Analizînd evoluția fenomenului urban de-a lungul secolelor, autorul se oprește asupra celor două transformări determinante în constituirea orașului zilelor noastre. Prima, începută din secolul XIX, este revoluția industrială care a dus într-un timp foarte scurt la imense dezvoltări de orașe existente, sau la unele așezări noi.

A doua revoluție urbană, contemporană, dispersiunea fenomenului urban în suprafață, este rezultanta apariției automobilului și a asfaltului, elemente care incită la extraurbanizare, adică la răspîndirea populației urbane către terenuri mai ieftine și mai aproape de natură, de unde rezultă și osmoza zonelor urbane cu cele rurale (rurban areas). Fenomenul de extraurbanizare are drept consecință formarea « nebuloaselor urbane ».

Analizînd în continuare raportul dintre orașul inițial și mediul înconjurător, urbanizat prin procesul de « extraurbanizare », autorul arată gravele consecințe ale acesteia în metropolele capitaliste: orașul propriu-zis devenit element negativ, conceput perimat, din cauza stînjenirilor insolubile, a preluărilor multiple și a costurilor ridicate aferente oricărei investiții, începe să-și disocieze funcțiunile tradiționale (centre comerciale, cinematografe, locuri de reuniune etc. în exterior); cea mai gravă disociere apare între domiciliu și locul de muncă, urbanizarea « extensivă » nefiind rezultatul unui plan coordonat. Pe plan social, aceste disocieri au dus (în special în marile orașe americane) la veritabile segregații pe suburbii, la împărțirea oamenilor pe comunități de lucru și, eventual, de locuit.

Comentînd aceste situații, specialistul constată apariția unor regiuni întregi urbanizate, fără orașe sau în care orașele sînt relicve cu funcțiuni urbane atrofiate. Această situație paradoxală este rezultatul politicii de « laissez-faire—laissez-aller », concepție liberală a secolului trecut. Autorul consideră că « marile ansambluri » din Franța au apărut datorită acelorași deficiențe și totodată semnalează aspectele negative morfologice și fiziologice ale acestora. În continuare, el arată discrepanța între amploarea fenomenului urban și legislațiile învechite în care este îngrădit acesta în Franța și în alte țări capitaliste, insuficiența investițiilor și chiar lipsa de imaginație cu care sînt atacate soluțiile de viitor, sacrificate de multe ori urgenței termenelor.

Examinînd modul în care s-a efectuat luarea la cunoștință a problemelor de viitor, autorul constată pe plan internațional, ca fapt pozitiv, trei tipuri de politică urbană care tind să redea orașului veritabilul său sens: recucerirea și remodelarea cartierelor centrale ale orașelor, controlul expansiunii urbane și crearea orașelor noi (cu diversele lor variante de concepție).

În încheierea studiului se arată că viitoarele transformări previzibile ale orașelor — transformări care vor proveni din evoluția tehnicilor industriale și a automatizării — vor elibera un procent de oameni activi în industrie, permițînd, probabil, dezvoltarea activităților de deservire. Autorul apreciază că va exista în acest fel o posibilitate de reechilibrare a orașelor pe plan structural și funcțional, în sensul tradițional.

Al doilea capitol « *Progresul procesului de urbanizare în lume* » este scris de sociologul Hervé Carrier, profesor al Universității Gregoriene din Roma.

Reluînd ideea conexiunii între revoluția industrială și cea urbană, el arată consecințele « febrei urbanizării » din secolul al XIX-lea: pe de o parte, imensele profituri ale capitalismului, progresele tehnicii, înfrumusețările metropolelor (Londra, Paris, Bruxelles etc.), pe de altă parte, mizeria populației muncitoare, mai ales în Anglia și Franța, fapt care a determinat în a doua jumătate a secolului al XIX-lea apariția a numeroase anchete sociale, unele efectuate și de Marx și Engels.

Pentru a arăta amploarea actuală a fenomenului de urbanizare pe glob, autorul face apel la lucrările inițiate de Națiunile Unite și la cercetările cîtorva echipe internaționale, din care extrage o serie de date statistice interesante, ca de exemplu: procentul de urbanizare în diferite țări de pe glob, numărul orașelor care depășesc un milion de locuitori (99 orașe în 1960) și repartiția lor pe continente, numărul orașelor care depășesc 4 milioane (13 orașe) și localizarea acestora. Se arată apoi, în conformitate cu două metode diferite întrebuințate astăzi de sociologi, repartiția pe continente a grupărilor de populație trăind în orașe de peste 20 000 locuitori și de peste 100 000 locuitori, cît și procentul, pe țări, al populației concentrate în orașe de peste 100 000 locuitori. Demonstrează astfel că, în conformitate cu criteriile sociologice, în șapte state procesul de urbanizare este aproape încheiat încă de pe acum (Australia, Anglia, Japonia, Argentina, Scoția, Israel, Danemarca), avînd un procent de peste 25% din populație în orașe de peste 100 000 locuitori. Comentînd apoi ritmul în care se produce fenomenul de urbanizare, diferit în fiecare țară, H. Carrier trage concluzii arătînd că toate analizele evidențiază mișcarea universală de concentrare urbană în detrimentul populației rurale.

Există anumite moduri tipice în care se produce fenomenul de urbanizare: dispersiunea aglomerărilor urbane pe teritoriul național, dezvoltarea prolifică a periferiilor, grupări, fuziuni de orașe. În prima categorie, autorul citează Londra, Roma, ansamblul parizian, orașe care prin dezvoltări succesive teritoriale au invadat spațiul agricol înconjurător.

Dezvoltarea prolifică a periferiilor a dat naștere la noi așezări, influențate de viața economică a aglomerației masive și care sînt situate în unele cazuri la mari distanțe de aceasta. Pentru a se sublinia stricta lor conexiune cu centrul, concomitentă cu funcțiuni semi-autonome, aceste așezări au căpătat diverse denumiri: orașe-satelite, orașe-ciuperci, orașe-dormitor. Aceste soluții, gîndite inițial în vederea descentralizării și a descongestionării orașelor, nu au corespuns decît în foarte mică parte așteptărilor, generînd în schimb imense migrații zilnice de populație. Astfel, numai către clădirea societății Pan American, situată în centrul orașului New York, migrează dinspre periferii un număr de 25 000 salariați, într-un punct de concentrare maximă, necesitînd o deservire zilnică prin 400 de terenuri care se încrucișează în subsolul edificiului.

În cazurile în care orașe importante apropiate și-au mărit concomitent zona de atracție, au rezultat fuziuni din suprafețe imense urbanizate. Acest proces este observat în special în Anglia (lanțul format de orașele Manchester, Liverpool, Birmingham, Sheffield, Leeds, Bradford și ansamblul « Londra mare », cu 16 orașe periferice depășind 100 000 locuitori), în Japonia (grupare de orașe în jurul centrului Ossaka, totalizînd 8 milioane locuitori, și zona metropolitană Tokio-Yokohama cu cifra 14 milioane locuitori pe 2 800 km²) și, cazul cel mai spectacular din Statele Unite, « Megalopolis », care — între Boston și Washington — cuprinde un spațiu urbanizat de 1 000 km lungime și 80—150 km lățime (aproximativ cît Italia), care totalizează 30 milioane de locuitori încă din anul 1950.

Unii sociologi americani apreciază, ca previziune pentru un viitor nu foarte îndepărtat, că circa 90% din populația americană ar putea să locuiască în super-metropole de 25—30 milioane locuitori, considerînd că un oraș chiar de 50 milioane locuitori nu ar fi imposibil de realizat pentru anul 2 000, cu singura condiție, mai dificilă, asigurarea apei potabile.

O altă trăsătură specifică fenomenului urban contemporan este, după cum constată autorul, modul « voluntar », planificat, al procesului de urbanizare contemporan, citînd printre exemplele cele mai caracteristice: orașul Brasilia, 600 orașe muncitorești în plină stepă (Kazahstan) realizate în 8 ani, orașele moderne pe care le construiește Canada în regiunea arctică etc. Autorul capitolului arată apoi caracteristicile orașelor noi englezești și ale celor sovietice, semnalînd interesante principii economice în concepția planului general de dezvoltare (planning board), elaborat pentru Porto-Rico. În aceeași categorie de manifestări « voluntare » include și marile cartiere create în unele mari orașe (Paris, New York, Milano etc.), cît și tentativele de rezolvare a problemei locuinței populare. Totuși, remarcă autorul, aceste manifestări se bazează pe prea multă improvizație în detrimentul unor justificări pe plan social și economic, care ar trebui să constituie baza rațională de dezvoltare a orașului.

Astfel, ca fenomene spontane, necontrolabile încă, sînt imensele migrații de populație către orașe, în căutare de lucru. Orașele din Africa și în special cele din America de Sud sînt tributare acestui fenomen, care, împreună cu ritmul galopant de creștere a populației, duce la condiții de insalubritate, promiscuitate, mizerie. Lipsa unor date statistice pe ansamblu împiedică cunoașterea în întregime a acestui fenomen social și deci, în oarecare măsură, și a mijloacelor de combatere a lui.

Amintind că acest fenomen se petrece nu numai în țările în dezvoltare, ci și în cazul unor orașe ca Roma, Londra, New York și altele, autorul pune aceeași problemă, ridicată și în studiul precedent, a carenței pe plan administrativ ; omul secolului XX nu a învățat încă să guverneze imensele ansambluri care acoperă din ce în ce mai mult teritoriile naționale. După părerea autorului, formele proprii de guvernare, corespunzătoare marilor aglomerări, implică un larg cîmp de cercetări și ar trebui să formeze unul dintre cele mai ample capitole ale « științei orașelor ».

Economistul J. Antoine, director la SEMA, în capitolul « *Dezvoltarea și funcțiunile economice ale orașelor* » tratează despre unele metode de a calcula costul orașelor și de a determina dimensiunea lor optimă, considerînd orașul, prin diversitatea funcțiunilor sale economice, ca un pol de dezvoltare a regiunii.

Urmărind nașterea și dezvoltarea orașelor, părerea autorului este că industrializarea nu constituie, în general, un fenomen determinant în apariția lor, ci o etapă evolutivă istorică și economică. El arată, de asemenea, că gradarea clasică a celor trei sectoare de activitate : primar (agricultură și industrie extractivă), secundar (industrii prelucrătoare) și terțiar (transport, comerț, servicii), corespunde evoluției de la un caracter mai puțin urban al așezării, la unul mai urban.

Afirmînd dependența de oraș a regiunii înconjurătoare, pe plan intelectual și administrativ, se pune întrebarea : în ce condiții un oraș poate să joace rolul și pe plan economic de pol de dezvoltare a zonei înconjurătoare ? Analizînd această problemă, autorul arată că răspunsul nu are numai un caracter economic, ci implică și fenomene umane, în special creșterea populației și migrațiile, cu originea, destinația și ritmul lor. De aceea, o simplă schemă ideală pentru anul 2 000 nu este oportună, ci ar trebui să se studieze mai multe ipoteze economice posibile, în variante de dezvoltare a populației, producției, veniturilor, schimburilor etc.

Discutînd asupra diverselor posibilități de amplasare a noilor activități în teritoriu, ajunge la concluzia că soluțiile trebuie să fie bazate pe studii economice foarte aprofundate (citîndu-le pe cele întocmite în vederea determinării gamei optime de activități care urmau să fie amplasate în teritoriul Porto-Rico).

Autorul arată în continuare că procesul cumulativ este atît de puternic, încît de multe ori este foarte dificilă și chiar antieconomică descentralizarea unor activități existente în centrul marilor aglomerații urbane. În această ordine de idei, dă exemplul ansamblului parizian în care, datorită sistemului rutier convergent și insuficientei deserviri cu mijloace de transport în comun, eventualele descentralizări de activități apar costisitoare și deci sînt privite cu reticențe de către cei interesați. De asemenea, ipoteza unui Paris paralel, soluție pentru care mai există adepți și la ora actuală, o consideră iluzorie, antieconomică, datorită numeroaselor schimburi care inevitabil ar exista între cele două aglomerații și care s-ar traduce prin costuri foarte ridicate.

Punîndu-se întrebarea dacă poate fi stabilită o mărime optimă a orașelor, se arată, în continuare, unele criterii pe baza cărora s-ar putea determina dezvoltarea economică și demografică a unei aglomerații și costul acesteia (din care ar rezulta și dimensiunea optimă).

Faptul că există posibilități de a se aprecia prin calcul nu numai investițiile, dar și modul de desfășurare a vieții economice în timp este, după părerea autorului, plin de semnificații și va permite aplicarea unor metode urbanistice raționale. În concluzie, se arată că pe baza unor studii aprofundate, înlesnite de progresul tehnicii previziunilor și de începutul colaborării între discipline diferite, se vor putea alcătui programe complete pentru remodelarea centrelor orașelor, una dintre problemele cele mai delicate și costisitoare ale urbanismului în Franța.

În următorul capitol, intitulat « *Planificarea urbană în Franța* », André Laure de la Comisariatul general al Planului, discutînd despre noțiunea de planificare urbană, subliniază că aceasta variază în funcție de doi factori : primul este regimul politic, posibilitățile țărilor socialiste fiind diferite față de cele ale țărilor capitaliste, în care trebuie să se țină seamă în mare măsură de inițiativele private ; al doilea factor este ritmul evoluției orașului, regulile și modalitățile fiind diferite — după cum se aplică unei unități stabile, cu o dezvoltare mai lentă, sau unui oraș în plină expansiune și transformare.

Accentuînd că această dezvoltare rapidă, « accelerare a istoriei », după cum o numește autorul, este baza recentelor transformări ale planificării urbane în Franța, el continuă cu expunerea principiilor de organizare și a modului de funcționare a noului sistem conceput. Astfel, în linii mari, există obligativitatea elaborării unor planuri directoare pentru așezările de peste 10 000 locuitori, stațiuni balneo-climaterice sau localități ce conțin un patrimoniu artistic important. La nivelul cartierelor se elaborează planuri de detaliu.

Întrucît planul director nu precizează costurile și eșalonarea investițiilor, comisii locale cu o componență complexă alcătuiesc « programele de modernizare și echipare a aglomerărilor », adică planurile de investiții în diversele domenii, pe o perioadă de 15 ani (aceeași perioadă pentru care se întocmește planul național de dezvoltare economică și socială și planurile regionale).

Subliniind existența unei serii de dificultăți administrative și juridice în realizarea planurilor directoare și a programelor de echipare, dificultăți specifice orînduirii capitaliste, André Laure pune accentul, în concluzie, pe necesitatea unui suport administrativ și juridic local care să poată urmări aplicarea și adaptarea programelor pe parcurs.

În al cincilea capitol « *Marile ansambluri* », membrii unui atelier de arhitectură și urbanism din Paris fac o critică foarte severă asupra experiențelor de pînă acum în domeniul marilor ansambluri de locuințe din Franța. Ei demonstrează că problema de fond, referitoare la conceptul urbanistic și sociologic, este pusă greșit, așa încît realizările pe plan arhitectural și tehnic sînt lipsite de omogenitate, de viața socială și economică ce caracterizează în genere o așezare urbană.

Arătîndu-se cauzele care au dus la aceste rezultate (importanta creștere demografică căreia trebuie să se facă față, fonduri restrînse, terenuri alese pe criterii comerciale și nu funcționale etc.), se dezvoltă argumentele pe baza cărora « marile ansambluri » sînt considerate unități lipsite de viață urbană. Astfel, fiind legate, în general, de o singură activitate (de exemplu, loc de cazare pentru salariații unei mari întreprinderi), marile ansambluri se caracterizează printr-o uniformitate pe plan demografic și social-economic, care împreună cu uniformitatea compozițională duc la lipsa unei vieți colective și a unui « peisaj urban ».

În orașele vechi, transformări și adaptări lente au înlesnit stabilirea unui echilibru între activități și dezvoltarea unor centre puternice de interes comun (pe plan social, economic, estetic). În « marile ansambluri », din cauza lipsei de dotări sau din cauza așezării lor întîmplătoare (în măsura eliberării unor terenuri), a creării de axe monumentale compoziționale, a unor spații largi construite, care nu corespund modului actual de viață și mijloacelor de realizare modeste, rezultă o depersonalizare, insecuritate, senzație de pustiu. Spațiile verzi care ar urma să completeze aceste spații sînt încă sărace dar, după părerea autorilor, chiar dacă aceste spații s-ar transforma în adevărate păduri, ele nu ar putea constitui un mediu propice întîlnirii dintre oameni, schimburilor de idei și de bunuri.

Față de aceste constatări, colectivul de arhitecți și urbaniști face o serie de propuneri (care reflectă preocupări similare cu ale noastre) și anume : definirea și ierarhizarea centrelor de animație, generatoare de viață colectivă ; suplețe, varietate în compoziție ; reeditarea sub o nouă formă a conceptului de stradă, prin grupări de volume mici (locuințe unifamiliale și dotări) pentru a se realiza, la nivelul pietonului, un cadru intim care să umple spațiile imense obligatorii între volumele înalte ; diferențierea de tratare a spațiilor verzi pe funcțiuni ; ierarhizarea și separarea căilor de circulație după natura și intensitatea traficului. Se propune și integrarea unor locuri de muncă nezgomotoase și nenocive în ansamblul cartierului.

În concluzie, după ce se evidențiază o serie de măsuri necesare pe plan administrativ, financiar și profesional, se pune accentul pe necesitatea elaborării unor studii complexe pe teritorii largi, care vor depăși de multe ori aria strictă a sectorului în care se proiectează.

Asistenta socială Geneviève Vailland, de la « *Revue de l'Action Populaire* », în capitolul intitulat « *Viața cotidiană în marile ansambluri* », redă critic unele aspecte social-demografice rezultate dintr-o analiză întreprinsă asupra ansamblului Beauregard din Poissy, construit în apropierea uzinelor SIMCA.

Arătînd deficiențe în componența demografică (procente minime de oameni vîrstnici și adolescenți), în viața de familie și viața colectivă, asistenta socială ajunge la concluzia că aceste ansambluri o dată create, trebuie umanizate, deci trebuie să se găsească noi forme de viață socială și sisteme de relații publice proprii, deosebite de cele create în orașele tradiționale.

Capitolul « *Familie și grupe de relații personale în mediul urban* » este scris de Jean Remy, de la Centrul de cercetări social-religioase din Bruxelles, și conține unele considerațiuni interesante asupra poziției familiei în mediul urban specific civilizației actuale.

Pornind de la ideea că civilizația urbană actuală se caracterizează, atît prin mijloace de comunicație și de difuzare rapidă, cît și printr-o populație al cărui volum, densitate și eterogenitate a dat naștere unor servicii foarte specializate și diversificate, își propune unele metode de analiză asupra familiei și vieții familiale, foarte diferită astăzi de conceptul tradițional.

Semnalînd faptul că într-un mediu urban complex fiecare membru al familiei poate să se diversifieze, participînd la orizonturi sociale și preocupări diferite, analizează sistemele de relații care se pot crea într-o societate modernă și anume : relații personale și relații funcționale.

Analizînd aceste două tipuri de relații, ajunge la concluzia că relațiile personale își pierd rolul lor polivalent legat de interdependența tradițională între viața socială și cea culturală. Astăzi, așa numitele « mass-media », diferitele mijloace tehnice de difuzare sînt capabile să creeze o omogenitate culturală la mari distanțe, între persoane sau grupuri izolate spațial ; aceste « mass-media », apte a deservi grupări mari, nu implică decît relații funcționale. Autorul arată însă că datorită existenței acestor « mass-media » relațiile personale își schimbă semnificația, permițînd anumite grupări pe afinități, pe specific de preocupări. După părerea autorului, micile grupări au rolul (în general inconștient dar foarte necesar din punct de vedere al vieții urbane), de a discuta, selecționa și interioriza valorile, normele și comportările difuzate prin « mass-media ».

În acest sistem nou de relații, familia, pierzînd o parte din prerogativele tradiționale și din posibilitățile sale de constrîngere asupra membrilor, are un rol important în societate. Datorită stabilității și potențialului afectiv, ea poate contribui la selecționarea și orientarea relațiilor personale și funcționale ale membrilor.

François Houtart, de la Centrul de cercetări social-religioase din Bruxelles, în capitolul intitulat « *O pastorală a mediilor urbane* » dezbate unele probleme social-religioase legate de mediul urban actual.

În capitolul intitulat « *Un primar responsabil al orașului* », Henry Fréville, primar și deputat al orașului Rennes, arată modul în care a putut să acționeze în vederea atacării și soluționării parțiale a multiplelor probleme care intervin în dezvoltarea rapidă a unui oraș mare (Rennes avea 157 000 locuitori în 1962).

Capitolul intitulat « *Orașe în lume* » conține caracterizarea a trei moduri dis-

tincte de manifestare a fenomenului urban (U.R.S.S., India, Franța), prin care se ilustrează diversitatea de probleme în acest domeniu pe glob.

Astfel, H. Chambre analizează « *Urbanizarea în U.R.S.S.* », stat în care creșterea demografică e continuă și în care totalul populației urbane l-a depășit pe cel al populației rurale încă din jurul anului 1960.

În cuprinsul studiului sînt arătate ideile de principiu care caracterizează concepția urbanistică în U.R.S.S.: modul complex în care se gîndește dezvoltarea orașului împreună cu regiunea, legătura intimă între planul de sistematizare și planul de dezvoltare social-economic, tendința de a se asigura fiecărui locuitor un grad de confort sporit, sistemul de descentralizare a marilor orașe prin dezvoltarea unor localități apropiate, dotate la rîndul lor cu industrii proprii etc.

N. Sorani, în subcapitolul « *Orașul indian* », remarcă faptul că procesul de urbanizare în India (ca și în celelalte țări din Asia, cu excepția Japoniei) este foarte lent. Procentul populației urbane față de totalul populației era de circa 17,3% în 1951 și pînă în 1961 nu a crescut decît la aproximativ 18%, deci practic a stagnat.

Expunînd controversele dintre specialiști în jurul acestui fenomen (unii spunînd că procesul de urbanizare în acest caz este nesănătos, ritmul de industrializare fiind mai scăzut decît cel de urbanizare, alții considerîndu-l totuși mărturia unui progres economic), încheie cu ideea că orașul în India are totuși un rol dinamic, dar influența lui asupra regiunii se exercită în condiții mai dificile și pe o rază mai mică; transformarea economică și socială în India nu se poate deci realiza numai prin dezvoltarea orașelor, ci și prin acțiuni asupra zonelor rurale și satelor, privite conform caracteristicilor proprii.

Fr. Russo, în subcapitolul « *A trăi la Paris* », enunță unele idei directoare (cunoscute de altfel) care vor trebui urmărite în vederea unei dezvoltări echilibrate a regiunii pariziene, despre care se presupune că va totaliza 15 milioane locuitori în jurul anului 2000.

Autorul consideră că ideea unui Paris-paralel trebuie abandonată întrucît — pe de o parte — bipolaritatea în regiune ar risca să compromită funcțiunea capitalei, iar — pe de altă parte — legătura cu un trecut istoric prea apropiat ar face neoportună crearea unei noi Brasilii. Reamintește necesitatea de a se dezvolta în regiune unele centre situate de-a lungul unor axe preferențiale, de a se crea în regiune un mijloc expres de transport în comun (care să asigure deplasările zilnice în condiții satisfăcătoare de confort și timp), de a se reglementa circulația particulară în Paris și cere mai multă atenție în legătură cu ocuparea terenurilor rămase încă libere.

În capitolul « *Semnificația fenomenului urban* », Luc Thoré, de la « *Revue de l'Action populaire* », face unele considerațiuni filozofice asupra sensului și finalității fenomenului de urbanizare, pe care îl consideră singura soluție prin care se va face față imenselor creșteri demografice de pe glob.

Autorul consideră că societatea urbană a eliberat individul de insecuritatea și constrîngerile impuse de natură, cît și de superstițiile religioase generate de această situație de dependență, dar a suscitat în el noi contradicții pe care nu le-a rezolvat încă.

În ultimul capitol al cărții « *Megalopolis, noaptea* » Philippe Laurent face, drept concluzie, o încercare literară de a evoca senzația de monotonie și singurătate încercată de om în mijlocul unei imense aglomerări urbane, din care nu are unde să evadeze.

★

Considerînd în ansamblu conținutul volumului, acesta constituie o valoroasă și actuală punere în temă a cititorilor asupra opiniilor emise de specialiști în legătură cu fenomenul urban, chiar dacă aceste opinii sînt uneori contradictorii asupra anumitor aspecte ale problemelor analizate și cîteodată nu concordă cu principiile în baza cărora noi abordăm studiul dezvoltării orașelor noastre.

Trebuie menționat că volumul conține și o foarte amplă listă bibliografică de lucrări elaborate pînă în prezent în domeniul sociologiei urbane, deosebit de utilă în vederea unei puneri la zi a bibliotecilor de specialitate din țară.

Arh. GABRIELA BERTHUMÉ

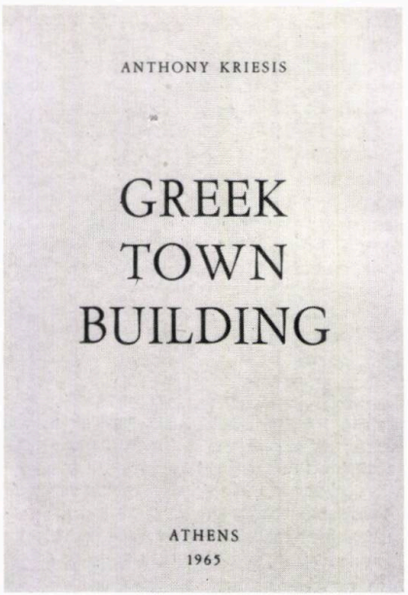

Anthony Kriesis

GREEK TOWN BUILDING

Construcția orașului grecesc

Atena, National Technical University of Athens, 1965

226 pag., 78 ilustrații

Lectura lucrării ne permite redescoperirea unei lumi a bunului simț, a logicii și rafinamentului unei civilizații milenare, ale cărei opere arhitecturale și urbanistice au și astăzi valoarea unor viguroase constante umane.

Autorul, ferm în legătură cu perpetuarea acestor valori, ne convinge — printr-o foarte documentată și savantă argumentare — nu numai asupra necesității unui studiu aprofundat dar și a înțelegerii și asimilării cauzelor și metodelor procesului urbanizării în Grecia antică și apoi în lumea bizantină.

Introducerea subliniază importanța și urgența problemei reconstrucției postbelice, constatînd obiectiv coexistența unor tendințe foarte diferite — chiar divergente — în realizările urbanistice de după 1945 (orașul tradițional — Le Hâvre — Perret, revoluționar St. Die — Le Corbusier, progresiv — Maubeuge — Lurçat) specifice unei perioade de tranziție, în care nu s-au cristalizat încă formele adecvate schimbărilor adînci prin care trece societatea contemporană.

Autorul trece apoi la studiul tipurilor de orașe vechi, subliniindu-se caracterul « organic » sau « geometric », « regulat » sau « neregulat » al acestora, accentuîndu-se în diferitele epoci ale apariției lor elementele urbane în ierarhia lor economică, socială, politică, estetică, în cadrul unei prezentări comparative și sugestiv ilustrată (tipuri de sate, orașele Kahun, Babilon, Herat, Pekin, Alexandria, Timgad, apoi cele ale Evului Mediu: Montpazier, Prenzlau, Mannheim, Karlsruhe, planuri ideale etc.).

Studiul propriu-zis începe cu prezentarea, în cadrul capitolului orașelor antice grecești, a tipului de structură, neregulată, adaptată terenului: orașele civilizației cretane-miceniene și grecești din prima epocă (Gurnia, Cnossos, Palaikastro, Karphi, Atena etc.). În condițiile unor concentrări de populație și ale creșterii necesităților ia naștere tipul de plan regulat, geometric, cu o îndelungată evoluție și rădăcini adînci în trecutul popoarelor din Asia și Egipt, care, în civilizația greacă, va căpăta forme superioare în structura rectangulară hippodamică (Milet, Olinth, Selinonte, Priene). Se ajunge la studiul principalelor elemente ale orașului: centrul civic, locuința — începînd cu palatul și terminînd cu locuința propriu-zisă unde întîlnim exemple interesante din Atena, Olinth, Vrokastro, Delos etc.; zonele industriale, comerciale, parcurile și grădinile, rețeaua stradală. Cele două tipuri fundamentale au evoluat de-a lungul istoriei și le recunoaștem clar astăzi în planurile marilor orașe (Moscova — radioconcentric și New York — hippodamic).

Trecerea în perioada istorică, la urbanismul din cadrul imperiului bizantin, se face printr-o succintă prezentare istorică. Pornind de la studiul formelor elementare ale satelor, satelor fortificate (Pyrghi, Mesta etc.), ale mînăstirilor întărite (mai ales Athos) și castelelor cruciaților (de exemplu Platamon) se insistă asupra formulei superioare de organizare urbană. Prezentarea unor orașe fortificate de tipul celor de la Monemvasia, Mistra, Antiohia, Salonik sau Veneția și Constantinopol mai complexe, sînt de un real interes pentru istoria culturii și urbanismului. De asemenea, sînt urmărite cu atenție sistemele de fortificare care au rezistat peste 1 000 ani și sînt analizate elementele orașului: palatul, locuința, strada, industria, comerțul, parcul și grădina, centrul civic. Sesizînd valorile reale și cele mai puțin reușite ale civilizației bizantine, autorul critică poziția negativistă a lui Lewis Mumford, expusă în recenta lucrare « City in history », de minimalizare și chiar ignorare, aproape completă, a aportului acestei civilizații în dezvoltarea ulterioară a orașelor europene.

Paulhans Peters

WOHNQUARTIERE — NEUE STÄDTE

Cartiere de locuit — Orașe noi

(Nr. 1/1966 al revistei Baumeister-Querschnitte)

München, Verlag Georg D. W. Callwey, 1966
104 pag., numeroase fotografii și planuri

O culegere selectivă riguroasă, cu exemple variate și foarte interesante din încercările contemporane de compunere a zonelor de locuit în orașe vechi și noi.

De cîțiva ani, schemele compoziționale urbanistice au suferit înnoiri substanțiale, pe linia căutărilor unor expresii mai vii, mai organice, mai puțin rigide în ansamblurile de locuit. Monotonia șirurilor nesfîrșite — expresie a primatului tiranic al unei igiene elementare de locuit — este din ce în ce mai des abandonată, în favoarea unor rezolvări care încearcă să răspundă unor nevoi mult mai complexe. Exemplele alese nu pot constitui rețete; fiecare cuprinde și unele greșeli sau compromisuri. Dar toate la un loc ne fac să simțim mai mult decît o simplă translație, o mutație a valorilor urbanistice și arhitecturale — dorința de a crea o ambianță, o atmosferă umană. Mediul urban, compus din spațiul definit de clădiri dispuse într-o anumită corelație între ele și din sisteme de circulație (pietonieră sau vehiculare), nu este încă conceput dinamic, deschis, pregătit a se modifica o dată cu omul; chiar și în exemplele mai reușite se mai simte uneori influența unei gîndiri formale,

împotriva căreia se reunesc eforturile multor arhitecți contemporani.

Se prezintă rezolvări interesante, cum este cea din Philadelphia (arh. I. M. Pei), care înscrie în structura istorică a orașului un grup de noi clădiri de locuit cu parter și un etaj și blocuri-turn cu 30 etaje, încadrate într-un plan de asanare a centrului, întocmit de arh. Wright, Andrade și Amente.

Alte exemple ca Limburgerhof (R.F.G.) cu 2 100 unități de locuit și 9 200 locuitori, pe o suprafață de 28 ha, aferentă locuințelor ; Lüneburg Kaltenmoor (R.F.G.) cu 1 500 locuințe în blocuri și 650 locuințe individuale, pe o suprafață de 63 ha, sau cartierul de locuințe din Ealing (Anglia) cu o densitate de 227 locuitori pe ha — reprezintă încercări de mărire a densității și de varietate prin regimul de înălțime, tipurile de clădiri, sistemele de grupare a obiectelor arhitecturale și relația dintre ele și spațiul liber înconjurător sau cel cuprins.

Trecînd la tema mereu actuală a unităților formate din clădiri individuale de locuit sau cu puține niveluri, trei din studiile prezentate și executate denotă soluții mai personale și mai ingenioase, folosind materiale locale, simple, tradiționale, înscriindu-se bine în teren și în cadru : St. John's village — Australia (250 loc/ha), Carmel Valley Manor — California (proiect S.O.M.) și noul oraș Cumbernauld — Anglia, compoziție plină de atmosferă și intimitate, folosind materiale simple, avînd o densitate netă de 212 loc/ha.

Un concurs pentru extinderea orașului Leverkusen (R.F.G.), completează imaginea încercărilor actuale.

Lucrarea gîndită ca o secțiune transversală și neavînd caracter didactic prezintă diferite tendințe ce se manifestă și se înfruntă astăzi, atît în concursuri, cît și în realizări.

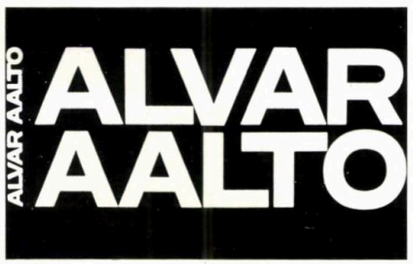

Hans Girsberger și arh. Karl Fleig

ALVAR AALTO

Zürich, Verlag für Architektur (Artemis), 1965

275 pag., numeroase ilustrații

Creația arhitectului finlandez Alvar Aalto se confundă cu frămîntările arhitecturii din ultimii 40 de ani, perioadă bogată în care luările sau abandonările de poziție, căutările și confruntările au fost radicale și violente.

Receptiv la mijloacele tehnice moderne, considerate însă ca auxiliare, și conștient de valoarea unor virtuți constante, Aalto și-a edificat opera în deplină concordanță cu omul, în calitate de creator sau beneficiar al creației.

Finlanda, țară ce nu posedă o tehnică ultra modernă, cu o tradiție bogată, cu un cadru natural specific, era — în perioada anilor 1920—1930 — gata să primească binefacerile științei și tehnicii, dar mult prea bine ancorată în concepțiile tradiționale pentru a fi ușor impresionată și dominată de un modernism preluat fără discernămînt. Aalto reflectă fidel poziția Finlandei în fața noilor probleme, nu fără a trece prin încercările necesare clarificării personalității sale. Începînd cu unele tendințe neo-clasice (de exemplu un club muncitoresc realizat în 1923 sau biserica din Muurame ridicată în 1926), el abandonează repede această tendință pentru a adopta o arhitectură funcțională. Sanatoriul din Paimio (1929) devine una dintre marile reușite ale stilului funcțional și-l situează pe autor în primele rînduri ale generației sale. Curînd însă, drumul se bifurcă ; vom observa trăsături noi, elemente ale unei estetici mai personale ce se îndepărtează de marile panouri vitrate și imensele suprafețe albe neîntrerupte și imaculate, folosind o mai plastică și judicioasă repartizare a maselor construite, apropiindu-se din ce în ce mai mult de caracterul viril, într-un fel mai dur și mai rustic al tradiționalei Finlande. Este perioada bibliotecii din Viipuri (1930—1935), a propriei sale case (1935—1936) la Helsinki, a mult apreciatului pavilion finlandez la Expoziția mondială din 1937 de la Paris, adevărat poem închinat posibilităților lemnului, a celebrei fabrici de celuloză Sunila, unde terenul stîncos, apa, diferențele de nivel, fluxul tehnologic, materialele sînt armonios coordonate, pentru obținerea unor efecte arhitecturale remarcabile (1936—1939), sau, de exemplu, a vilei Mairea (1938), « adevărat contrapunct al muzicii de cameră arhitecturale » — după aprecierea atît de sugestivă a lui Siegfried Giedion. Perioada postbelică înseamnă o etapă nouă în procesul de afirmare a personalității lui Aalto. Experiențele sociale și industriale sînt însușite și prelucrate cu o vervă deosebită ; aria preocupărilor este mult extinsă. Numeroase proiecte de urbanism aduc o contribuție proaspătă în acest domeniu : Bjoernholm, Imatra, aglomerare urbană de cca 30 000 locuitori într-o zonă puternic agricolă cu o soluționare inedită (1947—1953), centrul urban din Seinäjoki (1958—1960) sau proiectul foarte important pentru noul centru al orașului Helsinki, unde autorul se axează pe vastele efecte panoramice ale capitalei care se deschide generos spre mare. Clădirile sale publice sînt adevărate repere arhitectonice, locale, dar și internaționale.

Locuința individuală sau colectivă a rămas o preocupare constantă a activității profesionale a lui Aalto : începînd cu vila sa personală, pînă la vila Carré din Franța și de la locuințele colective ale muncitorilor de la fabrica Sunila și pînă la blocurile de la Interbau-Berlin sau « Neue Vahr » din Bremen. Funcțiunea a fost întotdeauna dublată de confort, comoditate, intimitate și calitate plastică, fără compromisuri. De altfel, această clară trăsătură de caracter se va reflecta în toată opera lui Aalto : corect cu sine și creația sa, arhitectul, elaborator al unei sinteze viabile între omenesc și tehnic, a devenit astfel unul dintre marii pionieri ai epocii noastre.

Arh. S. JULMAN

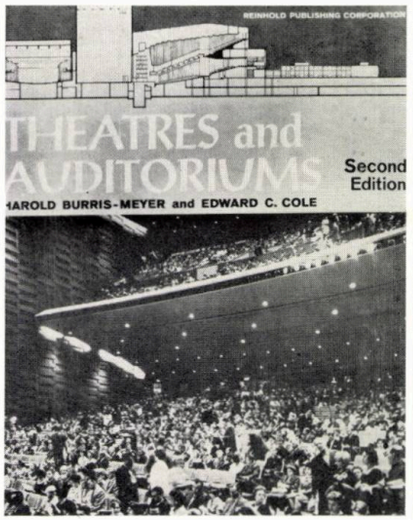

Harold Burris-Meyer și Edward C. Cole

THEATRES AND AUDITORIUMS

Teatre și auditorii

New York, Reinhold Publishing Corporation, 1964, Ediția a II-a

VII + 376 pag., cu numeroase ilustrații

Referindu-se la manifestările teatrale de toate categoriile din S.U.A., prima ediție a acestei lucrări, apărută în 1949, a ajuns la concluzia că limitarea nejustificată a posibilităților imaginative și de inspirație, atît la autor, cît și la interpreții pieselor de teatru s-ar datora similitudinii teatrelor de pînă atunci și defectelor lor, aproape identice.

Autorii lucrării și-au propus încă de atunci să facă posibilă deducția unui plan rațional al teatrului, printr-o analiză a funcțiilor lui.

În această nouă ediție (1964), ei completează lucrarea ilustrativ, arătînd :

— aplicarea noii dezvoltări științifice la soluționarea problemelor de teatru din S.U.A. ;

— utilizarea experienței mereu în creștere și progresiv mai rafinate ;

— stabilirea de noi forme de teatru și scopul ;

— posibilitățile și limitele sale de realizare într-un tot unitar, potrivit năzuințelor teatrului contemporan.

Această nouă ediție, ca și prima, tratează auditoriile (foarte frecvente în instituțiile din S.U.A.), aproape exclusiv ca părți din teatru, justificînd această tratare prin faptul că un auditoriu nu reușește aproape niciodată să rămînă auditoriu, mai curînd sau mai tîrziu el fiind utilizat și ca teatru. În acest caz, ultima condiție a utilizării lui trebuie să fie eficace.

Lucrarea cuprinde 15 capitole, începînd cu condițiile existente ale teatrului din S.U.A. și multiplele sale utilizări, din punct de vedere al poziției spectacolului față de public, precum și al caracterului teatrului, continuînd apoi cu circulația publicului, în afara și în interiorul teatrului, precum și cu raportul dintre spațiile destinate publicului în diferitele tipuri de teatru.

Două capitole sînt rezervate problemelor de vizibilitate, pentru toate tipurile de spectacol, și problemelor de audibilitate, unde se analizează producerea sunetelor nedorite în teatru și mijloacele de prevenire, distribuire rațională a sunetelor în scenă și sală, reverberația și metodele pentru obținerea unor rezultate bune.

Confortul și siguranța publicului, ca și spațiile destinate lui în teatru, sînt amplu tratate ; de asemenea și instalațiile de forță, încălzire, condiționare și sanitare.

Capitolele următoare conțin analiza suprafeței de joc (scena) în toate genurile de teatru, a operațiilor din spatele scenei, analiza funcției decorurilor și cicloramei, mecanizarea scenei la nivelul de joc, precum și mecanizarea spațială a scenei cu sistemele de ridicare a decorurilor, contrabare, cortine decorative și antifoc.

În ultimele capitole se analizează problema iluminatului sălii și scenei, transmiterea sunetului în sală, proiecția stereofonică și intercomunicațiile, serviciile de producție, ateliere, depozite etc.

Lucrarea se încheie cu o serie de considerații generale asupra funcțiunilor teatrului, stilului arhitectural, organizării teatrelor profesioniste educative și experimentale din S.U.A. și asupra altor probleme de ordin tehnic și economic.

Materialul este atractiv, sistematizat în cca 370 pagini, și foarte sugestiv ilustrat. Bibliografia se referă, în general, la lucrări apărute în S.U.A.

Cartea se adresează tuturor celor interesați în problemele de teatru și dă posibilitatea celor ce nu sînt familiarizați cu practicile de teatru, să înțeleagă ceea ce constituie un bun teatru.

Arh. NICOLAE CUCU

DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR

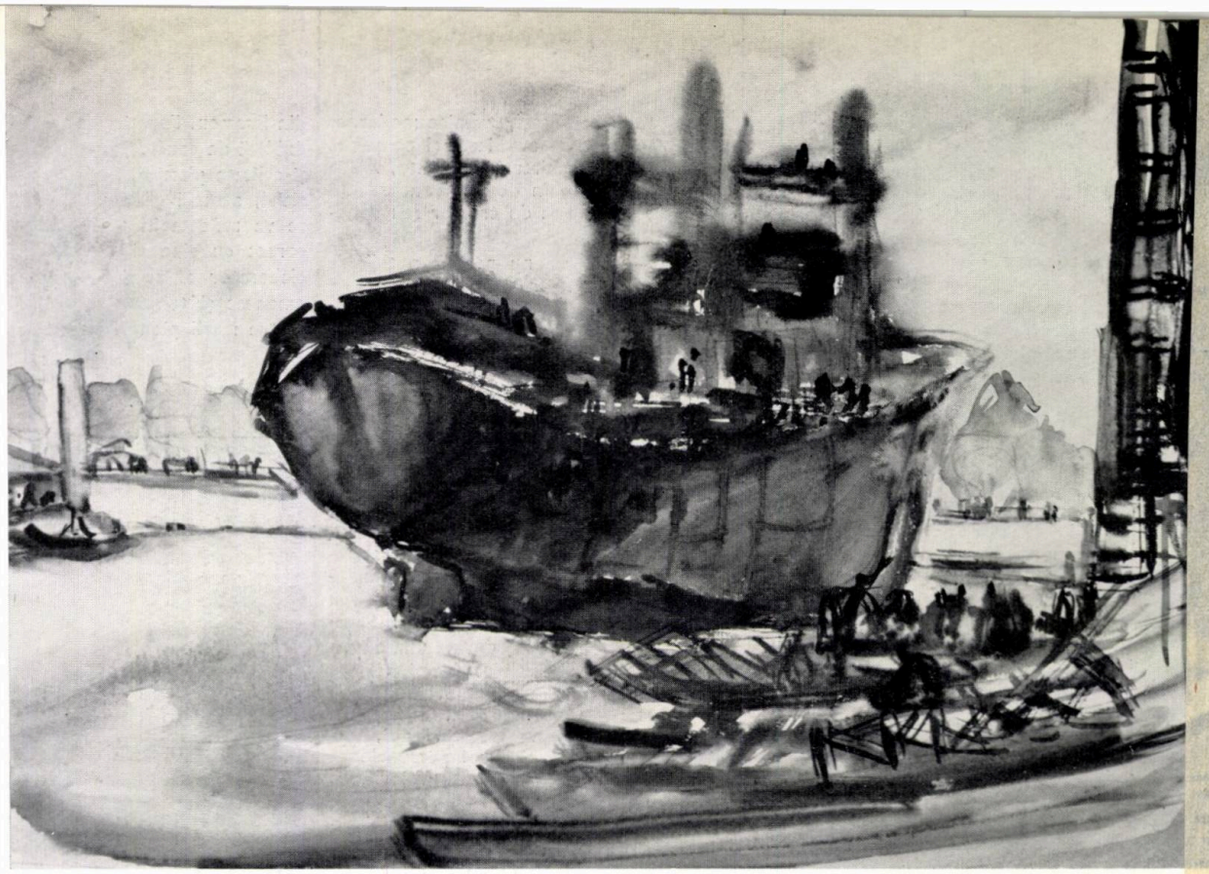

MANIFESTĂRI LA CASA ARHITECTULUI

DISCUȚIE DE CREAȚIE ASUPRA SISTEMATIZĂRII SATELOR

Organizată de către secția de urbanism a Uniunii arhitecților în ziua de 15 noiembrie 1966, discuția de creație a avut ca temă « Unele probleme ale sistematizării rețelei de sate ». Au participat tovarășul Petre Blajovici, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, prof. arh. Nicolae Bădescu, președinte al C.S.C.A.S., membri ai conducerii Uniunii arhitecților, numeroși arhitecți și ingineri din institutele centrale de proiectare și din D.S.A.P.C.-uri, invitați.

A fost prezentată o serie de studii de sistematizare rurală, pe marginea cărora au avut loc discuții.

CONFERINȚE

Marți 8 noiembrie 1966, conf. arh. Anton Dîmboianu a ținut o conferință cu tema « Culoarea și lumina în arhitectură ». Conferința a făcut parte din ciclul « Probleme actuale în practica profesională ».

★

În ciclul « Probleme de cultură generală », muzicologul George Bălan a făcut în ziua de 29 noiembrie 1966, o prezentare intitulată « Mozart și noi », cu exemplificări.

★

Prof. dr. Alexandru Tănase a conferențiat în ziua de 13 decembrie 1966 — în cadrul ciclului de conferințe « Probleme de filozofie » — despre « Conceptul de cultură în gîndirea filozofică contemporană ».

★

Marți 20 decembrie 1966, dr. arh. Alexandru Budișteanu a făcut o prezentare a lucrărilor celei de a IV-a sesiuni a Comitetului O.N.U. pentru locuințe, construcții și sistematizare.

PREZENTARE DE FILME

Marți 6 decembrie 1966 a avut loc o seară de filme, în cadrul căreia au fost prezentate filmele « Noua eră în arhitectura americană » și « Case prefabricate ».

EXPOZIȚII

În sala de la Casa arhitectului au fost expuse între 28 octombrie și 8 noiembrie 1966 lucrările în ulei și acuarelă ale arh. Florica Apostoleanu.

★

Între 11 și 22 noiembrie 1966, în aceeași sală, arhitectele Cristina Oancea și Milița Sion au expus lucrări în acuarelă și desene.

★

O expoziție, cuprinzînd schițe de călătorie din Asia Centrală, realizate de arh. René Ghelman, a fost deschisă între 2 și 17 decembrie 1966, în sala de la Casa arhitectului.

★

Lucrările prezentate la concursul de idei, organizat de Uniunea arhitecților, cu tema « Locuințe în clădiri

2 | 3
1 | 4

1 — *Cristina Oancea — Stradă în Nesebar*

2 — *Milița Sion — Șantier naval la Galați*

3 — *Florica Apostoleanu — Farul Venețian — Constanța*

4 — *René Ghelman — Buhara*

cu două niveluri », au fost expuse la Casa arhitectului între 23 decembrie 1966 și 10 ianuarie 1967.

DEPLASĂRI PESTE HOTARE

Între 28 noiembrie și 4 decembrie 1966, a avut loc la Tbilisi (U.R.S.S.) întîlnirea reprezentanților Uniunilor de arhitecți din țările socialiste. Din partea Uniunii arhitecților din Republica Socialistă România a participat o delegație compusă din prof. arh. Marcel Locar, arh. Constantin Jugurică și arh. Gheorghe Nădrag.

★

Între 8 și 14 decembrie 1966, prof. arh. Horia Maicu a participat la ședința grupului de lucru al Comisiei pentru locuințe a U.I.A., care s-a desfășurat la Paris.

★

În cadrul acordurilor culturale, arh. Iosif Alexandru a făcut, între 13 și 24 decembrie 1966, o călătorie de documentare în R. S. F. Jugoslavia.

★

Un grup de 29 arhitecți români a vizitat, între 15 și 22 decembrie 1966, Budapesta și cîteva localități din apropiere.

VIZITE DE PESTE HOTARE

În cadrul acordurilor culturale, arh. ing. Oto Jugovec din R. S. F. Jugoslavia ne-a vizitat țara între 19 și 30 decembrie 1966. Printre orașele vizitate de oaspetele străin au fost, București, Brașov, Suceava și stațiunile de pe litoralul Mării Negre.

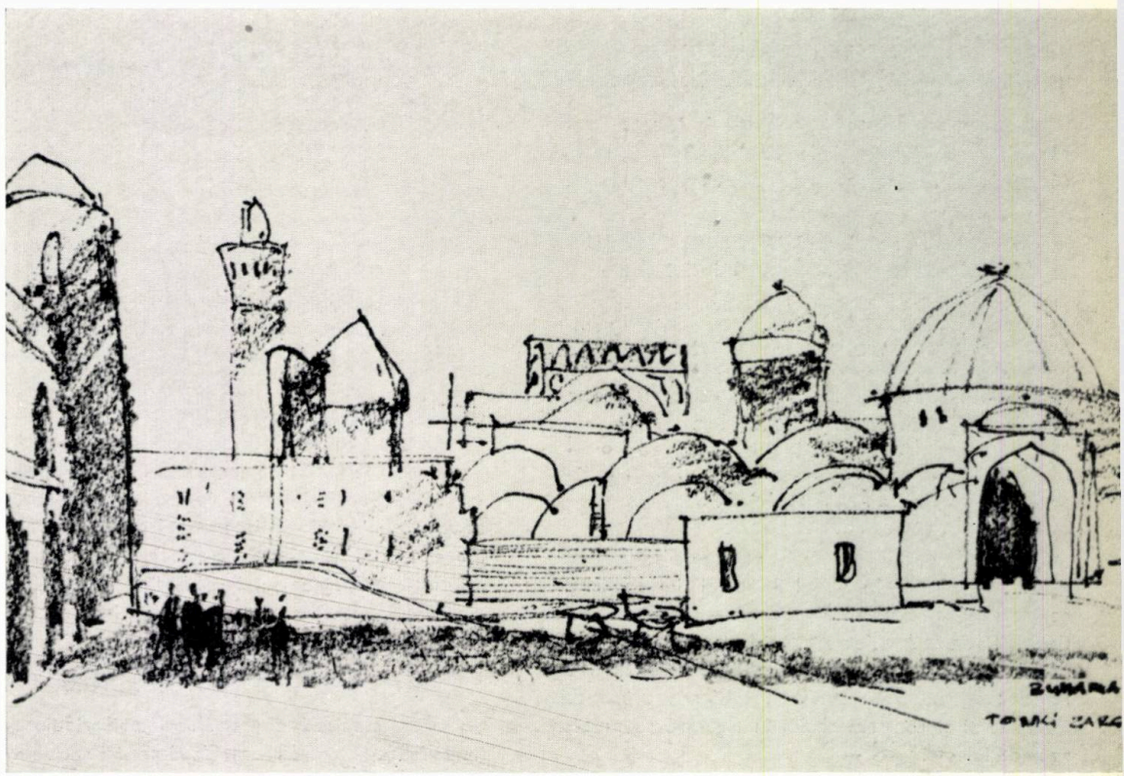

ACTIVITĂȚI ȘI REUNIUNI U.I.A.

CONGRESUL DE LA PRAGA, 1967

Între 19 și 23 septembrie 1966, într-o reuniune care a avut loc la Praga, raportorii fiecărei subteme a congresului au decis ca, pe baza răspunsurilor secțiunilor la ancheta întreprinsă de Congres, să fie publicate (în limbile franceză, engleză, rusă și spaniolă) următoarele documente: Culegerea de răspunsuri care cuprinde textul complet al acestora; Rezumatele răspunsurilor, puse la punct de secretarii cehoslovaci; Raportul general, care va cuprinde opiniile personale ale raportorilor asupra fiecărei subteme, pe baza sintezei răspunsurilor secțiunilor.

NUMIRI

Pedro Ramirez Vazquez, delegatul Comisiei pentru construcții școlare a U.I.A., a fost numit președinte al Comitetului de organizare a Jocurilor olimpice care se vor ține în 1968 în Mexic.

ORGANIZAȚII INTERNAȚIONALE
SEMINAR PENTRU URBANISM ȘI PLANIFICARE

Seminarul pentru studii americane în Europa va organiza, între 8 ianuarie și 4 februarie 1967, la Salzburg (Austria), un seminar pentru urbanism și planificare.

AL II-LEA TÎRG INTERNAȚIONAL PENTRU CONSTRUCȚII ȘI LUCRĂRI PUBLICE

În pavilioanele tîrgului internațional agricol din Madrid, se va ține, între 13 și 28 mai 1967, cel de al II-lea tîrg internațional pentru construcții și lucrări publice. Printre standurile prezentate, vor fi și cele de urbanism și de industria construcțiilor.

SIMPOZION INTERNAȚIONAL ASUPRA PROBLEMEI ZGOMOTULUI

Sub titlul « Cum poate fi combătut zgomotul? », a fost organizat — în cadrul Salonului internațional al construcției și artelor decorative — la Bruxelles, în Palatul Congreselor, între 1 și 2 februarie 1967, un simpozion internațional ale cărui lucrări s-au desfășurat pe temele: zgomotul în locuințe, misiunea urbanistului, arhitectului și constructorului în legătură cu problema zgomotului etc.

SALONUL INTERNAȚIONAL PENTRU CONSTRUCȚII

Programată a avea loc cu regularitate, din doi în doi ani, această manifestare urmează să fie organizată și patronată în același timp de către tîrgul internațional din Tessalonic și Expoziția internațională a construcției din Londra. Acest tîrg se va ține pentru prima dată, între 30 martie și 7 aprilie 1968 la Tessalonic (Grecia).

CEL DE AL IV-LEA SIMPOZION DE LA DELOS

Scopul acestui simpozion, desfășurat între 16 și 23 iulie 1966 la Delos, a fost de a suscita o mai mare luare la cunoștință a publicului asupra ravagiilor crizei de locuințe și de a stimula o acțiune constructivă în vederea remedierii acestei situații critice. Temele din acest an au fost «rețelele de transport și de comunicație în raport cu locuința și conservarea frumuseților naturale și artificiale».

Revista « Ekistica » își consacră în întregime nr. 131 din octombrie 1966 celui de al IV-lea Simpozion de la Delos.

ȘTIRI

FRANȚA
PREMIILE U.I.A.

Ales de către Comitetul executiv și compus din președintele și secretarul general al U.I.A., precum și din eminente personalități ale presei de arhitectură, juriul pentru decernarea premiilor U.I.A., atribuie din doi în doi ani, ca un omagiu adus memoriei primilor ei președinți, « Premiul Auguste Perret » (pentru un proiect remarcabil din domeniul arhitecturii și al tehnicii aplicate în arhitectură) și « Premiul Sir Patrick Abercrombie » (pentru o operă remarcabilă din domeniul urbanismului sau al sistematizării teritoriale).

Pentru prima dată, va fi decernat în anul 1967, la propunerea juriului și cu aprobarea Comitetului executiv, « Premiul Jean Tschumi », pentru o operă sau pentru activitatea deosebit de interesantă desfășurată în domeniul criticii de arhitectură, în domeniul formației tinerilor arhitecți sau în domeniul colaborării internaționale pe plan profesional. Cu acest prilej, va fi instituit și un nou regulament.

NOI PREMII DE ARHITECTURĂ

Camera sindicală a agenților imobiliari din Paris și Ile-de-France a creat recent două premii anuale de arhitectură și urbanism. Premiile vor recompensa în același timp o operă cu totul deosebită, de arhitectură sau urbanism, și o realizare — într-unul sau altul din aceste domenii — prin care autorul a contribuit la protejarea sau punerea în valoare (în cadrul sistematizării regiunii pariziene) a unui monument sau a unui loc aparținînd patrimoniului istoric al Franței.

SPANIA
NOUA ȘCOALĂ DE BELE-ARTE

La începutul anului 1967 va avea loc la Madrid inaugurarea noii Școli de Bele-Arte, ale cărei clădiri în formă de H și înconjurate de grădini vor dispune de un corp central desfășurat pe 8 etaje. A fost prevăzută și construirea unui cuptor pentru topirea metalelor, în scopul familiarizării elevilor sculptori cu această specialitate.

ITALIA
CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA MONUMENTELOR ISTORICE

Universitatea din Roma organizează, între 16 ianuarie și 30 iunie 1967, o serie de 200 conferințe pentru arhitecți, istorici de artă și arheologi, cu privire la conservarea și restaurarea monumentelor istorice.

POLONIA
PREMIUL ANUAL AL S.A.R.P.

Direcția generală a Asociației arhitecților polonezi (S.A.R.P.) a instituit un « Premiu de onoare anual » pentru a recompensa pe acei arhitecți polonezi a căror activitate creatoare are drept scop binele public. Primul laureat al acestui premiu a fost prof. Romuald Gutt.

U.R.S.S.
TURN DE TELEVIZIUNE ȘI RESTAURANT

La Ostankino, în împrejurimile Moscovei, se construiește un turn de televiziune, având înălțimea de 525 m. Un restaurant, desfășurat pe trei etaje, va fi instalat la o înălțime de 330—340 m și se va roti încet în jurul axei turnului.

La picioarele turnului, o clădire vastă cu 13 etaje va adăposti studiourile, serviciile tehnice și alte servicii precum și o sală de conferințe pentru 1 000 persoane.

Întregul ansamblu — turnul și clădirea cu 13 etaje — vor fi terminate la 1 ianuarie 1969.

SUMAR GENERAL PE ANUL 1966

DISCUȚII—CRITICĂ

* * *

— ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE — CONSTRUCȚIA ȘI RECONSTRUCȚIA ORAȘELOR (nr. 1)

Arh. Alexandru Iotzu
— PUNCTE DE VEDERE ASUPRA CONSTRUCȚIEI ANSAMBLULUI CENTRAL DIN PIATRA NEAMȚ (nr. 1)

Arh. Dorin Gheorghe
— CÎTEVA OBSERVAȚII ASUPRA REALIZĂRII ORAȘULUI GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (nr. 1)

Arh. Horia Hudiță
— CONSTRUCȚIA ȘI RECONSTRUCȚIA ORAȘELOR ȘI NOILE ANSAMBLURI DE LOCUIT (nr. 1)

* * *

— ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE—ESTETICA ANSAMBLURILOR ARHITECTURALE INDUSTRIALE(nr. 2—3)

Arh. René Ghelman
— REFLECȚII PE MARGINEA UNUI NOU ANSAMBLU DE LOCUINȚE: CARTIERUL JIULUI — BUCUREȘTI (nr. 2—3)

Arh. Aurelia Teodorescu
— UNELE OBSERVAȚII CRITICE ASUPRA CONCURSULUI PENTRU O SALĂ DE SPORT CU 1 000 DE LOCURI (nr. 2—3)

Conf. ing. Dan Ghiocel
— ASPECTE PRIVIND SOLUȚIILE CONSTRUCTIVE (Concursul pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri), (nr. 2—3)

Arh. George Filipeanu, arh. Leon Strulovici, arh. Marina Bordenache, arh. Mira Dordea, arh. Nae Petrescu, arh. Victor Ivaneș, arh. Alexandru Sandu
— NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE (Concursul pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri), (nr. 2—3)

Arh. Mihai Enescu
— O REUȘITĂ CONSTRUCȚIE SANITARĂ (Policlinica raionului « Tudor Vladimirescu » — București), (nr. 4)

Arh. Alexandru Iotzu
— NOTE ÎN LEGĂTURĂ CU CONSTRUIREA HOTELULUI « CEAHLĂUL » DIN PIATRA NEAMȚ (nr. 5)

Arh. Horia Hudiță
— PUNCTE DE VEDERE ASUPRA HOTELULUI « EUROPA » (nr. 5)

Arh. Z. Solomon
— OBSERVAȚII PE MARGINEA CONCURSULUI PENTRU CLĂDIRI TEHNICO-ADMINISTRATIVE UZINALE (nr. 5)

Arh. Ion Găleșeanu, ing. Ștefan Angelescu, arh. Horia Hudiță, arh. Willy Juster, arh. Victor Ivaneș
— NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE (Concursul pentru clădiri tehnico-administrative uzinale), (nr. 5)

* * *

— ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE — SISTEMATIZAREA ȘI RECONSTRUCȚIA ZONEI CENTRALE A ORAȘELOR (nr. 6)

Arh. P. H. Ionescu, arh. Dan Prodescu, arh. Ștefan Gonosz, conf. arh. Dinu Vernescu
— PUNCTE DE VEDERE ASUPRA SISTEMATIZĂRII CENTRELOR ORAȘELOR (nr. 6)

URBANISM

Prof. arh. Horia Maicu
— ANSAMBLURILE NOI TREBUIE SĂ RESPECTE CADRUL NATURAL (nr. 1)

Prof. arh. Grigore Ionescu
— SĂ PUNEM ÎN VALOARE VECHILE ANSAMBLURI ARHITECTURALE (nr. 1)

Arh. Alexandru Iotzu
— PUNCTE DE VEDERE ASUPRA CONSTRUCȚIEI ANSAMBLULUI CENTRAL DIN PIATRA NEAMȚ (nr. 1)

Arh. Mauriciu Silianu
— SĂ AȘEZĂM CONSTRUCȚIILE LA LOC POTRIVIT (nr. 1)

Arh. Nicolae Litvin
— FIECARE ORAȘ ÎȘI ARE UN PROFIL SPECIFIC (nr. 1)

Arh. Dorin Gheorghe
— CÎTEVA OBSERVAȚII ASUPRA REALIZĂRII ORAȘULUI GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (nr. 1)

Arh. Horia Hudiță
— CONSTRUCȚIA ȘI RECONSTRUCȚIA ORAȘELOR ȘI NOILE ANSAMBLURI DE LOCUIT (nr. 1)

Arh. René Ghelman
— REFLECȚII PE MARGINEA UNUI NOU ANSAMBLU DE LOCUINȚE: CARTIERUL JIULUI — BUCUREȘTI (nr. 2—3)

Arh. Simon Julman
— SISTEMATIZAREA ANSAMBLULUI BD. ION ȘULEA — BUCUREȘTI (nr. 4)

Dr. arh. Virgil Bilciurescu
— SISTEMATIZAREA CENTRELOR ISTORICE ALE VECHILOR NOASTRE ORAȘE (nr. 6)

Conf. arh. Cezar Lăzărescu, dr. arh. Virgil Bilciurescu, arh. Eusebie Latiș, arh. Andrei Varnay
— SISTEMATIZAREA ZONELOR CENTRALE DIN ORAȘELE PITEȘTI, BRAȘOV, SIBIU, SEBEȘ-ALBA, TÎRGOVIȘTE, SUCEAVA ȘI TG. MUREȘ (nr. 6)

LOCUINȚE

* * *

— ANSAMBLU DE LOCUINȚE PE ȘOSEAUA MIHAI BRAVU — BUCUREȘTI (nr. 1)

Arh. Liviu Niculiu
— COMPLEX DE LOCUINȚE CU MAGAZINE ÎN PIAȚA GĂRII ORAȘULUI BACĂU (nr. 1)

* * *

— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE DE PE MAGISTRALA II DIN ORAȘUL GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (nr. 1)

* * *

— BLOC-TIP CU 120 GARSONIERE ÎN CARTIERUL DRUMUL TABEREI DIN BUCUREȘTI (nr. 1)

Arh. Eugen Vernescu
— ELEMENTE SPAȚIALE MARI PREFABRICATE ȘI PREFINISATE PENTRU CLĂDIRI (nr. 1)

Arh. Viorica Petrovici
— BLOCURI-TIP DE LOCUINȚE CU P + 3—4 ETAJE (nr. 1)

Arh. George Mohr
— CASE PREFABRICATE PENTRU CAMPING LA MAMAIA (nr. 1)

Arh. Eugen Cosmatu
— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE « NIȚU VASILE » DIN BUCUREȘTI (nr. 1)

* * *

— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE DIN PIAȚA GĂRII DE EST — BUCUREȘTI (nr. 1)

* * *

— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE « PIAȚA MĂRĂȘEȘTI—PIAȚA UNIRII » — BUCUREȘTI (Magistrala nord-sud, etapa a II-a), (nr. 1)

Arh. Violeta Morariu
— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE BRAIA II DIN LUPENI (nr. 1)

* * *

— BLOCURI DE LOCUIT ÎN ZONA CENTRALĂ A ORAȘULUI TULCEA (nr. 1)

COLOCVIUL INTERNAȚIONAL ASUPRA LOCUINȚEI—U.I.A., BUCUREȘTI 1966

Dr. arh. Alexandru Budișteanu
— CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE — FACTOR AL PROGRESULUI SOCIAL ȘI AL COLABORĂRII INTERNAȚIONALE (nr. 4)

Paul-Henry Chombart de Lauwe
— EVOLUȚIA NECESITĂȚILOR ȘI TRANSFORMAREA MODULUI DE A LOCUI (nr. 4)

Nuno Portas
— DEFINIȚIA ȘI EVOLUȚIA NORMELOR PENTRU LOCUINȚE (nr. 4)

Duccio A. Turin
— ASPECTE ECONOMICE ALE POLITICII DE CONSTRUCȚIE DE LOCUINȚE ÎN ȚĂRILE ÎN CURS DE DEZVOLTARE, CU DEOSEBIRE ÎN AFRICA (nr. 4)

Marcel Locar
— EVOLUȚIA CONSTRUCȚIEI DE LOCUINȚE ÎN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA (nr. 4)

George A. Atkinson
— CONSTRUCȚIA DE LOCUINȚE ÎN REGIUNILE SEISMICE — CONSIDERAȚII PENTRU ARHITECȚI (nr. 4)

* * *

— ANSAMBLUL DE LOCUINȚE BALTA ALBĂ — BUCUREȘTI (nr. 4)

* * *

— DOUĂ MICRORAIOANE DE LOCUINȚE ÎN CARTIERUL ȚIGLINA II — GALAȚI (nr. 4)

* * *

— ANSAMBLUL CENTRAL DIN PIATRA NEAMȚ (nr. 4)

Conf. arh. Ignace Șerban
— NOI STUDII DE APARTAMENTE (nr. 4)

Arh. Eugen Arvanitache, arh. Albert Schuller, arh. Cezar Lăzărescu
— « NORD-HOTEL » — BUCUREȘTI (nr. 2—3)

Conf. arh. Cezar Lăzărescu
— PROBLEME ACTUALE ALE CONSTRUCȚIEI DE HOTELURI ÎN ȚARA NOASTRĂ (nr. 5)

Conf. arh. Ignace Șerban
— REALIZAREA INVESTIȚIEI SPECIFICE ÎN CONSTRUCȚIA DE HOTELURI (nr. 5)

Arh. Dan Cristescu
— COMPLEXUL HOTELIER « CARPAȚI » DIN BRAȘOV (nr. 5)

Arh. Ara Ereția
— HOTEL « POIANA » LA POIANA BRAȘOV (nr. 5)

Conf. arh. Cezar Lăzărescu
— HOTEL « EUROFA » LA EFORIE NORD (nr. 5)

Arh. Mircea Stancu
— COMPLEXUL HOTELIER ȘI RESTAURANTUL « DORNA » — MAMAIA (nr. 6)

CONSTRUCȚII INDUSTRIALE

* * *

— FILATURA DE LÎNĂ PIEPTĂNATĂ « BUCUREȘTI » (nr. 1)

Arh. Eleonora Călinescu
— HALA-DEPOZITE A UZINELOR « STEAGUL ROȘU » — BRAȘOV (nr. 1)

Arh. Ion Găleșeanu
— FABRICA DE PLACAJ CERAMIC PENTRU CONSTRUCȚII — BUCUREȘTI (nr. 1)

* * *

— FABRICA DE ÎNCĂLȚĂMINTE « PROGRESUL » DIN BUCUREȘTI (nr. 1)

* * *

— ÎN DEZBATERE: PROBLEMELE ACTUALE ALE CREAȚIEI ARHITECTURALE — ESTETICA ANSAMBLURILOR ARHITECTURALE INDUSTRIALE (nr. 2—3)

Arh. Nae Petrescu
— ÎNCADRAREA INDUSTRIEI ÎN MEDIUL ÎNCONJURĂTOR ȘI COMPOZIȚIA PLANULUI GENERAL (nr. 2—3)

Arh. Ștefan Antoniu
— PROIECTUL ȘI REALIZAREA (nr. 2—3)

— Arh. Z. Solomon
— ESTETICA CLĂDIRILOR INDUSTRIALE (nr. 2—3)

Arh. Nicolae Vasilescu
— ARHITECTURA INDUSTRIALĂ ȘI ARTELE PLASTICE (nr. 2—3)

* * *

— FABRICA DE PRODUSE REFRACTARE DIN ALBA IULIA (nr. 4)

CONSTRUCȚII SOCIAL-CULTURALE

Arh. Mihai Enescu
— ANSAMBLUL EXPOZIȚIEI REALIZĂRILOR ECONOMIEI NAȚIONALE — 1964 (nr. 1)

* * *

— CANTINĂ-TIP CU AUTOSERVIRE PENTRU 2 000 LOCURI (nr. 1)

Arh. Viorica Zărnescu
— NOUA CLĂDIRE A D.S.A.P.C. — BANAT (nr. 1)

Arh. Nicolae Petrescu
— INSTITUTUL DE STUDII ȘI PROIECTĂRI FORESTIERE (nr. 1)

* * *

— CINEMATOGRAFUL « LUCEAFĂRUL » DIN BUCUREȘTI (nr. 1)

Arh. Mira Vass
— CĂMIN ȘI SALĂ DE CURSURI LA ȘCOALA SUPERIOARĂ DE PARTID « ȘTEFAN GHEORGHIU » (nr. 1)

Arh. Victor Agent
— PATINOARUL ARTIFICIAL DIN ANSAMBLUL « PARCUL FLOREASCA » — BUCUREȘTI (nr. 2—3)

* * *

— CĂMIN CU 130 PATURI LA GALAȚI (nr. 4)

* * *

— CINEMATOGRAF-TIP CU 650 LOCURI (nr. 4)

Arh. Clement Stănescu
— ANSAMBLUL CASEI DE CULTURĂ DIN BACĂU (nr. 4)

Arh. Ara Ereția
— CAMPING ÎN PĂDUREA DUMBRAVA DIN SIBIU (nr. 6)

CONSTRUCȚII SANITARE

Arh. Emilian Machedon
— SPITAL CU 430 PATURI ȘI POLICLINICĂ ÎN ORAȘUL GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ (nr. 1)

Arh. Rodica Vrancu
— INSTITUTUL ONCOLOGIC DIN CLUJ (nr. 1)

Arh. Elena Stoenescu
— POLICLINICI ÎN MEDIUL URBAN (TIP I ȘI TIP II), (nr. 1)

Arh. Mircea Talașman
— POLICLINICA RAIONALĂ GIURGIU (nr. 1)

Arh. Aurelia Teodorescu, arh. Mihai Enescu
— TENDINȚE ACTUALE ÎN PROIECTAREA SPITALELOR (nr. 4)

Arh. Ruxandra Stamatin-Iovănescu
— NOUA POLICLINICĂ A RAIONULUI « TUDOR VLADIMIRESCU » — BUCUREȘTI (nr. 4).

Arh. Mihai Enescu
— O REUȘITĂ CONSTRUCȚIE SANITARĂ (nr. 4)

Arh. Liviu Niculiu
— MATERNITATEA DIN BACĂU (nr. 4)

CONSTRUCȚII COMERCIALE

Arh. Rodica Grozea
— CLUB-BAR LA MAMAIA (nr. 1)

Arh. Mircea Anania
— BARUL DE NOAPTE « VRAJA MĂRII » DE LA EFORIE NORD (nr. 1)

* * *

— COMPLEXUL COMERCIAL Nr. 2 DIN DRUMUL TABEREI — BUCUREȘTI (nr. 4)

Ing. Ioan Bucșa
— COMERȚUL SOCIALIST DIN ȚARA NOASTRĂ ÎN PLINĂ DEZVOLTARE (nr. 6)
Gheorghe Teodorașcu
— TENDINȚE ALE TEHNICII COMERCIALE MODERNE (nr. 6)
Arh. Eduard Hartman
— UNELE PROBLEME SPECIFICE ÎN PROIECTAREA UNITĂȚILOR COMERCIALE DE DESFACERE (nr. 6)
Arh. Ion Sachelarie
— PROIECTAREA SPAȚIILOR DE ALIMENTAȚIE PUBLICĂ ȘI TURISTICE (nr. 6)
Arh. Dan Bădic
— CARACTERUL ARHITECTURAL, AMBIANȚA SPECIFICĂ ȘI DECORAȚIA MAGAZINULUI (nr. 6)
Arh. Radu Bașca-Pantu
— SUPERMAGAZINUL (nr. 6)
Arh. Paul Focșa, arh. Horia Constantinescu
— MOBILIERUL INTERȘANJABIL (nr. 6)
Arh. Horia Constantinescu
— MOBILAREA ȘI ILUMINAREA COMPLEXELOR COMERCIALE (nr. 6)
Arh. Mircea Stancu
— COMPLEXUL HOTELIER ȘI RESTAURANTUL « DORNA » — MAMAIA (nr. 6)

EXPOZIȚII

Arh. Mihai Enescu
— ANSAMBLUL EXPOZIȚIEI REALIZĂRILOR ECONOMIEI NAȚIONALE — 1964 (nr. 1)
Arh. Mircea Bodianu, arh. Vladimir Matiușov
— PROBLEME ACTUALE ALE PROIECTĂRII EXPOZIȚIILOR (nr. 2—3)
Arh. Anca Decianu, arh. Vladimir Matiușov, arh. Heinz Novac
— EXPOZIȚII ROMÂNEȘTI ÎN STRĂINĂTATE ÎN ANII 1964—1965 (nr. 2—3)
Arh. Alexandru Steriadi
— PAVILIOANE DEMONTABILE PENTRU EXPOZIȚII (nr. 2—3)

CONCURSURI

Arh. Aurelia Teodorescu
— UNELE OBSERVAȚII CRITICE ASUPRA CONCURSULUI PENTRU O SALĂ DE SPORT CU 1 000 DE LOCURI (nr. 2—3)
Conf. ing. Dan Ghiocel
— ASPECTE PRIVIND SOLUȚIILE CONSTRUCTIVE (Concursul pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri) (nr. 2—3)
Arh. George Filipeanu, arh. Leon Strulovici, arh. Marina Bordenache, arh. Mira Dordea, arh. Nae Petrescu, arh. Victor Ivaneș, arh. Alexandru Sandu
— NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE (Concursul pentru o sală de sport cu 1 000 de locuri), (nr. 2—3)
Arh. Z. Solomon
— OBSERVAȚII PE MARGINEA CONCURSULUI PENTRU CLĂDIRI TEHNICO-ADMINISTRATIVE UZINALE (nr. 5)
Arh. Ion Găleșeanu, ing. Ștefan Angelescu, arh. Horia Hudiță, arh. Willy Juster, arh. Victor Ivaneș
— NE VORBESC AUTORII PROIECTELOR PREMIATE (Concursul pentru clădiri tehnico-administrative uzinale), (nr. 5)

PLENARE, CONSFĂTUIRI, CONGRESE

* * *
— COLOCVIUL INTERNAȚIONAL ASUPRA LOCUINȚEI — U.I.A. (București, 28 iunie—5 iulie 1966), (nr. 4)
* * *
— PLENARA LĂRGITĂ A COMITETULUI DE CONDUCERE AL UNIUNII ARHITECȚILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA, DIN ZILELE DE 21 ȘI 22 APRILIE 1966 (Sinteza lucrărilor), (nr. 5)

RECENZII ȘI BIBLIOGRAFIE

* * *
— PROF. ARH. GRIGORE IONESCU: ISTORIA ARHITECTURII ÎN ROMÂNIA, vol. II (nr. 1)
Conf. arh. Ignace Șerban
— ARH. DORIAN HARDT: MATERIALE PLASTICE ÎN ARHITECTURĂ ȘI CONSTRUCȚII (nr. 1)
Arh. Vera Hariton
— * * *: LOCUINȚA DE MÎINE (vol. II din colecția « Construire le Monde »), (nr. 1)
Arh. Simon Julman
— ERICH MENDELSOHN: SCRISORILE UNUI ARHITECT (nr. 1)
— WALTER SCHWAGENSCHEIDT: ORAȘUL NORD-WEST — CONCEPȚIE ȘI PROIECTARE (nr. 1)
Dr. arh. Alexandru Budișteanu
— ARHITECTURA LUMII — Nr. 1 (nr. 1)
Conf. arh. Adrian Gheorghiu
— GIACOMO BAROZZI DA VIGNOLA: REGULI ALE CELOR CINCI ORDINE DE ARHITECTURĂ (nr. 2—3)
Arh. Paul Mihăilescu
— CIMUR: TEHNICI FRANCEZE PENTRU FAȚADE UȘOARE — Pereți-cortină și panouri de fațadă (nr. 2—3)
Arh. Simon Julman
— KATERINE M. FORD, THOMAS H. CREIGHTON: LOCUINȚE DE CALITATE CU BUGET CONTROLAT (nr. 2—3)
— WILLIAM J. HORNUNG: FIȘE TEHNICE REINHOLD — Pentru arhitecți, ingineri, proiectanți, desenatori (nr. 2—3)
Arh. Gheorghe Sebestyen
— JURGEN JQEDICKE: PENTRU O ARHITECTURĂ VIE (nr. 2—3)
Arh. Dan Bădic
— ARH. E. ABRAHEN: HOTELURI — Proiectare și administrare (nr. 2—3)
Arh. Aurelian Trișcu
— PROF. ARH. GUSTAV GUSTI: ARHITECTURA ÎN ROMÂNIA (nr. 4)
Prof. arh. Grigore Ionescu
— PROFESOR VIRGIL VĂTĂȘIANU: ARHITECTURA ȘI SCULPTURA ROMANICĂ ÎN PANONIA MEDIEVALĂ (nr. 4)
Arh. Aurelian Trișcu
— ARCHITECTURE-FORMES + FONCTION (Ediția 1965/1966, anul 12), (nr. 4)
Arh. Traian Chițulescu
— PROSPECTIVE 11: URBANIZAREA (nr. 4)
Ing. Mircea Grumăzescu
— DR. TARNÓCZY TAMÁS: PROIECTAREA ACUSTICĂ (nr. 4)
Arh. Ianola Trișcu
— EDWARD CARTER: VIITORUL LONDREI (nr. 4)
Arh. Gheorghe Sebestyen
— GÉRARD BLACHÈRE: SĂ ȘTIM SĂ CONSTRUIM (nr. 4)
Prof. arh. Nicolae Lupu
— GRIGORE IONESCU: ISTORIA ARHITECTURII ÎN ROMÂNIA, vol. II (nr. 5)
Arh. Nicolae Cucu
— HAROLD BURRIS — MEYER ȘI EDWARD C. COLE: TEATRE ȘI AUDITORII (nr. 6)
Arh. Gabriela Berthumé
— HERVÉ CARRIER, PHILIPPE LAURENT ș.a.: FENOMENUL URBAN (nr. 6)
Arh. Simon Julman
— ANTHONY KRIESIS: CONSTRUCȚIA ORAȘULUI GRECESC (nr. 6)
— PAULHANS PETERS: CARTIERE DE LOCUIT — ORAȘE NOI (nr. 6)
— HANS GIRSBERGER ȘI ARH. KARL FLEIG: ALVAR AALTO (nr. 6)

CRONICĂ — U.I.A. INFORMAȚII

* * *
— PREMIILE UNIUNII ARHITECȚILOR PE ANUL 1964 (nr. 1)
* * *
— PREMIILE DE ARHITECTURĂ ȘI SISTEMATIZARE PE ANUL 1965 (nr. 4)
* * *
— ACADEMICIANUL ARHITECT DUILIU MARCU (nr. 1)
* * *
— DIN ACTIVITATEA UNIUNII ARHITECȚILOR (nr. 1, 2—3, 4, 5, 6)
* * *
— U.I.A. INFORMAȚII (nr. 1, 2—3, 4, 5, 6)
Arh. Paul Mihalik
— PE MARGINEA CELUI DE-AL IV-LEA SEMINAR INTERNAȚIONAL DE ARHITECTURĂ INDUSTRIALĂ — MONTREUX, 1966 (nr. 5)

HAVE YOU RENEWED YOUR SUBSCRIPTION TO

arhitectura

FOR 1967?

IF NOT, WRITE TO
«CARTIMEX»
P.O.BOX 134—135
BUCHAREST, ROMANIA

OR GET IN TOUCH WITH ITS REPRESENTATIVES ABROAD:

AVEZ-VOUS RENOUVELLÉ VOTRE ABONNEMENT À

arhitectura

POUR 1967?

SI NON, ÉCRIVEZ À
« CARTIMEX »
BOÎTE POSTALE 134—135
BUCAREST, ROUMANIE

OU ADRESSEZ-VOUS À SES REPRÉSENTANTS À L'ÉTRANGER:

HABEN SIE IHR ABONNEMENT AUF DIE

arhitectura

FÜR 1967 SCHON ERNEUERT?

WENN NICHT,
DANN SCHREIBEN SIE AN
«CARTIMEX»
POSTFACH 134—135
BUKAREST, RUMÄNIEN

ODER NEHMEN SIE MIT DEREN AUSLANDSVERTRETUNGEN KONTAKT:

ВОЗОБНОВИЛИ ЛИ ВЫ ПОДПИСКУ НА ЖУРНАЛ

arhitectura

НА 1967 ГОД?

ЕСЛИ НЕТ, НАПИШИТЕ В «КАРТИМЕКС» ПОЧТОВЫЙ ЯЩИК 134—135, БУХАРЕСТ, РУМЫНИЯ

ИЛИ ОБРАТИТЕСЬ К ЕГО ПРЕДСТАВИТЕЛЯМ ЗА ГРАНИЦЕЙ:

ALBANIA	— Ndermarja Shtetnore a Botimeve, Tirana
AUSTRIA	— Globus Buchvertrieb Salzgries 16, Wien XX
BELGIUM	— Du Monde Entier, 5, Place St. Jean, Bruxelles
BULGARIA	— Raznoiznos 1, rue Tzar Assen, Sofia
CHINA	— Waiwen Shudian, P.O.B. 88, Peking
CUBA	— Cubartimpex, Calle Ermita 48, San Pedro, Habana
CZECHOSLOVAKIA	— Artia, Ve Smenkach 30, Praha I
FINLAND	— Akateminen Kirjakauppa, P.O.B. 128, Helsinki
FRANCE	— Messageries de la Presse Parisienne 111, Rue Réaumur, Paris 2-e
GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC	— Deutscher Buch Exp. u. Import, Leninstrasse 16, Leipzig 701
GERMANY, FEDERAL REPUBLIC OF	— Kubon & Sagner, P.O.B. 68, München 43
HUNGARY	— Kultura, P.O.B. 149, Budapest 62
ISRAEL	— Haiflepac Ltd., 11 Arlosoroff Street, Haifa
	— Lepac, 15 Rambam Street, Tel Aviv
ITALY	— So. Co. Lib. Ri Export-Import, Piazza Margana 33, Roma
JAPAN	— Nauka Ltd., 2 Kanda Zimbocho, 2 Chome Kiyoda-ku, Tokyo
MONGOLIA	— Mongolgosknigotorg, Ulan Bator
KOREA, P.D.R. OF	— Chulphanmul, Phenian
NETHERLANDS	— Meulenhoff, Beulingstraat, 2, Amsterdam
NORWAY	— Norsk Bogimport, P.O.B. 3267, Oslo
POLAND	— Ruch, ul. Wilcza 46, Warszawa
PORTUGAL	— Libreria Buchholz, Avda. Liberdade, Lisboa
SPAIN	— Libreria Herder, Calle de Balmos 26, Barcelona
SWEDEN	— D. C. Fritze, Fredgatan 2, Stockholm 16
SWITZERLAND	— Pinkus & Cie. Froschaugasse 7, Zürich
UNITED KINGDOM	— Collet's Holdings Ltd. Denington Industrial Estate, Wellingborough, Northants
U.S.A.	— Fam Book Service, 69 Fifth Avenue, Suite 8 F, New York 10003, N.Y.
	— Continental Publications, 111, South Mermanee Ave. St. Louis, Missouri 63105
U.S.S.R.	— Mejdunarodnaia Kniga, Moscow G-200
VIETNAM, DEMOCRATIC REPUBLIC OF	— So Xunt Nhap Khap Sach Bao Hai Ba Trung 32, Hanoi
YUGOSLAVIA	— Iugoslovenska Knjiga, Terazije 27, Beograd
	— Forum, 1 Vojvode Misica, Novisad
	— Prosveta, Terazije 16/1, Beograd

40538 | LEI 20